

AVIGENNA

—
DUBIA

& GENTILIS

FULGINATIS

Avicenna

Q VINTVM VOLV

men continet fen. 20^{am.} z. 21^{am.} Tertij Can. Aluic. cū expositionibus Gentilis de fuli. z Jacobi de partibus. Itē. 22^{am.} fen cū expōne Jacobi de partibus z Joānis Matthei de gradi. z Gentilis de fuli. quātū de ea reperit. Cōtinet ēt to tū qrtū librū Can. Aluic. cū expōnibus Gent. de ful. z Jacobi de par. Super pria fen eius: z sup secūda fen cū expōne Gent. de fuli. z cū magna z pulchra expōne Tadei florētini. Et sup tertia fen z quarta cū expōne Gent. de ful. so. la. Et sup fen qnta cū expōne Gent. de florēna: q huic ipressioni addita est: cū in antea ipressis nō habebat. Et sup eadē cū expōne Gent. de fuligineo super quadā parte. Sup sexta vero z septima fen cum expōne Gentilis de fuligineo dūtarat. Tabula vero quorūdā dubioz Gentilis pertinētū ad fen predictas tertij Can. habetur in tabula omniū fen tertij: que posita est in pīcipio tertij volu. Tabula vero dubioz Gentilis in totum quartum Canonis Aluic. habetur in fine huius quinti voluminis.

M D XXIII

Cap. I. Trac. prioris

Cap. I. de disponibz generatiōis masculoz que est duoz tractatū.

Tractatus primus de vniuersalibus et appetitu cocundi.

De anatomia testiculorū et vasoz spermatis. Cap. I. I.

Abhimis de. **Cap. I. I.** **De anatomia testiculorū et vasoz spermatis. Cap. I. I.**

Fen. I. I. de anatomia testiculorū et vasoz spermatis. Cap. I. I.

Decimātertiaz exclusiue: et de disponibz mēbroz recipiētium supfluitas tes pme et se digōis. I. de itestinis renibus et ve fica. Nūc determinat de

Disponibz mēbroz generatiōis: primo facit hoc: fo vt cōpleatur de terminatio tota egritu dūm a capite vsq ad pe des determinat de dispō nibus mēbroz extrinse cōmū: fa ibi in principio

Fen. I. I. Opz vt sci as. I. I. de anatomia testiculorū et vasoz spermatis. Cap. I. I.

De anatomia testiculorū et vasoz spermatis. Cap. I. I.

De anatomia testiculorū et vasoz spermatis. Cap. I. I.

De anatomia testiculorū et vasoz spermatis. Cap. I. I.

De anatomia testiculorū et vasoz spermatis. Cap. I. I.

De anatomia testiculorū et vasoz spermatis. Cap. I. I.

De anatomia testiculorū et vasoz spermatis. Cap. I. I.

De anatomia testiculorū et vasoz spermatis. Cap. I. I.

De anatomia testiculorū et vasoz spermatis. Cap. I. I.

De anatomia testiculorū et vasoz spermatis. Cap. I. I.

De anatomia testiculorū et vasoz spermatis. Cap. I. I.

De anatomia testiculorū et vasoz spermatis. Cap. I. I.

De anatomia testiculorū et vasoz spermatis. Cap. I. I.

De anatomia testiculorū et vasoz spermatis. Cap. I. I.

De anatomia testiculorū et vasoz spermatis. Cap. I. I.

De anatomia testiculorū et vasoz spermatis. Cap. I. I.

De anatomia testiculorū et vasoz spermatis. Cap. I. I.

De anatomia testiculorū et vasoz spermatis. Cap. I. I.

De anatomia testiculorū et vasoz spermatis. Cap. I. I.

De anatomia testiculorū et vasoz spermatis. Cap. I. I.

De anatomia testiculorū et vasoz spermatis. Cap. I. I.

De anatomia testiculorū et vasoz spermatis. Cap. I. I.

De anatomia testiculorū et vasoz spermatis. Cap. I. I.

De anatomia testiculorū et vasoz spermatis. Cap. I. I.

De anatomia testiculorū et vasoz spermatis. Cap. I. I.

De anatomia testiculorū et vasoz spermatis. Cap. I. I.

De anatomia testiculorū et vasoz spermatis. Cap. I. I.

De anatomia testiculorū et vasoz spermatis. Cap. I. I.

De anatomia testiculorū et vasoz spermatis. Cap. I. I.

De anatomia testiculorū et vasoz spermatis. Cap. I. I.

De anatomia testiculorū et vasoz spermatis. Cap. I. I.

De anatomia testiculorū et vasoz spermatis. Cap. I. I.

De anatomia testiculorū et vasoz spermatis. Cap. I. I.

De anatomia testiculorū et vasoz spermatis. Cap. I. I.

De anatomia testiculorū et vasoz spermatis. Cap. I. I.

De anatomia testiculorū et vasoz spermatis. Cap. I. I.

De anatomia testiculorū et vasoz spermatis. Cap. I. I.

De anatomia testiculorū et vasoz spermatis. Cap. I. I.

De anatomia testiculorū et vasoz spermatis. Cap. I. I.

De anatomia testiculorū et vasoz spermatis. Cap. I. I.

De anatomia testiculorū et vasoz spermatis. Cap. I. I.

De anatomia testiculorū et vasoz spermatis. Cap. I. I.

De anatomia testiculorū et vasoz spermatis. Cap. I. I.

De anatomia testiculorū et vasoz spermatis. Cap. I. I.

De anatomia testiculorū et vasoz spermatis. Cap. I. I.

Fen. XX. tertul.

descēdendo per vasa vsq ad testiculos in qbus dearticulaf. Sed fm phi losophum ibides nō est necesse q fiat talis ingressio: immo vult q testicu li nō sunt necessarij ad gnationē: s; tantū vasa seminaria vt semē bñ egre diatur: et ideo in castratione nō egreditur semen. Et ex hoc pbat philosophus q testiculi nō sunt necessarij ad generationem. Adodo quicqd fit il lud qd igreditur vasa seminaria vocatur semē: si autē nō teneretur qd se

men esset sic: sed qd esset distributum a corde: tūc debemus dicere: qd pri mo digestio seminis est i stomacho: sedo in epate: tertio in corde: quarto i testiculis: sed prima opi nio est magis vera. Et est. illa humiditas: vn de sperma generat. Mo ta q ista humiditas de qua debet fieri semen est valde subtilis ppter mul tā permixtionē spiritūū: qz sunt ibi tres spūs. i. na turalis vitalis et alalis: vt pz. ix. de aialibus ab Ainc. adouetur. i. pmu ratur semē a sua natura. In eis: scilz spermaticis. Per spūm. i. per spūm admixtionē et ex hoc red ditur subtilis. Aliter te nendo qd spūs est forma in semine qui est mouēs semen ad generationē. i.

ad diuersas figuraciones et lineaciones membrorum etiam potest teneri. b Et in meatibus et. Ilic notificat mēbra quantū ad colligantia: primo facit hoc: sedo resumēdo operationē testiculorū facit hoc quantū ad operationē: scda ibi. Deinde. Ilicit primo q ad vasa testiculorū ve niunt vene et arterie et. Et in meatibus: scz vidim. Ad duo oua. i. ad ou os testiculos. Et plurimum de venis pulsatilibus. i. de arterijs. Et quie tis. i. de venis non pulsatilibus. Ex vena pulsatili. i. ex arteria ascendēte. Et vena queta. i. vena descendēte.

c Deinde effundit et. Ilic resumit opationem testiculorū: et dicit et. Ab eis. i. testiculis. Effunditur. i. semē. In vasis. i. per vasa spermatica: et proicitur. i. ad matricem. In cōmixtione. i. in cōiunctione cum muliere. Ilic. i. spermati prolecto. Duo pares. i. masculus et femella.

d Et testiculi et. Ilicit notificat testiculos per anatomia quātum ad mo dū substantie et qm ad numerū: et pz. Qui. i. testiculi. Nota q tres sunt cause dealbatiōis seminis: vna est caro alba testiculorū: qz alterat et assimi lat in colore ptem in ipis sicut facit stōus qñ fit cūbus et etiam epar: qz agēs est potēs suppassum et ista est opinio medicorū: quia philosophus vult quod semē mutatur in colore in vasis seminalibus: secūda causa est

De partibus

gis subtilis qz sit sanguis quo nutriūtur mēbra: cōmouetur etenim atqz subtiliatur per spiritum in venis que deferunt eaz. Et hic princeps sibi met contrarius videtur: dicit enim prius q hec humiditas est quasi sup fluitas cibi quartū: slico subdit q est sanguis magis digestus qui est ci bus secundus. Cū hic emergūt tres difficiles questiones in quibus diffi dere videtur philosophorū princeps Aristoteles et Galienus princeps me dicorum. Prima est vtrum testiculi sint ex mēbris principalibus. Secun da est vtrum sperma generetur et suam recipiat formā in testiculis. Ter tia est vtrum sperma descindatur a toto corpore et a membris oibus. Et qz diffuse tractauimus eas sup verbis nunc allegatis ex pmi prima doc. v. ca. singulari de membris: hic super sedemus. Sexto dicit hic q hec hu miditas cōmouetur etiam per spiritum in meatibus qui veniunt ad oua duo seu duos testiculos de arterijs et venis nō pulsatilibus multipliciter ramificatis ab arteria magna adorti et a magna vena pcaua qeta: q sunt radices oīuz arteriarū et quietaz venaz. Septimo dicit q isti meatus qui veniūt ad oua seu testiculos de venis quietis et pulsatilibus per tot anfra ctū et inuolutiōes et tādū ramificant ad instar varicū q si incidās vnā il larū videbunt tibi due incise. Et has venas tortuosas et sic inuolutas vo cat Gal. lib. de spermate variciformes parastatas seu plicaturas pp simi litudinē eaz cum varicibus illis que in tybis apparēt poritoyz oneruz. Octauo dicit q post qz hec humiditas est digesta in venis sic circūvolu tis et quersa ad sperma in ipis testiculis effundit ab eis in vasa spermatica que postea dicent: et deinde ad vga in hora coit. Nono dicit q in cōmix tione seu copula carnali viri cū muliere que est coit? verus fm nāz spma pūcū a vga in mīcē: pus vō in vuluā et in collū matricis. Decimo dicit q mīcē orificiū sue iūctū pcauitati sic effuso spermati delectabiliter pti nus obuiat: et se statim apit et attrahit ipsum forti attractione quā vocat vltimā ppter eius vehemētiam: vel qz cōplere sperma sibi attrahit nil ex hoc relinquit in collo matricis neqz circa vuluā: quando queniunt due partes simul: puta vir et mulier in spermatizando fitqz conceptio.

Et testiculi et. Cū. i. pmo ait q duo fuerūt creati testicu li: dualitatis quoz iam cā vna dicta est: pu ta vt vno leso vel pdito fiat per aliū opatio. Scda est q duo minus pre sunt viscera et dilatationez eoz impediūt qz faceret vnicus multo ma ior eis. Tertia est quatinus testiculus dexter ppter det operaz ad genera tionem masculorū: et ad seminarū generationē de sinister operam. Inde moti rustici duz volunt q taurus generet inuicē ligant sibi fortiter dex trum testiculum vt solum effundat a sinistro sperma femelle factiū. Se cundo dicit qz ouī substantia seu corpulentia testiculorū constat ex glādo so mēbro carnis albe que carni māmille simillima res est cōstruere ex glā dulis pluribus collectis. Tertio dicit q ista alba caro sanguinez effusum ad ipsam assimilāt albificans ipsū: sicut ipsa alba est sperma ex hoc gene rano: velut māmillarum caro alba sanguinem in lac albu mutar. Est et

permixtio aeris: quia res albescit ex permixtione aeris: tertia causa est permixtio spirituum qui sunt valde subtilis et clari.

C Et meatus etc. Hic notificat testiculos per anatomiam quatuor ad ortus: primo hoc: pro remittit nos: per ibi. Et tu quidem dicit primo quod iste vias per quas veniunt vene ad testiculos oriuntur a maiori siphac etc. Nota quod oes paniculi supra diaphragma oriuntur a pleura que est paniculus tegens costas a parte interiori: et ita oes paniculi infra diaphragma oriuntur a siphac: qui est paniculus cooperiens ventrem et intestina. Ad hoc ipse dicit quod illi paniculi qui veniunt ad vias generationis oriuntur a siphac. In quo. i. per quod. In loco suo. i. primo cap. fen. i. c. de membris. Nota quod paniculi cooperientes arterias et venas oriuntur a maiori siphac. i. siphac: quod est in parte superiori. Sed didimus et alij paniculi oriuntur a siphac inferiori. Continuat. i. siphac matus medius ante didimus: quod paniculus nuchae. i. cui didimus. Et descendit. i. meatus. Ad meatus. i. duplex. Penetrans

in ipso cum colore suo quare albibificat et proprie propter illud quod commouetur in ipso de aereitate etiam per spiritum: Et meatus quidem in quo veniunt vene ad testiculos est siphac maiore quod est super femur. Sed paniculi qui tegit arterias et venas venientes ad testiculos origo est ex siphac maiore sicut sciisti in loco suo: et similiter continuatur etiam cum paniculo nuchae et descendit super illud quod descendit de venis et suspensorijs in partibus inguinum ad duos testiculos quare generat ex eo meatus penetrans: et paniculi tegentis illud quod penetrat in barbaki generatio est ex eo. Et tu ibi sciisti in anatomia venarum quod ad ouum sinistrium venit vena alia ab illa que ve-

Jacobus

alia causa quare sperma est albus: scilicet proprie comota aereitate in ipso per spiritum: sicut spuma alba fit in undis marinis et in ore equorum fortiter currentium. Quarta dicit quod meatus per quem vene perueniunt ad ambos testiculos afferentes sanguinem pro ipsis nutriendis suum sumit ortum de siphac maiore quod super femur deorsus extenditur: maius vero siphac est illud quod constat ex paniculo posito sub musculis ventris nullo mediate et paniculo tenui sibi immediate superposito: quod est proprie siphac intestina omnia simul inuoluens et alligans dorso. De quo princeps ait tertij. xij. capitulo primo. Et siphac quidem est paniculus primus post zirbum supple: qui comprehendit viscera omnia nutritiva: ipsum enim tegit ea et declinat ad interiora: et aggregatur apud dorsum a latere suo seu lateribus suis et continuatur velamini: id est diaphragmatis a superiori parte sui: et continuatur inferiori vesice et duobus ligamentis ab inferiori parte sui. Et illic adueniunt ei duo foramina apud duo inguina: que sunt due vias in quibus penetrant vene et suspensoria testiculorum supple: et cum dilatantur descendunt per ea intestina. Et ista foramina sunt ille meatus de quo hic agit princeps. Quinto dicit quod ortus paniculi tegentis arterias et venas que a corde et epate veniunt ad ambos testiculos est etiam ex siphac maiore altiori: sicut prius docuit in loco suo: puta primi prima doctrina quinta: cap. singulari de membris s. illo. Et etiam dicemus quod omnium membrorum interiorum que paniculis sunt inuoluta paniculus ex vno paniculo: pectus aut ventrem cooperit tium nascitur. Sed eorum que in pectore sunt paniculorum origo: sicut diaphragmatis et venarum et arteriarum et pulmonis: est ex paniculo interiori qui costas tegit. Et membrorum quidem et venarum que sunt in ventre paniculi oriuntur ex siphac qui interiori ventris cooperit musculos: hec princeps ibi. Clene vero et arterie de quibus hic loquitur sunt ille que afferunt materiam spermatis versus testiculos et eam digerunt in suis anfractibus et multiplicibus circinulationibus. Et libro de spermate vocat has Salie. variciformes parascatas: eo quod varicibus tybularum assimilantur in circinulationibus suis. Sexto dicit quod iste paniculus tegens venas et arterias similiter etiam continuatur cum paniculo illo quo tegitur nucha: et descendit ad testiculos super illud et circa illud quod descendit de venis et suspensorijs testiculorum in partibus inguinum. Septimo dicit quod ex hoc paniculo partim nuchali partim siphacali generatur pectus cooperiens illud quod transit in barbaki seu penetrat in ipsum. Inquit Aueroys primo colligit capitulum xxxij. Et oriuntur a pellicula: scilicet siphac viae due nominatae in arabico albarbachi: et deinde ramificantur et generatur ex ipsis pellicula: scilicet bursa testiculorum. Octavo dicit quod iam prescimus in anatomia venarum tam pulsatilium quam quietarum quod alia vena venit ad testiculum sinistrium ab illa que venit ad dextrum sibi propiciam nutrimentum afferens. Et istud declarat primo de pulsatili primi prima doctrina quinta: summa quarta capitulo quinto dicens. Due separantur arterie que ad testiculos vadunt. Sed que ex eis ad testiculum peruenit sinistrium ei semper associatur que ad renem peruenit sinistrium: immo etiam forsitan est cum non est illud quod ad sinistrium peruenit testiculum ex re ne sinistro tantum. Et eius quidem que ad dextrum peruenit testiculum origo semper est ex maiore arteria: et raro contingit ut cum aliquo eius que ad dextrum peruenit renem associetur. Et eadem doctrina summa quinta capitulo quinto ait. A sinistra autem duarum emulgentium due procedunt vene que ad sinistrium masculorum et feminarum testiculum vadunt. Et illa que ad sinistrium tendit semper a sinistra harum duarum accidit ramum: et fortassis in aliquibus tota origo eius erit inde. Illa vero que ad dextrum tendit raro a dextra istarum duarum emulgentium accipit ramum: immo ei sepe non comiscetur: hec princeps ibi. Mono dicit nos etiam prescisse quod vena que ad dextrum peruenit testiculum affert sibi sanguinem melius digestum et depuratiorem ab aquositate seu plus mundificatam quam illa que ad sinistrum aduenit testiculum. Hec enim procedit et exoritur a sinistra emulgentium deferente plurimam cum sanguine aquositate: illa vero non: quinimo explantatur a vena magna descendente et deferente sanguinem emundatum ab aquositate. Et inde est quod sperma descendens a dextro testiculorum magis est prolificum et masculorum plus est generatiuum. Decimo dicit quod ouum dextrum seu dex-

ad testiculos. In barbachi. i. in meatu. Ex eo. i. siphac. b. Et tu etc. Remittit nos ad locum alium: dicit quod tu sciisti alibi quod venit alia vena ad testiculum dextrum et alia ad sinistrum etc. In iudicio. i. in dispo. i. affitudinis. i. debilitatis. Nota quod nalter hoies sunt fortiores in dextro testiculo quam in sinistro: aliqui tamen contingit quod cor magis exultat super sinistrum et epar non est multum calidum et splen est calidus. In talibus testiculis sinister est fortior: et ideo dicit latitudinis ita habet. xij. de vtili. par. ticularum. vij. cap.

C Uasa etc. Ponit anatomiam vasorum spermatis: et p. Nota quod a renibus descendunt quatuor vasa quorum duo videntur potius eurtides: et alia duo vasa seminalia s. vasa seminalia vadunt ad testiculos: et potius eurtides vadunt ad vesicam: barbachi. i. meatus. Ipse. i. meatus. Ab eo: s. c. a substantia testiculi. Non ex ipso. i. testiculo. Bene ratur: quod non ingreditur eius substantiam. Unus quodam. i. meatus. Ramificent. i. vasa spermatica. Sub

de partibus

ter testiculus est fortius sinistro in multis homi-

nibus preter hos qui iudicantur ex habentibus latitudinem: id est complexionem effeminatam: vel qui sinistri sunt sic quod sinistrum habent totum latius fortius et corpulentius: vel qui nati sunt cum relaxatione dextri didimi.

Uasa autem etc. In. iij. pmo ait quod vasa spermatis incipiunt: sicut barbaki. i. ut meatus seu canales orti a siphac in directo inguinum per quos ad testiculos vene descendunt et eorum suspensoria. Secundo dicit quod in vnoquoque testiculorum est vnum barbaki seu meatus vnus velut separatus seu sciustus a testiculo non ex ipso genitus: quous ipsum tangat et adherat ei. Tertio dicit quod vnum quod vasa spermatis ppe ouum seu testiculum notabiliter dilatatur dilatatione notabilis seu sensate magnitudinis: postea paulatim strictius efficitur: quous ramificent ista vasa rursus apud statum suum. i. firmationem et alligationem vice alia ppte in mulieribus. Quarto dicit quod vasa spermatica in primis ascendunt versus ambo inguina et vtraque vasa: postea declinant ad collum vesice sub meatu vtriusque et ad radicem virge per quas sperma viri foras expellitur. Attende quod membra subseruientia generationi in vtriusque non computatis paniculis quibus cooperiunt neque virga: sunt. v. Primum est varices parascate. Et sunt vene et arterie multipliciter inuolute et tortuose: sicut varices que in tibis sunt ut dicitur in eis materia spermatis quam ad testes deferunt moras dealbes: et ad recipiendum in testibus formam spermatis aptetur. Iuxta id Sal. xij. de vtil. p. ca. x. Supra. c. n. vena: subiacet aut arteria flexiones multas egles numero vtraque faciens ad instar elicum. i. circinulationum quarundam multiformiter errantium a rectitudine lineali supple. In hoc autem errore seu tortuositate digerit plurimum qui fert ad testiculos sanguis et spūs. Et euidenter est videre in primis quod elicibus sanguinosum humidum esse quod p. t. In eis vero que deinceps albus semper magis fons quousque vtrique certitudinaliter totum factum fuerit albus in omnibus vltimis que vtrique primum ad testiculos: hec Sal. Et has variciformes parascatas vocant aliqui vasa spermatica prima ad differentiam illorum que sperma deferunt de testibus ad formam: que vasa spermatica ppe dicuntur. Secundo est testiculi sub iugit ibi. Huius autem vacui et firangosi. i. caneriosi: existens suscipiunt quod predigeritur in vasis humidum. Digerunt autem et ipsi rursus preceptum quidem ad animalis generationem in masculis operantes et calidius sperma. Tertio est epididimida. Et est vas medium inter testiculos molles et vasa spermatica dura. Et de ab epi quod est supra: et oldimus quod est testiculus: aut ipsius suspensorijs. Et de hac epididimida querit Salie. xij. de vtili. parti. c. xij. Propter quid autem non implantauit ad ipsos testiculos spermaticum vas natura: sed vocatam epididimida in medio amboz locauit. Et ita responder. In ista laxos sufficienter existentes testiculos: et firangosos. i. caneriosos: et molles spermaticis vasis que spissa et fortia sunt et dura non erat possibile infallaciter conecti. Quare et hic sicut iam monstratum est multoties: natura conari videtur nihil pertrahere: sed in idem adducere: semper querere ponere in medio aliquod vinculum eis amicitie coadunatiui. Quantum. n. deficit a spermaticis vasis epididimida fortitudine et densitate et duricie tamen abundat a testiculis. Sed et p. eius que quodam spermaticis implantant durissime: que de testiculis molissime: que aut in intermedio oes proportionales vtriusque existunt. Que. n. sunt prope spermatica durissime: que de prope testiculis molissime: propter eandem causam facte sunt. Quartum est vasa spermatica: in quibus testiculi sperma in his digestum ad tepus reponunt donec assit hora datus. De quibus. xij. de vtili. parti. ca. x. Salie. trac. ait. Quando igitur testiculi perfecte quodam qui masculorum: deficientius vero qui feminarum spermaticum humorem elaborauerint: id est digesserint manifestum est quoniam alterius alicuius vasis opus erit suscepturi rursus cum et deducturi ad expulsiorem. Quia enim oportebat extra quidem masculum ad se ipsam autem feminam spermaticare: propter hoc et vasa que transfundunt a testiculis sperma que quidem masculorum ad pudendum extendit: sed ad veretrum et anastomauit. i. alligauit ad porum qui ibi est per quod et vtrina extra ferbat. Et rursus ibi ait paucis interpositis de vasis eiusdem. Utilitate enim non existente simili alterutro spermatis: quoniam neque multitudine

Sub meatu vrine: id est poro eurtides.

a C Virga vo rē. Ponit anatomiam virge: pmo q̄tum ad modū sub stātie: pō quantū ad opationem: scda ibi. Et scias. Primo facit hoc: pō ponit originē virge: tertio remittit nos: scda ibi. Et hincipium. Tertia ibi. Et tu qdem. Dicit pmo q virga est mēbrum instāle ad gnationē rē. b C Et pmo pmo rē. Ponit originē rē dicit q descendit ab osse pecti nis rē. Et carne alias osse pectinis: fm Raf. Coopertum. i. carne: ex spon dilibus caude: id est qui sunt in cauda: scilicet alchati.

c C In substantia eius. i. virge. Nota qd isti ner ui sunt pūati sensu. i. acu to: nam qdam nerui ve niūt ad caput virge r isti sunt acutissimi sensus et qdaz veniūt ad alias par tes virge r isti non sunt ita acuti sensus. Apud Gal. scilz in libro de mo tibus liquidis. d C Et tu quidez rē. Remittit nos ad locum aliū: r pzin. ca. lacertoꝝ. i. cañ. Fen. i. de anatō.

Jacobus

ritudine r vīte sunt si milia: neqz spermaticuꝝ vas fin speciem neqz am plitudinem neqz lōgitu dinem simile factum est. Sed id quidez quod ma sculoꝝum amplum r lon gu r velut sinus quosdam habens: quando iam prope pudendum venit.

Quintum est glādiale quedam in radice virge posite que generant humi ditatem quasi salualem delectationem augentem in coitu: r nimium sic cari prohibentem porum per quem sperma exiit a frequentibus coitibus r porum illum per quem mingitur vrina ab vrine calore r desiccatione. Et hec humiditas quandoqz emittitur simul cum spermate: r quādoqz sine spermate in osculis r contactibus viri ad mulierē: r alijs horis par tim resoluatur insensibiliter partim reseruat in suis glandulis. Et iste glandule libris de spermate r de vilitate particularum translatas a Ni colao de regio vocatur adenes r adenos parastate r adenisfoemes. Aden enim grece latine glandula est. De glandulis istis dicit Galienus. xiiij. de vilitate particu. ca. xi. Quod vero in adenos illis corporibus generat humidum ad vriticum exercitur porum in masculis simul cum sperma te. Utilitates autē eius sunt ad veneream excitare copulationem r dele ctare fm coitum r madefacere vetricum porum.

Virga vero est rē. C In quarta primo ait q virga vi rilis: que vetricum dicitur r etiam pudendum: est instrumentale seu organicum membrum quod ex singula ribus: id est simplicibus membris generatur atqz componitur: puta ex li gamento multe concauitatis neruis venis r arterijs r carne atqz cute. Et hic sub venosis arteriosa intelligit. Secundo dicit q principium or tus seu fundamentum virge virilis sustentans alias partes est corpus li gamentale multe late concauitatis quod ex osse pubis pectinis ortus est. Juxta id Galieni. xv. de vilitate particularum capi. ij. Ex ossibus pu bis explantatur omnino ex superioribus partibus eorum: sic enim pluri mum ab ano abscedat r ad coitus melius iacebit. Rafis vero primo Al manforis dicit ipsum oriri ab osse femoris. Et Auerrois primo colligit ab osse umbilicali. Sed hic communiter textus Auicēne sunt incorrecti. In his enim scribitur ortum ex carne pectinis vbi scribi deberet or tum ex osse pectinis. Et hoc corpus ligamentale est de se penitus insensi bile sicut r alia ligamenta omnia genita ex ossibus: licet vir plurimum sit cute coopertum aliquid sensus habente. Tertio dicit q virga erigitur duꝝ ventositate corpus hoc repletur. Huius autem erectionis r tensionis vi litates Galienus sic meminit. xv. de vilitate particularum capitulo. iij. Non enim gratia solius coitus: sed vt distendatur r dilatetur porus vt ad plurimum exiliat sperma vtile est certitudinaliter tendi pudendum. Si enim non fm rectitudinem feratur per id: sed obliquetur fm quid r con cidat ibi detinebitur. Spadones enim nominatos: quoniam propter liga mentum quod in fine virge est porus conuersus est generare impossibile est non ceu non habentibus sperma generatiuum: sed ceu retentum in co uersione virge r anteferri non potens. Concordat autem sermōi huic sanatio: quia inciso ligamento generant: hec Galienus ibi. Quarto di cit q arterie magne dilatate sub hoc currunt corpore ligamentali plures qz conueniant vel conuenire videantur sue magnitudinis. Idem de que tis venis intellige. Juxta illud principis primi prima doctrina quinta summa quinta capitulo vltimo. Et pars vene que tendit ad collum vesi ce in viris est magna valde propter virgam. Et Galienus. xiiij. de vili tate particularum capitulo. xiiij. ait. Si venarum r arteriarum r neruo rum que ad genitales particulas perueniunt consideraueris per anatō mias quanta sit magnitudo vniuscuiusqz: scio quoniam miraberis de iu sticia cōditiōis: commoderati enim nerui vene vero r arterie nedum ma xime solui: sed etiam bine perueniunt ad eas. Quinto dicit q ex caude ossibus huic ligamentali corpori adueniunt nerui qui non multum pro funde merguntur in substantia eius. Et primi. l. doc. v. summa. iij. ca. vltimo ait: q alia pars neruorum r impar quod ab extraneo ortum alho fos in musculis spargitur ficeris r virge. Sexto dicit hoc q isti nerui de gbus hic loquit non sunt nerui sensus neqz motus voluntarij: sed solum ligamentales: ita q non pprie nerui dici debēt: immo ligamēta. C Et cir ca hoc attende q a caude ossibus vtrinqz exeunt nerui orti a nucha: qui sensitiui sunt r etiam motui. Sed ab hōꝝ ossium substantia nascunt liga mēta quedam carētia sensu: de gbus videtur hic princeps loq. Septimo dicit q nerui illi per quos erigitur virga fm Gal. alij sunt ab his gbus

mia lacertorū. Algnadi: est humor qui egreditur cum aliquis tangit mu lierem: talis meatus non est manifestus per anatomiam.

d C Et scias rē. Notificat virgam per anatomiam quātum ad opatio nem eius: r pzequalis. i. temperatus. Desideriū naturale. i. ad coitum: nam vt habet in libro vniuersali in hoc est differentia inter philosophos r medicos: q philosophi volunt q oēs sensus r omnis appetitus veni ant a corde. i. dediti autem non sic: vt patet: in libris vniuersalibus: r in hoc Aut. insequitur Arist. vt pzin. in toto libro suo de aialibz r maximo in. ij.

C De causis erectionis. L. ij.

Rectio.

C In precedenti bus Aue. determinauit de anatomia testiculorū r vasoz seminaliū. Hic determinat de causis ere ctionis vge: r ponit. iij. causas: secunda ibi. Et de illis. Tertia ibi. Et vltus quarta ibi. Et ca quidez. Dicit primo q tensio que accidit in ner uo ligamentali virge rē.

De partibus

deprimunt r mollicaf. Attende q virge viri lis erectio fit a tribus cau sis. Aliqñ enim fit a vo luntate vel sensitiui ap petitu: sicut aliqñ voluntarij motus fuit: r fit hec ere ctio p vge musculos.

sunt a nervis mollicatiuis ex gbus mol lificatur. Et tu quidem iam sciisti lacer tos proprios virge in capitulo lacerto rum. C Et in virga sunt meatus tres. i. meatus vrine r meatus spmatis: r mea tus algadi. Et scias q virge aduenit virtus erectionis r ventositas a corde: r aduenit ei sensus ex cerebro r nucha: r aduenit ei sanguis equalis r deside rium ex epate: r desiderij naturale quā doqz fit ei causa renum: r apud me prin cipium eius est ex corde.

C De causis erectionis. Cap. ij.

Rectio accidit

quādoqz ppter tensiones

etio p vge musculos. Et aliqñ fit ab imaginatiōe sine voluntate: r in ve re pinentibus religiosi qui sepe hac vixant imaginatiōe tristates r do lentes. Et hec erectio fit vt puto sine musculis. Juxta id Gal. i. de moti bus ligdis. c. iij. Actio vō instrumentoz generationis non fit a voluntate tm: sēp sepius absqz voluntate obsequendo ei qd aia format r imaginatur. Tertio modo fit a grossa ventositate sine voluntate r imaginatiōe: vt in priapismo. Juxta id Gal. vi. morbi. ca. xviij. Passio vō que priapismos dī virge plenitudo atqz inuolūtaria inflatio est accidēs de fumosa vento sitate pcreatum. Octauo dicit nos iam psciuisse masculos ppios virge: puta primi pma doc. v. summa. iij. c. xvj. vbi duo paria musculorū tangit virge appropriata. Primi paris vnus a dextris eius est in longū pteus alter a sinistris: qui qñ tendunt intrinsecū virge foramen dilatāt: r ipm amplificant: quo fit vt per ipsum sperma abundantiꝝ r faciliꝝ currat. Secūdo vō par cum radice virge transuerse continuatur: r dum alter alteri coequatur in tensione virga rectificatur tenditur r eleuatur.

Et in virga rē. C In. v. primo ait tres esse meatus in virili virga: que in hac tendunt in longitudine. Primus est meatus per quem vrina exiit. Scds est per quem spma foras mittit. Tertius est per quem defluit algadi. i. humiditas quasi saluialis spmate subtilior in viri r femine colluctationibus r in coitibus. Secun do dicit q erectionis vtus r vtositas virge a corde veniunt. Et hoc sic intellige q de corde ad virgā multe r magne arterie quāda substantiā spumofam ventosam r spirituosam deferūt r p officia sua que in virga latiora sunt qz in mēbris alijs tm in coitibus de ista substantia spumosa ef fundit in pcauitate corporis ligamentalis q inde erigit tendit r ingros satur. Juxta id Galie. vi. de interior. c. vlti. Ora arteriarum esse largiora in vetrico qz in toto corpore verum est: qz natura ita larga ea constituit: vt quadam festinatione purganda per ea purgarent. Femoribus igitur calefactis arterie magis calefiūt: r ora earum largiora efficiuntur: gbus sic existitibus non minima qstias ex vtosa substantia ad neruū virge tur: vnde cum paulatim ex ea implebit ipso pleno penitus existente erige tur tensum pmanens. Et hic per neruū corpus ligamentale predictū intel lige: virge. n. substantia seu fundamentū non nisi in hoc neruo est. Tertio dicit q sensus aduenit virge virili de cerebro r nucha. Nam de cerebro oēs sensitiui spūs vt a nucha pdeūt r sensitiuorū neruoz substantia a ce rebro vel nucha: recipit originem. Quarto dicit q equalis sanguis. i. tē peratus r desiderij coeūdi veretro ab epate veniunt. Et in hoc sequitur Platonem r Galienū qui in epate animā occupabilem posuerunt r in corde irascibile. Juxta illud Auer. i. de aia: cōmēto. vj. Plato. n. dicebat q virtus intelligibilis est in cerebro: r cōcupiscibilis in corde: r nālis. i. nutritiua in epate. Aristoteles aut opinat eas esse vnam subiecto. i. reali ter r plures fm virtutē. Et iterū ibi pme. xc. ait. Innuit Auer. Platonē qui opinatur q aia essentialiter diuiditur in corpore fm diuisiones mē briorum gbus agit suas actiones diuersas: r q non cōmunicantur in ali quo membro: ita q pars intelligens est in cerebro tm: desiderans in cor de tm: r nutritis in epate tm: hec ille: quam opinione sequit Gal. iij. inte rior. ca. iij. r. iij. de accidenti. c. vlti. r infra. c. xi. S. In facta aut cā mē briorū princeps hanc tangit. Quinto dicit q nāle desiderij coeūdi quā doqz excitatur vel surgit a renibus qñ sunt calidi r repleti sanguine vel vento aut vapore titillante simul testiculos r virgam dum descendit ad eos. Sexto dicit q principij seu prima radix desiderij coitus fm opinio nem eius a corde est. Et in hoc imitatur Arist. qui substantiaz aie r oēs eius potentias radicaliter a corde posuit: vt pzin. de genera. aialitū ca. i. r. iij. Et ab Auer. ij. collz. ca. r. i. i. canticorum: cōmēto. lxxij.

C De causis erectionis. Capitulū. ij.

Rectio accidit rē.

C In hoc capi. primo agit de causis erectionis virge. Secundo de his que ad hanc coadunāt: ibi. Et de illis que. Tercio de virgam confortantibus r ingrossantibus r his cō trarijs: ibi. Et vsus coitus. Quarto de causis desiderij coitus r motus ad ipsum: ibi. Et causa quidem. Quinto de causis erectionis alijs a di ctis: ibi. Et quādoqz fit. J

Cane pœane. i. nervi ligamētalis virge: que sequuntur eam: sicut lacertivirge. Spūs desideratīvus. i. appetitus: spissus. i. multus vaporosus nō aereus. Ad ipsam. i. vīgā. Nota q̄ arterie vbiq̄q̄ sunt mouent dilatatiue & cōstrictiue. Nō ergo arterie que sunt in virga que sunt magne mouent magnū motū attrahūt multū de aere pp̄ qd̄ fit extēsiō nervi: & p̄ p̄ns erectio. a. **C** Et de illis rē. J. Nonit aliam & dicit qd̄ res faciētes ventositatē faciūt erectionē vt sunt legumina. Non facile. i. in resolutione vētositatē: eam. i. illam humiditatem. i. in vētositate. Resolutione. i. p̄sumptione. b. **C** Et vsus rē. J. Nonit aliaz cām: & dicit qd̄ vsus coitus facit ad erectiones. Facit ip̄m laceret osū q̄tum ad subam. Ingrossat. i. magnificat. i. q̄tum ad meatū. Arefacit. i. extenuat. Operatio. i. motus. Hippo. i. iij. epidēmiarum: liquefacit: id est attenuat. c. **C** Et cā rē. J. Nonit quartaz cām: & dicit qd̄ alia causa est mē. v. l. magnā vētositas reclusa: vel augmētatio sanguis rē. i. Meditativa. i. imaginatiua: & fit. i. erectio quod mouet. i. virga: ex desiderio pp̄ preparationē mēbri. Ad illud. i. ad actum coitus: separatiōis. i. expulsiōis: in ip̄is. i. mē-

Jacobus

C In. i. parte primo ait q̄ cā pp̄ quam erigit virga est fortis ventositas: quā grossus spūs desideratīvus defert & secus incedit copiosus sanguis & spūs grossus tēdēs cānam pœauam seu nervū pœauū virge virilis mēbra quozq̄ prima cū dilatatione & plōgatione. Et hic per spūm desideratīvum intellige spūm qui virtuti servit desideratiue seu cōcupi scibili.

Et per cānam pœauā id ligamētale corpus intellige qd̄ virge virilis est vt fundamētum. Nervū quozq̄ pœauū vocat ip̄m aliq̄ nō sentiat: q̄ nervi similē gerit subā. Et per hęc que sequuntur eam venas & arterias & nervos intellige sibi circūpositos. Scdō dicit q̄ accidit virge ppter id qd̄ dictum est vt erigat q̄q̄ hora somni: q̄ calefiunt arterie que sunt in membris spermatis: vnde sibi attrahunt multas ventositates sanguinem & spiritus erigentes virgam cum ingrossatione.

Et de illis rē. C. In. iij. dicit q̄ de iuuatibus & coopantibus ad erectionem vge virilis sunt hęc q̄bus inest humiditas quedam supflua & extranea tandē ventosabilis: difficulter tñ: sic q̄ nec in prima nec p̄a digestiōe vētosari valet nec hęc digōnes puertere possunt hęc humiditates in ventositatē: neq̄ finire illud. i. resolvere cito & velociter qd̄ ex hac dissolvūt in vētositate: immo hęc humiditas si q̄t & pmanet vsq̄ ad tertiam digestiōē & illic inflatur atq̄ vētosat. Et si quid ex ea vētosatum fuerit in prima digestiōe vel secūda non illic resolvitur: sed trāsit ad tertiam. Hanc humiditatem vocat extraneam a natura cibationis & nutritionis. Et que in ipsa abundant sunt tubera faber radices satirionum.

Et vsus rē. C. In. iij. primo ait q̄ coitus pfortat. i. corroborat & ingrossat veretruz si ip̄e frequēter cum moderamine: sicut mēbra alia fortia reddūt & ingrossant moderato exercitio. Nam pfortat in his naturalē calorem & ad ea plurimū trahit alimentū. Scdō dicit q̄ dimissio coitus liquefacit veretrum. i. dimittit & aridam reddit ip̄sum substantiā: q̄ calor eius desidīa sopit & ad ip̄sum modicū venit nutrimentū. Tertio dicit auctoritate Hippo. q̄ operationes exercitiales motuozq̄ membrozq̄ membra ip̄a ingrossant & robusta reddūt. Et dimissiones opationū liquefaciūt mēbra ppter causas dictas. C. Attēde q̄ abstinentia a coitu in his qui pūq̄ eo vti p̄sueverunt veretrum demacrat & ip̄um extenuat. In his vō qui ante sepe coire assuerunt q̄q̄q̄ veretruz ita magnificat & ingrossatur vt p̄m̄pissimū incurant. Juxta id B. al. vi. de interi. ca. vlti. Quedam amicu habui qui dum veller se a coitu abstinere hoc sibi in p̄suetudine non existeret veretruz adeo inflari & magnificari cepit q̄ manifestavit hoc mihi. Adhuc inq̄ de quodaz athleta quō veretrum eius macruz & attenuatū est dum abstinentia veretur: cum mihi per p̄tarium fiat. Lūi p̄cepti p̄mitus sperma coadunatz purga rīdēinde a rebus abstinere quarū visu auditu & cogitatione libido excitat. Athletarum aut quicq̄q̄ ab initio vtrūq̄ exercitiū coitui minime ap̄propinquat: eo q̄ cum nō tentauerūt p̄hibentes etiam aios a cogitatione & imaginatione eoz que huic rei pertinent. Unde necessario veretruz eorum macrescit & attenuatur vt in senioibz: hęc B. al. tenuis.

Et causa quidem rē. C. In quarta dat quatuor causas desiderij coitus & cōmotiōis eius. Prima est meditari frequēter & fortiter circa mulieres & acius venereos & delectationem maximam quam natura posuit in eis. Secunda est abundantia grosse ventositatis in illo sanguine qui in sperma vertitur & qui nutrit virgā: per quam virga inflatur ingrossatur & erigitur.

bis coit⁹ mouent materie & trahunt vapores & sanguis: & sic fit erectio.

De causis spermatis. Capitulū. iij.
Sperma rē. C. Hic determinat de causis seminis: p̄mo notificat qd̄ est semen: scdō determinat vtrū semen ingrediat pro materia embryonis: tertio a quo mēbro decidit semē: & ibi. Et apud B. al. J. Tertia ibi. Et Hippo. quidē. J. Primo notificat semē: & remouet dubiū: & ibi. Et q̄q̄. J. Dicit p̄mo qd̄ semen est supfluitas. iij. digōnis. Que. i. supfluitas. In mēbris. i. & cor

ex desiderio propter preparationem mēbri ad illud qm̄ tēsiō facit accidere mordicationem. Et iterum cū congregatur sperma in membris coitus & multiplicat inquisitio separationis eius mouentur materie in ip̄is. **C** Et q̄q̄ fit erectio pp̄ mordicationē materie stantis in glādulis positis in duobus lateribus orificij vesicę: aut materie tenuis subtilis venientis ad eam ex renibus sicut fit ppter motum spermatis ipsius cum acuitur et multiplicatur & mordicat.

De causis spermatis. Cap. iij.

Sperma est super

fluitas digestiōis quarte que fit dum dispertitur cibus in membris resudando a venis tertia digestiōe iaz expleta et est de summa humiditatis proxime coagulationi ex qua nutritur mēbra dura vt pote vene et arterie et similia illis. Et quandoq̄ reperitur de ea plurimum retentum in venis ad quod iam precessit digestio quarta & remansit vt nutriantur ipso vene: aut peruenit ad membra homogenea & nutriatur ea ppter q̄ necessaria sit magna alteratio illius & propter illud prouenit sperma.

vel titillatio per quem desiderium coitus excitant.

Et q̄q̄ rē. C. In. v. dat tres causas erectionis vltra hęc quā de dicit in p̄ma pte p̄tis ca. Prima est mordicatio materie iacentis in duabus glādul vtrinq̄ positis in oris vesicę duobus lateribus que radice virge mordendo titillat. Et forte inde venit erectio. Virge maxime in pueris hincbus lapides in suis vesicis q̄ volūt mingere. Nā lapis aut humor mordax pūgitivus associat lapides vesicę os si mulat pūgit & titillat. Cuius rei signū est q̄ volentes mingere sepe manu virgā fricat & p̄tectant. Scdā est & vge mordicatio vel oris vesicę: quā facit mā subtilis tenuis mordax & acuta de renibus ad virgā q̄q̄q̄ descendens. Et ista de cā qui frequēter egant sine magno excessu virge erectio nem multoties incurrit calefactis renibz & ad se trahētibz mās acutas. Tertia est sp̄matis cōmotio hēs dū ip̄m acuis erecit & mordicat: vñ virga tēdit & a se conat sp̄ma hoc expellere. **De causis spermatis. Ca. iij.**

Sperma est rē.

C. In hoc ca. primo agit de sp̄mate qd̄ sit. Scdō de opinione B. al. & medicorū sup sp̄matis viri & mulieris: ibi. Et apud B. al. J. Tertio de opinioe sapientū medicorū seu p̄bōz: ibi. J. Sapientū. J. Quarto Hippo. ibi. Et Hippo. qdē. J. Quito p̄ncipio: ibi. J. Hippo vō vi. J. C. In. i. pte p̄mo describit sp̄ma vti per genus dices q̄ est supfluitas non qdē in qualis: & in q̄to solū. Et nō simplr est supfluitas: & respectu mēbroz que cambio alunt: immo est humiditas non utilis tñ: & necessaria p generatione & speciei pmanentia. Scdō hoc describit loco differētie p digestiōē cuius est supfluitas in hoc q̄ dicit: digōnis quarte. Tertio p locum & t̄ per tēpus & p maneriē q̄bus celebrat quarta hęc digestio q̄ dicit: que fit dum dispertitur cibus in mēbris resudado a venis tertia digōne iam expleta. Non est ergo imaginandum q̄ sperma sit supfluitas quarte digestiōis iam facte: sicut feces prime & cholera secūde: & est supfluitas quarte digestiōis incipientis: & est pars innominate humiditatis preparata resudare in poros membroz & fieri cambiū quam natura separat a materia cābi pro generatione: q̄ satis hz ex hac materia pro mēbroz nutritione. Nam si sperma esset iam digestū cambiū quarta digestiōe p̄e sp̄ssitudine vsq̄ ad testiculos fluere nō posset. Scdō dicit hic q̄ sp̄ma est de summa seu de massa humiditatis proxime coagulationi. i. de summa innominate humiditatis parate resudare in poros membroz & coagulari in cambiū: ex qua nutriunt mēbra dura solida: puta vene & arterie: & illis similia: sicut pānculi tele & ligamenta. Tertio dicit q̄ q̄q̄ in venis magna inuenitur p̄ huius humiditatis in eis retenta: sup quā digō quarta iam precessit: nō quidē cōplete neq̄ totaliter: sed inchoatiue. Et vt venas nutriat in ip̄is permāsit: & harū p̄actu quodāmodo cambiū incipit fieri p̄iusq̄ resudet in poros venarum. Quarto dicit q̄ hęc humiditas quādoq̄ peruenit ad membra homogenea seu consimilia supple carniformia: vt hęc mēbra nutriat cito & facilliter sine hoc q̄ ip̄ius magna alteratio necessaria sit: quoniam proxima est membris carniformibus. Quinto dicit q̄ sperma prouenit: propter illud quod supfluit in quāto ex nunc dictis super fluitatibus.

Et apud

Et apud rē. Ostēdit vtrū semē ingrediā pro mā fetus: pmo pōit opionez. S. ij. phoz: fa ibil. Sapiētum vō. Dicit pmo q apud Sal. z apud alios medicos masculus z femella hnt femina z in vtroqz semie est vtus actiua z passiua ergo semē masculū vtutē hz passiuā rē. Apud Sal. s. in lib. de spermate noue trāslatiōis. Nō tantū cōitate nois. i. nō equoce. Formādū. Actiue: iussu dei. i. pcepto dei. Informationis. i. passiue. Intra matricē. s. apud ipos me dicos. Nota q opinio Sal. est qd taz semē viri quā mulieris sunt neces saria ad gñationēz certe credo q sit veruz: z ideo fm euz si solū esset spma viri in matrice nō posset fieri generatio nisi etiā sit ibi spma femelle: et vult Salie. qd mulieres hnt vasa seminalia que veniunt ad matricē z effundunt ibi spma. b C Sapiētū rē. JDo nit opionem phoz: prio ostēdit q semē viri est ef fectiuū embriōis: s. ostē dit qd hoc nomen spma dī equoce de semine viri z mulieris z non vniuo ce: tertio ostēdit qd semē viri nō est cā mālīs passiuā: quarto remittit nos: scdā ibi. Et nomē ter tia ibi. Et dixerūt q. r. Cognitio vero. J Dicit pmo q apud veri dicos qd sunt pbi nō est pmo modo: imo semē vi ri hz cām actiuā nullo mō passiuā: z semen mu lieris hz vtutē passiuā z nō actiuā. Sapiētū me dicos. s. qui fuerunt phi losophi formatōis. s. acti ue. In re ppta. i. in mā ppta. s. passiue. Sepatu i. cadēs in mīce. In reci piendo formā. s. passiue. Nota q pbe. i. de gene ratiōe aialū: pōit qd semē mulieris nihil hz facere ad gñationēz: qzūis faciat vtilitates: vna est vtilitas: qz pp delectatiōē quā inducit facit ma gis trahi semē viri: fa vtilitas est: qz matris est rugosa. Et id si pmo asp gāt semine mulieris: semē viri melius penetrat. Et ideo. Abic per semē mulieris itelligit de sanguine mēstruo qui alterat z pmutat a semine viri

Jacobus

Et apud rē. C In. ij. pmo ait q vir z femina fm medicos et Sal. medicine pncipē hnt vtrūqz sperma: de quoz vtroqz nomē spermatis nō solū dī nois cōitate. s. equoce vel analogice: s. pprie z vniuoce. Scdo id declarās ait q vtus formādū seu dādū formas taz mēbris simplicibus qz mēbris organicis in vtroqz semine pprie inuē ta est. Et simul in vtroqz inuēta est vtus passiuā iformādū. i. in se recipiēdū tā simpliciuū formas qz cōpōsitū siue organicū: sic qz ambo spermata si mul sunt efficiens z mālīs embriōis cā. Cōtra dicit Ari. in. ij. phz. i. tex. lxx. mām z efficiens nō cōinciderē. Dic id verū esse fm idem vel respectu eiusdē. Dicunt aut viri z femine spermata cā actiua fetus per suos spūs: qui ferūt vtutes imutatiuā qdē z informatiua. Sed cā passiuā fetus di cunt fm pptas hoz corpulētias fm quas sunt materie mēbroz sperma ticor. Tertio dicit q sperma masculū vigorosius est in vtute actiua a qua pmo incipit mēbroz formatio iussu creatoris. Mā calidius est nālī calo re vniuoce z aiali z melius digestū z informatiua. Sed cā passiuā fetus di cunt fm pptas hoz corpulētias fm quas sunt materie mēbroz sperma ticor. Tertio dicit q sperma masculū vigorosius est virili spermate fm vtutē formabilē passiuā a qua est pncipiū informatiōis. i. receptionis for maz mēbroz taz pñliū qz organicor. Est. n. humidius z terrestrius z minus actiū z minus digestū: quapp aptius est informari qz iformare: z aptius etiam fieri mā mēbroz terrestriū: licet nō careat virtute formāte. Quinto dicit q in hora coitus masculinū sperma ppe matricē per vga z expellit: puta in collū eius: z tūc os matricis intrinsecū ptnus rapit z de glutit vehementer attrahēs illud ad matricē duplici attractiua nālī. s. z volūtaria sicut cibū attrahit stōus. Sexto dicit q sperma femineuz in cō euitatē matricis eijcit ab eius testiculis intra matricē supius locatis. Eijcit inquā in vasis z venis ad locū in quo solet pceptio fieri z illic ob uiat atqz cōmīscet masculinū spmati euz sit pceptio. Plura ex istis dictis Sal. memorat. c. iij. trac. i. libri de spermate trāslati a Nicolao de regio.

Sapientum vero rē. C In. iij. pmo ait q si bene cōprehēdatur intētio sapiētūz qui fuerūt medici z philosophi egregij sicut Aristot. z sequaciū eius ipsa fuit talis qz pncipiū formatiōis actiue mēbroz est in spermate masculū vir tute spūm in qbus abūdāt ferentiū virtutes dictas imutatiuā z ifor matiua z qz pncipiū iformatiōis passiue seu receptionis formatū mē broz est in spermate femine: cuius est pprie pati z informari veluti mate rie in re sua ppta: scilz matricē: sicut masculinū est agere z formare modo cause agēis nō in se sed extra. Mā virtus iniaciēs spermati masculū dicta formatiua vacat z intēdit in formādo mēbra fetus in vtero ad silitudinē hois illius a quo separatur est puta generātis: nisi prohibeat z impediatur ab aliquo deforis sibi occurrēte: sicut a frigore supfluo matricis: aut humiditatibus ipsū suffocātibus: aut ardore z siccitate sperma hoc cō

in tñ qz efficiat sicut semen: z nō est talis sanguis qui oī mense trāsmittit: imo est bonus sanguis: venit tñ per venas p quas venit sanguis mēstruo omni mēse. Et nota q spma nō dicit vniuoce de spmate viri z mulieris: sed dicit equoce: z p. Dicit. s. aucto. phoz. Nota q semē mulieris nihil facit ad generationē z nō dicit semē: sed supfluitas. Scias tñ q aliq sapiē tes dicit q sine dubio vtrūqz sperma: videlz viri z mulieris simul iūcta simul opant ad genera

tionēz. Et si spma mulie ris est potentior in vtute generatur inde femella. Si vō spma viri est potē tior in vtute generat in de masculus: quod nota. Intētio. i. nois. Et sper ma mulieris. i. de quo di cimus qd tenet locū pas siue in gñatione puerisuz i. pmutatū non elongat i. nō tantū elongat a san guine sicut sanguis viri. c C Et dixerunt rē. J Ostēdit auctoritate phi losophor qd semen viri non hz cām passiuē in ge neratōe z dicit rē. z ostē dit ēr que sunt cāe multi plicationis seminis. Nū pmisset. i. mēstruo. Luz vtute. s. actiua. In recti ficādo. s. mālīter. Particu laritates. s. ptes diuer sas. In pticularitate: scz spūs gignitiū: qz de eo fit spūs gignitiū: hec oia pulchre dicit Aui. in suo libro. ix. de aialibus. Nota q illa lra itelligi vō quod semē viri pōit spūm gignitiūm in cor de: qz cor pmo generat z postea ille spūs gene rat alium spūm in corde qui vadit ad alia mēbra z itelligi pōt quod in se mine viri est spūs gignitiūus. i. qdā vtus subtilis vt faciat spūm pene trare. s. talis vtus subtilis. Sperma aut. i. sanguis mēstruus puerisuz ad naturam spermatis. Et vnumquodqz eorum. s. sperma viri z mulieris.

d C Cognitio vero rē. J Dic remittit nos alibi z ostēdit quomodo de bet se habere medicus ad hoc. Scientiā naturalem. s. ad habendum mo dum discussionis. Intentionē: idest dispositionem. In ea: scz cognitione.

De partibus

lumēte. Sed virtus infidēs spermati femine dicta informatiua in recti pēdo separatim formas mēbri cuiuslibet intēdit recipere formas huius modi fm similitudinē mulieris huius a quo separatū est. Scdo dicit hi sapientes medici q hoc nomē sperma de spermate masculū et femine dicit fm idēz nomē vtriusqz cōmune sic vt cōponatur in intellectu duplex intentio fm id nomē res distinctas aggregās in intētiōe seu pceptu mē tis. Nam nō nominat expulsiō spermatis que fit a femina illa intētiōe qua nominat expulsiō spermatis que fit a masculo: ista enim est expulsiō iam pfecti agēis: illa vō passi receptiui z imperfecti. Nomē ergo sperma tis fm hos est equiuocū ad virile z femineuz: qz nomē idem est: sed sub stantie ratio seu intētiō est diuersa. Tertio dicit hi q vere quidē nomē ho ruz amborū spermatū est vnum: sed diuersa est intētiō. Sperma nāqz vi ri est caliduz z spissūm z cōplete digestū. Feminēum vō est de genere san guinis mēstrui parūper. i. imperfecte digesti z cōuerfi ad naturā sperma tis cum dealbatione z inspissatione: quapropter aliq priorū philosopho ruz dixerūt hoc esse simile mēstruo. Quarto dixerūt hi q dū sperma ma ris cum spermate femine z sanguine miscetur operat z agit euz virtute actiua dicta imutatiua vel formatiua. Et nulli partū masculinū sperma tis est multus itroitus in rectificādo seu recte informādo per modū pas si particularitate seu partū diuersitate corporis infantis: sic q fiat eius pars integralis vel materialis: hoc enim ptnet femineo spermati vel san guini mēstruo: imo maius studiū seu maior intentio masculinū spermatis est in pticularitate seu particulari distributiōe spūm fetus fm qz exigit vniūquodqz mēbrum ad formatiōē eius z vegetationē sensum quoz z motū. Quinto dixerunt hi q virile sperma mouēs sperma femine z mē struuz ipsius in pductione fetus nō est: nisi vt coagulū agēs in lac in pro ductione casei. Mā sicut coagulū caseum ex lacte format neqz fit pars ca seific virile sperma fetus nō fiens pars eius. Sexto dicit hi q sperma fe mine fundamentū existit seu materiale pncipiū particularitatis. i. mul titudinis partū corporis infantis iuncto secū mēstruo vel sanguine femi ne puriore mēstruo. His prenarratis sup opiniōe sapiētū philosopho rum tria adiūgit pncips. Prīmū est q oia que sanguinē calidū z hu miduz generāt abūdare faciūt z exuberare sperma nūc dicta: sicut oua carnes pāciū caponū gallinaz anatū z fācanor cum ipsaz colaticijs. Scdm est q ptnet ad philosophiaz nālem discutere z iudicare que dua rum sentētiarū modo narratarū rectior z verior est an Salie. z sequa tiū eius vel Aristot. z philosophor. Et hoc ignorare nō nocet medicis in suis operibus. Tertium est q iam declarauit z exposuit in fundamēta libus seu radicalibus libris spūis: puta de generatiōe aialūz pmo: ca. vl timo dispositionē in ea: scilz cognitionē rectitudinis alterutrius intentio num. Et magnā partem hozū que dixerunt super his sapientes medici

In his radicibus id est. ix. de aialibus. ij. ca. Est questio: vtrum semen viri sit materia embryonis et est intentio philosophi. i. de generatione aialium: et aut. ix. de aialibus: quod semen viri non est materia embryonis. Et arguit philosophus primo sic. Si ita esset sequeretur quod idem esset actiuum et passiuum principaliter quod est falsum: quia tunc idem esset in actu et in potentia: consequentia tenet: quia semen viri habet virtutem actiuam et per te etiam habet virtutem passiuam igitur et. Secundo sic: simile est de factioe alicuius artificij et de generatione embryonis: sed quando artifex facit artificium: artifex non subijcit pro materia: sed solum est causa effectiua igitur nec semen viri subijcit pro materia. Similitudo tenet: quia sicut in factioe artificij agens videtur esse intelligens et aia: ita est agens intelligens in semine: et propter illam rationem coactus est aut. ponere datorem formam. Tercio sic. Aliqua animalia sunt que generant sicut masculus et femella licet masculus nihil det de materia sed solum de forma et. Antecedens patet: quia sunt quedam aialia mascula ut musca in quibus femella ponit membrum in masculum et non coheret: patet etiam de aliquibus piscibus ouificantibus: quia femella facit oua et masculus irrorat suo semine et talia oua aspersa semine sunt ex quibus fiunt pisces: et illa que non tangunt a semine non sunt bona: quarto arguitur: illa corpora debet habere diuersum modum principandi que habet diuersa membra ex quibus fit generatio: sed materia et forma sunt huiusmodi igitur et. Confirmatur: si ita esset sequeretur quod homo posset in seipso generare quod est falsum: consequentia tenet: quia ibi est agens et materia. Gal. autem in. iij. de vi. parti. et in libro de spermate: ponit opinionem contrariam que est quod semen viri ingreditur pro materia embryonis et etiam habet virtutem actiuam. Ponit tamen quod semen aut capitur pro spiritu gignitiuo recluso in ipso: aut pro ipso semine. Primo modo non ingreditur semen pro materia: sed hoc modo sic. Secundam conclusionem ipse probat sic. Si ita esset quod semen viri non ingrederetur: sed eijceretur extra matricem: tunc matris non appeteret semen viri quod est falsum: consequentia tenet: quia illud quod est superfluum non debet appeti: et istam rationem facit aut. ix. de aialibus ca. ij. qui ponit ibi rationem Gal. et ipsum impugnare et deridet. Secundo sic: si semen viri non esset materia tunc membra essent rubra: quia essent de sanguine ut arguatur sic. Membra aliqua sunt exanguia alba glutinosa ergo fiunt ex semine viri. Tercio arguitur contra illud quod vult philosophus quod sanguis attractus ad matricem dealbatur virtute feminis: contra quod tunc natura ageret frustra toto illo tempore quo inducit illas dispositiones: quod est falsum. Consequentia tenet: quia ipsa habet ibi materiam preparatam. s. verum sperma. Quarto: eadem est materia generationis et nutritionis: sed oia membra nutriuntur ex sanguine qui pueritur in semine igitur etiam generatur. Confirmatur: in terra nascuntibus idem est materia et efficiens ergo etiam in aialibus perfectis. His positis soluit Gal. ad rationes philosophi. Ad primam tunc idem esset actiuum et passiuum: neque quod virtus actiua est in ipso gignitiuo et virtus passiuum in corpulentia spermatum. Ad secundam non tenet similitudo: quia artifex non coact in materia cum artificio sicut est hic. Ad tertiam dicendum quod illa mascula habent modum calorem: et ideo femella ponit in masculum. Ad quartam illa corpora habet diuersum modum principandi et. Propter illud nota quod semen viri habet virtutem actiuam et passiuam: sed plus actiuam quam passiuam. Dico ergo quod bene in hoc habet diuersum modum principandi: quia vni habet plus de actiuo et aliud habet plus de passiuo. Ad quintam tunc homo posset in seipso generare neque: quia quibuslibet sit de materia est tamen ibi modicum de passibilitate et quoniam non est ibi locus aptus nec tamen de materia. Quauis ista opinio sit Gal. tamen

in libris nris radicalibus. Et Hipp. quod dixit in suis intentionibus quod plurimum materiei spermatis est ex cerebro et quod descendit ex duabus venis que sunt post aures. Et propter hoc abscondit phlebotomia ambax generatione et facit incurrere sterilitatem et est sanguis eius lenis et lacteus primate sunt nuche ut non elongent a cerebro: et que ei assimilantur spacio logo: quare alteraretur complexio illius sanguinis et conuerteretur: imo perueniunt ad nucham: deinde ad renes postea ad venas que veniunt ad testiculos: et Gal. quod non sciuit an faciat incurrere

Jacobus

declarauit Aristo. i. de generatione animalium cap. ultimo. Et Hippo. et. In quarta pro ait Hippocrate dixisse in intentionibus suis quod materie spermaticae plurimum a cerebro emanat. Locus rei signum est quod in superfluis coitibus cerebri et exorta ab eo multum debilitant: et circa aures pulsus vehementer sentitur. Secundo idem dicit materiam spermatis de cerebro per duas venas descendere retro aures postas. Et inde fit forte quod in forti coitu ambe aures tinnunt. Tercio dicit: quod per eos sperma descendit ipsarum abscissio totalis abscondit et omnino impedit generationem reddens mulieres penitus steriles et viros improlificos. Et hic intelligit per phlebotomiam dictam venarum et viros improlificos earum abscissione sem transuersum. Quarto dicit idem quod sanguis eius: puta phlebotomie dicta venarum est lenis et lacteus quasi iam nature spermatis princeps et ei consimilis. Quinto dicit Hippocras quod iste vene que materie spermatis deferunt nuche primate illud: et sibi similibus. s. princeps illos: nucham qui a nucha exiit: et non elongatur longo spacio ab his ut huius sanguinis non alteret complexio et conuertatur ad aliud quam ad sperma: imo dicte vene perueniunt ad nucham et ipsam associant in descensu suo postea gradatim ad renes perueniunt: et ab his ad venas que descendunt ad testiculos. His premisis que dixit Hippocras dicit hic princeps Galienus non scisse vel experimento probasse: si scilicet venarum que sunt retro aures faciat: aut non faciat sterilitatem incurrere.

Adibi vero et. In v. qua princeps tradit suam opinionem dicit primo quod non est necessarium a cerebro solum sperma descendere: sed ab eo fit semper fermentum spermatis. s. pars actiua qua membra creantur et formas recipiunt. Secundo dicit illud esse verum quod dixit Hippo. de duabus venis que sunt retro aures. s. quod harum totalis incisio

philosophi sunt potentiores: quia semen non sumitur pro spiritu gignitiuo: sed pro ipsa corpulentia que non habet aliquid de materiali: quod probat: quia tunc agens et materia coinciderent: nec valet solutio Gal. quia philosophus vult quod illa corpulentia habeat virtutem solam actiuam. Ad rationes Gal. ad primam negatur prima: ad probationem dicit aut. soluendo: nonne aquositas fit in epate: et tamen quando fecit finem suum expellit ab epate. Similiter membra attrahunt medicinas: et postea expellunt: ita est de matrice: quia attrahit semine et tenet ipsum tanto tempore quod fecerit suum effectum et postea ipsum expellit facta conceptione. Ad secundam tunc membra essent rubra: negat aut. consequentia: et cum dicit fiunt de sanguine verum est quod in forma spermatum. Ad tertiam tunc natura ageret frustra. Negat consequentia. Sed quando tu dicis est ibi materia: verum sed non est disposita. Ad quartam eadem est materia generationis et nutritionis: soluit aut. deridendo quis diceret quod membra nutriuntur ex

incisio harum duarum sterilitatem an non. Adibi vero videtur quod non oportet ut sit sperma in cerebro solo quous eius fermentum ex cerebro sit: et est verum quod dixit Hippo. de esse duarum venarum: imo oportet ut sit ei ex omni membro principali fons et ut sit ex membris alijs refudatio etiam ad istas radices. Et propter illud est assimilatio. Et propter hoc generat ex membro diminuto membrum diminutum: id est illud fiat dum vene non ultimam finem consequuntur: et non procedit appetitus ultimus cum digestioe completa. Et sperma quandoque expellit ventositas permixta ei et necesse

sanguine et tamen generatur ex ipso sanguine: et ideo quando dicit eadem est et. i. in specie. Ad quintam posset negari similitudo. Secunda questio est vtrum sperma mulieris ingreditur generationem. Et vult Aristo. quod nullo modo nec actiue nec passiue: probat per rationes eius: quia si ita esset sequeretur quod mulier ex se sola posset generare: quod est falsum: consequentia tenet: quia per te ipsa habet virtutem actiuam et passiuam: secundo sicut in materia esset virtus actiua: quod est falsum: prima tenet: quia per te in ipsa est virtus actiua: tertio sic: aut virtus actiua est totaliter in semine viri: et virtus passiuum totaliter in semine mulieris et habet positum: aut partim in vno partim in alio. Et hoc non: quia hinc diuersa membra diuersas virtutes principia di. Quarto eadem est materia totius et partis et parte generatur ex sanguine ergo et totum: ergo non est ex spermate mulieris: confirmatur: quia mulier potest in pregnari sine emissionem seminis: ut patet in violante que non spermatizant et est hec opinio aliquorum philosophorum: quia aliqui credunt esse falsam et minime veram. Sed opinio Gal. est quod virtus habet virtutem actiuam et passiuam: sed semen viri plus de actiua et semen mulieris plus de passiuum quod videtur communiter esse verum et verissimum quod nota bene.

Et Hippo. et. In precedentibus. A. posuit sniam medicorum et philosophorum de generatione fetus: hic ostendit a quo deciditur semen: primo facit hoc semina Hippo. s. ponit sniam Gal. tertio ponit sniam Gal. s. ibi. Et Gal. quodem tertia ibi. Adibi vero dicit primo quod Hippo. dicit quod semen decidit a cerebro et quod due vene descendunt a cerebro et sunt post aures que si inciduntur phibent generationem Hippo. in lib. de acre et regionibus. Ex duabus venis. s. ad vasa spermatis. Generationes. s. conceptionem sanguinis. s. unde semen generatur. Lacteus. s. subilis. Mucus. s. iste vene. Non elongatur a cerebro. s. in prius ad aetibus sibi. Et Gal. quodem et. Ponit sniam Gal. et dicit quod Gal. nesciuit verificare illud dictum Hippo. c. Adibi vero et. Ponit hic sniam suam. Et primo hoc: s. reddit causam cuiusdam apparitionis: scilicet ibi. Et propter illud dicit primo quod apparet sibi quod semen venit a cerebro: non quidem a solo cerebro: sed ab omni membro principali et. Fermentum. s. particularitas alio actiua. Et sit ei. s. semini. Refudatio. s. ad hoc ut fiat semen. Est assimilatio. s. factus patri. Et propter et. Hic assignat causam. s. quare homo aliquando diminutus in membro generat fetum diminutum sem illud idem membrum: et primo ultimam finem consequuntur. s. quod oppilate sunt. Luz digone completa. s. cum non potest oino se me compleri. Expellit. s. facit ad expulsionem. Illius. s. spermatis. Quicquid de sperma decidit: et in hoc est opinio Hippo. quod decidit a cerebro. Ratio est: quia cerebrum multum debilitatur in emissionem seminis: ergo et. Hinc est philosophi in multis locis: prima tenet: quia deciditur ab ipso quod magis debilitatur.

De partibus

causat sterilitatem. Tercio dicit confirmando primam de dictis eius quod necesse est ut fons et origo spermatis sint ex omni membro principali corporis non solum ex cerebro: et vti etiam aliquid spermatis refudat ex membris alijs ad istas radices vel potius ad sperma quod ab his descenditur vel ad testiculos qui dant formam spermati et sunt radices generationis. Quarto dicit quod assimilatio geniti ad generans et membrum geniti ad membra generantis est: quia materia spermatis refudat ab omnibus membris. Quinto dicit quod propter hanc causam membrum diminutum vel debile in patre diminutum generat vel debile innato: et sepe monoculus generat monoculum: et macus macus. Sexto idem modificans dicit quod illud fit et verificatur dum in diminuto vel debili membro vene non ultimam finem consequuntur bene digerendo materiam spermatis et massam sanguinis: et dum non procedit appetitus ultimus seu vehementissimus ad actum coitus cum digestionem completa spermatis. Potest enim fieri quod pater infirmus sanus gignat filium: et ex membro infirmo generet sanum si per bonum regimen absterget in venis sanguis temperatus complete digestus: et in testiculis et vasis spermaticis sperma tale abundet: et ipsum emittatur cum ardenti desiderio tempore coitus. Hanc enim de causa quandoque contingit quod podagricus vel epilepticus vel melancholicus vel maniacus vel calculosus vel de lepra suspectus sanos gignat filios. Septimo dicit quod ventositas cum spermate admixta foras ipsum expellit sibi viam faciens: et hoc secum ducens. Verum necesse est ut ex istis causis: scilicet ventositatis precedat exitum illius videlicet spermatis: quia ventositas est que virgam erigit et ipsam ingrossat et ampliat viam per quam sperma effluit. Et hic emergunt multe questiones in quibus dissident Aristo. et Galie. Prima est si sperma est quedam superfluitas quarte digonis. Secunda est si sperma de vni

bilatur. Confirmatur qz semen assimilatur cerebro: ergo et c. Cōsequētia tenet qz omne qd decidit ab aliquo sapit nām eius a quo decidit. Sēda opinio est qz semen decidit a toto corpore. Ratio est qz hoc videtur p̄bare p̄b̄s. iij. p̄cula p̄blem̄atū. i. p̄b̄e. Quare ē. i. p̄p qd coēctas maxime iſtū manū: qz si debilitatio in toto: ergo et c. Confirmat qz semē generat se tūm: et qz c. Confirmat qz sepe aīal dimīnūtū generat animal dimīnūtum. Tertia opinio est qz semen decidit ab epate: qz est p̄ncipiū nutrimentū: ergo ab ipso decidit: p̄sequētia t3 qz semē est sup̄fluitas alimētū. Itāz qdōz disputat p̄b̄s. i. de generatione aīalū. c. v. et ponit ibi opīones: et dicit qz qdāz dicit qz decidit a qualibz parte: sic qz illud qd decidit est p̄s integralis partīs a qua decidit: s3 p̄b̄s arguit cōtra hoc sic: sequeretur qz semen esset quoddā p̄uī aīal: p̄na tēner: quia sicut a quo decidit est animal magnum: ita p̄es sue integrales essent p̄uī animal. Confirmatur qz tūc in emissione seminis esset dolor: quod est falsum: cōsequētia tenet qz per te remouet pars integralis. Confirmat qz tūc glibet esset masculus et femella: qd est falsum: p̄sequētia t3 qz decidit a p̄ribus integralibus tam masculi qz femelle. Itāz aut opinio ē recitat p̄b̄s ibi: qz aliq dicit qz semen decidit a toto: s3 tū non est pars integralis eius. s3 p̄tis: s3 est sup̄fluitas nutrimentū quartū decidit a qualibz p̄te. Contra hec arguit: qz tūc dimīnūtus semp generaret dimīnūtū qd est falsum: p̄sequētia t3 qz semen non pōt venire a p̄te dimīnuta. Confirmatur: tūc semen esset diuersum color: qd est falsum: p̄sequētia t3 qz sup̄fluitas nutrimentū membrorū est diuersum in colore. Confirmat tūc semen hēret magnā virtutē passiua et non actiua: qd est falsum: p̄sequētia p̄bat qz quanto nutrimentūz p̄s appropinquat mēbro tanto magis h3 de virtute passiua: qz plus appropinquat nature mēbri. Itāz et opinio ē recitat qz aliq dicit qz semen decidit a qualibz parte indifferenter: ita qz aliqñ a cerebro aliqñ a manu: et hoc p̄bat: qz nesciūt dare aliā cām nisi assimilationis. Cōtra hoc arguit: sicut semen p̄us generabit manū qz cor: qd est falsum: p̄tis tēner: qz magis puenit a tali mēbro: p̄firmat. Sicut ē de nutrimento qñ ē p̄p̄inquū mēbro ita est de semine: s3 qñ nutrimentū est p̄p̄inquū nature vniū mēbri non erit sufficiens pro nutrimento alterius: ergo semē manus nō est sufficiens pro corde nec eōuerso. Itāz est opinio Aui. qz stat in duabus p̄clusionibus. Prima est qz semen decidit a tribus mēbris p̄ncipalibus: et ita p̄clusio intelligit quantū ad spm̄ gignitiū: p̄bat qz talia mēbra sola hnt spm̄ū generare: ergo decidit qz tū ad spm̄ gignitiū ab istis tribus mēbris p̄ncipalibus: et isti spūs p̄currunt ad generationē: qz veniūt ad testiculos: et ibi vocat spūs gignitiū. Sēda p̄clusio est qz p̄tingēt semē quantū ad spm̄ū pōt decidit a quocūqz mēbro simul cum illis tribus mēbris p̄ncipalibus. Itā p3 qz spūs qui est in mēbro aliquo simul cum istis spiritibus facit ad generationē: et iste talis spūs qui est in mēbris est cā assimilationis: probatur: non pōt filius assimilari patri vel matri: nisi aliqd decidat a mēbro in quo sibi assimilatur: s3 tale decisiū nō pōt esse nisi spūs: ergo et c. C3 tū. d. ergo nunqz homo dimīnūtus gnabit dīmīnutum: qd est falsum: p̄sequētia tenet: qz spūs nō pōt decidit a parte que non est: dicendū qz decidit spūs cum tali dearticulatione qualis est in parte. Tertia p̄clusio addit a magistro Thoma qz semen quantum ad partem corpulentā decidit ab epate: sicut epar est p̄ncipiū nutrimentū:

est vt precedat exitus eius exitus illius.

De signis complexionum membrorum spermatis simplicium et compositarum naturalium et innaturalium. Ca. iij.

Signa complexionum nis calide sunt apparitio venarum in virga et pelle testiculorum et grossitudo eius et asperitas ipsius et velocitas ortus pilorum super pectinem: et que sequuntur ipsum et asperitas

et ista est clara. Alia est opinio p̄bi quā declarat Egidius: et dicit qz semē aliqñ sumitur pro quacūqz humiditate que descendit ad vasa seminalia. Aliqñ sumit p̄rie: et tunc est sup̄fluitas decisa a nutrimento quarte digōnis: et sic sumit bicitem semē aut sumit quantū ad spm̄ gignitiū reclusum: aut qz tū ad corpulentā: p̄mo modo sic immediate decidit a testibus et mediate a corde. Probat: qz cor est p̄mū factiū spūs tanqz fons: et hoc

et multitudo et spissitudo ipsorum et velocitas cōsecutionis. Et qui vult cognoscere complexionem sui spermatis recte faciet regimen: deinde attendat colorem sui spermatis. **Signa complexionis frigide** sunt cōtraria illis signis. **Signa complexionis humide** sunt subtilitas spermatis et multitudo eius et debilitas erectiois. **Signa complexionis sicce** sunt cōtraria illis signis: et qñ egreditur sperma in ipsa filiosum.

facit de re que nō est sp̄ritus. Alia aut membra faciūt spm̄ de sp̄ritu cordis. Et ideo aliq volunt qz illi tres spūs non differunt substantialit̄. Quarta conclusio est qz semen qz tū ad materiā corpulentā decidit ex nutrimento cordis: ita p3 p̄ euz in lib. de generatione aīalū Confirmat qz semen est sup̄fluitas vtilis vltimū alimentū qd est totum in potētia: p̄mo est sup̄fluitas: s3 est vtilis: qz fit fetus ex eo: s3 triplex est sup̄fluitas. i. qualis et quā-

ti et vtriusqz. Semen aut non est sup̄fluitas qualis: qz nō est mala sup̄fluitas: s3 est sup̄fluitas quāti: qz illud qd sup̄fluit in quāto in corde de nutrimento māliter est semen: quarto est vltimū alimētū: et vltimū alimentū est illud qd est melius et p̄fectius qz sit in nostro corpore: et istud sup̄fluit p̄venas emulgetes venit ad vasa seminalia et ad testiculos: qnto dicebat qz ē totū in potētia: qz decidit a corde qd est totū in potētia s̄m Aūsto. et ideo cor p̄mo generat: et postea alia duo membra p̄ncipalia: ad rōnes. Ad h̄ip. Dico qz descendit a cerebro p̄ncipaliter: sicut dicit Aui. ad aliā semen simulat cerebro. Dicendū qz magis simulat testiculis: ad aliā dicen dūz qz cerebz multū debilitat: qz est debilis calor: et multi spūs ab ipso euacuant in emissiōe seminis: ad alias que p̄bat qz decidit a toto: ad p̄b̄s qz p̄b̄s ibi soluit solutione antiquorū qui dicebāt qz decidit a toto: ad aliā a toto. i. a mēbro qd h3 totū in potētia qd est cor: ad aliā dico qz fit delectatio in toto: nō qz decidit a toto: s3 fit delectatio in toto p̄ cōpassionem: sicut p3 ex p̄fectione aque sup̄ manū totū corpus tremir p̄pter cōpassionem: ad aliā: semē generat totū: p̄cedo. T. d. igit decidit a toto: dico qz sufficit qz decidit ab illo qd h3 totū in potētia: ad aliā: tunc semp animal dimīnūtū et c. Dictum est qz cōtingenter aliquādo fit: qz p̄spūs exētea de mēbro: ad aliā pater solutio s̄m philosophum: quia epar non est p̄ncipiū nutrimentū: sed cor s̄m ipsum.

De signis complexionum simplicium membrorum spermaticorum. Cap. iij.

Signa et c. In p̄cedētibz Aui. posuit anatomia mēbrorū gnationis: et cās seminis. Hic ponit de signis cōplexionū membrorū seminis: p̄mo de signis p̄p̄onum nātūz: secūdo nō naturalūz: s3 ibi Innaturaliū cōplexionum sunt vt accidat. **Primo** ponit signa complexionū testiculorū naturalū lapsoz in vna qualitate: sed in duabus: s3 ibi **Signa cōplexionis calide** et sicce sunt dominiū vbi sunt **Partes parz.** Dicit p̄mo qz signa cōplexionis calide sunt naturalis membrorum et c. Seminis aptio. i. latitudo: et pelle. i. cuti. causa istoz est: quia calidū h3 dilatatur et ampliare. Ipsum. i. pectinem: asperitas. i. pilorum: cōsecutionis. i. finis quia cito complentur membra genitalia.

Signa cōplexionis frigide et c. Hic ponit signa frigide: et p3. **Signa cōplexionis humide et c.** Hic ponit signa humide: et p3. Subtilitas. i. tenuitas. Debilitas erectiois p̄pter humidum obtundent calidum. **Signa cōplexionis sicce et c.** Hic ponit signa cōplexionis sicce: et p3.

De partibus

Tertii est ipsoz magna multitudo p̄ multos fumos illic eleuatos a calore aducto. Quartū est spissitudo dictorū piloz p̄ grossitēz fumoz vū hū. Quintū ē velocitas p̄secutiois. i. renascētie vel reditiois postqz rasi fuerint p̄ calore auctū qz festinat nouos eleuare fumos. Vel itelligit qz testes hnt calidos cito p̄sequūtur etatē pollutionis et potētia coeūdi. Ali assignat Sal. signa. i. regni tex. i. trac. de testiculis calidoz testūz p̄ nām dices. Testiculorū vō crasis calida qdem marime venerea est et masculorū generatūz et citius pubescūt eis p̄tes genitales. Sedo dicit hic qz volens cognoscere p̄p̄ū spermatis sui cōplexionē dēt rectū facere regimē ipsius in cibis et potibus et rebz alijs nō nātūz: quo bene obseruato colore spermatis eius p̄deret vna cū substantia. Nā si albus fuerit et ei suba media est inter subtile et grossū tūc est bone complexionis et aptū ad generandū. **Signa cōplexionis et c.** In. ij. dicit signa cōplexionis frigide testūz esse cōtraria signis calide hoz. Et sunt occultatio vel nō apparitio venarū in veretro et in bursa testūz: et vge gracilitas et lenitas eius et tarditas ortus piloz pectinis: et eorum lenitas paucitas gracilitas et tarditas etia cōsecutionis seu renascētie postqz rasi fuerint: vel tarditas in assequēdo terminum vltimū expansionis hoz vel lōgitudinis: et qd ad venerea tarda est et debilis et non prolifica vel filiarū generatūz.

Signa cōplexionis humide et c. In. iij. dat tria signa cōplexionis humide de nātis testiculorū. **Primū** est qz spma est subtile et aquosum p̄ humiditatem sup̄abundantē in mēbris spermaticis hebetantē calorem nālē eoz quo fit vt non valeat cōplete inspissare et digerere spma. Sedm est spermatis indigēt abūndantia p̄pter multam humiditatem aquosam sup̄fluat: quam calor innatus ea circūiectus resoluit non valet. **Tertū** est debilitas erectiois vge: qz mollificat ab humiditate sup̄flua. Ingt Sal. ij. regni tex. ij. trac. de testi. In. iij. qdē et multi seminis et humidū est.

Signa cōplexionis sicce et c. In. iij. p̄mo ait qz signa cōplexionis sicce testiculorū sunt tria signis humide ipoz. i. sube spermatis grossitudo et paucitas ei et robur erectiois vge virilis p̄p̄ hēctatē qua p̄firmat ei stabilitas sibi associato moderato calore. Sedo dicit qz qñqz exit in hac cōplexione semē filiosum p̄p̄ hēctatē qua p̄ qdā spermatis siccata ingrossat et vtrū in fila. Inquit Sal. ij. regni. i. i. Sicca vō et pauci seminis est et mediocriter spissi.

Jacobus

et vel equiuoce de virili et muliebri. Tertia est hytragz spermata sint agēs et passum seu materia fetus: vel sperma virile solum sit agēs: et sperma femine cum sanguine menstruo solū sit materia. Quarta est si plurimū spermatis descendat ex cerebro de venis que sunt retro aures: vel partiz descendat ab omnibus tribus membris p̄ncipalibus et partim refudet a ceteris mēbris aliqd ipsius. Quinta si natoz assimiliatio cum suis parētibus sit: qz spermatis moles descendit ab omnibus mēbris. **In plurimis** hāz materiez Sal. et Aūsto. discordant: et vbi discordant difficile verūz inuenit: vt ait Damasc. in p̄ncipio suoz apho. Et hāz materias nūc diſcutere dimittit: qz de his tractatū p̄mi p̄ma: doc. v. ca. singulari de mēbris: et doctrina. vi. ca. ij. parte illa. Generatiue vō virtutis due sunt spēs vna spēs est que in masculis et feminis sperma generat et c. Et qz cupio si deo placuerit expositionē complere supra hunc totum tertium librum: et tam sum decrepitu festino percurrere: sit deus adiutor.

De signis complexionum membrorum spermatis simplicium et compositarum naturalium et innaturalium. Ca. iij.

Signa et c. In hoc ca. p̄mo agit de signis complexionum membrorum spermatis. Secūdo de signis naturalium compositarum: ibi **Signa complexionis calide** et sicce. **Tertio** de signis innaturalium complexionum: ibi **Signa complexionum innaturalium.**

In. i. p̄te p̄mo agit de signis cōplexionis calide nātis. Sedo frigide: ibi **Signa complexionis frigide**. **Tertio** humide: ibi **Signa complexionis humide**. **Quarto** sicce: ibi **Signa complexionis sicce.**

In. i. p̄ti. p̄mo dat. iij. signa calide cōplexionis nātis mēbroz spermatis. i. testiculorū et vasoz spermatis et vge virilis. **Primū** est qz venie manifeste apparent in virga et osseo seu bursa testiculorū. Nālīs. n. calor arterias et venas dilatat sicut frigus eas p̄stringit et artat. Sedz signū est verettri grossitudo ab innato calore quo magnificant ipsius p̄ticule. **Tertū** est asperitas in pelleyettri p calore crispantē aut rugantē ipsaz. **Quartū** a pilis sumitur: et ipm est qntuplex. **Primū** est velocitas ortus piloz in loco pectinis et circuitu eius p̄ grossos fumos quos festinat illic eleuare calor. Sedm est illoz piloz asperitas p̄ esse siccatos a calore fumoz ex qbus nascunt.

a CSunt ostia zc. J Nonit signa coplexionis distempate in duab⁹ qua-
litanibus: pmo calide z sicce zc. Sa ibi. Est Jertia ibi. J Snt J quarta ibi
J Snt. J Snt pmo qz iste hz semen spissum: z hz magnuz desideriu zc.
Dominu spissitudinis pp siccitatem inspissantes. Generat masculu hoc
est ptra haly. in tegni. Causa quare generat masculos est: qz semē istius
est maxime actiuuz abscindit. i. abstinēt: aque. i. humiditatis. f. spmatice.

Descensionis. f. sperma-
tis. Plures spissi: supple
qz in calida solum vel in
calida z humida.

b CEst pluris zc. J Hic
ponit signa coplexionis
calide z humide testicu-
lor: z pz. J Hic impreg-
nans: qz semen non est
ita actiuuz: nec ita puri-
tium: et ideo et non ita
bene erigit. Celoctis exe-
cutionis scilz emissionis
seminis.

c CSunt lenitas zc. J
Hic ponit signa comple-
xionis frigide z humide.
Lenitas. i. pillos pauci-
tas. Tardatur coitus: qz
nō est ibi calz puritium.

Jacobus Signa zc.

In
pncipali pmo agit de si-
gnis calide z sicce cople-
xionis nālis mēbroz. Secūdo calide z humi-
de: ibi. Signa coplexio-
nis calide z humide. J Tertio frigide z humide: ibi. Signa coplexionis
fride z humide. J Quarto fride z sicce: ibi. Signa coplexionis fride z sic-
ce. J In. i. pncipali pfer. vij. signa calide coplexionis z sicce testiculor: fm
nām. J Prīmū est qz spissa est a predominio spmatis substantia pp siccitatez
z caliditate qbus resoluit ipsius aquositas. Scdm est qz hīs hanc cople-
xionē assidue fere: z qz incessanter coitū desiderat dū sibi pñens est grata
z amabilis iuuēcula aliqua pp acuitatē z titillationē calidi spmatis. Ter-
tiū est qz ab hoc impregnans plurimū ille iuuēcula cū qbus exercet actū
coitus: nisi sint steriles vel inepte nimis ad pceptionē: qz spma ipsoz spi-
rituosum est z coplete digestū. Quartū est qz generat coitū masculos pp
caliditatem z fortitudinem spmatis ipsius. Quintū est
ad coitum desiderium eius vehemens z velox pp acuitatē z titillationē
calidi spmatis inducētis ipsum fere continue ad festinū coitū quasi cū
furā. Sextū est erectio fortis virge ipsius in tpe coitus z ardoris deside-
rii pp abundantia caloris z spūs cum siccitate dilatantiū eam rigide z
fortiter. Septimū est iterū abscisio velox eius a coitu pp magnam spūs z
innati caloris resolutionē. Unde dici solet qz multū appetit: s3 modicum
pōt. Scdo dat quatuor signa huius coplexionis dū multū supfluit in ca-
lore z siccitate. Prīmū est qz in spmate pauca est aquositas: qz psumit ve-
hementi calore siccitati aduēcto per quam exacuitur. Secūdū est qz pa-
rum de spmate descendit: z parz emittit in hora coitus: qz multū ex coel
materia eius psumitur ardore mēbroz spmatis z siccitate horum.
Tertiū est veretū velox erectio pp ardore spmatis z spūs ipsum dilatan-
tem z cito erigentē. Quartū est qz pili sunt in hac coplexione calida z sic-
ca supra partes pectinis anchaz z ptiū intermediāz multi spissi z du-
ri pp grossos fumos multos eleuari de ptribus illis ab ardore ipsaz iūcto
siccitati. Ingt. Sal. ij. tegni. tex. iij. trac. de testi. Calida vō z sicca: crasis
i. coplexio z spissi semis: z maxime generatrix masculoz. Et citissime ad
coitū excitat aial a pncipio. J Hic ergo citissime pubescit in ptribus geni-
talibus z in oibus in circuitu sui sursum auide vsqz ad regionē circūm-
bilicūm: deorsum vō vsqz ad mediū coraz. J Petula igit. i. luxuriosa est
huius crasis ad venerem. Citissime vō faciat. Et si cogat nocet: dec ille.

c Signa coplexionis zc. J In. ij. dat. ix. signa nālis coplexionis calide z
humide testiu. Prīmū est qz amplius in spmate abundat qz calida z sic-
ca: qz sanguinea est in sanguine abundans qui spmatis est materia. Secū-
dū est qz in hac circa pectinez sunt pili pauciores: z circa ptiulas pectinis
vicinas: qz plus eleuat ista complexio vapores humidos ad ptes cutis. J
fumos terrestres vnde sunt pili. Tertiū est qz hīs hanc coplexionē mi-
nus impregnat est seu minus plificus qz calida z sicca hīs: qz spma ip-
sius est aquosus z labilius pp excessum humiditatis: vnde sepe foras labi-
tur a collo matricis priusqz attrahat ab ipso in matricē. Quartū est qz
ipse plus pōt in coitu frequenti z plurimo: qz spma z sanguis plus in eo
abundat. Quintū est qz non magis desiderat coitum: qz spma ipius nō
est ita acutum titillans z stimulans pp humiditatem qua ipsum hebetatur
z calor ipius. Sextū est qz veretū non est in ipso pluris erectionis: nec
fortius tensum: quoniam humiditas laxat z remollit z siccitas iuuat ad
erectionē z ad tensionem iuncta caliditate. Septimū est qz ipsum ledit di-
missio supflua coitus propter abundantiam spmatis retenti in vasis sper-
maticis: z in testiculis quos superextendit z pondere aggrauat: z partes
vicinas cōprimēdo oppilat. C Et si putrefiat in venenum vertit. J Octa-
uū est qz is sepe polluitur dormiens aut vigilans: maxime quando diu
coitu abstinet propter repletionem vasoz spmatis: z laxitatem horuz ab
humiditate supflua: z labilitatem spmatis ab eadem causa. Nonū est
qz velociter exequitur actum coitus: qz sperma in ipso multū z labile est
z ipius vasa facile laxantur propter humiditatem. Inquit Sal. ij. tegni
ter. v. tra. de testi. Conuenientibus siquidem caliditate z humiditate pi-
losi quidem minus huius his qui dicti sunt. Multi vero seminis magis
non concupiscit vō magis alijs. Sufficiūt vō sine lesioe magis veneris
plurimis. Si vō satis augeat vtraz. i. caliditas z humiditas non sine le-

d CSut grossitudo zc. J Hic ponit signa coplexionis fride z sicce pz.
e CSunt vt accidunt zc. J Hic determinat de signis coplexionum non
naturalium. Sensus. i. signa sensibilibiter precepta.

CDe iuuamentis coitus. Capitulū. v.

c **Ditus zc.** C Hic determinat de iuuamentis z nocu-
mentis z horis coitus. Prīmū ponit gnali-
ter iuuamenta: s3 nocu-
menta: s3 horas: qz po-
nit signa quādo non fit
generatio: quinto de si-
gnis illius qui coitū: s3
ibi. Coitus. J Tertia ibi
J Opz J quarta ibi. Sp-
ma J qnta ibi. Urina. J
Prīmū ponit iuuamen-
ta coitus: s3 quedaz no-
cumenta ad dimissionē
coitus sublequētia: s3
ibi. Et plurimorum. J
Prima in. v. sicut. v. po-
nit iuuamēta. ptes pate-
bunt. Dicit pmo qz co-
tus ē bonus qñ fit in ho-
ra qua debent euari sup
fluitates. Supfluitatū. i.
a qbus decidit. Ad aug-
mentum. i. nutrimentū.

nis frigide z humide: sunt lenitas^c pecti-
nis z tarditas desiderij coitus: z tenui-
tas spermatis z paucitas impregnatio-
nis z tarditas ortus piloruz: z paucitas
eoruz. C Signa coplexionis frigide
z sicce sunt grossitudo spermatis z pau-
citas eius: z est diuersa a calida z humi-
da in modis omnibus. C Signa com-
plexionum innaturalium: sunt vt^c acci-
dant signa que sunt naturalium dum nō
fuerint prius z significat earum distin-
ctionem sensus.

CDe iuuamentis coitus. C. v. Ditus bonus est

ille qui fit in hora quam supfluitatū seq-
tur euacuatio z alleuiat corpus z prepa-
rat corpus ad augmentum: sicut cum de
cibo postremo sumitur aliquid quasi de
legatum mouetur natura vt restauret

de partibus

fione abstinet auerereis.
C Signa zc. J In tertia
dat sex signa coplexionis
frigide z humide mem-
broz spermatis. J: i-
mum est lenitas totius

pectinis: sic qz cutis eius: z pili sunt lenes ppter abundantē in hīs humi-
ditatem que causa lenitatis est z molliciei vt siccitas asperitatis z puri-
ciei. Secundum est tarditas siue remissio desiderij coitus propter frigus
sperma quiescere faciens: z humiditatem qua redditur non stimulan: aut
pungēs. Tertium est spermatis substantia tenuis seu aquosa subtilis pro-
pter hebetudinem digestiue caliditatis ab humiditate z frigore: quare p-
hibet spermatis digestio que fit ingrossando. Quartum est paucitas im-
pregnationis. f. raritas vel defectus eius. Sūt. n. de frigidis z malicia-
tis fm plurimū sic complexionati: maxime si tales sint in toto corpore z
regalibus membris. Quintum est tarditas nascentie pilorū circa pudibū
da ppter frigus phibens fumos eleuare grossos z terrestres vnde sūt pi-
li: z humiditatem supflua iuuantē ad retardationē. Sextum est pauci-
tas pilorū pectinis ppter eandem causam. Inquit Sal. ij. tegni. Si vero
frigidi z humidi fm crises fuerint testiculū nuda sunt que sunt in circū-
tu pilis z tarde coire incipiunt: neqz vehementes sunt ad operationes.
Aquosum vero z tenue eis semen z parum generans vel non generans
z si generet feminas generat.

c Signa zc. J In quarta dat tria signa coplexionis frigide z sicce nā-
lis mēbroz spermatis. Prīmū est grossities substantie spermatis pro-
pter siccitatem psumētē aquositate z frigus cōpingēs. Scdm est spma-
tis modica quantitas. Nam frigus z siccitas sanguinis opponunt z et sp-
matis phibentes hos augeri. Tertiū est diuersitas huius coplexionis a ca-
lida z humida in modis z signis oibus predictis calide z humidam
sicut contrariantur in vtriusqz qualitatibus: sic in signis singulis. Inquit
Sal. ij. tegni. ter. vij. Sicca qdem z frigida crasis. i. coplexio similis qui-
dem plurimum est ei que predicta est crasi. f. fride z humide: spissus vero
semen eis: z omnibus magis erigium.

c Signa coplexionum zc. C In. iij. pte pncipa-
li pmo ait qz signa cople-
xionum innāliū mēbroz spermatis sunt eadē cuz signis nāliū cople-
xionaliū ipsoz nūc dictis hoc excepto qz nō pus appuerint nec a pncipio
nascentie infuerint: s3 a complexione post acqzita pcessu tpiis infuit. Que
qdem coplexio iam fixa fit in his z habituata quasi nālis. Et si solū iessz
ista coplexio dispōnaliter z transitorie non statim imutaret signa comple-
xionuz que a natura infuit. Scdo dicit qz sensus tactus quiverus iuder
est qualitatū pmax per se tangibiliū significat nobis: z clare demon-
strat complexionē testiculor. Nam sensus non errat si sanus fuerit circa
propriū sensibile. ij. de aia. tex. lxiij. CDe iuuamentis coitus. La. v.

Ditus zc. C In hoc ca. pmo describit bonū coitū. Secdo iuuamēta eius: ibi. Et quādo se

quitur J Tertio nocumenta ex dimissione eius cum iuuamen-
to vnoabil. Et plurimorum. J
C In. i. pte p tria describit vtilē coitū. Prīmū est qz fiat hora quā sequitur
eū supfluitatū. f. post duas pmas digōnes cōpletas in stō z epate z venis
post quas intestina debēt euacuari a grossis fecibus in illis qui gaudent
beneficio ventris vesica ab vtrina: deinde a spmate testes z vasa eius: sic
enim liberius z copiosius emittit spma cum vasa eius non sunt cōp-
ta ab vtrina nec a grossis fecibus: verba tñ pncipis sonare hic vident qz
coit⁹ an expulsiōne fecū z vni. Scdm est qz ipse corp⁹ alleuiat: ita qz
ipm leuiozē qz an se repit coiens. C Attēde qz coitū vtr⁹ democrit⁹ phib-
et in regimie sanitatis: forte qz turbat z furari vī intellectu sapientū sic de
venere dicit Arist. vel qz resoluit pmos spūs cū calore innato. Sal. vō
moderati coitū in sanis cōmēdat: qz non ex hoc sentitū corp⁹ suoz dis-
solutionē: s3 alleuiamētū: z post ipz melius qz an dormiūt. Juxta id. S.
ij. teg. tex. xxxv. Venereoz vō f3 epicur⁹ qdē nullus vñus salubris. Sc3
aut vey ex iteruallis tātis vt neqz in vñb⁹ dissolōne sentiat: z leuior ipse
ipovideat fact⁹ z meli⁹ dormiēs. Ter⁹ mē qz ipse corp⁹ ad mēbroz aug-
mētū f3 hūc mōz cū d cibovltio sumit aliqd atqz s3tr abis qñ delegatū ad
mēbra nutritēda: deñ delegatū ad genitalia: tūc nā forti motu mouet vt re-
staurat

Alig. f. a membris: delegatum. f. aptum delegari. Illud. f. p. illud. Imple-
tio. f. appetitus. f. ad nutrimentum. In hmoi. f. coitu: de psecutione. f. voluntatis.
a. C. Et qñq. rē. J. hic ponit aliud iuuamentum: r. p. Logitationis. f. tri-
sticie. Edomatio. f. remissio. Grauitatis. f. humorum.
b. C. Et ipse qdem rē. J. ponit aliud iuuamentum: r. p. Dilatat. f. spūz
f. spūz cōmōtando. C. Et pfer rē. J. hic ponit aliud iuuamē

tuū rē. J. qñ nō
est in toto repletio.
d. C. Et oēm rē. J. hic
pōit aliū iuuamētū r. p.
Dimissio. f. ablatione.
e. C. Et plurimoz rē. J.
hic ponit nocumēta
duo ad coitū dimissioem
subsequentia: f. a. ibi. Et
qñq. J. dicit pmo q qñ
aliqua cōplexio indiget
coitu r. nō fititū rē. Lo
artationis. f. retentionis.
f. C. Et qñq. rē. J. Mo-
nit aliud nocumentū: r.
p. Et coartationis. f. suf-
focatiōe matricis. Mo-
res dispōnes. f. q sequit.

Jacobus

flauret illud alimētū vl-
timū qd mēbris subtra-
ctū est: qñ sequit fortis
impulsiō resolutionis in
corpe et mēbris a motu
coitū: r. natura adiuvat
id quod est in ista subtra-
ctione cibi mēbris vl-
timū de psecutione. f. pse-
quentia ad id qd eūafne
vacuū fiat: vel de psecu-
tione augmētū corpīs in
his qui adhuc crescunt.
Istī namq duplici nutri-
mento indigent vno pro
cremento altero pro pā-
ti restoratione.

Et qñq. rē.

C. In. ij. rāgit iuuamēta
ix. coitus. Prīmū est ex-
pulsio cogitationis fantastice vel imaginationis lese dñantis ptra iudi-
cium recte rationis: qñ coitus si modestus fuerit aiaz exhilarat: r. a cere-
bro fumos tenebrosos diuertit: maxime in amore vocato hereseo. Scdō
est acquisitio audacie. Mā coitus modestus nālē calozē r. vitalem excitat: r.
effeminatū erigit aluz virilē: reddit: cuius rei signū ē q tpe coitū queqz
aialia ferociora sunt r. magis audacia p coitu r. cibo pugnare adinuicē.
Tertiu est domatio vel cōgrue loquēdo domitio fortis r. spūz ire vel a
domo domas domū domitū domitū in supino vñ fit domitio. v. muta-
ta in. i. r. addita. o. nā. cō: ita tumēs r. vindictā appetēs moderatus coitū
laxat r. mitigat r. ebullitōez sanguis circa cor repmēs diuertit: cui rei si-
gnū est q parati ad irā quasi sine cā vel ex leuib⁹ causis post modestū coitū
māsuēti hūt: nec cōtra riuales tā cito irascunt. Quartū est grauitatis
moderate acquisitio: nā coitū diuertit a cerebro fumos r. vapores malos q
purbant cerebrū r. spm ei⁹ r. reddūt hoiez leuē incōstātē in vbiis r. gestib⁹
nescientē seruare modū r. modestiā r. pstatē loq ptra extraneos: nīl ali-
ter doctrina r. vsu assuescāt. Et id expmū in religiosis a coitu pntenti-
bus: nam sunt in ciuiles nō cōciliati cū grauitate mox apud extraneos:
imo nec inter se. Et filr est de aliquibus viris multū eleuatis in pēpationē:
quoz vitā carnales hoies reputāt infantiā: illi aut sunt in pace. Quintū
est pferre passionē melice r. egritudinibus pluribus ex cholera nigra ge-
nitis vt scoromic melice r. spleneticē passiōi. Prīmū q dilatat r. hilarat
aiam melia oblesam. Scdō q ipse fumos aggregatos spmatis expellit
r. eos diuertit a cerebro r. corde. Tertū est pferre doloribus renū ex reple-
tione siue humoralis sit siue grauellosa siue ex grossa vōsitatē: nam mo-
tu coitus cōmōtētur humores r. grauelle renū r. ventositates r. deorsūz
trahunt. Scptimū est oibus morbis pblegmatis pberē auxiliū pcpue
in illis in qbus innata caliditas est fortis que non destruit: nec debilitat
ab exitu spmatis: imo pp coitū appetit⁹ insurgit r. regit cibū. Querit Ari-
sto. pbleu. iij. Propter qd coitus ad egritudines quasdā que sunt a pble-
gmate pferit. Et rñdēs ait: q supfluitas est exitus: qre sit expellit multa
supfluitas: pblegma aut supfluitas. Octauū ē abscondere qñq mās apa-
tum accidētū vel paratoz accidere in testiculis r. inguinibus: ipse. n. in-
terdū coitū educunt. Nonū est q coitus qui tempatus est sanat illos q
bus tenebrositas visus r. tūgo capitis r. grauitas eius r. dolores anchy-
r. in r. emulcorioz. f. inguinū r. apata ipoz adueniūt ex dimissione coitū
r. pstricōe eius seu pculcatione spmatis: remota. n. cā remouet effectus.

Et plurimoz rē.

C. In. iij. rāgit nocumenta sex ex dimis-
sione coitus in illis quoz cōplexio req-
rit coitū sicut sunt hoies ad coitū potētes in qbus nā nunq negligit ge-
nerare spma. Prīmū est friditas totius corpīs pp retētiōē supfluitatū q
coitū educi debēt multū hebetantiū calozē innatū r. fere ipm suffocantiū
Scdō est reliq dispōnes que ad frigus corpīs cōiter sequunt: sicut est de-
bilitas nālūm virtutū r. opationū suaz manifesta diminutio. Tertū est
cāus appetit⁹ ad cibū pp mēbra repletiā spmatis qre pax attrahit ave-
nis r. epate r. epa a sō. Quartū est vomit⁹ sepe expellēs cibos vt sō gra-
ues r. sibi onerosos: q nō sufficit eos digerere r. humoribus r. fumis sp-
matis sepe r. pletus est fastidiū inducētib⁹. Inter hec nocumēta dimis-

C. De nocumēto coitus r. dispositionibus eius r. malitiā figuraz. C. vi.
Ditus rē. C. hic determinat spāliter de nocumēto
coitū. Dicit pmo q coitū supfluit rē. Lo-
tus euacuat. f. cum supfluit. Alie. f. superfluitates propter dele-
ctationem. f. r. motum coeuntis.

g. C. Et coitū rē. J. ponit aliud nocumentū: r. p. Plurimum. f. supflue

ne coitus r. abūdantia spmatis r. frigo-
re eius r. puerione ipsius ad venenosita-
tey r. mittat spma ad cor r. cerebrū vapo-
rem malū venenosum: sicut accidit mulie-
ribus ex coartatione matricis r. minores
dispositiones illius nocumentū: r. anteq
spga venenositas sunt grauitas corpīs
r. frigiditas eius: r. difficultas motuum.

C. De nocumēto coitū r. de dispōnibus
eius: r. de malitiā figuraz ipsius. C. vi.

Ditus eūat de sub

stantia cibi postremi: quare debi-
litem affert: cuius simile non afferunt
alie cūones: r. euacuat de substantia spūs
rem plurimā pp delectationē: r. propter
illud qui plus delectatur plus sunt cadē-
tes in debilitatē. Et coitus qdem velo-
citer facit puenire illū q p m eo vti ad
infrigidationē sui corpīs cā sui: r. resolu-
tione caliditatis innate r. mortificationē
stutis. Et pparat ipm in primis ad cali-
ditatem fumosam a deo donec multipli-
centur sup ipsum pili. Deinde succedūt
ei infrigidatio cōpleta: r. debilitas sen-
suū visus r. auditus. Et accidūt cruri-
bus eius tepor r. dolor: quare non forsi-
tan sustinet onus sui corporis. Et qñq si-
milat dispō ei⁹ epilētie occulte pp illd.

niens viris ex coitu longa dimissione r. abūdantia spmatis corrupti r. in-
frigidatione eius r. puerione eius ad venenositatē: sicut in mulierib⁹ iter-
dum accidit ex coartatione seu suffocatione suaz matricis cā corruptiōis
spmatis in eis: vt ē ait. j. fen. xxi. trac. iij. c. xvi. de psecutione matricis.
Et accitū que inde oriuntur simulantur epilepsia r. epilētie: de qua pñ. tertū
prima tra. v. c. de epilepsia. Scptū nocumētū qd priore minus est r. accidit
anteq p corpus spga r. repat ad cerebrū: r. cor venenositas est grauitas
corpīs ex repletiōe materie spmatis. Et infrigidatio excessiua ipsius ex suf-
focatiōe caloris innati sub ista mā r. frigore spmatis venenosū effectū. Et
difficultas motuū mēbroz r. totius corpīs ex repletiōib⁹ ipsoz supfluit
Volētes igit deferre coitū: vel qz vouerūt: sicut religiosi vel ex deuotiōe
vel vt liberi r. pleniū adipiscant ptemplationū fructus debēt sibi pui-
dere ne dicta nocumēta incurrāt sobrie viuēdo sepe laboriādo r. recipien-
do sepe pharmacias r. illis vtiqz spma minorant inferius dicēdis.

C. De nocumētis coitū r. de dispōib⁹ ei⁹ r. de malitiā figuraz ipi⁹. C. vi.

Ditus rē.

C. In hoc. c. pmo agit de nocumētis coitū
vel neutris: ibi. Et in illis J. Tertio de viris r. mulieribus qui
magis indigēt euitare coitū: ibi. Et de J. Quarto de figuris
coitū malis: ibi. Et coitū J. Quito de coitu cū ifatib⁹: ibi. Et coitū J.
C. In. i. pte cōmemorat. xx. nocumēta coitus qñ supfluit: vel fit in illis q
bus nō puenit. Prīmū est q affert ceteris partibus maiorē debilitatē qz
quarūcūq supfluitatū aliaz cūones: qñ supfluit coitus euacuat pte sub-
stantie nutritiue vltimū qua singula mēbra debēt ali r. pfortari. Scdm ē
plurima substantia spūs p hūc resolutio pp vehemētē delectationē com-
tantē coitūz qua mouent spūs ad exteriora vt in forti gaudio. Et ista de
cā qui plus delectant in actibus coitus citius incurrūt suoz mēbroz de-
bilitationē: sic q suas manus interdū vsqz ad os deferre nequeūt vel has
hnt tremulas vel se supra pedes sustinere nō valēt: aut vix ipi ambulāt.
Tertū est q coitus supfluit vsus qñq pducit ad totius corpīs infrigi-
dationē pmo cā sūt: puta qz rapit alimentū mēbroz quo foueri oīz calor
nālīs: r. pres depdite debēt restaurari. Scdō qñ calozē innatū sūt cū spū
tibus abūde resoluūt: qñ vtutes mortificat tam mēbroz pncipaliū qz oī-
toz ab eis fatigatione r. agitatione. Quartū est q in pms anteqz infrigi-
gidet totū corpus pparat ad fumosam caliditatē: r. hac ipm replet hū-
res corpīs ebullire faciēs taliter r. tñ q inde pili sup corpus multiplican-
tur. Quintū est post hūius fumosi caloris resolutionēz successio cōmplete
infrigidationis in toto corpe r. debilitatio manifesta sensuū visus r. audit⁹
pp spūitū resolutōē nālū vitaliū aialū. Scptū est tepor crurium. i. calor
claudicās siue diminut⁹ vel torpor eoz in suis morib⁹ r. dolor ipsoz ex fa-
tigatiōe motuū coitū: r. ex cōplone mala diuersa p hos acquisita: quapp in-
terdū crura ferre nequeūt onus graue corpīs stādo aut ambulando. Se-
ptimū est q ille q nimīū coitū qñq disponit vt epilētic⁹ occulte talis sic
q ipse cadit velut epilētic⁹ dū stare conat pp illud. f. cruriz debilitatē: fit
et interdū ex nimio coitu catalētia vel analētia que occulte filis est epilē-
tie dū vapor corrupt⁹ ab aliquo mēbro vel extrinsecovē itriseco ferr ad ce-
rebz iā coitu debilitatū: quo fit spasm⁹ visus: r. cadit patiens velut epilētic⁹

De partibus

si coitus pnceps hoc in-
terferit triplex iuuamen-
tū qd prestat coitū oib⁹
qui abundant in vapore
fumoso. Prīmū qd eos
ab illo fumoso vapore al-
leuat. Scdō ipse pferit
eos exhilarando. Tertio
sibi aufert illd qd timet
de nocumētis coartatio-
nis fumosi vapores: sicut
sunt vrigovisus tenebro-
sitas r. alienatio seu tur-
batio mentis. Et hec iu-
uamenta scde pti attinēt
capli pntis: r. reduci pnt
ad nonū iuuamē supius
expmū. Quintū est trās-
missio venenosi vaporis
a corrupto spermate ad
cor r. cerebrū: qñq eue-

Periostis. s. porismales similes eis qui veniunt in pncipijs febrius poris-
malium. Videtur eis. s. cum eleuatur calor pruritibus ppter vapores. Tini-
tus. s. aurium. Incipientes a capite: quia cerebrum est passibile.
a C Et multotiens rē. J Nonit aliud nocumētum: r pz.
b C Et quandoq rē. J Nonit aliud: r pater.
c C Et accidit rē. J Nonit aliud: caluitium: supple r canicies.
d C Et restringit rē. J
Nonit aliud. Natura. i.
vener. Facit. s. pp hoc.
Fetorem. s. propter ma-
los vapores.
e C Et illis rē. J Hic
ponit nocumēta coitus
ex pte diuersarū dispo-
nuntiarum cum coitu:
r tot facit quor ponit no

Jacobus

Octauus est q in eo qui
nms coitit qng supat
intēsa nigredo pp abun-
dantiā fumosoꝝ vaporū
latoꝝ ad faciem qbus re-
soluti succedit citrinitas
cum pallore quodam cā
penurie laudabilis san-
guinis: r vaporū cholere
cum albedine cutis. No-
num est q interdū piodi
febrius iphis adueniunt
a debilitate suarū virtu-
tum non valentū regere
corporis humores: r pte
suare eos a putrefactio-
ne. Decimū est sentire
qng postertus i suis mē-
bris a capite vsq ad cau-
dā huc ad finē dorsi qñ
incestus fornicaz ppter
paucitatē r lentū descēsu
aialū spiritū a cerebro debili p nuchā r ner-
uos sicut fit in illo cuius pes stupefit r suppositione alterius tibie super
alterā. Undecimū est aurū ambay tinnitus ex purbatione magna hu-
morū cerebri r abundantia vaporū fumoz r ventositatū repentiū ad caput
quos debile cerebz non valet resolvere: s. ps lapia ad aures tinire eas fa-
cit. Duodecimū est febres acute r adustive dicte caufonice que qng ex
vfu supfluo coitū cholericis accidit qui in hoc pax pnt: r plurimū appe-
tunt: r qñ conant vltra suū posse feruēt r vniunt ipsoꝝ humores r has fe-
bres gnāt. Tredecimū est tremor cum debilitate neruoz pflima plabore
coitus r cerebri magnā debilitatiōē qd radix neruoz est r resolutionē
aialis spūs in coitu plurimā. Quartūdecimū est vigilie nimie pp malos
vapores r mordaces fumos quos ad caput eleuat supfluo coitus r de-
siccationē ac cōmotionē cerebri supflua ab excessu coitū. Quintūdecimū
est oculoz pminētia vltus exteriora qualis morientibus accidere solet in se-
paratione aie a corpe pp debilitatē musculi ordinati ad tenēdū fixos ner-
uos opticos: r ad phibendū ne relaxent vltus exteriora: de quo musculo
pnceps pmi pma: doc. v. sum. ij. ca. iij. ait. Ab oculo vō postertus est mu-
sculus qui neruum pcauum sustentat r eleuat ipm: r phibet a laxitate ex
qua puenit althobud. i. passio in qua oculi ad exteriora egrediuntur: ppter
rea q retinet ipm cum intēte intuer. Decimūsexus est eūctus caluitū an-
tēpus solitū pp hoc q cerebz a coitu siccatur intra se retrahit r fit a cra-
neo: r a pieranco distantiū q ante: quare capilloꝝ radices ab eo nō re-
cipiūt fumos qbus cōtinuēt. Decimūseptimū est dolores dorsales r re-
num r vesice pp labores r verationes istozū membrorū ab excessu coitus
r supfluitates que ad ipsa trahūtur excessiuis moribus. Decimūoctauus
est nature restrictio seu pspatio ventris pp feces grossas deficari in in-
testino ex resolutione sue humiditatis a moribus coitus supercedētibz.
Decimūnonū est passio colica quam qng inducit supfluo coitus pspā
do ventrem r faciēdo ad intestina iam coitibus debilitata descendere ci-
bos cum ventositatibus r phlegmatibus ante sui digestiōē. Vigēsimū
est fetor corporis r oris r gingiuarū pp corruptionē quā infert humori-
bus supfluo coitus. Et cum tot r tanta pphet incōmoda: vere est incō-
tinens r imprudēs ille qui bestialiter more hirci fetēis tot malis ex-
ponit pro transitoria delectatiōe simili igni stupe vel vt plus complacēt fe-
mine quam amat: que si bona sit moderatus coitus ei sufficet: r si lubri-
ca sit est infatigabilis. Juxta id Iuuenalis scdo satirarum. Et lassata vi-
ris nūq faciat recessit.

Et in illis rē. C In. ij. pmo ait q coitus cōmouet horripila-
tionem in illis in qbus abūdant humores ma-
ligni cholericis: q cōmouet eos: r commoti effumāt vapores cholericos
acutos mordaces supra mēbra sensibilia: r vsq ad cutez: quapp inducūt
horripilationē r interdū rigore. Scdo dicit q odor fetidus post coitum
pcedit a corpore illius qui repletus est putridis humoribus: q p coitū
cōmoti transmittūt vapores fetidos ad supficiem corporis r ad os. Ter-
tio dicit q rugitus ventris post coitū accidit his qbus est debilis digesti-
ua stomachi pp ventositates cōmotas ex coitu quas digestiue stōi debili-
tas gignit r multiplicat. Quarto dicit q sunt aliqui male cōplexionis
qbus supueniūt ex dimissione coitū plurima tristitia r grauitas corpis r
capitis s. r supari leuiter r pollutionū multiplicatio. Et qñ obediūt ap-
petitui suo r rīp actu coitus superueniūt eis stomachi debilitas r si ceitas
corporis. Et cholericis rari vehementer macri sunt de his hominibus
quos non nisi raro coire conuenit r pze coitu: r post copiose alantur et
bene humectentur.

Et de hominibus rē. C In. iij. rāgit octo hoīz mo-
dos qui sunt digniores vt a se

cumēta: s. bi fal Et in cuius tertia ibi. Et ei quarta ibi. Et de homi-
nibus quinta ibi. Et de hominibus. J De prima pte quid dicat pater.
f C Et in cuius rē. J Hic ponit scdū nocumētū: r pz: rō est: q. illi humo-
res effumāt. g C Et ei rē. J Nonit aliud nocumētū: r pz.
Digestiones. s. prime. Rugitus: ppter malitiaz digestiōis.
g C Et de hoibus rē. J Nonit aliud nocumētū.

ptistat plurimū: r grauat corpus eius r
caput ipsius r rīxat r multiplicat pollu-
tio ipsius: r si est ei obediēs debilitatur
stomachus eius r desiccatur. C Et de ho-
minibus dignior alienatiōe coitus est il-
le cui aduenit post ipsum tremor aut fri-
gus aut constrictio anhelitus occulta: r
pulsus cordis: r pfunditas oculorū: r de-
structio appetitus cibi: r cuius pectus
est infirmum: aut debile: aut est debilis
stomachi. Dimissio enim coitus est cōue-
nientior res ei qui habet stomachum de-
bilem: r deuient ipsius de mulieribus il-
le que abortum patiuntur. C Et in co-
itu quidem sunt figure male sicut si ascen-
dat mulier supra virū. Figura enim illa
in coitu est mala ex qua timetur rāme: r
inflatio: r vlcera virge r vesice propter
laborem eiectionis spermatis: r dubita-
tur si currat aliquid in virgam ex parte
mulieris. Et scias q retentio spermatis
in coitu est mala valde. Et qng pducit
ad constrictiōem vnius duorum ouoz.

Quarti sunt hi qbus statim post coitum pulsus cordis aduenit: vñ signi-
ficatur corpis debilitas: r pronitas eius ad sincopim r mortem. Quinti
sunt hi quibus pfundantur oculi ex quo significatur cerebri debilitas: r
contractio eius sicut in consumptis. Sexti sunt hi qbus post coitū cadit
atq destruit appetitus cibi: per quod significat stomachi debilitas r sua
rum virtutū digestiue r attractiue. Septimi sunt illi quoz pectora sunt
egra r debilia: sicut emoptoici r parati ad psum qbus ex coitu: quādo-
q rumpūtur vene pulmonis vel aperīūtur emittentes sanguinem in cō-
cauum pectoris vel in ramulos arterie vocalis. Octauī sunt qui ha-
bent stomachos debiles qbus res vtilior: seu cōuenientior est vitare co-
itum: qñ stomachū magis debilitat resolūdo ipū r calorē qbus pfor-
tari debuit. Juxta illud etiam huius. xij. trac. i. ca. vltimo. Et coitus est
ex rebus magis nociuis stomacho r dimissio eius est rebus magis con-
ferentibus ei. Nec de viris potius intellige dicta: qñ plus feminis in co-
itu laborant. Adde nonos qbus vlcera in vesica vel in renibus sunt: ipsi
enim plurimū a coitu ledūt. Lōsequēter dicit q ille femine que postq
conceperint abortire cōsueuerūt: r non ferre fetus vsq ad tempus pms
a coitu si possint abstinere debent: nam multum vexātur in portando fe-
tum sine fructu aliquo quousq abortiāt: r quādo abortiunt anctantur
plurimū r turbant animo r magnis doloribus afficiūt: r in eis men-
strua quādoq supfluunt: qbus vsq mortem vel prope ducit. Et id in
telligē de feminis illis que faciūt abortum quotiens concipiūt: r nūq
deferunt fetum vsq ad tempus naturalis pms. Et non de secundis que
quandoq r raro terrore vel ira vel casu abortiunt.

Et in coitu quidē rē. C In. iij. primo ait q in coitu
sunt aliquę figure vel positioes
male r indecētes: sicut cum mulier supra virum ascendit contra ritū na-
ture r vsum debitum. Secūdo tangit incōmoda quatuor que ex tali co-
itu rimentur accidere. Primum est rāme scilz hernia proueniens ex for-
ti r longa ventris viri compressione: qua descendit humor vel aqua in
osseum: aut rumpitur siphac r descendit in ipsum intestini aliquid. Se-
cundum est inflatio virge proueniens ex longa r sordida fricatione eius
per labia vulue. Tertium est vlcera que veretro accidunt ex virulentis
que interdum descendunt de matrice in vuluam per hunc malum co-
itum: raro enim matricēs sunt absolute ab his. Quartum est vlcera que
vesice accidunt ex hoc q per virgam in vesicam effluit aliquid acutū ex
nunc dictis virulentis. Tertio dat duas causas propter quas ex nūc di-
cto coitu sunt hec incōmoda. Prima est magnus labor viri in emitten-
do sursum suum sperma per vuluam in matricem vnde cōtingere rāme
r inflatio virge interdum possunt. Secūda si aliquid virulentum currat
in isto coitu de matrice in virgam quod causare poterit in virga aut ve-
fica sua corrosione virulentia vlcera. Quarto notat quatuor circa actum
coitus. Primum est q in coitu retentio spermatis est nociua valde. Il p-
ui aliquos stultos qui quando coibant r dimittebant feminam com-
re coitum: r sponte propriū sperma retinebant vt ipsum sufficeret ad
res coitus: vnde delectabant pluribus vicibus: r magis placebant hu-
cum qua coibant frequētia coitus quibus inde accidit circa pudibunda
serpigo corrodens que diu durauit corpus circūiens: et nisi canteris
sanari non potuit. Alij non sponte sperma suum retinent in actu coitus:
sed vel quia mulier superiacet viro qui interdum non potest superius in-
vuluam sperma proicere: vel q mulier prius implet coitum r collū ma-
triciis protinus laxatur: r virga virilis quādoq cum ipso priusq exte-
rius eiecerit sperma: quo fit vt hoc sperma feruens r ebulliens quādoq
putrescat: r ad cor r cerebrum vapores emittat quasi venenosos et acci-
dentia similia sincopi vel epilentie: sicut suffocatio matricis inducat.

Secundus

Necessitate fecis. s. ad expellendū. a. Et coitus rē. J. Hic coparat equus ad iulicē. Quantum vulua. s. q̄rū coit in vulua rē. C. De nocumēto coitus rē disponibū ei rē malicia figurarum. La. vij. **Portet rē.** C. In pcedētibz. Aut. determinat de iunamētis rē nocumētis coitus. Hic de pcedētibz de horis coitus: pmo ponit horas inconueniētes: fo

ducientē: ter tio ēt icōueniētes: s. a ibi J. Immo o3 J. ibi Et o3. J. Dicit pmo q̄ actus coitus nō o3 fieri sup repletiōē: q̄ phibet digō nes: rē est cā malaz egri tudinū rē. Sup repletiō nem. s. cibi rē potus. Mo ta q̄ coitus sup repletiō nem nō est vtilis: q̄ phibet digōnem rē agitāt ci buz rē. Ad stōz. s. ad fun

Jacobus

Scōz est: coitus fieri nō o3 q̄ necessitas egerēdī feces vel mingēdī vrinā cōmota fuerit: q̄ rēta fex multa in lōgaone vel vrinā plima in vesice cō cauo libez phibet exituz spmatis: rē debitus ordo nature subuertit. Ter tiū est q̄ coit nō fieri o3 i hora fortis exercitiū: ne q̄vehēmētis mot⁹ corpa lis nec cito post ipsam. Ma3 calor rē spūs multū resoluunt hīs mortonib⁹ rē coit succedens vir p̄ ei possz: rē si p̄ceret mul tūz debilitaret forte vsqz ad sincopim in raris de bilibus. Quartum est q̄ nō fiat coitus post fortes passiōes aie sicut post ter rorē supflūū gaudiū: vel vepēmētē trā pp cā3 silez.

Et coitus rē. C. In. v. pmo ait q̄ coit cū ifatib⁹ est sedus seu turpis rē i honestus apud gentiū multitudinē rē apud oēs q̄ ciuillr vliūt ducti rōne. Et est phibitus simplr in lege nō solū scripta: s. diuina ēt rē nālī: q̄d vltio diuina dudū edocuit cū pp hoc scel⁹ terra se apuit trāsglutiēs sodomā rē icolas ei⁹ vtiuos sodomitas. Et sedior ē ille q̄ fit cū bestijs. Scdo dicit q̄ ille coit⁹ abominabilis viliis rē fōrdidus est p̄m nocētiō: p̄m minus nocēs hīs q̄ ipso vtiut quo ad dīspōnes vel indispōnes suoz corpoz. Tertio dicit q̄ est nocētiō: quo ad hoc q̄ nā pluri motu idiget in hoc sedo coitu ad spmā emittēdū q̄ in nālī: vñ plus laborat rē plus fatigat nō hīs obiectū gratuz rē amabile q̄d iuuat rē exci ter: s. postā stercoz. Quarto dicit q̄ is detestādus coitus in hoc minus nocet q̄ nālī: q̄ minus spmatis in ipso emittit q̄ in nālī cū mulierib⁹. Et de iudicio p̄ntē obiecti grati delectabilis minus comitat hūc coitus q̄ vuluā. Tāgere. n. vuluā rē māmīllā femine rē osculārī eaz multo plus delectat rē spmā largius effundere facit q̄ tāgere postā stercoz fetidam. Et idē itellige de spmate emisso p fricationē vge cū manu vel vulue cūz digito. Possent hic referri mltē sodomitici coitus spēs q̄ abutunt viri rē mulieres rē inter has fieri comparationes in magis vel minus nocere co:ponibz: s. puto securius supledere ab hoc ne natura hoīs que pna est ad malū: rē ad p̄cipiscētiās nouas exercēdas: hīs auditis tēter seipis ex ponere in p̄iudiciū honoris rē aie. C. De horis coitus. La. vij.

Portet rē. C. In hoc. c. pmo agit de vitando coitu sup repletiōem rē remedio si fiat. Scdo sup vacuitatē: ibi. Et o3 q̄rū possibile J. Tertio d ap̄iori hora ad coitū: ibi. J. Immo o3 J. Quarto de coitu vitādo absqz sano eius desiderio: rē post nauēatiū a facietatē: ibi. Et op3 ne coitus J. Quin to de vitando hunc post euacuationes fortes rē motiones fortes rē phle botomiam: ibi. Et post euacuationes. Sexto de vitando hunc tempo ribus calidis rē regionibus rē sup calefacto vel infrigidato nimis corpo re: andē repetēs horam plus aptam coitui: ibi. Et op3 vt deuitetur. J. C. In. i. pte pmo iubet coitū nō fieri sup repletiōē: s. nō cibarij repleto q̄ tūc coire phibet: aut turbat horz digōnez pp agitārī cibos in stō p mo tūz coitus: ita q̄ hos stōus fixe rē stablir amplecti nō pōt vt hos bñ dige rat. Et coitus tūc fact⁹ euenire fac illas egri tudines q̄ mor⁹ supflūus sup cibū facit vt oppilones mēstacaz epatis rē renū cholicas vtiacas pp ci bi dekenfuz ante digōnē. Et debilitat neruos stōm rē epar fluere faciens ad hos humiditates crudas rē indigestas: rē ēt iūcturas. Scdo p̄cipit q̄ si tūc aliqūē coire p̄gerit q̄ se post coitū paulatīue moueat vt mor⁹ sua uis ambulatiōis cibū pagitātū ad fundū stōi descēdere faciat: rē nō sup natet illud q̄d remāsit: psequēter dormiat vt somno iuuetur ip̄ius digō.

Et op3 rē. C. In. ij. p̄cipit q̄rū possibile est cauere ne aliqz coire p̄sumat inuito corpe seu vacuo a cibo rē ipso fa mēscēte. Primo q̄ nocet hoc plus q̄ coire sup repletiōē: eo q̄ de hūi do radicali amplius vastat rē resoluūt: q̄d nunqz eque puz restaurari p̄t. Scdo p̄pca q̄ ip̄m nature magis onerosum est surripies ei⁹ p̄p̄iū fomētū Tertio pp hoc q̄ magis p̄necat iunatū calorē resoluēdo humidū in quo ip̄e fundat. Quarto q̄ magis p̄ducit corpus ad ligfationem. carnis rē adipis rē mēbroz spmaticoz ad aucto calore supra suū humidū ex dfectu pabuli. Quinto q̄ magis attrahit etpica rē arefactionē totius corpi fe

dum. Adest vacuit as. s. mēbroz: vt tpe famis: attrahens. s. inducens. b. C. Immo o3 rē. J. Ponit hora pueniēte: rē dicit q̄ ille act⁹ q̄ fieri rē. Digestio prima. s. stomachi: rē scda. s. epatis. Hoc. s. hora tertie digōnis. Clacuitatis. s. famis. In sphione. s. sanguinis ad mēbra. Relige. s. partes relique cibiz generibus. s. causis. Succedit ei. s. coitus: rē accrescit. s. cō fortatur. Cum eo. s. post eum. s. somnum longum: aqua. s. semen virile.

C. Immo o3 vt fiat cū cibis dscēdit a stomacho rē cōplef digestio prima rē fa rē mediaf dispositio in digestiōe tertia: rē hoc diuersificatur in hoibus: non ergo audiēdus est sermo eius qui dicit o3 vt fiat illud post cōplementū digōnis ter tie ex omni mō. Jlla. n. hora est hora va cuitatis cū corpus incipit in sparsione rē in oib⁹ mēbris sunt relique cibi in via di gestionis. Nā de hoibus est q̄ est in hu iusmodi dispōne in pncipijs noctis: q̄re fit illa pueniētiō: horarum coitus ei ex generibus predictis: rē ex parte alia: rē q̄ somnus longus succedit ei rē accrescit cum eo virtus rē figitur aqua in matrice ppter somnum mulieris. C. Et op3 ne coitus fiat nisi a desiderio sano quod nō excitat aspectus: aut intuitus: aut p̄uri tus: aut ardor. Sed commouet ipsum multitudo spermatis ex repletiōe: et adiuvat totūz illud sanitas virtutis. Et oportet vt vitef coit⁹ post facietatē nau seatiuam. C. Et post euacuationes for tes ex vomitū: rē fluxu vētris rē cholylri ca passiōe: rē diaria facta subito: rē mo tus corporeos: rē aiales: rē apud motum vrine: rē stercoz rē phlebotomiam.

gerētū rē ciboz qui digerunt in qualitate rē q̄ritate rē in tpe rē ordie. Ter tio dicit q̄ non est credendum sermoni dicentiū esse coeundum post com plementum omnimodū tertie digestiois: q̄ tunc est hora vera vacuita tis qua fames insurgit rē homo cibandus est nō inaniēdus. Et tūc cor pus incipit in sparsione: sic q̄ nutrimentū de paruarij venarum capiti bus penetrat in poros mēbroz. Et cibi relique sunt in mēbris omni bus in via digestiois. s. illud purum q̄d ex cibo manfit post tres primas digestiones in poris omniū mēbroz receptum est vel saltem in recipi rē in via ad quartā digestione qua cambium fit pars integralis mēbri. Quarto dicit q̄ aliqui homines sunt ita dispositi in principio noctis q̄ cibis in eis est iam digestus vsqz ad medietatē tertie digestiois. Et is fit eis hora hec ad coitūz conuenientior. Primo ex generibus seu causis predictis non coeūdi super repletiōem: neqz sup vacuitatem: sed medio tempe. Scdo ex alio vt q̄ somnus longus hunc coitum sequitur quo virtus accrescit rē fortificatur. Tertio quia per somnum mulieris in ma trice figitur aqua hūc sperma: quare disponitur semina ad conceptum. Unde Galie. ij. regni ter. xxxvi. Sic de hora coitus ait. Tempus vero vsus est quādo perfecte medium fuerit earum que extrinsecus omnium circūstātiar: neqz sup repletiū corpus: neqz indigens rē.

Et op3 rē. C. In. iij. pmo ait q̄ saluber coitus fieri non debet nisi a sano desiderio: puta dum natura ex seipsūz ap petit. Cognoscit aut sanum desiderū ad actū coitus: rē hic describit per quatuor circūstātiās. Prima est q̄ aspectu grate mulieris aut libidino so intuitu non fit excitatus: neqz osculis aut tractibus. Scda est q̄ ipsūz nō pruritus exciter aut ardor seminis: vnde inter dū surgit appetit⁹ coit⁹ infatiabilis. Tertia est q̄ ip̄m moueat rē excitet multitudo spmatis gra uans testiculos rē mēbra spmatica. Quarta est q̄ virtutis sanitas ad iuuat totum illud desiderū: virtus in q̄ generatiua testiculis insita rē p̄n cipalim mēbroz virtutes. Scdo p̄cipit euitare coitum post nauēati uam facietatem: q̄m cōturbat cibos rē humores in ore stomachi sīncopim efficiens aut vomitum puocans: aut hos a stomacho descēdere fa ciens ante suū digestioem: quare mēstacaz aut epar oppilant.

Et post rē. C. In. v. phibet coitū fieri post. v. abundantes euacuationes rē quatuor motus. Prima euacuationi est vomitus fortis hūc spōtaneus hūc naturalis: quia debilitat rē os sto machi: rē cor via compassionis: rē multūz resoluūt de vitali spiritu. Et col tus amplius cor debilitaret. Secunda est excedens solutio ventris natu ram debilitans rē spiritus resoluens. Tertia est passio vocata cholericaz: que deorsum humores vel cibos acutos cum secessu educit: et simul su perius violento vomitū quibus cōturbatur rē debilitatur plurimūz pa tiens: quare tunc coitus tolerare nō possēt. Quarta est diaria subito eue niens que naturāz terret rē viscera cōturbat rē spiritus resoluūt. Quin ta inquit coitus quandoqz diariam antiquā alleniat siccādo has humi ditates que ventrem lubricū reddunt rē diuertendo harum partē a vīs intestinozum. Quinta est phlebotomia que sanguinē educit nature the saurum cū multis spiritibus rē humoz massam in venis cōmouet. Pri mus o motum a coitu phibēs est imoderatus labor corporeus supflue resoluens calorē rē spūs. Scds est motus aie supflūus vt gaudiū subitūz vepēmēs aut error aut furor ire quo turbāt sanguis rē spūs rē totū cor⁹

De partibus

brilem aut senilem ppter eandem causam.

Immo op3.

C. In. iij. pmo ait q̄ ho ra ad coitū apta rē cōue niens est post q̄ a stō de scenderit cibiz: rē pma rē fa digōnibus digest⁹ fue rit rē vsqz ad mediūz ter tie digōis: tūc. n. coit⁹ vel exercitiū corpi cōue nit ad resolutionem sup fluitatum rē excitationēz caloris innati quem ip̄e hebetabat: rē mouēdum appetitū ad q̄rendū cibū Scdo dicit q̄ hoc tps in quo due pme digōnes rē digōis tertie medietas sunt rē cōplēf diuersifi cat multum in hoibus rē tps coit⁹ fm hoc. Et hec diuersitas pcedit a diuer sitate caloz rē vtutuz di gerētū rē ciboz qui digerunt in qualitate rē q̄ritate rē in tpe rē ordie. Ter tio dicit q̄ non est credendum sermoni dicentiū esse coeundum post com plementum omnimodū tertie digestiois: q̄ tunc est hora vera vacuita tis qua fames insurgit rē homo cibandus est nō inaniēdus. Et tūc cor pus incipit in sparsione: sic q̄ nutrimentū de paruarij venarum capiti bus penetrat in poros mēbroz. Et cibi relique sunt in mēbris omni bus in via digestiois. s. illud purum q̄d ex cibo manfit post tres primas digestiones in poris omniū mēbroz receptum est vel saltem in recipi rē in via ad quartā digestione qua cambium fit pars integralis mēbri. Quarto dicit q̄ aliqui homines sunt ita dispositi in principio noctis q̄ cibis in eis est iam digestus vsqz ad medietatē tertie digestiois. Et is fit eis hora hec ad coitūz conuenientior. Primo ex generibus seu causis predictis non coeūdi super repletiōem: neqz sup vacuitatem: sed medio tempe. Scdo ex alio vt q̄ somnus longus hunc coitum sequitur quo virtus accrescit rē fortificatur. Tertio quia per somnum mulieris in ma trice figitur aqua hūc sperma: quare disponitur semina ad conceptum. Unde Galie. ij. regni ter. xxxvi. Sic de hora coitus ait. Tempus vero vsus est quādo perfecte medium fuerit earum que extrinsecus omnium circūstātiar: neqz sup repletiū corpus: neqz indigens rē.

Alleviat variā: in corpe forti & non in alio: exiccatione. i. sumpione. In tpe calido: qz corpora sunt tūc debilia. Quā in frigidatione. i. facta ex resolutione calidi equaliū. i. puenitū: eo. i. coitu. Bonus fit sensus. i. qz scilz visus auditus &c. Ratio est quia multi & mali vapores eleuantur a semine retento hora coitus qui per tempus resoluuntur.

De spermate generante & non generante. Ca. viij.

Perma.

Chic determinat de semine gnatio & p. Fra. cto. i. remissio: ex hoc habet eōtra Auer. iij. coll. 3. qz. i. semē p longa moraz nō est puenitū qzto magis semē qd ē in balneo. De signis eius q coit. uit. Cap. ix.

Rina.

Ponit signa Alius qui coit & patet. De diminutione coitus. Capitulū. x.

Ausa.

Chic determinat de egritudinibus mēbroz generationis. Primo de illis que se tenet ex pre semine.

Jacobus

Tertio est mor' vīne ad exitū nā incitāte cū volūtate. Quart' est mor' stercois ad exitū a nā fil' & avolūtate pp cās dictas.

Et o3 &c. In vi. pū.

bet euitare coitū in tpe regione vehemēter calidis: pserim in horis calidioribz: qz corpa in his rarificata sunt debilitata & resoluta & coit' amplius hec debilitaret. Scdo pcepit sup calefactis & sup in frigidatis euitare coitū: qz multū cōmouet & amplius inflāmat sup calefactos: & a sup in frigidatis tollit aut minuit id modicū caloris inati qd hnt. Tertio dicit q coit' qui fit post calefactionē est incolumior vel minus nocius facto post in frigidationē: qz caliditas que p eū augeat est magis familiaris hu mane nature & calori vitali frigiditate que augeat p coitū factū post in frigidationē: vñ dicit pñ. ca. ij. fen. iij. pmi q in frigidatio est plus timoriz: qm caliditas est amica nature. Quarto dicit q coitus post humectationem est melior qz sit post exiccationē: qm humiditas pncipijs vite est familiarior: ipsa. n. pñit in calido & humido. Et coitus corrigit humiditatis excessus: siccitatis vñ nō imo potius augeat. Quinto dicit q ad actū coitus horaz equaliū seu tempataz melior est illa quaz determinauit. i. post duas primas digōnes & mediū tertie pp cās dictas. Sexto dicit q cum quis coitū vitur ista electa hora post spaciū in quo coitū abhorruit inuenit inde se leniorem corpe: & ipso anhelitus eius alleviat qui preopressus erat: inde oēs sensus tam exteriores qz interiores plus viuaces fiunt: nam sperma excutitur qd grauabat corpus et sumi ac vapores in pectoralibus ex cerebro compressi motu hoc resoluuntur.

De spermate generante & non generante. Ca. viij.

Perma &c.

In hoc. c. pmo agit de modis. iij. spmātū ineptoz ad generandū nō impediēte egritudine. Secūdo de ineptis generare sanos propter debilitatem suoz mēbroz: ibi. Et sperma habētis. Tertio de ineptis ad generandū ppter virge longitudinem: ibi. Et cum plongatur. In. i. pre pmo ait q ebriosoz spma non gnāt: qz pot' supfluitas reddidit ipm aquosum indigestū nō plicū & offendit et mēbra pncipalia replens ea fumis & aquosuz faciēs alimentū eoz. Scdo dicit q decrepitoz sperma nō gnāt: pncipue illoz qui septuagesimū trāsuerint annuz: qz digesti uis ipsoz calor est sicut lucerna parata & ppinq' sue extinctioni: vt dī cō mēto. xij. pme aph. Quapp nō sufficit digerere spma dēptis potētatibz: quoz vīs fortior & lōgior vita est. Tertio dicit q infantū spma etiā nō gnāt: & hic p infantē intelligit pueros: infans. n. pprie dī genit' in duobus pnis sue etatis ānis qñ tūc nō fans seu nō recte loqas: & nō hz spma qz tota in eo vtilis humiditas puerit ad ipm nutriendū & augmētū: pueroz vñ spma nō gnāt: nisi malicia suppleat etatē & festinet pollui: nā generationis mēbra sunt in eis pua & debilia & spma modici: qz puerit' sue mae po magna ad augmētū. Quarto dicit spma sepe cocūtū nō gnāt: qz nō morat in mēbris spmaticis tāto tpe q possit digerī. Et frequē coitus multū debilitat mēbra pncipalia que non par faciūt ad gnationem.

Et sperma &c. In. ij. dicit q hntes sua mēbra debilitata raro sanū generāt: imo spleneticus & gnat sple neticū: melicus melicū: leprosus leprosum: guttosus guttosus: & claudus claudū: qz mēbz qd est habitualr debilitatū quandā facit impfiones in mās spmatis que descendit ab alimēto eius. Iuxta id Damascē. in apbo. suis. Morbz diuturnū & defectionē mēbroz hereditat qdez filius. Sed differēter aut maiorē aut minorē: si alter parentū fuerit sanus. Morāter dicit hic raro: qz fieri pōt ex bono regimēne q mēbra habens debilita ta in sanguine tam bono: & tam mundo abundet: & q sperma habeat cōplete digestum & sanum generet.

Et euz &c. In tertia dicit q fm plurimum ille non generat: cuius virga est nimis longa: qz spma ppter longitu

nis: pō de illis q ptingūt in substātia mēbroz gnationis: fa ibi in pñel pio scdī trac. l. Apha. Prima in tot quot egritudines ponit: res patet: primo ponit de causis diminutionis coit': pō ponit signa: tertio curā: fa ibi. Facta aut' jz' ibi. Lā gnationis. Primo ponit cās & nūerat eas: pō declarat: tertio ponit cās. fa ibi. Fcā aut' jz' ibi. Et scias. Dicit p mo q cā est vel ipa vga &c. Aut in mēbris spmatis: qz. i. in testiculis: que sequunt' ea sicut stōus re nes & hmōi. Paucitatem eius. i. mae spermatiz in corpe: supple aut est cā in cogitatiua virtute.

Rina eius est hñs filios: & ramos pmixtos ad iuicem.

De diminutione coitus. Ca. x.

Ausa aut' eius aut

est in virga ipsa aut in mēbris spmatis: aut in mēbris pncipalibz & q sequunt' ea: aut in mēbro medio inter pncipalia & mēbra coit': aut cā mēbroz vicinor' ppra eis: aut pp pau citatē islarōis in inferioribus corpis: aut paucitatē eius in corpe toto. Facta aut' cā virge ipsius est pp maliciā cōplexionis in ipa & mollificationes supflua.

Scd' facta cā testiculor' & vasoz spmatis: aut est pp maliciā cōplexionis singularis supflue: aut cū siccitate: & est de terior: aut est dñans siccitas sola. Et qñ qz est pp puitatē mot' spmatis: & defectū ei' a mordicatione excitatē: itavt qñqz sit in qbusdā spma plm: & cū coeūt non descendit pp coagulationē suā: & coeūt cū hoc par: qm vasa spmatis nō calefiūt in eis: qre non calefit spma neqz subtiliat.

De signis eius qui coit. Capitulū. ix.

Rina eius &c.

Chic dat duo signa tam facti coitus ab vīna accepta. Primū est si la quedā quoz gnatio est ex reliquijs spmatis manētis in vir ga post coitum que post ipm effluit cum vīna in pmarinatione. Scd' est vt rami cū filis nūc dictis pmixti & intert' p quos ista fila differūt ab illis que a renibus veniūt & vīs vīne. De q' Egidiū ait. forma pīlo filis vīl erit decisiō carnis. Vel ps hūoris lūma siccata caloris. Inde pbes renū vel totius nocumētū. Attēde qz fila cū ramis spmatis nō solū post coitum in vīna appent: s3 & in gonoreis: & post pollutiones & vasoz rum spmatis apturas nimias ab excessu coitus. Iuxta id Egidiū. Spma tis inscripta notis vīna fatef. Illecebre coitus genitalia mēbra grauari. Fermento veneris: ludibria vana soporis. Siue gonoreaz vel mēbit vim resolutam.

Ausa aut' &c.

In hoc. c. pmo agit de illis a quoz sumūtur cause diminutionis coitus. Scdo exegit de causis sumptis avirga: ibi. Facta aut' cāvir ge. Tertio de facta cā testiculor' ibi. Scd' facta cā. Quarto de facta cā mēbroz pncipaliū & sequentiū: ibi. Facta aut' cā mēbroz. Quinto cā inferioribz: ibi. Lā vñ que est. Sexto cā vicinantiū: ibi. Lā aut' invicinatibus. Septimo a meditationibus: ibi. Et ex eis que. Octavo a dimissione coitus: ibi. Et fit causa in illo. Nono agit de causis erectionis et vñofitatis qua erigitur: ibi. Et scias qz. In. i. pre cās diminutionis coitus a septez docet accipe. Primo equidem a veretro seu virga virili. Scdo a mēbris & vasoz spmatis. Tertio a mēbris tribus pncipalibus: vt corde & epate & cerebro & eis que sequuntur ea. Quarto a mēbris medijs inter pncipalia & mēbra spmatica. Quinto a mēbris vicinantiū mēbris spmaticis vt vesica & ano. Sexto a diminutione inflationis in inferioribus partibus corporis. Septimo a diminutione inflationis & ventositatis in corpore toto.

Facta aut' &c. In. ij. dat duas cās diminutionis coitus ex pte vge. Prima est malicia cōplexionis eius vt frig' intēsiuz vel ardore vehemēz: & sub hac itelligē apata ei' & ipsi vlcera. Scda est ipius mollificatio magna & supflua qua phibet ab erectione.

Sed facta &c.

In. iij. dat. v. cās dimissionis coit' sumptas a testiculis & vasoz spmaticis. Prima est malicia cōplonis simplicis supflue calide aut fride: nā calia resolut & minuit spma: & frida pgelat & iepat ad motū. Scda est malicia cōplonis calide vel fride iuncte siccitatis: que peior pōre est: nā nocet coitui calore aut frigore: & si ēt nocet siccitate psumēte spma & inspissante ipm plusqz conueniat. Tertia est siccitas supflua sola siccās & psumēs substantiā spmatis. Quarta est debilitas motionis spmatis seu puitas eius vñdectū fuerit siue a frigore siue a siccitate nimium inspissante: siue a sensus debilitate. Quinta est defectus mordicationis qua excitari solet expulsua testium & vasoz spmatis ad spma expellendū. Et sub hoc defectu potes intelligere defectū sensationis erectionis supflue testis & vasoz spmatis a semine vel aggrauationis ex eius pondere. Et ab istis causis coitum diminiū sic declarat pñ. Nam aliq hominū in spmate abundat: & qñ coeūt modicū vel nihil spmatis descendit qd foras emittant: eo q sperma illud coagulatū est & ineptū suere. Et hi par coitū: qzuis sperma habeāt ad sufficiētiā. Et cā istoz est: qz vasa spermatiz non calefiūt in his: ideo nō satis sperma horum calefit: neqz subtiliatur taliter & tantum q facile effluat.

Facta autem

nit quantam cām que fuit
 ē quarta superius: & b
 g pp emorordes & c
 cidantur qz fit lapis trabi
 d C Et et cis & c.) De
 rat sextam cām que fuit
 quam supplē supra quā
 ipsam non posuit supra
 numero causarum: & est p
 pter cogitationem: & pater
 u. Meditatio. i. cogitatio. i. cogi
 tatio. i. Intellectus. i. cogi
 tatio: & facit deficere. s. p
 pter amicum superuenien
 tem. Illud. s. vercundia.
 Reiteratio. s. cogitationis
 ab illo. s. coitu.

Facta autem.

T. In. iij. primo agit de
causis diminutionis col-
lis sumptis a corde. Secun-
do ex epē: ibi (Aut ex par-
te epatis) Tertio ex cere-
bri: ibi (Aut ex parte cere-
bri) Quarto ex renib⁹ i bi
(Aut ex parte renum).
Quinto ex flō: ibi (Aut ex
parte flōi). Sexto duo no-
tat: ibi (Et totum.)

¶ In partibus dat duas
 cas diminuti coitus et p
 te cordis. *Prima est abscis*
sio materie spiritus scilicet sa
guinis arterialis ex quo
generatur a mēbris spmaticis
et sanguine arteriali pro gen
que ad membra spermatis a
 ¶ Et ex parte epatis et
 spermatis absconditur et de
 membris nutrienda et ad bo
 ¶ Et ex parte cerebri et
 ut materia sensibiliū virtutū
 ut descendere de cerebro ad
 spiritus descendit ad vasa sper

Aut ex parte renum &c.)
tuitur: coitus vel ex parte co-
sum: & si nimis caleant fice-
prohibentium sperma vel m-
T. Aut ex parte stomachi &c.)
ur ex parte stomachi: ut si fir-
o corpore & sanguis infundit

et totum illud etc.) In vj.
torum triū principalū. Cū
ut si sit in cerebro vel epate
qui sunt inter mēbra pri
tum. Alteriarum quo ad
debilitas seu diminutio co
plentos casus aut percussio
quentes qui post atrocias cap
n multum prolici prius pri

Causa vero τc.

ditas que sperma resoluunt
sperma cōpōgitur a immob
a sumit siccitatem et resoluunt. Qu
vel pp superfusā caliditate
has eleuari a calore prohib
tum inflatio ca ventositat
tum sic qd sepe t cito ventret
in inflatio sine tāto excessu q
n inducat. Tercio notat qd
erectiōnem pp multā in cie
gerit Ari. poleu. iij. pp qui
tosi. Sperma autem vento
est multotiens concupisc
de melancholicis aduultis
pnt multam caliditatem.

q̄ aut̄ ꝛc. C In. vi. t̄
nis soctm.

ne emorroidū vel a veheme
tani musculos tani t vir

Facta autē causa membrorum principia autē ex parte cordis: quare abscinditur materia spiritus et ventositatis incidentis. **A**ut ex parte epatis: quare abscinditur materia spermatis. **A**ut ex parte cerebri: quare abscinditur materia virtutis sensibilis. **A**ut ex parte renū et frigore ipsorum et egritudinibus eorum. **A**ut ex parte stomachi propter maliciam digestiōis. **E**t totum illud aut est ex causa debilitatis principij: aut causa oppilationis meatū inter membra coitus. **E**t multoties quidē est debilitas facta cum cerebro sequens casum aut percussionem. **E**ā vobis que est finis inferiora est ut sit caliditas: aut frigiditas valde aut siccitas complexionis: et prinetur in eis inflatio: et inflatio quidē est bonus adiutor: ita ut in illo in cuius ventre multiplicatur inflatio absque superfinitate dolorosa erigat. **E**t hñtes choleram nigraz sunt plurime erectiōis propter multitudinē inflationis ipsorum. **C**ausa autē in vicinantibus est sicut illud quod accidit ei cuius emorroides inciduntur: et hñtibz anum dolorosuz. **N**otet enim illud nervis coibus inter anum et lacertos eius et inter virgam. **E**t ex his que debilitant coitum et virtutē eius

e. *Et scias rē.* Ponit quendam causam: & patet. Ipsa scilicet humiditas
Sal. sequitatione. Sterilitatem. i. diminutionem coitus.
De signis. Capitulū. xi.

Acta autem 7c.

Quicquid dimittit causam que se

sunt res meditative sicut horribilitas co-
eundi aut verecundia eius: aut antecessio
intellectus ad cor. Debilitat enim coi-
tum: et facit deficere, et proprie cum illud
aliqua hora casu accidit: tunc quotiens
euenit reiteratio assimilat illud in mēte.
Et sit cā in illo quāq; dimissio coitus et
q; aīa obliuiscitur eius: et cōstrictio mem-
brorū ab eo et paucitas preparatiōis na-
ture in generatione spermatīs sicut non
est sollicita in generando lac in māmilla
remouentis filium a lacte. **E**t scias q;
erectiōis cā est ventositas procedēs ex
spmate aut non ex spmate: et frigus et cal-
or simul sunt contraria vētositati. Nam
frigus eius phibet generationē et calor
resoluit materiam eius: et nō est q; ipsam
generet sicut humiditas temperata et ca-
liditas quam ipsa nutrit. Et de illis que
adiuuant in hoc est egitare equos sūm intē-
tione et que qsuevit: et cuius renes et ve-
sica sunt humidi aut cū hoc frigidi. Illi
vero qui renū complexionē calidā hz et
non vltus est ea etiā cū equalitate est no-
ctiua et facit incurrere sterilitatem.

¶ De signis.

Exp. xi.

Acta autē pro

pter mollificationem virge: aut frigus

verecundatur cū aliqua coire: vel qđ nō p̄sueuit: vel qđ est ex egregijs z sibi impo-
ribus z de se est pusillanimis. Tertium est antecessio intellectus ad cor qđ coire
querit: sic qđ intellectus vel ratio dicitur non esse coeundum: aut timore offense
dei: vel fractionis legis vt cū moniali vel parente sua vel virgine nobili vel do-
mina sua: debilitat enim hec ratio coitum: z deficere facit timore periculi: z pro-
prie cum illud: puta antecessio intellectus ad cor: hora aliqua accidit non a pro-
posito: sed casualiter vnde turbatio mentis z corporis vehementior fit. Et tunc
illud scilicet defectus coitus et hac antecessione intellectus ad cor assimilatur in
mente. s. similem facit impactionem quotiens euenit reiteratio predicti conflic-
tus hora coeundi.

Et fit cā 7c. ¶ In vij. dicit qd dimissio diuturna coitus interdum fit causa diminutionis vel debilitatis eius dum reditur ad ipsum. Ipsum quia anima per hanc dimissionē obliuiscitur eius et in curia fit ac negligens super hoc. Secundo quoniam iam membris spermatica contrahuntur inde quasi effeta facta: sine fuoco. Tercio propterea qd natura modicum se preparat ad hoc qd sperma generet cum iam diffuenerit sicut ipsa negligit: et non est sollicita generare ultra lac in mammis nutritis que iam separauit infantem a lacte quem prius nutriuit.

Et scias ꝛc. In .x. primo ait q̄ causa erectionis virge est ventositas procedens a spermate vel non a spermate: sed magis a flegmate quod calorem ventositatē: vel a melancholia quam semper associat grossa ventositas et erigit virgam quandoq̄ etiam conatu virinandi maxime in pueris habentibus calculū. Querit Arist. problem. quarto. propter quid coeuntis et mingentis erigunt virgam. Secundo dicit q̄ calor vehemens et frigus intus ambo contrariantur ventositati qua virga erigitur: nam calor resoluunt ventositatis materiam et ipsammet ventositatem si vehemens fuerit. Et frigus prohibet ne ipsa generet compingendo humores ex quibus eleuari et extrahi solet. Tertio dicit nihil esse quod plus ventositatem efficiat q̄ temperata humiditas et moderata caliditas que fouetur humiditate et ipsa subtilizat per partē ipsius in ventositatem qua virga erigitur. Quarto dicit q̄ de conferentibus ad ventositatis generationem est equum frequens equitatio sine veratione ei qui consuevit equitare sepe sū propositum vel intentionem calefaciendi partes inferiores et commouendi humiditates que in eis precipue in illis quorum sunt humidi renes et vesica vel etiam frigidī. In hīs .n. motus equitatis calorem suscitāt et humidum ventositatē vna cum calore. Quinto dicit q̄ equitatio nocua est illi cui renes sunt calidi calore excessiuo: et precipue illi qui non consuevit alias equitare etiam si fiat ista equitatio cum equalitate seu temperamento: quia renes calidos calidiores agit et ventositates que virgam erigunt vastat et resoluit: quare sterilem reddit et impoliticum virum et mulierem.

¶ De signis.

Lev. vi.

Alta autem &c. In hoc cap. primo agit de signis diminutionis coitus & mollificatione & frigore virge. Secundo de sumptis & testiculis & membris spermatibus. ibi. (Facta & causa testiculorum.) Tertio a membris supra membra coitus: ibi. (In facta autem.) Quarto a paruitate inflationis: ibi. (Facta vero causa, & propter.) Quinto a paruitate motus spermatis: ibi. (Facta vero causa, Sexto de vitandis & agendis ab his qui multum coire volunt: ibi. (Et qui.)

Nervi qui in frigiditate est nervus ille parvus. Non igitur in aqua frigida per relationem factam ab humiditate. Sperma. s. cum tali causa. desiderio. i. in appetitu. a. C. Facta vero etc. p. ponit signa: et dicit quod aliquando contingit etc. Conferunt scilicet ex balneatione et cibis etc. b. C. In facta autem etc. p. ponit signa alterius cause. s. propter membra principalia etc. Supra membra coitus: supple sic cognoscitur. Appetitus. s. coitus. Digestio scilicet epatis: erectio. s. debilitatio sensu vel debilitatio non sit excitatio. Jam preterita. s. supra in alijs sen. c. C. Facta vero etc. p. ponit signa quando fit diminutio coitus per diminutionem ventositatis: et dicit quod significatur ex hoc quod membra genitalia sunt salua. Sed non fit erectio membrorum. s. seminis. Salua. s. sana. Et aqua. i. spermate. d. C. Facta vero etc. p. ponit signa particularia su-

Jacobus

C. In i. parte dat sex signa diminutionis coitus ex molificatione virge virilis vel ex frigiditate nervi seu veritatis: quandoque. i. nervus pro veritate capitur quia totum est fere nervose substantie: vel nervum intellige qui venit ad veretrum. p. p. m. est defectus erectionis virge propter humiditatem molificantem vel frigus deprimens. Secundo est quod veretrum in aqua frigida positum non igitur humiditate impediens ipsius rugari et ibi. Tertium est quod sperma quandoque exuberat causa humiditatis superflue ipsius: et facile labit et exit per virgam per lenitatem sui foraminis ab excessu humiditatis. Quartum est quod sperma quandoque per virgam foras egreditur sine eius erectione quam molificatione fieri prohibet. Quintum est quod corpus quandoque est debile et extenuatum in molificatione virge. Cum sperma copiose effluit sine erectione: ut in gomeris. Sextum est quod in hac molificatione virge quandoque non deficit desiderium coeundi: scilicet dum testes et membra spermatis sunt gravata multo spermate: quod eicere appetunt ut allevientur.

Facta vero etc.

C. In ii. primo dat. i. signa difficultatis seu diminutionis coitus ex frigore testium et vasorum spermatis. Primum est exitus tardus et difficilis spermatis ab eis per frigus quod hoc condensat in spissitate et ad fluxum ineptat. Secundo est frigiditas que tactu percipitur in partibus illis testium et vasorum spermaticorum. Secundo dat signa. v. diminutionis coitus causa siccitatis superflue testium et vasorum spermatis: nam siccitas eius. Primum est penuria seu paucitas spermatis: quod consumitur ipsius magna pars siccitate testium et vasorum ipsius. Secundo est exitus difficilis spermatis per spissitudinem et grossitatem eius quas inducit siccitas. Tertium est quod hec coitus debilitas cum demacratione corporis accidit sibi plurimum: nam siccitas corporis reddens ipsum macrum sepe reddit testes et vasa spermatis sicce complexionis. Quartum est penuria carnis et sanguinis per eadem causam. Quintum est quod balneum dulcis aque calide cum moderamine et cibi humectantes iuvant in hac coitus diminutione remittendo aliquid de siccitate membrorum spermatis.

In facta etc.

C. In ii. tractans de signis coitus diminuti ex morbis que sunt supra membra spermatis. p. primo agit de sumptis ab epate et renibus. Secundo a corde: ibi (Et si fuerit ex corde.) Tertio a cerebro: ibi (Et si fuerit ex cerebro.) Quarto nos alibi remittit per quibus significatur debilitas cordis et cerebri et renum: ibi (Et omni cordi.) C. In prima particula dat tria signa diminutionis coitus ex epate et renibus. Primum est appetitus ad coitum diminutus: nam coeundi desiderium ab epate procedit sibi platonicos et Bala. qui concupiscibilem animam in epate ponunt ut diximus supra ad finem. c. i. quo fit ut epate iam debilitato decreascit hoc desiderium. Secundum est quod nec appetitus cibi nec eius digestio sunt ut oportet: quia debile epas parum chylum attrahit: et hunc sibi attractum imperfecte digerit. Tertium est quod non fit ut oportet generatio sanguinis: quia debile epas non potest coeplere chylum sanguificare: nec sanguificatum satis depurare a suis superfluis.

C. Et si fuerit etc. In ii. dat signa. iii. diminutionis coitus ex corde iam debilitato. Primum est quod erectio virge minoratur que fit in coitu per spumofam ventositatem cum vitali spiritu plurimo transmissa per venas pulsanles a corde ad testiculos. Secundo est spermatis descensus et exitus sine virge erectione tempore coitus: quia cor debile non mittit ad testes satis ventositatis spiritus et spumie. Tertium est quod pulsus erit lenis debilis. Debilis equidem propter cordis debilitatem: lenis vero ex eius superflua humiditate qua in sanis sepius debilitatur cor. Quartum est in corpore toto diminuto vivifici caloris propter diminutionem ipsius in corde.

C. Et si fuerit etc. In ii. dat. v. signa diminuti coitus ex vicio cerebri. Primum est quod in eo minor est sensatio motionis spermatis in vasis propriis: nam debile cerebrum ad hec minus mittit de spiritibus sensus quam forte incolume. Secundum est quod in his vasis spermaticis non erit sensibilis et confusiva commotio spermatis: ex his enim sperma est que hanc commotionem suscitare so-

pra posita in secunda causa que erat noxamentum in testiculis: et patet. e. C. Et pinguis etc. p. ponit duos causas. secunda ibi (Et si qui vult) Dicit primo quod pinguis etc. Causa huius est vel propter pinguedinem oppilatam: unde sentiens currit: sed mater habet vias latas. f. C. Et si qui etc. p. ponit sibi causam. Vedium. s. calefaciendo. Et ibi b. vel mulier qui vadunt discalciati non possunt bene coire quod autem fit hoc vel appropriate vel aliter non pertinet hic dicere. Et ibi si huius viciem luxuriosam fac ipsam irrediscalciam si vis quod luxuria cesset. Et sic facit meliorem sapientem quod nota. C. De cura. L. xij.

U37c.

C. In pcedentibus. A. de

terminavit de diminutione coitus quod ad causas et signa. Idcirco ponit curam: primo per medicinas: super dietam: secunda ibi (De liore)

De partibus

lenit: sed sensus debilitas: sentiri hanc impedit. Tertium est sensuum. v. exteriorum dispositiones: qui cum debilitantur et hebetantur significat cerebrum esse debilitatum. Quartum est oculi proprii qui infirmi et debiles indicant cerebrum tale esse per eius maximam cum his colligantiam et viciniam. Quintum est proprii quando diminutus coitus advenit post percussione vel gravem casum capiti occurrentem quo significatur debile cerebrum non sicut antea prebere auxilium in actibus coitus. C. Et si cordi etc. C. In ii. primo ait quod signa propria iam prius: data sunt quibus: significatur cor-

De cura. Capitulum. xij.

U. m. cognoveris

quod causa est in membris principalibus:

dis et cerebri cuiusque debilitas. Cordis quidem tertij. tract. ii. c. i. Cerebri vero tertij prima capitulis de signis suorum morborum. Secundo dicit hic quod sunt signa superioris dicta quibus significatur hominum egredientes et debilitas in his ut in huius tertij. tract. i. c. v. arapas ergo hinc signa sue debilitatis minuentis coitum.

Facte vero etc.

C. In ii. parte principali dat sex signa diminuti coitus ex nimis parva inflatione in inferioribus. Primum est incolumitas omnium virtutum membrorum que servit generationi: nunc quod cor et epas cerebrum et renes sunt omnes incolumes. Secundum est eius dens ad sensus debilitas in erectione virge virilis in tempore coitus ex sola inflationis diminutione. Tertium est quod cordis et renum virtutes lesione carent: sed si ita fuerit: quare non mittit cor satis ventositatis ad inflandum inferiora: dic quod forte mittit: sed consumitur in termino aut via. Quartum est quod sanus est coeundi desiderium: nec ex defectu eius minuitur coitus: sed ex defectu erectionis. Quintum est quod sperma quod vocat hanc aquam est satis abundans: aqua vero dicitur: et interdum gutta: quia dum spiritus et aeritas et grossa ventositas ab hoc evanuerint redigitur in aquam.

Facte etc.

C. In v. dat tria signa diminutionis coitus causa parvitas motus spermatis et modificationis eius. Primum est quod in coitu res multa egreditur grossa congelata de genere spermatis: quia dum manet donec antea fuerit in vasis spermatis ex defectu motus et modificationis. Secundum est quod sepius ista diminutio coitus sequitur mala complexionem frigidam testium et vasorum spermatis: quia sperma defat et ineptus fit ad motum et fluxum et modificationem suam: quod fit fieri ab humiditate superflua vasorum hebetate calorem et acumen spermatis. Tertium est quod in hoc diminutio coitus quandoque contingit sperma esse plurimum: verum non mobile neque simulans: sed gelatum sicut predictum est. Et notat hic p. quod pingues boves plus macris deficiunt in coeplendo coitum et sperma emittendo habent: licet forte sperma copiosius. Primum quia minus sperma horum stimulat hebetatum humiditate. Secundo quod pinguedo eius vias reddit strictiores et plus oppilatas. Tertio propter hoc quod virga in pinguibus minus erigitur: quia remollitur humiditate et pinguedine superflua.

Et ei etc.

C. In vi. preiubet hoc quod sepe et multum coire desiderant et de facto coeunt abstinere a tribus. Primum a sudoribus exuberantibus aut sepe iteratis: quia debilitant et multum resolvent de calore inato humore et spiritu: et aliquid materie spermatis. Secundo a balneis et stupbis sudores multos provocantibus propter easdem causas. Tertio abstinere a phlomis que natur thesaurum. s. sanguinem directe evacuat cum multis spiritibus ex quo sperma agnuit et multiplicatur dum manet in corpore. Et cum multus coitus maxime debilitet super oes alias evacuationes nulla secus fortis evacuatione multum debilitat associata et sicut sunt predicta. Secundo precepit multum coeplere pedes oleis calidis vel laurino camomillino vel de innipero spica aut cinamomo. quia confortantur his vasa spermatis testiculi et renes. Et hec ultima pars. c. sequenti non presenti attinet: quod non dat signa: sed insruit in cura. C. De cura. L. xij.

U. m. etc.

C. In hoc. c. primo agit de cura diminutionis coitus causa membrorum principali stomachi et renum. Secundo causa debilitatis totius corporis ibi (Et si causa sue debi.) Quarto causa membrorum

horre cibi: pmo ponit curā & regimen debitū in coitu vel ad vigorādum
coitū: 2o ponit cāſ. in coitu: 3a ibi. Regiminis 4o. Primo ponit curā
diminuatōis coitus fm vñāquāq; cārum: 5o ponit regimē quo debēt vt
debiles in coitu: 6a ibi. Et opz vt. Primo in. iij. pmo ponit curā qñ cā
est in mēbris: 7o qñ cā est diminutio inflationis: tertio qñ cā est nocumen
tū in mēbris generationis: quarto, qñ cā est nocumētuz in vga vel in ner
uis et: 5a ibi. Et si fue
rit. Tertia ibi. Quod si
causa quarta ibi. Et si
fuerit. Dicit pmo q qñ
tu vides & scis qd nocu
mētuz est in mēbris pnci
palibus: intēdas ad cura
tiōez eoz. Et si cā ē frigi
ditas sicut ē vt plurimū:
tunc melior medicina est
methridatū: & si cā sit in
alijs mēbris &c. Methri
datū. i. fermētapum. Luz
tūc necessarium est vt intēdas in cura
tione eoz. Et si causa est frigus eoz qd
est plurimū: tunc non est aliqūd quod
est sicut methridatū: qm̄ est fortius me
dicamē ad illud & in omni defectu a coi
tu ppter frigus in quocūq; membro sit
aut ppter debilitatē & ppter epar denē
que sunt sicut medicamē de cucurma: et
omozusia: & saqzenea. Et si est ppter ma

de partibus

causa membrorum spermatizabil. Quod si causa.] Quinto causa frigoris et mollificationis nervorum virgeribil. Et si fuerit.] Sexto causa meditatio nequibil. Et opz.] Septimo de regimine appetato ad confortationem diminuti coit. ibi. Re giminis vero.] C In .i. pte dat. viij. can. cure diminuti coit. a cerebro epate corde rene et stomacho. Primus est interdere cure membrile si de principalibus scito qd ab eo e diminutio costus vt sublata causa tollatur effectus. Secundus est qd si diminuti costus

tūc necessarium est vt intendas in cura-
tione eorū. Et si causa est frigus eorū qđ
est plurimūz: tunc non est aliquid quod
est sicut mīthridatūz: qm̄ est fortius me-
dicamē ad illud ⁊ in omni defectu a co-
tu ppter frigus in quocūq; membro sit
aut ppter debilitatē ⁊ ppter epar denē
que sunt sicut medicamē de cucurma: et
omozusia: ⁊ sagzenea. Et si est ppter ma-
liciam digestionis stōi pfora stōm. Et
si causa est in renibus cura que est eorū:
cuius plurimū est cum calefactiōe. Nam
calefactio dorsi ⁊ renum iuuatina est in
erectione. Cum ergo feceris illud cura
cū residua curatione ⁊ odoribus bonis,
Et caput purgia odorifera humectātia
cōferunt cordi ⁊ cerebro etiam: ⁊ cordi
medicamen de muscho: ⁊ tyriaca: ⁊ mī-
thridatum. ¶ Et si causa fuerit pauci-
tas inflationis in inferioribus tūc si fue-
rit causa eius frigus qđ est cum eis ad-
ministra fricationem subtilem: ⁊ vnctio-
nes quas dicā: ⁊ administra cinamomū
plurimūz: ⁊ administra grana in cibis si-
cut fabas: ⁊ faseolos: ⁊ cicer: ⁊ cepas cū
sale in quo aliquid cadit altit. Et si cau-

residua curatione. s. que confortat membra costus.

a C Et si cā fuerit rē. Ponit curā diminutiōis coitus sū scđam cām
que erat diminutio erectiōis vge: p. 3. In inferioribus. i. in mēibz gent
talibus: grana. l. facitiā vtohoratē. Alium. i. sinopis. Paucitas inflatio-
nis valde. l. ppter oñium calorū resolutiōis vtohoratē. Et seruz: alias lac
acetosuz: alidabeget sunt cibaria facta sicut taffea. Ut puls. i. vt pñana:

sa fuerit in ea paucitas inflationis a calore administra infrigidationes ⁊ equalitatem cum potibus ⁊ tinis ⁊ unctionibus ⁊ decoctionibus ⁊ epitymatibus ⁊ cibis ⁊ sumatur ea in quibus est infrigidatio ⁊ inflatio: sicut pira ⁊ mora scenica ⁊ fabe ⁊ serum. ¶ Et si causa fuerit debilitas corporis confortetur corpus cum cibis confortantibus: sicut sunt aliffidabegi ⁊ ea que preparata sunt in patellis ⁊ affata ⁊ que preparata sunt in vasis cum coopturis ⁊ frumentum coctum vt puls ⁊ ova sorbilia ⁊ napi ⁊ lac ⁊ butyrum ⁊ panis simile ⁊ medulle fructuum sicut medulla amigdale ⁊ nucis medulla ⁊ nucis indice ⁊ fisticoꝝ ⁊ auellana ⁊ habed alca dra ⁊ que sunt similia istis ⁊ teguebil ex seminibus ⁊ pmitra cuꝝ cepe ⁊ meta ⁊ porris ⁊ fenugreco ⁊ andacocha ⁊ eruca. Et similiter confortetur corpus cum balneationibus necessarijs ⁊ inunctionibus confortantibus vt est oleum de lilio ⁊ oleum de ben. Et si necessaria est supflua calefactio: ponantur in eis muschus ⁊ castoreum ⁊ allia. ¶ Quid si causa fuerit frigus membro.

Jacobus

Tertius est inungere partes inferiores cum rosato oleo vel violaceo vel cum populeo vel cum oleo de cucurbita vel de falcibus. Quartus est sepe uti decoctionibus infundatis vel ad bibendum vel ad fomentandum partes inferiores: ut decoctio ne que. ꝑ. hordei. ꝑ. ij. lacturam ꝑ. violarum añ. ꝑ. i. seminum melonum citruli cucumeris ꝑ. cucurbitae añ. 3. ij. fiat decoctio in dulci aqua fontis ad quantitatem. ij. lib. de qua. v. 3. pro dosi bibatur vel fomentent partes inferiores: ut vesica pectore pitoneon. Quintus est istas partes sepe epi

thymare cū frigidis ags vt lactuce ⁊ portulace solari rofay vel endiuie
que pāns ibibite tepide applicētur nūc dictis ptibus ⁊ et renibus si sup-
excaleant. Sextū est comedere cibos infrigidātes sicut hordeatū pureta-
ruz pisoz vel aquas pullozū cum lactuca ⁊ acetosa perkas vidosias can-
eros fluuiales poma acria pruna vel mala granata. Septimū est his vti
que infrigidant ⁊ inflant sicut piris moris de regione sceni vocatis sce-
nicis fabis ⁊ sero vaccino aut ouino.

Et si causa fuerit ꝛc. ¶ In. iij. predocet confortare corpus edulij. r. iij. dum diminutio coitus pcedit ab eius debilitate. Primum est alifidabegi: puta electe carnes minutim incise pmitte euz pulci oliuari oleo sup quas paulatim infunditur aqua donec cocte fuerint ꝛ in decoctione paru cepe addis. Secundū est carnes que pparate sunt ꝛ cocte in patellis: sicut in ytalīa ꝛ lingua ocitana frequēter coquūt multū enim nutriūt. Tertius est carnes in veruto assate que magis nutriūt carnibus elixis: qꝛ crusta super has operat ignis supficiētus que humidum nutriēs retinet interioris: aqua vero feruēs hoc foras educit. Quartū est edulia que pparate sunt vasis cooptis: sicut in pastillis vel stuphate carnes sup quas vapores ꝛ fumi propriū cōtinue recidūt: sicut in alembico. ¶ Inde multū nutriūt ꝛ vērō sita res generāt ꝛ infant. Quintum est frumentū coctū in lacte vacce: sicut ipsa puls: qd frumentaria gallici nomināt: ꝛ est valde nutriēs ꝛ impinguas macros. Sextū est galline oua noua sorbilia: p̄sertim vitella que cor confortāt ꝛ optime nutriūt. Septimū est napi cocti cū carnibus qui ventositates grossas multiplicāt ꝛ inflationes in inferioribus. Octauū est lac capre vacce vel asine: siue crudum bibitū siue cum farina frumenti decoctū sicut puls pro pueris. Nonus est butyrū cum pane comestum ꝛ cum cibis alijs quod corpus humectat nutrit ꝛ impinguat. Decimū est panis de simila tritici modica a fure bene coctus ꝛ fermentatus. Undecimū est medulle fructuum: vt amigdalā ꝛ grossarū nucuz: ꝛ nucis indice ꝛ fisticorū: ꝛ auellanarū ꝛ habed alcadara: idē fructus terebinthi siue grana ipsius ꝛ que sunt his similia: sicut sunt iuine pīnee sebesten: ꝛ nucularū paruaz. Duodecimū est reguibili: idē draget ex seminibus aut granis calidis: vt anisi maratri granorū pini vel species alefangine: vt piper zinziber crocus cinamomus. Tredecimū est edulia permixta cum cepis ꝛ cū menta ꝛ porris ꝛ fenugreco ꝛ eruca ꝛ andacocha que species trisoly est. Per hoc enim oīa confortatur calor naturalis corporis ꝛ excitatur cocundi desiderū ꝛ virga erigitur. Consequēter precipit confortare corpus: primo per balnea sibi necessaria calida ꝛ humida vel aquosa vel aerea quibus resoluūt superflua membrorum que calorem hebetāt corpus humectetur: ꝛ distribuatur membris alimentū. Secūdo per suaves ꝛ calidas inunctiones totius corporis ipsum confortantes cum oleo lilij vel oleo de ben quod cyprinū dicitur. Et si opus maiori est calefactio dissoluatur in quartū. i. olei muschi aut castorei vel alliorum. ꝛ. s. ꝛ inde inungatur vniuersum corpus.

Quod si causa 7c. In quarta primo dat diminuti coitus curā fientis ex frigore membrorum spermatis solo vel cum siccitate. Secundo ex calore solo vel cum siccitate: ibi. Et si cā fuerit calor. Tertio ex siccitate: ibi. Et si cā fuerit siccitas. In .i. parti. dat tria precepta. Primum est qd si frigus membrorum spermatis coitū diminuat ventur medicine calefactores: que dicent ca. seq. pt. i.

bbb

tate: siccas vel pro se vel pro consumptione humidit.
a. Et si fuerit zc. Illi ponit curam qñ ea est in virga vel in alijs ner-
uis: et pz. Meruor alias membror. Nota qñ Aus. non ponit curam quan-
do causa est cogitatio: qñ cura est manifesta: eo qñ debet remoueri cogita-
tio. Similiter non ponit curam quando causa est in membris supra renes:
sed relinquit notam ex dictis: secunda patet.

b. Et opz vt zc. In
nitvniuersale regimē ad
vigorandū coitum z ap-
petitū in eo: z ponit mul-
tos casū. z multa alia le-
gatur simul. Dicit qñ nō

Jacobus

Scdm est inungere par-
tes inferiores vesice z pe-
ctinis z pironcon abster-
gendo calidis vnguentis
z oleis: sicut dñs alrea lau-
rino oleo: vñ de spica aut
camomilla vñ de cinamo-
mo. Tertium est qñ si fri-
gus excedēs cum siccita-
te sit: tunc administrant
humectantia calida ex el-
bis et potibus: vt electe
carnes z ova sorbilia et
vinum rubeum maturū
vinosum.

c. Et si ea zc. In secū-
da primo ait si calor exce-
dens membror. sperma-
tis coitum diminiuat qñ
omne illud iuuat qñ hu-
mectat z in frigidat cum
equalitate seu temperamē-
to: sicut serum vacce vel
ouis bibituz. Secūdo in
hoc laudat lac vacce co-
mestuz in quo portulaca
prius decocta sit: puta. z.
i. portulace viridis in li-
i. lactis. Et si cum calore
membror. spermatit sit
adiuncta siccitas quinqz
commēdat hic in ipsius
cura. Primū est hume-
ctare moderate corpus i-
tina cum balneo dulcis
aque tepide. Scdm est vitella sorbilia ouoz frequēter comesta. Tertiu
est lac dulce vacce vel asine coctum z comestū. Et in isto lacte qñqz ponit
tur quinta pars ipsius de terentabini. i. manna quatinus amplius hume-
cet. Quartum est cibi humidit sicut pulli aut pisces paruuli squamosi cū
dulci oliuari oleo elixati sicut infidabegit: nō tñ cum cepe: sed agresta ve-
teri. Quintum est humectare ab extra z ab intus partes defecatas z ni-
mis calidas oleis humidis: sicut violaceo vel nenupharino cabis impo-
nendo hec: vel ijs inungēdo partes inferiores: z si opus fuerit pluri refri-
gerio: tunc perueniatur vsqz ad oleum de lactucis z cucurbita.

d. Et si ea fuerit zc. In. ij. per. vij. iubet humectare corpus dum siccitas
fortis diminiuit coitum. Primū est cibaria multuz humectantia: sicut
aqua caponis galline vituli raparum omasorū. Scdm est genera lactis
mulieris asine capre vel vacce comesta decocta vel cruda bibita. Tertiu
est balneum dulcis aque tepide: maxime si in ipsa bullierint viole z bis-
malie z malue. Quartū est rubeum vinū maturum fortiter limphatum
moderate bibitū. Quintū est lenitiue sorbitiones ex granis pfecte sicut ex
frumēto vel hordeo mūdato satis cocto in lacte. Sextum est aqua cucur-
bite distillationis vel decoctionis super membra spermatit epithymata
aut bibita. Septimum est ocium: scilicet viuere in quiete z delicijs tran-
quillitate z gaudio.

e. Si fuerit zc. In. v. pte principali dat curā diminiuti coi-
tus ex frigore neruoz vñ virilis z ex corūde
mollificatione sub. xi. regulis. Prima est qñ curet cura paralytica molli-
cationis z frigoris partiu inferiorū: vñ cura mollificationis vesice dicta
ca. xxi. trac. i. fen. xij. tertij: qñ intitulat de cura dissolutionis z mollifica-
tionis vesice. Scda est qñ non fiat coitus post excessiuas eūones per fluxū
sanguinis: vel per fluxū vñris sudorem aut vomitū neqz post labores sup-
fluos corporis nec post ligaturas vulnerū atrocium. Nec enim debilitat
membra pncipalia z vires corporis: z statim post hec qñ tentet coitū vel ip-
se deficiat vel vñr hūc peraget: z debilitat eo qñ plurimū. Tertia est qñ fre-
quēs z plurimus coitus multū debilitat resoluēdo spūs z innatum calo-
re. Quarta est qñ si post hec hūc coire accidat z debilitet: retineat fluxus
z coitus phibeat leniēdo seu bladiendo ipsi cum quiete corporis z animi
tranquillitate z regimine resumptiuo: qñ multitudo supflua coitus: qñqz pe-
nitius abscondit coitū: sic qñ sit impotēs oīno coire per lōguz tēpus supap-
tione z fatigatione mēbroz spermatit z vñ virilis. Quinta est vitel sa-
cietas nauseatiua z sepe comedere vsqz ad saturitatem ab his enim stōus
multum debilitat phlegma multiplicat: qñ augeat molliciem. Et si facie-
tas nauseatiua assit cibis alleuiet: sic qñ def paucis leuis z faciliis ad di-
rigendū. Et pfortet digestiua stomachi z ipsemet stomachus per diacito-
niten vel per stomaticon vel per cinamomūz macis aut galangā. Sexta
est qñ nulla vel modica bibatur aqua dulcis pura: naz multa bibita est de
valde nocētibz pñti casui virgā in frigidatō z molliciendo lōge plusqz
prius. Septima est qñ omne vehemēter resoluēs z epicans eas sua calidi

z nimis coire post eūonem: z dimittere labores z eūones: qñ debilitant:
z oñ cauere a nauseatiua sacietate: z caueat sibi ab aqua z a rebus exicca-
tiuis. Nota dicit ligationem vulnerū. i. a qbus multus sanguis effluat: qñ
segitur debilitatio. Qñ si est. i. supflua coitus. Retineatur liniēdo. i. pau-
latiue vtendo: aliter liniendo. i. cum rebus appropriatis. Multitudo coi-
tus. i. paulatim facta. Harmel est species rute: aliter est cicutā: aliamato-
ria. i. melissa. Lagan: non
inuenit quid sit: papaue-
ris: scz albi: pinguedo. i.
medulla. In qua est mu-
lier: scz apta coire. Re-
ferantur ei. i. habenti di-
minutionē.

de partibus

tate est etiā vitanduz: vt
ruta sanucus. i. maiora-
na: harmel. i. ruta mace-
donica: almarmacora. i.
aristol. longa vel mellis-
sa: cyminum z etiā semē
agni casti. Nam licz hec
ola virgā calefaciāt z ip-
sam desiccet z eius mol-
liciem etiā rectificet: nū
vñtates potēter resol-
uunt que non parum cō-
mouēt z excitāt coitū et
erigūt virgam. Octaua
est qñ cūta que cūz frigi-
ditate fortiter excicat ē
vitent sicut sunt lentes z
miliū comeste z pilocata
racte: que sunt genus qñ
dam leguminis abundas
in terris hyspanie. Nam
frigus vñge augez z sper-
ma minuit: lz diminiuat
vñge mollicies. Nonā est
qñ vitentur acetosa sicut
acetū forte vel vinū ace-
tosum vel brodia multū
acria z vitent etiaz stipsi-
ca frigida sicut sumach
berberis rides aut sorbe-
ppter hoc qñ sperma sic-
cant z minuit z virgā
infrigidant. Decima est
qñ omne fortiter infrigi-
dane debet euitari sicut

insquamus opitū mādragoza z narcotica alia sicut camphora philiū ne-
nuphar quibus addit rosam: que lz nō sit vehemētis frigoris: immo so-
lū frigida in primo gradu: ipsa tñ reprimūt appetitū coitus. Iuxta illud
prin. ca. de ea. Dormire vñ sup locum ex rosa stratrū abscondit desideriu
coitus supple: reliqua vero vehemēter frigida discriam augez virgē in
frigiditate z eius mollicies. Et circa narcotica notat hic prin. qñ licet al-
bi papauer parum sit stupefactiuū: diminiuto tamē succurrit coitū z ad-
dit in ipsum vel sup ipsum primo per ipsius lacteam pinguedine: pō pro-
pter hoc qñ vñtatem cōmouet z augez qua virga erigitur. Undecima
precipit his qui in coitu diminiuti exstūt euitare hūc cum sex seminarūz
modis. Primo quidē cum mēstruat quibus fordidum est molle z rela-
patū collū matricis vererrū inficiens: z si tūc pceptant parient infans dis-
positū ad lepram. Scdo cum vetulis que sunt effete molles nō placide ta-
ctu vel aspectu fm plurimū: quare cūz his cōsens tardius perficit: ampli-
us veratur z magis debilitat. Tercio cum in hūmīs maxime inferius ex
suffocatione vel cancro in matrice vel vlcibus eius quibus virga inter-
duz virilis inficit: z tam viri qñ mulieris delectatio tollitur vel dimini-
tur. Quarto cum puella diminiute etatis: vt nouem aut decē annoz: que
nondū peruenit ad hoc vt fit mulier vñdona marito: huius enim matrice
z colluz adeo sunt paruule z stricte qñ virga viri diminiuti coitus intrare
non poterit in dictum collū sine magno labore z fatigatione: quibus de-
bilitor reddetur ad coitū: z si ipsa concipiat vt tornacividi de puella nouē
annoz erit difficile quā intereant mater z fetus. Quinto cū femina que
nuper coituit: nam matricis sue collū sordidatūz est molle z humectatum
spermate virili z saluali humiditate que in coitu effluit: vñde fit ingrati-
or z laboriosior. Sexto cum virgine: qñ difficile est z laboriosuz veretro
debili rūpere sigillum seu pannuz virginitatis in trāuerso collū matricis
positū. Et pro singulis sex vetitis coitibus princeps hūc assignat vñaz ra-
tionem. i. qñ ipsi proprie debilitant dicta membra coitus.

Et oportet vt zc.

In. vi. dat curam diminiuti coitus ex
meditatione sub. ix. pceptis. Primūz
est qñ ante hūc qui diminiutus est sepe referantur proposita cocuntia: vt
qñ vnus coituit z genuit pulchrū filiū: alter pulchrā filiam: alter olu coi-
uit: sed inutiliter z sine prole: qui tamen tandē habuit filios vt ipse assue-
scat non erubescere: neqz de coitu: neqz de auditu sermonum coitus. Si-
cundū est qñ libris legantur ante eum de carnali amore z actibus coitus.
figuris eius: vt non erubescat: neqz loqui palam: neqz audire de his: neqz
quādo appetit exercere coitū. Tertiu est qñ sepe circa venerea attendat
cogitet: vt qñ naturalissimū operū in viuētibus est generare sibi simile: vt
ingit phlosophus. ij. de aia tex. xxiij. z qñ sine illo spēs humana pserua-
ri non potest: z qñ gratū z iocundū est liberos habere z post se relinquere
qui alios generent z mundū continuent. Quartū est qñ penitus dimittat
coitū donec eius animus cōfortatus fuerit z sat inclinatus ad actus ve-
nereos: z tūc coire temptet habens sperma abundans in vas contentū.

Quintum

puella novem annos concepit

Ampliationem. Que continentur eis. Et ut ludi qui sunt in coitu. a Regiminis vero et. Ponit regimen quo debiles in coitu debent re- gimen. Ponit regimen in confuso: sed in speciali: secunda ibi. Semina quidem. Primus in tot quot ponit ea. Legatur totus simul. Dicit primo quod tu debes administrare et. abstergerendo. I. fricando: stincus est aial par- tum quod multum facit ad erectionem virge. Absterfionibus id est fric- ationibus. Sufientatio.

Jacobus

Quintus est quod frequen- ter appropinquet sibi et ip- sum associet viri defe- ctuosi in acibus coitus causa dimissionis diutur- ne ipsi et afflictionis gra- uis sui animi: forte ideo quod est miseris solatiu habere socios similiter mi- seros: vel ut verecunde- tur confabulando cum his de veneris et inquit- tendo de remedijs. Sex- tum est quod isti non subito procedat ad actus vene- reos: sed paulatim tem- pteat suum posse in ipis ne frustra conati supra su- um posse plus debiliten- tur. Septimum est quod in- ungantur et fricentur ma- ne et sero fricationibus et inunctionibus inferi. Octa- vum est causa coitus co- ram ipso sepe recitentur ut materialis circa quas versatur et est sperma in vasis proprijs digestus: et causa efficiens: et sunt virga et testes cum vasis spermaticis et principalibus membris: et volun- tas imperans aut concu- piscibilis appetitus pre- mouens: et causa forma- lis ut figura decens qua vir superiaceat et eius ve- retum recte vultue im- pellat subiacentis femine cois eleuatis et a se distantibus. Et causa fina- lis que est habere prolem per quam continuetur sua progenies et huma- na species. Nonum est quod inspicat et interdum attendat ad coitus anima- lum: ut gallorum passerum columbarum equorum: ut volutas eius vel sensus appetitus excitetur ob hoc ad actus consimiles.

Regiminis vero et. In septima primo agit in ge- nerali de regimine appropriato nomini et actui coitus. Secundo de medicinis proprie valentibus ad co- itum: ibi. Ea vero que. Tercio de cibis et potibus: ibi. Et cibi ex qui- bus. Quarto de lotionibus pedum et inunctionibus et absterfionibus: ibi. Deinde pergit. Quinto de cautelis obseruandis ab his qui coitus cupiunt et medicinis ad coitum vtunt ut ad hunc sufficiat: ibi. Et opz. In prima particula primo ait quod maior pars regiminis illius quod di- citur appropinquat nomini et actui coitus: sic quod ipsum confert his qui dimittunt sunt in actu coitus regulariter et in plurimorum consistit in qua- tuor. Primum est calefactio totius corporis: quia plurimi deficientium in coitu sunt frigidi et maleficiati: sed gradatim fiat et cum moderamine. Secundum est modesta totius corporis humectatio: maxime nutrimen- talis que sperma multiplicet et materiam eius. Tercium est inflatio non dolorosa circa membra spermatis a ventositate qua virga erigatur et ri- gida fiat. Quartum est absterfio dosum et renes calefacere per vaporatio- nes cum spongijs submersis in decoctione camomille et melliloti et furfu- ris tritici et inunctiones absterfendo factas cum oleo de ben: dicto mu- scelino et oleo ex granis cori seu semine bombacis. Et ea vero que sumuntur et. In secunda refert tria genera medicami- num que proprie dicuntur valere ad coitum. Primum est medicine con- tra frigus virge bibende et vngende. Bibende veluti vinum aromaticu purum et vinosum saluatum et potas aqua galline aut caponis cum vi- tellis ouorum et modico cepe. Inungende vero sicut sunt olea de spica et aneto et yreos et abinthio et de camomilla. Secundum est medicine ex quibus inflatio ventosa gignitur in digestionibus secunda et tertia sicut sunt eruca radix satirionum et yringorum diastirion et diastermatum quarum inflatio procedit a quadam extranea humiditate substantie ipsa- rum immixta et inclusa tali intimitate vel adherentia quod prima digestio non sufficit eam dissolvere et resolvere. Tercium est medicine a tota pro- prietate excitantes coitum: sicut cerui veretrum apri aut verris testicu- li siccati et contriti: de quo puluere mane in potu detur aureus vnus cum iij. vini aromatici.

Et cibi ex quibus et. In tertia primo ait quod cibi proprie valentes ad coitum sunt hi ex quibus sanguis multus generatur calidus et humidus: et qui sunt viscosi grossi et inflatiui sicut alba cicera pisa et faseoli cocti et impinguati in brodio galline caponis aut vtruli. Et cibi quos dicit capitulis. xvi. et xvij. tractatus presentis. Secundo dicit quod hora mel- lior ministrandi hos cibos est post tunc balneum calidum et humidum et inunctiones spine dors et renu: velle et pectinis et peritoneon cum sam-

nis: scilicet in remouendo diminutionem coitus. Alleviet. id est vsmma- at. Vinum: quia confortat et calefacit.

De medicinis singularibus ad coitum.

Emina et. Ponit cura magis in spali: primo per- medicinas que sumunt inter simplicis: et per compositas: tertio per vinctioes: et ibi. De medicinis. Iij. ibi. De vinctio. Idem ponit medicinas simplices: et

milibus. Et sorbeant oua sorbilia ante cibum puluerizato desuper sale stinci: aut que sunt sicut ipse. Et quod comedit cibos ad coitum bibat post illud vinum odori- feru pariter. Deinde pergit ad locum suu et abluat pedes suos aqua calida et vta- tur vinctioibus et absterfionibus cum inun- ctione. Et nos dicemus has medicinas et cibos et procedem etiam ad loca eor- eis que pueniunt divisionibus debilitatis motus. Et scias quod plurimu sustentatio- nis est propter cibos et ex eis est exube- ratio materie et viuificatio virtutis.

Et oportet ut consideret ille qui in coitu est cupidus cum multum vitur me- dicinis ad coitum corpus suum quod si vi- deat febrem et inflammationem et reple- tionem abbreviet et temperet naturam: deinde iteret ea que sunt ad coitum. Et non oportet ut summus perueniat in ca- lefaciendo et pducatur ad desiccationem. Et cum vitur medicinis et cibis ad co- itum: tunc consequenter sumat vas terre- um plenum vino odorifero.

De medicinis ad coitum singulari- bus et compositis. Capitulum. xiiij.

Emina quidem sunt

ut semen napi: et semen caulis: et vitice: et lupini: et eruca: et alkeruba:

et renu vinctioem. Tercio promittit se postea dicurum medicinas et cibos excitantes coitum. Medicinas quidem ca. seq. Libos autem in ca. xvi. et xvij. trac. presentis. Et promittit etiam quod ipse procedet ad eor- loca. Et ad partes diuersas capitulorum in his cibis et medicinis qui pueniunt divisionibus debilitatis motus spermatis vel motus coitus: sic quod vinctioes diuisioni diminuti coitus et causarum ipsius dabit inferius propria au- xilia. Vel intellige quod ipse procedet ad loca ciborum et medicinarum pferen- tium coitus. Et can. in aureolis proprijs super illo ti. Membra expulsiue respicit. Quarto dicit quod plurimum sustentationis. I. fundamenti cure os- minuti coitus vel sustentationis virtutis dependet a cibis et fit per eos qui multiplicat sanguinem et spiritus qui sunt thesauri nature a quibus depen- det vegetatio vite sensus et motus. Quinto dicit quod exuberatio materie seu spermatis abundantia ex eis etiam est. I. ex cibis multiplicatiue san- guinis et spermatis et viuificatio genitiue virtutis similiter pedit a cibis idoneis sibi ministrantibus materiam calorem et ventositatem.

Et oportet et. In v. dat. vi. precepta super vtu coitus. Primum est quod ille qui frequenter cupit exercere coitum et huius gratia medicinis vitur multis ad coitum et suum corpus diligenter pferat si sanum perma- neat vel nimium caleat aut desiccetur. Secum est quod si ipse corpus suu sen- tiat totum inflamari et febrere ex cibis et ex medicinis augentibus coitum et ex frequentia nimia coitus et nimium repleti precipue cacochymia: tunc abbreviet. I. rescindat hos cibos et potus et medicinas ad coitum ad tepus quousque correcte sint ista accidentia. Tercius est quod tepere in casu hoc na- turam: puta complexione febriliter lapsam non solum corporis: sed etiam humo- atque spiritum. Quartum est quod postquam fuerit hoc factus coiturus re- deat ad vtendum cibis et medicinis que ad coitum pferunt moderatius et prius vnus est ne rursus febricitet. Quintum est quod caueat in vtendo cibis et medicinis mouentibus coitum ne ad gradum caloris summus per- ueniat: unde desiccetur et pducatur ad ethicam febrilem: non igitur vtraq- nimis abundanter allatis et pipatis et vnus ardentibus et aromaticis. Sex- tus est quod bibat vnu vas terreum vel vitreum aureum aut argenteum. Iij. et co- tinens plenu vino odorifero postquam cibos sumperit aut medicinas vale- res ad coitum: cor namque confortat spiritus multiplicat et excitat coitum.

De medicinis ad coitum singularibus et compositis. Ca. xij.

Emina quidem sunt

ad coitum. Secundo de compositis: ibi. De medicinis vero. In i. parte primo agit de seminibus bonis ad coitum. Secundo de granis: ibi. Et grana. Tercio de corticibus: ibi. Cortices. Quarto de medullis: ibi. Medulle. Quinto de gumis: ibi. Gume. Sexto de ra- dicibus et lignis: ibi. Radices et ligna. Septimo de aialibus: ibi. Aialia. Octauo de lacte et ouis: ibi. Et lac. Nono de cerebris: ibi. Et omnia. Decimo de valentibus a ppterat: ibi. Et de illis. Undecimo de aquis: ibi. Aque vero. Duodecimo de fructibus: ibi. De fructibus. Decimo tertio de oleribus et eis similibus: ibi. Olera vero.

De partibus

bacino oleo quod ex sam- baco fit: de quo Serapi- on sub ientem nomine tractat i aggregatore et cum oleo de lilio non do- mestico: et agresti quod vnus dicit et cum oleo narciscino seu de narcis- sco: de quo so huius pro- prius facit capitulum: et similibus oleis ut de spi- ca vel abinthio. Ter- tio precipit ante cibos al- os sorbilia sorbere oua super que effusum sit sa- lis stinci modicum: puta grana. vij. puluerizati. Quarto precipit parum vini odoriferi: puta. z. ij. bibere post cibos como- uentes coitum ut simul comoueat: bacchus enim venem non modicum excitat.

Deinde pergit et. In quarta preiubet de- biles in coitu post omnia predicta locum suu ad re seu propriam cameraz: et ibi aqua calida lauare eius pedes: sic quod inde ca- leant per colligantur partes genitales. Secun- do precipit absterfendo vngere plantas pedum eius oleis calidis: ut de camomilla de spica aut de lauro vel de cinamo- mo post dors et pectinis

oleum de lilio
et yrim

unde prouenit in cibis in flato

edophtas: fa ibi. Medicinas. Primo ponit semina: scdo granatertio cortices: quarto gumas: quinto radices: sexto aialia: septimo aquas: octa uo fructus: nono olera: fa ibi. Grana. Jertia ibi. Cortices. J quarta ibi. J Medulle. J quinta ibi. Radices. J sexta ibi. J Aialia. J septia ibi. J Aqua. J octaua ibi. De fructibus. J nona ibi. Olera. J Prima pz. Alchacri id e catapuria. Baucie. i. pastinace siluestris: cordumeni. i. carui agreste: z alcachulesideft cardamo muz minus. Grana ara set. i. grana arboris simi

Jacobus

C In. i. part. enumerat x. semina que ad coituz pferunt. Primum est semen napi: de quo. 3. ij. pro dosi bibant cum. ij. 3. aque mellis calide: multiplicat enim grossas ventositates que veretru erit gnt. Secundum est semen cauluz: de quo. 3. ij. pro dosi bibantur cum. ij. 3. ouini seri: nam veretru erigit vento quem multiplicat. Dicit tamen princeps ca. de caule: q quando supponitur eius semen post coitum corripit sperma. Tertium est semen vitice: de cuius puluere bibitur. 3. i. cum. ij. 3. vini subrubei. Inquit fo huius ca. de vitice: q excitat coitum: precipue semē eius cum vino. Quartum est lupini qui co mēsti elixi sicut pisa aut fabe multiplicat ventositates erigentes veretru z dum sunt recētes sepe ab italicis crudi comeduntur. Quintum est semē eruce: de quo dicit cap. de eruca q siluestris facit abundare yrinam z comouet coitum z facit erectionem: de cuius puluere. 3. i. vna bibatur cum. ij. 3. vini odoriferi. Sextum est alkeruba seu peradactilus z est catapuria maior: cuius grana. v. trita z cocta in iure galli decrepti phlegma illud educunt qd est causa frigoris membroy spermatiz z molificationis vir ge. Septimum est baucia seu pastinaca vel semen eius: de qua Serap. ca. de lezar: quod est baucia auctoritate Gal. ait: q tertia virtus eius est que incitat coitum z tota herba id facit: maxime vo eius semen z radix: rur sus ibi ait: q radix herbe huius excitat coitum fortiter dum trita bibitur cum vino dulci aromatico vel cocta comeditur cum aqua carniuz ad in star raparum. Octauum est mentastruz hortolanū q quidē est menta: de qua secūdo huius ca. de menta ait: q iuuat ad coitum ppter inflationem que est in ipsa z humiditatem hortolanam que non est in mentastro silue stri supple z oppilat vasa spermatiz. Et Serap. in aggrega. ca. de naba naba. i. menta ait: quādo bibitur cum aceto aqua mixto incitat libidinez excitatione modica. Nonum est semen sparagi. Inquit princeps secūdo huius ca. de sparago: q decoctio radices eius augmetat in spermate z coitu: z idem operat decoctio seminis ipsius bibita. Decimum est semen raphani. Dicit Serap. in aggrega. ca. de fuel: qd est raphanus auctoritate alcauzi medici q auget in vchiderio coitus z in spermate: da ergo. 3. i. de puluere feminis eius cum. ij. 3. aque mellis calide. Undecimum est semē herbe artetice dicte aliter sula: de cuius semine pro casu present. 3. i. z. 5. cuz ij. 3. vini aromatici de mane bibatur. Duodecimum est semē melonis: de quo Serap. ca. de ipso ait: q quādo siccatur est in primo gradu siccitatis aut in principio secūdi: z est in eo plus de absterhione q in carne eius: comeditur ergo de ipso desiccato mane paruum cocleariuz. Tredecimum est semen apij: de quo trito bibatur. 3. i. cum vino dulci aromatico: libidinem etenim in viris excitat z in mulieribus. Decimūquartum est semen petrosilini qd idem opatur z est species apij dicta apium petre: nam selinum apij est. Decimūquintuz est cordumeni. i. carui agreste: de cuius semine bibatur. 3. i. cum. ij. 3. aque calide z nō detur nisi frigidis z in pauca quātitate: q est de medicinis rubificatis. Decimūsextum est alcaculca et est cardamomuz vsuale teste Januen. sup verbo elbur: cuius. 3. i. cum. ij. 3. vini odoriferi pro casu bibatur. Decimūseptimū est macropiper. i. lo gum piper: de cuius puluere. 3. i. bibatur cuz. ij. 3. aque mellis calide. Decimūoctauum est semē eilbāge z est cardamomum minus: de cuius puluere bibitur. 3. i. vt de macropipere. Decimūnonum est sisaminuz: puta semen eius: de quo dicit princeps ca. de eo: q quādo frigitur z comeditur cum semine papaucriis z lini cum equalitate augmetat sperma z coitū. Vigēsimum est semen lini: de quo dicit princeps ca. de eo: q quando sumitur cum melle z pipere mouet coitum. C Et grana zc. J In. ij. numerat. vij. grana qbus excitatur coitus. Primum est granum arafced seu piper nigrū: de quo puluerizato. 3. i. bibat mane in aqua mellis. Scdm est granuz ex ben z oleum ipsius. In gr Diasco. ca. grani de ben: q est fructus arboris similis thamarisco: z est fructus similis auellane z interius eius. i. medulla exprimit sicut exprimunt amigdale amare z egreditur inde humiditas que ponitur in medicinis odoriferis loco olei. Istud granū z oleum ipsius puocant vomitum z soluunt ventrē solutione mala: ideo pro casu hoc abextra applicetur ve calefiant mēbra spermatiz. Tertium est grana alkikil. Inquit Serap. c. de sputo sanguinis ex corrosione q sunt granata siluestria. Princeps vo dicit ca. de eo: q est sicut piper albu maius cartamo non pure rotūdum z q pforat corpora mollificata z comeditur frizuz cum zuccaro z melle ad hanc intētionem vel de foris vngitur. Quartū est grana azelem. Inquit princeps ca. de eis: q sunt piper nigrum z q sunt grana boni odoris z saporis valde z q sunt calida z humida in secūdo z q impinguat z augmetant sperma valde. Quintum est fenugrecū precipue qm melle decoquit: deinde exiccat: z sic comedit. Sextum vo est cicer qd albu rubeum z nigrū inuenit: de quo dicit fo huius ca. de cicer: q vehemēter addit in coitum: z eius infusio facit erigere mēbrum fortiter qn bibitur a ieiunio. Septimum est fabe z eius similia: vt pisa faseolū que ventositates erigentes virgam abunde multiplicat elixē comeste. Cortices aut zc. J In. ij. tangit cortices. ij. z vnam herbā qui coituz excitat. Primum corticum est cinamum vocatum vulgariter canella qd

lis Tunipo: aliter quod est semen feniculi. Albichil est quoddaz grana factum sicut piper album. Grana azeletri est piper nigrum. a C Grana zc. J Idic ponit grana que faciunt ad coitum: z p. 1. b Cortices zc. J Idic ponit medicinas que sunt cortices: z pz. Cinamomum z cinamuz z sic pz q est oia inter ipsa. Tilisafar: est species macis. c C Būme zc. J Ponit gumas: z pz: infrigidat. i. qn coitus diminiuit. d Radices vero z l gna zc. J Idic radices: z pz. Aluf. est serpētaria: secacul

et talisafar. C Medulle vo sunt sicut grana vinee: z lingua auis: z grana viridia: z grana alkikil: z fistici: z auellane. C Būme aut sunt sicut dragagantū: z asa: quoniam inflat valde: nam cum infrigidatus bibit de asa auf. i. cum vino magnificatur eius inuamentum. C Radices vo z ligna sunt sicut radices aluf: et beem: zedoaria: et costus dulcis: et testiculus vulpis. Nam ipse est fortis in erectione: z sparagi: z radix cardi: z cepe z proprie affiatum: z squilla affata:

De partibus

mane comestum sub pōdere. 3. i. vel cum vino bibitur z alba zuccara in forma apozimatis omnia confortat mēbra principalia z membra spermatiz suis caliditate z aromaticitate. Scds similiter cōferens est cinamomū vel cuz vitello ouī z zuccara mane acceptuz. Tertiū est macis: z est cortex nucis muschate mul

tum cordialis sua stipticitate retētiū adiuuans vafoz spermatiz. Quatuor est talifar seu talisafar: z est cortex qui apportat ab india similis macis vel species eius: vt ait Serap. capi. de bis bese: quod est macis. J herba vo est alphasch. i. tribulus: de quo Serap. scribit ca. de afacha seu de tribulo quod augmentum efficit in spermate: z ad hunc effectum de radice ipsius aut semine trito bibatur. 3. i. cum. ij. 3. vini aromatici. C Medulle vero zc. J In quarta. vi. memorat medullas granoruz exc tantum coituz. Prima est grana vinee: scilz medulla recentis vne comesta reiectis corticibus z granis que inflat z erigit virile membrum. Secunda est lingua auis. Inquit Serapion capi. de lisenb aphast: id est lingua auis: q sunt raceni vel palmites similes folio oliuarum z q auget in spermate z corroborat libidinem z ex hac bibantur. 3. ij. cum vino. Tertia est medulla granorum viridium qui sunt fructus terebinthi: de quibus ipse ait capitulo de grano viridi: q ipsa prouocat z excitat coitum z de ipsa edantur. 3. ij. mane. Quarta est medulla granorum alkikil. Inquit Serap. q ipsa sunt grana granati siluestris. Princeps vo dicit in ca. de grano alkikil: q est sicut piper albu maius cartamo non pure rotūdū: z medulla ipsius est vinctuosa satis boni saporis que friza z comesta cum melle z zuccaro comouet coituz z impinguat corpus. Quinta est si sticorum medulla comesta vel bibita cum vino. Sexta est auellane cortice sublato frequenter comeste. C Būme autem sunt sicut zc. J In quinta ad coitum laudat duas gummas. Prima est dragagantum: de quo trito bibatur. 3. i. z semis: cum duabus vncijs dulcis vini cocti. Secūda est asa que valde inflat inferiora: z oū infrigidatus in inferioribus de asa bibit auf. i. cum duabus. 3. i. ni subrubet valde inde iuuatur z calefactione z inflatione qua virga erigitur. Inquit princeps capitulo de ea: q dirumpit ventositates z effugiat eas propter suam inflationem: z est cum hoc inflatiua z in coitu fortitudinem prebet. C Radices vero z ligna sunt zc. J In sexta permiscue radices z ligna viginti enumerat comouentes coitum. Prima est radix aluf: id est dragagante seu serpentarie: de qua dicit Mesue capitulo de luf: q solutione educit phlegma subtile z grossum z mundificat z confortat renes z prouocat yrinam z excitat coitum: inuoluatur in melle dispumato ad formam paste z propinetur post sex menses: dosi eius est a. 3. i. vsq ad tres: hec ille. Secūda est radix beem seu behem. Inquit princeps capitulo de behem: q est frusta aspera que sunt radices exiccate contracte cannose. Et sunt due species quarum vna est alba z altera rubea: confortat coitum valde z manifeste augmentat sperma: de cuius puluere. 3. i. bibatur cum duabus vncijs: vini aromatici. Tertia est zedoaria. Inquit Serapion capitulo de surumbet: quod est zedoaria q impinguat impinguatione conuenienti: vnde fortassis addit in spermate si comeditur cum quadruplo sui mellis dispumati. Uel de eo bibatur cum duabus vncijs: vini subrubet: z dum comeditur sicut est aufert odorem allioruz z ceparum z vini z est tyriaca venenorum omnis vipere. Quarta est costus dulcis. Inquit Januen. in suis synonymis: q nunquaz vidit costuz dulcem nec vidit aliquem qui diceret se vidisse. Et Serapion capitulo de costo ait: q propter hoc quod est in eo de humiditate inflatiua accidit q adiuuat super libidinem coitus: quando sumitur in potu cum vino z fit dosis. 3. i. semis: cum duabus vncijs: vini. Quinta est testiculus vulpis: z dicitur etiam testiculus canis: z est radix satirionis. Et est duplex sicut sunt due oliue in figura vna superius z altera inferius z vna plena et altera vacuagosa. Et comeditur radix ipsa elixa sicut cepe. Inquit Serapion auctoritate Galieni capitulo de ea. Radix huius est duplex similis radicis bulli: z sapor illius radices que est plena est dulcis multe humiditatis z superfluitatis inflatiue que quando bibitur incitat libidinem. Et alia radix que mollior est ista habet complexionem que declinat ad caliditatem z siccitatem z est in ea humiditas digesta digestionem completa. Et ideo contingit q cum hoc q non incitat coitum facit contrarium z abscondit eum. Et iste ambe radices comeduntur affate sicut comeditur bulli radix. Et dicitur q mulieres partium italie dant tritam humidam cum lacte caprarum ad excitandum libidinem: hec ibi Serapion. Et princeps dicit hic: q est fortis in erectione virge. Sexta est radix sparagi. Dicit princeps capitulo de eo: q decoctio radices eius augmetat in spermate z coitu: de qua bibantur. 3. i. quatuor. Septima est radix cardi z est cardo fullonum dictus grece diplosos: de cuius radice. 3. ij. bibite cum duabus vncijs: vini aromatici comouent coitum. Octaua est cepe precipue cum ipsum comeditur affiatum. Inquit princeps capitulo de cepe. Omnes species cepe excitant coitum. Nona est radix squille affata z comesta cum triplo ponderis eius mellis dispumati. Decima

Secacul dicitur rabi mori: qd est pastinacha siluestris: aliter secacul: id est calca. opa. Almugat est conso ida.
a C. alia autem et c. Hic ponit animalia vel membra animalium vel orta ab animalibus que valent ad coitum excitandum: et pot. diuidi in tot pres quot medicinas ponit: pres patet. Stellio. i. lacerta: alubire et c. ista noia

Jacobus

Decima est secacul. Inquit Ianuen. qd non est fringus: vt putauerunt quidam: nam Serapion de iphis diuersa facit capitula: et fringum ponit iter medicinas frigiditas: secacul vo inter calidas. Et Serapi. vij. bze. capi. de conditis. Seias inqt qd secacul est radix sicut zinziber et asportatur ex india et fit ex eo ingiba: id est coditum dum est recens: et dosi ipsius est aureus. Undecima est zinziber et proprie coditum quod viride vocamus: vt secacul conditus: et fit dosi ei. 3. i. et 5. Duodecima est galaga: de qua dicit capi. de ea: qd iuuat ad coitum: et fit dosi eius tripe. 3. i. cum triplo ipsius melli dispumati. De cimaterria est piretrum maxime eius radix quae potenter calefit super frigiditas si ex eo bibatur. 3. ij. cum. 3. ij. zueca. re albisime in. 3. ij. aque mellis tepide. Decima quarta est radix afech. i. tribuli. Inquit Ianuen. bafech arabice est tribulus marinus: de cuius radice. 3. ij. bibite cum oua bus. 3. vini aromatici coitum prouocant. Decima quinta est asarum cuius radix est iuuantior ceteris partibus eius. Et dicit princeps ca. de asaro qd coiborat vesicam et renes et soluit sicut elleborus albus in purgatio ne ventris: sed cum datur vt excitet coitum danda est infusio non substantia eius. Infundatur igitur per nocte. 3. i. radice ipsius in. 3. ij. aque mellis calide: et mane bibatur sine ipsa radice. Decima sexta est buziden. Inquit pnceps fo buius ca. de buziden: qd est medicina lignea india: cuius virtus est vt bebet et augmetat coitum: de cuius puluere bibat. 3. i. cum 3. ij. vini aromatici. Decima septima est almugat. Inqt prin. fo hui. c. de mugath. Dixerunt quida qd est vene granati siluestris: sed non est que nescio hoc qd dixerunt: qm seme eius est pueniens coitui et mouet ipsum fortiter: et est calidum perueniens ad tertium et humidum in fo et impinguat uum. Inquit Ianuen. scdm autem: nam redarguitur qui dicit qd est radix granati siluestris. Ego vere hoc repperi in antiquis synonymis qd est dicta radix. Et de ipso trito detur. 3. i. cum duabus. 3. aque mellis. Decima octaua est hermodactilus: de quo dicit Mef. capi. de eo: qd vsus eius impinguat corpus et augmetum efficit in spermate: dosi eius pro isto casu fit. 3. i. cum granis. xx. zinziberis albi simul incorporatis in forma trocisci cum succo squille. Decima nona est napi de barbaria qui elixi cum aqua galline aut caponis et comesti comouent in toto corpore manifestam aliditatem: sicut est calor rure cum ventositate qua virga erigitur. Vigesima est cyperus bibitus et vinctus supra membra spermatice: et est radix iuncti triangularis. Et bibitur de ipso. 3. i. cum. 3. ij. aque mellis et inungitur cum triplo eius olei de spica super peritoneon vesicae et renes: sed multitudo eius seu frequens et longus vsus acquirit lepram: sicut dicit princeps et Serapion capitulo de eo.

Animalia autem et c. In septima nominat septem animalia comouentia coitum. Primum est stellio: de quo princeps facit capitulum simul cum lacerta quarti sexta tracta. v. cap. vi. Et de vtroq; horum venenosorum animalium ibi ait: qd quando mordet dimittit in loco sui morsus dentes paruos subiles nigros et non cessat piurire et dolere donec auferantur. Et Albertus magnus. xxy. animalium ait: qd stellio est animal quadrupes quod ex suo colore sic vocatur: qd terga depicta interiacentibus oculis habet in modum stellarum: et paulopost subdit: qd stellio et lacerta sunt quadrupedia fere similia: nisi qd stellio piger est et dorso et cauda magis latus qd lacerta et guttatus est: cum lacerta sit vnius coloris. Secundum est lacertus seu masculus lacerte. Et quia substantia lacerti vel stellionis exhiberi non solet ad excitationem coitus: sed solum sal eius hic describit modum quo fit ipsius sal. Accipitur inquit in tepore veris lacertus aut stellio cui abscindatur caput et emundetur a suis visceribus et sale impleatur totus venter eius: deinde suspendatur in vmbroso loco donec ericeatur: quo facto sal eius accipitur et referuetur et corpus lacerte dimittit et projicit. Et de isto sale modicum sufficit excitare coitum: et multo minus qd de sale stinco: puta grana tria pro qualibet dosi cuius vitello oui sorbilis. Tertium est stincus de quo dicit princeps secudo huius capi. de stinco: qd est gigaril. i. stellio aquaticus qui in ripis nili egypti inuenitur. Et melior est ille qui in vere capitur et in hora qua feruet ad coitum et qui ex eis est maior et melior et magis pinguis est melior. Et ex membris eius melius est sumen. i. vmbilicus. Eius sal excitat coitum: quanto plus eius caro et proprie caro suminis. i. vmbilis et que sequitur renes et pprie adeps eorum: hec princeps ibi. Et Ianuen. in synonymis ait: qd stincus est animal in aquis degens simile lacerte: nisi quia cauda non est rotunda: sed

sunt noia aialium aquaticorum. Exsiccate. i. squamosae cutis: paruoq; aialis vt passerum et huiusmodi. Ante necessitates. i. coitus. Quod si ledat: id est quod nimium erigar virgam: abluatur. i. virga.
b C. que vero et c. Ponit aquas que sunt conuenientes.
c C. Olera et c. Ponit olera puenientia: et pz: alafet. i. tribuli marini.

lorum et paruarum autum et anatis et pulloz et arietis cum sale. Et de illis que currunt cursu pprietatum est vt sumatur veretrum tauri et excicetur: deinde teratur et puluerizetur de eores modica super oua sorbilis et sorbeantur. Et iterum res mirabilis de animalibus est. Sumatur coagulum filij cameli masculi parui excicatur et sumatur de eo ante necessitatem duodecim horis quantitas ciceris dissoluti in duabus tertijs libris aque: et bibatur qd si ledat abluatur cum aqua frigida. Et iterum de melle decocto sumatur aqua mellis absq; speciebus et bibatur cum oleis: et si est in ea parum croci est bona. Et que vero sunt sicut aqua ferrea: et vinum nouum: antiquum vo subtrahit vaporem et resoluit eum et nocet. De fructibus vero vna dulcis est bona ad coitum et proprie que recens est: qm implet sanguinem humilitate et ventositate cum caliditate et spissitudine cibi. Olera vo et q sunt eis similia est albasec et pprie aqua eius cum melle decocto donec stet et buccella.

minuz: nam sperma multiplicat et multum nutrit et ventosum in parte est. Secundo commendat fluuiales pisces paruos excicatos: de quibus pro do si qualibet sumantur. 3. vij. in esu cum tribus. 3. vini aromatici: nam ventos multiplicat et veretrum erigunt. Tertio commendat quinq; ouosuz generis. Primum est oua piscium sicut oua carpe perke et alerium: multiplicat enim grossas ventositates et erigunt virgam. Ceterum caueatur ab ouis barbelli: quoniam fortiter stomachum subuertunt et vomitu prouocant et ventrem laxant vt colyrica passio. Secundum est oua galline maxime oua venti que reperiuntur in ventre galline post occisionem sine testitudine non pectata spermate galli: multum enim nutriunt et sperma multiplicat ac ventositates: ideo prohibuit supra Fen. xvi. tractatu. iij. cap. de his que nocent colicis: oua vaporum siue oua venti dicta. Tertium proprie vel a proprietate conferens huic casui est oua perdicis mollia comesta. Quartum est oua columbe: que est a natura multum luxuriosa et ipsius oua sua caliditate cum nutritione sunt fermentum veneris. Quinta est oua auium paruarum comesta mollia aut tremula precipue passerum qui veneris sunt plus alijs auibus.

Et omnia cerebella et c. In nona commendat ad actus venereos cerebella omnia precipue pulloz quarumcuq; autum: vt fasanulorum perdiculorum necnon pinionum: et cerebra omnia paruarum autum: sicut alaudarum passerum pinchonum et cerebra anatum et pulloz gal line: et cerebra mutonis cum sale comestum. Habent enim cerebra conaturalitatem et similitudinem substantie cum spermate humano qua ipsum multiplicat.

Et de illis que et c. In decima refert tria que a proprietate coitus excitant. Primum est tauri veretrum quod fortiter siccatur puluerizetur et de eius puluere parum: scilicet scrupulus vnus cum vitello oui sorbilis pro dosi transglutiat. Secundum est res mirabilis seu mirabiliter ad coitum conferens sumpta ex animalibus: est coagulum extractus a stomacho filij cameli parui et masculi: deinde excicatum: de quo bibatur ciceris quantitas. xij. horis ante necessitatem: puta ante horam coitus cuius. 3. vij. dulcis aque munde que sunt due tertie libe. Quod si hoc coagulum stomachum leserit: eo qd est calidum et siccum et igneum: vt de omnibus princeps coagulis asserit capitulo de coagulo abluatur bene cum aqua frigida priusq; bibatur: loco cuius accipe coagulum leporis. Tertium est aqua mellis facta ex melle cocco sine speciebus bibita cum dulci oleo oluarum vel amigdalorum et modico croco fitq; dosi aque mellis. 3. ij. olei vnet. 5. croci. 3. 5.

Et que vero sunt et c. In vndecima primo commendat aquas ferreas: scilicet que erumpunt a mineris ferri quas si non habeas accipe feratas: scilicet in quibus ignitum ferrum pluries extinctum est. Ipse enim roborant membra spermatice et ab his et virga molliciem auferunt bibi te cum vino et cibis impositis: et etiam tinis. Secundo commendat potus vini noui quod est magis nutriendus et generans ventositates. Tertio prohibet potum vini antiquum: nam nocet coitui vaporem subtrahens et ipsum resoluens quo fit erectio.

De fructibus vero vna et c. In duodecima princeps prelaudet inter omnes fructus valentes ad coitum dulcem vnam maturam precipue recentem: quia replet sanguinem vaporosa humiditate et ventositate cum inspissatione cibi per grossas ipsius et terrestres partes.

Olera et c. In xij. ex oleribus et sibi sibi primo laudat albasch. i. tribuluz marinum et precipue aquam distillationis vel decoctionis eius cum melle decocto mixtam donec stet vt bolus seu buccella aut penidia.

A Medicinarum 60 22. **I**ste ponit medicinas compositas. **D**icit primo qd valet methridatum: caput. i. principium: et medicina melior.
B Et iterum 22. **P**onit aliam.
C Et de eis 22. **P**onit aliam. **M**edicamē de stinco: notū. i. diastirib.
D Et iterum semen 22. **P**onit aliam.
E Et medicamē 22. **P**onit aliam.

Ponit aliam. **A**llet nascitur qd fit nisi sit electuarium: gluten alimbat est terebenthina.

Jacobus

Secundo in casu hoc commendat erucam proprie euz bibitur ex succo ipsius omni mane. 3. s. cum li. i. vini durū: puta grossi pontici. **M**az membra spermatis v̄tositatē implet et veretrum erigit et ipsa corroborat vini duricie maxime dñz post cibatur patiens cibis ap propiatis ad mouendū coitū vt ouis forbilibus et gallinis pinguib⁹ et p̄nionib⁹: iuuat. n. in p̄tū cōmouendo coitū.

Medicina

Rum 60 cōpositarū 22. **I**n. ii. parte principia li. istius totius ca. descript. bit. xxij. medicinas compositas per quas excitatur coit⁹. **P**rima est methridatū generaliter valens contra impedimentū quodlibet coitus ab excessu frigoris: et sit dosis eius auellane quantitas euz. 3. s. vini aromatici. Secunda est diamus schum debilitati coitus conferens que ex cordis oritur debilitate. Et est duplex. i. diamus schum pulce et diamus schum amarum: et vtrūq; describit Serap. vij. breuiarij tractatu. i. Et hic pulce elige cuius dosis sit quantitas ciceris euz duabus vnc. vini odoniferi. Tertia est aut. ij. electuarij de seminibus cum. 3. i. aque decoctionis vel distillationis eruce viridis: describitur autem confectio de seminibus quīnti prima tractatu prima capitulo. lxxvij. Quarta est medicamen famosum de stinco qd ipse describit quīnti prima tractatu. ij. ca. vi. dicens eius dosim esse. 3. ij. cum triplicato quod est vinum coctum vel cum lacte dulci vel euz aqua mellis ieiuno stomacho. Quinta est. 3. ij. seminis eruce campestris trite atq; comeste cum butyro vaccino. Sexta est medicamen dictum de bafsch. i. tribulo marino: quod recipit alphasch seminis cepe granorū eruce: añ. 3. iij. radice satirionis squille affate: añ. 3. v. penidiarū. 3. v. tere hec et permisceatq; dosis eius. 3. ij. cum vino. Septima est medicamen almurdū medic. 3. radice sparagi lactis vaccini et butyri vaccini: añ. lib. ij. seminis eruce seminis baucie seminis naporū añ. 3. ij. tere ista semina et simul incorpora euz lacte et butyro: et sit dosis pondus. 3. quatuor. Octaua est medicamen almebedi medic. 3. piperis macropiperis cinamomi canelle spice nardi folij nucis muschate sandali rubei cardamomi minoris macis: añ. 3. ij. zuccare albisime quantum de ceteris muschi. 3. i. tere et incorpora cum melle qd sufficit dosis est. 3. ij. Nona est salis stinci. 3. i. cum. 3. i. pulueris seminis eruce: qui cum vitello oui forbilis trasglutitur. Decima est fectatus gal li testiculus cum equali pondere salis stinci tritū: quorum dosis qualibet die sit. 3. ij. cum. 3. ij. lactis vaccini. Undecima recipit seminis eruce seminis raphani seminis melonis: añ. 3. i. contrita bibantur pro vna sola dosi cum. 3. ij. vaccini lactis recentem emulsi. Duodecima recipit granorū pini recentium seminis apij montani fellis cerui masculi glutinis alimbat i. terebenthine: ana. 3. s. incorporentur cum melle quod sufficit et sit dosis aut. i. Tredecima. 3. s. secacul seminis eruce hermodactilorum zinziberis piperis longi: añ. 3. ij. lingue auis cerebellorū paruarum auium vt passe rum thuris: ana. 3. i. inuoluatur totum cum oleo de nucē indica: et conficiatur cum melle sufficienti et penidijs: scilicet cum triplo medicina rum aliarum: et pro dosi ex eo dentur. 3. ij. Est autem secacul scdm Serapionem septimo breuiarij capitulo de conditis radix aut zinziber que asportatur ex india: multi vero asserunt qd est yringus. Decimaquarta illis valde conferens in quibus superfluis abundat frigus est hec confectio

Et iterum eruca et proprie cum bibitur omni mane ex succo eius euz lib. vini durū. Deinde fit cibatio ex eis que conueniunt: quoniam est presentis iuuamenti. **M**edicinarum vero compositarū et ebibitarum caput est methridatum. Et iterum diamuschuz ei que est ex debilitate cordis. Et iterum tres aut. de electuario de seminibus cum. 3. i. aque eruce humide. Et de eis est medicamē de stinco notum. Et iterum seminis eruce campestris pondus. 3. ij. cum butyro vaccino: et medicamen de bafsch: et medicamen almurdū: et medicamen almebedi. Et iterum sal stinci: et semen eruce tritum et puluerizatum super vitellum oui. Et iterum testiculus galli exiccatus cum equali mensura salis stinci: cuius dosis sit omni die. 3. ij. Et iterum seminis eruce et seminis raphani et seminis melonis omnium. añ. pars. i. bibatur cum lacte recentem melleto. Et iterum sumantur granorum pini et seminis apij montani et fellis masculi cerui et glutinis alimbat partes equales commiscantur cum melle et sumatur de eo aut. i. Et iterum sumat secacul et seminis eruce et hermodactilorum: et. 3. s. et piperis longi omnium añ. pondus. 3. ij. et lingue auis et cerebellorum paruarum auium et thuris omnium ana. 3. i. Inuoluatur totum cum oleo de nucē indica: et conficiatur cum melle et penidijs et administretur. Et ille quidem in quo superfluit frigus iuuatur valde sumendo in potu cōfectionem nasturtij euz piretro et oppoponaci pondus. 3. ij. dissoluatur in. 3. i. decoctionis sansuci et bibatur iterum illud tribus diebus. Et iterum. 3. s. partes 3. ij. piperis longi pars. i. pficiantur cum melle et detur de eo aut. i. cum aqua calida. Et iterum seminis sparagi secacul. 3. s. oīz añ. 3. v. tuderegi vel tuderū rubei et

Et iterum 22. **P**onit aliam: inuoluatur. i. misceantur et oppoponaci: ponit aliam: et iterum: ponit aliam. **L**uderugi. i. auricul. 3. s. v. est herba similis prassio. **S**ule. i. artetice et est quedam herba quā vocatur artetica vulgariter: et iterum: ponit aliam: alchiphlati: id est penidijs vel succari. **B**uziden: id est testiculi vulpis vel faterion. **M**edicamen: ponit aliam: de medicinis: ponit aliam. **M**e oigil est nux indica. **M**ermichid est origanum.

albi amborum añ. 3. ij. seminis sulle et seminis raphani et seminis eruce et seminis vrtice omnium añ. 3. ij. squille affate seminis stinci amborum añ. 3. ij. lingue auis. 3. ij. zuccare. 3. xl. sitq; dosis. 3. iij. cum vino tribus diebus: et sit cibus qui est ad coitū. Et iterum medicamen de eis que sunt nobis forte. **R**. ase et seminis eruce et alkikilati et seminis baucie et lingue auis et cordumeni omnium añ. partem vnam: et buziden et piperis amborum añ. partes. 3. ij. muschi sextam partem vnius. Inuoluatur cum oleo pinee minoris et conficiatur cum melle. **M**edicamen vehementis virtutis. **R**. mellis anacardi et mellis apum et butyri vaccini partes equales: et ferueant: deinde bibatur de eo quod bibitor tolerauerit in vino: est enī mirabile. Et de medicinis bonis que non sunt vehementis caliditatis superflue est vt sumantur dactili et fenugrecum et decoquantur donec decocta sint: deinde sumantur dactili et extra hantur ab eis ossa: deinde exiccantur et terantur et conficiantur euz melle. Et sit dosis eius quantum est auellana et bibatur post ipsum vinum. Et iterum infundantur media lib. granorum viridium: et lib. i. dactilorum que vtrāq; sint contrita etiam in. ij. lib. lactis ouini: deinde co medatur quod infusum est et bibat post ipsum de lacte duob⁹ diebus. Et de medicinis bonis est cōfectio de medullis cuius descriptio est. **R**. amigdalarum auellandarum excorticatarum et fistico rum et nerigil excorticatarum contritorum et amigdalarum pini et granorū alkikil et granorum alzele et granorum viridium oīz partes equales: neremisch et piperis longi et. 3. s. omnium añ. partes 3. et plus parum terantur omnia et conficiantur cum penidijs: de quibus sumatur omni die quantum est ouum vnum.

granati siluestris seminis baucie lingue auis cordumeni. i. carui agrestis añ. 3. i. buziden. i. medicina indailoco cuius ponitur hebe piperis: añ. 3. ij. muschi. 3. i. inuoluatur omnia euz oleo pinee minoris: deinde terantur et incorporentur cū sufficienti melle dispumato: puta triplo pondere omnium alioz: et sit dosis confectiois huius. 3. ij. cum. 3. ij. vini aromatici. Decimanona est medicamen vehementis virtutis ad excitandum velociter coitum qd. 3. s. mellis anacardi mellis apuz butyri vaccini añ. 3. i. bul liantur in simul vnicō seruoze: de quo bibat patiens quātum tolerauerit: puta. 3. ij. cum. 3. ij. vini boni rubei: mirabiliter enim cōmouet ad coitū. Vigesima ex illis que sine calore vehementi coitū mouent et excitant. 3. s. dactilorum et fenugreci: añ. 3. ij. decoquantur simul in dulci aqua munda donec decocti sint: deinde extrahantur nuclei a dactilib⁹: postea fiantur et dactili et fenugrecum et conficiantur cum. vi. 3. mellis dispumati: et sit dosis eius auellane quantitas postq; bibantur. 3. ij. 3. vini rubei vni. **V**igesima prima. 3. s. granorum viridium: lib. 5. et sunt fructus arboris terebintbi: et si his granis careas accipe loco horum grana pini maioris dactilorum remotis nucleis: lib. i. conterantur ambo hec et infundantur in ij. lib. ouini lactis: post hoc comedatur id quod est infusum: et statim postea de lacte bibatur infusionis horum duob⁹ diebus quāq; vice quantitas. 3. v. Vigesima secunda est confectio bona que fit de medullis diuersorū fructuum: cuius descriptio est. 3. s. amigdalarum dulcium excorticatarum auellandarum excorticatarum fisticoz et nerigil. i. nucis indicis excorticatoz et p̄titoz et amigdalarum. i. granorū pini maioris et granorū alkikil. i. granati siluestris et granorū alzele. i. piperis nigroz et granorū viridium et sunt fructus terebintbi: añ. 3. ij. neremisch et est macis similima pro qua macis accipe piperis longi. 3. s. añ. 3. s. et. 3. s. conterantur omnia et conficiantur cum penidijs de melle vel de zuccara tante quantitatē qd sufficiat ad incorporandum omnia predicta sub forma penidiarū: de quibus quotidie pro dosi sumatur quantitas oui galline.

Et inunctioibus

De inunctioibus

De partibus

ctio de mane bibita recipit nasturtij piretri: ana vnc. i. conficiantur cum tribus vncis mellis dispumati: et sit dosis eius 3. ij. et. 3. s. cum duabus vncis vini aromatici. Decimaquinta recipit oppoponaci. 3. tres: dissoluatur in vna vnc. aque decoctionis sansuci: id est maiorane: et bibatur illud vicibus iteratis per tres auroas quāq; vice oppoponaci. 3. i. cum 3. ij. dicte decoctionis: dosis. n. oppoponaci est a. 3. i. vsq; ad. ij. sicut dicit **M**ed. ca. de ipso. Decima sexta recipit zinziberis quart. 5. piperis longi vnciam. 5. terantur et incorporentur cum quart. i. mellis dispumati: et sit dosis eorum aut. i. cum quart. 5. aque dulcis calide. Decima septima recipit seminis sparagi secacul et est zinziberi similis allata ex india: vel est yringus vt alij asserunt zinziberis ana. 3. quinq; tuderegi vel tuderū rubei et albi: et est herba similis prassio in folijs ei⁹ ana. 3. ij. seminis sulle: id est herbe artice seminis raphani seminis eruce seminis vrtice: ana. 3. duas: squille affate seminis stinci seu spermatis eius: ana. 3. ij. lingue auis. 3. ij. zuccare. 3. xl. conficiantur omnia si mul: et sit dosis eorum. 3. quatuor: cum duabus vnc. vini quāq; die per tres dies continuos. Et fiat cibatio per excitantia coitum. Decima octaua est medicamen forte de illis que principi sunt nota et experta. 3. s. ase seminis eruce alkikilati. i.

De inunctionibus que abstergendo sunt et clysteribus ad anum et pectinem testiculos et virgam et alugen et que sequuntur ea. **Cap. xix.**
Pretri 7c. C Hic ponit alias medicinas multas legas simul: et pz. Alagē. i. locus caude ppe anū.
 a C Aut pīretū 7c. J Donit aliā. b C Et itez 7c. J Do nit aliā. Arazichi 7c. i. cuz oleo sambacino. c C Et filū 7c. J Donit aliā. Archichim. i. costi.

d C Et itez 7c. J Donit aliā. Cū oleo. f. puenēti. Rob. i. aliquo succo pue nēti. De keiri. i. de viola sarracena. Amilus ē pō dus qdādam: habalagen sunt ptes iseriores spine.

Jacobus

De inunctionibus que abstergendo sunt ad anū et pectines et testiculos et virgam et albagē et que sequuntur ea. **Cap. xiiij.**

Pretri.

C In hoc ca. describit. xix. vñctiones quibus inun gere puenit anum pecti nem testiculos veretrum et albagē. i. peritoneon et partes hīs primas ad excitationē coitus et vir ge erectionē. Prima est 3. i. radices pīretū trite cū. 3. iij. boni sambacini olei ipsius. Est aut sam bacus plāta dicta aliter senfem et zambach: de qua Serap. in aggrega. scribit sup vbo senfem qd ex ea quedāz pferit flo rem albus quedāz citri nus et quedāz celestem. Et melior est album pfe rēs florem et est calida in principio tertij gradus. Scda ex prima fit addē do cum prima muschi et euforbij: an. 3. s. et ex ipsa vnguatur virga et alba gen. i. peritoneon et que ipsa sequitur: vt pecten testes. Tertia. R. 3. i. pī retū muschi. 3. s. tere: et incozpora cuz. 3. i. samba cini olei et vnge inde par tes supius dictas. Quar ta est. 3. ij. seminis sinapis trite in. 3. vij. araziki oīi f. de pino. Quinta est. 3. ij. seminis vrtice trite in 3. vij. olei azaraki. i. de pino. Sexta est ase pōdus vni. 3. dissolue in. vij. 3. sambacini olei. Septima est. 3. i. seminis laureole vel almezerion quam tritam pmisce cuz. 3. vij. calidi olei sicut anetini vel de camomilla. Octa ua est baurach. i. nitrus vel spuma eius: de quo. 3. ij. cum quart. 5. mellis decocti et colati admisce. Nona est. i. aur. fellis taurini solutus in. 3. r. mel lis colati. Decima recipit de cepe narcisci parvam quantitate: puta. 3. ij. quas cum sambacino pmisceas oleo: et fit pōdus eius quart. 5. cum quo frica partes supius dictas. Undecima est granum nil et est cartamuz in dum vt ait princeps ca. de eo. Et Jan. ait: qd est semē indici quo pāni tū guntur dictum gallice gaidē: qd cum simili pondere pīretū alicui oleo in corpore vt camomillino vel anetino qd sit octuplum respectu aliorū. Duodecima est seminis staphisagrie. 3. ij. cum quart. 5. alicuius calidoz oleo: vt de spica vel absinthio. Tredesima est ase. 3. i. cū. 3. vij. mellis co eti mixta. Decimaquarta est cyperi. 3. i. cōquassata et cocta in rob. i. vino cocto: deinde trita et inuncta. Decimaquinta. R. centauree minoris picis: an. 3. s. simul incorporent cum ceroto qd fit fm hunc modum. R. oleorū de lilio et de keiri an. 3. i. cere quart. 5. mastice cyperi: an. 3. ij. incorporen tur simul vna cum pice et cetaurea et fiat cerotū quod virge applicetur. Decima sexta est olea quelibet clysteriū scripto: ca. seq. que in casu pnti mirabiliter iuuant inuncta abstergēdo: precipue oleum de granis cori et storacis oleum. Decima septima est adeps leonis calidus inunctus iuuas mirabiliter in casu pnti. Decima octaua est vnguētum ruffi famosi medi ci forte valde ad istum casum qd recipit myrrhe sulphuris viui: puta nō utincti granorum cartami: ana. 3. ij. pīretū amilus. ij. amilus onobosar bolus idem. f. pondus granorum. rj. piperis grana. xxx. cordumēni. i. ca rui agrestis grana. xx. terant oīa cum. 3. ij. cepe optime: et si tereret vnum quodqz per se melius id esset: post hoc cum ceroto seu cera et oleo misce antur omnia conterendo in simul quousqz perueniant ad mellis spissitu dinem. Et inde inungatur doñ locus in directo renum vocatus alkatū et etiam albagē: id est peritoneon. Decimanona est asa que soluta in vi no vel oleo cōmuni superuncta virge facit eius erectionē et stimulat for titer ad veneros actus et si timeatur ne eius calor vehemens inflamet virgam: tunc dissoluatur in violato oleo.

De suppositozijs et clysteribus. **Capitulum. xv.**

De inunctionibus que abstergen do sunt ad anum et pectinem et testicu los et virgam et albagē et que sequun tur ea. **Capitulum. xiiij.**

Pretri Dragma. i.

misceatur cum sambaco bono.

Et quandoqz miscentur cum eo eufor bium et muschus. Et inungantur cum eo virga et albagē et que sequūt ea. Aut pīretum et quantū est medietas eius de muscho sumatur et dissoluatur aur. i. de eis ambobus simul in. 3. i. olei samba cini. Et iterum sinapis cum oleo arazi ki. Et similiter semen vrtice cum oleo araziki. Et iterum asa cum oleo samba cino est inunctio fortis. Et iterū semen almezerion cum oleo calido. Et iterum baurach cum melle colato et fel taurinū cum melle colato. Et iterū medicamen bonum sumatur de cepe narcisci res par ua cuz oleo sambacino et fricatio fiat cū eo. Aut grana nil et pīretum sumantur equaliter cum oleo aliquo: aut staphisa gria cum oleo aliquo calido. Et iterum asa cum melle. Et iterum cyperi ipsi cuz rob et inungatur cum eo. Aut sumantur cetaurea et pīx et cerotum cum oleo de li lio et oleo de keiri et cera et mastice et cy peris et liniantur cum eo virga et partes eius. Et omnia olea predicta in capi. de clysteribus sunt mirabilis iuuamenti cū administrātur inuncta cum absterfione. Et proprie oleum de granis cori et oleū de storace proprie. Et adeps leonis est vehementis iuuamenti in hoc. Anguen tū ruffi forte valde. R. myrrhe et sulphu ris nō extincti et granorum cartami om

De suppositozijs.

Jat 7c.

C Hic ponit suppositoziā et clysteria: pmo suppo sitoziā: sō clysteria: fa ibi. Clysteria. J Prima pz. Quod dictū est. s. iij. can. i. e Clysteria 7c. J Donit clysteria: et pz. f C Et testiculi 7c. J Donit scdm. Nona qd testiculi arietū valēt multū. g C Et si 7c. J Donit aliā: et pz: valetes. i. cornicula vel petroleum vt dī cit Sy. Almahaleb: sunt gna cerei siluestris: ole um de asch: id est oleum de balauftia. h C Clysere 7c. J Mo nit aliud clysere. Cum mugath est solida aliāz cōmugath est testiculus vulpis. Buzidē est con

ninz an. 3. ij. pīretū amilus. ij. piperis ni gri grana. xxx. cordumēni grana. xx. te rantur cum. 3. ij. cepe optime et si teratur vnumquodqz per se erit melius: deinde cōmisceantur cum ceroto et terantur do nec fiant in spissitudine mellis et inungā tur cuz eo alchatin et albagē. Et asa in virga erectionē facit et stimulat. Quod si timeatur caliditas eius vehemens dis soluatur in oleo violato.

De suppositozijs et clysteribus.

Capitulum. xv.

Jat suppositoziū

Ex adipe anatis et granis cori et pīretro cuz oleo de nuce indica. Et dī citur qd si supponatur ei collyriū ex adi pe asini est mirabile. Et iterum supposi toziū ex vnguento picis qd dictum est. C Clysoria vo assumunt ex iure capi tum et pulloz columbinorū cum vitellis ouoz. Et testiculi arietum boni sunt qñ in clysteribus ponunt: et est eis iuuamen tum in pfortando cerebrū et corpus: et si assiduēt nates: et ea que sunt sicut oleū nucum et sisaminum et butyrum vaccini et oleum de fisticis et de auellanis: et ole um de nuce indica et de almahaleb et ole um de granis cori ē mirabile valde: et ca lesfactis oleum de bafsch et oleum de pa pauere et oleū de granis cucurbite et gra nis melonis et similia illis. Clysere no strū ad eos sumatur vinctuositaris capi tum et pulloz colūbarū decocto: cum mugath et buziden et secacul in furno in nocte decoctioe valde forti pars vna: et pīciatur sup eaz lactis pars. f. et butyri ptis. vi. et olei de nera et olei nucis indi

dos qui pfecte in dulci mūda aqua coquantur: deinde expman tur in ea fortiter: et ex ista decoctione clysterizet lib. i. nam cerebrū pfortat et corpus et nates si priuēt. Hic princeps iterferit. vij. olea calida cum butyro vac ce pro clysteribus illis que dant infrigidatis: et iij. pro illis que dant ca lesfactis. Primum calidoz est oleum grossaz nucū. Scdm est oleum di ctū sisaminū a granis sisami: de qbus expmuntur: et in loco olei qñqz buty rum vacciniū iponit istis clysteribus. Tertiū est oleum de fisticis expsuū dictū fisticinum. Quartū est auellantis sicut ex nucibus expresseione sit in torculari. Quintū est oleū qd fit ex indica nucē: de quo dicit Alde. dist. rj. antido. iphus: q impinguat et addit in spermate. Sextū est oleū alma haleb. i. ex nucleis paroz: cerasoz siluestrium expsum. Septimū est ole um de granis cori valde mirabiliter in casu hoc pferens: sed pmo ex frigidis pferētibus illis quoz mēbra spermatīs supius calent est oleum de bafsch. i. tribulo marino qd duplici descriptione describit Alde. dist. rj. antidotarij iphus: et in descriptione scda eius ait: qd pferet debilitati re num et vesice et doñ et auget desiderium coeundi si infrigidare debeat tol lendū est zinziber. Scdm est oleum qd expsum fuit ex semine seu granis papaueris albi: sic enim hoc faciūt in locis plurimis huius regionis et se pe hoc vtuntur in suis edulij. Verū tamen dicit Alde. dist. rj. sui anti dotarij ca. de eo: qd fit sicut oleum violarū et pīrie ex floribus eius et capi tibus iphus papaueris et folijs iphus. Tertiū est oleum de cucurbita: de quo dicit Alde. vbi supra: qd fit ex succo rasure cucurbite et floribus eius et oleo cōmuni. Verū tamen pōt ex semine iphus expresse fieri sicut oleum nucū et id pnceps innuit vocās ipsū oleum de granis cucurbite. Quar tum est oleū qd de semine seu granis melonis expmuntur: sicut sisaminū. Et istis similia sicut que expmuntur ex granis cucumeris: vel granis ci truli. Tertiū clysere qd suum esse dicit. R. partem. i. puta. vi. 3. vinctuo sitatis capitum columbarū et pulloz ipsarum decocto: in furno nocte vna decoctione valde forti cum mugath buziden et secacul: an. 3. s. lactis vacce aut ouis. 3. ij. butyri. 3. i. olei de nera: quod ex cerasoz nucleis exp muntur olei de nuce indica: an. 3. ij. et 3. i. adipis renum stinci vel renū lacerti quodcūqz presens est vel vtriusqz simul. 3. i. loco salis aut cōdimē ti et fiat clysere. Albugath inquit Buzidē. capi. de ipso: dixerunt quidez qd est vene granati siluestris: sed non est ita: quoniam semen eius est conue

Capitulum. xx.

C Hic ponit suppositoziā et clysteria: pmo suppo sitoziā: sō clysteria: fa ibi. Clysteria. J Prima pz. Quod dictū est. s. iij. can. i. e Clysteria 7c. J Donit clysteria: et pz. f C Et testiculi 7c. J Donit scdm. Nona qd testiculi arietū valēt multū. g C Et si 7c. J Donit aliā: et pz: valetes. i. cornicula vel petroleum vt dī cit Sy. Almahaleb: sunt gna cerei siluestris: ole um de asch: id est oleum de balauftia. h C Clysere 7c. J Mo nit aliud clysere. Cum mugath est solida aliāz cōmugath est testiculus vulpis. Buzidē est con

De partibus

Jat 7c.

C In hoc ca. primo agit de suppositozijs pferētibus ad coitū. Scda de clyste rib: ibi. Clysteria vo. J C In. i. parte laudat ad coitum tria collyria seu suppositoziā. Primum est qd recipit adipis anatis 3. i. granorū coti radices pīretū an. 3. s. olei de nu ce indica. 3. ij. misceatur in simul et formentur in de curta collyria similia glādiibus. Scdm mirabi le in mouēdo coitum vt aliqui asserūt est collyri um factū ex adipe asini puro. Tertiū est qd fit ex vnguento picis supius de scripto ca. priorē parte il la sumantur cetaurea et pīx 7c.

Clysteria 7c.

C In. ij. memorat septēz clysteria mouētia coitū cum qbusdā oleis ad idē valētibus. Primum fit hoc modo. R. capita co lūboz. x. piniones duos decoquant in dulci aqua mūda: postea fortiter in ter duos discos expman tur in ea: et pro vno cly steri sumatur lib. i. huius decoctionis: in qua tria ouorū vitella dissolue et cuz clysteri ano suauiter immittre. Scdz recipit te sticulos. vi. arietum cru

bbbb iiii

fectio aromatica. a C Confectio rē. J Donit aliud clystere. Asech
idest tribuli. De botin. i. de terebenthina.
b C Clystere rē. J Donit aliud clystere. Natis. i. ceruicula.
C De cibis puris. Capitulum. xvi.
m **Eliozes cibi rē.** C Donit curam per dietaz: pri-
mo per cibos: po per potus: fa

Jacobus

niens coitui & mouet ip-
suz fortiter: sed Januē.
in suis synonymis ait: se
contrarium inuenisse in
antiquis synonym. Buzi-
den dicit iudeus qd est bi-
storta: sed. iij. Almas. in
glossis sup satirion dicit:
qd est species satirionis:
cuius radix habet velut
digitos: qd si sit verum.
Inquit Jan. ipsa est illa
que palmachisti a mo-
dernis vocatur: naz sine
dubio ipsa est species sati-
rionis. Secacul a multis
dicit yringus: quod ne-
gatur a Jan. immo ingt
est radix similis. 33. que
asportat ex india. Quar-
tus clystere. p. hasech. i.
tribuli marini recentis
qntam partis vnus: pu-
ta. 3. viij. que sunt quin-
ta pars vni clysteris fa-
ci ex. v. 3. feminis fenu-
greci pugillus. i. feminis
baucie & eruce semis spa-
ragi. an. 3. iij. medullā spi-
nalem hyrci & eius testi-
culos prius pstritos & ip-
suz cerebriū. Et super
hec ola contrita & comix-
ta. iij. lib. aque dulcis ef-
fundantur: & etiā dulcis
lactis lib. ij. & si coquan-
tur donec inspissent spis-
situdine mellis: & pro oi
clysteri sume ex isto toto
stij. 3. r. 3. i. olei de botin:
idest terebenthina & sup-
ponatur in forma clyste-
ris: & separetur. i. diuida-
tur dictum medicamen-
in tribus diebus dādo
quaqz die mane in iei-
nio partem eius tertiam
post assellationes. Quin-
tum fit hoc modo. Acci-
piatur natis: seu clunis
arietis & incidat in partibus diuersis & inter scissuras eius immittatur &
diuidat fere equaliter castorei triti. 5. pars. 3. deinde ponatur cu puluere
hec natis sub re aliqua graui sicut sub marmore per quam quantat & tri-
bus diebus illi remaneat: post hoc incidat in partes minutas & in sarta
gine cum suo castoreo frixa liqueat & pinguedo ipsius inde accipiat
& reseruet. Et ex hac pinguedine sumatur quātitas. i. sacraiatiz. 3. 5. de
butyro vacce & medietas assacraiat de qua porrit: medietas assacraia-
ti decoctionis fenugreci. Et ex his comixtis: lib. 5. inije lib. forma clyste-
ris quam teneat patēs ab initio noctis vsqz ad horam tertiam eius. De
inde iterum tñ ex hoc inijeat hora dormiendi & sup hoc dormiat quan-
tus voluerit: & pñuet hoc tribus diebus. Assacraiat seu sacraiat est ser-
taria. vi. & quarta pars sextarii vnus: & sextarium est. 3. vi. 2. 5. in synony-
mis Aut. Sextum clystere forte & vigorosum ad mouendū coitum reci-
piat arietis aut ouis caput: & iij. aut. iij. testiculos eius & frustuz natis seu
clunis ipsius quātum est pugnus vnus & ciceruz nigroz. 2. lib. i. decoqua-
tur oia simul in furno. Et postqz fuerint vehemēter cocta recipiat aqua
decoctionis horz & sua crassities siue vinctuositas añ. quātum sufficit pro
vno clysteri supinfundēdo. 3. vi. olei nucum vel tantūdem olei de granis
viridibus qui sunt fructus terebinti aut modicu adipis stinci: puta. 3. i.
& clysterizetur. Ministrent etiam clysteria alia que ad casum pñentem in
antidotario scripta inueniuntur. C Attende qd princeps quinti scda tra-
cta. vi. describit. iij. cōfectiones ore sumēdas & vnum vnguentū multuz
conferentes ad erectionem virge & desiderium coitus: sed nullum clyste-
re describit illic ad has intentiones: nec in quinto canonis aliquod pro-
prium de clysteribus facit capituluz: verum Serapion. viij. breuiarij: cly-
steribus ordinat propriū capitulum: puta. xvi.

C De cibis puris.

Capitulum. xvi.

Eliozes cibi rē.

m In hoc cap. primo agit de ci-
bis magis cōferentibus ad co-
itum infrigidatis. Secundo de magis cōferentibus eis in se-
cundis mensis: ibi. Et conferunt J Tertio de magis cōferentibus cale-
factis: ibi. Calefacto autem. J
C In prima parte tangit. xviij. cibos qui in infrigidatis excitant coitus.
Primum est hedine vel ouine carnes cum cicere & cepe simul elixate: et
fit hedus masculus & etiam pinguis nec frigrantur carnes: nam frixa
carnium tollit ab his suam cōfortationem: nutrimentum quoqz carni-

ibil. Potus. J Primo ponit cibaria qñ causa est frigidity: Po po-
ra quorūdam: tertio qñ fit a calido: fa ibi. Dixerūt Jertia ibi. Calefa-
cto. J Prima pars: fa et pars est clara: tertia pars et pars. Edy mas. Ali: q: est
calidior: frixa non ita nutritur propter adustionem. Alidebet. i. sic prepara-
ti. Et pipere. i. nigrum. Sicut pulis. i. sicut pñana. Jta noia sunt nomina
cibarioz: sic preparatoz. Andachocha. i. trifoliū. Erectus. i. in virga.

antidotario.

**C De cibis puris. Capitulum. xvi.
Eliozes cibi sunt**

m qui sunt ex carne hedi pinguis
masculi et carne ouina et cicere & cepe
absqz frixione carnis. Frixio nāqz probi-
bet cōfortationem carnis & multitudi-
nem nutrimenti eius & alimamemet & si
non cum alio saltem cum alimuri sunt bo-
na: & similiter galline et pulli columbini
impinguati et proprie alindebet & oua
sorbilia proprie puluerizata cu cinamo-
mo & pipe & galanga & sale stinci & oua
piscium & caro piscium calida. Et si fue-
rit illic frigus resiste cum. 33. & pipere et
macropipere & cinamomo & similibus.
Et cibus de napsio: & cibus de caulibus:
& cibus de baucis: & proprie de baucis
postqz bene decocta est caro eaz. Et de
illis qbus fit inuamētum sunt cerebella
paruaruz auium & buryrum & lac. Et si-
militer cibus qui fit de tritico cocto cu
multa aqua vsquequo fiat sicut pulis: et
alindebet & alkemumet: & rizi cu lacte:
& caro cum lacte ouino. C Et pferūt in
scdis mensis eoz sparagi: & eruca: & por-
ri: & capita cardonū: & mēta. pprie. Ipsa
enim pfortat membra spermatice valde
& eius vsus fortitudinem facit sup sper-
ma: quare forte fit desideriu: & andaco-
cha: & crocus: & fenugrecū: & de indebet
bonis est illud qd est cū croco & similia
cum lacte & aqua nucis indice. Et qdaz
dixerūt ille qui assiduatur comestioez pas-
serum & bibit sup eam lac loco aque sine
cessatioe est erectus & multi spermatice.

timeatur ne pisces noceant frigori occurratur ipsoz comedendo cum se-
quenti puluere. p. zinziberis piperis macropiperis cinamomi electi: añ.
3. ij. galange macis: añ. 3. 5. terantur subtiliter & fiat puluis. Octauus est
cibus de napsio elixis in brodio carniū & cum ipso comestis. Nonus est
caulium cibus in aqua carniū pingui decocto: & sic comestis. De
cibus est cibus de baucis factus siue pastinacis: precipue postqz bene
cocte fuerint cepsarum carnes in brodio carniū bouis aut caponis. Un-
decimus est cerebella auicularum precipue passerum decocta & comesta
que spma multiplicat. Duodecimus est buryruz vaccinu recēs comestuz
cū pane aut brodio. Tredecimus est lac capre vel asine vel ouis: aut vac-
ce comestū aut bibitum crudū vel coctū cū farina & ouis. Decimusquar-
tus est qui ex tritico cocto cu plurima aq fit donec fiat vt pulis: & si in la-
cte vacce decoctū fuerit: erit magis nutritus & augmētās spma. Decimus
quintus est alindebet: & vide qd fit in quarto cibario. Decimussex-
tus est alkemumet & existimo qd fit frumentaria que de frumento fit in lacte cocto.
Xvij. est rizi in lacte coctū vaccino aut ouino. Decimusoctauus est carnes
hedi vl arietis vel caponū aut gallinaz in lacte vaccino vel ouino cocte.

Et pferūt rē. C In. ij. refert. xi. cibaria sumēda in scdis men-
sis: puta in bākeris & recenaculis quibus sepe
nobiles vt pñeuerūt. Primum est sparagi: puta ipsoz teneritas qñ a ter-
ra pmo erumpunt. Scdm est eruca: de qua dicit. y. husus. c. de ea: qd silue-
stris cōmouet coitum & facit erectionē: pprie semen eius. Tertiu est por-
ri cocti in aq carnis aut frixi in butyro. Quartum est capita cardonū co-
mesta cruda vel decocta cum lacte vaccino. Quintū pprie valēs est men-
ta domestica: qua mēbra spermatice valde cōfortant & sperma fortificat
eius frequēs vsus: & auget cocundi desideriu multum. Sextus est ande-
chocha: & est species trifoliū qua impinguatur equi & comeditur cruda &
cocta. Septimū est crocus pauce quātitatis: vt. J. i. quaqz vice sumptus:
nam multū ex eo lenificando interficit & excitat coitum: vt dicit princeps
caplo de eo. Octauum est fenugrecū incorporatū cum melle plurimo &
cum eodez coctū. Nonū vero qd est ex bonis indebet vel potius ingebet
i. cōditis fit per hūc modū. p. lactis vacce lib. i. simile frumēti. 3. ij. aque
nucis indice. 3. viij. croci. 3. 5. decoquantur in simul ad formā pulvis & fiat
eduliū. Decimū est passeres decocti in pastillis cum medulla bouis ass-
due comesti sup quos bibit lac in loco aque: & dixerūt qdam qd qui istud
faciūt virga his erigit sine cēssatione: & in eis etiam sperma multiplicat.
Undecimū

Universitas de ...
... valet si corpus est calefactum.

De cibis in quibus est similitudo cum medicinis. Ca. xvij.
Illis est rē. C. Donit cibaria medicinalia: et pa-
tēt pres oēs. Cadus est pōdus qdā.

Jacobus

Undecimus est cepa que incisa frigitur in butyro recenti quousq; erube-
scat et dissoluatur in ipso
butyro post rumpantur
super hanc ova recentia
que simul eduntur.

Calefacto.

C. In. iij. pre refert cibos
xij. qui debilitatis i coi-
tu competūt a nimio ca-
lore. Primus est vacce
lac acetosus bibitu abla-
to butyro mane i ieiunio
ponderis. 3. v. Secundus
est vacce capre vel asine
lac integroz bibitum in
eodem pondere. Tertius
est pisces assati cōficti duz
sunt actu calidi sine spē-
bus et salis acuti. Quar-
tus est melones maturi
comesti crudi. Quintus
est citruli maturi come-
sti cōficti cum brodio car-
niuz. Sextus est cucume-
res similiter comesti. Se-
ptimus est cucurbite co-
cte in aqua bouis. Octa-
uus est ois hūidi fructus
vt fragra cerasa pruna
poma persica. Nonus est
olera q̄libet hūida sicut
atriplex violaria mal-
ua spinachia lactuce ita
q̄ etiam portulace semē
addit in spermate. Deci-
mus q̄ multum iuuat ad
coitum et spma multipli-
cat est albumē oui remis-
se decoctū et non indura-
tum cuius substantia sp-
mati est similis. Undeci-
mus est cerebella aialuz
vt bēdi porcelli cuniculi
leporis arietis aprī q̄ edāf
assata. Duodecim^{us} ē me-
dulle aialuz p̄cipue vac-
ce et bouis et cerui q̄ ex-
tracte fuerint ab ossibus
cozaz decoctis. Tredeci-
mus est cancri fluuiales
bene loti et cocti et p̄prie
ipsoz pedes et colla: ab
his enīz omnibus cibis
adiuuantur in coitu de-
biles vel debilitati calo-
ris excessu.

C. De cibis i quibus est
fortitudo cū medicinis.
Capitulum. xvij.

Illis.

C. In hoc ca.
describit. xvij.

cibos medicinales valē-
tes ad coitum. Primus est recipiens lactis vacce aut ouis capre vel asine
lib. i. sup qd effundant tereniabin. i. māne. 3. xl. vel loco eius. 3. toridez suc-
care rubee et decoquant donec inspissent māna et lac in siml et consuētis
lacte vti de isto cibo retur oi mane cadus vnus et est. 3. iij. est aut calidus
cibus rparus. Secundus pferens infrigidatis. 3. x. recipit cinamomi electi
subtilissime triti misceatur cuz lib. i. lactis vacce: aut ouis capre vel asine
concutiendo simul ex eo cadus vnus bibat puta. iij. 3. mane in ieiunio vel
post cibū sumptū loco aque bibat et non bibat aquā supra suum cibū: qz
refrigerat et ciboz impedit digestionem p̄prie cuz cibus ex cunizet fuerit
i. pingui brodio et adipe ouino. Nam super hos cibos aq̄ pura bibita cō-
spat in stomacho adipem et pinguedinē: et q̄q; et iuuat iste cibus et mo-
uēt ad coitum frigidus et siccos: qz lac humectat. Tertius recipit butyri
vaccini lactis vaccini olei de fisticis añ. ptes equales vt. 3. iij. decoquan-
tur simul tādiu q̄ solū pars tertia maneat et mane bibant duo coclearia
cū cocleari vno vini. Quartus recipit penidiaruz succi cepe lactis vacce
dulcis añ. lib. i. decoquant in siml donec inspissent vt mel et omni mane
ex hoc accipiat. 3. i. Quintus recipit cicerū nigroz pugillos. ij. quassent
tur et infundant in aqua eruce quousq; parū intumescant: deinde exiccē-
tur in vmbroso loco postea terant et conficiant cuz duplo ponderis peni-
diarum: sitq; dosis mane grosse nuciis quātitas: et ad mansiones. i. in ve-
spere q̄titas auellane et bibatur desup cadus vini rubei. iij. 3. ponderas.

a C. Infrigidatis et. J. Donit fm cibarium medicinali: et patet. Cura-
cet est semē virtice. b C. Et de illis et. J. Donit alia medicina et pz.
c C. Et iteruz et. J. Donit aliam. d C. Et iterū et. J. Donit aliam
in mansione: id est in medicina noua.

De partibus

Sextus est aphasech. i. tribulus: de quo lib. 5. in aqua infundat et cū caute

decoquatur et reseruetur et fiat ex eo sor-
bitio cum lacte dulci et penidijs. Et ite-
rum sumant tres lib. lactis dulcis et pij-
ciatur in ipso media lib. tereniabin et
lib. 5. granorum viridium tritoruz et bul-
liant: deinde manibus confricetur bene
et colet et sumat de eo. 5. lib. et proiciat
in eo. 5. lib. galage et bibatur de eo cum
quātitate alistimbze diebus aliquibus:
est enim mirabile. Et iteruz sumat aqua
cepe et quantum est ipsa mellis et deco-
quatur donec remaneat mel: de quo bi-
batur coclearium vnum aut duo cum va-
dit dormitum cum aqua calida. Et ite-
ruz sumatur farina et misceatur cū aqua
dulci sicut sorbitio: deinde exprimat ab
ea expressione aliqua et decoquat cū la-
cte plurimo et addat lacti aqua nucis in
dice et impinguetur adipe anatis et fiat
ex ea sicut illud quod fit de frumēto co-
cto vt puls. Et iterū vitelli ouozū sorbi-
liuz sumant et puluerizent desuper altit
et sal stinci et sunt fortes et proprie post
balneationem. Et fiat fricatio cum sam-
bacino et de lilio. Et iterū sumantur vi-
telli ouoz et conquassentur adinuicem:
et licet vt sint cū albugine sua: deinde po-
natur q̄tum est quarta eoz de succo ce-
pe contrite et fiant sorbiles et et sorbean-
tur in aliquo de salibus et seminibus pre-
dictis. Et iterū sumant baucie et cepe et
napi et in minutas reducantur partes: et
decoquant cum fabis et ciceribus et mel-
le cū carne molli bona et puluerizent se-
minibus calidis: et iterum sumantur fa-
be et cicer et faseoli et infundatur in aq̄:
deinde incidatur caro ouina sicut prepa-
ratur attebigi et fiet de ea sternendo or-
do vnus: et de cepis et granis ordo ali-
us: et puluerizent super vnūquēq; ordi-
nem sal stinci et parū altit et parum cina-
momi et gariofilorum plurimum: postea
spargendo cerebella paruarū auū et co-
lubarū: fiat ordo alius et fiat similiter: et
fit ordo grossior ordo carnis permixte:
deinde effundat desup aut aq̄ baucie so-
la aut aliqd aq̄ que assumit cuz aq̄ eius.

la nutriatur in hac sub-
sole calido sic q̄ caueat
ne nimis sicce: imo sine
cessatione quotiens sicca-
tur rursus imbibat: post
hoc decoquatur in dulci
aqua munda: deinde re-
seruetur ab hac aqua ex-
tractum et 3. 5. quaz vi-
ce ex ipso cuz. iij. 3. lactis
dulcis incorporet et. vi.
3. penidiaruz et fiat sorbi-
tio. Septimus recipit la-
ctis dulcis vacce vel ca-
pre lib. iij. super qd effun-
de tereniabin lib. 5. et est
spēs māne et lib. 5. grano-
rum viridium prius co-
tritorum: grana viridia
sunt fructus arboris te-
rebinthi: bulliant in sil-
deinde confricent optime
manibus: postea colent
et ex colatura sume lib. 5.
et in ea pijce pulueres ga-
lange lib. 5. Et ex hoc bi-
bant pluribus dieb^{us} cuz
quātitate alistimbze: scz
quātitas quam ex eo sto-
machus innoxie sustinet
et bene digerit. Ingt Ja-
nuen. in suis synonymis
Alistimbze arabice ē cuz
homo bene immutat qd
comedit sine lesione. Et
istud edulium est mirabi-
liter pferēs in casu hoc.
Octauus. 3. aque cepe
et mellis: añ. lib. i. deco-
quant simul vsq; ad aq̄
cepe p̄sumptionem et re-
seruet mel qd solū remā-
sit: et ex eo bibatur vnus
coclearium vel duo cum
v. coclearijs aque dulcis
mūde calide qn itur dor-
mituz. Nonus recipit fa-
rine frumentī. 3. ij. infun-
dantur i lib. i. dulcis aq̄
munde p modum sorbi-
tionis: deinde exprimat
expressione quadam ab
aqua farina et decoqua-
tur cum lib. ij. lactis vac-
ce: aut capre: et hūc lacti
addantur aque nucis in
dice quart. i. adipe ana-
tis. 3. ij. fiat sorbitio sicut
frumentaria de frumen-
to cocto: sitq; dosis eius
3. iij. Decimus. 3. sorbi-
lium ouozū vitella duo
super que aspergatur al-
tit. i. ase salis stincorum:
añ. 3. i. et sorbeant: ope-
rantur enim fortiter ad
coitum et ad vīrge erectionez maxime post balneum: et tunc vīrge et pe-
cten et peritoneu fricentur cum oleis sambacino et de lilio. Undecimus
recipit ouozū vitella tria conquassentur inuicem suis cum suis albu-
minibus succi ceparum quantum est quarta pars dictoz ouoz et coquan-
tur: ita qz sorbilia fiant et sorbeantur cum salis stinci aut lacerte seminu
baucie et eruce tritoruz: añ. 3. i. Duodecimus recipit bauciarum ceparum
et napoz. añ. 3. 5. conquassentur in partes minutas et elixentur cum faba-
rum et cicerum: añ. pugillo vno mellis. 3. i. carniū mutonis molliū bo-
naz: lib. i. fiat sorbitio supaspergenda seminibus calidis: vt eruce baucie
feniculi viridis: añ. 3. i. 3. ij. recipit fabarum cicerum faseolorum añ. pu-
gillum vnum: carniū ouinarum in latum incisarum et preparatarum
vt attebigi gallice charbonces. s. in laminas tenues scissarum lib. i. fiant
tres ordines. Primus ordo et magis grossus fit ex carne ouina. Secun-
dus de cepis incisis per laminas et granis predictis scilicet ciceribus fa-
bis et faseolis. Et tertius ordo fit de cerebellis autum paruarum et colu-
barum: et super quemlibet predictoz ordinum spargat puluis. 3. salis
stinci. 3. i. altit. i. ase. 3. 5. cinamomi electi. 3. ij. gariofilorum. 3. 5. terant: et
fiat puluis: et qz asa fetida reddit totum fetidum et nō est tribilis expedit
qz relinquat. Et sup hos ordines effundat aqua baucie seu pastinace vel
sola vel aliquid dulcis aque munde sumptum cum dicta aqua: et ex hoc
edulio post decoctionē sumat quantitas que bene et facile digerī valeat.

a Et iterum etc. J. Donit aliam. Alti est modus cibarij.
b C. Modus etc. J. Donit aliam. Sifami. i. pille parue.
c Aliter sumatur etc. J. Donit alia. Alhasech. i. tribuli. Incisione. i. sa-
motum. i. incisione parua.

C. De potu dulci eorum. Cap. xviii.

p **Stus dulces etc.** C. Hic ponit curam per po-
tum et ponit tres potus par-

Jacobus

Item. J. autum parua
cerebella. xxx. et puciant
in vno sacraati nitri. q.
tinus aquositas effluat
ab eis. et fiat taliter q. co-
ficiantur simul nitrum et
cerebella. et super hec. pij
ciantur ad ipsos renus ca-
pre recenter occise quan-
tum ipsa ponderati et co-
spargant puluere qui re-
cipit pipis gariofilorum
zingiberis. an. j. ij. teran-
tur. et fiat puluis. Et ex
ipsis omnibus forment
pillule grossert auellane
et in dispo. qua q. vult
coire sumat ex his pillu-
lis vna post aliam vsq.
ad duas vsq. tres pro qua
libet vice. Est aut sacra-
ti pondus. vi. sextario
rum. et quarte pris. i. sex-
tarij et sextarius vnius est
j. vi. et s. xv. est co. sectio
sequens a pncipe inuen-
ta. J. passer. et colubarum
cerebella. xxx. scilicet. xv. de
vtroq. ipsoz ouoz pas-
ser. vitella. xx. ouoz gal-
line vitella. xij. aque car-
nis ouis bene cocte et tri-
te et fortiter expresse aque
cepe expresse. an. j. ij. aq.
baucie. j. v. butyri receti
j. i. salis et specieruz sicut
ciamomi. j. j. piperis. an.
q. s. ad hec p. dienduz mi-
sceant oia. et sit dosi et.
v. aut. vi. j. sup. quam bi-
batur post masticatione
et transglutione vini for-
tis aromatici declinan-
tis ad dulcedine quart.
i. xvi. est modus p. sectio-
nis sifamoz conueniens
eis qui in coitu sunt de-
biles. J. granoz pinea-
rum mundataz. j. i. semi-
num eruce et melonum.
an. j. s. frigan. i. simul cu
butyro receti et spengan-
tur super hec cinamomi
pipis puluerizatoru an.
j. i. postea de melle q. tu-
sufficit sup. ea p. i. et fac
inde sifamos. de qbus p.
cofi. j. vij. sumant. In-
quit J. an. in suis synony. Sifamoz co. sectio apud Dia. scori. ex decoctioe
mellis cu. albumine ouozuz immixtis spibus fit vt ipse docet. de quibz
confectionibus inuenitur in tertio Auicenne capitulo de cibis similibus
medicinis ad co. sum. Credo q. has confectiones vocat sifamos. q. sunt
sicuti parue penidie similes sifamis. sicut Alexander comunitur pillulas
vocat cataputias. quia simulantur granis cataputie. xvij. recipit ciceruz
nigrozuz. j. vi. infundantur in dulci aqua munda aut in aqua eruce. aut
in aqua alhasech. i. tribulorum quousq. inflata sint. postea frigan. in
butyro vaccino recenti leuiter. sic q. non vrantur. et etiam granorum pi-
ni minoris quantum de ciceribus. puta. vi. j. et mel sufficiens super ipsa
proiciatur cu. quo aqua sumatur in qua prius cicera temperata fuerint
et conficiantur ipsis adiungendo cinamomi triti. j. ij. et s. et masticis tri-
ti. j. i. et s. et dum cocta fuerint deponantur ab igne. deinde incendantur ad
formam sifamozum vel paruorum penidiarum. xvij. recipit granorum
pini maioris. j. vij. seminis baucie. j. iij. piperis longi. j. ij. secacul. j. ij.
cinamomi. j. v. seminis eruce. j. i. et s. terantur et incorporentur cum lib.
s. mellis inspersati per decoctionem fac electuarium. cuius dosi sit. j. ij.
cum duabus vncijs vini aromatici. Et si eruca aut semen eius sit patien-
ti horribilis vel abominabilis loco eius ponant graua viridia. puta fru-
ctus terebinthi cum modico muschi. secacul. dicitur a quibusda esse prin-
gus. J. an. dicit q. est radix similis zingiberi que asportatur ex india.

C. De potibus dulcibus eorum. La. xvij.

p **Stus dulces etc.** C. In hoc cap. refert sex dul-
ces potus ad co. sum. Pri-
mus est is qui fit ex vuis passis vere dulcedis vt sunt vne pas-
se facte de racemis ex qbus exprimitur dulce muscadellu. de qbus coquant
ad. iij. in dulcis munde aque fontis lib. ij. donec p. sumatur aque tertia

res patent. finem. i. complementum.

d C. Sumatur etc. J. Donit alium potu et pz. Tayfi. i. pingui. C. Trug
becn. scilicet album et rubeum.

C. De multitudine desiderij. Cap. xix.

m **Altitudo desiderij etc.** C. In precedentibus
auice. determina-
uit de diminutione coitus. Hic determinat de multitudine
appetitus

C. De potibus dulcibus eoz. L. xvij.

De partibus

Stus dulces sunt

p Illi qui sunt de passis vere dul-
cedinis. et illi in qbus est grossitudo ali-
qua omnes pueniunt eis. Confectio po-
tus ad eos puenientis tps. Sumantur
eruca et napi et ficus et decoquantur cum
aqua et coletur aqua eoz et sumat infu-
sio passularum decoctaruz colata. et ser-
uentur oia fm equalitatem et augmente-
tur dulcedo eius cu. penidijs et fiat inde
vinuz et dimittatur donec finem p. sequa-
tur. Potus alius dulcis noster. Suma-
tur alhasech et eruca et baucie et napi et
decoquantur in aqua vehementer et co-
letur aqua eoz et ponatur in vnaqua. q.
parte aque sexta pris penidiarum et zuc-
cari rubei quarta et sexta ficu. et medie-
tas et sexta partis passularum tarsia bo-
ne dulcedinis et sexta septime nucis in-
dice contrite. et fiat inde vinum de pas-
sis donec ad finem perueniat. Aliud no-
strum. sumatur succus vuc et ponatur in
omni parte. x. minarum eius tertia mine
de hac medicina. Seminis eruce et semi-
nis spagi et lingue auis et granorum al-
kikil et naporum barbororum et vtriusq.
bebe omnium partes equales terantur
et ponantur in pano et ligentur in eo mol-
liter et ponantur cum succo in vase et mo-
ueantur omni hora. Potus alius. deco-
quantur baucie et ficus in aqua plurima
et coletur et decoquantur in aqua eoz
passe enucleate et coletur et proiciantur
desuper penidij et dimittatur donec fer-
ueat et aqua ferrea et aqua in qua extrin-
guitur ferrum est confortatiua.

C. De multitudine desiderij. Cap. xix.

m **Altitudo deside-
rij qn est cu. fortitudine corpo**

licet muschi minas decem que sunt lib. xx. cui impone tertia mine me-
dicine sequentis. scilicet. j. vij. J. seminum etuce baucie et naporum bu-
zid. seminis sparagi lingue auis granorum alkikil naporum de barba-
ria ben albi et rubei an. pres. equales terantur omnia et in pano molli-
ter inuoluta ligentur et intromittantur et his octo. j. in. xx. lib. muschi in va-
se mudo apro ad conseruandum. et in hoc omni hora moueantur ad tem-
pus. i. quousq. bene permixta sit cu. vino horum virtus. Buzid. inquit
indens q. est bistorta. Sed tertio almarozis in glosis super satirion dicit
q. est species satirionis cuius radix hz velut digitos. q. si sit veruz inquit
J. an. ipsa est illa que palma christi a modernis di. naz sine dubio ipsa est
spes satiridis. Grana alkikil inqt pnceps fo huius ca. de eis. q. est sicut
piper album maius cartamo. Et in synonymis Au. dicitur piper nigro-
rum. et Serapio alit. q. sunt grana granati siluestris. Quintus potus re-
cipit baucie ficu. an. lib. s. decoquantur in sex lib. aque donec consuma-
tur eius tertia. deinde coletur aqua que remansit. et in hac coquantur vna
rum passiarum remotis arilis lib. s. postea coletur et super hanc proyici-
tur penidiarum. j. tres et dimittant supra igne. donec aqua ferueat vi a
cu. penidijs. Sextus est potus aque ferree. scz que seaturit a minera fe-
ri vel aque ferrate videlicet in qua pluries extinctu ferru candens fuerit

C. De multitudine desiderij. Capitulum. xix.

m **Altitudo desiderij etc.** C. In hoc ca. pri-
mo agit de multi-
tutine desiderij coitus non egente rep. sione. Secundo de mul-
titudine desiderij coitus ex causis alijs a fortitudine corporis.
ibil. In illa aurem J. Tertio de differentia virozum a mulieribus in desi-
derio coitus penes regiones et aeres et tpa anni. ibil. Et viroz. gdem. J.
C. In. i. pte p. cinnuit q. multitudo desiderij coitus qnq. concurrat cum
fortitudine

Debitas. f. actualis in toto corpore. a C Signus est. J. Nonit aliud signum qñ est dolor: qñ aliqui semen est magne gñitatis et pruritum et fa-
cit dolores pruritum. b C Et signu est. J. Nonit aliud signum.

C De curationibus. Capitul. xxi.

Alius est. C. Nonit ponit curā: primo iuxta dñeritates
et cōs: fo spālius ponit curā per medicinas

que habent semē exicca-
re: fa ibi. Lentes. J. Dis-
ma in. v. sicut pōit enraz
iuxta. v. cōs: fa ibi. Et
illius que est J. ibi. Et
similit J. qñta ibi. Et il-
lius. J. Primo pōit curā
qñ est multitudo appeti-
tus: ppter magnā reple-
tione: et dicit qñ cura est
phlebotomia: repellit. i.
euat. Advasa. f. spmatis.

Jacobus

Scdm est qñ est fortassis
debilitas vtrius et corpo-
ris cū sola spmatis mul-
tiplicatione. Tertiū est
qñ nō obstat corporis et
vtrius debilitate sperma-
multiplicat pp fortitudi-
nem vasoz spmatis attra-
hentium ad se multaz sp-
matis materiam. Quar-
tum est pollutio frequen-
ter eueniens ex spermatis
multitudine sic qñ dor-
miendo vel vigilando se-
pe sine coitu spma foras
effluit. Quintū est qñ sp-
matis in quolibet coitu
magna erit quātitas pp
etus abūditatē in vasis
spermaticis. Sextum est
qñ ista multitudo spma-
tis et frequens coitus ex
multitudine desiderij ei-
debilitant corpus: et vasa spermatis membra despoliant alimento pro-
prio: sicut spiritus multa resolutio frequentia coitus.

Signum est. C. In. iij. dat tria signa multitudinis de-
siderij coitus ex pruritu et bothor in vasis sperma-
tis. Primū est qñ coitus auget desiderij sic qñto amplius frequentat co-
tus: tanto magis crescit eius appetitus: morus. n. coitus sua frequentia
supercalificat mēbra spermatica: multiplicans in eis bothor et pruritū qua-
re addit in cām desiderij coitus. Scdm est qñ istud desiderij coitus qñqz
est vehemens et intantum fortis vt vis tolerari possit et patientem cogat
quasi incessanter fricare et scalpere partes genitales. Tertiū est qñ dolor
sequitur hunc coitum: causam. n. augmentat inflammando vasa.

Et signū est. C. In. v. dat tria signa desiderij multi coitus a
veterosa inflatione. Primū est vehementia tensio-
nis virge qua stat et permanet rigida et erecta ppter grossas ventositates
quibus intumescit et superextenditur. Secundum est qñ vñs ciboz aut po-
tuum inflatūm precessit vt raparum castanearum fabarum pisoz et dul-
cium ceruissiarum. Tertiū est corporis cōplexio melancholica quā mul-
te incessanter ventositates associant. C. De curationibus. La. xxi.

Alius est. C. In hoc cap. primo agit de cura multitu-
dinis desiderij coitus a repletionē calida.
Scdm a repletionē humida: ibi. Et illius que est a repletionē
humida. J. Tertiū a spmatis acuitate: ibi. Et illius qñ est ex acui-
tate. J. Quarto a multitudine generatiōis spmatis: ibi. Et illius que est
ex multitudine. J. Quinto a forti pruritu et pustulis: ibi. Et illius que est
ex fortitudine. J. Sexto ex inflatione: ibi. Et illius que est ex inflatione. J.
C. In. i. pre dat tria remedia qñ multitudines desiderij coitus a repletionē
calida sanguinea. Primū est de basilica dextra satis copiosa per quā mē-
nuitur mēbra spermatica: et sanguis diuertit a vasis spmatis. Scdm est ciboz
alleviatio seu minoratio qua diminuat et sanguis et spma. Tertiū est assu-
ptio ciboz et potuū qbus reprimat inata caliditas multiplicans sangui-
nem et excitans venerē sicut endiuie lactuce acetose et potus priscane.

Et illius est. C. In. ij. dicit qñ multitudo desiderij coitus ab hu-
mida repletionē curat a calidis spma exiccanti-
bus que repletionē hūidā repellunt et arcant a corpore sicut agno casto ru-
ta vel eymino: verū hec miscenda sunt cū medicinis que ad coitū pferunt
vt ad vasa spermatis conducant vtrius harū medicinarum sicut parum
baucie vel tribuli marini vel purete cicurum.

Et illius est. C. In. iij. dat. vij. remedia qñ multitudines de-
siderij coitus ex spmatis acuitate. Primū est equare
seu temperare cōplexiones mēbroz et humoz quoz caliditas exacuit sper-
ma: hos infrigidare comedendo lactucas et portulacas et semina ipsaz
et endiuas et cucurbitas et cucumeres et fructus frigidos vt pruna pica
et poma acetosa et granata acra et poma arengie et coriandru hūmidum
qd Diascorides rufus et archigenes dicūt esse frigidū. Et pñ. interficis cū
de eoz: si nō est frigidū pp qd opz vt sit multitudo succi eius interficiēs cū
infrigidatiōe: et in fine capituli dicit qñ cū ex succo eius bibis circiter. iij.
z. interficit: qñ facit hoīem possidere tristitiam et syncopeim. Et non opz
vniuersaliter vt de eo multū sumatur. Scdm est frequenter emplastrare
renes et mēbra spermatica vel cataplasma vel epithymare der hec que
sunt sicut nenufar et muschum. Et est muschum herba nascens super la-

et C. Et illius est. J. Nonit curaz qñ multitudo appetitus puenit a mul-
tate seminis: et p. Musca dicit qñ est herba que nascitur sup lapides et fa-
cit lapides labere. d. C. Et illius est. J. Nonit curā multitudine ap-
petitus qñ puenit a multa gñatione seminis: et p. e. C. Et illius est. J.
Nonit curā qñ puenit a multitudine pruritū. f. C. Et illius est. J.
Nonit curam qñ causa est inflatio et. Caliditas as vehemens. f. minor et
resoluit.

C. De exiccatiuis frigi-
dis spmatis. Cap. xxi.

Entes

et aqua et. J.

C. De specia-

liter pōit medicinas exic-
catiuis seminis: primo
frigidas: fo calidas: fa
ibi. Alium. J. Dicit pri-
mo qñ pferunt lentes et.

Semen

De partibus

pides molles et lubrica fa-
cies labi illū qui incedit
sup hanc. Fiat ergo em-
plastrum ex his herbis
tritīs et incorporatis cū
violato oleo et cera cola-
ta sufficientibus: vel fac
cataplasma de succis et
herbis simul incorpora-
tis. Vel fac epithyma de
succis permixtis cū succo
modico aceti. Tertiū est
cerota de frigidis oleis
permixtis cū succo can-
ne hūide et cera f. hunc
modū. f. oleo: v. de pa-
pauere et nenufare añ. z.
ij. succi canne hūide. z.
ij. bulliatur simul vsqz
ad succi cōsumptiōem post
hoc addat cere quantū
sufficit: et fiat cerotū vñū
pro renibus: aliud p pe-
ctine et pitoncon. Quar-

ta et limita: et administratio lamine plum-
bi sup dorsum: et potus aq frigide: et dor-
mire sup stratum lineū et que simulantur
ei: et cibus de lentibz et portulaca. C. Et
illius que est ex multitudine generatio-
nis spermatis curatio etiā est infrigida-
tio vasoz spermatis cū infrigidatiuis
que diximus. C. Et illius que est ex for-
titudine pruritū et bothor curatio est
phlebotomia: eteductio materiei calide
solutione vētris: et equatio cōplexionis:
et epithymata infrigidatiā pdicta: et for-
tasse idiget narcoticis. Et epithyma cū
eis que sunt sicut insquiamū albus et fo-
lia insquiami nigri et infusio in aq frigi-
da valde. C. Et illius que est ex inflati-
uis curatio sunt infrigidantiā cū est cali-
ditas vehemens donec extinguat calidi-
tas inflatiua: et exiccatiua cū fortitudi-
ne: et resolutiua vētositatū si est cū frigi-
ditate vehemēti: et euacuatio cholere ni-
gre eorum si sunt melancholici.

C. De exiccatiuis spermatis frigidis.
Capitul. xxi.

Entes et aqua ea

rum et proprie decoctarum cū

tū est cāphora de qua. z. s. trita misceat cū. z. ij. aque rosacee: et linant ide-
renes et pecten. Vel bibat ex hac trita. z. s. cū quart. s. sirupi ros. dicit de
ea pnceps. c. p. p. qñ abscondit coitū: et generat lapides renum et vēice.
Quintū est tenuis lamia plūbi sup dorsū ligata i directo renū. Sextū est
sepe bibere dulcē aquā frigidā. Septimū est dormire supra lectū lineum
cui non subiacet plume: s. stramina: vel supra hūic filer: puta matalitūz
vel strata paleam. Octauum est edere lētes elixatas cum portulaca.

Et illius est. C. In. iij. dicit qñ cura excedētis desiderij coitus
ex sola spermatis supabūditate est vasoz sperma-
tis infrigidatio per hec que dicta sunt in pte priorī capituli presentis.

Et illius est. C. In. v. dat remedia. vij. ptra desiderij coitus
coitus ex pruritu forti cū pustulis seu bothor in
vasis spmatis. Primū est phlōmia de basilica dextra vt inde cuent
epar et sanguis et diuertant a mēbris spmatis humores nūrosi vel acuti
quifunt cā hūis pruritū. Scdm est calidos humores educere solutiōe
vētris vel p. z. ij. electuarij de succo rosar bibitas cum cero. vel p. z. ij. ele-
cti reubarbari quassati et temperati in aqua endiuie cum pauca spica et
et paucovino albo post expressi fortiter in. z. ij. aque fumiterre: et. z. ij. feri-
capni: vel p. z. ij. pillulaz de fumo terre: vel p. z. s. diaprunis latatū. Ter-
tiū est equare siue tēpare cōplexiones humoz et epatis et mēbroz spma-
tis cum infrigidatiuis prius enarratis in pte tertia: ca. pñtis. Quartum
est apponere supra mēbra spmatis epithymata qbus ipsa infrigidentur:
sicut hec que fiūt ex aquis nenufaris lactuce endiuie portulace solatri cū
modico aceti. Quintū est narcoticis: qbus forte eger si nūc dicta nō suffi-
ciant vt aque vel succi papaueris: aut insquami vel mādragore que pri-
ritū mitigēt stupefaciēdo. Sextū est epithyma factū ex narcoticis vt ins-
quamo albo fil cū folijs insquami nigri tritis et appositis mēbris spma-
ticis more epythymatis vel potius cataplasmat. Septimū est mēbroz
spmatis infusio in aqua frigida valde: que suo frigore quasi stupefaciat
sensum horum membrorum et calorem reprimat.

Et illius est. C. In. vi. dat remedia. iij. ptra desiderij coitus
coitus ex vētositatibz inflatiuis nimijs. Primū est
si caliditas excessiua generet has vētositates: infrigidatiā sepe ministrare
intus et exterius in cibis et potibus et linimētis et epithymatibus et cata-
plasmatis donec remissa sit vētosa caliditas. S. instabit aliqz gñē
tositates cōiter fiūt a calore debili vētosa hūmidūz et resoluunt a ca-
lore forti. Sic qñ calor fortis dum multe materie et viscosae obuiat primo
ipsam vētosat: s. dū soli obuiat vētositati vel cū pauca hūmiditate pui-
tus carminat: deinde resoluūt grossam vētositatē. Scdm est apponere dū
et exterius que exicēt fortiter illas hūmiditates que illic vētosa: sicut
agnū castū carui cymini vel lētes et orobū et miliū tostos sacculis ipso-
tos cū sale grosso. Tertiū est iterius et exterius dare que resoluūt fortiter
grossas vētositates si fuerit frigiditas vehemens sicut castoreū rutā et cy-
minum carui et anisum. Quartū est cholera nigrā euacuare si melacholi-
cus fuerit patiens: et a melacholia vētositas erupat: dens g pillle de lapide
lazuli: vel pillule de epithymo vel diasenvel pfectio hamech.

C. De exiccatiuis spermatis frigidis. La. xxi.

Entes et. C. In hoc cap. nominat frigidās medici-
nas. xiiij. exiccates sperma. Prima est el-
le lentes et comeste cum aqua et aceto: et aqua harum sola.

Secunda

Secunda est nenufar for-
titer siccatum et pulueri-
zatum cum coriandro sic-
co et cum semine sicco por-
tulace an. de quibus pro
dosi quotidie sumat vnu
paruum coclear. Tertia
est succus canne humide
bibitus in potere. 3. quo-
tidie mane vel membris
spermatibus supillinitus.
Quarta est aqua lactis
acetosa valde que non co-
lata est ab integro lacte:
3. ab acetoso lacte a quo
butyrum iam fuit extra-
ctum: et sit dosi eius due
vel tres. 3. Quinta est gla-
cium siccata farina: de qua
3. s. mane comedat. Sexta
est acetum cum cibis
aut potibus abundanter
sumptum: vel extra illini-
tum supra membra sper-
matis. Septima est semine
canabis: quod sepe come-
stum multum sperma mi-
nuat sed non infirigidat ni-
si cum frigidis fuerit re-
pressum sicut cum lenti-
bus lactuca et aceto et cum
eis comestum. Octava est
lactuce semen desiccatum:
3. quo quotidie mane ac-
cipiatur vnum paruum
coclear: multum enim ac-
ceptum forte abscondit sp-
ma. Nona est ex oleis in-
frigidantibus vt de pa-
pauere vel de madraga-
ra cum de eis vnguntur
membra spermatia: sp-
ma enim minorant mi-
nuendo calorem per quem
generatur. Decima est sp-
matis membra emplastra-
re cum subtilissimis: sicut
endiuij cicorea aceto co-
ctis infundit ad empla-
stri formam vel cataplas-
matis. Undecima est her-
ba. 3. folia iusquamini ni-
gri et reliqua de narcoti-
cis: et vt iusquamini al-
bus nigrum papauer et
mandragora que super testiculos et anum apposita vel peritoneon spma-
tis impediunt generationem multum debilitando calorem naturale per quem
generantur. Duodecima. 3. melonum. 3. i. ceruse abluta. 3. s. plumbi viti
3. iij. chinolee. 3. vi. terantur omnia simul cum aceto et emplastrum more su-
per testiculos et peritoneon et anum apponantur. Tertiadecima. 3. semine
nam lactuce et iusquamini albi: seminis citruli et endiuij psilij non triti co-
riandri sicci nenufaris siccati an. 3. iij. conterantur omnia prater psilij semine
et fiat suffus. i. pulvis ad comedendum: cuius dosi sit. 3. iij. Dimittit autem
psilium integrum: quia partes eius centrales sunt ignee et supliciales sunt
multum frigide. Quartadecima est incedere nudis pedibus supra res fri-
gidas vt lapides terram aut herbam. Hoc enim deiecit desiderium coitus
spermatibus vasa infirigidans.

Jacobus

Secunda est nenufar for-
titer siccatum et pulueri-
zatum cum coriandro sic-
co et cum semine sicco por-
tulace an. de quibus pro
dosi quotidie sumat vnu
paruum coclear. Tertia
est succus canne humide
bibitus in potere. 3. quo-
tidie mane vel membris
spermatibus supillinitus.
Quarta est aqua lactis
acetosa valde que non co-
lata est ab integro lacte:
3. ab acetoso lacte a quo
butyrum iam fuit extra-
ctum: et sit dosi eius due
vel tres. 3. Quinta est gla-
cium siccata farina: de qua
3. s. mane comedat. Sexta
est acetum cum cibis
aut potibus abundanter
sumptum: vel extra illini-
tum supra membra sper-
matis. Septima est semine
canabis: quod sepe come-
stum multum sperma mi-
nuat sed non infirigidat ni-
si cum frigidis fuerit re-
pressum sicut cum lenti-
bus lactuca et aceto et cum
eis comestum. Octava est
lactuce semen desiccatum:
3. quo quotidie mane ac-
cipiatur vnum paruum
coclear: multum enim ac-
ceptum forte abscondit sp-
ma. Nona est ex oleis in-
frigidantibus vt de pa-
pauere vel de madraga-
ra cum de eis vnguntur
membra spermatia: sp-
ma enim minorant mi-
nuendo calorem per quem
generatur. Decima est sp-
matis membra emplastra-
re cum subtilissimis: sicut
endiuij cicorea aceto co-
ctis infundit ad empla-
stri formam vel cataplas-
matis. Undecima est her-
ba. 3. folia iusquamini ni-
gri et reliqua de narcoti-
cis: et vt iusquamini al-
bus nigrum papauer et
mandragora que super testiculos et anum apposita vel peritoneon spma-
tis impediunt generationem multum debilitando calorem naturale per quem
generantur. Duodecima. 3. melonum. 3. i. ceruse abluta. 3. s. plumbi viti
3. iij. chinolee. 3. vi. terantur omnia simul cum aceto et emplastrum more su-
per testiculos et peritoneon et anum apponantur. Tertiadecima. 3. semine
nam lactuce et iusquamini albi: seminis citruli et endiuij psilij non triti co-
riandri sicci nenufaris siccati an. 3. iij. conterantur omnia prater psilij semine
et fiat suffus. i. pulvis ad comedendum: cuius dosi sit. 3. iij. Dimittit autem
psilium integrum: quia partes eius centrales sunt ignee et supliciales sunt
multum frigide. Quartadecima est incedere nudis pedibus supra res fri-
gidas vt lapides terram aut herbam. Hoc enim deiecit desiderium coitus
spermatibus vasa infirigidans.

De exiccatione spermatibus calidis.

Capitulum. xxiij.

Illud torrefactum

et non torrefactum: et semen ru-

te: et semen agnicasti: et calamentum: et
euforbium: et andacocha: et myrrha al-
ba: et cyminum. Et de compositis
diacyminum est exiccationum spermatibus
valde: et si ille cuius est: est calefactus su-
per ipsum in potu cum aceto. Composi-
tum aliud pinearum excorticatarum fri-
garum et bdellij amborum ana. 3. decem
balaustriarum et rosarum ana. 3. 6. semi-
nis rute. 3. viij. seminis agnicasti. 3. v. te-
rantur et cribellentur. Et intentio in pi-
neis est relique medicine et fringuntur vt
frangatur de fortitudine earum quia ha-
bent super coitum. Et iterum aneti pon-

De exiccatione spermatibus calidis. La. xxiij.

Illud et.

In hoc ca. primo agit de simplicibus me-

dicinis calidis exiccantibus sperma. Se-

cundo de compositis: ibi. Et de compositis.

In prima parte tangit octo calidas medicinas simplices exiccantes sp-
ma. Prima est lilium non quidem hortolanum: immo celeste quod yreos di-
citur seu torrefactum sit seu non torrefactum et teratur radice eius cum ac-
eto et liniantur inde pecten et testiculi cum pitoneon. Secunda est semen rute:
de quo trito bibatur de mane. 3. i. cum pureta cicerum: vel illiniat trita cum
aceto super testiculos et pitoneon. Tertia est semen agnicasti acceptum simili-
bus modis. Quarta est calamentum: de quo. 3. iij. pretrite bibantur cum. 3. iij.
3. strupsi acetosi potabilis aquosi. Quinta est euforbium: quod quod ignem est
et ardens plurimum ministratur tutius inunctum exterius cum rosato oleo
super testiculos et peritoneon quod per os interius. Sexta est andacocha: est
spes trifolij qua impinguntur equi: de cuius succo. 3. iij. bibantur cum
3. i. aque mellis pauci. Septima est myrrha alba: dicitur princeps. 3. iij. huius
ca. de eaq. melior est illa que ad albedinem desinat et rubedinem non co-
mixta cum ligno: bibatur de ipsa pro casu presenti sabs quantitas cum. 3. iij.

Et de compositis et. Donit medicinas compositas: Fa ibi. Com-
positum tertia ibi. Et iterum quarta ibi. Et iterum quinta ibi. Et
iterum sexta ibi. Et iterum. Patet. De multitudine exuberationis sper-
matis et humoris qui est ante urinam et qui egreditur post. Cap. xxiij.

Ausa in hoc et.

hic determinat de multitu-
dine exuberationis seminis: pri-
mo ponit causas: semido

dua. 3. trium seminis lactuce et seminis
portulace amborum ana. 3. iij. bibatur
cum aqua lentium. Et iterum seminis ru-
te et castorei et seminis iusquamini albi om-
nium partes equales: cuius dosi sit. 3. i.
cum vino comixto. Et iterum seminis ru-
te anisi amborum ana. 3. i. castorei iusquia-
mi albi amborum ana. 3. iij. ros. rubearum et
balaustriarum amborum ana. 3. iij. terantur
et cribellentur: et sic dosi. 3. iij. cum aqua
frigida: aut vino permixto. Et iterum ra-
dicis lilij pondus. 3. iij. seminis rute. 3. iij.
balaustriarum. 3. v. sumatur de eo pon-
dus. 3. iij. cum oximelle. Et iterum semi-
nis lactuce. 3. tres et. 6. seminis rute. 3. i.
balaustriarum pondus. 3. iij. seminis agni-
casti. 3. i. et est dosi vna. Et iterum copo-
situm calidum radice canne sicce et ozimi
montani et myrrhe omnium ana. 3. iij. eu-
forbij. 3. 6. seminis rute et bautie et agni-
casti et sansuci aggregentur omnia: et sit
dosi eius pondus. 3. i. Et iterum radice
plante nominate testiculus canis et semi-
nis canabis capestris amborum ana. au. f.
viij. seminis agnicasti torrefacti au. f. se-
minis caulis aque au. f. i. et sit dosi quod
bibitur de toto au. f. i. cum vino nigro sti-
ptico quod iam permiscuit aqua.

De multitudine exuberationis sper-
matis et humoris qui antevrinam et eius
qui post egreditur. Cap. xxiij.

Ausa i hoc aut est

in spermate: aut in vasis spma-
tis: aut in renibus: aut in lacertis conser-
uantibus ipsos: aut in principijs. Et
causa que est in spermate: aut est multi-
tudo eius pro paucitatem coitus et multi-
tudinem acceptionis generantium spma-
tis: quoniam si multiplicatur et grauantur eo vasa
spermatibus indiget motu expellente ipsos.

3. i. yreos. 3. iij. rute. 3. tres balaustriarum. 3. v. terantur et pulueris horum
dosi sit. 3. iij. cum. 3. i. oximellis. Septima recipit seminis lactuce. 3. tres et
5. seminis rute. 3. i. balaustriarum. 3. iij. seminis agnicasti. 3. i. terantur et ho-
rum pulvis dosi vna est. Octava recipit radice canne sicce ozimi mon-
tani myrrhe an. 3. iij. euforbij. 3. 6. seminis rute bautie agnicasti sansuci. i.
matorane an. 3. i. aggregentur omnia simul conterendo: et sit dosi eorum
3. i. Nona recipit radice satirionis quam aliqui nominant testiculi can-
is: seminis canabis capestris an. au. f. viij. seminis agnicasti torrefacti
au. f. iij. seminis caulis aque au. f. i. conterantur omnia sitq. dosi eorum aure. i.
cum. 3. i. nigri vini stipitici dulci aqua limphati.

De multitudine exuberationis spermatibus et humoris qui ante urinam
et eius qui post egreditur. Capitulum. xxiij.

Ausa in hoc et.

In hoc capi. preiudicat cam

exuberationis plurime sperma-
tis et humoris qui exit ante urinam aut post in quod species.

Secundo exequitur de prima specie: ibi. Et causa que est in spma-

te. Tercio de secunda. Et causa que est in vasis. Quarto de quarta: ibi.

Causa vero. Quinto de tertia: ibi. Et causa in renibus. Sexto de qu-

ta: ibi. Causa aut. Septimo de causis emissionis interdum multi humo-

ris ante urinam in mulieribus: ibi. Et accidit quandoq. In. i. pte dat. v. cas exuberatiois multe spermatibus et humoris qui exit ante

post urinam. Prima est a spermate plurimo aut tenui vel calido acuto. Secunda est

ex vasis spermatibus debilibus in retinendo: vel fortibus in expellendo vel lesio te-

tano spasio aut palysia. Tertia est ex renibus quoniam si habent ardore coitus vel ex-

cessu ipsius. Quarta est lacertis spma retinentibus et obseruatis h in suis

vasis quoniam ipsi spasman aut palysicant. Quinta est a principijs maxie a ce-

rebro quoniam frequentant cogitationes et colloquutiones circa actus coitus.

Et causa et. In. iij. tangit. iij. modos pro quos spma erube-

rant exit causa sui. Primus est spma supabundantia

pro parum coire et nutrire cibis multiplicantibus spma sicut lacte et ouis et

De partibus

3. aque lupinorum vel aque
absinthij. Octava est cy-
minum: de cuius pulue-
re bibatur. 3. i. cum. 3. iij.
purete cicerum.

Et de copo-

stis et. In secunda

scribit nouem medicinas

propositas calidas minue-

tes spma. Prima est via

ciminum: et ipsum descri-

bit quadruplici descriptio-

ne quoniam spma: trac. iij.

capitulis. iij. 2. iij. et. 3. i.

3. dosi eius est. 3. i. cu. iij.

3. vini albi. Secunda. 3. i.

pinearum excorticatarum

frigarum bdellij an. 3. i.

balaustriarum et rosarum

an. 3. v. seminis rute. 3. iij.

seminis agnicasti. 3. v. co-

terantur omnia simul et

cribellentur: et sit dosi eo-

rum. 3. iij. cu. iij. 3. i.

purete cicerum. Et intentio in

pineis est relique medici-

ne. i. b. pinee ponitur vt

ducatur medicina reliqua

aut virtutes earum ad me-

bra spermatibus. Et ideo

friguntur vt inde franga-

tur seu debilitetur ipsa

virtus qua coitum exci-

tant. Tercia recipit ane-

ti. 3. iij. seminum lactuce

et portulace an. 3. iij. co-

teratur infundit: et de pul-

uere horum. 3. iij. bibant

cum. 3. i. aque lentium.

Quarta recipit seminis

rute castorei seminis ius-

quamini albi an. 3. i. terant

et dosi horum. 3. i. cu. iij. 3.

vini albi liphati. Quinta

ta. recipit seminis rute et

anisi an. 3. i. castorei: ius-

quamini albi an. 3. iij. rosa-

rum rubearum balaustra-

rum an. 3. tres: terantur

et cribellentur: et sit dosi

pulueris horum. 3. iij. cu-

3. i. aque dulcis frigide

vel vini limphati. Sexta

recipit radice lilij cele-

si signa: tertio curat: si ibi. Illam scitiam ibi. Minoretur. Dicit primo qd
causam multitudinis aut est in spmate. De signis. Cap. xv.

Illam et. Dicit signa: primo qd ca est in spmate:
fo qd ca est in infirmitatibus: tertio excurat
se qd ca est in renibus: quarto qd ca est in lacertis: qnto qd est
applicatio: si ibi. Et illius scitiam ibi. Et illa quarta et. Di
cit primo qd quando cau.

Jacobus

caribus electis et vino
ru. quo fit ut sperma au
cum grauit vasa spma
tis et egeat na expulsi
eius ex vasis ppris que
se pstringendo super ipz
applicat ut eijctant fo
ras et ide apitur meatus
expellens supfluitate sp
matis adaucti. Secus
est spmatis nimia tenui
tas siue debilitas substa
tie iphus qua fit ut fac
le resudet a vasis sicut o
tenue facile resudet pstri
ctos meatus. Tertius est
spmatis mordax acuitas
qua pungit et stimulat et
nas cogit ut ipz expellat.

Et causa et.

C In. iij. tangit cas. iij.
exuberantie spmatis a v
sis iphus pcedens. Prima
est debilitas retentive ipo
rum qua nimis abinde sp
ma labi a se pmittit. Se
cunda est excedens fortitu
do virtutis expulsiue ip
soz: qua nimis abinde sp
ma ex se depellunt. Ter
tia est in iphis moribus of
ficialis: ut spasmus aut te
tanicus: q in vasis spmatis
necessario facit mor ex
traneos: per quos expul
siua irritata mouetur ad
spma expellendum: sicut ex
pulsiua nocui expellit a
membis alijs vt stous euo
mit qd ipse ledit fortiter
comotus et qd alteratur
in eo cibis et ad malam
acuta qualitate mutat.
Et circa istam cas notat
hic duo. Primus e qd ad
vltimum. i. summari lo
quendo iste spasmus est
pressio vazo: spma retentiu et mebrum retinens pressum et irritatum
est expressio spmatis. Sed e qd spasmus vazo spmatis est solutiuus. i.
coadunans ad spmatis expulsiue: sed lacerti ani spasmus anuz stringit et
retinet feces. Et cas istoz e qd lacert ani ppte creat est ad retinendu feces
in logone. Et spmaticoz vazo lacertus creatus est ad expmendu spma
in hls cu pntia. Quarta est palyis seu mollificatio mebroz spmatis pp
qua no satis spma retinetur: sed ei laxatur atq dilatat meatus ad exitu.

Causa vero et.

C In. iij. dicit qd exuberantie spmatis cau
sa se tenet ex pte lacerti cuius est coferuare
spma: vel a spsmo istius lacerti dependet quo spma comprimitur: vel paly
eius seu mollificatione relaxante vasa sil cu meatibus spmatis ad exitu.

Sed causa et.

C In. v. dat. iij. cas exuberantie multe huius
tatis que a coeuitibus et post vnam exi et p
det in pmo camisia aut braccis iphis adherens sua viscositate et est mala
destrui significans virtute et et corpus. Vel hic intelligi q pender in pan
no siue adinstar panti vel tele arance i supremo vincto q dicit hsp. pmo.
Fa. Crassities vt arance tela supnatans vne est vituperanda: significat
enim egru eliquari. Prima ca huius est vehementia desiderij et ardoris
coitus liquefaciens renes et adipem eoz. Secda est excedens multitudo col
tus renes et adipem renum liquefaciens et totum corpus: et horum crassi
ties post sperma et vnam vel simul cum eis frequenter emittitur.

Causa aut et.

C In. vi. dat cas tres multitudinis exuber
tione spmatis pendentes a pms principijs et
actibus eoz. Prima est circa coitu multa et frequens cogitatio per qua
virtus impans motiua inducit ad mittendu plurima mam spmatis ad
mebra spmatica. Secda est auditus frequens vboz de amore coitus et acti
bus iphus similiter incitans motiua ipantem ad mittendu plurimum san
guinem testibus. Tertia est cu simile huic accidit illi q multu coire na de
siderat. i. q multa ma mittitur ad vasa spmatica pro generatione copio
si spmatis: q propter monef ad operatione expulsiue rei supabundatis
vel motu debili expellendo aliqd vne aut humoris quasi saluatis pce
dentis spermar: vel motu forti quo sperma descendit et foras emittitur.

Et accidit et.

C In. vij. reddit tres cas pp quas accidit in
terdu mulieribus multos humores emittere
ante suam vnam et qd cuz ipsa et qd post eam. Prima est superflua
mollificatio laxans os matricis: q propter assidue fluere pmittit supfluita
tes que matrici affluunt. Secda est in eis debilitas suorum vazo: spm

ex vasis cu applicatione sua sup ipsuz et
pducit illud ad aptionez meatus qui est
expellens supfluitatem: aut pp suam re
nuitatem quare resudat sicut resudat o
tenue: aut pp suam acuitatem et mordica
tionem: quare mordicat et est necessariu
nature expellere ipsuz. Et causa que
est in vasis spmatione aut est debilitas re
tentive pp malitiam complexionis: aut
propter vehementia virtutis expulsiue:
aut ppter egritudine officialem ex spas
mo: aut tetano que necessario facit mo
tus extraneos: quare mouetur expulsiua
pp illud et expellit spma sicut ipsa expel
lit nocuum aliud que admodu accidit
vomitus cum aliquid nocet stomacho et
apud alterationem cibi. Et ad vltimum
spasmus ipse est pressor et expressor est ei
ciens. Et scias qd spasmus mebroz sper
matis est solutiuus. Et spasmus lacerti
ani est retentiuus: quoniam lacertus ani
est creatus ad retinendu: et ille ad expri
mendu: aut est mollificatio in eis: qua
re non retinetur pp dilatationem accide
tes in meatibus. Causa vero in lacer
to conseruatio est spasmus iteru et mol
lificatio. C S3 causa in renibus est qm
qngz accidit adapi eorum liquefactio ex
vehementia desiderij coitus aut multitu
dine coitus quare egreditur ex coeunti
bus post vnam etiaz ex ea res plurima
pendens in panno et est mala destruens
virtutem et corpus. Causa aut in prin
cipijs est sicut si multiplicetur cogitatio
in coitu et auditus suorum verbor: vt ac
cidat ei qui desiderat in natura coitu si

sa est semen et. Diminutio. i. pollutionis. Euz presentia alla
a C Et illius et. Dicit signa qd ca est in infirmitatibus: et erectio. i.
pp ptractione et motu. Signa. i. significantia de renibus: et lacertis vel
in principijs.

Inoretur cibus et.

C De cura. Cap. xvij.
C Dicit ponit curaz et po
nit ipsam in breui quia
cura pot patere ex ia di
ctis

mille illi quare mouetur ad operationes
suam aliquo modo motus debili et emit
tit humorem aut vnam: aut forti et descen
dit sperma. C Et accidit qngz mulieri
bus emissio humoris plurimi ante vnam
propter mollificationem oris matricis et
debilitatem vazo: spermatis earum
etiam propter has causas predictas.

De signis. Capitulum. xxv.

Et in qua e cau

sa spmatis multitudo no sequi
tur debilitas et diminutio cu multitu
dine coitus nisi sit corpus debile et vasa sp
matis fortia: tunc. n. significat illud mul
tutudo eius quod egredit et eius equali
tas cuz debilitate adueniente corpi ex eo.
C Et illam que est propter tenuitatem
eius significat tenuitas spermatis cu pre
sentia. C Et in illa que est pp acuitatez
et mordicatione eius sentit ipsa in egres
sione. Et qngz est cu ea ardor vne et est
color eius ad citrinitatez decliuus. Et si
gnificant ipsaz cause preterite ex cibis et
motibus. Et illius que est ca debilitatis
in infirmitatibus et in virtute sua retentiva signu
est qd descendit sine erectione. Et simili
ter si est illic mollificatio. C Et cuz illa
que est ex spsmo est erectio: et similiter
cum illa que est a vehementia virtutis ex
pulsiue amplius mollificationi et spas
mo assunt signa.

De cura. Capitulum. xxvi.

Inoretur cibus et

fiat euacuatio: et administretur

multa in coitibus exuberantionez effluetis cu satis sua fortitudine san gu
ne munitum calore et spu. Secundo dicit qd multitudo spermatis qd exi
et eius equalitas in modo substantie propter bona digestionem cu debili
tate corporis ex coitu significant corporis debilitatem cu fortitudine va
sorum spermatis vnde procedit exuberatio spermatis in coitu.

Et illam et. C In. ij. dicit qd tenuitas siue subtilitas substantie
spmatis manifeste appens in spmate qd exi signi
ficat multitudinem exuberantie spermatis in coitu a tenuitate spermatis
qua facile labitur et abundanter proculdubio procedere.

Et in illa et. C In. iij. dicit qd acuitas et mordicatio qd spma
ge infert in exitu suo significat spmat exuberant
tiaz in coitu plurima ab acuitate cu mordicatione spmatis pcedere. Secdo
dicit qd ardor vne qngz associat hac spmatis acuitate pp copationem et
colligantia vazo spmatis cu collo vesice. Tertio dicit qd vne color ruc
est decliuus ad citrinitate: vel pp choleram que sibi imiscetur: vel pp ardo
rez que vesice imprimunt mebra spmatica supcalefacta cu ardore spmatis.
Quarto dicit qd cibi et potus calidi cholericis et motus fortes quibus cho
lerizantur sanguis et humores cu precesserint significant spermatis exu
berationem multam in coitibus ab acuitate spermatis procedere.

Et illius et. C In. iij. dicit qd descensus spermatis et exitus eius
sine virge erectione significat spmatis exuberatio
nem in coitu fieri a debilitate retentive virtutis mebroz spmatis vel ab
hoz mebroz mollificatione siue paly. Discernitur aut inter hec signi
ficata per signa palyis que prius dicta sunt tertiu secunda cap. iij.

Et cuz illa et. C In. v. primo ait qd cu virge erectione et
ma foras exi in exuberatione plurima spma
tis procedere a spsmo qui expressiuus est: et prebet auxilium ad spermatis
expulsiue. Secdo dicit qd similiter est erectio virge in exuberantia sper
matis quem efficit fortitudo vehemens virtutis expulsiue mebroz spe
matis. Discernitur autem inter istas duas exuberationes per signa spas
mi que primam associant et non secundam. Tertio dicit qd mollificatio seu
palyis et spasmus signa habent qbus cognoscuntur: et data sunt prius
tertiu fa: palyis quidem capitulo tertio: spalmi vero sexto.

De cura. Capitulum. xxvii.

Inoretur et. C In. b. c. pmo agit de cura exuberatio
nis spmatis multe i coitu ex spmati abu
dantia cu fortitudine corporis addis vna clausula de cura eius q fit ex spma
tis acuitate

De partibus

matris in retinendo: ipm
quapropter deorsum fre
quenter labit inuolunta
rie foras egrediens. Ter
tia est qd alie cause supra
dicte que in vasis spma
tis mrice aut vesice mu
lieruz faciunt abundare
humiditates pronas ad
exitum.

De signis. Cap. xvij.

Et in

qua est et.

C In hoc cap. pmo agit
de signis exuberationis
multe spermatis ex abu
dantia spermatis in cor
pore forti vel ipsius abu
dantia propter fortitudi
nem vazo: spermatis
in corpore non forti. Se
cundo propter tenuitate
spermatis: ibi. Et illa q
est. Tertio propter eius
acuitatem: ibi. Et in il
la que. Quarto pp debi
litate retentive virtutis
mebroz spermatis et
mollificationem hozuz
ibi. Et illius que est. I
Quinto propter spsmu
hoz mebroz: ibi
Et cum illa que est.

C In. i. pte primo ait qd
ad multitudinem coitus
no sequunt corporis de
bilitas et diminutio suar
um virtum et sue carno
sitatis in exuberatione il
la spmatis que procedit
ex spermatis multitu
dine: nisi quando corpus de
se debile est et vasa spma
tis cum hoc fortia sunt.
Nas si corpus forte est et
sperma plurimu corpus
intrinsece et inoue fert

etis. Adustione. I. acuitate. eius. De multitudine pollutionis. L. xxvij.
Ause eius 7c. C. hic determinat de multitudine
 pollutionis: 7 p. 3. Sup. ceruicē. i. sup.
 p. 1. De causis. I. supra pmo capitulo huius locutionis 7 si-
 mil. 7. 7. agnum castum.
 De paucitate spermatis 7 exitu eius filoso. Capitulū. xxvij.

Jacobus

matris acuitate. Secundo
 de cura iſtis ex spasmō
 vel mollificatōibz. Et
 iam diximus. Tercio ex
 spermatis tenuitate: ibi
 Equatio autē tenuita-
 tis. Quarto ex debilita-
 te retentive: ibi. Confor-
 tatio autē. Quinto ex
 fortitudine virtutis expul-
 siue: ibi. Virtutis 7o. Et
 sub hac intelligi pōt
 cura illius que fit ex for-
 titudine virtutis sperma-
 tis in attrahendo sibi et
 bene digerendo multam
 spermatis materiā cū
 debilitate corporis.

C. In. i. parte sub tribus
 preceptis dat exuberantie
 spermatis curā ex reple-
 tione cum robore corpo-
 ris: cum timetur eius de-
 bilitatio processu tempo-
 ris a nimia spermatis eu-
 cuatione. Primum est mī-
 norare q̄ritatem ciborū
 ut minuat inde sanguis
 qui spermatis est mate-
 ria. Secundū est euacua-
 re per phlebotomiam dex-
 tre basilice sanguis mul-
 titudinem. Tertiū est fre-
 quenter illa ministrare q̄
 sperma deficiant 7 ipsū
 minuant precipue frigi-
 da que ipse dixit p. ca.
 xxij. tra. p. 1. Hic p. cu-
 ra illius exuberantie que fit a spermatis forti acuitate quarū addit pceptū:
 q̄ administrant ea que temperant humores adustione 7 acuitate dicta su-
 perius sicut portulaca lactuca endiuia limones arengie. Et purgant hu-
 mores cholericos 7 salis 7 adusti melancholicos.

Et iam diximus 7c. C. In. ij. dicit q̄ 7az dedit curā spā-
 mī 7 paralyſis a gbus interdū fit
 sperma exuberans in actibus coitus vt tertiū fa. c. iij. dat curam paralyſis
 7 ca. vij. dat curam spāsmi: queramus ergo ibi doctrinam cure horum.

Equatio aut 7c. C. In. iij. primo ait q̄ tenuitatis sperma-
 tis correctio seu moderatio substantie ip-
 sius fit apte per calida stiptica cū defecatiue que prius dicta
 sunt in ca. xxij. trac. presentis. Secundo dicit q̄ ex cibis etiam ingrossati-
 uis fit: vt sunt pulres facte de riso aut milio 7 triticū elixir adinstar pul-
 tis 7 vaccini pedes bouis aut vituli.

Confortatio 7c. C. In. iij. dicit q̄ debilitata retentia vir-
 tus membrorum spermatis confortat stiptica
 in potu receptis 7 limitis deforis supius dictis: sicut vinis grossis rubeis
 stipticis mastice gallis simach balauſtis accatia phidys que trita biban-
 tur cum vino stiptico vel aqua ferrata aut superungantur membrīs sperma-
 tis vel illinantur mixta cum oleo myrtino vel masticino.

Virtutis 7c. C. In. v. primo ait q̄ excessus fortitudinis vir-
 tutis expulsiue membrorum spermatis faciens
 in coitu spma exuberare sedat seu mitigat infirmitatibus in gbus est ali-
 qd stupefactionis vt papauer albo comesto 7 inuncto lactucis 7 portula-
 cis. Et hic subintelligit q̄ excessus fortitudinis valet spermatis in attrahē-
 do nimis a debili corpore mām spermatis sibi curat ab infirmitatibus in g-
 bus est aliqd stupefactionis. Secdo dicit q̄ menta est nobilis medicina cō-
 rens ad spma ingrossandū 7 ad corroborandū mēbra spermatica in retinē-
 do ipm. Et de hac dicit p. in fo huius ca. de ea q̄ oppilat vasa spermatis
 Tercio notat b q̄ inueniunt in quorūda libris cōposita medicamina cō-
 tra multā spermatis exuberantione: 7 de multis eoz timet ne potius adau-
 geant sperma. De multitudine pollutionis. L. xxvij.

Ause eius 7c. C. In hoc ca. primo agit de causis
 ra eius: ibi. Et sim modum.]

C. In. i. pte primo agit q̄ cause pollutionis sunt eedez cū causis exuber-
 ationis spermatis 7 motus eius vt repletio cū fortitudine virtutis vel forti-
 tudo membrorum spermatis in attrahendo 7 expellēdo vel tenuitas spermatis 7
 eius aquositas: vel acuitas eius vel spasmus aut tetanus valet spermatis
 vel hōz paralyſis. Secdo dicit q̄ q̄nq̄ nō sunt iste pollutiones nisi in hora
 somni 7 maxime cū sit somnus super dorsum ceruicem 7 renes 7 in lecto
 pollitrenes. n. per hoc supcaletur 7 vasa spermatis: vnde cōmouetur 7 di-
 latatur 7 calefit spma coadiuuante ad hoc caloris 7 spūs 7 sanguinis re-
 tractione somni hora ad intra.

Et secundū 7c. C. In. ij. primo ait q̄ sicut dicta est eadē esse
 cā pollutionis 7 exuberantie supius spma-
 tis in actibus coitus ita b dicenda est eadē esse cura: cū remota cā rema-
 ueat eius ppius effectus. Secdo dicit q̄ lamina plūbi sup dorsū 7 renes

It propter 7c. C. hic determinat de paucitate se-
 minis: 7 dicit q̄ fit ppter causas
 que sunt contrarie causis exuberationis 7c.
 De regimine eius quem ledit coitus. Capitulū. xxix.
Portet vt 7c. C. hic determinat de regimine ei⁹ quē
 ledit dimissio seminis: 7 p. 3. in ca. stōi.

Et eius cura est illa cura. Et stricture la-
 mine plumbi super dorsum est impressio
 magna: verum quandoq̄ nocet renibus:
 quare oz vt attendatur hoc in eo iterū:
 7 similiter in lecto infrigidantia: 7 dor-
 mire super folia salicis 7 similia.

De paucitate spermatis 7 exitu eius
 filoso. Capitulū. xxvij.

It propter causas
 que contrarie sunt causis exu-
 berationis: 7 multiplicatur in
 laborantibus 7 exercitantibus. Et
 raratio eius est curatio paucitatis coi-
 tus. Et cura exitus filosi est illud qd
 humectat.

De regimine eius quem ledit dimis-
 sio coitus. Capitulū. xxix.

Portet vt hmoi
 homo pueniat ad ad confortan-
 dum stomachū suū: 7 ad hoc
 vt eius digestio bona fiat cū eis que bi-
 buntur: 7 epithymatibus: 7 emplastris
 predictis in capi. stomachi vt cōtingat p
 id succursus debilitatis accidentis p id
 quod euenit ex coitu ppter necessitatez:
 7 cum medicinis que sunt ad cor vtiles.

De paucitate spermatis 7 exitu eius filoso. Cap. xxvij.

It propter 7c. C. In hoc ca. pmo agit de causis pau-
 citatis spermatis. Secdo de eius cu-
 ra: ibi. Et curatio. Tercio de cura filosi spermatis exētiis: ibi. Et cura.]
 C. In. i. pte primo ait q̄ paucitas spermatis fit a causis illis que pte sunt
 causis multitudinis exuberationis sicut est penuria laudabilis sanguis: 7
 nō vti cibis q̄ spma multiplicat: imo p̄ris 7 mēbrorū spermatis debilitas i
 attrahēdo 7 in digerēdo mām ipsius 7 neq̄ curare neq̄ cogitare neq̄ au-
 dire loq̄ de actibus coitus 7 pusillanimitas 7 verecūdia 7 pncipaliū mē-
 brorū debilitas. Secdo dicit q̄ paucitas spermatis plima i illis est q̄ nimis
 laborat: 7 q̄ exercitijs supfluis vtunt: q̄ resoluit p hec de spmati mām plm.

Et curatio 7c. C. In. ij. dicit q̄ eadē est cura paucitatis sper-
 matis cū cura que dicta ē paucitatis coitus
 seu diminutionis eius ca. xij. trac. p. 1. 7 ca. vi. illud sequētibz puta cō-
 fortatio membrorum pncipalium nutriti cibarijs que bonū sanguinem 7
 sperma multiplicant: 7 tēperare cōplexionem frigidam cū calidis: calidā
 cū frigidis: 7 gradatim exercitari cum moderamine in coitu: vt genera-
 re sperma natura assuescat: 7 hoc multiplicare.

Et cura 7c. C. In. iij. dicit q̄ exitus spermatis filosi 7 modici sic-
 ti 7 prolifici cura ē qd hūctat subalr 7 q̄litate in-
 terius 7 exteri⁹. Interius egdē 7 subalr sic potus lactis asine vel cap vac-
 ce aut mulieris: iura gallinarū caponū aut vituli: vel colaticis: tremula
 vel mollia gallinarū iuuenū oua: potus vini rubei maturi vino dulci
 aq̄ liphati. Qualitative 7o 7 iterius cū fructib⁹ hūidis vt prunis phicis
 pomis fragis cerasis amigdalato 7 hordeato. Exterius vō q̄litate qdē
 cū balneis aq̄ moderate calide i qd⁹ sint malue bifmalue viole cū scie limi
 7 p inuētiōis cū oleis hūidis: sic violaceo sisamio vel de lilio vī de amig-
 dalis dulcib⁹. De regimine eius quē ledit dimissio coitus. L. xxix.

Portet vt 7c. C. In hoc ca. pmo docet lesos ex dimis-
 sione coitus regie confortantia stōm.

Secdo p alterationē membrorum coitus: diminutionē spermatis 7 supio-
 rum exercitijs: ibi. Et administrant. Tercio per coitus diminutionem 7
 somnum post coitum 7 ludicia cibosibz. Et oportet vt.]

C. In. i. pte primo generalr pcepit in casu confortare stōi: q̄ cōiter ex dimis-
 sione coitus ledit in cibi appetitu 7 in eius digestionē pp malos spermatis
 retenti 7 corrupti fumos 7 vapores q̄ ad ipsū ascendūt 7 ipm debilitāt.
 Secdo pcepit in spali cōfortare ipsum per hec que bibunt sicut p supiū de
 abinthio vel rof. vel modicū vini boni aromatici sicut est vuaratiavel
 maluisia. Tercio pcepit ipsum confortare per epithyma de ags abinthij 7
 mente cū modico grosso vino stiptico que pāno ibibite sibi supponatur
 actualiter calide. Quarto per empla dicta supius tertiū. xij. tra. ij. ca. iij.
 qd intulatur de debilitate stōi. Et hec adhibeantur ad succurrendū debili-
 tati illi que stō accidit ex coitu dimisso pp necessitate emittendi spma ouz
 nā exigit vel pp necessitate abstinerēdi a coitu causa voti emissi vel religio-
 nis vel carceris vel alicuius alterius talis. Quinto p medicinas que cor-
 di conferunt vt sunt rose sandali cinamomum macis: que trite fumantur
 cum cibis aut potibus vel super stomachū ab extra applicentur intersu-
 ta telis cum bombace modica sub forma scuti.

De partibus

bene stricta ligata fortez
 facit impressionē in sedā
 do 7 prohibendo venire
 pollutiones. Ingt fo hu-
 ius. c. de alanno qd est
 plūbi. Et ligat lamina
 plūbi sup locū renū: 7
 prohibet pollutionē fre-
 quentē 7 sedat desiderū
 coit⁹. Tercio dicit q̄ hec
 plūbi lamina sup dorsū
 7 renes fortiter cōstricta
 renibus interdū prestat
 nocumentū nimis infrig-
 gando 7 oppilādo ipos:
 quare attendendū est ne
 ipsa nimis cōtinuet. Et
 interdū accidit q̄ nimia
 ipsius p̄tinuatio ledit nu-
 chaz 7 nervos vī debili-
 tatur motus inferiorū.
 Et q̄nq̄ ascendit nocumē-
 tum ipsius vsq̄ ad cere-
 brū taliter 7 intū q̄ fit
 ligatura vel tremor i cor-
 pore. Quarto dicit q̄ si-
 militer iuuat sponere le-
 cto res infrigidantes si-
 cut rosauiolas nenusar
 sandalos omnes pulueri
 zatos que vasa spermatis
 7 renes infriident. Quin-
 to laudat q̄ dormiat su-
 p folia salicis 7 eis simi-
 lia sicut folia quercus 7
 folia pīrorum 7 folia vi-
 nee ferentis vvas acer-
 bas.

De lapsum. l. erectio nem virge. Ista nomina sunt nomina ludis: an
ipsum. l. coitum. Numerum dierum: qz interponit plus de spacio. In lu
dis. i. in ludis in qbus fit exercitatio mebroz supioruz. l. brachiorum.
De regimine eius qui plurimo vitur coitu z nocetur eo z debilitat
ipsum: aut leditur visus z sensus eius z caput aut nervus accit ei tre
mor.
Capitulum. xxx.

Portz

vt administretur
tur zc. C In
precedentibus Aui. po
sunt regimē eius qui vit
tur multo coitu z nō de
bilitatur ex eo. Hic pōit
regimē eius q vit z no
cetur: primo ponit curā
qz cum multitudine coi
tus est debilitatio: qz qn
apparet debilitas visus:
tertio qn appz tremor in
mebris: tertia ibi. Qd si
apparet tertia ibi. Si
aut. Dicit primo qd de
bet administrari cibaria
calefacientia z humecta
tia que sint pauce quāti

Jacobus Et admini

stratur zc. C In. ij. dat
precepta. v. ptra lestonez
ex dimisso coitu. Prīmū
ē adhibere sup membra
coitus. l. testiculos z va
sa spmatis medicinas fri
gidas q spma dminuat
quas postea dicit capi.
xxij. tract. pntis: qd de
cura est priapismi: vt in
aq frigida sedere frequē
ter z iacere sup rosas z
salices z laminam plūbi
renibus apponere. Scd
est bibere medicinas fri
gidas que generatoz sp
matis obuiant sicut sunt

nenufar cāphora lactuca portulaca lentes. Tertiū est in stratis seu lectis
apponere que iuuare solent ptra priapismum z etiā in huius inunctioni
bus vt rosas salices cāphoram sandalos flores nenufaris. Quartū est vi
mittere cūcta que generāt z multiplicāt spma: sint cibi vel potus vel me
dicine date intus aut extra quoz ipse meminit ca. xij. tract. pntis: z in se
capitulis illud sequētibz. Quintū est assidue vti exercitiis mebroz su
periorz sicut colli capitis brachioz manūz vt a mebris spmatis dūer
tatur sanguis qui spmatis mā est: z ad superiores declinet pteculas. Et
hic tria tangit exercitia talia. Prīmū est pmissio altatab. l. manuum ptra
manus vel manūz versus humeros vt rustici faciunt in frigido tpe qua
tinus hoc motu se calefaciāt. Scdm est fauliget vt dūz forti manutergio
duoz viroz colla vna ligantur z positis manibus z genibus ad terras
retrocedendo fortiter attrahunt per colla alligati. Et in picardia vulga
riter vocatur id ludis eskignecat. Tertiū est lapidis magni eleuatio
cum vtrifqz manibus: deinde proiectio cum altera tñ quāto remotius a
se potest iaciens: z consimiliter proiectio lancee.

Et opz vt zc. C In. ij. pte dat sex alia pcepta contra lestonez
ex dimisso coitu. Prīmū est nō subito totaliter
coitū assuetum relinqueret: sed gradatim potius z paulatim: non. n. susti
net nā intrinsece z innoxie repētinas mutationes. Scdm est q illi q coi
re solent in principio noctis dimittant coitū per vñ diem vel per duos
dies atqz ad horā somni tertiē noctis ante vel post coitum: z tunc semel
coeant: deinde pluribus diebus abstineant qz prius fecerunt. Tertiū est
q ipi rectitudo dietā inter vices coitus: sic qz sobrii sint in cibis z poti
bus nec vtantur eis qui sperma multiplicat. Quartū est q ipi post coi
tum dormiant vt debilitate virtutes eoz somno reparent z fortificent.
Quintū est q ipi gradatim pueniant ad dminuendū numerū dieruz
coisueti coitus vt si in septimana tribus diebus coire soliti sunt: nō coeāt
nisi bis: deinde nisi semel oi septimana. Aptus vñ modus diuertendi ani
mum a desiderio frequēti coitus per occupationes in ludicis fit: vt in lu
do palme vel in venatione vel in volatu crebro auiū pte. Summarie
vero corpus exercitetur forti exercitio z vitentur ocia. Iuxta id Quisqz.
Ocīa si tollas periere cupidinis artes. Sextū est vt cibis quibus succur
ratur virtutibus suis iam debilitatis sicut pane mundo de sano frumen
to preinfuso in vino bono forti claro subrubet coloris.

De regimine eius q plurimū vitur coitu z nocetur eo z debilitat ipsum:
aut cui leditur visus z sensus ipsius z caput ei: z accidit ei tremor. L. xxx.

Portet vt zc.

C In hoc ca. primo agit de cura no
cument z debilitatis ex nimio coi
tu. Scdo de cura debilitatis visus ab excessu coitus: ibi. Qd
si appeat. Tertiū de cura tremoris ex coitibus. Si autem. J
C In. i. pte dat. ix. regulas ptra debilitatem illatā a coitu. Prima est ge
neralis q ille qui a coitu debilitatus est calefiat z humectetur per cibos
electos faciles digerē qui sub qritate modica plurimū prestent alimentū
vt sunt recentis ouoz vitella: testiculi galloz qui non coierūt: carnis aq
z succus siue collaticium galline capones pdr faseanus. Scda est q bal
neetur in dulci aq calida pro mebroz suoz humectatione z attractione

tatis z multū nutriti: quoz paucū nutrit multū sicut testiculi gallo
ruz z oua foribilia: cū balneationibus. l. humectantibus. Nota qd aliqui
habent gaudiū in ludendo: z id debet ludere cū eis. Exerci
tis. l. exercitiū leue z maxime ante balneū: vt p3 tertia pte. Cū supflui
tate in humectatione. i. dum humectatio multum superflua sit.
a C Quod si appeat zc. J Ponit regimē qn cum multitudine coitus est

strentur calefactio z humectatio cum ci
bis bonis quozum paucū nutrit pluri
mum: z cum balneationibus: z aroma
ticiis: z regimie: z facere vt ipi dormiāt
z gescant: z letari in ludis qui letificāt.
Et lac qdem ouinum z vaccinū est vebe
mentis iuuamenti ad pfortandū z viuifi
candum cum sumitur de eo in ieiunio z
cū quātitate qua digerāt z dormiāt sup
ipsum. Et oportet vt administretur exer
citiuz preparationis. Et qn administratur
mithridatu aut diamschū cum supflui
tate in humectatōe viuificat. C Qd si
appereat debilitas visus tūc causa eius
est cerebruz: quare opz vt assiduet inun
ctionem capitis sui cum eis que sunt sicut
oleum violatū: z fiat caputpurgium cum
eo: aut distilletur in aures: z vtaf introi
tu aque dulcis z aperiat visus suū in ea.
C Si autem accidat tremor ex ea tūc
si materia fuerit plurima humida solua
tur cū eis que sunt sicut pulpa coloquin
tide: aut cucumer asininus z centaurea.
Et post illud curet virga vel nervus cū
vnguentis fortibus in quibus sint mu
schus z ambra z ben z cum oleo de co
sto z nardino z delilio z oleo de cipe
ris z almabaleb z oleo de sauina z om
ni oleo calido in quo est stipticitas.

ad confortandum cū z viuificandum est lac qz cece aut ouis mane in iei
nio calidum bibitū sub tali mensura qz hoc bene digerāt z superdormiāt
vt ipsum melius digerere possit. Contra dicit pnceps Fo can. ca. de lacte
Illum autem qui bibit lac post ipsum quiescere opz vt non corrumpatur
z non accedat verum oportet vt non super ipsum dormiāt. Dic q non in
telligit de debilibz: s3 calidis fortibus in quoz stomachis somnus cor
rumpit lac cholersans ipsum vel in fumū conuertēs. Octaua est q sua
uiter ante comestiones exercitetur exercitio grato preparationis corporis ad
recipiendū cibum suscitando calorem z resoluendo supflua. Nona est q
patiens viuificatur ex acceptiōe. i. mithridati vel. 3. i. diamschū dulcis
cum. ij. 3. vini aromatici si ipse humectatus superflue fuerit.

Quod si appereat zc. C In. ij. primo agit q si mani
feste visus appereat ex coitu
debilitatus a pdebilitato cerebro procedit hec visus debilitas. Secundo
dat ptra hanc quinqz remedia visus innuere q ista debilitas cerebz pce
dit ab eius supflua defecatione per excessu coitus. Prīmū est assidue ca
put inungere violato oleo parū calefacto post rasuram ipsius vt inde hu
mectetur. Secundū est facere ex eodē oleo sepe caputpurgium attrahēdo
per nares sursum istud oleum parū calefactū vel tentas de stupis in ipso
submergere z naso imponere. Tertiū est modicūz ex eodē oleo prius ca
lefacto distillare in aures. Quartum est balneari in dulci aqua calida cū
moderamine z de aqua balnei super caput infirmi ab alto effundere per
modum embroce. Quintum est qz submergat faciem z oculos in aq sere
na z in hac aperiat ipse oculos: nam visum confortat.

Si autem zc. C In. ij. dat curam tremoris ex coitu sub qua
tuor preceptis. Prīmū est purgare superflui
tates que nervos debilitant vel per pulpam coloquintide: vel asininū cu
cumerem cum centaurea minore si plurima fuerit humida materia quāz
coitus excedens subtiliās cōmouit z fluere fecit ad nervos lassatos z in
cturas debiles. Dentur ergo pro vna dosi sequentes pillule. R. pulpe co
loquintide. 3. i. fricetur bene cum oleo ros. deinde teratur fortissime z in
corporetur cum lapdani z dragaganti ana. 3. i. z inde formentur pillule
vij. supra puluerem cinamomi. Vel dentur he pillule. R. succorum cucu
meris asininū z centauree minoris inspissatorū añ. 3. 3. bdellū macis añ.
grana. xv. incorporentur simul z formentur pillule. vij. supra puluerem ci
namomi. Secundum est inungere post purgationes virgam vel nervūz
cum fortibus vnguentis in resoluendo superfluitates nervis imbibitas z
confortando eos: in quibus vnguentis dissoluantur muschus z ambra
grīfia z ben: quod est granum de quo fit oleum dictum muscelinum. Et
b enumerat sex olea ex quibus componi poterunt huiusmodi vnguentat
sez addendo cūctos horum cere quartam ipsius partem. Prīmū valde
nervis appropriatum est oleum de costo. Secundum est oleum quod dicit
spica fit: z nardinum dicitur. Tertiū est oleum de lilio celesti quod dicit
tur yrinum. Quartum est de ciperis seu radicibus horum. Quintum de
almabaleb: id est de nucleis cerasorum expressum paruorum siluestrium.
Sextum est oleum quod de sauina fit. Addit his olea quecumqz calida
cum stipticitate: sicut masticeum vel absinthiale vel de cinamomo.

Tertium

Universitas de

Aula 2c. Hic determinat de multitudine erectionis vge & desiderio: pmo ponit cas: fo signa: tercio curat: fa ibi. Scias tertio ibi. Curatio. Primo determinat de multitudine erectionis: fo de priapismo: fa ibi. Priapismus.

De multitudine erectionis. Pmo ponit cas: imediatam & ptes a qbus fit multitudine erectionis: fo medietas: fa ibi. Et ma. Dicit pmo q causa qre vga stat erecta sicut corda est multitudine ventositatis in pib: mēbro: ruz coitus. i. in laertis. Due res sūt ex arterijs et ex vasis spermatis aut. i. ventositatis in nervo & in arterijs.

Et ma 2c. Pmo cas medietas & ponit. v. cas illius ventositatis: fa ibi. Et hec ma. Tertia ibi. Et quadoqz quar ta ibi. Et dilatatio. Igitur ibi. Et qnqz. Dicit pmo q ca mālīs est multa humiditas: s. efficiēs est pauca caliditas. Nota q qn ē multa humiditas tunc pōt eleuari multus vapor: s. quado caliditas est magna: ipsa est

Jacobus

Tertium est q si nō fuerit mā supflua peccās cū dicto tremore: sed imma terialis nervorum debilitas per vnguentum curetur tremori huic ppria q scripta inuenies tertij fa ca. xij. Quartū est bibere quātitatē opponaci & caesifitule mūde cū vni ca. 3. a que sanfuci. i. maiorane quāz patiens cōmode tolerare pōtēst: puta opponaci. 3. i. caesifitule mundate. 3. ij. dissoluant in. 3. vnica aque maiorane: & bibatur pio. i. doli.

De multitudine erectionis non propter desiderium. Cap. xxxi.

Aula 2c. In hoc ca. pmo agit de ca. pma erectio nis vge nō ex coitus desiderio. Scdo de eius causis mālīs & effectibus. Et materia. Tercio de causis iuuatibus has causas ex cute vge & dilatatione venarū inferioz: fa ibi. Et qnqz. Quarto de causis aītibz iuuatibus oēs alias predictas ex cibis: figuris & strictura anchorarū. Et qnqz adiuuat. Quinto de priapismo & causis eius: & nomine & pronostico. Priapismus vō. C. In. i. pte pmo ait q abūdātia grosse ventositatis in mēbris totius re tēte & reclusa est causa pma veluti cōiuncta tēsonis plurime virge virilis sicut corda tensa. Scdo dicit q huius plurime grosse ventositatis sup. abundātia vel pīnctur in nervo pcauo virge virilis. i. in eius ligamēta li substantia: que nervo est similis: & est vge basis orta ab osse pectinis: vel virge supenit & partibus eius ab illis arterijs quas sibi mittit cor forte in forma spumeat: aut a vasis spermatis in virgā pīndit: aut simul cōcurrit iste virez cause ad replendum virgam grossa ventositate.

Et materia 2c. C. In. ij. pmo ait q ca mālīs ex qua generat hec grossa ventositas est multa humiditas apta vētosari maxime plegmatica vel mēlica. Scdo dicit q ca efficiēns hāc vētositatem est debilis calor qui nūc dicta humiditate resoluerē nō valet: sed dissoluere pōt & aliquas ipsius vētosare ptes. Tercio dicit q hec mā de qua generat grossa ventositas vel est resudās & fixa pmanens in vasis spermatis & in illo loco vbi generat ex ea vētositas: vel nō est resudās: sed illic pgesta paulatim veluti supfluitas alimentum. Quarto dicit q qualitercūqz se habeat hec mā: & dicta ventositas ex ea genita seu resudādo hūe non: si pīndatur. i. diu duret ista vētositas & vīus eius qua superextēdit vasa hec in quibus est & veretrum erigit: hoc est ppter frigus tam dicte materie q vētositatis quo sibi potius dat impedimētum q iuuamentum resolutionis aut exitus eius: vel propter substantie sue grossitudinem qua facile resoluī vel exire foras ipsa prohibetur.

Et qnqz adiuuat 2c. C. In. ij. pmo duo cōmemorat qbus materialis & efficiēs cause grosse vētositatis & istralis cause sicut mēbra coitus iuuant in generatio ne dicte vētositatis erigētis vga & ipsius duratione. Prima est spissitudo seu plurima dēntas in cute veretri & in mēbris spermatis que sequunt iōm per quam prohibet vētositas resoluī & pmanet erigēs. Secūda est venarū inferioz pueniētium ad virgā supflua dilatatio precipue arteriarū multam illic effundētium spumaz vel ventositatē. Arteriarum enim ora pueniētium ad veretrum latiora facta sunt orificijs arteriarū mēbroz alioz: qbus sic existētibus nō minima quātitas ex vētola substantia ad nervū dirigit: vnde cū paulatim ex ea implebit ipso pleno penitus existēte: eriget sensus permanēs: vt ait Gal. vi. interior. ca. vltimo. Tercio pro exēplo dicit q hec arteriarū veretruz venientū dilatatio supflua cōmuniter accidit vel ex vehēmentia plurimū coit: qua multa vētositas ad virgā effundit: vel ex dimissione coitus ad tēpus ppter quā fortiter sperma & vētositas supabūdantes mouentur & erigūt potēter veretruz. Quarto

corruptiua ventositatis: & ideo debet esse caliditas remissa. b. C. Et hec mā 2c. Pmo ponit scdm cam: & dicit q ista mā humida resudat a mēbris seminalib: & aliqui est humiditas in ipsa vga & c. p. 3. Aut nō resudās. s. si est in ipsa vga. Hec vētositas. s. in vga. Et nō resoluī virtus eius. s. vētositatis. Nota q per frigus debet intelligi caliditas sopita. c. C. Et qnqz 2c. Hic ponit tertiā caz: & dicit q aliqui adiuuat alie cause sicut spissitudo phibēs resolutionē vētositatis. Cās istralis. i. ipsam tēsonē: spissitudo. s. cutis. d. C. Aut dilatatio 2c. Pmo ponit aliam cam: & p. 3. Aut dilatatio. s. alius humiditatis. e. C. Et qnqz 2c. Pmo ponit aliā cam: & p. 3. Utrāqz rem: s. caliditatem & inflationem. f. C. Priapismus 2c. Hic determinat de priapismo & notificat ipm & quātū ad nomē & qre ad accūs. Et dicit Gal. qd dē priapismus ad similitudinē priapi: q gre cū depingebāt priapum cum vga erecta in manibus: & p. 3. Si cōfortet. i. augeat. Et necessitas. s. cōeundi. Mlurib: s. alijs a ventositate. Amor: s. licet meditātius coit.

tio inferiorū venarū venientū ad eam sicut accidit ei cuius coitus plurimus fit vehemens & ei q dimittit coitus ad tps quare mouent in eo sperma & vētositas cuz fortitudine. Et qnqz puenit a p pismo. C. Et quadoqz adiuuant oia illa cause pcedentes: aut ex cibis calidis acutis: aut inflatiuis: sicut sunt cicer & vua & vitellus oui: & illa q aggregant vtrāqz rez sicut eruca: & illud cui inest p prietas generandi spma sicut vinū ouū. Aut ex dispōnibus & figuris sicut ē multitudine dormitionis sup collū: qre liquefiendo cōuertit spma in ventositatē: aut strictura anchorarū cū cigulis de corrigijs aut institis: qre dilatant orificia venarū. C. Priapismus vero est si confortet aliqua harū causarū: & fortis fiat erectio & remaneat & tendatur virga vt chorda qūis non sit desiderū & nēctas et post pfectionem necessitatis. Et qnqz incipit magnificari & augmētari: et plangari ppter illud quod effunditur ad ipam de materijs pluribus. Et plurimū causarū eius est amor: & hoc nomen pmutatū est ad hanc egritudinem ex forma formationis erecte virge: qua ludunt quidaz.

De partibus

dicit q hec veretri vehemens & fixa erectio quadoqz pducit vgs ad priapismum. Inquit Galie. vi. morbi ca. penul. Paf sio vō que priapismos dicitur vel huiusmodi virge plenitudo atqz inuolutaria inflatio est accedens de fumosa ventositate procreatum.

Et quadoqz 2c. C. In. iij. pmo memorat quatuor genera cibariorum iuuantium singulas causas predictas ad virge virilis multā erectionem. Primum est cibaria calida & acuta sicut alliat cepulata & pipata que pungūt & stimulant spermatica vasa & virgā. Scdm est cibaria ventosa inflata sicut fabe pisa ce rasa vua recens & ouoz vitella que ventositatibus vasa implent spermatis & virgam virilē inflant & erigunt. Tercū est illa que vtrāqz rez simul congregant & obtinent v3 esse calidum mordax & ventosum inflans sicut est eruca vel cepe crudum. Quartū est illa in quibus inest pprietas generandi sperma ventosum & inflans vel spumam plurimā sperma associatam sicut vinum nouū quod mustum vocamus. Scdo cōmemorat dī spositiones & figuras duas qbus sperma spumans & ventosum redditur virgam viri erigens. Prima est sepe & multū supra collū dorsuz & renēs dormire quo fit vt vasoz spermatis & renuz calor augmentatus sperma liquefaciat & ipsum puerat in ventositates. Scda est anchorarū cōstrictio frequens facta per cingulos de corrigijs latis vel per institas aut semū pones per quā cōstrictionē exprimitur spma cum vētositatibus versus inferioz: quare dilatantur ora harum venarum & arteriarū: que ad virgam veniunt vnde inflatur virga & fixe erigitur.

Priapismus 2c. C. In. v. pdocet qd sit priapismus & qualiter differt a simplici erectione sine desiderio: dicens q ipse sit qn magnificans & fortificans cause erectionis superiores dicte vel aliqua ipsaz sic q fiat inde fortis & pmanens erectio vge: & tendat veretrum velut chorda tensa l3 nullū coitus assit desiderū & erecta & tensa pmaneat adhuc post pfectionē necessitatis. i. cōplemētū opīs coitus: & hoc opus vocat hic necessitatē sicut dici solet gra facietie: q egerens feces facit necessitatē. Inquit Gal. sexto inte. cap. vlti. Priapismus vero fit cū ora arteriarū virge dilatantur: vel cum fumosa ventositas in isto nervo creatur. Scdo dicit q in priapismo qnqz veretrum augmentari incipit & magnificari necnon prolongari propter materierum supabundantiam ad ipsum effusarū tam humozalium q ventosarū. Tercio dicit q amor. s. indiscretus fatuus & quasi hereticus est plurimū causarum vel vt plurimum causa dicti priapismi: q captus tali amore incessanter cogitat & imaginatur die noctuz circavenera vnde sepe tendit & erigitur virga eius motu imaginatiue. Quarto dicit q hoc nomen priapismus pmutatū seu translatū est ad istā passionē virge significandū a figura formationis virge erecte in quodā ludo quā priapismus vocabant. Inquit Januē. sup noie priapismos. Priapismos grece a priapos dē qd est virga virilis. Et est priapismus imoderata vir extensio longē pte pteuās. Et idem edocuit in noie satirias quo modo ipsa differt a priapismo dicens. Satirias inquit paulus est motus pudendi: phlegmonicam quādam dispositionem seminalium vasorum consequens cum extēhone. Et nisi quiescat motus declinare consuevit in paralytim seminalium vasorum aut spasmus: & pereunt subito. Adorientes vero instantur ventrez & sudant frigidum. Differt autem a priapismo vt Paulus ipse ait: eo q priapismus ex sola ventositate sit extensio virge: nec adeo periculosa passio. Et in passionario scriptum inuenitur. Differt autem a satirias quia in priapismo perfecta venere seu completo coitus: virga detenditur. In satirias vero nec ante coitum nec post detenditur virga. Quinto d.

¶ Determinat de cura papsimi siue mul-
tiplicatiōis erectionis: pmo pmittit: so

res vel meliores qui si descenderet ad mēbra coitus illic de facili vētosarur: vnde pāpismus fortificaret. Scđm est phlōmia de basilica aut media na: qua fumosus sanguis aut vētosus ⁊ vaporosus foras educat qui ad itroducendū pāpismū tuat: sed hic vētrē solvere per pharmacias penit phibet ne inde pēpitent ab alto māc versus mēbra coitus parare ibi vētosari ⁊ in priapismū addere. Tertiū est exercitiū supior ptius vt manū ⁊ brachior: sicut fit in ludo com rabrac seu chorda ⁊ eis sibus vt in pictione bastay aut lapidū vel grossay bourlarum: vt trahant humores ⁊ vētositates sursum: ouertant quoq; he ab isferioribus. Quartū est omittere penitus coitū vt nā negligat ⁊ dissiuecat ad mēbra coitus transfūtere spumas ⁊ vētositates: qbus augmentatis fiat priapismus: nisi necessarius fuerit coitus ad mala vitadū que prius dicta sunt ex dimissione coitus ptingere ca. v. trac. pntis que sanatur coitu. Quintū est infrigidatio per aquam frigida: que tunc imponat ⁊ sedeat in hac vsp ppe vmbilicū ad refrigeradū ptes inferiores ⁊ ad pibendū fuscitari in eis grossas vētositates. Sextum est recubere in stratis rosatis ⁊ de salicibus: puta sup calcitras qbus frondes salicis ⁊ rose insute sint ad eisdē fines. Septimū est spermatie mēbra epithymare cum frigida aq ⁊ lactuce rosarū nenupharis ⁊ endiuie cum modico aceti. Octauū est his mēbris infrigidatā fousiter cerota iam dicta adhibere ca. xxi. tracta. presentis: qd est de

stratio eorū que diximus de prohibenti
bus inflationē exhibitis ⁊ epithyma-
tibus. **C**anō vō curationis p̄cipuū
est etiā cū vomitu ⁊ p̄lōmia absq; ven-
tris solutione oīno p̄pterea q̄ timet q̄
ventris solutio descendere faciat mate-
rias desuper. Et p̄ illud op̄s vt sit exer-
citium membrorū superiorū ludendo cū
rabrac ⁊ similibus. Et dimittat coitus
nisi p̄ necessitate eius ne eueniat noci-
mentū aliq̄d ex nocuentis dimissionis

100

Secunda

Deficiunt valde. et coeundi et egerendi. et sollicitantur. et debilitantur. et de regimine eius.

Portet et

et passulis. Ut intendatur scilicet appetitus. Acuitates hercorum. et ne hercus sit acutus pungens. Et cerebrum ipsorum. et ne lacerti mollescentur.

Jacobus

Secunda est in eis multiplicatio delectationis in actibus coitus per viucitatem et acuitatem sensus virge in ipsis. Tertia est vepe mens et fortis valde mollescatio seu debilitatio sua rui stutum per excessivam resolutionem suorum spirituum: tunc ex superflua delectatione: tunc ex grosse secis et spermatis simul edone: cuius dux superfluit annexus est casus stutum corporis: aut multa debilitas. Quarta est quod plurimi huiusmodi homines sunt mollium carniarum et teneri et delicati et acuti sensus.

Portet et

In hac parte prelaudat vnguenta et emplastra stiptica quibus anni musculi confortari valeant et simul cum eis semen agnicasti et sibi similia sicut masticem thuris et nucem cyperi que hoc modo compone. R. oleum de spica et masticem an. 3. ij. cere. 3. i. seminis agnicasti corticis thuris pulueris rizarorum valde subtiliter an. 3. ij. incorporantur simul et fiat vnguentum quo sepe vngue anum maxime ante coitum. Et ex eisdem si vis emplastrum compone variato hoc solo quod tunc de cera quantum de oleis in ipso ponatur et actu calidum ano adhibeatur. Secundo precipit vnciones anie fieri per ea que sunt sicut oleum nardinum proprie quod de spica dicitur: cyperinum oleum et de sauna: quibus adde si vis quartam partem cere que diutius hec super anum teneat sub vnguente forma. Tercio describit ad hanc intentionem vnguentum proprium. R. olei de alcanna quod fit de floribus vel foliis cyperi arboris olei de cytonijs ana. 3. ij. karabe accatice radicis lilij celestis siccate subtiliter tritarum et cribellatarum ana. 3. ij. cere. 3. vi. incorporantur simul sub vnguente forma quo lacertus anie se cum retentius vngatur assidue. Quarto retentiva suppositoria subet ano imponere maxime hora coitus vt tunc grossas feces exire possint. Quinto duo ex ipsis describit hic princeps. Primum recipit remisch: id est confectionis ex gallis et passulis: de qua conficitur gallia muscata gallarum non perforatarum balaustriarum thuris: ana. vnc. semis: trantur subtiliter et supponatur in forma pulueris cum bombace aut stupis vel incorporata cum oleo masticis et modico licij. Secundum componitur ex oleis stipticis vt myrtino aut masticino vel de cytonijs quod actu calidum bombaci imbibitum vel stupis canabis ante horam coitus ano supponatur.

At vero quod dicitur et

In prima parte prelaudat vnguenta et emplastra stiptica quibus anni musculi confortari valeant et simul cum eis semen agnicasti et sibi similia sicut masticem thuris et nucem cyperi que hoc modo compone. R. oleum de spica et masticem an. 3. ij. cere. 3. i. seminis agnicasti corticis thuris pulueris rizarorum valde subtiliter an. 3. ij. incorporantur simul et fiat vnguentum quo sepe vngue anum maxime ante coitum. Et ex eisdem si vis emplastrum compone variato hoc solo quod tunc de cera quantum de oleis in ipso ponatur et actu calidum ano adhibeatur. Secundo precipit vnciones anie fieri per ea que sunt sicut oleum nardinum proprie quod de spica dicitur: cyperinum oleum et de sauna: quibus adde si vis quartam partem cere que diutius hec super anum teneat sub vnguente forma. Tercio describit ad hanc intentionem vnguentum proprium. R. olei de alcanna quod fit de floribus vel foliis cyperi arboris olei de cytonijs ana. 3. ij. karabe accatice radicis lilij celestis siccate subtiliter tritarum et cribellatarum ana. 3. ij. cere. 3. vi. incorporantur simul sub vnguente forma quo lacertus anie se cum retentius vngatur assidue. Quarto retentiva suppositoria subet ano imponere maxime hora coitus vt tunc grossas feces exire possint. Quinto duo ex ipsis describit hic princeps. Primum recipit remisch: id est confectionis ex gallis et passulis: de qua conficitur gallia muscata gallarum non perforatarum balaustriarum thuris: ana. vnc. semis: trantur subtiliter et supponatur in forma pulueris cum bombace aut stupis vel incorporata cum oleo masticis et modico licij. Secundum componitur ex oleis stipticis vt myrtino aut masticino vel de cytonijs quod actu calidum bombaci imbibitum vel stupis canabis ante horam coitus ano supponatur.

Immo oportet vt et

In tertia precipit tria pro cura horum. Primum est quod hec fiant que prius dicta sunt: scilicet vnguenta et emplastrationes et suppositoria dicta in prima parte capituli istius. Secundum est quod attendatur ad fractiones acuitatis suorum stomachorum: sic quod si fuerint humores acuti in eorum stomachis qui feces mordaces pungitivas reddant frangantur ipsorum mordax acuitas cum frigidis stipticis vt granatis musis cytonijs piris. Vel stomachi horum sint calidi ardentes reddentes humo-

desiderium valde: et multiplicatur in eis delectatio: et mollescentur valde propter resolutionem spirituum eorum. Et plurimi ipsorum sunt mollium corporum.

De regimine eius. Cap. xxxv.

Portet vt admini

strentur vnguenta et emplastra stiptica confortantia lacertos et semen agnicasti et similia. Et fiat inunctio cum eis que sunt sicut oleum nardinum proprie et oleum de cypresso et oleum de sauna. Vnguentum bonum. Sumatur oleum de cytonijs et oleum de alcanna et terantur karabe et accatia et lilium siccatum et fiat ex eis et ex oleis de cytonijs et alcanna vnguentum: et administretur assidue super lacertum anie. Et fiant ex eis suppositoria retentiva et proprie retentiva in tpe coitus sicut si supponatur collyrium et remisch et gallis et balaustris et thure. Et iterum supponatur collyrium ex oleis stipticis. Et vero quod dicitur de bonificatione ciborum eorum et regimine ciborum ipsorum et subtiliatione eorum est res que non habet in hac intentione locum nisi intelligatur de cibis stipticis quibus cibentur. Et sicut in clysteribus pinguibus infrigidantibus que dicitur non est utilitas apud me. Immo oportet vt intendat in eis que diximus et vt intendatur ad frangendum acuitatem storum eorum.

et confortandum corda et cerebra ipsorum.

De alubuati. Cap. xxxvi.

Lubuati secundum

veritate est egritudo accidens ei qui persuecit vt super eum iaceant hoies et habet desiderium plurimum. Et est in ipso sperma plurimum non motum et cor eius est debile: et eius erectio debilis in radice aut debilitatur nunc et fuit iam assuetus coitu: quare affectat ipsius et non potest super ipsum: aut potest super ipsum potentia meditatiua quare desiderat vt videat coitum currentem inter duos et propinquior est ille qui est cum eo: tunc. n. mouetur desiderium eius: quod si emittat sperma quando cum eo aliquis coit: aut erigitur cum eo membris suis: tunc potest perficere desiderium suum. Est enim quedam secta eorum quorum desiderium non erigitur et mouetur nisi quando cum eis coitur: et tunc aduenit ei delectatio emissionis spermatis siue cum operatione liuis siue absque effectu. Et secta eorum est qui quando cum eis coitur non emittunt sperma tunc: imo declinant ad hoc vt coeant cum illis. Et sunt in veritate perstrata anime et maligne nature et male persuetudinis et complexionis muliebri. Et quandoque sunt membra eorum magis sustinentia quam membra virorum. Et scias quod omnia que dicuntur preter ista vana sunt.

nionibus circa causam alubuati: ibi. Et dixerunt quidam. In. i. pte ait quod alubuati veraciter est morbus vel indispot quodam natura pstrata supueniens illi qui in hoc assuecit vt hoies masculi super ipsos faciant: et quasi coeundo sua membra coitus opponant membris coitus illius. Mouit quidam talem dum in pedagio submonitor essem: qui scholares aliquos super suum ventrem facere cogebat: nunc vnu nunc alium: et ipsius directe opponens virge scholaris tandem spermatisabat. Et cum mihi id vnus scholarium notificasset statim significavi principali magistro dicti pedagogi vt prouideret ne tam detestabilis et tam vilis sodomita cursum haberet in domo eius. Secundo tangit septem conditiones seu proprietates patientis alubuati. Prima est quod habet in se desiderium plurimum coeundi non cum mulieribus modo naturali: sed modo fedito vili et inhonesto cum viris aut pueris forte inductus ad hoc meditatione corrupta. Secunda est quod ipse in spemate abudat quieto non moto saltem ad coitum nalem solitum: quod nec talem vult nec de tali cogitat vel imaginatur. Tertia est quod cor ipsius debile est et pusillanime non virile et audax nec potens et presto generare si bi simile: quod est opus naturalissimum in iuuentibus: vt dicit Arist. ij. de anima. xxxviij. Quarta est quod veretur ipsius erectio debilis est in radice. I. a natura diminuta et imperfecta: vel nunc debilitatur. I. dum patitur actu alubuati propter sperma ipsius non moueri ad verum naturalem coitum: sed ab eo diuersus per meditationes malas inhonestas sibi prias. Quinta est quod huius assuecit coitum vt se exoneraret superfluo spermate in quo ipse abundat: et ideo affectat ipsum nisi dimoueat a sibi pstratis meditationibus. Sexta est quod non est potens super coitum modo nalem: vel si coire potest potentia super hoc est meditatiua. I. ortum habet ex turpibus eius meditationibus ad fedus coitus: quapropter desiderat videre coitum inter duos currere. Et qui sibi proximior est ille qui fit cum ipsomet tunc magis mouet eius desiderium ad opus coitus et sperma emittendum. Septima est quod si virga eius erigit et emittit sperma dum quod cum eo coit: tunc complere potest suum desiderium ad perficiendum coitum quem querit.

Est enim et. In. ij. prenotat quod habentium alubuati quedam neque commouetur: nisi illo tpe quo cum eo coitur: et tunc sibi aduenit delectatio quedam in motu spermatis vel desiderium emissionis eius siue cum effectu huius emissionis siue sine effectu. Secundo dicit quod secta alia est habentium alubuati qui tpe quo quod coit cum ipsis sperma non emittunt: sed rursus cum alijs coire desiderant et declinant ad hoc vt iterum coeant. Et reuera isti sunt vere pusillanimes et pstrati anime viles et abiecte maligne nature male consuetudinis in his que viri sunt et malorum motum et sua completio muliebri magis quam virili est. Tercio membra sua plus interdum sustinent de actibus coitus vilius illicitis quam viriles homines honesti de licitis. Tercio certificat vana esse omnia neque digna credi que de ipsis discuntur preter hec que dixit et habet affirmat: vt quod obfessi sunt a cacodemonibus: vel ligati sortilegijs: vel dotati his modis a celi figuris et malis aspectibus.

Non naturale: si ergo debent corrigi sue male meditationes: de hoc habetur. *scilicet* pericula problematum: et quarto problemate.

¶ Et dixerunt tē. Pōnit casū fm quosdam. Sensibilitatis. i. sensibi-
lis. Quare spūit. i. hōi iungitur. Sicut illud quod remotū est. i. in ho-
minibus v. esse maior insensibilitas in capite virgē q̄ in radice: prima. i.
causa. i. quod contingit ex meditatione vel ex spermate non moto.

De hermaphrodito.

Capit. xxviii
Elizabeth.

Chic veter,

Jacobus
Et stulti &c.

Tertium .iij. primo reputat
fatuos medicos corporis
qui p. medicinas hos cu
rare satagunt: qm pnci
pium egritudinis horuz
seu causa potissima non
est naturalis neq. corpo
rea sed potius mentalis
et meditatiua. Secundum vi
dit q. si cura aliq. his con
ferre valeat: ipsa erit que
franger hor. desideria fe
da et inhonesta sup coit
ibus turpib. illicitis et so
domisticis. Tertio come
morat qm. que frager
vel saltez minuere possut
ista desideria. Primum est
tristitia que ipsis inferat
acriter increpando et vi
rupando eos et detestan
do hor. meditationes. Se
cundus vilissimos. Secun
dus est eos cruciare fame
forti et assidua. Tertium
est vigilijs multis fatiga
re hos. Quartum est trude
re hos in terro carcere.
Quintum est sepe eos fla
gellis aut vgis toros nu
dos credere docet sanguis
effluat.

Et dixerunt

quidam &c.] C. In. liti.
primo ait quosdam asser
uisse qd alubuat cā est q
neruus ille sensituius q
ad virgā descendit: dicit
dicitur l duos inequales r
grossior vero horū tendit
subtilior est vehemēti ege
stiat stimulu spmatis v
spargitur: vel sub viro fa
bido. Scdo dicit qd hec
elōgatiū est & remotū a v
scz causa meditatiua est c
sup cām veram alubuat
ris aliquibus gbus inest al
mantia hnt introitus vel i
tationes & magicas arte
ta sup hoc qd ipsi pro v
uiter vxorato dixit. Cide
dabo cā & donec solueret
qd ita contigit vt miles i
nerciz: & vxor ipsius pul

De conthe. Capitulum. xxxvii.

Li qut

ra horum: ibi. Et multotiens.]

Con. i. pre ait q hermophroditoz qdaz sunt q carent mēbris viri & mulieris vivit qz & testiculis & vulva & matrice: sic q nullus in his sexus discernitur. Alij sunt q hnt simul mēbra masculi puta virgā & testes: & mēbra femine vt vulvā & matricē: verū nō equaliter: imo virilia sunt occurrētia & magis debilia femineis vel e contrario. Et a manifestis & fortioribus descendit & exit sperma: sed nō ab occultis & debilioribus: qz natura se fortioribus innat ad venereos actus debilia negligens. Alij sunt q eq̃litter virosq; sevi picipiant: sic q hnt fortes vulvā & matricē testiculos & virgā: & sustinet viri coitū & recipit pnt vt pfecta femina: & cū mulieribus coitū & in eis extra se gnare pnt. Inq; b prin. q ad euz puenit vnus q parit ab alia sustinendo viri coitū veluti femina: & agebat euz muliere: sicut vir supponet eā: s; parū hoc verificat. Eraro istud accidit. **D**ū tornaci puer erā discens grāmaticā habui sociū q vtrūq; hic sexū dicebat & dū extra scholas erat in actibus mulieribus frequēius se exercebat nendo exalibando p̃suiendo pānos līneos & terendo cingulos & buras de serico: cātoro: effectus est & dū puerilem vocem retinuit sine mutatione.

Et multotiens ꝛꝛ. Cuius. dicitur hermaphroditus scilicet modi frequenter curant duplici ingenio. Primum practicas incidendo mēbris in tenera etate quod magis debet

inuat de alia passione. s. quando habent membra viri & membra mulie-
ris. Agit. i. coit. Et patitur. s. coiri secum.

De excusatione medici in illis que docet de delectatione ⁊ coangu-
stione reppricis ⁊ calefactione eius. Cap. xxxviii.

On est zc

docet ⁊ de delectatione ⁊ magnificatio
ne virge ⁊ coangustatione receptricis ⁊
calefactione eius. Capitulum xxxviii.

Non est turpe me:

dico cum loquitur de magnifica-
tione virge et coagustatione recepticia
et delectatione mulieris. Et illud ideo
quia sunt ex causis quibus puenit ad gene-
rationem. **M**ultoties enim est pui-
tas vge causa ut non delectet ea mulier:
quia diuersa est ab ea qua assueta est: que
non emittit spuma. Et quia non emittit spuma
non fit filius. Et quicquid est illud causa ut fugi-
at a suo pari et querat alius. Et similiter
quia ipsa est angusta non conuenit ei suus
par: et ipsa iterum non conuenit pari: et in-
dicaet unusquisque eorum permutatione.

Et similiter delectatio vocat ad emis-
sionem spermatis festinam. Mulieres
enim fm plurimum tardantur in emitte-
do spma & remanent nō complentes de-
siderium suum: quare nō fit generatio.
Et iterum ipse remanent fm deside-
rium suum: quare ille qui ex ipsis non cu-
stodiuntur mittunt in illa dispositiōe su-
per seipsas quam inveniunt & propter
hanc causam redeunt ad fricationem
vt pueniat in eo quod est inter eas com-
plementum voluntatis.

De his que delectant viros et mulie
res. Capítulum. xxxix.

Et illis que delectant

collū matricis qñ est nimis amplū: et augmētare delectatōes in actibus
coitus maxime in feminis et in viris frigiditē tarditē: cuius rōnē redditur
qñ hec facere q̄s plurimū p̄fert ad generatōnem et hñdum filios et filias
vitales q̄ multum optabile et delectabile est et vtile reipublice: maxime in
p̄ncipibus. Et medicus qui scit ista benefacere cōsequitur laudem glo-
riam et honorē: vna cum diuitiis gratia et amore viroꝝum flūstrum.

Aultotiens τ . In. ii. primo ait q virge virilis nimis paruitas aliqui cā est vt in ea mulier nullam recipiat dum vulue immittit delectatione: q diuersa est huiusmodi virga differēs ab illa quam p̄cedit huiusmodi maior vsa est: vel collo matricis nō proportionata: quapp mulier nullum sperma emittit nec pōt cōcipere neqz fit filius vel filia aliqua fm medicos: qui generationē negant: posse fieri sine spermatibus viri & mulieris. Sedo dicit q virge breuitas est interdū cā q fiat diuorsium & fugiat mulier a suo viro querēs sibi alium. Tertio dicit q qñ est angusta nimis porta femine: sic q virga in ea intrare nō pōt: vel qñ est angusta seu gracilis nimis virga viri ipsius nō bene conueniūt adinutem pro fructu generationis: sed egent diuorsio & permutatione ad partem idoneam & proportionatam.

Et similiter ꝛc. ¶ In. ij. primo ait q; delectatio femine cu; viro tpe coitus ad festinaz spermatis emissionē ꝑcat vtrūq; qua ꝑcitationē magis eget mulier: qm̄ tardatur f̄m plurimū in spermā emittēdo ꝑpter frigiditatem sue cōplexionis. Et cum viro ante eā spermatisauerit ꝛ illico surgit remanet mulier absq; hoc q; cōpleat desiderium suū: ꝛ q; spermatiset: quare nō tunc generat. Scdo dicit q; in isto casu mulier remanet suū ꝑcupiscēs adimplere desiderii: ꝛ nūc tūc custodiat interit statim aliquē supra se iuuenem vel iuuenēculā: cu; quo se ꝑfricat donec cōplemētum sue libidinis adepta fuerit: vel alijs modis seipsam corrumpit quos tacere magis q̄ exprimere fas est. Ad cuiusdāmodi ergo hos actus illicitos ꝛ ad prouocandum generationem non turpe est medico dare modos feminis quibus in coitu magis delectetur: si non satis ex se querere ipsos sciāt.

De his que delectant viros & mulieres. Capitulum xxxix
Ellis &c. In hoc ca. primo agit de medicinis quibus
 or adhibitis coituras delectat viros & mulieres.

liceres. Sed de illis que viros delectat dum vige apponuntur
tibi. Et hic vtantur. Et hic filiet princeps de delectatione qua
grati & risu faciunt intuitus & dulcia oscula & placidi tractus mammaru
& clunium & partiu que sunt inter vuluam & anum & motam vulne m
nn apprehendere. Nam satis bne motus natura & libido & voluptas o
ceat: & sepe discipuli in istis lasciuijs separant magistros.

Eni.

Etiam, vultu est species odorifera,

De magnificantiis virgam.

Capitulum. xlv.

Agnificat 7c.

Cuius determinat de illis que habet magnificare vga: 7 p3. Pinguetudine

i. tenacitate. Alhaleblet est volubilis. Albedarogi. i. basilicis.

De constringentibus vuluam.

Capitulum. xlvij.

Jacobus

C In. i. pre tagit medicinas. vi. que delectat fil cocutes. Prima est illa

liua q tenuit altit. i. asaz ante hora coit vel in ho ra coitus in ore suo. Du plex est asa: vna est valde ferida: 7 illa hemus: alia est dulcis: quas se nunq vidiſſe nec audiſſe ali que qui viderit ea ianuſſe ho aſſerit. Secda e salua cubebaryz masticataruz qua qng inuice ſibi col cat illi qui coit. Tertia est salua mellis emblico ru qd in ore tenetur. Et mel emblicoy est illd cu quo emblici pditi fuerut Quarta est salua mellis reri in ore cu quo pauca fuerit scamonea coſecta vt i. 3. mellis ſit ex ea. 3. ſed no trāglutiat neq trez comoueat ad vomitū aut fluxū qñ coeuntes delectare o3. Quinta est salua ſeci. 33. vel viridis in ore tenti 7 masticati. Sexta est salua pipis cu melle triti 7 bene mixti: 7 in. 3. mellis ſit. 3. pipis.

Et ſi vtatur.

C In. ij. dicit q ſi viri li niant pre poſtremā vere troz ſuoy vel femine col la ſuay mſicuz que ſunt vt vge hay linimeto ali quo bñ redolēt ſicut am bra aut muſcho diſſolu to in vino ſorit aromati co nō multū ſuauabit: q nō delectat niſi caput vir ge. Audiū tamē q in re gno nauarre colla matricū generoſay mulier ſuffumigātur ſagratibus aromati3 qñ coiture ſunt cu dñis maritis 7 ſorte id adiuvat ad ceptionē facies mſices parūper deſcēdē 7 ſpmata viroy cōpleti 7 recolligere: ſed ſtatiz poſt coitū aromata narib3 ſunt applicāda vt matrici aſcēdat cu rece pro ſpermate.

De his que magnificat virgam. Ca. xl.

Agnificat 7c.

C In hoc ca. pmo agit de magnifi

catōe vge p fricatioes 7 effuſiones

7 p picis adherētia. Scdo p pſas medicinas: ibi. Et de illis J

C In. i. pre pceptis pnceps. iij. ſeri qlibet die bis: ſemel in pnci pio 7 ſemel in fine cuiuſq3 diei pro magnificatōe virge. Primū est fricare hāc cū pānis alpis vt per hoc trahat abūſter ſanguis ad virilē vga per quē copioſe nutriat 7 creſcat. Et ſupius trac. pñ. c. ij. dixit. Et vſus coi tus pſortat hoc mēbru 7 facit ipm lacertoſum 7 igroſſat ipm: 7 dimiſſio eius liqfacit 7 arefacit: opatio nāq3 quēadmodū dixit illo p. igroſſat 7 ol miſſo eius liqfacit. Scdm est ſtatiz poſt adipib3 calidis vt anſeris vulpis: 7 oleis calidis vt de ſpica 7 abſinthio mixtis eqliſter fricādo inūgere viri le pudēdū quo ipm dilateſ: 7 ſiat capaciū alimēti pſimi. Tertiū est vere tro ſupeſſandē genus aliq3 lactis 7 maxie ouinū qd veretrū humectet 7 ipm pparet ad dilatatiōē 7 exēſionē 7 inuiſcationē nutritiēti cum eo. Quintū est facere poſt oia pdicta q pñ adhereat ſupra totū veretrū pri mo vt copioſum ſanguinē ad ipm nutritiēdū attrahat 7 augmentādū ſua caliditate. Scdo vt ibidē ſanguinē attractū ſua retineat multa viſcoſita te. Tertiū vt ibi ipm ſua pinguetudine inuet coagulari. Et lubet hec oia di cto ordine ſeri qlibet die bis: ſemel in pncipio diei totius 7 ſemel in fine vt dictū est. Tādē remittit nos ſup modo quo pñ adhiberi o3 vt vge ad hereat ad. i. ca. trac. iij. ſen. xxiij. tertij: qd ititulaf: de extenuationis abla tione. Et pmo ibi notat modos quibus o3 applicari dicēs. Et de impin guatiū ſunt linimēta que admittant poſt motiōē mēbroz 7 ipſoy ru bificationē: ſicut est pñ ſola ita vt ſit vehemētē liqda: aut ſoluta in oleo cū qñtitate qua faciat eā currere vt linimētū. Et qñq3 admittat ſola ſu per cutē approximata igni donec caleſcat: deinde inuiſcat 7 eleuat qñ cō gelatur. Scdo ibi notat eius vtilitates dicēs: q attrahit nutrimentū ad mēbrū 7 retinet ipm in eo 7 remouet frigus eius: 7 dat ei viſcoſitatem 7 aſperitatē 7 ſtringit ſup ipm poros 7 excitat vtutem attractiua: quare re manet moza tāta qua figit 7 ſit pars mēbri 7 nō reſoluit. Tertiū ibi no tat q adminiſtreſ in eſtate ſolū ſemel in die. ſim aurora que eſt tēperatioz horay diei 7 ſi in hyeme bis: nā tūc non timeſ q mēbrū inflāmet. Quarto iubet pſiderare circa horam qua debet pñ a membro auferri: 7 qñdū de bet ſuper hoc dimitti: attendanſ ergo velocitas 7 tarditas rubificationis 7 inſlationis quas membro pñ inſert: nam cuz feſtinant remoueatut ve lociter 7 cum tardantur ſer ibi diutius.

Et de 7c. C In. ij. tagit. v. medicinas augmētates vga. Prima est ſanguisuga que dimiſſe ſecari per vñā ſeptimanay in luto in quo degit: poſtea teritur 7 ex eis vga ſupilliniſ. Ingi pnceps

Amantur 7c. C Donit pſtrngentia matricem: 7 patet. Ramiſch: eſt conſectio ex gallis 7 paſſulis. Almoſus. i. liquor acetofus.

Erueat 7c. C Iſtū ponit medicinas que hñt matricē calefacē: 7 p3. Cordūeni. i. cardamomū.

De partibus

tertij. xxiij. trac. iij. ca. iij. qd ititulaf: de impinguādo mēbro. Limitaf pñ: 7

tur 7 liniatur cum eis.

De pſtrngentibus vuluā. Cap. xli.

Amatur xiloalo

es 7 cipi 7 enula 7 gari oſili 7 remiſch 7 parum muſchi 7 terantur oia 7 inuoluantur in lana infuſa in meiſus 7 ſupponantur. Et iterum galle imature ſuperiora ſquinganti cribellentur cribro ſubtili 7 ſupponantur cū pāno infuſo in vino vice vna poſt aliam. Facit. n. illud redire virginitatem conſtringendo. Et iterum corticum pini contritoz ptes quatuor aluminis ptes. ij. cipi ps. i. deco quantur cuz vino odorifero 7 maderiat in ipſo pānus lini 7 ſupponantur. Et o3 vt conſeruentur in vaſe obtruſo capite: 7 adminiſtreſ de eo vna vice poſt aliaz: eſt enim hoc bonum valde.

De calefacientibus recepticem.

Capitulum. xliij.

Erueat muſchus

7 gallia 7 crocus in vino odo rifero in quo infundat pānus lini 7 im bibatur 7 adminiſtreſ: eſt enim redo lere faciens: et cordumēni eſt mirabile valde in hoc.

Explicit tractatus primus.

ideſt liquore acetofu 7 ſupponat vulue impellēdo hāc ſatis pfunde 7 di mittendo ibi mane vſq3 prandium: deinde remoueat 7 reponat ſa hora poſt meridiē 7 dimittat vſq3 ad cenā 7 renouet totum quaq3 vice: 7 ſit li quoz acetofus que hic vocat meiſus ex duabus pibus aque caudari ro ſarum 7 parte vna aceti. Scdm recipit gallarū immaturarum: ſummita tum ſquinganti añ. quart. 5. terantur ſubtiliter: deinde cribrentur cribro ſubtili. Et pānus lineus in vino rubeo pōtico ſubmerſus in hoz pulueri bus optime inuoluetur 7 collo matricis vice poſt vicez frequenter in die profunde impellat. Nam ſtringēdo vuluā facere vt redire vginitatez ſic q ſtricta appet vt vulua vginis. Tertiū recipit corticum pini tritoz aur. iij. aluminis de pluma aur. ij. radices cipi 7 quallate aur. i. coquant ſ. ij. lib. vini groſſi odoriferi: 7 dimittant in ſua decoctione nō colando vinū: ſed pānus lineus in hoc maderiat 7 vulue impellat pfunde in die bis ſel añ prandii 7 ſer ibi iij. horis 7 horis totidē ſer ibi ante cenāz vñaq3 die: vel ſepius p die vice poſt vice vulue intro mittat: pſert. n. valde cōſtrngē do fortiter collū matricis. Et pſeruandus eſt iſtud medicamē in vaſe plu bato ſtricti oriſci qd bene obſtruat ne vtus ipſius reſoluta peat. C Attē de primo q hec medicamina miniſtrari debent poſt menſtrua habita: di ſponunt tunc ad retentionē ſpmatis virilis 7 facile ceptionē. Si vō ap plicentur parū ante mēſtrua: impedire poterūt mēſtroz aduentū vel ne ſatis eſſuant. C Attēde ſo q iſta remedia ſunt in oi menſe per ſeptē con tinuos dies applicanda vel per quinq3 ad minus. Et hec eadē valēt poſt purgationes tra alba mēſtrua. C Attēde tertio q plurimū proficiſt ſa tim ante ipſoy adminiſtratiōē abluere optime collū matricis cū hac re ſtrictiua decoctione. 3c. masticis aluminis de pluma pſidie accatiē añ. 3. i. nucuz cypreſſi. 3. vi. conquaſſentur 7 bulliant in ſex lib. aque fortiter fer rate donec conſumpta ſit aque medietas: 7 non coletur remanens medic tas: ſed cum ipſa aqua calida collum matricis profunde abluatur: poſtea ſiccetur cum panno calido.

De calefacientibus recepticem. Cap. xliij.

Erueant 7c.

C In hoc cap. tangit duo de potiori bus remedijs ad calefaciendū vtiliter pro generatione recepticē. ſ. matricem collū eius 7 vuluā: cu ius frigiditas ſepe impedit cōceptionem. Intra id llo p. apbo. v. apbo. lxiij. Quicūq3 frigidus 7 denſas matricem habent nō cōcipiunt propter frigiditatez. Primū eſt recipiens muſchi. 3. 5. gallie muſcate. 3. 5. croci. 3. 5. terantur groſſo modo: deinde ferueant vnica ebullitiōe in lib. 5. vini odoriferi: 7 in illo vino ſubmergatur pānus lineus qui vulue im pellatur ſatis profunde calidus preexpreſſus: cuz hoc. n. q calefacit redo lere facit ſua uiter matricem. Secundū eſt cordumēni. i. carui agreſte cu ſus ſemen teritur 7 ipſius puluis mixtus bombaci vulue intro mittitur: eſt enim in vulue calefactione mirabile valde. Multa dicit in ſen ſequen te: quibus matrici caleſcit 7 confortatur.

Explicit tractatus primus ſen vigeſime tertij.

cccc iij

Jacobus

Sequitur secundus eiusdē de dispositiōibus horū mēbroꝝ. s. de illis q̄
non p̄tinuantur cum coitu. In quo Gentilis nihil dixit. C De apati
bus testicularū calidijs & q̄ de eis appor̄tunt ano. La. l.

Postema ꝛc. bus ⁊ signis testiculi ⁊ ossei. Se
cundo de casu ⁊ reditu ossei: ibi. Et multoties. Tercio de
corrosione testiculi ⁊ amputatōe eius: ibi. Et multoties
corrod.

tur Quarto de dolore
apatis testiculi p tuum:
ibid. Et multoties dicit J
C In pre primo ait q
apa genitalis priu qñq
fit in suba alterius testi
culor: q qñq fit in osseo
qd est kistis seu bursa ho
rū. Seco dicit q apa il
lud qd est in osseo tactus
apphēdit ⁊ tactu cogno
scit si fit durus tēsum vel
fit lene ⁊ molle. Et visti
cognoscit iph⁹ color: si fit
albus pallidus aut rube
us aut fuscus. Tercio di
cit q in illo apate: qd est
in testiculo tact⁹ eius est
difficilis ⁊ duriciei eius
v⁹ lenitatis ⁊ coloris ap
prehensio. Quarto dicit
q hec sentiunt dum ap
cit itra osseu: qz nullu est
ipedimētū qñ tact⁹ ⁊ vi
sū ad ipz ptingat. Qui
to dicit q iterduz febīs
nō solū ephēmera: sed ē
putrida caliduz apa testi
culor assolat: qz testicu
lus est mēbru nobile cor
di pminuuz seu pfederat
tū per amplas arterias.

Et multoti
ens &c.] C In .ij. dicitur
mo q multoties putrefa
ctus offensu totali cadit: &
ambo testiculi suspensi re
manet suis ligamentis sine
coopimento. Secdo dicit
q quicq offesu polt &c ca
sus redit & regnat & scar
nat sicut membra carnis for
mis & creat ibi. sin loco
depedit offei cistis dura
carnea circutegēs testes:
sz nō oimode sicut pmi
osseum quod erat in par
te membrū spermaticū

Et multoti-
ens zc. | C In. iij. dicit
q; alter testiu sepe corro-
dit: & tunc necessario pa-
ties indiget castratione:
puta abscisione corrosi te-
netret in corpus corrosur

Et multoties ꝛc. C In. iij. dicit q sepe apostema testiculū delectur ꝛ euāescit motu forti tussis superuenientis: per quez materia apta fluere ad apostema diuertitur ab eo ꝛ trahitur ad pectus. C De cura. Cap. ij.

¶ **De vtriusque testis.** In hoc. c. pmo agit de cura calidi apatis
 testiculorū per phlōmiam et solutōes vētr̃is.
 Scdo per dietā ibi. Et opz vt. Tercio de applicadis sup apa
 in pncipio ibi. Et admistret. Quarto in augmento ibi. Et cū incipit.
 Quinto qñ indiget resolutione ibi. Cum autēz. Sexto qñ cum vlcere
 est ibi. Et iterū ad apata. Septimo dum indiget maturatione ibi.
 Et iterum forte. Octauo quando est saniosum ibi. Et quando apostema.
 C In. l. pre pmo ait statim a pncipio phlōmāduz esse si vtr̃s et etas pſenti-
 a et hoc de basilica: qñtus per illud diuertat sanguis fluxurus ad apa
 Scdo dicit vētr̃e esse laxādū seu nām soluedā vt retēte feces simul cū hu-
 moribus foras educant et nō aggrauet ab his apa. Et pprie laudat ven-
 tr̃e solut per hec que iſerius dātur sicut per clystera vel suppositoria forte
 tīmēs ne solutiua itroducta per os humores quētos sursum cōmoue-
 ant et ad apa hos fluere faciāt. Et in casu hoc ait magnifice pferre suppo-
 sitoria: qz trahūt ad anum mās fluxuras ad apa: nec sursum cōmouēt hu-
 mores quētos faciētia fluere ipsos ad testiculos. Tercio dicit qñs opor-
 tere pplebotomare sōphēnā post pplebotomiā vene magnē manus. s. b.
 filice vt ista diuertat a testibus sanguinē fluxurum ad eos: et illa eradicet
 sanguinē iam fluxuz si multus affluerit. Quarto debere ait atredū locū
 doloris et apatis in pplebotomia faciēda. Et iubet hāc fieri de latere do-
 loris et apatis: nisi plectorā velpemens affuerit. Cum igit dext̃er testicu-
 lus videret et apatur: pmo pplebotomare basilica dextra post sōphēnā dex-
 tra pplebotomare per dīce aliquorū si opus fuerit: et fac hī in pre hūmili: añ
 in ea sit apa. Quinto iubet sanguinē ex vtr̃isqz magnis manibus accipe:

T Sequit tractatus secundus de dispo-
nibus horu membrorum. s. de illis que
non continentur cum coitu.

T De aſpatibus teſticulorum calidis ⁊
que de eis approxinant ano. Cap.i.

Postea quã

doq; fit in ipso testiculo
lo ⁊ qñq; fit i osseo. Et
illud qđ fit in osseo ta-
ctus possibilis ē ⁊ co-
gnoscat dispō duritiē
eius ⁊ lenitatis eius ⁊ color ipsius. Et i
illo qđ fit in testiculo est illud difficile ⁊
sensit illud ipso existēte intra osseū. Et
qñq; est cū eo febris. Est. n. mēbrū nobi-
le p̄muatū cū corde. ¶ Et multoties
qđem cadit osseus; deinde redit ⁊ rema-
nent ambo testiculi suspensi: deinde na-
scit osseus ⁊ incarnatur ⁊ creat ibi cistia
durā non sicut erat prius. ¶ Et multo-
tiens corrodit testiculus quare indiget
vt castratio fiat necessario vt nō pambu-
let corrosio. ¶ Et multoties delet āpa
testiculi per tussis accidentē quare p̄mu-
tatur materia ad partem pectoris.

De cura. Capitulum. ij.

Portz vt fiat phlebotomia: et soluat nā et pprie cū eis que administrant desubtus. Ma3 cū administrant supposito3ia pferunt magnifice et trahunt mām ad anū. Et qñq3 necessariū est post phlebotomiam vene manus vt fō fiat phlebotomia de sophe na. Et o3 vt attendatur latus doloris et fiat phlōmia ex latere eius. Et si fuerit in vtrīs3 testiculīs sīl accipiat qđ neces se est accipe de sanguine ex vtrīs3 mani

puta ex basilicis dextra et sinistra simulque extrahere q̄tū casus erigit vus
vterq; testium simul in se calidum habet a p̄a: vel de saluatellis parue ma
nūs istas fac phlebotomias: que sunt rami basilicarum.

Et oportet vt **ꝛc.** In sc̃ba p̃eubet cibos alleuiari: sic
q̃ leues sint ⁊ faciles digeri sicut aqua
pisoruz vel aqua pulli vel parue pulle cum lactycis ⁊ acetosar: vel hordea
tum vel amigdalatu remota spuma quatū naura se minus occupet in
hic inueniendū est q̃dā

bus simul. Et opz vt alleuief cibuz z di
mittat carnē: z q̄ sunt ei similia: z regaf
regimine subtrili. ¶ Et administref in
primis sup mēbrū pānus ibibitus in ace
to z aqua rof. z muscilaginibus: z suc
cis frigidis infri gdatīs. ¶ Et cū inci
pit augmentari admistref hmōi ephth
mata z emplā. Sumaf aq̄ solatri z aq̄
ucurbite z aqua cāne humide pprie z
aqua endinie z farina hordei z fabaz z
aliquātulū croci z oleuz rof. Et iterum
folia alkekēgi z farina hordei z farina
lentium. Et iterū folia cāne z farina fa
barum z oleū rof. Et de eis que nos ex
perti sumus iterū est vt sumanf alkeken
gi z farina hordei z farina lentium z fa
rina fabarum z violarū tritaruz partes
equales igniant z emplastref cū eis. Et
si fuerint caliditas z dolor supflui est ne
cessariū vt misceanf cū repcussiuia sicut
sunt folia iusqami albi. Et si fuerit in eo
durities aliq̄ aut ptransierit terminū p̄
cipij manifeste tunc oz vt regatur cū eis
in qbus est maturatio. Et ppingus ma
turantiū ex gradu p̄ncipij est farina fa
baruz z camomilla z altea z muscila go
seminis lini z rob. Et iteruz farina hor
dei cū aqua z melle. Et iterū folia cau
lis cū farina hordei z vitellis ouozum z
oleo rof. ¶ Cum aut indiget resolutio
ne z stat augmentū tūc de exptis bonis
sunt passule enucleate z cymīū que te
rantur z fiat ex eis emplm cum vino: aut
folia caulis z fenugrecum decocta: aut
farina fabaruz z passe pingues enuclea
te z cymīū decoquatur totū in vino cō
mixto z liniatur: aut farina hordei cum
stercore vaccino infusa in aceto cuz mo
dico cāphore z aliquanto aque solatri:

tum recipit folioꝝ cāne viridis lib. s. farine fabaz. ʒ. ij. olei ros. qrti. i. si
pterantur ⁊ incorporent ⁊ sepe aꝓa liniā inde. Quartū qd se dicit expe
tum fuisse recipit folioꝝ alkekengi viridis farinarū hordei lentium ⁊ fa
barum violarū tritarū cum predictis oibꝫ añ. quart. s. igniantur oia. i.
super lentum ignē incorporent ⁊ aꝓa inde supemplastrectur. Quintus est
supaddere cuius nunc dictorum repercussumorum aliquid de folijs iustis
mi albi puta. ʒ. ij. cum calor ⁊ dolor in hoc apostemate superflui fuerint
vel calorem reprimat ⁊ sensum doloris stupefactione. Secundo precipi
qꝫ si durities in apostemate testiculi fuerit: vel faz euidenter istud aꝓa sui
principij terminū transierit: regere aꝓa cum maturatiuis. Quorū subij
git hic tres descriptiones. Prima maturatiui quod est pꝑinquis horū
maturantium que vltra veniunt ex gradu principij. ʒe. fabarum flosꝝ
camomille radiciꝝ altee muscilaginis feminis lini rob seu vini cocti añ.
ʒ. i. incorporent simul ⁊ emplastri more sup aꝓa calidū appone. Scda reci
pit farine hordei lib. s. incorporat supra ignem eꝝ lib. i. aque ⁊ lib. s. mel
lis ⁊ fiat spissa puls supponenda aꝓati. Tertia recipit folioꝝ caulis qrti.
i. farine hordei quart. s. cum vitellis tribus ouorum gallinarū ⁊ ʒ. iij. olei
rosati coquantur solia caulis ⁊ trita cum alijs incorporentur: ⁊ conficia
tur linimentum soissum apostemati superponendum.

Cum autem ꝛc. In .v. deferbit octo medicamina tunc
apati supapplicanda cum resoli indige
z fiat .i. cessat ipsius augmentū. Primum qđ expertū est recipit passula
enucleatarū .i. vuarum passarū mūdatarū remotis arillis seminis cymini
añ. 3. ij. terant insil z incospent in vino qđ sufficit sububeovl albo z fiat
emplan. Scđz recipit folioꝝ caulis semis fenugreci añ. qrti. .i. decoquant
insil in vino z aq z trita apponant sup aḡa. Tertiu recipit farine fabarū
z vuarū passarū pinguiū mūdatarū a suis arillis z seminis cymini añ. 3.
ij. decoquantur pariter in vino limphatore inde pterant z liniant super
aḡa. Quartū est recipiens farine hordci infuse in aceto. 3. iij. vaccini ster
coris. 3. ij. cāphore. 3. i. aque solatri. 3. i. misceant z apati supapponantur.

Quintum

Quintus. q. c. cineris papaveris silvestris rubel qd crescit in bladis radi-
cis altea an. 3. ii. incorporent cu aceto sufficiet et illinant. Sextus. p. cine-
rii cauli. 3. ii. incorporent cu albumibus aut vitellis ouoz sufficietibus
et illinant. Septimus. p. radice cucumberis agrestis. i. asini quart. i. fa-

line radice lilij celestis:
scilicet. 3. ii. incorpore-
tur simul sup lentu igne
ad vino mellito seu cu vi-
no et melle mixtis equa-
liter ad formaz vnguenti.
Octauus. p. vna. p. pas-
rum mudatar. v. part. s.
supple granor viridius:
puta fructus terebinthi
elixator. part. i. et. s. q.
mini part. i. folioz. con-
liuz ptes. vii. glutinis. p.
ni. s. refine ptes. ii. incor-
porent hec oia decenter
cum melle sub vnguen-
ti forma.

Et iteruz 7c.

C In. vi. describit medi-
cinas. vi. p. tra testiculoz
apata cuz vlcereb. p. tra
ma est. p. tra. scilicet argenti
quart. i. coquat cu oleo
coi oliuaruz et cum eo re-
rat donec inspisset adu-
stas vnguenti: deinde sup
ipsam simul effundat ce-
re et gume pint. scilicet refine
an. 3. i. et fiat vnguentum.
Secunda. p. alkalimbat. i.
terebinthine et amonia-
ci an. quart. s. olei de li-
lio butyri vaccini an. 3.
p. misceant et fiat vngu-
entuz: qd partim maturat:
primi mundificat. Tertia
est radices lactuce comix-
te et trite cu sanich. i. hor-
deato vel farina hordei
maxime si fuerit illic in-
flamatio. Quarta est re-
cipiens seminis fenugreci
seminis lini an. 3. ii. tera-
tur et incorporent cu aqua
cepar vel cum succo ipa-
rum: et fac cataplasma.
Quinta est feces vini ve-
teris mixte cu sanich. i.
cu farina hordei vel cu
hordeato: que vlcerofo
apata suplinant. Sexta
est medicina vlcerofoz
apaturz supius dicte pnt
iiij. c. xv. s. illo. Et apa-
ribus preea sunt: q sunt
vlcerofo sicut formica: q
sunt infrigidanda sicut
phlegmon: sed no molli-

ficada: imo sunt sicada: qm accie hie tam supauit cam. Accidens n aq est
vlcerofo: et vlcerofo: qd medicamentu est desiccatio et res ei magis
contraria est mollificatio: hec princeps ibi. Et medicine etiam quas ipse
describet ca. sequenti super curatione frigidor apostematum testiculoru
que desiccantes sunt et resolventes cum maturatione.

Et iterum forte 7c. C In. vii. describit antidota tria q
bus maturat apa testiu et resolunt
fumi et vctofitas clausi in testiculo. Primum forte ad ista. p. ciceru nigro-
ru: et herbe vel seminis staphisagrie: scorpionu vltor an. 3. ii. trita incorpo-
rent cu oleo de lilio et sup testiculū more emplī adhibeant. Scdus qd pferat
ad idem et proprie ad frigidum tumorez est virge infundere sepe pap olei
sambacini calidi. Tertium est super istud apostema suspēdere papeam tin-
ctorum contritam velut cataplasma.

Et qn 7c. C In. vii. dat. v. can. sup apatis testiculi cura dum sic
adubelati seu saniosum. Primum est q fiat apatis hu-
sus aptio cum lāeola seu phlebotomo apud osseum dōgādo. aptione ab
osse futura et sapies apatis extrahat inde. Scdus est q no cōcedit medico
et ferro apiat illud apa qd segtur anū et fere ipm tāgit. Nā qnq. s. pces-
su rps vlcus quertet in malā fistulā: puta dolorosam et vix curabilē ppea
q anus multū est sensibilis et situs in istmo toti corpis: et ad hūc assidue
pfluūt mae feride corrupte fouētes fistulā. Tertio ē q tūc rsi farina pmix-
ta cu aq sub forma pulis assidue ponat sup apa vel vt ipa pfiat sanie pbi-
beat pus ichoatā: vel iaz factā sanie siccet et resoluat. Ingt. s. xij. s. i. ge.
sa. c. ij. dist. ij. Si sanies in illo tumore sit collecta caue ne festināter eā ica-
das: s. pmitus dissoluat. Quartus est q muschi. 3. i. soluta in. ij. s. samba-
cini olei supauer in ygam cum syringa inieciat in sine adubelati: qm vlti-
mū est et supremū in casu isto. Quintus est q oleum sambacinu proprie
solum aliquotiens in virgam effundatur: et sufficit pro cura.

C De cura apostematis frigidi in testiculis. Capitulū. iij.

Altoties accidūt

in eis ista apata in dispōne ca-
cepie et hydropisis. Quozū curatio-
nes sunt maturatiua pdicta in apate ca-

aut cinis papaveris silvestris et altea eq
liter pficiant cu aceto. Et cinis caulis cu
albumine oui aut vitello eius: aut radix
cucumberis agrestis cu vino mellis cu fa-
rina radice lilij trita sicut vnguentum:
aut passularū mudatarū. v. granor viri-
dium elixator. i. et. s. cymini. i. caulis. vii.
glutis pini tria pficiant cu melle. C Et
iteruz ad apata cu vlcerebus scoria argē-
ti decoquatur cu oleo donec fiat ei spissi-
tudo: deinde ponant sup eam cera et gū-
ma pini et reponat. Et iterū alkalimbat
et amoniaci equaliter olei de lilio buty-
ri vaccini. q. s. Et iteruz radix lactuce cu
sanich. Et itez fenugrecū et semē lini cu
aqua cepe. Et iterū sex vini antiq cuz sa-
nich. Et itez ea que diximus in ca. frigi-
dorz. C Et iterū forte ad apa qd indi-
get maturatione et ad fumū et ventosita-
tem in testiculo. Sumat ciceris nigri et
staphisagrie amboz an. ps. i. scorpionis
adusti ps. i. emplastre cu eo. Et parū in
fusionis olei sambacini in virga est iua-
tiuū ad illud: et ad frigidū proprie et su-
spensio rubee tingue sup ipsum. C Et
qn apa est dubelati tūc de illo qd bonū
est vt fiat aptio apud osseum. Et non cō-
cedit vt apiat illud qd segt anū: qn qnq
het fistula mala: imo opz vt assidue posi-
tio farine rsi pfecte cu aqua sup ipsuz et
prohibeat aptione eius: et sine eius ini-
ciatur in virga muschus cu oleo sambaci-
no et est vltimū: aut oleū sambacinu pro-
prie aliquotiens: est enim cura sufficiēs.

C De cura apostematis frigidi in te-
sticulis. Capitulū. iij.

Altoties accidūt

in eis ista apata in dispōne ca-
cepie et hydropisis. Quozū curatio-
nes sunt maturatiua pdicta in apate ca-

m Altotiens 7c. C In hoc. e. pdocet in qbus dispō-
nibus plus accidunt apata frigida
testiculor. Scdus ptra hec dat remedia: ibi. Quoz curatiōes.
C In. i. pte ait q apata frigida testiu frequenter accidunt in dispositis ad

lido de qbus sunt farina fabarū et farina
fenugreci cu triplicato. Et iterū cauliuz
DS. i. ficus. v. numero: decoquant in aq
donec dissoluant et fiat cu eis emplz. Et
fortius illo est vt sumant farina ciceris et
farina fabarū et cyminū et adepo renuz et
camomilla et mellilorū et cera et fiat ex eis
vnguentū. Et iterū bdellinz dissoluat in
rob et admistret. Et distillet sambacinu
in virgaz aliquoties qn est mirabile. Et
iterū sumant mastix et azarot et infundā-
tur in vino et in oleo sambacino et liniant
sup ouū. Et oleuz de kerva efficax est in
apatis testiculor. Et distillet i vga mu-
schus cu oleo sambacino qn est vltimū.

C De cura apostematis duri in testicu-
lis. Capitulū. iij.

Amantur ficuuz

et adipis anatis amboz an. ps
i. folioz oliue et folioz cypressi et amo-
niaci oiu an. ps. s. aggregent cuz vino
et butyro vaccio. Et itez folia caulis cu
farina hordei et vitellis ouoz et oleo an-
tiq. Et itez colcatbar et hysopti humi-
de et cere et olei rosati et medulle cruris
cerui et folioz rubi oium ptes eqles: fiat
ex eis linimentū. Et iteruz sumant bdell-
lium et amoniaci et dissoluantur in tripli-
cato et aggregentur cuz pauca farina fa-
barum et oleo. Et iteruz curatio bona ex-
perta ad illud sumat surfur et indefinen-
ter teratur et cribellet in cribro tenui do-
nec cribellatus sit: et resoluat amoniaciuz
cu oximelle et pficiatur cuz eo et inuiseet
loco duz teporatu retinet calore et reite-
retur sup ipsuz assidue: est. n. cōferens oi-
duritie. Et itez aliud pferens duritie:
sumantur camomilla et fenugrecuz et asa-
et fabe et butyrum et congelatū vne et da-
ctili discotti: et fiat cum eis emplastruz.

Hec trita infundatur in vini et olei sambacini an. iij. s. fiat linimentū quo
ouum linatur. i. testiculus habens apa. Octauū quod efficax et multum
valēs ē in hoc apate est olei de granis cataputie maioris notatuz kerva
sive virge inieciū sive supunctum isti apati. Monū qd est vltimū in profi-
ciendo est. 3. ii. muschi mixte et dissolute in. 3. ii. sambacini olei: et sepe sua
uiter distillate in virgam.

C De cura apostematis duri in testiculis. Capitulū. iij.

Amantur 7c.

C In hoc ca. describit. vii. medica-
mina q scilicet testiu. Primum ha-
rū recipit ficuuz pinguiuz adipis anatis an. 3. i. folioz oliue so-
lio: cypressi amoniaci an. 3. s. incorporent hec oia tritis teren-
dis cu vini et butyri vaccini. 3. ii. fiat linimentū quo frequenter durū apa
linias. Scdus recipit folioz caulis bene decoctoz. 3. ii. farine hordei qrit.
s. ouoz galline vitella. iij. antiq oliuarū olei. 3. ii. pterant simul et incor-
porent et illinant super apa. Tertiu recipit colcatbar. i. attramēti citrini
hysopti hūide cere olei ros. medulle cruris cerui folioz rubi an. 3. i. misce-
oia sit et fac linimentū. Quartuz. p. bdellij et amoniaci dissolutoz in tri-
plicato. i. multo cocto donec no remaneat nisi tertia ps an. 3. ii. farine fa-
barum olei coi an. 3. s. aggregentur in simul et illinant. Quintū bonūz
exptum recipit surfuris quart. i. terat et cribellet cribro multū tenui sine
cessatione donec subtilissime cribellatus fuerit post cōficiatur cum. iij. s.
gūmi amoniaci dissoluti in oximelle: deinde fac vt totūz inuiseet et adhe-
reat duro apati per modū emplastri dum retinet adhuc temperatū calo-
rem: et sepe iteret eius adherētia sup duritiem: qn vtile est et multū cōfe-
rens in omni duritie mollificanda et resoluēda. Sextum rursus cōferens
omni duritie recipit camomille fenugreci fabarū an. 3. vi. terant cuz ase
et butyri et congelati vne et dactilo: taliter coctorum q dissoluant an. 3.
i. fiat emplastrum qd actu calidum scilicet superponatur. Et per cōgela-
tum vne intelligi ipsius succum qui per se cōgelatus est seu coagulatus.

Jacobus

Septimum recipit cineris ossium dactylorum complete adustorum. 3. ij. radices altee. vnc. i. conterantur fortiter permiscendo parum aceti: et fiat emplastrum.

De acrai et arsaton.

Capitulum. v.

Ec est.

In hoc ca. declarat qd sint acrai et arsaton per. vij. circustantias: et differunt noie: 3. in re sunt idē. Prima circustantia est qd frida est egritudo hec ex acrai phlate vel acrai vterofitate vel acida melia. Secda est qd ipsa plus in mulieribus qd viris accidit: quia mulieres sunt magis lubrice viris: et ad vulvas earum et colla matricu sepe multe defluunt titillantes humilitates. Tertia est indicas qd sit in viris acrai et arsaton: est. n. in eis virge titillatio pueras fortis filis puritui que gallici vocat catouillatone. Quarta indicat quid sit in mulieribus: est. n. in ore matricis et vulva fortis titillatio. Quinta indicat quid sit vterofitate viris: et mulieribus: morbo affectis: et est qd in eis supercedunt vasa sui spermatis. Sexta indicat tria syntomata que ista quadoqz associant titillatodes. Primum est paralyis seu mollificatio vasoz spermatis qd humilitates i longu se porrigunt et vasa hec relaxat mollificatode. Scdm est tetanus vasoz spermatis duz ipsa mactali modo replerit qd rigida pmanet et inflexibilia. Tertium est spasmus vasoz vasoz duz sic ea replent supfluitates qd ipsa cedunt atqz spunt. Septima est indicas duo syntomata que tade eueniunt in hac passione: du declinat ad malū. Primum est inflatio ventris patiens adinstar tympanitis ppter vterofitates grossas inflatuas que adaucte resudat inter inferiores ventris pniculos. Scdm est sudor frigidus et fortis angustia spasmu vel tetani.

Uado 2c. In hoc ca. pmo agit de cura acrai et arsaton per sanguinis extractionem. Secundo per solutionem ventris: ibi. Deinde fiat 3. Tercio per frigidam epithymata: ibi. Et perueniatur 2c.

In i. pte laudat in casu isto tres sanguis extractioes. Prima sit per dextre basilice phlomis pro diuisione sanguis a mēbris gñationis et humoru: cuor: qui vel pmissent cum mā passionis huius vel ad ea pssunt ea dolo rose titillatōis. Adradū videt euz dixerit pnceps qd hec passio frida est: et mulieribus sepius adueniens: qre pnceps iubet educere sanguine qui frenū est frigoris et māz fridaz oīuz: et soluere vetre lenitius tepidis et oleis fridaz: et epithymatibus ifrigidantibus valde ifrigidare cūcta mēbra coit: nisi est qd semp huius passionis mām pcomitat alios acutus sanguis: vel ea dolois et titillatōis illuc attrahit vel qd illic optio sensus qua titillatōis dolois remittat. Secda sanguis detractio sit per vterofatas cu scarificatione sup coxas positas in parte domestica siue iteriori pro diuisione materiez peccantiū a vīs spermatis: et etiā a locis titillatōis. Tertia sit per sanguifugas supra coxas positas vel supra anū venas.

Deinde 2c. In i. pte mittit gñalē can. qd in hac passione non subito soluat abūdāter vter: vnde precipient supfluitates largius qd pus ad titillatōis loca: quoniam suauiter et paulatīne laxādas est vter. Scdo describit medicinas. iij. que isto modo laxāt. Prima. 3. aq decoctionis vel distillationis volubilis minoris qua corrigio la vocamus. 3. iij. in qua dissolue medulle caschistule mūdare. 3. x. fiat do sis. Secda. 3. aq decoctionis vel distillationis ficie siue bleie aq solatrias. 3. ij. medulle caschistule mūdare. 3. x. misceantur et fiat do sis. Tertia. 3. iij. ris limachiaruz quart. i. et fit hoc mō. Decoquant limachie. x. sine testis suis accepte in vinctis in lib. i. aque donec impinguet per limachias et da 3. ij. decoctionis huius. Ingt Serapi. ca. de limachijs. 2. modus vo accipiendi aquā limachiaruz est qd perforat caro ipsarū cūz stilo ferreo et sint limachie recentes: emanat nāqz humiditas ab eis: et si dare vis de huiusmodi succo sufficiet pro do si quart. 5. Quarta est ius olerū frigidē cōpōnē leniētū vterē sicut est ius spinachioz vel atriplicū ius elixatū cū bo uinis carnib⁹ aut vitulinis et istis filia sicut iura violarie et capestrū maluarum forbita vel bibita. Tercio precipit egrū elyterizare cū isto elyteri 3. sedet. xvi. numero: pruna. xij. remotis nucleis radicis altee. 3. ix. ficie et atriplicis et eis similibus sicut malue violarie. an. 2. i. fiat decoctio in dulci aqua mūda ad quātitatez quart. v. in qua dissolue straciat. i. māne

Et iterū cineris ossiū dactylorū adustorū pteo. ij. altee po. lteratur et pmiscantur cum aceto: et fiat cum eis emplastrum.

De acrai et arsaton. Cap. v.

Ec egritudo fri

gida: et est in mulieribus plus: et est titillatio virge in viris et in ore matricis mulierum: et tensio accides in vasis spermatis: et mollificatio et tetanus: et spasmus ipsorum: et tunc inflatur venter egrū cum sudore frigidus.

De cura. Cap. vi.

Uando hecegritudo

appet oz vt fiat ppleboto mia: et vterofatio: et mittant sanguisuge.

Deinde fiat vteris solutio nō semel subito quare descendat aliqd ad mēbra infirma. Sed paulatim cūz facilitate: et illud fiat cū eis que sunt sicut aq volubilis cū caschistula: et aqua ficie: et aq solatrii cū caschistula: et cū iure limachiarū: cū iuribus olerū frigidorū lenientiū naturā: et sunt sicut illud quod fit de spina chijis et atriplicibus et que sunt illis similia. Et fiat elyterizatio ex sebestē et prunis et altee et ficie et straciat et atriplicibus et qd sūt illis filia. Et perueniat ad vltimū in epithymatibus fridus valde ifrigidantibus sup mēbra coitus et sup dorsum sicut illud qd fit de iusgamo ni-

De partibus

3. ij. vel ipsius loco tū medulle caschistule et fiat elytere.

Et perueniatur 2c. In iij. pte ubi sup mēbra coit qd sunt vga et testes et vasa spermatis et sup dorsū valde frida epithymata sensūz hebetatā doloris apponere: sicut epithyma de iusgamo nigro. s. de iph⁹ aque vel succo panno quadru plicato lineo imbibito: postqz sexta et pars chimolee vel terre sigillate secū permixta fuerit. Se cūdo pcpit vicissim apponere dictis mēbris oia dicta ante pro curatiōe priapismi calidi. c. xxi. trac. prioris: et que pcedit et sunt ea. de cura apatis calidi testiculorū cap. ij. trac. presentis. Tercio pcpit apponere his mēbris more cataplasmatiz radices nenupharis et li li contritas.

De dolore testiculorū et vge. Ca. vij.

It ex malicia com

plexionis diuerse frigide et calide: et ex vterofitate: et ex apate: et ex percussione: et ex casu super ventrem.

De signis. Cap. viij.

Uz est ex malicia

cōpōnis nō est illic tēsis vehe mens: et cognitio cōplexionis est cū sensu: et est calidus et inflammatus: et frigidus stupefactus et nou est plurimus.

Et cū ventoso est tensio: et pmutatio sine grauedine. Et cū illis reliquis sunt cause eorum et signa ipsorum.

De curationibus. Cap. ix.

Anifeste sūt ex his

que dicta sunt ex calefactiōe testiculorum: et ifrigidatione ipsorum: et curatiōe apatur eoz: et resolutiōe vterofitatis ipsorū. Et qd frigus sit vehe mens tūc cura eius est oleū de kerna in quo dissolutū sit euforbij. Et si ve hemētior sit iflāmatio et adustio: tūc curatio eius est cū succis ifrigidantibus in quibus positū sit aliquid thuris et opij.

Am est 2c.

In hoc ca. pmo agit de signis doloris testiu et virge a calore vel frigore nimio. Secdo a vterofitate: ibi. Et cū 3. Tercio ab alijs causis: ibi. Et cū illis. In i. pte dat signa. iij. doloris fieri a mala cōpōne sola in istis membris. Primum est qd nō ibi est tēsis vehe mens vt in apato. Scdo est sensus ex cessui caloris vel nimij frigoris in pibus istis quo maxime noceat cōpō peccās. Terciu est tactus ardens inflāmatus que pcpit eger dolo a calore. Quartū ē tactus fridus qd stupefactus que pcpit eger cū dolo a frigore: et nō ē plurimus dolor: iste fridus: nā frig⁹ obtūdit et diminuit sensūz. Et cū 2c. In iij. dat tria signa doloris ipsorū ea vterofitatis. Primum ē in his mēbris tēsis supflua ppter grossas vterofitatis p que supercedunt. Scdm est qd iste dolor nō ē fixus s. ē pmutabilis de pre in pte ppleuitatē et mobilitatē huius vterofitatis. Terciu est qd in hac dolois spē nō sentit grauitas vt in humoralib⁹: qd vterofitas grauitate caret.

Et cū 2c. In iij. dicit qd reliqz spēs p cas ipsaz qd notorie sūt nō his significant vt p apa vel percussione vel casu ab alto sup istas ptes. Scdo significant p signa apatur istoz mēbroz et p vterofitia percussione et casu sicut sunt nigrores et supflie cutis cū duricie quadaz et eleuatione.

Anifeste sunt 2c.

In hoc ca. pmo agit i gñali de cura doloris testiu et vge fieri a frigore calore tumore vel vterofitate. Secdo in spāl de cura fieri a frigore fortitūbil. Et qd frigus 3. Tercio a calore ve hemētior. Quarto a percussione aut casu: ibi. In facto aut. In i. pte ait qd cure doloz testiu: et vge satis manifeste sunt p dicta pias. Primum ex calefactiōe mēbroz istoz sit cura doloris si frigore doleat. Scdo ex eoz ifrigidatione si supcaleant et inde doleant. Tercio p curaz suoz apatur si ab ipis pendant ipsorū doloies qd cura iaz dicta est ca. ij. ij. et. iij. trac. pūtis. Quarto resolutiōe grossas vterofitates istoz mēbroz si fuerint cause suoz doloz. Et que resoluunt has supius dicta sunt trac. priorī ca. de cura erectionis virge sine desiderio et priapismi.

Et qd 2c. In iij. dicit qd qd ve hemēs ē testiu frig⁹ et vge virilis hos dolē facies curaf vngēdo mēb⁹ hec ex olo de kerna calō i quo dissolutū sit tritu euforb. 3. ij. cū. iij. 3. oleū de kerna seu ma fore cataputia. Et si ipo careas loco ei⁹ assumas oleū d ruta vel d castoreo vel d laterib⁹ et loco euforbij si vis accipias pip aut pīretrū vel gna sinapis.

Et si 2c. In iij. dicit qd si ve hemēs sit iflāmatio et adustio in virga et testibus hos dolore affligens tūc cura illius est ipse supponere succos ifrigidātes sicut portulac lactuce cndiue solatri papaueris vel iusgami albi addendo his modicū thuris et opij vt an. 3. i. in quart. i. aliquid succorū nunc noiat⁹z ppter qd cum succis papaueris et iusgami qui satis ifrigidant per se hne opio.

In facto

C In. iij. dat. vi. remedia p cura doloris testis &
 vige a percussioe aut casu. Primum est phlomia que
 a statim a principio delatere casus vel percussiois: nisi
 Sed3 est mēbz prius3 assumere. i. iij. vire & pfor

rare þ. in frigiditate repul-
 sua sine forti stipticitate
 Na fortis stipticitas do-
 lere faceret et exaspans me-
 brius et illic oculcas ac in-
 duras humores q. ca. do-
 loris ad locu fluxurunt. o-
 iño phibet eos cuapo-
 rari: imo admisceant cu-
 fridis repulsuius et rof-
 oleo et aceto pauco len-
 tius aliqd sicut sunt vio-
 le flores nenufaris cucur-
 bita et filia veluti melo-
 nes citrulli cucumeres.
 Tertiu post illud sup co-
 tusionis locu apponedu
 du no fluuit amplius ad
 ipm hūores ca. doloris ē
 istud medicame. ꝑ. mu-
 scilaginis: ꝑ. altee florū:
 añ. ꝑ. in coropent fil et li-
 nianu inde pres truse: et
 eis filia: sicut est istd. ꝑ.
 muscilaginis ꝑ. lini floz
 mellilocū: añ. ꝑ. h. et fac h
 cur þ. u. Quartu. ꝑ. gū-
 me pinti. Resine myrrhe
 pulverizate: ana quart.
 ꝑ. dissoluas in aq frigida
 et sup stuas locu appli-
 ces. Quintu est semē lini
 fortiter strituz in aq fri-
 gida rosata aut simpliciter
 more linimenti loco sup-
 missu. Sextu est burpū
 et glutē alimbat. i. terebi-
 thina pmissa equalit et
 suplinata et ptib. coctis.
 CDe magnitudine resti

Тън hoc ca.

CIn hoc ca.
dicit qd iterdu testes sup
flue magnificatur: sic qd
passim morbu in qritate
et pruna addita qd visce
ra aggratit suo multo
rectu gressu impediit
gari z nō accidit illud v
hernio ex istis materijs
z impingatiois vel ad
carnokatis testiculo
ri plimi z faciemus ei
me mulier: qd eis plus
ere nūdit ad decoro

medicamīa:qb²māmille

medicamina: qb^m mamille
stātes & s̄seruant ne pēdu
nt. q̄ faciūt istud. Prima ē epithym
sugami albi sup testiculos qd in m
ponēdo eis succū & herbā s̄l q̄b et
rūā v̄tutē istoz mēbrioz: sicut portu
uer his mēbris appositā motē catap
as vsu sup̄uhoz hoz narcoticos sup
cristallus sunt pectori s̄mūcia rufes
faciētia: testē d̄ip. apb. v. apb. xxv. 2
q̄ se iūcē in aqua coisādri humidit
loz plūbi & aliqd et de suba cūis &
mas ponať. Quarta est p̄ficatio v
dri vel cauday rosay vel arnoglossi
molēdini p̄tra s̄mūcie in aliq̄ ex ole
ciam lapidis molēdini in aliqua aq̄
p̄ferentibus ad v̄minuēdū q̄ritatē
est iūcēre sepe & quasi assidue sam

De elevatione testiculi
 73

Etandoq; 70

ad mirachibil. Et quan
 In. l. pte ait qd qñq; a cecidit vnu
 minorari & infernet qñq; fit inge
 u. cas minoratōis hui⁹. Quia ē cōple
 modicu sanguis attrahit p eius ali
 tis cūsa opario fit a calido & hum

Et qñqz zc. ^{In .ij. die}
^{nō sentit in}
sum eleuatus ad inguē vsq; ad mir

T In facto aut a percussione: aut a casu: opz vt fiat phlomia ⁊ assumat mebz cū ifrigidatibz ⁊ repcussiuīs absqz stipticita ⁊ rechemeti: quare dolorē faciāt: imo sit cum eis virtus lenitiua: sicut sunt viole ⁊ ⁊ nenufar ⁊ cucurbita ⁊ similia: deinde post illud administrentur muscila go al ⁊ tee ⁊ camomilla ⁊ similia. Et iterum gū ma pini ⁊ myrrha cū aqua frigida ⁊ se nien lini confectum cum aqua frigida ⁊ buryrum ⁊ glutē alūbat equaliter.

De magnitudine testiculor. Ca. 7.
Accidit testiculisy
 magnificantur non fm semitaz
 apatis: s; fm semitā impinguationis et
 teneritatis sicut accidit mammillis.

De cura. Capitulu3. xi.

Trantur cuzme

dicinis infrigidatibusqbus curantur ma
mille virginum stantes vt non cadant: fi
cut est epithyma cuz iusquiamo nigro z
iusquiamo albo. Et omne qd debilitat
virtutē nutritiua z fricatura plūbi con
fricati ad inuicē cum aqua coriā dri bu
midi z confricatio cotis z lapidis mol
dini. Et de illis que cōferunt ad illud z
temperant ipsam est vt assiduatur inie
ctio sambacini in virgam.

elevațiōe testiculī & puritate eius. Cr. ii.

Quandoq3 accidit

trīs suppositus fiphae: et hoc interdu trīs surgūt accidētia. **P**rimus est difficultas in vrine emissione: q; testiculus in alto positus cōprimēdo op-
pilat os vefice p qd emittit vrina. Scd̃s est dolor quē sentit patēs in ho-
ra mingēdi pp cōpressionē testis ab vrina: et ab ore vefice: cuius tūc mu-
sculus latus exēdit.
Tūc dūdū quēdaz ge-
nerosum puer cuius al-
ter testis latebat in igu-
ne: et putabant amici q
ad gnationē ineptus eēt
et pp hoc ipm ecclesiasti-
cum pponēbat facere: s;
sepe dicebat q in iguine

De cura. Ca. xiii.

¶ Retur cū vnctio

nibus ⁊ emplastris calefactibus ꝑfor-
tātibus ⁊ attractiuis que diximus in ca-
pitulo erectiōis. ¶ Et qñ occultat ⁊ fu-
git: tūc cura est assiduatio balneationis
⁊ tinax ꝑtinuax. Et qñq; est necessariū
fm q̄ scripserūt antiqui vt intromittan-
tur in virgā: ⁊ suffletur donec corp⁹ eius
subtiliet ⁊ descēdat testiculus. ¶

varicib⁹ officii & duricie eius. Cap. xiiii.

Quandoq3 appa

rent sup osseum ⁊ que sequunt
ipm varices inuolute plurime in qb^o qn
qz coartat ventositas ⁊ frequens fit titil
tio sup eas. ¶ Et multoties generatur
super eas apostema durum qd est de ge
nere apostematum frigidor. Et pluri
mum quidez accidit in latere sinistro p
pter debilitatem ipsius: ⁊ qm hz venam
additam ad quam effundunt materie.

De cura. Capitulum. xv.

Gracius est cura

apostematum durozum.

gūt accidēt. Prīmū est
lto positus cōprimēdo op
or: quē sentit patius in ho
re vesice: cuius tūc mu
sculus latus extēdit.
Uidi dūdū quēdāz ge
nerosūm puer cuius al
ter testis latebat in igui
ne: et putabant amici q
ad gnationē ineptus eēt
et pp hoc ipm ecclēstasi
cum pponēbat facere: s
sepe dicebat q in igne
suo sentiebat vñ iacere
testiculū quitandē deice
dit et vixit torē de qua
multos habuit filios et fi
lias. Tertiū est vine di
stillatio guttatim: sic q
nec libere: nec riuulose
emittit maxime dū testis
supius positus ē grossius
fortiter vesicē os compri
mens.

De cura. Lxxxiij.

Erretur.
In hoc e fine

agit de cura pustatis testicul. Scdo de cura eleuationis & oculcatiois ei'ribil. Et qui ocellat.] C In. l. pte air q' testicu li puitas curada est p inuentiones & empla calefacientes & pfortantes vir tutes attractiua & nutri tium testiculi illius: & si bi attrahentes copiosum sanguine pro nutritio & augmēto ipi' q' dicte sūt in ca. erectionis: p qd in tellige. c. xlii. tra. poris: qd incipit: Virerit. l. 5. misceat cū sabbaco bono vlt' itellige. c. xl. tra. poris qd intitulat de his q' ma gnificant virgā. Illa. n. faciūt ad ei' erectionem.

Et quando.

¶ In .ij. pmo alt q dicitur
 vnus testiculoru occultat et fugit et ascendit vsq ad inguē: et ad miracl
 vtrius cura eius ē sepe: et quasi assidue balneari in stupra: et quasi p̄tinue
 in tinis repletis dulci aq calida vt vīs aptis et dilatatis et relaxatis et li
 baticis factis a calore balnei facilius descendat testiculus sursum iacens in
 osseum. Et ad eius descensum post balneationē cōpressio cuz manu sup: a
 locum ventris cui testis subiaceret pferre poterit: et sit huiusmodi cōpressio
 fortis deorsum deducens. Scdo dicit ex aucte antiquorū qnq oportere
 virge intromittere puulā cānulā et sufflare in eam donec attenuet seu ra
 rificet substat ita ipsius: et inde testiculus facilius descendat in ppiū locuz.
 ¶ De varicibus ossi et puris eius. Ca. viii

Handooz cē Են hoc capi. pri

eius: ibi. Et multotiens.

Et in istis primis it q̄ interdū varices plurime inuolunt sup̄ burfam te-
stium seu offeū apparet: z̄ sup̄ illd̄ qd̄ segtur offeū: puta carnositate q̄ sibi
intus heret. Sūt aut̄ varices dilatationes quaridā venarū ex multo san-
guine melācholico: vt in pluribus q̄ ad eas descēdit: z̄ fm̄ plurimū acci-
dunt in tibijs positōz̄ onerū z̄ cursorū z̄ viatorū. Scdo dicit q̄ quāq̄ in
istis varicosis venis ventositās aliqua grossa coartat: nā melicū hūiorē
associat fm̄ plurimū multa venositās. Tercio dicit q̄ sup̄ eas varices
frequenter accidit tinnitatio quedā ex moru ventositatis vel ex quadam
sanguinis ebullitione vel acumine melancholicū si adusta fuerit.

Et multotiens &c. In .ii. pmo ait q duru apa vocatur
fistitocice sepe sup offi varices acci-
dit: & est de genere frigidoru apatum: nisi in cacaere vel ex melia pueniat
adusta. Secdo dicit q hoc apa duz sepius fit in sinistro latere burse testi-
culoz pp duas cas. Prima est debilitas sinistra lateris in respectu ad dex-
truz pp oniaz epatis in dextro. In sinistro vti iacet sple debilius & ser-
uiens. Secda est qm ps offi sinistra hz venâ additaz his que a pte dextra
sibi supueniunt: & de latere splenis sibi grossum sanguinem melancholicum
effert huiusmodi rena. **De cura.** Scribit

Tra cinque

roy apatū que sunt in tes

pntis: & hec fieri h. p. mollificantia cum resolutis ppurgato corpe cuz
phlomia saluatielle finistre & solutione ventris per sene vel lapide lazuli:
vel lapide armeni: vel epitymii: aut polipodii: aut cōpofra ex his. Cu
ras vō varicū & elephātie dabit inferius tertij. xxij. trac. i. ca. rviij. Et est
vō vitentur cibī & potus melancholicī & purgetur melancholia sicut in
scleirosi: & si ista non p̄sint incendantur vāscos: vel qđ melius est cauterizē
tur si rubee fuerint: nigre vō nonne vlcera accidunt insanabilia.

Jacobus

De mollificatione offei. Capitul. xvi.

Quandoq3 rē. In hoc. c. primo ait q interduz offeum plus debito plongatur ita q pendet inter duas coras: r si brache non impediāt inter has

scutitur currendo r am bulando. Scdo dicit q offeum mollicat r sua mollicies ab humiditate pueniens est cā plōga sionis eius r relaxatio nis. Tertio dicit q res se da fit. r postio turpis et inhonesta in sic plonga to offeo q vt tripa mol lis inter coras pendeat. CDe curatioe. L. xvij.

Ps rē.

In hoc ca. primo agit de cura mollificationis of sei p embrocac empla et diminutione coitus. Se cundo per incisionē par tis eius r futuram: ibi [Et de medicis.]

In. i. pte dat tria pre cepta. Primum est q offeum nimis mollicatū r plongatū cuz frigidis stipticis quasi scellantur r assidue supembrocet: sicut cum hac decoctioe p. psidie balautie cupu lay glandiuz gallay im maturarum anthere su mach berberis accatie myrti sanguinis draco nis: añ. 3. s. bulliantur in kb. vi. aq fortiter fer rate donec consumatur aque medicas i hac de coctione que sup offeum ab alto effundatur vt ip sum desicet induret con trahat r sit abbreviet. Secūduz est ex his r eis similibus emplastrare of seum: vt recipe pulueris nune dictoz stipticor. 3. i. olet myrtini: r de elsa nio: añ. 3. r. cere virginee. 3. xij. incorporentur simul: r fiat emplz qd of seo supponat tele supextensuz. Tertius est q coitus raro exercendus est: qz motus coitus potius dilatat r plongat offeum qz ipsum abbreviet.

Et de medicinis rē. In. ij. dicit quosdam esse medi cos qui partem offei nimis longi incidūt: puta ptem ipsius inferiorē que illic supfluit: postea reuungūt: r si mul pfluat extremitates eius inferiores r pfluat tenent donec pfluat r maneat offei quantitas equata moderate longitudinis. Scdo dicit q melius est seu cōueniētius r plus conseruatum in ordine recto agendi q prius suatur illa pars offei que d3 incidit: deinde abscindatur id qd super fluit in offei longitudine sub facta futura: sic enim paties minus angustia tur in incisione: r de superfluo sanguinis effluxu plus assecuratur.

CDe ramice r ruptura. La. xvij.

So postposui rē. In hoc. c. remittit nos pñ ceptis sup causis signis r cu ratione ramice r hernie ad primā tractatum. Gen. xxi. huius kbz tertij in cuius trac. c. ij. de ruptura tractans ait. Ruptura fit per so lutionem pāniculi a singularitate sua r casum fissure in eo quā penetrat corpus qd est comprehensum in eo ante scissurā: aut propter dilatationē stricture in meatu: aut solutionē. Et cum accidit illud taliter q quādo in cedit penetrans peruenit ad testiculos nominatur ramex r hernia: r. ca. ij. dat signa rupture: r. c. iij. dat curam ipsius: r. c. v. dat curam rupture intestini: r. c. vi. dat curam rapture aquose: r. c. vij. dat curā ventose: r. c. viij. dat curam ramicum carnosē r varicose: r studeant pra etici bene r diligenter ista capitula: qz multi nobiles hernis verantur ppter fortia exercitia post comestiones in hastiludis r torneamentis: r sal tibus fortibus r piccionibus grossoz lapidum lancee r teloz cum ma ximo conatu r altis coras r stricture foras in medio corporis per iu pones r corrigias: vnde tristes viuunt dolentes r anxij maxime infensio r debiles redduntur in actibus veneris r minus prolifici.

CDe corrugatione testiculorum. La. xix.

It illud rē. In hoc. c. primo dat cas corrugatio nis testiculor. Secūdo nos alibi remit tit: ibi. Et ego dicam.]

In. i. pte dat. ij. cas corrugationis huius. Prima est frigus vehemēs testiculis obuiās qd ab eis exprimit humidū ppiuz tam nutritiale qz substantificuz vel ipsum congelat intus r exterius: quare minoant atqz contrahuntur r corrugantur. Secūda est causa casus virtutis: qui in mor bis acutis inter signa mala accidit. Iuxta id Hippo. pnosticoz. ij. can. x. Si testes r virga vltra solitum contrahi diminiuis apparuerint: aut ni mium doloris: aut mortis aduentum pronunciabis.

Et ego rē. In. ij. pmitit se postea dicitur mala signa habentium egritudines acutas: ex quoz numero est testicu loz corrugatio: puta quartā fa trac. l. ca. xlv. ybi ait. Contractio testicu

De partibus

loz r virge significat mortē innati caloris: aut dolorē vehē mentē. Cura vō cōtractionis huius a forti frigore fit per gradatā calefactionem. Pr imo ergo ponatur r viu teneant in aqua calida testiculi rugati: deinde in ungantur pmo cum oleis de lilio r anetino r camomillino satis calefa ctis. Post hec cum lau rino vñ de cinamomo vñ de iunipo tandē cum ru taceo vel de castoreo vel de lateribus: aut fiat em plastra de nuc dictis ole is cuz equali pondere ce re. Sed cura fietis ex ca su virtutis nō est possibi lis nisi precuref morbus cuius ipsa est syntoma r accidens.

CDe vlcereb⁹ testiculor r vge. L. xx.

Am vlcera acci/

dunt in istis locis sunt mala am bulatiua: qm mēbra ista sunt fm formas ad quozum partes festinat putrefactio: quoniam sunt protecta ab aere r decli uia ad caliditatem r humiditatem r ap proximant meatibus superfluitatum.

C Et similatur quodāmodo vlcerebus viscerum r oris. C Et eorum deteriora sunt illa que fiunt in lacerto qui est in ra dice virge r in ano. Et illud ideo: qz in digent exiccatione forti r sensus eorum cum hoc est vehemens. Et fortasse ne cessarium est abscindere virgam ipsam cum super ipsam putrefiunt vlcera r per ambulat.

CDe cura. La. xxi.

Lcera que sunt su

per caput virge indigent eis que sunt ve bementioris exiccationis qz sunt ea qui bus indigent facta super preputiuz r cu tem etiā: qm caput virge est vehemēti oris siccitatis in cōplone sua. C Et ista vlcera aut sunt recētia aut sunt antiqua. Et de eis sunt que sunt maligna. Et re centibus quidē non est res melior qz alo ea. Et assimilantur aloes: plumbū vstuz.

ter est putrefactionis: r humiditātē que est vt mater eius. Tertio est ideo qz hec prima sunt illis meatibus per quos expellunt feces r vrina simul cum humoribus que ipsas associant.

Et simulantur rē. In. ij. dicit q vlcera testiu r vge quo dāmodo simulant vlcere r oris vlcere bus. Et hic intestina p viscera inuit vel gnalius queqz mēbra interiora. Os. n. ad calidū r humidū declinat sicut vga r testes: r est cooptū dēti bus r tabulis: qbus inferunt: r et gingiuis r sepe mās a cerebro recipit p os colatorij: r a pectore cū tussi p arteriā vocales: r a corde plurimos su mos r vapores cū calido aere p expirationē assidue recipit: r p mery iter duz recipit a stomacho cibos aut humores a motu vomitus. Nō ē ergo mirū si mala sint oris vlcera r ambulēt: r si ad ptes oris festinet putredo vlcera vō sunt pecta ab aere r multum abundant in supfluitatibus et sunt satis humida cum calore incluso sibi quoqz influxo a corde r epate.

Et eoz rē. In. iij. pmo ait q inter vlcera testiu r vge pēiora sunt illa que in lacerto sūt radicē veretri: vel q ppe sūt ant lacertū vel in ipso lacerto ant cū cōitate virge. Scdo sup hoc red dit duas cās. Prima est qz hec vlcera deiccatione vehemēti indigēt p incessanter ad ipsa pfluere supfluitates agētes putredinē. Scda est in eis sensus acuitas. seu vehemētia tolerare nō valēs acata remedia multum desiccātia. Cūdi nup iuuenē robustū nobilē hñtez hec vlcera q intm vole bat quoties vrinabat q efficebat qñ furibūdus r cū teneri p. iij. psonas tūc oportebat r sepe dicebat q seipz libēter tūc interficeret: si lex r rō nō phibuisent. Tandē dolor ei p medicamā mitigat fuit r cessauit penit sic qz vrinabat sine vilo dolore: r debilitant p tūne vñus r pulsus eius r ei supuenit feb. p tūne de q mortuus ē. Tertio dīc q qñqz o3 abscindere veretrū in vlcereb⁹ eius: vñ putredo auget: r ita pambulat q timef ne in intret corpus r corrūpat viscera mortē quoqz iferat. CDe cura. L. xxi.

Lcera rē.

In hoc. c. pmo agit de ofia cure vlcruz capitis vge a cura vlcuz pputi r cutis ei. Scdo diuidit vlcera testiu r virge: r dat curā recētiū: ibi. Et ista vlcera Tertio dat curā humidor r saniozor: ibi. Si aut sunt Quarto antiquor: ibi. Et si fuerint Quinto corrosiuorum: ibi. Nō si illic Sexto malignor denigratorum: ibi. Si autem maligna. C In. i. pte ait q sup vlcera capitis veretri debēt adhiberi medicie for tius exiccates illis q sup pputiū r cutē veretri solēt applicari: cū cāz red diti: qz caput vge siccus nā est cute ei r pputio: qre vt pseruet in siccitate sibi pñali vel ad hanc reducatut siccantibus indiget vehemētiioribus.

Et ista rē. In. ij. pmo ait q istoz vlcuz veretri r testiu qdā re cētia sunt r alia antiq. Et itez ex eis quedā maligna sunt sicut nigra aut corrosiua: quedā non maligna vt supficialia paucē r albe saniei. Scdo tāgit medicinas. v. de melioribus p cura r recētiū vlcuz in his mēbris. Prima qua nil melius est puluis aloes vlcereb⁹ eoz recēti bus imissus: nā hecat hec vlcera sine mordicatōe r ipsa phibet a putrefa ctione r ambulatione. Scda que aloes assimilaf in hoc est plūbū vstuz r cūmia

Cause primari
de hernia

Jacobus

et climia abluta in vino et tuthia vel omnia per se simul pulverizata et viceri immista: vel quod horum trium malueris viceri pretritum impone. De plumbo vltro scribitur. i. can. c. de aliamioribus quod est plumbum: quod plumbum adustum propter ablutum offert viceribus malignis et viceribus cancris. De climia vero

et climia abluta in vino et tuthia. Et apud Aui. est fumus seu fuligo adherens superioribus fornacis in purificatione cuiusque metalli: scilicet est sex descendens ad inferiora: scilicet tuthia propter fuligo est ex fumo eleuato in fornace in qua fit aurum et eleuatur ille fumus a lapide calaminari quo est tingit. Tertia est in argente subtilissime trite que imposita his viceribus proferunt ut aloes: et sibi approximant in coferendo. Quarta est vena vite que in his viceribus miro modo proferunt et sunt lumbi teretres adusti. Quinta. i. cineris teste ouorum tuthie ablute an. 3. i. pulverizetur subtiliter. et cum aqua frigida super epithymetur viceribus.

Si autez et.

In. iij. premitte quod si humidiora fuerint vicerum testium et vige predictis viceribus: et iam pus fecerit seu saniosa sint medicinis indigent desiccationibus et fortioribus. Secundo describit tria medicamina que sunt huiusmodi. Primum. i. es vltu et adustos cortices pini habentis grana pua: de quibus fit puluis sub equali pondere viceri immitte vel cum triplo ipsius ex melle colato: et si in hoc viceri sit caro deperdita regeneratione indigens adde tantum thuris quantum de crebro. Dicitur in ceps. c. de ere quod es vltu et solidat vlcera maligna ambulatione: et prohibet ea ab ambulatione et corrodit carnem augmentata. Secundo exprobat illa vlcera que vehementer egunt exiccatione et incarnatione. i. tuthie aloes sarcocolle thuris sedenigi. i. lapidis ematitidis corticis mediani algarab adusti. i. salicis aluminis de regione tamenti attramenti adusti gallay balaustiarum accatie. an. 3. i. floribus eris. 3. i. et 5. capitulum granatorum acetosorum etiam. 3. i. teratur oia subtiliter et cribellentur: et cum triplo ponderis olei rosati totus puluis incorporatur sub vnguenti forma. Tertium. i. scorie ferri plumbi vlti sanguinis draconis charte combuste aluminis combusta. ana. 3. s. terantur et in corporentur cum ros. oleo. q. s. pro vnguento emplastro vel pro trociscis.

Et si fuerint et. In. iij. precipit viceribus istis si antiqui fuerint imponere puluerem qui. i. thuris et minuti ipsius et aloes: an. 3. i. solum vel cum alijs medicinis nunc dictis. Quod si et. In. v. describit auxilia tria corrodenda. Primum horum recipit cineris capilloz hominis aniden. i. herbe de qua fit asa lentium montanarum: an. 3. s. terantur subtiliter. et fiat puluis viceri imponendus: et fiat emplastrum ex. 3. s. illius pulueris cum rosati olei: et cere colate: an. 3. r. Secundum hoc fortius. i. duorum arsenicorum. f. albi et rubei. 3. vij. calcis lapidee viue non extincte. 3. xx. accatie. 3. xij. teratur et incorporatur cum aceto et succo alestius humidi. i. serpentarie mixtis equaliter: et fiant trocisci qui siccant in vmbra et administrantur supra locum corrodionis redacti in puluerem. Tertium adhuc fortius illo. i. arsenicorum albi et rubei accatie staphisagrie cineris aneti piperis an. ptes equaliter: et incorporantur cum aceto et succo serpentarie mixtis equaliter: et fiant trocisci desiccandi in vmbra triti administrandi super vlcera corrodentia.

Si autem et. In. vi. dicit quod dum virge vlcera maligna reddunt et nigra sunt vel estiomentata: tunc melius est et puemientius totum denigratum penitus abscedere: ne repant in corpus et interficiant. Secundo dicit quod post abscessionem totale partium iam denigratarum curandum est vlcus quod illic remanet cum vnguento carnis regenerationis quousque totalis regeneratio completa fuerit: sicut est istud quod describitur in Des. ca. de oppopanaco. i. oppopanaci. 3. i. rasura panni antiqui subtilis mudi. 3. s. terantur in simul paulatim super effundendo nunc vinum: nunc mel: nunc rosati olei. Est enim mirabile ad replenda vlcera carnes: et propter ea in quibus difficilis videtur incarnatio. Et si ipsum fortius facere volueris adde litargiri myrrhe aloes sarcocolle. an. 3. ij. et fit medicamentum no-

De partibus

bile sanans fistulas et vlcera fraudulenta: hec ille.

De viceribus virge interioribus. Ca. xxij.

Ratio et. In hoc. c. primo ait quod interiora virge vlcera curantur ut vlcera que sunt in ve-

nitus abscondat locus niger et curet cum vnguento generatiuo donec generetur.

De viceribus virge interioribus. Ca. xxij.

Ratio illius est

curatio vicerum et vesice: quoniam necessaria sunt ea que sunt sicut medicamentum de chartis combustis et alumine adusto et climia abluta post combustionem. Et de corticibus arboris pini minoris: et sedenigi thure de quibus fiant trocisci: et administrantur in iniectione.

De fricatione in virga. Ca. xxij.

It ex materia calida

effusa ad ipsam et sudore acuto resudante ex partibus eius: quare facit ipsam fricari.

De cura. Ca. xxij.

Expellatur humor

cum phlebotomia et solutione ventris.

Deinde sumatur accatie et memithe ambay an. 3. i. salis armoniaci aloes an. sexta. 3. i. croci. xij. 3. i. et quatuor sunt oia vlti terantur omnia et cribellentur et perficiantur cum oleo sambacino: est. n. mirabile. Et quoniam sedatur si liniatur desuper in balneo acetum et oleum rosati. Et sint in ipso nitrum et alumen. Et si est frigida ponatur in ipso aliquid de staphisagria. Et cum egreditur ex balneo liniatur ex albumine oui cum melle. Et si non confert aliquid et iam facta fuerit phlebotomia et euacuatio: tunc fiat vltosatio ab interiore parte coxe et in primo illius loci: aut mittatur super ipsam sanguisuga.

sumat. Tertio per ventosas aut sanguisugas: ibi. Et si non confert.

In prima parte preiubet expellere per phlebotomiam sanguinem acutum vel acutos humores immixtos sanguini qui sunt causa fricationis virge dum descendunt in eam: et fiat hec phlebotomia de basilica dextra gratia diuersionis horum humorum a virga. Secundo precipit solutionem ventris educere humores acutos mordaces vel per. 3. s. diaprunis laxatiui dissoluti in. 3. iij. vel. v. s. caprini: vel per. 3. iij. electuarii de succo rosarii dissoluti in sero: si humores acuti cholericis fuerint. Si vero fuerint phlegmatici salis cum. 3. iij. diacartami vel diatubich dissoluti in aque mellis 3. iij. foras educantur: si si ipsi fuerint vlti melancholici purgantur cum 3. iij. diacene: vel. 3. r. diacatholicon: vel. 3. iij. epithymi triti singulus ipso rum cum. 3. iij. s. caprini.

Deinde et. In. ij. dat auxilia. iij. applicanda virge. Primum

est recipiens accatie memithe. ana. 3. i. salis armoniaci aloes elcotrini: an. 3. s. croci grana. v. v. s. n. 3. ij. et 3. i. r. grana. v. omnia terantur et cribellentur et incorporantur cum. 3. r. sambacini olei: et inde frequenter virga illiniatur: iuuat. n. mirabiliter. Ademithe exponitur in synonymis Aui. quod est chelidonia. Ianuen. vero asserit quod est herba frigida simillima papaueri cornuto hanc alias vidit. Succus vero ipsius est citrinus ut est succus chelidonie. Tunc inquit Ianuen. multas habet species et cinis alkali est vna ex eis: alia est puluis quidam cum quo sarraceni lauant pannos et manus: et in synonymis Aucene exponitur quod est album fullonum. Secundo recipit acetum de vino rosacei olei: an. 3. i. nitri aluminis pulverizatorum: an. aureum. i. misceatur et in balneo virge superliniatur: quandoque enim sedat eius fricationem. Tertium est nunc dictum medicamentum addito sibi aureo vno de staphisagria si frigida fuerit: puta phlegma salsum materia communis virge fricationem. Quartum est illius veretrum ex melle permixto equaliter cum albumine oui in exitu a balneo.

Et si non et. In. tertio preiubet ventosas apponere super coxe partes interiores satis prope virgam cum scarificatione: si dicta remedia nihil contulerint: et phlebotomia iam facta fuerit: et solutus venter ut per ventosas a virga extrahatur humor acutus commouens fricationem. Secundo precipit si ventose non fiant vel non satis conferant sanguisugas super coxam apponere prope virgam ab intra vel supra ipsam virgam post phlebotomiam et ventris purgationem.

fica: quoniam curam tradidit cap. xvi. trac. primi Sen. xix. tertij. Secundo describit medicamentum efficax contra ista veretria vlcera intrinseca: et ipsum recipit chartam adustam aluminis combuste climie adustam: et postea abluere corticibus arboris pini minoris sedenigi. i. lapidis ematitidis thuris: an. 3. s. terantur et incorporantur cum succo absinthij et fiant trocisci qui siccantur in vmbra: deinde dissoluantur in aqua caprifoli et suauiter in virga cum syringa iniiciatur. Charta sunt suturalia et funis in quibus sarraceni inuoluunt species suas et climia est fuligo cuiusque metalli adherens superioribus fornacis in qua purificatur.

De fricatione in virga. Ca. xxij.

It et.

In hoc ca.

dat duas causas fricationis virge. Prima est materia calida et acuta que effusa ad virgam titillat et mordet eam ac prurire facit: quo fit ut scalpere et fricare impellat. Secunda est acutus et mordax sudor a partibus virge resudando erumpens qui pruritum inducit: et scalpere compellit.

De cura. Ca. xxij.

Expella

tur humor et.

In hoc ca.

primo agit de cura fricationis virge per phlebotomiam et ventris solutionem. Secundo per remedia localia: ibi. Deinde

Jacobus

De apostematibus calidis virge. Ca. xxv.
Arationes 7c. In hoc cap. primo in generali
dat curam apostematum calido-
rum virge. Secundo in speciali: ubi et ex descriptionibus.

In i. pmo ait qd cura
apatum calidoy vge fere
silest et multu appor-
niat curis apatu calido-
rum testiu: que hus date
sunt. c. ij. trac. pntis. Ld.
ueniunt etiam vtrorūq;
cure in phlomia solutio
ne ventris: et dieta tenni
frigida et hu. Secdo die
q vge apa de calido hu
more plus stiptica tole-
rat a principio sui q testi-
culoy apa caliduz: qd te-
sticulus membr pncipa-
le est pro pseruatione spe-
ciei et virga mollius.
Et de illis.

In ij. dferibit tria me-
dicamina propia calido
virge apati. Primum est
recipies corticuz grana-
toz rosaz siccaz lentuz
an. 3. s. decoquant in aq
donec dissoluant: deide
terantur cum. 3. iij. olei
ros. et inde inungat loc
apatis. Secdo. R. chimo-
lee vel loco eius si no ha-
beat terre sigillate. 3. i.
dissoluat in. 3. ij. aque so-
latri et liniatur inde loc
apatis. Est autz chimo-
lea terra crete isule: qui-
dam aut dixerut ipsaz fe-
cem esse sub rota acuenti
gladios innctam que ex
ferro: et ipso lapide rote
phiciz: et 3. falluz sit apte
pro ea ponit pbr. Tertiu
R. boli armenici lentuz
folioz alkekengi: an. 3.
vi. terantur in simul cu
iij. 3. olei ros. et lini inde
virgam: he sunt que co-
ueniunt in pncipio cali-
doz apatum virge: et p-
cessu tps adde resoluti-
ua vel maturatiua sz q vides apa aptari resolutioni vel maturati-
one et fac vt dictum est debere fieri in cura apatu calidoy testiu. c. ij. pntis trac.

De apostematibus virge frigidis. Ca. xxvi.
Ermo 7c. In hoc cap. pmo agit de similitudine hor-
bis in quibus plus accidunt: ubi et multiplicatur. Tertio
de horum curabilib. Et de illis.

In i. pte ait qd sermo apatu frigidoy virge de causis et signis et curis
eoz est fere similis sermoni de causis signis et curis apostematū frigidoy
rum testiculoy: quem fecit de iphis trac. pntis caplis. l. tertio et quarto.
Et multiplicatur 7c. In ij. dicit qd apata frida vere
tri solent multiplicari in cacecia et
hydropisi. In alchire qd frigida aquosa. In tympanite vo frida vcto-
fais in hypofarca frigida phlegmatica. Est aut cacecia qd corrupti of-
spontio epatis et coicat sup ipm debilitas et accidit in pntis dispositio an-
tecedens hydropisim: vt ait pnceps tertij. xij. tra. iij. ca. tertio.

Et de illis 7c. In ij. dferibit duo medicamina ptra apa
frigida vereri. Primu cōtra humidavētoza
vel aquea vel phlegmatica. Secdo ptra sclerotica sicca. Primu vo recipit
osliu dactiloy. 3. ij. radici bismalue. 3. i. terant in sil donec pueniat ad em-
platri formā qd virge apponat. Secdm pueniēs multu locis istis videlz
vge qd apaf apate duro sit ex trito fursure et amoniaco dissoluto in ori-
melle: sicut pdocuit. c. iij. tra. pntis. 3. illo. Et itez curatio bona expta ad
illud sumat fursur et indeinent terat et cribellet in cribro tenui et resoluat
tur amoniacu cu oximelle et pficiat cu eo et inuisceat loco du tempatu reti-
net calore et iteret sup ipm assidue: est enim pferens omni duricie.

De ragadijs super virgam et partes eius. Ca. xxvij.
Arantur 7c. In hoc cap. pmo ait qd ragadij vir-
ge curande sunt cura ragadiarū ani
quā ipse pdocuit tertij. xvij. c. xij. qd sic incipit. Quedā medi-
cine ragadij sunt incarnatiue lubricatiue: quedā sunt lenitiue hume-
ctatiue: quedā curatiue apatis: quedā sunt incedētes in cessu ppieta-
tum aut ppinque eis: et de oibus istis exēplificat ibi. Et sunt ragadij scil-
sive que veniūt in virga vel ano vel in collo matricis vel in labijs. Secdo
dferibit medicamē pferens ppinque: et ppiie ragadijs virge qd ita pfici-
t. R. chimolee tuthie dragaganti: an. 3. ij. vitella ouoy ouo: olei de vitellis
ouoy. 3. iij. cere munde. 3. s. misceant: et fiat vnguentū euz quo ragadias
frequēter inunge: et si chimolea careas que est terra inuenta in insula cre-
te loco eius caplas foridiciem reptam sub mola qua ferra solent efacul.

De dolore virge. Ca. xxvij.

De partibus

Ecce 7c. In hoc cap. pmo puse agit de causis do-
loris virge. Secdo de vna eius frequen-
tiori causa: ubi et multotiens. Tertio de cura fientis ab hac
causa: ubi. Quem clysteria.

et ex cera et vitellis ouorum et oleis ouo-
rum vnguentum.

De dolore virge. Ca. xxvij.

Ecce dolor vir-
ge ex caus diuersis. Et mul-
totiens accidit ex retentione vrine.

Quē clysteria lenia sanāt et vt sit pte
tus aqua hordei cum iuleb et non appro-
priet seminiibus vt non descendat sup
fluitates. Deide post clystere fiat vapo-
ratio in circuitu pectinis vge tate quā
titatis vt liniat cutis et fundat desuper
aqua tepida: et liniatur cum violis.

De verrucis super virgā. Ca. xxix.

Acidantur et po-
natur desuper medicamen reti-
nens sanguinem: et curatur cura reliqua
rum verrucarum.

De cura bothor similiū moro et car-

nis addite super istas ptes. Cap. xxx.

Amatur baurach

adustuz et cinis ligni vitis ter an-
tur cum aqua bene et ponant sup moro et
que ei simulant. Et qd no valēt incidat
puluerizent desup atramentū et arseni-
cuz. Et si fuerit deterius illo non erit ex-
cusatio quin cauterizetur.

De ptoxiōe virge. Ca. xxxi.

Enificetur virga

cū lenitiuis ex oleis sicut sisamio et oleo

sicut seminiibus saxifrage mlii solis iuniperi. Secne: anisi: feniculi carui
lenistici. Quartum est adhibere vaporaciones cum aqua simplici mode-
rate calida circa pectinem et virgam post dictum clystere tante quantita-
tis seu tanto tempore q liniatur inde cutis harum partium. Quintum
est effundere diu super veretrum aquam dulcem tepidam. Sextum est li-
nere virgā cu violis bullitis et tritis. De verrucis sup virgā. L. xxix.

Acidantur 7c. In hoc cap. pmo agit de causis do-

louris virge. Secdo de vna eius frequen-
tiori causa: ubi et multotiens. Tertio de cura fientis ab hac
causa: ubi. Quem clysteria.

De verrucis super virgā. Ca. xxix.

Acidantur 7c. In hoc cap. pmo agit de causis do-

louris virge. Secdo de vna eius frequen-
tiori causa: ubi et multotiens. Tertio de cura fientis ab hac
causa: ubi. Quem clysteria.

De verrucis super virgā. Ca. xxix.

Acidantur 7c. In hoc cap. pmo agit de causis do-

louris virge. Secdo de vna eius frequen-
tiori causa: ubi et multotiens. Tertio de cura fientis ab hac
causa: ubi. Quem clysteria.

De verrucis super virgā. Ca. xxix.

Acidantur 7c. In hoc cap. pmo agit de causis do-

louris virge. Secdo de vna eius frequen-
tiori causa: ubi et multotiens. Tertio de cura fientis ab hac
causa: ubi. Quem clysteria.

De verrucis super virgā. Ca. xxix.

Acidantur 7c. In hoc cap. pmo agit de causis do-

louris virge. Secdo de vna eius frequen-
tiori causa: ubi et multotiens. Tertio de cura fientis ab hac
causa: ubi. Quem clysteria.

De verrucis super virgā. Ca. xxix.

Acidantur 7c. In hoc cap. pmo agit de causis do-

louris virge. Secdo de vna eius frequen-
tiori causa: ubi et multotiens. Tertio de cura fientis ab hac
causa: ubi. Quem clysteria.

In i. pte ait qd veretrum
dolor ex diuersis causis
accidere potest: a mala
cōplexione diuersa cali-
da frigida vel sicca sine
materia: vel cu materia
vel a solutione pmiuita-
tis vt a vulnerib. vel vl-
ceribus eius.

Et multoti-

ens accidit 7c. In
ij. dicit qd veretrum dolor
multotiens accidit ex re-
tentione nimis lōgavti-
ne: sine sit voluntaria: si-
ue contra voluntatem.
Nam vesica et virga su-
percalefiūt tanta retēti-
one sic qd vrina per hac ar-
dens et acuta mordens:
quoq; veretrum in tran-
situ per ipsum.

Quem 7c. In

ter-
tia dat remedia. vi. con-
tra istum dolorem. Pr-
imum quo sanāt est leni-
tiuū clystere sicut est illd
R. malue bismalue vio-
larie senecionis hordei
integr: an. 3. i. hat de-
coctio pro vno clystere i
qua dissolue medulle ca-
siefistule mundate. 3. xij.
olei viol. quart. i. salis.
3. s. fiat clystere. Secdo
est aqua hordei cum iu-
leb bibita loco potus vi-
ni: et sit iuleb simplex ex
aqua et zuccara bullitis
in simul cum modica aq
ros. Tertium est non ap-
proximare seminiib. ap-
peritiuis diureticis pre-
cipue calidis neq; in estu
neq; in potu ne descēde-
re faciant ad vesicam et
virgāz materias acutas

tri verrucas a radice ipsaz cum
nouacula optime incidete. Secdo pcpit si ex incisioe suat san-
guis nimis supapponere medicamen vulnere retinēs sanguinē sicut stu-
phas canabis submersas in crudis albuminibus ouoy pculsis cu pulue-
re boli armen. Tertio pcpit in summa curare has qua currant verruce
exites in alijs mēbris quā tradit inferius quart. vij. tra. ij. c. ix. p phle-
botomia et edonez melancholie et dietā generatiuā laudabilis sanguinis
et remedia localia. Prmo lenia: deinde fortia post fortiora et corrosiua:
vel cōburentia tandē cum cāculis de pēna: aut de canna: aut de ferro pe-
nitus has extirpare: vel has incidere radicibus cum nouacula: bdellium
dissolutum in aceto bis supemplastratum est de multum exptis ptra eas.

De cura bothor similiū moro et carnis addite super partes istas. Ca. xxx.

Amatur 7c. In hoc cap. pmo agit de causis do-

louris virge. Secdo de vna eius frequen-
tiori causa: ubi et multotiens. Tertio de cura fientis ab hac
causa: ubi. Quem clysteria.

De verrucis super virgā. Ca. xxix.

Acidantur 7c. In hoc cap. pmo agit de causis do-

louris virge. Secdo de vna eius frequen-
tiori causa: ubi et multotiens. Tertio de cura fientis ab hac
causa: ubi. Quem clysteria.

De verrucis super virgā. Ca. xxix.

Acidantur 7c. In hoc cap. pmo agit de causis do-

louris virge. Secdo de vna eius frequen-
tiori causa: ubi et multotiens. Tertio de cura fientis ab hac
causa: ubi. Quem clysteria.

De verrucis super virgā. Ca. xxix.

Acidantur 7c. In hoc cap. pmo agit de causis do-

louris virge. Secdo de vna eius frequen-
tiori causa: ubi et multotiens. Tertio de cura fientis ab hac
causa: ubi. Quem clysteria.

De verrucis super virgā. Ca. xxix.

Acidantur 7c. In hoc cap. pmo agit de causis do-

louris virge. Secdo de vna eius frequen-
tiori causa: ubi et multotiens. Tertio de cura fientis ab hac
causa: ubi. Quem clysteria.

De verrucis super virgā. Ca. xxix.

Acidantur 7c. In hoc cap. pmo agit de causis do-

louris virge. Secdo de vna eius frequen-
tiori causa: ubi et multotiens. Tertio de cura fientis ab hac
causa: ubi. Quem clysteria.

Cap. I. Trac. primi

Jacobus

loco eius sumimus oleū de lilio. Sed est frequenter illiusre vgas adspib-
nōbis notis subtilibus: sicut sunt adeps galline et anatis caponis et anse-
ris oues sine sale liquefacti colati. Tertius est veretruis illiusre medullis
crurum vaccarum et ceruorum coctis in suis ossib⁹ et postea extrahitis et excusis
ab eis. Quartus est cera
mūda et resina fil mixte
et liquefacte sub equali pō-
dere et virge appositae: et
hec oīa. iij. nūc dicta re-
media pferūt in cāu hoc
sue in balneo ministrā-
fuerint sue sine balneo:
verum balneum cōfert humidū aqueū tempore caloris. Quintus est cly-
stere generis istius: puta mollitiū et lenitiū sic et istd. p. iij. remollit.

nariscino et adipibus subtilibus notis
sicut adeps galline et anatis et medullis
crurum vaccarum et ceruorum et cera et
resina in balneo et sine balneo: et clyste-

Tabula Fe. xxi. tertii que

est de membris generationis in mulieribus cu-
tus sunt quatuor tractatus.

Tractatus. i. de radicibus in conceptione.

Tractatus. ii. de impregnatione et partu.

Tractatus. iii. de reliquis egritudinibus mīcis exceptis

apostematibus et que currunt cursu eorum.

Tractatus. iij. de nocumentis situs matricis

et apatibus eius et que currunt cursu eorum.

Tractatus. i. sunt capitula. xij.

De anatomia matricis. Cap. i.

De generatione embryonis. Cap. ii.

De egritudinibus matricis. Cap. iii.

De signis caliditatis matricis. Cap. iij.

De signis frigoris eius. Cap. v.

De signis humiditatis et siccitatis ei⁹. Cap. vi.

De sterilitate et difficultate ipgnatōis. Cap. viij.

De signis eius. Cap. viij.

De regimine et curatione eius. Cap. ix.

De signis et iudicis impgnationis. Cap. x.

De causis masculinitatis. Cap. xi.

De signis eius et femininitatis. Cap. xij.

De regimine masculinitatis. Cap. xij.

De signis albanū facitū masculos. Cap. xij.

De signis mulierū masculinatum. Cap. xv.

De causa geminorum. Cap. xvi.

De signis appropinquationis prius. Cap. xvij.

De signis reblitatis embryonis. Cap. xvij.

De signis debilitatis nati. Cap. xix.

Tractatus. iij. sunt capitula. xliij.

De tempore parienti. Cap. i.

De regimine vniuersali pregnantis. Cap. ii.

De regie enixe. L. iij. De appetitu pgnatū. L. iij.

De pulsu cordis pregnantium. Cap. v.

De regimine cursus mēstruorū pgnatōis. L. vi.

De apatōe pedū pgnatū et mollicie eorū. L. viij.

De abortu. L. viij. CDe signis eius. L. ix.

De pseruatiōe embryōis et cautela abortu. L. x.

De regimine bono ad illud. Cap. xi.

De clysteri bono ad illud et ad ventositates et de

medicinis fetum conseruantibus. Cap. xij.

De regie abortus et extractōe fet⁹ mortui. L. xij.

De signis eorum.

De signis eorum.

De signis eorum.

De signis eorum.

De signis eorum.

De signis eorum.

De signis eorum.

De signis eorum.

De signis eorum.

De signis eorum.

De signis eorum.

De signis eorum.

De signis eorum.

De signis eorum.

De signis eorum.

De signis eorum.

De signis eorum.

De signis eorum.

De signis eorum.

De signis eorum.

De signis eorum.

De signis eorum.

De signis eorum.

De signis eorum.

De signis eorum.

De signis eorum.

De signis eorum.

De signis eorum.

Sen. XXI. tertii.

De partibus

stuoꝝ attritpiciis. añ. d. i. fiat decoctio pro vno clysteri qua dissolue me-
dulle caseifitule mūdare musculaginis lini: añ. 3. i. olei vios. 3. ij. fiat clyste-
re sine sale. Sextus est iniectiones cum siringa in virgā rep lenientiu vt la-
ctis mulieris asine vel capre vel musculaginis altee seminis lini aut fenu-
greci solutay in aq. Se-
primum est collyria de
lenitiuis ano inuromitē
da vt de sepo mutonis:
vel de sepo capre: vel de
radice altee butyro recē-
ti. Octauus est ponere et
situare virgas sup aliqd

re fiat ex hoc genere cum iniectionibus
et fiant collyria: et ponatur super aliquid
et fiat vt equetur.

Explicit Sen. xx. tertij.

rectum qd ipsam equet et rectificet sicut super canne recte medietatem.

Explicit Sen. xx. tertij.

De instro quo fit iniection in matrice. Cap. xij.

De regimine quorunda antiquorum in extra

hendo ferum mortuum. Cap. xv.

De regimine pgnantis post abortum. Cap. xvi.

De extractione secundine. Cap. xvij.

De phibitione impregnationis. Cap. xvij.

De mola matricis. Cap. xix.

De cura eius. Cap. xx.

De figuris nālib⁹ et nō nālib⁹ partus. Cap. xx.

De difficultate partus. Cap. xxij.

De signis difficultatis et facilitatis pri⁹. Cap. xxij.

De regimine huius que ledit partus. Cap. xxij.

De regimine huius in qua difficilis fit partus

absq semina medicinarum. Cap. xxv.

De regimine eius cuius genua egreduntur an-
te caput. Cap. xxvi.

De regie ei⁹ cui⁹ fer⁹ egredit sup lar⁹ suū. c. xxvii.

De regie ei⁹ qd pīr apate exire in mīce. L. xxvii.

De regimine eius cuius partus fit difficilis cau-
sa magnitudinis genuum. Cap. xxix.

De regimine ei⁹ cui⁹ prius fit difficilis cā mortis
fer⁹ aut mīcie figure pri⁹ cū nō ipat vita. xxx.

De regimine naufce. Cap. xxxi.

De medicis facili efficiētibus prius. Cap. xxxij.

De emplastris et epistymaribus. Cap. xxxij.

De suppositorijs foribus in faciendo descendere
illud qd dī separat. Cap. xxxij.

De medicis faciliē efficiētibus prius. Cap. xxxv.

De suffumigationibus. Cap. xxxvi.

De regiminibus infantis cū nascit. Cap. xxxvii.

De dispositione enixe. Cap. xxxvii.

De regimine multitudine sanguis ei⁹. L. xxxix.

De regimine paucitatis sanguis eius. Cap. xl.

De regimine febrium eius. Cap. xli.

De regimine inflationis vtrius eius. Cap. xliij.

De regimine dolorum matricis eius. Cap. xliij.

De regimine vlcere eius. Cap. xliij.

Tractatus. iij. sunt capitula. xxvii.

De iudicis mēstruorum. Cap. i.

De supfluitate cursus mēstruorum. Cap. ii.

De signis eius. L. iij. CDe cura ipsius. L. iij.

De vlcere et putrefactione matricis. Cap. v.

De signis eorum. Cap. vi.

De putrefactione matricis. Cap. viij.

De corrosione matricis. Cap. viij.

De cura eius. Cap. ix.

De regimine deurginate. Cap. x.

De cura ei⁹. L. xi. CDe ragadijs mīcis. L. xij.

De signis eaz. L. xij. CDe cura ipsaz. L. xij.

De priuritu mīcis et priapismo mulierū. Cap. xv.

De cura. L. xvi. CDe fistulis mīcis. Cap. xvij.

De signis eaz. L. xvij. CDe cura ipsa. L. xix.

De debilitate mīcis. L. xx. De cura ei⁹. L. xxi.

De doloribus matricis. Cap. xxij.

De cursu mīcis. L. xxij. De cura ei⁹. L. xxij.

De retētiōe et paucitate mēstruorū. Cap. xxv.

De accidentibus illius. Cap. xxvi.

De signis. L. xxvii. CDe cura. L. xxvii.

Tractatus. iij. sunt capitula. xxxi.

De clausura matricis. Cap. i.

De cura ipsius. Cap. ii.

De modo admittendi hanc incisionē. L. iij.

De suspensione matricis. Cap. iij.

De augmento matricis et exitu eius cū conuer-
sione ipsius. Cap. v.

De accidentibus et signis illius. Cap. vi.

De cura. L. viij. CDe declatōe mīcis. L. viij.

De cura. L. ix. CDe apate calo in mīce. L. x.

De signis eius. L. xi. CDe cura ipsius. L. xij.

De apate phlegmatico in matrice. Cap. xij.

De apate duro. L. xij. CDe cura. L. xv.

De pfocacione matricis. Cap. xvi.

De signis eius. L. xvij. CDe cura ipsi⁹. L. xvij.

De regimine eius cum cōmouet. Cap. xix.

De emorroidibus et moro et bothor que appa-
rent in matrice et clauis. Cap. xx.

De cura emorroidarum. Cap. xxi.

De cura clauorum. Cap. xxij.

De carne addita et lōgitudine albatre et appari-
tione rei sicut vge et rei nolate furus. L. xxij.

De cura. L. xxij. CDe aqua i matrice. L. xxv.

De signis. L. xxvi. CDe cura. L. xxvi.

De inflatōe in matrice et cognitiōe ei⁹. L. xxvii.

De cura. L. xxix. CDe vtiōitate mīci. L. xxx.

De cura. Capitulū. xxxi.

Laus deo omnipotenti.

mēbz viri. Nota qd matrx dī instm: qd est illud mediāte quo fit gnatio
modo aīa nō pōt facere opationē nisi mediāte organo et instro: dī et ma-
trix: qd ab ipsa dat nutrimentū embryōi: qd p vmbilicū embryōis va-
dit ad epar: et dīspit in venis p corpus: et fit nutritio: et dī vular: qd vult
et a forma specifica est attractiua seminis. Itē quedā sunt alia alificā-
tia: et quedā ouificācia: et vtraqz hnt matricē: qd ouificācia quedā faciūt
multa oua et quedā pau-
ca: multa vt pīcis: et te-
nent istū ordinem: qd fe-
mella facit oua et mascu-
lus irrorat ipsa semine
suo: et ipsa irrorata faci-
unt pīces: et si aliqd vi-
ctor non irrorat a femi-
ne masculi non est aptus
pro generatione. In ra-
dice idest forma creatio-
nis. Simile instrumento generationis: sicut viris: quia sunt in ea testi-
culi: et ibi collum loco virge retentum in interioribus vt muliebze.

Ico q Instru

mentuz generatiōis mu-

lieris est matrx: et est in

radice creatiōis similis

instro gnationis quod

nis. Simile instrumento generationis: sicut viris: quia sunt in ea testi-
culi: et ibi collum loco virge retentum in interioribus vt muliebze.

De partibus

ceptionis et aptione hora prius et meatu vrine et declinatione colli matricis
ad latera et de panniculis virginatis: ibi. Et collum quidem. J

In. i. pre pmo ait qd matrx est instro seu mēbz organicū in muliere de
putatū gnationi filioꝝ et filiaz p continuatione spēs. Est. n. vas in quo rece-
pta spmata viri et mulieris cū sanguine femine cōstuit fetū. Et femie te-
stes clauis itra mīce fil cū mīce sunt vni de mēbris pncipalib⁹ qd pser-
uat hūana spēs vt testes viroz. Sedo dicit qd in radice creatiōis. i. in for-
ma plasinationis et nūero prius vel in cā finali pp quā facta est matrx est
filiis organis viroz ad gnationē plis deputatis vt vge testiculie et vas
spmaticis. Tertio dīc qd hec ista gnatiōis viri et mulieris sic iter se dnt
gvni eoz eo. i. virile: puta vga et testes ē cōpletū pfectū ad exteriora eoz
pōis pcedē. Muliebze pō est dīminutū et impfectū retentū interioris.

als reptoꝝ in mulierib⁹

pmo ponit anotomiaz:

fo ponit dispōnes gene-

rationis embryōis: fa

bil Lum matrx colligi

tur JPrimo ponit ano-

tomia matricis: fo testi-

culoz: tertio vasoz pser-

maticoz mulieris: fa ibi.

Et duo oua Jtertia ibi.

Et sicut viri. JDicte

pmo qd matrx est instm

gnationis mulieris: et est in sua creatione sicut

Jacobus

Tractat. i. de radicibus in pceptide. CDe anatomia mīcis. L. i.

Ico q rē. CIn hoc. c. pmo agit de quiddita

te matricis et silitudine et dissilita-

dine mēbz p gnationis mulier cū mēbris gnatiōis vi-

roz. Sedo in spāide pueniētia et dīsa vasoz spmatis

muliebriū ad virilitatē. Et sic JTerzio de his q sunt

intra matricē et creatione mīcis et ligamētis ei⁹: et de

cōplēmeto sue pcauitatis: ibi. Et itra JQuarto de lo-

co et lōgitudine mīcis: ibi. Et loc⁹ JQuinto de tunicis et ouificiōis vena-

ruz matricis: ibi. Et creata est JSexto de igrossatiōe et attenuatiōe et de

scenfu matricis in coitu: et in quo sensu neruosa dī: ibi. Et matrx JSe-

pimo de collo matricis et ore eius intrinseco et cōstrictione eius hora cō-

Et est. s. matris. s. ier sum. s. reuer sum: q. si posset videri collu matricis: tunc esset factu sicut virga viri. CS3 ptra: q. hoc non appet p anotomiam. Dicendum q. q. sit magna ptractio pp montezideo non appet talis sequestratio in muliere mortua: sicut et non apparent multe vene in viro. Oculi s. in viris. Siphac. s. ppaniculi matricis. Et quasi virga. s. in viris.

a C Duo oua zc. J Ponit anothomiam testiculor: z dicit q. mulier hz duos testiculos: sicut ha bet viri. Duo oua. s. duo testiculi. Mulieribus scz insunt. Mo. g. aggregat. s. sicut aggregat oua viri oreus. Mo. g. matris hz a dextro vnu testiculū z a sinistro vnum aliū: z non est ibi vnus ppaniculus cooperiens sicut in viris: s. glibet sponsum habet panniculum. b C Et sicut viri zc. J Ponit anotomiam vasorū mulieris: pmo ponit silitudinem inter mēbra viri z mulieris: s. o. d. s. litudinem: s. s. d. ibi. Tc rum. J Dicit pmo q. sic viri hnt vasa seminalia per que tendit semen ad ptes zc. CS3 tu. d. quare natura nō fecit testiculos intra in hoibus sicut in mulieribus. Dicendum q. natura semp fecit qd melius est: q. viri nō hnt matricē. Vasa spmatis s. delatoria. Nota q. vasa seminalia sunt ad potandum semē ad fundus matricis. c C Tercia illa zc. J Ponit dīas mēbroz virorū a mēbris mulieris. Et ponit duas dīas: s. ibi. Et diuersificat J Dicit pmo q. vasa seminalia in viris incipiūt zc. Illa. s. vasa spermatica. Ab

est in viris: z est vga: z que cū ea sunt: s. vnū eoz ē cōpletū pcedēs ad exteriora z alter ē diminutū retētū in interioribz z est quasi puerus in sēm viroz. Est. n. q. si osseū siphac mricis: z q. si vga colluz matricis: z duo oua mulieribz sicut viris. Tercia ipsa in viris sunt magna apparentia exteriorē elōgata ad rotūditatez tendētia z in mulieribz sunt pua rotūda tendētia ad vebemētia cōpressionis latitudinalis intrinseca in vulua posita a duobus lateribz eius in oī latere. pūdritatis cui exstet vnū distincta quoz vnū qd qz appropriatū est ppaniculo que ambo ci stis vna nō aggregat. Et ppaniculus cuiusqz amboz ē neruosus. C Et sicut viri hnt vasa spmatis iter ouū z cūatorū radicio vge. Sicut mulieres hnt vasa spmatis inter duos testiculos: z iter illud qd expellit ad interiora mricis. Verū illa que sunt viroz incipiūt ab ouo z eleuant ad supiora z cadūt in foramina ex gbus descēdit cooptozū ouī custodita z ptecta: deinde spgunt descēdēdo tras uersa expāsa hntia inuolutioēs z cōple tur in eo qd est iter ipsa digō spermatis

duo. s. a testiculo: z intelligitur de descensu vasis seminalis ad testiculos. In profunditatem. s. colli vesice z virge. Loopertorium s. i. didimus. Deinde sparguntur scilz vasa seminalia inuolutiones. s. extra collū vesice. Inter ipsa. s. vasa seminalia. In proximo eius. s. orificijs vasis spermatis. Ad ipsum scilicet per quod expellitur. Nota q. non est idem meatus per quem vadit semen: z per quem vadit vna: sed sunt diuersi. Et est lō gum scilz talis meatus.

donec redeat z expellat ad meatū q. est in radice vge a duobz lateribz. Et in primo eius est illud qd expellit ad ipz etiā extremitas colli vesice z est longū in viris breue in mulieribz. In mulieribz vō extendit qd est inter duo oua ad ambo illa sicut duo cornua arcuata incedentia ad duo emulctoria: quoz duo extrema ptiuant cū duobz inguinibz z tēdunt vt chorda apud coitū equatū collū mricis ad recipiendū: ita q. trahūt ipz ad duo latera: quare dilatāt z aperit z deglutit sperma. Et ipsa ambo sunt breuiores q. duo iactatores sibi siles in viro. Et di uersificant in hoc q. vasa spmatis i mulie ribus ptiuant cū duobus ouis z pene trant in duobz additamentis que sunt vt duo cornua quiddā oriens ex vnoquoqz qd expellit spma ad vas z nominant duo expulsoria spmatis. Et nō ptiuant vasa spmatis in mulieribz cum duobz ouis nisi qm mēbra spmatis in mulieribus p pinqua sunt in lenitate duobz ouis: z nō fuit necessariū indurare ea z indurare pāniculos amboz: qm ipa sūt in cauea: quare nō indigēt ptectione longinqua.

ostenditur idē declaratur in duobus ouis. Ad duo emulctoria. s. ad duo inguina. Ad duo latera scilicet ad dextrū z sinistru. Ipsa ambo s. vasa spermatis in mulieribus. d C Et diuersificat zc. J Ponit aliam differētiā iter vasa viri z mulieris. Primo hoc fecit do reddit causāz eius qd dicit: secūda ibi. Et nō continuantur. J Prima pater. Ad vas. s. concu itatem matricis. Et nō minatur scilicet illa duo oua. e C Et non continuantur vasa spermatis zc. J Reddit causāz: quare in mulieribus sit continuatio vasorum seminis cū testiculis: pmo hoc secundo ostendit quali ter non sit cōtinuatio in viris: secūda ibi. In viris vero. J Dicit pmo q. hoc est: quia vasa seminis in mulieribus sūt leuia sicut testiculi zc. Amboz scilicet ouorum. Ptectione idē ptectione. Nota quia sunt continuata non fu

it timor de lenitate eorum.

De partibus

a C In viris

cernere seu expellere sperma preparauit. Secundo dicit hic q. a testiculo viroz incipiūt vasa spermatica z inde eleuant ad supiora: z cadūt seu penetrant in illa foramina per que vel ex gbus cooptozia testium descēdunt: z hec vasa ibi sunt bene tecta z custodita. Et ab inde sparsa trans uerse descēdūt expansa habentia inuolutiones vt in eis sperma diutius maneat donec pueniat ad radicē virge complere digestū. Tercio dicit q. digestio spermatis facta in testiculis cōpletur in istis vasis spm aticis: donec sperma redeat z expellatur ad illū meatum qui radicē inuacit vir ge virilis ex vtroqz latere. Quarto dicit q. in primo eius. s. meatus radi cis virge vel spermatis ibi effusū: etiam illud qd ad ipsum meatum ex pellit extremitas colli vesice. Et spermaticū vas vel iste meatus in viris est longus z breuis in feminis. Juxta id Gal. xij. de vtili. particu. ca. x. Utilitate enīz non exite simili alterutro spermatis: qm neqz multitudine z virtute sunt similes: neqz spermaticum vas fm specie: neqz amplitudi nem: neqz longitudinem simile factū est: s. id qdem qd masculorū ampli z longū z velut sinus quosdā hns qm tam ppe pudendū venit. Id vō qd feminaz stricū z breue. Hoc. n. sufficiens erat paucū z subtile susci pere z premittēre sperma. Quod aut masculorū nisi longum z amplū z varicosū factū fuisset qualr vtiqz susceperet multum z grossū spermaz qualiter autē infallaciter premittēret: qualiter etiā repente ad matricē egeret: hec Gal. ibi. Quinto dicit q. illud spermatis effusorūz quod in mulieribus duobus interiacet testiculis earū extenditū abintus versus ambo vlia: z sunt partes inguinibus immediate suppositae velut duo cor nua figure arcuate que ad emulctoria seu poros vtilitē tendunt z incedunt: z istorum cornuūz extremitates continue sunt duobus inguinibus: z in hora coitus vt chorda tendūt z collum matricis rectificāt z equant: sic q. trahunt collū versus latera eius: vnde dilatatur z aperitur z sperma virile trahit z deglutit. Juxta id Gal. xij. de vtili. particu. ca. x. Sed hec quidem miranda sunt opera: z adhuc hoc. s. tendi vndiqz gentiales particulas fm coitum vt simul quidem matricem collum disti gatur z aperiat: simul autem exērnatur sperma. Sexto dicit q. dicta ambo cornua magis curta sunt in mulieribus q. sint in viris duo iacta tores his cornibus similes: puta vasa spermatis iactantia in virgam vi rilia spermata vel in collum matricis per medium virge. Septimo dicit q. vasa spermatis in mulieribus diuersificantur in hoc a virozū vasis spermaticis q. continuantur cum suis testiculis absqz medio aliquo. In viris autem non: immo iactē mediūz inter ipsa z testes. Octauo dicit q. in vtroqz predictozū cornuūz penetrat aliquid quod ex ipso testiculis nascitur: cuius officij est in vas muliebze. s. matricē expellere sperma: quapropter ipsa ambo duo nominātur spermatis expulsoria. Nono dicit q. vasa spermatis in mulieribus non cōtinuantur ppter aliud testicu lis earū q. ppter illud q. ppinqua sunt in lenitate z mollicie duobz ouis seu testiculis earum. Nam lenis cum leni cōgrua est copula: s. in copula lenis cum duro lene a duro offenditur in foribus moribus: ppterea na tura copulauit ossa carnis non sine medio: s. intercidentibus cartilagi nibus ligamētis aut pāniculis. Decimo dicit q. in mulieribus nō fuit ue cessitas vt vasa spmatis dura crearent cū duris pāniculis: q. sunt clausa intus velut in cauea: quapp non indigēt longinque ptectione femineum sperma: neqz timendum est q. cito ledantur ab occurrentibus defozis.

Undecimo

Jacobus

Quarto dicit q. muliebze infirm: est quasi cōuersum infirm viroz penes scum. s. ac si viri testes exteriorē pendentes z virga virilis pueri iacerent in interioribus. Quinto istud declarat: nam siphac matricis. s. corp. eius ppaniculare neruosum est in mulieribus vt osseum in viris nisi q. osseum exteriorē appet: z siphac matricis interiorē lateri: z collū matricis est vt vga virilis. Et in mulieribus sunt oua duo: puta duo testes. quē admodū viris. Sexto tangit. iij. dīas testiu viriliū a mulieribus. Prima est q. eo ruz quātitas maior est. Secūda est q. ipsi foris appent z palpari possunt per medium ossei. Tercia est q. ipsi sunt elongati de trunco corporis z ab eo suspensi pendēt inter coras. Quarta est q. eoz figura est rotunda vel rotūde prima: sunt. n. oblongi sicut est ouum. Septimo tangit. iij. dīas muliebziū testiculorū a virilibus testibus. Prima est q. sunt parui z mul to minores q. sint viriles. Secūda est q. sunt rotūdi non sicut viriles: im mo vehemēter in latū cōpressi veluti trocisci. Tercia est q. sunt interiorē reclusi z in vulua positi. s. in matrice sursum et interiorē a lateribus eius dextro z sinistro distincti in profundo vtriusqz lateris hincinde locati. Quarta est q. vterqz testiu femine pāniculo tegitur sibi appropiatio: nec in hnt vnica seu bursa claudunt: vt testes virozū claudunt in osseo. Octauo dicit q. neruosus est vterqz pāniculus quo opunt muliebzes tes tes. C Attēde q. oia generationis mēbra que sunt in viris in mulieribz hnt aliquo modo sibi similia: oia tñ in magnitudine figura z positione. Juxta id Gal. xij. de vti. pti. c. vi. Vniuersas igit quozcūqz in viris sunt pticulas z in mulieribus est inuenire in vnaquaqz particula oia existēre eis: culcus oīe memorari opz fm totum sermonem. Qm intus qdē sunt muliez pticule: viroz vero extra que sunt a regione fm pitoneon nomi nata. Quasqz n. vtriusqz pticularum volueris intelligere vel eas que femine euerti extra vel eas que viri pueri z induplicari intus oēs inuicem inuenies easdem. Intellige igit prius eas que masculorū intus pueri simul z intus incedere inter rectū intestinū z vesicam: s. si hoc fiat matricis qdē regione necesse est cōprehēdere osseū: intorsum autē ex vtraz pte adiacere ei testiculos: z collū sientis finis virgā masculi effici. Qd vō est in fine vge qd nunc noīat pteputiū ipm muliebze pudendū fieri videlicet vuluā. Intellige aut rursus extra pueri simul z excidere matricē. Mōne necesse est z nūc ab intus qdem extra fieri eius testiculos: ipsam autē ab ex tra eis velut osseū aliqd adiacere. Occultatū vō nunc intra pitoneū col lum extra pendēs factū virile pudendū effici: z femineū pudendū explan tationem existentē cutaneā huius colli ad nominatū pteputiū trāsmuta ri. Consequēz aut cū his z arteriaz z venaz pōnes: z adhuc spmaticorū vasoz sūt pmutari. Nulla. n. est inuenire pticulaz abundantē: s. pōne sola pmutatā: que. n. sunt intus mulieribus hec sunt extra viris: hec Galie.

Et sicut zc. C In. ij. pmo ait q. vt vasa spmatis sita sunt in vi ris pteputiū testiculos z cūatorū radicio vge: puta po ruz p que vna expellit: sic vasa spmatis in mulieribz locata sunt inter te sticulos earū: z id qd expellit intra mricēz muliebze spma. Juxta id Gal. xij. de vti. parti. ca. x. Qua. n. oportebat extra quidē masculū ad seipaz autē feminā spermatisare: ppter hoc z vasa que transsumunt a testiculis sperma: que quidem masculorū ad pudendū extendit z anastomauit. I. d. riuauit ad pop qui ibi ē per quem z vna extra ferebat. Que vero femi narum ad ipsas matricēz implantauit: z ad intrinsecam spaciofitatē ex

a Et creata est ac. Morificat matricem quantum ad tunicas: et per venosa. i. habet substantiam ligamentalem ad modum venarum: figuram. i. diuiduntur ista est sententia appo. mulieri in utero hnti. Ad eas. i. per eas. i. venas. Illarum duarum. i. tunicarum. Suarum naturarum. i. virtutum naturalium. Aliter. i. q. naturaliter sic disponitur.

b Et matricem. i. addit can. et diuidit in. v. sicut. v. ponit can. fa ibi

Et cum coitur. i. fertilia ibi. Et cum ut. i. quarta ibi. Et collum. i. quinta ibi. Et de mulieribus. i. sexta ibi. Et ante violationem. i. dicit primo q. matricem ingrossatur et in spissatur. i. in hora menstruationis. i. cum menstrua debet venire. Attenuatur. i. quando extenditur.

c Et cum coitur. i. dicit q. nonit h. can. et dicit q.

Jacobus Et creata.

C In. v. pmo ait q. matricem constructa est ex duabus tunicis. Una interiori altera exteriori sibi vndiq. supposita seu circumposita. C. ltra: querit Sal. xliij. de utilita. p. cu. cap. vlti. Propter qd autem interna quidam oia et venter. i. stomachus ex duabus tunicis facta sunt: matricibus vero sufficit vna: et rursus ibi ait. In matricibus vero seu sanguine puro et benigno nutritis vna sufficit tunica: deinde subdit. Sed qm non solum attrahere oportebat eas intrinseca fm coitum: sed etiam detinere in tempore impregnationis et excernere cum perfectus fuerit fetus propterea oes species inuoloz. i. villos in eis natura ingentiauit. Dicit q. exterior pars matricis adeo coniuncta est interiori q. ambe videtur esse vna tunica: et vix a se invicem excoriari possint. Non sic aut se habent in stomacho et intestinis. Secundo dicit hic q. intrinseca matricis tunica declinatior est seu propinquior ad hoc vt sit venosa q. vt carnosa sit: aut multum nervosa. Similiter eius asperitas. i. superficies intrinseca aspera et crassa venosa. Tertio dicit q. officia venarum matricis in ea fixarum que terminant ad interiores superficies eius vocantur a medicis foramina matricis. Quarto dicit q. in pregnantibus paniculi fetus continuati sunt et adherentes istis foraminibus. Et hoc intellige de secundina qua inuoluitur fetus: et ipm suspendit ad dicta foramina. Quinto dicit q. sanguis menstrualis de mense in mensem naturaliter currit et euacuat per dicta foramina in non pregnantibus. Sexto dicit ex his nutriti embryonem. i. nutrimentum de venis matris aduenire fetus per hec foramina. Septimo dicit q. exterior matricis tunica magis appropinquat seu declinat ad hoc vt nervosa sit i modo substantie. Non. n. indiget gratia suimet sanguine plurimo neq. venis plurimis cum de se exaguis sit: sed promptitudine plurima ad stringi et dilatari: qualis inest nervis. Octauo dicit q. vtrags tunica predicta matricis stringi habilis est et dilatari cum preparatione naturae suarum substantiarum. I. ex modis sue substantie. Na interior qdem venosa ex his dilatari apta est et in se stringi: sicut aut tunica exterior: veluti nervosa. Nono dicit q. exterior matricis tunica pura est et vnica continua et vniformis non distincta in plures. Decimo dicit q. interior matricis tunica duas habet diuisiones. i. duas cameras vel duos sinus ex quibus pstat et in quos diuiditur: non sicut coniunctas et unitas inuicem: sed potius distinctas atq. separatas: sic q. si exterior tunica matricis ab interiori sursum eleuaret et excoriaret ipsa subleuaret et excoriaret sicut a duabus distinctis matricibus dextra et sinistra collum vnicu eode vtriusq. hntibus: non sicut ab vna matrice rotunda vndiq. continua. Juxta id Sal. xliij. de vti. pti. ca. iij. Sicut eniz matricis due facie sunt mulieribus ad vnum collum terminantes: sic vbera duo alterutrum matrici que fm ipsum velut minister quidam bonus. Unde cimo dicit q. oes villorum species inuente sunt in interiori tunica matricis. Ut longitudinales quibus sperma attrahitur: latitudinales quibus ipm retinet: et transversales quibus fetus expellitur.

Et matricem. C. In. vi. pmo ait q. corpus matricis quing. ingrossatur et spissum redditur ac si impinguaret vel incrassaret. i. in tpe quo menstrua fluere debet pp multum sanguinem qui ad matricis venas: tunc tps affluit. Postea qm iam purgata sunt menstrua sit tenuis et sicca sicut prius erat. Secundo dicit q. iter matricis attenuatur dum magnificatur in eadem embryo: crescens quoq. extendit et dilatatur ea sicut attenuatur coria vehemeter horum extensione. Et dilatatio gradata matricis sequitur gradatam dilatationem corporis embryonis et conformatur eidem. Tertio dicit q. in coitu viri cu muliere matricem se inclinat et deorsum impellit versus os ipsius quasi naturaliter vel nature instinctu se ipsam inclinans magno desiderio sperma viri attrahere. Quarto dicit q. du substantia matricis nervosa esse asserit non intelligit q. ex nervis cerebri constructa fuerit: neq. ex nervis nuchae: s. q. ipsa facta est ex substantia

quando sit actus coitus tunc matricem mouet. Et expellitur. i. expellitur. d. C. Et cum dicitur. i. nonit tertius can. et dicit q. ipsa non est alia ex nervis cerebri vel nuchae: quia ipsa est alba et veniunt ad ipsam pauca nervi est alba: quia ligamentalis.

e Et collum. i. dicit q. quartum can. et dicit q. collum est. C. cartilaginosa. i. cum quadam duricie. Pinguedo. i. p coartatione: vel q. est pinguedo solida callositas facit duricie. i. resistentiam et cartilaginositatem. i. q. extendit in ea. i. matricem: supremum eius. i. anterior.

f Et de mulieribus. i. dicit q. uterum can. et p. g. C. Et ante violationem. i. dicit q. q. puella violatur sunt quidam paniculi. Et scias q. ille paniculus in

dens desiderando attrahere sperma sui naturam. Et cum dicitur matricem nervosa non intelligitur per illud q. eius creatio sit ex nervis cerebri: imo q. creatio eius sit ex substantia simili nervis alba priuata sanguine viscosa extensua.

Et non adueniunt ei ex cerebro nisi nervi pauci quibus sentit. Et si esset vehementius nervosa vehementius comuni caret cerebro. Et collum qdem matricis lacertose carnis est quasi ipm sit cartilaginosa et quasi sit ruga super rugam cui addit pinguedo duriciem et cartilaginositatem. Et impregnatio iterum in hora impregnationis. Et in ea est meatus oppositus ori matricis extrinsecus ex quo deglutit sperma et expellit menstrua et parit fetum. Et sit in dispositione conceptionis in summo constrictionis quam fortasse non ingreditur extremitas acus. Deinde dilatatur precepto dei excelsi et egreditur ex ea fetus. Deinde autem vaine in ea est locus alius: et est propinquior ori matricis ab eo quod sequitur supremum eius. Et de mulieribus est cuius matricis collum redit ad sinistrum. Et de eis est cuius est ad dextrum. Et ante violationem puella virginis sunt in ore matricis paniculi

Departibus

quidam paniculi nervi in facilitate dilatationis et constrictionis alba et viscosa tenaci et exagui. Qui to dicit a cerebro matricem non nisi paucos aduenire nervos per quos ipsa sentit. Et idem intelligit de nervis a nucha summentibus ortum. Nam si matricem plurimum abudaret i nervis assidue daret dum a magno fetu superterderet et importabiliter in hora partus.

Sexto dicit q. si matricis substantia vehementius sit nervosa facta esset sibi vehemens cerebrum coparetur et amplius cerebrum suas comunicaret graues passiones per medium nervorum.

Et collum.

C In. vij. pmo ait q. matricis collum carnis lacertose est: et ipm est veluti cartilaginosa maxime vnde tenditur in tpe coitus. Et est interius et rugosum ruga super ruga naturaliter his non plani nec lenes: sed quodammodo asper. Secundo dicit q. solida pinguedo seu firma crassities matricis collo addit duriciem quandam et cartilaginositatem seu soliditatem cartilaginis similes. Tertio dicit q. impregnatio hnt addit collo matricis duriciem aliquam et cartilaginositatem pp osticij eius interioris vehementem constrictionem et corrugationem hora conceptionis. Ingt Sal. xliij. de vti. pti. ca. iij. Collum matricis natura creauit moderatam duriciem: vt in spmatis intus latente resum simul et dilatatum i. dilatatum dirigat et ampliet in tantum quantum debebat idoncu esse ad improhibitam via spmatis et eam que in hoc pcedenti osticij. Si vo imoderatius esset duriciem dirigere qdem faciliter: non autem faciliter et cito pcederet. Sicut et si mollius esset pmpius qdem in id posset totum pcedere: dirigere et tendere et ampliari difficile esset ei. Quarto dicit q. est in matrice: puta in collo eius meatus. i. intrinsecus osticij oppositus ori matricis extrinsecus quod vulua appellat. Et p hunc meatum hnt os intrinsecus sibi matricem attrahit et auide transglutit virile spma. Et de mense in mensem p eundem meatum expellit menstrua: hora parit hnt os extrinsecus p hunc fetum parit et foras expellit. Quinto dicit q. iste meatus hnt os intrinsecus in dispositione et in hora conceptionis summe stringit: et adeo clauditur vt forte non possit acus et tremas in hunc introire. Primo vt de spmate recepto in matrice nihil foras effluat. Secundo vt non intret in matricem frigus quod spma corrumpt. Juxta id Sal. xliij. de vti. pti. ca. iij. ipsas ptingit hora conceptionis ptra hi matricis osticijissime circa sperma: claudendo totum collum et maxime intrinsecum osticium eius. Sexto dicit q. hora parit hnt os extrinsecus quod vulua appellat. Et p hunc meatum hnt os extrinsecus p hunc fetum parit et foras expellit. Quinto dicit q. iste meatus hnt os intrinsecus in dispositione et in hora conceptionis summe stringit: et adeo clauditur vt forte non possit acus et tremas in hunc introire. Primo vt de spmate recepto in matrice nihil foras effluat. Secundo vt non intret in matricem frigus quod spma corrumpt. Juxta id Sal. xliij. de vti. pti. ca. iij. ipsas ptingit hora conceptionis ptra hi matricis osticijissime circa sperma: claudendo totum collum et maxime intrinsecum osticium eius. Sexto dicit q. hora parit hnt os extrinsecus quod vulua appellat. Et p hunc meatum hnt os extrinsecus p hunc fetum parit et foras expellit. Quinto dicit q. iste meatus hnt os intrinsecus in dispositione et in hora conceptionis summe stringit: et adeo clauditur vt forte non possit acus et tremas in hunc introire. Primo vt de spmate recepto in matrice nihil foras effluat. Secundo vt non intret in matricem frigus quod spma corrumpt. Juxta id Sal. xliij. de vti. pti. ca. iij. ipsas ptingit hora conceptionis ptra hi matricis osticijissime circa sperma: claudendo totum collum et maxime intrinsecum osticium eius. Sexto dicit q. hora parit hnt os extrinsecus quod vulua appellat. Et p hunc meatum hnt os extrinsecus p hunc fetum parit et foras expellit. Quinto dicit q. iste meatus hnt os intrinsecus in dispositione et in hora conceptionis summe stringit: et adeo clauditur vt forte non possit acus et tremas in hunc introire. Primo vt de spmate recepto in matrice nihil foras effluat. Secundo vt non intret in matricem frigus quod spma corrumpt. Juxta id Sal. xliij. de vti. pti. ca. iij. ipsas ptingit hora conceptionis ptra hi matricis osticijissime circa sperma: claudendo totum collum et maxime intrinsecum osticium eius. Sexto dicit q. hora parit hnt os extrinsecus quod vulua appellat. Et p hunc meatum hnt os extrinsecus p hunc fetum parit et foras expellit. Quinto dicit q. iste meatus hnt os intrinsecus in dispositione et in hora conceptionis summe stringit: et adeo clauditur vt forte non possit acus et tremas in hunc introire. Primo vt de spmate recepto in matrice nihil foras effluat. Secundo vt non intret in matricem frigus quod spma corrumpt. Juxta id Sal. xliij. de vti. pti. ca. iij. ipsas ptingit hora conceptionis ptra hi matricis osticijissime circa sperma: claudendo totum collum et maxime intrinsecum osticium eius. Sexto dicit q. hora parit hnt os extrinsecus quod vulua appellat. Et p hunc meatum hnt os extrinsecus p hunc fetum parit et foras expellit. Quinto dicit q. iste meatus hnt os intrinsecus in dispositione et in hora conceptionis summe stringit: et adeo clauditur vt forte non possit acus et tremas in hunc introire. Primo vt de spmate recepto in matrice nihil foras effluat. Secundo vt non intret in matricem frigus quod spma corrumpt. Juxta id Sal. xliij. de vti. pti. ca. iij. ipsas ptingit hora conceptionis ptra hi matricis osticijissime circa sperma: claudendo totum collum et maxime intrinsecum osticium eius. Sexto dicit q. hora parit hnt os extrinsecus quod vulua appellat. Et p hunc meatum hnt os extrinsecus p hunc fetum parit et foras expellit. Quinto dicit q. iste meatus hnt os intrinsecus in dispositione et in hora conceptionis summe stringit: et adeo clauditur vt forte non possit acus et tremas in hunc introire. Primo vt de spmate recepto in matrice nihil foras effluat. Secundo vt non intret in matricem frigus quod spma corrumpt. Juxta id Sal. xliij. de vti. pti. ca. iij. ipsas ptingit hora conceptionis ptra hi matricis osticijissime circa sperma: claudendo totum collum et maxime intrinsecum osticium eius. Sexto dicit q. hora parit hnt os extrinsecus quod vulua appellat. Et p hunc meatum hnt os extrinsecus p hunc fetum parit et foras expellit. Quinto dicit q. iste meatus hnt os intrinsecus in dispositione et in hora conceptionis summe stringit: et adeo clauditur vt forte non possit acus et tremas in hunc introire. Primo vt de spmate recepto in matrice nihil foras effluat. Secundo vt non intret in matricem frigus quod spma corrumpt. Juxta id Sal. xliij. de vti. pti. ca. iij. ipsas ptingit hora conceptionis ptra hi matricis osticijissime circa sperma: claudendo totum collum et maxime intrinsecum osticium eius. Sexto dicit q. hora parit hnt os extrinsecus quod vulua appellat. Et p hunc meatum hnt os extrinsecus p hunc fetum parit et foras expellit. Quinto dicit q. iste meatus hnt os intrinsecus in dispositione et in hora conceptionis summe stringit: et adeo clauditur vt forte non possit acus et tremas in hunc introire. Primo vt de spmate recepto in matrice nihil foras effluat. Secundo vt non intret in matricem frigus quod spma corrumpt. Juxta id Sal. xliij. de vti. pti. ca. iij. ipsas ptingit hora conceptionis ptra hi matricis osticijissime circa sperma: claudendo totum collum et maxime intrinsecum osticium eius. Sexto dicit q. hora parit hnt os extrinsecus quod vulua appellat. Et p hunc meatum hnt os extrinsecus p hunc fetum parit et foras expellit. Quinto dicit q. iste meatus hnt os intrinsecus in dispositione et in hora conceptionis summe stringit: et adeo clauditur vt forte non possit acus et tremas in hunc introire. Primo vt de spmate recepto in matrice nihil foras effluat. Secundo vt non intret in matricem frigus quod spma corrumpt. Juxta id Sal. xliij. de vti. pti. ca. iij. ipsas ptingit hora conceptionis ptra hi matricis osticijissime circa sperma: claudendo totum collum et maxime intrinsecum osticium eius. Sexto dicit q. hora parit hnt os extrinsecus quod vulua appellat. Et p hunc meatum hnt os extrinsecus p hunc fetum parit et foras expellit. Quinto dicit q. iste meatus hnt os intrinsecus in dispositione et in hora conceptionis summe stringit: et adeo clauditur vt forte non possit acus et tremas in hunc introire. Primo vt de spmate recepto in matrice nihil foras effluat. Secundo vt non intret in matricem frigus quod spma corrumpt. Juxta id Sal. xliij. de vti. pti. ca. iij. ipsas ptingit hora conceptionis ptra hi matricis osticijissime circa sperma: claudendo totum collum et maxime intrinsecum osticium eius. Sexto dicit q. hora parit hnt os extrinsecus quod vulua appellat. Et p hunc meatum hnt os extrinsecus p hunc fetum parit et foras expellit. Quinto dicit q. iste meatus hnt os intrinsecus in dispositione et in hora conceptionis summe stringit: et adeo clauditur vt forte non possit acus et tremas in hunc introire. Primo vt de spmate recepto in matrice nihil foras effluat. Secundo vt non intret in matricem frigus quod spma corrumpt. Juxta id Sal. xliij. de vti. pti. ca. iij. ipsas ptingit hora conceptionis ptra hi matricis osticijissime circa sperma: claudendo totum collum et maxime intrinsecum osticium eius. Sexto dicit q. hora parit hnt os extrinsecus quod vulua appellat. Et p hunc meatum hnt os extrinsecus p hunc fetum parit et foras expellit. Quinto dicit q. iste meatus hnt os intrinsecus in dispositione et in hora conceptionis summe stringit: et adeo clauditur vt forte non possit acus et tremas in hunc introire. Primo vt de spmate recepto in matrice nihil foras effluat. Secundo vt non intret in matricem frigus quod spma corrumpt. Juxta id Sal. xliij. de vti. pti. ca. iij. ipsas ptingit hora conceptionis ptra hi matricis osticijissime circa sperma: claudendo totum collum et maxime intrinsecum osticium eius. Sexto dicit q. hora parit hnt os extrinsecus quod vulua appellat. Et p hunc meatum hnt os extrinsecus p hunc fetum parit et foras expellit. Quinto dicit q. iste meatus hnt os intrinsecus in dispositione et in hora conceptionis summe stringit: et adeo clauditur vt forte non possit acus et tremas in hunc introire. Primo vt de spmate recepto in matrice nihil foras effluat. Secundo vt non intret in matricem frigus quod spma corrumpt. Juxta id Sal. xliij. de vti. pti. ca. iij. ipsas ptingit hora conceptionis ptra hi matricis osticijissime circa sperma: claudendo totum collum et maxime intrinsecum osticium eius. Sexto dicit q. hora parit hnt os extrinsecus quod vulua appellat. Et p hunc meatum hnt os extrinsecus p hunc fetum parit et foras expellit. Quinto dicit q. iste meatus hnt os intrinsecus in dispositione et in hora conceptionis summe stringit: et adeo clauditur vt forte non possit acus et tremas in hunc introire. Primo vt de spmate recepto in matrice nihil foras effluat. Secundo vt non intret in matricem frigus quod spma corrumpt. Juxta id Sal. xliij. de vti. pti. ca. iij. ipsas ptingit hora conceptionis ptra hi matricis osticijissime circa sperma: claudendo totum collum et maxime intrinsecum osticium eius. Sexto dicit q. hora parit hnt os extrinsecus quod vulua appellat. Et p hunc meatum hnt os extrinsecus p hunc fetum parit et foras expellit. Quinto dicit q. iste meatus hnt os intrinsecus in dispositione et in hora conceptionis summe stringit: et adeo clauditur vt forte non possit acus et tremas in hunc introire. Primo vt de spmate recepto in matrice nihil foras effluat. Secundo vt non intret in matricem frigus quod spma corrumpt. Juxta id Sal. xliij. de vti. pti. ca. iij. ipsas ptingit hora conceptionis ptra hi matricis osticijissime circa sperma: claudendo totum collum et maxime intrinsecum osticium eius. Sexto dicit q. hora parit hnt os extrinsecus quod vulua appellat. Et p hunc meatum hnt os extrinsecus p hunc fetum parit et foras expellit. Quinto dicit q. iste meatus hnt os intrinsecus in dispositione et in hora conceptionis summe stringit: et adeo clauditur vt forte non possit acus et tremas in hunc introire. Primo vt de spmate recepto in matrice nihil foras effluat. Secundo vt non intret in matricem frigus quod spma corrumpt. Juxta id Sal. xliij. de vti. pti. ca. iij. ipsas ptingit hora conceptionis ptra hi matricis osticijissime circa sperma: claudendo totum collum et maxime intrinsecum osticium eius. Sexto dicit q. hora parit hnt os extrinsecus quod vulua appellat. Et p hunc meatum hnt os extrinsecus p hunc fetum parit et foras expellit. Quinto dicit q. iste meatus hnt os intrinsecus in dispositione et in hora conceptionis summe stringit: et adeo clauditur vt forte non possit acus et tremas in hunc introire. Primo vt de spmate recepto in matrice nihil foras effluat. Secundo vt non intret in matricem frigus quod spma corrumpt. Juxta id Sal. xliij. de vti. pti. ca. iij. ipsas ptingit hora conceptionis ptra hi matricis osticijissime circa sperma: claudendo totum collum et maxime intrinsecum osticium eius. Sexto dicit q. hora parit hnt os extrinsecus quod vulua appellat. Et p hunc meatum hnt os extrinsecus p hunc fetum parit et foras expellit. Quinto dicit q. iste meatus hnt os intrinsecus in dispositione et in hora conceptionis summe stringit: et adeo clauditur vt forte non possit acus et tremas in hunc introire. Primo vt de spmate recepto in matrice nihil foras effluat. Secundo vt non intret in matricem frigus quod spma corrumpt. Juxta id Sal. xliij. de vti. pti. ca. iij. ipsas ptingit hora conceptionis ptra hi matricis osticijissime circa sperma: claudendo totum collum et maxime intrinsecum osticium eius. Sexto dicit q. hora parit hnt os extrinsecus quod vulua appellat. Et p hunc meatum hnt os extrinsecus p hunc fetum parit et foras expellit. Quinto dicit q. iste meatus hnt os intrinsecus in dispositione et in hora conceptionis summe stringit: et adeo clauditur vt forte non possit acus et tremas in hunc introire. Primo vt de spmate recepto in matrice nihil foras effluat. Secundo vt non intret in matricem frigus quod spma corrumpt. Juxta id Sal. xliij. de vti. pti. ca. iij. ipsas ptingit hora conceptionis ptra hi matricis osticijissime circa sperma: claudendo totum collum et maxime intrinsecum osticium eius. Sexto dicit q. hora parit hnt os extrinsecus quod vulua appellat. Et p hunc meatum hnt os extrinsecus p hunc fetum parit et foras expellit. Quinto dicit q. iste meatus hnt os intrinsecus in dispositione et in hora conceptionis summe stringit: et adeo clauditur vt forte non possit acus et tremas in hunc introire. Primo vt de spmate recepto in matrice nihil foras effluat. Secundo vt non intret in matricem frigus quod spma corrumpt. Juxta id Sal. xliij. de vti. pti. ca. iij. ipsas ptingit hora conceptionis ptra hi matricis osticijissime circa sperma: claudendo totum collum et maxime intrinsecum osticium eius. Sexto dicit q. hora parit hnt os extrinsecus quod vulua appellat. Et p hunc meatum hnt os extrinsecus p hunc fetum parit et foras expellit. Quinto dicit q. iste meatus hnt os intrinsecus in dispositione et in hora conceptionis summe stringit: et adeo clauditur vt forte non possit acus et tremas in hunc introire. Primo vt de spmate recepto in matrice nihil foras effluat. Secundo vt non intret in matricem frigus quod spma corrumpt. Juxta id Sal. xliij. de vti. pti. ca. iij. ipsas ptingit hora conceptionis ptra hi matricis osticijissime circa sperma: claudendo totum collum et maxime intrinsecum osticium eius. Sexto dicit q. hora parit hnt os extrinsecus quod vulua appellat. Et p hunc meatum hnt os extrinsecus p hunc fetum parit et foras expellit. Quinto dicit q. iste meatus hnt os intrinsecus in dispositione et in hora conceptionis summe stringit: et adeo clauditur vt forte non possit acus et tremas in hunc introire. Primo vt de spmate recepto in matrice nihil foras effluat. Secundo vt non intret in matricem frigus quod spma corrumpt. Juxta id Sal. xliij. de vti. pti. ca. iij. ipsas ptingit hora conceptionis ptra hi matricis osticijissime circa sperma: claudendo totum collum et maxime intrinsecum osticium eius. Sexto dicit q. hora parit hnt os extrinsecus quod vulua appellat. Et p hunc meatum hnt os extrinsecus p hunc fetum parit et foras expellit. Quinto dicit q. iste meatus hnt os intrinsecus in dispositione et in hora conceptionis summe stringit: et adeo clauditur vt forte non possit acus et tremas in hunc introire. Primo vt de spmate recepto in matrice nihil foras effluat. Secundo vt non intret in matricem frigus quod spma corrumpt. Juxta id Sal. xliij. de vti. pti. ca. iij. ipsas ptingit hora conceptionis ptra hi matricis osticijissime circa sperma: claudendo totum collum et maxime intrinsecum osticium eius. Sexto dicit q. hora parit hnt os extrinsecus quod vulua appellat. Et p hunc meatum hnt os extrinsecus p hunc fetum parit et foras expellit. Quinto dicit q. iste meatus hnt os intrinsecus in dispositione et in hora conceptionis summe stringit: et adeo clauditur vt forte non possit acus et tremas in hunc introire. Primo vt de spmate recepto in matrice nihil foras effluat. Secundo vt non intret in matricem frigus quod spma corrumpt. Juxta id Sal. xliij. de vti. pti. ca. iij. ipsas ptingit hora conceptionis ptra hi matricis osticijissime circa sperma: claudendo totum collum et maxime intrinsecum osticium eius. Sexto dicit q. hora parit hnt os extrinsecus quod vulua appellat. Et p hunc meatum hnt os extrinsecus p hunc fetum parit et foras expellit. Quinto dicit q. iste meatus hnt os intrinsecus in dispositione et in hora conceptionis summe stringit: et adeo clauditur vt forte non possit acus et tremas in hunc introire. Primo vt de spmate recepto in matrice nihil foras effluat. Secundo vt non intret in matricem frigus quod spma corrumpt. Juxta id Sal. xliij. de vti. pti. ca. iij. ipsas ptingit hora conceptionis ptra hi matricis osticijissime circa sperma: claudendo totum collum et maxime intrinsecum osticium eius. Sexto dicit q. hora parit hnt os extrinsecus quod vulua appellat. Et p hunc meatum hnt os extrinsecus p hunc fetum parit et foras expellit. Quinto dicit q. iste meatus hnt os intrinsecus in dispositione et in hora conceptionis summe stringit: et adeo clauditur vt forte non possit acus et tremas in hunc introire. Primo vt de spmate recepto in matrice nihil foras effluat. Secundo vt non intret in matricem frigus quod spma corrumpt. Juxta id Sal. xliij. de vti. pti. ca. iij. ipsas ptingit hora conceptionis ptra hi matricis osticijissime circa sperma: claudendo totum collum et maxime intrinsecum osticium eius. Sexto dicit q. hora parit hnt os extrinsecus quod vulua appellat. Et p hunc meatum hnt os extrinsecus p hunc fetum parit et foras expellit. Quinto dicit q. iste meatus hnt os intrinsecus in dispositione et in hora conceptionis summe stringit: et adeo clauditur vt forte non possit acus et tremas in hunc introire. Primo vt de spmate recepto in matrice nihil foras effluat. Secundo vt non intret in matricem frigus quod spma corrumpt. Juxta id Sal. xliij. de vti. pti. ca. iij. ipsas ptingit hora conceptionis ptra hi matricis osticijissime circa sperma: claudendo totum collum et maxime intrinsecum osticium eius. Sexto dicit q. hora parit hnt os extrinsecus quod vulua appellat. Et p hunc meatum hnt os extrinsecus p hunc fetum parit et foras expellit. Quinto dicit q. iste meatus hnt os intrinsecus in dispositione et in hora conceptionis summe stringit: et adeo clauditur vt forte non possit acus et tremas in hunc introire. Primo vt de spmate recepto in matrice nihil foras effluat. Secundo vt non intret in matricem frigus quod spma corrumpt. Juxta id Sal. xliij. de vti. pti. ca. iij. ipsas ptingit hora conceptionis ptra hi matricis osticijissime circa sperma: claudendo totum collum et maxime intrinsecum osticium eius. Sexto dicit q. hora parit hnt os extrinsecus quod vulua appellat. Et p hunc meatum hnt os extrinsecus p hunc fetum parit et foras expellit. Quinto dicit q. iste meatus hnt os intrinsecus in dispositione et in hora conceptionis summe stringit: et adeo clauditur vt forte non possit acus et tremas in hunc introire. Primo vt de spmate recepto in matrice nihil foras effluat. Secundo vt non intret in matricem frigus quod spma corrumpt. Juxta id Sal. xliij. de vti. pti. ca. iij. ipsas ptingit hora conceptionis ptra hi matricis osticijissime circa sperma: claudendo totum collum et maxime intrinsecum osticium eius. Sexto dicit q. hora parit hnt os extrinsecus quod vulua appellat. Et p hunc meatum hnt os extrinsecus p hunc fetum parit et foras expellit. Quinto dicit q. iste meatus hnt os intrinsecus in dispositione et in hora conceptionis summe stringit: et adeo clauditur vt forte non possit acus et tremas in hunc introire. Primo vt de spmate recepto in matrice nihil foras effluat. Secundo vt non intret in matricem frigus quod spma corrumpt. Juxta id Sal. xliij. de vti. pti. ca. iij. ipsas ptingit hora conceptionis ptra hi matricis osticijissime circa sperma: claudendo totum collum et maxime intrinsecum osticium eius. Sexto dicit q. hora parit hnt os extrinsecus quod vulua appellat. Et p hunc meatum hnt os extrinsecus p hunc fetum parit et foras expellit. Quinto dicit q. iste meatus hnt os intrinsecus in dispositione et in hora conceptionis summe stringit: et adeo clauditur vt forte non possit acus et tremas in hunc introire. Primo vt de spmate recepto in matrice nihil foras effluat. Secundo vt non intret in matricem frigus quod spma corrumpt. Juxta id Sal. xliij. de vti. pti. ca. iij. ipsas ptingit hora conceptionis ptra hi matricis osticijissime circa sperma: claudendo totum collum et maxime intrinsecum osticium eius. Sexto dicit q. hora parit hnt os extrinsecus quod vulua appellat. Et p hunc meatum hnt os extrinsecus p hunc fetum parit et foras expellit. Quinto dicit q. iste meatus hnt os intrinsecus in dispositione et in hora conceptionis summe stringit: et adeo clauditur vt forte non possit acus et tremas in hunc introire. Primo vt de spmate recepto in matrice nihil foras effluat. Secundo vt non intret in matricem frigus quod spma corrumpt. Juxta id Sal. xliij. de vti. pti. ca. iij. ipsas ptingit hora conceptionis ptra hi matricis osticijissime circa sperma: claudendo totum collum et maxime intrinsecum osticium eius. Sexto dicit q. hora parit hnt os extrinsecus quod vulua appellat. Et p hunc meatum hnt os extrinsecus p hunc fetum parit et foras expellit. Quinto dicit q. iste meatus hnt os intrinsecus in dispositione et in hora conceptionis summe stringit: et adeo clauditur vt forte non possit acus et tremas in hunc introire. Primo vt de spmate recepto in matrice nihil foras effluat. Secundo vt non intret in matricem frigus quod spma corrumpt. Juxta id Sal. xliij. de vti. pti. ca. iij. ipsas ptingit hora conceptionis ptra hi matricis osticijissime circa sperma: claudendo totum collum et maxime intrinsecum osticium eius. Sexto dicit q. hora parit hnt os extrinsecus quod vulua appellat. Et p hunc meatum hnt os extrinsecus p hunc fetum parit et foras expellit. Quinto dicit q. iste meatus hnt os intrinsecus in dispositione et in hora conceptionis summe stringit: et adeo clauditur vt forte non possit acus et tremas in hunc introire. Primo vt de spmate recepto in matrice nihil foras effluat. Secundo vt non intret in matricem frigus quod spma corrumpt. Juxta id Sal. xliij. de vti. pti. ca. iij. ipsas ptingit hora conceptionis ptra hi matricis osticijissime circa sperma: claudendo totum collum et maxime intrinsecum osticium eius. Sexto dicit q. hora parit hnt os extrinsecus quod vulua appellat. Et p hunc meatum hnt os extrinsecus p hunc fetum parit et foras expellit. Quinto dicit q. iste meatus hnt os intrinsecus in dispositione et in hora conceptionis summe stringit: et adeo clauditur vt forte non possit acus et tremas in hunc introire. Primo vt de spmate recepto in matrice nihil foras effluat. Secundo vt non intret in matricem frigus quod spma corrumpt. Juxta id Sal. xliij. de vti. pti. ca. iij. ipsas ptingit hora conceptionis ptra hi matricis osticijissime circa sperma: claudendo totum collum et maxime intrinsecum osticium eius. Sexto dicit q. hora parit hnt os extrinsecus quod vulua appellat. Et p hunc meatum hnt os extrinsecus p hunc fetum parit et foras expellit. Quinto dicit q. iste meatus hnt os intrinsecus in dispositione et in hora conceptionis summe stringit: et adeo clauditur vt forte non possit acus et tremas in hunc introire. Primo vt de spmate recepto in matrice nihil foras effluat. Secundo vt non intret in matricem frigus quod spma corrumpt. Juxta id Sal. xliij. de vti. pti. ca. iij. ipsas ptingit hora conceptionis ptra hi matricis osticijissime circa sperma: claudendo totum collum et maxime intrinsecum osticium eius. Sexto dicit q. hora parit hnt os extrinsecus quod vulua appellat. Et p hunc meatum hnt os extrinsecus p hunc fetum parit et foras expellit. Quinto dicit q. iste meatus hnt os intrinsecus in dispositione et in hora conceptionis summe stringit: et adeo clauditur vt forte non possit acus et tremas in hunc introire. Primo vt de spmate recepto in matrice nihil foras effluat. Secundo vt non intret in matricem frigus quod spma corrumpt. Juxta id Sal. xliij. de vti. pti. ca. iij. ipsas ptingit hora conceptionis ptra hi matricis osticijissime circa sperma: claudendo totum collum et maxime intrinsecum osticium eius. Sexto dicit q. hora parit hnt os extrinsecus quod vulua appellat. Et p hunc meatum hnt os extrinsecus p hunc fetum parit et foras expellit. Quinto dicit q. iste meatus hnt os intrinsecus in dispositione et in hora conceptionis summe stringit: et adeo clauditur vt forte non possit acus et tremas in hunc introire. Primo vt de spmate recepto in matrice nihil foras effluat. Secundo vt non intret in matricem frigus quod spma corrumpt. Juxta id Sal. xliij. de vti. pti. ca. iij. ipsas ptingit hora conceptionis ptra hi matricis osticijissime circa sperma: claudendo totum collum et maxime intrinsecum osticium eius. Sexto dicit q. hora parit hnt os extrinsecus quod vulua appellat. Et p hunc meatum hnt os extrinsecus p hunc fetum parit et foras expellit. Quinto dicit q. iste meatus hnt os intrinsecus in dispositione et in hora conceptionis summe stringit: et adeo clauditur vt forte non possit acus et tremas in hunc introire. Primo vt de spmate recepto in matrice nihil foras effluat. Secundo vt non intret in matricem frigus quod spma corrumpt. Juxta id Sal. xliij. de vti. pti. ca. iij. ipsas ptingit hora conceptionis ptra hi matricis osticijissime circa sperma: claudendo totum collum et maxime intrinsecum osticium eius. Sexto dicit q. hora parit hnt os extrinsecus quod vulua appellat. Et p hunc meatum hnt os extrinsecus p hunc fetum parit et foras expellit. Quinto dicit q. iste meatus hnt os intrinsecus in dispositione et in hora conceptionis summe stringit: et adeo clauditur vt forte non possit acus et tremas in hunc introire. Primo vt de spmate recepto in matrice nihil foras effluat. Secundo vt non intret in matricem frigus quod spma corrumpt. Juxta id Sal. xliij. de vti. pti. ca. iij. ipsas ptingit hora conceptionis ptra hi matricis osticijissime circa sperma: claudendo totum collum et maxime intrinsecum osticium eius. Sexto dicit q. hora parit hnt os extrinsecus quod vulua appellat. Et p hunc meatum hnt os extrinsecus p hunc fetum parit et foras expellit. Quinto dicit q. iste meatus hnt os intrinsecus in dispositione et in hora conceptionis summe stringit: et adeo clauditur vt forte non possit acus et tremas in hunc introire. Primo vt de spmate recepto in matrice nihil foras effluat. Secundo vt non intret in matricem frigus quod spma corrumpt. Juxta id Sal. xliij. de vti. pti. ca. iij. ipsas ptingit hora conceptionis ptra hi matricis osticijissime circa sperma: claudendo totum collum et maxime intrinsecum osticium eius. Sexto dicit q. hora parit hnt os extrinsecus quod vulua appellat. Et p hunc meatum hnt os extrinsecus p hunc fetum parit et foras expellit. Quinto dicit q. iste meatus hnt os intrinsecus in dispositione et in hora conceptionis summe stringit: et adeo clauditur vt forte non possit acus et tremas in hunc introire. Primo vt de spmate recepto in matrice nihil foras effluat. Secundo vt non intret in matricem frigus quod spma corrumpt. Juxta id Sal. xliij. de vti. pti. ca. iij. ipsas ptingit hora conceptionis ptra hi matricis osticijissime circa sperma: claudendo totum collum et maxime intrinsecum osticium eius. Sexto dicit q. hora parit hnt os extrinsecus quod vulua appellat. Et p hunc meatum hnt os extrinsecus p hunc fetum parit et foras expellit. Quinto dicit q. iste meatus hnt os intrinsecus in dispositione et in hora conceptionis summe stringit: et adeo clauditur vt forte non possit acus et tremas in hunc introire. Primo vt de spmate recepto in matrice nihil foras effluat. Secundo vt non intret in matricem frigus quod spma corrumpt. Juxta id Sal. xliij. de vti. pti. ca. iij. ipsas ptingit hora conceptionis ptra hi matricis osticijissime circa sperma: claudendo totum collum et maxime intrinsecum osticium eius. Sexto dicit q. hora parit hnt os extrinsecus quod vulua appellat. Et p hunc meatum hnt os extrinsecus p hunc fetum parit et foras expellit. Quinto dicit q. iste meatus hnt os intrinsecus in dispositione et in hora conceptionis summe stringit: et adeo clauditur vt forte non possit acus et tremas in hunc introire. Primo vt de spmate recepto in matrice nihil foras effluat. Secundo vt non intret in matricem frigus quod spma corrumpt. Juxta id Sal. xliij. de vti. pti. ca. iij. ipsas ptingit hora conceptionis ptra hi matricis osticijissime circa sperma: claudendo totum collum et maxime intrinsecum osticium eius. Sexto dicit q. hora parit hnt os extrinsecus quod vulua appellat. Et p hunc meat

luz. & quo consistit virginitas puellarum vocatur fm doctrinale cento: & ideo dicit doctrinale. O sicut cento maribus sociare memeto: & ibi vult qd cento est masculini generis qd nota est. Ex oi membro. f. enz pstituite est.

Am matrix ꝛc. ¶ In precedētibus Auic. posuit
anatomias matricis. Nec deter

minatur et disponitur: et primo de malibus: fo p-
 ter naturam: fa ibi. Et
 cadunt matrici. Primo
 determinat de causis ge-
 nerationis fetus: et de dis-
 positionibus eius: fo de cau-
 sis eius: fa ibi. Quartus
 aut. Primo determinat
 de causis generationis fe-
 tus: fo de causis genera-
 tionis multorum embryo-
 num: fa ibi. Et ca qdcs. |
 Primo facit hoc: fo de-
 terminat de causis mascu-
 linitatis et feminicatis:
 fa ibi. Et cuq ad cor. |
 Primo determinat de cau-
 sis generationis fetus: fo
 ponit ca. tertio determinat
 de panniculis fetus:
 secunda ibi. Et scias q
 sanguis steretia ibi. Am-
 plius fetus. Primo de-
 terminat de causis ge-
 nerationis fetus et cuiusli-
 bet dispositionis fetus: fo on-
 ter tps cuiuslibet disposi-
 tionis: fa ibi. Et spatium
 qdem. Primo determinat
 situm ad fetus: fo ostendit
 melle: fa ibi. Et no est illi
 gnatione eius vsq ad sex
 bra sua post illud tps: fa i
 effectus in se q ad disposi-
 tionem: prima operatione sem-
 operationis: tertio pcludend-
 tis steretia ibi. Et pp illud
 mensura operatio est spum-
 nis dum semine mittit in ma-
 tris stomachus sup chilum
 spuma. i. sup semine viri. Aliter
 aliter sup spuma. i. viri et mu-
 liaris mediante spu: ita q
 ista spumositates que adueni-
 unt expositio est melior. No. q
 sitas spumatis: q fa est sic
 quis coagulatus: quarta e-
 stinctio. Et no. q totum illu-
 rum vel circa: est operati-
 o. C. Et veritas etc. | Do-
 et dicit q ca est qz virtus i-
 mine: i. ille spu movet mi-
 tusq eor. i. spum. Figitur
 t seminis. In libro vli. i.

culi contexti ex venis & ligamentis sub
tilibus valde oris ex omni mēbro eius
quos destruit violatio: & currit quod in
eis est de sanguine.

De generatione embryonis. Ca. ij.

Am matrix colli

git super sperma tūc prima di
spositionūz que aduenit illic est spūmo
sitas spermatiz: et est ex operatione vir
tutis formatiue. Et veritas^a quidem di
spositionis ipsius spūmositatis est ex B
qz virtus iformatiua mouet illud quod
est in spermate ex spū animali naturali
et vitali ad mineram vniuscuiusqz eorūz
in qua figitur. Et creatur illud mēbrum
ex eo fm modum quē exposuimus et de
clarauimus in libris principioz. ¶ Et
propter^b illud reperitur exufflatio tota

Jacobus

Scriptis Auer. i. coll. ca. vl. q. officiu vulue virginis est crispum. Et ex
crispitudine ista oriuntur vena minute hites pellicula vna p[ro]pterea duabus
texturis. Una tendit in longitudinem: et ista est minor: et altera vadit in la
titudinem. Decimo dicit hic q. violatio rumpit et destruit hos duos p[ar]ticu
los v[er]o vir cum v[er]gine carnali iungit et p[ro]funde ipellit veretur ipsi rigidu
et duru i collu matricis. Et tunc currit languis ex ruptura venay horu p[ar]
ticulor virga viri maculae. De gnatione emb[ry]onis. Ca. v.

Am matrix ꝛc. C In hoc. ca. pmo agit de crea-
tione ⁊ nutritione embryonis.

Secundo de ordine creationis membrorum: ibi. Et vltas qdē. Tercio de spacijs et numeris dierū i gradata formatiōe fetus et sensus et motus et pruritiois ei⁹: ibi. Et vnicuique. Quarto de pānicul fetu regētibz et horū officijs et pretēis: ibi. Amplius fetus. Quinto de venis et arterijs secūdinē et origine harūz et creatiōe pāniculi inuoluti: ibi. Et vene qdē. Sexto de causis sexus et assimilationis in figuris et statu ris natōz cum parentibus suis aut alijs: ibi. Et cum ad cor. Septimo de causis geminōz fetuū vel pluřqz duoz: ibi. Et cā qdem. Octauo de causis partus et de horū diuersis eius: ibi. Partus vero.

C In. i. pre pmo agit de spumofitate spmatis. Scdo de ampullis vii tria
membra pncipalia fiuntibz. Et pp illud. Tercio de vmbilici et panniculi
fetus creatione: sibi. Et penetrat. Quarto de modo generationis secu-
dine et suspensionis eius cum matricibus. Et cum sperma. Quinto de
nutritione embryonis: sibi. Et embryo quidem.]

C In. i. pti. pmo ait qd spumofitas est pma dispo que spmati aduenit rece-
pi in matrice quz colligit sup ipm matris. Et ista spumofitas vel ampul-
lofitas pcedit a spu genitiuo agere in spma viscosum pro pre dispositu in
spuma pueri. Scdo dicit qd hec spumofitas est informatiue virtutis operi-
bus et effectibus est: cui? insimil est nunc dicit? spūs. Tercio dicit qd vitas. i.
vera natura vel esse vix dispositio huius spumofitatis pcedit ex hoc qd in
formatiua virtus mouet spūs vitale aiales et nalem quos spma recepit a
pncipalibus membris generatis ad locū minere cuiuslibet triū pncipalium
membroz formandoz in fetu: et gubet illos triū spirituum in minera figit

Inm a corde transmittit spūs ad generationē: ⁊ ideo qđtum ad prē forma
lem ipsius est trāsmisio oīus mēbroꝝ pncipaliū sicut cordis epatis ⁊ ce
rebrī: tales spūs phtuunt spūz gignitiū q̄ reclusus in fēmen facit spu
mificationē. Mōta ē q̄ talis opatio nō fit a calore absolute: qz calidū ab
solute mouet sursum: ⁊ nō mouent sua organa ad determinatas pres: ⁊ mo
uet spūm aīalez ad prē supremā: spūz vitalē ad prē mediā: spūm nālez ad

impelli ad medium humiditatis vt pre
paretur locus cordis: deinde fiunt a la
tere eius dextro ⁊ a latere eius supmo
due vesice quasi ramificata ab eo tangē
tes ipsum vsq; ad boram: deinde sepa
rantur ab eo ⁊ discernuntur. Et fit pri
ma illud ex quo creatur cor. Et dextra
illud ex quo creatur epas. Et impletur
alia sanguine ad albedinem declui.

C Et penetrat ad exteriorē partē humiditatis sparſe poſt duas veſicas ventofitas inūdans eaz vt recipiat propter eam reſtaurationē ex matrice ⁊ ex ſpū ⁊ ex ſanguine: ⁊ creatur vmbilicus. Et qđ primo creatur tūc eſt pāniculus. Veruntamen veſice cordis ⁊ epatis ⁊ cerebri creatōem vmbilici precedunt: q̄uis complementū hoꝝ trium poſt ponatur a cōplemento ſubſtātie vmbilici:

q̄. v̄tus iformatiua mouet illud qđ reclusus est de sp̄u s̄m̄ine p̄p̄tū
ficandū ⁊ generandū ampulas. Ad mediū humiditatis. i. ad mediū in
struūz mulieris: ⁊ in illo v̄tus facit quandā vesiculā subleuando ad mo
dū humiditatis. i. sp̄matice mulieris. Due vesice. i. due ampule. A me
dio. s̄. humiditatis. Tangētes sp̄m. s̄. mediūz humiditatis. Cūq; ad ho
i. vsq; ad sex dies vel circa. Nota qđ pp̄ puritatē fetus in p̄ncipiū iste am
pule nō discernunt: s̄ postea crescūt iste vesice sicut fetus: ⁊ apper̄ distātia
istaz vesicaz illud in quo creaf̄ cerebz. Et alia. s̄. vesica declinat ad albedi
nē: qđ cerebz. fit ex sanguine p̄plegmatico. Alia l̄a dicit ⁊ d3 exponi im
plet. s̄. illa vesicula. Alio. s̄. diuerso: sanguie humiditatis. s̄. menstruales. ⁊ ⁊
penetrat. i. iste sp̄s ita qđ ille sp̄s: p̄mo facit vesiculā in qua generaf̄ cor
postea aliā in qua fit cerebz: postea aliā in qđ fit epar. Mo. qđ ista l̄a expo
nit post duas vesicas. i. post vesicā cordis ⁊ cerebz. Alter post duas vesi
cas. i. p̄mo fit vesica cordis: po vesica epatis ⁊ cerebz. Alr post duas vesi
cas tē. s̄. cordis ⁊ cerebz fit vesica epatis. Mo. qđ vmblicus est ppe cor ⁊
ppe epar: ⁊ iō post. s̄. fit gñatio istina vmblici. Tētositas. i. sp̄s tētosita
tis. Mandās eā. i. māz: aliter mādāns. i. rūpens illā ⁊ diuidēs. Dāns. i.
rūpens illā ⁊ diuidēs in p̄es: alr mādāns eaz. i. māz: qđ segregat purū ab
ipuro de nutrimento fetus. Propter eā. s̄. iā diuisaz. Et sp̄s. i. q̄stū ad sp̄z.
Et sanguis. i. q̄stū ad sanguinē sp̄s qđ stat in medio humiditatis: ⁊ facit
vesiculas: postea p̄forat māz: ⁊ facit vmblicū vñ vadat nutrimentū. P̄mo
creatū. s̄. post vmblicū est p̄niculus. s̄. fina ita qđ generaf̄ pus fecūdina qđ
alter p̄niculus: causa est qđ per ipsam transmittitur nutrimentum fetui.
c. C. Verūamen tē. Remouet dubiū qđ dicit qđ p̄mo creaf̄ p̄niculus
nunc pot̄ esse dubiū vtrū primo creaf̄ iste p̄niculus qđ alia mēbra. Dicit
qđ nō sed bene est vtz qđ post vmblicū fit p̄mo generatio p̄niculi vmbli

De partibus

fibi appropriata. s. vitalis in minera cordis: & aialis in minera cerebri: & naturalis in minera epatis. Quarto dicit illud memby. principale. s. cor & par & cereby. creati p dictos spūs qui sunt delatores informatiue vtutis modis quos docuit in libris pnciploy. xlv. & xvi. de aialibus eius.

Et propter ꝛc. Principalia tota exufflatio dicte ſpumofitatis repitur. Primo impelli ad mediũ locũ ſeminalis humiditatis vt locus cordis illic preper aptiſſimus ei ſicut regi i regno vel in microcoſmo. Secũdo dicit qd illico poſt hoc due veſice ſue ampulle ſũt vna a dextris pĩma: altera ſupĩus quaſi ramificatẽ ab ampulla media cordi dedicata que per hore ſpaciũ ſibi atigue ſunt ꝛ tangũt iſpam. Tercio dicit qd de due veſice dextra ꝛ ſupior p vnam horã poſt facturã earũ ſtatim ſeparant: ꝛ diſſecuntur a veſica media. Quarto dicit qd de hijs tribus veſicis prima: puta media ſit id ex quo tandẽ creaf iſpũ cor. Et dextra ſit illud vnde epar creatur. Et ſuprema impletur ſanguine declui ad quandam albedinẽ vnde ſit cerebrũ.

Tercia primo ait q ventositas queda inuidere fa-
ciens ipsam humiditate futurū embryonis penetrat ad eius ptem ex-
teriores post duas vesicas dextra & sinistra itaqz inesse positas vt ista humi-
ditas neqz resolutur neqz depercat: imo recipiat per hanc ventositatem:
vnde fit vmbilicus restauratioē ex matrice in qua est ministrare sibi san-
guinem & spūs ad formationē fetus. Scdo dicit q post tres vesicas supe-
rius dictas pmitit formari de spatibus primuz qd forma est pānter-
lus fetus dictus secundina: cui heret vmbilicus: & per secundinā vmbilicus
recipit a matrice sanguinem & etiā spūs: & ideo vī ante vmbilicū secundi-
na creati vel fere creantur eodē tpe . Non enī vmbilicus adheret matri-
ci sicut secundina: nec ab ostiis venarū matricis nutrimentū recipit nisi
per mediū secundine tunice. Tercio dicit tamen vez esse q generatio cordis
cordis & epatis & cerebri precedunt vmbilici fetus generationē: & cōple-
tur prius vmbilici totalis plasmatio qd cordis & epatis & etiā cerebri: qz
necessario mēbra hec tria indigent ad creationis sue cōplementum a ve-
nis matricis attractione multi sanguinis assidua que fit per vmbilicum.

et: supple: per pñs secundue generatio totalis qñz ad complementus totale nō precedit generationē secundine: qñz pus est generata secundina qñz mēbra principalia totalia: sed pñculariter z in pñsio. Primo fit genera- tio illoz mēbroz principaliz. In libris principioz. i. nono de aialibus. a. Et cū sperma zc. Declarat quedā que dixit onidēdo qd fit post ge- nationē illoz mēbroz: primo hoc: fo onidit qñz qñ nutrit embryo: fa ibi. Et embryo. Bi- cit primo qñ semen figit zc. Et cūz spma. i. viri z mulieris figit. i. pñmāto in matrice. Et spumat. i. aduenit oca spumofitas. Ad profundum. i. cordis sup. z alioz mēbroz pñ- cipalid. Ex eo q sperma masculinū mouet mulie- bre. Et est separatus. i. a fe- tu. In ordine de sangui- ne mestruo fit pñculus circa illa tria membra: z iste pñculus est postea medians inter matricē z fetū. Non suspendit. i. alligat ille pñculus. Il- gatur cum matrice.

b. Cū foraminibus. i. orificijs venaz z arteria- rii pñtarū in pñculo per quas vadit sanguis ad nutriendū fetū. Dubi- tatur vtrū iste pñculus generet a calore vel a vir- tute informatiua. Dicen- duz q generat a virtutu- te informatiua: eo modo quo arbor generat cum fructibus z hñdñon solū a calore: qñ tunc nā generasset quedā pñt- culū circa chilū q est falsum: sed qñs cā principalis sit virtus informa- triua tñ generat a semine viri z cū hoc adiunat calor z embryo: z pñ: nisi cū hoc pñculo: nec diuidit pñculus. In ea. i. matrice: ille pñculus est post spatium octo dierū. Sz dices tu: nōne nutrit embryo ante illud spa- tium. Dicendū q sic: sed embryo est puus z nutrit per resudationēz a ve- nis matricis. Ante illud. i. ante sex dies: indurat. i. generatus est pñcu- lus per indurationē. Qd generatur. i. pñnit hñe attrahit de humidita- re generata. In poris. i. i orificijs venarū. Mora q ante sex dies embryo indiget paucō nutrimento: z ideo non est factus iste pñculus. i. secundi- na per quā vadit nutrimentum: postea per venas que continuantur cūz isto pñculo fit nutrimentum fetus.

c. Et veritas zc. Jñ. ostendit dispōnes que sunt in fetu vsqz ad. viij. dies vel circa: nūc ostendit dispōnes que sūt post illud tps: pñmo ostendit mēbra que primo generantur: fo ostendit dispōnes que sunt post viij. dies: fa ibi. Et in hac. Jñ. ostendit hoc. Fo remouet dubiū: fa ibi. Qd si dixerit Jñ. ostendit q cor est mēbz qd pñmo gñat: fo ponit opi- nionē quorūdam de creatione epatis: fa ibi. Et sequunt. Jñ. dicit primo q cor primo generatur: sed Jñ. dicit q cerebrū primo generatur vt pñ: in pullis: sed tñ dicit q in veritate cor primo generatur. Illud. i. qd dicit phis fo de generatione aializ. Dul. i. in ouo. Nota q in aialibus que nascuntur ex ouis: primo apparet caput q aliqd mēbrum z super illo ap- parenti fundat se Jñ. Similiter in abozu. appet caput magis q aliqd aliud mēbrum. In omni re. i. in tota creatione. Manifestū: supple: qñs in oibus aialibus cor prima generet quasi philosophus soluat argumen- tum Jñ. q quāuis cerebrum magis: tamen non sic est.

Jacobus

Quarto dicit q iam verificauit. i. vere docuit z declarauit opinionum diuersitatem super hac materia in libris principiorum philosophie natu- ralis. i. in libris de generatione animalium.

Et cum zc. Jñ. iij. pñmo ait q dñ spma figit in matrice z spumat: z spuma penetrat ad eius profundū. i. velut vesica ex qua fit cor: generat illic pñculus qdā secundina dicit pñ illud q spma muliebze mouet spma ma- sculinū: quo fit vt resultet inde spuma quedā spmata circūdās que tādē igrossat infirmū pñculū sicut pñculus sup lac creat qd ab igne ebul- lit. Scdo dicit q iste pñculus est separatus ab ipso spmatibus: i. si q nec ipse est nec erit ps fetus neq ps matricis: sed interiacens est matrici z fe- tu: sferens alimentum de matrice ad fetum. Tertio dicit q iste pñculus non est suspensus ab ipsa matrice nec matrici adherens: nisi cum quibus- dam matricis foraminibus: que sunt oza venarum ad matricem termi- natarum per que suo tempore defluūt menstrua. Suspenditur aut pñ- culus iste cum his foraminibus vt per ipsa fetui nutrimentum attrahat. C Et embryo zc. Jñ. v. pñmo ait q pñ hñc pñculus nō nutrit embryo: nisi dñ iam actu est in eo. i. in circuitu eius: z iā ipse embryo puo indiget alimēto: z hoc est postq sunt create vesice. Scdo dicit q qñ embryonis indurat corp cibat per illud qd tunc recipit z generat. i. digerit in poris ipsius: z ad ipsum pñnit ex manifestis venaz meatibus: z est sanguis ef- fluens de matrice in secundina: z de secundine venis in vmbilicū: z ex vmbi- lico in venas embryonis. Tertio dicit embryonez diuidi post spatium tps in pñculos idest separari a matrice z secundina per duos pñculos quorum vnus retinet vnam embryonis vsqz ad horam partus: alius sudorem. Tel sic intellige q post creationē dictoz mēbroz per spatium temporis sperma diuiditur in pñculos alios. i. nunc dictos.

Et veritas zc. Jñ. ij. pñte pñcipali pñmo determinat cor: pñmo creati. Scdo sup hoc recitat Jñ. opinio- nem: ibi. Quāuis de Jñ. Jñ. Tertio hac reprobatur: ibi. Et pñmo. Quarto responder tacite obiectioni: ibi. Quod si dixerit Jñ. Quinto de vo ordi- ne creationis mēbroz: ibi. Et in hac dispositione.

d. Et sequuntur zc. Jñ. ponit opinionē quorūdam de epate: pñmo fo impugnat: fa ibi. Et sermo Jñ. dicit primo q alig dicunt q epa pñ- mo generatur: rō est qñ eius opatio est prima in corpe qñ aliqua alia ope- ratio: ergo pñmo generatur: pñsequētia z antecedens pñ: qñ nutritio pñ- mo fit: post. i. Jñ. In qbus. i. dictis Jñ. Dicit. i. ille q ponit hoc Jñ. pñmo. i. mēbrū. Nutrimentū. i. nutritio: appetitū eius. i. corpi. De- sideriū. i. restauratiōe.

Ipsi. i. corpi. Res: i. veritas rei. Item vult dicē ista oppositiō q iste sic veller.

e. Et sermo zc. Jñ. dicit ipugnat: pñmo per aucto- ritatem siue experientia: fo rōne: fa ibi. Et ex rō- cinatiōe. Jñ. dicit primo q iste pñmo est falsus: qd pñ: qñ nullus auctor hoc vnquā dixit. Studio. i. solliciti.

f. Et ex rōcinatiōe zc. Hoc ipugnat pñ. rōne: fa ibi. Et virtus. Jñ. mo arguit sic. Operatio cordis est prima in corde q cor pñmo generat: pñtia z: antecedens pñ: qñ nūq est opatio nutritiōis ni si fit opatio vite: ergo nō pōt esse opatio epatis qñ fit opatio cordis. Jñ. arguit per suā rōne: qñ ac- cipit easdem pñpositiones pro corde quas illi acci- piunt pro epate: ab eo. i. apud eū. Nutrimentū. i. si prius viuat. Sustainatio vite. i. mēbrū quod nō viuat: aliter: ab eo. i. fetu: non fiat nutrimentum. i. nisi operatio cordis sit.

g. Et virtus zc. Jñ. ponit alia rōne: z arguit sic: virtus informatiua non indiget restauratiōe nisi pcedat resolutio: hñ mēbz pñmouit anteqz fiat resolutio in ipso: ergo pñmo hñ esse anteqz nutriat. Ergo pñmo est opa- tio cordis. Formatiōis. i. mēbroz: fit necessariū. i. pñmo. Calor aialis. i. appropriatus aiali. Dubitat vtrū resolutio pcedat necessario restauratiōi nem: qñ sic pñ per Jñ. iij. de accidenti cap. vlti. z se pñcule. xv. apho. ven- tres yemes z vere: z Jñ. hic: z sen. xij. ca. de destructione appetitus. Et rōne sic. Nunq fit restauratiō qñ inurat appetitus. Sz nūq est appeti- tus nisi fit resolutio: igit oēm restauratiōne pcedit resolutio. Maior est nota: minor pñ: qñ appetitus nō fit nisi rōne carētie. In oppositiō arguit sic. Si sic esset q resolutio pcederet restauratiōe: ergo statim post pñci- pium generationis moriet aial: qd est falsum: pñsequētia z: qñ ad omne ptem minimam aialis fieret resolutio: ergo zc. Dicit magister Thomas ponendo pñclusiones. Prima est q resolutio nō necessario pcedit restau- rationem. Ratio est q est etiā tēpus mediū inter pñmū instans generatiō- nis z pñmū instans corruptionis: sed in illo tēpo medio nō fit resolutio: z tñ fit restauratiō: pñatur: qñ qñ aliqd agens agit in sui potētia duos effe- ctus z vñ in potentia propiniori qñ aliud: prius inducit illud qd hñ in potētia propiniori qñ aliud. Sed calor nālis habet in potentia magni- ficat animal z restaurare ipsum: sed habet in potentia propiniori res- tauratiōe: ergo zc. Scdo sic: dato q fetus nō resoluat tñ indiget restau- ratione: ergo zc. pñsequētia z: antecedens pñ: qñ statim indiget fetus ma- gnificari. Tertio sic. Si resolutio pcederet tunc aial statim post pñcipiū aialionis corrūpet: qd est falsum. Consequētia z: qñ statim resoluat. Et si dicat

De partibus

Jñ. i. pñ. ait añ oia alia mēbra pñmo creati cor. Juxta illud Aristo. ij. de gñā. ala. c. ij. Oia aialia hñt pñcipiū motū intrā: z pp hoc appet cor- pus distinctū i oibz aialibz pñtibz sanguine: qñ cor ē pñmū mēbroz pñliuz. Quāuis zc. Jñ. ij. dicit pñmo esse dictū pñ aliquos de Jñ. q ipse asse- ruit cerebrū z oculos ante oia alia mēbra creati testimoniū sumēs a pul- lo qui fit ex ouo: pñmū. n. apparet in creatiōe pulli caput z oculi. Scdo imputat Jñ. dixisse q non in omni re qñ creat est cor in pñmīs manifeste apparet: imo aliud mēbz vt caput in pulli gñatiōe. Tertio dicit q in li- bio vbi hec Jñ. dicta scripta inueniunt quā ad nos non pñnit capla se- quantur in qbus asserit pro rectiori seu veriori sentētia pñmo epa creati: cuius cām reddit: qñ pñma corpi opatio est nutritio cum viuat embryo pñmo vita plante: quapropter fit res seu creatur epa ante alia membra pñm appetitum formatiue virtutis vel imutatiue substantie spermatis et ipsius desiderium. Tel expone q res nutritiōis fit pñm appetitū z deside- rium pñcreati epatis: ideo pñmo creatur gratia nutritiōis.

Et sermo zc. Jñ. iij. reprobatur Jñ. opinionē triplici medio. Pñmū est q expmētatores valde attēti z solliciti sup inqsiōne veritatis in hoc negotio nō sic esse inueniunt vt affirmat Jñ. imo repñunt cor pñmo for- mari. Sz queret aliq qualiter experiri potuerūt istud in mulieribus: cū in matricibus hoc occulte fiat: nec alicui sensui qñqz detegat: a qbus trahunt vera expmētā: nūqz crudeliter z inhumane multas ferro apue- runt vt viderēt istud: corrūpentes germē z necātes matres. Dic pñmo q i ipregnatis nouiter abortitiuis multa hec scrutatiuis forte aparuerūt. Dic fo q hec in symeis z porcis z alijs bestiis femine similibz potuerūt p hos satis expiri. Scdm est hñmō rōcinatiō. Si creat illud añ cetera mē- bra cuius opatio pñmo pñmittēda est vt magis necessariū: tñ nō ab epa te nutritio fiat sine nāli viuifico calore: sciat ipse Jñ. z suis sequaces q nullū aialis mēbrū nutritur neq nutritiōis opas actus nisi sustentet in re nutritiōis prius cor calore nāli vitali. Lū igit ita fit pñcreari o3 mēbz illud a quo pñcedunt nālis calor: mēbra viuificans z spūs vitalis pñliuz creat mēbz germē nutriens. Cor igit pus epate creat. Tertiu est

hec ratio.

Secundo qd accipit fetum paruum: qd talis indiget magnificatione. Secundo qd accipit qd ut plurimum resolutio pcedit refectionem: sic p3 solutio ronis per se. Magister Thomas addit qd nutrimentum aut est in p3ibus p3ibus et porositatibus: aut distans. Si in porositatibus tunc non necessario resolutio pcedit refectionem: qd membrum non agit: qd resolutio qd nutrimentum p3it. Si aut distans: tunc necessario resolutio pcedit refectionem. Ita p3: qd calor p3mit: ergo membrum attrahit: qd non attrahit nisi sit appetitus: qd non appetit si sit consumptio. Sed credo qd resolutio semper pcedat refectionem. R3 est qd statim in principio generationis calor nalis agit in humidum radicale ita qd in matrice calor resolutio: et tunc non imediate post hoc restaurat: qd requirit tps mediū in refectionem resolutiois et instans puerionis nutrimenti in nutrimentum. L3 h3: mat qd qd ē appetitus caninus mēbra nō p3it appetunt: tñ sit resolutio a mēbris: sed tñ qd contineat sit resolutio id habet p3it appetit nalem. Ergo nō sit restauratio nisi pcedat resolutio: ad rōnes in oppositū: tunc aial statim corrūperetur post p3m instans sui esse neget. Tu. d. qd imediate post h3 sit resolutio. r3.

matiois nutrimento dū non accidit resolutio sensibilis sensibile facies nocumetum: quare sit necessarius refectione eius et sit necessarius spūs vitalis et calor aialis ut erigatur eo. C3 d3 si dixerit qd cōprehensio informatiue est ex parte: tunc sit et virtus nutritiua associata virtuti informatiue generate est ex parte patris. Qualiter ergo erit qd illa magis antecedit in modis suis: et hec dispositio alia sit innēta in embryone sanguineo in siphac et extēio eius in siphac sit extensio aliqua. C3 Et in hac dispoīta illa que de vesicis est sanguinea cōvertitur ad sanguineitatem et cōvertitur vmbilicus ad formam vmbilici sensibilibiter. Et recipiunt dispoīnes conuersiones spūmatis ad conceptionem et quedā earū ad soliditatez et illic membris principalibus iaz apparet impressio sensibilis et

hec r3. Virtus informatiua vel imutatiua spūmatis nouiter recepti in matrice nutrimento nō eget ad dispoīne vel ad opus formatiois mēbroz corporis donec resolutio sensibilis accidat cōmixtis spūmatibus nocēs sensibilibiter mēbroz plasmationi et pfectioni et augmētationi: quapp sit opus refectione p nutrimentū et sit necessarius vitalis spūs vna cū viuifico calore aialis: quo erigat vīus et refectionē qd depeditū est. Anteq3 ergo fiat ista resolutio et nutritiois necessitas euēdes nū p3ibz an eparcor p3u creati ex vesica impulsā ad mediū spūmatis vnde clare resolutio. Hippo. ratio. Qd recti ē ut sit p3m qd creat epar: qm p3a opatio corporis ē nutrimentū. C3 d3 si dixerit r3. In. iij. pmo ait qd h3 d3p. dicat ad p3mationē sue intētionis qd cōprehensio virtutis informatiue spūmatis a pie inest: et cōphēho nutritiue a matre que sibi pparat mām et alimentū in qd operatur supple rñdet princeps qd filr est ex parte patris nutritiua virtus generate virtuti informatiue associata. Nam a mēbris principalibus tribus generantis descendit omne cum spūmate genus virtutis aialis nalis vitalis et sensitiue: h3 succēssive suos actus explicant. L3 sequēter pnceps hic interrogat. Si virtutes simul informatiua et nutritiua descendunt a patre: qualiter ergo erit qd illa. In nutritiua virtus magis antecedit in modis suis et eius opibus qd informatiua vel vitalis virtus sine cuius in fluxu viuifici calor nutritiua non pōt gēg opari. Secdo interrogat: qualiter hec dispositio nutritiue virtutis altera a vitalis dispoīne sit inuenta p3m in embryone sanguineo recluso in siphac. i. pāniculo p3io ante cordis creationem. Tertio interrogat qualiter extensio embryonis in siphac sit extensio aliqua reputatione digna corde nondū genitor: cū ista non valeant in actu deduci sine influxu cordis et calorē eius.

C3 Et in hac r3. In. v. pmo ait qd de vesicis vñ generant mēbra principalia illa que sanguinea est cito puerit ad sanguineitātē. In epar qd est veluti sanguis male coagulatus. Secdo dicit qd statim post illud vmbilicus i. mā de qua sit p3mte puerit et sensibilibiter ad formā vmbilici: p cuius mediu et secūdine sibi trahit sanguinē a venis matricis inchoatus embryo. Tertio dicit qd dispoīnes germinū recipiūt puerionē retēti spūmatis ad cōceptionem fetus: et ipas quedā pueri incipiūt ad soliditatez. i. creationē solidoz mēbroz. Quarto ait qd illic putat in germinib3 iā sensibilibiter apparet impm mēbra principalia cor epar et cerebrū. Quinto ait qd quedam dispoīne retētoz germinū tūc recipiūt puerionē ad hoc ut creatio cordis cōpleat et principalis alioz mēbroz ut cerebrū et epatis: et hec tria mēbra coniungi abinūicē et separari incipiūt. Sexto dicit qd sunt inter ista mēbra

inuenta. i. inuenit. In siphac epatis. i. in vesica sanguinea epatis: et extensio eius. i. qd sit in dispoīne eius. Mo. qd qn sanguis menstruus est attractus ad matricem semen viri mouet spūs ad mediū et sit vesica in qua generatur corpus: ista spūs mouentur ad ptem dextram et sit vesica epatis: et postea ad ptem supream et sit cerebrū: et embryo p3itetur ab vno pāniculo: et postea generatur vmbilicus: et postea secundina. Sz Hipp. vult qd p3o eadē mensura in qua spūs ritus vitalis et animalis et nalis simul generatur: ita simul generetur tria mēbra principalia.

C3 Et i hac dispositio ne r3. In pcedētibz aut. determinauit de dispoītionibus que sūt in fetu a principio vsq3 ad viij. dies et ostendit ordinem generationis mēbroz: hic determinat de dispoītionibus que sūt in fetu post illud tps: et dicit qd ista dispoīne generationis vesicarū vesica lateralis que est sanguinea: et vmbilicus recipiunt formam: et iste dispoīnes sūt: qd semen viri puerit sanguinē menstruum ad dispoīne puerionē: et cōpletur primo dispoītio cordis: et postea sūt qdā lineatiōes r3. Et in hac dispoīne. g3a tionis vesicarū. i. qn mēbra principalia incipiunt. De vesicis sanguineis. i.

lateris dextri. Ad sanguineitātē. i. ad formā sanguis coagulati: et ad formā vmbilici sensibilis qd tunc manifesta via appet ab epate infantis vsq3 ad vmbilicū. Dispoīnes. i. qn materia informatur. Conuersionē. i. pmutacionem. Spūmatis. i. ex spūmate. Ad cōceptionē. i. cōplendam ut cōpleat fetus. Ad p3olidationē. i. ad duritiē: et illic. i. tps illud succēssive. Sensibilis sc3 q3tuz ad figurā et substantiam: quāritas sensibilis. i. continua et discreta suppl. et etia sitas eaz. i. dispoīnum. Primoz. i. principalū. Abinūicē: sc3 mēbra principalia: et inter ea. i. cor et cerebrum: supream. i. manifesti. Extremitates. i. cordis. Lineate. i. create. Integre. i. complete. Vasa eius idēst venientia ab eo. i. meatus ut nuca a cerebro. Ut fiant extremitates: scilicet complete. Conuersionis. i. principalū et extremitatum: est spaciū: scilicet tempus.

C3 Et nō est r3. Ostendit qd tempus nō est equale in masculo et femella: dicit qd tempus diuersificatur: qd tardius sūt iste conuersiones in femella qd in masculo: et non est illud. i. tempus harum conuersionum: sc3 principalium et aliorū. Tardiores: sc3 ille conuersiones: et non signant scilicet qd ista non diuersificantur: sed supple qd diuersificantur: et probatio. i. et cum experimento. Inter ea ambo: idēst inter experientiaz et rationes. Non est diuersitas: idēst conueniunt semper in veritate. Secundū experientiam eius: scilicet quantum ad sensum. In finē idēst in termino.

De partibus

tria principalia meatus supm. i. arterie que de corde ascendūt ad caput et cerebrū: et vene que de epate ad cor et cerebrū transeunt. Septimo dicit qd extremitates ut brachia et tibie iā lineate sūt: i. a trūco corporis nōdūz separte. Octauo dicit qd vasa eius. i. cordis vērūculi nōdū abinūicē itēgre separte sūt. Vel de vasis alijs corporis itelligit sicut d3 intestinos: vesica et stōiq3 nōdū itēgre a seinuicē separte sūt. Nono dicit qd deinde germina pueniūt ad h3 ut fiant extremitates sic qd formari incipiūt vel lineari brachia et tibie.

Et vnicuiq3 r3. C3 In. iij. pte pncipali istius totius ca. pmo agit de spatijs puerionū vtriusq3 spūmatis in gnāl. Secdo de spatio spūme ipsoz: ibi. Et spatiū. Tertio inceptiois lineaz et pūctorū ibi. Et inceptio. Quarto penetrationis sanguis in totū ibi. Deinde post. vi. dies. Quinto puerionis humiditatis in carnē ibi. Et. iij. diebus. Sexto separtiois capitis ab humeris: ibi. Deinde post. ix. Septimo discretiois extremitatum: ibi. Et dicitur. Octauo de distinctione spatiū masculi et femine: ibi. Determinatio autēz. Nono de spatijs formationis fetus et motus et ortus: ibi. Et apud quosdam. Decimo de natis in octauo mēse: ibi. Et natus. Undecimo de natis in viij. aut. ix. aut post. x. ibi. Et dixerunt. Duodecimo de diuisione mēstrui sanguinis in tres partes in p3nantibus: ibi. Et scias qd sanguis. C3 In prima pti. pmo asserit esse spatiū tps vnicuiq3 vel in simul conuersionibus spūmatis et sanguinis ad formas mēbroz: taz principalū qd non principalū et tam simpliciu qd compositoz: super qd statur. i. se fit vel arreat medicus: vt v. g. spatiū conuersionis spūmatis in spūmam post qd se collegit super ea matrx est. vi. dieruz vel. viij. ad plus: et sequens inceptio lineationuz simul et pūctorū fit spatio trium vel quatuor dierum. Et istis duabus conuersionibus simul est spatiū. ix. dieruz vel xi. ad plus. Secundo dicit qd istud spatiū super quod statur nō est ex illis pccis spatijs in qbus nō cadit aliqua diuersitas in filijs et filiabus formandoz embryonum: imo sūt in filijs conuersiones breuiiores: et tardiores in filiabus ppter debilitatez suarū virtutū et naturalis calorē in eis. Tertio dicit qd experimentū et ratiocinatio seu probatio nō significat quā in veritate sit diuersitas in spatijs conuersionum inter ea ambo putā filios et filias. Unumquodq3 enim eorum. i. experimentum et probatio nō indicat nisi sup illo qd res preterita docuit in experientia. Quarto dicit qd non est impossibile ut sit illud quod iam aliquotiens expertum est in conuersionibus embryonum in fine cadens seu finaliter accidens fm illud quod ei diu erit statur: idēst aliter qd quod communiter accidit.

In toto illo. i. spacio certificato experientia et ratione. Plurimum. i. ut in pluribus: quia aliquando potest esse oppositum.

C Et spatium. i. ostendit tps creationis cuiuslibet disponsio: pmo ostendit tps in quo fit pfecta formatio fetus: po tps in quo fetus incipit moveri: tertio ostendit tps coitus in quo fit pfecta formatio fetus et remouet quoddam dictum: fa ibi. Et apud Ieremia ibi. Et dicitur tempus. Dicitur

pmo qd spatium in quo fit spumificatio est spatium sex dierum vel circa ita qd matrix claudis sup sperma et fit spumificatio: postea fit attractio aliqua a semine. Pictura lineatidis et pucta: et ideo dicitur spmificatio qd natura facit sicut pictor: pmo linea: postea replet: et qd post illos dies vsq ad xv. dies sanguis penetrat ad totum corpus. et postea ille sanguis fit sicut caro masticata. et spatium. i. tps: spume. i. spumificatio nis. forma. i. virtus. In embryone. i. generatio ne embryonis non peten de ad extra: quia matrix corrugatur primo sup spm et ibi attrahitur ali quid de sanguine et fit in octo diebus spumificatio et triu ampularu genera tio: ex qbus sunt et me bra principalia et in istis octo diebus semine viri no attrahit aliqd de sangui ne: vel si attrahit est modicum. Post illud. i. tem pus. Appetit. i. informa tiua attrahere a matrice Tres. i. dies: ex pncipio: scz conceptionis: qz septem sunt dies tps spumifica tionis: postea sunt linea tiones et pucta in tribus vel quatuor diebus.

b Antecessio. i. istius disponsio. Nota qd cu natura fecit membra princi palia in illis vesicis statim fit vmblicus: sunt xv. alias. xi. qz in octo fit spu mificatio in tribus lineatio sanguineitatis in toto quasi totu fit sicut san guis coagulatus. Un creas. i. embryo. Caro. i. masticata. Frusta carnis: scz illius. Illa tria. i. membra principalia. Alta. i. membra. Postponitur. i. tra

Jacobus

In toto enim illo. i. in oibus puerionibus germinum embryonis est qd est plurimu pculdubio. i. qd indubie sepius accidit: lz iterdu no tatr acci dat. Et plurimu est illud iure censendu qd plus generat et frequentius fit. **C** Et spatium. i. In. i. pmo ait qd spatium tps in quo spuma creat ex qua generant membra principalia est. vi. dies vel. vij. ad longius. Scdo dicit qd in isto tpe vtus informatiua format ex spmatibus vel formare incipit membra in embryone non petedo aliqd vel sibi attrahedo de ventis ma trice. Tertio dicit qd post illud spatium. vi. aut. vij. dierum dicta virtus incipit attrahere sanguine a venis matricis vt ex ipso et spermatibus for mare valeat embryonis membra.

C Et inceptio. i. In. i. iij. pmo ait qd tribus diebus post dscos sex dies et sunt noue dies a tpe conceptionis incipiedo computare dicta vtus incipit lineare ptes et formare pucta simul cu lineis. Scdo dicit qd spume creatio et iste lineaz et puctoz inceptions qngz vno die pcedit spatium dieru nunc dictum: sic qd ipse sunt in octo diebus: vel postponuntur die vno: suntqz in decem diebus.

C Deinde post. vi. et. In quarta dicit qd in sex diebus sequentibus hos noue cum qbus xv. dies pstituit a conceptionis hora incipiedo sanguine tas. i. substantia sanguinis a matrice erupes penetrat in toto formado em bryo: et est in pre illud simul cu spmatibus vii fit embryo. Scdo dicit qd hec penetratio sanguis in toto qngz antecedit p vnum vel duos dies vt die. iij. vel. iij. manifeste facta est. Et sub intellige qd quandoqz etiam vno vel duobus diebus postponitur.

C Et duodecim. i. In. v. pmo ait plurima fieri diebus. xij. post. xv. p dictos: et adiuncti cum eis sunt. xv. i. pmo quides sanguinis humidi tas caro fit: sic qd ipse sanguis attractus ad fetum pueritur in carnem et iam frusta carnis a seinuice distant atqz discernuntur. Scdo tunc membra tria principalia manifeste appent et non plus se tangunt: imo sepan atqz distungunt alia ab alijs. Tertio humiditas nuche medullaris deorsuz ex tenditur. Secdo dicit qd ista antecedunt: quandoqz duobus vel tribus diebus. Et postponuntur interdum totidem: quando informatiua virtus est debilis: vel materia fetus non satis obediens impressioni eius.

C Deinde post noue. i. In. vi. pmo ait qd. i. diebus post dictos. xv. i. et faciut cu eis. xxxvi. dies sepat caput fetus ab humeris et his supemi ner: sepan et fetus extremitates vt brachia et manus et tibie et pedes a la teribus eius et a ventre ipsius. Scdo dicit qd separationes nuc dicte ita sunt vt pfecte sensus eas discernat in qbusda fetu: et ipse occultent humanis sensibus in qbusda alijs: ita qd tunc eas sensus no sentiat: sz dieb. iij. post xxxvi. manifeste sentit et discernit eas: et sunt in toto. xl. dies a tpe conce ptionis. Tertio dicit qd hec separatio capitis ab humeris et extremitatuz a vtore et lateribus manifesta sensui qngz postponit vsq in die fetus. xlv. post ipsius ortuz. Tmpus po minus in quo sepat caput ab humeris et

lis articulatio: post noue dies: et sic erunt. xxxviij. A lateribus et ventre a partibus inferioribus: eoz. i. talium mebroz et articulationum. Ut sen tiat. i. vt pcipiat. In doctrinis primis. i. ix. de historijs aialuz a pho et ab ipso. ix. de aialibus. Aborsuz. i. quod abortitur: aqua frigida: ita faciut mulieres: qz tunc deprefantur mebra propter quod fit melius apparet: il lo toto. i. in omni illa dearticulatione: qz velocius fit opatio in fetu ma

ad. xxxv. dies. **C** Et dicitur in doctri nis pms qd qn post. l. dies scindit abor sum et ponitur in aqua frigida apparet res parua discretaru extremitatum. Et masculus est velocior in illo toto qd fe mina. Aidetur. n. qd sit minus spatium formatois masculoz. xxx. dies et minus pturitionis est medietas anni: et qd dice mus in proximo. **C** Determinatio au tem dispositionis masculi et femine in distinctione spatij est res quam quedā pars medicoru iudicat audacter et stul te. Primum enim inuenitur sperma re spirans respirare. Et primum quod agit informatiua est qd aggregat calorem in natum: deinde exitus et meatus: deinde post illud incipit nutritiua operari. Et apud quosda embryo iam respirat ex ore: deinde respirat cu eo maiori respi ratione cum copletur in matrice: sz non est super illud significatio. **C** Et apud quosda cum superuenit formationi em bryonis duplum eius in quo formatur mouetur. Et cum superuenit motui du plum eius in quo mouetur nascitur ita vt sit spatij quod est a prima inceptio ne conceptionis vsq ad motum triplum.

matris fetus et ipius motus: vt si est formatus in. xxx. in. xc. moueatur. Formationi. i. embryonis. Dupli. i. tps. Motui. i. tpi motus. Tripluz. i. spatij prius ad motu. i. respectu spatij motus. Venitas. i. pfectio spūs. Luz motu. i. in tpe motus qz tunc hz sensum apparente et ante hoc hz sensum obrutum. Et ideo fm philosophum in eodem tpe est sensus et motus.

De partibus

latera a collis manifeste ad sensum est. xxxv. dierum. **C** Et dicit. i. In. vi. pmo ait esse dictum in primis doctrinis. i. in li bris intitulatis de generatioe aialuz: qd qn post dies. so. scinditur aborsuz seu fetus. l. diez a matre extrahit et ponit cito post in aqua frigida et illic abluatur apparet res parua discretaz extremitatuz a ventre et lateribus. Scdo dicit qd in embryonis formatioe masculi feminis sunt velociores. Ma fortiores sunt in eis vires et inatus calor. Tertio dicit qd breuius spa tij formatioe masculoz est. xxx. diez. Quarto dicit qd minus tps pu ritiois masculoz e ani medietas. i. sex mēses et illd spatij qd dicit i pmo. **C** Determinatio aut. i. In. viij. pmo ait qd medicoz ps audacter et stul te determinas iudicat de dispone masculi et femine sup distinctioe spatio ru tps in qbus formatur. Dicunt. n. mares in. xxxv. diebus formati: sed feminas tardius: vt i. xlv. diebus. Et lz frequenter ita ptingat: variant tñ interdū hec spatia maris et femine tam ex pte parentu et suoz spermatuz qz virtutu his inistarum et aliment huius qd a matrice habet. Scdo dicit qd sperma in matrice retentuz vt inde generet embryo pmo inuenitur quodammodo respirans respirare aerem qui abūdat in eo cu vapore cali do. Tertio dicit qd aggregatio caloris innati est opatio prima qua facit in spermate virtus informatiua vt per ipsum formet tadez membra oia. Quarto dicit qd hec virtus post hoc efficit exitus et vias p quos diffun ditur cu calore innato per totu sperma. Quinto dicit qd his factis nutri tiua virtus embryonis operari incipit et in substantia fetus puertere san guinem a matrice veniente ad ipsuz. Sexto dicit qd fm quosda tunc em bryo p os respirare incipit: et postea respirat cu ore seu p os multo maiori respiratoe qn in matrice ia coplet embryo. Septimo dicit qd sup isto nul la est nobis certa significatio: sz quedā potius imaginatio vel estimatio. **C** Et apud quosda. i. In. ix. pmo ait qd fm aliquos medicos et phl sicos embryo mouetur in vtro matris motu voluntario vel sensuali cu supuenit ei duplum tempus eius in quo format: sic qd accipiat tps for mationis: et cu hoc fungatur dupluz huius temporis: erit tempus quo embryo mouet. Ut si formetur in. xxxv. diebus: et eis addant. lxx. dies q sunt tps formationis fetus resulat abut inde centu et. v. dies qui sunt tres mēses et femis: et hoc erit tps moriois fetus: qui formatus fuit in. xxxv. diebus. Scdo dicit qd cu supuenit motui embryonis dupli huius tps in quo mouebatur tunc infans nascitur: vt si mouebatur in centu et. v. die bus tunc ipse nascetur in ducentis et. x. qui sunt septem mēses. xxx. die bus pro quolibet mēse acceptis. Et sic est spatium quod est ab initio co ceptionis fetus vsq ad motum triplum videlz simplum tempus forma tionis et dupluz ipsius a formatione facta vsq ad motu embryonis. Ter tio dicit qd leuitas accidit mebroz et corporis tam fetui qz matri cum motu sensui. Scdm fetus incipit moueri motu sensuali: qz se subleuat mo tiuis spiritibus: et in matre cessant corrupti appetitus nausea et vomitus.

Quarto

a Et dicitur 12. Ostendit tempus ortus: primo hoc: so ponit qd ali quando fetus nascitur in .ix. mense: tertio ostendit quandā diuersitatem: fa- b. Et aliqñ. tertia ibi. Et qñq. Primo ostendit quōd aliqñ sit in fo- mente: et dicit qd tps medie formationis embryonis est. xxxv. dierū: et mo- uetur 12. Eius. i. fetus in utero. Septē menses. i. cōputando menses. xxx. dies. Raritas. i. formationis fetus: qd raro est qd formet fetus in. xxx. die- bus. Duplicatione. i. allo- rum dierū.

b Et quādoq. 12. Ostendit qd partus aliqñ sit in .ix. mense et p. 3. Ad est p. 1. i. d. f. formatio.

c Et natus 12. Non nit quatuor cas. p. 3. pa- tent. Dicit primo qd ille qui nascit in octo men- bus nō est cōpletus: post- scz tra. y. Et ipse. i. fetus.

d Et dixerunt 12. Nonit fm cas. quod est dictū quorūdam 12. p. 3.

e Et dixerunt 12. Nonit alium cas. et p. 3.

f Cōparationis. i. vir- tus que pparat vt uiuat et sanus existat. Questio est vtrū cor prius genere- tur quā alia mēbra. Ar- guitur qd nō qd sequeret- pro illo tpe prius quādo epar nō esset qd cor nō nu- triretur qd est falsum: pntia tenet: qd tunc non recipit spūm naturalem ab epar: so sequeret qd cor nō haberet sensum et motus qd est falsum: conse- quentia tenet qd tunc crebrz nō esset: ergo cor non recipit spūm aiale: a ce- rebro. Tertio sic sequeret qd animatū et inanimatū essent eiusdē spēs qd est falsum: pntia tenet: qd cor cū alia pte materie que est nō informatā est vna mā cōtinua: i. illa nō ē animata: ergo 12. Quarto tūc sequeret qd in aiale nō esset nisi vna ps formalis qd est falsus: pntia tenet: qd pars formalis dī que per se pōt in opatione: sed nulla est nisi cor: ergo 12. Quinto cor eget euentatione: ergo pulmo dī generari ante cor vel simul cū corde. In op- positum est Aui. in lectione externa et phūs fo de genera. aiale: 12. ix. de- hīstoris. In hac. q. est duplex opinio: vna est hīsp. in libello de nā fetus: qd tria mēbra principalia simul generant ita qd in eodē tpe fit quelibet ve- fica cuiuslibet mēbrī principalis: et rō est qd fm phūs ista tria sunt mēbra principalia quoz nullum ab alio dependet et sic simul generantur qd vnu- quodq. indiget alio pro sensu nutrimento et vita. Alia est opinio philoso- phi qd cor primo generat et vltimo moritur: qd est illud a quo dependet oia alia mēbra in esse et pseruari: et est fundamentum caloris et spūs: et hī formaliter animat: sed in alijs est picipatiue: ita vult in libello de cā mo- tus aiale: et ita est principalis cū alia oia ab ipso dependant: et etiā

Et lenitas accidit cūz motu sensus. Et dicitur qd tps equale mediū ad forma- tionē eius ē. xxxv. dierū et mouet in .lxx. diebus et nascit in ducentis et .x. diebus: et illud est septem menses. Et antecedit diebus aliquot: et qñq. postponitur qm fortasse cadit in. xxxv. diebus raritas: et multiplicatur in duplatioe. Et qñ est il- lud qd est plus. i. xlv. dierū et mouet in no- naginta diebus: et nascitur in ducentis se- ptuaginta et illud est. ix. menses. Et quā- doq. cadit in hoc iterū diuersitas i die- bus sicut dictus est. Et natus i. viij. mensibus qñ sit iam cōpletus tñ plu- rimum iudiciū eius est vt non uiuat fm qd faciam te scire post. Et ipse qdem nō iam integre completur nisi fm propor- tionem predictā et nascitur apud cōple-

est vltimum qd moritur: qd prius potest absolui a posteriori et non eodē- so: et sic fa cōclusio pōt esse phi. qd facta generatione cordis generant alia duo principalia. Ratio est qd illa imēdiate deserunt cordi in transmi- sione spūs ad alia mēbra principalia ergo etiā tunc debent generari. Sī si tu queris a quo sunt mēbra post generationē cordis vel a corde vel a spū gignituo. Dicendū fm phūs qd in corde est virtus oīs que erat in spi- ritu gignituo: et ideo hī potentia generandi alia mēbra. Et alia est opi- nio vera quā tenere pos- sumus: tñ imaginari pos- sumus qd quodlibet mē- brū est indifferens ad pri- mam generationē qd pri- mo pōt generari manus et post pedes. Ratio ē qd pmo pōt currere spūs gignituo manus: et post spūs pedis et hī mōi: qua- re a qualibz materia cui obuiaret agens faceret cor. Et ista esset opinio multum extranea. Nota qd cor creatur ex sangui- ne primo et postea epar et postea cerebrū qñ velit dicere qd illa mēbra ge- nerant ex supfluitate cor- dis. Sed tu dī. quare ce- rebū nō posuit inferius cū sit magis graue. Dicē- dum qd agens agit hī ne cessitatez finis. Ad rōnes

mentum suū. Est. n. spatium. xl. dierum: deinde. lxx. dierum: deinde. cc. et .xl. die- rum: et minoratur et additur fm qd sciui- sti. Et dixerunt nō inuenitur in aborsu masculus completus ante. xxx. dies et se- mina que compleatur ante. xl. dies.

Et dixerunt qd natum in .vij. mense ingreditur virtus preparationis cum hoc qd superueniunt natiuitati eius. vij. menses. Et natum in .ix. mensibus: et na- tum post. x. menses. Et nos afferemus in spatijs impregnationis et partus ca- pitulum in tractatu qui sequitur hunc tractatum. Et scias qd sanguis mē- struus in pregnante diuidit in tres par- tes: scilicet partem que conuertitur in nutrimentum: et partem que eleuatur ad mammillas: et partem que est superflui-

ritu gignituo: et ideo hī potentia generandi alia mēbra. Et alia est opi- nio vera quā tenere pos- sumus: tñ imaginari pos- sumus qd quodlibet mē- brū est indifferens ad pri- mam generationē qd pri- mo pōt generari manus et post pedes. Ratio ē qd pmo pōt currere spūs gignituo manus: et post spūs pedis et hī mōi: qua- re a qualibz materia cui obuiaret agens faceret cor. Et ista esset opinio multum extranea. Nota qd cor creatur ex sangui- ne primo et postea epar et postea cerebrū qñ velit dicere qd illa mēbra ge- nerant ex supfluitate cor- dis. Sed tu dī. quare ce- rebū nō posuit inferius cū sit magis graue. Dicē- dum qd agens agit hī ne cessitatez finis. Ad rōnes

ad primam negetur pntia tu dīcis epar tunc non est: conceditur: tu dīcis ergo tunc non nutritur 12. Verū est qd epar nō est generatū sed in corde virtus generat spūm nālem vitales et animalē. Ad secundā etiā p. 3. respō- fio et sequitur per idem. Ad aliā tunc animatū 12. negetur. 12. d. sunt vnuz continuū. Concedit: tu. d. ergo hī vna formam et sunt vniūz spūs: dico qd nō hī vna formāz. Ad aliā tunc nō esset nisi vna ps formalis: neget qd ps formalis dicitur: qd sibi debetur opatio: ita qd si esset minor non posset in suam opationē. Ad aliā de pulmone. Dicendū qd fetus in matrice nō at- trahit aerem cuius signum est: qd in ortu hī animal pulmonem rubeum: et ideo fetus sufficienter euentatur per arterias matricis.

Et scias qd 12. Nonit quēdaz cas. et dicit qd sanguis mēstruus di- uidit in tres ptes 12. Sanguis mēstruus. i. retētus pntus et iari oi men- se. In nutrimentū. i. embryonis. In māmillas. i. vñ sit lac. Expellit. i. ex- tra matricē cū fetu. Dubitat: qd phūs. i. de gene. aiale. diuidit talez sangui- nem in quatuor ptes vna subijcit pro generatione: alia vadit ad māmil- las: alia subijcit pro nutrimento: alia expellit. Dicendū qd Aui. sub pre- nutrimenti fetus cōprehendit ptes gñationis fetus ex qua fetus augmēta- tur: qd eadē est mā generationis et nutritionis. Itē nota qd in quibet dige- stione sit sequestratio puri a supfluo et ita est in fetu: et iō ps aliqua est pu-

Jacobus

Quarto dicit quodā asseruisse qd tempus equale seu moderatū forma- tionis fetus est. xxxv. dierū. Et post hos mouet in. lxx. diebus: et sunt cen- tum: et. y. dies ab initio pceptionis: puta tres menses et semis. Deinde in- fans nascit in ducentis et .x. diebus et sunt. vij. menses. Quinto dicit qd for- mationis tempus et motus et ortus qñq. antecedit per aliquot dies ter- minos predictos. Et qñq. etiam postponit eis dez per dies aliquot: quia forte raritas cadit in. xxxv. diebus: id est raro accidit vt formatio feti ole- xxxv. cōpleat cum pceptione et adēnatione. Et multiplicatur in dupla- tione: sic qd in pluribus nascendi tps est duplū ad tps motus. Sexto. dī- cit qd qñ est illud qd est plus. i. qñ embryo format mouet et nascit modis et terminis tempoz magis pntis et euentibus fm plurimum formas in spatio. xlv. dierum. Et mouet in nonaginta diebus a tpe formationis et in centū: et. xxxv. diebus a tpe pceptionis: et faciunt quatuor menses et semis. Et in ducentis et septuaginta diebus nascit: et sunt. ix. menses per quos mulieres solēt nāliter et hī plurimū suos ferre fetus: et tūc eos pare- re. Septimo dicit qd in istis spatijs formatōis fetus et motus et ortus qñq. dīuerfitas accidit vel anticipādo vel postponēdo pluribus diebus. Et natus 12. In. x. primo aut qñ natus in octauo mēse fit iam completus in oibus mēbris vt plurimū non uiuit vel modicum uiuit: et si uiuat erit egrotatius debiliū virtutū: vt postea docebit ca. i. trac. ij. huius fen. Gallo. Verum natus in. vij. mēse est qui plurimū moritur de- natis et parum uiuit 12. Secdo dicit hic qd natus octauo mēse non iam penitus est integre cōpletus nisi penes pportionem tempoz formationis et motus et ortus eius: ipse. n. nascit apud cōplementū suū fm hanc ppor- tionem. Nam in. xl. diebus format et in octuaginta post hos quadragin- ta et sunt centum et viginti: puta menses quatuor: sentit et mouet. Deinde ipse nascitur in ducentis diebus et quadraginta qui sunt. vij. menses a tpe conceptionis. Tertio dicit qd iste numerus dierū formationis et mo- tus et ortus qñq. minuit aliquibus diebus: et qñq. auget vt in natis. vij. vel. ix. mēse superius dictū est. Quarto dicit medicos aliquos vel phīsi- cos asseruisse qd in aborsibus nō fuit repletus masculus cōpletus in forma- tione eius ante. xxx. diem cōputando ab hora pceptionis eius: nec inuen- ta femina complete formata ante diem quadragesimum.

Et dixerunt 12. In. xl. primo aut medicos dixisse qd virtus preparatio- nis fetus ad ortum salubre ingredit in illuz qui in. vy. mēse a conceptu nascitur cūz hoc qd solūmodo septē menses eius natiuitati supueniūt: sic qd septimēsis natus est vitalis fortis vigorosus dispositus sane viuere. Sed mirum videt qd octimēsis qui maturior est: et magis ppinquus na- turali ortui cōster non uiuit vel nō diu uiuit: septimēsis aut uiuit sanus fortis. Dicit aliqui ad hoc qd impregnatio est velut morbus qdam reple- tionalis: et sicut septimus dies in acutis egitudinibus est ad bonum cre-

De partibus

ticus et octauus non: sic in morbis chronicis impregnationis mēse septi- mus est chronicus ad bonū: octauus aut non. Alij qdam dicunt qd supra- oēm fetum primo mēse ipius dominat saturnus: so iupiter: tertio mars: quarto sol: quinto venus: sexto mercurius: et septimo luna: que fetibz con- uenit et humiditates cum eo retentas mouet et faciliat partūz rectificas fetus exitum. Et in mēse octauo rursus dominatur supra fetū saturnus frigidus et sicus inimicus vite humane. Secdo dicit qd virtus seu robur pparationis ad salubre psum ēt ingredit in hīs qui nascunt nono mēse aut post decimū. Tertio dicit qd in istius fen trac. ij. ca. faciet de spatijs tē- porum impregnationis et fetus: et id erit primum tractatus sequentis.

Et scias 12. In. xij. dicit qd mēstruus sanguis in pregnante existēs in tres diuidit partes. Prima nutrit fetū et in alimentū eius puerit. Se- cunda eleuat ad duas māmillas pro generatione lactis: et illuc deferit per duas venas que a matrice ad has eleuate ascendūt. Tertia est veluti que- dam supfluitas ad nutritionē fetus inutilis et etiā matris: et ipsa est disp- sa stans in venis matris nō tota in matrice pgnantis effusa: ne fetū suffo- cet sua multitudine: vel illic putrescat extra venas posita fetūz corrum- pat. Stat igit in venis vsqz ad horā ptus: et tunc exire incipit cū humidit- atibus sudoralibus et aqueis in pāniculis fetus pus reseruat: vñ pus faciliat qd vīe stricte p quas exit infans hīs mollificans: et habilitans ad extēfiones: et lubrice reddunt. Cū hic emergit dubiū. Vtrū embryo nu- triatur mēstruo. Vt qd nō auctoritate Anēzo. ij. theis: trac. iij. c. vlti. sup- hoc dicentis. Sanguis vō mēstruus verus est ille qd mundificat a mulie- re. Et si embryo nutritur de eo nō posset vtiqz viuere aliquo modo. De- de dicit ibi. Nutrit gpe embryo de nobiliori sanguine qui in corpe mu- lieris fuerit. Et rursus ibi ait. Mēstruus aut verū remanet vniūz per sanguinē matris: et pp hoc resultant in sua facie vestigia et pāna: et defi- cit eius appetitus ad cibū: et accidit mulieribus pigritia et mala deside- ria ita qd appetunt carbonēs et puluere. Consequenter dicit qd nā sui cor- poris coquit et prepat qd prepat pōt: residuū vō remanet per corpus dī- sperfuz cū suo sanguine vsqz ad terminū ptus: tunc. n. euacuat ipsūz sub- to: hec Anēzo. Item Gal. cōmen. xxxvij. v. apho. supra illo. Mulieri vte- ro habenti si subito māmille graciles fiant abortit. Dulcorē. n. et saporē hōre atqz subtiliorē puer semp fugit sanguinē. Contrariū vero determi- nat hī princeps maxime quo ad primā mēstrui pticulā. Dic pro solutio- ne qd mēstruum interdū dicitur de quolibet sanguine effuso in matricē ab orificijs venarum stantibus in superficie matricis intrinseca siue san- guis ille sit bonus aut malus. Iuxta id Anēzoar: vbi supra. Et oīno vo- cant sanguinem descendentem ad matricē mēstruū. Et hoc modo sum- pto mēstruo vere dicitur qd embryo nutritur mēstruo sicut hī affirmat princeps de primā mēstrui parte. Aliter strictius mēstruū dicitur de so-

ra de qua nutritur fetus. Itē aliqua pē expellit ad māmillas: qz nā nō
defficit in necessariis: et iō ipsa intēdit pseruationē fetus: et iō ipsa trāsmittit
ut sanguinē ad māmillas vtēdo pūitionē. s. vt fetus postea cōseruetur.
a. C. Amplius fetus rē. Hic sicut supra dicebatur determinat de pāni-
culis qbus pūinetur embryo: primo facit hoc: s. ponit quedā dicta medi-
corum: s. a. ibi. Et dicunt. Primo determinat de istis pāniculis cōpre-
hendentibus fetū: s. qz fetus nutritur ex sangui-
ne determinat de venis qbus portatur nutrime-
tum: s. a. ibi. Et venē. J. Primo oñdit q tres sūt
illi pāniculi: s. oñdit q nō est necessariū qrtus
pāniculus: tertio ostēdit vtilitates illorū pāni-
culorū: s. a. ibi. Et tñ ē J. ter-
tia ibi. Et pāniculus. J. Nota vt p3 a. Sal. xv. b.
vtil. pti. v. ca. 2. ab Aut. ix. de aialibus. i. ca. 2. s. o
embryo inuoluit quodā panniculo qui est cōpre-
hensens sudores: postea inuoluit quodā alio pā-
niculo qui dī secūda: ita q secūda non tan-
git embryonē: qz ipsa est dura et noceret embryo-
ni sua duritie: et iō est in-
termediās ille pāniculus qui orit a parte vmblici
et descendit inferius ad quē vadit vīna et sudor: et illa reseruat vīna ad tps partus: et iste nō cō-
prehēdit totū fetū: s. per ptem inferiorē. In quo. s. pāniculo. Tene. s. pul-
satiles: et nō pulsates. s. venē. Nota q o3 q quedā venē veniāt a matri-
ce ad vmblicū fetus et dicunt cotilidones: modo secūda ptefix ex istis
venis et arterijs: que venē sūt multē: dum intrant embryonē fit vna
vena sola que vadit ad epar et portat sanguinē vnde nutrit fetus: s. etia3
arterie sūt multē tñ dum intrant fetū sūt solum due que postea vadūt
ad arteriam adortū. Bilis. s. pāniculus alter secūda quo fetus inuoluitur.
Et tñ inuoluitur. s. ille pāniculus. Et tertio. s. pāniculo: suppl. inuoluitur
fetus. Profundatio sudoris cuius profundatione et concauitate cōti-
netur sudor fetus. Sed tunc. d. quare in isto non continetur vīna: dicen-
dum q est: quia ipsa est acuta et noceret.
b. C. Et nō est rē. Hic oñdit q nō est necessariū alter pāniculus: p3 lra.
c. C. Et de pāniculis rē. J. Monit vtilitatē istorū pāniculorū. s. cōprehen-

Jacobus

lo sanguine sedo terrestri inuitū ad fetus et matris nutritionem effuso in
matrice vel futuro effundi in tēpore partus. Et isto menstruo non nutri-
tur embryo: sicut Auenzoar et princeps determinant.

Amplius rē. C. In. iij. parte principalī huius totius capituli
lī pmo agit de tribus pāniculis pūinentibus fe-
tum. Scdo de cā quare grossis fecibus nō est ordinatus panniculus: ibi
J. non. J. Tertio de pūingitate tertij pāniculi ad fetū: ibi. Et de pānicu-
lis. J. Quarto de vtilitate retētionis hūiditatis in corib. Et in retētiōe. J.
Quinto de pāniculo scdo et inuamētis eius: ibi. Pāniculus. J. Sexto de
causis pfundationis vīne in pāniculo isto et differētia intervīnam et hu-
miditatem sudoris: ibi. Et proposita. J.

C. In. i. pti. ait q tres sūt pāniculi fetū pūinētes in vtero materno. Pri-
mus a medicis et a philosophis secūda dī veluti fa vestitura fetū: ma-
trix vō prima. Et iste pāniculus embryonē vndiq totū comprehendit. Et
orificijs venarū matriē ipse alligatus est q cotilidones a medicis dicūt.
Juxta id Sal. i. de spmate. c. vi. Clere aut cotilidones fines sūt vasoz
per quos singulo mēse supfluit sanguinis a toto corpore ad matriē dīru-
tur. Et in hoc pāniculo venē pterunt deferētes sanguinē a matriē ad
fetū. Et ex pāniculo istius trāuerso venē pulsates. s. arterie diuidunt in
duas venas: venē vō qete reducūt in vna. Scdo pāniculus arabice bi-
les dī. Et est inuolutus plurimis anfractibus: et est receptaculū et reserua-
torij vīne quā fetus in vtero emittit vsq ad tēpus ptus. Tertius pāni-
culus abgas noīatus est apud arabes: et officij eius est vt in eo sudores
fetus profundentur: et illic permaneant vsq ad horam partus: quatinus
vīarum mollificatione et lubrificatione partum faciliēt.

C. Et non est rē. J. In. ii. dicit q nō fuit necesse pro fetu creare vas in ma-
trice pro receptōe grossarū fecū eius. s. stercoz sic creat est pāniculus vī-
nam eius recipiēs: et alter recipiēs eius sudores: qm nutrit subtili alimē-
to. s. sanguine: cui neq duricies neq grossa fer: puta stercoz inest: imo su-
pfluitas que ab hoc separatur sola est aquositas vīnalis: aut sudoralis.
Contra: infans nouiter natus grossas feces egerit: et tunc solo lacte femi-
ne nutritur quod subtilius est et magis digestum qz sit eius sanguis: cum
ex solo sanguine fiat per vltiorē in māmillis eius cum dealbatione de-
coctionē. Dic q lac digestū grossius sanguine est pp eius caliditatem: et qz
digestio sūt puerio sanguis in lac ingrossando pcedit. C. Attēde q Sal.
xv. de vte. pti. c. iij. tres pāniculos nunc dictos mēbrana noīans hoc mō
describit. Tōri. n. fetū vndiq mēbranū circūappositū est subtile: qd no-
minant animus suscipiēs id qd est velut sudor fetus: hūc aut abextra ali-
ud supiacet subtilius qd alacordeā nuncupant: dī a lance siue scutella et
ydea qd est forma: qz forma scutelle h3: ad vesicā fecus pforatū: acervant
vero in seipsoz hoc vsq ad partū id quod est velut vīna fetus. H3 au-
tem ab extra in circūitu circūappositum est corium. s. secūda totā sub
ungens abintra matriē vt nūq tangant eaz ea que subiacent: p hanc
mediantem copulatur matriē fetus.

dentū vīnā et cōprehendentius sudorē: primo ponit vtilitatē cōprehen-
dentium sudorem: s. o cōprehendentium vīnaz: s. a. ibi. Pāniculus
Dicūt primo q est qdam pāniculus subtilis q retinet humiditatē resuda-
tem ab embryone: et hoc est ne secūda noceat fetū pp suam duritiē etiā
ne talis superfluitas iter in fetū et noceat ppinqiori. s. fetū. Tertius. i. q
tertio dicebatur. Dubitatur vtrū ille pāniculus sit subtilior alijs. Quod

per matricem. Et similiter in elongatio-
ne eius qd est inter vmblicū et matriē:
pāniculus enī durus ledit eū suo tactu
sicut ledunt pp tangentia ea que sūt in
cute propinq tempore de illis que na-
suntur super vlcera cū nondum sint fir-
ma. C. Pāniculus autem qui sequit
hunc ad exteriora est inuolutus: qm est
similis inuolutionibus: ad quē qdēz pe-
netrat ex vmblico effusorij vīne et non
exvīga: qm vīge meatus est strictus et
continet lacertus ppositus q soluitur
cum voluntate et sūt vsq ad finem eius
anfractus: et horavsus eius est hora par-
tus et conuersionis. Hoc aut est amplius
directi introitus. C. Et proposita fuit
vīne profundatio propria: quoniam si
obuiaret corpori non toleraret eam cor-
pus: propter mordicationem et acuita-
tem suam: et illud in ea manifestum est.

d. C. Pāniculus aut rē. J. Monit inuamenta alterius pāniculi. s. q con-
tinet vīnā et dicit q venit ab vmblico et nō sit effusio vīne ad vīga: qz
in vīre matris vīne sūt stricte nimis et lacertus nō est ad hoc suffi-
ciens: s. qm sit ptus apūntur ille due vīe et fit vīnatio: etiā est vtilis iste
pāniculus ne vīna noceat embryonē: dicit q differētia est inter vīnā
et sudorē et est q etiāz bonū ne tangat vīna secūda ne vlceret: est inuo-
lutus. s. vocatur similis inuolutionibus: et est iste qui dicitur inuolutus:
aliter. s. est similis rebus inuolutionibus: ex vmblico. s. fetus: et continet. s.
vīnam in vesica. Lacertus ppositus. s. de quo dictū est sen. xix. Solui-
tur. i. aperitur. Usq ad finē. i. extremū. Usus huiusmodi. s. lacerti in sua
apertione: est hora partus. i. post horam partus. Conuersionis. i. egressio-
nis fetus ex vtero. Hoc autē. s. effusorij vīne ex vmblico. Introitus. i.
meatus. Lor. s. fetus. In ea. s. vīna: scilicet quod ipsa mordicat et vlcerat.

De partibus

C. Et de pāniculis rē. J. In. iij. dicit q de pāniculis tribus mō dictis pā-
niculus tertius abgas noīat fm Arabes: et a Salieno vocat animus est
alijs duobz fetū ppingor: et est subtilior in textura ipsi sentiens et aggre-
get sudorale humiditatē resudantem ex embryone vsq ad horā partus.
C. Et in retētiōe rē. J. In. iij. dat quatuor cās siue vtilitates retētiōis
humiditatis sudoralis fetus in pāniculo tertio. Prima est vt humiditas
hec nō pmutet sup corpus fetus reintrodo in ipsū: sicut interdu fit in su-
dore cretico cū nō abstergit q redit in corpus nō sine incōmodo. Scda ē
vt ipsa nō pmutet sup matriē resudando vsq ad eam: cotilidones illic
remollit ibibat et aggrauet. Tertia est vt reddat lōgius spatiū inter vmb-
licū fetus et matriē in quo venē et arterie de matriē ad fetū deferētes
sanguinē liberas habeant inuolutiones: in qbus digerant et pparent san-
guinē pro alimento eius. Quarta est ne pāniculus durus sine medio di-
cte aquositas tagat embryonē mollē tenerrimū. Nā lederet ipm duro
eius cōactu: sicut in vlceribus nouiter sanatis cutis noua regenerata fa-
ciliter ledit a duris occurrētibus. C. Attēde q Sal. xv. de vtil. pti. ca. v.
vbi h3 cōmōrat inuamentū aliud huius humiditatis. Utilitas aut
pua est humidit qd est fm animū. Allenia. n. et sursum currit velut natās
in eo fetus et minus sit grauius in dependētis que ad matriē.

C. Pāniculus aut rē. J. In. v. primo ait q pāniculus bilis. s. feces qui se-
quit hūc versus exteriora multū est inuolutus. s. cōsimilis inuolutionibus
in vntū collectis. Scdo dicit q effusorij vīne fetus ex vmblico eius pro-
diēs penetrat in istū pāniculū: et nō ex vīga eius: ita q embryo qdū est
in vtero mingit p vmblicū et non p veretrū. Lūis cā est triplex. Prima
est qz vīge meatus est strictus in embryonibus: adeo q p hūc vīna nō pos-
set libere et facile et integre transire. Scda est q isti meatus pīacet muscu-
lus retinens in vesica vīnā: donec affuerit mingendū volūtās: cuius ad
hūc vsq nō exercet embryonē: sic q h3 soluat cū volūtās eius. Tertia est
q hūc meatus vīge sūt plures anfractus vsq ad finē eius. s. radices ip-
sus vīge vel meatus sursum: vñ fit vt p hūc vīge exire possit vīna embryo-
nis: nā ergo elegit vmblicū vīam pro faciliōri. Tertio dicit q hora vsus
eius. s. musculi retētiōis vīnā quē volūtās soluit est hora ptus et puerio-
nis infantis ad aerē: tūc. n. cū silo ligat vmblicū et postea scindit: qre p
hūc amplius nō vīnat infans: imo p veretrū. Quarto dicit q hoc sup-
ple effusorij vīne penetrās in istū pāniculū transcūdo p vmblicū est am-
ple concauitatis et directi introitus non anfractuosus sicut vīge radix.
C. Et pposita rē. J. In. vi. primo ait q vīne posita fuit in embryonibus
profundatio ppta. s. pāniculus in quo pfundat. Nam si vīna fetus effu-
sa tangeret corpus eius tenerū et sibi obuiaret absq vīlo medio corpus
eius ipsam tolerare non possit sine magno dolore et quasi assiduo propter
vīne acuitatem et mordicationem. Scdo dicit q illud. s. vīne acuitas
seu mordicatio in hac manifesta est sicut in līxiū et salugine eius aut
amaritudine. Nā si quis lauerit scabiosas manus vīna aut līxiū pro-
tinus sentiet magnam acuitatem et mordicationem. Tertio dicit esse dis-
ferentia

In ipsam. s. vnam. r. rubedine: q. vna non haberet de rubeo: sicut
ador: quia fetus in matrice habet de sanguine in quantitate: r. ideo su-
dar indore permixto sanguini.

a. Secundine. s. q. vna prineretur in secundina. Dubitat per qua via
fiat exitus vne fetus: r. v. qd non fiat per vmblicu: q. per ipsum fit tra-
situs sanguis ad fetu a matrice. In oppositu: q. non appet alia via vnde
creat. Dicit Mundinus

quod embryo i matrice
emittit vnam p sume
que est ps distans ab vmblico p quatuor digitos
mo dicit quod illa aquo
fitas vinalis refudat per
illas ptes. Sz illud est co-
tra auctores: vt pz: r. io
dicit. S. q. veniunt due
vene r. due arterie ad vmb-
licu r. in medio ipsaruz
venit quoddaz vas p qd
vadit vna: r. panticulu
dictuz. Sz. t. d. quare na
non imediate trasmitit
vna ab epate ad venas
sed priner ipsaz. Dicedu
q. mebra hnt delectatio-
ne in supfluitate qua ha-
bent retinere: r. io venica
in vna est sicut epistis
fello in felle et: q. si me-
diate irer vna ab epate
per vmblicu r. intraret il-
lum panticulu tuc no est
bona seqstratio sanguis

ab aquositate: r. io vt fit bona sequestratio io r. Sz. t. d. quare no appet
talis via in me. Dicens q. ipsa no est amplius necessaria: q. vna non
vadit amplius per illam viam. Et sic pz solutio ad instantiaz: q. quauis
vadit nutrimentu fit et expulso vne: sed non per idem vas vt est visuz.
b. Et vne qdem r. Determinat de venis ptecentibus secundina: q.
primo de venis: fo de arterijs: fa ibi. Et similiter. J. Primo declarat q. l-
ter vne pterit: fo declarat ortu ipsaz: fa ibi. Et in vitate. Dicit pri-
mo q. secundina coteritur ex venis r. arterijs que vadit ad vmblicu: r. fit
vna vna q. intrat fetu r. vadit ad ptem gibbosam r. no ad concavuz: q.

Jacobus

ferentia inter humiditate sudoralis fetus r. vinalis elus in odore r. rubedie:
qm vinalis r. fetetior est r. magis rubea vel magis citrina q. fit sudoral
io sudoralis in ore fetus circiacio tagit ipz absq. medio: sz vinalis no.
Juxta id Gal. xv. de vti. pti. c. v. Eudeter. n. appet id humidu qd est fm
alancordiu. i. fm panticulu q. cuz hoc qd est subtilius r. magis rantu eo
humido sudoralis qd est fm animu. i. tertiu panticulu ad pte r. acris exi-
tit. i. magis acutu: vt odoratu hoc humidu aniet r. pcutiat incidibus
hoc mebranu. Qd igit in sudoris rone scdz animu aceruat in circuitu ef-
fusus est fetu nequaquid nocere cutim eius potes. Deozsz aut absterit r.
sepata est ab hoc vna: neq. cutim neq. venas que scdz coru. i. secundina
tangens: ne vicinancia ab eius acedine noceret: hec Gal. Quarto dicit
q. si fetus appositus vinalis tageret secundine corpus forte id coru peret
sup qd sustaret: puta secundinam vel penta in ea vel ipse supfluentia.

Et vne r. C. In. v. pte pncipali istius totius ca. pmo agit in
gnali de venis secundine. Secdo in spali de venis et
getis r. origine ear: ibi. Vne aut gete. J. Tertio de duobus que circa ipas
accidunt: ibi. Et istis qd. Quarto de arterijs secundine: ibi. Et similr. J.
Quinto de ea ob qua ambe non in vna couiunt: ibi. Et dicit medicu
q. non puenit J. Serto de iuuamine arteriaz ex corde r. pulmone tuc pe-
netrantium: ibi. Et dicit q. ppterea J. Septimo de materia ex qua panti-
culus secundus creatur: ibi. Et dicunt medicu q. panticulus.

C. In. i. pte primo ait q. vne panticuli dicti secundina duas hnt tunicas
tenues inter quas inuicē teruntur: r. hoc intellige tam de getis q. de pul-
santibus. Et no interunt vne cu arterijs: sz vne cu venis: r. arterie cuz
arterijs. Juxta id Gal. xv. de vti. pti. ca. iij. Quatuor igit sunt ibi vniu-
sa vasa: due qd arterie: due aut vne nullis alterogeneoz adinuicē coue-
nientibus: sz semp venis qdem venis: arterijs aut arterijs ad idem acci-
dentibus. Secdo dicit q. vnuquodq. genus istaz venaz tam pulsatiuz
q. quietaz puenit ad duas venas. i. ad duo genera venaz: puta qetaz et
pulsatiuz: vel ad duas venas: sic q. postq. vne r. arterie secundine in ipsa
fuerint multipliciter ramificate tandē vne gete accedēdo ad vmblicum
reducuntur ad duas venas bone grossitudinis: r. p. similiter arterie ad du-
as arterias. Juxta id Gal. xv. de vti. pti. c. v. Quatuor igit sunt pre-
dicta fm vmblicum vasa due quidem arterie: due vō vne in medio ea-
rum habentes vracum. i. porum vrinatiuum.

C. Vne r. J. In. ij. primo ait q. cu secundine vne quiete per vmblicu in-
trant in embryone p breue spatium pueniūt ad epate: r. lz sint due cum intrat
vmblicu coniunguntur in vnam: r. couiuntur: vt fit salubrius: puta vt vena
illa fiat robustior: r. rupi ineptior in motionibus matris vehementibus.
Juxta id Gal. xv. de vti. pti. ca. iij. Venas enim est videre mox post
vmblicu ad idē in seinuicē venientes r. fites vna: deinde mebranis for-
tibus indurā simul r. colligatā adiacētibus corpibus: vna vna illa vsq.
p viam que ad viscus ducit videlz epate. Ad principiu. n. venaz fetus de-
bebat ea puenire p. deinde abinde vbiq. distribuit: hec Gal. Secdo dicit
hic q. hec vena magna p. flata ex duabus ad gibbositate epatis penetrat
non ad eius simā seu p. cauitate vt euacuatio sanguinis vne huius. Lessu
ho in canales epatis non illic cōpimat fel seu bursam fellis ex latere con-
cauitatis sita hnt postā. C. Item Gal. xv. de vti. pti. ca. iij. p. trariū asse-
rit querens: ppter quid autē vena no ad gibba epatis: sed ad simā puenit
r. statim respondens dicit. Qm cholere vas ibi locatu est: r. melius erat
purgari sanguine anteq. ad totum corpus distribueretur. Tertio dicit r.

ibi est chistis fellis. Secundine. i. in secundina. Existens inter eas. i. tuni-
cas: vne. i. pulsatiuz r. non pulsatiuz. Cuiusmodi genus eoz. i. venaz
r. arteriaz. Lū ingrediunt. i. in embryone ex vmblicu abbreviatu spaciū
ad epate. i. p. trariū epate: salubrius. i. in attractiōe sanguinis: q. sanguis
vadit melius. Ut euacuatio. i. sanguinis: ex concavitate eius. i. epatis.

c. Et in veritate r. Ostendit locū istius vne que vadit a matrice ad

dina ad orificia venarum que sunt in ma-
trice. C. Et istis quidē venis accidunt
duo: quorum vnum est q. ipse sunt apud
orificia que eis obuiāt tenuiores r. sunt
quasi sint extremitates ramoruz. Et ite-
rum ipse non descendunt in primis nisi
inde: quoniam ipse assumunt sanguinem
illic: quare existimatur q. ipse oriantur
illinc. Quod si consideraueris amplitu-
dinē foraminis faciet te existimare q. ra-
dix sit ex epate. Et si cōsideraueris con-
uersionem ad sanguineitatem faciet te
existimare q. radix sit ex secundina.

Terz. consideratio prima est conside-
ratio foraminis r. meatus. Conuersiones
vero sunt sicut instrumenta superficialiuz
cōprehendentium foramen. C. Et simi-
liter arterie aggregantur ad arterias.

vident. i. a fina. Illic. i. a secundina: q. ab ea attrahit sanguine de qua nu-
trit epate. Radix. i. origo: ad sanguineitatem. i. in q. tuz sanguine assumant.
e. C. Item r. J. Munc soluit r. dicit quod prima consideratio est for-
aminis r. exitus r. est melior constitutio: alia autem non est p. titutio essen-
tialis. Foraminis. i. sumpta a foramine: r. meatus: q. latioris sunt i. epa-
te. Conuersiones. i. facte in sanguine eunte per has venas. Consideratio
notat: sz ad sanguine. Infra superficialiuz considerans superficies mebroruz.
f. C. Et similiter r. J. In precedentibus Aui. determinauit de venis te-
pentibus venientibus ad vmblicu: hic determinat de arterijs: r. dicit q.

De partibus

pro vero asserit q. vena hec geta deferens fetu sanguine quo alit nō nisi
ab epate fetus exoritur r. inde descendit ad vmblicum fetus r. ad secundina
naz r. ex secundina tendit ad matricē. Et illic. i. apud vmblicu dispartitur r.
fit ipsa due vne: r. vniue rursus in secundina mouent ex ipsa vsq. hora ve-
narū sparsa in intrinseca superficie matricis. Sz huius p. trariū per expre-
sum asserit Gal. summus medicine princeps. xv. de vti. pti. ca. iij. dicit.
In vnoquoq. n. orificio puenientiu intus matricē vazo: per que r. me-
strum ad eam ferebat generatur in tpe impregnationis aliud vas. Arte-
ria qdem in orificio arterie: vena vō in eo qd vne: vt sint equalia nume-
ro ea que generantur orificijs que intra matricem terminantur: hec ille.
C. Et istis qdem r. J. In. ij. primo ait q. in istis venis fetu nutrimentibus
duo reperiuntur propter que credunt oriri ex diuersis. Primum est q. ipse sunt
magis graciles r. veluti ramuli magnoruz ramoruz ab epate venientium
apud orificia venarū matricis qbus cōiungunt: vnde credi pot. ab epate
has venas vt dictuz est oriri ad instar arboris: cuius radix in epate est: r.
truncus est grossa vena inter epate r. vmblicu: r. rami grossiores erūt due
vne que sunt in vmblico: r. rami graciliores sunt vbiq. in secundina: r.
ramuli minuti sunt hi quoz extremitates orificijs venarū matricis ob-
uiant. Secdo est q. iste vne non descendunt in primis nisi inde puta ab
orificijs venarū matricis: q. ab eis illic assumūt sanguine que deferūt
fetu: quare existimatur q. ipse illic oriatur puta ab orificijs venarū ma-
tricis ad instar arboris cuius radice fila sunt ppe matricē: r. ipsa radix
est per secundina diuisa r. dispersa: r. truncus eius est inter epate r. vmblicu:
r. rami ac ramuli diuisi p epate si ramulos illic habeat. Juxta id Gal. xv.
de vti. pti. ca. iij. Paruū autē est vazo singulu vbi pmo explantat a matri-
ce: sicut a radice arboris termini q. a terra pcedunt. Procedentia vō mo-
dicum in idem adinuicē veniunt: r. ex duobus quorūlibet eoz fit vnu.
Deinde rursus illoz singuluz pmiscetur aliū homogeneoz: r. fit similiter
vnu: r. hoc no cessat fiens quousq. ad duo magna colligant oia illa pua:
que sicut stipes qdaz implantant fetu p secundina que est fm vmblicu:
hec Gal. Alter possumus imaginari q. nec a matrice nec ab epate fit or-
tus ipsaz: sed q. generant ex spmate sibi p. p. qd inter matricē r. epate
prehendit a virtute informatiua. Secdo dicit q. si cōsideremus amplitudi-
nem foraminis istius vne dū vnita puenit r. intrat in epate forte fa-
ciat nos existimare q. ipse radix est ex epate: q. q. diuisi in ramos r. ra-
mulos tendendo ad matricē per secundina. Tertio dicit q. si p. sideremus
conuersionē dictaz venarū ad sanguineitatem. i. ad illa ora venarū ma-
tricis vnde sugunt sanguine hoc nos existimare vbi credere faciet q. hāz
venarū origo seu radix sit ex secundina matrici p. iuncta. Quarto dicit q.
pma dictarū p. siderationū existimare faciēs ab epate oriri supradictas ve-
nas est p. sideratio foraminis ampliarq. meatus vbi p. iungit vna ma-
gna ex istis r. adheret epati sicut in iam natis venā magnā cōcāua a gib-
bo exeunte truncu esse dicimus oīz venaz. Mā ipa ē ceteris latior r. am-
plior. Quinto dicit exponēdo nomē conuersionis cuius ipse meminit in
dicto tertio q. p. uerfones sunt vt instrumenta superficialiuz matricis inte-
rius r. secundine cōprehendentia foramina matricis per que sanguis ef-
fluit r. hec instrumenta sunt rugose ptes intrinsece matricis superficiales vel
eis prime p. iunctine ptes. Et hic p. uerfones cape vt p. rebus conuerti-
cantur ad venas quietas: sic arterie ad arterias. Juxta id Gal. xv. de vti
p. trariū. ca. iij. In vnoquoq. n. orificio puenientiu intus matricē va-

¶ Quasdam .i. pcutitas. Matricis. .i. illud qđ puenit ad cōcausantē mīscis.
¶ Quapropter tē. Cōcludit r dicit: qđ ideo nō est assimilatio tē. In
religis mēbris. .i. de dispositionibus aliorū mēborū que sunt cōpōrito cō
pōsito r figura. Individualis. .i. ualde ppria. Sequit figurā. .i. sumit ex
prehensurē. Et masculinitas. .i. assimilatio. Figurā. .i. pncipalr imo cōpō
nem. .i. cordis pparationis tē. .i. ut fetus pparet simlādō nature matris.
Receptio. .i. dūpōitio.

Circaur spermatis: scz
 mulieris. Luz figura p[ri]
 ma. s. qua assimilaf patri
 et. s. patri in co[m]plexione:
 q[ui] p[otes]t esse pater choleri-
 cus et filius phlegmati-
 cus: et econuerso.

b **CE** Et dixerunt etc.]
 Ponit quādam aliā cau-
 sam assimilationis et di-
 cit: qd est imaginatio etc.
 Assimilatiōis. scilicet fetus ad
 aliquē. Nota qd Aui. ha-
 buit opiniōem de imagi-
 natione: qd vult qd ima-
 ginatio sit causa effectus
 realis: vt p. 1. liij. de anima.
 bus parte. liij. et ideo di-
 cit qd imaginatio facit ca-
 sum nō solū in se: sed in
 alio: sed illud patet alibi.
 e **CL** Autez etc.] **Q**uē-
 rit quare fetus aliq. est
 magnus: aliquando est
 parvus: et dicit qd causa
 est aliquid ppter magni-
 tudinem nutrimentum
 paucū etc. aliquid ex parte
 continētis: qd matris est
 pua. Dicunt aliq qd mul-
 tū sperma magnū generat

immo est vacuitas inficis: aut ex cople-
xione spmati accite pprie. **¶** Quapp^o
nō opz vt cuz ipse assimilat patri in hoc
qz est masculus qz sit ei similis in religi-
mēbris: immo qñqz assimilat matri. Et
assimilatio qdem indiuidualis segtur fi-
gurā: et masculinitas nō segtur figurāz:
imo coplexionez. Et qñqz accidit cordi
solī quasi coplexio pñis que spargit in
mēbra. Ex pte aut preparationis figura-
lis est receptio materie in extremitati-
bus declinūs ad figurā matris. Et qñqz
est informatiua potēs ad hoc vt dñetur
spmati et figuret ipsuz ex patre lineatio-
nis cū figura prima: sed deficit ex pte cō-
plexionis vt faciat ipsum simile ei in cō-
plexione. Et dixerunt^b qdā sapiētum et
nō sunt elongati a iudicio possibilitatis
qz de causis assimilatiōis est illud quod
exēplificat cum est dispositio cōceptio-
nis in mente mulieris: aut viri ex forma

Jacobus

mae: hec Ari. Gal. 10. 11. de spermate. c. 6. ait. Hoc aut. copulari masculinum quod est aial quod praednabitur sperma masculini: femininum aut quod id quod femine praednabitur fieri suauibile quod est valde erit. Repugnat 10 ei hoc. 1. quod femine multoties finillime fuit patri: et masculo: non pauci matrici: hec Gal. ibi. Et ad repugnantiā rīdēdi pōt: quod cause assimilationis ad patrem sunt alie a causis sexus: ut postea patebit. Verum. xlii. de vili. parti. ca. vii. cām maris: ponit sperma viri effundi a dextro testiculo in dextrāz matricis partes: et cām femine a sinistro effundi sperma viri ad ptem matricis finistrā. Nam dextera matricis et dextera testiculū viri recipiūt sanguinem calidūz purūm ab arteria magna descēdente et vena queta magna que descēdit non per mediū renūm. Sed latus finistrū matricis et viri testiculū finistra arteriā et venam quietam recipiūt a solis renibz: et per has suscipiūt sanguinem aquosum non satū calidūz ad masculoz generationēz: sunt verba eius hec. Quocūqz 10 ad finistrum testiculū in masculis: vel ad matricēz que ibi in feminis pueniunt: duo autem sunt: hec: vna quidem arteria: vna autēz et vena: nō ēz ipsi magnis vāis: sed ex eis que ad renes feruntur pdeunt. Manifestūz igitur: quod impuri adhuc et superflui et humidūz et seorūm finister testiculū in masculis et finistra matrici in mulieribz suscipiunt sanguinem: hec Galie. Vide ibi multa alia que huic seruiunt proposito.

¶ Quaptopter ꝛc. ¶ Iñ. ij. pmo ait q ꝛ causa masculinitatis interdu alia est a cõplexione patris: non opꝛ vt cūz filius patri assimilaf in hoc qꝛ est masculus cūz virga ꝛ testibus: qꝛ fit patri similis in alijs mēbris vt in forma vultus nafi ꝛ oculoꝝ sicut docet expmctum: imo in his qñqꝛ matri assimilaf. Sedo dicit qꝛ indiuidualis assimilatio seqtur figuraz membroꝝ corpis pꝛcipue extrinsecorꝛ: hũc fõrmas: sic qꝛ nati similes parētibꝛ dicunt qñqꝛ his simulant in figuris capitibꝛ frontis oculoꝝ supcilioꝝ nafi labioꝝ gēmarum vel mēti. Tercio dicit qꝛ masculinitas vel femininitas nõ seqtur figuram: imo cõplexionē calidam vel frigidaz fm plurimū vtriusqꝛ spermatis ꝛ mēbroꝝ ordinatoꝝ ad generationem. Quarto dicit qꝛ qñqꝛ accidit soli cordi fetus quasi cõplexio patris eius calida masculinizatiua que spargit in mēbra singula corporis tādē per arterias. Tercutamen ex pte preparatiõis figuralis seu dispõis ad figuraz fetus in extremitatibus eius est recepta mā declinās ad figuram matris. Unde fit in sexu patri suo filius in figura vō matri similibis. Quinto dicit qꝛ informatiua virtus qñqꝛ potēs est ad hoc vt pꝛdicit spermati ꝛ menstru tali pꝛditiõ qꝛ figuret ipsa quo ad lineationes figura pma: vꝛ patris. Sꝛ posse eius deficir ex parte cõplexionis: sic qꝛ dare non pōt spermati aut fetus masculinam cõplexionē paternē s̃milem: ꝛ inde nascit femina similis in figura patri. Sexto dicit sapiētum aliquos asseruisse: qꝛ vna de causis assimilatiõis natoꝝ ad aliquos est id qd̃ exemplificat. i. qd̃ vir hora coitus vel mulier forster ꝛ fixē imaginat per modum exēpli generare tale: sicut sculproꝝ ante se ponit imaginē qualem vult sculpe. Et itē iñt princeps nõ sunt elõgati a iudicio possibilitatis. i. a veritate iudiciꝛ: qꝛ sic potest ptingere sicut ipsi asserūt. Et in hac materia ꝛ sibi similibꝛ pꝛncipēs multum extulit imaginatiuā. vñ. nālum. parti. iij. ca. iij. fit qꝛ nõ solum hęc dñari diceret ꝛ imperare virtutibus nālibus pꝛpꝛis corpore: sꝛ his etiam que sunt extra suū corpus. Et fit iste modus assimilatiõis cūz in mente viri vel mulieris est firma dispositio cõceptionis ex forma humana exēplicationis seu pꝛpꝛi exēpli ad formāndum talem siue generādu: vt etiāz ait quēntē infra in fine. c. xij. Et forte hĩc ptingit qꝛ mulier quedam pepit ethyopem ex imaginatione vehemēti habita ad formā ethyopis in hora coitus: ꝛ inde motu aliqui faciunt depingē pulcherrimū infantē ante lectum suū vt imaginatione forti ad hunc habitū pulchram habeant plem. Istam materiā assimilatiõis tractat Arist. iij. de

spermatis emittitur exinde generalis magnus fetus &c. In eis. s. fetibus. In primis. s. in creatione membrorum. Apud creationem. i. post creationem. Nota qd si aliqui fructus anteq̃ sint maturi ponantur in vase stricto: tunc remanet parui: eodem modo quando matris est parua. Immaturi. i. parui. d. Et ea qdem &c. ¶ Ponit cas pluralitatis filiorum: primo facit hoc obponit causam delectationis mulieru: scda ibi. Et propter hoc. ¶ Primo fa-

humana exēplicationis firma. ¶ Q^uā^{da}
autēz in staturis qñqz est diminitio que
est in ipsis pp mām puam in primis: aut
pp puitatē nutrimentū apud creationem:
aut pp paruitatē matricis: quare nō in-
uenit fetus dilatationēz in ea: sicut acci-
dit fructibus qui ponunt in formis cum
sunt adhuc immaturi: quare non fit ad-
ditio sup eos. ¶ Et^{ia} cā qdē in gemi-
nis est multitudo spermatīs: ita vt spar-
gat ad duos vētres matricis sparsione
replēte totū fm singularitatē. Et^{ia} qñqz
accidit ppter diuersitatem expulsionis
duarūz eiectionū quādo peruenit illi di-
uersitati motus matricis in attractione.
¶ Nam^q matrici apud attractionē accidunt
motus sequentes: sicut illi qui deglutit
buccellam post buccellam: et sicut respi-
rat piscis emittēdo respirationem post
respirationē: quoniam expellūtur ex eo
ad profundum matricis impulsiones.

Hic reddit causam sui dicti: scz quare prouenit diuersitas in attractione

De partibus

generacione aialium ca. iij. qd sic incipit. Et ppter istas causas diuersifica-
tum seruū: supple erūt qdam filij similes patribus: qdaz nō. Et qdam
assimilantur matri & patri fm totum corpus zc. Et paulo post dicit. Qd n
supfluitas erit bene cocta. f. sperma: tūc bene opatur in superfluitate men-
strui: & cōplebitur forma embriōis ex motu maris. manifestus est ergo
q quādo vicerit iste modus: tūc erit natus mas similis patri & nō erit fe-
mina: neq; similis matri. Vide residuum ibi. Gal. vero tractat hanc ma-
teriaz. ij. de spermate: translatō a Nicholao de regio ca. iij. post reprobata-
tionem atbini: & Aristō. ait. Si materiale principium fm q monstraba-
tur aialis species prouenire in mēstruo soluz esset simile specie per oia fie-
ret matri genituz. Sicut & si solum effectiuuz esset in spermate patris per
oia assimilaretur patri. Sed qm amboz vtrūq; eoz participat superabū
dat aut in mēstruo quidez multitudine materiez: in spermate vero viri vir-
tutis robur cōuenienter vtputo species aialis fm matrē apparer magis:
q̄uis z patris sperma ad materiale principium sferat. Assimilatio vero
magis fm matrem q̄ fm masculum. Et nimirz quantū in robore sper-
matis viri semper debebat assimilari patri genitum: sed femineum sper-
ma cōferens ad robur coassumpsit virtutem que ex mēstruo vsq; ad. ix.
micem perueniente supplens id in quo deficiebat fm patrem quentuz.
Propriū enim erat spermati femine suā magis substantiam & virtutē au-
gere & roborare q̄ masculi. Sic Galienus ibi soluit bimēbre problema
quod ipse prememorat: scilz propter quid species animalis sit fm matres
magis: assimilatio fm patrem. Et breuiter ibi assimilationes resoluit ad
vtraq; spermata & mēstruum que sunt principia generationis. Et figu-
re celestes vt opinor: yltra hec principia magnam habent impressionem
in diuersificandō figuras hominū: vt q aliqui habent leoninam faciē:
alij vulpinam: alij lupinam zc.

Causa autem 2^a. In. 3^a. dat tres causas in staturis. scilicet propter quas alij nascuntur stature brevis et alij lōge. Et per tres causas brevis statu- re quas ipse hic assignat intellige causas longe stature que sunt his oppo- site. Prima igitur causa stature brevis est paucitas materię: videlicet sper- matum a principio generationis seu cōceptionis. Unde ipsa nō valet satis sufficiēter in altus erēdi. Sēda causa est alimēti paucitas hora qua for- matur fetus quo fit vt illa pars sanguis mēstrui que in spermā vertit cū p̄mis spermātibus nō sit sufficiēs ad debitam staturam. Tertia est nimia matricis paruitas pp̄ quam nō pōt in ea libere nec sufficiēter in altus ex- tēdi: sicut accidere videmus fructibus paruis imaturis qui in formis po- nunt paruis et depressis qbus p̄hibent augeri cōplete: sicut si posueris cu- curbitas in poto paruulo depresso p̄stet magna fit non magnificabitur. Et hoc modo dñe que delectantur in paruulis canibus hos nutriunt in portis taliter formati q in his nequeunt vltierius crescere.

Et causa quidem ꝛc. ¶ In septima parte pncipali istius totius capli dat quinq; causas geminor; fetuuz in eadē portatione. Prima est multitudo seu magnitudo tanta spermatis q; replere sufficit dextrū z sinistrū vtriuscul; matricis z dispgi in ambos spersione tanta seu tam copiosa q; vtrūq; replet vtriuscul; totum nō pfuse z indistincte: imo qd; eor; per se fm vtriusq; singularitatem. Seda est diuersitas duaruz eiectionū in expulsionē virilis spermatis in eodē coitu: qñ correspondet vel simul aduenit illi diuersitati motus matricis ē duplex in attractōe virilis spmatis: vnus ex dextro latere matricis: alter ex sinistro. Nam dñs matrx attrahit ad se spermā viri motus sibi accidūt seqntes se iuicē: sicut r̄sophago ptingere solet qñ ipse bucellaz post bucellā attrahit has trañglutiedo: Et sicut interdum pisces respirāt p̄cipue delphinus emittēdo foras respirationes post respiratiōē. Expellunt. n. ad matricis pfunditatē spermatis ipsuliones

matricis: et patet. In attractione. s. seminis sequentes. s. successus. Pisco
i. in aqua. Respiratione. i. expirationem. Et eo. s. motu sequente et impul-
sione diuisa: et impulsionem sunt diuersae spermatis et fetus. i. ad collum ma-
tricis. Inter duo spermata. s. viri et mulieris.

a Et ille et. Quid sit expulso et attractio matricis: et dicit
qđ impulsio a virga et attractio a matrice nō est pura: sed sit cū pluribus

motibus et pluribus titil-
lationibus et. Et iste im-
pulsiones. i. a virga. Sin-
gulares. i. ynaqueq; per
se. Non sunt pure. i. non
sunt p̄tine. S; ipse. i. at-
tractiones m̄ricis. Apud
numerus titillationū. i.
cū multis titillationib;:
que. i. quedā. i. facta im-
pulsione. Seda. i. impul-
sionū et attractionū. De-
bilioris virtutis: q; post
p̄mā impulsione nō est
forte sp̄ma. Uices. i. im-
pulsionū et attractionū.

b Et propter et. J
hic ponit cās delectatio-
nis mulieris: p̄mo hoc
fo ponit errores: tertio
reueritur: et ponit alias
cās pluralitatis filiorū:
fa ibi. Et non verificat
tertia ibi. Et qñq; J
cit p̄mo q; p̄tingit dele-
ctatio in mulieribus et.
Et ppter hoc. i. ppter ta-
lem motū titillationū: ea-
rū. i. mulierū. Ad ventrē
i. concavitates matricis.
c Et nō verificat et. J
Ponit duos errores: fa
ibi. Neq; sermo. J
P̄mo ponit errores: et remo-
uet per vna rationes: fo
per alias: secūda ibi. Et
q; si vir J
Dicit p̄mo q;
nō est verū qđ qdam di-
cūt et. i. q; si vir nō emit-
teret semen: tūc ipse non
haberent delectationem
quod est falsum.

d Et q; si et. J
Ponit scđam rōnē et arguit
sic. Si vir non emittat se-
mē et matris nō moueat
motu titillationū: tūc p̄t eē aliq; delectatio:
nē sine emissionē seminis viri. Tūc ipse. i. mulieres. Sp̄matis ipsoz: q; ali-
qñ emittit quedā humiditas que nō est sp̄ma: et aliqñ solū euz vñu emit-
tit hō istā humiditatē. e Neq; sermo et. J
Ponit fm erroz. i. illius
qui dicit qđ euz emittitur semen viri super matricē extinguitur illius ca-

Et est ynaqueq; impulsio euz attractio-
ne spermatis de foris ingitio matricis
ad aggregandum inter duo spermata.

Et illud est res quam sentit ille qui ex
coeuntibus sollicitus est. Et scit illud
iterum ipsemet. Et ille impulsiones et
attractiones singulares non sunt pure:
immo sunt tremule quasi ynaqueq; eaz
sit cōposita ex motibus. Sed ipse nō cō-
plent nisi apud numerum titillationū:
immo sentit post oēm suam titillationē
quies quedā. Deinde redit in quiete si
milli ei qui est inter electiones euz virga
eijcit sperma. Et sit oīs vicissitudo scđa
debilioris virtutis: aut minoris nume-
rationis titillationum. Et fortasse sunt
vices vltra. iij. aut. iij. Et ppter illud
multiplicat delectatio ipsaz. Jpe enim
delectatur ex motu spermatis qđ est in
eis: et delectant ex motu spermatis viri
in ore matricis eaz descendendo ad vē-
trem matricis: immo delectant propter
ipsum motū qui accidit matrici. Et nō
verificat sermo dicentis q; earū delecta-
ctio et cōplementū non stant nisi fm de-
scēssione spermatis viri ac si vir nō emit-
teret sperma non delectaretur ipse sui-
ipsum spermatis emissionē. Et q; si vir
emittit sperma et matrici earū non acci-
dant motus isti: et non quiescant ex eis
tūc ipse inueniūt delectationem a dela-
tione parua cuius similis est etia; viris

Jacobus

Et ynaqueq; sp̄matis impulsio cum attractione sp̄matis de foris ad vētres
m̄ricis est ingitio vel potius qđā conatus matricis ad aggregadū inter
duo sp̄mata viri et mulieris pro duoz fetus generationē. Et circa istā cām
notat hic. ix. Prīmū est q; ille vir ex coeuntibus qui sollicitus est et multū
attētus circa modos emissionis p̄prij sp̄matis et suctionis vge eius a col-
lo matricis sentit illud. i. diuersitatē expulsiōis duaz iniectionū et diuer-
sitatē attractiōis spermatis ipsius ad duo latera. i. ad duos vētres matri-
cis. Et scit illud iudicio tactus et exp̄tia. Scđm est q; ille sp̄matis impul-
siones nō sunt pure et recte: s; sunt quasi tremule ac si queq; eaz cōposita
foret ex diuersis motibus: vt motus tremoris ex pluribus motib; cōpositus.
Tertū est q; ipse dicte impulsiones et attractiones nō cōplent penitus nisi
iusta nume; titillationū quas sentit mulier in collo matricis dū sp̄ma
effundit: imo quies qđā post oēm sentit titillationē. Deinde in qete redit
et. i. motū sile qui mediat inter duas iniectiones qñ virga eijcit sperma.
Quartū est q; oīs iteratio motus seu vicissitudo fa est debilioris virtutis
fore: vel titillationes h; pauciores aut magis paruas. Quintū est q; for-
tasse vices electionū virilis spermatis et titillationū plures q; tres erunt
et forte q; iij. vnde puenire plures fetus poterunt. Sexto dicit q; delecta-
tiones mulier multiplicantur pp multitudinē in vicibus electionū et ti-
tillationū ex triplici medio. Prīmū ex sui p̄prij spermatis itra se tūc emis-
sione. Scđo ex spermatis viri susceptione cū titillatione in sui matricis ore
et descēssu ipsius in vētre m̄ricis. Tertio per motū quo matris mouet ad
trāsglutiēdū sperma nālī desiderio: sicut hyfophagus cibū. Noui quedā
multū gratū mulieribus et multipotēte in actibus venereis: qui tardare
scit in sp̄matis emissionē: et in quoz coitu vices multiplicare: cui serps
go vir sanabilis circa genitalia: inde accidit: et ex hoc qbusdā vge vlcera
cācer aut fistule accidunt. Septimū est illoz dictū falsificari qui feminas
asserūt nō delectari nec delectationis cōplementū asseq in actibus coitus
nisi fm q; in eas descēdūt virilis sp̄mata: ac si in sui sp̄matis intra se emis-
sione nō delectarent nisi vir itra ipas emitteret sperma. Octauū est q; ad
huc fmo falsificat dicētū q; si vir emittat sp̄ma et matrici ipsaz nō ac-
cidat motus isti qui dicti sunt: puta impulsiones et titillationes et neq; quie-
scat iter istos motus vel ex istis motibus tūc delectationē modicā repuit
a delatione pua sup vuluā virilis sp̄matis: qñ viris accidit ante emissio-
nē p̄prij sp̄matis et p̄fricatione et cōmōtione que fit in humoris qñ salua
lis in coitu emissionē: qui nec sperma est nec pars eius. Nouū est q; et nō

liditas cum descēdit. i. in concavitate matricis. Virtus. i. delectatio. s.
f Et qñq; et. J
Ponit tertiā cām pluralitatis filiorū: et dicit qđ aliqñ
assimilat p̄iectio seminis effusioni vasis pforati a quo effundit aqua inun-
datiue: q; facit vna effusionem post aliā: ita est de semine: q; fundi p̄t inū-
datiue: et sic plures filij. Cōueniunt. i. assimilantur vge. i. seminis per vgeaz.
Ambo. i. semina: ipsam. i. p̄iectionem seminis viri. Jli. i. effusioni capsa
dre. Uice vna post alias
s. ad modū inundatiōis.
Sepata. i. collecta in pro-
prio ventriculo.
g Et qñq; et. J
Ponit. iij. cām pluralitatis
filiorū: p̄mo hoc: fo re-
mouet dubiū: tertio po-
nit quoddā dictū: fa ibi
J Et sperma J
tertia ibi
J Et mulier J
Dicit p̄mo
qđ simul qñq; p̄m̄cent
semina et vētositas sepa-
rat in p̄tes: et q̄libet pars
stat in proprio loco et.
Utrūq; sp̄matū. i. simul.
Abcindunt. i. sepan. i.
diuerse p̄tes eoz. Unū
aīa. i. cōmixtio p̄me in-
iectionis ab alia. Titillatio
nis. i. mot. i. m̄ricis. Aut
alter. i. rei. s. ad diuerfas
cellulas. Separatibus. i.
semē fm singularitatem
i. diuisum supple: et tūc fit
plurificatio. Qñq; est il-
lud. i. illa diuisio. P̄ant-
culi. i. quo inuoluit semē
et menstrui. Fit multitu-
do. i. fetus. In re vna. i.
in vno subiecto: quia fit
vñū cum duobus capit-
bus: aliter in re vna. i. in
vno loco p̄iuncti genera-
tur ita q; duo erunt vñū
cōiunctū. Tamē non cō-
sequitur vitam. i. nō vi-
uunt. Ante illud. i. ante
texturā p̄niculū in quo
inuoluitur semen et me-
struum. Cursu hoc. i. scilicet
et faciūt plurificatio-
nem fetus. Simile idē
probabile. Parue vtilita-
tis. i. talis conceptio. In
radice distinctū. i. qđ sit
p Et sp̄ma et. J
hic
remouet dubiū: et dicit qđ semē viri nō est tāte quatitatis qđ possit totaz
m̄ricē replere et facere oia illa que dicta sunt: et iōvenit sanguis m̄struus
p̄m̄cent et. Jta quod dubiū est vtrū semē viri sit sufficiens ad oia illa que
fieri debēt que sunt sp̄mificatio et generatio ampularum et p̄iūsmodi.

ante motum spermatis ipsoz similis fri-
cationi et cōmōtioni: que fit in emissionē
humoris qui non est sperma. Neq; ser-
mo dicētis q; cum sperma viri super ma-
tricem fundit extinguit eius caliditatē
et sedat ipsius inflammationē sicut aqua
frigida: que effundit super aquam cali-
dam bullientem. Hoc enim non fit nisi
fm modū quem diximus cum ipse emit-
tūt sperma et deglutit sperma viri euz
descendit. In alia enim hora nō fit vñū
de qua sit curandū. Et qñq; puenit p̄ie-
ctio virge eius effusioni clepsydrē: qua
re p̄m̄cent ambo et sequūtur illam pro-
iectiones similes illi vice vna post aliā:
quare impregnat mulier ex vētribus cū
ynaqueq; permixtio separata sit per se-
ipsam. Et qñq; sunt permixtiones vtro-
rūq; spermatum simul. Deinde abscin-
dūt aut abscinditur vñū antecedens
causa vētositatis: aut titillatiōis: aut al-
terius rei ex causis separantibus: quare
distinguitur vñū quodq; fm singulari-
tatem suaz. Et qñq; est illud post textu-
ram panniculū et fit multitudo in re vna.
Et hoc est ex eis que non complentur
neq; psequunt vitam. Et quandoq; est
ante illud et que currūt hoc cursu. Simi-
le igit est q; sit parue vtilitatis. Et vti-
legdem nō est nisi illud qđ cadit in radi-
ce distinctū. Et sperma viri est adhuc
non exuberans neq; impleto matricē:

de ceptiōe seminis diuisi. i. in vna vice emissi.
remouet dubiū: et dicit qđ semē viri nō est tāte quatitatis qđ possit totaz
m̄ricē replere et facere oia illa que dicta sunt: et iōvenit sanguis m̄struus
p̄m̄cent et. Jta quod dubiū est vtrū semē viri sit sufficiens ad oia illa que
fieri debēt que sunt sp̄mificatio et generatio ampularum et p̄iūsmodi.

De partibus

verificat fmo dicētū q; dū sperma viri sup matricē motu calefactū iterius
fundit extinguit matricis auctā caliditatē et sedat ipsius inflammationē si-
cut aqua frida sup aquā calidā feruētē effusa sedat et extinguit ipsius fer-
uorē. Et hoc mō feminas dicebāt in coitus motu delectari. S; hoc non
est vep: imo delectant modis qui dicti sunt. s. dum suū sp̄ma itus emit-
tūt: et cū sp̄ma viri descēdit in eas et in horis alijs nō fit in his vñū dele-
ctatiōis seu delectatio vñuosa et fortis de qua sit curandū. Tertia cā est ge-
minoz fetus vel pluriū duobus qñ p̄iectio spermatis ex vga virili pue-
nit. i. hīs est ample effusio clepsydrē ex dolio: puta dū clepsydra extracta
a dolio riuulose liquor qui itus est effluit. Et pp velocē p̄iectionē et itra
m̄ricē statim p̄m̄cent hī ambo sp̄mata: de qđ sit fetus. Postea sequunt
p̄m̄cent p̄iectionē sp̄matis alie sibi p̄m̄cent vicibus diuersis vna post alias. Et
sic ex pluribus m̄ricis vētribus impregnat mulier: euz q̄libet sp̄matū viri et
mulieris p̄mixtio separata sit: et per seipam ab alijs diuisa. Quarta vō cā
est vñū s; p̄currūt vtrorūq; spermātū viri et mulieris p̄mixtiones. Deinde
abscindunt. i. diuidunt vtraz spermata vel atq; ipsoz aīa aliud seu p̄-
nas emissum per vētositates eis interclusas aut titillationes aut cās alias
separātes spermata: quapropter quodlibet eoz distinguit fm ipsius sin-
gularitatē seu singulare esse post diuisionē: alteruz ipsoz tendit ad fini-
strū latus matricis: alter ad dextrū: sicq; generant ex hīs duo fetus. Et
post assignationē huius quarte cause notat hic p̄n. vi. Prīmū est q; illud
s. abscissio spermatis in plura recepti in matrice qñq; contingit post tex-
turā p̄ni dicti secūda et fit multitudo fetus in re vna. i. in eodez ven-
triculo matricis et in eadē secūda: et sunt gemelli simul adherētes. Et
hoc germē duplex in eadē tunica est ex illis fetus qui nō perueniūt ad
cōplementū: neq; cōsequūtur vitam durabilē: vñū fuerint aliqui gemel-
li doctis adherētes post partū viuere per aliquot dies. Et quandoq; est an-
te illud: puta secūda creationē diuisio spermatis recepti in matrice. Et
sunt casus aliq; qui currūt hoc cursu circa diuisionē recepti spermatis vt
tractus matricis in diuersa loca vel impedimētū in altero laterū plusq;
in opposito: vel fluxibilitas effusū spermatis aut superabundantia. Simile
igit est. i. verisimile: q; sperma receptū hoc modo diuisum sit modice vti-
litatis ad prolificationē: q; feruū alter alterum cōp̄m̄cent: et ipsum p̄bet
cōplete nutriri: et formari integre. Secūdum est q; viri sperma nō est vti-
le ad generationē nisi illud qđ cadit in radice: scilicet in fundo matricis di-
stinctū et vñū: et sperma virile nō adhuc exuberat: neq; implet matricē:
neq; adhuc

*Et adiuuat ꝛꝛ. In .iiij. dicit q̄ poderofitas partium fupiorꝝ precipue
aptis fetus magnitudo multum auxiliat ad converfiones fetus idoneā
no facilē exitu. Itaq; fuo pondere caput prædeſcendit ꝛ primo egreditur.*

Et qñ separaf. s. fetus ex ytero. Cuius similem. s. apertionez. In suo si-
mili. s. in mola que est impregnatio mendosa: quoniam nō aperit matricē in
mola sicut in fetu. Quedā iuncture: scilicet ossis femoris. Redunt: scilicet
iuncture: operatio illa. i. exitus fetus in matrice: unde iuncture apiuntur:
et formatia. s. virtus que facit hāc operationez. Re. i. virtute. Cōtinua.
i. dependente a creatione. Cōprehendere. s. in suo actu: que. s. virtute.

C De egritudinebus matricis. Capitulū. iij.
Epilogat et dicit qd colle-
ctio oium dictoz in sum-
ma est qd causa prius est:
qā fetus indiget multo ci-
bo et multo aere et. Cō-
prehensio. s. dictoz: et pro
qz effugies. s. fetus: com-
prehensio sunt. s. spūs ma-
nifeste et distincte. Adue-
nit ei. s. somn⁹ et vigilia.
Ridet: ppter cōprehē-
sionē rerum delectabiliū
quas pmo non apprehē-
debat: illa est pma actō
quam opat aia rationa-
lis in suo corpore: vt pa-
ter. ix. de animalibus.
C De egritudinebus ma-
trici. Capitulū. iij.

Accidunt

C In pcedēti-
bus Auct. determinauit
de generatione embrio-
nis. Hic determinat de
disponibz pter nāz mī-
cis: pmo enumerat egrit-
tudines: s. de determinat
de ipis: s. ibi. Parui-
tate mīcis. J. Prima in
ij. Pro quo nota qdā
sunt egritudines ppe ma-
trici: quedā per cōitatez.
Primo ergo enumerat
egritudines prias matricis: s. ponit illā distinctionē nūc dictā: s. ibi
[Et sunt ei] Primo enumerat egritudines prias: s. accidetia: s. ibi
[Et accidunt] Prima in tot quot enumerat egritudines cōplexionis cō-
positionis et. Iustales. i. cōpositionales: et cōes. i. solute ptnuatiatis: sup-
ple et apatariatio est: qz matricē est mēbrum organicū cōpositū ex pmi-
libus: ergo ei possunt accidere omnes egritudines: cōsequētia tenet: qā
inquantum cōsimile accidet ma. ix. et c.
b C Et accidunt et. Hic enumerat accidetia matricis: pmo enumerat
vniū genus: s. aliud: s. ibi. Et accidunt. Dicit pmo qd etia accidunt aliē
egritudines que sunt in ipregnatione et. Nota qd ipregnatio si est nālis
nō est morbo. Nō impgnari est actio lesa ablata mīcis. Nō fetus sit mor-
tuus in corpe est morbo in numero in qstū mortuus: s. est accis et mīcis

Jacobus

C Et qñ et. J. In. v. pmo ait qd qñ a matrice separaf fetus extendit ma-
trix vna cuz collo eius et ipsa apitur tāta aptione quātam nō sufficit nec
valet efficere in cōsimili casu vt in mola matricis carnosā et informi tāte
magnitudinis vt fetus maturus. Secdo dicit esse necessariū ppter violen-
tiam supertitionis vt separatio iuncturarum fiat. Et sustentet adiutorio
dei gloriosi exelisi post illud iūcture vel parturiētes: ne ipse deficiat in tā-
tis doloribus. Tercio dicit qd ppter illud. s. dei adiutorii et sustentationem
iūcture solute cito post redeunt ad ptnuationem vel cōtigitatem suam
naturalez. Quarto dicit qd hec opatio partus mulieris est de fortioribus
operationibus naturalibus ad recte complendum et bene tolerandum.
C Et formatia et. J. In. vi. pmo ait qd informatia vniū que dat mem-
bris probas formas est appropriata per rem ptnuatam. s. potentia ptnue
datam sibi a creatore vt sit incessanter preparata cōprehēdere formatio-
tionis potentia: cum fetus augmento qua infatigabiliter sine cessatione
format mēbra et auget. Secdo dicit qd hec res data a creatore neqz a nobis
cognoscit: neqz cōprehēdit a nostro intellectu. Tercio dicit qd hec res di-
uina est et de secretis dei qui rex verax est benedictus et laudabilis et om-
nium factorū melior et sublimior. Inquit Aristo. ij. de generatione ani-
malium caplo. iij. Corpus vero spermatis cum quo exit spiritus qui est
virtus principij anime est separatū a corpore et est res et iūta.
C Cōprehensio et. J. In. vii. pmo ait qd summaria cōprehensio causaz par-
tus nālis fetus. Primo in hoc casu pñit qd fetus iam magnificatus plu-
ri eget aere pro refrigerio cordis et spūs per motum anhelitus qz sibi suf-
ficiat mater ministrare. Secdo in hoc qd pluri alimēto indiget qz a matre
sugere possit in vtero materno. Adde illis tertiam qd manēdo amplius in
vtero materno possit ita magnificari qd neqz exire sine morte matris.
Secdo dicit qd fetus saz satis in vtero magnificatus fugit a strictura clau-
sure matricis et a penuria attrahēdi aeris pro refrigerio cordis et a pauci-
tate nīmā alimēti dum vtutes aie eius volūtariē mortue quasi sopite in
vtero expgiscunt querētes maiorez spaciositatis amplitudinē et copiosio-
rem aspirandi aeris attractionem: et abundantius alimentum sumere.
C Cum ergo et. J. In. viij. dicit qd cum infans nascit nō adhuc in eo som-
nus cōprehendit: nec expgfectio ipius a somno. Secdo dicit qd cuz nato
ifanti somnus supuenit et expgfectio ridet post spaciū. xl. dierū ab hora
ortus eius.

Accidunt et

C In hoc ca. primo agit de egritudinibz
oibus mēbris. Secdo de egritudinibz ipregnationis et prius:
ibi. Et accidunt ei egritudines. Tercio de egritudinibz mē-

in qñz segtur aliū morbo. Sed tu. d. nōne est abortus si egredit fetus an-
te terminū suū. Ddm qd facit diuam inter abortum et exitū fetus ante ip-
suū: ideo dicit: et. i. vt separaf. i. nō facile egredit: et ideo non est abortus.
c C Et accidunt et. J. Ponit aliam dispōnez que reponit sub accidetia:
qz mēbra sunt exiens mutati: nam exiens mutatus est accidetia: et dicit qd
accidetia mēbris sunt: aut qz nō hz mēstruum aut diminuitur: aut non tpe
suo et. Pauca. i. dimi-
nuta. Aut mala: id ē cor-
rupta.

De egritudinebus matricis. Ca. iij.

Accidunt matrici

C De egritudinebus matricis. Ca. iij.
oēs egritudines ppersonales et
instrales et cōes. C Et accidunt ei egrit-
tudines ipregnationis sicut vt nō impre-
gnat: aut vt ipregnat et abortus faciat: et
vt ipregnat et nō faciat abortus: imo fiat
difficilis prius et sepe et moriat in ea fe-
tus. C Et accidunt ei egritudines mē-
strue: ita vt nō emittat mēstrua: aut emit-
tat mēstrua pauca: aut non in hora sua:
aut mala: aut vt supfluat mēstrua eius.
C Et hūc ei egritudines ppe: et egritu-
dines per ppet atē: ita vt cōicet ipsa mē-
bris alijs. Et qñz sunt ab ea egritudi-
nes mēbroz alijs per cōitatez: ita vt ei
cōicet alia mēbra: sicut sit in pfocatioe
mīcis. Nam cū multiplicat egritudi-
nes in matrice debilitat epar et prepara-
tur ad hoc vt generet ex eo hydropis.

De signis caliditatis mīcis. C. iij.

Aliditatez matricis

C Nam cum et. J. Explicat quando nocumentū comunicatur alijs
a matrice: et p. Aliter pōt introduci littera dicēdo: qd Auct. ostendit egrit-
tudines que sūt a matrice: s. qd ipsa alijs cōicet: et ille sunt duplices: que
dam sunt ppe matrici alijs cōicet: quedā facte ab alijs: s. qd sunt pro-
prie illi. Tāgit primū cum dicit ppe: s. cum dicit mēbris alijs: et tunc
expōnit ab ea. s. mīcis. Et dicit alijs: s. mēbris alijs a matrice: sicut ex
pfocatioe accidetia nocumentū alijs: qd tū nocumentū non est ppius alicui
nisi matrici. Sed hydropis sit a matrice: tamen est propria epari.

De significatione caliditatis matricis. Capitulū. iij.

C De significatione caliditatis matricis. Capitulū. iij.
Aliditatem et. Hic determinat de istis dispo-
sitionibus pter nāz: pmo deter-
minat de egritudinibz cōplexionalibus et dispōne impregna-
tionis et

De partibus

C De partibus matricis. Capitulū. iij.
struorum: ibi. Et accidunt ei egritudines mēstrue. Quarto de morbis
matrici proprijs et de sibi cōmunitatis ab alijs mēbris et de cōmunicā-
tibus alijs mēbris egritudines: ibi. Et sunt ei.

C In. i. parte ait qd oia morborū genera male complexionis cōposita et sim-
plicia: quatuor genera compositionis alia: primū in plasmate: scdm in nu-
mero: tertium in quantitate: quartum in positione: et omnia genera solu-
tionis continui pter ea que in ossibus et cartilaginibus sunt.

Et accidunt ei et.

C In. ij. dicit qd matrici accidunt egrit-
tudines impregnationis et he mulie-
ribus solis sunt proprie: sicut verbigratia: qd non impregnatur quando
optant et debent vt in matrimonio propter impedimentū in matrice exi-
stens: vel ipse impregnatur: sed fetum abortiūt vt cum corollidones musci-
laginibus plene sunt: et nō possunt pre grauedine retinere fetus: sed abru-
puntur: vel ipse impregnatur: et nō abortiūt: sed ipse vix parit et sepa-
ratur a matrice fetus cum dolore maximo: vel separatur: idest diuiditur
membratim fetus: et extrahuntur diuisa mēbra eius vnum post aliud:
vel moritur fetus in vtero materno.

C In. iij. dicit qd egritudines mē-
struales interdum etiam matricibus
accidunt: vt dum non emittit penitus mēstrua tēporibus illis quibus
mulieres sane consueuerūt mēstrua emittere: vt a. x. sive etatis: anno
vlt. 50. quoz mēse semel pluribus diebus: vel mēstrua emittunt non
sufficienter: immo nimis pauca: vel hora indebita vt si consueuerint in
vltima lune quadra hec emittere: et emittant ipsa circa plenilunium: aut
vt mala emittant vt corrupta mēstrua: vel vt superfluat seu superabun-
det fluxus mēstruorum.

C In. iij. tangit tres modos matricaliū egrit-
tudinum. Primus est egritudinū propriarū
matrici: s. qd nec has recipit ab alijs mēbris: nec eis cōmunicat seu tri-
buit eas. Secundus est egritudinum quas recipit matrici ab alijs mem-
bris vt cum apostemat vena aut longaon matrici cōmunicat oppila-
tionem per coartationem. Tertius est egritudinum matricaliū ob quas
membra dolent et infirmantur: vt propter superfluum fluxum mēstruo-
rum epar debilitatur: inde quandoqz contingit hydropis.

De signis caliditatis matricis. Capitulū. iij.

C De signis caliditatis matricis. Capitulū. iij.
Aliditatez et. C In hoc ca. dat. ix. signa caliditatis sup-
flue mīcis que qñz impedit pceptio-
nē. Juxta id Hipp. aph. v. aph. lxiij. Quozqz mīcis hnt fceas et ardētes
non picipiunt

signis de prohibitione ipregnationis: fo determinat de signis masculinitatis et femininitatis: tertio de dispositionibus postquam est facta ipregnatio et de alijs egritudinibus matricis et de mensuris et huius: quarto de apertibus: fa ibi. In principio scilicet tract. reposita qdaz stertia ibi. In principio tertij tract. mensura quarta ibi. In principio quarti tract. clausa. Primo determinat de signis sterilitatis: fo de signis alijs dispositionibus: fa ibi. Ca. Sterilitatis.

Prima in istis signis quatuor ponit signa malarum complexionum: fa ibi. Re. tertio stertia ibi. Tenuitas quarta ibi. Exiccatio. De alijs aut signis malarum complexionum non determinat: qz relinquit vt nota. Prima in octo sicut octo ponit signa: fa ibi. Et paucitas stertia ibi. Et significat quarta ibi. Et quadoqz signa ibi. Exiccatio et. Partes patebunt. Dicit primo qz signum matricis calide est caliditas in toto. Licitas. i. cu vides in toto corpore caliditate. Nota dicit caliditas corporis coitas: qz pot totum corpus esse calidum matrice exiccate frigida. Et ideo vniuersaliter consideres alia membra: qz qn cor no est calidus nec epar: et totus corpus est calidus: tunc est ppter matricem causa aut caliditatis in tota matrice non est principalis influxus: sed est per accidens: qz ad ipsam veniunt multe vene et arterie per quas fit dominium caliditatis in toto: et istud est signum a qualitate mutata.

Et paucitas et. Ponit aliud signum ab egritudine mutato. Sed ptra qz caliditas matricis est causa attractionis mæx ad locum: ergo no dz esse causa paucitatis mæx: sed multitudinis ipsorum: fo qz dilatatio arteriarum matricis est ppter caliditatem ergo debet esse multa mæx. In oppositum est aut. Dicendum qz aut bene dicit qz paucitas mæx significat caliditatem. Mo. in qz aut ptingit cu alijs signis aut no. Si pmo modo: tunc no est necessarium qz fiat paucitas alijs signis a caliditate et pot esse ab oppilatione: si aut no: tunc paucitas mæx significat caliditatem: ablatio est: qz caliditas est causa resolutionis humiditatum et supfluitatibus: igitur et. Dicendum ergo qz no est signum ppter nisi alijs associet signis. Ad argumentum: ad pimum quod dicit neget: qz paucitas virtus attractiva est in matrice in attractioe per venas: qz mæx emittunt ex vena expulsiua: ad argumentum caliditas est causa et. neget aut. Tu. o. calitas est causa et. vix est in membris qd est fortis attractio: mæx no est hmoi: ad alia: dilatatio et. vdm qz veru est state multitudine materie: modo no est ibi multitudo materie. Et significat et. Ponit aliud signum: pmo hoc: fo remouet dubium: fa ibi. Tenuitas. Tenuitas dicit qz et color mæx hoc signat. Ipsam. i. malarum complexionem calidam. Licitas aut color aliqui signat frigiditatem et aliqui no: qz aliqui est color ex aduisione non vltimata. Nota qz illud habet verum psumpta equalitate complexionis in alijs membris ipsius mulieris. Et iterum et. Remouet dubium: tu dices est ne sic qz color niger si-

Jacobus

no pceptum: indigetia. n. nutrimenti corrupti semel. Primum est coitas totius corporis. i. generaliter excessiuus calor in toto corpore maxime in epate et corde et renibus quo supercalefit matricem nec contraopari pot. Secundum signum est mæx: paucitas ppter excessiuum calorem matricis et totius corporis dehectat et resoluente mæx: humiditates. Tenuitas caliditas matricis et corporis excedens interdum fit causa supflui fluxus mæx: generatio sanguinis subtilis et acuti qui qnqz apit cito et excessiue venarum matricis ora. Tertium est color in mæx: apparet ppter qz de nocte supponit vulue panus lineus recolligit mæx: et in loco vmbroso mane dehectat: et tunc inspicitur huius panis color sic infecti mæx: qui si rubeus ardens vel citrinus fuerit signat matricem aucta caliditate vna cum dno cholere et sanguine: et si niger fuerit aut vt albus pallidus illius pparium significabit: et niger vniuersum mæx: nalis: albus vniuersum pphatis. Tenuitas niger cum putredine fetore quada signat extraneas caliditates: nunqz. n. sine calore extraneo putredo inuenit: imo est putredinis efficiens causa: et niger qui sine putredo fetore est signat frigiditatem: nisi quodammodo lucidus fuerit et fortis odoris fumosi et acuti: tunc n. signat vna mæx et fortis calorem. Quartum est dolor fortis circa partes epatis cu quoda ardore qui matrici facile et abunde coicat. Quintum est matrici vulnera et vlcera supuenientia ppter mas acutas calidas ad hanc pphates gbus supercalefit. Sextum est siccitas siue exiccatio labiorum semel ne siue intelligat de labijs oris: siue de labijs vulue ppter caliditatem excessum siccitatis saliales humiditates. Septimum est multa pilorum abundancia in pectine et circa vuluam ppter multos fumos gilos et terrestres quos fortis caliditas mæx eleuat ad pectinem et vuluam. Octauum est tinctura aque: puta vine color magis appropinquas ad rufum aut rubeum qz debeat vna mulieris sane ppter excessiuum calorem matricis: cui renes et epar in calore nimio sepius coicat. Nonum est velocitas vltra debitum cursum in pulsu repta ppter supflua cordis caliditatem: quia cor abundanter mæx coicat et multas arterias quas sibi trahit.

De signis frigoris eius. Ca. v. Etentio et. In hoc ca. dat signa. xij. male complexionis frigide mæx. Primum est retentio frigidoz humorum in ventis gatis ab horum grossicie vel septitudine ad fluxum: sunt. n. aptiores oppilare qz effluere. Sed est mæx rui paucitas ppter eandem causam. Tertium est subtilitas sub mæx: qz qd est grossius remanet in ventis et subtilis aquosum defluit ab eis: sicut in cor-

gnificat semper frigiditatem: ridet qz non: et p. Nota dicit caliditatem quandam vt caliditatem preter nam: qz fetor accidit ex caliditate preter nam multiplicata super caliditatem nalem. Sine ipso. i. sine fetore significat frigiditatem: sed hoc non est semper nisi sit nigredo multum intensa: qz si non sit multum intensa potest esse a caliditate.

Et qnqz et. Ponit aliud signum: et p. In pteb epatis. i. i pteb dñis.

Etentio mæx

rum: aut paucitas eorum: aut subtilitas eorum: et ipsorum albedo: aut nigredo eorum vehemens: et plogatio mudificationis: et antecessio ciborum grossorum et frigidorum: et antecessio coitus plurimi: et stupor in supioribus matricis: et paucitas pilorum in pectine: et paruitas tincture aque: et corruptio coloris eius. De signis humiditatis matricis. Cap. vi.

Enuitas mæx

et multitudo cursus humiditatis: et abortus fetus cum magnificatur. Sed siccitatis signa sunt: exiccatio et paruitas cursus.

tebunt legendo. Dicit pmo qz ablatio aut paucitas mæx significat frigiditatem matricis. Nota qz diuersimode mæx sunt pauca in corpore calida et frigida: in frigida sunt pauca ppter stricturam venarum: in calida autem ppter exiccationem: et ipsorum. i. mæx albedo significat frigiditatem: qz frigidum agens in humidum dealbat: nigredo vehemens: qz qn est propter frigiditatem est propter mortificationem. Si aut non sit vehemens tunc pot puenire ex mala complexionem calida. Illud etia hz vltatem nisi fiat nigredo ppter coitatem vt ppter splenem. Plogatio mudificationis. i. postquam mæx incipit mudificari longo tempore perdurant vt in calida quatuor diebus in frigida pluribus: aliter prolongatio. i. retardatio: qz non venit ut sic de mense in mensem sicut in alijs.

Et antecessio et. Ponit signum a causa primitiua: et p: causa est: qz ipsa est nervosa: et ideo facillime a frigido patitur.

Et antecessio et. Ponit aliud signum. Nota qz est signum per accidens: qz significat qz matricis est facta frigida ex debilitate.

Et stupor et. Ponit aliud signum: et stupor: id est diminuta sensibilitas potest esse ab alia causa.

Et paruitas et. Ponit aliud. Et corruptio et. Ponit aliud. Non ponit signum a pulsu: quia dat intelligere.

De signis humiditatis. Capitulum. vi.

Enuitas et

de matricis: et p. Enuitas large. i. fluxus et refluxus. Humiditates. i. albe. Abortus fetus: quia ligamenta sunt humida et laxa et fetus rumpit ipsa et sequitur abortus.

Exiccatio et. Ponit signa complexionis sicce: et patet: exiccatio et paucitas non est pura nisi sit exiccatio.

De partibus

his a principio sui. Quartum est albedo seu quada palliditas in effluentiis mæx: struis ppter vniuersum phlatum in eis. Quintum est vehemens ipsorum nigredo vniuersum melica: et in his abundat nigra melia. Sextum est plogatio mudificationis mæx: i. retardatio a termino debito: sic qz hec non venit de mense in mensem: sed multo plus tardat ex ineptitudine frigidorum humorum et grossorum ad fluxum. Vel intellige qz mudificatio mæx: prolongat. i. vltus durat qz deberet in mulieribus albis phlegmaticis frigidis bibulis supabundantibus in aquosis frigidis et subtilibus phlatibus facile finetibus. Septimum est preuius vltus cibarioz grossorum frigidorum vel phlaticoz vel melancolicorum diuturno tempore ppter quem ad frigidum matricem coalefactus cum toto corpore. Octauum est coitus excessiuus preuius: qui debilitauit vniuersum corpus et innatu calorem: nedum in matrice sed in membris principalibus: et qnqz est causa tremoris et paralytis. Nonum est stupor quada vel dormitatio supioribus matricis ptebus aliqui accides ab iniacibus illis phlatibus qui semel sopiunt. Decimum est pilorum paucitas in pectine ppter debilitatem innatu caloris in ptebus pectinis qui grossos non sufficit eleuare fumos pro generatione multorum pilorum. Undecimum est color remissus vine seu tincture paucitas ppter frigus diuersus et humores frigidos in mæx rebus epate et corpore. Duodecimum est corruptio coloris nalis vine. Nam cruda aquosa est quasi nihil habens de citrinitate propter frigus dominans et oppilationem in vine vijs a grosso phlegmate.

De signis humiditatis matricis. Capitulum. vi.

Enuitas et

In hoc cap. primo dat. iij. signa humide matricis. Primum est subtilitas substantie mæx seu tenuitas eius qua sanguis mæx fluxus et refluxus: fit: et ab humiditate predante calido crudus et aquosus sub tenuis. Et medici vniuersi hoc nomine mæx velut feminino et vniuerso sepius hoc nomine mæx. Secundum est plurimus cursus humiditatis per matricem et vuluam ppter abundantiam crudam aquosam: quas multitudo cauit excedens humiditas hebetas calorem. Tertium est abortus cum magnificatur in matrice fetus ppter coritidones imbibit phlatibus: quare pre gradine nimia non pot retinere fetus: sed abruptum. Sed dat duo signa siccitatis matricis. Primum est corpus et matricis exiccatio qnqz ta fortis qz pre siccitate fissuras incurrit vocatas ragadias. Secundum est paucitas cursus mæx: consumitur enim maior eorum pars a siccitatis excessu.

De sterilitate et difficultate impregnationis.

Capitulum. vij.

Causa 2^a. In pcedentibus Aus. posuit signa coplexio num distemperata: matricis. Hic determinat de dispo ne ipregnationis: primo determinat de causis signis et curis sterilitatis: fo de signis et iudicio impregnationis: Pa ibi

Significant ipsam. Primo determinat de causis sterilitatis: secundo ponit signa: tertio curas: scda ibi. In signis steritatis ibi. Regime huius capli. Primo determinat de causis sterilitatis: fo ponit. ij. cas. scda ibi. Inquit Hippo. Primo generaliter poit cas sterilitatis: fo particulariter: Pa ibi. La vo. Dicit pmo qd ca sterilitas aut est ex parte spmatus aut ex pte mebroz generatio nis aut ppter causam in mebris pncipalibus 2^a. Mulieris sup. aut viri usq. aut in spermate mulieris. i. in sanguine men struo puro et appellat ip sum sperma: q. coecurrit ad generatione in instris spermatidis. i. vasis semi nalibus et testiculis: tam viri q. mulieris. In prin cipijs. i. in membris prin cipalibus.

Causa 3^a vo 2^a. De clarat illas cas: primo de clarat quo ppter causam in spermate accidit steri litas: fo quo pp causam matricis: tertio quo pro pter cam vge et mebroz generatiois: quarto quo pp cam in mebris prin ci palibus: qnto quo ppter errores: Pa ibi. La aut. Tertia ibi. Causa aut fa etel. quarta ibi. La aut. Iqnta ibi. Error aut. Primo ponit cas quas da: fo quasda quozudaz: Pa ibi. Et dixerit. Prima in. iij. sicut. iij. po nit causas generales: Pa ibi. Et qng est steritatis ibi. Et qng. quarta ibi. Et de genere. Primo facit hoc: fo ponit cam cuiusda: Pa ibi. Et cau sa. Dicit pmo q. ca sterilitatis ex spermate est malicia coplexionis calide aut fri. que sunt essentialiter in spermate: aut accidentaliter: aut est malicia coplexionis sicca: aut hu. Nota q. ca est: q. ois immoderata discretia de struit actu ppte virtutis ergo 2^a. anis est Sal. in cometo appo. Quibus cuq. iuuenibus 2^a. pntia tenet de se. Ites nota: q. dicit frigide. i. ex frigo re naturali: ista ps. Ex frigore accite loge retentionis sparso vult dicere q. naturaliens sperma viri in frigidat in matrice anteq. matris colligat sup sperma: ideo sparsonem. i. erectionem spermatidis a viro: q. sperma tuc acquirit malam complexionem: m frigidam accidentalem.

Causa 4^a 2^a. Hic ponit cam cuiusdam dicit. f. q. ca male coplexionis frigide est ca sterilitatis. Tu. d. sunt ne alie cause. Dico q. sic. f. cibaria fri gida. Illius. f. male coplexionis frigide. **Causa 5^a qng 2^a.** Hic ponit alia cam que et declarat dictu nuc. f. qd ca sterilitatis est mala coplexio sicca.

Jacobus

De sterilitate et difficultate impregnationis.

Capitulum. vij.

Causa 2^a. In hoc ca. primo agit in generali de sex causis sterilitatis et difficultatis impregna

tionis. Scdo de his causis que pendet a spermate: ibi. La vo. Tertia a mtrice: ibi. Causa aut. Quarto a mebris generatio nis: ibi. Causa autem facit. Quinto a virginitate: ibi. Causa autem virge. Sexto a membris principalibus: ibi. Causa vero in principijs. Septi mo ab errore: ibi. Error autem accidens.

In. i. pte. vi. cas enumerat gnales sterilitatis et difficultatis impregna tionis. Prima est puenies a virili spmate vel a muliebri. Scda est a mtrice et a pibus eius. Tertia depedet a disponibus vge. Quarta ab instris seu mebris spmaticis. Quinta a corde surgit epate vel cerebro. Sexta vo pe det ab errore qui fit ante coplemetu spmatizationis vel post coplemetu.

Causa vero 2^a. In. ij. tangit. vij. cas sterilitatis vel diffi cultatis ipregnationis ex parte spermatidis. Prima est malicia coplexionis spermatidis calide qua diuersificat. i. distur bat ab ope ppro vtu generatiua: vel mala coplexio frigida spermatidis ex nali frigore puenies illoz mebroz que sperma generat: vel ex frigore ac cidetali loge retentionis. i. durationis et iam habituato ipso per mebra il la que sperma generant: et forte per totu corpus maxime p epar et cor: vel mala spermatidis humida coplexio qua reddit aquosus crudus spoliatus: vel iphus mala coplo sicca que gnatione reddit difficilem: q. modicu est fm plurimu grossum et filiosus no satis obediens virtutibus imutatur et in formatiue. Scda aut ca que nuc dicte cause ca est: est vti cibarijs incoue niens gnationi sicut multuz calidis que humores et spma supcalfaciunt et fortassis vrit: vel multuz frigidis qbus incrudant humores et spma: vel excedit in humiditate que reddit humores et spma indigestos fluidos aquosos: vel supflue sicca que sperma et sanguine siccant et ingrossant et rebelles reddunt informatiue virtuti: et maxime acetosa: que de numero sunt in frigidantiu et deficiantiu. Tertia est preacta siccatas excedens in spermate: que no oino prohibet generationes: sed reddit difficile: q. sper ma reddit grossum inobediens: aut q. corrumpit alimentu infantis matri

Tu. d. est ne hoc semp q. phibeat fetum generari: ole quod no lenit: im aliqui in fetu generato est ca diminutionis nutriti et qd fetus no com pleat. Ipm. f. fetum difficilem. f. ad augmentum et perfectionem. d. C Et qng 2^a. Hic ponit alia cam et duo facit sic dupliciter vificat: Pa ibi. Et qng. Pro cuiusda pmi nota q. in generatione repit duplex modus opatiōis: vnus modus est p puenies appetitus: als actiois semi

quadoq. in matrice ppre: et quandoq. est causa in spermate vt sit spermaviri di uerse impressionis ei que est in spermate mulieris contrarium receptici: aut com municantis super vnum duorum ordinu et non accidat inter ea ambo filius. Et si permutet vnusquisq. socium suum non est dubium quin sit ambobus filius. Et quandoq. diuersificantur duo sperma ta propter causas malicie complexionis in vnoquoq. eorum: quod cum alio non equatur immo addit ei corruptionem. Nam cum permutantur inuenit vnum quodq. amboz quod equat ipsum cu cotrarietate quare temperatur. Et de genere quidem spermatidis ex quo no fit generatio est sperma infantis et patien tis nauseatiua facietatem et ebrii et se nis: et sperma eius qui plurimum vtitur coitu et cuius corpus non est sanum. Et enim sperma currit ex oibus mebris et est ex sano sanum: et ex infirmo infirmum fm q. dicit Hippo. Et iste dispositioes omnes inuente sunt in vtriusq. spermati bus simul. Et dixerunt quidaz q. de ca corruptionis spermatidis viri est coire cu

niunt ad complexionem equalem cum permutatur vir ad mulierem vel econuerfio sic quod sint opposite complexionis.

Causa 3^a de genere 2^a. Hic ponit quarta cam: pmo hoc fo reddit cam cu tuda dicti: Pa ibi. Spma enim. Dicit pmo qd et ca sterilitatis ex pte se minis: aut est ex erate aut ex accite adueniente aut est malicia coplonis se minis pp malicia coplonis mebroz a gbus decidit 2^a. Et sent. f. in vlti ma senectute: ite per infantem accipit etatez ante. xij. annu. Dicit tu Ari. qd vidit generat in. xij. annu: sed hoc et raro ca est: q. no est ibi de sper mate vel est aquosum et indige. Item facietas facit etiaz sperma aquo sum et indigestu ppter nimium coitum: q. vasa seminalia debilitantur.

Causa 4^a sperma 2^a. Hic reddit cam cuiusda dicti. f. quo accidit sterili tas ex mebris infirmis si fit sanitas in vasis seminis: ridet qd sperma de ciditur a toto: ergo state malicia in membris: stat defect in semine: et est auctoritas notanda qd sperma deciditur a toto: q. ab omnibus mebris quibus possit exponi de principalibus et non de alijs: vt patet de se.

Causa 5^a dixerit 2^a. Hic ponit alia cam que est extrinseca et est auctoritas quozudam: dicit q. ca sterilitatis est si vir coeat cum puellis paruis 2^a.

De partibus

ei aduenies. Et ista siccatas quaz sperma comunicat qng est cois vnuer so corpi: et interdu soli matrici est ppta. Quarta causa sterilitatis in sper mate inuenta est qd impressio virilis spermatidis est impressio feminei sper matidis discors seu dissona nec ipsi puenies: imo sperma viri receptici est pparium. f. matrici: quare no fructificat: aut fit impressiois coicatis sup vnu duoz ordinu. i. ambo spermata lapsa sint ad ide latu discretie seu pparietatis vt ambo calida vel frigida nimis vel sicca aut hu. vel spissa aut aquosa. Et dum sic se habent no simul prolificat: et si vir se mutat ad aliam feminam sibi pparia cum moderamine et mulier ad viru sibi ppariu habebit filios. Quinta est declaras fm membris dicte quarte cause. Et est q sperma viri et mulieris: qng a debito eis teporameto diuersificant ppter malicia coplexionis vtriusq. in codez latere cotrarietatis: vnde fit vt vnu no corrigat alteru neq. ipsum teperet: quin potius in eius corru ptione addit. Et cum vir mutat ad alia vrozem ppariu lapsus et vroz filr ad aliu viru se inuicem teperat: et equat: fiunt vtriq. prolifici. Sexta ca est sextimembri fm. vi. modos spermatidis inutilis ad generatiōes. Primo est spma pueri qui nodu attingit annu. xij. huius. n. sperma que hic vocat infantem est exile modicu: q. fere iphus totu nutrimentu nutritionis eius ser uit et augmento: mebra quoq. iphus spmatica sunt pua debilia et impfe cta. Scdm est sperma sepe patiens nauseatiua facietate: huius enis sper ma est indigestu aquosum et infructiferu. Tertiu est sperma ebrii qd filr est indigestu aquosum. Quartu est sperma senis. f. decrepiti ppe fine vite qd neq. digestu nec satis calidum est nali calore. Quintu est sperma eius qui in coitu fuit et est excessiuus. No enim tadiu sperma eius dimittit in vasis quiescere donec digestu fit: vnde fit inutile generationi. Sextuz est sperma corporis qd non est sanuz: precipue in suis mebris principalibus stomacho renibus testiculis veretro vasis spermatidis. Sperma enis de fluit ab oibus mebris vel comuni oium mebroz alimeto: et a membro sa no sanu sperma defluit: et ab egro infirmuz sicut att Hippo. Et in dispo tione omnes iste spermatidis inceptores ipsum ad generationes in vtroq. spermate viri et mulieris solent reperiri. Septima causa quam quida as signauerut velut corrupetm sperma viri et simul prohibet fieri gene rationem

Nota q non ponit prohibitionem generationis nisi cum illa puella.
a Causa autem est. Nonit cas ex parte matricis: sicut ibi. Et quia ster-
 tia ibi. Et quia. Quarta ibi. Et humiditates. Quinta ibi. Et ppter.
Partes patent. Dicit primo qd ca sterilitatis ex parte matricis est mala
 complexio ipsius corrumpens copione spermatis in viris. s. ppter aq fride.
b Et quadoq. Nonit aliam cam: dicit q mala complexio matri-
 cis est. Et quia. s. ppter
 mala copionem frigidam.
c Et quia. Nonit aliam cam: dicit qd
 multotiens talis oppila-
 tio non solum est ppter ma-
 lam copionem frigidam si-
 ne materia: sed etiam cu
 materia q oppilat et con-
 gelat.
d Et humiditates. Nonit aliam cam que est
 declaratiua istius: et p.
 Humiditates. s. humo-
 res: exiccat. s. cu humor
 est siccus. Trplurimuz. s.
 mala complexio humi-
 da lubricans.
e Caut ppter. Nonit aliam cam declarati-
 uam alterius supra dicte
 s. qd constrictio poroz et
 orificioruz est ca sterilita-
 tis: et dicit qd talis con-
 strictio poroz et orificio-
 ru est causa sterilitatis: et
 q quia puenit. s. ob
 strictionem. s. oppilationem.
 Ipsum. s. fetum: aut. s. ac-
 cidit talis constrictio.
f Caut accidit. Nonit aliam cam que se-
 tenet ex parte matricis et
 est hūditas torida spar-
 sa sup matricē sicut spar-
 gitur ros sup terrā. Aut
 ppter malā complexione
 siccam vel calidā que re-
 soluit sibi humiditatē se-
 minis accidit: qd hoc fit
 ex humiditate aduenien-
 te sibi.
g Caut ppter. Nonit aliam cam: dicit qd
 ca est cu matris est
 debilis in vīte attracti-
 ua: vnde nō attrahit debitā quantitātē mae. Propter abscisionē. s. pūa-
 tionē materiei. s. sanguinis mēstrui. h Caut est. Nonit aliam cau-

Jacobus

rationē est costuz agere cum pnis puellis ante annū duodecimū. Et hoc
 ingit pnceps currit cursu ppetuū: sic q ppetuū est hūmōi puellis ex sper-
 mate viri non facere fructum: sed potius hoc corrūpere et reicere foras.
Causa autem est. In. iij. pte dat cas. xv. sterilitatis ex pte ma-
 trici. Prima est complexio maligna matricis
 sperma eius corrumpens: et est vt in pluribus pgelans frigiditas: que mu-
 lieribz qnq supuenit ex potu abūdā aque multū frigide per hoc q infrī-
 gidat supabūdanter et sperma et matricē. Et interdū viris sicut accidit cor-
 ruptio spermatis et complexio vasoz ipsius: et ptes mēstrue seu mēstrui
 sanguinis qnq alterant: sic q pgelant ex tāto frigore. Et hoc etiam fri-
 gus est ex his que stringūt poros. s. ora per que infra matricē effundū-
 tur mēstrua: quare sanguis mēstruus prohibet effundi pro alimento fe-
 tus. Et hoc forte frigus aliquid est cum materia frigida viscosa: sic q
 ora venarū matricis stringuntur et oppilātur: tam forti frigore q visco-
 sa humor. Secūda est humiditas matricis iniactes corrūpentes sperma-
 ta: aut impregnationi aliter nocētes: vel per cōmūtionē ipsarū cu eis
 si putride fuerint: vel quoniam exiccat et cōsumūt ea si fuerint ardētes sic
 et cholericę vel aduste melancholicę: vel q matricē superflue humectat
 et lubrica reddunt: quare debilitatur retentia ipsius: et hoc sepe accidit et
 fm plurimū vt sit causa sterilitatis: vel q debilitat attractiua spermatis
 sic vt nō complete matris sperma attrahat: vel q meatus sunt constricti
 frigore vel ruganti ardore: vel ptabēti siccitate: per quos fetus debet su-
 mere alimentū. Tertia est siccitatis victoria tāta super matricē q similis
 eritū deiectionis corijs: et tūc aut corrumpit nutrimentū fetus ipsum cō-
 sumendo: vel prohibet ipsum nutrimentū fetus: vel ipsum fetum vel
 sperma applicari debite matrici ppter vehemētē adunationē orificij eius
 ex deiectione: vel forti frigore: vel vlcēi ibidem pōlōdatione que post
 se callosam cicatricē relinquit: vel ex vlcēose aut verrucose carnis addi-
 tione que illū excreuit: hec enim ora os matricis obturant: aut secūdine
 pōlōdatione siccitas per quā corrumpunt nutrimentū fetus et meatus eius.
 Quarta est quādo sperma viri recipitur in matrice plurimū frigida et
 humida vel calida et sicca. Nam qd recipitur in matrice frigida et humi-
 da sperma: tūc accidit sibi qd accidit rozi quādo recipit in terra torata.
 Nō enim penetrat nec adheret terre: sed hincinde labit. Nam ppetuū hu-
 midū intus eritens phibet extraneum. Et quādo in calida et sicca matri-
 ce recipitur sperma tūc accidit qd accidit rozi qn recipitur in arida ter-
 ra madesacta sparsa nō intus: sed solū superficietenuē: arefcit enim ros
 et illic psumit et sperma similiter in matrice calida et sicca receptū. Quin-
 ta est abscisio mēstrui sanguinis a matrice et fetu quādo matris deficit

sam: et dicit q etia est ppter debilitatem generatiuē: sic habet q matris
 tuat ad generationem et non solum est locus in quo fit generatio.
i Caut ppter. Nonit aliam cam: dicit q ppter declinatio-
 nē matricis a loco suo aut ppter carnē additam et. Quētionem. s. ip-
 sius ad superiora. Aut vehemētiam: id est clausura. Ante partum: id est tē-
 pore partus. Et alias causas oppilationis vt venarū huiusmodi: et sic-
 citas. s. est oppilans.
k Caut debilitas. Nonit aliam causam que
 est q non debite corrū-
 gatur post impregnatio-
 nem. s. cu incipit fieri ge-
 neratio.
l Caut multitudo ad-
 pis. Nonit aliam cau-
 sam: pmo hoc secūdo il-
 lam declarat: secūda ibi
 Et quādoq. Dicit p-
 mo quod est ppter ali-
 quid facies lubricare: qz
 tunc non potest fieri de-
 bita corrugatio: et quan-
 doq: sicut est illa humiditas
 pinguis. Obstric-
 tio. s. facit quod matris
 copimur sup spermā
 et ex hoc pellitur sperma
 inferius.
m Caut ppter. Nonit aliam causam: et
 dicit q multotiens acci-
 dit sterilitas et.
n Caut nocumētū in
 matrice. Nonit aliam
 causam. Lenitur ma-
 tris. s. ppter cicatriza-
 tionē. Nota q ex illa li-
 tera habet qd duplices
 vene reperiuntur in ma-
 trice: quedam sunt vene
 que dicuntur quōtilido-
 nes per quas fit emissio
 sanguinis: quedam non
 vere vene que veniunt a
 testiculis mulieris: mo-
 do dicit etiam quod pro-
 pter vlcera oris matri-
 cis fit lenitio ppter ci-
 catricem et. Et ideo di-
 cit postantūm sperma
 ad differentiam illarū
 que sunt vere vene per
 quas emittitur sanguis.

o Causa autem facte et. Nonit ponit
 tertiam causam generalem que se tenet ex parte mēstruz generationis: pri-

De partibus

in attrahēdo ipsum et in pnuando suam attractionē: quare materia se-
 tui deficit ex qua generāus est et augmētandus atq nutrindus. Sexta
 est matricis dislocatio quedā seu declinatio de ppro situ ad ali quod late-
 ru ppter quā torquetur et a recto deuiat ipsius collum: quare sperma
 viri nō recte effunditur neq totaliter in cōeum matricis. Septima est
 phibetur liber introitus spermatis in eā. Octaua est in ore matricis vhe-
 mēs ante ptum adunatio vel ante pceptum pporis eius oppilationē: vel
 eius duriciē: vel additionē carnis verrucose: vel nō verrucose vel p vlcē-
 rum cōsolidationē illic relinquenti cicatricem duram: vel ppter vhe-
 mētem frigus constrictiū: vel causas alias oppilationis sicut rugans
 ardo: vel excedens siccitas. Ab his enim singulis sperma prohibetur in-
 trare matricē libere et complete: et iam hec pteracta sunt in causa tertia.
 Nona est debilitas adunationis seu clausure oris matricis post ipregna-
 tionē quod tunc claudū debet adeo fortiter q acumen acus vīc intrare
 possit: et cum non sic clauditur vel adunatur matris non retinet sperma
 nō fit ergo generatio. Decima est adipis multitudo plurima que sperma
 exterius lubricare facit et nō retinetur a matrice pingui leni et vinctuosa.
 Est aut ista adeps quādoq cōmūis vniuerso corpori: et qnq ppter in-
 zirbo et matricē: et aliquotiens in matrice sola. Et dum supra zirbus ipsa
 multiplicatur et superabūdat cōstringit matricē super sperma receptū
 et educit sperma sua expressione. Et hec est adipis zirbi operatio qua con-
 ceptū prohibet. Undecima est extenuationis vehemētia seu macies exte-
 nuata vel in toto corpore vel solū in matrice: ppter quam nec sperma
 matrici inuiscatur: nec in ea fetus sibi sufficiēs alimentū reperit. Duode-
 cima est matricis morbus sicut apostema qd matrici iniacet: vel vlcera
 matricis: vel emorroydes in ea fluentes vel addite carnes in sua cōcau-
 tate. Nam quodlibet istorū matrici prohibet adherere sperma: vel ipsū
 corrumpit. Tredecima est quedā dura excrecentia virge cōsimilis in col-
 lo matricis vel in ore ipsius prohibēs introitū tam virge virilis q sper-
 matis eius in collū matricis: et hec res inferius dicitur albatre: de cuius
 cura agit ca. xxiij. quartū trac. huius fen. Quartadecima est vlcērum cō-
 solidatio iam facta in matrice: que relinquit in ea lenitatem aliquā qua
 sperma lubricat: et in ea claudit ora venarū emittentium sperma vel poti-
 us sanguinem. Unde sperma solet foueri et augeri: et sic dupliciter cōcipe-
 re prohibet. Quintadecima est excedens asperitas orificij matricis: que
 sperma prohibet libere et complete in matricem effundi.

Causa autem est. In. iij. dat. viij. cas sterilitatis pceden-
 tis a mēbris generatiōis viri et mulieris.

mo ponit causas in alijs q̄ in virga: fa ibi. Cā autē J Dicit primo q̄ est in mēbris generationis est debilitas vasorum seminaliū &c. Quare cōicat Lythica. Nota dicit qd abscessio venarū est causa &c. causa est: q̄ tunc phibetur debitus influxus spiritus a cerebro ad matricem.

a Cā autē &c. J Ponit cām que se tenet ex pte virge & p3. Sed tu. d. ip se ponit cās putatis non ne etiā magnitudo est cā huius. Dm q̄ sic sed dicit q̄ paruitas vge est cā qd non emittit semen tñ in fundo sicut est necessarii. Sed longitudo est cā: q̄ pp longitudinem ipsius sperma nimis stat anteq̄ vadat ad matricem etiā tunc sperma debilitur expellitur.

b Cā autē &c. J Ponit cām que se tenet ex parte membrorum principalium: & p3. In primis. i. in mēbris principalibus. Adembra digestio nis. i. mēbra principalia. i. par. Adembra spiritus: vt cor & cerebrum.

c Cā autē &c. J Ponit cām que se tenet ex parte erroris: pmo ponit modos: fo declarat: fa ibi. Ante J Dicit primo qd error: &c. Cōplementus. i. generationis. Aut post cōplementus. i. postq̄ fetus est generat⁹.

d Ante &c. J Dicit declarat primo errorē ante

aut est debilitas vasorum spermatis: aut corruptio accidens complexioni eorū: sicut cui absconduntur vene auris posterioribus: aut cuius perforatur vesica a lapide: quare cōicat nocumētum membris generationis. Et q̄q̄ absconditur aliquid de numero eius & facit accidere debilitatem in membris spermatis & in virtutibus eorum generatiuis spermatis eius: cū tribus ipsum: & similiter cuius absconditur testiculi: aut emplastrant cum iniquo nigro: aut bibit de caphora plurimū. Cā autē virge facta est sicut si sit brevis in creatiōe sua: aut causa pinguedinis viri: quare assumit caro plurimum eius. Et de eis est amplitudo oris matricis & non equat in ea virga: aut ex eis ambabus simul: aut propter tenuitatem eius: aut ppter abbreviationē chorde: q̄re declinat virga ab opposito: quare non eicit sperma ad guttur oris matricis. Cā autē vō in principijs iam numeravimus. Necessarium est enim vt sint membra digestiōis & membra spirituum fortia ita vt fiat pceptio. Cā error: aut accis est cū spermatis fit emissio ante cōplementū aut post cōplementū. Cā ante cōplementū vō cū sperma emittit est vt sint mulier & vir diversi in tēpore coitus. Quare non cesset vnus eorū antecce

Jacobus

Prima est debilitas vasorum spermatis vel in attrahendo vel in retinendo vel in digerendo vel in expellendo sperma prout cōuenit ad generationem. Secūda est accidens corruptionis complexionis vasū spermaticis vel ardoris excessu vel gelida frigida tate vel ariditate intesa: aut superflua humiditate.

Tertia est abscessio venarū retro aures siue in viro fiat: siue in muliere. Nam generationē in ambobus prohibet vt afferunt multi dicētes de cerebro per dictas venas in coitu multum spermatis descendere. Quarta est dum vesica perforat in collo eius pro lapidis extractione vel dum lapis asper vesicā perforat & vlcera sua pficatione: matrix enim sibi plurimū cōparatur in suis doloribus & anxietatibus & similiter vasū spermaticis in viris. Multis enim accidit incisio de lapide q̄ sunt in pluri tota vita sua. Quinta est cum abscondit aliqd de numero vel nervo vesice vel vasū spermatis in extractione lapidis vesice pducta indifferet: sicut frequenter fit per temerarios & inscios curatores. Et hec abscessio mēbra spermatica plurimū debilitat & horū virtutes tam generatiuas idonei spermatis ad generationē q̄ hoc efficiētes forma & modo debitis. Sexta est abscessio vtriusq̄ testiculorū: vnde cūcuphi sunt & ipsolifici: lz dicit Ari. 7y. de natura animalū ca. i. & pmo de generatione animalū ca. iij. Taurū castratū post castrationē statim vacce cōhabitare & inde genuisse volēs hinc probare q̄ testiculi nō sunt mēbrūz principale: neq̄ necessarij ad generationē. Septima est emplastrare vel cataplasmare testiculos vtrosq̄ cūz iniquo nigro: de cuius folijs. 3. y. cōtere & succū cum grosso testiculis appone sup pānum extesum: mortificat enim testis calorem & hos stupefacit & sperma cōgelat. Octava est caphoram sepe & multū bibere que sperma diminiuit sicut & frigidat suis forti frigida tate & desiccatio ne: solet enim de ipsa dici. Caphora per nares castrat odore mares. Et si id facit odorata q̄ stomagis bibita vel a cōplexione vel a tota ppietate.

Causa autem virge &c. Cā. v. dat. vi. cās difficilis impregnatiōis ex parte virge. Prima est supflua veretri breuitas ex prima creatione. Nam minima veretri curritas est cā q̄ ipsum nō possit desolare virginē: nec funde satis effundere sperma pro generatione. Secūda est pinguedo supflua viri ppter quā caro eius vna cum pinguedine sibi assumit intus & attrahit plurimū virge: vel crassa vtrorsitas nō sinit veretri pfundari in vuluā: imo eam vir rāgit. Tertia est defectus adequationis virge virilis cū collo matricis ppter eius amplitudines. Et ista de cā caro meretricis publicē cepiunt: habet enim vuluas nimis dilatatas frequētia coitus. Quarta est ambe simul: puta virge breuitas & oris matricis amplitudo nimia vel imoderata viri crassities. Quinta est tenuitas seu gracilitas virge: maxime si fuerit ipellenda vulue multū late & ample: cucuratur enim sperma ab hac in hanc effusum & exalat spiritus eius. Sexta est huius chorde nimia breuitas: que veretri caput inferius inclinat & rigidum tenet. Nam dum nimis brevis est vt in spadonibus non permittit veretruz di recte effundere sperma in os matricis.

Causam &c. Cā. vi. pmo ait se iam enumerasse cās impedi menti gñationis ex pte principiorū seu mēbrorū principalium: puta. i. pte. c. istius in verbis illis. Aut pp causam in principijs ficut tristitia & timor & tremor & dolores capitis & debilitas digōnis & facietas nauseatiua. Secūdo dicit esse necessariū ad gñationē q̄ digōnis mē

cōplementus: fo post: fa ibi. Error: vō. J Dicit hōc: fo remouet dubitum: secūda ibi. Nisi aut J Dicit pmo q̄ error accis ante cōplementū. i. anteq̄ semē veniat ad locū generationis: & p3. In tēpore coitus. i. in tpe emissionis seminis. Viri. i. emittēdo semē ante mulierē. Et. i. semini suo. Sentit. fa mulierē. Cā Nisi aut &c. J Ponit exceptionē & sunt verba notāda: diceret aliq̄ tu dicis q̄ cum mulier emittit pmo suū semē p

dere cum emissionē spermatis. Si ergo fuerit antecessio viri dimittet eam & non emittet sperma. Et si fuerit antecessio mulieris emittet vir postquā emisit & expellet in os matricis ppter motus attractionis spermatis qd se aperit ei apertione vna post aliam cum attractione vehementis sensus qd sentitur cum ipsum emittit. Et non fit illud cū ipsūz emittit nisi aut pp attractionē aque viri cūz eo qd currit ex ea ex vasū spermatis eius intrinsecis in matrice effusum ad iteriora eius apud quosdā: aut pp attractionem eius qd tangit ipsum: si verum est qd dicit qdam aliq̄. i. q̄ sperma eius q̄uis generet intra ipsūz: tamen effundit ad exteriora oris matricis: deinde deglutit ipsum os matricis vt sit motus eius ad attrahendū sperma suū ipsius deforis: quare recipit ipsum cum mouetur sperma eius: quare attrahit cum hoc sperma viri. Non enim appropriat illud emissionē spermatis viri. Cā error: vero accidens post cōplementū est sicut motus laboriosus ex saltu aut obuiatione que fit cum casu et velocitas eleuationis post emissionē spermatis & similia illis post conceptionem: quare lubricat: aut sicut timor accidens: aut aliquid ex reliquis causis abortus quas dicemus in suo ca.

istis membris principalibus: maxime habet sperma q̄ sit prolificum.

Error autē &c. Cā. vii. parte pmo diuidit cām sterilitatis vel difficultatis gñationis ab errore exortāz in errorem qui fit ante cōplementū nātis coitus & hunc qui fit post hoc. Secūdo exequitur de primo errore: ibi. Ante cōplementū J Tercio de secundo: ibi. Error: vō J Quarto tria notat: ibi. Inquit Hippocrates. J Cā. i. parti. ait q̄ error impediens generationē vel accidit ante cōplementū spermatis emissionē: vel post qd sperma iam cōplete emissum est. Cā. ii. pmo ait q̄ error impediens generationē cōpletam pcedēs spermatis emissionē: & accis hora qua sperma emittit est vt vir & mulier differant tpe coitus in emissionē suoz spermatis: sic q̄ nō simul ambo spermatisent: imo vnus prius & alter posterius & alter ipoz emittit nō cesset spma puz alio tpebus coitus. Secūdo dicit q̄ si vir permittat in coitu spermaticū seipm erigere: & femina relinquet sine sui spermatis emissionē: sic nō ceipiet fm medicos asserētes ambo spermata regri vuz sit pceptio simulq̄ oportere cōmisceri vtrāq̄. Tercio dicit q̄ si virūz mulier pcedat in sui spermatis emissionē: tūc vir nō desistat a coitu incepto: sed psequatur bit donec sperma emittat in collūz mificis: & tūc expellet & et trahetur attractionis motibus in os intrinseci matricis hoc sperma. Et istud os spermatis se statim apiet aptionibus pluribus diuersis vna post aliaz trāsglutiedo spma cum attractionē vehemētis sensus delectatiōis: qd sperma sentit cūz tali sensu vuz ipm emittit: pmo in os matricis & inde matricē. Et nō impedit oīno pceptio per hāc pcessionē sicut per porem in qua pcedebat vir mulierē. Quarto dicit q̄ nō fit vehemēs sensus delectatiōis cūz attractionē vuz spma emittit: nisi pp aque viri attractionē: puta sui spermatis aduicti cum illo mulieris spermate: qd tūc effundit ex vasū spermaticis matrici intrinsecis ad interiora matricis apud quosdā seu fm illos qui se minas asserūt intra suas mifices suū sperma emittit & ibi manere: vel pp attractionē huius mulieris spermatis qd tāgit ab extra os mificis: si verū sit illud qd asserūt aliq̄. i. q̄ quūz spma femineū q̄ spma viri recipit: & intra se trahit sit ambo spermata. Non. n. est pprimū soli viri spermatis qd erit a virga sic trahi a matrice vel ab ore ipsius: imo etiāz vcnit femineo spermatis fm pdictos. Cā. vii. pmo ait se iam enumerasse cās impediendi gñationis ex pte principiorū seu mēbrorū principalium: puta. i. pte. c. istius in verbis illis. Aut pp causam in principijs ficut tristitia & timor & tremor & dolores capitis & debilitas digōnis & facietas nauseatiua. Secūdo dicit esse necessariū ad gñationē q̄ digōnis mē

hibet generatio &c. Respondit & dicit q̄ possibī le est vno modo q̄ a testiculie mulieris nō solum mittat vne & vasa ad os matricis: imo etiāz ad fundū: mō si mulier emittat semen suū: sed ad os nō eicit ipm: sed ad fundū & venit sperma viri & fit generatio. Ad. i. seminis eius. i. mulieris. Ad iteriora. i. ad fundū matricis: attractionem eius scz seminis viri: sperma eius. i. mulieris & deinde post emissionem eius ad os matricis.

De partibus

bra sint fortia sicut epas stous & vene que digerūt cōe alimētū pro toto corpore: etiā testes qui digerunt sperma: nisi enim membra hec fortia existerēt nō satis idonea mām pararet ad generationē spermatis plifici. Tercio dicit esse etiā necessariū vt mēbra spūz sint in se fortia: sicut cor quod est fons vitalis spūs: & cerebri radix aialū spūm: epas vō nātūz. Per hos enim spirit⁹ receptos ab

Cā. vii. Inquit

A signis

sicut est $\tau\epsilon$. $\text{I}\omega\text{ic}$
la signa: τ ponit

De signis eius. Cap. viii.

tas. Sz tu. v. nōne pōt reddi aliqua cā. Dm
qd ventositas excessiua est cā sterilitatis: ergo
significat sterilitatez: pntia tener: q: tale spm
tolum: modo si supnatat significat v̄tositatē.
Itē aliud signū ē dicit q: accipiat v̄ina viri z
cā zē. Sup lacruam. i. viridez. Sup plātam
gnū aliquo modo rōnabile. Dm qd sic: q: il-
lud ē mēbroz generatōis: sed hoc phibet ge-
neratō nō erit: q: significat qd nō est supna calū-
tuer saliter verum: q: pōt esse ppter caliditatē

Jacobus

¶ De signis eius. Capítulum. viii.

In signis ꝛc. ¶ In hoc. c. sup. signis sterilitatis: per
f. duo experimenta cum. iij. notabilibus: ibi. Et melius. ¶ Tercio
signa sumpta a spmate: ibi. Signa aut. ¶ Quarto a menstrua:
ibi. Signa vo menstrui. ¶ Quinto agit de illis signis sterilitatis que no
scunt experimento: ibi. Dinguendo aut. ¶ Sexto de signis sumptis a vulua
cu zirbo multe adipsie: ibi. Et vulua. ¶ Septimo de signis ex cursu matris
eis z no oppone oris eius z declinate z puerione mificie: ibi. Et hge. ¶
¶ In. i. parte refert. iij. experimenta z innuit quartuz que qdaz dixerit ad
sciendū si sterilitas a viro est aut a muliere: vel a cuius spermate sterilitas
euenit. Et hec oia pnceps hic reprobat dicēs: q. horz saluatio nō verifica
tur. i. non salua horz sentētia veluti phisens in veritate: qz in eis aliquid
iudicaf. i. nullū verum expmētale iudicium in eoz dictis stabiliat. ¶ Per
mū eoz dictum est: expiant vīri z semine spermata z pñciantur sup mū

ermelwaze

¶ Et ois zc. ¶ Ponit alia signa: pmo vnus significas sup malitiā cō-
plexionis determinate: sō ponit signa picularia fm cās determinatas: s
b. i. Signa autē ¶ Dicit pmo q mulier que hz mēstrua nālitur z post
fluxu mēstruoz emittit supfluitas zc. ¶ Undificat, i. habet mēstrua de
mēse in mēsem. Ratio est: qz significatur superflua humiditas in ma-
trice modo hoc prohibet generationem: vt patuit supra.

CSigna tē. ¶ Ponit signa particularia fm determinatas cās pdictas
quibz nō ponit signa pp cām in pncipalib⁹: qz posuit de hoc signa in fen:

De partibus

das aquas in diuersis vasis: z ex parte illius est impedimentū generatio-
nis cuius sperma natat in aque supficie. Scd3 est: viri vrina effundat sup
lactuca z cōsimiliter vrina femine sup lactuca aliam ab ipsa: z ex pte illi-
us erit impedimētū per cuius vrina lactuca arefiet. Tertius est: g. vni te-
steo vasi grana. vj. tritici z totidem hordei cuz. vj. fabis simul iponant
sup que mingat vir: tot grana z fabe simul iponant vasi alteri testes
sup quas mulier similiter mingat z per. vj. dies dimittant grana hec cū
suis fabis in p̄dictis vasis vna cum vrinis: z ex parte illius nō est sterili-
tas: cuius grana germināt in forma nascētie. Quartum qđ dixerūt dicit
nugatores est tribus predictis elongatum amplius a ratione z veritate:
z ideo non dignum recitatione.

Et melius ꝛꝛ. C. In. ij. pmo duo refert expmēta que melio-
ra esse p̄dictis asserit in mulieribus. Primum
qꝛ i ferine ex aromaticis matric̄ fumigē eoz traictorio cautela obser-
uata qꝛ ad nares eius abetra nō veniat odor aromatuꝝ. Quod si ad na-
res ꝛ os eius odor ipsoꝝ ab intra penetrat signū est qꝛ ab ea nō venit ster-
ilitas. Et si nō penetrat horꝝ odor ad nares ꝛ ad os iphus p̄ interiora: tūc
significat oppilari matricē ꝛ multos repleti malis hūiōibꝝ p̄hibentibꝝ
sursum ascendere odorē suffumigationis ꝛ aromaticitatis ꝛ sterilitatem
pcedere ab eis. Ingt. li. p. apho. v. apho. li. Mulier si nō accipit. i. conce-
pit. Uclis aut scire si acciperit ꝛ tegens eaz vestimētis suffumigia eā deor-
sum aromatisat: ꝛ si qꝛ dē trāfire videat odor ꝛ corpus ad os ꝛ nares co-
gnosce eaz: qm̄ ea nō p̄ se nō generat. Et Bal. in zimen. ꝛcludit: est ergo
ca viiri sterilitas supple. Et aromatica fumigatōi hūic pueniētia sunt gal-
lica muscata lignū aloes ḡna iunipi casialiginea folia lauri cinamomuz
ambra grisia storax calamita. Scdm̄ expmētuz est matrici supponere ꝛ
vulue iponere aliū antiquū parū conqassatū: ꝛ si eius lapore in lingua
sentiat ꝛ in naso odorē ab interioribꝝ: tūc significat qꝛ ex pte femine nō
est impedimētū ḡnationis. Cōsequēter p̄n. li. notat. iij. Primum est qꝛ signū
fecunditatis aut sterilitatis ab istis. ij. trac. expmētis seruit ad sciendum si
matric̄ fuerit oppilata v̄l nō: ꝛ inde si fuerit apta vel inhābilis ad accipie-
dū. Scdm̄ est qꝛ si sit oppilata matric̄ qd̄ defectus trāitus odoris aroma-
tum ꝛ aliū indicat signū est sterilitatis inde pcedētis. Tertius est qꝛ si non
est in ea. i. in matrice sterilitas ab oppilatiōe tūc nō elongat a rōne ꝛ vita-
te qn̄ ab hac sint alię cause sterilitatis ꝛ alię per que p̄hibet impregnatō
per matricis ardoꝝ v̄l eius ariditas. Quartū est qꝛ mulier ois que nō apre-
per mēstrua purgat vnoquoꝝ mēse manet: matricis os eius humidū
est lubricans sperma: neqꝛ ipsum retinet pte lubricitate.

Signa autem ꝛc. In .ij. parte primo dat signa sterili-
tatis assumpta a calore vel frigore sp-
cccc

eee

propter: ut in. i. tertii de signis malay copponu cerebri: ita de alijs: nec po-
nit signa ex erroribus: sunt clara ex causis pmitiunt: ponit g signa ex alijs
causis: pmo ponit signa sup sterilitate: cui spina et malicia disponit semis
est: ca: fo cui mebra gñatio viri et mulieris sunt ca: ibi. Signa vo. J
Primo ponit signa sup malicia disponit semis no gñatio: fo declarat
qle d3 ee semē generas: fa ibi. Et spina. J. Dico ponit signa sup malā cō-
plexione calaz vel fri. fo
super sicca vel hu. fa ibi
Humiditas. J. Dicit p-
mo qd signa signa sup
malā disponit semis sunt
signa signa malas com-
plexiones spmatis de qd
est dictu supra. Dicit tñ
qd si mulier pcepit calita-
te semis viri signatur cali-
ditas rē. Logicit tñ etiā
ex colore et hui. ex vasis
suis in cōpōne sua: hoc
dicit ad dñaz pmutatio-
nis cōpōnis seminis ex
alijs mēbris. Sciuiti. si
supra fen. xx. J. p. fo. si. se.
Spissitudine et subtilitate
re: qz si est subtile signa
caliditate si spissum fridita-
re vel siccitate. Velocita-
re vel tarditate: qz velox
significat caliditatem et
tardus frigiditatem.

a. C. Et humiditas rē. J.
Ponit signa sup cōpō-
nē humidā et sicca: et p3.
Subtile. i. fluxibile a quo
suz: ca illius patet de se.
b. C. Et spina rē. J. De-
clarat qd daz qd dixit. i.
quo cognoscit ex colore vel
sapore vel odore: et patz.
Nota qz color est albus:
qz ca albedis fm. S. est:
qz gñat semē in vasis se-
minalibus que sunt vasa
spmatica. S3 fm. Auer. h. coll. est albu pp albedinē carnis glandose testi-
culor: qz venit rubet ad testiculos et ibi pmutat in colore: qz efficit albu:
sed ca. S. al. est porior: ca splendoris est multus spūs ibi mixtus. J. Et nota
qz si sit fluidum significat frigiditatem. Si citrinum caliditatem significat.
c. C. Signa vo rē. J. Ponit signa ex pte matricis et mēstruor: rōne cōple-
xionis: fo ex pte vge: tertio ex pte mēris ratione male cōplexionis: fa ibi
Pinguedo aut sterilitas ibi. Et vulua. J. Dicit pmo qd signa ex pte mē-
ris et mēstruor sunt signa signa sup bonitatem vel maliciā cōpōnis mē-
ris

Jacobus

matris. Secundo ab ipsius humiditate aut siccitate: ibi. Humiditas vo. J.
Tertio describit sperma sanum: ibi. Et sperma quidem. J.
C. In. i. pti. dat. ix. signa spmatis sup huc calidi vel fri. gñationi ibiabilis
sumpta ex vasis suis. Primum signu sumit ex ipso met spmate vel ex vasis
ei: qd sentit actu calm vel fri. cu supstituitate dū per vga effluit. Scdm su-
mit a sensibilitate receptivis seminis: qd suo tactu spma viri sentit calm
aut fri. dū in hac effudit. Tertiu sumit a spissitudine sup sua spmatis vel
excessiva ei: subtilitate: qua spma ineptat ut sit plificu. Quartu vo sumit
ex dispoñe pilor pectinis: qui si multi fuerint spissi grossi et duri excessum
signat caloris spmatis et vasor spm: et si nulli aut pauci et rari et exiles signat
idicā. Quintu sumit ex colore spmatis: qz si declinet magis ad citrinu qd
ad albu colorē calozē signat: si plus ad pallidū signat frigus. Serruz ab odore
spmatis sumit qui si vel acutus vel fetidus fuerit calozē indicat: si caret
odore frigus signat. Septimu a motu pulsus accipit qui si velox fuerit calo-
re signat: si nā tardus signat frigus. Octavu sumit a calore vñe: qui si itēsus
fuerit in rubore spmatis calozē signat: si remissus pallidus frigus ei: indi-
cat. Nonu ex cōitate coporis sumit. Nam si cōplexio totius coporis ca-
lida fuerit sperma erit calidum: si frigida frigidum: nisi per contraria sue
complexioni corpus incessanter regi consueverit.

C. Humiditas rē. J. In. ii. inuit qz excedēs spmatis hūiditas noscitur ex mul-
titudine ipsius et subtilitate sue sube: sic qz et multu et subtile est. Siccitas
vo eius nimia cognoscitur ex paucitate eius vna cuz grossicie sue subtilitate.
C. Et spma rē. J. In. iii. dicit qz spma virile nāle sanu est albi coloris cuz
splēdore quodā substantie viscosē sup qd libenter dum foras emittit mu-
sce dilabuntur: et ex eo comedūt et ipsius odor florum palme odori vel flo-
rum sambaci dicit aliter sensamini similis existit.

Signa rē. C. In. iii. pmo agit de signis sterilitat: supris a calo-
re vel frigore mēstrue. Scdo ab ipsius hūiditate aut
sic. ibi. Et signa. J. Tertio ab hūiditate oris matricis post purgationē: ibi
Et quecuqz. J. C. In. i. pti. dat. ii. signa caloris aut frigoris sup huc mē-
strue. Primum a tactu sumit puta dū mulier in cursu mēstrue sup huc sentit
frigus aut calozē. Scdo sumit a colore mēstrue qui si citrinus sit signat calo-
re: si ad albu declinet vel pallidū signat frigus: si ad nigrū turbidū. Sifr frigus ex
abundantia nālis mērie: si ad nigrū lucidū calozē significat ex aduisione.
C. Et significat rē. J. In. ii. dat tria signa sup huc hūiditatis vel siccitatis
mēstrue. Primum est multitudo mēstrue fluētis cu subtilitate sube ipsius q
significat supabundans mēstrue hūiditas. Scdm est paucitas seu diminu-
tio mēstrue vna cu gñicie sube iph: hūis mēstrue siccitate nimia. Tertiu
ē cēntia sue ex pta apolo: oculor: ita qz oculi tumidi vidēt pcepit pta
que sub oculis sunt et palpebra inferiori tumide et lūide cōiter appent in
lōgis sup huc fluxibus mēstrue et indicat excessum humiditatis eius non
nālis: et a vaporibus malis pñt oriū qz de loco matricis ad oculos alic

et mēstruor de qd dñi est sup. Mēstruor et. i. mēris: apatoz et tumi-
doz ex humiditate. Non impregnatur: quia. Los matricis est lubricum
d. C. Pinguedo rē. J. Dicit signa ex pte vge. Duaz emissionū. i. de qd dñ-
cū est sup. e. C. Et vulua rē. J. Dicit signa sup vuluā. Prio pōit signu
sup nimia pignedine girbi. fo ponit signa sup maliciā sūis mēris: fa ibi
Ad h. J. Dicit pmo qd cū girb est multe adipis tūc itro it: et si rē: ca ē
cōpessio girbi ad mēris: et h3 collū breue rē. ca ē
illa eadez q nūc est dicta
qd cornua sunt breuia. i.
curta. Cornua eminentia
qz ex quo cōpimitur ab
vna eminet ob alia. No-
ta dicit qd ledit quolibz
odore accēssione est fuma-
lis euaporatio: et inducit
qz odor nō ingredit mē-
ris: qz ipa est opressa: ita
vulua. i. motus facilliter
et significat. i. paruitatez
matricis per girbum.

sup matricē apud Hip. et ex puitate cū
grossicie. C. Et quecuqz mulier mūdifi-
catur et non exicatur os matricis eius:
imo est humidū non ipregnat. C. Pin-
guedo aut et extenuatio et adeps et bre-
uitas vge et tortuositas eius: et breuitas
chorde et cōuersio matricis: et dispositio
duarū emissionum spmatis sunt res que
cognoscunt experimento. C. Et vulua
cū zirbo multe adipis ē stricti introitus
longinqua breuiū cornuū eminentiū vē-
trium: et mouetur apud omnem motuz:
et leditur quolibet odore. C. Et signifi-
cat cursum matricis: qm sentitur vltra
vulua. Ad h. non fuerit os matricis op-
positū tunc est decliue. Et illa cuius est
matrix habens declinationem et conuer-
sionem sentit dolorem apud coitum.

C. De regimine et curatio eius. Ca. ix.
Egimen huius ca-
pituli diuiditur duos modos
quorū vnus est ad impregnationē et sub-
tilitatioz in ea: et secūdu est ad curatio-
nem carūz phibentiū impregnationem.

[Sterilis aut. J. In pma dicit qd regimē curatiois sterilitatis fiat in duo-
bus modis. Vno mō inueniēdo modū impregnatiois: fo remouēdo cās
sterilitatis. S3 tu. d. in quo differūt isti duo modū: ois cura male dispō-
nis depēdētis a cā sit incipiēda a cā quo igit dicit qd vnus modus est rē.
Dicēdum qd aliqz pōt esse sterilis: aut ppter cās corporales extrinsecas:
aut pp errorem qui ptingit ex indebito modo coitus viri cuz muliere: qz
vnus non debet emittēre semē prius qd alter: et hoc est qd vult dicere qd
alter modus est error: qui debet remoueri quod debite coeant.

De partibus

dunt vnde sit ut oculus Hippocrate teste sup egitudines matricis signi-
ficet. Deinde reterat scdm signū significatiū siccitatis mēstrue dicēns.
Et ex paruitate cū grossicie significatur supple siccitas mēstrue.

C. Et quecuqz rē. C. In. ii. dicit qz quecuqz mulier satis mūdificat ex
mēstruis eius et post purgationē os mēris ei: nō desiccatur s3 remanet hu-
miduz nō impregnatur: qz spma viri lubricat ab ea ppter humiditatem.

Pinguedo rē. C. In. v. pte dicit qz mulieris sup sua pignē
do vel nimia macies et adeps ex crescit et ve-
retri breuitas: vel tortuositas et nimia breuitas chorde capitis vge et cō-
uersio mēris a recto situ eius et dispo duaz emissionū spmatis viri et mu-
lieris nō pueniēter nec sit factay sensu cognoscit et ex expmēto qre nō ē
op hic scribē signa qd cognoscant: itz sint ex eis q gñatioz ipedūt fieri.

Et vulua rē. C. In. vi. dat signa sex vulue mēris quā regie
et artat zirbus multe adipis. Primum est itroitus
vulue strictura p coartationē quā sup huc facit zirbi adeps plima. Scdo
est lōginqtas mēris et vulue seu lōgītudo hāz. Nā qm minuit latitudo
ipsay p coartationē tñ augmētat sua lōgītudo sicut clare appet in facia
et buris. Tertiu est qz ipsa est breuiū cornuū: qz multus adeps boz vñas
opprimēs nō pmitit ipsa satis plangari. Quartu est qz ipsa est cminētū
ventrū vel talis appet: qz subleuat hos suppositus adeps. Quintu est qz
mouet a loco eius matrix apud oēs motū forte ipetuosum qz dislocat:
qz pinguedo eius et adeps circūstans reddūt eam labile. Serru est qd ledit
tur quolz odore sue sit fetidus sicut aromaticus pp facilitatē sue labilita-
tis a pprio loco. Nam bonos odores amat et hos sequit et fetidos refu-
git. Si igitur naribus offerantur boni odores matrix suffocabitur supe-
rius ascendens: si vero fetidi precipitabitur versus inferiora.

Et significat rē. C. In. vii. pmo ait qz mēris cursus super
fluus significat: qm sentitur vltra vulua
fluere vsus exteriora decurrēs hūiditas vel ibi adherere. Scdo dicit qz si
os intrinsecū mēris sentit nō recte oppositū onificio vulue decliue est
hoc os declinati de phibēte pceptione. Tertio dicit qz illa mulier cui ma-
trix patit declinationē seu declinitatē de loco proprio versus eius latera
vel puerhōnē versus inferiora dolorē patit in actu coitus: qz virga viri
nō sibi inueniens rectū introitū verat et opprimet colluz et os matricis.

C. De regimine et curatio eius. Cap. ix.
Egimen rē. C. In. hoc. c. pdiuidit regimē et curā steri-
litas in curabiles: ibi Sterilis. J. Tertio pmo modū curetib:
[Primi vo. J. Quarto scdm modū: ibi. Modus vo. J. Quinto curam in
spali dat illius sterilitatis que frequentius accidit: ibi. Et plurimum. J.
C. In. i. pte ait qz regimē. c. huius de auferēda sterilitate ē duoz modoz.
Primus est de operibus que luanat et pparant ad impregnationē: et de
subtiliatione

¶ Sterilis aut. r. Quid sit qd nō pōt curari si fiat a quibūda causis q̄s
pōt et p̄. Sterilis aut. si vir et mulier pmutari. s. in cōpōne: istū. i. v̄ge:
quart. i. p̄ quā sp̄ma viri nec mulieris est aptū. S. tu. d. p̄tra mala cōple-
xio habita et gñatione v̄ breuitas v̄ge pōt curari: et. r. añs. est clarū:
q̄ cōplexio nālis pōt pmutari: vt p̄. iij. trac. tēgñi: p̄ntia tenet: q̄ et quo
pōt curari defectus p̄ quē est sterilis pōt curari ipsa sterilitas. Dm̄ q̄

ponitur curatio fit a principio
 gnationis et saligit per
 mutari magna permuta
 tione: tunc multum difficul
 ter fit curatio: et hoc est quod
 vult dicere. A. Item non in
 telligit quod nullo modo pos
 sit curari: sed per modum
 cuius dictum. Si autem lapsus
 fit prius: tunc potest curari: et
 sic per solutio ad argumē
 tum factum ante oppositum.
 b. **P**rimo vero etc.
 Ponit curatio: primo docen
 do quod subtilitatio fit huius
 ad id: pergnanda mulie
 re: et sic est directe ad remo
 uendas causas impediētes ipre
 gnationes: et ibi. Ad o
 dus hoc. Item. In parte ponit
 v. caus. et ibi. Amplius.
 tertia ibi. Et scias. Item.
 et ibi. Et si fiat. Quinta
 ibi. De illis. Prima est
 nota. Diximus etiam. In
 sen. xx. ambo spmata fit

T Sterilis autem et vir non generans ex creatione: et inconueniens suo socio in complexione indigens pmutari: et breuitas instrumētationē non hñt. Et si r eius cuius officia menstrue oppilata sunt ex vlceribus que p solidata sunt quare leuificata est. Et eius quē par necesse est pmutare: curatio non pēdet ex medicina. Reliq̃ vo ab his regimen hñt. **P**rimo vero modi distinctio est q̃ o3 vt eligatur puenientior horarū coitus: et iam diximus eam. Et de eis eligatur conuenientior vt sit in fine mēstrue: et in hora simili hore in qua o3 vt in ea coitus fiat pp illud qđ diximus. **E**t op3 vt plongetur dimissio coitus tanta plongatiōe ne pueniat vt corūpat ei ambo spermata frigus. Si vero accadat illud vtatur coitu fm modū qui est ad nō impregnandum. Deinde dimittant ipsūm tādiu q̃ sciatur qđ sperma bonū iam aggregatū sit. Et si cōsideretur de eis vt sit illud in prima hora mūdificatiōis eius. Et similiter in oī pmutatione alia vice. **A**mplius prolōgent ludū et proprie cū mulieribus quarū cōplexiōes nō sunt male. Tangat ergo vir eius māmillas cum facilitate: et tāgat pectinē eius et obuiet ei non pmiscendo se ei pmixtione vera. Lūq̃ desiderat et affectat pmisceatur ei fricando de ea qđ est inter anū eius de super et vuluaz. Ille. n. locus est delecta

Jacobus

subtilitate & cautelis circa hanc. Scdō consistit in ablatione causarū sterilitatis per medicamina ad hanc appropriata.

Sterilis ꝛc.

C In .ij. primo rāgit. v. modos sterilitatū q̄ nūc q̄ curant adiutorijs medicine. Primus est dum mulier sterili creatā est & inhabilis cōcipi ad individuā p̄tate: sicut alii quib⁹ a nā inest odiū casti: alijs odiū vini vī accit: & alijs fructuō. Scdō est dū vir ex creatōe factus est nō generās ad individuā p̄tate: vel qm̄ eunuchus a nā p̄creatus est. Tertius est dū vir & mulier sū sunt icōueniētes ad gñationē ex suis p̄p̄ijs cōp̄onibus: vt si ambo sup̄fluāt in caliditate vel frigiditate vel hu. vel siccitate: sic. n. nō corrigit: s; potius auget alter alterius lapsum. Quartus est dum viri v̄ga est curta nimis: quāq̄ nō potest in collū m̄triciatā p̄funde ip̄ius emittere sperma q̄ cōcipiat. Quintus est dū m̄trix h̄z orificia m̄trūe oppilata post cōsolidationē vīcē ip̄ius: vnde sup̄ficiētus lenis effecta est nō retinēs sperma. Scdō dicit q̄ illius cura nō p̄dēt ex medicina seu medici ope q̄ parīs indiget p̄muratione: vt vir nimis calidus mulieri iūctus sup̄flue cale p̄muriat idiget cū femina frida. Nō est aut̄ medici p̄p̄iū offm̄ facere diuortiū: s; officialis i vice episcopi. Tertio dicit q̄ reliqua ip̄regnatiōis impedimēta p̄ter. v. nūc dīca recipiēti cōp̄e habent & curabilia sunt modis q̄ p̄cipientur in inf̄ra.

Primi vero ꝛc. Cō. iij. pe primo agit de horis electio-
nis pro fertili coitu. Secdo de modis a vi-
ro obseruādis circa mulierē ante horaz coitus ⁊ in coitu: ibi. Amplius
prologat. Tercio de modo reparationis virilis spermatis infructuosi ⁊
fructuosi: ibi. Et scias. Quarto de obseruādis post coituz a viro ⁊ mu-
liere: ibi. Deinde surgat. Quinto de preparatioz ante coitum ad con-
ceptionem vtilibus: ibi. Et suppositio.]

C. 3. n. l. parti. pmo ait qd distinctio seu declaratio primi modi ad imprecationem puocandaz est primo eligere hora coeundi cōuenientiorē: et hec prius dicta est tertij. x. tracta. l. ca. xi. qd institutur de horis coitus: et incipit. Oportet ne coitus fiat super repletionē. Secdo hic declarās horam magis aprā pro coitu fertilis aitrq; est in fine menstrūe: videlz postq; mulier habuit cōsuetā mēstrua sibi naturalia que iam cessauerūt. Et adhuc hora illa qua coitus fieri debet pro pseruatione sanitatis quā horaz preminuit ca. nūc allegat. §. alio. Oportet vt fiat cum cibis descendit a sto machore cōpletur digestio pma et secunda: et media dīspōsitio in digestione tertia. Tertio precipit dimittere coitū tāto tēpore quāto generet spermā sufficiēs ad generationē: sed nō tanto tēpore neq; tādiu q; viriq; spermat frigus supueniat quasi venenosus ipsa ambo corrupēs vt sit in matricis suffocatiōe de corrupto spmate. Quarto dicit q; si corruptio spermatis ex dimissione nimis longa coitus alicui acciderit coeat qua hora vult nō intētiōe generatiōis: sed ex cūssione corrupti spermatis. Et hoc facto iubet coitū dimittere et donec spermā bonum digestū sufficiēs ad generationē congregatus fuerit: vt inq; etiā infra ca. xiiij. §. Et opz vt dimittat. Et hī pro q̄uis cōsideref seu sit atēdendū de horis coitus vt sit illud. l. coeundi tēpus in pma hora qua tam mūdificata est mulier a mēstruis. Et similiter in omni pmutatiōe seu reuolūtiōe mēstruorū: vel resumptio ne coitus post sufficientem dimissionem eius vice post vicem eligatur hora pro coitu secundo post mēstrua statim.

quis vult dicere qd dicitur tãto tpe ad coeundũ e nõ nimis sepe coire: qd
superfluitas coitus impedit generatione: e qd nõ dicitur esse tãta mora qd sperma
viriũ: s; ifridetur. s; in vasis seminalibus: qd tũc nõ valeret ad generatio-
nem. Illic. s; in vasis: corruptio. s; seminis. Dimittat ipsum. s; sit tantũ qd
sperma sit pueniens post mũdificationem: eius. s; spermatis corrupti. Ita
qd sperma malum prius emittatur non aptum pro generatione.

tionis eius. Consideret ergo in ea hora
in qua foris sit in ipsa adherentia et in-
cipiunt oculi eius mutari in rubedinē: et
eius anhelitus eleuari: et verba eius bal-
butire: et tunc mittat illic sperma oppo-
situm ori matricis dilatando locum eius
illic parūper. s. tanta quātitate ne conse-
quat ipsūz ipressio aeris exterioris oio.
Ipse. n. in dispōne corrūpit ipsum et nō
est conueniens ad generationēz. ¶ Et
scias^d qd qm mittitur sperma in hora sua
parum: imo est in p̄paratione sua inse-
parabile oppositi fortasse tūc p̄ditur sp̄-
ma: imo opz vt recipiat os matricis cuius
eiectione quadā et non stringat in virga
exitū: imo adhereat ei hora cū iam per-
miscetur post illud permixtione que est
vehementioris p̄scurationis donec vi-
deat qd nodi ori matricis et anhelitus
eius iam gescunt ex toto: et post illud pa-
ruū ipsa iacente eleuatis coxis et demer-
so dorso. ¶ Deinde surgat ab ea et di-
mittat eam sic horula vna constrictis pe-
dibus et retento anhelitu. Et si dormi-
erit post illud erit melius ad conceptio-
nem. Et si fiat odoramentum super eaz
quod uaribus attrahatur cum suffumi-
gationibus conuenientibus huic rei est
illud conueniens. ¶ Et suppositoia et
proprie de gummis que non sunt vehe-
mentis caliditatis sicut bdellium et que
sunt similia illi supposita ante illud.

ctine ppe labia vulue: vel clunes ipsius: ⁊ obuiet illi vētre q̄ vētre nōdū
copulando se carnaliter ei per ipulsionē v̄ge in vuluā eius. Tercio p̄cipit
q̄ dum mulier ē vir p̄cipit coitū desiderare ⁊ affectare: tūc p̄misceri ei ve-
ra p̄mixtione p̄fricādo locū inter anū ⁊ vuluā: q̄ locus est magne delecta-
tionis in mulieribus. Quarto p̄cipit q̄ vir actu coies in muliere cōside-
ret horā in q̄ ipsa fortiter sibi iuncta adheret: ⁊ ip̄sus oculi rubere incipiūt
q̄ si scintillātes: ⁊ anhelitus eius fit altus ⁊ frequēs ⁊ in v̄bis suis balbuti-
re incipit: tunc n̄ est in p̄cto emittendi sp̄ma. Et tūc similiter illic emi-
tat vir sp̄ma eius oppositū. I. ex opposito dū interiori matricis obuias.
Et dilatat illic vir cū sua virga transitū sp̄matis tali moderamine q̄ aer
exterior nō attingat sp̄ma: q̄m in p̄mptu seu paratissima cōspōne corū
perit sp̄um extingnendo sp̄um eius ⁊ ineptū redderet ad generationes.
Et scias q̄ t̄c. ¶ In. iij. primo ait q̄ tunc sp̄ma viri fortasse p̄ditur dū
emittitur pauce quantitas in hora coitus: imo est in p̄paratione sua inse-
parabile oppositū. I. adherēs orificio matricis intrinseco vel coartatū ab
eo ita vt nō possit in id cū infectio quadā introire. Scdo id declarat
ait: q̄ ad hoc vt sp̄ma fit vtile cōceptui: op̄z vt ipsum os intrinseco matr-
cis cū quadā vndosa infectōe suscipiat: ⁊ sp̄matis exitū in virga nō frin-
gat neq̄ cohercat. Tercio p̄cipit vt vir vxori hora sufficiētē adheret cū
post illud. I. spermatis exitū permisceat ei p̄mixtione que est vehēmentioris
perfratationis. I. attentionis donec vir p̄cipiat q̄ nodi gescant oris ma-
tricis: ⁊ ēt quiescat anhelitus femine ab altitudine ⁊ frequentia eius oīno
⁊ parū post. Quarto p̄cipit tunc ⁊ post mulierē super dorsū suū facere eleua-
tis coris ⁊ dorso depresso: que si sic maneat per sp̄acium hore cōpleto co-
tus multum proficiet ad generationem.

¶ Deinde zē. ¶ In. iij. pūbet q̄ istis cōpletis suauiter surgat vir a muliere postq̄ fere totū per vīdas emisserit sp̄ma eius in vuluaz. Secūdo p̄cipit vt vir post coitū surgens ab vxore se dimittat eam per horule spaciū faciente vt p̄perat retento anhelitū z̄ p̄strictis pedib⁹ sine hoc q̄ se voluit sup vnu laterū vel alte vociferet vel seipsam erigat: ne sp̄ma eiciat. Tercio dicit q̄ si iacendo se ipsa dormierit: erit magis p̄ferens ad cōceptiōez. ¶ Vir per hoc melius retinebit sp̄ma. Quarto dicit q̄ si tūc mulier naribus trahat odora mēta bene redolentia sub forma fumigij vel alio mō cōueniēs erit ad ip̄regnatiōē: q̄ matrix gaudeat in odoriferis p̄ hec sursum z̄ det cuz recepto sp̄mate h̄ meli⁹ retineat. Odores igit ros. vel viol. vel in fumigij auiculas cyprj vel gallia muscata vñ lignū aloea: vñ semē iunij. ¶ Et suppositoria zē. ¶ In. v. p̄rio ait q̄ aī coitū suppositoria p̄be de gumis nō multū calidis sicut est bdellū z̄ ei similia collo mictis vel ano suta filr p̄ferunt ad ip̄regnatiōē sicut est istud. ¶ Bdellū myrrhe storacis aī. z̄. l. trita incorpēt cū melle qd̄ sufficit p̄fecte decocto. De gbus formetur suppositoria: vel longa pessaria: gbus sfioratur z̄ habilitatur matrix ad p̄mptius recipiendū z̄ ad melius retinendū sperma sibi inmissum.

c. Amplius 27. **M**o
 nit fin. can. non sunt ma
 le: q; nō sunt multū calē
 dū: q; tunc nō puenit lu
 dus pmissione vera. s. in
 quo emittat semen. Ipse
 n. haer. corrupti. s. spina.
 d. **E**t scias 27. **M**o
 nit tertiū can. 2 p. Sper
 ma. s. viri & mulieris: par
 uū. i. modicū: q; multo
 tiēs vir pmo incipit emi
 ttere vna partes: & postea
 aliam: mō vult dicere q
 debet fil. emittere totam
 quātrāre semis: in hora
 sua. i. tpe in quo ē mulier
 emittit. **E**rectiōe. s. to
 ta fil: per nodos mfcis:
 itelligit quādā iunda
 tiones colligi matricis:
 scilicet coll.

e Et si fiat 2ē. JMo-
nit aliūz cañ. 7 p3. Nota
q illa odoramēta debēt
fieri ante coitū: 7 non d3
esse nimis magnū odora-
mentūz q fit per nareo.

de partibus

C Amplius prolongent
 ludum &c.] C In secun
 da preibet q vir & mu
 lier dum coire intendit
 prolongent inter se pri
 usq se iungat ludum la
 sciuit: maxime vix muli
 er nō est male cōplexiōis
 acutoz humorū: sed frigi
 da & tarda ad cōplen
 duz coitū: sicut esse debet
 per naturā sana mulier.
 Scdo precipit q vir sua
 uiter & indolozose tāgat
 māmās femine & ipsi pe
 t illi vētre q vētre nōdū
 vuluū eius. Tertio pcpit
 ēctare: tūc pmisseri ei ve
 locus est magne delecta
 cois in muliere cōside
 rius oculi rubere incipit
 nes & in vōbis suis balburi
 Et tūc similiter illic emit
 interioz matris obuiās.
 Si tali moderamine q aer
 paratissima dispōne corrū
 redderet ad generatōnes.
 Ana viri fortasse pditur oī
 est in pzeptione sua infe
 trinsēco vel coartatū ab
 coire. Scdo id declarans
 osū os in trinsēcū matris
 tris exiit in virga nō strin
 ora sufficiēti adhareat cū
 one que est vehēmētiōis
 q nodi qescant oris mane
 & frequentia eius oīno
 super dorzūz facere eleua
 spaciū hōre cōpleto co
 uauiter surgat vir a mu
 lier in vuluūz. Scdo pci
 rat eam per hōile spaciū
 edit: sine hoc q se voluat
 gat: me spma eciāt. Ter
 tis pferens ad pceptiōez.
 Et q si tūc mulier naribus
 iunigis vel alio mō cōue
 nodouiseris phec surzūz tē
 igis ros. vel viol. vel in fu
 gni aloea: vñ semē iunip.
 tū suppositoria ppe de gū
 collo mictis: vel ano ipo
 e. bdellij myrrhe storacis
 decocto. De qbus formē
 tur & habilitatur matris
 in sperma sibi inmissum.
 eeee ij

Et de illis ꝛc. ¶ Ponit aliū cañ. ꝛ pꝛ. Nō odoret. Caromatica nimis fortia. In aquā calidā. sūn qua sint cocta aromatica. Deide. l. post illud: ꝛ illud hꝫ vꝛꝫ in muliere nō nimis cala. **b** **C**elmodus ꝛc. ¶ Ponit sūm modū curatiōis qui attēdit ad cās ꝛ nō ponit curā ad oꝛꝫ cām: sꝫ ad fidā: vꝫ ad maliciā cōpſonis in mēbris gñatōis mulieris: ꝛ debito situ mīcis: pꝛmo ponit curā male cōpſonis ꝛ cōpōnis mīcis: sꝫ ponit curā pꝛiculariter male cōpſonis frigide ꝛ hu. scda ibi **l** Et plurimū ¶ Pꝛio po nit curā cū puenit a ma la cōpſone: fo a mala cōpositiōe: fa ibi. **l** Et si fue rit ¶ Pꝛimo pp mala cōplexiōez calidā: sꝫ remit tit nos: fa ibi. **l** Et si fue rit ¶ Pꝛima est nota. Dꝛi modus aliū. s. curatiōis. Dubitat dicit eꝛgō cali dītatis postea dicit succis fridis: vꝫm qꝫ actu ve bent appꝛoximari calida ꝛ in potētia frida: aliter vult dicē qꝫ pueniūt fri gida. l. pꝛmisedo scēu ca lida: qꝫ nō vꝫ appꝛoxima ri simplici frida cū matrici fuit mēbrū nerosum ꝛc. **c** **E**t si fuerit cā ꝛc. ¶ Remittit nos p cura ma le pſonis fride ꝛ hu. ad illd ca. aliꝫtūlū iſerius. **d** **E**t si fuerit ꝛc. ¶ Ponit curāꝫ male cōpō nis: pꝛmo ponit curā qñ est idebitus sitꝛ oꝛis mī-

Jacobus

Secundo dicitur quod de melioribus auribus ad impugnationem facilius est ut ante coctum matris sumamigez cum calidis aromaticis cautela obfusa quod odor eorum non veniat ad nares: et fiat fumigium per trajectorium cum granis iuniperi prunis impositis: vel cum cinamomo vel gallia muscata: vel ambra grisea. Matris enim plurimum in his delectat: et se versus ea coiter inclinatur: quo fit paratio ad spermam virilem totum recipiendum. Tertio precipit canam longam sumere: cuius extremitas una oris matricis ante actum coitus suaverit imponatur: et altera ipsius extremitas iaceat in aqua calida tali moderamine: quod eius vapores matris recipiens intrinsecus ferat et indolores esse hunc modum preparationis: quod non pudet vesice et matricis calidum quidem amicum et determinare: frigidum vero aduersum et occidere: ut ait Hippocrates aphorismi v. aphorismi. xliij. Quarto si mulier cana uti non velit vel ipsam non habeat precipit ut se de ante actum coitus denudatissimam simul pudendo et clunibus supra pforatam sellam lenem ligneam cui vas aqua calida cum moderamine plenum supponatur: et illic permaneat satis longo tempore: deinde coeat.

Modus vero ꝛc. ¶ **¶** In. i. parte Principii istius ca. primo agit de cura sterilitatis a mala co-
plexione calida humorali. Secundo de illius cura in generali: cuius ca est
frigus cum excessiva humiditate: ibi. Et si fuerit ca humiditatis. ¶ Ter-
tio de cura sterilitatis ab ois matricis de proprio loco remotio: ibi. Et
si fuerit ca ipsa. ¶ Quarto a multitudine adipis: ibi. Et si fuerit ca multi-
tudo. ¶ Quinto a vterostitate: ibi. Et si ca fuerit vterostitas. ¶ Sexto a ve-
hemetia fecundationis: ibi. Quod si causa fuerit vehemetia. ¶ Septimo a stri-
ctura ois matricis: ibi. Et si fuerit causa strictura. ¶
¶ In. i. parti. dat auxilia tria contra sterilitate ex humoris vicio. Primum
est purgatio calidoru humoru per hoc medicamen h cholericis sint. Be. me-
dulle casie fistule mudate. 3. s. electuarij de succo ros. 3. ij. dissoluatur in. 3.
v. feri caprinis: et fiat dosis. Vel. Be. reubarbari electi. 3. ij. coquasset et tem-
peret in aqua endiuie cum granis. xv. spice nardi: et i. coctari paruo vi-
ni albi. Post fortiter expme in. 3. iij. feri capre puri: et in hoc dissolve ma-
ne. 3. i. vel succare rubee. 3. vij. fiat dosis que aromatizet cum cinamomo.
Et si sint adusti calidi humores et melancholici purgetur hoc pharmaco.
Be. floru borraginis et buglosse vuaru passaru mudatarum an. ss. i. soli-
culoz sene mudatoz polipodij quercini an. 3. ij. fiat decoctio pro vna do-
si: in qua dissolve catholicon. 3. i. pulueris sene. 3. i. fiat dosis. Secundu est
equare seu teperare lapsam caliditate gradatim cum cibis et potibus fri-
gidis sicut cum lactucis acetosa et portulaca violarijs et endiujs pificis
lisan squamosis cancris hordeato granatis acidis pomis aregie pificis
pisan fontis dulcis aqua. Tertiu est cerora teperate caliditatis vel potius
frigida facta de succis et oleis frigidis et muscilagibus matrici appo-
nenda sicut est istud. Be. succoz endiuie et cucurbitae oleoz rosati et violati
muscilaginumu pilu et seminis lint an. 3. s. incorporentur simul super len-
tum ignem quibus adde cere quantum sufficit: et fiat cerorum.
¶ Et si fuerit ꝛc. ¶ In. ij. super cura sterilitatis ab humiditatis et frigo-
ris excessu remittit nos ad hec que ipse dicturus est in vltima pre ca. pre-
sentis: vbi curam ipsius multu ample tractat. Nam sterilitas hec vt plu-
rimum impedit generationem.

Cet si fuerit causa ipsa etc. j In. li. p. iubet vñtosis curare facta sterilitate ab oris matricis dislocatione seu remotione de loco eius p. pto. De quibus vñtosis cap. fecit pñmi quarta ca. xxi. Debet autem fieri pro casu pñsenti sine cutis icñsione seu scarificatione & apponi parti que p. trarie fit parti ad quam declinat os matricis declinans fit appone de grece si ad finis- trum tendat; & eòuerso; quatinus retrahat in proprius locum os matri-

cis: sō qñ puenit defectus ex supfluitate pinguedinis totius tert. qñ pue
nit ex parte v̄tositatis: quarto qñ ppter siccitatē cōplexionis: quinto qñ ex
stricturā oris matricis: s̄a ibi. Et si fuerit s̄ertia ibi. Et si cā. q̄ta ibi.
Et si cā. quinta ibi. Et si fuerit p̄. Prima est clara. Remotio oris ma
tritis. s̄a loco suo: nota q̄ infra ponet curam quādo matrix non est in lo
co suo: ideo bene remittit Aul. predictis. i. que dicuntur.

tur exercitium: et subtiliatio cibi. Et dimittat balneationem humidam nisi cum aquis thermarum: et utatur euacuatione cum phlebotomia: et clysteribus calidiis et exiccatiuis calefacientibus: sicut est tyriaca et theodoricon. Et oportet ut dimittat vinum subtile album et utatur forti rubeo puro pauco. Et ex unctionibus bonis ad eas est mel album et oleum de lilio. ¶ Et si causa fuerit ventositas prohibens a bonitate firmationis spermatis curetur cum eis que sunt sicut diacuminum: et bibat anisum et semen apij: et precipue semen rute in aqua radicum: et pessaria facta ex eis. Et ex resoluentibus ventositatem sunt sicut castoreum et semen rute et semē agnicasti. ¶ Quid si causa fuerit vehementia siccitatis administrentur super eam clysteria humectantia et suppositoria de adipibus lenibus: et datur in potu lac et proprie lac caprinū et alibi debet humectantia: et supponantur adipēs leniētes. ¶ Et si fuerit causa strictura oris matricis oportet ut administretur in ea semper radius

tior fit dextra pars matricis ⁊ contrariario sicut predictum est.
 ¶ Et si fuerit ⁊c. ¶ In. iij. dat octo consilia contra sterilitatem ex multi-
 tudine adipis matricis ⁊ zirbi. Primum est qd mulier frequenter ⁊ fortiter
 seipsam exercitet: vt inde eius adeps paulatim decreseat ⁊ resoluatur. Se-
 cundum est qd regimen in cibis ⁊ potibus eius subtiliet: sic qd parce tra-
 tur cibis ⁊ potibus: ⁊ maxime siccis ⁊ demacrantibus. Tertium est qd bal-
 nea dulcis aque calide penitus dimittat: argent. n. adipem. Sed balneis
 thermarum salis sulphureis vel aluminosis bene pot vti: qm demacrat.
 Quartum est qd bis vel ter in anno phlebotomet vel de basilicio vel de me-
 dianis vt calor inuatus phlegma vnde fit adeps ⁊ adipē cōsumat nō mul-
 ti occupatus in modico pabulo. Quintū est qd sepe clysteria calida sicca-
 tia capiat sicut est istud. ꝑ. arthemese calamiti abortiati absinthij cen-
 tauree minoris añ. ℥. i. seminum anisi carui cymini leuistici ameos file-
 ris montani añ. ʒ. iij. fiat decoctio p. i. clysteri in qua dissolue hieperigree.
 Valenti benedictie mellis rosati colati añ. ʒ. ʒ. olei anetini quarti. ʒ. i. salis
 ʒ. i. fiat clyster quod adipē consumet. Sextū est sepe per os medicina su-
 mere calefacientes ⁊ delicatiusas sicut est tyriaca: cuius dosis sit. ʒ. ʒ. vel
 methridatuz: cuius dosis sit. ʒ. i. vel theodoricon: cuius qnti prima trac-
 ti. dat. v. descriptiones capitulorum. ix. x. xi. xij. xij. primuz horz noians the-
 odoricon magnū cuius dosim ponit aur. iij. cū aqua calida. Vel da horū
 quodlibet pro casu presenti cū aqua arthemese. Septimū est dimittere
 porū vini albi viciū aquosi qd phlegma multiplicas addit i adipē: ⁊ bi-
 bere vini purū paucū rubetū forte atqz vinosum qd addit in calore: ⁊ ad-
 pem psumit calefactione cū deficcatione. Octauū est ab extra matricem
 inungere cū melle albo mixto cū yrino oleo qd dicit oleū de lilio celesti
 ⁊ de ipsis accipe partes equales: ⁊ simul incorpora supra lentum ignem.
 ¶ Et si causa ⁊c. ¶ In. v. dat auxilia quinqz ptra sterilitatem ex ventosi-
 tate prohibēte sperma firmari in matrice. Primum est diacyminū: ex quo
 sumat mulier omni mane. ʒ. i. ⁊ ʒ. ʒ. ⁊ si nimis ex hoc caleat dimittat ad tē-
 pus: deinde reitteret. Secundū recipit seminum anisi ⁊ apij tritoz añ. ʒ. i. de
 quoz puluere bibat omni mane. ʒ. i. ⁊ ʒ. ʒ. cū. ʒ. iij. vini puri rubei. Tertius ē
 semen rute ex cuius puluere bibat mane. ʒ. i. cū. ij. ʒ. aqz radicis: cuius vne
 descriptiōes dant qnta. i. trac. ix. circa pncipit. Quartū est pessaria cōpo-
 sita ex istis mirci supposita sic est istud. ꝑ. seminum anisi apij rute pulueri-
 zatorū: añ. ʒ. ʒ. incorporantur cū quart. i. lapdanti remolliti in vino aroma-
 tico ⁊ formentur inde pessaria cū cauda que coopiantur tela tenuissima.
 Quintū ex resoluētibus grossas vicositates recipit castorei seminis rute
 ⁊ agnicasti añ. ʒ. ʒ. terat subtili ⁊ fiat puluis. De quo fieri pnt pessaria: vt
 pus: vl sinapizari mixt p vincta cū yrino olo: vl bibi. ʒ. i. cū vino vinoso.
 ¶ Et si fuerit ⁊c. ¶ In. vi. dat remedia. iij. ⁊ sterilitate ex vchemētia
 citatis semie ⁊ mircis eius. Primum est clysteria qd fortiter humectēt ⁊ ma-
 tricē ⁊ corpus: sicut est istud. ꝑ. folioz malue bismalue violarie atriplicis
 semis lint añ. ℥. i. fiat decoctio p vino clysteri qd dissolue medulle casie
 fistule mūdāte butyri rectris muscula gress pñij añ. ʒ. i. olei violati. ʒ. ij. fiat
 clyster sine sale. Scdm est filr suppositoria vel pessaria facta de lenitibus
 ⁊ humectantibz adipibz: sicut est istud. ꝑ. adipū caponis anseris anguille ⁊
 galline añ. ʒ. i. liqñant ⁊ colent fil ⁊ cū lana vultu aut ano sponant. Ter-
 tiū est bibē mane i scitūo sepe lac capni. Quar^m ē cōdere humectaria al
 hibegeget vt aqz pulloz ipiguatorz ⁊ caponū ⁊ galliaz ⁊ corz colaticia: ⁊
 scd3 repetit vt fort^r spumat. s. qd supponant anovl mirci lenitres adipes.
 ¶ Et si fuerit ⁊c. ¶ In. vi. dat auxilia. v. ptra sterilitatez ex oris matricis
 superflua stricatura. Primum est sepe collo matricis impellere radium de
 stanno

Cap. IX. Trac. p. lmi
 CE plurimum t. Monit curam qñ sterilitas puenit a cā frigida & humida: & ponit multas curas & diuersas: & patent. Que bibuntur. f. de medicinis calefacientibus & exsiccantibus que debent administrari post purgationem: ponitur alaba: quod est frigidum vt refrenet caliditatem aliarum medicinarum. Secatur am. f. eboris: quia ebur tritum. Nacta. f. colum: aliter idem blacta bisantia: de testiculis. f. de satirione: parission

Jacobus

flāno rāte lōgitudinis qñ ad os intrinsecus mīcis pueniat & latitudinis qñ ipm dilatet indolore & paulatim addat in grossi- ciem eius. Scdm est vngere sepe mīcis os & ipm collū lenitiuis vngue- tis sicut arūgīs porci re- cētibus oleo de lilio me- dullis cerui bouis & vi- tūli musclagibus lini & fenugreci. Tertium est in tina dulcis aque cali- de sepe balneari. Quar- tū est multoties comede- re caules coctos i brodio pingui gallinarū bouis aut vitulū: matricē enim & os eius magnificant. Quintū est frequenter mi- nistrare in esum apū cy- minū anisum feniculū & eis filia: sicut pip carui qbus dilatant & aperiu- tur vie inferiores vesice & matricis.

Et plurimū.

C In v. pte pncipali istū us totius ca. dat diffuse curam facie sterilitatis a frigiditate & humiditate excessu: qñ septus fit. Et medicine ille que impre- gnare faciūt: iuuat quia minuit: aut auferit cās huius sterilitatis. Et pū- mo agit de cionibz hūc- casui ppijs. Scdo de ca- lidis pfectibus que bi- bunt ad hunc: & de pfer- tibus a pperare: ibi. Et ex eis que pferat de pe- sarijs et his que matrici supponunt: ibi. Et de pessarijs est illud. Quar- to de fumigijs ad matri- cem: ibi. Et ex suffumi- gationibus.

C In pncipali pte qñ in hac sterilitate non est excusatio a tribus ge- neribus euacuationum humiditatum excedentius. Prima fit cum hie- ris fm hunc modū. R. hiecepigre simplicis. 3. vi. vel hiece ruffi. 3. iij. dis- soluantur in. 3. iij. aque mellis tepide: & mane bibatur pro vna sola dosi. Secunda est acuta suppositioia sicut sunt ista. R. turbich albi. 3. s. pulpe cologintide. 3. iij. salis gēme. 3. ij. terantur & incorporantur cum sufficiē- ti melle pro conficiendis tribus suppositorijs. Tertia est clystheria purga- tiua pblegmatis: sicut est istud. R. bletarum mercurialis absinthij men- te cicerum rubeorum añ. 3. i. seminum anisi aneti feniculi cymini carui añ. 3. iij. agarici turbich añ. 3. ij. hyssopi sicce. 33. albi añ. 3. i. fiat decoctio in qua dissolue hiecepigre benedicta mellis rosati colati añ. 3. iij. olei aneti añ. 3. i. salis. 3. i. fiat clystheria.

C Et ex eis que rē. J In secūda pmo laudat confectiones quatuor ca- lidas in potu sumendas. Prima est mithridatiz: de quo mane detur pō- dus. 3. i. cum. 3. ij. aque arthemese bis in septimana. Secunda est tyriaca: de qua mane detur semel in septimana pondus. 3. s. cum quart. 3. aque arthemese. Tertia est theodoricon: cuius descriptionem dat quinti pū- ma tracta. ij. dosi vero magni est aut. iij. cum. iij. 3. aque mellis tepide. Quarta est medicamen alkekengi: cuius descriptionem dat quinti pū- ma tracta. primo: ca. lxxij. Sed eodem tracta. ca. lxxij. describit alkekelen- gi quod magis attinet presenti proposito. Consequenter tāgit tria que bi- bita impregnari adiuuant a tota proprietate. Prīmū est hōia coitus vel parumper ante dare in potu. 3. ij. vine elephantis femine infecūde: iuuat enim mirabiliter ad impregnationem. Secundū est dare ei priusqz coeat 3. i. in potu ferrature eboris seu limature eius cum. 3. ij. aque arthemese. Nam confert in promptu seu pncipaliter impregnationi. Tertium est semen hleris montani vocati hileros: de cuius puluere bibatur. 3. i. cum duabus vncijs aque arthemese: et enim ad casum hunc casum & expe- ritur: datur in potu cum aqua pecudibus femellis vt in his generatio- nem multiplicet.

C Et de pessarijs est illud rē. J In tertia memorat pessaria decem & se- ptem ad impregnationem valētia & notat vnum. Prīmum est illud quod fit ex oleo balsami pncipaliter lane & vulue imposito: vel ex oleo de ben- dicto muscelino: vel tyrio oleo: quod de lilio vocat: qñ de lilio celesti con- ficitur: vel fit pessarium de tribus his simul lane pncipaliter. Secundū pessariū fit ex napta nigra pncipaliter lane & vulue imposita: napta gre-

l. cinamomum: post mundat catonem. f. menstruū: ponitur oleum vso- latum vt refrenet alias medicinas. Stercoris eius. leporis. De testicu- lis vulpis. f. satirion. Adib. f. lupi. Et gallia. f. muscata. In lana celesti: idest lana succida: & debet Ablui: quia succitas prohibet fieri incorpora- tionem debitam medicinarum: oleum rosatum: vt refrenet alias medici- nas rē. Decoquatur: scilicet in aqua rē.

ter suppositio stercoreis eius: & supposi- tio fellis gazel masculi fm qñ dicitur: et proprie si ponatur cū eo aliquid de testi- culis vulpis. Et similiter suppositio fi- mi eius: & suppositio fellis adib & lepo- ris & leonis pondere tertie. 3. i. Collyri- um bonū: spica & crocus & mastix & myr- rha & gallia & castoreum cū oleo nardi- no. Et iterum sumantur myrrhe. 3. iij. & yreos & fini adib amborū añ. 3. ij. prepa- retur ex eis pessariū simile glandi & sup- ponatur et iteretur in omnibus tribus diebus. Et iterum mel colatum & serapi- num & bdellium & oleum de lilio. Des- sarium bonum croci amomi spice melli- lori omnium añ. 3. iij. & f. folij & cordu- meni amborum añ. 3. i. adipis anseris & vitelli ouorum amborum añ. 3. ij. olei nardini. 3. s. supponatur post balneatio- nem in lana celesti tribus diebus reno- uando omni die. Et iterum sumantur al- lii sicci & humidi & effundatur super ip- sa quantum ipsa sunt de oleo rosato: aut sisamino: & decoquantur donec in deco- ctione dissoluatur & recedat aquositas ex eis et supponatur cum lana: est enim mirabile bonum. Et quandoqz indige- tur ante vsum pessariorum clystheribus cum re aliqua in qua sit virtus pulpe co- loquintide: quare educat humiditates. Aut supponant in vulua sua quod est si- cut gumma sarboris mastice: & educet ex ea humiditates. C Et ex suffumiga- tionibus sunt troisci facti ex myrrha & storace & baccis lauri & fiat ex eis suffu- migatio omni die. Et iterum nux cypres- si & arsenicum rubeum conficiantur cum

gazel masculini sexus qñ assimilatur siluestri capreolo: de quo. 3. i. p dosi suppone cū. 3. i. satirionū seu testiculorū vulpis cū lana aut bombace. Un- decimum est finus gazel similiter suppositus. Duodecimum est suppone- re cū lana aut bombace. 3. i. fellis adib. f. lupi: vel fellis leporis: vel fellis leonis. Tredecimum est collyriū bonū qñ recipit spice nardi croci mastice myrrhe gallie muscate castorei añ. 3. i. terant & incorporant cū. 3. s. olei nar- dini & bombaci similia vulue intromittant ad modū collyrij. Quartū de- cimū est pessariū qñ recipit myrrhe. 3. iij. yreos fini adib. f. lupi añ. 3. ij. terant & incorporant cū pauco vino aromatico: & fiat pessaria similia glā- dibus & de triduo in triduo supponat vni eoz. Quintūdecimum recipit mellis colati serapini bdellij olei de lilio añ. 3. s. incorporant simul: & imista lane vulue intromittant. Decimū sextū est pessariū bonū quod. 3. i. croci amdi spice nardi melliloti añ. 3. iij. & f. folij cordumēti. f. carui agrestis añ. 3. i. adipis anseris vitelli ouañ. 3. ij. olei nardini. 3. s. incorporant fil: & sup- ponant post balneationē lane celesti. f. azulei coloris subita per tres cōti- nuos dies quaqz die nouū intromittendo pessariū. Decimū septimū est suppositio allij sicci & hu. sup que effundatur olei ros. vel sisamini qñm ipsa pōderant & tādū coquant donec dissoluant & ab his recedat & resol- uatur eoz aquositas: & supponatur matrici cū lana: fert enim mirabiliter ad impregnationem. Tandē notat in parte ista qñ qñqz opus est ante ex- hibitōes pñctorū pessariorū administrare clystheria recipiētia rem aliquā in qua sit virtus pulpe cologintide vt in hiera ruffi est: & hiera archigenis vel i decoctio clystheris ponat pulpe cologintide. 3. s. clystheria vō purgati- uū pblegmatis iam pdescriptum pñcula pma huius ante pñis. Et ad educēdū pblegma a matrice pñcipit & supponere in vulua gūm qñ distil- lat ab arbore mastice: nam humiditates ex matrice educit.

C Et ex suffumigationibus rē. J In. iij. describit fumigia qtuor qñ steri- litatē a frigiditate & hūiditate. Prīmū per troiscos sequētes efficit. 3. s. myrrhe storacis calamitē baccay lauri añ. 3. s. terant & incorporant cū pau- covino aromatico: & inde forment troisci pñderis. 3. ij. Et postqz mulier a suis mēstruis emūdata fuerit vni quaqz die pñnis imponat: per cā- nulas fumū eius recipiat: cuius extremitas vna sit in vulua: & altera sup- os vasis in quo facit troiscus effumans. Scdm. 3. s. nux cypresii arsent- ci rubei añ. 3. i. trite incorporantur cū storace ligda fiantqz troisci pñde- ris vniis. 3. & post mēstruorū mundificationem suffumigetur vniis quo- tidie tribus diebus continuis cum traiectione. Tertium. 3. s. myrrhe sto-

De partibus

ce est petroleo hūc aspal- tū: vt ait Jāñ. in suis sy- nonymis sup verbo na- fra. Tertium fit ex adipe anseris lane incorporato & vulue intromisso. Quar- tū. 3. s. vngularum aro- maticarū. f. blacte bisan- chie. 3. ij. muschi. 3. s. spi- ce nardi cypri aneti oxi- gani nenuce. f. ameos hy- sopi sicce bdellij testiculo- rum vulpis. f. satirionū añ. 3. ij. conterantur oia simul & lane intermixta vulue imponant. Quin- tū valens mirabiliter ad impregnationem est dāse- saban. De quo dicit pñ- cepti qñti. f. trac. iij. c. de- trisera maior: qñ est gra- na alkikil: & grana alkikil sunt siluestria grana- ta: sicut Jāñ. & Sundi. asserunt. Et hec trita et supposita cōferre pñt ad impregnationē siccādo os matricis & pñstādo retentiūm spūs. Ser- tum. 3. s. nucum cypresii baccarū lauri gallie mu- scate amomi folij cordu- menti. f. carui agrestis añ. 3. i. terant subtili & sup- ponant cum lana aut bō- bace. Septimū ex omni calefactiuo fit pñe pñpti- eo sicut ex vernice & ma- stice & thure vel cortice thuris tritū & suppositio cum lana aut bombace. Octauū est coaguli ma- trici suppositum pñte le- poris ita. 3. s. coaguli le- poris olei cōis vel viola- ceti añ. 3. s. miscantur la- ne & supponant. Nonū est stercois leporis tritū & suppositus cum lana aut bōbace. Decimū est fel-

alchunchoe. i. emendar bndis

Quartūdecim

Confundant oculi: qz multo nutrimento indiget fetus. Minuuntur pupille ex minutione spūs visibilis. Nō citrinat fīm plurimū. Albedo oculo rū. nō efficit multū citrina. **b** **C** Et qñqz rē. **J** Infert vñū cāi. rē p3. **c** **C** Et qñqz rē. **J** Donit signūz: rē p3. Dilatantur. i. coloris: nota qd cā itoz est multitudo materierum qñqz. i. qñ malus sanguis transmittitur pro nutrimento fetus: et mulier attrahit bonum nutrimentum pro se. **d** **C** Et in pluribz rē. **J**

Donit aliud signūz: rē p3. **C**onuersio. i. coloris boni. **e** **C** Et dūz ipregnat rē. **J** **Donit cāi. tres: scda ibi** **J** Et filr. **J** tertia ibi. **J** Et filr. **J** Dicit pmo qd cum puella impregnatur ante. xv. annos rē. **f** **C** Et filr rē. **J** **Donit aliud cāi. Primo hoc: fo** **verificat: Fa ibi. Inter-** **ficat. J** **Prima est clara.** **Iste est apbo. xxxi. v. par-** **tacula. Mulieri in vtero** **habenti rē.** **g** **C** Interficat rē. **J** **Donit tres cāi: scda ibi** **J** **Et ex hoc. J** **ibi. Et** **ex hoc. J** **Primo arguit** **hic febris acuta inducit** **dispones itolerabiles in** **fetu ergo rē.** **h** **C** Et ex hoc rē. **J** **Do** **nit alias cāi: rē dicit qd** **cā est: qz tūc fetus nutrit** **malo nutrimento. Do-** **do hoc est cā abortus.** **i** **C** Et ex hoc rē. **J** **Do** **nit alias cāi: rē dicit qd** **tūc febris acuta inducit** **ablatio nutrimenti in se**

Et quandoqz pfundantur oculi eius: et **mollificantur palpebre eius: et acuitur** **aspectus eius: et minorantur eius pupille:** **et ingrossatur eius albedo: et nō citrina-** **tur fīm plurimū. Et necessaria est altera-** **tio coloris et euentus impressionez egre-** **dientium a natura: qñ: sō sit in pregnan-** **te ex masculo minus: et in pregnante ex** **femina plus. Et quandoqz impregna-** **tio sedat dolores dorsi et ancharam pro-** **pterea qz calefacit ea matrix et cum pa-** **rit redeunt. Et quādoqz alteratur cor-** **pus eius ab eo quod fuit: quare dilata-** **tur et citrinantur super ipsum vene eius** **et virides fiunt. Et in pluribus disposi-** **tionibus accidit pregnantibus vt molli-** **ficentur earum corpora in principio re-** **tentionis menstruoꝝ et augmento eius** **quod de ipsa retinetur vltra illud quo** **indiget embrio propter paruitatem em-** **brionis et debilitatem eius a cibatione:** **deinde cum magnificatur embrio ciba-** **tur illa superfluitate: quare fit cōuersio** **et sedantur accidentia retentionis eius.** **C** Et dūz impregnatur puella que nō **dum consecuta est. xv. annos timetur ei** **mors propter paruitatem matricis. Et** **similiter est dispositio illius cui ex ma-** **gnis aduenit febris acuta. Interficat** **si fetus ex hoc qd facit possidere de ma-** **licia complexionis cum ipse sit debilis**

Jacobus

Quartidecimum est qz **pregnatio interdū pfun-** **datur oculi cum male se** **nutrit: et non satis come-** **dit p se et suo fetu. Quin-** **tūdecimum est qz pregnā-** **tio palpebre mollificat** **ex vaporū abūdātia quā** **feritur ad eas ex mēstru-** **o retentione et supfluitati-** **bz fetus: vel latē ad cerebrū super eas recidit. Decimūsextum est qz pre-** **gnatis aspectus acuitur: cuius causa est minoratio pupillaz: vnde fit acu-** **tio radius visibilis. Decimūseptimū est minoratio pupillaz: ex vñue tu-** **nice relaxatione cui pupilla infidet. Decimūoctauū est qz ingrossatur al-** **bedo oculoꝝ vaporibus mēstrui quibus ipsa implet. Decimūnonū est** **qz fīm plurimū non citrinat impgnatibus albedo oculoꝝ cum retēta mē-** **strua in phlegmate abundat: qd sepius cōtingit. Sed tūc citrinat albedo** **oculoꝝ cum mēstrua retēta sunt cholericā vel cholerizant sicut in. xii. si** **gno predictū est. Cligesimū est qz in pregnatibus corporis et vultus color** **necessario modo aliquo alteratur a retētis mēstruis et supfluitatibus fe-** **tus et diuersimode fīm diuersitates retentop. Cligesimūprimū est neces-** **sarius euentus in pregnatibus oibus rerū egredientiū a natura sicut do-** **lor: grauitatis mēbroꝝ: alteratio appetitus: mutatio coloris et istis simi-** **lia: licet in pgnatibus ex femina magis dicte res eueniat: et in pregnati-** **bz ex masculo minus: qz fetus masculus est matrici graciosus leuior et ca-** **lidior. Hic princeps inferit vñū notabile qd pro signo haberi pōt: rē qz** **dolores dorsi et anchary in nō pregnatibus qñqz sedāt in pgnatione:** **sic qz pgnas eos nō sentit durate hac impregnatione et post partū dicit** **redeunt dolores. Causa vō cessatio horū ab impregnatione est: qz ma-** **trix fetu calefacta dorsi et anchas calefacit et ab eis resoluit mās dolo-** **ruꝝ precipue si fetus masculus fuerit. Cligesimūsecundū est: qz pgnantis** **corpus alterat ab eo qd fuit anteqz ipsa impregnaret: sic qz dilatat seu tu-** **midū fit: et vene eius citrinant aut virides fiunt fīm qz mēstrua et alia retē-** **ta diuersificant in suis coloribus et corruptionibus. Cligesimūtertū est** **qz mollificatio corporis fīm plurimū pregnatibus accidit in principio retē-** **tionis mēstruoꝝ et augmento illius qd de mēstruis retinetur vltra illud** **quo fetus vel embrio indiget pro sui nutrimento: qz tūc paruus et debilis** **indiget seu pua cibatione. Et postea qñ maior fit embrio tūc cibā illa sup-** **fluitate sanguinis retēti et fit cōuersio pregnatis ad melius et sedātur ac-** **cidentia que ex ea proueniebant cuz non ea fetus alebatur vt corporis gra-** **uitas et mollificatio sedus appetitus et vultus discolor.**

Et dū impregnatur rē. **C** In. iij. refert ipregnatio **nes. iij. verēdas et piculo** **sas. Prima est in puella que nondū attigit annū qñtūdecimū. Nam ma-** **trici paruitas et oris ipsius ac colli strictura valde difficilē et dolorosissi-** **mū efficiunt partū: vnde timet mors. Secūda est illius ex magnis femi-** **nis cū iam impgnate febris supuenit fortis et acuta. Nam ferti interficit.** **Primo ex mala calida febris diuersa quā fetui proutinus inferit et debi-** **lis existet et tener sicut ros nō sustinet eam. Scdo qñ febris hec corrūpit** **nutrimentū fetus. Tertio ex pte cōplexionis eius. i. pgnatis que febre cor-** **rūpit. Quarto qz qñ non nutritur mater: sed viuit tenuiter vt febris ex-** **git alimentū fetus inde minorat et debilitat. Cum mulier pro se et suo fe-** **tu satis cibū accipit ipsa debilitat non valēs intēdere simul digōm tāti et** **bi assumpti et resolutioni febris et causē eius. Juxta id Hipp. apbo. v. apb.**

tum: hoc est cā abortus: hoc p3: qz nō potes dare multū nutrimento: qz au- **geres febrē nec paucū: qz tūc nō nutritet sufficiēter fetus. Ipsa. i. matrix.** **k** **C** Et filr rē. **J** **Donit. iij. cāi. Scere vō. i. apha cholericū: qz erisipila.** **l** **C** Et qñqz rē. **J** **Donit signa a causis extrinsecis: Fa ibi. Et iterū. iij.** **ibi. Et filr. J** **Partes patet. Prīmū est expimētū Hipp. v. pti. apbo. apbo.** **xl. fiat aut hoc ex melle crudo et nō decocto. Sz tu. d. quō habeo signifi-**

non tolerans illud. Et ex hoc qz nutri- **mentum eius corrumpitur et ex parte cō-** **plexionis eius. Et ex hoc qz cum mater** **non nutritur debilitatur nutrimentum** **fetus et cuz nutritur debilitatur ipsa. Et** **similiter cū accidit in matrice eius apo-** **stema calidū. Nam si est phlegmon: tūc** **quandoqz speratur cum coraro euasio** **fetus et matris. Sere vero est malū val-** **de. C** Et quādoqz cognoscitur dispo- **sitio impregnationis per experimenta:** **de quibus est vt in potu ventur de aqua** **mellis in hora dormiendi. ij. 3. cum tan-** **to pondere aque pluuiālis permixta et** **videat an punctionem sentiat an non.** **Et causa quidem in illo est retentio in-** **flationis cum communitate intestino-** **rum: licet medici mirētur de hoc. Et est** **expertum certum nisi consuetis potare** **illud. Et iterū laborer ieiunio in die:** **et in sero inuoluatur pannis: et suffumi-** **getur a libello et traiectione cū suffumi-** **gio. Si ergo egrediat fumus et odor ex** **ore et naso: tunc ipsa non est pregnans.** **Et similiter experitur cuz vacuitas est** **supponendo allium et dormiendo super** **ipsum et cōsiderando an inueniat sapo-** **rē eius et odorē ipsius in ore an nō. Et o-** **ex eo qd dicemus in ca. signoz masculi-** **nitatis et femineitatis de suppositione** **aristologie cum melle et intromissione.**

pregnatio cum qua est apha calidū in matrice: qd si phlegmon fuerit quā- **doqz sperat euasio fetus et etiā matris: maxime dū phlegmon nō est mul-** **tum ardes nec magnificatus et incedit via resolutionis nō suppuratōis:** **raro tñ a morte euadit vterqz. Quarta est impregnatio quā sere associat** **in partibus matricis et est malū valde irremediabiliter mortale. Sere in** **quit pnceps quartū. iij. trac. l. ca. xij. est pustula parua lata sicut vesice ad** **aliquatūla da bibere: et si quidē toriones circa ventrē habuerit cōcepit: si** **vo nō minime. Princeps vō hoc ita verificat expimētum dices: causam** **esse toriones ventris retentionē inflationis seu vōsitatis cum cōmun-** **tate intestinoꝝ. i. colligantia quāz intestina habet cuz matrice plena que** **cōpimit ea et nō sinit libere grossas ventositates a potu genitas deorsūz** **erūpere. Et licet medici multi de hoc mirentur certū tamē et expertū est:** **prerqz in illis que consueuerūt dictū potum bibere. Secundūz experi-** **mentū est qz mulier tota die ieiunet: deinde sero pānis inuoluatur taliter** **qz odor deorsūz adhibitus ab extra nō veniat ad nares ipsius: et sumi-** **getur fumigio aliquo sicut ligno aloes prunis imposito vel grantis sumi-** **peri a libello. i. a vase idoneo pro fumigio faciēdo cuz traiectione seu cā-** **nula ferēte suffumigationez intra matricē. Et tunc si transeat odor fumū** **qñ per interiora vsqz ad os et nares inde significatur qz nō est pregnans** **quoniaz cum fumus per matricē transeat per hoc designatur qz nō est** **clausa sicut claudū solet in impregnatione. Inquit Hippocras apbo. i.** **gnta apbo. i. v. Mulier si nō acceperit: velis autē scire si cōcipiet conte-** **gens cā vestimentis suffumiga eam deorsūz aromatis: et si liquidē trā-** **sire videatur odor per corpus ad os et nares cognosce eam: quoniz ea nō** **ppter se nō generat: idest cōcipere nō impeditur ab oppilatione matricis** **eius cum per eā libere fumigū transeat. Tertū est supponere allium et im-** **ponere vultū dū mulier a cibo vacua est et dormire desuper: deinde attē-** **datur si post somnū sapor et odor allij in ore et naribus inuēti fuerint aut** **nō: si inuēti fuerint nō est impgnatio: qz matrix nō est oppilata sicut in** **pregnantibus solet claudū et oppilari. Quartūz experimentum qd latius** **expimet ca. xij. trac. pñtis quod est de signis masculinitatis et femine-** **itatis est vt aut. vnus aristologie tritus et pfectus cū tanto eius mellis la-** **ne viridi incorporetur et sic supponatur mane in ieiunio et supposita ma-** **neat vsqz ad meridiē sine comedendo. Et si mulieris salina dulcescit cō-** **cept masculum: et si amara fiat cōcepit feminam: et si non salina sapor im-** **mutetur ipsa non concepit. Non huic credo experimento.**

De partibus

lvi. Quicunqz in vtero **hñtea a febris capium** **tur et fortiter calefiunt si** **ne occasioe manifesta ge-** **nerant difficulter et picu-** **lose aut abortiūt periculi-** **tantes. Et rursus ibi ait** **aph. xxxi. Mulier i vte-** **ro hñti ab aliqua acuta-** **ruꝝ egritudinē accipit** **mortale ē. Tertia est im-**

Et vrina et. Donit signa ab vrina et ponit aliqua: ptes patet. Et citrinitas est caliditas mebroz gñationis cōcāta renib' filr. Coctū et. qd supfluitates gñe retinent pure. i. clare: itē ista grana sunt corpuscula q' causant ex vteofitate mixta: et dixit magister: qd istud est optimū signū: et p'ca est humiditas sanguinea que refudat a m'rice. Et pturbat. i. vrina.

Ausa.

Supius po sunt signa ipregnationis. Hic ponit cas masculinitatis: primo cas: fo signa masculinitatis et femininitatis: pa ibi. Die gnās. Vrīa in tot quot causas ponit ptes legendas patebit: prima p. Et pro q' spissioris. i. dēpho ris qui. i. ren: dexter ē calidior. i. q' sinist' r. Item p'pinq'uitas epatis ad renem dextrū facit ipsum esse calidiorē alio: q' va sa spermatica ramifican tur a venis epatis: itēz si esset hīs vepementē caliditate renū et magis in sinistro q' in dextro: tūc nō esset sic. Et simi liter. i. sit masculi genera tio: et in pte sua. i. grum ad modum cōplexionis. Sed tu. d. quāto sperma mulieris est calidius tan to plus h'z potētiam sup sperma viri ergo magis v'z esse femelle generatio ergo non est generās ma sculum h'is caliditate se minis. In oppositum est Aus. cū dicit et filr spma mulieris in pte sua. i. qd sit calm. Rō est: q' q'zto spma est calius tāto ma gis est dignū et magis aptū gñare masculū. Ad argumētū oppositū quā to magis sperma mulieris et. negat aīo: tu. d. plus h'z de fortitudine et. verum est passue et nō actiue: q' sperma mulieris nō pcurrit nisi passue.

Et vrina qdē pregnātis in pncipio pgnationis est citrina ad subalbedinez declivis quasi sit corū in ei' medio spar sum. Et significat pgnationem vrina pu re substātie sup quā est qd est simile nu bibus: et p'prie qñ in ea sunt sicut grana ascēdentia et descēdētia. In fine aut im pregnationis qñq' apparet in vrialib' eaz rubedo in loco quo apparuit in pncipio impregnatiōis subalbedo. Et qñ mouetur vrialē pregnātis et conturbat tunc est in fine pgnationis. Et qñ non pturbatur est in principio pgnatiōis.

De causis masculinitatis. Cap. xi.

Ausa masculinita

tis est spma viri: et caliditas ei' et abundantia ipsius: et conveniētia coi tus in hora mūdificationis eius: et puo catio spermatis ex dextro: qñ est calidi us et spissioris substātie et sumit ex rene dextro: qui est calidior et altior et p'pinq' or epati. Et filr qñ cadit in dextro ma tris. Et filr sperma mulieris in p'prie

Jacobus

Et vrina et. C In. v. dat signa. vii. ipregnationis accepta ab vrina: vt et ponit. i. scda sum. ij. doc. iij. de vrialis pgnatiū. Prīmū est q' pgnātis in ipregnationis eius pncipio vrina citri na est cū declinatione ad subalbedinez: q' tūgēs cholera nō h'z libet cum vrina exiit: matr. n. plena vesica cōpūmit et ipsius collū. Scdm est q' in hac est veluti corū sparsum carminatū forte p' aliqd immāsisse vulue de virilī spmate vel de humiditate quasi saluati qd cū vrina effluit. Tertius est vrina pure sube: q' nil cū ea de matrice effluit sup quā est aliqd sile nu bibus p' digōis dimīnutionē que deorsum sedimen descendere phibet. Quartū impgnationē p'prie significās est cum in hac vrina quasi grana ascēdūt: et postea descēdūt. Iuxta id Egidij lib. de vrialis. Innuis gutta regnare p alba minuta. Si mulier fuerit nō alterutrz tibi deest. Quin vel pceptus affit vel lāguor ineptus. Quintū est q' frerdū in ipregnatiōis fine rubescūt vrine: sicut subalvide in ipregnationis pncipio appent p' mās aliquas rubeas refudare interdū de p'ribus matricis ad vias vrine. Sextū est q' qñ pgnātis vrina mouet in vriali et pturbat: tunc ppe est finis impregnatiōis: q' pturbatio significat aliqd de his que in matrice clausa sunt moueri: et aliqd ad vias vrine tendere qd pturbat vrinaz. Septimū est q' si pgnantis vrina mora in vriali nō pturbatur: tunc est impregnatio circa pncipituz: in quo sunt vrine pure substantie.

De causis masculinitatis. Capitulū. xi.

Ausa et.

Et regio frigida et. C In hoc. c. pmo agit de pncipalibus causis masculinitatis. Scdo de coadiuantibus ad ea: ibi. Et regio. Tercio de dictis quouidaz sup his: ibi. Et dicit. Quarto de equalitate sanguinis pgnantis et masculo: ibi. Et sanguis. C In. i. pte tāgit. vii. cas masculinitatis. Prima est spma viri dūz bñ d' gestū est in qñtitate sufficiēs vīcēs muliebri. Scda est spmatis virilis ca liditas nō nimis excedēs supra cursum nature ad quā psequitur fortitudo et ututis: itaz imutative q' iformatiue viri. Tertia est abūdātia ipsius: vnde fit vt vincat spma femineū in masculinitate. Quarta est: factus coitus in hora idonea ad ipregnationē: puta post q' mulier bene mūdāta est a men struis ipsius. Mā tūc in matrice non est q' ipediat a masculinitate. Quin ta est q' puocet vir descēsum spermatis a dextro eius teste sepe fricādo cū cum suauitate: et stringēdo sinistru in actu coitus et inclinādo se sup dex trū latus plus in hora coitus. Nam a dextro teste spma calidius et dige stius descēdit. Sexta est qñ cadit sperma viri in dextrā matricis cellulas. Iuxta id Hippo. apho. xlviii. Fetus qdem maris in dextre: femine vō in sinistris magis. Septima est quando muliebri sperma pmanet in suis p'prietatibus: puta minus calidū: minus digestū et aptius pati q' agere et formari q' formare et in pte sua: v'z dextra que masculinizat fin plimuz.

Et regio frigida et. C In. ij. refert. iij. causas iuuātes ad marium generationē. Prima est regio frigida: sicut scotia: vel anglia: cuius incole sunt interius calidi bene digerētes: fortes animosi ppter forte frigus sue regiōis vīcēs ipoz nālem calozē: ipsum fortificās per antiparitasim quo fit vt abudent in spermate digesto. Secūda est tēpus frigidū vt est hyemale ppter causam

tuz austrinus iuuat ad femineitātē: ratio est: q' mēbra nālā sunt calidiora in regione frigida et vte meridionali: ergo erūt masculī: assumptū est clarū. Tōsequētia tenet de se: et ideo hoies nati in regione calida sunt vi les: et tristes: sicut sunt sarraceni tartari: et aliqñtū itālicū: et in frigida regiōe nati: est opposituz sicut sunt alamani: anglici: saxones q' sunt hoies fortissime cōplonis et audaces et iusti animi multū bellicosi tpe belli et ira

tatibus suis et in pte sua. **Et regio frigida: et tēpus frigidū: et vteus septi trionalis adiuuat ad masculinitatem: et ptariū ad ptariū.** Et filr etas a doles cērie absq' pueritia et senectute. **Et dicit qdam q' si currit a dextro viri ad dextruz eius masculinat. Et ex duob' si nistris femininat.** Et si currit ex sinistro eius ad dextrū ipsius erit femina masculina. Et si ex dextro eius ad sinistru ipsi us erit masculus femininus. **Et dicit qdaz de illis qui prudētes sunt q' pgnatio a die ablutionis est cum masculo vsq' ad quintuz: et cum puella vsq' ad octauū: deinde est cum masculo vsq' ad vndecimū: deinde est cum hermophro dito.** Et sanguis pgnantis cū masculo calidior est plurimum q' sanguis pgnantis cum femina.

De signis masculinitatis et femi nitatis. Capitulū. xij.

Regnās habens masculū est melioris coloris:

Regnās et. C Donit signa masculinitatis et femineitatis: p' masculinitatis: fo femineitatis: fa ibi. Signa aut. Vrīa in tot quot ptes patebūt: pma p. Sed tu. d. nō videt verū: et arguat sic in muliere pgnate masculo generant plures supfluitates pter naturam: ergo est magis grauius et.

De partibus

simile illi que de frigida dicta est regione: vteus enim hyeme calidissimi sunt natura: apho. i. apho. xv. Tertia est boreas et est ventus frigidus veniens a septentrione et est occasio masculinizationis: quoniam p'orat inna tus calozē et digestionē oēs. Inquit Hippo. apho. iij. apho. xvii. q' cōstī turīdes boreales corpora qdem p'stituūt fortia et bene mobilia et bene co lorata. Hic inserit regulā q' ptariū iuuat ad cōtrariū. i. regio calida tēpus estatis et ventus australis iuuat ad femineos fetus p'creandos. Quarta est q' etas adolescētie supra puericiā et etiam iuuētus citra sene ctutē coadiuātes sunt ad masculinitates. Nam calor innatus in his est fortissimus et digestionē oēs vīgorose. Et licet multi sint etiā in pueris et bene digerāt nō tñ sunt adhuc in eis cōpleta generationis mēbra et nu trimēti hōz magna pars pueritū ad augmētum cor. Et per adolescētes hic illos p'prie debes intelligere qui inter. xx. et. xxy. annos cōmēntur.

Et dicunt et. C In. ij. refert. iij. regulas quas qdam dode runt sup causis sexus. Prima est q' si sperma virile descēdat a dextro testiculo et recipiat in dextra parte matricis: tūc masculinizat. Scda est q' si de teste sinistro sperma viri defluat in sinistru vteus: tunc feminizat. Tertia est q' si sperma viri defluit a sinistro teste et recipiat in dextra matricis ipsam masculinā generabit feminā. Quarta est q' si viri sperma decurrat a dextro testiculo in latus sinistru: tunc ge nerabitur masculus feminus. Et iste regule fundant in hoc q' dextri te sticuli spma est calius et magis digestus: et inde est aptius ad masculinā dū. Et dexter matricis venter est calidior et aptior vt fiant in eo masculi.

Et dixerūt et. C In. iij. recitat. iij. regulas sup causis sexus quas qdā prudētū veterē dederūt. Prima est q' mulier abluta post mēstrua si pcepit in aliqua hora: a pmo die ablutiōis ei' vsq' ad. v. diem pcepit masculū. Scda est q' si ipsa pcepit a die. v. ablu tiōis in aliqua horaz vsq' octauū diez pcepit puellā seu fetū femineū. Tertia est q' si pcepit mulier ab octauo die post ablutiōē vsq' ad vndeci mū pcepit masculū. Quarta est: si mulier post die vndecimū ab ablutiōis die pcepit pcepit hermophroditū. i. fetū hñtē vtrūq' sexuz vel vtroq' ca rētē: sic q' neq' vulua nec vga virilis cū testibus in eo manifeste apparēt. Et si verus est istoz fmo multo plures eēt hermophroditi q' repiant.

Et sanguis et. C In quinta dicit q' sanguis femine pgnantis ex masculo magis calidus est san guine pgnantis ex fetu femineo: quia fetus masculus calefacit matrem et humores ipsius: et pro nutrimento et augmento ipsius sanguinem cali dum exigit et attrahit.

De signis masculinitatis et femineitatis. Capitulū. xij.

Regnans et. C In hoc ca. pmo agit de signis fa mosi pgnantis ex masculo. Scdo in spālī de illis que sumunt a lacte et māmiliis: ibi. Prīmum enim. Tercio de alijs variis a quibūdam: ibi. Et dixerunt. Quarto de signis pgnantis ex femina: ibi. Signa autem. C In. i. parte dat signa. vii. pgnantis ex masculo de famosiōibus. Prīmum est q' colozem meliōrē gerit et magis viuacem pgnate ex femina: q' fetus masculus naturalē calozem sue matris auget et ipsūz fortificat. Secūdum

Antecedens p[er] q[uod] fetus masculus indiget puriori nutrimento et meliori et calidiori: ergo q[uod] sup[er]fluit ex nutrimento est amplius et c. In oppositu[m] est aut. et r[ati]o est: q[uia] sanguis est melior imp[er]gnante de masculo et sunt sup[er]fluitates pauciores s[ecundu]m epar: ergo et c. Aliis p[er] q[uod] masculus est calidior femina et p[er] consequens melior digestio et melior sanguis p[er] se tenet de se. Ad r[ati]onem: tu. d. in muliere p[er]gnante et c. negatur antecedens tu. d. sanguis et c. p[er]cedo

et pluris leuitatis et agilitatis: et m[un]dio ris faciet: et sanioris appetitus: et quietiorum accidentiu[m]: et sentit[ur] grauedinez lateris dextri. Plurimu[m] enim generat[ur] masculus ex spermate expulso ad dextrum duor[um] laterum matricis: et non accidit illud nisi aut p[ro]pter desideriu[m] illius lateris ad recipiendu[m] aut q[uia] expulso est ex testiculo dextro. Et q[uia] mouetur fetus masculus mouet[ur] ex latere dextro.

Plurimu[m] enim cu[m] incipit m[am]illa augm[en]tari et alterat[ur] color fit in ea que h[ab]et masculu[m] ex latere dextro et p[ro]p[ri]e papilla dextera: et ad ipsam currit lac in p[ri]mis et p[ro]uocat in p[ri]mis. Et est lac q[uod] mouetur ex v[er]bere eius grossu[m] viscosum non tenue aquosum ita q[uod] lac masculi distillatur super speculu[m] et considerat[ur] ad ip[su]m in sole et remanet quasi ipsum sit frustu[m] argenti viui aut granum margarite non currens neq[ue] prolongat[ur]. Et augmentatur papilla in habente masculu[m] in rubedine non in nigredine vehementi: et h[ab]et vena[m] papillar[um] eius rubee ad nigredinem declinans. Et fit pulsus eius dexter vehementius plenus et frequens. Et dixerunt q[ui]dam q[uod] q[uia] mouetur a statione mouet prius pede dextru[m] et est expertum. Et cu[m] erigitur sustentat supra m[am]ille sinistre: ad Ar. maior[em] q[ui]tas et c. negatur antecedens: tu. d. et c. c[on]ce.

Jacobus

Sec[un]d[u]m est q[uod] est corpe leuio[re] et m[en]bris agilio[re] p[er] eand[em] ca[us]a[m]. Nam robur caloris n[atu]alis reddit bene coloratu[m] mobile et agile corpus totu[m] ip[su]m et fet[us] masculus se magis subleuat. Tertiu[m] est q[uod] est facies m[un]dio[re] et nitidior: est a pustulis maculis et malis tincturis: q[uia] calor fortis mas h[ab]et p[er]sumu[m] solet. Quartu[m] est q[uod] ip[su]m appetit ad cibos est icolumio[re] et no[n] ita fedus nec ita corrupt[us] sicut in p[er]gnantib[us] ex femineis fetib[us]: q[uia] fortis calor q[uod] a masculo erit magnu[m] m[en]tis p[er] se p[er]sumit que appetitu[m] solet p[er]gnatis corrumpi. Quintu[m] g[ra]t[is] est q[uod] accitit p[er] nam que p[er]gnatib[us] plurimu[m] eueniunt g[ra]t[is] sunt et minus offendiunt p[er]gnante[m] ex masculo q[uam] p[er]gnante[m] ex femina vt m[en]bris grauitas dolores capitis corrupti appetit[us] debilitates cordis feditates cutis hebetudo sensu[m]: q[uia] calor masculi minuit hec o[mn]ia. Sextu[m] est p[er] d[er]ositas: q[uia] p[er]gnans p[ri]us sentit in latere dextro: q[uia] mas vt plurimu[m] ex spermate orit[ur] effuso in matricis ventriculu[m] dextro: vel q[uia] illud latu[s] sp[irit]u viri magis amplecti desiderat: vel q[uia] sp[irit]u viri effusum p[er]cessit a dextro testiculo. Septimu[m] est q[uod] fetus masculus mouetur in latere dextro: et illic comu[n]iter moueri sentitur quando ip[s]e mouetur motu sensuali.

Plurimu[m] et c. In. ii. dat sex signa maris sumpta ex latere et m[am]illa et septimu[m] ex pulsu. Primu[m] est q[uod] du[m] incipit augeri m[am]illa et mutari color papille ip[s]e: id citius accidit p[er]gnati ex masculo in dextro latere p[ro]p[ri]e in m[am]illa et papilla dextre. Na[m] citius sanguis et copiosius ad m[am]illa[m] accedit illius lateris cui fetus inlacet p[er] lacte creato. Sed[un]d[u]m est q[uod] p[ri]us in m[am]illa dextera lac fit et p[er]sumit: et ex papilla eius p[ro]uocat imp[er]nis et ex p[ri]mis in p[er]gnate ex mare. Tertiu[m] est q[uod] lac q[uod] ex eius v[er]bere mulget[ur] est grossu[m] viscosu[m] digestu[m] non tenue aquosum: q[uia] generat[ur] ex sanguine digesto simili sanguini quo masculus nutrit[ur]. Quartu[m] est q[uod] lac eius ita digestu[m] est grossu[m] et viscosu[m] q[uod] si sup[er] speculu[m] terfum effundat guttata ip[s]ius et in sole p[er]diderit remanebit illic et claz[us] appebit sicut gutta argenti viui vel vt granu[m] margarite: et non fluit hinc inde: neq[ue] prolongat[ur] eius p[er]manencia: s[ed] cito corrumpitur ab aere et sole. Vel expone sic q[uod] non plonget[ur] in non diffunditur in circuitu eius. Quintu[m] est q[uod] papille p[er]gnatis ex mare in rubore augent[ur] hinc vehementi ipsaz[us] nigredine marime papilla dextera p[er] multu[m] sanguine[m] qui ad ipsum mittit a dextro matricis. Sextu[m] est q[uod] vena[m] m[am]illaz[us] femine p[er]gnatis ex masculo sunt rubee declinans ad quandam nigredinem p[ro]pter multu[m] sanguinem p[er]culcare in eis. Septimu[m] est q[uod] pulsus p[er]gnantis ex masculo dexter est plenior et vehementior: seu fortior: sinist[er]o: q[uia] calor fetus magis se diffundit ad dextrum pectoris latus et ad dextrum brachiu[m].

Et dixerunt et c. In. iii. refert sex alia signa que q[ui]daz[us] d[icitu]r p[er]significare p[er]gnante[m] ex masculo p[er]ter quintu[m] eor[um]. Primu[m] est du[m] mulier p[er]gnans erecta stans ambulare incipit bus mouet dextru[m] pede q[uod] sinistru[m]: et h[ec] est exp[er]tu[m]. Sed[un]d[u]m est q[uod] du[m] p[er]gnans faciens mulier erigit seip[s]am p[ri]mo se iustet[ur] supra dext[er]a manu[m]. Tertiu[m] est q[uod] eius oculus dexter velocius mouet[ur] et leuius sinist[er]o. Et h[oc] signu[m] r[ati]o p[er] apparet[ur] fundat in hoc q[uod] fet[us] masculinus dextre p[er]t[ur] in facie fo-

do sed paucus vel nullus fuit ad sinistru[m]: imo totus fuit ad dextrum. d. Et est lac et c. Ponit aliud signu[m] et p[er]t[ur]t. Non prolongat[ur] i. non fluit et istud signu[m] aliquando fallit: vt q[uia] masculus esset debilis: pulsus fit vehemens p[ro]pter comunitatem lateris dextri.

e. Et dixerunt et c. Ponit signa s[ecundu]m alios: aristologie. s. l[og]e. s. r. d. v. q[uod] illud signu[m] fit oppositu[m]: q[uia] amaritudo fit plus a calido qua[m] dulce.

num dextraz[us]: et est oculus eius dexter leuior et velocior motus. Et masculus mouetur post tres menses et femina post quatuor menses. Et dixerunt q[ui]dam de ingenijs est in cognitione illius vt sumatur aristologie aureus: et teratur et consiciatur cu[m] melle et supponatur cu[m] lana viridi a mane vsq[ue] ad meridie[m] in ieiunio: tunc si dulcescit salua eius est p[er]cipiens masculu[m]. Et si est amara tunc est p[er]gnans cum femina. Et si non alteratur tunc non est p[er]gnans. Et in hac causa est consideratio: et indiget experimento vel multa p[er]scrutatione in sua scientia. **Signa autem femine** et que p[er]gnans est cu[m] filia sunt multitudo vlceru[m] pedu[m] et p[ro]p[ri]e in coris: et multitudo apostematu[m] earu[m]. Et q[ui]q[ue] est p[er]gnans cu[m] masculo sed non est masculus nisi debilis: et est mollificatarum venaru[m]. Signa autem femine fortia et enixe masculu[m] sunt q[uod] p[er]sumitur eius partus in. xxv. diebus vsq[ue] ad. xxx. dies nisi ipsa sit egra. Et femina ex. xxxv. vsq[ue] ad. xl. et illud fit s[ecundu]m plurimu[m].

De regimine masculinitatis. C. xii.

P[er] vt calefiat mulier aromaticis et suffumigatione:

cere masculos: p[ri]mo ponit vnu[m] modu[m]: s[ed] intentione[m] quoru[m]daz[us]: tertio s[ecundu]m

De partibus

tuz dextru[m] lat[us] p[er]gnatis calidius et mobilius reddit. Quartu[m] est q[uod] mulier ex masculo p[er]gnans sentit hunc moueri cito post tres menses. Nam matres s[ecundu]m hos in trib[us] m[en]sibus et semis mouent[ur] et p[er]uolunt in. vii. Quintu[m] est q[uod] femina moueri sentit post. iij. menses. Sed[un]d[u]m. n. eos fetus femineus in iij. m[en]sib[us] et semis mouet[ur] et in. ix. nascit[ur]. Sextu[m] q[uod] aliq[ui]d vetex dixerit est istud in genijs. vt aristologie aut. laterat[ur] et incorp[or]at vna cu[m] melle: deinde supponat[ur] et vultu ip[s]onaf mane in ieiunio et a mane ibi stet vsq[ue] ad meridie[m]: deinde p[er]diderit et attedat mulier q[uod] erit sapor i salua ip[s]i: q[uod] si dulcis fuerit ip[s]ius salua de masculo est p[er]gnans et si sit amara p[er]gnans ex femina: et si salua eius sapor non muret a p[er]sucto tunc non est p[er]gnans. Et in ca[us]a istius magna p[er]sideratio h[ab]enda est: et indiget experim[en]to p[er]uolens vere affirmet vel multa inquisitione in scia n[atu]ali. Et d[icitu]r hic sumit radice[m] aristol. rotunde: q[uod] fortior est longa et d[icitu]r sibi addi duplu[m] eius mellis: vel ad minus simpluz.

Signa et c. In. iij. p[ri]o dat signa duo p[er]gnatis ex femina. Primu[m] est q[uod] aduenit pedib[us] ip[s]i vlcera p[ro]p[ri]a: et maxie i coris et ex m[en]struis retetis in p[ri]mis m[en]sib[us] q[uod] no[n] sic dimittit vascu[m] et re soluit calor fetus femine sic calor masculi. Sed[un]d[u]m est aduenit multo[rum] ap[er]tu[m] in pedib[us] et coris p[er] filiz eam. Sed[un]d[u]m notat hic q[uod] mulier cuius pedibus et coris vlcera eueniunt et ap[er]ta q[ui]q[ue] p[er]gnans ex fetu masculo: s[ed] ille masculus est exilis debilis et h[ab]et vacuas et mollificatas venas: p[er] n. sibi sanguis attrahit q[uod] sup[er]abundans in corpe m[en]tis et deorsu[m] redens g[ra]t[is] interdu[m] i pedibus et coris vlcera pustulas et ap[er]ta. Tertio dat duo signa fortia sup[er] sexu fetu[m]. Primu[m] signu[m] masculinu[m] fetu[m] est q[uod] ex formatio co[n]ter coples seu co[n]suetudine inter. xxv. et. xxx. die a t[em]p[or]e p[er]ceptionis: nisi mulier sit egra vel fetus infirmus. Et hic loco p[ri]us lege formatio: et loco p[er]sumit lege p[er]sumat: et loco enixe lege p[er]cipientez. Sed[un]d[u]m est q[uod] fetus femine solet formatio co[n]pleri in ter. xxxv. et. l. t[em]p[or]e a t[em]p[or]e p[er]ceptionis et s[ecundu]m plurimu[m] sic accidit: vt est dictu[m] supra cap. ij. Et cu[m] n[on] habeamus quod nobis indicet q[uod] iam co[n]pleta est primo formatio fetus nisi abortiatur ista signa videntur pauce vtilitatis.

De regimine masculinitatis. Cap. xii.

Portet vt et c. In hoc ca. p[ri]mo agit de regimine faciedu[m] masculos. Sed[un]d[u]m de vitio do errore circa hoc: ibi. Et non auscultet. Tertio de regimine circa tempus coitus et sp[irit]u seruandis: ibi. Et op[er]e vt. Quartu[m] de obseruandis in hora conuentus viri cu[m] muliere pro masculo creand[um] do[n]d[um] Deinde.]

In. i. p[ri]o dat auxilia. ix. ad masculinizandu[m]. Primu[m] est q[uod] mulier et vir calefiat p[er] aromatica comesta aut bibita: q[uod]bus p[ro]stantur m[en]bra p[ri]ncipalia et ip[s]os sp[irit]us sicut cu[m] o[mn]ib[us] v[er]o diama[m]is v[er]o et amulcho vel o[mn]ia margariton vel leticia s[ecundu]m. l. vel vino aromatico. Sed[un]d[u]m est itez eos calefacere sumit[ur] calidis ex aromaticis in suis cameris et suis cubilibus sicut ligno aloes granis iunipi abra muscho macis cinamomo gariofilis. Ho[m]o. n. odorata naribus attracti cor cereb[ri] et ho[m]o sp[irit]us p[ro]stant. Et hec auxilia sunt adhibenda illis quoru[m] co[n]plones sunt excedentes in caliditate.

modus: fa ibi. Et non occultetur. Ite ita ibi. Opz vt dimittat. Dicit primo qd debet calefacere. et ambobus. ita viro qd mulieri. Nota qd ponit hic curā pira cāz que vt in pluribus accidit: et hō bz vt in pluribus illud qd dicit. A. qd vt plurimū dīminuta potētia seminis sup mēstruum accidit a frigidityte et humi. et ideo etiaz pōt fieri a caliditate et siccitate. a. Et non auscultetur et. Remouet intentionē quorūdaqz qd dicit qd qto mēstruū est minus potēs tanto magis sunt masculi: cuius rō est: qz magis vincit a spermate viri: et si frīum erit femina: et hoc dictū potest haberi de intēione. B. qui vult qd sperma mulieris concurrat actiue et passiue et qto magis est potens tāto citius et magis vincit sperma viri: hoc est verū f3 multos sapientes: et ideo. A. dicit qd illud nō est bene dictū et. Puella. i. in etate pueritiae versus iuuentutes. A. spermate eius. i. mulieris: eo. i. spermate mulieris: sed tu dīc: qd soluit motum Saleni. Dīcēdū qd fm. A. facilius est solutio: tu dīc: sperma mulieris h3 virtutē actiua: falsum est. et d. si non esset ei virtus actiua tunc semper esset gñatio masculi qd falsum est: vt vīdētur est superius: dico qd ideo generatur femella: qz mēstruum non est bene digestū et non fit bone cōplexio: et hīdō: qz tunc sper

Jacobus

Tertium est cu3 potu dīctos calefacere: sicuti cū vino maturo vinoso vel pauca yuarnaciā malicia vel nectare aut ypoerate. Quartum est etiaz cibis ipsos calefacere vt electis carnibus cum salis calidis in quibus sint zinziber cinamomū gariofilī pīntonibus passeribus anatibus et vitellis ouorum. Quintū est dare in potu semel vel bis in septimana mane in ieiunio propit mulieri. 3. i. ad minus boni mīthridati cū. ij. 3. vini albi maturi: matricis. n. ab hoc mūdā et calefit. Sextū est deorum suffumigare matricem calidis aromatibus. Nam siccant et mūdant et confortant eam sicut ex storace casia lignea spica cinamomo. Septimum est sepe vt pessarīs predictis cap. ix. trac. pñtis: si opus hīs fuerit. Octauū est calidis clysteribus vt precipue feminā sicut est illud. B. matricarie arthemisie absinthij abrotani cicerū rubeorū granorū iuniperi añ. z. i. i. fileris montani ameos añ. 3. i. i. leuistici. 3. i. i. fiat decoctio pro vno clysteri: qua dissolue benedictē hīerepīgre añ. 3. i. olei de lilio quart. 5. salis. 3. i. fiat clystere. Nonum est inūgere matricem exterius calefacientibus oleis vt de spica et de lilio et de absinthio et de camomilla.

Et non et. C. In. ij. dicit qd nō est audiēdus ille qui dīxit oportere debile esse mulieris spma ad b vt ex eo genere tur masculus: qd tñ hoc modo probare nixus est. Nam spma femine si potens fuerit fetū femineum pducere nītur: qz decūm est et vires accepit a corpore femine. Sed dīc: hic dīcēdo illi qd opz vt sit sperma mulieris spmū forte pducens a iuuēcula nō ab anu frida. Nam spma hīdōi dīgnus et aptus aquoso debili est ad suscipiēdū masculinū fetū et mēbra virilia. Tertio dīc: qd tñ necesse est ad masculinū andum vt spma masculi non sit deficiens a spermate femine nec eo debilius. Nam virile est qd dat esse masculinū. Quarto dīc: esse necessarium qd virile sperma sit in hoc ca. masculinizandi femineo fortius. Nam ab ipso pdeunt virilicū calor et anime virtutes immutatiua et informatiua plusqz a femineo.

Et opz et. C. In. ij. pīcipit sex pferentia masculinizationi. Prīmū est qd vir differat et dīmittat coitū tam lōgo tpe donec spma abūdet in eo digestū bonū et prolifcū. Et consimiliter faciat mulier. Scdm est qd ambo nō oīno tādū dīmittant coitū nec alter eorū qd in suis vasis spma corūpat sicut predictū est cap. ix. trac. pñtis. 5. illo. Et opz vt plonge dīmissio coitus tanta plongatione ne pueniat vt corūpat ei ambo spmata frigus. Tertū est qd neuter assueat bibere multum aq fride qz spma incrudat. Et si pūerit aq in potu vt bibat ex hac modici et paulatīue. 5. melius ē vinū: qz sine cerere et bacho frīget venus. Quartū est qd ambo cibent cibariis fortis nutritiōis et calefactiuis sicut fāsantis gallinis capōibus pīdicibus mutone vitulo et pedibus porci: bī coctis cū salis cōpositis ex lōgo pipe: zinzibere canella cinamomo gariofilis. Quintū est qd postqz vir hīs nutritiis fuerit suū spma videat et expīat an sit adhuc tenue et tale pmaneat: qd si sic fuerit sciat qd ad curā necessitas pmanet: puta qd opz ad huc attēdē qd spma īspīsser p cibos pīctos et medicinas. Sextū est qd dū spma gīssus sit et īspīssus post h expectet vir et dīfferat coitū p aliquot dīes et in regimie dicto pūerit dōec spma suū pforatū fuerit puta satis auctū bī fermentatū et plene digestū hīc pns inuit.

Beinde et. Prīmū est qd hīs factis que modo dicta sunt pue

et potu: et cibis: et potu mīthridati: et cu3 suffumigatiōibus et pessariis pīdictis si eis indiget et cū clysteribus et vnetiōnibus. Et nō auscultetur ille qui dīcit qd oportet vt mulier sit debilis spmaris vt generetur ex eo masculus: imo opz vt sit īspīssus spermatīs et fortis et puella. Quīusmodi enīz sperma dignius est vt suscipiat masculinīratē. Terūtamen opz vt non deficiat a spermate eius sperma masculi: imo opz vt sit sperma masculi fortius in hoc capitulo. Et opz vt dīmittat coitū ad tempus: et non recedat a coitu omnino: quare corūpatur sperma fm qd dīximus: et vt non multum vtant potu aque: imo bibant de ea paulatim: et cibent cibis fortibus calefacientibus. Beinde experiat vir sperma suū et dum permanet tenue scias qd necessitas ad curationem remanens est. Et cū ingrossat spma expectet post illud dīebus aliquot et procedat fm regimie suū donec confortet sperma et aggreget fm modū quem inuimus. Beinde conueniat cum ea conuentu quez inuimus in loco aromatizato aromaticis calidis sicut nere primo ex muscho et croco ex rī loaloe indo crudo: et deūter cāphoraz: et sit in letiore dispositiōe et meliore anima: et delectabiliorē domo: et cogitet d

ma viri non est potens super ipsum eo qd plus est ibi de resistentia. b. Et opz et. Hīc ponit et regimen masculinizationis: et ponit aliquas causas quas posuit supra in ca. in cura sterilitatis: et p3 fm qd dīximus: sc3 in cap. de sterilitate: et aggreget. i. glutinetur: et aggreget. i. vt cū mulier. Mux cypressi vel nur muscata. Deūter cāphoraz quīs sit aromatica. c. Et cogitet et. Causa autem est qd impressio facta per imaginatiōnem facit ad generatiōnem sibi similis: vt p3 in epistolīs philosophi ad Alexandrū. De signis albanū facientis masculos. Capitulū. xv. Lhanū faciens et. J. C. Pōt signa masculinizationis: primo virorum: sō mulierū: fa ibi. De mulieribus. J. Prīa est nota. Albanū idest plurificatiōis facit masculos: cā est qz tale generat semen bene digestū et multi coloris igitur generat masculos: cō sequentia: et antecedens patet: de se. Si est semē velox ad exēundum est hīgnū cōplexiōis calide. De signis mulierū masculinizationis. Cap. xvi. E mulieribus et. J. C. Donit hīgnū mulierū masculinizationis: et p3. Neqz adusta: qz significaret caliditatem superfluam quādo os matricis non est oppositum ori value: tūc est mala cōpositio lī mīce et nō generat

masculis et appropriet meditationē suā in masculis fortibus habentibus audaciam: et opponat suos oculos forme viri de illis qd sunt rectoris creationis et gloriose forme et coeat.

De signis albanū facientis masculos. Cap. xlii.

Lhanun faciens masculos est vir fortis: equalis carnis in duricie et mollicie: multi spermatīs grossi calidi: et est magnorū testiculorū manifestarū venarū: fortis desiderij: quem non debilitat coitus: et ex cuius dextro efficitur sperma. Nam rustici etiam stringunt sinistrum testiculū tauri vt effundat ex dextro. Cūqz adolescētis dexter prius inflatur testiculus tunc ipse est masculinans aut sinister tūc ipse est femininans. Et similiter ille ad quē festinat pollutio non a nocumento in spmate est faciens masculos. De signis mulierū masculinizationis. Ca. xv. E mulieribus masculinas est mulier eglis coloris: et forme: que nō est grauis corpis neqz mollis et neqz mēstrua eius sunt subtilia cruda neqz pauca aquosa nec adusta valde: et cui os mīcis ē vulue oppositū.

decens coitus in aromatizato loco aromaticis calidis sicut est confectio nere: primo et precipue quam Nicolaus in antidotario proprio describit et sicut sunt muschus crocus et lignū aloes indū et crudū non vitulatum. Scdm est qd ambo tūcēt cāphorā et in fumigis et odoramentis et pīcipue vir. Tertia illud metricū. Cāphora per nares castrat odore maris. Tertius est qd vir in hora qua coit sit in letiore dispositiōe et meliore anima: puta gaudēs letus cu3 moderamine absqz ira et tristitia sollicitudine et dolore. Quartū est qd coeat in delectabiliorē domo vel camera quāz in habitare pūerit ab omni fetore et corruptione elongata. Quintū est qd tūc figat imaginatiōem vel cogitatiōem suā circa masculos fortes animosos audaces: vt imaginatiua impans moueat virtutes nāles imutatiua et informatiua ad plasmationē talis fetus. Sextū est qd habeat ante oculos eius formā vel figurā sculptā vel depictā viri vel pueri recte plasmationis sue creationis et gloriose forme seu magni decoris sup quē assidue figat intuitum et oculos sibi opponat: et hīs pūeritibus cum vxore coeat: vt filii generet formosum et integri: vt et ait sup. ca. ij. 5. Quapp non oportet. De signis albanū facientis masculos. Cap. xlii.

Lhanun et. C. In hoc ca. dat signa. i. viri facientis masculos arabice dicti albanū. Prīmū est qd est fortis virilis robustus in corpore et mēbris. Secundū est qd eius carnes sunt equalis. i. medie inter duricies et mollicie h3. Tertium est qd ipse multum h3 spermatīs grossi fermentati. Quartū est qd magnos h3 testes nō longe pendentes a trūco cordis: s3 e3 p rimos. Quintū est qd vene eius ample sunt et manifeste tā gete qz pūlpariles. Sextū est qd coitū fortiter desiderat pp abūdere plimū in spmate. Septimū est qd ipse non debilitat a plurimo coitu nisi pūerit in supercessu. Octauū est qd plus spma suū efficit ex dextro testiculo quare sit masculus. Cuius rei signū est qd rustici volentes vt taurus generet vitulū masculū et non iunice ligāt sibi ante coitū sinistrū testiculū vt a dextro effunda spma. Nonū est dum puero vel adolescētī prius ingrossat et auget dexter testiculus sinistro qd melius spma gnare solet. Decimū est dū puer festiue polluit spma eius emittēs añ etatē pollutiōis sine nocumēto in spmate ipius et in vasis eius: puta qd spma eius nec est nimis ligidus fluens neqz ardens aperitūm nec vala eius relaxata sunt est generans masculos.

De signis mulierū masculinizationis. Cap. xv. E mulieribus et. C. In hoc ca. dat. xij. signa masculinizationis mulierū et duo notabilia. Prīmū est qd mulier est equalis coloris: puta vitulū et tempati. i. medij inter ruberū et albu: ex quo significat cōpō forte tēpata. Scdm est qd ipsa est eglis forme. i. decora pulchra non deformis: ex quo figurat fortitudo etū et cōplōis. Tertū est qd nō est pōderosa gūle: imo leuis agilis cū moderamine: ex quo significat qd non est phlegmatica nec grossorū humorū. Quartū est qd nō est mollis carnis laxa: s3 solida et firme maxime in clunibz corpis et māmiliis. Quintū est qd ipa mēstrua neqz sūt subtilia cruda neqz pauca aquosa nec adusta valde: s3 rubra colore medie substantie.

rat: q̄ia semen nimiam contrahit morā. Sed tu. v. quid vult dicere quā
do dicit spatium 27. Dicendum qđ vult dicere quod spatii a fine vnius
modificationis vsq; ad finem alterius est. xxiij. dice: 7 sic vult qđ flet. viij.
diebus cum menstruis: vt patet: faciendo rationem de mense: 7 sic vult
quod flet. viij. diebus anteq; coeas cum vrote vel muliere.

De causis geminorum ⁊ impregnationis sup impregnationē. La. xvi.

Biblioteca **Zuf.**

Hic declarat de causis geminorum. Primo ponit casus geminorum: Fo ponit quoddam signum significans utrum mulier post partum remaneat et cum alio feruiscda ibi. De signis. Nota in tot quot causas ponit: partes patebunt legendo: pmo ponit cam geminationis: Fo ponit duos casus. scda ibi. Et incolumitas. Dicit primo qd ca geminor est multa emissio simul spermatis &c. In duo suppleant in plura. Supra. i. in plura quaz duo. Nota qd lz causa fit diuisio seminis: ita casus seminis in plures ventres non est ca plurius: qz no sunt ventres in matrice sed sunt quedam cellule que sunt diuise lz p anatomia n appeat diuisio.

Jacobus

substantie. Sextus est q in
trinsecu os matricis re
cte fit vultus oppositus
nō ostiorum nec peluie
ad latus vt recte in ma
trice virga effundat spma
Septimum est q in hac
hū digerat cibum: non so
lus in nō sō epate et venis
p hoc. n. spma bonū gñā
tur et fit masculinans.
Octauum est q ei⁹ vene
appentes sunt et nō sepul
re sicut in pinguib⁹: sō
pedētes vltus exteriora.
Nonū est q fit viuax in

in suis morib⁹. Decimū est q^d non sepe vel assidue supfluo fluxu vetric fa-
tiger⁹; nec eius nimia veter⁹ p^{er}strictione. Undecimū est q^d hec non subalbi-
do h^{ab}eat oculos; si declinet ad fuscēdine. Duodecimū est q^d de nā eius
sit gaudēs et hilaris et nō iocūde. Et hic notat vniū; puta q^d puelle viri po-
tentes tam apte ad coitū facile impōnant et multū velociter in p^{ri}mis du-
coitū p^{er} tres cās. Prima est fortitudo sue caliditatis qua sp^{er}ma digestū
in eis abūdāt et sp^{er}ma virile sibi p^{ro}prie attrahit. Scda est q^d adeps seu pin-
guedo pauca est in suis mīrib⁹; et nō multa abundans q^{ui} sp^{er}ma viri in h^{ab}e-
re intrare p^{ro}hibeat vel lubricare ab his hoc facile faciat. Tertia est nālis ip-
sorum humiditas; p^{ro} qua sp^{er}ma viri facile mīrib⁹ ipsarū coheret. Tertiūdec-
imū est velox mēstruorū cūctus. Nā he q^{ui} mēstrua festine veniūt vt in
anno. xiiij. masculinates sunt. Hic notat p^{ri}mo q^d nāle spatū breuitas q^{ui} cō-
dō inter duas mudificatiōes est dieb⁹. xviij. et nō vsq^{ue} ad. xl. imo p^{ro}xius f^{er}-
nām est. xl. dieb⁹. Et infra trac. iij. ca. i. ait. Et mēsuratio equalis est vt men-
struet mulier in omni mēse vsq^{ue} ad. xxx. dies; et q^{ui} est supra illud; et q^{ui} est
infra illud q^{ui} cadit in. xv. et. xvij. est nō nāle. Q^{ui} cā gminor⁹. La. xvi.

Ausa zc.

incolumitas. Tercio de pignatibus que in ore mēstruant. ibi
Et de illis. Quarto de piculis impregnatiois sup impgna-
tione. ibi. Et si cadat. Quinto de vno signo gemioz. ibi. Et de signis.
C In. i. pre. d. i. cas. geminoz. serui. Prima est multi spmatis supabu-
dantia sufficiens duobz gnandis feribz. Secda est diuisio spmatis in duo p
duobz feribz vel vltra duo. s. p tribz aut quatuor feribz. Tertia est spmatis
diuisio effusio nel casus in quā mēstratio feris: vñ sit vultus ferz anatio.

Et incolumitas ꝛc. ¶ In Fa. liij. circa geminos notat. Primū ē q̄ rara est & nō multa sanitas vel scolumitas filioꝝ duoz ēt gemioꝝ i eodē vtero: q̄ sese cōp̄mūt & inter se certāt vt iacob ꝛ esau p̄ loco amplioꝝ & pluri alimēto. Scd̄z ē q̄ raro dies plures accidit iter p̄ceptiones geminoꝝ fetuū: imo sepi fuit in eodē coitu: q̄ statim matris post p̄ceptionē adeo claudif vt acūmē stilis vir os cius intrer. Tertius est q̄ raro p̄tingit fieri p̄ceptionē p̄ coitu super imp̄gnationē: q̄ inficis os vehementer claudif in tā imp̄gnatō: ita ēt vt h̄ inuium acris: q̄sto magis sp̄mati. Iuxta illud aphor. liij. q̄ntē. Quēdā in vtero ꝛ. Quartū est q̄ si sup̄ imp̄gnationē p̄ceptio fiat ex nouo coitu fit in mulieribus teneris corpore plurimum pilosē circa pudibūdā multū quoq̄ sanguis in his. n. fortis caliditas exiit vnde petule sunt & sue matricis non obstante feru scilicet aperiunt: & sperma degluriant.

Et de illis ꝛc. C In. iij. pmo ait qꝫ quedā pgnatiū vidēt a se
fluere sanguinē mēstruū & neqꝫ terrenū neqꝫ de

Et cuius digestio bona est: et cuius vene
sunt apparetēs pcedentes ad exteriora
et cuius sensus et motus fm q opz existūt
et nō hz vētris solutionē assiduā neqz ip
sius pstrictionē assiduā: et oculi eius sūt
decisives ad suscedinē absqz subalbedi
ne: et ē gaudētia nāe et lete aie. Et puel
le viri potētes in pmiis cū coeūt sunt ve
locis impgnationis pp fortitudinē cali
ditatis eay et puitatē adipis matricum
ipsay et humiditatē eay. Et ille qbus ve
lociter veniunt menstrua digniores sunt
vt masculos concipiant. Et spatiū mun
dificationis illaruz quaruz est breue est
vsqz ad. xxi. diea non vsqz ad. xl.

De causa geminorum. La. xvi:

Quia eorum est mul

titudo spmatis: et diuisio ipsi⁹
in duo: et qd est supra: et eius casus in du
os ventres. ¶ Et incolumitas⁹ quide⁹
duoꝝ filioꝝ et geminoꝝ nō est plurima.
Et par^b sunt inter geminos dies pluri
mi. Ipsi. n. fm plurimū fūit ex coitu vno.
Et par^b ptingit qd ex coitu super impre
gnationē fiat conceptio. Nam si fit con
ceptio fit in mulierib⁹ que corpora tenera
būt et sunt multoꝝ piloz et multi sangui
nis. ppter fortitudinez caliditatis eaz.
¶ Et de illis⁹ sunt que fortasse vident
sanguinem in impregnatione et non cu
rant de eo. ppter virtutem eaz et fortitu
dinem matricū ipsaz: et nō abortiunt cū
menstruis et cum apertione eius qd emi

¶ Et incolumitas rē.] Pōnit duos cano. secunda ibi. Et parum.]
Incolumitas idē sanitas.

b. **¶** Et pat. rē. ¶ Non aliu cañ. r dicit q raro est q multu tps rē. Lā est q generatio ē quā similis: r psequēs puū d3 esse tps egressus vni⁹ ab alio cūis aliqui ster aliquis diebus. ¶ Raro accidit super impregnatio ratio est: quia propter clausonem matricis: quia non bene vadit semen.

net in matrice. Et qñqz menstruauit sup
impregnationem numero duarum men-
struationū ⁊ supra. ¶ Et si cadat imp-
gnatio sup pregnationē in nō valde for-
ti ⁊ in ea que iam ꝓcepit nisi ꝓpter aper-
tionē oris matricis sue non ꝓ fortitudi-
nem sue matricis timetur qd sit filius pi-
mus iam debilitatus: quare corrūpitur
secūdu. Et itēꝓ in fortibus timetur la-
tius casus litigij ⁊ cōpressiōis inter du-
os filios. Et illud qdem plurimū ꝓdu-
cit ad febrem ⁊ inflāmationem faciei ⁊

aduentu egritudinu ad hoc vt abortia
tur vnu eoz. **E**t de signis qdem ge-
minoz et qui supra sunt fin q dixerut q-
dam et exptu est: est vt plderef vmbili-
cus nati pmi ptinuus cu fetu. Tūc si nō
fuerit in ipso ruga neqz nodus non erit
post natu pmi fili. Et si fuerint in ipso
ruga tūc pgnatio erit bz numex rugaz.

De signis appropinquationis par-
tua. Capitulum. xvij.

¶ **Am**pregnans in
grēditur in spatio propinquo tpi ptus:
z sentit grauitatē in inferiorib⁹ ventris
sub vmbilico z in dorso z dolorē in igui
nē z caliditatez in ventre z inflationem
in ore matricis vehementem sensatam z
humectationē eius: tūc iaz approximat
ptus. **¶** Cūqz mollificat eius cauda vī
anus z inflantur eius inguina z fortior
sic inflatio inguinis tunc non est inter il
lud z inter partum nisi proximu3.

habenti si purgationes exeunt impossibile est fetum sanum esse. Tercio vi-
cit q^a a pregnantibus quandoq; menstrua fluunt per duos mēses ⁊ ultra
quia fetus in his paucis indiget alimento.

Et si cadat 7c. In. liij. pmo ait q si in muliere non valde forti que iaz pcepit noua accidat impgnatio sup priorē nō ex fortitudine sue mificis: s; ex sola ipi aptiōe timendu est ne fit ei p'm fet' iadecilitat' 7 postea scds inde corrupat' 7 sic ambo peant 7 abortiant'. Scdo dicit q in pgnatiōe fortib' lati' 7 amplius timef ex impgnatiōe sup impgnationē euet' litigij 7 cōpressiōis fetuū adiuticē qz horū corruptio sicut pugnauerūt iacob 7 esau in vtero mīno neq; pserūt. Ter tio dicit q istud litigij inter duos fet' frēqnter pducit atq; v'l ambo v'l ipsoz matrē ad febres incēlas 7 inflāmationē faciei matris 7 ad morbos alios vt sunt apostemata vel dislocationes vnde fit vt mater qnq; abortiat alterum ipsozum: videlicet debilem 7 vīctum a compare.

Et de signis zc. C^o In v. dicit quosdam asseruisse q^d signu^m tuz z exptu^m est vt p^{er}sidere^t vmbilic^u fetu^m q^{uo}d pmo nascit^u z ex^{it} ab vtero q^{uo}d fetu^m p^{ri}mu^m z z^u neq^{ue} ruga^e neq^{ue} nodus in hoc fuerit inu^{en}tu^s noⁿ erit aliud in matrice fer^{re}. Si vo^o fuerit in vmbilico ruge^{re} tot iⁿ p^{ri}gnate^m erit fer^{re} q^{uo}d s^uu^m ruge^{re} in vmbilico. C^o De signis appropinquationis ptus. Ca. xviij.

Am ꝛ. C In hoc. c. pmo dat signa pꝛ appropinquati.

C In .i. pte rāgit. vi. signa q̄ cū sil' appent ptus significāt appro
pinqnationē. Et tunc d̄ mulier manere domi ⁊ ppe se h̄ie bo-

nam obsteritice 7 angula pare que pui seruitur 7 puerperio. Primum huius signu est cu tpi ptus fm eodem nature curfuz appropinquat mulier: vt est iam pcessit in .iij. mēse sue portatōis. Scdm est cu ipsa maiorē solito sentit grauitatē in pnb^o vtris inferioribus subrys vmbilicuz: 7 ēt in dorso pp hoc q fetus seipm aggrauat inferius tendēs 7 parans ad exitū. Tertium est dolor in inguine maxime de latere ferus pp mās que retētē pus illic cōmouēt vna cum fetu pate ad exitū. Quartu est caliditas que sentit illic pp cōmōtiōē fetus 7 humoꝝ secū retētoꝝ. Quintum est inflatio sensata vehemēs in ore matricis pp descendētes illic humiditates 7 pressuram ferus. Sextum est humiditas oris 7 colli matricis ppter aquositas que de descendere incipiunt. Et dum signum hoc adest primum est ptus

Lūqz 7c. ¶ In. y. dat. y. sūg p^r iā istārie z qñ ichoāt. Du^m ē dū
cauda vel an^o p^rgnātis hūiditatib⁹ mult⁹ relaxat z molli
ficat qvā p^rant ad eritū fer⁹. Scōz ē iguiniū ebemēs istārie p^ripue lgu
nis d^o lat⁹ fer⁹ pp^ripulsiōne fer⁹ z mīet⁹ istas iferiora cūvehēctia. Appen
tū⁹ aut⁹ hie. y. signis inter ipsa z p^ro nō est tps nīh⁹ p^rimū. imo qñ ichoāt.

de partibus

to curat pp robur eaz:
 ⁊ fortitudines snaz mfi-
 cum: vñ fityt satis pro se
 ⁊ suo fetu sanguis beant
 ⁊ mices fortes satis sibi
 attrahat pro alimēto fe-
 tum qđ adhuc refectet gros-
 sum qđ supfluit mēstrua
 li cursu. Scđo dīc qđ iste
 pgnates pp sua mēstrua
 nō abortiūt fetuz: nec ex
 aprione illuz qđ eminet
 in suis matricibus: puta
 collit ⁊ ois hāz. Alex dī-
 cit il. appo. apho. v. apho.
 lxxij. Mulieri in vtero

Et vt occupentur x̄c. C. In ij. dat. vij. regulas sup er
cunctis balneis ⁊ cooipmētis
p̄gnātū. Vria ē q̄ p̄gnātes seipsas occupēt in moderatis exercitijs ⁊ in
deambulatōe suauī seu tenuī sine excessu ⁊ hac ē sup̄fluitate: q̄ sup̄fluitas
deambulatōis aut alteri mor^o sup̄cedētis inducīt abortus. Nā m̄tis hūo
rib^o ex reitētis mēstruis p̄gnātes replent q̄ nimio motu dilatati sibi p̄curāt
exitū ⁊ venas m̄ricas ac otis ip̄i uiuas aptio p̄ motū sup̄fluitū. Scdō est q̄
est ⁊ oportūnū ne balnea frequentēt s̄ multiplicant sup̄fluitates in h̄z
corpib^o s̄ p̄ q̄. Nā balneū ī ip̄sio execrabile ē ⁊ dēt adū: q̄m̄ puocat men
strua ⁊ abortus: nisi p̄p̄e p̄uī: tūc. n. uenit ad ip̄z facilitādū ⁊ alleuiandū.
Tertio prohibet h̄as caput inuēgere: sicut solēt facere ī calidis regiōib^o ne ca
tarrū inde acgrāt exercitātē tussis: q̄ pmoueāt fetū ⁊ educāt abortus. Quar
ta est nouinēbris iudēs p̄gnātes cuitare nouē. Primo eqdē oēs sup̄fluit
motū: q̄ fetū ledit: ⁊ abortus puocat. Scdō salutū p̄p̄ eandē cām. Tertio
p̄cussioē sup̄ia ventrē eius ex cā p̄sili. Quarto grauē casum maxime sup̄
ia ventrē ex eadē cā. Quinto iubet p̄p̄ie vitare costum: ne matricis per
hūc os ap̄at ⁊ vir fetū opprimat vētrī sup̄ia cens. Sz in hoc puidet quan
do coire vult sustentando seipsum super sua brachia ⁊ non aggravando
se sup̄ ventrē v̄p̄oris. Sexto sup̄fluiam cū replenem: qua fetus oppri
mitur. Septimo iram fortem que matris ⁊ fetus alimentus turbat ⁊ sup
inflāmat. Octauo tristiciam qua marcescit mater si continetur. Nono
forem timorem aut terrorem subitū: qui de se p̄gnantes abotire facit.
Quinta est q̄ relique cause abortus omnes elongentur a p̄gnantibus
que dicuntur infra cap. viij. trac. presentia: ⁊ v̄nie in mēse primo ⁊ tem

Observatione embryonis. f. quia dicitur in fraziana. f. tempore huius ne alteretur fetus ad frigidum.

Et sint cibi etc. Nonit regimen et per cibum et medicinas: pmo per cibum: po per portu: tertio per fructus: quarto per medicinas: fa ibi. Et vltimum iertia ibi. Et sint quarta ibi. Medicina vo. I. Iunia pz: panis mūdus. f. a fure: cā est qz d3 pphibet absterho. Nota qz cōferit brodia pinguis: qz facili ter conuertunt in nutritiōis. Acciosa ne lubricent nimis: et ideo d3 fieri stipticum aleffidabegi. i. brody pi guibus: alzebeiet. i. acetosus. Olue imature scz pdite. I. in lib. de natura fetus sit cibis facili s digōis in die impre gnatiōis: qz calor nālis trahit ad locū generatiō nis derelinquēs mēbra digōis. S3 tu. v. videt qz male dicat: qz in muliere pregnante nō pfert forte apitū: ergo non pfert vinū antiquū. i. subtile. Dicendū qz ali quid d3 subtile: qz distin guit ptra mediocre alio modo: qz distinguit con tra grossum: modo Aui. intelligit per subtile me diocore. In substantia: f. si militer pz solutio ad ar gumenta.

Et sint etc. I. Poit regimen p fructus in se cundis mēsis. f. loco fru ctuum.

Jacobus

portu pceptiōis: et adhuc magis in prima septima na: adhuc amplius in tribus pnis diebus: ex ceptabile. n. est et tunc de te standum omne cōpressio nem sup fetum faciens. Et cās notabiles: ponit Sal. cōmento. i. quarte apbo. Seta est qz atten te pphibet et bñ obseruē tur illa que dicent de cō seruatione embryonis et de cautela ab orlu. ca. x. trac. pntis. Septima est qz ventres pregnantis tegant ab hypocōdrijs vsqz sua inguina lana suau munda carpinata quatinus protegat a frigo gōre fetum et matris custodiat naturalem calorem.

Et sint etc. C. In. iij. dat. vi. cañ. sup pregaantiū cibis et potib. Primus est qz panis ipsay sit mūdus bñ coctus et ser mentatus: et ipm comedat cum isfidabeger. i. aqua carniū et alzebeiet. i. albis cibibus factis ex amigdalīs aqua carnis verueto et pauco zinzibere. Seds est qz be vitet omne acutū et amay forte: sicut sunt capparos oliue imature amigdale amare pficoz nucleidit. n. fetū et in dispositiō puo cant aborūm. Tertius est qz be deuitent oia que aborūm puocant: sicut sunt cicera fīsamī fascoli: et sunt legumen qd assimilaf pīso. Quartus est Hippo. subctis si mulier in die pceptiōis cibū desideret dare sibi in po tu sanich. i. hordeatū: qz qzuis inflat velociter nutrit. Quintus ē qz vinū qd ipse bibuit sit odoriferū subtile et antiquū: sicut vinū beine qd multum pfertat multiplicat spūs. Et circa hoc notat hic dīctis Hipp. qz be vinū nigrum in potu accipiat fortassis: qm nutritiuū est. Et dicit Hipp. sic interpretatur qz ipse intellexit subtile nigrum et nō grossum terreum cui nigrudo nō a feceterrae: f. a vini fortitudine et maturitate pfecta pcessit. Sertus est qz edat in secūdis mēsis seu ferculis vltimis vel in banketis: aut recenaculis vias passas enucleatas et cytonia dulcia: et pira decocta et fructus qui excitēt appetitū eay: sicut poma de capēdutor: et alia poma media iter dulcia et acra que medici muza vocāt et mala granata muza.

Medicine etc. C. In. iij. describit electuariū de margaritis qd eay stomachos: et corda confortat et dispō nes suay matricū rectificat hoc mō. f. margaritay nō pforatay pīretis añ. 3. i. zinz. mastice añ. 3. iij. zedoarie doronici: seminis apij caphe. i. ru te macedonice cardamomi nucis muschate: macis cinami. i. grosse canel le añ. 3. iij. been rubei pipis macropipis añ. 3. iij. cinamomi. 3. v. zuccari so lume sic vocat a loco vbi repit melius zuccari quantū de singulis et ad huc amplius: puta duplum pondus predictorū omniū: terantur et fiat electuariū in puluere: cuius dosis sit vnum paruum coclearium: recti ficat enim dispositiōes stomachi et matricis.

Et opz etc. C. In. v. plaudat in gnali circa suos stomachos vche mēns et diligens adhibere studiū. Nam sepe vexan tur malis appetitibus vomitibus nauieis et claudicantibus digōibus: vñ intus et extra pfortari indigēt. Seds precipit stomachos eay pfortare ab intra cū hac medicina. f. pferue rosay rubeay quarti. i. ligni aloes ma stici añ. 3. iij. incorporent sīl: et fiat pditū in pixide ponendū qd deaurē in sufficere: et sit dosis eius. 3. s. Tertio precipit electuariū vti factis ex spe ciebus aromaticis non intense calidis cum zuccaro plurimo vt electua rio de gemmis Desuycel diamacis: yel electuariū: quod. f. magis ga

et C. Medice etc. I. Nonit regimen per medicinas: primo hoc. d. ponit can. fa ibi. Et opz. I. pma pz. Nota descriptionē pfectionis dyamarga rion fm Aui. cocleariū est pondus. iij. añ. Nota et qz illud electuariū pfert: qz pfortat virtutes pregnatis et psumit etiā supfluitates humectan tes supfluas paruas in ipsis existētes: ponit semen apij vt ducat virtutes medicinar ad matricē: p cinamomū d3 itelligi flos cinamomi: macropip idest piper longum.

De regimine enixe. Capitulū. iij. **P3 etc.** C. Determinat de regimine mulieris qñ venit ad partū: quādo parit. i. quādo venit ad partum in pponatione menstruoꝝ. f. post 3 pe perit: cum hoc. i. cum ta li cibo: sanatio. f. quādo fiat ydropica: pncipiū eius. i. pncipiū cōpu tationis pncipio: cum egritudo pertransit. f. si mulier febrat.

De regimine enixe. Ca. iij. **Portet quando** parit vt studiū sit in puocatio ne menstruoy eius. Et rectificet cibū. Et non pmutet cibū subito ad regimē grossum: quare faciat ipsay febrere et de biliter virtutē alteratiūā in epate eius et multiplicetur sitis eius et fortasse fiat hydropica. Quod si induretur eay hoc epar eius non sperat ei sanatio. Et diebus qdem partus sunt motus et pio di. Et pncipiū eius est hora aduētus cōmotionis et doloris. Et eay egritudo ptransit. xx. dies vsqz ad. xxiiij. egritū di ne stante aut recidiuante significat tar ditatem psumptionis. Et necessaria est euacuatio in die alio ab isto qui est dies crisis si non fuerit debilitas.

De appetitu pgnatis. C. iij. **Am cadit appeti**

gnī aloes mastice corticis thuris garosiloy macis añ. 3. i. corticis adri pre parati cinamomi añ. 3. iij. terant et incorporent cū oleo de spica vel de ma stice vel de abynthio et cera sufficientibus: et fiat emplm qd extēdat supra alutā tenuissimā et cooperiat tela tenuissimā in forma scuti cum ligis.

De regimine enixe. Capitulū. iij. **Portet etc.** C. In hoc ca. primo agit de regimine eni te. Secundo de motibus et pncipiō die rum partus: ibi. Et diebus quidem. I.

C. In. i. pte dat tres regulas sup regimine enixe. f. qz pepit aut pti laborat Prima est qz mēstrua sibi puocent oū tar das prius et dolores isstāt vt de tur in potū aq art hemehe vel purete cicep. 3. iij. cū corticis cashe. et cina momi tritoꝝ añ. añ. i. Seda est qz cibū eius rectificet sic qz sit subtile et apitūm et facili s digōis sicut aq pulloy gallinay caponū cū petroseli no et croco et eoꝝ carnes et colaticia pdicos alaude faseanuli ploverij pe des cācroꝝ oua forbilia: phe: vidohe: passule mūdare: sit qz potus eius vi nū albi vel subrubetū. Tertia est qz cibū enixe nō statim nec subito tras de subtile ad grossum. Primo ne putrescat aut corripas et debilitate vritus et pūrbat de humoy a dolorib. p. Seds ne cibū grossius debilitet vritus digestiū epatis. Tertio ne sitis in eis multiplicet ab oppilatiōe epatis p cibos grossos pphibete trāstū humectatiū ad mēbra. Quarto ne hydro pica fiat cā sitis nimis bibēs et oppilationis epatis. Et si cū dicta hydro pisi epar oppilari accidit nulla erit spes qz sanet: imo erit incurabilis.

Et diebus etc. C. In. ij. pmo ait qz pti in femis motus et pio doctia qz ppe ipz qñqz fetui dolores veniūt inūdatōes ad ipsi exiū et cito post cessant: deinde redeūt fm pīodos et po stea cessant. Seds die qz pti pti est hora in q pmo dolores aduēniūt et cō morōes fer ad exiū. Tertio die qz eay egritudo pti pti. xx. dies vel pdu rat vsqz. xxiiij. dies itās et pferuas sine cessatiōe vel recidiū fm pīodos sūgt tardā fore psumptionē seu cessatiōē doloris et ptus. Et merito vocat hic partū egritudinē in qua est solutio pncipiū et vritus tolerabilis et mala cōplexiō cū dolore maximo: l3 aliquo mō sit nālis. Quarto dicit qz cum sic tardas ptus eay necessaria est nō in die portisimi vel afflictis: f. in die quietis ne febris aduēniat ex cā doloꝝ sepe insurgentiū eay vehementia. Des ergo sibi tūc hec medicina nisi vritus eius sit nimis debilis. f. cashe. mūdare. 3. i. catholicon. 3. s. dissoluant in. 3. iij. seri caprim: et fiat dosis. Uel sibi des hec que non latat ventrē: f. mēstrua puocat: et faciliat ptus f. corticis cashe mūdare cinamomi electi añ. 3. i. castorei. 3. s. terā tur et incorporent cum oymellis diurectici. 3. i. et. 3. iij. purete cicerū et bibi tur pro dosi vna.

Am cadit etc. C. In hoc ca. primo agit de cura ca sus appetitus pregnantis. Ca. iij. Secundo

De stomacho pignante: Po pulsus cordis: tertio fluxus mēstruorū: quarto apertus pedus: Fa ibi. Illud qdē stertit ibi. Decoquantur squarra ibi. **Emplastrum.** J. Prima in tres: sicut sunt tria accidentia: pignencia stomachi: pignencia: Fa ibi. Ad ventositatem: stertit ibi. Ad vomitum: J. Primo docet succurrere diminutioni et ablationi appetitus: scdo corruptioni: Fa ibi. Qd si eius. J. Primo docet succurrere diminutioni et ablationi cum cibariis: et medicinis interius: Po exte rius: Fa ibi. Et emplastrum. J. Primo cum cibariis: Po cum medicinis: Fa ibi. Et de medicinis. J. Prima p. Nota qd nō semper cadit appetitus: immo aliquando intenditur ut circa finem impregnationis: qz fetus ē magnus et requirit multum de nutrimento: sed in principio: quia nō fit euacuatio sanguinis: id retinetur et replēs venas et epar est causa non estur: et ideo stat tūc casus appetitus: et hoc est aliquando: et ideo dicit. Cum cadit: qz non semper cadit. Res piques et dulces sunt replēs et nauseatue incitantes virtutē expulsiuā ad expellēdū. Rei subtilis. i. attenuantis et incidētis ut incidatur pblegmata. Aqua. i. in magna quantitate remouet appetitū: et sic nō inducit. S. parua quātitas pōt facere appetitū: qz remittit caliditatē stomachi que est cā pstratio nīs appetitū. Tūc odoriferū: qz confortat virtutem. Et illud. i. rectificas. **Et de medicinis tē.**

Jacobus

Secūdo per medicinas: ibi. Et de medicinis. J. Tertio de cura corrupti appetitus hāz: ibi. Quod si eius. J. Quarto de cura ventositatis et doloris stomachi hāz: ibi. Ad ventositatē. J. Quinto de curā vomitus earū et nausearū: ibi. Ad vomitū sō. J. In. i. parte dat auxilia. i. iij. contra pignantiū casum appetitus seu de sectionem. Primum est euitare cūcta vehementer pignata: et vehementer vinctuosa que appetitum sedant et nauseas excitant natando in stomacho: et inducendo in ore eius dispositionem contrariā appetitui et famis: puta ozi stomachi mollificationē que pstrat corrugationi eius et fici. tati puocantibus appetitū. Secundum est eis tribuere in esum vel in cōdimentum ciborū suorū res subiles et incisivas: sicut acetosa cepe sinapius: que humores incidunt et inferius ducant deficientes appetitū. Tertium est modeste seu sobrie bibere pap aque frigide tenipate frigiditatis: et marie in cōfuetis que suo frigore cibi appetitū excitat: sicut tēpus frigidū et regio frigida: vel dimittere aquā ne debilitet stomachū. Quartum est qz ipse pntentur bibere pap vini aromatici substantie subtilis ut est vinū bel nescitū et in eas: qm rectificat eap appetitū nauseā et vomitū plurimū supfluitatē et digerēt supfluitates et has subducedo que appetitū tollunt.

Et de medicinis tē. C. In. iij. refert primo medicinas qz per os acceptę deiectuz pignantiū appetitū erigūt: et est omne illud in quo est stipticitas cum caliditate subtili incisiva. Et dat. iij. exēpla. Primum hōz est succus vge pastoris decoctus in vino. s. succi huius. 3. i. t. s. ci. 3. vi. vini pro qualibet dosi. Scdō est radix aristologie rotūder: de qua parū sumat ante cibos: et post puta. 3. 5. vna quaqz vice. Scdo comedat empla nota que pfecta sunt ex cytonijs et albis dactylis ficcis et calamo aromatico et spica cum veteri vino aromatico fm hūc modū. R. cytonioz coctoz. 3. iij. carnū dactiloz alborū siccoz. 3. i. calami aromatici spice nardi tempatoz in vino antiquo aromatico añ. 3. iij. misceant ut decet: et fiat emplm in forma scuti supra alutā et cōpū intus et tēmissima. Et si cytonia tūc non repias loz co hōz. R. carnes cytonioz. Et hic notat pnceps qz in his emplis qnqz ponuntur semina feniculi apz et anisi: maxime qz sunt cum casu appetitus dolor et inflatio in stomachis earum ut in dicto emplastro puluerem incorporat qui recipit apz anisi feniculi añ. aut. i.

Quod si tē. C. In. iij. dat remedia. vij. ptra pignantiū maluz appetitū. i. corruptū: qui nō fert in cibos: s. res ex traneas ut creta et carbonēs. Primum est attrēdere in mūdificatione suoz stomachorū cum hoc medicamine et sibi similibus. R. aque algentiabini facti cum rosis perficis. 3. iij. deus pro vna dosi. Et sit aqua hec isto mō. R. serue rosas rubearū dicte gēleniabini. 3. i. dissoluat in. 3. iij. aq fontis bullite et bibat pro vna dosi. J. pfa. n. sōm lauat et abstergit a malis bñoribus: et si fuerit rose de terra pfa. erit meliores sicut laudamus hōlas de pignūto. Secundum est ipsas rectificare appetitus comestione acetos sicut acetose granatorū acitū pomorū arēgie berberis rhānoz. Tertium

Donit medicinas: p. 3. S. tu. d. nōne virga pastoris ponitur frigida. Dicendum qz hāz aliquas ptra calidas: et aliquas frigidās sicut cautis. b. C. Et emplastrum tē. J. Donit medicinas que administrant pexterius: et p. 3. Dactylis albis ficcis. i. imaturis. Dolor et inflatio. i. dolor inflatiuus. c. C. d. si eius tē. J. Docet succurrere corruptioni appetitus. Primo ponit curam in generali: Po in speciali: Fa ibi. Et polipodius: prima pater.

conuertitur appetitus earum ad casēu affetur eis humidus super prunas do nec exiceet: qm ille est melior qz siccus acutus: primus enim est minoris superfluitatis: et secūdu est magis disrūpēs appetitum. **Ad ventositatem** vero stomachi earum et dolorem eius: verbi gratia administratur hoc electuarium. R. cymini carmeni infusi in aceto et torrefacti post illud et olivani et origani p fici omniū añ. partes vnam: castorei partīs vnius tertiaz sumat de puluere eius sicco a medio aur. vsqz ad aur. i. **Ad vomitū** vero earum super cibū oportet ut dentur post cibū ea in gbus sunt aromaticitas et ponticitas et stipticitas: sicut cytonia assata: et proprie cū fixa sunt in eis frustra xilaloes indi: et assidue tur compressio manū et pedum earum. Et administrantur super stomachū earum emplastrum nota. Et teneant in oribus suis grana granatorum cum folijs mente. Et sorbeant aliquid de mīua. Et bolus armenū est de eis que sedant earum nauseam.

De pulsu cordis pignantiū. Ca. v.
Ilud quidez plurimum accidit eis propter cōmunitatem oris stomachi: et cā humoris in eo. Quem multotiens alleuiat sorbere aquā calidā et exercitiū leue precipitās illud quod est in ore stōi.

agreste mūdi depurati lib. 5. aque mellis: v. aque zucarate lib. 1. et. s. fiat potus qui loco vini bibat. Quintū est qz siccatū polipodius: pferit illis pignantiūbus que luti appetitū: de cuius puluere bibant. 3. iij. cū. iij. 3. aque decoctionis galli decerpi. Sextū est qz hñtes appetitū corruptū qnqz uuantur acutoz comestione sicut sinapio vel semine sinapis: et eis si lib. vt pipe zedoaria: sinapiū. n. remouet ab eis humorem corruptū: et in eis erit tat vep appetitū: et est ex vltimis et optimis p que reducūt ad eas bonus appetitus. Septimū est qz dū fere totus earum appetitus est ad casēu: tūc assandus est eis cascus humidus sup prunas ardētes donec exiceet. Māz melior eis est qz siccus acutus et multus antiquus. Nam humidus assatus est minus supfluitas: et siccus acutus plus disrumpit appetitum.

Ad ventositatem tē. C. In. iij. dēscribit quēdā puluerē ptra vñtositates stomachorū suoz et dolores eoz. R. cymini armeni infusi in aceto: deinde torrefacti olivani origani perfici añ. 3. iij. castorei. 3. iij. terant subtiliter et cribel lentur et electuarium in puluere fiat: de quo sicco pro dosi quaqz vice sumatur ab aur. 5. vsqz ad aur. i.

Ad vomitum tē. C. In. v. dat. v. remedia ptra vomitū pignantiū et vñt ptra nauseā. Primum est post cibū dare aromatica pontica aut stiptica que cibos de pñat vñs os stōi: et rursus vñs os redire phibeat claudendo os stōi: sicut sunt cytonia assata pprē dū eis infixa sunt frusta ligni aloes indi. Scdō est qz hāz manus et pedes sepe pterant: et quasi assidue vel stricte ligent vel diu fricent ad diuertendū vñs eos humores qz cōmouent vomitū. Tertū est qz sup stomachos earū apponant nota empla: puta stiptica aromatica: sic est illud R. oleoz de masticē: et de spica añ. 3. i. cere v gineē pulueris garosiloz et cinamomi añ. 3. i. misceant: et fiat emplm pro stō cū ligis ad formā scuti. Quartū est qz sepe teneat in ore grana granatorū cū mēte folijs et ea mast cent: os. n. stōi phec pforat. Quintū est qz aliqd de mīna cytonioz: puta vñt colear pro qualz dosi def: quā dēscribit Sal. vi. de regi. san. c. vlti. Et dēf. iij. dēscripciones eius dat in antido. dist. vi. Tertius ptra nauseam est bolus armenicus: de cuius puluere def. 1. 3. pro qualibet dosi.

De pulsu cordis pignantiū. Ca. v.
Ilud quidem tē. C. In hoc ca. primo dat cām pulsu cordis in pignantiūbus dicens qz sepius euenit eis pp magnā colligantiā: et pprimā tem quam habere noscūt os stōi cū corde: et pp hūiores corruptos acutos iniacētes ori stomachi. Scdo dat ptra hūc remedia duo. Primum ē aquā calidā frequēter sorbere que stomachū abluat a malis humoribz. Scdō est leue seu suauē exercitiū cirra fatigationem quod humores corruptos tescendere faciat ab ore stomachi deorsum precipitans.

ber responso
cer molo ingar
cedunt ideo cor
qz p capastis
figura dixer
caliditatem ori
in q. l. e. quine
debet et anty
potes d. a. r. m. d.

bolus armenicus no
libus sed dicitur
trais d. qd mae
fas pensus d. h. z
tem p. d. v. d. d.
su tu nicolj m.

p. h. m. in alump
polipodij
laudat sinapi

laudar rosas de feru per for
emplm stomacho applicandum suber coope
vñt parte qz sangu pñm tela tenuissima
loco cito mōz cōmēso pñm suber

De regimine cursus menstruum pregnantis. Cap. vi.
Ecoquantur et. Cuius succurrere fluxui me-
struorum ipsius pregnantis: et p[er]
Sed tu. d. none stiptica aromatica: ut plurimum sunt puocatiua menstruum: et is-
dum q[uod] stiptica aromatica: ut plurimum sunt puocatiua menstruum: et is-
non p[er]ferunt. Cuius ap[er]atione pedum pregnantium et mollitie cap. vi.

Adpla

strentur et. Cuius
Cuius alteri accidenti:
ut inflationi pedum: et p[er]
Sed tu. d. folia caulium:
habent partes venositas
que sunt calide vlcera-
ue ergo non conferunt:
dicendum q[uod] caules: pri-
mo debent lauari ut iste
presens remoueat.
Cuius abortu. Cap. vi.

Ause et.

Cuius determi-
nat de regimine abortus:
primo ponit regimen fe-
tu existeret mortuo: scdo
post exitum mortui: scdo
ibi. Cui abortu mlier
primo inquit causas et
signa: scdo determinat
de obseruatione embryo-
nis: tertio ostendit quan-
do debemus puocare ab-
ortum: scdo ibi. Embrio

Jacobus

De regimine cursus
menstruorum pregnan-
tis. Capitulum. vi.

Ecoqua

tur stiptica et. Cuius
Cuius hoc capi. dat duo
remedia contra superflua
menstrua pregnantium.
Primum est balneum si-
ne aromaticis. Mas mu-
liebria educit ex aroma-
tibus calefactio: ut ait
Hippocras ap[er]o. q[ui]nta:
aph. xxi. Intrent ergo
tinam aque decoctionis
horum que sequuntur p[er]
menstruo stringendis. Re-
lentum lib. i. corticum granatorum balaustia-
rum gallarum glandium et eis similia ut sumach accatie an. quart. i.
conquassentur omnia: et bulliantur in aqua tina. Secundum est emplastrum
pectini apponendum: q[uod] gallarum balaustiarum corticum granato-
rum sicum ficcarum an. i. i. terantur optime primo ficus per se et pulue-
riscuntur cetera subtiliter irrorata aceto et incorporantur cum pectinis fi-
cibus et oleo masticis: et fiat emplastrum super extendendum tele vel alute.
Cuius apostematione pedum pregnantium et mollitie eorum. Cap. vii.

Adplastrantur et.

Cuius hoc capi. dat. vi. re-
media contra apostema-
tionem et mollificationem pedum pregnantium: quarum cau-
sa phlegma vel grossa ventositas multiplicata in his maxime
in pregnantibus ex fetu femineo propter debilitatem suam digestionem.
Primum est emplastrum de folijs caulium coctis in cineribus caulium:
Deinde contritis et emplastri more pedibus adhibitis. Secundum est fre-
quenter illinire pedes cum vino forti compermixto aceto: sitq[ue] duplum vi-
ni in respectu aceti: quod phlegmata et vetos siccant et resoluit et pedes co-
fortat vini caliditate et aceti stipticitate. Tertium est pedes illinire frequen-
ter cum decoctione citri. Rube ergo integroz citroz per minutas pecias
et in lib. i. aque munde decoque postea cola ipsam: et frequenter ex hac
actu calida lini inflatos pedes. Quartus est illinire multotiens pedes cu
decoctione chimolee: et est terra que in creta nascitur loco cuius capimus
terram que sub rota est acuenti gladios et ipsam coquimus cum aqua il-
la in qua circuuoluitur rota: et ex ea calida pedes illinimus. Quintus est
emplastrum hoc super pedis pectinem et faciem eius calidum appositum.
Re. seminis carui contriti cum aceto de vino. i. iij. et emplastri more sup-
pone pedibus. Sextum est emplastrum de iij. i. seminis aneti triti cu ace-
to super pedes positum.

Ause abortus et.

Cuius hoc ca. primo agit de
causis abortus primitiuis.
Secundo de proueniens a matre: ibi. Et quandoq[ue] proue-
nit. Tertio a fetu: ibi. Et quandoq[ue] fit. Quarto a matrice: ibi.
[Aut pp cam] Quinto de p[ro]sticis sup[er] abortu: ibi. Et dicit q[uod] illa. Cuius
Cuius prima parte tangit. vi. causas primitiuas abortus. Prima est p[er]
ho fortis super ventrem vel casus super hunc qui et fetum opprimit et ex-
tre cogit: et fortasse occidit. Secunda est exercitium forte et superflui quod
matricem aperit et sup[er]calefaciens tam matrem q[uam] fetum cogit fetum ex-
tra querere aerem frigidum. Tertia est saltus: et proprie retrorsum: et ad
posteriora qui fetum excutit et matricem aperit plusq[ue] si fuerit versus an-
teriora: maxime dum noua est spermatis conceptione: nam sperma conce-
ptum sepe visibiliter descendere facit. Quarta est aliqua passionum anime

De regimine cursus menstruum
pregnantis. Capitulum. vi.

Ecoquantur st

ptica in quibus non est aromaticitas in
aqua: et ex ea administret tina sicut sunt
lentes et cortices granatorum et balaustie
et galle et glandes et similia. Et quan-
doq[ue] fit ex gallis et balaustijs et cortici-
bus granoruz et ficibus siccis emplastrum
et ponitur super pectinem cum aceto.

De apostematione pedum pregnan-
tium et mollitie eorum. Ca. vii.

Adplastratur pe

des cum folijs caulium: et linian-
tur cum vino mixto cum aceto: aut cum
decoctione citri: aut cum decoctione chi-
molee: et q[ui]q[ue] sumitur emplastrum et po-
nitur super pectinem ex carui cuq[ue] aceto
et ex aneto cum aceto.

De abortu. Capitulum. viii.

Ause abortus aut

sunt primitiue ex percussione:
aut casu: aut exercitio superfluo: aut sal-
tu vehementi: et proprie ad posteriora
vel retro: ipse enim multotiens facit de-
scendere sperma conceptum visibili-
ter: aut aliquid ex passionibus animali-
bus sicut ira vehemens: aut timor: aut tri-
sticia. Et ex frigore aeris et ex calidita-
te eius superfluis. Et propter hoc genus

nis: tertia ibi. Q[ui]q[ue] abortus. Primo ponit causas: scdo signa: fa-
[a] Signa quidem. Primo ponit causas magis absolutas: p[er] ponit cau-
sas contrahendo ad tempus determinatum: tertio ponit causam: fa-
[a] plurimum. Tertia ibi. Et dicitur. Prima in tres: primo ponit causas ex
parte matricis: p[er] ponit causas ex parte fetus: tertio cas ex parte matri-
cis: fa-
[a] ibi. Et q[ui]q[ue] fit. Tertia ibi. Aut p[er] cam. Dicit primo q[uod] aliq[ue]
partes sunt primitiue et
casus et percussio et salt[us]
et huiusmodi: aut ex acci-
dentibus anime: aut a ca-
lore vel frigore: aut pro-
pter balneum: et huiusmo-
di. Nota q[uod] q[ui] mulier p[er]-
cutitur extenditur liga-
menta matricis: et debi-
litantur. Ipse enim. i. sal-
tus. Et p[ro]pter hoc genus
scd[us] abortus rei corporee:
ut sp[er]m[us]: q[ui] resoluatur.
Alchim. i. ex maxima re-
pletione: aliter. i. stiptica:
Aut a seipso. i. sponte ad-
eum. i. fetu: post septimu[m]
s. orem. Causa mollifica-
tionis. i. resolutio. Vir-
tutis cap. i. cap[ut] facit
abortum ex p[ar]te matricis.
a Cuius q[ui]q[ue] et. Do-
nit causas abortus que
se tenent ex parte fetus:
et p[er]. No[n] firmat. i. ma-
trice

abhorretur pregnantis prolongatio bal-
nei: ex hoc q[uod] magnificat anhelus eius.
Balneum enim lz abortiri faciat per lu-
bricitatem: facit tñ abortiri per egressio-
nem fetus ad aerem frigidum. Et q[ui]
q[ui] puenit ex debilitate eius p[ro]pter defe-
ctum et mollificationem ipsius cause re-
solutionis rei corporee et egritudinebus
et Alkim et fame vehemēti et euacuatio-
ne humoris: aut sanguinis plurimi per
medicinam: aut phlebotomiam: aut ex
seipso et ex fluxu sanguinis menstru-
rum plurimi. Et quāto magis filius est
maior est nocuumtum cum phleboto-
mia in ipso plus: aut ex repletionē vehe-
menti aut ex facietate nauseatiua pluri-
ma corumpente nutrimentum fetus: et
oppilante viam ad eum: aut ex multitu-
dine coitus mouente matricem et proprie
post septimum. Et multitudine balnea-
tionis et ablutionis iubricante matricem
et faciente abortum lz balneum abortiri
faciat causa mollificationis virtutis: et
quia facit fetum egere eo q[uod] est frigidū
fm q[uod] diximus. Isti ergo sunt ordines
causarum. Et quandoq[ue] fit a causis
propter fetum sicut est mors eius p[ro]pter
aliquam causam mortis eius. Quare ex-
pellit eum natura et pprie quando cur-
rit ex eo res virulenta que mordicat ma-
tricem et ledit eam. Vel sicut est debili-
tas eius quare non firmat: aut propter
pāniculos et inuolutiones q[ui]bus p[er]tinet.

tas superflua obuians taz mat[er]i q[ui] fetus que matricē aperit et fetu p[er]du-
cit ad euationē per que ipse cogitur exiēdo querere frigidum aerē. Et
circa ista cam notat hic Princeps q[uod] p[ro]pter hoc genus cause in pregnan-
tibus abhorret o[mn]i manere in balneo: q[ui] magnificat et frequentes reddit
anhelitus cap. Et q[ui]q[ue] balneū abortus puocet reddēdo matricē hūidā
et lubricā vna cū collo et alit[er] tñ abortiri facit: puta q[ui] cogit foras fe-
tū egredi ad aerē frigidū que mater estuas ab intra nō p[er]t sibi m[er]itare.
Et q[ui]q[ue] et. Prima est plurima matris debilitas p[ro]pter de-
fectionem suarum virtutum et mollificationem suoz mēbroz ex resolu-
tione rei corporee: puta humiditatu[m] nutrimentalium cum multis spiritib[us]
bus vel insensibiliter vel sudorali[ter]: aut alio modo. Secunda est aliqua
fortis et gritudo qua infestat mater: sicut apostema calidum intrinsecum:
aut feb[er]is continua. Tertia est alchim. i. squinantia: que q[ui]q[ue] p[ro]focat et
matrem et fetum comprimendo et oppilandovias anhelitus. Quarta est
vehemens famis toleratia qua fetus priuat alimentu[m] proprio: quare vel
moritur: deinde abortitur vel cogitur querere foras alimentu[m]. Quinta
est plurimoz humoru[m] educio forti pharmancia vomica vel secessiva: unde
vehementer comouetur fetus et debilitatur vna cum matre eius. Sexta
est superflua sanguinis educio vel spontanea per naves aut menstrua vel
emorrhoides: vel per phlebotomiam amplam et excessuaz qua mat[er]i et fe-
tui nutrimentum tollitur. Et tanto plus ferui phlebotomia nocet quan-
to ipse maior est. Iuxta id Hippo. ap[er]o. quinta: ap[er]o. xxx. Mulier in v[er]te-
ro habens phlebotomata abortitur: sed magis cuius maior est fetus. De
ptima est vehemens matris repletio qua fetus interdum in hac suffoca-
tur. Octaua est plurima nauseatiua facietas que alimentu[m] fetus alteras
corruptit aut extraneum reddit et oppilat vias nutrimenti ad fetu[m]. No-
na est multus coitus qui matricem comouet et os eius aperit et opprimit
fetum: et proprie dum fit post septimum mensem dum fetus maturuit ut
fructus in arbore tunc facili[ter] excutit: ut ait Gal. cometo p[ri]mo. iij. ap[er]o.
Decima preacta est balneationis multitudo et ablutionis in balneo: que
prouocat abortum reddēdo matricē hūidā et lubricā et collu[m] eius: lz mo-
dis alijs interdū balneū puocet abortus: puta mollificādo seu debilitādo
virtutē matris et fetus: et q[ui] facit ut fet[us] indigeat aerē frido que cogit ex-
tra h[er]ere. Et isti sunt ordines cap[ut] abortus tā p[ri]mitiuaz q[uam] ex p[ar]te matris.
Et q[ui]q[ue] fit et. Cuius. iij. refert tres cas[us] abortus sumptas a fe-
tu. Prima est mors ipsius ab aliq[ua] causā q[ui]bus
interimif in vtero materno: quapp expellit foras a nā maxime q[ui] ex hoc
resudat res virulēta corrupta et acuta mordicādo matricē: et hanc mulerz
ledēs. Secda est vehemens fet[us] debilitas ob quā nō firmat nec in m[er]ice se su-
stinere sufficit. Tertia attēdit p[er]tēs pāniculos et inuolūtōes q[ui]bus fet[us] regit.

Nam quando

et sic supple: sed vacillat.

a Cuius ppter rē. J. Ponit causas abortus que se tenent ex pte matricis mulieris: ppter aut. f. fit abortus: adunationis. i. corrugationis: qz non bene corrugatur: species. i. causas: omnia ista incitant expulsivam.

b Cuius plurimum rē. J. Dat quedā iudicia: qz ponit duas causas cōtra: bendo ad determinatum tēpus: secūda ibi. Et iterum. J. Prima patet: r causa huius est: qz in pti mo iūte est paucā humi ditas rēnta in matrice: humectatur. ille vene. In grauedine. f. fer^o exte- cantis. i. consumentis.

c Cuius iterum rē. J. Po nit alias causas ptrahe- do ad aliud tēpus deter- minatum: r ppter sperma- tis. f. viri: aliter. i. sangui- nis menstrui in radice. i. in principio generatiōis post ipsum. f. mēse: r in sexto. f. mēse. Disparti- tus. i. dispersus. Plurimū: alius. f. abortus: in secūdo mēse vel tertio vel nono.

d Cuius rē. J. Po nit duos cas. f. ibi. Et in regionibus.

e Cuius in regionibus rē. J. Hic ponit alium cano. r patet: absqz qualitate. f. veniet ppter statum vē- ti: aer frigidus cōprimi- t mortificat: etia calida regio debilitat fetum et mulierem.

Jacobus

Nam quando abruptū- tur r mollicatur r ab eis desuunt nūrose quas continent superfluitates matricis inde leditur: r ex- pulsiva eius mouet has ad exitū pariter cum fe- tu ipso adunatibus ad lubricationem fetus.

Aut ppter rē. J. Cuius quarta r vj. causas abortus dat ex parte matricis. Prima est oris eius amplitu- do nimia cum diminutione sue clausione r adunationis: sicut in publi- cis meretricibus accidit: unde facilius concepta spermata labuntur exte- rius: vel aer frigidus ad ipsa ingreditur r corrumpit ea. Secunda est hu- miditatum super abūdan- tia vel in matrice vel in orificiis suarum venarū quibus lubricatur r grauat fetus r etiam matricē. Tertia est malicia complexionis calide vel frigide sicce vel humide in matrice dominans. Nam calida compellit fetum extra querere frigidus aerem: frigida mor- tificat: humida suffocat: vel labi extra facit: sicca cibo pūuat. Quarta est penuria nutrimenti fetus qua cogitur extra nutrimentū querere vel pe- rire fame. Quinta est ventositas in matrice abundans que non finit sper- mata situm in matrice stabilem acquirere. Sexta est apostema calidū ma- trice: videlz phlegmon vel erisipila fetum interficiens ardore r dolore. Septima est hīs similia sicut variolę vel morbilli ardentis vel pustule alie calide cholericę. Octaua est scilicet iniaciens matrici que fetum coartat r locum occupat in quo fetus libere dilatari deberet. Nona est cancer ar- dens in matrice fixus qui fetum corrumpit venenoso ardore. Decima est vlcera matricis intrinseca que sua sanie vel virulentia fetum cōtamināt r matricem pungunt ipsam compellentia foras fetum expellere. Undecima faciens abortire fetum in scido sepius vel tertio mēse est grossa vē- tostitas r humiditates super orificia venarū matricis affixe iacentes que medici vocant foramina matricis: quibus implantantur r a quibus pro- deunt vene secūde deferentes fetui sanguinem quo alitur. Quādo igitur simul vene matricis r secūde superhumectatur ab humiditatibus ambe mollicatur r cōtexta ex eis: quapropter facilius per quemlibet motorem fetus abortit tam ex ventositatē qz ex grauedine dictarum hu- miditatum r fetus cum suis superfluitatibus. Juxta id Hippo. apho. v. apho. xlv. Quęcūqz vero graciles corpus moderate habentes secūdo mē- se aut tertio abortiunt sine manifesta occasione hīs cotilidones muscu- lorum plene sunt: r non possunt pte grauedine retinere fetum: sed abru- puntur. Duodecima est vt redicta tertie. f. matricis mala complexio cali- da deficiens nutrimentū fetus r infāmans fetum cogens ipsum quere- re frigidum aerem. Decimatertia est frigida cōplexio r gelana que fetum interimit. Decimaquarta de hīs que abortum prouocant circa principiū cōplexionis fetus est multa tenuitas semini spermatis in radice sua: pu- ta dum colligitur ad conceptionem: quapropter ex eo pānculus finius dictus secūda non pōt creari nisi multū debilis dīrūpi paratus a leui- bus causis: r istud sperma sibi attrahit sanguinē ad augmētum sui. De- cimaquinta qua fit sepius abortus in sexto mēse r mensibus alijs sequentibus ipsū est multe humiditates dispse in matrice que fetum inferius lu- bricare faciūt. Decima sexta est vt aliqui asseruerūt grossa ventositas que facit vt plurimū abortire fetum in nūe dictis mensibus r hōz sermonē verum esse hic ait. Decima septima est qz post notabilē lapsum tēporis ab hora cōceptionis abortus vt plurimū fit ex debilitate matricis r fetus.

f Cuius similiter in aeribus rē. J. Ponit alium cas. r patet: aer meridio- nalis est multum humidus r facit lubricare: in septentrionalibus: scilicet regionibus: quia ibi confortatur.

g Cuius quādo pterit rē. J. Ponit quartū cas. qui est apho. xij. tertie particule. Si autē: hys autrīna. i. calida r humida: qz multiplican- tur multe humiditates. Borealis. i. frigidus r siccus.

h Cuius dolores rē. J. Ponit quintū cas. r ppter ille: scilicet dispositiones abortus rē.

C De signis. Cap. ix.

Signa.

Cuius de terminant de

causis abortus: hic de si- gnis: r primo de signis abortus futuri: f. o facti: f. a ibi. J. Abortem vero J. Prima in. vj. fm. vj. h gna qz ponit: secunda ibi J. Et similiter J. Tertia ibi J. Et similiter J. Quarta ibi J. Et quādoqz J. Quinta ibi J. Et sibi J. Sexta ibi J. Fa- ctus J. Septima ibi J. Et cau- se J. Dicit primo qz signa abortus est qm māmilla solida r tumida icipit de- tumescere rē. Nota qz quedā est soliditas sana in māmilla que venit ex multiplicatōe lactis: alia est soliditas egra: r tunc factio apostemosa mam- mille. Dubitatur vtrum detumescētia māmille si-

ipsum ex humiditatibus dispartitis in matrice lubricantibus fetū. Et dixerūt quidam qz sit plurimum illius ex vento- sitate: r veritas est iste fmo. Post spa- cium vō notum plurimū abortus non fit nisi ex debilitate matricis. Cuius di- citur qz illa que est vehementer extenua- ta cum impregnatur abortitur anteqz in grossescat. Quoniam corpus recipit de cibo ad sui rectificationem r reditiōem sue virtutis taliter qz non superfluit em- brioni qz ipsum nutriat: quare debilita- tur. Et in regionibus qdem valde frigi- dis absqz equalitate r tēporibus frigi- dis valde multiplicat abortus. Et sibi in aeribus meridionalibus. Et minora in septentrionalibus nisi sint frigidivehe- mēter ledētes embriōne. Et qm pterit hys autrīna calida r sequitur ipsam ver boreale frigidum abortiunt pregnā- tes que paritūre sunt invere ex qualibet cā aut pariūt debilem. Et dolores qui- dem accidētes apud abortum vehemē- tiores sunt doloribus accidentibz apud partum: qm ille est res non naturalis.

Cuius signis eius. Cap. ix.

Signa quidē abor-

sus ipsius sunt: qm incipit māmilla detu- mescere post soliditatem sanā. Solidi- tatem vō egrā rectificat natura pducēs ad detumitionem sine timore abortus.

plū. Quęcūqz pter naturam tenues existentes cōcipiunt abortiunt pri- usqz grossescant. Cuius causa est penuria nutrimenti fetus r matricis in- habilitas ad sufficientem extensionē pte nimia siccitate. Mater enim tan- tum de cibo recipit ad rectificationē sue macillente r ad hoc vt redeant sibi caro r sanguis: r virtus nutriens qz quasi nil superest pro alimēto fe- tus: quare debilitatur r moritur aut exit. Secundum est fetus in regioni- bus valde frigidis sepe abortitur: vel quoniam frigus vehementer pene- trans interimit fetum: vel frigus matricē vehementer strīngens ab hac fetum exprimit. Tertium est qz etiam sepe fit abortus in valde frigidis an- ni temporibus propter easdem causas. Quartum est qz etiam sepe fit ab- ortus in aeribus meridionalibus hys propter vctos meridionales qui in eis multiplicatur: hys quia sacent in regionibus meridionalibus cali- dis r humidis que laxant humectant r debilitant matres matricē r fe- tus. Quintum est qz abortus pauciores accidunt in regionibus r in aeri- bus septentrionalibus: quia constituit corpora fortia r bene colorata: nisi vehemēter frigidū fuerint r penetratiū vsqz ad matris intima r gelantes fetum. Sextum qz quādo hys autrīna fuerit calida r humida r hys se- quitur ver boreale siccum r frigidum penetrans: tunc ex leui causa pari- tur in vere pregnantē abortiuntur aut pariunt debilem non diu victu- rum: relaxantur enim r debilitantur ab australi hys mater r embrio. Cuius vero succedens septentrionale relaxata corpora velociter penetrat le- dit r debilitat. Juxta id Hippocratis aphor. tertie apho. xij. Si vero hys autrīna r pluuiosa fuerit: ver vero siccum r boreale mulieris qui- dem quibus ad ver partus inest ex omni occasione abortiunt. Si vero ge- nerent imbecilles r morbosos pucros pariunt: aut necesse est vt statim re- soluantur: aut tenues r morbi diu existant. Septimum est qz illi dolores qui accidunt in hōis abortum sunt hīs doloribus vehemen- tiores que in partibus accidunt. Partus enim naturalis est r fit fetu sa- maturo parato ad exitum: sed abortus est violentus r contra naturam de immaturo fetu.

Cuius signis eius. Cap. ix.

Signa quidē rē.

Cuius hoc ca. pmo agit de signis abortus. Secundo in speciali de signis abortum a mala cōplexione vel a ventosita- te vel a causis primitiuis: ibi. Complexiones vero. J. Tertio de signis fe- tus mortui in vtero: ibi. Abortem vero. J. Cuius. i. parte dat signa. vj. abortus. Primum est dum māmilla detume- scere incipit r graciliari que solida prius soliditate sana erat non scilicet ea neqz apostemosa. Juxta id Hippo. apho. v. apho. xxxv. J. Mulieri in vtero geminos hnti si altera māmillarū gracilis fiat alterū abortit: r si quidē dextra: masculum: si vō sinistra: feminā. Egritudinalē vō māmille soliditatem: puta apostemosa nā rectificat maturatione vel resolutione perducēs eaz ad detumitionē paulatim sine piculo vel timore abortus.

fff

This image shows a blank, aged, cream-colored page, likely an endpaper or flyleaf of a book. The paper has a slightly textured appearance with some faint smudges and discoloration, characteristic of old paper. The left edge of the page is bound into a dark, possibly black or dark brown, inner cover material. The overall lighting is even, highlighting the subtle variations in the paper's tone.

ffff ij

Supponatur. s. cum infuso ad matricem. Sextarium est pondus. v. 3. r. 11ij. granor. hordet. arazaki. l. Berber. aliter. l. de vigla sacra. Sacra si est pondus. v. 3. r. 11ij. granor. hordet. et hoc est verum de sacra si ma. gna: quia parua est medietas huius.

a C Et ex eo rē. J Nonit aliud clystere: et patet: receptrix. l. matris.

b C Et post rē. J Nonit medicinas post eūonem cum clystere nūc dī. ctis: et ponit. 11ij. partes patet. J Itā clystera ponūt in. v. cañ. et iterum ponit aliam medicināz: et patet.

c C Et ex pessarijs rē. J

Nonit aliud medicamē:

et p3: pessarium est recipe

re corum inuolutū in pe-

cia euz medicaminibus.

d C Et supponant rē. J

Nonit aliam: et patet.

e C Et medicine rē. J

Hic docet conservare fe-

tuz in vtero: et patet: dele-

met: id est dozonici: been:

duo. s. albū et ruber. J In

eo. s. clystere constituēdo.

C De regimine abortus

et extractione fetus mor-

tui. Capitulum. xij.

Jacobus

dictas: et ex hac decoctio

ne minus q3 lib. i. recipia

tur: puta. 3. r. cul supfun-

das sextarius vnius olei

arazaki. l. de gūma arbo-

ris pinot: lei sifamini sa-

cratiari. l. Et per sextariū

hic intellige. 3. vi. r. 5. Et

per sacra si pondus. vi.

sextariū et quartē par-

tis. l. sextariū. Et hoc to-

to mulier clysterizet. Et

cum tantūdem dicte de-

coctionis et oleo: semel

in omnibus quatuor die-

bus iterū clysterizetur.

Et ex eo rē.

C In sa docet purgare

matricem sequenti pessa-

rio. R. pomuz coloquin-

tide integrum: et hoc sur-

suz perforat: et grana eius

remoue ab hoc. Deinde reple ipsum oleo de lilio quod yrinum dicitur: et

per diem et noctem ibi dimittatur et de mane super cineres calidos tādū

dimittat quousq3 perfecte oleum ebulliat in predicto pomo. Deinde cole-

tur extra pomū oleum: et cum eo tepido matris seu receptrix mane clyste-

rizeretur. Hoc enim mirabiliter valere inuenitur ad lubricitatem matricis

et humiditatem non ad illam que fit ex sanie aut viceribus.

Et post rē. C In. iij. postq3 per predicta matris purgata fue-

rit primo iubet vti calidis oleis et odoriferis: vt

oleo de spica vel de cinamomo vel de iuniper ovel de camomilla. Et hoc

tripliciter. Primo hec iungēdo supra matricem. Secundo hec iungē-

do actu calida in matricem. Tertio supponendo matrici cum lana vulue

inroposita. Secūdo precipit dare magnas confectiones: sicut. 3. s. magne

tyriace. vel. 3. i. methridati aut auree alexandrine cum. ij. 3. aque arthemē-

tie mane in ieiunio tepide bibere. Tertio cōmendat fer confectiones in po-

tu sumendas mane in ieiunio euz duabus. 3. aque arthemētie. Prima est

medicamē alkekengi scriptum quinti prima trac. i. ca. lxxij. Sed vt puto

hic scribi debet alkekengelū: et ipsuz est de magnis confectionibus: et

magnum et paruum: et vtrūq3 describit quinti prima trac. i. ca. lxxij. et

lxxxiij. et de magno ibi ait: q3 confert mulieri que egrorat in impregna-

tione sua: et est dosis aut. iij. Secūda est diamarche: quod describit quin-

ti prima tractatu primo capitulo. lviij. et valere dicit ad frigus matricis:

et sit dosis eius aureus. l. Tertia est sagzenea. Et est magna et minore am-

bas describit tractatu nunc dicto capitulis. l. et. li. Et mulier bibat quan-

tum est cicer cum vino puro in omnibus tribus aut quinque diebus.

Quarta est diaminuschum seu confectio de muscho: cuius septem descri-

ptiones dat quinti prima tractatu primo capitulis. xliij. et xliij. Et sit do-

sis eius sicut cicer cum vino odorifero. Vel accipe hic electuariū de mu-

schō quod describit quinti prima tractatu tertio capitulo. liij. dosis cūl

fit aut. i. Quinta est diaspermaton q3 describitur in antidota. Nicolat: et

ibi laudat contra ventositates matricis: et est dosis eius a. 3. i. v. q3 ad. ij.

Et iterum sumatur rē. C In quarta dat auxilia

tria contra abortum pri-

mo purgata matrice. Primum est quod recipit corticum thuris et etiam

cyperi pariter tritorum añ. 3. i. mine cytoniorū. 3. s. decoquantur cum se-

ptuplo sui aque. s. cum. 3. xviij. r. 5. donec non remaneat nisi quarta aque

pars que statim coletur et semel in oibus tribus diebus q3 hac clysterizen-

tur. l. pessariū. 3. iij. postq3 humiditas que in matrice preerat purga-

ta fuerit. Secundum est pessarium q3. R. bdellij glutinis alimbat. l. tere-

binine amoniaci nigelle añ. 3. i. incorporentur simul et hant pessaria que

vulue imponentur vnum post aliud post matricis purgationem: vel sin-

gulariter supponatur vna de medicinis. iij. nunc dictis in forma pessarij

Tertium est pessarium quod. R. spice croci mastice mine cytoniorū gal-

lie muschate castorei bdellij et his similitum: vt myrrhe macis añ. 3. iij. si-

mul trita in corporētur cum nardino oleo pauco vel adipe anseris: vul

lum vnu decoquant in tribus lib. aque

donec cōsumatur medietas et sumat de

ea minus lib. et adde sup ipam sextariū

vnum olei arazaki et sacra si vnu olei

sifamini et vtere ipso clysterizando et cly-

steriza ipm in omnibus quatuor diebus

cum tantūdem. C Et ex eo est vt suma-

tur colloquintida et perforetur et extra-

bantur grana eius et impleatur oleo de

lilio et dimittatur die et nocte: deinde

preparatur in mane super cinerem cali-

dum et dimittatur donec bulliat oleum

integre: deinde coletur et clysterizetur

cum eo receptrix dum est tepidus. Hoc

enī est mirabile ad lubricitatem humidā.

C Et post huius euacuationem opoz-

tet vt administrent olea odorifera cali-

da inuncta et iniecta et supposita in lanis.

Et confectiones magne: et medicamen-

alkekengi: et diamarche: et sagzenea i om-

nibus tribus diebus aut quinq3. Et sif-

de diaminuschō et diaspermaton. C Et

iterū sumat corticum thuris et cyperi tri-

tor et etiam amboz añ. pars. i. et mine pars

3. decoquant euz septuplo sui aque vo-

ne remaneat quarta et colet et clysteri-

zet ex ea cum. iij. 3. in oibus tribus die-

bus postq3 iaz eūata fuerit humiditas

que est ante ipsam. Et ex pessarijs bo-

nis sunt bdellij et glāre alimbat et amo-

niaci et nigella pinctim et singulariter

et admistrentur post mūdificationē. Et

supponantur spica et crocus et mastix et

mina et gallia et castoreum et bdellij et si

milia in oleo nardino: aut adipe anse-

ris sup lana viridē. C Et supponant

post illud cuius premissio necessaria est

coagulū leporis. Et medicine pseruan-

tea fetum in vtre matris euz nō est no-

cumentum cōplexionis calide aut apa-

ris calidi et similitū illis. Et sunt medici-

ne que sunt ad cor: sicut zedoaria et dozo-

nec et been duo et letificas et diaminuschū

et mithridatum. Medicamen phibens

abortum. R. dozonec et zedoarie et casto-

rei et ase et gallie et muschi et cardamo-

mi minoris et gallay et spodij oiz añ. 3. i.

euz aqua frigida et clysterizet calefactū

ante hoc. Et ex eis que conferunt in eo

sunt hordet et camomilla et asa et anetuz

et ameos et sifia. C De regimine abor-

us et extractione fetus mortui. Ca. xij.

Uandoq3 abortus

in quibusdam horis necessari-

us est. De quibus est illa que est euz pre-

gnans est puella parua supra quā timef-

mons ex pto. Et de illis est cum in matri-

ce est nocumētū et additio carnis sup fe-

tū stringēs egressionē: quare interficit.

Quarto refert septem medicinas quatuor talco simplices et tres cō-

positas. De cordialibus fetum conseruantē: prima est zedoaria de qua

Serapion in aggregatore dicit q3 confert vtohitatibus grossis et retinet

ventrem: de qua comedatur mane. 3. s. Secūda est dozonec: id est dozo-

nium: de quo Serapion in aggregatore dicit q3 confert doloribus qui ge-

nerantur a ventositatibus grossis inflatū et proprie ventositatibus ma-

triciis: de quo. 3. i. mane comedatur. Tertia been album. Et quarta been

rubum: et de vtroq3 dicit princeps q3 confert cor: valde: et ē impingua-

tium bibendo de puluere cuius vis horum mane. 3. s. cum. 3. s. vini aro-

matici. Prima vero ex compositis ē electuarium quod dicitur leticia ga-

lient: cuius dosis est a. 3. i. v. q3 ad duas. Secūda est electuarium diamu-

schum dulce: cuius dosis est. 3. i. cum duabus. 3. vini. Tertia est methrida-

tum: cuius dosis est. 3. i. cum duabus. 3. aque mellis. Quinto describit q3

dam medicamen quod clysterizatum prohibet abortum et precipue illum

qui timeatur fieri vel a forti frigore vel a grossa ventositate. R. dozonec

id est dozonici zedoarie castorei a se gallie muschate muschi cardomomi

minoris gallarum spodij añ. 3. i. conqassentur cum lib. i. aque frigide et

tota nocte tēperentur in ea et mane coletur dicta aqua et clysterizetur pri-

us calefacta. Sexto dicit q3 in conseruatione fetus et pseruatione ne ab-

ortiat causa ventositatis conferunt hordetum et camomilla et asa et ane-

tum et ameos: et similia vt maritum carui de quorū quolibet. Ad. i. in

patella torrefac et sacculo impone et ventri superpone. Vel fac decoctio-

nem ex omnibus istis que calida clysterizetur.

C De regimine abortus et extractione fetus mortui. Capitulum. xij.

Uandoq3 rē. C In precedētibus Aus. et termi-

nauit de abortu quantū ad causas

signa et curam: determinat hic de regimine abortus et de extra-

ctione fetus: pmo ponit regimen qñ est necessarius abortus: fo-

fm opionem suam: tertio fm antiquos: fa ibi. Qponet iertia ibi. Ex-

tractio J Primo ponit casus in quibus q3 prouocari abortus: fo offēdit

que prouocāt abortum: fa ibi. Et abortum J Prima in. iij. fm q3 ponit

iiij. casus: fa ibi. Et de

illis iertia ibi. Et de il-

lis iertia ibi. Et scias J

Dubatur: pmo q3 ali-

quando est necessarium

prouocare abortum rē.

De tertia dicit q3 et quā

do fetus est mortuus rē.

De quarta dicit q3 quā

do non erit fetus in qua

tuor diebus: tunc debet

fieri abortus. Nota q3 qñ

est puella ipsa non h3 mē

strua cōpleta nec lata: et

ideo est timor de morte

stringenozide phibens.

Nota

De partibus

ue imponentur cum la-

na viridi. i. virginea.

Et supponā

tur rē. J C In. v. premit

tit q3 post matricis eu-

acuationes et confortatio-

nes p predictos modos

imponatur vulue coagu-

lum leporis quod q3 pu-

rium confert ad conce-

ptionem. Sedo precipit

in generali post cōceptio-

nem medicinis vti fetus

conseruantibus sanuz et

icolumē in vtero mater-

nor: mōmodo in matri-

ce nec calor excedens nec

apostema fit aut morb-

similis vt vlcera cancro-

sa: pustule cholericę. Ter-

tio dicit q3 he medicine

que fetum conseruant in

vtero matris sūt he que

sunt ad cor dicte cordia-

les. Quarto refert septem medicinas quatuor talco simplices et tres cō-

positas. De cordialibus fetum conseruantē: prima est zedoaria de qua

Serapion in aggregatore dicit q3 confert vtohitatibus grossis et retinet

ventrem: de qua comedatur mane. 3. s. Secūda est dozonec: id est dozo-

nium: de quo Serapion in aggregatore dicit q3 confert doloribus qui ge-

nerantur a ventositatibus grossis inflatū et proprie ventositatibus ma-

triciis: de quo. 3. i. mane comedatur. Tertia been album. Et quarta been

rubum: et de vtroq3 dicit princeps q3 confert cor: valde: et ē impingua-

tium bibendo de puluere cuius vis horum mane. 3. s. cum. 3. s. vini aro-

matici. Prima vero ex compositis ē electuarium quod dicitur leticia ga-

lient: cuius dosis est a. 3. i. v. q3 ad duas. Secūda est electuarium diamu-

schum dulce: cuius dosis est. 3. i. cum duabus. 3. vini. Tertia est methrida-

tum: cuius dosis est. 3. i. cum duabus. 3. aque mellis. Quinto describit q3

dam medicamen quod clysterizatum prohibet abortum et precipue illum

Nota qd qd esset generata caro: tunc non posset fetus exire: et id esset timor. Et de abortu. Et ostendit que sunt illa que prouocant abortum. Et ponit tria regimina ad hoc: secunda ibi. Et de regimine tertium ibi. Et de medicinis. Primum ponit diuisionem causarum prouocantium abortum. Sumendo declarat membra diuisionis: scilicet ibi. Et medicinis. Primum ponit diuisionem. Et declarat dicta duo membra diuisionis: et primo

secundo scdm. secundum ibi. Et ex motibus. Dicit primo qd medicinis. Et de secunda dicit qd de motibus prouocantibus abortum sunt phlebotomia et phlebotomia basilice diminituit nutrimentum fetus. Salus facit fractionem collidonum. Item sternutatio facit motum ventris vsus infra et matris copulatur et est timor: et ideo in prouocando abortum. Medici precipiunt sternutationem.

Et de regimine. Primum ponit regimen et de

Jacobus

Tertius est dux iam mortuus est fetus in utero pugnans: qui nisi velociter per abortum excutatur matrem interficiet sua corruptione. Consequenter notat qd quando diebus suis. continuus magna pariendi difficultas adest: tunc fetus moritur impossibile et tantos sustinere impetuos: quare studendum est in ipsius extractione per abortum prouocantia: sed ubi de morte fetus non paret per signa eius dicta cap. ix. trac. presentis prouocari debet cum talibus abortus: que matricis os aperiant et fetum non permittant: ut cum cina momo et rubea tinctorum et cortice casheistule et tritis pro qualibet dosi an. 3. l. cum pureta cicerum et sessione matris in aqua decoctionis seminis lini et effusione assidua olei de lilio calefacti in os matricis.

Et abortum. In. ij. primo ait qd rerum facientium abortum quedam sunt motus fortes et impetuosi corporis aut anime: alie sunt medicinis inferius dicende. Secundo tangit modos tres quibus medicinis prouocant abortum. Primum est in utero fetus occidendo: sicut elleborus: pulpa: coloquintide: laurole: alo. Secundus est fortiter prouocando menstrua sicut lauina pulegiuz regale rubea tinctorum: calamentum hyssopus. Tertius est matricem et os eius fortiter lubricando et remolliciendo et relaxando ligamenta quibus fetus matrici alligatur. Tertio dicit qd medicinis que fetum interficiunt sunt amara: sicut absinthium aloemen contra lubricos folia. perlici cetarea mi nor genus omne fellis amigdale amara et etiam acuta: sicut euforbium si napsi piper piretru staphisagria nigella. Quarto dicit qd lubricantia matricem et os eius et remollicentia ligamenta fetus sunt humida viscosa: sicut muscilagine medulle axungie olea de lilio haminum et violatu: huc comedantur: huc bibantur: huc supponantur: in unctionibus clysteribus tunc et pessariis cum his. Quinto commemorat. vii. motus per quos prouocatur abortus. Primum est phlebotomia: maxime illa que fit de sophena in pede post phlebotomiam vene basilice et proprie post fame et multum sitium: auferit enim nutrimentum fetus: et inde cogitur foras ipsum querere vel fame interire. Iuxta id Hipp. apho. v. apho. xxx. Mulier in utero habens phlebotomata abortit: sed magis cuius maior est fetus. Secundus est vehemens exercitium matris quod matricem aperit et fetus excutit et aerem ab eo pro anhelitu eius recentem excludit: quia mater motu supercalefacta nullum intra se habet aerem frigidum. Tertius est saltus fortes et pluri mi qui fetum excutit sua violentia et exire cogunt ab utero matris: maxime cum sunt ad posteriora. Quartus est delatio multum grauis oneris: ex cuius conatu fetus excutitur. Quintus est vomitus fortis ipetuosus: sicut ille qui fit et prouocatur ab azarabachara vel a catapucia vel a radice yris aut elleboro albo: ipse enim conturbans oia viscera fetus exire cogit. Sextus est vehemens et frequens sternutatio: sicut prouocata puluere euforbij vel ellebori albi insufflato naribus.

Et de regimine. In. ij. refert medicinas. vi. que vulue imposte et impulle in os matricis prouocant abortum. Prima est charta de qua lichiniuz formetur et illiniatur pice cedrina super quas aspergatur puluis coloquintide. Est aut charta suturalia quedam in quibus arabes inuolunt species que sunt ex quadam planta funcofa plaustrum: quam arabes vocant burdij: et de ipsa agit princeps fo can. sub noie papirus. Secunda est pena lina similiter et superaspera puluere coloquintide. Tertia est herba limata seu polita ex vsu fmi mesuram quantitatis pene. Vnen in synonymis Aui. ex. ponitur qd est album fullonum. Et in synonymis Aui. as. sulphurata dicitur. Et in synonymis Janu. scribitur qd multas habet species: et qd cinis alkali est vna ex eis: et alia est puluis: quidam cum quo sarraceni lauant pannis et manus: et de ipso hic dicitur qd si. ij. ex eo bibantur in illo die foras fetus eijciat. Sed quia quid sit non est nobis certum: tutius est hoc non vti. Duodecima est tertia pars. 3. vnius cordumenu: scilicet. 3. vnius: seminis carui agrestis comesta aut bibita cum pureta cicerum qua fetus eijciat: et mater et fetus supercalefiunt atqz commouentur. Tredecima est aqua decoctionis pulpe coloquintide iniecta in matricem per iniectionum diuersificatum

est qd debet poni lichiniuz et. herba amara et. ut corila fetida vel matricaria pene. l. ad pondus vel ad visum: archamicha. ciclamen: alias panis porcinus: alo. l. filix: alcrati. l. p. l. liquida. d. C. Et de medicinis. Primum ponit tertium regimen: primo ponit diuisionem remittendo nos: secundo declarat membra: fa ibi. Hic vo dicemus. Primum patet. Et hic vo dicemus. Primum ponit medicinas: primo simplices: secundo compositas: secunda ibi. Et de medicis. Primum ponit medicinas que operantur a qualitate: secundo a proprietate: secunda ibi. Et de illis. Primum est clara: cassia: scilicet lignea. Magister thomas vti in hoc casu hoc puluere. Recipe castie lignee croci myrrhe ana. 3. l. sumat cum maluaia aliquibus vitibus: buchoriariensis. panis porcinus super coltus. l. super via coitus reliquaz. artanita. l. alia rum ipse panis porcinus.

medicinis quidem abortire facientibus alie sunt singulares et alie compositae. Et singulares quidem iam diximus in tabulis medicinarum singularium: et compositas in antidotario. Hic vo dicemus de vtriusqz ordinibus eas que magis operantur sunt in hac intentione. De medicinis vero singularibus que sunt longiores et vehementer caliditatis sunt sicut absinthium et capsia. Sed medicinis singulares calide sunt semen capsie: quod est simile nasturtio: et est ei odor nasturtij et grana barmel iterum bibita et supposita: et oleum balsami extrahit fetum et secundinam et asa et galbanum forte est iterum. Et buchoriariensis in hoc capitulo fortis est valde bibita et supposita: ita qd quidam existimant qd si pregnans iacet super eaz perducit eam ad abortiendum. Et succus eius corum: pit fetum linitus super ventrem: quanto ergo plus suppositus super cotum. Et similiter succus reliquarum artanitarum. Et si in poru detur de vsu perlico pondus. 3. iij. eijciat fetum in die illo. Et cum sumitur ex cordumenu tertia. 3. vnius eijciat fetum et facit possidere ca-

De partibus

missa. Quinta est atarni fa huc ciclamen: cuius radix vulue contusa impellatur. Sexta est siraco. l. filix cuius tricus matricis ori impellatur in forma lichini. Ista enim omnia sex modo practa prouocant abortum: precipue lina medicaminibus que abortire faciunt: sic sunt alkitra: id est cedrina pice et coloquintide pulpa puluerizata et superaspera.

Et de medicis

cinis quidem. In. ij. quarta pmo ait qd de medicinis que abortum pro-

uocant: quedam sunt simplices: quas hic singulares vocat ut asa ciclamen. Alie compositae sicut yriaca diaretheron et pillule fetide et hiera archigenis. Secundo dicit se iam predictisse medicinas simplices que abortum prouocant in secundo canonis. l. in tabulis et in capitulis simplicium medicinarum sub isto titulo. Membra expulsiouis respicit. Tertio dicit qd in antidotario: scilicet quito huius medicinas scribet compositas quibus prouocatur abortus. Quarto dicit qd in isto passu medicinas scribet vtriusqz ordinis: scilicet simplicium et compositarum que in intentione prouocandi abortum sunt efficaciores et plus operantur.

De medicinis. In. v. commemorat medicinas simplices. x. et. vii. prouocantes abortum. Prima est absinthium: de cuius succo de mane bibatur vnum parum colear pro qualibet dosi cum. ix. colearibus pureta cicerum. Secunda est capsia: de qua secundo huius tractat sub nomine scertaragi: et est calida et sicca in secundo gradu. Et de istis duabus primis medicinis dicit hic princeps qd elongate sunt a vehementia caliditatis. Tertia calidior est capsie semen: et assimilatur nasturtio in sapore et odore: et de puluere huius seminis pro do si bibatur. 3. 5. cum vino albo: et loco eius sume semen campestris nasturtij: qd est multum acurum. Quarta est grana barmel. l. rute macedonense: loco cuius accipe semen rute nostre: de cuius puluere bibatur. 3. l. cum. iij. 3. pureta cicerum: vel supponatur matrici cum lana. Quinta est oleum balsami tam bibitum qz suppositum: de quo dicit. ij. huius cap. de balsamo qd menstrua prouocat et extrahit embriouem et secundinam. Et bibantur de eo. 3. ij. cum. ij. 3. vni albi ad hanc intentionem: vel vulue impellatur cum viridi lana. Sexta est asa fetida: nam caremus alia: de qua forniatur pessariuz et supponatur. Nam comesta nocet stomacho et epati: et odore suo est valde abominabilis. Septima est galbanum quod factum pessariuz fortiter prouocat menstrua et abortum. Octaua est buchoriariensis: et est ciclamen apud Serapionez: et est valde fortis in hoc cap. seu casu prouocationis abortus huc bibatur huc supponatur matrici vt pessariuz: bibitur autem sic. 3. succi eius. 3. iij. dissolue cum zuccaro et coque tadium donec non remaneat nisi tertia pars et da mane bibere. Nona est ciclamenis succus qui super pregnantis ventres illinitus interficit fetum: quanto magis ergo si coto imbibitus vel huc superpositus matricis collo impellatur. Decima est succus reliquarum artanitarum similiter bibitus et suppositus. Et hic buchoriariensis inuult esse specie artanite. Et super hoc dicit. Ne sue capitulo de artanita: qd artanita est panis alcurum et qd ab alijs panis faum dicitur: et ab alijs maluz terre: et ab alijs ciclamen: et ab alijs panis porcinus. Undecima est vsu perlici: quod. l. n. asitur in regione persarum: et in synonymis Aui. dicitur album fullonum: et in synonymis Aui. manforis sulphurata dicitur: et in synonymis Janu. scribitur qd multas habet species: et cinis alkali est vna ex eis: vt patet per Serapionem. Alia est puluis quidam cum quo sarraceni lauant pannis et manus: et de ipso hic dicitur qd si. ij. ex eo bibantur in illo die foras fetus eijciat. Sed quia quid sit non est nobis certum: tutius est hoc non vti. Duodecima est tertia pars. 3. vnius cordumenu: scilicet. 3. vnius: seminis carui agrestis comesta aut bibita cum pureta cicerum qua fetus eijciat: et mater et fetus supercalefiunt atqz commouentur. Tredecima est aqua decoctionis pulpe coloquintide iniecta in matricem per iniectionum diuersificatum

Quarto

Imo in omni alio: primo ostendit mulieribus in quibus debet fieri ista operatio: et in quibus non: po docet formam extrahendi: tertio docet sue currere accidentibus: secunda ibi. **Oportet ergo** i. tertia ibi. **Et necessaria** i. dicit primo q. quidam antiquorum etc. Salubris. i. cum salute mulieris. Mala est. i. ad sustinendum abstractionem cum ferro. Dissolutione. i. in quietudine alias dissolutione. i. matricis: cum tensione. i. dilatatione. **Oportet ergo** etc. **Donit regimen extrahendi** i. primo totum fetum si

Jacobus

Quarto de illis locis quibus vincti fetus extrahi sunt assignandi dum fetus descendit super caput: ibi. **Ista ergo sunt loca.** Quinto dum descendit super pedes: ibi. **In fetu vero.** Sexto quando manus vna aut plures preegredis vel pedes: ibi. **Quod si egredias** i. Septimo de agendis quando est magnum caput fetus et exitu suo coartatur: ibi. **Et si caput infantis.** Octavo dum caput primo exit et pectus coartatur: ibi. **Et si egrediatur caput.** Non dum pars vtrius inferior apostemat: ibi. **Et si fuerit inferius.** Decimo de agendis quando super pedes fetus egreditur: et coartatur apud ventrem et pectus: ibi. **Fetus autem qui.** Undecimo quando cuncta membra exeunt preter caput fetus quod intra remanet: ibi. **Sive reliqua membra.** Duodecimo de agendis quando matricis os coartatur fuerit apostemate calido: ibi. **Et si os matricis.** Tredecimo dum fetus super latus exit: ibi. **In illo autem qui.** Quartodecimo de agendis post hec operabilis. **Et necessaria est.** **In prima parte circa extractionem fetus mortui cum ferro** dum partus aut exitus eius aliter est multumque difficilis considerare nos premonet si talis extractio sit salubris: ita q. fieri possit vita matris salva: vel sit non salubris: sic q. expectetur magis ipso mors q. evasio vel vita. Secundo precipit q. si minus audaces in extrahendo fetum mortuum cum ferro si salubris fuerit eius extractio. Sed si non salubris neq. salva fuerit prohibeat medicus omnino ne fiat: deo ac nature negotium committat.

Mulier enim cuius etc. In secunda primo mala refert undecim accidit que male disposite mulieri accidunt habenti embionez in vtero mortuum dum ferro extrahitur. Primum est syncopis ex dolorum vehementia cum terrore et pusillanimitate mulieris. Secundum est vigilie superflue ex confusilibus causis. Tertium est obliuio quasi lethargici ex vaporibus putridis iam mortui fetus: qui postremo cerebri parti communicantur mediantibus nucha et nervis. Quartum est nervorum mollificatio paralyti similis et virium membrorum ex similibus causis. Quintum est dislocatio spondilium renum vel corporis matricis ab attractione vehementi fetus et matricis commotione cum ferreis vncinis. Sextum est q. quando mulier vocatur forte non respondet et cum proclamatur voce alta respondet attamen debilitat sicut lethargici vel subethici propter vapores corruptos putridos quos cerebrum suscipit a fetu mortuo et ab humiditatibus corruptis matricis. Septimum est syncopis iterato rediens propter dictas causas. Octauum aliquibus eveniens est spasmus cum intentione seu fortitudine propter colligantiaz cerebri cum matrice in doloribus et corruptis fumis iam mortui fetus. Nonum est q. carum lacerati pulsat vel quadam mouentur forti tremulencia vel seccigatione propter causam similem. Decimum est q. ipse prohibetur a cibo vel per spasmus vniuersalem quo impeditur transglutio vel per casum appetitus a vaporibus putridis qui de fetu mortuo tendunt ad os stomachi. Undecimum est q. pulsus ipsarum paruus est et etiam frequens propter cordis debilitatem et augmentum caloris ex vehementia doloris. Secundo dicit hic q. nihil accidit ex nunc dictis. xi. malis accidentibus illis mulieribus que salue permanent postq. fetus mortuus ab eis extractus est per vncinos ferreos: immo sunt viriles et animose fortesq. viragines et pstanter sustinent huius extractionis laborem et dolores.

Oportet ergo ut mulier etc. In tertia precipit obseruare notum in preparatione mulieris a qua fetus extrahendus est per vncinos mortuos. Primum est q. hec mulier resupina iaceat super dorsum eius et ipsius occiput. Secundum est q. eius caput decliue sit ad inferiora cum collo et spatulis. Tertium est q. crura sint eleuata simul cum clunibus et etiam renibus vt ad fetum obstetrici facilius pertingat. Quartum est q. femine viriles et fortes si illic affuerint ipsam fixam teneant per brachia et tybias aut ipsam apprehendant ex vtroq. latere vt se non exagitet ho-

mul: secundo frustatim: secunda ibi. **Quod si egrediatur** i. In prima parte ostendit soluz modum operandi: et p. Corpus eius. i. inferius. Apud tensionem. i. factam in extractione fetus. Tectum. i. clausum. Oleo aliquo: vt manus sit magis morbida: qd inuenit. i. inuenire intendit. Tendat. i. trahatur vt mollescat. i. alleuetur: et corpus fetus. Cum ergo sequitur fetus. i. exitum. b. **Quod si egrediatur etc.** **Donit regimen extrahendi** i. primo totum fetum si

tur: et loca eleuata vt figantur in eis vncini: et si appropinquit ei quod inuenit.

Ista ergo sunt loca in fetu qui descendit super caput oculi et os et collum et palatum et sub mandibula et furcula et loca propinqua costis: et sub hypocondrijs.

In fetu vero qui descendit super pedes sunt ossa que sunt supra pectinem et coste medie et furcula: deinde teneatur instrumentum quo extrahatur fetus cum manu dextra et intromittat manum sinistram sub vncinis in eo qd est inter digitos suos: et infigatur in partibus locorum que diximus donec pueniat ad rem vancum: et infigat e contra vncinus alius vt sit attractio equalis et non declinet ad partem aliquam. Deinde tendat et non sit tensio equalis in directo tñ: immo in lateribus etiam sicut fit in ablatione dentium. Et opz in hora illa vt mollescat tensio: deinde intromittat index inunctus et digiti plurimi in eo qd est inter matricem et corpus quod retinet. Et circudent digiti eius circuitu. Cum ergo sequitur fetus fm q. oportet tunc pmutet vncinus primus ad locum altiore: et ita fiat cum vncinis alijs donec egrediatur fetus totus cum attractione. **Ad si egrediatur manus ante alia et non est possibilis:**

extrahendus est: et si id quod inuenit cum manu sua sit proximum loco vel parti illi fetus cui vncini sunt assignandi.

Ista ergo sunt loca etc. In quarta nominat loca octo in fetu quibus vncini infigendi sunt dum fetus descendit super suum caput: sic q. caput eius primo se offert ad exitum et est propinquius ori matricis alijs partibus eius. Primus locus est oculi vtriusq. secundus os fetus: tertius collum eius: quartus palatum: quintus est locus subiacens mandibule: sextus est furcula que claudit et terminat pectus superius: septimus est locus proximus costis: octauus est locus sub hypocondrijs fetus. Et ista sunt ista loca que debet obstetrici inquirere digitis quos matrici impulet: vt his vncinos tenaciter infigat.

In fetu vero etc. In quinta prenominat tria loca quibus vncini stabiliter sunt infigendi dum fetus descendit super pedes suos. Primus locus est super fetus pectine: secundus locus est mediane coste: tertius furcula est. Secundo precipit q. obstetrici teneat cum dextra manu eius instrumentum cum quo fetus extrahendus est: et sinistram manum matrici intromittat sub vncinis qui sunt in illo spacio quod est inter eius digitos: et infigatur vnusquisq. vncinus in parte loci huius de nunc dictis partibus cui debet infigi quousq. perueniat ad spacium vacuum superiacens ossi quod ipsum retineat fixe et stabiliter. Tertio precipit q. postq. hoc modo fuerit infixus vnus vncinorum in parte opposita infigere alium: vt extractio fetus equaliter fiat ex vtroq. latere et non plus declinet ad partem vnaz q. ad aliam: vnde de torquentur fetus: et exitus impediatur. Quarto precipit q. per instrumenta quibus fit extractio fiat vniformis vndiq. tensio et non sit equalis in directo solum: puta ante et retro: sed etiam in lateribus: sicut fit in dentium extractionibus qui prius vndiq. discaudandi sunt et hinc vniformiter et recte extrahendi: aliter rumpuntur vel transuersantur cum dolore maximo. Credo q. vix nunc bene docta obstetrici et experta in hoc opere reperibilis esset in toto vniuerso. Quinto precipit relaxare tensionem seu mollescere postq. primi vncini iam deprefferunt et attraxerunt inferius fetum: deinde intromittere indicem et alios digitos plurimos prius bene vinctos inter matricem et fetum extrahendum: et q. hi digiti circudent vndiq. totum fetus ambitu vt magis obediat extractioni sue. Quis corpus fetus sequitur tybias que prius exierunt fm q. conuenit tunc altius oēs vncini infigantur: et per ipsos fetus deorsum attrahatur: donec totus egredias.

Quod si egrediatur etc. In sexta primo ait q. si manus fer ante membra alia matricem exierit et in ore matricis vel in collo ipsius coarctet adeo q. intra matricem reduci non possit: tunc pannio lineo manus hec egressa circūliganda est vt ipsa non lubricet lenitate sua dum foras trahetur et tādū trahatur obstetricis manibus cum fortitudine donec tota manus et totum brachium vsq. ad os spatule foras extracte sint: et ibi abscondatur brachium ex spatula. Secundo precipit hec eadem fieri quando simul ambe manus egrediuntur: et sic coartantur q. non est possibilis earum redu-

reditio. i. reflexio eos ambos. i. in exitu: spermofus. i. acutus. Emorroy. des nasi. i. polippos: vacua. i. sola. i. pectoris. Luz eo. i. fetu qui scinditur. Et teneat caput. i. inferius ut laboretur. i. in cura ut equeatur. i. reducat ut inferius. Epithymata. i. facta euacuatione. Et si non fuerit. i. possibile. Et necessaria est. i. Docet succurre duobus accidentibus: et pater. Fluxus sanguinis: scilicet a matrice.

De regimine pregnantis post abortum. L. xvi.

Amab

oritur. i. hic ponit regimen pregnantium post abortum: et pater. Ut suffumigetur: scilicet matris. Ar mel: idest ruta. De extractione secundine. Capitulum. xvij.

Jacobus

etio: puta qd extrahatur foras vsq; spatula: et ibi incidatur. Tertio precipit illud idem fieri cum pedes exeunt non sequente eos corpore: nec reduci possunt: qd nimis coartati sunt: tunc enim extrahendi sunt cum pedibus et coris vsq; inguina et anphas: et ibi incidendi.

Et si caput.

In septima primo ait qd si magnum fuerit embrio caput et coartetur in exitu: scilicet in ore vel collo inficis et in capite eius congregata est aqua tunc intronittatur in hoc caput humidum phlebotomus inter digitos retentus vel cultellus cum quo nasi emorroydes incidi consueverunt et cum eo caput fetus perforatur taliter qd ex hoc effundatur aqua: et capitis tumor inde minorer. Secdo dicit qd si in grollo capite non sit contenta aqua: tunc si opus fuerit perforatur cranium et ab eo cerebrum fetus extrahitur et petie cranei. Tertio dicit si caput fetu naturaliter sit magnum et in ore matricis coartatum fuerit findendus est cranium: et apprehendende sunt ipsi partes: et foras extrahende cum illis renalis quibus extrahuntur dentes et ossa.

Et si egrediatur. i. In. vij. preiubet qd si caput fetu a matrice exeat sine difficultate: sed tritus corporis eius in ore matricis et collo eius coartetur transire non potens findere cum isto nuc dicto ingenio loca que sequuntur embionis furculam donec perueniatur cum hac incisione ad ossa vacua. i. que tegunt pectus pectoris et inde effundat excedens humiditas qua pectus intumet et p hoc detumescat istatio pectoris. Secdo dicit qd si in fetu pectore non adunet excedens humiditas: sed sit magnu et altu a creatione suat tunc abscindatur et tollatur furcula: sic enim obediet pectus exitui. Vel lege sic textum. Et si exitus fetus non adiuuetur per fissuram pectoris tunc abscindatur et tollatur furcula.

Et si fuerit. i. In. ix. dicit qd si apostemofus sit veterisior unde prohibeatur embionis exitus viul vel mortui: tunc scindere hunc ventrem et euacuare conueniet ab humiditatibus quibus intumescit sicut in capite et pectore dictum est.

Fetus autem. i. In. x. primo ait qd fetus qui super pedes suos exit facilliter trahitur ad exteriora: et ad os matricis facile transponitur. Secundo dicit qd si coartetur apud ipsius pectus et etiam ventrem post exitum capitis tunc attrahantur venter et pectus cum panno ligati et costricti: et ambo findantur: et extrahantur ab his illa que continent.

Si vero reliqua. i. In. xi. dicit qd si super pedes exeunte fetu cetera membra exeant preter caput eius quod intus rediens in matrice maneat: tunc manum si nistram intronittat obsteris in matricis concanum perquirendo caput fetus et ipsum cum digitis trahat ad os matricis. Deinde in hoc caput vnus immittatur vnus vel duo de illis quibus fetus consuevit extrahi et his extrahatur.

Et si os. i. In. xij. preiubet qd si matricis os apha calidum si bi supuncos iam coartauerit non tunc laborandum

reditio eius propter ipsius coartatione: tunc oportet ut inuoluatur super ipsam pannus ut non lubricet et attrahatur tandiu donec cum tota egrediatur abscindatur ex spatula. Et ita fiat cum egrediuntur ambe manus ante adiutoria sua: et non est possibile earum eductio. Et similiter fiat de pedibus cum non sequitur eos ambos reliquum corpus et incidantur ex inguinibus. Et si caput infantis est magnum: et accidit ei coartatio in exitu: et est in capite eius aqua congregata: tunc oportet ut intro mittatur in ipso inter digitos phlebotomus: aut cultellus quo inciduntur emorroydes nasi et perforetur cum eo caput ut effundatur aqua et detumescat. Et si aqua non est et est necessarium ut extrahatur cerebrum eius fiat. Si autem fetus est magni capitis natura: tunc oportet ut findatur cranium et capiatur cum tenalijis quibus extrahuntur dentes et ossa et extrahatur. Et si egrediatur caput et coartetur pectus: tunc findantur cum hoc ingenio loca que sequuntur furculam donec perueniatur ad ossa vacua: quare effundantur humiditas que est in pectore et detumescat pectus. Si autem non adunetur oportet tunc ut abscindatur et auferatur furcula. Cum enim auferitur obedit tunc. Et si fuerit inferius venter apostemofus et fetus mortuus aut viuus: oportebit tunc etiam ut euacuatur sicut narrauimus cum eo quod est in concanitate eius. Fetus autem qui egreditur super pedes attractio fit facilis et transpositio eius ad os matricis facilis. Quod si coartetur apud ventrem et pectus oportet tunc ut attrahatur cum panno: et findatur fm qd narra-

Agenuz. i. In precedentibus. A. detersi. manitractione scdine: primo hoc: fo de pbbitione impregnationis: tertio de mola: quarto de figura naturali et non naturali partus: quinto de difficultate partus: fa ibi. Dedico. i. tertia ibi. Quid accidit quarta ibi. Figura. i. gnta ibi. Difficultas. i. primo docet extrahere scdnam fm opinionem suam: fo ponit op. anti- quoz: tertio iterum ponit op. ppia: fa ibi. Et de antiquis. i. tertia ibi. Ut detur mibi. i. primo docet extrahere scdnam cum sternutatione: secundum do per alia regimina: tertio ponit medicinas: scdnam ibi. Cuius tardas. i. tertia ibi. Et adiuna. i. Dicit primo qd tu debes facere sternutatione et.

uinus donec effundatur quod intra ipsum est. Si vero reliqua membra auferantur et redeat caput et retineat tunc intronittatur manus sinistra: et queratur cum ea caput et extrahatur cum digitis ad os matricis: deinde intronittatur cum ea vnus vnus: aut duo ex illis quibus attrahitur fetus et trahatur. Et si os matricis iam coartatum est propter apostema calidum accidens ei: tunc non oportet ut laboretur: imo oportet tunc ut administretur effusio rerum pinguium plurima et humectatio et sessio in tina: et administrantur epithymata ad aperiendum os matricis et auferatur caput sicut diximus. In illo autem qui de fetibus egreditur super latus si possibile est ut equeatur: tunc administratur epithymata ad aperiendum os matricis fm ea que diximus. Et si non fuerit illud tunc incidatur infans totus interius. Et necessaria est post administrationem harum rerum administratio specierum curationis apostematum calidorum que eueniunt in matrice. Quod si accidat fluxus sanguinis curetur cum eo quod est in capitulo suo.

De regimine pregnantis post abortum. Capitulum. xvi.

Abortitur mulier fetum: oportet ut suffumigetur cum bdellio et hyssopo et albarmel et glutine alborin et origano et sinapi albo ut currat sanguis et non ingrossetur: quare retineatur et dolorem faciat.

De extractione secundine. Capitulum. xvij.

Agenum quidez

tus faciliorem inueniat exitum. Secdo precipit si fetus sic exiens equari non possit propter fontem eius coartatione qd tunc incidatur totus interius in minutas petias: et sic extrahatur.

Et necessaria. i. In. xij. dat precepta duo. Primum est qd post opera dolorosa hic dicta ministrare oportet curas apostematu calidorum matricis si matrici accidant et has curas referet cap. xij. trac. huius sen. Secundum est qd si fluxus immoderatus sanguinis accidat per predicta opera restringatur per hec que postea dicentur ca. iij. trac. tertij huius sen: et etiam tribus ultimis capitulis tractatus secundus sen quarte quarti.

De regimine pregnantis post abortum. Capitulum. xvi.

Abortitur. i. In hoc cap. iubet post abortum suffumigare matricem cum prouocantibus menstrua: ut ab ea sanguis effluat qui currit ad ipsam: et non illic ingrosset neq; coaguletur unde in ipsa retineat et dolorem faciat et putrefiat mala inducens accidentia synco- pis angustie doloris capitis. fiat ergo sibi tale suffumigiu. i. bdellij hyssopi sicce albarmel: idest rute macedonice glutinis alborin: idest terebinthine origani sinapis albe an. j. s. conterant omnia simul addedo si opus sit parum rubee tinctorum et arthemisie. Et de ipsis quaz vice. i. am- ponantur ardentibus prius in vase stricti orificij et per cannulas fumus horu deducatur intra collum matricis. Et si post abortum satis de se fluant menstrua nihil fiat ex his.

De extractione secundine. Capitulum. xvij.

Agenum quidem. i. In hoc capitulo primo agit de extractione secundine sine medicina. Secundo cum medicina: ibi. Et quandoq; adiuuant. Tertio de modo quo veterum qui dam extraxerunt eam: ibi. Et de antiquis fuerunt. Quarto de modo quem

De partibus

est in extractioe fetus: qd vehementer per illud dolores exacerbant et frustra fieret extrahendi conatus prohibere extrahi fetu apate vel caput ipsius. Secdo precipit tunc res pingues plurimas et humectatissimas matrici funde sicut argillas gal- line aut anseris vel mul- scilagineas lini aut fenu- greci: et tunc indere aque decoctionis malue cum bisuluis et cepibus lilij quibus apha dictus lenia- tur et relaxet os obstru- ctu matricis. Tertio pre- cipit tunc administrare sup- loci apatis epithymata per que os inficis apat ut illa que sunt ex deco- ctionib; malue bisulue summitatuz aneti camo- mille et melliloti. Quarto precipit qd istis peractis extrahat caput qd intra matricem iacens remane- rat modo qui dictus est in parte prior.

In illo ante.

In. xij. preiubet qd si egrediatur fetus sup latus et equari possit intra huc reduco qd administretur super os matricis epithymata aptissima ut hec que dicta sunt quatinus matricis ore dilatatio fe-

Abq. medicamine: scilicet per os vel per anum inspissatur: idest ingrossatur. Nota qd aer retentus non potens exire per superius comprimit vya fragma. Et vya fragma comprimit secundum. Scindatur: idest frangatur: illud quod sequitur manum: idest illud quod tenet de secundina in manu.

a Cuncta tardatur. **z.** Nonit alia tria regimina: secunda ibi. Et si fuerit ista ibi. Et quia dicitur: **z.** Dicitur primo qd quando ipsa non egreditur: tu debes stringere illud quod egressus est: et ligare ad coram mulieris. Non tendas: idest non trahas: vt non ascedat: idest vt non reuertatur.

b Et si fuerit adherens. **z.** C. Dicit aliquid regimine: **z.** ps: vt carmine

Jacobus

quem luidus medicus edocuit. Et quidam antiquorum. **z.** Quia de modo alio quem altus docuit. **z.** Et alii. **z.** In pma pte dat. viij. precepta super extractione secundine sine medicamentis. **z.** Dicitur qd sternutet abortire querens: qd sternutatio violentia sui motus secundinam deorsum precipitat: et prouocet impellendo narium matris spicam bladi: aut filliginis vel mellefolium vel modicum pulueris euforbij: aut elebori. Secundum est qd ipsa vi olu teneat os: et nares clausas retinens anhelum vt venter tendatur et inspissetur versus inferiora secundinam deorsum lubricare faciens. Tertium est cum aliquid secundine apparet extra matricem tendatur suauiter et paulatim trahendo inferius. Et in trahendo ipsam non sit fortis labor: nec magnus conatus ne rupta abscedat: et aliqua eius pars interius maneat: et putrefacta ibi mala inducat accidentia. Quartum est qd si timor ne rumpatur assit in trahendo deorsum illud quod apparet tunc ligetur illud de secundina quod sequitur manum trahentem inferius cum coram pregnantis vt non in matricem lubricando redeat: et sit ligature costrictio modesta. Et vt excutiat quod intra remansit fiat vt sternutet modo qui dictus est. Quintum est qd dum tardat secundine exitus: cuius pars eminet non tendatur aliqua forti tensione ne tracta rumpatur: sed ligetur sursum ad vtraq; coram tali constrictione qd non reascendat: et tandem tota exiet natura expellente vel sternutatione vel retentione anhelitus. Sextum est si fuerit secundina adherens in profundo matricis: tunc elaboratur caute et subtiliter vt inde separetur hincinde mouendo suauiter ad latera vt mollescentur ligamenta quibus matrici alligatur et non recte trahendo forti attractione ne inueteretur matrici. Septimum est qd in hac separatione laterali et commotione secundine non cadat omnino labor seu conatus nimis cuius attractionis violentia: ne rumpatur intus et vix possit extrahi pars matrici adherens. Octauum est qd si secundina retineatur causa vehementis coartationis et oppilationis oris matricis elaborandum est et ingeniandum qd carminetur idest dilatetur et aperiat per hoc os sic constrictum: vel per obstetricis digitos inunctos oleo de lilio: vel porci axungia: aut calida vnguenta mollificantia matrici infundendo: sicut est vnguentum vocatum basilicon et dialtea. Et hec adhibeantur situ mulieris disposito fm propinquiores et conuenientiores dispositione possibilem ad hoc vt perueniant cito et faciliter vsq; in os matricis et ipsum emolliant. Et forte qd ad hoc situs magis aptus et conueniens est vt ipsa faceat super eius dorsum coram eleuatis.

Et quandoq; adiuvant. z. C. In secunda narrat auxilia. xv. medicinalia ad secundine educationem. Primum est vnciones mollificatiue matrici intrinsece ex oleis medullis muscaginis aut arugis quibus relaxantur et redduntur lubrica collum et os matricis: et his secundina mollescit et putrescit et est labilis: et eodem profunt exterius linite. Secundum est emplastra lenificantia antea sub vmbilico et postea sub alcatin calida apposita: sicut sunt emplastra diaquilon et de mellito propter easdem causas. Et est alcatin locus posterior in directore. Tertium sufficiens foras secundinam interdum educere est aliquo pingui obstetricis digitos vndiq; illinire et collum matricis his sepe fricare. Quartum est deorsum matricem suffumigare aromaticis calidis

tur: idest dissoluitur: et propinquiores: idest conuenientiores: et est fortasse scilicet conuenientior preparatio: iacere scilicet super dorsum. **Alchir.** idest piz liquida. **c** Et quandoq; sufficit. **z.** Nonit aliud regimen quod conuenit obstricti: et patet. Digitorum: scilicet emissorum in matricem. In omni spacio: scilicet quo mollescit. Et si cadat: scilicet facta putrefactione.

d Et adiuua te cum diureticis. **z.** C. Dicit medicinas: et patet. **z.** Dicit: idest lanugo que inuenitur super quercu. Et cum egreditur: idest post egressionem. **e** Et de antiquis fuerunt. **z.** C. Dicit opt. antiquorum: primo quorundam: secundo cuiusdam alterius: secunda ibi. Et quidam antiquorum. **z.** Prima patet. Terminus: idest diuiditur: ex secundina: scilicet re-

que bibuntur: et ingeniatur omni ingenio. Ipsa enim in quolibet spacio putrefit et lenitur et cadit. Et adiuua te cum diureticis fortibus. Et administra ei tamen decoctionis vsne: quoniam facit ipsam cadere. Et de illis que faciunt ipsam cadere est vt infundatur in matricem vnguentum basilicon. Ipsa enim putrefacit eam et extrahit ipsam. Et cum egreditur administretur oleum rosae et similia. Et de his que adiuuant ad lubricationem eius est vt in potu detur aqua rosarum recentium puluerizata desuper altea: aut detur in potu: aut supponatur aliquid de stercore ancipitris. Et administretur desuper qd dictum est de medicinis faciebibus abortiri fetum: et pessariis et suffumigationibus. Et de suffumigationibus bonis est elleborus albus facta suffumigatione cum eo: et stercore columbini etiam facta suffumigatione cum eo et aristologia facta suffumigatione.

z. Et de antiquis fuerunt qui preceperunt obstetrici vt inuolueret manum suam panno et intromitteret eam et acciperet secundinam: hanc cura est dolorosa. **z.** Nam cum non egreditur secundina tunc ipsa carminatur et egredit post dies. Veritamen patienti accidit dispositio maligna propter vapores malos ascendentes ex secundina ad cerebrum et cor et stomachum. **z.** Poterit ergo vt succurrat ad hoc cum matricis et potu almeisus et diamuscho.

calidum matrici infundere: putrefacit enim et cadere facit et extrahit secundinam. Nonum est cum egreditur foras secundina rosarum oleum matrici infundere: et ei similia sicut lilaceum et camomillinum quatinus coadiuuat a modo substantie lubricationem secundine: et post eius exitum matricem confortet et dolores mitiget. Decimum est bibere pro qualibet vncias aque rosarum recentium super quam tres radices altee puluerizate sint: ad secundine enim lubricitatem coadiuuat. Undecimum est bibere stercore ancipitris. **z.** I. cum duabus vncijs aque mellis: vel ex isto stercore dragmas tres supponere matrici cum lana. Duodecimum est per os ministrare medicinas illas que faciunt abortum: et iam dicte fuerunt capitulo decimotertio istius tractatus: vna cum pessariis et suffumigijs in eo descriptis. Tertiumdecimum est facere matrici fumigium ex elleboro albo prius inposito: cuius fumus recipiatur in collo matricis per medium canne. Quartumdecimum est fumigare matricem ex stercore columbi per medium canne. Quintumdecimum est fumigium fieri ex aristologie rotunde radice minutim incisae: sed prius siccate et prius inposito cuius fumus ad vuluam per cannam feratur.

Et de antiquis fuerunt. z. C. In tertio primo dum a veteribus datum in extractione secundine: et est qd obstetrici manum suam panno inuoluat aliquantulum aspero et matrici impellat et ibi apprehendat per hanc secundinam: et mouendo hincinde deorsum attrahat et foras educat. Secundo dicit qd is modus extractionis dolorosus multum est. Nam quando per eum secundina non egreditur: quia nimis fortiter matrici choeret: post aliquos dies ipsa carminatur: idest dilatatur et tandem egreditur. Veritamen ante egressum superueniet enixe mala dispositio cordis cerebri et stomachi sicut sunt syncopsis vel tremor cordis turbatio metis nausea et vomitus a malis vaporibus de matrice electis ad hec tria membra. Tertio dicit qd si practiceretur iste modus extractionis oportet succurrere dictis nocumentis quadruplici medio. Primo per redolentes suffumigationes ex gallia muschata vel alipia muschata vel aut culis cipri vel ligno aloes vel granis iuniperi. Secundo per potum almeisus et diamuschi. Et est almeisus confectio quedam mulum cordialis quam scribit Serapion septimo breuiarij capitulo octauo sub titulo confectionis acetose: et in eodem capitulo describit etiam diamuschi dulce et diamuschi amarum et sit almeisus dosis aureus vnus cum duabus vncijs vini aromatici et diamuschi dulcis sit eadem dosis.

Alchir. idest piz liquida.
h. no ligna...
h. no ligna...
h. no ligna...

De partibus

et apertis vt granis iuniperi ligno aloes cinamomo casia: et sternutationem sepe prouocare. Quintum est potiones ad hoc appropriate sicut mane bibere cum pureta cicerum dragmas. **z.** pulueris corticis castelle et electi cinamomina. Et breuiter loquendo quouis ingenio intendere oportet vt secundina educatur: ipsa enim qualibet morula spaci seu tempore paruo putrefit interius lenitur et labitur si bene intendatur cum dictis remedijs. Sextum ad id conferens est in potu fumere diuretica fortia sicut aquam rapiani vel sapistrage vel piloselle vel florum genepte. Septimum est in tina calide aque balneari decoctionis vsne: idest sulphurate vel saponarie: facit enim cito secundinam cadere. Octauum est vnguentum basilicon

aromaticis/ arom
by super os app
fm paxum b
ex tunc paxum
h. no ligna...
h. no ligna...
h. no ligna...

melig dixeret si
us paxum b
opueret b. s.

henta eorum. s. membrorum dictorum: almeſis. s. naturę abſ.
¶ Et quidam ꝛc. ¶ Ponit op. cuiusdā alterius ponendo verba eius
pater. Similis ſphęre. s. rotunda. Conuerſionem. s. commotioneꝝ: ex ad
herentia. s. ad adherentia: adunatum. s. clauſum. Abbreuiatio. s. ſimulatio.
Inquit: ſcilicet medicus.
b ¶ Videtur mihi ꝛc. ¶ Reuertit ad op. ſuā: ꝛ pꝛ mutet. s. extrahat.
¶ De prohibitione im
pregnationis. Ca. xviij. ¶ Et ſimulatioꝝ: inſtrumentum. s. ſymulatioꝝ.

Jacobus

Tertio p episthymata cō
fortatiua appofita fuper
regiones cordis & epatis
ficat eſt iſtud. ꝑe. ſanda
lum oliꝝ roſarꝝ. rubea
rum ſeccarum añ. ʒ. ʒ. ga
rioſiloz anthos añ. ʒ. ʒ.
ciamomi. ʒ. ʒ. ambre gri
ſe. ʒ. ʒ. teratꝝ ſubtiliter
& miſceatur hoz puluis
cum aquarꝝ inelluſe bu
gloſſe roſarum añ. ʒ. ʒ. ſũ.
& his calefactis inringa
tur panni quadruplicati
qui ſup ſtomachꝝ & cor
applicetur. Quarto eoz
ſumendo medicinas aro
maticas que faciunt ad
cordis confortatiōez et oſa
mācis diſamir gariton.

Et quidā 7c.

C In .iij. prememorat
modū extractionis secu-
dine tuncque quem Ziul-
dus docuit dūz post par-
tūz remanet os matricis
apertum. Secundo dūn
claudis eius os post prū:
ibi. Et si os matricis.]
C In .i. pte. primo ait
q̄ quidam antiquozum
vocatū liuidus in secu-
dine extractione hoc mo-
do locutus est. Si secun-
dina remanet in matrice
post exitum fetus tunc si
matricis os apertum re-
maneat & suspēsa secūdi-
na est & in globū tam col-
lecta velut sphaera in late-
re matricis i quo facit
fetus tunc eius exitus &
extractio sūt faciles. Se-
cundo dicit q̄ ad eius ex-
tractionem sinistra obste-
trici manus calefiat: &
inungat oleo de lilio vel
arūgia porci masculi re-
centis & hāc intrōmittat
in profundum matricis
& cū ea querat ibi secun-
dinā donec hanc inuene-
rit: collo matricis anne-
gat. Tercio dicit q̄ hāc
sic inuentam & manu ap-

prehensam trahat inferius non sibi rectitudinem: nec cum vehementia
ne inuerset matricem: immo ipsam hincinde cum facilitate comouens p-
mutet ad utrumq; latus dextrum ⁊ sinistram paulatim adaugens suaz at-
tractiones. Nam hic secunda foras attrahit ⁊ sic phibet ab adherentia.
¶ Et si os rē. In secunda prembet in liuidus medicus q; si matricis os
adunatum fuerit: ⁊ ita constrictum q; in ipsum manus impellit non pos-
sit curare hanc constrictionem modis qui dicti sunt in isto ca. puta dila-
tando os matricis constrictū cum digitis inunctis ⁊ effundendo in hoc
molliuina vnguenta. Secūdo precipit imponere nartibus sternutatoria si
cur euforbium vel elleborum album si virtus sit fortis vel non sit debilis
Tertio precipit si per hec matricis os aperiatur matrici imittere manus
obstetricis: ⁊ vt predictū est per hanc secundāz paulatim extrahit. Quar-
to precipit q; si per hanc non egréditur nos non hinc timere nec
solicitari. Ipsa enim his modis prius exagitata post dies paucos resolu-
etur in putredines ⁊ a matrice effluet: sicut ab hac currit aquositas san-
guinis. Quinto precipit q; simus solliciti circa correctionem accidentis
que infert dum putreant ante eius exitum. Facit enim fetor iphus adau-
ctus dolore capitis ⁊ corruptis stomachis tam in digestionē q; in ap-
petitū: ⁊ angustiaz cordi infert mortificans spiritus eius. Sexto precipit
contra istum fetorem q; non sit abbreviatio seu diminutio in administrā-
tione suffumigationum idonearum quibus reprimatur fetor putredinis
Et super hoc dicit q; fuit expertus suffumigationem nasciturū ⁊ sicum
siccarum: quorum vapor in vuluam per cannulam deferretur.

Et alius ꝛc.

noue olle iponere medicinas acutas: sicut rute prassij & abrotani añ. $\mathfrak{M}$.
 ij. & tantum ex oleis de lilio: & de alcanca super has effundere & ipse hu-
 mectentur & molles fiant cum prius sicce essent. Secundo precepit coope-

Et administrent epithymata super cor
 ⁊ stomachum: ⁊ medicine aromaticæ fa-
 cientes cordi. ¶ Et quidam antiquo-
 rum locutus est de extractione secundi-
 ne sermonem quem ego sua dictione nar-
 ro. Inquit **Liuidus**. Si remanet secun-
 dina in matrice post exitum fetus: tunc
 si os matricis est apertum et secundina
 est suspensa que iam collecta est ⁊ facta
 est similis sphere in latere matricis: tunc
 exitus est facilis: et oportet vt calefiat
 manus sinistra. Et inūgatur ⁊ intromit-
 tatur ad profundum: ⁊ querat cū ea do-
 nec inueniat secundinam cum collo ma-
 tricis annexam. Et oportet vt attraha-
 tur non sine rectitudine: quoniam time-
 mus inde conuersiones matricis neq; at-
 tractione vehementi: imo oportet in pri-
 mis ⁊ permutetur cum facilitate a late-
 ra dextra ⁊ sinistra: deinde addatur in
 quāritate attractionis. Ipsa enim attra-
 hitur tunc ⁊ separatur ab adherentia.

Et si os matricis fuerit adunatum administra species curationis quas dixi tibi. Et si non fuerit virtus debilis administra res mouentes sternutationem. ⁊ suffumigationes cum speciebus in vase. Et si aperitur os matricis tunc intro mitte manum ⁊ extrahe eam fm q̄ diximus. Quod si non egreditur secundum cum istis rebus tunc non solliciteris hoc. Ipsa enī post dies paucos resoluitur ⁊ curret sicut currit aquositas sanguinis. Et vero augmentū odoris eius facit dolorē capitis ⁊ corrumpit stomachum ⁊ angustia facit: quare conuenit vt solliciteris. Et oportet vt non sit abbreviatio in administratiōe suffumigationis cum rebus conuenientibus. Inquit: ⁊ iam expertus sum in hoc suffumigationem nasturcij ⁊ sicum siccarum.

Et alius locutus est sermonem quē scripsimus fm modum suum etiam. **U**i

Edico 7c. Determinat de prohibitione si. *pregna-
tionis: primo ponit cas in qbus dz pbihe-
beri impgnatio: so ponit regimē: tertio medicinas: fa ibi. Et
de regimine. tertia ibi. Et de illis. Prima pz. In pua. si puel-
la. Scilicet. i. raptura. c. Et de regimine 7c. Ponit regimen ad
hoc: 7 pz. Nota quando est distantia inter vnum semen 7 aliud tunc pre-
cipitur. Tercio
detur^r mihi vt ponantur medicine acu-
te sicut ruta 7 prassū 7 abrotanū 7 oleū
de lilio 7 oleum de alcanna tante quāti-
tatis qua humefiant medicine sicce: ag-
gregetur totum illud in vase nouo 7 co-
operiatur caput 7 fiat in eo foramē par-
uum 7 intromittatur in foramine canna
7 ponatur sub eo ignis. Cūq; vno ferro
re bullierit remoue ipsum 7 pone ipsum
super prunas: 7 appropinqua ipsum scam-
no super qd sedet mulier 7 pone cannaz
in vuluam eius 7 cooperi cū pannis plu-
rimis ex partibus eius vt non egrediat
vapor: 7 dimitte eam fm hunc modum
duabus horis donec permutet secundi-
na. Quod si non sufficit illud 7 debilita-
tur vapor in extrahendo ipsam: tūc etiā
conuenit vt i emplastris que abortiri fa-
ciūt fetū. Administratio nāq; eoz post
vaporazionez est fortior 7 penetrabilio-
ris virtutis.*

¶ De probibi

tionē impregnationis. Cap. xviii.
m **Edico quandoqz**
necessariū est prohibere impre-
gnationem in parua super quas timetur
de partu: et in ea i cuius matrice est egri-
tudo: et in ea i cuius vesica est debilitas.
Grauitas namqz fetus facit possidere
scissuram in vesica: quare inuoluntarie
egreditur vrina: et non potest retineri
vsqz ad finē vite. ¶ Et de regimine in
hoc est vt precipias in hora coitus vt ca-
ueatur forma impregnatiua quam dixi-
mus: et cum diuersitate inter duas sper-
matis electiones et separatione cum ve-
locitate: et precipue vt eleuet mulier cu-
s complemento coitus: et saliat ad poste-
riora saltus vsqz ad. vii. et. ix. fortasse eni
egredietur sperma. Incessus autez par-
uus et saltus ad anteriora quiescere facit
spma fortasse. Et quandoqz adiuvat
ad lubricitatem spermatis vt sternutet.

a Certe
de partibus

rirē caput ollere facere ē
 eo parauz foramen: et in
 hoc foramine cannaꝝ in
 tromittere. Tertio prece-
 pit qꝫ buic olle suppona-
 tur ignis: et cum bullie-
 rint illa que in ea sũt vi-
 co feruore dponatur ab
 igne. Quarto precepit
 post hoc ollaz ponere lu-
 per priuas calidas: et ip-
 sam scāno appropinqua-
 re super quod mulier sedet
 et vulue impellere cā-
 ne extremitatem: cuius
 opposita est in olle for-
 amine. Quinto precepit
 vndiqꝫ taliter circũtege-
 re vullum multis panis
 calidis qꝫ nō egrediatur
 extra vullum vapoꝝ pie-
 dictarum medicinarum
 sed matricem replet: et
 sic dimittatur duabꝫ ho-
 ris dicta canna inuillu-
 circũtecta vndiqꝫ donec
 secūda permixtus locuz
 descendens inferius et pa-
 rata egredi. Sexto prece-
 pit qꝫ si non sufficiat mo-
 dus nunc dictus ad secū-
 dine extractionem et de-
 bellationē vaporꝝ prius di-
 ctus in extrahendo ipaz
 tunc emplastris vtiendū
 esse que aborsum prouo-
 cant: sicut est emplastru
 factus de ciclamine et cu-
 cumere asinino et me-
 se-
 lion et colloquintida mix-
 tio equaliter cuz suffici-
 bus cera et oleo lauri-
 no: aut de ruta: aut de
 castoreo. Nam fortiora
 sunt et magis penetrant
 hec empla aut saltē eorū
 virtutes post vaporatio-
 nis matrici suppositas.
 ¶ De prohibitionē im-
 pregnationis. La. xviij.

Edico.

In hoc ca.
p^{mo} refert ca.
sus in quibus expedit im

pregnationem prohibere. Secundo illos actus quibus prohibetur: ibi
[Et de regimine in hoc est] Tertio supponenda ante coitum et post ut eas
prohibeantur: ibi [Et de illis que oportet considerare. Quarto de potu ad
hoc: ibi] Et de ebrietate.]

¶ In his. i. pte refert tres casus in quibus dicit esse necessariū impregnatio-
nem prohibere. Primus est in paruis debilibus puellis: in quibus time-
tur de partu ne filium & matrem interimat. Secundus est in his in qua-
rum matricibus grauis egritudo est vt cancer aut vlcera: in quibus simi-
liter de morte vtriusq; timendum est. Tertius in his quarū velice multū
debiles sunt: aut debilitate lapide auri ferre. In his. n. grauitas scitu cū
Violentia partus scissuraz in vena possidere facit maxime in musculo p
quem ipsa clauditur: vnde fit vt ab hac inuoluntarie defluat vna: nec
tota vita retineri possit. Credo esse consonantius fidei catholice q; habē-
tes hos casus in virginitate permanent: q; ipse coeant: & practici ne
impregnentur vel vt excruciant iam conceptum sperma.

Et de regimine etc.

Prima est coire non seruata forma qua fit impregnatio qua p[re]dixit cap. si. trac. prioris. Secunda est spermatis eiectiones disconuenientes in horis iulis. Tertia est separatio festina nimis viri a muliere puta dum vir surgit a muliere priusq[ue] complete sperma eius emisit vel sufficienter ad imp[er]gnationem. Quarta est dum mulier completo coitu surgit et se erigit supra pedes suos: unde facile sperma labitur ab ea. Quinta est post coitum et erectionem saltare septies aut nouies fortiter ad posteriora: per hoc n. sperma facile excurrit et foras elabitur. Et hic notat princeps q[uod] iuuans incessus et saltus debilis ad anteriora per aliquam moram post completum coitum fortasse conuiuiat ad conceptionem stringendo os matricis. Sexta est sternutatio cito post coitum que sperma precipitat et exire cogit.

gêr de illie

C Et de illis rē. **P**onit medicinas et p. Algarab. i. salicis. Algue. reson. i. lib. Albedarog. i. basiliconis. **C** De mola. Lapi. xix.

Quandoq; rē. **C** hic determinat de mola: pmo quātum ad cās et diuerſitates: ſo ponit ſigna: tertio curā: ſa ibi. **E**t de ſignis ſterilitatis ibi. **R**egi men. **P**rimo notificat molam: ſo offendit nocumēta que cō

tinguntur: cū mola accidet ponit diuerſitates mole: ſa ibi. **E**t qñq; rē. **I**bi. **E**t mola. **D**icit pmo qñq; accidet mulieri diſpō qua credit qñ ipſa ſit pregnans rē. cū cor ſe: ore matricis.

b **C** Et qñq; rē. **P**onit quedā accidentia cōſuncta cum mola: pmo hoc: ſo ponit cās: ſa ibi. **I**mmo qñq; rē. **I**n pma ponit quatuor acci- dētia: ſa ibi. **E**t qñq; rē. **D**icit pmo qñq; accidet toti matrici rē. **I**n ea ſcilz matricē aliter ſa. i. mo- la. **N**ota qñ qñ menſtrua retinentur aliqua pō va- dit ad māmillaſ et ſit lac.

c **C** Et qñq; rē. **P**onit aliud accidens qñ alit quando ptingit cū ipſa mola et p. eaz. i. māmilla- rā. **N**ota qñ hoc ē pro- pter retentionē mēſtruo- rum. **N**ota qñ Albertus dicit. iij. de aialibus: ca- de mola qñ nō ſit motus rei retēte in matricē niſi facta cōpreſſione: ſed nō ſic eſt qñ eſt pregnans.

d **C** Et quandoq; pten- ditur rē. **H**ic ponit ali- ud accidens ptingit mo-

C Et de illis que opz conſiderare eſt vt ſupponat ante coitū et poſt ipſm alki- tran: et vngat cū eo virga: et ſimiliter cū oleo baſſami et ceruſa: et vt ſupponat an- te et poſt pulpa granati et alumē. **E**t ſup- poſitio etiā ſummitatis caulis et ſemi- nis eius apud mūdificationem et apud coitū: et poſt ipſum eſt in hoc fortis: et p- prie qñ ponit in kitrā et ſubmergitur in calamento. **E**t ſuppoſitio foliorū alga- rab poſt mūdificationē et proprie qñ cū hoc ſunt ſummeſa in aqua foliorū alga- rab. **E**t ſimiliter pulpa colognide et al- begueren et ſcorie ferri et caulū et ſca- monē et ſeminis caulis partes equales aggregent cū kitrā et ſupponatur. **E**t ſuppoſitio piperis poſt coitū phibet cō- ceptionē. **E**t ſimiliter ſuppoſitio ſterco- ris elephantis ſola aut cū ſuffumigatio- ne cū eo in horis pdictis. **C** Et de ebi- bitis eſt vt in potu dentur aque albeda- rogi. iij. phibet enim impregnationē.

C De mola matricis. **Cap. xix.**
Quandoq; accidunt

mulieri diſpoſitiones ſimiles di- ſpoſitionibus pregnantū ex retentione menſtruo- rum et alteratione coloris et ca- ſu appetitus et adnatione oris matri- cis. **C** Et quandoq; eſt cū hoc duri- cies quedā. **E**t qñq; eſt in ea aliqd du- riciei in matricē tota. **E**t accidet iſlatio ambarū māmilla- rā et repletio earū. **E**t quandoq; accidet earum apoſtematio.

Jacobus Et de illis.

C In. iij. refert medici- nas. i. que cōceptionem fieri phibet matrici ſup- poſite vel ante coitū ſup- unctē virgē. **P**rima eſt alkitrā. i. gūma cedri: ſeu p. cedrina miſci ſup- poſita ante horā coitus: et etiam poſt eam. **S**ecūda eſt alkitrā ante coitū ſtatim virgē ſuperunctum. **T**ertia eſt oleū baſſami ſimiliter cum modica ceruſa matrici ſuppoſitum et ante coitum virgē ſupunctum. **Q**uarta eſt acetofi granati pulpa cum pauco alumine mixta et ſuppoſita ante coitū et poſt. **Q**uinta recipit ſummitatū caulū et ſeminū eorum añ. iij. et trite in corporent cum. vi. iij. kitrā. i. gūmi cedri: deinde ſubmergantur in aqua bus. i. ſucci calamenti et ſupponant poſt mūdificationem femine a men- ſtruis: et apud coitū et poſt: eſt enim de fortiter impediētibus impregna- tionem. **S**exta eſt algarab ſeu ſalicis folia matrici ſuppoſita poſt mūdifi- cationem eius a menſtruis maxime cum prius ſubmerſa fuerint in aqua decoctionis vel diſtillationis foliorū ſalicis. **S**eptima recipit pulpe colo- quintide albegueren. i. oſimi aut mellis ſcorie ferri ſummitatū caulū et ſeminis eorum ſcamonee añ. i. i. terantur et in corporentur cum cedrine picis. i. duabus: et actu calida vultu intro mittantur. **O**ctaua eſt piper puluerizatum et poſt coitum ſuppoſitum phibet conceptionem. **N**ona eſt elephantis ſtercus ſuppoſitum et ſumigūz eius in horis pdictis: pu- ta ante coitum et poſt coitum.

Et de ebibitis rē. **C** In quarta cōmedat ante coitum et poſt bibere tres. i. aque albedarog. i. oſimi ſumialis ad phibitionem impregnationis.

C De mola matricis. **Capitulum. xix.**

Quandoq; rē. **C** In hoc cap. pmo agit de acci- dentibus et ſignis mole matricis: in quoz aliqbus mola cōicat cū impregnatione. **S**ecūdo de di- nerſitatibus mole: ibi. **E**t qñq; eſt illud. **T**ertio de cauſis mole vere: ibi. **E**t cauſa. **Q**uarto de differentijs inter molas veras et verā impregna- tionem: ibi. **E**t de ſignis. **Q**uinto de differentijs inter molam veram et molas alias: ibi. **E**t ſigna diſcernentia.

C In pma parte dat ſigna. iij. mole matricis quoz aliqua ſunt impre- gnationi cōmūia. **P**rimum eſt retentione menſtruo- rum in mola vt in impre- gnatione: ppter ea qñ oza venarum matricis a mola claudūtur vel matri- cis os a mola oppilatur. **N**el menſtrua vertūtur in augmentū mole ſicut in impregnatione in augmentū ſetus. **S**cūm eſt femine color alteratus tā in mola vera qñ impregnatione: qñ menſtruo- rum retentio: pars per corpus diſfundit alterans eius colorem. **T**ertiu eſt in mola et impregnatione ca- ſus appetitus ex menſtruis retentis: quoz pars regurgitat verſus os ſto- machi: vel corrupti eoz vapores et ſumi. **Q**uartū eſt qñ matricis os adu- natur in vtroq; caſu: qñ ſic ſe claudit matrici ſuper molam ſicut ſup ſetum forte nūens facere qñ ſimile ſetui. **Q**uintū eſt duricies in mola matricis ex groſſis humoribus et menſtruis retētis matrici imbibitis. **E**t qñq; ali-

mole: et patet. **C**lamantem: i. deſt pulſantem.

e **C** Et qñq; accidet rē. **P**onit aliud accidens pſunctum cū mola ac- cidit dolor pariendi. i. ſimilis ei qui contingit in partu.

f **C** Immo qñq; rē. **P**onit cās et dicit qñ repletio et iſlatio eſt cā rē. **I**n eo. i. qñ apparet de iſtis accidentibus tenſio. i. repletio ſupple. **N**am ſit ſtimulatio ad expulſionem: non comprehenditur. i. de articulata.

Et ſentit in vētre ſuo motū qui eſt ſicut motus embryonis et magnitudinem cor- poris que eſt ſicut quātitas embryonis qñ mouet per compreſſionem dextra et ſiniſtra. **E**t quandoq; remanet ſic annis quatuor: et quandoq; protenditur vſq; ad finem vite et non recipit curationem. **E**t qñq; accidet ei ſicut hydropiſis et in- ſlatio ventris ſed que tendit ad duriciē non ad tympanitē clamantē voce tym- pani. **E**t quandoq; accidet dolor pariē- di et anguſtia et cū hoc non parit: immo quandoq; eſt cauſa in eo tenſio et iſſa- tio in venis mēſtruis: quare nō deponit aliqd. **E**t quandoq; deponit fruſtū car- nis cuius eſt forma quedam cuius ſpēs non comprehenditur. **C** Et quandoq; eſt illud qñ egredit tantum ventofitas. **E**t quandoq; ſunt ſupfluitates aggre- gate: quare egrediuntur cum ſanguine plurimo ex eo qñ retinetur. **E**t mola ex oibus iſtis eſt diuiſio ſecūda: et eſt eadē nominata mola: et alia ab illa non dī mo- la et nominat pſice: nadugē. **C** Et cā in generatōe huius fruſti carnis ſm qñ exi- ſtinaſ ſunt due res. **Q**uarū vna eſt mul- titudo materiē effuſarū ad eam cū ve- hementia caliditatis. **E**t ſecūda eſt coi- tus in quo matrici comprehendit aquaz mulieris et extendit eam cūz nutrimento: et propter defectū virtutis maſculinita- tis non cōcipit. **C** Et de ſignis diſcer- nentibus inter molā harū ſpērū et inter pgnationē verā eſt qñ res illa nō mouet

g **C** Et mola rē. **P**onit diuerſitates et quodā modo modū generatio- nis mole et p. **E**t oibus iſtis. i. cauſis proueniens pter qñ ex fruſto carnis. **D**iuiſio ſa. i. p. diuiſiois ſe. **N**ota qñ mola p. p. eſt qñ generat fruſtū car- nis. **I**mpropria eſt qñ in matricē vētoſitas eſt vel aliqd. **D**iuiſio ſa. i. mo- la p. p. que eſt mēbrum diuiſionis ſm qñ dicitur aut niſi egredit aut fru- ſtum carnis aut ventofitas vel humores. **L**ū ve- hementia caliditatis ſup- vnde cōdēſcat et coagu- latur. **L**ū nutrimento. i. menſtrua. **N**otat patet iij. de aialibus ab Auic. duobus modis pōt fieri mola: v. a ſemine mulie- ris nō p. corrente ſemine viri et hoc cōtingit in ſo- no: aut qñ emittit ſemen viri cūz ſemine mulieris et egreditur ſemen viri. **h** **C** Et de ſignis rē. **J** **P**onit ſigna: p. diſtin- guentia inter impregna- tionē et molā: ſo iter mo- las p. p. et nō p. p. ſa ibi. **E**t ſigna. **J** **P**rima p. p. harū ſpērū. i. ſue ſit vera ſue nō vā mola.

De partibus

quid huius duricie i to- ta matricē eſt. **S**extū eſt iſlatio cum repletione māmilla- rā tam in mola matricis qñ in pre- gnatione ppter partē mē- ſtrui que fert ad eas d lo- co matricis. **S**eptimū eſt qñ māmis i vtroq; ca- ſu qñq; ſuperuenit ex copia mēſtrui retenti apā. **O**ctauū eſt qñ mola hñs qñq; ſentit in matricē ſua motū ſimile motui embryonis: niſi qñ embryo ſepe ex ſe mouet nō mola matricē: mola vō nō. **N**onū eſt qñ mola hñs qñq; in matricē ſentit magnū corpus vt eſt corpus embryonis qñ dū cōprimi- tur mouet a dextris et a ſiniſtris. **D**ecimū eſt qñ mola qñq; in matricē ſic manet. iij. annis et interdū pmanet vſq; ad finē vite nō recipiens curā. **U**ndecimū eſt qñ accidet ei diſpō velut hydropiſis et iſlatio ventris ten- dens ad duriciē nō tympanitē que ſonat vt tympanū qñ percutit: ſz magis ſcleroticā. **D**uodecimū eſt dolor et anguſtia quaſi pariēdi qñq; accidentes abſq; hoc qñ pariat p. mole cōmotionem et ſupfluitatēz cū ea retentari. **T**redecimū eſt tenſio et iſlatio in venis mēſtruis que eſt cā do- lor: et cā propter quaz nil deponit matrici neq; ſe expellit: ſz aſſit dolor quaſi pariēdi. **Q**uartūdecimū eſt qñ interdū matrici in magnis dolori- bus vt p. urientis a ſe deponit ſicut fruſtū carnis: cui inſeſt forma quedāz ſeu figurā aliqua cuius forme ſpēs et diuerſitates nō comprehendunt ſub certo numero per nos deſignabili ſicut nec monſtrorum.

Et qñq; rē. **C** In. iij. pmo ait qñ illud qñ exiit in doloribus mo- le ſicut parientis qñq; eſt ventofitas ſola groſſa plurima que molā vētoſam nō humorale nec carneaz efficit. **S**ecūdo dicit qñ id qñ i mole doloribus exiit ſicut in ptibus qñq; ſunt quedā ſupfluita- tes cōgeſte in matricē que ab ipſa deſcūnt cū ſanguine plurimo p. cento mēſtruo. **E**t hec mole ſpēs humorofa dī et non carniſormis. **T**ertio dicit qñ mola ex his oibus. i. que facta eſt ex vētoſitatibus et que eſt facta eſt ex humoribus ſupfluitatibus eſt diuiſio ſa. i. mēbz diuidēs ſeu mole ſpēs nō pmo et p. p. nota mola: ſed ſecūdario ſue analogice. **Q**uarto di- cit qñ eſt eadē nota mola. i. carneā que prius dicta eſt. **E**t alie mole ab il- la puta ventofa et humorofa nō dicunt proprie mole: ſed ſm analogiaz. **Q**uinto dicit apud pſas molam vocari nadugem.

Et cauſa rē. **C** In. iij. dat duas cās vere mole matricis voca- te carneſe ſm cōem exiſtimationē. **P**ria eſt abū- dantia ſeu multitudo ſanguinearū materiāz in matricē pſuentiū: qñbus caliditas obuiat: et has ibi coq et quertit in carne ſeu molā carneam nō cōfigurā figuris mēbz humane nature: qñ ſperma deſt qñ informa- matue virtutis radix eſt et quaſi vehiculū. **S**ecūda eſt coitus in quo ſpma femine qñ vocat b aquā matrici comprehendit abſq; viri ſemine: et extēdit in ſe ſemineū ſpma cū nutrimento mēſtruoſi ſanguinis: ſz nō cōcipit in ſe verū ſetum: immo molā carneā: ſicut in gallina ſunt oua ventū que nō pul- ſificānt ex defectu virtutis maſculinitatis et virilis ſpermatie.

Et de ſignis rē. **C** In. iij. dat tria ſigna qñbus diſcernunt a vō ſetu p impgnationēz mole carneſe.

Nisi hora quadam: scilicet qua sit compressio cum manu. Manus et pedes molles propter indigestionem. Luz minoratione. Extenuatione. Et signa et c. Nonit signa distinguunt inter molam veram et non veram: et p. Inter spēs alias. i. mole nō verē supple et inter molā verā. Ex apostemate matricis. i. accidentia similia apatis matricis. In morbo. i. in testino sacculo. Ventosa. i. consequente molā. Afanti. i. pallica camellorum: que dicitur squinantus.

De cura eius. Cap. xx.

Egimen

in ea est et c. J

Nonit cu-

Jacobus

Primum est qd mola nō mouet nisi quadaz hora solum mater mouet vel ipsius matris motu locali. Post hoc non mouet quiescente matre. fetus vō ex se mouet dum puenit ad tēpus quo moueri solet: sic qd sui motus principiu in se est. Scdm est qd venter in mola matricis est durior qd sit in pregnante ex vero fetu: qm non hz materie mola qd ipsam fermentet. Tertium est qd manus et pedes hntis molam sunt valde molles cum dminutione sue magnitudinis et carnositate.

Et signa et c.

In v. dat signa. iij. qbus discernit vera mola carnea a ventosa et hūorali. Primum est qd mulier plus exstimat de vera mola qd si verus fetus qd de molis alijs: est enī res solida magna: sicut fetus precipue dum non dum multū trāserit pariendi tēpus ab hora qua primo sensit. Secundum qd mulier i mola carnea sentit corpus solidum in eius mīce stabile et formatū non humidū flut dum: nec leue ventosum. Tertius est qd accidit sepe ex vera mola id idem qd accidit ex matricis apostemate. i. dolores eius vehēmentes et oppilationes et coartationes vicinaz partiū. Quartū est qd in vera mola matricis qnqz id accidit qd accidere solet ex accidentibus cōbus colice ppter compressionem a grosso intestino qd dicitur orbis monoculus et sacculus. i. dolores vir tolerabiles nausea vomitus inquietudo pspatio ventris: hz habens molā sepe patitur ex colica apostemosa vicuversa. finaliter notat hic qd indi dactil et etiam dactil vocati affenij: et aliter finicon: et eis similes iuuamentū prestāt in colica ventosa: ipsi enim resoluunt dolores colicos et extrahūt molā: et is fmo attinet sequēti ca. De cura eius. L. xx.

Egimen et c.

In hoc. c. primo agit de cura mole pgerem et eleuationē inferior. Scdo per cūones: ibi. Et si indiget Tertio p mollificatiā et puocantiā abortum: ibi. Et in reliquis. Quarto per potum yeclogodion: et olei alkelehengi: ibi. Et multotiens. J In i. pre pmo suber obseruare paucitatē localū motuū precipue gressus et egrationis et alioz motuū partiū inferior nū pcecesserint cūones sufficiētes: et post qd ad exitū mola iam debite prepatā fuerit. Notus enī plurimus ante ista tempora mouet ad matricē et descendere facit sanguinem et humores qbus mola auget. Scdo pcepit dimittere exercitiū matris et pprē partiū inferior p cās similes: nisi cum querit extractio mole parate ad exitū. Tertio pcepit supinū decubitu: puta sup dorsum in tpe somni sursum eleuatis clunibus et coris et pibus alijs inferioribus vt minus descendat sanguis et humores ad pcam matricis. Quarto prohibere suber membra inferiora ab inferiore latere: sic qd non declinent partes inferiores versus inferiora: immo teneantur fm plurimū sursum eleuate vt minus descendant sanguis et humores ad matricis concanum.

Et si indiget et c.

In ij. laudat in cura mole tres cūones. Prima est phlōmia de dextra basilicā: inde de sinistra: qbus euacuet sanguis ex quo mola fouet et crescit. Scda est secessus cū laxate pharmano: sicut hīera ruffi: vel hīera archigenis de qua mane bibant. J. ij. v. l. ij. cū. ij. 3. aq mellis tepide et qrt. s. aq arthemise. Tertia ē vomitus q puocet cū radice raphani cui vrus ipressa est ellobori albi sine sūba: que trita bibat cū aq mellis tepida et modico aceti: et cū aliquādū steterit in stō ipellat orz pēna inūcta oleo et cito post vomet. Et in reliquis et c. In iij. pibus post deā remedia emolliē mola et lubrica reddere. iij. aurilij qbus curant grauatiue sclyroses. Primum est empla mollificatiua sup vētrem posita sicut diagon et emplm de melliloto et emplm faciu de musci laginibus. Scdm est hūide vaporationes vel matrici inūse cū cāna inferius: vel sibi apposite exterius cū lana vel cūz molli spōgia: sicut be q hūit cum hac decoctiōe. J. seminum lūi et fenugreci radicio altee folioz mal-

nisi in hora quadā: deinde post illud nō mouet. Et est duricies ventris cū ea vementior duricie ventris pgnantis cū conceptione vera. Et sunt mulieris manus et pedes molles valde cū minoratione. Et signa discernentia inter spēs alias et veraz molā est existimatio qd est embryo et sentit corpus formatū in matrice. Et multotiens accidit ex mola illud qd accidit ex apostemate matricis: et ex accidentibus colice propter cōstrictionem ab orbo: quare accidit dolor vehemens: hz multotiens habens molā patiatur ex apate colice. Et in colica quidem ventosa iuuamentū sit cūz dactilis indis: et cum eo quod vocant affenij et similibus. Ipsa enim resoluunt ipsum dolorem et cum hoc extrahunt molam.

De cura eius. Cap. xx.

Egimen in ea est

paucitas motus: et dimissio exercitij: et resupinatio in dormiendo cū eleuatione inferiorū: et prohibitio inferiorum a latere inferiore. Et si indiget phlebotomia et euacuatione et vomitu fiat. Et in reliquis curationibus fiat curatio apostematum grauatiuorum et cum mollificatiuis: scilicet emplastro: et vaporatiuibus: et embrocis: et tinis: et ex eis que abortiuntur et abortus faciūt post illud: quandoqz enim resoluunt materiam facientem molaz: et quod ei simi-

ram: et patet. Notus: scilicet deambulatiu. De signis naturalibus et non naturalibus partus. Cap. xxi. **Figura et c.** Nonit figuras bonas et malas iph par tus: et p. Super caput. i. primo egreditur caput. Et si naturali. Cum prolōgatur. i. in parte que exterius apparet. In huiusmodi. i. in tali malo partu. le est et quandoqz eijciunt eam. Et multotiens sufficit in ea labor dandi in potu logodion: et dandi in potu oleum alkelehengi: est enim vehementis iuuamenti in hoc. De figuris naturalibus et non naturalibus partus. Cap. xxi. **Figura naturalis** partus est vt egrediatur super caput suum fm rectitudinem oris matricis absqz inclinatioe manibus eius extēsis super coras: et que est preter illaz est non naturalis. Sed que ei propinquior est: est vt egrediatur super pedes suos: et egrediantur manus eius extēse super coras. Ad si caput declinat a rectitudine: aut remouetur manus a coris et egrediuntur pedes et retinetur manus tunc est mala. Et forme exitus mali quandoqz interficiunt fetum et matrem. Et quandoqz euadit ex eis mater et moritur fetus propter illud quod aduenit ei de labore. Et accidit ei apostematio exterius cum prolongatur et non sedatur in tribus diebus. Et quandoqz perducit ad apostemata calida et euadit fetus et moritur mater: et quandoqz prefocatur inde huiusmodi puer et moritur prefocatus. De difficultate p. L. xxij. **Difficultas partus** qnqz sufficere accipe in potu oleū alkelehengi curationi mole: qd describit pnceps. v. prima trac. x. ca. xxi. de quo ibi dicit: puocat mēstrua et calefacit matricem. Et sit dosis eius. J. s. cū. ij. 3. aq arthemise vel rubee tinctorum: confert enim vehēmenter ad hoc vt molam eijciat. De figuris naturalibus et non naturalibus partus. Cap. xxi. **Figura et c.** In hoc ca. pmo agit de figura nali partus. Scdo de sibi propinquior: ibi. Sed que est Tertio de pēior: ibi. Quod si caput Quarto de effe- etibus forme mali exitus: ibi. Et forme exitus. J In i. pre pmo describit per tria figurā nāles ptus siue exitus fetus ex vtero materno. Primum est qd exeat sup caput: sic qd caput exeat ante cetera mēbra et ultimo pedes: et in medio collū et truncus corpis et core et tibie. Scdm est qd fetus totus egrediatur fm rectitudinem oris matricis absqz hoc qd declinet a rectitudine caput aut collū eius vel truncus corporis: aut core et tibie vel vtriqz pedes. Tertius est qd fetus in exitu habeat manus sup coras ipsius extēsas in lōgitudine ne truncus corpis intra retineat si expanse fuerint in latitudine. Scdo dicit qd omnis figura ptus preter istam que modo descripta est: est non naturalis. Sz que et c. In ij. dicit qd illa figura de non nālibus que naturalis est figure ppropinquior est in qua exit fetus sup pedes eius et manus extēse super coras exeunt. Quod si et c. In iij. dicit qd illa figura ppariēdi mala est i qua caput deuiat a rectitudine matricis: os exiit vel in qua manus elongantur a coris: et pedes exeunt: sed intra matricem retinentur manus et egredi nequeunt: qd sunt a coris nimis clōgate. Et forme et c. In iij. tāgit in cōmoda. iij. que male figure ppariēdi afferunt. Primum est interitus et fetus et matris. Fetus qd p ppuones suoz mēbroz et graues labores i ipsius exitu. Ad atri vō p dolores maximos et lōgos in pū resoluētes spūs et vtutes eius. Scdm ē mors fetus p vehēmentes labores quos patit tener et fragilis: hz mater euadit si sit animosa virilis et fortis attēte se adiūsa cū cordialibus: et exterius accidit apā fetui: sic qd eius corpus ab extra in tumescit qn plonget ptus: et nō sedat in tribus dieb ppariēdi labor: vel dicit apā. Tertius est matricis calida apata ex pfeuerantia dolor: acutoruz sibi attrahentiū sanguinē et humores veluti ventosa: et euadit fetus si pū usqz creuerint a matrice exeat: et morit mater ex magnis doloribz et apate cū febre continua. Quartus est prefocatio que fetus qnqz superuenit ex dictis apatibus iaz magnificatio priusqz exierit et inde moritur infans prefocatus. De difficultate partus. Cap. xxij. **Difficultas partus et c.** In hoc cap. pcedit causā diffi- cultatis partus. Scdo exequitur de facta causā pgnatiōis: ibi L. facta

ram: et patet. Notus: scilicet deambulatiu.

De signis naturalibus et non naturalibus partus. Cap. xxi. **Figura et c.** Nonit figuras bonas et malas iph par tus: et p. Super caput. i. primo egreditur caput. Et si naturali. Cum prolōgatur. i. in parte que exterius apparet. In huiusmodi. i. in tali malo partu.

le est et quandoqz eijciunt eam. Et multotiens sufficit in ea labor dandi in potu logodion: et dandi in potu oleum alkelehengi: est enim vehementis iuuamenti in hoc.

De figuris naturalibus et non naturalibus partus. Cap. xxi.

Figura naturalis

partus est vt egrediatur super caput suum fm rectitudinem oris matricis absqz inclinatioe manibus eius extēsis super coras: et que est preter illaz est non naturalis. Sed que ei propinquior est: est vt egrediatur super pedes suos: et egrediantur manus eius extēse super coras. Ad si caput declinat a rectitudine: aut remouetur manus a coris et egrediuntur pedes et retinetur manus tunc est mala. Et forme exitus mali quandoqz interficiunt fetum et matrem. Et quandoqz euadit ex eis mater et moritur fetus propter illud quod aduenit ei de labore. Et accidit ei apostematio exterius cum prolongatur et non sedatur in tribus diebus. Et quandoqz perducit ad apostemata calida et euadit fetus et moritur mater: et quandoqz prefocatur inde huiusmodi puer et moritur prefocatus.

De difficultate p. L. xxij.

Difficultas partus

qnqz sufficere accipe in potu oleū alkelehengi curationi mole: qd describit pnceps. v. prima trac. x. ca. xxi. de quo ibi dicit: puocat mēstrua et calefacit matricem. Et sit dosis eius. J. s. cū. ij. 3. aq arthemise vel rubee tinctorum: confert enim vehēmenter ad hoc vt molam eijciat.

De figuris naturalibus et non naturalibus partus. Cap. xxi.

Figura et c.

In hoc ca. pmo agit de figura nali partus. Scdo de sibi propinquior: ibi. Sed que est Tertio de pēior: ibi. Quod si caput Quarto de effe- etibus forme mali exitus: ibi. Et forme exitus. J In i. pre pmo describit per tria figurā nāles ptus siue exitus fetus ex vtero materno. Primum est qd exeat sup caput: sic qd caput exeat ante cetera mēbra et ultimo pedes: et in medio collū et truncus corpis et core et tibie. Scdm est qd fetus totus egrediatur fm rectitudinem oris matricis absqz hoc qd declinet a rectitudine caput aut collū eius vel truncus corporis: aut core et tibie vel vtriqz pedes. Tertius est qd fetus in exitu habeat manus sup coras ipsius extēsas in lōgitudine ne truncus corpis intra retineat si expanse fuerint in latitudine. Scdo dicit qd omnis figura ptus preter istam que modo descripta est: est non naturalis.

Sz que et c. In ij. dicit qd illa figura de non nālibus que naturalis est figure ppropinquior est in qua exit fetus sup pedes eius et manus extēse super coras exeunt.

Quod si et c. In iij. dicit qd illa figura ppariēdi mala est i qua caput deuiat a rectitudine matricis: os exiit vel in qua manus elongantur a coris: et pedes exeunt: sed intra matricem retinentur manus et egredi nequeunt: qd sunt a coris nimis clōgate.

Et forme et c. In iij. tāgit in cōmoda. iij. que male figure ppariēdi afferunt. Primum est interitus et fetus et matris. Fetus qd p ppuones suoz mēbroz et graues labores i ipsius exitu. Ad atri vō p dolores maximos et lōgos in pū resoluētes spūs et vtutes eius. Scdm ē mors fetus p vehēmentes labores quos patit tener et fragilis: hz mater euadit si sit animosa virilis et fortis attēte se adiūsa cū cordialibus: et exterius accidit apā fetui: sic qd eius corpus ab extra in tumescit qn plonget ptus: et nō sedat in tribus dieb ppariēdi labor: vel dicit apā. Tertius est matricis calida apata ex pfeuerantia dolor: acutoruz sibi attrahentiū sanguinē et humores veluti ventosa: et euadit fetus si pū usqz creuerint a matrice exeat: et morit mater ex magnis doloribz et apate cū febre continua. Quartus est prefocatio que fetus qnqz superuenit ex dictis apatibus iaz magnificatio priusqz exierit et inde moritur infans prefocatus.

De difficultate partus. Cap. xxij.

Difficultas partus et c.

In hoc cap. pcedit causā diffi- cultatis partus. Scdo exequitur de facta causā pgnatiōis: ibi L. facta

Difficul

tas ptus et c. J

In pcedē

tibus Auicē. determinat

uit de

De partibus

ue ana. Ad. ij. cepas lūij. bulliant in. vi. lib. aq donec redeat ad. iij. cum qua fiat olēte vaporatio nes. Tertius est embroce facte ex silibus vt sup matricē ab alto effundere et etā decoctionem vel ei si mles. Quarta ē tina ex aq dulci in qua pbulle- rint mollificantiā nunc dicta. Scdo pcepit post hec ministrare que abor- sum puocat vt sternuta- tiones ciclamen supposi- tuz bibere puluerē rubee tinctoruz et sicci corticis casheistule et cinamomi: an. 3. i. cū. iij. 3. aq ar- themise vel aq cicceruz: resoluūt. n. p pdicta iter- dum mā faciens molam carneā et molas psmiles vel fūes sclyroses et mo- la qnqz p ipsa excutitur.

Et multoti

ens sufficit et c. J In iij. pmo ait qd i cura mo- le sepe labor sufficit dan- di hīeralogodion frequē- ter in potu qd triplici de- scriptiōe describit fm. v. p^o trac. ij. c. ij. et. iij. et. v. Et dosis esse ait aut. iij. cū. ij. 3. aq mellis tepi- de: J. 3. iij. v. l. 3. et. iij. mo sufficere. Scdo dicit

aut fit causa p̄gruātis: aut causa fetus
 aut causa matricis: aut causa secundine
 aut causa vicinantiū ⁊ cōicantiū: aut
 causa hore partus: aut causa obftrictis
 aut propter causas primitiuas. **E** fa-
 cra vero causa pregnantis est vt fit stri-
 cta aut debilis p̄ssa egritudines aut fa-
 mē: aut fit timida aut non p̄suetā impre-
 gnationi aut partui: imo tunc est primū
 cum parit quare est timor eius maior ⁊
 dolor ipsius vehementior: aut est anus
 debilis: aut est plurime adipis: aut est
 vehementis pinguedinis habens stri-
 ctum almezen cuius mezen non dilata-
 tur ⁊ non adunatur membrum vehemen-
 tis frigoris compressione lacertoꝝ ven-
 tris p̄l est p̄ue tolerantia in dolore: ⁊ est
 nebulositas n̄m̄tationis ⁊ inueniuntur

Jacobus

[Facta vero causa pre-
 gnantis.] Tercio de fa-
 cta causa fetus: ibi [Fa-
 cta autem causa fetus.]
 Quarto causa matricis
 ibi [Facta vero causa.]
 Quinto causa secundine:
 ibi [Facta autem ppter
 secundinam.] Sexto cau-
 sa partium vicinaru ma-
 trici: ibi [Facta aut cau-
 sa partituius.] Septimo
 causa horu partus: ibi [Fa-
 cta autem causa horu.]
 Octauo de facta et cau-
 sis primitiuis: ibi [Fa-
 cta autem ppter causas pri-
 mitiuas.] Nono de inco-
 modis ad que tandē du-
 cit difficultas partus: ibi
 [Et multotiens qdē.]
 C In prima parte refert
 octo genera causarū per que fit difficultas partus. Prīmū genus pender
 ex parte pregnantis vt si nimis fuerit stricta vel debilis. Secundū depen-
 det ex pte fetus vt si sit femineus aut nimis magnus aut nimis grossus.
 Tertium attenditur penes matricem: sicut si sit paruus vel angusta nimis.
 Quartum penes secundinā: sicut si fuerit nimis densa et foris: aut nimis
 tenuis. Quintū penes membra vicina matrici et eidez confederata: sicut
 sunt vesica intestina et anus. Sextū penes horā partendi: sicut si festina-
 nimis fuerit et intempestiua. Septimum attendit penes obstetricem vt
 si rudis fuerit et inuicem et signata. Octauum a causis primitiuis pender vt
 ab extrinseco vebementi frigore vel calore intenso etiam extrinseco.

Facta vero ꝛc. In .ij. caus. ex pre. pgnantis in .ix. subdiuidit
speciales causas. Prima est multa eius stri-
ctura vitarum per quas fetus exiturus est. Secunda est plurima matris de-
bilitas vel a natura eius vel per egritudines quas prius passa est: sicut se
breui: aut apostemata. Tertia est debilitas ex diuturna fame seu nimia ab-
stinencia. Quarta est cum mater est ex se timorosa pusillanimitis ꝛ ecoris..
Quinta est dum alias non puenit impregnari nec alias parere: nunc
primo parit. Unde plus timendum est ꝛ vehementiores sunt eius dolores:
eo qd vix non prius dilatate fuerit ꝛ apte fetibus alijs prioribus. Sexta
est qn pregnans est vetula debilis habens induratas ꝛ rugatas vias non
facile extensibiles per quas fetus exiturus est. Septima est multa adeo
circa matricis os qui strictus reddit ꝛ inhabilis ad extensionem. Octa-
ua est pinguedo pgnantis vehemens: que strictu h3 almezen: e non dila-
tatur satis mezen eius. Locus qui est a cinctura inferius: ꝛ membruz qd
est vehementis frigoris: sicut id super quod multum est pinguedinis non
gelate frigore non adunatur per compressionem lacertoz ventris vt par-
tui conuenit ad expulsionem fetus. Non a est pgnantis parua toleratia
in magnis doloribus qua se velociter sepe ꝛ vehementer in tempore par-
tus hincinde permutat ꝛ inquieta fit vnde peruenitur ad aliud inconue-
nien: est alter atq figure embryonis ab eo quod conuenit naturali par-
tui veloci ꝛ facili.

Facta autem 7c. In. iij. cām difficilis partus ex p̄fere⁹
in. xi. causas speciales diuidit. Prima e
serus eius quem vocat hic genus h̄i femineus est. Mā fetus femineus dif
ficillius parit̄: q̄: debilis: ⁊ minus se adiuuās ad exitum eius est. Secun
da est excedens magnitudo fetus propter quam vix erit ab ore matricis.
Tertia est capitis magnitudo nimia ppter quam vix fetus: erit cum caput
debeat cetera membra preire. Quarta est trunci corporis grossities exce

bilis: qz e3 esse. xxx. annoru: amezon. i. collum aliter. i. locus qui accidit a
cintura mulieris. adeos: idest mirach: non adiunatur su. vt expellat. Al-
teratio: idest permutatio.

b. Cf. facta autem etc. Declarat causam difficultatis partus se tenentem ex parte fetus et p3: propter genus. i. propter sexum. Etus lenitatem. i. debilitatem: non submergitur. i. non subcubit. Creature. i. figure. comprimitur. i.

uerſi. Et quandoq; eſt numeratio pluri
ma valde in cisti vna. Et quandoq; eſt
difficultas ppter ea qd eſt mortuus: qua
re non ſit ei adiutorium propter motum
eius: aut eſt debilis ⁊ ſit paruum adiuto
rium propter motū eius. Et qñq; ſit dif
ficultas ppter ea qd figura exitus eſt nō
naturalis ſicut ſi egreditur ſuper pedes
ſuos: aut ſuper latus ſuū: ⁊ manus eius
ſint plicate ſuper coxas ⁊ genua eius: ⁊
iſtud ſit propter corruptionē motus em
bryonis: aut propter multitudinē inge
tudinis patientis. Et ex eis que ſecuri
tatem eius faciūt eſt vt ſint inquietudo
partus: ⁊ dolor declinūs ad inferiores: ⁊
ſit anhelitus bonus. ¶ Facta^a vero cā
matricis eſt vt ſit matrix parua in qua
coangultatur incefſus: aut ſit ſicca val
de in qua non ſit lubricitas aut ſit via cō
ſtricta valde in creatiōe: aut propter cō
ſolidationem ab vlceribus ⁊ reliqs ſpe
ciebus conſtrictionis: aut ſit in ea alia
egritudinum malarum ſicut pblegmon:
aut vlcera: aut ragadie aut emorroides
in matrice: aut fuit iam clauſa quare ſciſ
ſum fuit ſiphac ab ore matricis ſciſſione
nō completa: quare eſt eius diſpō ſicut
diſpoſitio cōſtrictionis matricis in crea
tione. ¶ Facta^d aut propter ſecundinā
eſt vt ſecundina non diſrūpatur pp groſſi
tudinē ſuā: quare non reſpiat fetus eua
ſiones: aut rūpaſ ab eo velociter ⁊ egre
dianſ humiditates plurime ante cōple
mentū ſetus qre non inueniat euafionē.

totus. Octava est fetusz multitudo simul in eadē matrice: quoniam ulter al-
terum ab exitu impedit libero et facili. Et forte aliquando sunt .v. fetus in
eodem ventre distincti tunicis: interdum maior est numerus eorum
et sunt parvi corpore diuersi et distincti suis secundinis et numerus fetusu
quandoq; est plurimus valde et omnes clausi sunt in eadem cisti siue secu-
dina. Nona est obitus fetus: nam fetus mortuus in nullo se inuat ad exi-
tum ipsius. Decima est vehemens fetus debilitas propter quam modici
se inuat ad exitum. Undecima est quando figura exitus fetus est non na-
turalis: vt si fetus exeat super pedes suos vel super latus et manus ipsius
non recte exiret sine super coras eius: imo ibi plicate super has et genua.
Et circa istam causam princeps duo notat. Primum est q; figura non na-
turalis exeat fetus vel ab embryonis motibus procedit malis et corru-
ptis: vel a parentis multa in quietudine. Secundū est q; parrus inge-
tudo et dolor declinant versus inferiora et bonus permanet matris anbe-
litus maior est securitas q; bene succedet matri et embryoni.

Facta vero ꝛc. In. iij. subdiuidit cām que se tenet ex par-
te matricis in. viij. cās. Prima est matricis
superflua pūta unde coangustatur embryonis incessus per os & colluz
cūus. Secūda est matricis superflua siccitas carens lubricitate: qua mul-
tum inuatur embryonis exitus. Tertia est vie cūus puta oris & colli cō-
strictio uehemens ab eius creatione. Quarta est consolidatio facta ab vl-
ceribus in via matricis qua uie parietes innicem coherent vel nata est ci-
catriz grossa & dura partem huius uie oppilans. Quinta est reliqui con-
strictionis modi sicut propter frigus extrinsecum uehemens vel balneū
frequens in aquis aluminosis. Sexta est egritudinis male matricis per
quas debilitatur & abhorret partum sicut sunt phlegmones vlcera raga-
die fistule & matricis emorroides. Septima est si iam pridē clausa fuit se-
mita matricis aliqua pellicula vel aliquo sippac: hoc sippac fuerit inco-
plete scissum quare accidit talis constrictionis dispositio qualis disposi-
tio matricis constricte est a creatione.

Facta autem propter ꝛc. ¶ In quinta subdivi-
dit. ij. causas factam a
secundina. Prima est grossities eius superflua quare vix rumpitur in ho-
ra partus: ꝛ vix fetus reperit euasione[m] ab hac. Secunda est rupta a se-
cundina nimis festinans ꝛ velox: quapropter effluunt multe humiditates
priusq[ue] sit fetus ad exitum paratus: quare non inuenit euasione[m] eius a
matrice facilis: q[uod] non inuatur ab humiditatibus que solent setui prepa-
rare viam: ꝛ reddere ipsam lubricam vt facilius exeat.

multitudo: qz sunt mul-
ti fetus: in cibis vna. i. in
vno pánico: sunt plica-
te alias bistorie. Et illd:
sez de figura non natura
li. Propter corruptioez
i. malā securitatē. Etuo:
sez partus difficilis: inge-
rudo. i. molestia.

Declarat eam difficul-
tas: que se tenet ex parte
matricis et per coagula-
tur. i. phibet. Incessus
i. exitus ad extra. Raga
dic. i. figure clausa: sed se-
cundum os.

d. C. Facta autem 7c. |
Declarat aliam cam dif-
ficultatis ptus: que se t3
ex pte secundine. Euasio-
nem: scilicet per partu3;
item euasionem. i. egres-
sionem.

de partibus

dens ob quaz coartat in
ore matricis: ⁊ in collo
ipsiusvix per ipa transiēs,
Quinta est embryonis
nimia paruitas qua red
dit impos seipsum cōuer
tere capite premisso ⁊ si
biter facere. Sexta est
excessiua corporis leuitas
quare non submergitur
euz fortitudine capite in
clinato versus os matrici
s: imo quasi fluitat nō
valens findere secundā
tunicaz. Septima est; dif
formitas vel monstruosi
tas creature fetus p quā
elongatur ab equalitate
suorum mēbrorum qua
deorsuz facile lubri cet ⁊
exeat vt si fit creatus euz
duplici capite vel duplex

a. C. Facta autē ēē. J. Declarat aliam causā; que se tē ex parte mēbionū
vicinantiū; ē pz. Ex hīone. i. retentione. Subtilia. i. gracilia.
b. C. Facta autē ēē. J. Declarat aliam cām que se tenet ex parte tpio fetus
ē pz: partus. i. ad puz. In ordinatione. i. qz se ordinet ad hoc. A qualibz
grauedine. i. nō haberet grauēdinē per qd debeat a matrice expelli puen-
rare. i. pfeuerare debuērit sm qd ostendit. i. fetus. Debilis. i. pōra ptus; qz
nō dūz ēē tempus.

Et facta autem 26.]
Declarat aliam eaz que
se tenet ex parte caru pti
minibz. 2 p3; multipli-
catur. s. difficultas; prius
difficilior; sc3 qz calidior;
mollificatio. i. resolutio.
Et casu3. i. virtutis. Ne-
cessitas. i. nisi sit necessi-
tas 2 coactio. 2 coactio.
s. i. ppter defectu coacti-
onis; 2 insuppressionis
coactio. i. s. expulsi-
onis. Insuppressio. i. con-

CFacta aut^a causa vicinantiū est vt sit in vesica apostema: aut nocuementū aliū ex fixatione vrine ⁊ alijs: aut sit in intestino fixa sicca plurima: aut ap^a: aut colica alterius generis: aut emorroides: aut ragadie ani: ⁊ sicut si fuerint ylia mulieris subtilia. **C**Facta aut^b cā hore ptus est vt si sit fetus velox in administratione partus ⁊ ordinatione in eo ⁊ non dep^astus est a qualibz grauedine rei super se sicut sepe cōtingit illud: sed pseuerauit: quare accidit q^d difficilis factus est partus ea nō existente forti. Et si fuerit fortis s^m q^d op^s erit debilis s^m q^d oportet.

T Facta autē propter eas primitivas est sicut si forte fiat frigus: quare fortis fiat constrictio mēbroꝝ partus. Et propter illud multiplicat in regionibus septētrionalibus et in ventis septētrionalibus. Et sit in regionibus et tꝑibus frigidis difficilior. Et qñqꝫ perducit hñōi difficultas ad magnificationē ventris: aut fortis fiat calor qꝛe fortis fiat molli ficatio virtutis: aut adueniat ei tristitia. Et sic si mulier sit plurimū vres aromatis et odoramento aromatū: et fiat matrix eius assidue attractionis ad supiora: quapropter non opꝫ apud difficultatem partus et casum virtutis vt olfaciat aromatica super retentionē necessitatis in reductiōe virtutis etsi cadat. **E**t multotiē qdem ducit difficultas partus ex causis predictis et ex medicamine constrictivo et inspissativo ad hoc vt incidantur vene in pectore et pulmone

Jacobus
Facta autez.

In. vi. subdividit i. viij. spēs cām difficilis ptus ex pte membrorū vicinā-
tium matri. Prima est
apostema qđ vixitē inta-
cens matricem cōprimi-
t et liberam impedit egres-
sionē fetus. Secda est ali-
ud nocumentū accidens
ex fisione seu retentione
superflua viue in vesica
matri vel ex lapide eius
vel alijs oppilantibus.
Tertia est sicca sex gros-
sa multa in longaone co-
artans matricē. Quarta
est apostema in intestino
illo vñ aliquo alio matri-
ci ppinquo. Quinta est
colica alteri⁹ generis qđ
ex grossa fece vel ex apo-
stemate que matres et
fetus torquet et debilitat.
Sexta ē emorroides anī
grosse tumide multū do-
lozose non fluentes neg-
apre. Septima est raga-
die seu fissure in ano plu-
rimū doloris. Octava est
qđ sunt mulieris pila nō
mis extenuata macra et
subtilia: tunc enim ad par-
tes inferiores ventris intellē-
gunt aliqui flaucos vocant.

Facta autem.

cū fetus festinat: et est nimis
 ipse in eo: sic q̄ se pparat
 q̄ iste ferat ad exitū festinat in
 dine rei sup̄ ipm: sicut sepe
 supfluitates in ea retentās:
 et conatu ad partuz. Tercio
 cū cū nasci festinat ante t̄
 tardante partum. Quarto
 opz et esse sicut in cōi curi
 debilis s̄m q̄ opz: et sic non
 septimam causam difficilis
 uenire dicit ex parte obster
 rans: sicut si fuerit obsterri
 x bilis grossarum manuum

Facta autem.

extrinseci occurrere ventri i
ori fortiter stringens et coa
causas difficultatis plus mul
multis frigide: qz distant plu
septentrionalibus seu boreali
ficatione. Et breuiter partu
gidioribus. Scda est excede
mollificat resoluit et deicit v
tristitia magna matri accid
Quarta est dñ mulier sepe si
suaue flagrantibus que man
inde redditur partus difficil
uenit vt olfaciat aromatica:
super retentionem necessitat
reductione virtutis: que cecit
us difficult. Vult discere in su
olfacienda aromatica nisi qñ

C In. viij. declarat hoc mō cāz difficultis ptus
ex hora ptus. Et primo dicit q̄ illo modo fit
s̄ veloc in administratione ptus & ordinatione
ante horā debitam abintero extire. Scđo dicit
non est de passu neqz debilitat^r aliqua graue
accidit fetui in matrice vel p̄ muscilaginez vel
imo liber ab his p̄seuerant in augmento viriū
dicit q̄ pp hoc accidit v̄ ipsius partē s̄ diffi
de debitū grauitate sup̄ hūc non fortē extire re
dicit q̄ si fortis fuerit sup̄ hūc grauitas fm q̄
iustitū conatus fetus ad festinū extirus reddet
exibit antē tēpus debitū. Adic omittit p̄ncps
partus quam in prima parte capituli istius p̄
icio forte oblitus eius aut hanc claram repu
gnantia non experta rudis indiscreta & inha
bel tremulosarum.

T. In. viij. cam difficilis prout a causis pmit-
tens diuidit in. iij. Prima est frigus vehemens
inferior: pcepit vulue collo matricis & ipsius
utras has partes que sunt vie fetus. Et pp hac
triplicat in regionib⁹ septentrionalib⁹ que sunt
urimū a directo aspectu solio: & t in ventio-
bus qui vias pstringit in frigidatione: & de-
us fit difficilior in regionibus & in ipso frigi-
do calor exterior: qui matris & fetus virtutes
unde difficultas in partu magna fit. Tertia ē
ens qua virtutes eius non pax debilitantur.
ursum vitis rebus aromaticis & odoramentis
trix diligit: & ad hec se clauat vna cum fetu
lior. Et propter hanc causam matris non con-
quando partus est difficilis cū casu virtutis
is. i. vltra obseruantiam que necessaria est in
dit. Est pro quibus: Quis cadat virtus in su-
mma & in difficili pui euz syncoপি non sunt
tum & rigil trectio virtutis cui syncoপি ad-

mensens ad expulsionem.

¶ **Ant** vt sentiat zc.

De regimine eius qđ ledunt partem

Empregnans 70

quare pducit ad sputū sanguinis ⁊ ruf-
sim pñf. Et qñq; perducit ad incisiones
neruorū ⁊ lacertorū propter uebementiā
eius quod accidit de tensione cū pauci-
tate complementi propter defectum le-
nitatis ⁊ lubricitatis quare perducit ad
spasum. Et quandoq; peruenit res in
quibusdam earū ad hoc vt findatur mi-
rach ventris; ⁊ illud est quando super-
fluit inspissatio.

**De signis difficultatis & facilitatis
partus.** Cap. xxiij.

Ant vt sentiat do
lozem ante partum ⁊ post ipsuz
in anterioribus. Nam si declinat ad pe
cunem faciliſ fit partus: ⁊ si declinat ad
posteriora debilis.

T Beregimine eius quam ledit par-
tus. Cap. xliiii.

Tam pregnas ap-
propinquat partui tunc neces-
sarium est vt assidue balneationem et ti-
nam. Et melius est vt fiat extra balneum
vt non debilitetur quare mollificetur.
Et vt administraretur inunctio pectinis
et dorsii et coxarum cum eis que sunt si-
cut oleum anethinum et camomillinum et
de keiri: et alia ab illis. Et assidue sup-
positionem aromaticorum. Et effundat
in natura alias maceria sua cerotaria sub-
tilia et olea mollificantia et musculagi-
nes mollifiantes: sicut adeps galline et
anseris impinguata tepida non frigida:

propter defectū sufficientis lenitatis et lubricitatis vie per quas o3 exire
ferus. Tertium est fissura pānculi ventris nominati mirach: et illud acci
dit dū supfluit inspissatio vel onis matricis vel fecundine vel acris plurimi
expulsi inferius retēto anhelitu pro conatu maiore ad expellendū fetus.
CDe signis difficultatis et facilitatis partus. Capitulum xxiij.

Ant vt zc. ¶ In hoc ca. primo ait qd qñ dolores ante partu & post declinat ad anteriora & ad inferiora versus pres pectinis tunc fit prius facilis: nā tūc versus vuluaz caput fetus tēdit & ibi inclinā & is parēdi modus est facilior: & naturalior. Secundo dicit qd si dolores ante partu & post declināz sunt ad posteriora partus erit debilis: idēst difficilis. Nam fetus ē inclinā ad contrarium sui erit naturalis facilis.

Amprēgnans ꝛc. C In hoc cap. primo agit
de faciendis ante partum

ut leuior fiat. Secundo in hora partus mulierum non pingui-
bit. Ibi. Long presens est partus. Tercio pinguium. Ibi. Quod si
mulier. Quarto de agendis cum secundina iam apparet. Ibi. Long ap-
parer secundina.

¶ In .i. parte dat. r. precepta circa agenda ante partus vt alleuietur. Primum est assidue balneis acris & aqueis vti que tinas vocat cum partus appropinquat: vt per hec mollescat & leniatur & aperiat & teneat via transitus fetus. Scdm est qd tina pualer in casu hoc extra balnei aerium qd in balneo aereo vt pgnantis virtus nō debilitet calorem: sed in tina habeat aerem recentē vultu extra posito & sic matris virtus non mollescitur seu relaxabitur & soluta decidet. Tertius est inungere pectus: & dorsum & corpus cum oleis aperitiuis & lenientibus sicut anicino & camomilino & de heiri. i. violis citrinis que crescunt in muris huius regionis: & eis similibus: vt violato oleo & fiamino. Quartum est assidue matri supponere vaporationes aromaticas vt decoctiones maiorane saluie rosmarini camomille hyssopi melliloti rosarum vel fumos fragantes ligni aloes yreos garofiloz ambre grise musci cinamomi macis: qui matri cem apiant & deorsum trahant prepaudo ad primum. Quinto est effundere sepe in vuluam matris quā naturam vocat subtilem cerotaria quasi liquida facta q̄tinus inferius pfundius penetrēt vt ceroti factū ex oleo oliue cū cera colata: & olea mollescantia sicut fiaminū & violaceū: & muscagines mollescantes sicut ille que extrahitur ex semine lini vel radice altee & adipos galline impinguate & pinguis aseris tepide non frigide: sed sit

De signis. Cap. xxiij.
Cpōit signa: p. 2. Ad p
teriora. i. ad renes.
tus accidentia. Cap. xxij.
Cpōit curas: primo in
generalit: pō in speciali: fa
bil. Qñ fit. J. Primo po
nit regimen pui pgnans
appropinquat pui: fo qñ
iam est pui: tertio quan
do pugnās est pinguis
fa bil. Cōg. J. tertia ibi
[Qñ h. mulier.] Dicit
primo qñ appropinquat
pui debet balneare et
Extra balneum. i. extra
cufam balnei. Ad olifine
tar. i. resoluiatur. In ma
ceria. Ad aceria est locus
qui est inter anum et vul
uā. Lerotaria. i. ynguē

de partibus

uenit: q̄ partum ipediū
 & hunc difficultant tra-
 hendo matricem cum fe-
 tu superius ad contrariū
 partus.

Et multoti /

ens qdem et. [C] In. ir.
notantur incommoda tria
que frequenter accidunt
et difficultate prius pro-
pter eas dictas vel propter
stringentia et infipiantia
medicamina quibus ma-
ter vsa est fo te intus vel
stringat fluxum ventris
eius forte extra desuper
ipsius mammillas: et ip-
sae phibeat magnificari
Primum est in pectore vel
pulmone matris incisio
venae que pducit ipsas ad
spatum sanguinis et fortes
tussis quas sequitur pithe.
Nam conatus vehemens
et pellendi frui sepe venas
rumpit in debili pectore.
Secundum est incisio nervo-
rum matris et laetoris
eius provehementiaz fue-
tionis in conatus par-
tis cu paucitate vel nul-
litate complementi parit-

ta. Nihil debet esse modus cibarij.

Cumque presens est. Adhuc regimen quod est tam prout est p. Re patet quantitatis. Ne grauet siphac. i. secundum laborer siti. i. non bibat. **Q**uod si mulier est. Adhuc regimen quando esset pregnantis pin- guis et esset difficultas partus. Enadendi: id est excludendi. **C**um de regimine et in quod sit difficultas prout absque semita medicina. L. xxv.

Jacobus

si sit ad caliditatem magis appropinquat maxime ut vulua superflue sicca est et totum corpus. Sextus est contra partus difficultatem quotidie bibere mane in ieiunio per totum vnum mensem. i. musc- laginis seminis citoniorum cum. i. musc- laginis seminis lini dissolu- tam in tribus aque pul- li vncijs galline aut ca- ponis. Septimum est quod mater bibat in diebus do- loris partus. i. aqua di- stillationis vel decoctio- nis herbe sennae vel se- minis eius. Octauus est cibarij lenificatiuis oleris b. ut sunt atriplices mal- ue spinachia violaria pri- us elixatis in pingui aq- uae carnis. Nonum est pro- hibere hunc iter ducere pa- riture stiptica. Nam vias restringunt et ad partum ineptant et hunc difficul- tant. Decimum est vul- uaz sepe suffumigare cum muscho vel ambra vel ci- namomo vel ligno aloes et alijs aromaticis.

Cumque pre-

sens est. **C**umque. i. dat de- cem consilia super agen- dis dum presens est par- tus et tam incipit eius accidentia. Primum est comedere cibos illo tem- pore pauce quantitate mul- tum nutriendos ut aqua caponis galline vel pulli vel testes pullos aut vi- tella ouorum qui multum confortant cito digerun- tur et naturam non impe- diunt in dirigendo opus partus et in resistendo do- loribus molestijs. Secun- dum est bibere super istos cibos vinum odoriferum sicut vinum belne modicum et limphatum ad eosdem fines. Tertium est quod tunc paritura sedeat pedes extendens versus inferiora per spatium vnius hore ut per hoc aperiat fetus ad descensum et se conuertendus versus os matricis. Quartum est quod post hoc resupina iaceat quiescendo per horas super dorsum suum. Quintum est quod post hoc quasi subito surgat et gra- dus ascendat et cito post descendat et voce alta clamet ut per hoc ad exitum moueatur fetus. Sextum est quod quando per hoc os matricis parum aper- ritur et incipit augeri hunc dilatari magis aperiri cum gradatione tunc matrici assidue suffumiganda est fumigatio predictis in precepto decimo par- tis precedentis precipue dum siphac. i. paniculus in quo continetur fetus scinditur. Septimum est quod tunc situm sustineat et ea labore ut audior fiat in copiosa aeris attractione deferente partui et fetus desiderans dulce re- frigerium extrinseci aeris plus exire satagat. Octauus est quod os ipsius quo- plus poterit aperiat cum altis clamoribus ad plurimam aeris attractionem. Nonum est quod per nares quo plus poterit aeris attrahat. Nam plurimum hoc refert ad extrahendum fetum et secundum. Decimum est quod scammum post quod est positum grossum puluinar pregnantis dux parit est sedile apertum et sedeat super hoc postquam matricis os apertum fuerit ut facile pariat.

Quod si mulier est.

Cumque. i. pi- guibus parituris semita dat precepta. v. agenda hora prout. Primum est quod faciat super suum ventrem pinguis hora prout ut pinguis pa- niculi ventris compressi deprimant matricem cum fetu inferius idonee ad par- tum. Secundum est quod basse ponat caput suum super terram tectam pano al- quo mudo. Tertium est quod eius genua submitat ventri ipsius et alio ne fe- tus ledatur a terra supposita et ut compleat vel ut compliceat cum vulua os matricis seu sibi appropinquet. Quartum est quod ipsa sic iacente vngatur vul- ua lenitius dictis prima parte ca. istius in precepto. v. Quintum est quod obste- trix incrassatis digitis fricando aperiat et dilatat vuluam cum collo matri- cis. Tandem dicit quod hec faciendo et simul comprimendo ventrem versus in- feriora pariet velociter partum consimili partu quadrupedum.

Cumque apparet. **C**umque. i. primo ait quod dum secundum appet egrediens ad collum matricis se-

venter eius parit velociter partum quadru- pedum. **Cumque apparet secundum scit** quod fetus appropinquat et si non finditur propter grossitudinem suam oportet tunc ut scindatur vnguibus aut instrumento nominato lingua assumpto iter digitos cum facilitate ne inueniat fetus et ledat eum donec scindatur et currat humidi- tas et lubricet fetus. Quod si tu admini- stras scissionem secundum et fetus non est coplerus incuruatus secundum accidentia par- tus euadendi et prolongatur spacium et ericatur vulua: sequere illud effunden- do lubricantia et ceroraria subtilia et musc- lagines in vulua et adipem liquefa- ctos et albumen oui et vitellum eius: est enim regimen mirabile.

Cum de regimine huius in qua difficultas sit prout absque semita medicina. L. xxv.

Quando difficultas

fit partus tunc fac eam odora- re odores delectabiles cum quantitate parua. Et si virtus fuerit debilis da ei in potu aquam carnis. Et ciba eaz cibis bonis pauce quantitatis: sicut sunt sor- bilia oua et similia. Et da ei in potu ca- dos vini odoriferi. **Cum deinde fac eam** sedere et tempera sessionem eius. Si est hyems accende ignem plurimum: et si est estas euerta eam: et fac eam sedere vsque ad hypochondria in aqua tepida ad caliditatem aliquatulum declinam. **Cum pro-** prie concon in qua decocti sunt. **Ad. x.** calamenti. Et suppone ei collyrium ex eis que sunt sicut myrrha. Et inunge pectinem eius et membra partus eius et dorsum ipsius cum ceroto et adipe te- pidio: et proprie si fuerit causa frigida.

pitulo primo agit de cura difficultatis partus per suauos odores et cibos et potus. Secundo per sessionem collyrium vnguentum et matricis ely- stericum. Deinde fac eam. **Tertio** per sternutationem sessionem iterum expunctiones instrumentum vulue aperitum et figuram facienti. **Tunc** ergo fac eam sternutare. **Quarto** per medicinas cum dicta non psunt ibi. **Quod si hoc regimen.**

Cum in prima parte dat quatuor precepta contra partus difficultatem. Primum est quod mulier olfaciat odores sibi delectabiles pauce quantita- tis ut virtutes eius confortentur inde: sed sunt pauci ideo quod multa aro- mata fortium virtutum difficultant partum trahendo superius matricem cum fetu. Secundum est abunde bibere aquam carnis si virtus est de- bilis ut aquam caponis galline aut pullos. Tertium est cibare bonis cibarijs pauce quantitatis et multi alimenti: ut vitellis ouorum testicu- lis gallorum et colaticijs perdicum caponum pullos et fescanorum. Quartum est dare in potu cadus vini odoriferi: sicut vini belne: et ca- dus paruus de quo loquitur hic vasvinatum. **Ad. x.** continens: magnus vero cadus est barile magnum.

Deinde fac eam. **Cum in secunda parte** consilia. vi. ad al- leuationem partus instante eius hora. Primum est quod mulier super scammum sedeat habens retro dor- sum magnum puluinar. Secundum est quod eius sedes temperetur: sic quod nec excedat in caliditate nec in frigiditate. Si igitur sit hyems ignis pluri- mus sub hac incendatur donec ipsa caleat cum moderamine. Sed si estas fuerit tunc ipsa euertatur suauiter refrigerio quod vires non habeat constrin- gendi vias. Tertium est in tina tepide aque dulcis parum ad calorem de- clinis sedere vsque hypochondria et proprie concon id est vuluam et partes sibi circumpostas: et in aqua tunc sint. **Ad. x.** calamenti cocti. Quartum est supponere matrici collyrium ex myrrha compositum et ei similibus ut me- ta origano calamento polio que trita equaliter cum bambace aut lana ma- trici imponantur ut ipsam aperiant. Quintum est inungere pectinem et membra que partui seruiunt cum ceroto facto de cera: et oleo mixtis equaliter: et adipe galline qui sit quarta eius pars aut anseris tepidior.

Quando et. **Cum** ponit curam in spali. Et ponit mul- ta regimina et diuersa: partes parit per capitula: primo ponit regimen per cibos: secundo per curia: tertio per medicinas: secunda ibi. Et fortasse tertia ibi. **Ad hoc.** **Primo** facit quod dictum est: secundo docet ficuare presentem: secun- da ibi. Et quandoque. **Prima** patet. Calamenti alias aque maris.

De partibus

tus appropinquat ad exitum paratus. Secundo dicit quod si secundum p se non findit propter superfluitatem ipsius grossiciem scinde- da est vnguibus vel cum instrumento ferreo quod linguam vocant chirur- gici cum facilitate non im- petuose quod opifex te- neat inter suos digitos et caueat ne fetu attingens vulueret. Sed ita comple- te secundum scindat quod humiditates ex ea deflu- ant et fetus lubricet hanc adiutorio foras egrediens. **Tertio** dicit quod si contin- gat secundum scindere prout fetus sit ad exitum paratus. i. dux non est co- plete incuruatus capite depresso versus os matricis sed accidentia partus communia in hora euadendi fetum ab utero et spatium exitus fetus pro- longatur et vulua erica- tur propter humiditates que iam prefluxerunt scissa secundum sequere illud: id est fac pro supple- mento dictarum humi- daturum effusionem lubri- cantium in collum ma- tricis ut cerororum sub- tilium et musc- laginum et adipum liquefactorum et albuminis oui et vitel- li ipsius: hoc enim regi- men ad facilem partum mirabiliter iuuat: et hec lubricantia precepto. v. prime partis huius capi- tuli diximus.

Cum de regimine huius in qua difficultas sit partus absque semita medicina. L. xxv.

Quando

difficilis est.

Cum hoc ca-

A quandoq; et. **B**ic ponit quoddam regimen situm: et p. Sub an-
chis eius. s. aliquid faciens eminentiam in cana. l. per canam.
B Et fortasse et. **P**onit regimen per cirugiam: et patet. Et aliter: s.
figure in receptrice: id est in matrice.
C Quod si hoc et. **P**onit regimen per medicinam: et p. Cum securus
fueris. l. a periculo partus. **A**lmeoq; l. lolij: alias. i. zizanie. In capitulo
motuuz. i. debet fieri iste
partus cum motione.

C De regimine eius cu-
sus gemini pedes egredi-
untur ante caput. l. xxvi.

Portz
vt et. **C** De

Jacobus

aut musclaginisbus lu-
brificatiuis de semine li-
ni: aut radice altece: magis
me si causa difficilis par-
tus fuerit frigiditas vt
hio via fetus lubrica red-
datur et ostendat mol-
lis et tenera. Sextum est
vuluam eius clysteriza-
re sibi intromittendo lu-
brificantia et eis similia
cum iniectione forti atq;
ultima: sic q; se pfundet
vsq; intra matricem cum
canna ita longa sicut est
matricis collu vel paulo
plus. Et ad id agendum
sub anchis pregnatis po-
nat puluinar et resupine-
tur sup hoc puluinar ele-
uatis pedibus et aperis
coris q;tu possibile est: et
iniciendu clystere sic fiat.
De lactis vacce quart. i.
argie porcine. 3. s. mu-
scilaginuz lini et radice
altece. 3. s. misceant et
iniciant euz apto instru-
mento. Et sub hoc decu-
bitu euz dicto clysteri ol-
mittat pregnas vna ho-
ra vel magis donec ob-
stetrix testificet q; taz
apit os matricis eius: et
q; humiditates incipiunt
currere preparantes vlti-
mum.

Tunc ergo.

C In. ij. p. s. l. post hec
vij. facere. **P**rimu e. p. uo
care sternutatione vt for-
ti eius motu ad excussio-
nem fetus coadiuuat. **S**cdm est q; tunc paritura sedeat super scamnum cu
sua matris aperitur. **T**ertium est q; ipsa tunc fortiter exprimat inferiora
ventris sicut cum conatur duras feces siccas per anuz emittere. **Q**uartu
est q; se exprimat ex pectoralibus retento anhelitu et comprimat illa forti-
ter manibus: et tunc ipsa pariet. **Q**uintu est q; si non p predicta pariat for-
tasse oportebit vt os sue matricis aperiat instrumento ferreo quo extrahit
tur naues: vt ipsum aperiat os matricis eius et matris aperiat. **S**extu est
q; vsuerse figure facendi super parturam bene experiantur scuti figura
facendi sup faciem et ventrem manibus extensis: et figura facendi supine
l. super dorsum eius: et figure alie super alterum laterum et eligat illa que
caput infantis facit vulue appropinquare et alleuat partum. **S**eptimu
est vt non dimittat obstetrix laborare ruditer manibus et digitis in rece-
ptrice: ne fetus offendat nisi necessitas ad illud coegerit: et caueat obstetrix
in dimissione vulue eius euz lubricatiuis. i. no dimittat quin vulua
assidue cum lubricatiuis lubricam efficiat.

Quod si hoc et. **C** In quarta traduntur remedia. vij. euz
predictum regimen non satis excusat a
difficultate partus: immo opus est medicinis ad facilitatione eius. **P**ri-
mum est q; tunc dentur medicine in potu que partum faciunt: sicut ci-
namomum: rubea tinctorum castoreum cortex cashestule cum pureta ci-
cerum: et suffumigetur frequenter matris cum granis iuniperi vel cum li-
gno aloes. **S**ecundum est q; cum paritura dant medicine in potu que par-
tum alleuant: vt pillule aut alie: et per has non parit bibat vel sorbeat in
hora meridiei lib. 5. iuris faveole et cicerum nigrosum cum. 3. s. f. samini
olei: et sunt faveole legumen simile pisio. **T**ertium est q; cum securi fueri-
mus q; ad partum mulier bene parata sit: tunc sibi supponat et vulue in-
tromittat vnum ex dicendis suppositorijs ca. xxxij. tractatus presentis:
et super hoc dormiat. **Q**uartu est q; mulier mane facto suffumigetur ali-
quo dicendorum suffumigiorum cap. xxxvi. tractatus istius. **Q**uintum
est q; post hoc iterato bibat medicinam dictam de faveolis et ciceribus et
f. samini oleo. **S**extum est si hoc totum non satis coferat q; epithymen-
tur dorsum et vmbilicus cum rute aqua mixta cum farina alfeizelem: scilicet
licet lolij siue zizanie et sint. 3. ij. et hac farina cum lib. ij. aque rute confe-

nit regimen mulieris parientis. **S**eminos. i. quando egrediuntur pedes
ante caput. **S**ubtiliatio. i. constitutio. **S**edens. i. fetus sine incisione. l. se-
tus: in gemino mortuo. i. cum geminatis pedibus.

C De regimine eius cuius fetus egreditur super latus suum. **Cap. xxvij.**
St proximum et. **C** De regimine q; fetus
egit super latus suum: et p.
C De regimine eius que
parit apate in matrice eius
existente. **Cap. xxvij.**

Bmini

stentur et. **J**
C De regimine
men mulieris que parit
matrice

De partibus

etc. **S**eptimum est cum
dolor vehemens sit ma-
xime euz frigore vel pro-
pter frigus iponere vul-
ue calefactum oleum de
alfeizeles: quod se dictu-
rum ait in antidotario
et quinti prima tractatu
x. capitulo. xxvij. descri-
bit oleum vocatum alfe-
felud: de quo dicitur q;
conferat ad dolorem ven-
te et matricis frigidum.
Finaliter hic ait aliquos
veterum in capitulo seu
summa motuum dixisse
ingenium quo fetus ex-
trahit: et forte est vt duo
robusti viri pregnantem
erectam deorsum excu-
tiat: sicut excutitur puer
ad incisionem lapidis: s;
hoc ingeniu referre non
curat: q; parum in eius
confidit auxilio.

C De regimine eius cu-
sus genua egrediuntur
ante caput. **Cap. xxvij.**

Portz

vt et. **C** In
hoc cap. pmo

tangit tres modos pro-
videndi fetus qui ante ca-
put genua exeundo emit-
tit. **P**rimus facillior: taz
mri q; fetus est vt genua
et pedes reducantur su-
uiter intra matricem si fi-
ri possit. Et conuertatur
subtili ingenio fetus in
matricem sic q; ipse equet

fuerit factum suffumiga eam cu aliqua
suffumigationum quas dicemus: dein-
de itera dare in potu medicinaz. Si au-
tem non confert administra epithyma
dorso et vmbilico cum aqua rute confe-
ra cum farina alfeizeles. Et cum fortior
sit dolor et proprie propter frigus pon-
tur in vulua oleum eius calefactu quod
dicemus in antidotario. Et antiqui qui
dem primi dixerunt in extrahendo fetu
ingenium in capitulo motu cuius nos
relationez dimittimus propter paruita-
tem fiducie in ipso.

C De regimine eius cuius genua egre-
diuntur ante caput. **Cap. xxvij.**

Portz vt subtilia

tio sit vt reducant pedes et co-
uertatur cum subtiliatio: ita vt eque-
tur sedens et eleuetur crura eius donec
descendat caput eius. **Q**uod si nihil de
hoc est possibile ligetur genu eius cum
vitta linea et extrahatur. Et si non est
possibile vt fiat sine incisione fiat illud
fm modum qui dictus est in gemino
mortuo.

C De regimine eius cuius fetus egre-
ditur super latus suum. **Cap. xxvij.**

St proximum illi

vt equetur cum elevatione ad
superiora: deinde cum sessione et lenifica-
tione cum facilitate.

C De regimine eius que parit apate
existente in matrice. **Cap. xxvij.**

Bministrentur

super eam cerotaria et olea:

In hac quasi sedes. **P**ost hoc eleuetur eius crura intantum quousq; caput
eius versus os matricis proclive descendat: et sic fetus creat naturalis exi-
tu supra suum caput. **S**ecundus modus est si genua et pedes qui prius
exerunt intra matricem reduci non possint: quia sunt innexi ori eius et col-
lo vel in his contorti: tunc ligetur genu cum vitta vel insita de panno
lineo: per eam fetus foras extrahatur. **T**ertius alius multo difficilior et
dolorosior est vt si no possit genu foras extrahi sequente ipsuz fetu sine inci-
sione tunc incidatur modo qui dictus est in fetu mortuo capitulo. xv. tra-
ctatus presentis. **P**one igitur fetu loco de gemino vel lege q; dictus est
in ingenio mortui loco de qui dictus est gemino mortuo.

C De regimine eius cuius fetus egreditur super latus suu. **Cap. xxvij.**

St proximum et.

C In hoc cap. primo ait q;
regimen pregnantis cuius
fetus sup latus exit est illi p. mu cuius fetus exit sup eius ge-
nua sic q; laborandus est vt reducat intra matricem et l. ea capiat
aptiorem positionem ad egrediendum foras precedente capite. **S**ecundo
precipit tria agere super hoc. **P**rimu est q; fetus qui super latus exit ad
superiora matricem leuetur et illic equetur recta positione ad exitum debi-
tum. **S**ecundum est q; ibi disponatur taliter vt sit quasi sedens: sic enim
habilius caput suum vertit versus os matricis aptans se ad exitum na-
turalis partus. **T**ertium est meatus lenificatio per quem fetus creat euz
facilitate. **Q**uod si fetus exiens supra suu latus reduci non possit: fiat q;
docuit capitulo. xv. tractatus presentis. **S**. illo circa finem. **I**n illo autem
qui de fecibus egreditur super latus si possibile est vt equetur tunc admi-
nistrentur epithymata ad aperiendum os matricis. Et si non fuerit illud
tunc incidatur infans totus interius.

C De regimine eius que parit apate existente in matrice. **Cap. xxvij.**

Bministrentur et.

C In hoc ca. p. iuber ap-
ponere cerota et olea par-
tim remollitua et lenitua: p. im resolutina super matricem eius
in qua est apa qui paritura est vel in hora ptus sicut est emplm
de musclaginisbus vel de melliloto et f. samini oleu vel de lilio domestico.

Secundo

matrice existente aperturata: et patet.

De regimine eius cuius prout fit difficilis causa magnitudinis. Cap. xxix.

Portet 7c. C. Donit regimine eius que facit partum difficilem propter magnitudinem: et ponit possibilitatem. s. extractionis. Forcipes. i. tenacule.

De regimine eius cuius prout fit difficilis causa mortis fetus aut

malicia figure prout: cap. xxx.

Mini

strentur 7c. J

C. Donit regi-

men qñ dñ extrahi fetus

mortuus: et patet.

De regimine nausée

eius. Capitul. xxxi.

Jacobus

Secundo precipit illa mstra-

re que ipse predocuit fieri

deberet dum paries est

pinguis. ca. xxxii. trac.

psentis: parte illa tertia.

Ad si mulier fuerit pin-

guis: iaceat supra ventrem

suum: et ponat caput suum

super terram: et intromit

ter gēna sua sub ventre

suorum: et copletur os ma-

trices: et vulva eius: de-

inde inungat vulvam su-

am cum lenificantibus.

Et oportet ut dilatetur et

apertur cum digitis: et

ergo facit illud et coarta-

tur venter eius parit ve-

lociter prout quadrupedi.

De regimine eius cuius

prout fit difficilis causa

magnitudinis gēnuū.

Capitul. xxxi.

Portet

ut 7c. J C In

hoc ca. sub sex

cañ. docet partum rege-

re difficilez causa magni-

tudinis gēnuū. Primum

est ut obstetrix sagax sit

invenit per tactum ma-

nuū et experientiam pos-

sibilitatis egressionis et

extractionis huiusmodi

fetus. Secundus est co-

gnito qñ ex grossicie ge-

nuū reddat partum dif-

ficilis qñ ipsa subtiliter fe-

tum hunc extrahere ma-

nibus conetur passim et

suauiter sine magna vio-

lencia. Et si hoc modo possit

fetum hunc extrahere bene

erit sibi et matri.

Tertius est qñ si nequeat

extrahi liget gēnuū obstetrix

cum margine pa-

ni linei aut lancei quem vulgus

gallie liseriam noiat: et per

hunc marginē

caute et subtiliter valde

fetum extrahat nō vnico

tractu: sed multis suauit-

bus. Quartus est qñ si sic

extrahi non possit tūc

foras extrahatur vel

tenaliter per eas fetus

foras extrahatur. Quintus

est qñ si sic extrahi non

valeat tūc peritiam fetus

incidatur et foras extrahatur

fm qñ facile sit. i. i.

modo facilius quo fieri poterit.

Sextus est qñ in hoc casu

regas extractio

fetus: de quo nūc est fmo

sicut extractio fetus per se

mortui in vtero ma-

terno: cuius extractionis

modum predocuit ca. xv. trac. presentis.

De regimine eius cuius prout fit difficilis causa mortis fetus: aut mali-

cie figure partus cui non speratur vita. Capitul. xxxi.

Mini

strentur 7c. C In hoc cap. dat pre-

cepta quatuor contra par-

tus difficultatem causa mortis

fetus vel male figure partus

cū desperatione de vita fetus.

Primum est ministrare supius

per os et inferius per vuluam

medicinas mortuū fetus

extrahentes dictas

superius in. xiiij. c. trac. presentis:

et postea dicendas ca. xxxij. xxxij. xxxij.

xxxv. et xxxvi. Secundum est qñ

si non proficit medicina tūc

suspendantur vncini ad

fetum modo qui dictus est

ca. xv. trac. presentis: et per

eos inter extrahatur fetus

si possibile sit: si non

incidatur fetus frustatim et

partes ipsius vna post

altam foras extrahantur.

Tertium est iam

mortuum fetum festinan-

ter incidere et extrahere

prout in. xiiij. c. trac. presentis:

et intus mala indu-

cat accidentia sua corrup-

tionem. Quartus est qñ

si fetus iam mortuus: aut

de quo non est spes qñ

viuat egredi non valeat

causa magni capitis con-

quassetur caput si possit

fieri sine morte matris:

si non incidatur ut quod

in ipso est et tumidum

hoc fecit ab ipso desu-

at. De regimine nausée. Capitul. xxxi.

Spergatur aqua 7c. C In hoc cap. dat

tria consilia contra

nausēam parturientium.

Primum est aquam

frigidam super

paritū faciem aspergere:

quatinus per eam reuo-

cetur intus natura-

deide administra ei illa qñ scripsi tibi de bere fieri in pigui de forma ptue et alijs.

De regimine eius cuius prout fit difficilis causa magnitudinis gēnuū. Ca. xxxi.

Portet ut inueni

at obstetrix possibilitatem hu-

iusmodi fetus: qñ subtiliter in extra-

ctione eius paulatim: tunc si valet illud

in eo bene est: et si non liget eum cū mar-

gine panni et trahat eum subtiliter val-

de cuius quibusdam attractionibus. Ad

si illud non confert administrantur for-

cipes et extrahatur cum eis. Si vero nō

confert illud extrahatur cum incisione

fm qñ facile sit et regatur regimine fe-

tus mortui.

De regimine eius cuius prout fit difficilis causa mortis fetus aut malicie figure prout cum nō speratur vita. Cap. xxxi.

Mini

strentur me-

dicine extrahentes fetum mor-

tuum de his que dicte sunt et dicuntur.

Quod si illud non confert suspendatur

cum vncinis et incidatur frustatim et fe-

stina ad hoc ante qñ in. xiiij. c. trac. presentis.

Si ergo fuerit caput magnū et possibilia fuerit eius

conquassatio aut incisio ut currat quod

est in ipso fiat.

De regimine nausée. Cap. xxxi.

Spergatur aqua

super faciem eius si non timetur

reversio prout et viuificet virtus eius cū

aromaticis: et fac eam sumere aquā car-

nis cuius vino et speciebus condientibus.

De medicinis faciem efficientibus

partum.

Cap. xxxij.

Adnes medicine

que educunt vermes et ascari-

des extrahunt fetum. Et cum in potu su-

mit mulier d coricibus caschistule. iij.

aur. parit statim. Et sumere in potu asa-

rum et castoreum est bonum vltimū. Et

sumere in potu cinamomum est bonum

valde: ipsum enim accidentia partus al-

leuiat et partum. Et iterum decoctio fo-

liorum altee romane cum aqua et melle

est ex eis que alleuiant prout valde: qñ

alleuiat accidentia partus et partus. Et

iterum aqua fenugreci alleuiat partum

valde. Et iterum medicamen bonum et

vltimū est ut sumatur capillus veneris

et dissoluatur contritus cum sirupo ros.

et aliquatulo olei alicinus et sumatur in

potu: et similiter pulegiū. C. Pillule

bone que sunt quorūdam medicorū me-

nuper precedentium et quas mihi attri-

buerunt quidam postremi. R. cinamo-

mi et saune amborum: an. 3. x. casie bone

3. vij. myrrhe: et aristorel. ro. et costi ama-

ri omnium: ana. 3. v. storacis et opij am-

borum ana. 3. ij. muschi de fallo. 3. i. quar-

tam fiant ex eis pillule et dentur in potu

aur. iij. in. ij. 3. vini antiqui. Et quod ma-

gis diligendū est: est ut minoretur opi-

um et sufficiat de eo. 3. i. Pillule alie bo-

ne. R. saune. 3. x. et rute. 3. v. et granorum

harmel. 3. iij. et ase et amoniaci et rubee

omniū ana. 3. iij. fiant ex eis pillule et bi-

bantur ex eis. 3. iij. cū decoctione prouo-

cante menstrua sicut est de decoctio de

sauna et pulegio et rubea et cū decoctio

ne faseolorum rubeorū et cū succo rute.

partum.

Cap. xxxij.

Adnes medicine

que educunt vermes et ascari-

des extrahunt fetum. Et cum in potu su-

mit mulier d coricibus caschistule. iij.

aur. parit statim. Et sumere in potu asa-

rum et castoreum est bonum vltimū. Et

sumere in potu cinamomum est bonum

valde: ipsum enim accidentia partus al-

leuiat et partum. Et iterum decoctio fo-

liorum altee romane cum aqua et melle

est ex eis que alleuiant prout valde: qñ

alleuiat accidentia partus et partus. Et

iterum aqua fenugreci alleuiat partum

valde. Et iterum medicamen bonum et

vltimū est ut sumatur capillus veneris

et dissoluatur contritus cum sirupo ros.

et aliquatulo olei alicinus et sumatur in

potu: et similiter pulegiū. C. Pillule

bone que sunt quorūdam medicorū me-

nuper precedentium et quas mihi attri-

buerunt quidam postremi. R. cinamo-

mi et saune amborum: an. 3. x. casie bone

3. vij. myrrhe: et aristorel. ro. et costi ama-

ri omnium: ana. 3. v. storacis et opij am-

borum ana. 3. ij. muschi de fallo. 3. i. quar-

tam fiant ex eis pillule et dentur in potu

aur. iij. in. ij. 3. vini antiqui. Et quod ma-

gis diligendū est: est ut minoretur opi-

um et sufficiat de eo. 3. i. Pillule alie bo-

ne. R. saune. 3. x. et rute. 3. v. et granorum

harmel. 3. iij. et ase et amoniaci et rubee

omniū ana. 3. iij. fiant ex eis pillule et bi-

bantur ex eis. 3. iij. cū decoctione prouo-

cante menstrua sicut est de decoctio de

sauna et pulegio et rubea et cū decoctio

ne faseolorum rubeorū et cū succo rute.

Tertio de confectione superlatiua ad hoc. iij.

Confectio bona. J

C In. i. parte dat hanc generalem regulam qñ oēs ille medicine que ver-

mes educunt et ascari-

des extrahunt in extrahendo fetum: sicut semen contra

lumbricos abinthij folia vel nuclei pici hierapigra aloes myrrha: qñ

cut vermes ab amaris fugiunt: quibus perneant sic fetus in vtero. Cō-

sequenter refert septem medicinas de validioribus ad facilitationem par-

tus. Prima est tritus cortex caschistule: de quo si mulier paritura bibat

aur. iij. cum. iij. 3. purete cicerum ipsa statim pariet. Secunda est asari

et castorei tritorū: an. 3. i. mane in potu sumpta cum. iij. 3. aque arthemese:

est enim remedium bonum et vltimū. Tertia est pulueris cinamomi. 3.

ij. cum. iij. 3. vini albi bibite. Nam partum alleuiant et eius symptomata.

Quarta est decoctio duorum manipulorū bisinalue romane in lib. i. aq.

cum. iij. 3. mellis donec totum redeat ad. 3. v. que bibantur pro vna dosi.

Partum enim et eius accidentia mala valde alleuiat. Quinta est aqua de

Trac. iij. de reliq. egritudinib⁹ m⁹icis exceptis a⁹patibus & que currunt
curfu eorum. **D**e iudicijs m⁹struorum. Capitulū. i.

Enstrua ꝛc. C In pcedēb⁹. A. determinauit
de gñatōe embr̄ionis. Et causis
et signis et curis sterilitatis: de partu. Hic determinat
de egritudinibus m̄icis p̄ter sp̄ata: p̄mo determinat de sup
fluo fluxu mēstruoꝝ: p̄o de alijs egritudinibus: tercio de
retētiōe

mēstruor: fa ibi. Tercia ibi. Mēstrua.]
Prō in gñali oñdit vtilitates et iuuentura sanguinis mēstrui: fō spāllit et ponit cās signa et curā: fa ibi. Supfluitas.]
Prō oñdit vtilitates mēstruor: fō oñdit tps: tertio ponit nocumta: quare ostēdit q̄to tpe durat: et ad q̄tū tps terminat fluxus mēstrui: scōa ibi.]
Et mēsuratio.] tertia ibi. Et cu3 alterat.]
Ibi. Et de mlierib.]
Dicit primo qd mēstrua rēpata in q̄titate et q̄litate et tpe pueniēt sunt sana rē. In oī spacio. i. in quo d3 accidere. Et pro q: sunt cā rē. Ab oī nocumēto. i. ab oī re nocua. Desideri. f. cor.]
Nota q. A. ponit pditiones ad hoc vt sanguis mēstru3 sit laudabilis: q: d3 esse pueniētis q̄titate si cēt paucus vel mult3 nō esset vtilis: itē qñ non seruaf piodus in emissione mēstrui mulieres nō se bñ habēt. Mo. q. cā mēstrui est: q: mulier multiplicat indigōes et supfluitates: supfluitates oī mēse euent lune: q: luna oñaf parturitates. Et efficiēs particulplex: qdā se tenet ex pre idus est vtilis ad gñationē et paults egritudibus. Et q: iste fluxus cōnerat va.]
Et mēsuratio rē.]

et similibus etiam ex vnguentis puenien-
tibus vulneribus super membra nervosa.
ExPLICIT tractatus secundus fen vi/
gesime prime tertij.

T Segitur tractatus tertius eiusdē de
Religie egritudinibus matricis exceptis
apostematibus ⁊ que currūt cursu eorū.

De iudicijs menſtruoꝝ. Cap. i.
Enſtrua tē

m perata in q̄stitate ⁊
qualitate sua ⁊ in tē-
pore suo corrente s̄m
cōsuetudinē suam na-
turalem in omni spa-
cio sunt cā sanitatis mulieris ⁊ mundifi-
cationis corporis eius ab omni nocumē-
to in q̄stitate ⁊ qualitate: ⁊ faciūt ipsaz
acquirere castitatem ⁊ paucitatem desi-
derij. ¶ Et mensuratio^a equalis est vt
mēstruet mulier in oī mēse vsq; ad .xxx.
dies. Et qđ est supra illud: ⁊ qđ est infra
illud qđ cadit in quintodecimo ⁊ deci-
mo septimo est non naturale. ¶ Et cū^b

qd tps plodici est de .xxx. dieb⁹: ad .xxx. dies tē. In oi mēse. lunari. Qd
est sup illud. f. vlg ad .iiij. xl. v. dies. Si. i. d. qū ita fit qd luna erit in ple
nifunio hūiditates magis augmentat qre g nō fit in medio mēse sic in
fine: cū i medio mēse fit plenilunio: od mōr ps. i. de ala. ab. A. In pñ. mē
fis t in fine: qz luna mutat in suo lumine t mutat plenitudo: id fit motus
māer: quā expūssio de circūferētia ad cētrū: sed in plenilunio est minor
caliditas: t id in paucioribus fit fluxus in medio mēse. Itē nō. q. qū va

alterant mēstrua ab equalitate s̄ dispo-
sitione sua naturali sunt eā egritudinū
plurinū. Et parum q̄dem accidit vt al-
terant in tpe suo. Et ex hoc uenit alter-
ationis mēstruorū perueniat ad addi-
tionem debilitatis mulieris ⁊ alteratio-
nem forme eius ⁊ paucitatē concep-
tionis eius: ⁊ multitudinē abortus eius ⁊
partū ipsius debilitantem fetū cū nasci-
tur. ¶ Retentiones aut mēstruorū ⁊
paucitas eorū cōmouent in ea egritudi-
nes repletionis oēs: ⁊ preparāt eam ad
apata ⁊ dolores capitis ⁊ reliquorū mē-
broꝝ ⁊ tenebrositatem visus ⁊ pertur-
bationem sensus ⁊ febres. Et multiplicat
cū ea repletio vasorum spermatis eius:
quare fit desiderans nō casta ⁊ non susci-
piens filium ex impregnatione propter
corruptionē matricis eius ⁊ spermatis
ipsius. Et perducit cū eo res ad prefo-
cationem matricis ⁊ stricturā anelitus
⁊ retentionem eius ⁊ pulsū cordis ⁊
syncopeim ⁊ singultum: ⁊ quicq; moritur.
Et accidit ei difficultas ⁊ distillatio

dit fluxus in medio men-
sis est nō nātū: q̄ non est
in tpe piodico: & ideo est
male qualitatis: & q̄ritu-
tis. Sed tu. d. q̄n̄ incepit
mulier habere illū fluxū
dicēdū q̄ v. plurimū in
xii. anno: sed p̄ter q̄ an-
nus. r. est humidior: &
q̄ rē. dōm q̄ mēbra nō
sunt cōpleta & ista humi-
ditas: licet sit plus: t̄ ipsa
est necessaria pro comple-
mēto infirorū mulierie.
b. C. Et cū alterat̄. r.]
Ostendit nocumēta que
pueniūt ex mutatiōe mē-
strui: p̄mo in gñale: fo in
speciali: fa ibi. Ex nocu-
mēto.] Dicit p̄mo q̄ q̄n̄
cytus sanguinis p̄muta-
tur &c. Alterat̄. i. p̄mu-
tatur a dispōne nātū. i. in
tpe in quo d̄z accidit. Al-
teret̄. i. p̄mutetur. Ratio
est: q̄ talis elatio sequit̄
motum lunis: idco nō va-
riat talis cyr̄ in tali pio-
do: sed bene fit p̄mutatio
in q̄titate & qualitate:
& tamen non in ordine.
c. Et ex nocumēto &c.]
In sp̄ali declarat nocu-
mēta: p̄tio que pueniūt
ex fluxu mēstrui: fo ex re-
tentiā ibi. Et dicit h̄c &
istā mēstruorū. i. ex multo
bilitat mulier: q̄ euacuā-
ō concipit: q̄ non fit clau-
quia secundina aperitur.
nūt q̄n̄ mēstrua retinent̄:
& nō regulat̄ a nā. Deh̄de
suscipit. i. non retinet̄: q̄
dia illa. vl. de iteri. a. Bal-
bulum

Jacobus

similia que vlcerbis mēbroꝝ neruosoꝝ competunt sicut est matris: cu-
susmodi ynguentū dictū de cerusa est: qꝫ Absue describit. xi. distil. an-
rictorarij eius. Alia remedia nunc dictoꝝ vlceruꝝ cap. ix. tracta. tertij
sen b. vñs inuenies quod incipit. Oportet vt consideretur.

Explicit tractatus secundus fen. xxi. terty.
Sequitur tractatus tertius de reliquis egritudinibus matricis ex-
pitis apostematibus & que currunt cursu eorum.

Enstrua ꝛc. ¶ In hoc cap. primo agit de naturalibus menstruis & effectibus

eor. Scdo de mēsuris equali & inēqli mēstruoy: ibi. Et
mēsuratio. Tercio de generali nocumēto alteratiōis mē-
struoy: & q̄ alteratio eoy: i tpe minus mala est: ibi. Et cū
alterant. Quarto de nocumētis retētiōis & paucitatis mēstruoy: ibi. Re-
tētiōes autē. Quito de diuersitate nocumētōy retētiōis mēstruoy: f3 &
ueritatē cōpōnū mulier: ibi. Et diuersificā. Sexto de terminis i q̄s
festinat & retardant mēstruoy ablatiōis: ibi. Et de mulierib: | Septio b
q̄busdā alijs effectib: & q̄dā cā retētiōis mēstruoy: ibi. Et q̄nq̄s puenit. |
C In. i. pte p̄innuit q̄ mēstrua nālā que debent mulieribus pro custo-
dia sue sanitatis a. xv. anno sue natiuitatis vsq̄ ad. so. nō sint p̄gnatōes
sunt illa que tēp̄rātā sue moderata sunt in q̄titate sic q̄ nō excedit neq̄
diminuunt. Et in q̄titate sua: sic q̄ nō sunt putrida: nec corrupta aut ar-
sa neq̄ nimis liquida neq̄ grossa nimis: neq̄ mali coloris. Et in tpe su-
pura quolibet mēse post annos. xv. vsq̄. so. Et in spacio t̄p̄is veniūt & du-
rant fin nāles p̄fundinē que diuersificā p̄ncip cōpōnū & regiminū
diuersitates ita vt quedā mēstruent de tribus septimanis in tres septima-
nas: quedā de quatuor in quōr. Et quarūdā mētra quāq̄ vice durāt
iij. d̄bus: aliq̄. iij. aliq̄. v. vel plus. Scdo dicit q̄ mēstrua sic tēp̄rāt
in q̄titate q̄titate & tpe b̄nificā. iij. mulieri p̄stant. Pr̄mū est q̄ p̄seruant
eius sanitatem. Scdm est q̄ eius mūdicant corpus: & ipsū p̄seruant
a nocumēto omni tam in q̄titate q̄ in qualitate nocte actionis. Tertiū
est q̄ ei castitatem p̄stant vt acregre faciūt: sic q̄ nec petulca nec luxurio-
sa est: sed modesta in venereis. Quartū est q̄ faciunt vt paucū habeat
cocondi dēd̄erium: q̄ nec in spermate superabundās est: nec in stimula-
ribus humiditatis aut ventositatibus: sed tantum & non plus appetit
coitū quātū natura eius & sanitas erigunt.

Et mensuratio zc. C. In. ij. primo ait qd mensura debita
 cursus menstruorum naturalis equa-
 lis. i. temperata est ut omni mense menstruetur mulier vsq ad .xxx. dies ex-
 ceptans ad longius de vna menstruatione ad aliam. Secundo dicit qd id qd
 est supra illud i. menstruatione quod differat vltra .xxx. dies: et illud quod est in-
 fra illud qd cadit in .xx. et .xxij. idest menstruatione ante .xx. et .xxij. diem re-

De partibus

diens est nō nālls: imo nīpīs tardans hīpsa trāsuertit dīc. xxx. ⁊ nīpīs se
stinans hīpsa puenit dīc. rv. Et lō dīxit supia trac. i. ca. rv. ad finē. Et
spaciū mūdificatōis illaz grū est breue est vsq; ad. xxij. rīca. nō vsq; ad. xl.
Et cum ꝛc. C. In iij. pīmo ait q; illa mēstrua que pīmutant
et mēstruat hīpsa q; dīffīcīlīs sūa nīpīs multaz

Et cum .^o. In .^o. p^o. ait q^d illa menstrua que p^omutant^{ur} ab equalitate sua et a dispositione sua n^on multas af^o runt egritudines et sunt cause ipsas maxime dum plurimis peccat in q^u tate vel in qualitate. Sec^oo dicit q^d ex mēstruoz alteratione solimodo in t^opeputa cu tardant aut festinant nimis raro magna accidit femine debilitas. Et alteratio forme .ⁱ. figure vultus et coloris eius et habitudo maciei et pinguedinis et paucitas p^oceptionis .ⁱ. sic q^d pax seu raro concipiat^{ur} q^u q^u p^ocepit vel sepe abortiat^{ur} et p^oius debilitas ferus dum nascit^{ur} .ⁱ. hec q^uos in q^uo modo raro p^oueniunt et permutatione mēstruoz in tempore solu

Retentiones autē 2c. ^{que ex retentionibus aut pau-}
citatibus menstruorū accidunt. Prīmū est generale, s. q. oīa genera mor-
borū repletionalū ex mēstruis retētis cōtingere possunt. Juxta illud
Hippo. apho. lviij. qntē. mēstruis plurimīs euēientibus accidunt egrit-
tūdines: t non veniētibus matriē accidunt egritudines. Scdm est prepa-
ratio ad apōstematā in mēbris his ad quē mēstrua recentia sūūt. t figun-
tur. Tertiū est dolores in capite aut mēbris alijs corpis ad quē declinant
retēta mēstrua. Quartum est visus tenebrositas ex vaporibus corruptis
elatis ad oculos ex mēstruis retētis. Quintum est sensus cōturbatio ta-
ctus aut gustus auditus aut odoratus ppter infici horū sensuum organa
per mēstrua retēta ex vaporibus eorū. Sextus est febris putride quē dicit
ficātur penes dūstetate mēstrui retētis si sit cholericus vel melanchol-
icus vel plegmaticus vel plus sanguineum. Septimū est repletio multipli-
cata vasorū spermatis ppter magnā partē retenti sanguinis in spermā cō-
ueriti. Octauū est q. si mulier ex mēstruis retētiōne dēderis cōitum le-
xuriosa nō casta: quia sperma in hac abūdat vltra q. cōuenit. Nonus ex
dum coit nō impregnat ex virilis spermatis susceptiōe: neq. de filio: neq.
de filia ppter corruptionē: tam sue matriēis q. sui spermatis. Decimū est
matriēis p̄focatio qua dislocatur sup̄tus ascēdens cuj malis syntoma-
tibus: t fit dum mēstrua retēta in matriē venenosam acquirūt ex putre-
factiōe qualitatez qua cor t cerebrū simul inficiunt. Undecimū est ex hac
p̄focatione strictura anhelitus t eius retētiō: sic q. in hac mulier q̄q. vel
carere anhelitu t veluti moritua. Duodecimū est pulsus seu saltus infusus
cordis ex venenositate vaporis sanguis corrupti i mīscie petētiō cor. Ter-
tiūdecimū est syncopeis ex eadem occasione fortiori facta magisq. ledēte.
Quartūdecimū est singultus ex sanguine corrupto vel vapore ipsius ascē-
dēte ad os stomachi t irritatē ipsius: quare se cōtrahit t mouet motu qua
si spasmus. Quinūdecimū est moris: q̄q. p̄sequens iteratas syncopeis.
Decimūtertium est difficultas vrine t distillatio paulatina ipsius quā p.

[illegible]

Pulsus. i. saltu vel tremore: q. ista m̄a retēta multiplicat venenūz. Et distillatio. i. vīne. In v̄ginibus: q. sanguis reuertit v̄sus epar: et postea p̄ mēst̄as ad stōm et euomit. Fluxu v̄tr̄is su. vel nariū vel emorroydaz. **C** Et diuersificans ēē. Remouet dubiū. i. vtrum iste egritudines eodem modo veniant in omnibus mulieribus. Respondet q. non. **C** Et de mulieribus ēē. Ostēdit quō mulier pōt menstruari ponēdo et quādam egritudines que adueniunt: et p̄. Ad purpureitātē. i. corporis: et signat illud: scilicet mēst̄ua retineri. **C** De superfluitate menstruum. Capitulū. ij.

Aper

Auitas ēē. **C** Dic in sp̄a li determinat de superfluo fluxu mēst̄uoz: p̄mo ponit cās: scđo signat: tertio curas: fa ibi. Eius quidēz. i. tertia ibi. Facta q. dēz. **C** Prima in. i. iij. sicut ponit. i. iij. causas generales: scđa ibi. Et quā

Jacobus

guttas ab oppilatione quā uelice et collo eius infert matricē plena mēst̄uiz re tēto. Decimūseptimū est spūtū sanguis dū mēst̄ua retēta. Pluit ad pe ctus. Decimūoctauū est vomitus sanguinis dum hec petūt stōm. Decimū nonū est fluxus sanguis per ventrem precipue in v̄ginibus dum fluunt ad intestina.

Et diuersifi

cant ēē. **C** In. v. p̄mit tit q. morbi nascentes ex retēto mēst̄uoz diuer sificant penes diuersita tes cōpōnū mulierū in qbus hec retinent. Lōse quentē sup hoc dat. i. iij. regulas. **C** Prima est si mulier cholericā fuerit i qua cessant mēst̄ua nascētur in ea morbi cholericī: sicut erisipila tertiā febris cholericī vomitus aut solutiones ventris cholericę. Scđa est q. si sit melica nascent in ea morbi melici sicut sc̄irolēos febres quartane melay cholica passio vel splenica. Tertia est q. si phlogistica fuerit morbi phlogistici nascuntur in ea sicut v̄d̄m̄ia febres quotidiane paralytes colice podagre frigide. Quarta est si fuerit sanguinea mulier passiones sanguinis inopac multiplicantur veluti phlegmonee synochi et synoche.

Et de mulieribus ēē.

C In. vi. p̄mo ait q. gbusdā feminis mēst̄ua deficiūt nimis eeleriter: puta etatis sue. xxxv. vel. xl. anno. Et quāq. p̄dūt ea terrore vel timore subito vel ira p̄uenerit. Scđo dicit q. mēst̄ua durāt in gbusdā feminis vsq. ad annū. so. et hoc naturaliter: sed p̄ter nām quāq. extenduntur vsq. ad. lxx. et ultra: sicut plurice vidi vel ex sanguinis abundantia vel acumine eius vel venarū matricis superapertione.

Et quāq. ēē.

C In. vii. p̄mo ait q. mēst̄uoz lōga retēto qñq. eius est similis purpure: puta fuscus rubeus sicut in leprosis ex sanguine mēst̄uo qui sub cute vult latēs obfuscat: et hoc modo tingit: sicut declarabit in ca. de retēto mēst̄uoz: qđ est. xxv. tra. p̄ntis. Scđo dicit q. lac in māmilla mulieris cuius mēst̄ua abscisa sunt seu diu retenta aliqñ aparet: et lac sic apparet sicut sup mēst̄uoz retēto. Iuxta id h̄p. apho. v. apho. xxxix. Si mulier que neq. p̄gnas est neq. generauit lac h̄z ei mēst̄ua defecerit. Et iō p̄cedendū est lac sine ip̄gnatiōe multiplicari posse in māmilla et v̄ginib. carētibz mēst̄ua tpe debito: qđ et p̄cedit p̄n. r̄y. fen. trac. i. c. iij. ait. n. Et quāq. aggregat lac in māmilla absq. p̄gnatiōe: et p̄p̄ie qñ retinent mēst̄ua: imo et vt ait ibi: in corpibus viroz et p̄p̄ie in puberibus: et reddit ibi causam. Tercio dicit q. mēst̄ua fluere quādoq. deficiunt seu retinentur ex tortuositate venarū matricis: nam rectuz et liberum sanguinis exitum tortuosa vīa fieri prohibet.

C De superfluitate cursus menstruum. Capitulū. ij.

Aperfluitas ēē.

C In hoc ca. p̄diuidit superfluitatē mēst̄uoz et declarat mēbra diuidentia. Secundo agit de illa que fit causa sanguinis: ibi. Facta autem. Tercio de malis que de superfluo menstruo accidunt: ibi. Et cum superfluit.

C In. i. p̄e p̄mitit hāc diuisionē q. superfluitatū mēst̄uoz: quedā fit a nā qdam ab egritudine. A nā gdeq. qñ sua vī p̄lectorā expellit. Ab egritudine vō sicut a matricis corosione vel ab eius emorroydib. vel ab alia in dīpōne eius aut debilitate retētiue. Scđo declarat p̄mum mēbrū atq. superfluitas mēst̄uoz vltra cursum solitū vī nature p̄lectorā euacuatiōis est p̄ferens et laudabilis nisi ipsa p̄ducatur ad superflūā turpitudinē vt

propter oppilationem materierum. Et quādoq. accidit ei spūtū sanguinis: et vomitus eius et p̄p̄ie in v̄ginibus cursus eius fluxu ventris. **C** Et diuersificans iste egritudines ex eis fm diuersitatem complexionis eius. Nam si fuerit cholericā generabuntur in ea egritudines cholericę. Et si fuerit melancholica generabūtur in ea egritudines melancholicę. Et si fuerit phlegmatica generabunt in ea egritudines phlegmaticę. Et si fuerit sanguinea generabuntur in ea egritudines sanguis. **C** Et de mulieribus quidem est cuius ablatio menstruum festinat in. xxxv. et etiam. xl. anno vite sue. Et de eis est in qua tardatur illud vsq. quo perueniant. so. anni. **C** Et quādoq. peruenit retentio menstruum ad alterationem dispositionis mulieris ad purpureitatem fm q. dicit in capto retentionis menstruum. Et quādoq. apparet in ea cuius menstrua abscinduntur lac et significat illud. Et quādoq. accidit retentio menstruum propter tortuositatem venarū matricis.

C De superfluitate cursus menstruum. Capitulū. ij.

Aperfluitas in

hoc qñq. fit fm semitaz qua natura expellit superfluitates qđ gdeq. est laudabile cū non p̄ducit ad superflūā turpitudinē et cursum quo non indiget. Et qñq. fit fm semitaz egritudinis: aut pp

dog. ēē. **C** Non indiget. i. ratione virtutis.

C Et quādoq. ēē. **C** Nonit aliā causam: et patet. Egritudinis supple: et qñq. fit cā sanguinis: p̄pter dispositionem. i. egritudinalē propter debilitatem matricis. i. derelictaz ex egritudine. Et fricationem. i. ex corosione: et ragadias. i. figuraz et abscisionem earū. i. fm latitudinem: et scissuram. i. fm longum: corosionem. i. intrinsecam.

disponem in matrice: aut p̄pter debilitatem matricis. Et illa est deterior que fit p̄pter maliciā complexionis alicuius: aut propter vlcera et corosionē et emorroidas et fricationē et ragadias: aut p̄p̄ap̄tionem orificiorū venarū et abscisionē earū et scissuram ipsarū propter causam corosionem aut extrinsecā ex corruptione et percussione: aut casu aut similibus: aut maliciā partus et difficultate eius: aut propter vehementiam oneris. **C** Facta autē causa sanguinis: aut est propter multitudinē et domitiū eius et exitū ipsius cū virtute: et non cū virtute nature et rectificatione eius. Et nos qđ iam diximus illā que fit regimine naturali que ambe sunt diuersę: l̄z sint ambe cōpares in hoc q. vtreq. nō retinent nisi cū adest debilitas: aut p̄pter grauitatem sanguinis sup corpus p̄pter debilitatem in corpore: l̄z non sit sanguis transiens equalitē in q̄titate et equalitate sua: aut p̄ acuitatē sanguinis aut tenuitatem et subtilitatem eius: aut p̄ caliditatem eius aut p̄pter multitudinē aquositate eius et humiditatis: l̄z omnis fluxus sanguis incipiat paulatim subtilis: deinde incipit proculdubio puenire ad grossitudinē: deinde descendit et peruenit ad subtilitatem et paucitatem et aquositate. Et hec est dispositio in omni fluxu sanguinis ob quācūq. causarum sit. Et causa in hoc est q. orificia venarū et incessus ventositatis sunt in p̄mis stri

sedatiōe vel pro explēda libidine. Sexta est ragadie. i. fissure dolorose matricis que fluxū sanguinis supflūū excitant. Septima est orificiorū venarū matricis supercedens aptio qua fit vt minime sanguis retineant et hūc incessanter effluere p̄mittant. Octaua est abscisio seu scissura venarū in matrice aut collo eius: vel pp cām corpori intrinsecā sicut est repletio supflua venarū qua interdū finduntur: aut p̄pter extrinsecā de qua dat hic v̄j. exempla seu. v̄j. maneries. Prima est corruptio violenta nimis v̄ginis p̄trictę per v̄rgam virilē multū grossam et durā: vel matricis alia corruptio sicut ex ipsius inata putrefactione. Scđa est matricis defosio obuians percussio fortis venas eius rūpens. Tertia est casus mulieris ab alto super suū ventrem similiter operans. Quarta est his similia sicut p̄foratio cum gladio vel ense daga aut pūgione. Quinta est maliciā partus non naturalis cuius violentia rumpunt interdum vene matricis. Sexta est parienti magna difficultas maxime dum partus hunc regit et dirigit obstrix stolidā. Septima est delatio multum grauis oneris sup̄extēdentis venas et rumpentis.

Facta autem ēē. **C** In. ij. dat sex cās menstruum supfluentium ex pte sanguinis. Prima est multitudo sanguinis humoris et dñsum eius vltra id qđ cōuenit et eius exitus cū virtute ipsius impetuosa nō virtute nature regulantis exitus et rectificationis. Et. s. i. cap. presentis tam hec supfluitas menstrui dicit et qđ fit vī nature sub verbis illis. Supfluitas in hoc qñq. fit fm semitaz qua natura expellit superfluitates. Sunt autē he due supfluitates cursus menstruum differētes in hoc q. vna a nā fit et regular: altera vero nō: sed in hoc cōueniunt q. neutram ipsaz restringere cōuenit: nisi debilitat manifeste vires cordis et corporis excedente sanguinis vna cū spiritibus euacuatiōe. Secūda est grauitas seu p̄derositas nimia sanguinis in debili corpore vix hūc sustinente: l̄z sanguis ille neq. q̄titate neq. qualitate peccet. Tercium q. grauat nā ipsuz labi per mēst̄ua dimittit. Tertia est plurima sanguinis acuitas qua venas matricis potēter aperit: et extra has labi mēst̄uas defluens. Quarta est subtilitas siue tenuitas substantię sanguinis qua facile labitur per ora venarū ad matricem terminatarū. Quinta est superflua sanguinis caliditas qua venarū ora matricis aperit. Sexta est aquositas hūditas multa in sanguine abundans qua fluidior fit et aptior currere. Et circa istas cās notat hic duo. Prīmū est q. omnis sanguinis fluxus a quacūq. parte corporis fuerit paulatim incipit et primo defluit subtilior sanguis et in medio fluxus sanguis erit grossior: et in fine redit ad subtilitatem et paucitatem et aquositatem. Secundum est q. causa diuerse diuersitatis est q. in p̄ncipio fluxus omnis sanguinis ora venarū per que exit sunt stricta et v̄tositatis immixte sanguinis meatus sunt stri

C Facta autē ēē. **C** Nonit aliā cām que se tenet ex parte sanguinis: p̄mo hoc: so reddit cās cuius daz dicit: tertio pōit egritudines ex supfluo fluxu: fa ibi. Et causa. Tertia ibi. Et cum superfluit. Prima p̄. Cum v̄tute. i. sanguis exuberantis. Iam. i. supfluitatē curius: cum regimine nālī. i. cū virtute nature. Ambe. i. dñō nature: et superfluitas dñō sanguinis: non retinetur. i. nō debet retineri. Descendit. i. a grossitudine. Ob quācūq. cās fit. i. ex parte sanguinis. **C** Et cā ēē. **C** Reddit

De partibus

ad sedatē coloris faciei et abominabilē foridicęz pānoz et v̄tūz et paucitēz a supfluo menstruo sanguine et v̄tūz p̄ducatur post sufficientē p̄tione correctionē ad fluxum supfluum. quo nō indiget. Tercio cōmune rat egritudines. v̄j. propter quas deterior fit supfluitas cursus menstruum. Prima est alicuius la p̄e cōplexionis fixa malicia vel totius corporis vel solius matricis. Scđa est vlcera matricis que venas aperit ipsas vlcerādo. Tercia est iniaecia matricis corosio venas eius p̄forās. Quarta est emorroydes innate matricis a parte et fluentes. Quinta est fricatio fortis et vehemens facta cū digito vel aliquo alio pro pruritus

causam quare in principio est sanguis subtilis et in medio grossus: et in fine siccus. Tercio ostendit. i. spūs. In primis. i. in prin. fluxus. Stricta: scilicet propter repletionem: propter siccitatem. i. inanitionem.

a Et cum cē. J. Nonit nocumēta puenientia: qñ iste fluxus supfluit: et p3. Debilitat appetitus: qñ quilibet virtus debilitat. Sed ptra: qñ corpus infrigidat: et frigiditas est cā appetitus. Dñm qñ vey est frigiditas extrinseca: sed intrinseca que fit pp resolutionem non est cā ppter sanguinem. i. pñ tem: cā est qñ sanguis est frenum cholere. Debilitas. i. obfusio. scilicet ex multa plenitudine. Nervorum. i. ex calitate et ex siccitate.

b Et qñqz cē. J. Nonit quartaz cām genera lez ipñus fluxus. Idumorum. scilicet saliorum.

c De signis. Cap. III. iij.

Jus cē.

c Dñit signa pmo fluxus a fortitudine virtutis: p3 a repletionem: tertio a dñio humoris: quarto a debilitate matricis: quinto ab acuitate sanguinis: sexto ab eius subtilitate: septimo ab ulceribus: octavo a corrosione mñicis: nono ab emoroidibus: pñ ibi. Facta vero. J. Tertia ibi. Et cognoscit J. quarta

Jacobus

eti: quo fit ut tūc ab hñs nō exeat nisi subtilior sanguis: p3 processu ipñs per fluentē sanguinē et grossas ventositates oia dila tant aptarum venarum: quare tūc ab eis grossus sanguis effluit. Et in fine fluxus pñringunt iterum et coadunant dicta oia venarum cā siccitatis hñs adueniētis defectu glimēti. Et hec intellige de spōtaneo fluxu sanguinis a venis per aptionē orificiorū harum. Nam in fluxu sanguinis ex illata plaga vel ruptura venę: non est necessaria nunc dicta gradatio de subtili ad grossum.

Et cum cē.

c In. iij. memorat incōmoda. r. que ad fluxus sanguinis supfluum sequunt. Prīmū est debilitas appetitus ad cibos: a debilitate nātis caloris: cuius est attrahere cibos ad hñm ex depditione sanguinis et spūs. Scdm est debilitas digestionis stomachi et epatis ppter eandē causam. Tertius est inflatio corporis accidēs extremitatibus: et interdū corpori per superfluitates que multiplicant ex prime et secde digestionis diminutione: quas natura mittit ad extremitates ut tybias et pedes tanqñ inutiles ad corporis nutritionē. Quartū est malicia coloris in vultu precipue apparēs ex sanguinis boni diminutione: sicut in caceria epallido fit color et citrino mñtis. Quintū est hydropis ad quā perducit interdū sanguinis fluxus superfluus oia plevēa puta ad hypofarcas et superfluitates phlegmaticę excrecant ob diminutionē duarum primarum digestionū mittanturqz ad partes extrinsecas corporis: et hoc totū corpus intumescere faciant vel ad alibitem si multiplicentur a quositates ex indigestione que retineātur clausē et coartate inter ventris tunicas. Sextus est dominū citrine cholere: ad quod superfluo quandoqz pducit sanguinis exitus ut in cholericis tollit frenum cholere sanguinem: vnde interdū febres cholericę accidunt membra mordicantes inflāmatione pungente et acuta quam pretemperabat et equabat sanguis ante eius exitum. Septimū est epatis opilationes et viarū vñez: tum propter epatis debilitationem ex sanguine educto simul cum spiritibus: quare nec sequestrat sufficienter superfluo a bono neqz compleat se superfluo expellit: tum qñ phlegmata per indigestionem multiplicantur quibus opillantur et epas et renes. Octavum est augmentū in casu appetitus stomachi ad cibos ex defectu sanguinis quando hec debilitas stomachi et epatis accidit in casu seu defectione appetitus ad cibos quem casus appetitus debilitas caloris facit esse necessariū: ita qñ augetur casus appetitus qui ante fuit: quando superuenit effrenitans fluxus. Nonū est dolor in dorso accidēs spasmus de inanitione et est malum signum in fluxu sanguinis. Juxta id Hippo. ap. v. ap. iij. Sanguine multo fluentes spasmus aut singultus innatus malum. Decimū est copia seu multitudo diversorū humorū quibz associans multiplicationem superflui fluxus sanguinis matricis: sic qñ cum mñstruis multi humores currunt.

c De signis eius. Capitulum. iij.

Jus autem que cē.

c In hoc ca. primo agit de signis superfluitatum mñstruorum ab expulsiōe nature. Secundo a cōmuni repletionem: ibi. Facta vero causa repletionis. J. Tercio a debilitate matricis et suarum venarū apertione: ibi. Facta vero causa debilitatis matricis. J. Quarto causa acuitatis sanguinis: ibi. Si vero causa est acuitas sanguinis. J. Quinto cā subtilitatis et aquositate sanguinis: ibi. In facta vero propter subtilitatem sanguinis. J. Sexto ab ulceribus matricis: ibi. Facta vero ab ulceribus cum materia. J. Septimo a corrosione matricis: ibi. In facta vero a corrosione. J. Octavo ab emoroidibus ma-

ta et in fine eius constringuntur iterum: et adunant propter siccitatem. Et cū supfluit fluxus sanguinis: segtur eū debilitas appetitus: et debilitas digestio: nis: aut inflatio extremitatū et corporis et malitia coloris. Et quandoqz perducit ad hydropis. Et quandoqz pducit multitudo exitus sanguis ad dominū cholere: quare accidunt febres cholericę mordicative propter inflāmationem caliditatis mordicative que equat per sanguinem. Et accidunt iterū opilationes. Et qñqz accidunt hec debilitas in casu appetitus cibi quē fecit fore necessariū debilitas caliditatis addit in casu appetitus stomachi ppter defectū sanguinis. Et accidunt dolor in dorso propter tensionē nervorū positorū in illo loco. Et qñqz multiplicat fluxus sanguis ex matricibus cū multitudine humorū.

c De signis eius.

Cap. iij.

Jus autem que est

fm semitam expulsiōis naturalis signū est qñ non segtur cā nocumētum: imo perducit ad iunamentū eius: et non aduenit ei lesio neqz alteratio vir-

ibi. Facta vero J. quinta ibi. Si vero J. sexta ibi. In facta vero J. septima ibi. Facta vero J. octava ibi. In facta J. nona ibi. Facta vero. J. Dicit primo qñ quando fit fluxus a natura non apparet nocumētum cē. Neqz alteratio. i. defectus virtutis. Ratio est: qñ virtus erat debilis per aggrauationem: in pinguibus. i. in carnosiss: et pleniss.

c Facta vero cē. J. Nonit signa facte a repletionem cōmuni: et p3. Aut

tutis: et plurimum quidez accidit in pinguibus. Facta vero causa repletionis cōmunis quam expellit natura a dominio eius: quare expellitur: signum est repletio faciei et corporis: et exuberatio venarum: et alia ex signis repletionis: et quandoqz est cum ea dolor: et quandoqz non sic: et dum non debilitat non retinetur: et cognoscitur dominans cū sanguine: ut exicetur sanguis: et consideret an color eius declinet ad albedinem: aut citrinitatem: aut nigredinem et purpurationem: quare euacuat humor qui dominatur in eo iterum. Facta vero causa debilitatis matricis et apertionis venarū eius significat exitus sanguis puri non dolorem faciens. Si vero causa est acuitas sanguinis cognoscit per colorem suū et acuitatem ipsius: et velocitatem sui exitus: et paucitatem abscissionis et egressionis. In facta vero pp subtilitatem sanguinis cū materia aquosa et humiditate est sanguis aquosus non calidus: et leditur cū siccitate. Et qñqz appet in ea quasi pregnatio: et quādoqz apparent in ipsa sicut accidunt partus: quare parit humiditatem: et sunt lacer-

tricio: ibi. Facta autem ab emoroidibus. J. In prima parte dicit signa quatuor abundantie mñstruorū virtutis nature expellentis ea. Idem est qñ ad hec non segtur aliquod nocumētum corporis eius que purgatur: qñ modeste fit regulare natura. Scdm est qñ

tricio: ibi. Facta autem ab emoroidibus. J. In prima parte dicit signa quatuor abundantie mñstruorū virtutis nature expellentis ea. Idem est qñ ad hec non segtur aliquod nocumētum corporis eius que purgatur: qñ modeste fit regulare natura. Scdm est qñ

tricio: ibi. Facta autem ab emoroidibus. J. In prima parte dicit signa quatuor abundantie mñstruorū virtutis nature expellentis ea. Idem est qñ ad hec non segtur aliquod nocumētum corporis eius que purgatur: qñ modeste fit regulare natura. Scdm est qñ

tricio: ibi. Facta autem ab emoroidibus. J. In prima parte dicit signa quatuor abundantie mñstruorū virtutis nature expellentis ea. Idem est qñ ad hec non segtur aliquod nocumētum corporis eius que purgatur: qñ modeste fit regulare natura. Scdm est qñ

tricio: ibi. Facta autem ab emoroidibus. J. In prima parte dicit signa quatuor abundantie mñstruorū virtutis nature expellentis ea. Idem est qñ ad hec non segtur aliquod nocumētum corporis eius que purgatur: qñ modeste fit regulare natura. Scdm est qñ

tricio: ibi. Facta autem ab emoroidibus. J. In prima parte dicit signa quatuor abundantie mñstruorū virtutis nature expellentis ea. Idem est qñ ad hec non segtur aliquod nocumētum corporis eius que purgatur: qñ modeste fit regulare natura. Scdm est qñ

tricio: ibi. Facta autem ab emoroidibus. J. In prima parte dicit signa quatuor abundantie mñstruorū virtutis nature expellentis ea. Idem est qñ ad hec non segtur aliquod nocumētum corporis eius que purgatur: qñ modeste fit regulare natura. Scdm est qñ

tricio: ibi. Facta autem ab emoroidibus. J. In prima parte dicit signa quatuor abundantie mñstruorū virtutis nature expellentis ea. Idem est qñ ad hec non segtur aliquod nocumētum corporis eius que purgatur: qñ modeste fit regulare natura. Scdm est qñ

tricio: ibi. Facta autem ab emoroidibus. J. In prima parte dicit signa quatuor abundantie mñstruorū virtutis nature expellentis ea. Idem est qñ ad hec non segtur aliquod nocumētum corporis eius que purgatur: qñ modeste fit regulare natura. Scdm est qñ

tricio: ibi. Facta autem ab emoroidibus. J. In prima parte dicit signa quatuor abundantie mñstruorū virtutis nature expellentis ea. Idem est qñ ad hec non segtur aliquod nocumētum corporis eius que purgatur: qñ modeste fit regulare natura. Scdm est qñ

tricio: ibi. Facta autem ab emoroidibus. J. In prima parte dicit signa quatuor abundantie mñstruorū virtutis nature expellentis ea. Idem est qñ ad hec non segtur aliquod nocumētum corporis eius que purgatur: qñ modeste fit regulare natura. Scdm est qñ

tricio: ibi. Facta autem ab emoroidibus. J. In prima parte dicit signa quatuor abundantie mñstruorū virtutis nature expellentis ea. Idem est qñ ad hec non segtur aliquod nocumētum corporis eius que purgatur: qñ modeste fit regulare natura. Scdm est qñ

tricio: ibi. Facta autem ab emoroidibus. J. In prima parte dicit signa quatuor abundantie mñstruorū virtutis nature expellentis ea. Idem est qñ ad hec non segtur aliquod nocumētum corporis eius que purgatur: qñ modeste fit regulare natura. Scdm est qñ

tricio: ibi. Facta autem ab emoroidibus. J. In prima parte dicit signa quatuor abundantie mñstruorū virtutis nature expellentis ea. Idem est qñ ad hec non segtur aliquod nocumētum corporis eius que purgatur: qñ modeste fit regulare natura. Scdm est qñ

tricio: ibi. Facta autem ab emoroidibus. J. In prima parte dicit signa quatuor abundantie mñstruorū virtutis nature expellentis ea. Idem est qñ ad hec non segtur aliquod nocumētum corporis eius que purgatur: qñ modeste fit regulare natura. Scdm est qñ

tricio: ibi. Facta autem ab emoroidibus. J. In prima parte dicit signa quatuor abundantie mñstruorū virtutis nature expellentis ea. Idem est qñ ad hec non segtur aliquod nocumētum corporis eius que purgatur: qñ modeste fit regulare natura. Scdm est qñ

tricio: ibi. Facta autem ab emoroidibus. J. In prima parte dicit signa quatuor abundantie mñstruorū virtutis nature expellentis ea. Idem est qñ ad hec non segtur aliquod nocumētum corporis eius que purgatur: qñ modeste fit regulare natura. Scdm est qñ

tricio: ibi. Facta autem ab emoroidibus. J. In prima parte dicit signa quatuor abundantie mñstruorū virtutis nature expellentis ea. Idem est qñ ad hec non segtur aliquod nocumētum corporis eius que purgatur: qñ modeste fit regulare natura. Scdm est qñ

tricio: ibi. Facta autem ab emoroidibus. J. In prima parte dicit signa quatuor abundantie mñstruorū virtutis nature expellentis ea. Idem est qñ ad hec non segtur aliquod nocumētum corporis eius que purgatur: qñ modeste fit regulare natura. Scdm est qñ

tricio: ibi. Facta autem ab emoroidibus. J. In prima parte dicit signa quatuor abundantie mñstruorū virtutis nature expellentis ea. Idem est qñ ad hec non segtur aliquod nocumētum corporis eius que purgatur: qñ modeste fit regulare natura. Scdm est qñ

tricio: ibi. Facta autem ab emoroidibus. J. In prima parte dicit signa quatuor abundantie mñstruorū virtutis nature expellentis ea. Idem est qñ ad hec non segtur aliquod nocumētum corporis eius que purgatur: qñ modeste fit regulare natura. Scdm est qñ

tricio: ibi. Facta autem ab emoroidibus. J. In prima parte dicit signa quatuor abundantie mñstruorū virtutis nature expellentis ea. Idem est qñ ad hec non segtur aliquod nocumētum corporis eius que purgatur: qñ modeste fit regulare natura. Scdm est qñ

tricio: ibi. Facta autem ab emoroidibus. J. In prima parte dicit signa quatuor abundantie mñstruorū virtutis nature expellentis ea. Idem est qñ ad hec non segtur aliquod nocumētum corporis eius que purgatur: qñ modeste fit regulare natura. Scdm est qñ

tricio: ibi. Facta autem ab emoroidibus. J. In prima parte dicit signa quatuor abundantie mñstruorū virtutis nature expellentis ea. Idem est qñ ad hec non segtur aliquod nocumētum corporis eius que purgatur: qñ modeste fit regulare natura. Scdm est qñ

tricio: ibi. Facta autem ab emoroidibus. J. In prima parte dicit signa quatuor abundantie mñstruorū virtutis nature expellentis ea. Idem est qñ ad hec non segtur aliquod nocumētum corporis eius que purgatur: qñ modeste fit regulare natura. Scdm est qñ

tricio: ibi. Facta autem ab emoroidibus. J. In prima parte dicit signa quatuor abundantie mñstruorū virtutis nature expellentis ea. Idem est qñ ad hec non segtur aliquod nocumētum corporis eius que purgatur: qñ modeste fit regulare natura. Scdm est qñ

tricio: ibi. Facta autem ab emoroidibus. J. In prima parte dicit signa quatuor abundantie mñstruorū virtutis nature expellentis ea. Idem est qñ ad hec non segtur aliquod nocumētum corporis eius que purgatur: qñ modeste fit regulare natura. Scdm est qñ

tricio: ibi. Facta autem ab emoroidibus. J. In prima parte dicit signa quatuor abundantie mñstruorū virtutis nature expellentis ea. Idem est qñ ad hec non segtur aliquod nocumētum corporis eius que purgatur: qñ modeste fit regulare natura. Scdm est qñ

tricio: ibi. Facta autem ab emoroidibus. J. In prima parte dicit signa quatuor abundantie mñstruorū virtutis nature expellentis ea. Idem est qñ ad hec non segtur aliquod nocumētum corporis eius que purgatur: qñ modeste fit regulare natura. Scdm est qñ

tricio: ibi. Facta autem ab emoroidibus. J. In prima parte dicit signa quatuor abundantie mñstruorū virtutis nature expellentis ea. Idem est qñ ad hec non segtur aliquod nocumētum corporis eius que purgatur: qñ modeste fit regulare natura. Scdm est qñ

Coagulari. i. ingrossari. Diuretica. i. cu3 diureticis. Ab aquositate: scilicet debilitate epatis.

a C Facta vo rē. Declarat fluxum factum ab vlcibus.

b C In facta vero rē. Declarat fluxum factum a corrosione. Fer. tres feculentia sicut merda: minus niger: quia a natura magis egreditur: magis niger: quia magis rubeus.

c C Facta vo rē. De-

clarat fluxum factum ab emoroidibus matricis: fructu. i. coagulatum rē.

C De cura fluxus san. rē in fine eius cura patiens fluxu mēstruo. Ca. iij.

Jacobus

hic lenes sicut erant in infantia quando voluerūt coagulari ppter aquositates r hūiditates r sanguinem aquosum gbus inibibitur. Sextus est q nocent interdū hūic femine diuretica cūones q foriter prouocāt vrinā sicut hē q sunt per aqua sapifrage raphai aut hē sopi vel rubei tinctio. Nam propter ipsarū caliditātē aperitiuam quā doq addūt nimis in sanguinis aquositates cum mēstruis fluentes.

Facta vero

ab vlcibus rē. C In vi. dicit q vehemētia doloris accidens in pibus matricis dū mēstrua defluunt significat fluxus mēstruorū excessum ab vlcibus saniosis cum materia r dolore matricis procedere maxime dum sanies cum mēstruis exit.

In facta vero rē.

C In. vij. dat tria signa superfluitatis mēstruorū a corrosione matricis. Prīmū est q quasi fer vel amurca paulatim a matrice defluit ex loco corrosione: maxime quādo exiit a venis quietis nō ab arterijs. Scdm est nū gredo virus defluentis si corrosio sit in pfundo matricis vbi virus inia-

Fata autem ab rē.

C In. viij. dat signa septē superfluitatis mēstruorū ab emoroidibus matricis. Prīmū est q habet interdū periodos sicut fluxus mēstrue solutus r naturalis r veluti fluxus emoroidis antē q postq fluxu factis longo tempore cessat donec rursus vene replere sint r ad emoroides nouus fluat sanguis. Scdm est q iste fluxus emoroidis quandoq continuus sine periodis est: r segtur venarū repletionem non intercepat: immo perseverantem. Tertiū est q in hoc emoroidis signa manifeste apparet vt sanguinis nigri exitus sine corrosione r color in facie ppius hūic casus: scilicet citrinus declinans ad viridem: r alia matricis emoroidis signa que dicit caplo. xx. quartū tractatus huius fen. Quartus est nū gredo fm plurimū sanguinis qui effluit ab his emoroidis: maxime si a venis quietis exierit r non ab arterijs. Quintū est q sanguis emoroidis quandoq frustatim exit: puta coagulatus in frusta diuersa propter grossiciē r terrefrētatē. Sextū est q capitis dolor r grauitas: r dolores viscerū r epatis interdū associant matricis emoroides: puta dū non fluunt: r sanguis qui per has effluere debuit redit ad hec mēbra: vel mitit ad ea fumos r vapores gbus cōtristantur. Septimū est q hī dolores tollunt dum rursus abūde per has emoroides sanguis malus effluit.

C De cura ipsius. Capitulum. iij.

Acta quidem rē.

C In hoc ca. primo agit de cura superfluitatis mēstruorum a natura r a repleione r grauedine sanguinis. Scdm a cholera: ibi. Et quādo causa est cholera. Tercio ab aquositate: ibi. Et si causa fuerit aquositas. Quarto a debilitate matricis: ibi. Et si causa fuerit debilitas. Quinto ab vlcere: ibi. Et si causa fuerit vlcus. Sexto ab emoroidibus: ibi. Et illa que est. Septimo de dicta ptra supfluum fluxu mēstruo: ibi. Et opz vt. Octauo de medicinis ore sumendis r ci bis contra fluxu sanguinis r pzie calidi acuti: ibi. De medicinis. Mo no de suppositorijs clysteribus r pessarijs: ibi. Et de supposito. De cimo de tinctis episthymatibus r vnctionib: ibi. Et de tinctis. Undecimo iterū de cura fluxus ex aquositate r tenuitate sanguinis: ibi. Et reitere mus. Duodecimo iterū de cura fluxus ab vlcibus: ibi. Si vero causa est. Tertiodecimo de cura quam praeceant aliqui in stringendis mēstruis r moderatione eius: ibi. Quidam autem faciunt.

C In. i. pte primo ait q supfluitas mēstruorū facta via expulsiōis vere nalis: r facta vel siens a repleione plectorica: r facta a grauitate mēse sanguinarie in debili corpe non sunt restringende donec timeat debilitas virtutis inde puenire. Contra omni cūoni supflue annexus est casus virtutis: ergo illico restringenda est. Item nō vident mēstrua simul posse su persuere r esse naturalia: immo in hoc q supfluit: cōtra naturam sunt. Dic q dupliciter supfluerē dicitur. Uno modo quando fluūt abūdan-

ri corpi eius vehementis mollitiei q si sint lenes postq voluerunt coagulari. Et quandoq nocent ei cūones diure tice propter caliditatem suā: quare ad dū in aquositate sanguinis. C Facta vero ab vlcibus cu3 materia r dolore est cum vehementia doloris. C In facta vero a corrosione egreditur paulatim quasi fer: r pzie quādo est a venis absq arterijs. Et si fuerit corrosio in p fundo matricis erit color minus niger. Et quando est illic r apud os matricis possibile est vt tangatur. C Facta aut ab emoroidibus habet periodos mēstrue. Et qnq non sunt ei periodi: imo est sequens repletionem. Et sunt signa emoroidarū manifesta. Et est sanguis fm plurimum niger nisi sit ab arterijs. Et quandoq est emoroidis frusta tim. Et multotiens quidem associatur emoroidibus in matrice dolor capitis r grauitas capitis: r dolor i visceribus r epate. Et quando currit sanguis ex emoroidibus remouet illud accidens.

C De cura ipsius.

Cap. iij.

Acta rē.

C In precedētib. A. determinauit de supfluo fluxu mēstruo. Hic ponit curā: r pmo facit b: so ponit curam iuxta. v. causas: Fa ibi. Et qn iuxta ibi. Et si causa quarta ibi. Et si causa quinta ibi. Et ista est. Dicit primo rē. C Et qn causa rē. Ponit curā iuxta scdm causam. Dicit q si materia est calida rē. Et prouocatio. i. per vias vinales.

Acta quidez secū

dum semitam expulsiōis naturalis: r facta repletiōe r grauedine sanguinis super corpus opz ne retineat do nec timeatur debilitas. Et qnq excusat pblebomotia ab expectatione illius propterea q expellit repletionem r trahit mām ad pitarium. C Et qn causa est cholera rubea cūetur cholera pzie cū eis que sunt sicut fumisterre r myrabolani pp illud qd in vrisq est de vtu te stiptica. C Et si cā fuerit aquositas r puocatio eius r attractio eius ad curez tunc de in potu de gūmi arabico r dragagato. C Et si cā fuerit debilitas matricis aggrega ad medicinas stipticas medicinas pfortatiuas cū sua aromaticitate r ppietate sua. C Et si cā fuerit vlcus curez cu3 medicinis cōpositis ex cōfortatiuis r stipticis r diureticis. C Et illa q est ex emoroidibus curez curatiōe emoroidarū: r cu3 semine lini cū aq calida. Et opz vt obseruent hore getis. Et si fuerint illic piodi curez tūc in hōis piodoz r studeat ad sedandū.

C Et si cā rē. Ponit curam iuxta tertiam causam que est debilitas matricis.

f C Et si cā rē. Ponit curā iuxta quartā cām.

g C Et illa rē. Ponit curā iuxta cām que se re net ex pte emoroidarū.

Ad sedandū. i. dolorem.

De partibus

alio modo supflua dūcuntur quando abūdantius fluunt q conueniat cor. pōt ex quo fluunt r defraudant ipsum proptio alimentorū que hoc modo fluūt: sunt restringenda. Nam cito pducūt ad debilitatem viriū corporis. Sed pmo modo possunt superfluere r nō debilitare. Scdm dicit q pblebomotia de vtra basilica vel de mediana quādoq excusat a ventura debilitate: r a nocumēto fluxus. Primo q tollit venarū repletionē qua fouetur fluxus. Scdm quoniam a matrice diuertit fluentes sanguinem trahens ipsuz ad cōtrarium.

Et qn cā rē.

C In. ij. pcepit purgare cholera cū reubarbaro asfo r citrinis myrabolanis in supfluitate cursus mēstruo cā multe cholere que matricis ora venaz agit suis subtilitate calore r acimine. Mā cholera purgat p has medicinas: r ipe relinquit post purgationē vestigia stipticitatis que medef fluxu. Detur igit mane sequēs medicina. R. reubarbari ass. 3. i. r. s. spice nardi. 3. s. myrabolanorū citrinorū. 3. s. terantur r incorporentur cum quart. i. feri capiet. 3. s. aque endiuie r 3. ij. vini albi r fiat dosis.

Et si cā fuerit rē.

C In. iij. tria laudat in supfluitate mēstruo ab aquositate supflua. Prīmū est puocatio aquositas ad vias vrine p diuretica tēperata gbus nō magna inest vtus puocandi mēstrua sicut radix sparagi grana pini liquiritia semina meloni r cucurbitae sunt. Scdm est attractio dicte aquositas ad supficiē corpi. i. ad cutē per puocantia sudorē r resolutionē insensibilem. Tertiū est dare in potu dragagantū r gūmi arabicū fm hūic modoz ad hiccandū sanguinē r inspissandū ipz. R. dragaganti gūmi arabici añ. 3. i. terant r bibant cū. ij. 3. aque arnoglosse. Et q huius textus sit iste sen sus cognoscere poteris per curā huius fluxus: quā cōplens repetet. xi. pte pntis ca. Sic igitur ordina lram presentē vt inde elicias sensus q dictus est. Et si cā fuerit aquositas: r puocatio eius fiat per vias vrine: r attractio eius ad cutem cu3 sudoribus: r dentur in potu gummi arabicum r dragagantum vt inspissent sanguinem.

Et si causa rē.

C In. iij. pcepit in supfluentibz mēstruorū cura cā debilitatis matricis addere medicinas stipticas medicinas cōfortatiuas sua fragrantia r ppietate. Supponat igitur matrici in bōace puluis qui recipit boli armenici sanguinis draconis kacabie coralli rubei accatē granorum myrti añ. 3. ij. rosarum rubeorum sandaloz rubeorum añ. 3. ij. terantur subtiliter r cribellent r fiat puluis. Item incorporent. 3. x. ex hoc puluere cum quart. s. oleoz rosat r masticis r. ij. 3. cere r fiat emplm qd superextensum corio vel tele puo vē tri appone. Et ex dicto puluere. 3. x. misce cu3 quart. i. 3. zuccare ros. tritez r da in edulium. 3. ij. pro dosi omni mane semel.

Et si causa rē.

C In. v. pcepit q si vlcus est cā supfluitatis cursus mēstruo dare medicinas ex pfortatibus r diureticis r stipticis confectas sicut est ista. R. rosarum rubeorum ficcarū amili masticis gūmi arabici dragaganti ligritie añ. 3. ij. fiat puluis: de quo mane p os accipiat oi die aut. i. Et de eodem puluere matrici 3. ij. inuolue in corio mane supponant. Uex prius vlcera lauent hac medicina. R. mellis ros. 3. i. feri cabni. 3. ij. r actu calida matrici inuicant.

Et illa que est rē.

C In. vi. dat. ix. regulas pro cura supflui cursus mēstruorum ab emoroidibus. Prīma est q curez ista superfluitas cura emoroidū matricis quā dedit tr ac. iij. fen huius pntis. c. i. xxi. 3. si intra matricē reclusa fuerint incurabiles sunt: si vero in collo eius tunc curari possunt. Secunda est q detur semen lini tritum cū aqua calida vel ad bibendū vel ad inuicendū intra matricem: vel ad fomentandū matricem deforis vt dolores mitiget. Nam dolores ab his nō inferunt nisi ppter earū inflationis vehemētiā r soliditatis: quare o3 vt liniant sicut princeps asserit ea. nūc dicto. Tertia est q in cura harū emoroidū obseruare opz horas getis in gbus non fluūt pro cura emoroidū maxime si fiat cū ferro cādente ne vtus de cidat fluxu r cauterio. Quarta est si fuerit illic piodi fluxus emoroidis: tunc curez fluxus in hōis periodoz r elaboret ad sedandū hunc fluxu.

a Cum ergo 7c. Donit curā intendendo ad fluxum ut fluxus est: pti-
mo ponit quoddam regimē: fo medicinas: fa ibi. De medicinis. Dicit
primo qd debes ligare manus 7c. Fluxus sanguis. fa quatuor causa fit:
iste est appo. li. v. parti. Mulieri menstrua si velis retinere 7c. Quandoq;
quando est ibi inflammatio. Cūm mellis. i. ydromel.
b De medicinis 7c. Donit medicinas: primo simplices: fo compo-
sitas: scda ibi. Lōfectio.
Dicit p3: idē tenet Sera.
v. sui b2. i. ca. f. de arno-
glossa: alafet. i. balauftia.

Jacobus

Quinta est qd dū iste flu-
xus supfluit: fortiter ligā
de sunt ambe magne ma-
nus cū chordis aut insti-
tis ab adiutorio: ambo
rū radice vsq; ad paruas
man^o pro diuisione flu-
xus ad oppositū. Et qd
milititer ligare hic pcpit
ambos magnos pedes a
radice coxarū vicina in-
guinib^o vsq; ad puos pe-
des. Tercius ligatura hec
superior v^o 7c. minus co-
feres ligature manūz:
qd trahit sanguinem a su-
perioribus ad inferiora.
Sexta est qd ventose sub
māmillis ponant. i. in lo-
co per quē vene transeunt
que de matrice redūt ad
māmillas 7c. ligant he
vene per vētosas que ibi
cū scarificatōe 7c. igne ap-
plicantur pro diuisione
Septima est qd ad istud
opus applicent ventose
maiores vt forti^o diuer-
tāt: ipse. n. retinet sangui-
nem vna hora. Juxta id
Hipp. aphoriz. v. appo. li.
Mulieri menstrua si vis
retinere sitia maiores ad
māmillas appone. Octa-
ua est qd post vētosas alia
restrictrua sanguis adhi-
beant remedia: sicut iste
pulsus. p. boli armenici
coralli rubei kacabie san-
guinis drac. rosarū rub.
fic. añ. 3. ij. terant subtili-
7c. de puluere horū mane
i potu detur vna qd die
puū coleariū cum. iij. 3.
aq; plātaginis vel arno-
glossē vel caudax rosarū
vel prunellay agrestiz:
7c. adde qd vis ad dulcorādū de zuccara ros. Et suppone si vis cūz co-
mici de eodē puluere nisi tūmēt ab eo sanguis in matrice coagulari.
Nona est qd iterdū retinet hūc fluxū vetole apposte supra locū qui stat in
ter duas anchas: v3. ppe regionem renū ad diuertendū sanguinem qui
effluit: sed qd propinqua est pars illa ad quā trahunt: tutius est de bali-
ga premittere pbleboromiam vel sub māmillis apponere ventosas.

Et op3 7c. C. In. viij. dat regulas. viij. sup cibo 7c. potu patiētis
fluxū excessiū sanguis quo debilitat^o est. Prima
est qd cibis quib^o sunt sicut recētū ouoz vitella sorbilia que multū nu-
trunt: cito 7c. subtiliter de se digerunt 7c. sanguinē ptiū abūde restaurāt fm
mēsurā sue qstiatōis. Scda est qd oī cibario cibet qd est ex electis 7c. pfoita-
tūis facilis digōnis vt fāseanulū pdicibus pullis gallorū testiculis qui
nō coierunt. Tercia est qd ipi qnq; cibent aq; carnis forti sicut aqua capo-
nā galline aut vituli que sit spissata carne in hac pte: vel vitellis ono-
rū in ea solutio: 7c. sit acetosata cū sumach aut aq; vel succo acetose. Quar-
ta est qd vrant potib^o electis suauis odoris sicut colaticijs ex carnis assa-
tis gallinarū caponū pulloz fāseanorū aromatizatis cū rosīs 7c. sandalis
sunt. n. in casu hoc potus cibū 7c. medicina. Quinta est qd et sorbitiōibus
hūidū vrant factijs ex sanich. i. ex hordeo mūdato 7c. amido 7c. vino rubeo
nouo grosso dulci. Sexta est qd caueant a potu subtili 7c. veteris vini: ga-
venas aperit 7c. fluxum sanguinis auget. Septima est qd vinum mellis re-
cens eis quandoq; cōuenit: qd multū nutrit: 7c. est vnum mellis id in quo
mel coctum est sicut in nectare sine speciebus.

De medicinis 7c. C. In. viij. pte pmo agit de medicinis
contra menstruum superfluitatem.

Secundo de dieta: ibi. Et istarum. J
C. In. i. pteu. medicinas. xij. cōmunes fluxui sanguinis cōmemorat pte-
cipue sanguinis calidi 7c. acuti. Prima est arnoglossa: que aliter dicit lin-
gua agni vel arictia: 7c. est silis plātagini vel sps eius: 7c. ceteris melior est
in isto casu: nec est vlla ei par d simpliciū in sistēdo fluxū sanguis. Et ip-
sa pteita 7c. bibita cū aq; fortiter ferrata vel cū vino pōtico fluxū sanguine
uni penitus abscindit: 7c. pro dosi qualibet vna def. 3. cum. ij. 3. die et aque
aut vini. Et matrici insecta similiter pferit nō solum recēt: sed etiaz chro-
nice supfluitati menstruo. Secda est potus albafech. i. tribuli: de cuius
radice. 3. ij. bibantur trite in. iij. 3. aque plātaginis vel arnoglossē. Tercia

e Lōfectio 7c. Donit medicinas cōpositas: pmo que sumuntur per
os: scdo suppositoria: tertio clysteria: quarto pessaria: quinto balneis: sex-
to epithymata 7c. empla: fa ibi. De suppositorijs. Tercia ibi. Lōfectio. J
quarta ibi. Pessariū. Jgnta ibi. Et de tinis. Sexta ibi. Et de epithyma-
tibus. Dragantū magisterij fit quādo incidit arbor dragagātū: colligi-
tur qd emanat ab incisione. Aludē. i. maneries carniū. Laros 7c. sunt
quedam cibaria.

d Et de supposito-
rijs cōmuni^o 7c. Don-
it suppositoria.

a Lōfectio
de partibus

est camphora d qua. 3. 5.
pro dosi bibat cum. ij. 3.
aque prunellay. Et simi-
liter confert. 3. i. pulueris
eius supposita cum coto
7c. imposita vultu. Quar-
ta est lac vaccinum forti-
ter ferratum cum calide
ignito: de quo quāq; eie-
tres. 3. bibatur post qd
bi fuerit. 3. i. permitta se-
quēris pulueris. Re. sco-
rie ferri coralli rubei ac-
catie boli armenici añ. 3.
ij. teratur subtiliter 7c. cri-
bellenter 7c. fiat puluis.
Quinta est citri acetosi-
tas que in casu hoc bona
est valde: sitq; i. 3. dosi
eius cum. ij. 3. aque qnq;
neruvel burse pastore.
Sexta est dragaganti 7c.
gūmi arabici añ. 3. i. terā-
tur 7c. bibatur cū. ij. 3. aq;
caudax rosarū. Septi-
ma est semē lini frictū vel
assatum: de quo. 3. ij. 3.
ij. 3. aque ferrate pro do-
si bibantur. Octaua est
troscisci de spodio cūz cā-
phora conferēs valde.
Trosciscos de spodio bis
describit princeps quin-
ti prima trac. viij. c. xij.
7c. p. de quibus pro dosi
dentur. 3. ij. cūz cāphore
granis. v. 7c. 3. ij. aque ar-
noglossē. Nona est troc-
sci de balauftijs quos ip-
se describit tracta. nūe dī-
cto caplo. rlvj. 7c. sit do-
sis corū. 3. ij. cūz duabus
3. aque plātaginis. Deci-
ma que vltima 7c. maxi-
me cōfert recipit terre si-
gillate et boli armenici
aluminis gallarū sangui-

C Et de^o suppositorijs communibus
sunt suppositoria facta ex lythargiro et
dragaganto et balauftijs et terra sigil-
lata et bolo armeno 7c. arimonio 7c. alijs.
Descriptio medicaminis ad illud. R.
colcatbar et dragagantum et accatiam
et cortices thuris et antimonium: et fi-
ant ex eis troscisci. Deinde sumatur ex
eis aūf. i. 7c. boli armeni 7c. gūmi ara-
bici 7c. karabe omnium añ. aūf. i. 7c. ponat
in duabus vncijs succi stiptici: aut aque
7c. clysterizet cū eo matrici fm qd sciuiti.

nio dracōis añ. 3. ij. terant subtiliter: 7c. cribellent 7c. fiat puluis: cuius do-
sis sit. 3. i. cū. ij. granis cāphore: 7c. vno scrupulo gallie muschate 7c. 3. i. fru-
pi myrtini. Undecima recipit accatie gallarū non pforatarū 7c. imatur a-
rum embustides. i. hypogustidos sumach myrrhe thuris opij añ. 3. ij.
7c. terantur oia 7c. pfiat cū aceto forti 7c. acuto: 7c. forment pillule: quarū
dosis sit. 3. 5. Duodecima recipit dragaganti magisterij. i. mūdū 7c. purū cu-
pularū glandiū myrrhetburis opij añ. 3. ij. 7c. pfiat simul cū sufficienti si-
rupū myrtino: 7c. forment pillule quarū dosis sit. 3. ij. nam sunt bone val-
derantes. 3. ij. terantur subtiliter 7c. cribellentur 7c. ex hoc puluere dent. 3.
ij. pro qualibet dosi cum aquarū sumach 7c. citoniorū 7c. dactiloz añ. 3. i.
C Et ista 7c. J. In. ij. cōmendat in hoc fluxu sanguinis priusq; egre vir-
tus iam defecta fuerit: 7c. forti indigeat vniuersificatione. v. cibaria. Primum
albulum vocat 7c. est cibū pulloz infrigidatorū cum lactucis 7c. acedula.
Scdm est caros. i. colaticium vebementer spissum de carne perdicie: aut
fāseanū cū agreffa infrigidatū. Tertium est almosos. i. lactina de carni-
bus hedi cum autum carnis incoletium montes facta cum agreffa 7c.
sine speciebus. Quartū est cibarium assatum in patellis 7c. preparatū in
his cum sumach 7c. berberis. Quintū est cibarium ex lentibus elixis cum
modico aceti. Et oēs hi cibi comedantur actu frigidū. Et pro regula ha-
be qd vitanda sunt omnia cibaria tam in actu calida qd in potentia quan-
do menstruum superfluentium retentio queritur.

Et de suppositorijs 7c. C. In. ix. describit auxilia
ser supponēda matrici a q
superflue mēstrua decurrūt. Primum ex cōibus suppositorijs hūc pessariū
recipit lythargiri 7c. dragagātū 7c. balauftiay terre sigillate 7c. boli armeni-
ci 7c. antimonij 7c. antihēre 7c. accatie añ. 3. i. terant 7c. fiat puluis: de quo sup-
ponant pro qualibet dosi. 3. ij. cū coto 7c. vultu imponant. Scdm est cly-
ster hoc. p. colcatbar. i. attrament citrini dragaganti accatie corticis
thuris antimonij añ. 3. ij. terant 7c. incorporent cū succo arnoglossē 7c. fiat
troscisci ponderantes vnum aureum. Et de his recipe vnum: cūz quo per-
misce boli armenici: gūmi arabici karabe ana aureum vnum: 7c. hē in
corpore cum duabus vncijs alicuius succi stiptici vel aque stiptice: sicut
arnoglossē vel plantaginē 7c. clysterizet cūz ipso matrici per instrumentū
idoneum: habeo hoc suspectum ppe colcatbar qd est de genere venenoz.

Tertium

Confectio 22. *Donit clystere.*

Pessarius 22. *Donit pessaria. Sordes 22. i. superfluitates que remouentur a carne quando diu stat. Rob. alcort. i. sumach.*

Et de tinis 22. *Donit balnea.*

Et de epithymatibus 22. *Donit epithymata.*

Dico ergo 22. *Iterat curam et legatur totum simul: et patet. Qd*

Jacobus

Tertium quo etiam matris clysterizatur vel venter loquendo quod sibi supponitur. *Re. aluminis 3. s. seminis iusgami albi et opij an. 3. s. miscetur: et cum lana aut coto vulue intromittantur.* Quartum est pessarius proprie confers fluxus sanguinis ex coarctatione vel ex viceribus. *Re. testa rii furni: succi barbe hircine accatiae ana. 3. i. in coarctatione simul cum aqua gallarum immaturarum: et sicut pessaria: que vulue immittantur vnum post aliud.* Quintum est pulvis vulue sepe intromittendus. *Re. gallarum immaturarum: balaustie: amiliopij: aluminis de pluma reubarbari assati granorum viridum myrti sumach: succi barbe hircine granorum agreste charte combuste sandali albi: corticis thuris terre sigillate capitum granatorum folij scorle ferri coriandri sicci an. 3. ij. conterantur omnia. Et pro qualibet dosi. 3. iij. pulueris huius supponantur matri: et vulue imponantur pus permixte cum viridi lana prius imbibita bene in aqua myrti: et per totam noctem teneatur ibi.* Sextus recipit balaustiarum sordis que a veru abraditur dum mundificatur charte combuste: et sunt suturalia quedam in quibus sarraceni iuuunt species suas: aluminis dragagati amiliij in fusi in aceto boli armentis curob alcaty. i. succi priuellarum agrestium an. 3. ij. terantur et incorporantur cum aqua salicis et viridis coriandri: an. quantus sufficit pro pessariis componendis et vulue immittantur vnum post aliud: et ibi permancant nocte tota.

Et de tinis 22. *C. In x. primo laudat sessionem in hac decoctione reposita in tina vocata eucatisma. Juxta illud metricum. Est eucatisma cum sessio sit super herbas. Re. calamendi et foliorum eius et fructus ipsius et radicem eius foliorum myrti rosarum rubearum sine capitibus corticis granatorum pilocaractarum de regione nabati que est in oriente: balaustiarum barbe hircine gallarum viridum an. 3. s. aquassentur omnia: et imposita sacco de tela subtili bulliant simul in cacabuda vna aque dulcis fluminis vel pluuias et in tinam pyricam hi succus et aqua: in qua super sacco sedet mulier. Secundo commendat eundem decoctionem alcane. i. ligni arboris cypri sepe fumen epithymare: qd est vmbilicus teste Januensi. Tertio precipit frequenter inungere regionem matri: cum stipticis oleis vehementis stipticitatis: sicut sunt myrtinum et masticinum et de ceylonijs.*

Et reiteremus 22. *C. In vndecima redit ad complementum curae superflui menstrui causa tenuitatis et aquositas sanguinis quam parte tertia capituli istius: iam ipse inchoauerat: et sex dat hic regulas super huius cura. Prima est qd oportet ut ista aquositas alicunde currat et expurgetur vel cum vrina: vel per sudorem: vel per resolutionem insensibilem ut amplius sanguine currere non faciat. Secunda est oportet super hunc sanguinem aquosum operari cum sudatione siue cum sudoris prouocatione: et etiam vrine phec que sunt sicut sequens decoctio. Re. radice asari: seminis apij rubeae tinctorum milij solis: seminis feniculi an. 3. ij. liquiritie rase et incise. 3. ij. fiat decoctio ponderis lib. i. de qua mane bibantur. 3. quatuor: pro qualibet dosi. Currat ergo hec aquositas vice vna: ad tempus simul cum menstrui: et alia vice prouocetur exitus cum facilitate per vias vrine: et iterum eius prouocetur exitus prouocatione sudoris et multa sudatione. Tertia est qd cum mellis aqua fricetur vniuersum corpus: ut cutem abstergendo poros aperiat et sudorem prouocet. Quarta est adhibere super ventrem emplastra que in alchitis cura solent ministrari: sicut hec que sunt de fecibus caprinis et stercore vaccino et radice pteos simul inco-*

curat: scilicet extra corpus per fluxum ventris. Sudatione. i. euacuatio ne sudoris: vomitus fortis: scilicet educens aquam et diuertens eam.

Quidam autem faciunt 22. *Donit curam fin alios: primo facit hoc: secundo dat iudicium de ista cura: secunda ibi. Et ego dico. Pri- ma patet. Secunda etiam in hora scilicet qua conuenit. Agitentur idem prohibeantur.*

cur decoctio asari et apij et rubeae: et que sunt similia illis: currat vna vice: et prouocetur alia cum facilitate et prouocatione et sudatione. Et fricetur corpus cum aqua mellis: et cum emplastris hydropicorum. Et quandoqz confert eis vomitus fortis. Et oportet penitus ut declinetur cum medicinis earum et cibis istarum ad illud quod exiccat et ingrossat sanguinem. *C. Si vero causa est vlcera tunc confert hoc vnguentum. Re. balaustias et plumbum vstum: et fiat ex ambo bus et cera cerotum cum oleo rosato et supponatur. Quidam autem faciunt necessarium in curatione patientis fluxum sanguinis menstrui capitulum vnu et est curatio composita ex mundificatione et stipticitate et confortatione. Et est ut prouocentur menstrua eius in hora et non tardent. Deinde agitentur motus eorum. Et mundificet matrem eius. Et confortetur ut non suscipiat superfluitates egredientes a necessitate. Vicunt ergo o3 ut dent in potu sauiue. 3. x. et seminis mente. 3. i. seminis feniculi. 3. ij. ponatur in vase et fundant de super vini puri lib. ij. et decoquantur donec medientur: et piciatur de super sarcocolle et licij amborum an. pondus. 3. ij. et butyri vaccini et mellis an. coclearium vnum. Et sumatur de eo in potu in ieiunio quantitas vnius coclearij: et tardet cibum vsqz ad vesperam: et faciat illud tribus diebus. Et ego dico qd quis hoc inuatiunz sit in pluribus horis: qm tñ est fluxus sanguinis menstrui ex causis alijs facitibus necessarium esse uti stipticis puris et cognosces eas.*

mo ait hoc dicere capitulariter siue summarie qd cura hec est composita ex mundificatione matricis et corporis prius practicada. Secundo ex vena rum nimis apertarum stipticatione seu constrictione. Tertio ex corporis et matricis simul confortatione. Secundo dicta horum specificans declarat sub quatuor preceptis. Primum est qd in primis per modicum tempus prouocentur menstrua: sed non tardentur: neqz diu durent prouocationes. Et hoc quidam praticant in fluxibus ventris dantes a principio reubarbarum assatum vel myrabolanos. Secundum est qd post prouocationem fluxus menstrui agitent eorum motus: sic qd eorum pars trahatur ad contrarium phlebotomia ventosis vel ligaturis. Tertium est qd matris bene mundificetur cum dragmis septem mellis rosacei dissolutis in tribus uncis aque mellis furfuris: aut hordei et matrici iniectionis. Quartum est confortare matricem interius: et etiam ab extra ut non suscipiat superfluitates egredientes a necessitate: id est ultra id quod conuenit pro sanitate seruanda. Interius quidem per trociscos de balaustijs aut de karabe. Ab extra vero per pessaria stiptica emplastra et vnguenta matri adhibita. Tertio refert exempli gratia quandam eorum medicinam ex prouocantibus menstrua: et ea restringentibus et confortantibus compositam in potu sumendam: que recipit sauiue dragmas decem seminis mente. 3. i. seminis feniculi. 3. ij. conterantur insimul et ponantur in vase mundo: et effundantur super ipsa due libree vini puri: et simul coquantur donec consumatur vini medietas: et effunde super hec sarcocolle litij ana. 3. ij. butyri vaccini mellis dispumati an. coclearium vnum. Et mane per triduum ieiuno stomacho de hoc condito sumat omni die mulier vnum coclearium.

Et ego dico qd quibus 22. *C. In secunda Princeps approbat hanc curam in pluribus horis: puta in principio superflui fluxus dum virtus est fortis: sed interdum fluxus menstrui excedens a quibusdam alijs exoritur causis: propter quas necesse est puris uti stipticis huius prouocati- uis: ut cum causa ipsius est vlcera matricis vel eius corrosio vel multa debilitas virtutis ipsius et totius corporis. Et has cognoscemus causas que prohibent uti prouocatiuis: res illas stipticas quibus vtenduz est: dum postea tractabit in isto tractatu de viceribus matricis: et eius coarctatione.*

De partibus

poratis. Quinta est qd fortis prouocetur vomitus cum. 3. i. succi squille: et radice vna raphani in q cocte fuerint paruule petiole ellebori albi: deinde extracte ab hac et terat hec radix i. 3. iij. bydro mellis aquosi: et cum succo squille tepidum bibatur. Aut bibantur. vij. folia asarebaccare trita in vino albo. Sexta est qd earum medicinis cibi et potus declinent omnes ad illa que sanguinem faciant et ingrossant: sicut dragagantuz accatia bolus assaturum carniurum risum pedes porci vel vacce vel hedi vinum grossum ponticum.

Si vero 22.

C. In secunda redit ad curam superflui menstrui quam prius tetigerat in parte quinta capituli presentis: et latius dabit capitulo. ix. eiusdem. Et hic solum iubet supponere matri vnguentum qd recipit balaustiarum plumbi vsti an. 3. s. conterantur fortiter et incorporantur cum. 3. iij. olei rosati et cum. 3. vj. cere colate: et fiat vnguentum. Et si ipsum spissius facere volueris in forma cerotitres 3. cere appone.

Quida aut.

C. In tertiadecima primo refert curationem quas quidam dixerunt esse necessariam in cura superflui menstrui. Secundo verba horum princeps moderaturus. Et ego dico.

C. In prima particula si mundificatione matricis et corporis prius practicada. Secundo ex vena rum nimis apertarum stipticatione seu constrictione. Tertio ex corporis et matricis simul confortatione. Secundo dicta horum specificans declarat sub quatuor preceptis. Primum est qd in primis per modicum tempus prouocentur menstrua: sed non tardentur: neqz diu durent prouocationes. Et hoc quidam praticant in fluxibus ventris dantes a principio reubarbarum assatum vel myrabolanos. Secundum est qd post prouocationem fluxus menstrui agitent eorum motus: sic qd eorum pars trahatur ad contrarium phlebotomia ventosis vel ligaturis. Tertium est qd matris bene mundificetur cum dragmis septem mellis rosacei dissolutis in tribus uncis aque mellis furfuris: aut hordei et matrici iniectionis. Quartum est confortare matricem interius: et etiam ab extra ut non suscipiat superfluitates egredientes a necessitate: id est ultra id quod conuenit pro sanitate seruanda. Interius quidem per trociscos de balaustijs aut de karabe. Ab extra vero per pessaria stiptica emplastra et vnguenta matri adhibita. Tertio refert exempli gratia quandam eorum medicinam ex prouocantibus menstrua: et ea restringentibus et confortantibus compositam in potu sumendam: que recipit sauiue dragmas decem seminis mente. 3. i. seminis feniculi. 3. ij. conterantur insimul et ponantur in vase mundo: et effundantur super ipsa due libree vini puri: et simul coquantur donec consumatur vini medietas: et effunde super hec sarcocolle litij ana. 3. ij. butyri vaccini mellis dispumati an. coclearium vnum. Et mane per triduum ieiuno stomacho de hoc condito sumat omni die mulier vnum coclearium.

mundificatione matricis

De vlceribus matricis z putrefactione eius. Cap. v.

Am significauimus zc. C. hic determi-

tudinalibus matricis z octo facit: sicut octo sunt egritudines: **fa ibi.** De mulieribus **tertia ibi.** Ragadie **quarta ibi.** Q. n. g. **quinta ibi.** Q. n. g. **sexta ibi.** Q. n. g. **septima ibi.** S. ut **octaua ibi.** Q. n. g. ac

fa ibi. De mulieribus **tertia ibi.** Ragadie **quarta ibi.** Q. n. g. **quinta ibi.** Q. n. g. **sexta ibi.** Q. n. g. **septima ibi.** S. ut **octaua ibi.** Q. n. g. ac

De signis vlceru ma-

tricio. Ca. vi.

Ignifi-

cat illud zc.

Jacobus

De vlceribus matri-

tricio. Cap. v.

Am si-

gnificauimus.

C. In hoc. c. pmo suppo-

nit pdrisse aliqua de vl-

ceribus matricis. Secdo

agit de causis ipsoz: ibi

Et cause vlceru sunt.

Tertio de suis diuisioni-

bz: ibi. Et qng sunt.

C. In. i. pte pmo ait se

priorasse aliqd de vlce-

ceribus matricis: vt. ca.

vij. tract. ij. huius fen:

ubi numerat inter cau-

sas aborsus hec vlcera: z

ca. ij. istius trac. in quo

numerat inter causas

supfluitatis menstruorum

matricis vlcera. Secundo

dicit nos scire per

ea que dicta sunt q cause

causam superfluitatis men-

struorum: z futurum

aborsus sunt vlcera cause.

Et cause zc.

C. In. ij. diuidit cas vlceru

matricis in intrinse-

cas que abintus accidunt:

z extrinsecas que ac-

cidunt deforis. Et dat duo

exempla de causis intrin-

secis. Primu est mate-

rie mordaces acut matrici

affluentes per quas exco-

riat: z c. inde vlcera. Sec-

De vlceribus matricis. Cap. v.

Am significauimus

in eis que preterierut illud: z tu

scis q cause eoz sut cause vlcery.

Et cause vlcery sunt ex causis

intrinsecis: z ex cursibz acutis: z

plagis vlceratis: aut

accidentibus deforis p pccu-

ssione: aut casum: aut ppter

partuz: aut ppter alia: aut

ppter vulnus ex medicamine

supposito z instrumeto inci-

dere. Et qng sunt cum

putrefactione: z qng sunt oia

illa cum sordibus z sorditie: aut

cu mudificatione z sine sorditie.

Et quadoz sunt in pfundo: z

qng sunt in non pro-

fundo: z quadoz sunt cum

corrosione z absqz corrosione: z

cum apostemate z absqz

apostemate.

De accideb z signis illoz. Ca. vi.

Ignificat illud sa-

guis: z ppter si signa sut sup

os matricis z in eius pximo. Et

significat illud cursus sanie: z

humiditatis diuer-

si coloris z odoris: z nocumetu

ex medicinis que mollicant z

iuuamentu ex que stipticitatem

faciut. Et signu mundificationis

vlceru matricis est vt

fit illud qd egredit ad grossi-

tudines: z albedinem decliue: z

planitiem sine do-

lozevebementi z fetore z mordicatione

Et signum q ipsa sunt sordida z ta-

bida est multitudo humiditatum viru-

lentarum: z quod currit ex intestino.

Quod si fuerit illic putrefactio erit

simile aque carnis: z q illud quod resu-

dat est putridum malum. Et si fue-

rit cum corrosione erit illud qd egredi-

tione. Et signum q ipsa sunt cu apo-

stemate est adherentia febris z horri-

pilatio. Et dicem de signis apostematis

z iuuamento eius: z corrosione eius.

De putrefactione matricis. Ca. vij.

De iterumestra-

mus capituli vlcery matricis: z

est causa in ea difficultas ptus: z mor-

bonit signa: pmo signa absolute: fo co-

paratiue: fa ibi. Et signum.]

prima pz: in pximo: qz apparet per visum z

per tactum. a Et signum zc.]

Donit signa comparatiue: pmo mundificationis

vlcery: fo vlcery sordidit: tertio putrefactiui: quarto

corrosiui: qnto quado matricis vlcery est apostemata: omnes ille

partes patent. z mundificationis. l. q mundificat. Et albedinem. l. inspi-

rationem: turbida. l. maligna als turbida. l. nigra ad expellendum:

cum dolore. l. quando ta-

le vlcus appropinquat arterijs. Adheretia id est

continuitas. C. De putrefactione ma-

tricio. Cap. vij.

De ite-

rum zc. De

terminat de v-

lcere putrefactio ipso ma-

tricio. In proximodet

in superficie. C. De corrosione matri-

tricio. Cap. vij.

Am di-

ximus zc.]

De vlcere corrosiui: ip-

so

De partibus

distendit ad grossitiez z

albedinem: significat. n. vi

etoriam nae sup vlcene

materie morbi. Secdo est

cu tendit ad planities. l.

equalitate substantie pto-

tum qd offendit ipas co-

plete digesti. Tertius est

q caret hec matricis vlc-

era vehemens dolor: qz

vlgone sanies repel-

sa est a mordicatione z

acuitate. Quartus est q

sanies non est multu feri-

da: qz vlgone repellit putre-

dine. Quintus est q non

adest mordicatio fortis: qz

vlgone repellit z acui-

men materie fluente. In

quit ip. pmo. pma ad fine. Sanies

laudat ea que est alba equali pto-

tum: neqz supficie inequalis neqz

malis odoris: que fo contraria

pestima. Et signum q zc.]

C. In. ij. dat duo signa vlcery

matricis. Primu est curritum

virulentu: humiditatu multitudo

que ex vlcere manat. Secdo est

illud quod ex intestino matrici

alligato currit: puta ex logaone

Aus matricis sunt longi spatij su. grauitas et duricies.

De cura. Capitul. ix.

Portet et.

Portet et. C. Nonit cura: primo ponit regimen: fo quoddam aliud regimen: tertio ponit quidam receptam: fa ibi. Et considera. Tertia ibi. Et si fuerit aliud in matrice. Curet prius. fa apostema. Mundificat. i. mundificata est.

De regimine deuirginate. Cap. x.

Emu-

lietibus et. J. Determinat de deur

Jacobus

et modo doloris eius in matrice. Secundo dat differentias inter corrosione et cancrum matricis ibi. Et differentia. J. In prima parte ait se prius dixisse signum corrosione in matrice facit et dispositionem doloris eius in ea. fluxus supflui mentru. Sit eni ea. it. trac. presentis: qd est de signis superfluitatis. huius fluxus. In facta uero a corrosione: egreditur paulatim quasi feret ppeie qd est a uenis siue arteriis. Et cap. vi. trac. eius. de quo est de signis ulcerum sic ait. Et si fuerit euz corrosione: erit illud quod egreditur nigrum cum dolore uehementi et pulsatione.

Et differen

tia et. J. In. h. dat qtuor differentias corrosione matricis ab ipso ca: cro: et duas ca: eius a corrosione. Prima est q in corrosione non est grauitas: sicut in cancro qd est apostema qd qd uleceat et aliqui non. Secunda est q no est in corrosione sensata duricies: sicut in cancro qd est aspa duru. Tertia est q in corrosione eius in horis quibusdam interuenit quies uehementis doloris et pulsationis ppeie post fecis seu amurce egressum in cancro uero non. Quarta est q spatium non est multum longum in quo corrosio matricis curat modo puenienti. Lacti uero cura vel est impossibilis: uel longissima est et multu difficilis. Quinta est q spatium tps cancri doloris assiduus est sine cessatione: nisi in hora somni: q continue corrodit et ader. Sexta est q in cancro pulsatio longa est et qsi continua propter arterias matricis compati rodenti et prenti continue cancro. De cura. Capitul. ix.

Portet et.

Portet et. C. In hoc tractat simul breuiter vlcera matricis et corrosione curas supple dens de eius putrefactionis curatione: vel qd est incurabilis: vel qd curanda est cura vlcera sordidior. Et primo agit de hoc cura. Secundo de cura corrosione: ibi. Et si fuerit. Tercio de cura matricis vlcera post eius mundificationem: ibi. Cum ergo mundificatur matrix. J. In prima parte priusq medicent vlcera matricis subet considerare si sint sordida: aut non. Nam penes hoc cura variatur. Secundo precipit ipsa mundificari si sordida fuerint: q non sanant vlcera quecuq sordida fuerint nisi prius mundificentur. Tercio refert tres medicinas qbus hec mundificant. Prima est aqua mellis: in qua pfecta sint sibi similia in abstergerendo hec vlcera et mundificando: sicut hordei cortex tenuis et surfur de qua suauiter. J. it. inijce matrici pro qualibet vice: et nunq secundum facias infectionem donec prius iam redierit. Secunda est aqua decoctionis radicis yreos similiter iniecta sub eadem dosi. Tercia est vnguentum mundificatiu: sicut est istud. R. succi apij lib. i. mellis: quart. iij. farine hordei quart. i. misceantur: fiat vnguentum: de quo pro dosi. J. it. inijcian tur cum tribus vncijs aque mellis. Et idem fac de citrino vnguento: uel vnguento fusco.

Et si fuerit et.

Et si fuerit et. C. In. h. preibet si matricis vlcus corrosiu fuerit: in ipsa inijcere vnguentum quod si mul rectificet corrosione et mundificet vlcus ut vnguentu apostoloru uel vnguentu egiptiacum: de quo. J. it. inijcian tur cu quart. i. dicte decoctionis radicis yreos. Secundo precipit in cura huius vlcera ministrare cibos conuenientes ut dulces eucrimos faciles digestionis: non amaros salios acutos: aut acres fortis acredinis ut amigdalatum hordeat pullos: gallinas: capones: et aquas eorum et colaticia soletas rongeas caneros et lucios.

Et considera et.

Et considera et. C. In. h. preibet considerare si matricis vlcus sit cum apostemate uel carcat apostemate. Secundo precipit q si ipsum fuerit euz apostemate precurare hoc apostema et sedare eius dolores: sicut post docebit trac. sequenti cap. xij. Nam non potest istud vlcus curari non precurato apostemate.

gustate: primo notificat: fo ponit regimen: fa ibi. Cum ergo. J. ma ps. a Cum ergo et. J. Ponit duo regimina: fa ibi. J. Administrent. J. ma et secunda patent. J. consolidatione. J. panniculorum corruptorum.

De cura eius. Capitul. xi.

Administretur et.

Administretur et. C. Nonit curaz: et ps. Illis similita ut bolum armenu. De ragadijs matricis. Capitul. xij. Agadie. C. hic determinat de ragadijs. Primo ponit de partibus Luz ergo et. C. In quarta pibet vti matrici nudatur et actu mundata est curare vlcus eius per consolidatiua: puta per vnguenta dacta in huius fen. trac. ii. c. ultimo: sicut album rasis: et ei similia que vlcibus competunt ueruo saruz partium. Secundo describit vnguentum coferens huic mundato vlcere pusq in eo renascatur caro. R. lthargiri ceruse sarcocolle an. 3. tres terantur et incorporentur cum quatuor. J. rosacei olei: et sex. 3. cere: et fiat vnguentum. Tercio precipit huic vnguento addere parum floris erisipulata. J. it. si in vlcere fuerit aliqua sordicies. Quarto describit vnguentum conueniens cum iam caro incipit in vlcere nasci. R. lthargi ceruse argenti ceruse sarcocolle an. 3. fac cerotum. De regimine deuirginate. Cap. x.

mulieribus est

mulieribus est cui accidunt cum violatur dolores magni: et proprie cum collum matricis est strictum et panniculi sunt debiles et virga deuirginantis est grossa.

Cum ergo accidunt ei fluxus sanguinis et dolores necesse est ei ut sedeat in aquis stipticis: et in vino et oleo: deinde ad ministrantur super eam cerotaria in lana inuoluta super cannam prohibeteza consolidatione: et alleuietur super eam concubitus. De cura ei. C. xi.

Administretur me

dicine mundificantes: deinde post illud vnguentum predictum ad vlcera. Et quandoq admiscetur cu eo terra sigillata: et que sunt ei similia.

De ragadijs mfcis. C. xij.

Agadie accidit

mulieribus et.

mulieribus et. C. In hoc ca. primo agit de doloribus qui quibusdam puellis accidunt quando deslorantur. Secundo dat regimen ad hos conueniens: ibi. Cum ergo.

In prima parte primo ait q magni dolores quibusdam puellis dum deslorantur accidunt. Secundo dat causas tres horu dolorum. Prima est strictura colli matricis maior q expediat propter quam veretrum vir penetrat in ipsum: et cum magno labore et dolorosa superextensione. Secunda est pannos virginitatis debilitas vnde dilacerantur vndiq foriter: et qsi subito cu forti dolore precipue si vir impetuosis sit et rudis in coitu. Tercia est si virga deslorantis puellam multum grossa fuerit: vnde collum matricis sine magna violentia et super extensione subintrare non possit.

Luz ergo et.

Luz ergo et. C. In. h. tangit remedia tria contra istos dolores et immoderatū sanguineū fluxum quando sunt in hac violatione. Primum est ut sedeat deslorata in tina vsq ad umbilicum in aquis stipticis: et vino et oleo fm hunc modū. R. arnoglossi quinquerue plantaginis burse pastoris an. 3. iij. cupularum gladium phidie balauie an. 3. j. bulliantur in vna cacabuda magna dulcis aque cum duabus lib. grossi vini pontici: et cum lib. i. rosacei olei. Secundo imponere collo matricis cerota mitigatiua: sicut illud quod fit ex oleo rosato: et cera virginea mixtis equaliter. Et sint cerota ista inuoluta in lana super cannam extensa: quatinus prohibeat pannos virginitatis ex coitu fractos consolidari: sicq renouentur in sequenti coitu dolores ut prius et fluxus sanguinis. Tercium est q coitus super hanc alleuietur: sic q non frequenter nec impetuose: sed suauiter fiat.

De cura eius. Capitul. xi.

Administrentur et.

Administrentur et. C. In hoc cap. dat auxilia tria super vlcera matricis mundificantibus sicut aqua mellis hec mundificare. Secundum est post hoc super hec vlcera vnguentum apponere consolidatiu quod prius descripsit cap. ix. tractatus presentis in fine capituli. Tercium est q conuenit interdum addere predescripto vnguento terram sigillatam: et ei similia: sicut bolum armenum: aut sanguinem draconis: et sit de tribus his simul puluerizatis vnguenti sexta pars ut fortius vlcera siccet: et consolidet: et tandem sigillet.

De ragadijs matricis. Capitul. xij.

Agadie accidit et.

Agadie accidit et. C. In hoc ca. primo dat duas causas ragadiarum matricis. Secundo describit dolores eius: ibi. Et sunt in. J. Tercio modos ipsarum: ibi. Et qsi. J. Inquit J. an. in suis synonymis. Ragadie dicunt fissure accidentes in circulo ani multi ardoris. Et istud nomen hic trassumptiue dicitur de fissuris talibus in collo mfcis vel in mfcis.

Radio vel tenta. Cum eo. s. radio. Item si est leuitas non ptransit carnē.
De cura ipsarum. Capitulum. xix.
Curatationibus rē. C. Donit curaz: et pz: p.
foratio. i. pforationis.
Medicetur. i. medicatōne fistularum que ponitur. iij. canoni.
Sen. quarta. De debilitate matricis. Capitulum. xx.

Ausa.
Determinat de
debilitate ma
trici: primo ponit cau
sas: secundo curaz: pa ibi
Cura eius. prima pz.
De cura eius. Ca. xxi.

Jacobus
Et cognosci

rum rē. In. ij. pre. dicit q
fistule mīcis loc: cogno
scit p radiū seu pbā quez
matrici impellit suauiter
chirurgicus: et vbi cū ra
dio ptingit ad vlcus ibi
est locus fistule.

Et scitur rē.

C. In. ij. pre. dicit q sta
tus seu terminus ad quē
se dilatās hec fistula pue
nit: an sit in carne ter
minus ipsius vel vsqz in
os penetret scit p radiū
fistule intronissus. Nā si
chirurgicus p extremū
radiū sentiat rem mollē et
lenē in carne est termin
fistule. Si vō sentiat p ex
tremū radiū asperitatem et
duriciē terminus in osse
est: et fistula est inossata.
De cura ipsaz. Ca. xxi.

Curatationibus rē. C. In hoc. ca. pmo agit
de va cura fistule mīcis
et pīculo in hac. Secdo de fistulis in qbus puenit: ibi. Et pfora
tio. iterū non est. Tercio de cura palliatia et: ibi. Uex. et.

C. In. i. pre. pmo ait q pforatio fistule matricis est vna de curis eius. Et
hec practicada est p actualē vel potētiāle cauteriū intronissum fistule qti
nus cōburat ei callositates et carnē mortuā que phibēt vlcis pfolida
tione: vel ferro incidant vlcē callositates et caro mortua. Secdo dicit q
hec pforatio p aduersionē vel incisionē multoties pducit infirmaz ad spā
mum ex vehemētia dolor: pp neruositatē mēbi patētis. Et ad vocia ab
scissionē qñqz egrā ducit: vel dū infert syncope: vel qz ledit vehemēter
radix neruorum vocalium spāsmo et doloribus: et rationis purbationem
seu permixtionem et alienationem ex compassione cerebri ad matricem.

Et perforatio rē. C. In. ij. dicit q in curatōe fistule ma
trici dicta pforatio non est possibilis
nisi fistula sit in tali loco q videri possit vī in collo matricis: et q possit in
cidi vel cauterizari caro eius mortua.

Verum rē. C. In. ij. pēligit curā palliatiam fistule matricis
veluti meliorē et tutiorē: quā describit hic sub. iij.
pceptis. Primum est q desup p os ministrant medicine exiccatie veluti
pulueres ossium caponis vel galline: aut fāsant fēcatorz in furno sine cō
bustione vel nucleoz dactiloz aut granoz myrti vel ossis cerui vsi do
nece albeant et rosaz rubeaz fēcari et seminis fēcari et pparati coriādrī.
Et alatur patiens assaturis fēcis: et sobrie bibat vt pauce vel nulle super
fluitates ad fistulā pfluant de supioribz corpis pibus. Scdm est q corp
sepe mūdificet a malis humoribz vel p lenes vomit vel p pharmacias la
catias vctris vt p catholicon vel diacartamū vel p dulce simplex vel p
benedictū: vel p infusiones reubarbari et agarici: vel p dysenteria cōfecta ex
his: et lenitius vt inde a fistula diuertant humores qbus ipsa soler nutri
ri et crescere. Tertius est q matrici pforat ei sepe et diligēter vnguēdo hāc
deforis masticino oleo vel oleo de spica vel vrino oleo: aut emplastrado
caz p aliqd ex his oleis et equali pondere cere: ne fistula dissipet substātiā
matricis sua corrosione. Quartū pceptum est q et matrici medicet et mū
dificet eūz lauantiis iniectis in ipsam sepe et suauiter: sicut est istud. Rē.
a quarum centauree minoris et agrimonie añ. quart. s. mellis rosati co
lati. s. i. misceantur optime: et actu calida matrici intronit.

De debilitate matricis. Capitulum. xx.

Ausa rē. C. In hoc. ca. pmo agit de causis debilitatis
matricis. Secdo d. ipi nocunt: ibi. Et accit.

C. In. i. pre. dat tres cās eius. Prima est pponis matricis ma
licia vel innata vel acqista: sicut frigiditas ex cessu ipsius aut ardor ve
hemens. Secda est raritas texture matricis cū tenuitate substātie et villos
ipsum qua facile patit et pap resistit ledētibus causis. Tercia est tolerātia
diuersoz morboz sicut abosium difficultum ptuum vel immoderatarū
euacuationum relinquentium in hac vestigia debilitatis.

Et accidunt rē. C. In. ij. tangit incōmoda tria que ex debi
litate matricis pueniūt. Primum est pauci
tas appetitus coitus pferitū dū surgit ista debilitas a frigiditate pp exci
tantis caloris defectū. Scdm est plurimus mēstruoz cursus et aquosus
fortia pime mīstrū ad matricē debile velut ad sentinā inferius positā.
Tertius est defectus impgnatōis ex impotētia matricis ad virile sperma

Et cognoscitur locus eius cū radio
et vbi peruenitur cum eo. Et scit sta
tus eius an sit in carne adhuc: aut ptran
seat vsqz ad os per illud quod sentit ex
tremitas radij ex lenitate et mollicie et
asperitate et duricie.

De cura ipsarum. Ca. xix.
Curatationibus ē

pforatio: et multoties perducit illud p
pter neruositatē membri ad spāsmum et
abscissionem vocis: et permixtionē ratio
nis. Et perforatio iterū non est pos
sibilis nisi in eo quod videtur: et cuius
carnem mortuam incidere est possibile.

Verum est melius vt administrēt
desup medicine exiccatie: et mundifice
tur corpus et pforat matrici et medicet.

De debilitate matricis. Ca. xx.

Ausaeus est ma

licia cōplexionis: et raritas tex
ture: et tolerātia egritudinū diuersarū.

Et accidunt ex debilitate matricis
paucitas appetitus coitus: et mīstrudo

cursus mēstruoz et spermatis et alioz:
et priuatio impregnationis.

De cura eius. Capitulum. xxi.

Ara eius est cura

malicie cōpionis: et succurrere
ei qd accidit ipi de nocuitis cognitio.

De doloribus matricis. Ca. xxij.

Iunt ex malicia

cōplexionis diuersae: et ex vctosi
tatibus extendētibz: et humiditatibz

accidētibus in ea ita vt qñqz accidat in
ea sicut accidit in intestinis de colica.

Et qñqz accidit dolor matricis ex apo
stematibus et cancriis et ex vlcēibus.

Et cōmunicat ei ilia et inguina et cru
ra et dorz et pecten et diafragma et an
et caput et proprie medium syncipitis.

Et qñqz permutantur dolores eius
ad anchas post spatium et vsqz ad. x. mē
ses et confirmantur in eis. Et tu co
gnosco curaciones omnium horum eis

que tibi premissa sunt: et non est in itera
tione sermonis in eis vtilitas.

ei accidit ex eius debilitate tam cognitio ex dictis. Ut paucitati vel dese
ctui appetitus coitus succurrēdū est dando que puocant vt diafragma pl
nec p dūte viride zinziber cepe frige cuz ouis precipue si matrici multū frī
gida sit. Multitudinē vō cursus mēstruoz et aquosū spermatis et aliaz hu
miditatu succurrere puenit p vsum assatur et rish et mīlz: et p cibos alios
euchymos fēcates: et per porū sobriū vini puri rubei: et p diuersiones hu
moz a matrice: deinde p stiptica matrici supposita. Sterilitati aut succur
rere opz per hec que pforat retentiā eius et in bono spmate quantū suf
ficat ad generationē abūdere facit. De doloribus matricis. Ca. xxij.

Iunt rē. C. In hoc. ca. pmo agit de causis dolorz ma
trici. Secdo de mēbris ei cōcantibus in do
loribz. Et cōcant. Tercio de pmutatōe dolorz et ad anchas.

ibid. Et qñqz. Quarto remittit curas horz alibi. Et tu. C. In. i. pre. dat. v. cās dolorz matricis. Prima est malicia cōplexionis
eius diuersa inaequalis simplex aut cōposita et magis alia frigida et cali
da. Nam sunt qualitates actiue acerbis affligentes tactū. Secda est ven
tositates que matricē epēdūt cū magna violētia latēter solutēs eius cō
tinuitatem. Tercia est humiditates intercluse matrici extendentes qñqz
ipsam cū ventositatibus sicut in colica superiendūt intestina. Quarta est
apostema calidū sanguineū vel cholericū vel cācerosū qd dolorē iducit
mala cōplone inaequali et solutione cōtinui. Quinta est matricis vlcera q
hāc torquēt doloribus diuersis male cōplonis et solone sue ptnuitatis.

Et cōcant rē. C. In. ij. tangit mēbra octo matrici cōcantia et

cōpatientia suis doloribus et egritudinibus
Primum est ylia. Inqz Jan. ylia grece sunt intestina gracilia reuoluta mul
tis reuolutionibz: inde yliaca passio que fit in eis. Et iterū dicit. Ylion dī
intestini longius alijs tertiū supiorz graciliū inuolutū multis inuolutio
nibus in quo fit yliaca passio. Scdm est inguina qbus a lateribus est allī
gata. Tertius est crura qbus inferius matrici alligat. Quartū est eozum
cui posteriore matrici alligata est: et ad inferiores spondiles suspēsa. Quin
tum cui alligat et in pte tegis exterioris est pecten. Sextū est diafragma cū
sursum alligat et ab eo iuuat in puerperio. Septimum vō est anus cui col
lum matricis vicinum annexitur. Octauū est caput et precipue medius
syncipitis quod fm situm recte superponitur corpori matricis in medio
positi ventris inferioris. Et hic non sunt omittēdi cor epar et stomachus
Lor eteniz matrici fortiter comparitur in suffocationibus matricis vsqz
prope syncopim. Et in longis fluxibus matricis frequenter multū epar
patitur vsqz ad caceriam vel ad hydropisum: et etiaz stomachus calūz ap
petitus et defectum digestionis.

Et qñqz rē. C. In. iij. dicit q dolores matricis pmutant in
terdū et transeūt ad anchas post longū spatium et
horum materie faciunt in anchis dolores sciaticos illic permanentes vsqz
ad. x. mēses: et ipi tunc in his confirmati permanent et habitantur.

Et tu cognoscis rē. C. In. iij. pmo ait oīz dolorz ma
trici curas nobis esse cognitās p
hec q dicta sunt in pñti sen: et adhuc dicent vt dolores eius ex mala cōple
xione cura male cōplexionis illius curant: et ventosi dolores cura ventosi
tatum: et humorosi purgationibus appropriatis. et apostemosi cura apo
stematum que dicet trac. sequenti: et vlcēosi cura vlcēz. quam ipi p dō
cuit ca. ix. trac. presentis. Secundo dicit q non est vtilis sed magis supflū
bic iterare sermones de curis dolorz matricis penes suas causas: immo
recurrendū est ad curas causarum qbus ablati remouentur dolores.

De cursu.

De partibus

fixe retinendūz et vltra
fia eius.

De cura eius. Ca. xxi.

Ara rē.

C. In. i. pre. dat duo
remedia contra debilita
tem matricis et nocuē
ta eius. Primum est cura
re malā eius cōplexionē
gradatiz per ylia si ipsa
cā fuerit huius debilita
tis. Qd si causa fuerit ra
ritas texture substantie
matricis vniat et impelle
tur cum stipticis pfora
tibz. Et si cā fuerit egrī
tudinū diuersaz frequē
tolerātia tollantur vbi
gia que reliquerūt egrī
tūdines pterire curen
tur pñtes: et futuris ob
uicet quantū erit possibi
le. Scdm est succurrere
et diligēter occurrere no
cumētis illis que matrici

Amplius et. Declarat membra: primo quoniam causa est in matrice: po-
quoniam est propter coitatem: po ibi. Facta aut. Primo ponit quandam divisionem:
po declarat membra: po ibi. Et ca. Prima pars. Amplius. propter illam
causam nunc dictam. In instrumento. i. in collo matricis.
B Et ca. 2a. Declarat membra: primo causas que se tenet ex parte utri-
usque: po ex parte materiei: tertio instrum. po ibi. Causa. I. tertio ibi. Et causa. J
Prima pars: debilitas. i. ex
pulsiue: aut sine materia
supple: et sibi alie. Adver-
tendum quod mala complexio
humida sine materia non est
ca retentionis. Si autem sit
cum materia: sic non est
ca retentionis: sed fluxibili-
tatis: nisi iam fuerit ab-
soluta oppilatio.
C La aut. 2a. Decla-
rat causas que se tenet ex
parte materiei: po ponit
divisiones: po membra: po
ibi. Et illa. J
D Et illa 2a. Decla-
rat membra: po ex parte
quantitatis: po qualitates
po ibi. Facta vo. po ma-
p. 3. comprehensio. i. reti-
nentis. Multiplicet. i. ci-
bus et sanguis: mēstruo.

Jacobus

Secundo subiungit hanc di-
visionem quod mēstruorum
retentio vel sit ca virtutis
vel quod est debilis: vel cau-
sa materiei: sicut quod pau-
ca est vel non apta fluere
vel causa instrum. i. matri-
cis quoniam est oppilata: sic quod
ab hac mēstrua non valet
exire vel per hanc effluere.
E t causa 2a. In pa-
rimo ait quod retentionis
mēstruorum causa pendens
a virtute est virtutis de-
bilitas maxime expulsi-
ue venarum et matricis.
Secundo dicit quod hec debili-
tas a mala frigida vel sic
ca aut calida complexione
oritur. Dis. n. multum la-
psa complexio virtutes de-
bilitat. Tercio hic fluit de
mala humida: quia vias
mēstrui lubricitas efficit. Tertio dicit quod mala complexio frigida prohibet
mēstrua currere vel est cum materia vel sine materia. Et sicut de calida
quia materialis raro impedit fluxum mēstruorum: nisi sit apostemata.
C Laus 2a. In. ly. po dividit causam retentionis mēstruorum ex parte ma-
teriei. Secundo exequit de illa que pendet a quantitate materiei: ibi. Et illa quod
est ex quantitate. Tertio a qualitate: ibi. Facta vo propter qualitates. J
C In prima subparticula primo ait quod causa retentionis mēstruorum
ex parte materiei vel attenditur penes materiei quantitates vel penes qua-
litate eius vel penes utrumque.
C Laus aut. 2a. In. ly. po primo ait quod retentio mēstruorum a quantitate ma-
teriei procedens ex diminutione materiei provenit. I. sanguinis in corpore
et venis precipue in illis que ad matricem tendunt. Secundo dat tres causas di-
minutionis quantitatē materiei mēstruorum. Prima est si mulier cibo privetur
ex quo consuevit generari sanguis et multiplicari tam pro nutritione quam pro
mēstruis. Secunda est ciborum tanta diminutio quod vix sufficiat pro corporis nu-
tritione: nec ex his supfluit sanguis pro mēstruis. Tercia est vehemens for-
titudine virtutis attractive digestivae et nutritivae comprehendit cibos et ta-
to vigore hos elaborantur quod non supfluit sanguis pro mēstruis: sed totus
pueritur ad nutritionem: sic quod quibus cibis multiplicet in hac muliere non
in natura multiplicat ex ea supfluitates sanguineas mēstrui. **E** t circa
istam causam. v. notat pnceps. Primum est quod nature mulier istarum sunt mul-
tum similes nature virorum: sunt. n. calide pilose et audaces. Secundo est quod
sunt multum potentes sup digerere alimentum: et distributione amplam
necessaria nutrimenti ad membra et expulsiue supfluitati non pro mēstrua: sed
per modos illos per quos viri expellunt sua supflua: sicut per secessus viarum
sudores et insensibiles resolutiones. Tertium est quod pingues. i. carnosae sunt:
et nervosae simul et lactosae: quare sunt fortes. Quartum est quod ex his sunt
robuste viragines que striciores anchas pectoribus habent et extremitates
suas pinguioribus. i. grossioribus et magis carnosas ut brachia et crura con-
tra decentiam forme muliebri: deest enim feminas circa pectoralia stric-
tiores esse: latioribus vero circa anchas et clunias: vix vero e contra. Quil-
tum est quod hec femine multas solent habere evacuationes per quas absol-
vuntur a mēstruosis quasdam a pharmino: alias a moribus et exerci-
tiis precipue sanguinis evacuationes frequētes per nares aut per emor-
roides: aut per plagas in bellis cum guerras frequentant: ut olim fece-
runt virgines spartane.
C Facta vo 2a. In. ly. po primo ait quod retentio mēstruorum a qualitate
materiei pendens est: quoniam sanguis in grossie supfluit: unde per mēstrua
fluere ineptus est. Secundo dat quatuor causas sue grossitiei. Prima est
frigiditas sibi supveniens qua ipse condensatur et subtiles partes ab eo ex-
primuntur. Secunda est humorum grossorum copia sanguinis admixtorum

rum. i. p. mēstrua: vltima. i. mēstruorum secundum modum. i. occultum. Pingues. i.
carnosae. Item pingues. i. grosse plus. i. quod sunt naturaliter in mulieribus.
E t Facta vo 2a. Declarat causam que se tenet ex parte qualitatis mate-
rie. Sciunt. i. po can. Sen. i. ca. de qualitate generationis humorum.
E t ca. 2a. Declarat causam ex parte instrum. dicit quod oppilatio est ca illa
oppilatio: exiccans. i. deprensans. Ad putrefactionem. i. corruptionem: ad
p. i. coli mēstris. Cla-
suram. i. oppilationem.
Corruptionem. i. claudunt:
pueritatem. i. pueritatem
breuitatem. i. coagulationem
nec successione abortus. i.
clausura facta pro abortu
C Facta 2a. Decla-
rat causas mēstruorum: po
divisiones. i. quoniam sit propter coitatem
et po. 3. facta aut. i. creatio
mēstruorum. Non emanat
i. non emittit. Sanguines
i. ad matricem. In corpore
i. in venis que sunt in to-
to. Pinguedinem. i. mi-
rach. Et sanguis ponit
quendam canonem. Su-
per matricem. i. ad matri-
cem. Dilaturur id est ex-
panditur.
C De accidentibus

E t causa que est ex parte instrumen-
ti est oppilatio: et illa est aut propter calo-
rem exiccantem constringentem: aut pro-
pter frigus exiccans: et multoties quidem
facit ipsam possidere multitudo potus
aque frigide et perducit ad putrefacto-
nem: aut propter siccitatem cum inspissatione
sua: et propter multitudinem adipis et: aut
humorum grossorum viscosorum: aut propter
apostemata: aut propter clausuras et ad-
ditionem carnis: aut propter vlcera ac-
cidentia in matrice que consolidata sunt
et corruerunt sua consolidatione orifi-
cia venarum apparentium: aut propter tor-
tuositatem in ea superflua et conuersio-
nem: aut propter breuitatem colli matri-
cis: aut propter percussionem: aut casus
claudentem orificia venarum: aut succes-
sione abortus. **C** Facta autem propter
retentionem mēstruorum causa comu-
nitatis aliorum membrorum est: sicut fa-
cta causa debilitatis epatis: quare non
emanat sanguinem neque discernit ipsius:
aut propter oppilationem in eo et in corpo-
re toto: aut propter pinguedinem facientem
accidere oppilationem stringentem vias
strictione facta a compressione: et ex-
tenuatio constringit eas constrictione fa-
cta ab exiccatione: aut propter paucitatem
sanguinis. **E** t sanguis effluit super
matricem cum exitu et cum non inuenit me-
tum redit. Quia ergo iterat illud dilatat
in corpore et facit incurere egritudines.

De partibus

sicut grossi phlegmatis
vel melancholicis quibus
inspissatur. Tercia est plu-
rima corporis tranquillitas
et quies a moribus et ex-
ercitiis: propter quas
sopitur naturalis calor
et multiplicatur grosse
supfluitates et non resol-
vuntur. Quarta est cau-
sa alie sanguinem ingros-
santes prius memorate:
sicut vesici cibis grossis
phlegmaticis vel melan-
cholicis: et vix ceruicis
spissis male coctis et sup-
fluere in cibis et potibus
et dormitionibus.
E t ca que 2a. In
quarta particula primo
ait quod retentionis mēstru-
orum ca ex parte instrumen-
ti. i. matricis et viarum per
quas currere mēstrua et purgari consueverunt est oppilatio in dicto instru-
mento prohibens per ipsum mēstrua fluere. Secundo dat huius oppilationis
quatuor causas. Prima est calor fortis siccus et corrugans vias sanguinis.
Secunda est excedere in his viis frigus siccus et coartans exprimitur ab his
humidus. Et circa ista notat quod multitudo potus aque frigide hac venarum
mēstruorum oppilationem sepe possidere facit: et perducit ad putrefactiones
prohibendo humores ab euatione et transpiratione: quod est de pēpulis po-
tridarum febrium causa. Tercia est siccitas rugans et inspissans vias mē-
struorum. Quarta est adeps multus has vias coartans. Quinta est humo-
res viscosi et grossi has vias oppilantes. Sexta est apsa vias has oppi-
lans aut ab extra coartans. Septima est clausura vie mēstruorum per carnes
addita sibi qua claudit. Octava est vlcere solidatio sic facta in matrice
quod corrumpens claudit ora venarum supfluentes in matrice posita per que san-
guis mēstruus decedere solet. Nona est matricis vel colli ipsius magna
toruositatis: et eius conuersio seu descensus tantus quod oppilat os eius.
Decima est breuitas colli matricis: cuius plicature sunt ita compressae
ne sufficienti extensione quod mēstrua per eas vix transire possunt. Unde
etiam est fortis percussio vel casus obuians matrici claudensque venarum
eius orificia. Duodecima est successio abortus quem sequitur interdum orifi-
cium venarum clausio quibus alligabatur secundum fetum: unde mē-
strua cessant: et vix vel nunquam post concepit mulier.
C Facta autem 2a. In. ly. po primo ait quod retentio mēstruorum a qualitate
materiei pendens est: quoniam sanguis in grossie supfluit: unde per mēstrua
fluere ineptus est. Secundo dat quatuor causas sue grossitiei. Prima est
frigiditas sibi supveniens qua ipse condensatur et subtiles partes ab eo ex-
primuntur. Secunda est humorum grossorum copia sanguinis admixtorum

C De accidentibus

De accidentibus illius. & de prefocatione matricis. Cap. xxvi.
¶ Quandoq; ꝛc. ¶ Pōnit egritudines que veniūt
ex retentione mēstruorū: partes pa-
tent de se. Dicit primo ꝛc. patet: propter collectionem. i. cū col-
lectione: ad partē lateris: q; aliquando vne vnius lateris ma-
trix magis replentur q̃ vne alterius lateris.

De accidentibus illius. Cap. xxi.
Uadoq3 accidūt
 ei cuius mēstrua retinēt egri-
 tudines de quibus est prefocatio matri-
 cis propter collectionem suaz ⁊ declina-
 tionem ad partem lateris. Et accidunt

Jacobus

De accidentibus illius
Lap. xvi.

Ad hoc ca. pmo agit de egritudinibus & malignis accidetibus q̄ ex retentione menstruoꝝ accidūt. Secundo in speciali de his que feminis fortis creationis & fortis virtutuz quandoq; eneniūt ex retentione menstruoꝝ ibi [Et quoz accidit.] In prima parte t̄gitur genera maloz que ex retentione menstruoꝝ accidunt. Prīmū est prefocatio seu suffocatio matricis pcedens ex mēstruo in ipsa diu retento & putrefacto & venenosato: ppter qd colligit & quasi spasmat̄ur matrix & sursum declinat at̄ver sus latera. Scdm̄ est matrix calida & apata maxime phlegmonica & dura scilicet rotica vel dura cācro fa ex mēstruo collecto in corpore vesice: vel ibi in

durato: et familia viceri
alioꝝ apostemata: sicut
renum splenis: aut intestinoꝝ dum retentus sanguis ad hec mēbra pflu
et in his colligit ad apostema. Tertiuꝝ est morbi stomachi sicut debilitas
digestiue ipsius ppiet: et cois casus appetitus seu defectus eius ad querē
dos cibos: appetitus corruptus crete vel carbonū vel his similiū nutritie
inopioꝝ. Sed abstergere possunt humores corruptos a supficie stomachi
nausea. s. vomendi appetitus: sitis vel emens et stomachi mordicatio quo
rum omniū causa est ad stomachū putridus regurgitās sanguis. Quar
tum est capitis et nervoꝝ egritudines. Capitis vt epileptia mania. Ner
uoꝝ vt spasmus paralysis tremor: dū retentus sanguis ad cerebrum aut
nervos repens distendit. Quintū est morbi pectoris sicut tussis difficultas
in anhelando si sanguis regurgitet ad pectoralia. Sextuꝝ est epatis mul
te egritudines sicut hydropiles oppilationes cacexie corruptio forme. s.
coloris et figure vultus et decoris eius vt in cacexia ex sanguine corrupto
qui facile ad epar de matrice ascendit. Septimuꝝ est vrine multa difficul
tas in emittendo eam et ipsius comprehensio siue retentio contra naturam
ppter compressionē et oppilationē viarū vinalium a matrice plena. Octa
uum est dolores alchatin. s. spondilii que sunt in directo renū: vel ipso
rum renū et colli dolores et corrupto sanguine repente ad loca hec. No
num est grauitas totius corporis et repletionē supflua sanguinis: et crete
nuatio seu macies membroꝝ. Nam menstruū corruptuꝝ inlacens venia
transitū prohibet naturalis sanguis ad mēbroꝝ nutritionē: et forte hūc cor
rumpit: vnde a mēbris refutat: et triflicia anime ppter p̄turbari spūs vi
tales et aiales et corrupto sanguine aut vaporibus eius. Decimū est ad
uentus horripilationū dū menstrua retenta primū in cholera primū in me
lancholia diuisa vertunt et cholera: aut fumi eius supra sensibilia mem
bra diffundunt: et et aduentus vñnarū febriuꝝ ex putrefactiōe p̄dicte cho
lere p̄cipue in venis. Undecimū est sermo difficilis in his ardentibus fe
bribus ex mēstruo cholericato seu loquēte impedimentuꝝ ppter lacerto
ruꝝ exiccationes ep̄s gloti et lingue ex vapore calido et fuligine vñā qui de
coide veniūt per expirationē ad linguā et lacertos. Et forte hec grauitas
sermonis est cā doloris capitis: vel ille fuliginis vnde fit hec grauitas.
Duodecimū est inquietudo et triflicia ppter malos vapores et prauas ful
gines que cor et cerebꝝ turbant et inquietant. Tertiūdecimū est tumor
totius corpis: et etiā ventris vt in hypofarcha pp attractionē vel potius
expulsionē virulētie sanguinis ad ipm ventrē et extremitates corpore.

Et qñqz ꝛc. C In .ij. primo tangit. vii. accidētia que mulieribus fortis creatōis et fortius virtutū qñqz eueniunt et retētiōne longa mēstruoy maxime cū virtus digestiua ipsarū et assimilatiua sunt satis potētes ad exercendā et elaborandā et supfluitatē in corpore tenētiā que mēstruose debuit expelli. Primum est q viriles sex viris similes sūt he femine q̄diu pseuerant sup sanguine in his retēto potē-

nit alias egritudines. **G**rauitas. s. in locutiōe pp mās. s. hūiores rerētās.
d. **E**t quandoq; rē. **N**onit alias egritudines: ei. s. mulieri. In com-
plexione sua: idest fm suam complexionem: ad exercendum: idest operan-
dum: frangitur: idest permutatur.

f Et plures zc. ¶ Dicit alias. Ló pares. i. viri. CDe signis. L. xxvj.

nis cuius virtus est potens ad exercen-
dam superfuitatem retentam vt assimi-
letur viris: & multiplicent pilii eius: aut
nascatur ei quasi barba: quare fragitur
forma eius: & ingrossatur: deinde mori-
tur. Et quandoq; peruenit ante mortē
ad dispositionem cum qua non est possi-
bile vt protocentur menstrua eius. Et
plures istarum sunt de illis que pariunt
plurimum. Cum ergo non coit cum eis
aliquis & recedunt ab eis sui compares
retinentur menstrua earum & remouetur
ab eis dispositio quam necessariaz facit
euacuatio sanguinis & acceptio conce-
ptionis & acceptio coitus. Et accidit
eis vt fiat vrina eius nigra in qua sit se-
dimen virulentum sicut aqua carnis: et
quandoq; mingit sanguinem.

De signis. Capitulum. xxvii.

Plus que pendet

et frigore signū est grauitas somni: et profundatio in ipso: et albedo coloris corporis: et viriditas venarum: et raritas pulsus: et frigus sudoris: et multitudo urie: et phlegmaticitas egestiois.

Et illam que pendet ex caliditate significant inflamatio: et episcatio matris: et reliq̃ signa caliditatis scita in eis que p̃terita sunt.

Et illā que pendet ex siccitate significant signa siccitatis i ea scita in illis que p̃terierunt: et verificant eā extenuatō corpis: et vacuitas venarū.

solidata. Secundo dicit qd mulierū plures qbus hec contingunt sunt que mul-
tociens et cito impregnari ac parere consueverūt. Cū igitur amplius nemo
eū eis coit et ab his recedunt sui viri cōpares qui coire cū eis sepe consue-
rant retinent penitus ipsarū mēstrua: et ab eis tollit illā dispō vere femi-
nea quā necessariam esse faciunt mēstruū cursu accepto coitus et ipse
gnationis seu cōceptiōis. Tertio dicit qd his mulieribus aliquā accidit ve-
nigre fiant ipsarū vrine: qñ fer sanguinis p has expurgatur. Quarto di-
cit qd qñq mīngunt cū vrina sanguinē dum mēstrua retenta tendunt et
declinant ad vias vrine.

Alius que ꝛc. ¶ In hoc cap. primo agit de signis retentionis mēstruorum a frigore. Secundo de caliditate: ibi. Et illaz que pender ex caliditate. Tercio ex siccitate: ibi. Et illam que pēdet ex siccitate. Quar- to ex apostemate vel clausura: ibi. Apostema vero.

¶ In .i. pte dat signa. vij. retentionis mensuorū a frigiditate. Primum est somni grauitas: & in ipso pfundatio ppter phlegma abūdans & vapores eius elatos ad cerebrū sicut fit in subeth. Scdm est albedo coloris corporis ex supabundantia phlegmatis. Tertiū est viriditas venarū apparitum ex colore sanguinis cōmixti phlegmati cuius colore vene. Quartum est pulsus raritas: sic q̄ inter quaslibet duas diastoles lōga mora extitit ppter paucitatem viuisici caloris. Quintum est frigiditas dolorū dum accidunt ex frigore phlegmatis: vnde ipsi prodeunt. Sextū est multitudo liquoris vīne ppter frigus exprimens phlegmatis aquositatē. Septimū est phlegmatis in egestionibus abundantia pp frigus dīane.

Et illam que ꝛc. C In .ij. dat tria signa retentionis menstruorum a caliditate. Primum est infamatio matricis et corporis manifeste apparena. Secundum est siccitas seu defecatio matricis et corporis: sic q non decurrunt ad collum matricis nec ad vuluam humiditates quibus madefant et humectentur. Tertium est reliqua signa caliditatis superflue matricis que in hac sen docuit tractatu primo cap. iij. quod sic incipit. Caliditates matricis significant communitates corporis et paucitas menstruorum ꝛc. et taliter finitur. Et ericatio laborum mulieris: et multitudo pilorum: et tinctura vrine fm plurimum: et velocitas pulsus.

Et illam que 2^a. In. ii. primo ait q^d signa retentionis mē
struorum a siccitatis excessu noscuntur p
signa siccitatis matricis que in hac sen docuit tractatu primo cap. vi. et
cens. Sed siccitatis signa sunt exsiccatio et paruitas pulsus. Secundo d
cit hic q^d hanc retentionem mēstruorum et matricis siccitatem verificat.
Idem vere indicant extenuatio totius corporis et vacuitas venarum tam
pulsuam q^{uam} quietarum.

Plus

que rē. Mo-
nit signa: pri-
mo a mala complexiōe;
sō ab apostemate: sū ibi
| Aspata. Mōio a frigo-
re: sō a calore: tertio a sic-
citate: sū ibi | Et illaz |
3^a ibi | Et illā. | Martea
oēs patēt: viriditas. l. ob

de partibus

tes ad elaboradū. Secundū
est q̄ in his pili multipli
cant̄ quādamodū in vī
ris pp̄ fortem eaz̄ calidi
tatem q̄ fumos terre
stres et sanguine grossio
retēto in corpore poterit
extrahit̄: vnde sunt pili.
Tertiuū q̄ in his q̄si bar
ba nascit̄ ex eisdē causis.
Quartū est q̄ forma frā
gitur in eis: sic q̄ in virt
lute mutat eaz̄ forma fe
minea in facie et mēbris.
Quintū est q̄ plus soli
to ingrossant̄ eorum cor
pora et mēbra p̄ sangui
nem retentiū in pte guer
sum ad nutritionē. Sex
tum est q̄ ipse tandē mo
riunt̄ quasi suffocati pp̄
supflua multiplicationē
retenti sanguinis et noui
abundantē generationē
ex fortitudine suaz̄ vī
tuz̄. Septimū est ipse q̄
q̄ puenit ante suā mor
tem ad hoc vt nō possint
quoquo mō in eis puo
cari menstrua vel q̄ na
tura efflueūt penitus
hec misit oītera: vel q̄
matricis oīa venaz̄ sunt
ex toto clausa quasi con

e ptingunt sunt que mul-
 Li igitur amplius nemo
 ut coire cu eis sepe pfue-
 tollit illa dispō vere femi-
 sus acceptio coitus ⁊ ipse
 uiliteribus aliqñ accedit ve-
 expurgatur. Quarto di-
 fteffura recenta tendunt ⁊
 TDe signis. Cap. xxvij.

De signis. Cap. xlvj.
 Et cap. primo agit de signis
 mensurorum a frigore.
 que pendet ex caliditate.]
 Et pēdet ex siccitate.] Quar
 vero.]

p a frigiditate. Primum
 plegma abundans et vapo-
 rem est albedo coloris cor-
 poris viriditas venarum appa-
 ret cum colore vene. Quar-
 tas diastoles longa mora est
 cum est frigiditas colorum
 prodeunt. Sextus est mul-
 tiplex plegmatis aquositate.
 dantia per frigoris diastane.

la signa retentionis men-
ditare. Primum est insā.
Secundū est fecitas seu
runt ad collum matricis
et humectentur. Tertiū
que in hac fen docuit tra-
et matricis significant cō-
et taliter finitur. Et erit
et tinctura vrine fm plu-

ait q signaretionis mē
itatis excessu noscuntur p
tractatu primo cap. vi. dī
itas pulsus. Secundo dī
utricū siccatēz verificāt.
z vacuās venarū tam

fiscario. Clausura. i. oppilatio.

Aratio quidē ē. C De curationibus. Cap. xviii. C Donit curas primo ex cu
do ponit curam iuxta alias causas: Fa sibi. Et non opz. J Bi
ma p3. Sanguinis. i. paucitas vel grossi: humectationes corpo
ris: scilicet propter fortitudinem virtutis.

a C Et non opz. rē. J
Donit curam: primo po
nit regimen: sō medici
nas: scda sibi. Deinde. J
Primo ponit regimē in

C Apostema vō z clausura z alia sunt
notorum signorum de illis que tu iam sci
uisti vsqz ad hunc locum.

C De cura.

Cap. xviii.

Jacobus Apostema

C In q̄ta remittit nos
super signis retentionis
menstruorum causa apatis
vel clausure matricis ad
signa apatis infici infa
centis que scripta ab eo
sunt cap. xi. trac. sequen
tis. Et pro signis clausu
re eius vna cū causis ad
cap. l. eiusdem trac. de il
lis q̄ sciunt vsqz ad hūc
locū vsqz ad hanc sen. xxi.
tertij. Signa vō retentio
nis menstruorum a cōitate
membroz alioz sciuntur
per morbos in alijs mē
bris quibus matrix con
dolet z per horuz signa.

C De cura. Cap. xviii.

Aratio

q̄dez rē. J C In
hoc ca. primo nos remit
tit alibi super cura reten
tionis menstruorum dependē
te a calefactione z infri
gitatione z generatione
sanguinis z humectatio
ne corporis z cura apa
tum z clausure matricis
z similitum. Scdo agit de spe z cura clausure quasi insanabilis z oppila
tionis orificioz venarum matricis a consolidatis viceribus: sibi. Et fa
cta quidez J Tertio declarat id qd hic intendit: sibi. Et non opz J Quar
to tractat de prouocatione menstruorum p phlebotomias z ventosas z li
gaturas: sibi. Hic vō volumus J Quinto de medicinis ore sumēdis que
menstrua prouocant: sibi. Deinde administrant J Sexto de suppositorijs
sibi. Et de illis sunt suppositoria J Septimo de emplastris vaporatiōis
bus suffumigatiōibus z tinctis: sibi. Et de eis sunt emplaz vaporatiōes. J
C In. i. pre ait q̄ ex radicibus. i. canonicis vlibus plures iteratis satis
nota est cura retentionis menstruorum cā caliditatis. Fit. n. per frigida diu
cōtinuata. Et cā frigiditatis: que fit per calida: z cā generationis nimis
panci sanguinis que fit per cibos euhimos q̄ sub pauca quantitate pluri
mum nutriunt: z sanguinē augmentant: z cā humiditatu oppilatiūz per
aperitiua cum gradatione de debiliōibus ad fortiora: z causa apostema
tum matrici infixorum quozuz cura dabitur trac. sequenti: z causa clau
sure in matrice aut collo eius cuius cura dabit ca. ii. trac. sequenti: z cō
similitum vt ragaditum z fistularum.

Et facta quidez rē. C In. ii. pmo ait q̄ cura retentio
nis menstruorum quasi sine spe est vere cu
re integre que fit a clausura matricis vel eius colli scurabili vel vix cura
bilit: z illa q̄ fit ab oppilatiōe orificioz venarū matricis ex vicerū curatio
ne z cāis similibus sicut a verrucis grossis intrinsecis. Scdo dat auxilia
ria ad obviandū in cōmodis q̄ parata sunt accidere p has retentioes nō
capaces cure. Primum est frequēter minuere sanguinē p phlebotomias ne
multiplicetur z febres inducat aut apata. Scdm est frequēter emundare
corpus idoneis pharmacis qbus educantur supflui humores ex retentio
ne menstruorum adacti. Tertio est vsus exercitiōrum assiduus ante co
mestionem qbus prohibeatur suffocari calor a menstruato retentis z resol
uantur superfluitates multiplicare ab his.

Et non opz rē. C In. iii. pmo ait q̄ nō necesse est hic aliud
dicere nisi curā cū qua prouocant menstrua.
Scdo dicit q̄ prouocatiō menstrua sunt illa que sanguinē mouent z faciūt
ad matricē currere z ipsum faciunt penetrare in poros. i. orificia venarū
matricis per que fluunt menstrua: z eisdem poros deopillant z apunt.
Tertio dicit q̄ has medicinas simplices proprie prouocantes menstrua
tam vixit in tabulis secūdi cā. sub ista titulo. Membra expulsiōis respici
cit. Et compositas dicit in antidotario: scilicet quinto huius.

Hic vero rē. C In. iii. primo ait q̄ hic dicere vult regimē z
mōs medēdi aptiores huic loco z casus sup mē
struoz prouocatiōe. Scdo dicit q̄ regimē in hac prouocatiōe est mouere for
titer sanguinē retentū z ducere ad loca p q̄ fluūt menstrua. scd ora venaz
inficis: z mificis: p cavitatē. Cōsequenter refert sex q̄ sic reducit ad mificē san
guinē. Primum est phlebotomia soppene dextre q̄ est iuxta cauillaz pedis
intrinsecam. Scdm est phlebotomia vene post cauillā que soppene est ra
mua: z phlebotomatur inter magnū pedis digiti z suū vicinū. Tertium
est phlebotomia vene geniculi q̄ sub curuatura poplitis locata est: z hec
phlebotomia est fortior p dicitis in fortiter trahendo sanguinē ad matri
cem. Nā a vena poplitis velut a trūco descendūt vt rami soppena z scia

generalis magis: sō in speciali: Fa sibi. Et regimē. J Prima p3. Penetrā
tem. i. potentem penetrare in poros. i. in principis orificioz matricis.
b C Et regimen rē. J Donit regimen magis in spāl: pinguis q̄ magis
adheret. J Tertius. scd eo in quo primo fecisti: cūz vittis. i. ligamentibus.
c C Deinde rē. J Donit medicinas: primo que bibuntur: sō supposito
ria: tertio emplastra: quarto suffumigationes: quinto tinctas: partes pa
tent. Dicit pmo rē. Cō
dumēti. i. cardamomi.
Almarēt est radix herbe
de qua fit assa.

gimen in hoc est mouere sanguinem cū
fortitudine ad mēstrua. Et de illis que
faciunt illud est phlebotomia ex sopphe
na z vena que est post cauillam: z phle
botomia vene geniculi z curuature eius
est fortior illa: z ventosatio super crus:
z calcaneū z proprie pinguis est magis
conueniens. Et quādoqz est necessariūz
vt fiat phlebotomia super soppenaz pe
dis alterius: z assiduatio stringendi cū
vittis membra inferiora z ligandi ea z
dimittendi ea taliter aliquibus diebus.
C Deinde administrētur medicine vt
aperiantur pori z currant humiditates
viscosas: z similiter si causa fuerit humi
ditas: deinde administrētur medicine
proprie ad prouocandum que sunt sub
tiliantes sanguinem aperientes oppila
tionem. Et de illis sunt que bibuntur si
cut calamentum z decoctio eius cūz aq̄
mellis: z sauiua est fortior ea: z pulegi
um est forte valde: z cinamomum: z bie
rapigra: z serapinum: z oppoponacuz:
z fructus eius: z castoreum: z cordume
ni: z decoctio enule: z decoctio alusnen:
z decoctio faseolorum rubeorum: z al
maroth: z alistigar: z semen sansuci:

dicit similiter esse agendum si causa retentionis menstruorum sit humidi
tateo retēre plurime. Et he medicine que poros apunt sunt diuretice for
tes vt orobus pilosella apium safraga raphanus milius solis flores z
neste petro macedonicum grana iuniperi semen vrtice. Tertio precipit
post aperitiua dare medicinas que proprie menstrua prouocare solēt san
guinem subtiliant z oppilationes potenter aperiunt vt arthemisia saul
na abrotanum. Quarto cōmemorat. xv. simplices z vnam compositam
de validioribus ex his que bibuntur ad menstruum prouocationem.
Prima est calamentum: de cuius folijs. iii. teruntur in tribus vncijs vt
ni albi calidi z mane bibuntur. Cū calamentū. iii. v. coquātur in lib. i. ad
mellis: deinde coletur ista aqua z bibatur tota calida. Cū puluerizetur
z. ii. ipsius fici super tres. z. aque mellis calide: sit q̄z dosi vnicia. Secun
da est sauiua z in prouocando est calamento fortior de cuius ramulis. iii. u
terantur in. iij. z. aque arthemise z sit dosi vna. Tertia est pulegium qd
est forte valde: de quo. z. ii. trite in vini albi. z. ii. pro dosi bibatur. Quar
ta est cinamomūz super cuius pulueris. z. i. z. ii. iij. succare albi. lib. iij.
vini subrubet coletur z fiat pocra: de quo mane bibantur. z. iij.
Composita vero est hierapigra Galienide qua. z. s. pro dosi bibatur cū
iij. z. aque mellis calide. Quinta simplicium est serapinum qd laxat ven
trem z educit menstrua bibitur z suppositum vt ait Mesue cap. de eoz
est dosi eius a. z. s. vsqz aut. i. Et dicit princeps ca. de eoz: q̄ q̄do bibit
cūz hydromelle prouocat menstrua: z sit dosi eius. z. s. dissoluta in tribus
vncijs hydromellis aquosi potabilis. Sexta est oppoponaci: de quo dicit
Mesue cap. de eoz: bibitur cūz aqua mellis z prouocat menstrua. Et q̄
dosi eius est a. z. i. vsqz ad. ii. Et q̄ educit solutione vtrius phlegma gros
sum viscosum. Septima est fructus oppoponaci similiter operis. Octa
ua est castoreum: de quo dicit princeps cap. de eoz: prouocat menstrua z
extrahit secundam cum bibuntur ex eo. ii. s. cum mēstris z melle post
phlebotomiam soppene: quoniam tunc prouocat sine nocimento. Sed
quod ex eo est varium declinans ad nigredinem est vnicū: z quādoqz
interficat in die vna. Nona est cordumēni. i. semen aut radix carui agre
stis: de quo. z. ii. pro dosi bibantur cūz tribus. z. vini albi calidi. Decima
est decoctio radicis enule in dulci aqua fontis: sic q̄ de hac minutim in
cidantur. z. ii. que bulliantur in lib. ii. dicte aque fontis donec consuma
tur aque tertia pars: deinde coletur z sit dosi eius. z. iij. Undecima est
decoctio alusnen. In synonymis Ruicē. scribitur q̄ est album fullonis.
Et Januē. ait q̄ est plurium specierum: vna est cinis alkali: alia est pul
vis quidam quo sarraceni lauant pannos z pananus. Puto q̄ hic prin
ceps intelligere voluit decoctionem saponarie: dicit cap. de vsu. g. me
dia. z. per sic vsqz ad. z. prouocat menstrua. Et q̄ nescitur proprie qd est
rutius est notis vti z eam relinquere. Duodecima est decoctio faseolorum
rubeorum z sunt legumen simile pisio z decoctionis horū dosi sit omni
mane. z. iij. Tertiadecima est almaroth: id est radix herbe alit: est ber
ba de qua fit assa: de qua trita bibatur pro dosi. z. i. cūz quart. i. aque mel
lis. Quartadecima est alistigar z est propinqua herbe: de qua fit assa: id
est deterior: de qua detur. z. s. cum tribus. z. aque mellis. Quintadecima
est semen sansucis: id est maiorane: de quo. z. ii. pro dosi bibantur cum q̄z
i. purete cicerum.

De partibus

tica z ipsaz ramulū: qua
re copiosus attrahit san
guinē. Quartū est ven
tose cū scarificatione su
per dextrum crus z dex
trū calcaneū cū igne ap
posite z proprie sup crus
pinguis mulieris. i. cat
nōt magis conueniens.
Quintū est phleboto
mia super alterius pedis
soppenam. i. sinistri post
factā in dextro que nec
saria est quādoqz in pie
toris: vel replentōis
sinistri lateris ex retentio
sanguine. Sextū est assa
dua stricta ligatio tibiarū
z pedum cūz vittis
seu bindis: z dimissio seu
perferantia talis ligatio
nis p aliquot dies vt cū
doloris attrahatur san
guis ad vias matricis.

Deinde rē.

C In. v. pmo ait q̄ post
dictas phlebotomias vt
tosas z ligaturas medi
cine exhibende sunt que
matricis oravariū ape
riant z viscosas humi
ditates quibus oppilatur
fluere faciant. Secundo

Et de illis

C Et de illis. **P**onit suppositoia a: supfluitate. i. statim fit sine mo-
 ra. **A**lcoeli. matricarie. **A**lmei. i. cal amentum fluale. **A**ly dicunt q
 et naturicum. **b** **C** Et de eis. **P**onit emplastra.
c **C** Et de eis. **P**onit suffumigationes.
d **C** Et de eis. **P**onit balnea. **e**
Tractatus quartus de nocumentis situs matricis et apostematibus
 eius et que similia sunt illis. **Capitulum. i.**

Lau

C Et de illis sunt suppositoia sicut al-
 bus elleborus et pulpa cologintide et sto-
 rax et centaurea et guma oliue capestris
 et oppoponacum et fructus eius et casto-
 reum et asa et serapinum et cordumeni et
 succus absinthij. Et quandoq; supponi-
 tur euforbium super cotuz et expectatur
 super ipsum hora parua absq; superflui-
 tate. Suppositorium bonuz. **R.** myrrhe
 calamenti amborum an. 3. iiii. saune. 3.
 viii. rute sicce. 3. x. passularum mundata-
 rum. 3. xx. conficiantur cum felle vaccino
 et fiant de eis pessaria. Et iterum suman-
 tur castoreu et myrrha et musculus et fiat
 similitudines glandium cum oleo de be-
 et supponantur. Et oleum alacoen pro-
 uocatum est menstruum cum suppo-
 nitur: et succus papaueris ruffi et alnefri
 fm partes equales. Et iterum galbanu
 ponat in lana infusa in sambacino et sup-
 ponatur intra matricem. **C** Et de eis
 sunt emplastra et vaporaciones et vapo-
 ratio cum speciebus prouocat menstrua.
 Et de eis sunt suffumigationes sicut cu
 cologintida sola. Ipsa enim prouocat
 in dispositione: et similiter oppoponacu
 et asa et serapinum et cordumeni. Et de
 eis sunt tunc etiam ex aqua in qbus de-
 cocta sunt subtiliatiua prouocantia me-
 strua sicut calamentum et ruta et pulegi-
 um et similia.

Jacobus
Et de illis.

C In. vi. fert. xvij. me-
 dicinas q menstrua pro-
 uocant et vias aperiant
 matrici supposite et vul-
 ue impositae. Prima est al-
 bus elleborus: tere eius
 radice et de puluere eius
 3. s. imibibe cum coto vel
 lana et vulue intromitte
 Secunda est pulpa colo-
 quintide: de cuius pulue-
 re tanius et taliter matri-
 ci suppone. Tertia est sto-
 rax calamita: de qua for-
 metur suppositoia simi-
 lia gladiibus et vulue im-
 ponatur vnu post aliud.
 Quarta est centaurea: et
 minor est fortior: de qua trita vulue. 3. ij. ipelle. Quinta est gumi oliue ca-
 pestris: de quo suppositoia formantur ut glandes et vulue imitant. Sex-
 ta est oppoponacu: de quo fac filr. Septima est fructus eius: de quo trito
 imitte. 3. ij. vulue. Octaua est castoreu de quo trito et coto optime inuolu-
 to. 3. i. vulue pro dosi intromitte. Nona est asa fetida de qua fac ut glan-
 des et ipelle vulue. Decima est serapinu de quo fac filr. Undecima est cor-
 dumeni. i. agreste carui: de cui semine fac puluerem et ex eo. 3. i. cu coto sup-
 pone. Duodecima est succus absinthij q coto imbibitus vulue intromit-
 tatur. Tertiadecima est euforbium: de cuius puluere. 3. s. coto imisce et vul-
 ue intromitte et expectet sup opus eius modico tpe absq; mora nimia seu
 superfluitate: q; virtus eius ardes et ignea est: ideo si mulier in collo ma-
 tricis vehementer ardet et ex eo sentiat statim hoc remoueat et collu matri-
 cis cu aqua ros. suauiter abluat. Et itidem fiat si medicie alie que suppo-
 nunt supcalefecerint aut excoctauerint collu matricis. Et postq; iductus
 ardorem sedauit redi ad prouocandu. Quartadecima est hoc supposito-
 rium. **R.** myrrhe calamenti an. 3. iiii. saune. 3. viij. rute sicce. 3. x. passula-
 rum mundataru. 3. xx. terant et incorporent cu sufficienti felle vaccino: et fiant
 pessaria. Quintadecima est istud pessariu. **R.** castorei myrrhe et muschi
 an. 3. s. terant et incorporent cu pauco vaccino felle et fiant pessaria simi-
 lia gladiibus. Decimasepta est oleu alacoen qd lane imbibitu matrici sup-
 ponitur vel in hanc proyct. Et est alacoen herba similia camomille: pu-
 to q; sit matricaria minor. Decimaseptima recipit succi papaueris ruffi
 seu rubei succi alnefri an. 3. i. misceant et coto imbibant qd supposito-
 tur. Et est alnefri rosa siluestris vt ait Jali. Sed in synonymis Aisc.
 scribitur: q; est sambucus siluestris. Decima octaua est galbanu impositu
 lane infuse in oleo sambacino et suppositum matrici.

Et de eis. **Cap. i.**

C In. viij. primo commendat emplastra que su-
 perposita matrici deforis prouocant menstrua
 sicut est istud. Recipe radices ellebori albi pulpe cologintide radicia ci-
 claminis castorei nigelle semis rute an. 3. ij. serapini oppoponaci an. au.
 i. incorporentur cum oleis laurino et de castoreo partibus equalibus et
 cera que sufficiant et fiat emplastrum tante q;titatis q; matricis totaz re-
 gionem tegat ab anterionibus. Secundo comendat vaporaciones matri-
 ci suppositas sicut est ista. **R.** calamenti saune pulegi enule campane ar-
 themeche abrotani rubei tinctoru an. 3. i. bulliantur in dulci aq fontis et
 fiet vulua aperta supra vaporem eius: vel per embotu recipiat matrx hu-
 us aque vaporem. Tercio comendat vaporaciones cu speciebus aroma-
 ticis que pprie dicunt suffumigationes de qbus illip. ap. v. ap. v. x. r. r.
 ait. **R.** muliebria. i. menstrua educit ex aromatibus calefactio. Et **R.** al. ibi
 calefactiones cu aromatibus oza venariu aperunt si clausa sunt: sangui-
 nem subtiliant grossum: et constipationem soluant. Fiat ergo talis suffumi-
 gatio. **R.** ligni aloes storacis calamite cinamomi casie lignee calami aro-
 matici granoru iuniperi an. 3. ij. conuascentur oia simul grosso mode:

q; eueniunt. **S**exta ibi. **Q**uq; oritur **S**eptima ibi. **Q**uq; aggregatur. **J**
 octaua ibi. **Q**uq; est causa. **P**rimo ponit causas clausonis matricis:
 fo curam: fa ibi. **C**uratio. **P**rimo ponit causas: fo remouet dubium:
 fa ibi. Et q; accidit. **D**icit primo qd aliqui matricis est clausa ppter
 carnem additam vel propter ortu matricis vel ppter vlcera: q; facta est
 solidatio: aliqui est clausura a principio generationis. **R.** clausa. i. q; q;
 lacertosa. i. carnosa. Super os. i. super orificium. **L**uius. i. causa. **E**gredi-
 tur. i. nascitur. **P**annicu-
 laris: q; aliquis pannicu-
 lus est ibi qui est inter os
 vulue. i. est clausum mo-
 dorum. i. dicto. Super
 eo. i. super orificium. Et
 simile. i. vt carnis nascentia.
Migredo fit ex mor-
 tificatione sanguinis.

C Explicat tractatus tertius fen vige-
 simeprime tertij.

C Sequitur tractatus quartus eiusdem
 de nocumentis situs matricis et aposte-
 matibus eius et que similia sunt illis.

C De clausura vulue vel inficis. **Cap. i.**

Lausura est

super os matricis cu-
 ius egreditur aliquid
 qd phibet coitu ex re-
 addita lacertosa: aut

panniculari forti: aut est illic incarnatio
 ab vlcere: aut creatione: aut illud quod
 est inter os vulue: et os matricis est fm
 vnum et eundem horum modoru: aut est
 super os matricis eius quod prohibet
 impregnationem et exitum menstruu
 ex pannelo: aut incarnatione vlcis:
 aut quod est eis simile: aut meatus non
 inuentus in creatione: ita vt accidat vir-
 gini cum incipit menstruari vt non in-
 ueniant menstrua meatum propter ali-
 quam harum causarum: quare accidant
 ei dolores vehementes et egritudo ma-
 xima. Si vero non ingeniatur ei redit
 sanguis: et denigratur mulier et prefo-
 catur et moritur. **C** Et quandoq; ac-
 cidit vt clausa retineat per accidens
 conceptionem: quare moritur ipsa et fe-
 tus eius proculdubio si non regitur.

prunas appone. Quartu est serapinum qd phibet et in eadem dosi suf-
 fumigandu est. Quintu est cordumeni seu carui agreste: de cuius semine
 pro q;bet vice. 3. ij. incende. Quinto tinas laudat in aq; quaru sunt co-
 cte medicie subtiliatiue prouocantes menstrua sicut est tina ista. **R.** calame-
 ti rute pulegi saune abrotani arthemese matricarie an. 3. iij. bulliant
 in vna cacabunda dulcis aq fluminis q; tunc iponat: et in ea calida sedeat
 mulier satis longo tpe vel pluries intret: citra tñ tedium et estuationem.

C Explicat tractatus tertius fen vigesimeprime tertij.
C Sequitur tractatus quartus eiusdem de nocumentis situs matricis
 et apostematibus eius et que similia sunt illis.

C De clausura vulue vel matricis. **Cap. i.**

Lausura est. **Cap. i.**

C In hoc cap. primo agit
 de causis clausure matri-
 cis. Secundo de conceptione sup clausura eius et pericu-
 losib. Et quandoq; accidit vt. **J**

C In. i. parte refert sex causas clausure matricis. Prima
 est cum aliquod lacertosu corpus vel panniculare sup os matricis exten-
 sum egreditur prohibens coitus et menstruationes et cōceptiones. Secun-
 da est incarnatio super matricis os sive caro addita in vlcere curatione
 menstrua prohibens a matrice exire: spermaq; virile penetrare in ipsam.
 Tertia est incarnatio predictae similis a generatione seu prima plasmatio-
 ne et errore informatiue. Et loquitur in his tribus primis causis de ma-
 tricis ore non intrinseco: sed extrinseco qd vulua dicitur. Quarta est op-
 pilatio colli matricis. i. inter os matricis et vulue p aliqua ex causis nūc
 prenomatis. Quinta est cum super os matricis intrinsecus est aliquid
 prohibens menstruum exitum et impregnationem sicut panniculus vel
 caro que excreuit in vlcere curatione vel aliud simile sicut verruca. Sex-
 ta est dum a prima creatione de vulua in matricem non est inuētus mea-
 tus ex errore informatiue: et inde dum tempus menstruum accidit eue-
 nit virgini q; non inueniunt menstrua meatum per quem foras effluant
 propter causam aliquā ex modo narratis vias oppilantibus. Et ob hoc
 dolores vehementes accidunt et morbus maximus sicut apostema mem-
 bri nobilis vel febris continua de putrido sanguine et nisi huic puelle inge-
 niose prouideatur vel faciendo apertionem manu chirurgica vel sepe ea
 phlebotomando vel laxando huic ventres et exercitijs et sobria dieta san-
 guis qui ad matricem declinare debuit et per hanc effluere redibit in cor-
 pus: et illic compressus denigrabit virginem: et multiplicatus tandē sus-
 focabit: et ducet ad mortem.

C Et q; q; **Cap. i.** **C** In. ij. primo ait q; puella clausa in vjs matri-
 cis q; q; per accidens retinet cōceptionem. i. spm
 viri cum spermate proprio per que fit conceptio. Secundo dicit q; clau-
 sa concipiens indubie tandem moritur cum fetu suo nisi bene regatur et
 sibi prouideatur de remedio oportuno: sic q; caute fiat clausura apertio.
b b b b ij

¶ Et hoc quidem est. Declarat istam solutionem. scilicet ut clausa concipiat possibile. propter raritatem texture: aut per foramina. Pars eius: scilicet conceptionis. Sperma femine. scilicet menstrui: et est illud. scilicet necessitas creationis: in eo. scilicet spermate viri. Virtutem odoris. scilicet solum effectus: et non materialiter. Crudum. scilicet non factus a semine: videtur. scilicet philosophus. scilicet de aia libus. Odor. scilicet vapor: et spiritus. Nota quod pisces faciunt ova et nisi aspergantur semine masculi non fit generatio piscium: ita et quando oritur ovum et galina non est calcata a gallo tunc non est sufficiens pro generatione pullo: rum: si autem sit calcata a gallo potest fieri generatio.

Jacobus

Tertio dicitur: hoc quidem est. clausam concipere non est possibile nisi per alterum duorum modorum. Unus est ut illud obstaculum quod claudit sit rare texture: et respiciat per ipsum valeat pars virilis spermatis. Alter est ut plura sint in obstaculo foramina per que matrix sibi aliquid de virili spermate possit attrahere. Quarto autem quod quavis modum sit sperma quod aliquo istorum duorum modorum matrix sibi attrahit: potest tamen ex hoc modico spermate fieri conceptio: si vera fuerit pars huius dogmatis quod aristoteles philosophus visum est: et pars huius dogmatis quod verum visum est a alieno medico. Quinto dicitur super hoc quod sperma femine secundum philosophum est id quod est necessarium in creando membra fetus vel eorum materia. Sed salua principis reverentia philosophus aliter sensisse videtur. Scribit enim primo de generatione animalium c. xviij. Manifestum est ergo quod sperma femine non est convenienter generatio. Et rursus ait eodem c. Quod vero putant quidam homines quod femine convenienter generationi propter sperma quod eijciunt apud costum propter delectationem est falsum. Et rursus in fine capituli illius ait. Et manifestum est ex rationibus quas diximus quod femina non convenienter generationi propter sperma quod eijcit ab eis: sed propter sanguinem menstruum: scilicet capi. scilicet lib. ij. ait quod semine est menstruum. Sexto dicit quod secundum Galienum medicum illud est et manet intra matricem quod provocatur et effundit ad hanc de vitrosque spermate et vitru: quod est agens et materia simul procreandi fetus agens attamen est masculinum. Septimo dicit quod secundum Aristotelem sperma viri est ad hoc ut sumat ex eo materia fetus odorem spermatis: per quem genitium spiritus intelligit latorem virtutem tam immutativam quam informativam. Octavo dicit quod Aristoteles ad hoc monuit: quod videtur quod cum crudum ovum galline rose aspersum fuit seu quasi rotali quadam humiditate et odor spermatis viri: putra galli: pectus ab eo puerum est hoc ovum ad conceptionem factum inde pullus: sic parum spermatis viri per suos spiritus fetum formare sufficit ex idonea materia secundum Aristotelem.

¶ Ratio clausure.

¶ In hoc. c. hmo agit de cura clausure apparentis. Secundo de cura clausure profundae. Quod si clausura fuerit. Tercio de vitandis in hac incisione: ibi. Et opz vt. **¶ In. i. parte primo agit de cura cōi clausure.** Secundo de duplici cura clausure apparentis: ibi. Si ergo hec. Tercio de differentia inter siphac et carnem quibus fit clausura: ibi. Et differentia. Quarto de agendis post clausure apertionem: ibi. Deinde pone inter ambo. **¶ In. i. pti. ait quod cura clausure mificis cū ferro est. i. infusio chirurgici ferreo ad hanc idoneo: et non cū alio complete fieri potest maxie cura pfunde.** **¶ Si ergo est.** **¶ In. ij. dat duos modos cure clausure apparentis.** Primus est quod labia vulve disrumpantur et separentur a re quae vulva claudit secundum hunc modum. Ponantur pile sup duo labia vulve: sup sinistrum vna et sup dextrum vna: et mutantur chirurgici pollices panno vel tela et suis pollicibus fortiter comprimant pilas suppositas labijs vulve: ipsa taliter extendat eis gando labium dextrum a sinistro quod vtriusque labia disrumpantur ab eo quod clauderat vulvaz. Secundus modus est iunari phlebotomo seu lancola cuspidis obtuse: sed bene scindente in lateribus eius: et cum eo primo siphac illud inde quod claudit os vulve. Et si caro addita sub siphac fuerit hanc paulatim incide taliter quod de ipsa nihil remaneat. Sed caue ne scindas vel scindendo auferas aliquid de radicali puta de propria substantia vulvere: fiat hec carnis incisio cum calido. i. instrumento ferreo idoneo. **¶ Et differentia est.** **¶ In. ij. dicit quod siphac additus claudet os mificis sic a carne addita claudere ipsum differt quod siphac non sanguinat seu sanguine**

Et hoc quidem non est possibile nisi aliquo modo: aut ut sit illud quod opponitur ori matricis de clausura rare texture: aut sit habens foramina plura ita quod possibile sit matrixi attrahere de spermate aliquid: scilicet n. paruz sit tñ ex illo paruo fit conceptio si pars eius est veritas quod visum est philosopho: et pars eius quod visum est. S. medico. Illud namque quod necessarium est in creando membra est sperma femine secundum sermonem philosophi. Et est illud in eo quod provocatur ad matricem intra matricem secundum sermonem. S. Et est sperma viri ut sumat ex eo virtutem odoris secundum sententiam philosophi. Ait id. n. quod cum ovum galline crudum rose aspersum est et pcedit ex eo odor spermatis viri convertitur ovum in conceptione.

¶ De cura ipsius. Cap. ij.

¶ Ratio clausure

est cū ferro non cū alio. **¶ Si ergo hec clausura appens est tunc modus est ut disrumpant labia vulve a clausura ita ut ponat sup vnuquodque labium pila et mutantur pollices panno et tendantur labia donec disrumpantur ab eo quod est inter ea: aut iunari phlebotomo obtuso et inde siphac et incide carnem additam si est sub siphac paulatim: ita ut non remaneat d addita aliquid neque sumas de radicali aliquid: et illud fiat cum calido. **¶ Et differentia quidem inter siphac et carnem est quod siphac non sanguinat: scilicet****

¶ De cura clausure. Cap. ij.

¶ Ratio.

¶ Donit curam: primo hoc: scilicet ostendit modum quem debet tenere medicus in incidendo: scilicet sibi. Preparatur. **¶ Primo ponit curam cū ferro quod clausura non est in profundo: scilicet quod est in profundo: scilicet sibi. Quod si clausura.** **¶ Prima pars: si per hoc. i. paniculatus non sanguinat quod paniculus est membrum exanguis. Aqua mellis. scilicet ad abstergendum. Non solidat paniculus: quod non potest conglutinari.**

¶ Deinde pone inter ambo labia lana infusam in oleo et vino et dimittatur tribus diebus. Et administra supra ea aqua mellis si ea indigeo: et administra de sup vngueta nutrita cum cautela a solidatione et glutinatione et restrictione: et proprie si illud quod incisum est: est caro. Siphac vero paruz suscipit solidationem post scissuram. Quod si clausura fuerit profunda tunc modus est ut pueniat ad ipsas vncinas. Et si est siphac scindas scissione vna non cū illa equalitate. Nam fortasse cooperit vesicam: imo opz vt caueant alia sicut vesica. Et incidas si est caro paulatim: et adhecat incisioi lana infusa in vino stiprico. Deinde post illud sedeat in ags in quibus decoctae sunt medicine mollificative. Postea curetur cum vnguementis rectificanti bus vlcera linitis et iniectis: deinde cum consolidatiuis. Et cum appet sanitas opz vt assidue super eas coitus. **¶ Et opz vt caueantur apud hanc scissionem et incisionem due res. scilicet abbreviatio in incidendo et in findendo quantitatem additam. Illud. n. si est compositum est faciens possibilitatem conceptionis apud coitum quod accidit cū ea et difficilem faciens partum preparans fetum et pregnantem morti. Et caueat iterum ne pertranseat quantitate ad ditas et capiat de substantia matricis aliquid: quare apetur matrix et doleat et incurrat cures et spasmum et egritudine pniciosas. Cum ergo feceris hoc oportebit**

¶ Deinde pone. c. In. ij. pti. ait quod cura clausure mificis cū ferro est. i. infusio chirurgici ferreo ad hanc idoneo: et non cū alio complete fieri potest maxie cura pfunde.

De partibus

emittit quod ipsum findit de quo fit curandus: caro vero incisa prius cruentat. **¶ Deinde pone. c. In. ij. pti. ait quod cura clausure mificis cū ferro est. i. infusio chirurgici ferreo ad hanc idoneo: et non cū alio complete fieri potest maxie cura pfunde.** **¶ Si ergo hec clausura appens est tunc modus est ut disrumpant labia vulve a clausura ita ut ponat sup vnuquodque labium pila et mutantur pollices panno et tendantur labia donec disrumpantur ab eo quod est inter ea: aut iunari phlebotomo obtuso et inde siphac et incide carnem additam si est sub siphac paulatim: ita ut non remaneat d addita aliquid neque sumas de radicali aliquid: et illud fiat cum calido. **¶ Et differentia quidem inter siphac et carnem est quod siphac non sanguinat: scilicet****

Quod si.

¶ In. ij. parte principalis praeibet clausuram profundam vncino incidere suauiter ad eam peruen-

niente incisione. Secundo praeibet scissione unica clausuram incidere si fuerit siphac seu pannus exanguis. Sed non incidatur cum hac equalitate cum qua incidebatur clausura extrinseca. scilicet ex toto: sic quod nihil ex hac omni remaneat. Nam fortasse hoc siphac cooperit vesicam: quare timendum est si exquire abscindatur ne vesica vulneretur. Tertio dicit quod caueat oportet ne incidatur aliud quam siphac oppilans puta neque matrix: nec vesica proxima. Nam sunt harum vulnera multum dolorosa vixque sanabilia. Quarto praeibet si clausura fuerit caro seu carnea hanc paulatim incidi tali modestia quod non vulneretur substantia matricis. Quinto praeibet quod post incisionem fiat ut adhecat incisioni lana que infusa sit in vino stiprico: ut lana hec prohibeat clausuram reijungi que iam facta fuit. Sexto praeibet mulierem post hec in aquis sedere in quibus decoctae sunt medicine mollificantes: sicut cepe lili malue bismalue semine lini violarias quibus dolor mitigetur et spasmus prohibeatur. Septimo praeibet vlcera scissure curari ab vnguementis quibus rectificetur suauiter iniectis intra matricem: vel ibi illinitis sicut est vnguementum ex apij succo et farina hordei et melle comixtis: vel egyptiacum: vel apostolorum. Octavo praeibet post istorum vlcerum rectificationem seu mudificationem ipsa consolidari et cicatrizarum cum cortice thuris myrrha et sarcocolla. Nono praeibet frequentare coitum et assidue super hanc mulierem dum apparet sanitas scissuram et vlcerum ut ipse prohibeat clausure reditum.

Et oportet ut.

¶ In tertia premouet euitare duo vicia clausura scinditur. Primum est quod non sit abbreviatio seu diminutio in findendo et incidendo quantitatem additam: id est de clausura quantum est expediens. Nam si iste defectus compositus fuerit sine commissis faciet quod possit concipere mulier in coitu cum viro transiente spermate virili in matricem per foramen factum. Sed multum difficilem efficiet partum: et disponet ad mortem pregnantem et fetum: quia non poterit per paruum foramen fetus exire iam magnificatus. Secundum est quod non sit in scissura excessus: sic quod pertranseat quantitatem additam clausure matricis: et scindat aliquid de corpore matricis. Et ista de causa matrix apostemetur: et fortiter doleat: et incurrat cures: id est tetanum et spasmum dum pungitur aliquis nervorum matricis et morbos alios perniciosos ut syncopim et mortem pro dolore nimio. Et post has cautelas dat tria precepta super cura vlcerum a scissura procedendum. Primum est quod mulier a frigore abstinere: id est sibi caueat ne frigidus aer matricem eius intret et vlcera tangat. Nam vlceribus quod frigidum mordat dolorum sine sanie facit nigros rigores febres spasmos et tetanos: ut ait Hippocrates aphorismorum quinta apho. xviij. Secundum est

ta acilio: medicinam frigidam: q: matrix est membrum neruosum.
 De modo in administrando hanc scissionem. *Lap. iij.*
Repāretur ꝛc. Ponit moduz incisionis ꝛ si-
 cum mulieris: ꝛ p: intra matri-
 cem. i. cum vult scindere pāticulum vel carnes in collo matri-
 cis. Cum radys. i. ferris si supfluit. de pāticulo: in ea. i. scissura quaz se-
 xisti. Fontis. i. mulier. Sū-
 ma. i. q: titas. Et melius
 sez infim. incidet: aliter
 ꝛ melius est id sup quo
 ponuntur vnguenta.
 De suspensione matri-
 cis. *Lap. iij.*
 vt abstineas eam a frigore: ꝛ vt non ap-
 propinques medicinam frigidam actu
 omnino: imo oportet vt sint omnes di-
 stillationes ꝛ iniectiones et supposito.

Quando
q3 accidit zc.
C Determinat

Jacobus

duz est nil qd mfici appli
ctur oino qd fit actuali
ter frigidū. Max oino pu
dēdo vesice & matrici ca
lidum qdem amicit & de
terminans: frigidū vero
aduersus & occidēs: aph.
v. apho. xxiij. Tertius est
qd cūcta que in matrice
distillant & iniiciuntur &
supponunt in casu pſen
ti esse debēt expoliata fri
gore actuali.

De modo administrā
di hanc incisionē. La. liij.

Repa

retur &c. ¶ In hoc cap. pmo agit de preparatiōe mulieris ad hanc incisionē. Scdo d' adiutorio speculi: ibi. Et quādoq; indi get. ¶ Tertio de agendis qñ supflue siphac est extensum: ibi. Qd si superfluis. ¶ Quarto de dimissione instrumētū quo incidit in matrice p noctē & cōmensuratione scissurē iuxta tēnores virtutis ibi. Et qñq; tibi est ne cessariū. ¶ Quinto de agendis post scissurā: ibi. Et cum soluitur. ¶ ¶ In. i. pre dat tria pcepta. Primum est q mulier sup sedēz sedeat apte in luminoso loco preparatam retro parūz appo ditata. Secundū est q ipsa cū equata fuerit & recte sedēs faciat crura eius adherere corpis & ipsius ventri iungantur coxe eius: & manus ligent sub curuatura suorū poplitum seu genuum ipsius: & fortiter ligetur fm hanc formam sicut ligant aliqui pueros incidendo pro lapide vesice. Tertium est q taliter muliere aptata chirurgicus incidat siphac & carnē que claudunt matricem caute & suauiter & indolozosius quo fieri poterit.

Et quandoq; ꝛc. ¶ In. ij. primo ait q; quadoq; incisio
indiget speculo maxie in p̄funda clau
sura matricis: vt per ipsuz videat intra matricē q̄tum ⁊ quale est incisō
duz. Secūdo dicit q; aduenit aliqd clausurę p̄funde de acumine ferrī qđ
spla tangit ⁊ simul extendit radijs ⁊ vncinis: primo cū manu vna: secun
do per ambas: qđ non est ercufatio quin ambe concurrant. Et sic extēso
clausurę talis ⁊ ita modesta q; neg; matricē nec collum vehē nec siphac
sp̄itus seu vehē corpus fortier comprimat tanta compressione vel com
prehensione q; aliquod istoz sensibiliter ledat. Tercio dicit q; speculū vil
ue suppositum facit chirurgicum videre qualiter efficiat artificiose clau
sura scissuram. Quarto dicit q; etiam speculuz dabit tibi cognitionē car
nis: aut alterius rei que associat siphac subtile quo clauditur matricē. Et
illa de membris cognoscere faciet que preterit hoc siphac vt vesicam: ⁊
collum eius: quozum incisionem curare debes.

Quod si ꝛc. Cñ. ij. qñqz chirurgico precipit. Primum est qd si ipse superegresserit in clausure extensione facta per vncinos qd statim relaxet hanc extensionem quousqz redierit de supflua extensione ad moderatam. Secundum est qd cum sic ipsa redierit tunc siphac clausure suauius subleuet: eum facilitate. Tertium qd postqz subleuatum fuerit oblique ipsum scindat: ne tangat vesicam si recte incidierit. Quartum est qd chirurgicus a principio dum scindit clausuram attēdat si paucus egredit sanguis: si ita fuerit scindēdo penetret: & perseueret in opere suo sine hoc qd timeat de malo successu. Quintum est qd si fluxus sanguinis eruberet in hora scissure: tunc paulatim fiat: ne syncope accidat: nūqz anhelitus ab eione sanguinis & suis plurima & festina.

Et quandoq3 ꝛc. In quarta primo ait q3 qñq3 opus ē
tatur alcalib instrumentum ferreuz quo fit incisio. Et mane attendatur

vt abstineas eam a frigore: et vt non ap-
propinques medicinam frigidam actu
omnino: imo oportet vt sint omnes di-
stillationes et iniectiones et supposito-
ria expoliata frigore.

T De modo administrandi hanc inci-
sionem. Capitulum. iij.

Reparetur mulie

ri sedes coraz lumine super quā
sedeat cū pauco sustentaculo ad poste-
riora. Cū ergo equatur crura sua adhe-
rere faciat coris suis ⁊ adiūgat illud vē-
tri suo: ⁊ liget manus suas sub curuatu-
ra poplitum suorum: ⁊ ligetur sū hanc
formam fortiter: deinde medicus admi-
nistret scissiones siphac ⁊ incisionem car-
nis. ¶ Et qñq; indiget medicus vt ad-
ministret speculuz ⁊ proprie in eo quod
est intra matricem. Cum ergo extendit
cum radijs ⁊ vncinis extensione cū qua
non comprimuntur matrix ⁊ collum ve-
sice ⁊ siphac eius comprehensione nocē-
te his membris in primis cū manu ⁊ se-
cundo cum eo cuius non excusatur pro-
cessio cū vtriusq; manibus a duenit ei de
acumine ferri. Et speculum quidem fa-
cit te videre illud quod arte efficias in-
de: ⁊ facit te cognoscere illud qđ affo-
ciatur siphac subtili. Et de mēbris que
pretereunt hoc membrum: scilicet ex ve-
sica ⁊ alijs. ¶ Quod si supfluis dimit-
te illud quod extrēdisti vt redeat quod
vehementius est in eo quod necessarius
est: deinde subleua siphac clausure cum
subtilitate: deinde scinde ipsuz sū obli-
quitatem vt non consequatur vesicam:
deinde considera in principio cum scin-

de remotione matricis a loco suo: primo hoc: Fo de exitu matricis: tertio
de declinatione eius ad latus: fa ibi. Matrix augmentatur. Iertia ibi
Matrix. Dicit primo q aliquando propter clausurā ipsa matrix stat
elevata &c. Illud: scilicet de elevatione matricis q: sursum trahitur: pro-
pter clausuram su. unde sentitur suspenso.

De augmento matricis & exitu eius & conuersione eius. Cap. v.

dia. Et si egreditur sanguis paucus tunc
penetra in operationem tuam sine timo
re. Et si multiplicatur cursus sanguinis
tunc hinc paulatim vt non accidant syn
copis: et paruitas anhelitus. ¶ Et qui
doq; tibi est necessarium vt dimittas in
strumentum incidens quod nominatur
alcalib in ea vsq; in mane inuolutum in
lana ligata in panno. Et cum fuerit ma
ne consideretur in virtute eius: et si fue
rit fortis curetur integra curatione. Et
si non dimittatur vsq; ad diem tertius et
remoueat tunc instrumentum. Et con
sidera dispositionem scissure cum digi
tis ponendo sub loco eius vt significetur
tibi summa quam necesse est te incidere
post. ¶ Et cum soluitur mulier eo quo
curatur: oportet tunc vt sedeat in aqua
in qua decocta sunt lenitiua cum est cali
da et proprie cum appareat apostema. Et
melius est vt administrantur super eam
vnguenta in calib prohibentia consolida
tionem. Et melius est illud quod est co
cauum habens foramen vt egrediantur
in eo supfluitates et ventositates. Et qñ
incisio accipit carnes naturalem tunc for
tasse accidit cursus yrine qui non curat.

De suspensione matricis. Cap. iiii.

¶ Quandoq3 acci/

dit illud propter clausuram: et
quandog; accidit propter aſata calida
et dura. Et cura eorum eſt cura eius.

De augmento matricis ⁊ exitu eius
⁊ conuersione ipsius. Cap. v.

Atrix augmenta
tur aut ex cā primitiua: scilicet

tur. Tertio dicitur et melius calib est id quod interius concavum existit: et habet foramen ut per ipsum creant superfuitates ventose et a quoque vel humores: et intransmittuntur modo dicta vnguenta. Quarto dicitur dum fissura clausure aliquid de carne naturali accipit forte inde superueniet inuoluntarius vine cursus: qui nuncq̃ sanabitur: maxime si incidit musculi claudens vesicam.

¶ Quandoq; accidit ꝛc. ¶ In hacca. primo dat causas suspensio-
nis matricis. Secundo curam eius: ubi ¶ Procura eorum.

In prima parte primo ait q̄ clauſura matricis eſt interdū cauſa ſuſpenſionis eius. Attende q̄ matrix ſuſpenſa dicitur quando collecta ſtat in altiori loco q̄ eſſe deberet. Et eius ſuſpenſio differt ab ipſius ſuffocatione. Nam ſuffocatio motus matricis eſt ad ſuperiorem cum malignis accidentibus ſyncopi ſimilibus: epilentie. Suſpenſio vero non dicit motū: ſed ſtationem eius in loco altiori. Cum igitur matrix clauſuram patitur hec non finit eam deorſum tendere tempore coitus ⁊ hora qua menſtrua deberent eſſuere. Secundo dicit q̄ quandoq̄ accidit ſuſpenſio matricis per apoſtemata calida phlegmonica vel dura ſclerotica vel cācerofa: vñ ſupremis partibus matricis inſeant ⁊ ſurſum contrahunt.

Et cura eorum ꝛc. C In secunda dicitur quod suspensa ma-
trix causa clausure eius curat clau-
sure curatione capituli ante hoc satis declarata. Et confimiliter suspen-
sio que fit ab apostemate calido vel duro cum cura enarrat huius aposte-
matis que postea dicitur tractatu presenti.

De augmento matricis et exitu eius et conuerfione ipsius. Cap.v.

Matrix augmentatur &c. In hoc capitulo primo agit de causis primitiuis precipitationis matricis. Secundo de causis interioribus. Tercio de modis precipitationis. Et quandoque egreditur tota.

In prima parte dat septem causas primitivas motus precipitationis: quam hic vocat augmentum: quia quando matrix relaxata versus os vulve descendit augeri videtur saltem in longitudine. Prima est causa

Attrix.

C Determinat
d' exitu marit.

cis: primo ponit causas:
secundo signa: tertio cu-
ram: secunda ibi | Acci-
dit mulieri | 3^a ibi | nō
speratur. | Augmētāf. i.
quodāmodo ad exēdūz

de partibus

mulieris virtus: que si
fortis fuerit curetur clau
sura cura perfecta per in
cisionem que sufficiens
fit: et si non sit fortis vir
tus mulieris dimittatur
triduo dictum instrumē
tum saccere in matricem:
deinde extrahatur. Se
cundo precipit ante inci
sionē ponere digitos sub
loco clausure: et confide
rare per hoc incisurę di
spositionem vt sibi indi
cetur summa seu quanti
tas que post incidenda ē.

Et cum solui

tur mulier etc. ¶ In qu
ta primo ait q̄ quando
mulier a chirurgicali ma
nu liberata est ⁊ absoluta
puenit vt fideat in aq̄ ca
lida decoctiois lenitimo
rum pro mitigatioe do
lorum maxime dum per
hos apostema timetur:
vel iam actu appareat si
cui in hac decoctioe. Re
cipe seminis lini viola
rie maluaruꝝ senetionis
bismalue ana. ℞. ij. ce
pas liq̄ sex bulliantur in
vulci aqua in qua actu
calida sedeat mulier. Se
cundo dicit q̄ magis co
uenit vt administrantur
in instrumēto nominato
calib̄ quo fit incisio mol
litina vnguenta quibus
sedentur dolores: ⁊ con
solidari labia prohibe

terius concavum existit: &
tates ventosæ et aquosæ vel
enta. Quarto dicitur quod dum
cipit forte inde superueniet
tur: maxime si incidit mu-

ulum. iij.
7c. In hocca. primo
 dat causas suspē-
 sibil. Et cura eorum. |

cis est interdū causa suspē
 ur quando collecta stat in
 ssert ab ipsius suffocatio-
 riora cum malignis accē-
 nso vero non dicit motū
 matrix clausuram patitur
 itus et hora qua menstrua
 accidunt suspensio matricis
 sclyrotica vel cācerosa: vū
 contrahunt.

inda dicit q̄ suspensa ma-
clausure eius curat clau-
ta. Et confirmiliter suspen-
ura enratur huius aposte-

erfione ipsius. Cap.v.

ur ꝛc. In hoc capi-
tulo pmo agit
matricie. Secundo de cau-
sā pꝛus. Tercio de mo-
ur tota. ||

as motus precipitationis:
matrix relaxata versus os
sterni. Prima est casus

bbb ij

extra. Ita qd est extensio et non vera augmentatio. Conuertit. i. versatur. Radix. i. fundus.

Lcidit et.

De accidentialibus illius et signis. Cap. vi. Donit signa: et dicit qd accidit dolor in dorso et. Expressio. i. in egestio. Sine causa. i. manifesta. Aut vuluam. i. collum matricis: conuersio. i. matricis: qd versatur. Jam exiit. i. descendit.

Jacobus

grauis ipetuose matricis exortio vsus inferiora. Secda est vehemens cursu vel saltu filr opans. Tertia est multu alia vo ciferatio facta a muliere cuius matris pcpitat: p quas vehementer motu diafragmatis dorsus co primant mēbra nutriti. uasta q inde fit aliquā do hernia vel casus ma triciis. Quarta est sternu ratio multuz ipetiosa q fit cōmouet vehemētī im petu membra aialia vita lia fil et nalla versus infe riora. Quinta est strepi tus qlis fit i altis et rotū dis choreis i mulieribus quaruz dislocant de leul matricis sicut paritius plu rimis accidit. Sexta est horribilis vociferatio vt sonus terribilis sicut ro nitru quē mulier audi ens ita pterretur: vt inde vocisum matris eius pcp itet: sicut nuper accidit cuidam domicelle prope paritius que tonitru ter rita pcpitationē passa est. et aborsum. Septima est pcpitio fortis molli ficans seu palpitans liga menta matricis: qre nō tenent hanc fixā in loco suo: sed eam pmitunt in ferius prolabi.

Aut propter et.

In se cunda dat sex cās pcp itationis matricis intrin secas. Prima est diffici lis et laboriosus prius in quo clamoribus et pcp itationibus plurimis foribus matris et fetus deorsuz ipellunt. Secda est par tus multu grauius magnitudine fetus et pondere ipsius ac superflua tum fecum retentari quibus depimitur matris inferius. Tertia est la bor ruidis indiscretus et impetuofus: quē matrici pcpitat indiscreta obste trix in extractione secundine et fetus. Quarta est subitaneus exitus fetus in quo matris seipsaz iprouise depimit relaxata plurimis humiditatibz. Quinta est humiditates plures imbibire ligamēto matricis qbus rela xatur et tendit deorsum sua grauitate. Sexta est putrefactio ligamento rum matricis quibus sunt impotes ad sustentandum eam.

Et qnqz et.

In. iij. tres tāgit pcpitationis mīcio mōs. Pri mus est qn exiit a corpe tota: sicut nup accidit vni paupcule cui post ptuz fuerat secundina retenta: et obstetrix stolidā credēs hanc extrahere fil eius totā matricē extraxit et statim mortua est. Secdo est qn matris puerit: sic q ipsius ps suprema descendit vsq in colluz eius: et cognouit aliqz qbus ipsa intantū descendat q digito ipulso palpari pote rat. Tertius est qn ruptis ligamētis radix eius eradicat et descendens de ferit suū propriū locū.

Lcidit et.

In hoc ca. primo agit de signis et acci dētibz pcpitationis. Secdo de modis noscēdi si radix matricis conuersa est aut non: ibi. Et cū non sentit. J C In. i. pre tangit signa. vij. et accidētia pcpitationis. Primū est dolor magnus in pectine et charin et et in dorso qbus matris alligata est: et ideo p dolent sibi dislocata. Et est charin locus in directo renū poste rius in dorso. Secdm est febres quas interdū cōmouent vehemētes dolo res vel in spīritibus vel i humoribus maxie si mulier sit cachomica. Ter tium est interdū expressio in ano quasi tenasmonica: et in vīnādo difficul tas aliqua. Nā pcpitata matris cōprimīt meatus secio et vīne. Quar tus est spasmus pp vehemētes dolores et extēiones neruoz matricis et et tremores a causis similibus. Quintū est timor sine cā vt in melācholicis pp cōpati mediū cerebri dolenti matrici et recipe ab hac corruptas fulgi nes. Sextū est q sentit in pectine mulier rē quasi rotūdāz ex corpe matri cis qd illic descendit. Septimū est q mulier apud vuluā sentit rem lenē descendere maxime dum matris cōplete puerit. Nāz tunc egredit de lo co proprio: sitq manifestum id quod prius erat intrinsecum occultum.

Et euz et.

In. ij. pmo ait q qn foramen colli matricis rotun dus tactu nō sentit mulier ex h cognoscit q radix ma triciis iā plene pueria ē et foras egredit opplās foramē. Secdo dīc q si ta ctu digiti mulier inuenit foramē aptū matricis pcpitate tunc exiit ma tris recta sicut ipsa est et non cōuertit: et tūc nō cadit nisi clausura eius seu ps inferior. Et hoc scire debemus vt modūz medendi melius noscamus.

ex casu: aut cursu vehementi: aut vocife ratione qua ipsa vociferata est: aut ster nutatione maxima: aut strepitu: aut vo ciferatione quaz ipsa audiuit: quare ter refacta est: aut percussione mollificante ligamenta matricis. C Aut ppter cām partus difficilis: aut partus grauius: aut labore obstetricis in extrahendo fe tum et secundinaz: aut exitus fetus subi to: aut propter humiditates mollifican tes: aut propter putrefactiones accidē tes ligamentis. C Et quandoqz egre ditur tota: et quandoqz conuertit: et quā doqz eradicatur radix eius.

De accidētibz et signis illius. C. vi.

Lcidit mulieri in

de dolor in pectine magnus et in chatin et dorso: et quandoqz sunt cum hoc febres. Et accidunt ei multotiens expressio et difficultas propterea: quia matris comprimit meatus secis et vīne. Et accidunt spasmus et tremor: et timor sine causa: et sentit rem rotundam in pe ctine: et sentit apud vuluam rem descen dentem lenis tactus: et proprie euz com pletur conuersio. Egreditur enim et qd intrinsecum est: est manifestum. C Et cum non sentit foramen eius rotundum scitur q radix eius iāz conuertit et egre ditur. Si autem inuenis foramen et iam exiit sicut est non conuersa: tunc non ca dit nisi clausura: scias ergo illud.

De cura. Capitulum. vij.

De cura. Capitulum. vij.

On speratur et.

Donit curam: primo ante xxx. dies: post. fa. ibi. Cū qd dīc. J Prima p. Et adunet. i. cōstringat. Suminis. i. circa vmbilicum. Appropinquare. i. odorati.

C Lūqz dies et. J Donit curam post tres dies: et patet.

On speratur cu

ratio nisi eius qui recēs est in ado lescētia. C Et incipe in pms a solutio ne nature euz clysteribus: et prouoca vri nam cum diureticis. C Et cum exple tum fuerit illud resupinet mulier et ape riat quod est inter crura sua. Et assume lanam ex velleribus lenibus et fac eā ad herere matrici: deinde accipe lanaz aliā et infunde eam in succo accatīe: aut vīno in quo dissolutus sit aliqd stipticū et po ne super os matricis et reduc cū facilita te ad anriora ita vt redeat lana tota ad anteriora: deinde accipe lanam aliam et infunde eam aceto: et pone eam sup vul uam. Et precipe mulieri vt iaceat super latus suum: et adunet crura sua: et seruet lanam vt est preparata in ea ne cadat. C Et pone ventosam super radicez su minis eius et super dorsuz ipsius. Et fac eā odorare odores bonos valde vt ascē dat matris causa eorū ad superiora. Et caue ne appropinquare ei facias aliquid fetiduz: quare fugiat matris ad inferio ra. C Lūqz dies tertia affuerit permu ta lanam eius: et pone eaz lanam infusaz in vīno in quo decocta sint myrtus: et ro sa et accatia et corticeo granatorū et alia ab istis tepido. Et embroca ex illo sup sumē eius et ipsius pectinem. Et admi nistra sup eaz linimenta facta ex sanich: et ex herba que nascit super lapides euz sunt in aqua et faciunt lubricare pedem.

fiat clystere. Secdo puocare vrinā cū diureticis: ne vesica repleta matricem cōpmat vsus inferiora pna descendere: vt bibat mulier purētā cicez cū radicibz petro. et feniculi vel aquā bardane vel piloselle vel gallitrici.

Et cum et.

In. iij. dat pcepta. v. Primū est q mulier resup na iaceat eleuatis clunibus: et id qd est iter sua cru ra apiat. i. suas coras elongando. s. alterā ab altera post solutionē vētris et puocationē vīne. Secdm est q lana de velleribus ouis lenibus accipia tur et vulue ipellat: et fiat vt ipsa matrici adherat: et hanc sursum ipellat. Tertiu est q alia lana accipiat et infundat in accatīe succo vel vīno gros so pōtico in quo aliqd stipticū dissolutū fuerit: vt sanguis draco. terra si gillata vel bolus armenus: et ponat lana hec sup os matricis vt ipz pbi beat iterū descendere. Et matricē reduc simul cū lana vsus anteriora euz facilitate puta leni ipulsi ita vt tota lana redeat anteriora. Quartū est q iterū lana alia accipiat: et infusa aceto vulue supponat ad stringēdū locū et phibendū descensum. Quintū est q hīs factis mulier iaceat sup alterā laterū suorū iungens et adunans suas coras insit vt lana seruet in matri ce posita vel in collo et vulua sicut preparata est: et non cadat extra.

Et pone et.

In. iij. pcpit tria. Primū est ventosas sine sca rificatione cū igne apponere sup suminis radicez i. vmbilicē: et sup dorsum in directo vmbilicē: vt vehemētī hāz attractio ne matris retrahat sursum in locū suū. Secdm est frequēter olfacere odo res suauos valde bonos sicut pomum ambre cinamomū lignū aloes vel gariofilos quos matris diligit et seipsam versus hos eleuare solet et dele ctari in hīs: sed ipi inferius in pcpitatione non sunt supponēdi: ne ma tricem amplius descendere faciant. Tertium est cauere ne fetida ad eius nares perueniant: qz sicut matris ad bonos odores olfactos se eleuat sic ab odoribus malis odoratis se depimit et fugit.

Lūqz et.

In. v. pūbet i die. iij. pmutare lanā: loco cui alia la na accipiat: et infundat in vīno tepido i quo coctē fue rint medicine sequētes. Jc. myrti rosaz accatīe corticū granatorū sumach balauistic nucū et pmi matricis añ. 3. ij. pquassent et bulliant i lib. iij. gillvi ni pōtici donec psumat vīni medietas. Et ex dicta lana infusa i b vīno su me embrocel. i. vmbilicē et ipi pectē: vel fomētes ppe loquādo: vt matris auxilio dictis in ppiū redacta locū firmet i eo p ista stiptica. Secdo tāgit linimēta tria mīci apponēda post qd iā reducta ē. Priū fit ex sanich. i. ex hordeo nō cōplete maturo: deinde siccat vel pap vīlulato postea fortiter in aq ferrata ex ardētī calibe trito. Secd ex herba fit q sup lapides in aq exntes nascit et crescit: et pedes q hac calcāt lubricare facit et ē epatica ol cta alr ppetra et gallice cōpierre. Ista herba terit: et de ipi succo matris illinit: vel succus et herba sibi supponunt: et proprie vj tunc cataplasma.

Tertium

Portet,

Jacobus

¶ Et op3 7c.
C In. vij. subter abstinere a falsis et quorū pūctura quāq; cānt expōsiones in iterūq; mīrice aut vīcīar: per q̄s cōmouet descēssu mīricis. Scdō p̄cipit ab his abstinere q̄ sternutatioib; et tussib; cōmouēt. Mā frequētē matric ab his violentis motib; descēdit: et p̄cipitat in dispoſitio ad hoc. Tertiō p̄cipit postq; matric eius ad p̄-

matricis suo trabes pot
tuo seu coadunatio alter
uerificans in humiditat
mo que insunt pte egre
ne repletio pprie sangui
vi declinet ad latus repl
inactes vni laterum m
grauitate. Tandem nota
clinatio. s. cum reddat it
strua effluere et humidit

Porte
frictione ⁊ co
humiditatib

CIn. i. pre iubet phlōm
egra vel obstetrix replet
nas inibitensas & replet

Et fillic zc.
ministrare. Primo in cl
rie senetiōis semis lūm a

De declinatione matricis. Ca.viii.

Matrici quandoq3
 m accidit vt declinet ad vna dua
 rum ptium matricia: ⁊ remoueat os ma
 tricia ab oppositione per qua mittit ad
 ipsam spma. ¶ Et qñq3 est cā in ea du
 ricie vnius duarū ptiu: aut inspissatio
 ⁊ strictione: quare diuersificant duo late
 ra in humiditate ⁊ mollificatione ⁊ siccitate
 ⁊ spasmu. Et qñq3 est causa i eo re
 pletio in vna venarū duarū ptiu: pprie.
 Et qñq3 est cā in eo humores grossi vis
 cosi in vna duarū ptiu: facientes illas:
 attrahitur. n. fa ad ipsam. Et multoties
 accidit ex ea pfocatio matricia. ¶ Et
 obstetrices qdē cognoscūt ptez declina
 tionis p tactu ⁊ cū digitis: ⁊ cognoscunt
 an sit a duricie: aut a repletionē cū facili
 tate ⁊ tensione venarū: ⁊ duricie earum
 ⁊ necessitatem eius ad euacuandum.

De cura. Capitulum. ix.
Portet ergo ut

mulier maneat tranquilla & geta aio & corpe
tium locum reducta fuerit.

Capitulum. viij.
¶ In hoc. e. pmo agit de declinatōe mīcis
Secdo, de causis eius: ibi. Et qñq. ¶ Tertio
de declinatōis z a q̄ cū sit: ibi. Et obstrictes. ¶
ait q̄ matrīs que v3 locari in medio vētris in
lateralē laterū dextrū vel sinistrū nō sine dolore,
anterior p̄ vena cū ibi posita est: neq̄ posse
icū q̄ sic matrīs remouet̄ per hāc declinatōe
3 vūla: sic q̄ nō rectū stat collū matrīs: per
di debet in matrīcē p̄cau3 vt sit prolifictum.

gn.ij. assignat. iij. eas declinationis miricis. Pr
est duricies sclitorica accens alteri duos lateru
e matricē versus se. Scda est inspissatio ⁊ est
ne duos lateruz matricis: pp quā hec latera of
t mollicie que pti sane insunt: ⁊ siccitate ⁊ spā
hēti qd se fanā. Tertia est venaz vel vniuz ve
nā maior in vno laterū matricis q̄ alio: quā fir
ius. Quarta est multi grossi ⁊ viscosi humores
ricis: ⁊ facientes illam declinare versus se sua
pic q̄ suffocationēz matricis sepe affert eius de
ortuosum intus q̄ matricis q̄ ipsa phibet mē
s in ea continēz.

37C. C^h.iij. p^omo ait q^d doct^re obsterices
tactu digitor^u n^oscit latus ad q^d ma-
trix est dolore p^op^oit^r & tumore quod^a. Sc^obo dⁱ-
ces v^otrū declinatio mⁱstra sit a duricie vel a re-
ple^one sanguinea venarū tūc est tactus
atq^{ue} t^use vene sentiunt^r in illo latere. T^{er}cio dⁱ-
cit enī tactu duriciem alterius lateris. Et co-
necessitas ad euacuandū matricem per hoc q^d
em.

¶ In hoc. c. pmo agit de cura declinatoris
mificis a repletioe sanguinea. Secdo a co
dunatione & duricie: ibi. Et si illis. Tercio ab
grossis & viscosis: ibi. Et si fuerit.

re soppenā pedis lateris oppositi declinationi si
nē magnā in declinationis latere senserit & ve
: & aliquis est ibi tumor & grossities.

In .ij. piubet si latus declinās p̄dictū fuerit
radunatus sine grossitudine lenitiua. .iij. modis
teribus sicut est istud. R. malue bisimalue viola
p̄cipie añ. M. f. radices lilij ficus pingues inc.

Lcidiñ ꝛc. Ceterminat hic de apatibus: pmo cali
dis: fo fridis: pa sibi. Apā Primo ponit
cās: fo signa: tertio curaz: pa sibi. Qñq; iij. abī. Necessaria.

phlebotometur sophena partis cui op-
posita est pars declinationis si sentitur re-
pletio. Et dicit obstetrix quod vene in illa
parte sunt tense et replete et illic est grossi-
tudo. ¶ Et si illic est strictio et coadu-
natio et non est illic grossitudo administra-
lenitiua ex clysteribus: et suppositorijs: et
unciōibus. Et administra balneū: et fac
ut cibus bonus fiat. ¶ Et si fuerit illic
humiditas cum eas et da in potu oleū
de kera: et administra et in supposito-
rijs. Et similiter inunge matricem eius:
et inijce in matricem eius oleū balsami et
razaki et similia: et tūc fortasse possibile
erit obstetrici ut intromittat digitos in
unctos cum ceroto: aut adipe galline: aut
anatis: et equet matricem et tendat ad
declinationem donec faciat cadere op-
positum os matricis vulue.

De apate calido in matrice. Cap. x.
Ecce dunt matrici

quandog apostemata calida. Et cā in eis est: aut primitiua sicut pcutio: aut casus: aut multitudo coitus: aut abortus: aut disruptio ex obstetrice cu recipit fetū. Et quādog est causa in eis retentio menstruorum ⁊ repletio ⁊ multitudo humiditatis: aut inflatio inspissata que non resoluitur: ⁊ quādog fiunt propter eleuationem spermatio.

cis que orta est ab humiditatibus grossis & v
tur iste humiditates vel potaturbich: vel osaci:
aut dulce duplicata: vel per benedicta: vel p h
ri possunt in forma clysteris: vel per os in for
mellis cum quarta pre eius aque arthemisie.
de herua: qd describit qnti prima trac. x. cap.
os vel. ij. auf. cum aqua de radicibus & est la
cum canula impulsus suauiter ano in podere
tum est matricis deforis inungere cu predicto
suauiter inijcere oleu de balsamo vel oleu ra
sicut yrinum vel nardinum oleu: de quouis.
sic. Secdo dicit q istis pactis forte obstrit p
saltem collo eius digitos inunctos ceroto si
ne pluri: vel adipe galline: vel adipe anatis:
bus suis: sic q neutrum eorum declinet a suo
re partem declinancem a ppro loco q os inti
dere faciat oppositum vultus: sic q virga viri
da hinc inde: recte in matricem suum sperma

Lcidunt ꝛc. C In hoc. c. i.
matru calido.

in quibus sunt: sibi. Et quibus sunt: J.
hec et horum quæstione ad sanctam vel duriciem ve
C. In. i. pte pmo ait qd calida a pata: sicut p h
matrice sunt: i. n. de se fit et a gulo: aut pauci
minant ad eam: quæ sit officia copiosus sangui
aliqua occasione retentus in ea quibus penetrat
stemat. Scdo dicit qd hec a pata quibus fieri a
fert. Prma est pculio supra ventrem vehemē
trici intulit copiosum sanguinem ad matricem
grauis sup ventrem filr opans. Tertia est coitu
multus sanguis ad matricem trahit. Quarta
quibus hunc non sequit sufficiens sanguinis p vultu
ruptio quibus quibus facit in matrice obstrictrix d
dolor vehemens copiosum sanguinem ad mat
sa. Tercio subiungit. v. casus interiores istorum cal
est reterito consuetorum menstruorum que quando
trici: et ipsum apostemat. Secunda est repl
in partibus ventris inferioris. Tertia est mu
mentalis in matrice abundans et supabundans
inspissata inter telas matricis que non resolu
hentes sibi sanguis. Quinta est eleuatio mu
titate: et loco eius quod est velut sanguis parti
inducere potens in superioribus matricis.

de partibus

fas ana. vij. numero: fiat decoctio pro vno clystere in qua dissolue mœduli casheistule mundate. 3. xij. catholicon. 3. i. oleoꝝ de lilio ⁊ sisamini añ. 3. i. fiat clystere sine sale. Secũdo in suppositoꝝ vs ꝑ cum cânula butyꝝ recens ano intromittatꝝ vel arungia porci vel dulcio oleum oliuarum. Tertio in vnguētis super regioneꝝ mictio: sicut est istud ꝑ. arungiaruz caponis ⁊ anferis olei de lilio añ. 3. i. medullarũ cerui ⁊ bovis añ. 3. 5. musciclaginuz lini ⁊ altee añ. 3. vi. misceantur: ⁊ fiat vnguentum. Quarto in balneis dulcis aque calide in qua ꝑbullierint illa remollit: uia que modo dicta sunt in decoctioe clysteris ꝑdicti. Secũdo precipit ꝑ patienti vtatur cibis bonis leuibus euchiſmi et facili digestionis generatibus mundis ⁊ grossum sanguinẽ non terrestrem melancholicum.

Et si fuerint

allic zē. J. C. In. ff. pmit-
tit pcepta. v. super cura-
tione declinatōis matr-
cosis. Quātm̄ est q̄ purgē
amuz vel p dulce simplex
rāpigras: z bec ministrā-
a dosis dissolute in aqua
cōm est dare in portu oleū
z cuius dosim dicit esse du-
tiū. Tertiū ē idē oleū
s. pro supposito. Quār-
to. Quintū est in matricē
hi. l. oe pino: yel aliud sile-
i. cum. ij. s. aque artheme-
ric matrici immittere vel
olice ex cera z oleo dulci si-
quare matricem in lateri-
tu naturalī: z taliter tēde-
scusq matricis directe ca-
directe introeat non plica-
effundat.

Lapitulu3. x.
imo agit de causis aposte
3 matricis. Scdo de locis

rrisio de cōparatione inter
 cācrū: [ibi] Et qđ de eis.]
 mon ⁊ herisipila qñq; in
 guinis: multe tñ vene ter-
 re in matricē effundit: q
 substātiā eius: ⁊ hāc apo-
 p̃mitiua: ⁊ hic tales. v. re
 que pp dolores quos ma-
 uere facit. Scđa est casua
 plurimū supfluus p quē
 morbus grauis dolorosus
 egressus. Quinta est vi-
 ni recipit fetū: vñde surgit
 cē attrahens veluti vento-
 loz: apothematiz. Prima
 q; penetrāt in corpus ma-
 lo dicta plectora maxime
 tūdo humiditatis nūtri-
 Quarta est inflatio vtrōz
 sed dolores inferit attra-
 hebis spermatīs in quan-
 dealbatus pblegmonez

In dubelari. I. presertim cum rumpitur apostema.

De cura apostematum calidorum. Ca. xij.

Ecessaria est etc.

Donit curam: primo hoc: fo remittit nos: fa ibi. Et opz. J primo qñ non est saniatu: fo qñ est saniatu: fa ibi. In dubela

ti. Iprimo ponit curam in principio: fo in augmēto: tertio: I. statū: quarto in declinatione: scda ibi. Deinde I. tertio ibi. Deinde I. quarta ibi. Et qñq. J primo p. eiones: fo p. die tam: fa ibi. Et opz. Jprimo p. 3. famose. I. signifi- cante: sup. dominiū san- guinis: et magis. Attra- hens. I. ad mensura. Sz. tu. d. nonne est etiā bona

et iuenit trāquillitatez cum est fluxus vē- tris et egressio vaine. Et signū collectio- nis cōplete ē q sedat febris et pulsatio: et mouet rigor. Et apostema qdem matricis et eius dubelati qñ sunt in ore matricis possibile est vt sanent: et si sunt pfunda non est possibile vt sanentur.

De cura ipsius. Cap. xij. Ecessaria est in eis

euacuatio sanguinis cum adiuuat signi- ficationes famose. Et phlebotomia qui- dem basilice l3 pferat ad illud est tñ in ipsa qd retinet mēstrua et trahit sangui- nem ad supiora. Et phlebotomia qdem sophene est vehemētoris cōmunitatis et magis attrahens sanguinē q illa. Et melius qdem est vt puocent mēstrua et magis iuuatiuū: et proprie ei in qua cau- sa est retentio mēstruoz. Et rectius q- dem est in principio vt phlebotometur basilica: quare prohibebit effusioē ma- terie. Deinde consequenter adhibeat phlebotomia sophene vt trahatur san- guis ad locumz succurratur ei quod fe- cit incurere phlebotomia ex nocumen- to basilice cōmunicāte ei. Et oportet vt fiat phlebotomia pedibus eius ad supe- riora eleuatis: et ipsa sit iacens et perue- niat ad humum in extrahendo sangui- nem. Et oportet vt prohibeatur ci-

Jacobus

putrescentis materie. Quartum est q mulier alleuat et inuenit tranqui- litatem p fluxū ventris et vinationū sue saniosuz fiat apa sue carēs sanie. Illaz tñ a vesica matricis non cōprimis: nec ab in- testinis. Quinuz qd est signū tam facte saniet et cōplete collectionis est se- datio vel diminitio fe- bris et pulsatiōis in hoc apate cessante feruore et ebullitione mē ipz. Et mouet rigor qñ rupto apate sanies spgiz supra mēb³ sēhilia et acumie suo mordet et stulat ea.

Et aposte

ma etc. J In. v. primo ait q apa matricis et ip- sius dubelati: puta sanio sum apa ipsius sunt sana- bilia si sunt in ore matri- cis: qñ tangi pñt et apta remedia sup hec applica- ri directe absqz medio. Secdo dicit q si pfunda sint in matricis pcauitate sanari non possunt vel vix sanantur beneficio medicīe: qñ remedia vix ad hec pertingunt et vl- cera que ab his matrici inferuntur semper sunt sordida. Nam matricis sentina est superfluitatum. Qd si ipsa laueris cito post redibunt ad hec superfluitates.

De cura ipsius. Capitulum. xij.

Ecessaria est etc.

In hoc. c. primo agit de cu- ra apostematis calidi non sa- niosi. Secundo de cura saniosi: ibi. In dubelari vero.

In. i. parte primo agit de cura non saniosi per phlōmā et puocationē mēstruoz. Secdo p. dicitur locum et vigiliā: ibi. Et opz. J Tertio p. vomitum et solutionē ventris et minoratiōē cibū: ibi. Et vomitus. J Quarto p. balneū et embrocationē: ibi. Et sedat. J Quinto p. emplastrum cum leni- tiuū et vnguentū: ibi. Et de eis quozum. J Sexto per maturantiā: ibi. Et ex. J Septimo per pura resolutionē: ibi. Et quando.

In. i. p. p. dicitur dat sex regulas sup phlōmā et vnam sup puocationē mē- struoz. Prima est q in cura vbius apatis necessaria est euacuatio san- guinis: et ad diuertendū sanguinē qui currit ad hoc apostema: et ad extra- hendū illū qui in fluxu. Secda est q l3 phlōmā que fit ex basilica pferat in cura vbius apatis in hoc q minuit abundantē sanguinē: dupl^r tamē obesse pñt: primo q retinet fluxū mēstruoz: fo qñ sanguinē de corā et ribijs retrahit ad supiora vbius apa. Tertia est q illa phlōmā que fit de so- phena est vehemētoris cōitatio. I. colligantia: sic q directius et abundan- tius extrahit sanguinē a matricis apate q phlōmā basilice. Sola vō re- gula de mēstruoz puocationē est q melius et iuuatius est puocare mē- strua p phlebotomiā sophene aut aliter precipue qñ cā apatis est retentio mēstruoz. Quarta est q rectius et securius est in pncipio apatis phlebo- tomare basilicā pcpue dectra: vt phibeat effusionem materie ad apoke- ma: que copiosius descendit a supioribus ad matricē. Quinta est q fiat post phlebotomiā basilicē phlebotomia de sophena. Primo vt sanguis apatis eradicez ab ipso vel saltem pars eius et attrahat ad sophenā aper- tam. Secdo vt occurrat illi nocumēto cōicanti ei. I. matrici vel apostema- ti quod phlebotomia basilicē intulit retinendo mēstrua. Sexta est q pa- tiens dum phlebotomat ex sophena lateris partis apostemose sit iacens pedibus sursum eleuatis vt sanguis exeat minus impetuose: et a membris que sunt supra matricē minus attrahat: et vt egre virtus minus debilitetur. Vteritamen ad summum: puta ppe synopim tandē pueniat sangui- nis extractio: sic. n. de crescent et desuerescet apostema et febris.

Et opz. etc. J In. ij. dat precepta. iij. Primo est q patiens hoc apostema tribus primis diebus a cibo abstineat: vel plurimuz cibis eius minoret: sic q ipsa vtatur tenui dēta: sicut hordeato vel aqua pīso: vel amigda- lato cum semine melonuz: vel succo grmatoz: vel pomis coctis vt natu- ra sit attētor circa dīgōnē et resolutionē materie apatis: vt audius mē- bra retineant ipsoz sanguinē: et non sināt ipm labi ad apostema. Vterum non est modus in hac regione cibi abstinentiā trāduo in iungere: nec egri-

phlōmā: basilice descendū qd non est ita bona: qñ ipsa trahit ad supiora et illa ad inferiora. Elleuat. I. situatio.

a Et opz. etc. J Donit curam per dietam. Ut vigilet. I. ne calor suffo- cetur in principio. Quod sedet. I. remoueat.

b Deinde etc. J Donit medicinas applicandas in augmento: et pater.

c Deinde etc. J Donit medicinas conuenientes in statu: et p. 3. Alas. I. trī bulus marinus.

d Et qñq. etc. J Do- nit curam in declinatio- ne: et ponit curā quando apostema est saniatu: pñ- mo quando nō rumpit: fo qñ rumpit: tertio po- nit curam accidentiū du- belati: fa ibi. Et cū rū-

bus: aut minoretur in diebus primis vs- qz ad dies tres. Et prohibeat aqua pe- nitus: et proprie in die primo. Et habi- tet in domo boni odoris: et precipiat vt vigilet quantū pñt. Et vomitus ve- hementis iuuamēti est ad illud. Et qñ- qz est tibi necessarium vt administres so- lutionē faciēns educens humores. Et oportet vt sit in medicinis eius quod se- det nauseam. Et minoretur cibus cū ne- cessitas est. Et sedeat in principio in aqua dulci mixta cum oleo rosato bo- no. Et embrocetur cum stipticis ex ags: deinde non fiat assiduatio super eā cuz stipticis vt nō induret apostema. Et de eis quozum administratio est conue- niens in hac hora est papauer dissolutū cum decoctione de quo fiat emplastruz cuz oleo onfancino: aut oleo rosato: aut oleo de pomis: deinde festina cum le- nitiuū: quare fac embrocā ex vino cuz oleo rosato tepido. Et suppone lanam insusaz in aquis in quibus decocta sunt ea que sunt sicut malua et semen lini et al- bafech et albamilia plurimum cum me- dicinis stipticis sicut est arnoglossa et blitis. Et similiter vnguentum factū ex ouis et melliloto decocto in decoctione dissoluto. Et quandoqz ponitur in eo oleum de croco. et oleum nardinum: de- inde fiat pmutatio ad maturatiōem.

de partibus

hoc facerent: neqz bene ferrent nec amici et assi- stentes illud pmitterent. Sed est q egre penitus phibeat potus aque pu- re die pmo pprie ne ma- teria apatis per hanc in- crudet et phibeat digerit et resolut. Sed non phi- benda est aqua hordea- cea que lauat et lenit et re- frigerat et apostematis et febris mām digerit coad- iuuat. Tertiu est q egra locū boni odoris aroma- tizatū odoribus frigi- dis suauē fragrantibus incessanter habiteat: odo- re rosaz violaz cāpho- re sandaloz omniū vt vl- uificentur per eos virtu- tes matricis pfortet: que pgaudet in his et precipi- tari phibeat grauedine apostematis. Quartum est q patiens quantū cō- mode poterit vigilet sine deiectione sue virtutis: ne retracti humores in- tus p somnū largius cō-

fluant ad locum apostematis: maxime in principio vel in augmento vuz materia est in fluxu et apostema in fieri.

Et vomitus etc. J In. iij. pcpit et. iij. Primo est vomitus qui ad pñt casum velpemeter pferit si suauiter fiat diuertēdo humores ad cōtrarium apatis: puocet ergo p digitū aut pennā incrassatā oleo et ori introrissaz et si opus fuerit prisana tepida cū modico aceti: vel olei bibat. Sed est q vter interdū soluitur educēdo humores qui apostema causant fouēt et augmentant vt cholera rubeam per castāstulaz puua et thamaris dos si sit erispila: vel melancholiā et cholera rubea si sit phlegmon: cu- ius pres subiles in cholera vertant et grosse in melancholiā catholice vel diastene: vel electuariū de succo rosaz cum puluere sene dissolutuz in sero caprino: aut vaccino. Tertiu est addere suis medicinis sedantia nau- sea: sicut thamarindos rosas coriā drum ne medicine opus p nauseā im- pediat. Quartu est minozare cibationē dum necessitas adest vt virtus se occupet in digestionē et resolutionē materie vel ipsius expulsionē.

Et sedeat etc. J In. iij. pcpit trā. Primo est q sedeat in apatis pñ- cipio patiens in dulci aqua tepida mixta cū oleo bono rosato. I. cōfecto ex oleo et rosis nō plene maturis vt inde dolores eius mitigent: et repugnat- tur parūper materie que ad matricē fluit. Secdm est q sepe locus apatis in eius pncipio cū stipticis aquis ab alto embroceat vt cum aqua burse pa- storis vel caudaruz rosarum vel quinqueneruie vel arnoglossae: vel plan- taginis vel membrum cōfortent: et ab apostemate materias repellant que adhuc in fluxu sunt. Tertium est q non diu super matricem stipticorum vsus assiduez: ne per hec apostema eius induretur et nunqz obediat ma- turatiōi vel resolutioni.

Et de eis etc. J In. v. prelaudat in morbi pncipio pro stiptico recupsi- uo hoc emplz supponenduz apati. R. papaueris. 3. iij. decoquat et dissol- uatur in suamet decoctione: deinde terat cuz. ij. 3. onfancini olei: vel olei rosati: vel olei de pomis: et emplastri moze tele supertesa super apostema tepida apponantur. Secdo precipit postqz facta fuerit leuis repulsio p- perare ad lenitiua vt facere embrocā super apostema ex vino et oleo ro- sato tepidis equaliter mixtis: pro mitigatione dolor acutoz. Tertio pre- cipit matrici supponere post hec lanā insusaz in hac decoctione pap. cale- facta. R. maluarum seminis lini albafech. i. tribuli ana. 3. ij. albanulis. i. bis malue plurimuz: vt. 3. iij. arnoglosse blitis: an. 3. i. decoquantur in vno cacabo dulcis aque fluminis et in horum decoctioe submergat spon- gta. Quarto precipit matrici supponere et supungere apostematū vnguē- tum quod recipit mellilori. 3. iij. decoquatur in aqua donec dissolu- tur et exprimat per staminum mundū et addantur expressioni eius ouo- rum vitella. v. et fiat vnguentū cui quandoqz additur olei de croco: et olei de spica an. quart. s. Quinto iubet post hec ad maturatiua statim se trās- ferre. Et hec sunt duplicia: quedam que ad saniem ducūt apostema: alia que parant ad expulsionē et resolutionē materiam ipsius absqz vlla sanie: et sunt vtiliora et securiora: qñ vix sanantur vlcera matricis ad que per- ducit ruptum apostema conuersum ad saniem.

note q. hanc in hanc vbius obliuatiū. I. a hanc hanc

stetur Sterilis ibi. Et qñ. **Postema** p3. In maturando. i. complendo maturationem. Ex ipsamet. i. absq; medicinarum infusione. fiat. i. sine foro. **Et** cu3 rüpi3. **Donit** curä qñ a3a rüpi3. p3. Subtili. i. leuiter. **Et** qñ. **Donit** curä röne accitü dubelati. p3. **Eine**. i. balnea. **Et** op3. **Remittit** nos ad alia capitula: et patet.

Jacobus

Et ex eis. **In**. vi. describit emplastrum duo que supposita isti apati: et p3. in statu eius maturat ipm. **Primu** est reapiens dactilos. rü. remodis nucleis decoquatur in dulci aqua donec dissolvantur cum sanich. i. hordei farina vel hordeo mudo ponderis. r. 3. et addant eis rosacei olei: et cipiunt qd de alcanna vi q. 3. et fiat emplm sup telam extensam qd apati calidum apponatur. **Secu** p3. hyssopi humide adipsas anseris: et adipsas vacce an. 3. i. medulle cerui: et similitu vel bouis et vituli an. 3. vi. misceant: et fiat emplm sup telam extensam supponendū apati.

Et qñ declinat. **In**. vii. pmo ait qñ quando a3a et in declinatione debent adhiberi pure resolutiva sine vllis stiptions: qñ m3a facta est obediens per maturationes resolutionis: nec amplius noua p3uit ad a3a. **Secu** dicit qñ resolutiva que tñc competunt sunt aqua similitu. i. mentastri et saniculus. i. matorana et folia lauri vel ipsi bacce et polipodii: et istis similia sicut sunt anetuz paritaria maratru3 origanum et camomilla de quibus fieri possunt decoctiones ad embrocanduz vnguenta et emplm. **Ter** tio precipit infirmam cibare et p3ortare ipsam et viuificare virtutes ipsius que magnis doloribus et abstinentijs et febre fuerunt predebilitate per cibos electos faciles digerit: sicut aqua pulli galline aut caponis vel perdici vel fasanuli: et per horum carnes et colaticia.

In dubelati. r.

In. ii. pte principali istius totius capituli primo agit de cura huius apostematis dum saniosum fit. **Secu**do dum rumpitur: ibi. **Et** cum corrupit. **Tertio** quando assunt mala accidentia: ibi. **Et** qñ magnificantur. **In**. i. pte. **Capitulum** dat. iij. regulas. **Prima** est qñ dñ transit in sanie calidum a3a matricis: et fit dubelati intendere o3 in eius cõpleta maturatione: vt qñ a3a hoc vnguentu vngat. **Re**. radice altee et lilij folio3 malue flo3 meliloti seminis lini an. 3. s. arugie porci lib. 5. misceant: et fiat vnguentum. **Secu**da est qñ si ppe matricis o3 dubelati fuerit: et est possibilis ipsius sectio huc cum ferro apto post maturatione fiat eo modo qui in cura clausure matricis dictus est. **Ca**. iij. trac. pñtis. **Tertia** est qñ dum dubelati intrinsecas: sic se h3 qñ tam pñderari seu pñpi pñt eius maturatione ex ipsamet fieri vel ad hanc sufficit subtile seu lene puocatiu cursum sanie: sicut lac asine vel capre bibitum cum semine melonis et muscelagine radice altee vel seminis lini et pñpi pñt ex ipsamet fieri eius eruptio post puocatiu3 fiat exhibitio dicti puocatiui vel cu dictis lacte seminum meloni et muscelagine fiat linimentu super dubelati. **Quarta** est qñ si possit ebulliens sanies primo infrigidari postea resoluti multo erit melius qñ sit eruptio secum vlcus afferens vix vngquam sanabile.

Et cum corrupit. **In**. ii. pmo agit de expurgatione saniei rupto apostemate per vulu3. **Secu**do per vesicam: ibi. **Et** qñq3 egreditur. **Tertio** per intestinu: ibi. **Et** fortasse egredit. **Quarto** de necessitate rupedi interdum dubelati per medicinas: ibi. **Et** fortasse est necessariu. **Quinto** de mundificatione vlcis post rupturam: ibi. **Et** post illud. **In**. i. pte. **Prima** subparticula pmo ait qñ qñ rumpit hoc adubelati seu saniosum apostema sanies interdū seu pus ipsius per vuluam egreditur: puta qñ rumpit intra matricem. **Secu**do dicit qñ natura adiuuanda est in mundificatione vlcis a sanie et resolutione reñduo3 apostematis p hoc que sunt sicut vnguentu basilicon minus inficiendū in vulu3 et matricem: cuius descriptioem dat qñti prima trac. i. ca. iij. **Et** est recipiens resine et pñtis: et cere partes equales misceantur et fiat vnguentum.

Et qñq3 egredit. **In**. ii. pmo ait qñ rupto dubelati qñq3 eius sanies exiit ex vesica: vel ipsam pforano sua corrosione vel in hanc refudat. **Secu**do dicit debere naturaz tñc adiuuari super sanie mundificatione nō cum diureticis fortium virtutib3 vt creta marina sapifraga raphano milio solis: propter que abundanter ad vesicam alie de nouo effundant materie plurime que naturā vincant et vesice faciant aduenire vlcera nūq3 sanabilia vel iam facta vlcereant amplius qñ prius. **Tertio** precipit qñ in

Et ex eis que maturat ipm sunt dactili dissoluti in decoctione decocti cum sanich et oleo ros. et oleo de alcanna: et p3. in statu suo. **Et** emplm ex hyssopo et adipe anseris et adipe vacce et medulla cerui et similibus. **Et** qñ declinat egritudo curatio eius est tñc cum resolutionis puris: et sunt aqua similitu et saniculus et laurus et polipodii: et similia de his que sciuit. **Et** ciba eā et p3orta et vñfica ip3. **Et** qñ ponunt sup eā emplm op3 vt non ligent: ligatura. n. nocet apati. **In** dubelati vñ op3 vt occuperis in maturando ipsam: et si est p3. in qua ori matricis: et ē possibilis sectio eius f3. modo dñ regimini clausa facit intrinseca aut cum possibile est vt pñderet eius maturatio ex ipsamet: aut sufficit illud qd pñocat. puocatione subtili sicut lac et semen melonis cu aliqua muscelagine et eius eruptio ex ipsamet fiat. **Et** si possibilis est infrigidatio et resolutio tñc est meli3. **Et** cu corrupit adubelati tñc qñq3 egredit pus eius ex vulu3. **Et** op3 vt inueat ad mundificatione et resolutione nē residuo3 cu eis que sunt sicut vnguentum basilicon minus et iniiciat in eam.

Et qñq3 egredit ex vesica: et tñc o3 vt iuuamentu fiat in mundificatione eius non cu diureticis fortibus quare effundat materia alia ad vesicā et vincant et faciant aduenire vlcera vesice: imo subtilieris in illo: et sic pñtet illis que puo

De apostemate pblegmatico in matrice. Cap. xij.
Postema r. hic determinat de apostemate pblegmatico: fo de melancolicis: fa ibi. **S**ignificant. **N**on est cum dolore: qñ materia frigida non soluit continuu: sicut calida nec etiam ita subito alterat.

cant subtiliter: sicut lac et semē melonis cum aqua muscelaginu. **Et** fortasse egredit ex via egestiois. **Et** fortasse est necessariu vt rüpa3 cu3 medicinis dicitur in dubelati matricis et alio3 sicut sunt emplm facta ex ficibus et sinapi et hmo colubino. **Et** post illud o3 vt mudi ficet vlcus cum eis que sunt sicut aqua mellis: et iteret illud multotiens dñ iue nit pus grossum. **Cu3** mudi ficat curet curatio vlcis. **Et** qñ magnificant accidentia in dubelati nō est excusatio qñ admistrent emplm lenitiua facta ex farina hordei: et ex ficibus et fenugreco et semine lini: et melliloto et tñc que fm huc modū sunt. **Et** op3 vt obserues res quas diximus in cap. apatum calido3 et dubelati in cap. alio3 preter matricē et compleas que hic abbreviamus illine.

De apostemate pblegmatico in matrice. Capitulum. xij.

Postema pblegmaticum in matrice significat significationes apostematis predicte que pendunt cum grauitate et inflatione: sed nō est cum dolore de quo sit curandum. **Et** fit illic mollities extremitatum et pectinis. **Et** est forma habentis ipsum sicut forma habentiu3 hypofarcham. **Et** curatio eius est curatio apatum pblegmaticorum in visceribus ex eis que diximus in capitulis pluribus.

mundoz per consolidatā et cicatrizatā: sicut sunt myrrha thys acca. **Et** qñ. **In** tertia pte partis secunde pñcipalis preiubet qñ dum in dubelati vel matricis apostemate magnificatur accidentia sicut dolores inquietudines vigilie virtutis debilitates ministrare tñc lenitiua emplm: sicut est istud. **Re**. farina3 hordei et fenugreci seminis lini flo3 melliloti an. 3. s. ficu3 pinguium. **Et** qñ incorporent simul cum pauco oleo de lilio: et fiat emplm qd supponat dubelati calidum. **Secu**do precipit ordinari tñas fm hunc modū ex lenificatione. **Re**. hordei coquassati ficu3 seminu3 lini et fenugreci flo3um melliloti an. lib. 5. bulliant in cacabunda vna dulcis aque fluminis que tñc imponatur: et in ea calida sedeat mulier. **Tertio** precipit obseruare regulas et vñ illis rebus in presenti casu quas latius docuit capitulis alio3 de curis calidorum apostematis et dubelati: vt ca. xv. fen. quarte primi: et de cura pblegmonum: quartu3 tertia trac. i. ca. iij. et de curis adubelati ca. xxxij. trac. eiusdem quod intitularur de regimine exiturorum intrinsecarum. **Et** illinc. **Ex** illis capitulis supplere debem3 et cõplere hic dicta succincte et breuiter.

De apostemate pblegmatico in matrice. Capitulum. xij.
Postema r. **In** hoc ca. primo dat signa pblegmatici apostematis matrici intacentis. **Secu**do curam: ibi. **Et** curatio.

In. i. pte signa. v. tangit huius apatis. **Primu** est grauitas seu grane pondus qd preter solitum in matrice sentit. **Secu**do est inflatio seu tumor solitus. **Et** hec duo signa. ca. xi. tra. presentis princeps prememinit dicit qñ duo inguina et pecten et mirach inflant: et sentit in toto corpore grauitates. **Tertiu** est qñ in hoc molli apostemate non est dolor aliquis de quo sit curandū nisi sensus ponderis et grauius doloris sensatio. **Quartum** est mollities in extremitatibus: et circa pectinē ex parte pblegmatis et va potum ipsius. **Quintu** est qñ habentis hoc apostema forma seu figura est in vultu et corpore et extremitatibus: et etiam color sicut est illius qñ h3 hypofarcha: puta tumor quidam cum h3 mollitie et discoloratione.

Et curatio r. **In** secunda dicit qñ apostematis huius curatio est vt curatio pblegmaticoz apostematum in visceribus alio3: quam ipse pñdocuit in capitulis multis: vt tertiū. trac. v. ca. iij. §. illo. **Et** in cura quidem pblegmatici apostematis pectoris incipiat a clisteribus acutis: et solutione ventris: et non fiat pblebotomia. **Et** tertiū. rñ. capitu. vij. qd est de apostematis in māmille frigidis pblegmaticis. **Et** tertiū. rñ. trac. iij. ca. vi. de cura apostematu3 pblegmaticoz stomachi. **Et** tertiū. rñ. trac. iij. ca. xv. **Et** tertiū. xv. tractatu. ij. ca. vij. de cura apostematis pblegmatici in splene. **Et** tertiū. xvi. tractatu. iij. ca. xij. §. illo. **Et** curationibus vero bonis colice facte ab apostemate frigido est vt sumatur olei laurini et c. **Et** tertiū. xvij. trac. secundo capitulo sexto: quod sic incipit. **Cura** est cum emplm.

De apostemate

De apostemate duro.

Capitulum. xiiij.

Ignificat et.

De apostemate duro. **Ignificat et.** Cuius determinat de apate duro matricis: primo ponit signa apatis duri: sicut cancerosus: sicut ibi. Cum ergo dicitur primo quod cognoscitur per tactum et vicia: ideo comprimitur vicia et intestinum rectum: et fit retentio fecis. Unde ambax. Aliquod fit compressio solius vicia: et fit difficultas vicia vel solius intestini et fit difficultas fecis. Vnde notat dolor. s. per comparationem ad cancerum. Item in cancro est dolor: quia materia est adusta: et per quod tenet de calido. Apantur pedes propter nocumetum epatis. Spha. s. occupans multum in melle: aliter spha. s. in nocumetum. Vnde pithis vera. s. asclites. **Cum ergo et.** Ponit signa apatis duri cancerosus: primo quod non est ulceratus: sicut ibi. Et pblegmon. Primo hoc quod apparet: sicut quod non apparet: sicut ibi. Et quod non. Nota quod aliquid quando appetit: quod est tale

Jacobus

De apostemate duro in matrice. Caplm. xiiij.

Ignificat et.

De signis scyrophosis matricis. Secundo de signis in cancerum vertit vel iam cancer facta est dum sensus apparet: ibi. Cum ergo non. Tercio de signis eius quod non apparet: ibi. Et cum. Quarto de signis ulcerati canceri: ibi. Ad si ulceratus.

In parte dat signa. s. scyrophosis matricis. Primum est apprehensio tumoris duri per tactum sine augmento caliditatis. Secundum est labor seu difficultas in emissionem vicia et in emissionem grossae fecis vel difficultas in altera. In vtraque quidem scyrophosis comprimitur vtriusque vicia. Et in vna solus si solus comprimitur vicia antea: aut posterius solus intestinum. Tercium est quod dolor est paucus aut nullus nisi fiat cancer: et si est dolor supple est res levis ad tolerandum: et plus grauius quam pungitius. Quartum est quod corpus per hanc demacrat et debilitat precipue crura. Nam per colligantiam debilitat epas: et ad crura phibet libere transire nutrimentum eorum. Quintum est quod interdum venter magnificat et inflat in hac: quod ventositatibus fecum et vicia liberum phibet transire et exitu. Sextum est quod quod pedes apantur dum supfluitates ad eos descendunt: que per mestrura vel per vias alias purgari debent. Septimum est quod coxe quas hic crura vocat in hac extenuantur: quod phibet alimentum ad eas libere transire sicut iam tetigit in quarto signo. Octauum est caceria dispositio velut hydrophosis maxime dum scyrophosis per matricem sparsa est et magnificata: sic quod menstruum et vicia et fecis liberam phibet euacuationem: quapropter inflat venter cum pedibus et pallescit facies et inflatur oculi sicut in caceria et vera hydrophosis. Nonum est hydrophosis vera dum scyrophosis epas debilitat: et multiplicat sunt inde aquositates coadiuuante ad hoc impedimento vicia adque panniculis ventris interclusis generant veram hydrophosis.

Cum ergo et. In. ij. presertim quod scyrophosis matricis dum non resoluitur peruenit festinat ad cancerositate et fieri cancer propter irritari sepe et assidue fumis et vaporibus mestrui sanguinis fecis et vicia quos exire phibet in toto aut in parte. Postea subiungit signa quatuor huius quersionis scyrophosis in cancerum: sic quod fit cancer vel est actu cancer dum scyrophosis sensu percipi potest et digitis tangi. Primum est quod visu vel tactu percipitur apas durum non figure equalis: sed multum diuersa: quod difformiter et successiue particule scyrophosis sunt in cancerum. Secundum est quod vena veluti varices a cancro procedunt ex scyrophosis genito: sicut pedes canceri pifis procedunt ab eius corpore. Et a similitudine cum cancro pifis cancer morbus notatus est. Tercium est quod rudis seu vehemens tactus multum ledit scyrophosis hanc incancerata et dolere facit: quod materiam ipsius commouet et furere facit que est ardens et corrosiua. Quartum est quod scyrophosis ista cancerosa mali coloris est declinantis ad rubedinem non claram viuacem: sed rubedinem fuscam sicut est rubedo fecis vini rubei. Et quandoque vergit ad plumbeum colorem vel colorem viridem quando malignatur in eius adustione.

Et cum non et. In. iij. dat. s. signa cancerose scyrophosis que sensu non percipitur. Primum est graue podus in parte matricis ubi est apostema cum ardore quodam. Secundum est leuissimum quam medicus estimat et patiens sentit: puta dolor vehemens et ardore canceri et ipsius corrosione. Tercium est quod cum dolore matricis et leione eius educant pecten et duo emulcoria seu vena emulgetes que deferunt aquositates ab epate ad renes: vel per emulcoria poros sarcoideas hic intelligit: qui ad vescam ferunt a renibus vicia et due anche et duo inguina propter primatatem et colligantiam lese matricis cum his mestrui oibus. Quartum

apas in collo vel ostio: et per vicia in loco. Sicut varices. s. sicut quodam vena ad modum aialis quod dicitur cancer: quod huius brachias. Item huius brachias: hoc apas. b. Et cum et. Ponit signa istius apatis quod non apparet: et per. Non apparet: quod est in fundo matricis. De leione. s. corrosione. Pecten est supra matricem: et ideo fit ibi eductio nocumetri. Dolor in vtriusque oculis propter assem sum malorum vaporum: frigus extremitatum: quod sanguis et spiritus currit ad interiora et remanent extre-

ma frigida. Durities: s. licet reliquis apostematibus matricis. **Et phlegmon et.** Ponit signa istius apostematis duri quando ulceratum est: et patet: ideo fit alba: quia non fit digestio. Sedatur dolor. scilicet quod quid. Et ei. s. cancro. **De cura.** Caplm. xv. **Poste** ma gdes et. Ponit curam: primo quando non est cancerosum: secundo quando est cancerosum: tertio quando ibi. Cancer vero opus. Nota in tot quot medicinas ponit: partes patet.

De partibus

est quod ipsius lesio quod puenit ad dorsum et ad dyaphragma propter alligari mestrui his matricem et cofederari. Quintum est dolor accides occasione et frequenter oculis et vtriusque temporis propter fuligines mordaces adustas que a lesa melle ferunt ad eos. Sextum est frigus extremitatum propter intus retrahi sanguinem et spiritum ad locum doloris et apatis. Septimum est interdum multum do sudoris ex anxietate vel ex calore caliditatis et

De curationibus. Ca. xv. **Postema quidez**

durum opus ut medicetur et euacuetur cum eo corpus ab humoribus grossis et melancholicis. Et administrant vngueta sicut diaquilon et basilico: et quod fit ex bdellio et adipe anseris et medulla cerui et butyro ouium facto ceroto cum oleo de lilio et

vine retentione que in urinam transit. Octauum est febris cancerum promittas: primo gdes leuis propter dolores inflamare spiritus et propter fuligines paucas a principio pertransire ad cor de loco apatis: sed postea febris fit fortior et acutior cum vehementia doloris auctis istis causis. Nonum est difficultas in vicia emissionem: et quod ipsa interdum guttatim emittit et retentio stercois: vel solius vicia si solus declinet ad anteriora comprimens vescam vel solius stercois si solus declinet ad posteriora logaonem comprimens. Et in hac vicia ne vel stercois retentione simul puenit scyrophosis et cancer et phlegmon vicia. Nota quod in passu hoc multi libri incorecti sunt in quibus sic scribitur. Difficultas aut vicia et eius guttatio et retentio stercois etiam vicia eo rui sine alio est in quo educat durities: deinde subiungit iste alter. s. Et phlegmon mon gdem si ulcerata est apparet pus non equale huius sordem. Non enim hic voluit dare signa phlegmonis que iam ulcerata est: s. canceri ulcerati.

Quod si et. In. iij. dat signa. vi. ulcerati canceri. Primum est quod pus currit ab hoc non equale est seu viforme in substantia: sed est huius sordes seu virus feridum. Secundum est quod eius sordem vel plurimum est mali coloris nigri et interdum rubea rubidine fusca: et quod vicia ridis ex adustione que nodum completa est et raro fit alba non bona digone: s. phyllatis pmixtione. Tercium est quod currit interdum ab ipso mordax humiditas corrosiua acuta. Quartum est quod cancer hoc interdum decurrit sanguis purus rubeus exiens a vena qua cancer corrodit: et ideo putat quod sint mestrura. Quintum est quod a cancro hoc quod res currit plurima corrupta: qua ipse emuldas: et ad ipsa cessant febres et dolores. Sextum est quod huius canceri quod associat signa apatis calidi matricis: quod prememinit ca. xi. trac. pntis. Nam canceri materia feruens est et ardens sicut materia calidior apatum. Tadem se expediens de cura huius canceri dicit quod non recipit veram curationem nisi palliari possit. Iuxta ad Hipp. apho. vi. apho. xxxvii. Quibuscumque abscedit canceri fiunt non curare melius est: curati enim citius pereunt. Non curati vero multum tempus perficiunt.

De curationibus. Capitulum. xv. **Postema et.** In hoc ca. primo agit de cura scyrophosis matricis. Secundo canceri eius:

ibi. Cancer vero oportet ut medicetur. In parte primo agit de cura scyrophosis per euacuationes et vngueta et cerotum dulcia. Secundo de fortificatione victorum vnguementorum et ceroti et quibusdam aliis vnguētis: ibi. Et si necesse est ut. Tercio de quodam supposito: ibi. Et iterum si supponatur. Quarto de tinctis et conferentibus: ibi. Et oportet. Quinto de emplastris: ibi. Et fiat. In parte primo ait quod medicationi scyrophosis matricis intendere oportet: ne magnificet et plus induret aut incanescat: et sic fiat insanabilis: diligenter igitur ipsa medicanda est in principio sui. Secundo dicit quod egre corpus sepe de euacuari a melancholicis et grossis humoribus per diaphane vel per catholicon vel pillulas de epithymo vel de lapide lazuli vel de armenico vel per pillulas indas quas mdes. describit in antido. auto. bali. Tercio precipit huius scyrophosis vngueta mollitina supponere sicut diaglon quod describitur v. h. trac. xi. ca. ix. et basilico quod est maius et minus: vtriusque describit eodem trac. capi. iij. et iij. Quarto describit cerotum remolles quod recipit bdellii adipis anseris medulle cerui butyri ouini an. s. oleo de lilio: et

Razeki. I. olei de ylemisno: de herua. I. de cataputia. De alchoel. I. de ma-
trixaria: vitellu ou: q: est lenitius & remotius doloris. Bloet. I. aloes epi-
fici. a. C. Lacer vo rē. J. Donit curā apatis duri qñ est factu cancro
fuz: & p. Sedatia. I. dolorē aliter sedatia. I. corruptionē in gbusdaz horis
qñ esset retetio mēstruoz: vnguētuz arasil ponit in. v. cañ. C. Lysterizetur
I. matrix. C. De prefocatione matricis. Capitulum. xvi.

Ec rē.

p C. Hic deter-
minat de pfo-
catione mēstris: pmo po-
nit cas & diuerfitates: pmo
signat: tertio curaz: pmo ibi
I. Qñ appropinquat. J.
qñ. ibi. Illi qdes. J. Mō
notificat: pmo qñ ingrit cas:
pmo ibi. Quidā vo. J. Di-
cit pmo qñ ista egritudo ē
filiis epilepsie syncope rē.
J. Itē ista egritudo dī pfo-

Jacobus

razeki. I. de pino & narci-
scini & de fenugreco & de
herua. I. cataputia maio-
re & de alcāna qd cyphū
dī & de albacoen. I. her-
ba fili camomille: puto
qñ sit mēstraria minor an.
3. iij. cere citrine: qd suffi-
cit fiat cerotum cui qñqz
additur ou vitelluz non
coctum.

C. Et si necesse rē. J. In
secūda pēpiti qñ si fuerit
opus ceroto aut vnguē-
to fortiori dictis addere
ceroto modo dēscripto ca-
stori aloes figem: sic dē-
cti a loco vnde venit co-
aguli leporis feri capre
pēros rute albacoen id ē
matricarie minoris cro-
ci glutinis alimbat. I. te-
rebintine gummi amig-
dalaz an. 3. i. hec enīz co-
adūant post mollifica-
tionē ad resolutionē materie sclyrofia. Cōsequēter tāgit auxilia trīs scly-
rosi apponēda. Prīmū est hoc vnguētū folia capparis tēperant in aqua
donec leniant & mollescentur: & ex his sic remollitis. iij. 3. sumant & casel
sumat quart. I. & ambo terant in sufficēti aqua mellis & fiat vnguētūz.
Scdm. p. floz vitio. 3. iij. casel. 3. iij. terant in aqua mellis & fiat vnguē-
tū. Tertiu. p. folioz caulis & floz ipsius an. quart. I. terant simul & ad
modūz cataplasmatis sclyrosi superponatur: & hec inquit pīnceps apud
me sunt ad hoc conuenientia: sic qñ expertus sum.

C. Et iterū rē. J. In. iij. dicit qñ fm quosdā sordes que extrahit ab aurib⁹
hoīum supposita valet ad pntem casum. Nam fm plurimūz ipsa fex cho-
lere est: & post sclyrosia mollificationem tuat ad ipsius resolutionem.
C. Et opz rē. J. In. iij. pēpiti qñ pātēs sedeat in aqz dulcibus fontis aut
fluminis ipositis tūis in gbus cocta sint lenificatia: puta cepelili nume-
ro sex malue bismalue an. 3. iij. seminis lini. 3. iij. floz camomille mel-
liloti an. 3. i. in vna cacabunda dicte aque.

C. Et fiat rē. J. In. v. dēscribit emplā duo ptra istā sclyrosim. Prīmū ho-
rū. p. folioz bismalue recentū & ptritoy. 3. iij. gummi amigdalaz qñ. 3.
5. adipe anseris. q. 3. ad emplī pfectionē & actu calidū sclyrosi supponat.
Scdm. p. sanfuci. I. maiorane florum melliloti seminis fenugreci florum
camomille radici altee an. 3. vi. tere & incorpora cuz adipe anseris & fac
emplastrum quod sclyrosi appone.

Lancer rē.

C. In. ij. pte pncipali istius tot⁹ ca. pmo agit de cu-
ra cācri mēstris. Scdo de dolor eius sedatōe per ca-
lida & frigida: ibi. Et qñ J. Tertio de calidū qñ hos dolores sedat: ibi. Ca-
lide nāqz J. Quarto de frigidis: ibi. Et frigide sunt J. Quinto de stringē-
do fluxum sanguinis ex cancri corrosione: ibi. Et quando euenit J.
C. In. i. pte dat auxilia. v. pro cura cācri hui⁹ nō egdē vera: qñ nō est possi-
bilis sicut supradictū est: sed palliatua. Prīmū est vnguēta sedatia colo-
res & ardores eius vt olapōsiligos vnguētūz de cerusa vel turpia abluta
erita in mortario plūbi cum pistello filr plūbeo in ros. oleo. Scdm est cor-
pus humectare cibis & medicinis vt aquis pulloy cuz lactucis & aceto-
sa hordeo mūdato lacte amigdalari colaticis cancri pūnis ponis co-
ctis malis granatis pīlane poru cuz sirupo violato. Tertiu est phleboto-
mia frequens & assidua ex vena basilica: puta semel oībus duobus mensi-
bus quaz vice modica sicut de duabus dūtarat vncijs. Et post phlebo-
tomia de basilica phlebotomef interduz sophena maxime in tēporib⁹ ve-
ri & antūni. Quartū est eductio frequēs melācholice solutiōe vētris per
catholicon vel diasene vel per pillulas de epithymo aut lapide lazuli vel
armenico vel per indas pillulas balī. Et pto pparatiuo ante dicta phar-
maca bibat serū capre vel asine cuz quarta pte eius aque borraginis bu-
glossē vel humiterre vel sirupi de borragine aut violati. Quintūz est vñ-
guētū arasil. I. de cerusa & plūbo simul tritis cum ros. oleo. C. Attende qñ
pīnceps curam cancri latius scripsit quartū. iij. tractatu secundo caplis
xij. xij. xv. & xvi. & tu ibi requirē.

C. Et qñqz rē. J. In. ij. dicit qñ dum vehemēter augmētaz dolor in cācro
matricis intēdere oportet & expiri circa sedatiōē istoz dolor medicinas
calidas & frigidas simul vel successiue. Scdo dicit qñ debet illis cōsentari

razeki & narciscio & oleo anetino & oleo
camomillino & oleo d fenugreco & oleo
de kerua & oleo d alcāna & oleo de alba
coen: & sit cera ei⁹ cera citrina: & qñqz po-
nit in eo vitellus oui. C. Et si necesse ē
vt sit fortius isto ponant in eo castoreū
& aloes figem & coaguli leporis & seruz
& yreos & ruta & albacoen & croc⁹ & glu-
ten alimbat & gūma amigdalari. Et de
vnguētis est vt ifundant folia capparis
in aqua donec leniant: & teraz cuz eis ca-
seus cū aqua mellis & fiat ex eis vnguē-
tū. Et a dministrent flores vitis cum ca-
seo & aqua mellis. Et folia caulis & flos
eius conuenientia sunt apud me ad hoc.
C. Et itē si supponat sordes auris si-
cut dē pferit. C. Et opz vt sedeat in aqz
in gbus sunt vtrutes leniētū. C. Et fiat
emplm cū folijs altee recētibus ptritīs
cum gūma amigdalaz & adipe anseris.
Et emplastrum facta ex sanfuo & melli-
loto & fenugreco & camomilla et altea.

C. Lancer vo opz vt medicet cū medi-
cationib⁹ cū gbus sunt vnguēta sedatia
& humectatione corpis & eūone sanguis
ex basilica assidue & sophena post ipsam
in gbusdā horis. Et in eductione mēlie
solutione vētris. Et vnguēto arasil est
pprietas in eo mirabilis & sedat dolorē

atto ab accēti: qñ sit pfocatio: qñ ablatio anhelitus: ita qñ nō attrahit de
aere sufficiēter: & iō est accēti matricis: & hoc ptingit: qñ est ibi qdā mala
mā a qua eleuant vapores: & vadūt ad cerebrū: & cerebrū fugit & vētricu-
li claudunt & fit epi⁹. filis syncope: & cor fugit p pīstos vapores qui vapo-
res resoluūt spūs: & iō statim cadit ad terrā: & ideo dicit epilepsie & synco-
pi cuius initium est a mērice mediāte dēfragmate: velaminis. I. dēfrag-
matio.

b C. Quidā vo rē. J. In
quirit causas: pmo facit
hoc: pmo ponit spēs huius
egritudis: pmo ibi. Et ac-
cidit. J. Prīmū inquit
cas fm alios: pmo fm seip-
sum: pmo fm alios. J. Dē-
cit pmo qñ alig dicit rē.
c. C. Quidā causa in ip-
sa rē. J. Donit opionē
ppriaz de hoc: & pte sic
dne sunt cause pfocatio-
nis

De partibus

que magis pueniūt a se-
ciores & suauiores sūt
pēpiti in cancro qui iūz
viceratus est: qñ dum for-
tibus medicat fuerit & ir-
ritat: vnde vehemēter
dolor exandēscit.

C. Calide nāqz rē. J. In
ij. dicit qñ medicē calide
de que sedat dolores can-
cri huius sunt sicut deo-
cio seminis fenugreci et
ei similia sicut herbero-
berti vel herbe cancri fo-
mēte defozis sup istum
cancrum. Secūdo com-
mēdat in cancro hoc ce-
rotū calidū quod sēcit
p. fecis olei oliuarū qñ
in vase creto manit ali-
quandū quare aliquid
sumptū de virtute floris
eris cere citrine an. qñ. 3.
i. incorpora simul &
fiat cerotum quod can-
cro superponatur.

C. De prefocatione matricis. Ca. xvi.

Ec egritudo simi

lis est epilepsie & syncope: cuius
initium est ex matrice: & peruenit ad cō-
munitatē forrez cordis & cerebrū media-
tione velaminis & retis & venaz pulsati-
liū & quietaz. C. Quidā vo sapiētum
medicorum dixerūt qñ non cognoscitur
causa pfocationis. Vterūz causa in ipsa
cum cōprehendit est qñ accidit retetio

C. Et frigide rē. J. In. iij. dēscribit medicēnas quatuor frigidas sedates
dolores cancri huius. Prīmū est hoc emplastrū & emplastrum alia sibi si-
milia. p. seminis papaueris albi seminis coriādrī folioz solatri an. 3. i.
olei rosati. 3. iij. albuminis oui. 3. viij. cōteratur in finem in mortario plūbi
cum pistello plūbeo post recolligatur & in forma emplastrī sup relaz extē-
sa cancro superpone. Secūda est hūc cancri sepe epithymare ex coriādrī
aqua in qua aliqd plūbi resolutū fuerit conficandū in ea duas plūbi lami-
nas vñā super aliā. Tertia est decoctio lentū suauiter dēstertata in ma-
trice in pondere. 3. iij. Quarta est lac asine vel succus arnoglossē aut am-
bo simul iniecta in matrice: & si ambo simul inieciantur sint de vtroqz. 3.
ij. Et si alterum soluz sint vñcie quatuor.

C. Et quādo euenit rē. J. In quinta pēpiti contra superflūū sanguinis
fluxū qui ex vene a cancro sit corrosione ministrare vnguētū restricti-
uum sanguinis: sicut est istud. p. bolī armenici terre sigillate sanguinis
draconis an. 3. iij. incorpora cum. vi. crudis albuminibus ouorum galli-
ne: & stupis imbibita cancro superpone.

C. De prefocatione matricis.

Capitulum. xvi.

b Ec egritudo rē. C. In hoc ca. pmo agit de p-
pferatibus pfocationis ma-
trici. Secūdo de causis: ibi. Quidā vero J. Tertio de duabus
spēbus egritudinū que ipam associāt: ibi. Et accidit J. Quar-
to de cōparatione mēstrualis ad spermaticā: ibi. Et que ex eis J. Quin-
to de eius pēriodis & anni tempore quo magis fit: ibi. Et quādoqz acci-
dunt J. Sexto de causis quare in partu non fit: ibi. Et quare non J. Septi-
mo comparat in malicia suas species: ibi. Et deterior. J.

C. In. i. pte dēscribit mēstris suffocationē per. iij. eius ppietates. Prīmū
est qñ filis est epilepsie. Nā subito accidit sicut epientia. Et vtrāqz ē spā-
mus associat. Scda est qñ ipsa est syncope filis: ambe. n. faciūt de cere cor-
a regimine & viuificatione mēbroz alioz. Tertia est qñ ipsa semp a mērice
sumit initū: sic qñ cā mouēs facit in matrice. I. mēstruū vel sperma cotru-
ptū nō inueniēs inferius exitū. Quarta est qñ puenit eius impīssio seu lecho
vehemēs ad cor & cerebrū per cōitatē seu colligatiā fortē matricis cū cor-
de & cerebro. Cū corde qdem medio velaminis. I. dēfragmatis. Cū ce-
rebro vo per mediūz retis mirabilis cerebrū qetarum venaz & arteriaz &
et neruoz. C. Attende qñ pfocatio matricis & eius suffocatio pro codē ha-
benf in medicinalibus. Et ista passio sic appellat: qñ fit ex spmate vel san-
guine mēstruo cluso in matrice seu suffocato non hūit in ea liberū spira-
culum: vel qñ videt suffocare cor auferēdo anhelitū: vel qñ videt suffoca-
re cerebrū & spīritus eius auferēdo sensum & motū & vsum rationis.

Quidā vero rē. C. In. ii. pmo quosdā medicos sapiētūz
dicit asseruisse qñ nō cōscit cā pfocatiōis
mēstris. Fortasse inde moti: qñ iūcūlas sanas & hylares sepe hāc passio-
nē incurere viderūt etiā in choreis & in pūlis: ita qñ subito pdebāt an-
helitū & sensum & motū in toto aut in pte & cadebāt velut mortue: quare
eas aliq dūmīnus pūllas esse putauerūt. Scdo dicit qñ suffocationis hu-
ius vera cā est: si attēte pñderet & cōprehēdat retentiō spermatōis aut men-
struoz in adolecētib⁹ aut in pūllis vīripōtib⁹ quando sunt in pū-
mīo

nis matricis: vna est retentio mēstruorum: alia cā est retentio seminis. Semen retentum generat venenū: sic mēstrua retēta corrumpunt ad nām venenōsam a qua eleuant vapores inducētes mala accētia. Cum cōprehēdit. i. pñderat: ratio quare ista pñertunt vt plurimū ad frigiditatem: est q: semē pñertit ad illam qualitatem que plus inuenit in muliere: vt pñ. ix. pñ. nam qualitas que plus est in muliere est frigiditas. Et spissitudo et soliditas q: est soliditas quasi pñlegmaris: hāc est soliditas euz globositate nō esset a frido. Nota q: ad hoc vt fiat pñfocatio nō est ne cessē qd semen putrefiat: sed sufficit qd infrigidet et solidet: tñ etiā aliqñ putrefit ex soliditate sua: q: re si ē soliditas pñlegmaris tñc significat frigus. Sz tu. d. Aut. dicit q: frigiditas in spissat semē: cōtra q: frigus facit spissatū: vt pñ. de spissate mulieris. Dñm q: parua frigiditas liqfacit: sed in rēta frigiditas coagulat in spissat et congelat. Et accidunt et c. Donit spēs huius egritudinis: pñmo hoc: fo cōparat spēs adinūez: fa ibi. Et dicitur. Primo hoc: fo remouet dubiū: fa ibi. Et quare. Pñmo hoc: fo ostēdit periodos huius egritudinis: fa ibi. Et qñq. Pñmo ponit spēs declarando vñū membrum: fo fm: tertio ostēdit que est pñculosior

Jacobus

mis viripotentes. habiles ad iam coeundū inno xie cū vñris: aut in virginitate que casta et celibez vitam elegerūt sup quas vt plurimum currit hec passio vel in pñnentibus et castis viduis. Tertio dicit q: mēstruū retētum aut sperma in pñdictis diuturno tēpore fm plurimum ad frigus pñertit maxime ouz frigidū in radice est sperma vel mēstruū retētum. f. dēcisum a corpore frigidū. Quarto dicit q: spissitudo spermatis aut mēstrui retēti et eius soliditas augent frigus eius et addit in ipsum extingūdo in eo pñtū calorem vel epprimendo ab hoc pñes subiles in qbus residet iphus caliditas: aut addit ad frigus putrefactionem et cum spissitudo eius et soliditas fortis pñbent iphus euertationem: tñc enim pñito nālī calori succedit extraneus generas in ipso putrefactione. Nam putrefactio est corruptio pñprie et fm naturam caliditatis in vnoquoq: humido ab aliena caliditate. Arist. quarto Metheor. pñ. vi. Quinto dicit q: illud est paruū. i. raro accidit q: spissitudo mēstrui vel spermatis addat ad frigus putrefactionem: q: frigus de se putrefactiōi resistit: vnde in tēporibus et locis frigidis minus putrefcunt res. Sexto dicit q: ex soliditate substantie spermatis vel mēstrui retēti cognoscitur ad qd ipsum declinat in sua cōplexione. f. ad frigus vel ad caliditatem: cum foras excutit fricatione vulue. Nam multa soliditas vt rei pñgelate significat frigus. Septimo dicit q: qñ in spissat sperma vel mēstruū in matrice retentū pñus mēstrua fluant corruptis inibi dicta corruptione: puta cōuersione iphus ad frigus: et ad venenōsam naturam declinat plurimum inimicam tam cordi q: cerebro.

Et accidunt et c. In. iij. pñmo ait q: in suffocatione matricis due egritudines species accidit. Una sibi pñpta qua matrix spasmat. Altera fm colligatē modum euz corde et cerebro. Circa pñmā speciem harum egritudinū notat hic. i. pñmū est q: ipsa est morbus officialis in figura. f. et positione. Nam figura eius pñiam corripit ipsam cōtorquendo: et a sua remouet naturali positione pñmo sibi insultas et spasmosē pñtrahētes. Scdm est q: matrix in hoc morbo trahit pñmū supius vel ante et retro se sursum erigens vel dextrorsum et sinistrorsum fm tēdētiā et obedientiā materie retēte in venis matricis et in neruis eius. Tertium est q: facies hunc morbi materia nō inuenit viam per quā foras effluat. Sed potius venas in qbus recludit osclat et spasmat cum dilatatione superstendente: quare infert dolorē. Sed obijciat aliquis: pñmo q: spasmus est passio neruoz et nō venarū. Secundo q: vene nō habēt sensum quapropter dolorē inferre nō debet harū dilatatio. Ad pñmū dic q: licet pñprie spasmus sit neruoz potest tamen spasmū nomen extēdi sicut in loco isto ad cōtractiones quietarum venarum et arteriarū. Ad scdm dic q: pñculi vestientes venas sensum eis tribuunt. Quartū est q: interdum morbi huius materia spargitur in pñtia matricis substantia sibi q: imbibitur sine collectione ad apostemā: sed matricem ingrossat et pñtrahit eam quasi quodam spasmō. Quintū est q: materia quādoq: in matrice nō sic diffunditur: sed in hac colligitur ad apostemā: postea corrugat et contrahit ipsam quare augetur malū. Nam vehemētius et permāētius et dolorosius matrix cōtrahitur ab apostemate q: a materia per ipsam dispersa. Sextus est q: materia sic collecta ad apostemā pñter dolores quos infert pñocit mēstrua et descendere facit vñq: ad locū morbi: que cum nō inueniat exitū inferius regurgitat versus mēbra pñcipalia nouū afferētes eis nocumētū. Septimū est q: matrix qñq: cōtra-

fa ibi. Et scdm tertii ibi. Et que ex eis. Dicit pñmo q: huius egritudinis sunt due species et c. Nota q: spasmus est egritudo: q: est egritudo musculoz fm obedientiā materie retēte. i. fm q: obedit materie retēte in venis matricis: q: ipse vene replent et decurtant et fit coartatio iphus aliqñ supius: aliqñ inferius: aliqñ lateraliter fm venas que replent. Spargit ista mā vñtra nocumētum pñmū. i. factū pñcipaliter: accidit retentio sup

bris principalibus vñtra nocumētū pñmū. Et quandoq: contrahitur causa apostematis: aut malicia complexionis in membris. Et quandoq: antecedit cōtractio causa apostematis: aut malicie complexionis exiccantis quare accidit oppilatio oris matricis et orificiorū venarum: deinde accidit retentio: et similiter due declinationes ad latera. Et scdm est egritudo mālīs euz eo qd facit pñcedere mām retētiā ad duo mēbra pñcipalia ex vapore malovenenoso: quare accidit res sicut epilētia et syncopis. Et quoniam hec egritudo est fortior syncopi pura tñc antecedit syncopis sicut debilius antecedit fortius. Et que ex eis est mēstrualis magis salua est q: spmatica. Sperma enim qñvis sit eius generatio a sanguine et pñprie in mulieribus ante pñuersionem tñc est magis susceptible pñuersionis male q: sanguis. Si cut lac generatū a sanguine susceptibilis est cōuersionis q: sanguis. Et qñq: accidunt huic egritudini periodi. Et multoties accidit in autumno. Et qñq: sunt pñodi eius tardi. Et qñq: accidit omni die: et frequētia eius est parua. Et quare nō accidit huiusmodi apud pñmū cū motus ille sit laboriosus:

ple: deinde pñfocatio. b. Et fa est et c. Declarat scdm spēm: et pñ. et fa. i. spēs pñfocationis matricis ad duo. f. ad cerebrū et cor. Sed tu. d. nō ne est ad epar. Dicedum q: sic: sed nō ita, apparet nocumētū in ipso epare sicut in cerebro et corde. c. Et que ex eis et c. Ostendit que est pñculosior: et pñ. Sed tu. d. immo mēstrualis est pñculosior: quia est de ampliori mā. Dñm q: spmatica est pñculosior pñter venenositatē intensiorem pñprie in mulieribus: quia in viris fit semen ex humiditate quarte digestiōis: sed in muliere fit semē imediate de sanguine. Cōuersionis. f. ad istā causa est: quia citius putrescibile. d. Et qñq: et c. Pñmo nit periodos istius egritudinis pñdēce pñpter diuersitatem ipsorum. e. Et quare nō et c. Adouet dubiū: pñmo hoc: scdm soluit: fa ibi. In motus. Adouet

De partibus

hic pñter apas: vel a mala cōplexione frigida cōtrahēte: aut calida rugāte euz siccitate: sic q: apas vel mala cōplexio pñcedit et causat pñtractionē eius.

Octauum est q: pñtractio causa apas aut malicie cōplexionis exiccantis et rugantis qñq: antecedit suffocationem. Et pñ hoc accidit in ore matricis et in orificiis suarū venarū oppilatio quedam postq: et pñ quā mēstruū aut spermatis retentū accidit vnde oris suffocatio. Nonus est q: matricis declinationes ad latera dextrorsum et sinistrorsum filiter fiunt et ab eisde causis sicut suffocatio mīris supius. Circa vñ spēm scdm egritudinis in suffocatione matricis reptā notant hic. iij. Pñmū est q: ipsa est egritudo mālīs euz eo seu per id qd facit pñcedere sub forma vaporis mali venenosi mām retētiā in matricis pñtibz ad cor et cerebrū. Scdm est q: vapor ille venenosus ad cerebrū veniēs accidere facit dispōnes sicut epilētiā: et ad cor: pñueniēs facit huic accidere veluti syncopim. Tertium est q: ista mālīs egritudo syncopi simplici et pura est fortior: et ideo syncopis antecedit eaz: sicut debilius antecedit fortius. Adde. n. egritudo hec vñtra cordis defectionē motuū maliciā vt in epilētiā: et fere anhelitus oimodā ablationē.

Et que et c. In. iij. pñmo ait q: suffocatio mēstrualis saluor est spmatica. Pñmo in mā. Mā corruptū sperma venenositate mēstruo corrupto detēri multo est. Scdm in syntomatib: infert enī sperma seuiora accētia. Tertio in duratiōe. Mā citius resurgit et leuius patiens a mēstruali q: a spmatica. Scdm dicit reddens cām pñm q: qñ uis ex sanguine sperma generet maxime in feminis ante tñ pñuersionē eius ad gñationis opus est susceptibilis male pñuersionis ad venenositatē q: sanguis vnde fit: sicut lac citius corripit sanguine de quo generat. Cū tēdē. i. q: pñceptus per hec verba pñprie in mulieribus: videt innuere q: imediate sperma mulieris ex sanguine eius fit. In viris aut fit ex supfluitate quare digestiōis. Cū tēdē. ij. q: lac et sperma corripunt ideo citi sanguis: q: minus habet de sicco terreo: et amplius abundat in aereo humido.

Et quādoq: et c. In. v. pñmo ait q: in suffocatione matricis eueniūt interdū periodi. f. dum sperma vel mēstruū retentū in vnaquaq: resoluūt afflictione vel vi nature vel ope medicis: tñc enim tādū cessat hec passio donec noua redeat iphus mā iterato affligens. Secundo dicit q: matricis suffocatio sepius accidit in tēpore autūni q: alto tēpore: q: corruptionis maligne spermatis et mēstrui retenti plus autūno fiunt ex inequalitate eius et debilitate virtutum sicut pestilentie. Iuxta id Hippo. aphor. iij. aphor. x. In autūno acutissime egritudines fiunt et maxime mortifere. Tercio dicit q: suffocatio huius periodi quādoq: tardant: sic q: forte fiunt bis vel ter in anno: vel sepius accidit sicut epilētia. Quarto dicit q: hec quādoq: quotidie veniens affligit vel incessanter vel per interualla renouans insultus: scilz dum multa est iphus materia que nō resoluūt: sed inequaliter superius effluat. Quinto dicit q: suffocatio frequētia parua est sicut epilētie. Nam sepius accidit vt in eius paroxismo tota resoluatur iphus materia: et non reuertat nonus paroxismus donec paulatim et longo interuallo noua redierit iphus materia: et conuerfa fuerit ad venenositatem.

Et quare et c. In. vi. pñmonet questionē: quare nō in pñu ac cedit ista suffocatio euz motus in pñu fit laboriosus et multe materie sordide in matrice: tñc cōmouent et tunc curbent

primo questione: quare non accidit suffocatio in partu. In ea parte red-
dit causas. v. Prima qz matris mouet equaliter: Pa qz motus matris
est cum ordinem: tertia qz sanguis mouet inferius et non superius: quarta qz
partus est motus a natura factus: quinta quia in partu non tendit vapor
venenosus ad membra principalia.

Et deterior et. Comparat suffocationes ad inuicem in eo qz apparet
qz anhelitus non apparet ad
sensum: fortasse apparet. s.
id patz qz remanet de ahe-
litis: qz destruit anhelitus. s.
minoris destructioe qua p-
ma: et syncopim. s. leuez.

De signis. Cap. xvij.

Quando.
q. **De signis**
primo hoc: fo
ponit differentiam inter
suffocationem matris et
quasdam alias egritudi-

Jacobus

membra principalia. Et pro
solutioe qonis huius red-
dit. v. cas. Prima est qz i-
ptu motus matris est uni-
formis in omnibus eius tri-
bus diametris: sic qz ipsa
matris fm longu latu et
pfunduz eque se p-tractat
vt fetuz expellat sine vlla
spasmodica actione et sur-
sum aut ad latera. Secda
est qz motus in partu est
gradatus non subito fies:
sz suffocatiois motus est
subit. Tertia est qz motus
prout totus tendit ad infe-
riora non sursum vsus cor-
neqz vsus cerebruz vt in
suffocatioe. Quarta est qz
prout est opus nature bñ
regulate directe ab agete nunqz fallibilis. Quinta est qz in partu non p-
cedit ad cor nec ad cerebrum venenosus vapor vt in matris suffocatioe.

Et deterior et. In. vij. pmo agit de deterioris suffocatio-
nis. Secdo de minus mala: ibi. Et segtur. J
Tertio de saluioze: ibi. Et minor est. J In. i. parti. describit peioze suffo-
cationu per. vi. eius pditiones. Prima est qz destruit et aufert anhelitum
fm apparitia et iudiciu sensus: ita qz in egra sensus non pcepit aliqez an-
helitus: sz itate vita necessarius sit aliqz anhelitus ne calor et spūs cordis
extinguant. Secda est qz forte motus anhelitus appet in eo qd est sicut lana
carpinata aut bobax suspensa aut posita aī os anhelitus et nares ipsi que
moueri vt ab aere moto per expiratoez et ex hoc pcludit qz paties viuūt: et
hoc expmētū fieri dī in loco tranquillo: sic qz lana aut bobax non aliūde mo-
ueat. Tertia ē qz aufert sensuz et motū a toto corpore sicut apoplexia. Quar-
ta est qz hāc hīs vī vt mortuarqz nec anhelat nec voluntarie mouet aut
sentit plusqz hō mortuus. Quinta est qz sepi⁹ fit hec cā spmatis venenosi
putridi: raro. n. mēstruū ad tātaz puenit venenositate. Sexta est qz ipsius
cā vt pfm est illud ex spmate qz cū venenositate eius est fridū. Mā cordi et
cerebro plus inimicat qz spma calidū: de quo et dixit supra. xx. sen trac. i.
c. v. ad finē. Qualr aut eueniūt tā seua symptomata ex pauca mā retēta in
matrice. S. declarat. vi. interi. ca. iij. per file in mortuū qui fit ab aranea et
pūctura scorpionis: et tandē pcludit. Mō est igit mirū huius accētia fieri
ex spmate et mēstruis mala qualitate hūitibus: hūde corrupta māserint: et
putrefiant et non excludant: qd actio canū testat qui sunt pparati in susci-
pienda rabiosa putrefactione: quod nulli aliū contingit aīali. Solos enīz
canes adeo corruptos humores habere videmus: vt salina eorum super
aliquem incidente rabiosus efficiatur: hec Galenus.

Et sequitur et. In. ij. dicit qz suffocatioem modo dictā segtur in dif-
ficultate cure aut symptomati illa que etiam destruit anhelitum: sed leuio-
ri modo minusqz manūo ledit cor et cerebrum.
Et minor et. In. iij. dicit qz suffocatio minor: pdictis est et in gradu
tertio malicie nocēdi que facit accidē spasmi aut tetani et et syncopis: sz
nō aufert sensuz neqz rōnem. Mlures vidi tales que bñ audiebāt et intelli-
gebāt vba assistētium vt post referēbāt: sed loq non poterāt hora afflictio-
nis. Ingt Gal. vi. interi. ca. iij. Ego multas mulieres vidi matris pas-
siones habē: tacebāt aut nīhil sentiētes nec loquētes: pulsus erat defectis-
simus et puissimus adeo qz nō apparebat: alias quoqz vidi sensuz et motū
et sanā memoriā habere: sed tū syncopis sepe eis contingebat: anhelitum
quoqz difficilem habebant: nonnullis manus et pedes spasmiabantur.

De signis eius. Capitulū. xvij.
Quando et. In hoc. c. pmo agit de signis suffoca-
tionis matris. Secdo de illis ad que re-
solvitur: ibi. Et qnqz. J Tertio de pulsibus et vniis in hacibi
J Et pulsus fit. J Quarto de signis mēstrualis: ibi. Et mēstrualē. J Quin-
to de signis spermaticis: ibi. Spermatica vō. J Sexto de differētijs suffoca-
tionis huius ab epilepsia et apoplepsia et lithargia: ibi. Et licet ipsa fit. J
C In. i. pte primo agit de signis appropinquātis paroxisimi seu piodi suf-
focationis matris. Secdo de signis additiōis eius hūe augmētū: ibi. Et
quando additur. J Tertio de signis status eius: ibi. Deinde addunt. J
C In. i. parti. dat signa. x. appropinquātis paroxisimi suffocationis matris
eis: ita qz hīc per piodus intelligit paroxisimū. Quartū paroxisimus ppele di-
cit tps afflictionis: piodus vō rēpus afflictionis et gerio simul. Prīmū si-
gnū eius est difficultas in anhelitu dicta psmia vel asma vel otomia

nes: Pa ibi. Et licet. J Prīmū ponit signa diuersa fm tēpora: fo dīnctū
cata fm causas: Pa ibi. Et mēstrualis. J Prīmū ponit signa que apparent in prin-
cipio: fo que in augmēto: tertio que in declinatione: Pa ibi. Et qn addi-
tur. J tertio ibi. Et quādo resolvitur. J Dicit primo qd fit malicia anhel-
tus et. Dīnctia. i. malicia anhelitus. Ut loquatur secum propter cōuersio-
nem illaruz humiditatu
versus maliciam.

De partibus
que iter se differūt vt do-
cet h metris. Decima se-
celat: canit asma malūqz
reuelat. Otomia quo-
qz fit infestat vtroqz. Et
hec difficultas ex colligā-
tia matris puenit cū pe-
toralibz et diafragmate.
Secdm est pulsus cordis
seu saltū vel tremor: et ex
cōpassione p colligantia
eius cū mīrice. Tertius est
dolor eueniens capiti et
malis vaporibz retēti sp-
matis aut mēstrui sāgu-
nis. Quartū est qz paties
secū loquit velut mēlica
dū mēstruū retēti a pre-
dīo mēlicum est qz cere-
bro reddit fumos mēlicos. Quintū est debilitas discretiois et veri iudi-
cij pp turbati mediūz cerebri per vapores et fumos spmatis aut mēstrui
retēti in mīrice. Sextus est debilitas toti corpis et eius pigritia in motibz
voluntarijs pp cordi cōpati et cerebro neruoz et totuz corpus. Septimū est
tāta crurū debilitas qz vix sufficiūt sustinere corpus pp cōpassione cū ma-
trice que eis deorsuz alligat. Octauū est citrinitas coloris corpis et faciei
pp cholericos vapores ferri ad has ex mēstruo retento vel ab eis suū san-
guinē corūpti. Nonū est coloris corpis et vultus frequē alteratio: sic qz nūc
pallefcūt nūc citrinant nūc obfuscant et interdū rubent pp motus varios
humoz et sanguinis a virtute teritaz: quare parūz pmanēt in vno et eo-
dem fixi colore. Decimū est sitis qnqz pueniens ex putrefactione calidi
vapozis eleuati ad linguam et ad os stomachi de mēstruo retento.
Et qn et. J In. ij. dat signa. xij. additiōis huius suffocatiois siue augmē-
ti et. Prīmū est subitū. i. somnus pfundus ex frido vapozis venenoso la-
to de mīrice ad vētre cerebri porē. Secdm est mēris alienatio seu pmutio
rōnis egre pp fumos turbidos ad mediū cerebri de matrice elatos. Ter-
tiū est rubedo vultus oculoꝝ et labioꝝ pp sanguinis ascēsz ad cerebrū et
vultū ppter pfortatione sui. Quartū est qz oculi qnqz declinat et egrediunt
vsus exteriora dū cerebrū ad eos conat expellere fumos et vapores malos
venenosos ptransātes ipm. Quintū est qz iterduz suos claudit oculos nec
apit eos qn incurrit subitū. Sextū est qz anhelitus valde debilitat ita vt
vix pcepit: deinde abscondit vt pfm et cessat: sic qz sensu nō pcepit dū pas-
sio est ita fortis qz tollit sensuz et motū a toto corpore. Septimū est qz paties
anteqz pcederit sensuz et rōne imaginat et sentit qd aliqd ascēde et eleuari
de pectore ipsius ad cor et cerebrū et pmo ex mīrice. i. vapozis malū veneno-
sum. Octauū est stridor dētiū: quē ex debilitate lacertoz puenit hōcibu-
lar: et est qn eoz spasmi vs aut fm. tertij. vñ. ca. xij. Et fit in casu hoc per
cōpassione ipsioꝝ ad cerebrū. Nonū est pūssio seu palpitatio oculoꝝ que
multiplicat in hūitibus tetani et in pparatis ad spasmi testat pncipe ter-
tij. iij. trac. iij. c. xvij. Et puenit in casu isto ex debilitate musculoz mouē-
tiū palpebras. Decimū est motus involuntarijs oculoꝝ pp lectionē lacertoz
suoz qz ipi mouent. Undecimū est alteratio eius. i. firme quo ad figu-
rā vultus ex cōpassione ipsius ad cerebrū et cā spmā. Duodecimū est abscis-
sio loq: hec qz loq neqz paties et debilitate cordis et diafragmati et motu-
ue vtiū. Xij. est qz si loquat vix et difficulter itellr fmo et tāta est debilitas
C Deinde et. J In. iij. dat signa. iij. suffocatiois in sta. J i organis vocio-
ru exitis. Prīmū est syncopis pncipe in spmatica pp vehemētia venenosita-
tis vaporis a mīrice ad cor elati. Secdo est abscisio vocis oimoda tā cā syn-
copis qz defectus mor. Tertius ē attractio vtrorūqz crurū vsus supiora pp
cāz spmā. Quartū ē qz ros pu⁹ ad modū sudoris sup corp⁹ appet ex anie
Et qnqz et. C In. ij. pte pncipali tā. J tate vehemēti cordis.
git. it. mōs crīsiū seu tminationis suffocatiois. Prī-
mus ē quo crecit et resolvit ad vomitū pphatis puri sine alio qm mā suf-
focatiois a dūto est phlegmatica et vapor ipsius venenosus cōmōnet in sūo
phlegmata vel in cerebro que sup sūm abūdant recidit. Secdo est quo ip-
sa trāsit et quertit ad dolorem capitis postqz euauit vapor venenosus et
debilitat in cerebro reliqt: et turbationes in humozibz suis. Tertius est
quo ipsa trāsit et declinat ad dolozē genuū dum natura fortis illuc spma
expellit vel mēstruū retēti. Quartus est quo trāsit in dōthi dolozē dūz il-
luc expellit morbi mā. Quintus ad rugitū qm mā morbi vētosaf et mo-
ta per vētre bīncinde diffundit. Sextus ad mēstruū vel spmatis expulsio-
nē foras a mīrice vel vi nature vel vultu fricatione cū pphatis aut digitis.
Septimus

pleumonia quando peruenit materia ad pectus.
a Et pulsus rē. J. Donit signa pulsus et urine.
b Et mēstrualē rē. J. Donit signa sumpta fm vīueritātē causarū: et ponit diuersa signa intermiscēdo: signa pp matricem cum signis mēstrua-
lis: et pz. In sanguine. s. mēstruo qui retinetur et magis velocius: qz citius
ēdatur quā pblegma reliqua accidētia. s. dicta de retentione mēstruorū.
c Et hīp̄sā rē. J. Do-
nit diāz inter pfocatiōē
et tres alias egritudines:

Jacobus

Septimus est trāsitus in
pneumonia quando in
tra pulmones venenosus
vapor aliqdū figurat
humores eius vehemen-
ter turbat et est causa vt
illuc alij confluant. Octa-
uus est trāsitus et quērio
ad squinātiā dū in gut-
ture vapor venenosus fi-
gitur et ipsum cōturbat.
Nonus est conuērio sui
ad apostema pectoris aut
dorsū quando illuc figun-
tur humores cōmoti per
vapores pessimos mate-
rie morbi.

Et pulsus.

C In. iij. primo ait qz in
suffocatiōe matricis pul-
sus in principio tensus et
spasmosus et rarus appa-
ret. Tensio equidēz fit et
spasmosus: ideo qz spas-
mus associat hanc suffo-
cationē: quo fit vt red-
dantur arterie tense. Ra-
rus vō propter dimini-
calorem et retrahi versus
cor. Secūdo dicit qz mor-
bo augmentato pulsus fre-
quens redditur et inordi-
natus: maxime dum vir-
tus patientis cadit: et mors appropinquat. Frequens qdem propter hoc
vt frequentia sua suppleat quod deest de sufficienti aeris attractione vice
vna causa delectionis virtutis pulsantis. Inordinatus vō propter terro-
rem virtutis et ipsius casum. Tertio dicit qz in suffocatione fit vīna simi-
lis loture carnis recentioris vel sit sanguinea: dum retenti sanguinis pars
aliqua transiit ad vīne vīas.

Et mēstrualē rē. C In. iij. tāgit sex signa suffoca-
tionis mēstrualis et vnum sper-
matice. Primum est retentio mēstruorū tempore quo deberent fluere:
quod dum corrumpuntur venenosa corruptione faciunt syptomata simi-
lia syncope et epileptie. Signum vero spermatice est qz per longum spa-
cium mulier abstinet ab actu coitus ipm tamen desiderat: nihilominus
sine hoc casta perseverat. Unde sperma in ea conculcatum et suffocatum
venenositatem adeptum est: vt patuit supra. Sen. xx. trac. i. ca. v. de iuua-
mentis coitus: ad finem. Secundū est qz lac in mēstruali quandoqz exu-
berat propter conuersionem et ascensum mēstrui retenti ad māmillas.
Tertium est qz corpus grauius sentitur et ponderosius in mēstruali qz
spermatice propter hoc qz mēstrui multo plus abundat in corpore qz
sperma: et est eo grauius et minus aerum et magis terrestre. Quartū est
qz sensus. v. exteriores sunt debiliores et hebetiores in mēstruali propter
copiosius ipsorū organa grauari mēstruo redundante ad ea vel suis va-
poribus. Quintū est qz plus manifestatur in mēstruali accidentia que
ex retentione mēstruorū accidunt sicut oculorum et colli dolores et pu-
tride febres et accidentia alia retentionis mēstruorū: quorum preme-
minit ca. xvi. trac. tertij huius sen. Sextum est qz apparet super egre cor-
pus dominium humoris qui predominatur in ipsius sanguine: vt si me-
lancholicus predominetur euenire facit alienationem mentis per collig-
antiam matricis cum cerebro et synopim fortem propter colligantiam
matricis cum corde: anhelitum auferet propter eius colligantiam cum
et iasfragmate. Sed humor pblegmaticus in sanguine dominans est gra-
uior melancholico et grauius reddit corpus: tum multitudinem ponde-
re ipsius. Ceterū mītiōra seu quīetiora facit accidentia: quia tardius mo-
tus et hebetis virtutis frigide et humide. Si vero cholericus humor do-
minetur acutorem reddet sanguinem et morbum suffocationis: sed ma-
gis incolumē et breuiorē et sanabiliōrē pp facilitatē resolutionis cholere.

Spermatice vero rē. C In. v. primo dat signa tria
suffocationis spermatice. Pri-
mum est qz incipit cum nocumēto anhelitus propter vehemētiam leho-
nis dyasfragmatis cordis et partium pectoraliū propter venenosum va-
porē spermatice statim petere cor: a tota proprietate vt alia venena tran-
seundo per dyasfragma: quod est instrumentum proprium anhelitus. Se-
cūdum est qz in hac mortis timor maior est qz in mēstruali quāto vene-
nosus est sperma corruptum qz corruptum mēstruum et inimicitias cor-
di et spiritui. Tertium est qz reliqua dicta in mēstruali mala accidentia
de his que proueniunt ex retentione mēstruorū non apparent in sper-
matice. Adde hīs signis illud partis prioris. Et spermatice significant
elōgatio spaci a coitu cum desiderio et castitate. Cōsequēter pnceps hic. ii.
notat sup spermatice suffocationē. Primum est qz frequēter patiēti accidit
cōmotio corporis et desiderii ad actū venereū qz obstrit rāgit spasmofas

sa ibi. Differētia vō. J. tertia ibi. Differētia vō. J. Dicit primo qd lz pres-
catio similes epileptie: tamē cum hoc est differētia rē. Et lz ipsa. s. prefoca-
tio: sedat egritudinem statim: qz vapor expellit cum illa materia et ille est
textus Rasis ad litteram. ix. continentis: secundo capitulo.
d Cū vō rē. J. Donit diāz inter prefocatiōē matricis et apā: et pz.
e Cū differētia vō rē. J. Donit differētia inter prefocatiōē matricis et
lithargiā: et pz: cum ea. s.
pfocatiōe: vndosus sup
pleis: sed est spumofus.

struali. Reliqua vō accidētia nō appa-
rēt in ea. Et multoties qdem accidit ex
hoc qz obstrit rāgit matricē eius spas-
mosas cōmotio et desiderii quare descē-
dit sperma grossum et sanatur. Et qz qz
expellit illud ex obuiatione sui ipsius et
inuenit requiem. C Et licet ipsa sit si-
milis epileptie in plurib⁹ iudicijs in hoc
qz subito accidit: tñ inter ipsam et epilē-
tiam distinguit retētio eius qd eleuatur
ex mīce et pectine: et qz ratio nō minora-
tur valde et semper: immo in dispositio-
nibus vehementibus valde. Et qñ eua-
dit prefocata narrat plurimum eius qd
fuit in ea nisi sit maxima et immoderata.
Et spuma nō currit sicut est cursus eius
in epileptia difficili ex cerebro. Et si cur-
rit sedat egritudinem statim et non idi-
get qd ab ea excuset. Et redeamus ad
illud qd mōstrauimus in ea. epileptie de
differētia. C Differētia vō iter ipsas
et apoplexiā est manifestior: et quō non
cū sensus nō destruat in ea fm plimū in-
tegre et nō sit gemitus. C Differētia
vō iter ipsam et lithargiā est qz cū ea nō
est febris: neqz pulsus est plenus vndo-
sus et principium doloris eius in capite:

fit a causa priuata pnta in cerebro. Ipsa vō esse videtur analentia spaci
es que fit a materia venenosa eleuata ad cerebrum ab aliquo membrorū
intrinsecorū: de qua tertij. i. trac. v. cap. de epileptia. Et primo dicit hic qz
suffocatio matricis proprie spermatice similis est epileptie in multis iudi-
cijs et cōditionibus. Nam subito accidit sicut epileptia mulieribus illis
que sane videntur et sit cum spasma cerebrum cōturbat: et non finit cor-
pus se tenere erectum. Prima vō differētia suffocationis matricis ab ep-
leptia vera est qz in suffocatione semper retinet in matrice sperma vel mē-
struum corruptum cuius venenosus vapor eleuatur de matrice et pectine
ascendens in cerebrum qd in epileptia vera non ptingit. Secūda est qz ratio
seu cogitatio nō semper et valde sic minoratur in suffocatione sicut in ve-
ra epileptia: imo solum fit hoc in suffocatione dispositionibus valde ve-
hementibus que tollunt anhelitum et sensum et motum a toto et reddunt
infirmā veluti mortuā. Tercia est qz postqz suffocata euasit a paroxismo
eius et afflictioē narrat multa cor que sibi acciderūt et dicta et facta sunt
ex quo cōcluditur qz salue māserunt in hac sensus cōmunis et ratio et me-
moriam in horis afflictionis: nisi maxima sit et immoderatissima tūc suffo-
catio qualis modo dicta est. Quarta est qz ab ore suffocate spuma non so-
let effluere sicut ab ore epileptice de difficili epileptia nascente a cerebro.
Quinta est qz si fluat ex suffocate ore spuma statim sedat egritudinē et nō
eget egra tunc auxilio alio qd ipsam excuset et pro tūc liberet ab egritudi-
ne: qm cum spuma vapor venenosus a corde et cerebro totus excutit. Et
pro differētijs alijs ab his quinqz suffocationis ab epileptia remittit nos
princeps ad ca. viij. trac. v. sen prime tertij vbi ad longum dantur epilen-
tie signa. Et ppe finem ca. illius ait. Illa vō cuius causa est matix pcul-
dubio est cum retētiōe mēstruorū aut spermatice aut humiditatum ef-
fusarum ad matricem: quam qdem precedunt dolor in pectine et virisqz
inguinibus et partibus dōsi et grauitas in matrice.

C Differētia vero rē. J. In secūda dat duas differētijs inter suffoca-
tionem matricis et apoplexiā que fm plurimū est manifestior qz inter ip-
sam et epileptiā. Prima est qz integre sensus non destruitur fm plurimū
in suffocatione vt in forti apoplexia. Signanter dicitur fm plurimū: qz
suffocatio matricis spermatice qz est adeo vehemens qz aufert anhelit-
um et sensum et motum taliter qz patiēs facit veluti mortuā: et tūc apo-
plexie valde similitur in accidentibus: sed differt in causis: qz cause pro-
prie suffocationis sunt in matrice retētiō spermatice vel mēstrui sangui-
nis: et ibi cōuērio alterutrius horū ad venenositatem. Sed apoplexie cau-
se proprie sunt oppilationes integre ventriū oīum cerebri a grossis ma-
teris sepius pblegmaticis et quādoqz melancholicis vel sanguineis. Se-
cūda est gemitus in apoplexia cum clamore quodam dum ex defectu an-
helitus suffocari videtur et spuma ad os venit. In suffocatione vero non
est gemitus sed potius taciturnitas.

C Differētia vero rē. J. In. iij. dat differētijs quattuor inter suffocatio-
nē matricis et lithargiā. Prima est qz nō est cū suffocatione febris: cū le-
thargia vero est febris leuā putrida: ipsa enim apostema est mēbri pncipa-
lis. Secūda est qz pulsus est in lethargia plenus et vndosus sicut esse solet
in apoplexiis molliū mēbriū intrinsecorū. Suffocatio vero primo
pulsus gerit tensum et spasmosum et etiā rarus: postea frequēter. Tercia est
qz dolor a capite incipit in lethargia: sed in suffocatione a mīce inchoat

De partibus

mīce: et digito fortiter
fricat eius vulua et collū
mīcis ac si ipsa veretro
viri fricare: quare sper-
ma grossum descendit: et
exit et sanat passio remo-
ta cā eius. Secūdu est qz
spma hoc in matrice re-
tēz interdū expellit ex ob-
uiatiōe sola sui ipsius: pu-
ta dum patiēs se digito
gfricat: spma a se excu-
rit: et ipsa per istud iuenit
regem et alienationē vel
sanationē. Sed non er-
rat vel vī immunita a pec-
cato ptra nām nisi necē-
sitas euitande mortis ab-
horreret: et sup hoc
cōsulat theologos vt nō
pdat ppter corpus aiam.

Et licet ipsa.

C In. vi. primo agit de
differētijs inter suffoca-
tionē matricis et epileptiā
Secūdo inter ipsam et apo-
plexiā: ibi. Dicit vero J.
Tertio inter ipsam et li-
thargiā: ibi. Differē-
tia vero inter ipsam. J.
C In. i. partem. tāgit. v.
diāz inter suffocationē
matricis et epileptiā que

De cura.

Capitulum. xvij.

Plus rē.

Qui posuit causas et signa prefocacionis matricis. Sic ipse ponit curam: et pmo prefocacionis facte a mēstruo retento: sō a semine retento: secūda

Si autem causa pmo ponit curam per phlebotomiam ponendo quedam remedia localia: secundo ponit curam per alias medicinas: secūda ibi. Qd si senseris. J Dicit pmo q quando retinetur mēstrua et nō

et est color diversus alteratus. Et in lethargia est fixus fm dispositionē vnam.

Jacobus

Quarta ē q faciei suffocatio color diversificatur nunc apparens palidus nūc inflāmatu nūc citri nūc aut fuscus fm vapo rū varietates latoz ad ce rebum. In lethargia vō manet vnus color fixus vniformis.

De cura ipsi. L. xvij.

Plus.

In hoc ca.

pmo agit de cura suffocacionis mēstrualis. Secūdo spermatice: ibi. Si autem. J

In. i. parte pmo agit de cura mēstrualis per phlebotomias et puocantia mēstrua. Secūdo per cō

motionē oris matricis. et vluē: ibi. Et pmo. J

Tertio pmas: ibi. Et tunc. J

Quarto per phlebotomias itez et pharma

clas vtrius solutivas: ibi. Et opz. J

Quinto per ventosas et subtile regimē et calefactiones ife

riorum: ibi. Deinde po

nas. J

Sexto per potides puocantes mēstrua: ibi

Deinde da. J

Septimo p emplastra vaporaciones collyria et clisteria: ibi

Et de emplastro. J

In. i. parti. pmo agit de

suffocacione mēstrualis pmo facere phlebotomiam in altero brachioz de ve

na basilica vt causa a mēstruo remoueat: deinde de sopphena alterutris

pedum vt eradicet ea eius pūctura. Ab hac phlebotomia regula mulieres

excipit vebemēter albas frigidās phlegmaticas: et illas in qbus cā reten

tionis suoz mēstruo est humiditates plurime viscosē. In hīs. n. phlebo

tomia tollit frenum phlegmaticū. sanguinē et incrudat humores. Secūdo

peipit in omni dispōne suffocacionis huius ministrare frēnter puocātia

mēstrua pēpue in forma suppositioz. i. pessarioz acutoz. mordicātūz

collum et os matricis vt descēdere faciāt et extire mēstruū retētūz corru

pū. Tertio cōmendat in spālī ad hoc cordumēt et piper que trita inuol

uant in lana aut bōbace et vluē impellant. Et est cordumēt carui agre

ste. Quarto summe landat ad hoc euforbū quod tritūm similiter vluē

impellatur. Nam valde in hoc forte est et mēstrua statim descendere fa

ciens: suppone ergo ex hoc quaz vice. 3. s. vel de puluere piperis et cordu

menti simū. 3. i.

Et cōmotio rē. J

In. ij. pmo agit q oris matricis et vluē cōmotio si

ue per digitos obstetricis fiat sine patientis siue per pessaria calida et acu

ta pferet retētiōi et suffocacioni: tam mēstruali q spermatice. Pmo q a

facit declinare matricē vtrius interioraq: prius suffocōe surūz moue

bat. Secūdo qm matricē reducit ad equalitatem situs naturalis a quo de

clinabat spālī ante ptracta. Tertio ppter ea q mēstruū preparat ad pu

uocacionem: et ipius exitū per inferiora et similiter sperma: qd prius retē

tum et cōcūctum erat. Secūdo dicit q mirabilis ad hoc et valde conse

rens est gallia muschata matrici supposita et vluē intromissa.

Et tunc rē. J

In. iij. pmo agit q patiens sedat in tina aque calide in

qua diuretica prius bulluerint et rēperata sint pēpue heism. i. leuistici

et fenugrecum et semen lini sanfucus. i. matorana et abrotanum: prepare

tur ergo sic. J

leuistici seminis fenugreci seminis lini matorane abrota

ni an. lib. i. 2. quassentur infimul: deinde suantur in sacculo de tela veteri

subtili: et in aque fluminis magna cacabūda super ignem bulliant: deinde

effundat in tinam dicta aqua simul cum sacculo supra quem sedat in ti

na patiens. Secūdo commendat aquas thermarum que a terra erum

punt actu calide sine artificio: quare naturalia balnea vocantur. Et pro

tinis ad hunc casum non sunt eligende aque aluminose aut ferreē: sed ni

trofe aut sulphuree.

Et oportet vt rē. J

De cura ipsius. Capitulum. xvij. Plus quidez esse

cuius cā est retentio mēstruo

rum oportet vt regatur si non est illic al

bedo superflua et causa retentionis non

est multitudo humiditatis viscosē cum

phlebotomia ex basilica et ex sopphena

addendo in omni dispositione ex admi

nistracione puocantium mēstrua et

proprie suppositioz acutoz mor

dicantium os matricis et sunt sicut cor

dumēt et piper. Euforbium vō est val

de forte in hoc faciens descendere mē

strua statim. Et cōmotio oris matri

cis et partium vluē eius est pferens ei

sine retentio sit mēstrualis siue sperma

tica: ipsa enim facit declinare matricē

ad inferiora: et ad equalitatem: et prepa

rat mēstrua ad puocacionem. Et gal

lia quidem est mirabilis in hoc. Et

tine ex diureticis iuuatiue sunt et pprie

que sunt ex keisim et fenugreco: et semi

nelini et sanfucus et abrotano. Et aque

thermarum viles sunt eis iterū. Et

opz vt fiat phlebotomia ex basilica par

tis que sequitur declinatiōem matricis.

Si autem non declinat ad latius: immo

sunt alba: tunc competit phlebotomia rē. Illic albedo: scz in mēstruas cordumēt: scilicet cardamom: alter. i. carui agrestis: dicit magister quod multotiens est expertus galliam muschatam. Et keisim. i. leuistici: partem declinationis. i. partem ad quam declinat.

a Quod si rē. J

Ponit curas per als medicinas: et ponit multas et di

uerfas medicinas. Lū hierapigra. i. gallitaphia est qdā gūmi: blacte bisan

tic sunt coopture ostraco rū marinor: siliū lima

tys et debet administrari cum

contrahitur ad supiora tunc tibi super

est vt phlebotomes quamcūqz duarum

vis aut ambas. Quod si senseris humi

ditates plurimas tunc administra euac

uatiā eas sicut est hiera ruffi et theodo

ricon. Et iterum cum tu phlebotomaue

ris et euacuaueris sanguinē fortasse ne

cessarium erit tibi post septimum solue

re vētrē cū hiera diacologntidos et hie

rapigra. Et qñqz erit necessariū vt ite

res hoc super eam. Et fortasse erit tibi

necessariū vt euacues et in potu tribuas

pillulas de caplia et pillulas fetidas.

Deinde ponas ventosas post tres

dies super dorsum et myrach: et qñqz su

per coxas et iguina. Et subtilia regimē

et calefac inferiora cum fricatione et va

porationibus et inunctionibus. De

inde da in potu qd sit sicut castoreum et

myrrha cū aq mellis et sagzenea et dia

marche et diapipereō et diacymini et se

rapinum cum aqua anisi et aqua falseo

lorum rubeoz: et gariofli inuatiui sunt

iterum. Et de potionibus bonis est vt

sumatur de cymino quantitas galle et

detur in potu cum aqua rure: aut aqua

decoctionis agnicasti. Et agaricum est

bonuz in hac egritudine quando porta

tur cū vino. Et castoreum quandoqz sa

nat integre: et similiter blacte bizanchie

rare dum viscosi humores in corpore multiplicentur. Quarta est q for

tasse necessarium erit adhuc euacuare et in potu dare pillulas de caplia et

pillulas fetidas. Describit autem pillulas de caplia: id est nascitio agre

sti quinti prima tractatu. ix. duplici descriptione capituli. xij. et xij. et xij. et xij.

ruqz dohis est. 3. s. sicut dicit ibi cū aqua tepida: prius vero elige. Et tra

ctatu eodem fetidas describit quadruplici descriptione capituli. vij. vij.

ix. et x. Et prius elige: quarum dohis est. 3. i.

Deinde ponas ventosas rē. J

In quinta tria precipit. Primum est per

tres dies post purgationes vētosas apponere, cūz scarificatione supra in

finum dorū: vel supra mirach in inferiori parte ventris: vel super coxas

ab interiore parte: vel supra ambo inguina ad extrahendum foras mē

struū corruptum. Secūdo precipit vt patiens obseruet subtile regimen

et tenuem dietam: sintqz cibi ipsius puri et cicerum vel aqua pifonū vel

aqua pulli cum croco et petroselino vel aquosum amigdalatū in quo sint

alique amigdale amare vel pulli pulli. Et potus sit hyōromel pauce cō

mixture. Tertio precipit inferiora ventris et clunee et coras tripliciter

calfacere. Primum per frequentes et fortes fricationes inferiorūz partū

cum manibus calidis aut pānis calidis: vt pars materie morbi his resol

uatur et retenta mēstrua subtilietur. Secūdo per calidas vaporaciones

vel ficcas ex orobō cymino et aniso simul torrefactis sacculo impositis et

ventri adhibitis: vel humidis ex lano aut spongia submersis in hac de

coctione. J. arthemise abrotani saūne origani summitatūz aneti flonūz

camomille melliloti fursuris et paritarie an. 3. s. bulliantur in olei aq

fontis aut fluminis: et in hor decoctione submergat spōgia vel lana: que

expressa ventri adhibeat actu satis calida. Tertio per vnciones victorūz

partium cum sequenti vngueto. J. oleo de iunipero et de cinamomo et

de camomilla et laurini et anetini an. 3. s. cere. 3. s. fiat vnguentum.

Deinde da rē. J

In. vi. memorat medicinas. xvij. que bibite cōferunt

huic suffocacioni puocando mēstrua. Prima est que. J. castorei myrrhe

an. 3. i. terantur simul et bibantur pro vna dohi cum. 3. s. aque mellis tepi

de. Secūda est sagzenea: que magna et minor est: et ambas describit qñ

ti. i. trac. i. ca. 3. s. et bibat inquit mulier quantum est cicer cū vino pu

Quoddecima

duz suffumigatio vt patet. Et continentis a Rasi auctoritate Pauli. Alde-
cpi. i. cinamomi: aliter est species volubilis.
a. Si aut causa est. C. Ponit curam prefocacionis matricis a sper-
mate retento: primo anteqm veniat prefocatio: secundo quando actualiter est:
secunda ibi. Oportet. Prima possit diuidi in tot partes quot medicinas

Jacobus

Duodecima est squilla: de qua trita bibatur pōdus 3. i. cum .ij. 3. aque mellis tepide: vel forbeat ipsius accutus vel ipsius oximel acetosum factū. Inquit Ad. c. de squilla. Po-
tio accuti est a. 3. v. vsq; ad .ij. Et oximellis eius ab aut. v. vsq; ad .3. iij. Et troiscoru ei⁹ a. 3. ij. vsq; ad .iij. Tredecima est alfo-
fir. i. ruta caprina: quo si bibatur pōdus 3. i. in vno quart: puret cicep est in eo sanitas. i. sanati-
ua virtus huius morbi. Quartadecima est .3. ij. alderi. i. cinamomi cū tri-
bus .3. vini boni fortis al-
bi aut subrubri: credo qd hie de eo supfluit: vel le-
ge cū eo. i. alfofir. Quin-
tadecima est potus olei de herua idest catapucia maior: et simplex et co-
positus: que describitur qu-
ti. i. trac. x. cap. x. et xxi. et dosis compositi vt ait ibi est aurei. ij. vel .iij. cū aqua de radicibus: quā dupliciter describit qu-
ti. i. trac. ix. capitulis. ij. et .iij. et valde i casu hoc co-
fert. Sextadecima est .3. ij. succi foliorū agnasci-
bitur cū .3. ij. vini albi: et .3. s. olei oliuarum. De-
cimaseptima est .3. i. oppo-
ponaci et vnus .3. casto. q triti bibat cū .iij. 3. vini suauat. n. valde potus iste diureticus in casu pñti.
C. Et de emplastris etc. In septima primo ait qd in mēstruali competūt
emplastra et vaporaciones post phlebotomias et euacuationes per quas
sanguis subtilietur et cholericus fiat vt in matrice nō retineatur neq; co-
denetur et corrumpatur: sed sub forma mēstrui foras egrediatur via libi
faciens suis subtilitate et choleritate: sicut hoc emplastrū. R. oleorū de
ruta et de castoreo et de saūna et de iunipero añ. 3. s. cere. 3. ij. terebintine
refine añ. 3. ij. miscantur et fiat emplastrū qd supextensum tele vel alute
matrici supponatur. Et hec vaporatio. R. saūne granorū iuniperi cala-
mēti arthemēsie abrotani pulegi regalis añ. .iij. rubee tinctorū. .iij. i.
fiat decoctio in lib. .iij. vini albi vniū cui spongia intinge et matrici ap-
pone. Secdo pñcipit matrici supponere et vulue impellere de sagzenea quā-
tūz est auellana cum pauco oleo de lilio qd yrinum dī. et sit eius quātitas
3. i. Tercio supponere alderi tritum cū vino albo fortis: et est cinamomum.
Quarto supponere et vulue imittere sequens lichiniū in forma pessarij.
R. storacis liquide .3. ij. piperis thuris ana. 3. i. adipis anatis .3. iij. semi-
nis vitice .3. iij. incorporentur simul et formetur inde lichinia seu pessaria
vulue intromittenda. Quinto in generalī ministrari subet clysteria et
collyria cōposita ex illis que calefaciūt corpus et matricem: sicut piper si-
napis ruta castoreum. Et ex his que prouocāt fortiter mēstrua sicut saū-
na rubea tinctorū pulegiū regale: squilla calamētūz. Et ex solutibus hu-
mores grossos sicut coliquintida serapinū esula turbiū euforbiū ellebo-
rus albus. Et ex resoluētibus grossas ventositates: sicut castoreūz ruta
cymini anisum carui. Et hic p clysteria possunt intelligi iniectiones ille q
p anū intromittunt in longaōe: et hec que p vuluā matrici intromittunt. Et
p collyria suppositoria q impellunt ano: vel pessaria q collo mētis et vul-
ue sponunt l3 plus pñciat in casu pñti matrici supposita q ano intromissa.
Si autem etc. In .ij. parte principali agitur de cura spma-
ticis: primo per nubere et exercitari et vti his q
sperma siccāt et psumunt. Secdo p tractūz vulue ab obsterice: ibi. Et o3
Tercio p res mordentes suppositas: ibi. Et similiter Quarto p dimi-
tere phlebotomias et vti calidis cor pfortantibus: ibi. Et caue in huius
Quinto p sumēdas ore medicinas quasi tyriacales: ibi. Et confert.]
C. In prima parti. dat tria precepta. Primum est qd si cā suffocacionis sit
sperma retentū et paties fuerit puella vel vidua nō religiosa nubat in do-
mino et cū viro coeat et cito sanabitur. Secdo est qd donec hora assit nubē
di seipsam exercitet frequēter et fortiter vt p exercitiū sperma resoluatur.
Tercio est qd illis que sperma defecant tūc pñtis vtatur vt mane comedat
decem rute solia: vel tot calamēti vel hec trita bibat cum pureta ciceris:
vel .i. 3. seminis almaru. i. marubij: vel aureum. i. diacymini quotidie bi-
bat cum .iij. 3. decoctionis de radicibus: cuius duas descripciones dat qu-
ti prima tractatu nono: capitulis secundo et tertio.
C. Et op3 vt etc. In secunda pñcipit q obsterix suos digitos inunctos
oleo de lilio nardino aut laurino vulue patietis et collo matricis eius in-
tromittat: et motu plurimo suauī cōmoueāt tam portam vulue q portaz

ponit legatur simul. Almaru. i. marubij. Excitant. i. expergefaciunt. Con-
fectio iuuamenti ponitur quinto canonis primo tractatu.

C. De regimine eius cum cōmouetur. Capitulum. xix.

Portet etc. C. Ponit curam quādo est prefocatio: et po-
nit multas medicinas: partes patent: lega-

etas oleo de lilio aut nardino aut lauri-
no: et cōmoueāt portam vulue et portam
matricis motiōe plurima leni. Et neces-
sarium est vt associetur ei cū delectatio
ne dolor et sit sicut est dispositio coitus.
Ipsa enim fortasse expellet sperma fri-
gidum et sanabitur. C. Et similiter cūz
supponuntur res mordicative cōmotio-
nem facientes sicut sagzenea cum oleo
laurino et sicut zinz. et piper et cordume-
ni sunt mirabiles in hoc. C. Et caue in
huiusmodi dispositione phlebotomiaz:
imo administra in hac diuisione que ex-
citant caliditatem: et cura curatione sin-
copis. C. Et confert ad illud et accidē-
tia eius mala confectio nominata confe-
ctio iuuamenti: quoniam iuuamentum
eius est mirabile valde vehemens. Et
sagzenea et mithridatum et medicamen-
tum muscho et tyriaca. Et si timeat de me-
dicamine muschi et mithridato quāuis
sit in eis cōmotio spermatis: tamen con-
fortatio eorum quā faciunt cordi et na-
ture ad expellendūz resistit illi et vincit
ipsum. Et serapinum et gariofilū mirabi-
lia sunt etiam.

C. De regimine ei⁹ cū cōmouet. C. xix.

Portet vt funda-
tur super caput oleū odoriferū
pfortatiūz calefactum valde: sicut oleū
nardinūz: aut oleūz de ben. Et incipe ad

De partibus

matricis interiorēz. Se-
cundo dicit qd oportet vt
sit in hac cōmotione seu
fricatione dolor aliqua-
lis cū delectatiōe qualis
est in coitu. Forte. n. pa-
tiens ex hoc sperma ex-
pellerit frigidūz corruptū
et sic saluabitur et sanabi-
tur remota idē causa suf-
focacionis.

C. Et similiter etc. In
iij. dicit qd similiter quā-
doq; sperma foras egre-
ditur et patiens saluatur
quando supponuntur ip-
sius matrici et vulue im-
pelluntur res mordicati-
ue que matricem cōmo-
uent. Et hic exemplificat
de tribus que hoc agūt.
Primum est sagzenea de
qua supponantur et vul-
ue impellantur .3. i. et .5.
mixta cum .3. i. laurini o-
lei. Secundum est zinz-
ber: de quo conuassato
3. ij. vulue impelle. Ter-
tium est piperis et cordu-
meni id est carui agrestis
tritūz añ. 3. i. que vul-
ue immittantur cū bom-
bace aut lana. Et mira-
biliter iste res conferunt
in hac passione.

C. Et caue etc. In .iij.
presubet in ista specie suf-
focacionis euitare phle-
botomiaz. Primo quia
sperma semine corruptū
vt plurimum est venenū
frigidum cui resistit san-
guis et ipsum refrenat.

Secundo quoniam sperma hoc debilitat valde vires cordis et etiam ce-
rebrum: et per phlebotomiam horum debilitas amplius augetur. Secun-
do pñcipit in hac suffocacione illa ministrare que caliditatem moderate
excitant sine hoc qd faciant abundare sperma sicut citri corticem macis
cardamomum: sed non oua et vinum quia sperma augmentant. Tercio
pñcipit hanc egram curare cura syncopis puta per calida confortantia
cor et spiritus eius sicut diamacis diamar garituz dianthos diamuschi.
C. Et confert etc. In quinta cōmemorat medicinas septem quasi tyria-
cales in potu sumendas contra hanc passionem. Prima est confectio iu-
uamenti que sic ideo dicitur quia miro modo vehementer suauat in calis
presenti: loco cuius accipitur electuarium de gemmis quod describit
Ad. lue in antidotariū sui principio cuius dosis sit .3. ij. cum .ij. 3. aque
scabiose. Secunda est sagzenea: et est magna et minor: et ambas describit
quinti prima tractatu primo capitulis. 50. et .51. Et sit dosis eius ciceris
quantitas cum duabus .3. aque mellis. Tercia est mithridatum cuius
dosis sit .3. i. cum .ij. 3. aque buglosse. Quarta est medicamen seu confectio
de muschoreniū septem descriptiones dat quinti prima tractatu primo
capitulis. xliij. xliij. xlv. xlvij. xlvij. xlvij. quarum primam elige: cu-
ius dosim ponit Princeps sicut cicer cum vino odorifero. Quinta est ty-
riaca magna fermentata: cuius dosis sit .3. s. cum .ij. 3. aque scabiose. Pos-
set quis obijcere qd mithridatum et medicamen de muscho non proficiunt
in casu hoc: qd sperma cōmouet et in eo plurimum abundare faciunt.
Respondet Princeps qd confortatio quam cordi et nature vigorose pre-
bent ad expulsiōem venenosi vaporis potenter resistit illi nocumēto vin-
cens et superans ipsum. Sexta est qd serapinum: de quo dicit Ad. lue cap-
itulo de eo qd bibitum et suppositum prouocat mēstrua et interficit fetum
et confert dolori matricis et prefocacioni ipsius: et sit dosis .3. s. cum dua-
bus .3. aque decoctionis enule campane. et .3. s. mastice. Septima est ga-
riofilū qui ad casum presentem confortando cor mirabiliter conferunt: et
sit dosis eorum .3. s. cum .ij. 3. aque borraginis.

C. De regimine eius cum cōmouetur. Capitulum. xix.

Portet vt fundatur etc. In hoc capi-
tulo primo agit
de illis que fieri debent hora cōmotiōis et afflictionis suffo-
cationis. Secundo de agendis quando per hec patiens nō exci-
tatur: ibi. Cum ergo sunt.]

C. In prima parte tangit decem et octo que fieri conueniunt vt egra excite-
tur a paroxismo. Primum est qd aliquod ex oleis aromaticis et conforta-
tiuis fortiter calefactum super egre caput ab alto effundatur vt oleum
nardinum quod de spica fit: vel oleum de ben dictum muscelinum vel
oleum de cinamomo aut iunipero vt cerebrum per hoc confortatum ex-
pellerit venenosum vaporem mēstrui aut spermatis. Secundum est incl-
pere cōmouere vuluam collum et os matricis vel per obstericis digitos
inunctos oleo nardino: vel cum pessarijs mordacibus acutis que puri-
fii

tur totum simul. De alachoen. i. matricaria. Et cum hoc est. i. aquisit. Lo-
loe sunt cofectiones odorifere: super emunctoria. i. inguina. Adherere. i.
premoendo anchas eius: arazichi. i. coctini: aliter. i. oleum de yefemino: no
des vinum quia pponitatem sui odoris facit matricem ascendere et fa-
cit euaporare. Et hoc est verum nisi sit dubium de virtute vitali.

Jacobus

tum comouent: sicut his
que sunt ex nigelle semi-
ne pietro euforbio pul-
pa coloquintide: vt ista
excitant a matrice men-
struum vel sperma corru-
ptum. Tertium est qd se-
pe collyria predicta siue
pessaria que menstrua pro-
uocant vultu intromit-
tantur: sicut hec que sunt
ex rubea tinctorum myr-
tha sauia regali pulegio
ruta calamento: que cum
felle vacano trita incor-
porentur et inde formen-
tur pessaria oblonga.
Quartum est qd matrici
supponantur etiam que
matricem trahunt ad in-
feriora sua fragrantia: vt
gallia muschata et odori-
fera olea: sicut est oleum
de ben dictum muscel-
lum et sambacium qd
de sambaco fit dicto ali-
ter iensenim: de quo Se-
rapion in aggrega. pro-
prium facit cap. 3. et olei
de alachoen. i. matricaria
minore que est similis
camomille: et oleum de
lilio celesti quod dicitur
primum: et reliqua acuta
odorifera olea sicut nar-
dinu vel de lunipero vel
de cinamomo. Ad hec
enim odorifera se matrici
inclinat et cum hoc subti-
liant menstruum vel sper-
ma quod in hac retentum
est et prouocant eius exi-
tum. Quintum est matrici
eas suffumigare inferius
cum ligni aloes et muschi ana. 3. i. prunis imposita cuius fumum matrici
per emborum captat: ad quem se declinat et retenti in ea prouocat exitum
fumus predictorum. Sextum est matricis ex solo muscho suffumigatio
super inflammatos lapides proiecto: cuius odor facit descendere matricem:
nam delectat eam. Septimum est vuluam lenire cum coloth id est
virga virili et algalia seu gallia muschata: al enim articulus est apud ara-
bes: sicut li la les sunt apud gallicos: inungat ergo vir ipius veretrum
oleo de spica et vulue intromittat. Aut mitte in eam galliam muscharam
in forma pessarii. Et cum aromatica deorsum ministras siue pessaria siue
suffumigatio: tunc patientis anhelitum clausum: et ipius nare: ne fumus aro-
maticum ad hos perueniens matricem faciat ascendere sursum morbum
inde augmentans. Noui quendam medicum de famosioribus cuius co-
silio vir quidam supposuit propriam uxorem actu suffocata et cito post
obiit. Octauum est vomitum cum penna excitare in crassata oleo et ori in-
tromissa vsq; gargareonem: egra enim reperit in vomitu requiem et alle-
uacionem. Nonum est efficere qd egra sternutet imponendo naribus pul-
uerem piperis vel staphisagrie vel ellobori albi vel euforbi. Nam quan-
doq; excutit sternutatione venenosum vaporem menstrui aut spermatis.
Decimum est facere qd odoret fetida sicut aiam fetidam vel arsuram soti-
larium vel extinctarum candelarum fumum: horum enim fetores matrici
effugiens deorsum declinat: odit enim fetida fugiens ab eis. Undecimus
est multas apponere ventosas cum scarificatione in suffocatione sangui-
nis: et in spermatica sine scarificatione super partes inferiores ad trahen-
dum deorsum matricem et sanguinem et sperma corruptum: precipue su-
per emunctoria per que poros vritides vel inguina hic intelligit: et super
coxas in parte domestica satis prope inguina: aut super id membrum qd
est contrarium lateri ad quod matrici comota declinat: vt super finistru
si ad dextrum declinet et econuerso vt matrici equetur in proprio situ et de-
scendat simul cum menstruo retento. Duodecimus est egre pedes fortiter
et sepe fricare pro diuersione vaporum et fumorum a superioribus et attra-
ctione retenti spermatis aut menstrui deorsum. Tredecimus est facere qd si
mul adherent seu coniungantur vel sibi approximent quantuz possibi-
le est anche pecten core et crura vt magis caleat et matricem calefaciant
eis alligatam. Quartumdecimus est fortiter stringere et ligare crura et co-
xas cum bindis seu insitis incipiendo ligaturam a superioribus: et sit ita
vehemens qd dolere faciat et vapores diuertat a superioribus et sperma
aut menstruum ad exitum moueat. Quintumdecimus est suffumigare ma-
tricem cum calidis que sunt sicut oleum arazichi id est gummi pini: et cum
medicinis rubificantibus sicut cum euforbio pipere sinapi et sperma aut
menstruum densatur subillient et aptent ad exitum. Sextumdecimus est ano
intromittere suppositoria que dissoluant vtroque sicut sunt ista. R. ca-
stori seminis rute cymii anisi carui ana. 3. iij. terantur et incorporentur
cum sufficienti melle pro tribus suppositorijs grossis et oblongis quibus

faciendam comotionez predictas et pro-
prie cum facientibus prurituz mordica-
tiuis. Et supponantur collyria predicta
prouocatiua. Et suppositoria trabetia
matrici ad inferiora sicut gallia: et olea
odorifera sicut oleum de ben et sambaci-
num et sicut oleum alachoen et oleum de
lilio: et reliqua olea odorifera acuta ad
que declinat matrici et cum hoc est in eis
subtiliatio et puocatio. Et similiter suf-
fumigia eam subtrahe cum muscho et xilo-
aloe. Et suffumigia eam cum muscho co-
trito super lapides ignitos. Et lini eam
cum coloth et algalia: et tene anhelitum
eius: et nare ipsius. Et moue ad vomitum
cum penna intromissa in guttur eius.
Ipsa enim inuenit cum vomitu requiem
et leuitatem. Et fac eas sternutare: et fac
eam odorare fetida: et fac adherere in-
ferioribus eius ventosas plurimas tra-
hentes sanguinem et matricem ad infe-
riora proprie super emunctoria et coxas
aut super illud quod est contrarium par-
ti declinatiōis si fuerit declinatio vt tra-
ha tur matrici et sanguis ad inferiora. Et
frica pedes eius fortiter: et fac adhere-
re anchas eius et pectine ipsius et coxas
et crura: et stringe eas ligando a superio-
ribus ad inferiora. Et suffumigetur cum
eis que sunt sicut oleum arazichi et medi-
cine calide rubificantes in quibus sit qd
sit sicut euforbiu. Et suppone ano eius

De hemorrhoidibus et bottho: et moro qd appent in mifice et clauis. C. xx.
Quandoq; et. C. hic determinat de hemorrhoidibus
et bottho: matricis: primo hoc: scdo
de clauis. Fa ibi. Sedeat. Primo de hemorrhoidibus quatuor ad
causas et signa: secundo quantum ad curam: secunda ibi. Iste hemorrhoi-
des. J

sicut ea que resoluunt ventositatem. Et
lini stomachum iteru cum eis et voca eas
et comoue. Cum ergo sunt ei omnia
illa et non redit ei anhelitus eius: tunc
necessarium est vt effundatur oleum fer-
uens super caput eius: aut cauterizetur
sinciput eius si non fuerit excusatio in-
de. Et quandoq; euadit cum phleboto-
mia. Et caue ne ei des in potu vinu quo-
niam aqua est ei conuenientior: et carnes
grossas: et ea que addunt in carne et sper-
mate.

De emorroidibus et moro et bottho:
que apparent in matrice et clauis. C. xx.

Quandoq; eueni-
unt in matrice emorroides: et
accidit quandoq; in ea sicut morum sicut
dictum est in masculis. Et quandoq;
apparent super eam bottho: vt verruce
et vt clauis successione ragadiarum et suc-
cessione apostematum durorum. Et
non est possibile vt sanentur emorroi-
des nisi que ex eis sunt extra matricem
et parum sanantur facte in profundo.
Et quandoq; sequitur illam cuius
menstrua retinentur apparitio emor-
roidarum in ano suo et in eo quod appa-
ret de matrice sua: nam speratur qd ape-
riantur et mundificentur. Et fit cum eis
securitas ab egritudinibus difficilibus
quas facit retentio menstruum.

De partibus

resoluantur grosse ven-
tositates et vapores ma-
li spermatis aut menstrui.
Decimusseptimū est leni-
re stomachum cum rebus
similibus sicut cum oleis
de castoreo aut de ruta
vel laurino aut anetino
quibus resoluuntur cor-
rupti vapores et ventosi-
tates ad stomachum clare
de partibus matricis.
Decimooctauus est al-
te vocare egras et clama-
re fortiter ad aures eius
et comouere eam vt inde
excitetur a subeth et syn-
copi.

Lū ergo et.

In secunda parte dat
ser precepta super agen-
dis quando patienti per
hec que ticta sunt non
redit anhelitus nec sen-
sus et motus neq; vigor
cordis ad viuificandum
corpus. Primum est ef-
fundere super caput egre
feruidum oleum cuius ar-
dore venenosus vapores
qui cerebrum conturbant
et omnes sensus foras ex-
trahantur atq; resoluun-
tur. Secundum est syncl-
put id est partem capituli
anterioriorem cum ignito
ferro vel auro cauteriza-
re si ab hoc non valeat co-
mode excusari vt statim
extrahatur et consumatur
ardore cauterij vapor: ve-
nenosus. Tertium est qd
egra phlebotometur in
menstruali de basilica aut sophena. Nam quandoq; euadit ab afflictio-
ne per phlebotomiam. Quartum est cauere dare sibi in potu vinum quo-
niam augmentat menstruum et sperma et vaporosus est conduens ad ce-
rebrum vapores corruptos menstrui et sanguinis. Et aquas bibere plus
ei conuenit precipue bullitam cum tantillo mellis. Quintus est qd non co-
medat carnes grossas que ipsas plurimum nutrant: et in ipsa sanguine et
sperma adaugeant vt carnes porcinas et apri et anatis. Sextum genera-
le est qd illa non comedat que carnes et sanguines et sperma multiplicat:
sicut lac et oua capone anseres fescanos pingues: sed lenteas boiragine
spinachia caules pueras cicery et aquas pisoris.

De emorroidibus et moro et bottho: qd appent in mifice et clauis. C. xx.

Quandoq; eueniunt et. C. In hoc capi-
tulo primo agit
de morbis quatuor: matricis. Secundo de cura possibili vel no
emorroidum eius: ibi. Et non est possibile. J Tertio de emor-
roidum apparitione in ano et matrice ex retentione menstruum: ibi. Et
quandoq; sequitur. J Quarto de apparitione emorroidum in speculo: ibi
J Et possibile est et. J

In prima parte primo ait qd quandoq; accidunt in matrice emorroi-
des vel in profundo eius vel in collo ipsius. Et quandoq; fluunt: et quan-
doq; non. Secundo dicit qd res sicut morus quandoq; in matrice vt in ano
interdu masculoru accidit: et dicitur surda no fluens emorroides. Emorroi-
dum enim que no fluunt alie morales dicunt: qd moris assimulantur alie
varrucales: qm varruis duris sunt similes: et altere vuales: propterea qd
sunt grans vut similes. Tertio dicit qd sup matricem qnq; pustule seu bo-
tho: appent: que sunt vt verruce. Et qnq; pustule qd sunt sicut clauis: et ra-
gadiarum successione solent accidere vel durorum apostematum.

Et non est et. C. In. ii. primo ait qd matricis emorroides no
sunt sanabiles pter illas que sunt extra ei: co-
cauitate puta in collo eius: qd que intra sunt cauterizari no possunt: neq;
sup eas remedia apponi qd illic stabiliter et fixe pmaneat: et si has restrin-
gere p stiptica ab intus aut ab extra querat: menstrua restringit: unde mul-
ta ventet incoconientia. Scdo dicit moderado illud qd dicit no est possibi-
le vt sanent qd raro sanantur facte emorroides in pfundo matricis: scda-
ri enim possunt diuersis phlebotomijs ex medianis et cephalicis et ci-
borum parsimonia et brachiorum ligaturis.

Et qnq; et. C. In. ii. primo ait qd appitio emorroidu in ano et
in collo matricis aliqui legunt menstruum: retentio
neq; qn sanguis ille qui p vias menstrui debuit effluere occurrit ad venas
colli mificis et ad an vias et has venas inflat. Scdo dicit qd tuc hi spes qd
apiuntur iste vene inflat et emudabunt a suphuo in his retento sanguine
et etia corpus. Tertio dicit qd p has emorroides ou fluunt pariens securi
redditur ab egritudinibus qd accidere solent ex retentione menstruum: qua-
rum

des. Prima patet. Alascer. i. rimi vel hyfopi.

De curationibus emorroidarum. Capitul. xxi.

Ste rē.

Donit curam: primo cum ferro: secundo cum medicinis: tertia ibi. Et si forsitan. Prima p. Ad currendum alias ad remouendum. Cum calibe. i. instrumēto dicto in emorroidarum: illis similia vt stiptica: et stringētia materiam et loco.

Et si forsitan rē.

Donit curam per medicinas. Litium est fru-

Jacobus

rum prememinet tracta. prior. c. xxi.

Et possibile

est rē. C. In. iij. pmo ait q emorroides intrinsece matricis et morbi similes sicut ragadiā possunt in speculo corā vulua posito et sibi opposito videri et apparere p modū tā dictū trac. prior. c. de signis ragadiā. Secūdo dicit q dū emorroides in trīnsece matricis suaz in speculo effigies ipsūm: nō euacuānt. i. deficiunt qn vel appeant in hora doloris et est hora retentionis mēstruor et hora q sanguis non effluit ab eis: sed sunt dure rubee: aut in hora qetis et absq dolore: ita vt videantur tūc detumescere. Tertio dicit q hec emorroides detumescētia sine dolore fit: cuz ab his effluit res nigra sicut fex vel melan cholici sanguis.

De cura emorroidarum. Capitul. xxi.

Ste

emoz

roy.

des rē.

C. In hoc. c. primo agit de cura emorroidū matricis p ea que leniūt et aperūt eas. Secūdo de cura nō latarum emorroidū per incisiones: ibi. Qd si nō suuantur. Tertio de obseruandis in hac incisione et post ipsam: ibi. [Lung voluntas] Quarto de cura latarum: ibi. Et si fuerint. C. In prima parte primo ait q matricis emorroides nō inferunt dolorē nisi per hoc q sunt vehementer inflati et dure et solide. Secūdo dicit q propter hoc opz primo vt leniantur applicādo desuper cepas delilio vel cepas cōcas coctas in cineribus vel malas decoctas cum arungia porci: vt dolor quem faciunt mitigetur inde. Tertio dicit q post hoc preparandū sunt vt aperiantur: et ab eis sanguis effluat. Nam tunc molles fient et cessabunt dolores. Apponatur ergo succus squille super has vel radix ci claminis vel fel vacce aut bouis.

Quod si rē. C. In secūda primo ait q si patientes per hec non iuuentur et harū emorroides nō sunt late et am ple: nō est excusatio quin ferro incidantur: vt puta instrumēto qd calib dicitur modo qui dictus est in incisione emorroidū ani sen. xvij. huius. c. iij. Secūdo dicit hanc incisionem fieri debere qn emorroides sunt extra matricis pcutitatem et apparent in collo eius. Tertio precipit post eaz incisionem scissure apponere puluerem qui recipit attramētū aluminis corticis thuris et eis similiū vt accatīe gallarū añ. 3. ij. terantur subtiliter et cribellentur et de ipsorum puluere vulnēri supponatur abundanter et assidue. primo vt prohibeat supfluum sanguinis fluxum sua stipticitate: secūdo vt deficiet et consolidet vulnus.

Cūqz rē. C. In. iij. super hac incisione dat sex precepta. Primum est q quādo adest voluntas vt fiat egra intrōmittatur in domū frigidā et ibi incidatur id ex emorroidē quod est incidendum: vt frigore domus inepior fiat ad imoderatum sanguinis fluxū et etia ad febres occasione dolorū. Secūdo est q egra pedes suos eleuet contra parietem: et per duas horas sic eos teneat vt ad superiora p hoc currat sanguis et elōgetur a loco incisionis. Tertium est q egra superponat dorso pectini et matrici pan nos canabinos vel lineos infusos in aquis stipticis nūe in frigidatio: vt per eos fortiter ingrosetur sanguis: et iphus fluxus superabundare prohibeatur. Quartus est q si fluxus sanguinis nō abscindatur s post emorroidis factaz incisionē duret et effrenetur tūc super pectinē et super dorsum et membra que dorsum superius sequūt ventose apponantur: que illic adhereant sine scarificatione ad retinendum in his currentem sanguinē: et ad prohibendū fluxum eius nimium. Quintus est matrici lanam supponere: vt vulue impellere satis profunde preinfusam in aqua decoctionis stipticor: in qua dissoluantur accatīa licū hypoquistidos et similia sicut bolus armenus terra sigillata fm hunc modum. R. sumach psidie balauitē gallarū imaturarū folioz myrti et granorū iphus añ. 3. i. decoquantur in lib. iij. aque ferrate donec consumatur aque medietas. Deinde coletur et in

etna et folia eiusdem arboris ex quo fit succus: qui inspissatur: et vlcitur li cum: alias licum est succus caprifoli. Earum. s. emorroidarum.

De cura clauorum. Capitul. xxi.

Edeat habens rē.

Donit curā clauorum et lenificatione. De carne addita et longitudine allakie et apparitione sicut virga et rei noiate fursus. Cap. xxiij.

tes et suppone lanā infusā in aqua decoctionis stipticorū in qua sunt dissoluta accatīa et hypoquistidos et licū et similia. Et fiat vt sedeat in aquis stipticis.

Et si fuerit emorroides late ample: tūc nō labores ad incidēdū eas: s. admīnistra super eas exiccātia fortiter retentione sanguinē sicut sunt pāni infusi in succo berberis: aut acetose super quos puluerizata sunt licum et accatīa et similia. Et ligentur extrema eius cuz strictura: et precipe vt dormiat fm figuram seruantez illud qd suppositū est: et rege eaz regimie fluxus sanguinis superflui. Et de lenificatione earum est vt sedeat mulier in aquis in quibus decocta sunt lenificantia sicut altea et camomilla et fenugrecū et semen lini et mellilotum. Et ad ministra sup eas ex oleis sicut oleum de pice et de lilio et oleum de melliloto.

De cura clauorum. Capi. xxi.

Edeat habēs eos

in decoctione fenugreci et lenificantium cum oleo: et supponantur pessaria facta ex hyfopo et nitro et resina.

De carne addita et longitudine albatre et apparitione rei sicut virge et rei nominare fursus. Capitul. xxiij.

Quandoqz oritur

in ore matricis caro addita.

Et qnqz apparet sup mulierem res que est sicut virga cōmouens sub coitu.

gatas p spaciū vnus hore: deinde soluere sepe hoc iterando vt dolores illati ab his ligaturis fursus irahāt sanguinē et ipz diuertāt a loco vnde sunt. Quartus est q patiens sub tali figura vel situ dormiat q in collo matricis seruetur et maneat et nō foras creat id qd impositum est ad stringēdum sanguinē. Quintus est q patiens regatur regimie qd fluxus sanguinis superfluo puenit: vt cibariis illis que sanguinē ingrossant et ipz infrigidant: vt sunt lentes: fabe: pedes porci: vituli: mutonis: vacce: hedi infrigidati cū acedula lactuca aut agresta: iecora caponis galline aut anseris pira citonia sorbe corna escula et caseus recēs et vniū ponticum grossūz rubi nō forte. Et dicta pcepta subseruiūt illis emorroidibus a quibus egreditur supflue sanguis sine hoc q tumorē aut dolorem inferat. S. duo se quētia subseruiūt illis q dolent et tument pro sedatione suoz dolorū. Primum igitur horū et sextū in ordine est q ad lenificandū et demulcendū dolorosas emorroides patiens sedeat in tina aque dulcis in qua decocta sunt lenificantia que dolores mitigent: vt folia bismalue flores camomille semina lini et fenugreci flores melliloti: de quoz quolibz. añ. 3. ij. sacculo imponatur de tela subtili: sup que sedeat patiens in tina. Septimū est sup has dolosas emorroides frequēter oleū de pice apponere vel de lilio domesticō vel de melliloto. Et si nō inuenias oleū de melliloto fac bullire. 3. 3. florū melliloti in 3. viij. dulcis olei oliuaz et habebis oleum de melliloto.

De cura clauorum. Capitul. xxi.

Edeat rē.

In hoc. c. dat duo remedia ptra clauos matricis. Primum est q patiens sedeat in tina decoctionis huius vsq ad vmbilicū. R. semini fenugreci et lini malue bismalue añ. 3. ij. cepas lilij. vi. incidant et decoquantur in cacabunda vna magna dulcis aque sacculo imposita de tela subtili super matricē tenendo: per hec. n. clauos cito maturatur. Secūdo est supponere mifici pessaria: quoz descriptio est. R. hyfopi humide resine añ. 3. 3. nitri. 3. 3. incorporent simul et fiat pessaria: q vulue iposita vniū post aliud maturāt et tandē rūpūt ei clauū p virtutē nitri. De carne addita et longitudine albatre: et appitione rei sicut vge et rei noiate fursus. Ca. xxiij.

Quandoqz rē.

In hoc. c. primo agit de carne q oritur in ore mificis. Secūdo de re ora que velut virga est: ibi. Et qnqz apper. Tertio de fursus: ibi. Et fursus rē. Quarto de diuersis opmōibus circa has excrecētias: ibi. Et summa. C. In. i. pte ait q addita caro qnqz exoritur in ore mificis iteriore q qnqz prohibet libez exiū mēstrū sanguinis: et igrefuz smatis ritilis liber: quare ipedit pceptionē et egra disponit ad egritudines que ex retentōe mēstruor accidunt. Et qnqz rē. C. In. ij. primo ait q sup mulierē in collo mificis

mo ponit causas: sicut curat: secunda ibi. Virge. I. Comouens sub coitu. I. comotionem recipiens tpe coitus magni. I. frustum magnum. Item pro longatur q: pp calorez attrahunt mae. Medicus. I. Hy. Haly in regni. I. trac. comento. lxxix. ponit illa egritudine. C De cura. La. xxiij.

Irge et.

C Donit cura et pz. Albatara. I. frustum ma gnu3 post conuersionem. I. maturatione. Fur sus. I. caro ad dita. Innuis: Idet percipitur.

C De aqua in matrice. Capitulum. xxv.

Uando

q aggregat et. C Determinat de reten

Jacobus

aliquando appet exerceat tis quedavirge viri simi lis comouens sub coitu. I. venera delectationez in terdu excitano: s; minus q coitus viri cu mulie re. Et vocauerit ipsaz q dam tentiginem. Secdo di cit q qngz euent hac ba benti exerceantia vt euz mulieribus faciat simile qd fit eis cu qbus coit. I. vt ipsa sicut vir ascendat sup mulieres et coeat euz eio: et delectat eas coitu impfecto. Tertio dicit q illud exerceat aliqn est bathaz magnu. Inquit Jan. in suis syno. batha ruz arabice est eminetia quedaz carnea in vulua quarudam mulieru que aliqn intant magnifica tur vt sit velut virga vi rorum. Hanc laudicam muho vocat.

Et fursus et.

C In. ij. pmo ait q fur sus e addita caro nascis in matrice ore exteriori: et est velut simile vulue circūposite: et qngz au getur et prolongatur: qngz minuitur et abbreviat. Secdo dicit q nō plon gatur nisi estuo tpe pp caliditatem ipsuz dilatantē. Tertio dicit q nō in curatur vel abbreviatur ppter qd i hyeme ppter eius frigus quod coar

Et summa et.

C In. iij. pmo ait q summa seu numerus qdam medicor testificatur illud qd de carne addita et re sicut virga et fur sus dicit est sicut Archigenes et. S. medicor pcepto. Secdo dicit q iude us medicus negauit illud qd de re simili virge viri di: puta q comoueat ad actū veneris et ipm exerceat cu mulieribus. Tercū Gal. magis creden dum ē qui monarcha fuit medicine arte. Nec iudeus hz cāz negādī mon strum hoc et alia mirabiliora: nisi qz forte sunt ptra nām et nō vidit ea.

C De cura. Capitulum. xxviij.

Irge quidem et.

C In hoc. c. pmo agit de cu ra virge et albatre. Secdo de cura carnis alterius i ore intrinseco matricis ostentib. Carnē vero aliaz. Tertio de cura fursus. ibi. Et fursus. C In prima parte pmo ait q incisio cum ferro cura virge est et albatre postquam paritens conuersa est supra eius ceruicem facens super dorsum eleuatis clunibus et coxis apertis. C Attende q albatre vel albatra dif fert a re virge simili penes maius et minus. Est. n. albatre minoris quan titatis et longitudinis: sed q excreuit declinans et tendens versus extero rā: virga dicit aut virge similis. Secdo precipit retinere ventrē. Illga re vel fixum tenere ventrē patientis quādo fit incisio: vt non motu ipsius errare faciat eius incisorem. Tertio precipit q incidatur virga vel albatre ex profundo ipsius et ex radice eius ne si qd remāserit rursus augeat. S; cauere opz ne de substantia colli matricis incidatur aliqd: vt inmoderata nō supueniat effluxio sanguinis neqz dolor vehemens aut spasmus infurgat.

Carnem vero et.

C In. ij. pmo ait q aucti pōt caro alia exorta in collo matricis p has me dicinas que carnē corrodūt: sicut sunt flos erio: vel viride erio: vel vitreo luz vel alumē: vel cuperosa: vel ynguentz egyptiacū vel apostologz: et alia cōscripta in. c. lio: puta quartū. I. trac. iij. c. xij. quod intitulatur de carne addita sup vulnera et vlcera. Secdo dicit qz forte nō erit exculatio qn hoc caro addita tandē incidatur vt nō multū creuit: et egra ē calida tenera de facili cōmota ad febres. Tertio dicit q qn necesse est vt incidant: tunc de bent incisio sicut emorroides que sunt appātes in collo matricis: cuius incisionis modum edocuit capitulo. xxi. trac. pñsentis.

Et fursus et.

C In. iij. dicit q fursus curatur ligatura foris vehemēter stricta euz filo retorto dimittendo ipsuz sic fortiter ligatū p duos vel p tres dies et p noctes totidem. Deinde soluit eius ligatura et parū dimittitur gescere. Post itez ligatur fortius q ante pñuandoligaturā donec ipz cadat. Secdo dicit q interdu tādū sine intermissione pñuatur ligatura donec fursus putrefat et filo scinditur paulatim et cadit. Et fit hoc vt minor sit cursus sanguinis: cuius excessus ex incisioe cu ferro tinetur.

Et qngz aduenit ei vt faciat cu mulieri bus simile qd fit eis cum qbus coitur: et qngz est illud batharū magnum. C Et fursus qdem est caro addita orta in ore matricis que qngz prolongatur: et quan doqz abbreviatur: et non prolongatur ni si in estate: et abbreviatur in hyeme. C Et summa quidem medicorum testi ficatur illud sicut Archigenes et Galie nus: et negat illud iudeus medicus.

C De cura. Capitulum. xxviij.

Irge quidem et al

batre curatio est incisio post cō uersionez eius super cernicem suam. Et retine vētrem eius: et incidatur illud ex profundo et ex radice vt non accidat flu xus sanguis. C Carnem vero aliam for tasse possibile est curare cum medicinis corrodentibus carnem de illis que ad ministrantur in capitulo suo: et fortasse non est excusatio quin incidatur: et tunc currit cursu emorroidarum. C Et fur sus quidem ligatur cum filo ligatura for ti stricta: et dimittitur duobus diebus aut tribus. Et fortasse continuatur di missio eius ita donec putrefiat: et incida tur et minoretur cursus sanguinis.

C De aqua in matrice. Capitulum. xxv.

tionē aque in matrice. Primo ponit causas: secundo signat tertio curam: secunda ibi. Signa. Tertio ibi. Curatio. Prima patet: pñfocatur scilicet si expanditur. Ad concauitatem ventris: quia tunc cōprimat vt astragma verius sursum: et non potest pectus eleuari.

C De signis. Capitulum. xxvi.

Uandoqz aggregatur in matricibus mulierum aqua et pñfocatur ea.

C De signis eius. Capitulum. xxvi.

Ignia sunt q an

tecedit retentio menstruum: et multiplicatur rugitus in ventre et pro prie cu mouetur et ambulat: et accidit in inferioribus vētris apostema molle. Et qngz fit sicut hydropica: et multiplicat cursus humiditatis aquose: et quādoqz existimat q sit pregnans. Et quādoqz est vulua eius in hoc vt prouocetur ab ea aqua plurima subito.

C De cura. Capitulum. xxvii.

Aratio eius est vt

admitretur phlebotomia si in diget ea et exercitū: et vt faciant eam se dere in rebus prouocantibus aquosita tem fortis prouocationis: et res que ad ministrant in emplastris hydropisio do nec maturet: deinde appropinquet ei p uocantia mēstrua cu fortitudine: et veni tur in potu prouocantia vrina. Et nō est maluz si dysterizet dysteribus hydropi coz: et cu collipio prouocantibus aqua

C De cura. Capitulum. xxvii.

Aratio eius est vt

admitretur phlebotomia si in diget ea et exercitū: et vt faciant eam se dere in rebus prouocantibus aquosita tem fortis prouocationis: et res que ad ministrant in emplastris hydropisio do nec maturet: deinde appropinquet ei p uocantia mēstrua cu fortitudine: et veni tur in potu prouocantia vrina. Et nō est maluz si dysterizet dysteribus hydropi coz: et cu collipio prouocantibus aqua

C De signis eius. Capitulum. xxvi.

Ignia et.

C In hoc. c. dat signa. vñ. aque aggregate in matrice. Primo est q mēstrua prius retenta sunt: qz si fluēt aqua his subtilior et penetrantior et magis la bilis potius effluet vel ante ipsa vel euz eio. Secm ē rugitus multiplicatio in inferiori pte ventris sonātis vt aq que cito a lagena so ras effundit: marie vñ patiens mouetur et ambulat. Tertio est aquositas et molle apa in inferioribus vētris eueniens: puta tumor magnus distēdens matricē. Quartū est q patiens appet interdu et fit vt hydropica pp sup fluaz ventris inferioris eius extēsiōne. Quintū est q interdu multiplica tur fluxus humiditatis aquose a mērice qz sibi viāz q preclusa fuerat inue nit aquositas. Sextū est q patiens existimat interdu q ipsa sit pregnas pp retentionē mēstruoz eius et tumorē vētris sicut in pregnante: et qz ipsa sentit in matrice comoueri aliqd vt embrio mouet in vera pñante. No ui quāda dñam generosaz q sic pregnas esse credidit: et ita medici visitā tes eaz existimabāt et iudicabāt q ipsa erat pregnas: et vñ venit parienti tpe et iam puila erat de bona obsterice et cōpatribus et cōmatribus mul ta aqua prodit a matrice ipsius p vuluam defluens: et illico vēter penitus detumuit: sic ipsa et medici fuerūt illuz. Septimū est q vulua cu matrice interdu taliter disponit et sic aperitur q ab ea subito prouocat et erit aq q plurima. Tūdi quāda que aqua tribus annis gesserat in matrice sua quā subito eiecit: et hinc alleuiata sana esse credidit: s; debilis effecta post tres dies obiit.

C De cura. Capitulum. xxvii.

Aratio et.

C In hoc. c. dat. it. remedia ptra aquaz mēstris. Primo est phlebotomia de dex tra basilica si indiget ea pp retentionē cursus mēstruoz. Se cūduz est fortis et frequētia exercitia p que resoluat aquositas. Tertio est q egra sedet in tinis vsqz ad vmbilicū: quā aqua imposita sint prouocantia fortiter ad eritū aquositatez: sicut laureola cucu mer asinus saxifraga: genesta: bardana gallitricū pilosella mīlū solis: de quolibet coz. añ. d. l. Quartū est ille res q ministrant in eplastris hy dropicis donec retenta aqua p has maturetur et aptetur ad excundum: quaz vñ. meminit tertij. I. trac. iij. c. xij. de cura alchitis. C parte il la. d. Medicinas aut singulares que emplastrizant: et emplastra composita tuatiua in hac egritudine tā plurima vñimus in antidotario: et ea q dē cemus hic sūt experta et tuatiua. Stercus vaccini et stercus capraz et. Quinū est mane bibere que mēstrua prouocat cum fortitudine vt simul cu mēstruis educatur aqua sicut calamētū: regale pulegiū: rubea tinctoz saniazleuisticus arthemisa. Da mane bibere. j. l. et. s. de quous istoz. c. iij. j. vñ. albi vñ. vñ. Sertū est dare in potu q prouocet vrina: vt aquā raphani vel saxifrage vel gallitrici vel floz geneste. Da de q vis hāz ma ne. iij. j. vel solas sicut sunt vel cū. j. vi. oximellū diureticū. Septimū est q egra dysterizet dysteribz hydropicis: de qbus ait. c. de alchite nūc alleg. prope finē eius. Cysteria vñ sint ex ago extrahentibus aquositatez cū eis q sūt sicut strapus acetosus et filia. Octauū est supponē mētrici collipia sūt pessaria: que simul prouocet hāc aqua et mēstrua: sicut ciclamē euforbū mē gella serapimū esula. De quo vis istoz. j. ij. matrici suppone pñstros cu lana

Ignia sunt et.

C Donit signa. Tulua. i. os mētrici et. C De cura. Cap. xxvii.

Aratio

eius et. C Do nnt curaz. Naturetur. I. euacuationi disponatur. C De

de partibus

C De aq i mērice. L. xxv.

Uando

q et. C In hoc

ca. pmo ait q aqua plu rima qngz aggregatur i matricibz mulieru: sicut in alchite aggregatur ier pñiculos vētris: et i bur sa testiculorū in aquosis herniis. Et hec aqua in terduz stricta et clausa ē in substantia matricis vel inter tunicas eius illic ef ficiēs aquosus aparqngz diffusa p matricē pñu tatem. Secdo dicit q per istā aquositate pñfocan tur mulieres: et intantū excreuit et matricē eaz replet et extendit q ipse diafragma vehemēter comprimunt: et qz putre scunt transmittunt pluri mos vapores corruptos ad cor et cerebrum: max me dum aliquid de mē struis corruptis permi scetur eis.

C De signis eius. L. xxvi.

De inflatione in matrice et cognitione eius. Capitulum. xxviii.
Quandoque et. Determinat de inflatione matricis: primo ponit causas: secundo curas: et ibi
 [C]onfert [P]rima pars. In vacuitate. s. matricis. Debilior. s. in resolutione: compressio. s. in compressione super sperma. s. in euacuando istud.
De cura. Capi. xxix.

Confert et. [C]onfert illud et. [C]onfert curas et legat si mul. Et seminu. s. carni

Jacobus

lana. Monus est. s. ellebore albi mrisi supposita et vultu imposita pincta cu lana: statim. n. plurima ab hac aquam extrahit. **De inflatione in matrice et cognitione eius.** Capitulum. xxviii.

Quando

q. est et. [C]onfert hoc. c. primo agit de causis inflationis vntose matricis. Secundo de modoru eius diuersitate: ibi. Et illa que est [C]onfert de p. mutabili et accidentibus eius: ibi. Et q. est per mutabilis. [C]onfert de quorundam imaginatioe circa resolutionem eius: ibi. Et existimant q. d. [C]onfert. i. parte de causis quatuor inflationis vntose matricis. Prima e per cussio vehemens aut casus vel aliqd simile qd mrisi obuiat et ipsas p. undit: unde debilitatur eius co plectio calor quoq. ipsius flens et innatus: quo fit vt vntose sanguinem et humores q. matrici affluunt vel vntositates resolueri no possit que de mebris alijs ad matricem veniunt. Secunda est plurima partus difficultas: p. qua similiter multu debilitat calor nalis mrisi et corporis. Tertia calor et sp. a doloribus partus longi et difficultis multum resoluunt. Tertia est oris matricis puerio vel tortuositas prohibens exitu grosse vntositatis in matrice genite vel aluide vententis ad ea. Quarta est forte frigus qd ori matricis obuiat p. stringit et oppilat ipm: quare vt tositates in vacuitate seu p. cauitate matricis coartat: vel in vacuitate vil

Et illa et. [C]onfert. i. primo ait q. illa vntositas que in vacuitate matricis reteta est in lededo est debilis et leuoris cure. Secundo dicit q. de bilior post istam est illa q. clausa est in angulis mrisi. Tercio dicit q. post has est illa q. in p. cauitate villos matricis clausa coartat: ledit. n. fortius et ad resoluendu difficilior est. Quarto dicit q. virtus retines grossas vt tositates in matrice et villis eius aliqn est ita fortis q. inde proueniunt dolores fortes extensi ad pectine et i. inguinibus dilatati vsq. ad coxas et sursum eleuati vsq. ad diaphragma et vsq. ad stom. Quinto dicit q. ista vntositas q. comouetur sonu interdum reddit vt est sonus tympani et sonus hydropis dicte tympanites q. p. cutitur tenui virgula patietis venter.

Et q. q. et. [C]onfert. i. premittit q. vntositates mrisi interdum sunt p. mutabiles sic q. ipse hinc inde more p. mutatur. Post hoc agit. vii. h. p. accidentia. Primus est pulsatio ex inudatioe h. p. Secundo est punctio seu punctura p. soluere p. timum superextensione qua mebris inferit. Terciu est q. ipsas sedat vntositas vaporatodes calidaz virtutu: siue sicce fuerint ex cymino aniso carui et maratro impositis sacculo de tela subtili: siue sint humide ex lanis aut sp. g. submersis i. aqua decoctiois origani rute calameti ameos seminis aneti. Quartu est q. redeunt he vntositates q. reddit frigus obuias matrici. Quintu est q. compressio sup ipsas facta q. quiete sunt: statim in rugitu p. mutat easde. Sextu est q. p. eas in pecten intumescere et augeri videt. Septimu est q. ipse p. manent interdum toto vite spacio: sicut vntositates unde fit tympanites.

Et existimant et. [C]onfert. i. dicit aliquos putasse q. q. matricis plene d. n. atur super viri sperma totuz ipsuz retines et ab eo calefit masculu concipiens hac vntositates vastat et resoluunt: et sic annihilat quasi no vltra fit nec amplius redeat. **De cura.** Capitulum. xxix.

Confert et. [C]onfert hoc. c. primo agit de cura no ad huc fixe inflationis vntose matricis.

Secundo de cura facie chronice: ibi. Et si chronica. [C]onfert. i. parte ait q. potus logodion et sagzene cu aqua de radicib. et de seminibus p. fert in hac inflatione postq. materia que facit eas prepurgata fuerit latitino aliquo sicut hierapigra. Est aut logodion hie ipse qua describit [P]rim. trina descriptioe gnti. i. trac. ii. cap. iiij. et. v. sub noie yeralogodion et prima hic elige. Sagzene vo magna et minor inuenitur et

nantum ventositatem. Xilobalsamum. i. lignu balsami. Alfergest. i. oxi mus cu folijs nigris. **De vntositate mrisi no inflante.** La. xxx.

Entit habens et. [C]onfert determinat de vntositate matricis ponendo curam: et patet. **De cura.** Capitulum. xxxi.

Confert ad illud

potus logodion et sagzene in aq. radicu et seminu post euonez mne fa ciētis illud a corpore et a matrice cu eis que sunt sicut hierapigra p. prie. Et si chronica sit egritudo tuc cu eis q. sunt sicut hiera archigenia. Et oleu alkeke legi iuuatiu est valde ad hoc. Et q. q. supponunt collyria ex eis que sunt sicut bdellu et xilobalsamu et semē eius cum oleo nardino et oleo de ruta. Et q. q. embrocatur cu oleo de ruta et oleo anetino. Et q. q. ponuntur super matricem emplastra facta ex eis que sunt sicut ruta et semē agnicasti et cyminu et centaurea et alberengel et sansucus et anisum et calamentu et cassia et ameos et reliqua semina. Et q. q. sit vt sedeat in aquis in q. bus decocte sunt medicine emplastro ru predictoz. Et q. q. sunt cu speciebus calidis. Et quadoq. apponuntur pectini et matrici vntose cum igne.

De vntositate matricis. Capi. xxx.

Entit habes eam

quasi sit res i. ea inuoluta suspensa. Et videt separatione doloris p. mutati.

De cura. Capi. xxxi.

Ura est vt sumat

omni die. z. i. et. f. de diamarche cu. z. i. cymini et sexta. z. v. mrisi masticeis.

Explicita est fen. xxi. tertij.

titatis. Scdm est oleu alkekelengi qd valde ad hac p. fert: et ipm describit gnti. i. trac. x. c. xvi. sub noie olei alkekelengi: et de eo dicit ibi q. prouocat mēstrua et calefacit matricem: supungatur q. matrici deforis actu calefactu vel matrici iniiciatur ex hoc. z. s. cu. z. iij. decoctiois cymini. Terciu est supponere matrici collyria recipientia bdellu xilobalsami carobalsami an. z. s. terant et incorporentur cu olei nardini et olei de ruta an. z. iij. et hant pessaria. Quartu est embrocare effundedo ab alto sup matricem calefacta olea: rutaceu et anetinu equaliter mixta. Quintu est matrici emplastra apponere facta p. hunc modu. y. rute seminis agnicasti cymini centauree mi noris alberengel sansuci. i. maiorane anis calamenti casie lignee seminis ameos seminu anis maratri et carui an. z. iij. terantur et incorporentur cu oleis nardino et de ruta et anetino et cera sufficetibus et formetur emplastra talis magnitudinis q. ipsa cooperiant totu ventre inferiorem. Alberengel apud Aui. exponitur q. est abrotanu. Dicit tñ J. an. g. e. arthemisia. Sextu est q. sedeat in tina paties vsq. ad vmbilicu in aq. calida decoctiois medicinarum quas nuc noiauit pro emplastris cōficiendis. Septimu est interdum emplastra et balnea cu speciebus calidis sicut cu pipere cardamomo amomo cinamomo macis croco gariohilis: que trita pro emplastris incorporentur cu cera et oleis nardino et de ruta et anetino sufficientibus. Octauu est vntosas pectini et matrici apponere cu igne: sed sine scarificatione: q. no queritur extractio sanguinis sed vntositatis.

De vntositate matricis. Capitulum. xxxi.

Entit et.

[C]onfert hoc. c. dat duo signa vntositatis non inflatiue quasi apostemose: q. i. in duobus precedentibus ca. satis de illa dixit: s. illius vntositatis q. p. matricem displa est: et q. q. ab ea exiit cu pectis et trullis plurimi fetoris: vt ab ano exeunt vntositates intestinox: nec ab ea venter aut matrici intumet tumore notabili fixo p. tino: s. sepe gurgulet. Primu signu huius est q. habes hanc sentit in matrice ipsius quasi sit res aliqua suspensa inuoluta no grauis de se neq. ponderosa: sicut sunt humores et mēstrua retenta. Scdm est q. videt vel in se p. cipit separatione p. mutati doloris. i. hunc doloz que facit vntositas nuc separari a superioribus matricis p. tibus et permutari inde ad inferiores aut ecuerso: vel hanc a p. tibus dextris separari ad sinistras statim p. mutari vel ecotrario. **De cura.** La. xxxi.

Ura est et.

[C]onfert dat vnicu remediū p. ista vntositate cui satis subferunt remedia p. d. cta. c. de cura inflationis vntose mrisi. Recipias q. hic pro spali remedio diamarche. z. i. et. z. s. cymini triti. z. i. masticeis triti. z. s. incorporentur simul in forma boli et oi die sumatur tñ pro vna dofi. Diamarche vo descriptu iuenies. v. i. trac. i. c. lviij. loco cui accipel si no hoc rephas [C]onfert. i. d. c. lviij. loco cui accipel si no hoc rephas [C]onfert. i. d. c. lviij. loco cui accipel si no hoc rephas [C]onfert. i. d. c. lviij. loco cui accipel si no hoc rephas

Explicit fen. xxi. tertij cu expositione Jacobi de partibus.

bet cauere. Et ponit medicinas: In ibi. Cōfectio. Prima est
Cōfectio rē. J. Ponit medicinas: partes patent: prima est
clara. Ita sunt emplastra conferentia ad ventositates qz sunt carminati-
ua et resolutiua ventositatis. Et sint rē. J. Ponit aliā medicinā.
Et fiat rē. J. Ponit aliā. Et quādo rē. J. Ponit aliā: maxi-
me quando

De qñ dolo: magis augetur.

Aratio 7c.

De ramice carnis & varicosa. La. viij.

De augmento vmbilici. Capitulum. ix.

Quandoq; 7c.

De determinat de augmento vmbilici: primo ponit causas: scdo signa: tertio curam: secunda ibi. In eo. Tertia ibi. Ad illud. In prima parte ponit quatuor causas propter quas fit augmentus vmbilici et patet. Rupture note quia intestinalis vel gibaldis. Nota q aliquando frangitur siphac versus vmbilicum & intestina gracilia intrant illam carnostatem facta ruptura siphac & fit augmentum vmbilici.

De signis eius. Capitulum. x.

Ita co quod 7c.

De signis. Primo quando fit ex ruptura: secundo quando ex humiditate & vtoitate: tertio quando ex a sanguine: quarto quando ex propter generationem carnis sub cuti: secunda ibi. Et illud q. Tertia ibi. Quod est ex sanguine. Quarta ibi. Et q. Et prima p. Color corporis ipsius. i. loci firmi. Diversus. i. tumidus aliter diversus. i. ad tactum quia ibi est molities magis q in alijs partibus vbi non e fractum siphac. Occulterur. i. vt ingrediatur siphac. Et addit ei magnitudinem. i. augmentatur vmbilicus: ei. i. vmbilico.

Et illud quod 7c. Ponit signa quando augmentus vmbilici est ab humiditate & vtoitate ad alias ptes. Et humiditate. i. resudante vt cõtin git in hydropisi. Nõ alterat. i. nõ pmutat. La occulterur. i. vt occulter. Et quod est ex sanguine 7c. Ponit aliud signum quando tumor est ex sanguine et quando est propter carnem ibi generatam vel propter duriciem. Aliorum. i. augmentorum vmbilici.

De cura ipsius. Capitulum. xi.

Billud 7c.

De cura. Primo ostendit q aliqua species nõ curatur nisi p incisionem: po ponit curam aliarum specierum que curantur: secunda ibi. Re liquorum: prima patet: ad illud. i. augmentum vmbilici aut ventositatem. i. que potest resolui cum medicinis non oportet te laborare. i. cum incisione quia cura est possibilis cum medicinis.

Reliquorum 7c. Ponit curam aliarum specierum & ponit curaz cum ferro & patet: non super circulum supple sed super dorsum. Sub ipso idest siphac. Lacertum. i. iuxta lacertum. Albez: est pfectio 7c.

De gibbositate & ventositate gibbositate. Cap. xij.

Gibbositas 7c.

In precedentibus. A. determinat de ruptura: hic de gibbositate. Primo ponit cas: secundo signa: tertio curaz: secunda ibi. Signa. Tertia ibi. Humide quidem. Primo notificat gibbositates: po ponit causas: tertio diversitates: secunda ibi. Et cause. Tertia ibi. Et totu illud. Dicit primo quod gibbositas est causa quado spõdiles dorsi remouentur a loco suo 7c. Aut pro idest ad anteriora: anterioris. i. ad anteriorum. Causa. i. pectoris.

Et cause etus 7c. Ponit causas que sunt quatuor: vna est pmitiua vt casus & percussio: secunda est humiditas: tertia est vtoitas: quarta e apostema. Limosa. i. grossa: contorsio est gibbositas facta a dextro vel sinistro. Propter spatium. i. elongatione ligamentorum. i. ex siccatate. Pau. ci casus. i. euentus: intersectionis q fit a febribus adurentibus.

Et totum 7c. Ponit diversitates: primo hoc: secundo ponit nomenclaturam ptingentia & gibbositate: secunda ibi. Gibbositas. Dicit primo q totum illud qd dictu est de causis 7c. totum illud. i. totum qd dictum est de causis gibbositatis: aut nõ est ita supple: sed est in vno spondili.

Et gibbositas 7c. Ponit nomenclaturam: primo vnum: secundo aliud: tertio cõcludit effectum nomenclaturarum: secunda ibi. Et quado accidit. Tertia ibi. Et cum ita sit. Quarto ponit quadam gibbositatem ptingentem in determinata etate: ibi. Et in infantibus. Prima p. Nota q si fit gibbositas supra diaphragma locus mēbroz spūalium coangustatur. Et ideo pulmo nõ potest bene dilatari & ideo fit malicia anhelitus.

Et quando accidit 7c. Ponit aliud nomenclaturam. In infante. scilicet remotio spondil. Hippo. i. vi. particula aphorismorum: apho. xvi. Quicq; gibbi fuit 7c. Et ibi verificat Cõmentator. Ambos. i. tussim & asma. Non accideret gibbositas q resolveretur.

Et cum ita sit 7c. Concludit effectum istorum nomenclaturarum: & p. Et in infantibus 7c. Ponit quandam gibbositatem maxime cõtingentem in etate infantie & patet. Quando cibantur ante horam: idest nimis cito dimittunt lac. Quoridam meatum. i. quaridam venarum.

De signis. Capitulum. xij.

Igna facte 7c.

Ponit signa primo facte a causa extrinsecis: secundo ab humiditate: tertio ab apostemate: quarto a siccitate: partes patent. Et signum facte 7c. Ponit signa facte ab humiditate: for me. i. qualitatis alias forte: idest latum.

Et signum 7c. Ponit signum gibbositatis facte a siccitate ipsius siccitatis sup. & signum a ventositate est signum ventositatis & pcessio reze generantium.

Amide 7c.

De cura. Primo excusat se a cura quaridam specierum: secundo ponit curam aliarum specierum: secunda ibi. Et canon. Dicit primo q humiditas & sicca 7c. Paralytis. i. quantum ad humidum. Diuisionis: idest digestionis.

Et canon 7c. Ponit curam aliarum specierum: primo ponit regimē: secundo medicinas: secunda ibi. Et quandoq; Dicit primo q regula in administrando medicinas 7c. Stiptice. i. medicine stringunt. i. siccant: quamobrem. i. propter quā mollificationem. Spondiles. i. a loco suo naturali. Et calefactiue. i. medicine stringantur humiditates. i. prohibeantur a fluxu alitur. i. abstergantur. Nam quando cadit sufficientia 7c. i. quando sola stiptica sufficiunt. Et quandoq; 7c. Ponit medicinas: primo ponit quasdam stipticas & frigidās: secundo ponit quadam curam ad apostemofaniam: tertio ponit curam ad humidam: secunda ibi. Apotemose. Tertia ibi. Rememoratio. Prima in tot quot medicinas ponit: partes patent. Dicit primo 7c. Et quandoq; 7c. Ponit alia me

dicina. Delea vero 7c. Ponit alia. Et ex oleis 7c. Ponit aliam. Nota hic recepta olei de euforbio. Cmedicamen 7c. Ponit aliam ad illam. i. que est cum ventositate. Et cassiam. i. ligneam. Cemplastrum. Ponit aliam. Cspostemose. Ponit curaz gibbositatis apostemose & patet. CRememoratio 7c. Ponit emplastra ad gibbositatem humidam.

De varicibus. Capitulum. xv.

St dilatatio 7c.

De determinat de varicibus: primo notificat: secundo ostendit corpora quibus maxime accidit ista egritudo: tertio ostendit tempus: quarto ponit duos canones: secunda ibi. Et plurimuz quidem. Tertia ibi. Et multotiens. Quarta ibi. Cum aures. Prima patet. Et si nõ scilicet sit putrefactio. Et plurimum 7c. Ostendit corpora quibus accidat maxime illa egritudo: & patet. Et multotiens. Ostendit tempus in quo accidit ista egritudo. In illis: scilicet corporibus: accipiendo: idest nõ precedente alia egritudine cuius varices sint crises. Splen. i. magnitudine splenis. Nõ curantur. i. nisi curetur splen. Cum aures. Ponit duos canones: & eradicantur scilicet varices. Et multotiens. Ponit alium canonem.

De elephantia. Capitulum. xvi.

St additio 7c.

De determinat de elephantia: primo ponit causas: secundo signa: tertio curam: secunda ibi. Discernitur. Tertia ibi. Elephantia quidem. Dicit primo q elephantia est 7c. Cum qualitate sua idest vbiq; ingrossat. Ad varices: scilicet de motu & de viatore & huiusmodi.

Discernitur 7c.

Ponit signa que sunt varicum & etiam elephantie: vnamqueq; scilicet tam varices q elephantia: & melancholia: scilicet que est causa eius: ad caliditatem: scilicet quandoq;.

De cura varicum & elephantie. Capitulum. xvij.

Elephantia 7c.

Ponit curam: primo in generali: secundo in speciali: secunda ibi. Regimē. Prima patet. A. signa: scilicet que est cõfirmata. Alchitran. i. pix liquida. CRegimen. Ponit curaz in speciali: primo permittit regimen: secundo ponit euacuancia: tertio ponit regimen per incisionem: secunda ibi. Euacuatur. Tertia ibi. Nõ si nõ valet. Alter primo ponit curam per euacuancia: secundo per incisionem: secunda ibi. Et si non valet. Et sic debet diuidi: prima patet. In fine. i. in ultimo vel finaliter.

Cañ si nõ valet 7c. Ponit incisionem: primo ponit quod dicit fieri incisionem: secundo ponit regimen post incisionem: secunda ibi. Et oportet. Utex idest venas que procedunt sicut vitis: in latitudine. i. si non sufficiat longitudo. Et si. i. quibus: & nõ h. non est licitum facere isto nõ nisi rubeas. i. ve ne non nigres. i. quando sanguis est rubeus & non quando est niger. Et oportet 7c. Ponit regimen & ostendit a quibus debet caueri facta incisione: q si fuerit. i. ita strictum. In apertione. i. varicum sit timor. i. cõ est facta repletio: sed elephantia: scilicet curanda.

Tractatus posterioris de doloribus horum membrorum.

De dolore dorsi. Capitulum. i.

Dolor dorsi 7c.

In precedentibus tractatu. A. determinat de ruptura gibbositate & alijs egritudinibus mēbroz exteriorum. Hic de determinat de doloribus in membris exterioribus & tot facit quot sunt dispositiones doloris de quibus determinat in isto tractatu: scda ibi. Est proximus. Tertia ibi. Causa patiens. Quarta ibi. De bothor apparēt. Quinta ibi. Quandoq; Sexta ibi. Quandoq; Septima ibi. Propter quāt. Octaua ibi. Curatur cum aqua maris 7c. Primo ponit causas doloris dorsi: secundo ponit signa: tertio curam: scda ibi. Illud quidem. Tertia ibi. Oportet vt redeas. Dicit primo q dolor ptingit in dorso propter nocuentū musculor dorsi 7c. clausis. In dorso supple: extrinsecis ppter multitudinem coitus: q debilitatur dorsoz ppter comunitatem ad renes quoridaz visceruz. i. mēbroz intrinsecorum: vne magne sup. & arterie in medio dorsi propter comunitatem oris stomaci. Ad partem dorsi. Dubitatur vtrum dolor sit signus crisis videf q non: q dolor non fit a materia: sed crisis fit a materia: ergo 7c. Secundo q: signa critica quandoq; sunt bona & quandoq; mala: q dolor est malus: ergo 7c. Dicenduz q dolor aliquando est signum: probatur q aliquando dolor significat materias moueri de intra venas ad extra venas vt in variolis. Ad rationes. t. v. dolor non fit a materia negetur. Ad scdm: signa critica 7c. Loco. t. d. dolor semp est malus falsus est: in quā tuz significat crisis. Causa aut quare fit dolor dorsi in variolis magis q in alijs partibus est propter venam magnam que ibi est 7c.

De signis eius. Capitulum. ij.

Plum quidem 7c.

Ponit quadam diuersitate: secunda ibi. Et dolores. Primo ponit signū doloris a frigore: secundo a labore & a grauitate: tertio a renibz: quarto a caliditate: quinto a repletionem venarū: sexto propter cas gibbositatis: scda ibi. Et factū. Tertia ibi. Et factus. Quarta ibi. Et factū. Quinta ibi. Et factū. Sexta ibi. Et factum. Dicit primo q signa significata 7c. qñq; sentit frigus: q nõ semp sentit frigus. i. qñ est a calore. Et factum 7c. Ponit signa doloris dorsi a labore & etia a re grauatē & a coitu. Et factus 7c. Ponit signa doloris dorsi facti causa renū. Notarum. i. debilitantiū renes vt coitu vel vlcibus renum. Et factum 7c. Ponit signa doloris facti a calore sine materia. Dure. i. sine materia. Et factū 7c. Ponit signa alterius cause vt qñ vene sunt replete. Et factuz 7c. Ponit signa facti a gibbositate. Et dolores 7c. Ponit quadam diuersitatem: primo hoc: secundo de clarat eam: secunda ibi. Et indigentes. Prima patet. Et indigētes 7c. Declarat primo indigentes in curuatione: secundo erectione: secunda ibi. Et indigentes. Prima patet. In curuatione ad intus versus pectus. Nota quod quando musculi dorsi trahunt versus intestina: tunc oportet hominem incuruari propter timorem doloris. Et indigētes. Declarat qñ indigent erectione & p. Ratio. s. propter

erectiones reductionem et reduplicationem anhelitus supple. Immo facit breuitatem anhelitus quia datur minus spaciū pectori et pulmonī. Causa est in dorso. i. extra in ventre idest in profundo.

De cura ipsius. Capitulū. iij.

Portet rē. Ponit curam: primo remittit nos: fo ponit curam iuxta causas: tertio complet curam: secunda ibi. Frigidus stertis ibi. Et quandoq; plurimum. Dicit primo quod tu debes ire rē.

Frigidus rē. Ponit curam iuxta causas: primo facti a frigidityte: fo a labore: tertio a coitu: quarto a renibus: quinto a repletionē venarum: sexto a gibbositate: secunda ibi. Et factus stertis ibi. Et facti quarta ibi. Et facti quinta ibi. Et facti sexta ibi. Et facti. Dicit primo q quando causa est frigiditas rē.

Et factus rē. Ponit curam do-
loris dorsi facti a labore. **Et facti rē.** Ponit curam facti a coitu.

Et facti rē. Ponit curam facti a renibus.

Et facti rē. Ponit curam facti a gibbositate.

Et quoniam rē. Resumit et complet curam et ponit medicinas duer-
sas partes patebunt. Dicit primo q accidit pp frigus rē. Pars secunda
etiam patet. **Et de potionibus rē.** Ponit alia medicamina.

Et pillule rē. Ponit pillulas. **Et emplastra rē.** Ponit emplastra.

Et de vnguentis. Ponit aliam medicinam rē.

Et melius rē. Ponit aliam rē. **De dolore rē. La. iij.**

St proximus rē. Hic determinat de dolo-
re illorū. Arzet. i. nallurtij.

Aliter est granum simile iunipero qd non habemus: et intechi
norum scilicet patientium fluxum.

**De doloribus iuncturarum et eis que communicant podagre et sciati-
ce et alijs.** Capitulū. v.

Ausa patiens rē. Determinat de doloribus
iuncturarum: primo ponit cau-
sas: secundo signa: tertio curas: secunda ibi. Illud stertis ibi

[Cum cognoscitur. Dico determinat de dolore podagrico: secundo
de sciatico: secunda ibi. Sciatica vero. Dico ponit causas doloris
iuncturarum secundo eas declarat: secunda ibi. Amplius. Distingua-
mus membrum suscipiens. Hoc est causa materialis. Nota q complexio
nes male et materie male sunt cause dolorum iuncturarum: vno modo
debilitando membrum propter quod membrum paratur ad recipiendū
materiam: secunda causa est quia aliquando mala complexio est causa at-
tractionis humorū: et aliquando est causa congregationis humorū in
loco: et aliquando quādo ipsa facit dolorem membra prohibentur a mo-
tu propter dolorem. Et nota q omnis mala complexio potest esse causa

debilitati ad membrum: sed non omnis mala complexio est causa attrahēdi
materiam ad locum nisi mala complexio calida. Causa instrumentalis. i.
coadiunās aut ex creatione su. aut ex alia causa effectiva illorū dolorum
est causa huius. **Amplius rē.** Hic declarat istas causas primo
illam que se tenet ex parte patientis: secundo causas efficiētes: secunda ibi

[Causa autem. Dicit primo q bonū est diuidere vtrumq; illorū mē-
briorum diuisione. Iste egritudines. i. isti dolores non ex parte complexio-
nis su. sed ex parte substantie lasse huiusmodi diuisione. i. pp dolores et eis
extrinsecas. Diuisione complexionalis quia mediāte complexione hoc facit.

Causa autem rē. Declarat causas efficiētes: primo hoc secundo
ponit causas causarum: secunda ibi. Et cause. Dicit primo quod cau-
sa efficiens est mala complexio rē. aut in membro principali principaliter
scilicet et partialiter. i. in corde et epate: crudi. i. phlegmatis subtilis singu-
laris. i. humor subtilis purus. Dubitatur vtrum dolor iuncturarum magis
fiat ex phlegmate vel magis ex cholera: probatur q magis fiat ex
phlegmate: quia multiplicatur in iuncturis: secundo quia in sensibus
sunt magis isti dolores in quibus abundant phlegmata. In opposi-
tum est Auicē. Dicendum q phlegma aut fit per viā congestionis: aut
per viā defluxus. Primo modo dolor iuncturarum fit magis a phleg-
mate puro q a permixto: cuz cholera. Secundo modo fit magis a phleg-
mate et cholera simul. Ratio est q cholera subtiliando phlegma magis
penetrat. Secundo q phlegma esset nimis grossum. Ad rationes tuas.
phlegma rē. verum est per viā congestionis: sed non per viā defluxus.

Ad aliam de sensibus: dico q est propter debilitatem virtutis.

Et cause rē. Declarat causas causarum: prima in quatuor: sicut po-
nit quatuor maneres causarū: secunda ibi. Et de causis. Tertia ibi. Et
frequentia. Quarta ibi. Cum autem natura. Prima patet. Dico cau-
se scilicet efficiētes. Ex causis eius. i. dolorum vel harum materiarum

Et de causis rē. Ponit alias causas. **Et frequentia rē.** Ponit
alias. Cum autem rē. Ponit alias. Unum eorum: scilicet do-
lor iuncturarum et febres ex putrefactione. **Et aptiores rē.** Ponit
decem casus. Secunda ibi. Et non quidez. Tertia ibi. Et multotiens

[quarta ibi. Et plurimum. Quinta ibi. Et dolores. Sexta ibi. Et mul-
totiens. Septima ibi. Et aptiora. Octaua ibi. Et cuz succurrit. Nonā
ibi. Et quando apparet. Decima ibi. Et de habentibus. Prima p q
sedatione et alteratione. **Et non quidez rē.** Ponit secundo casus.

Regimine primo. i. cordis et aliorum membrorum. **Et multo-
tiens rē.** Ponit alium casus. inter digitos. i. manus vel pedis. Sedatur
quq. i. cessat cursus. i. mēbroz: vnde multa materia sanguinea attrahit.

Et plurimum rē. Ponit quartus: et ista est sententia cōmentatoris
sexta particula aphorismorum. Finis. **Aus Deo.**

Tabula Fen vigesime secunde tertii

**Tabula Fen vigesime secunde tertij que est de egritudinibus apparen-
tibus in extremitatibus: cuius sunt duo tractatus.**

**Tractatus prior est de eo quod accidit eis de nocuentis quantitatis
et situ.**

Tractatus posterior de doloribus horum membrorum.

Tractatus prioris sunt capitula. xviij.

De forma zirbi et duorum siphac.

De ruptura et que simulantur ei

De signis eius

De cura rupturarum intestini et zirbi

De ruptura aque

De cura rupture ventositatis

De ramice carnis et varicosa

De augmento vmbilici.

De signis eius

De cura ipsius

De gibbositate et ventositate gibbositatis

De signis

De cura

De varicibus

De elephantia

De signis

De cura varicum et elephantie

Tractatus posterioris sunt capitula. xxxi.

De dolore dorsi

De signis eius

De cura ipsius

Capitulū. i.

Capitulū. ij.

Capitulū. iij.

Capitulū. iij.

Capitulū. v.

Capitulū. vi.

Capitulū. vij.

Capitulū. viij.

Capitulū. ix.

Capitulū. x.

Capitulū. xi.

Capitulū. xij.

Capitulū. xij.

Capitulū. xij.

Capitulū. xv.

Capitulū. xvi.

Capitulū. xvij.

Capitulū. xvij.

Capitulū. i.

Capitulū. ij.

Capitulū. iij.

De dolore rē

De doloribus iuncturarum et eis que cōmunicant po-
dagre et vene nesci et alijs

De signis

De cura dolorum iuncturarum et podagre et sciaticę

De solutione eorum

De potionibus ad solutionem faciendam

De emplastris iuuatiuis ad dolores iuncturarum grossi
humoris et eorum qui sunt in via vt conuertantur in

lapideitatem

De inunctionibus in huius intentione

De embrocis in hac intentione

De balneationibus ad huiusmodi

De sedantibus dolorem calidis lenibus

De sedantibus dolorem narcoticis

De cura ventosi

De regimine cauterij ad eos

De cura calidi

De epithymatibus

De solutione

De cura iuncturarum conuersarum in lapideitatem

De cura contractionis et azemena

De cautela a doloribus iuncturarum

De embrocis et tinis

De epithymatibus et emplastris

De bothor nominatio

De dolore calcanei

De debilitate pedis

De doloribus vnguis et attritione eorum

De inflatione vnguis et pruritu in eo

Capitulū. iij.

Capitulū. v.

Capitulū. vi.

Capitulū. viij.

Capitulū. xij.

Capitulū. ix.

Capitulū. x.

Capitulū. x.

Capitulū. xi.

Capitulū. xij.

Capitulū. xij.

Capitulū. xij.

Capitulū. xij.

Capitulū. xij.

Capitulū. xij.

Capitulū. xij.

Capitulū. xij.

Capitulū. xij.

Capitulū. xij.

Capitulū. xij.

Capitulū. xij.

Capitulū. xij.

Capitulū. xij.

Capitulū. xij.

Capitulū. xij.

Capitulū. xij.

Capitulū. xij.

Capitulū. xij.

Capitulū. xij.

Expo Jacobus d. p. in. xxij. f. e. De forma zirbi et duor siphac. L. i. **Portet vt zc.** In hoc. c. primo agit de mirach. Secundo de siphac. Et scds est J. Tertio de iuuamētis siphacib. Et iuuamētū J. Quarto de opīone quorūdam circa siphacib. Quidam vō dīcunt J. Quinto de iuuamēto cōi mī

Fen vigesima secunda de egritudine bus apparentibus in extremitatibus mēbrozū incipit.

Tractatus pōr est de eo qd accidit eis de nocumētis quantitatē et situs.

In. i. pte ait nos debere scire qd post cutē ventris exteriorem duo sunt pāniculi gbus venter tēxī: pīmus cutī pīor pīe vī mirach: scds interīor intestīnī pīor: nōīe pīor siphac appellat. C. Attēde pīmo qd siphac largo modo acceptū de quolibet dīcī mēbro pāniculoso: s. strictius acce

Jo. Matthei

Expositio excellentis Joannis Matthei de gradi sup. xxij. Fen. tertij.

De forma zirbi et duor siphac. Capitulum. i.

Portet vt zc. C. Ista est. v. et vltima ps pī capalis hui' totius tertij cano. d. Aut. que sic pīnuat ad pīcedētia. Nam post qd d. Aut. pīmo determinat de dīspōnīb mēbrozū anīmatōz et annexoz eis vt a pīncīpio pīme Fen vīqz ad nōīā excludit. Scdo determinat de dīspōnīb mē

broz spīritualīū et annexoz vt a nōīā vīqz ad decīmātertīā. Tertio deter minat de dīspōnīb mēbrozū trium pīncīpalīter nālīū vt stoma chī epatis et splenis et annexoz a tertīadecīmā vīqz ad sextādēcīmā. De terminat et in illa pte pīncīpalī de dīspōnīb mēbrozū que sunt re ceptīua supīlītātū dīctoꝝ mēbrozū vt de intestīnīs ano rectīb et ve fica a sextādēcīmā vīqz ad vīgēsimā. Consequenter quarto determinat de dīspōnīb mēbrozū generatōnīs in vīrīs et mulīerīb: vt in. xx. et xxi. Jam hīc vīltīmo pīo cōplemēto dōctrīne dīspōnīb mēbrozū īstru mentalīū quorūdam cōīū et aīatīs et spīalīb et nālīb et reīpōz in ventrīb cōīūz illōz mēbrozū īndīfferēter fecit spālēm Fen de cōz mēbrozū dīspōnīb: vt de dīspōnīb pāniculoz venaz et arterīaz spon dīlīū et alīaz īuncturaz. Maz ī capīte pectore et ventre īnferīore hōīa reperiunt. Non fuit igitur pūentīens de cōīo magīs dētermīnare sīmū cū dīspōnīb mēbrozū anīmatōz qd spīalīūz vel nālīūz. Et sic de hīs fa cta est pūentīer dōctrīna spālīs. Et ex hoc pī clarīficatīo rubrīce dīffī cīlīs: vt qd hīc est fen. xxij. de egrītudīnīb apparētīb īn extremitatīb mēbrozū. I. de egrītudīnīb pīncīpalī: s. gīālīter de dīspōnīb apparē tīb īn extremitatīb mēbrozū. I. dīspōnīb mēbrozū apparētīb et īn dīfferēter reīpōz īn manifestīs pūentīatīb mēbrozū extemīorū. I. nō tabīlīter dīfferētiū: nec est hīc spīalīs dētermīnatio de dīspōnīb mē brozū extrīnsecōz et apparētīb vt cōīter dī: qd de oculīs īn tertīa tertīj dētermīnat: que tū sūt mēbra extrīnsecā et apparētīa: vel alīter possum īntelligere hoc modo. s. qd hīc dētermīnat de dīspōnīb apparētīb īn extremitatīb mēbrozū. I. dīspōnīb mēbrozū extrīnsecā pīncīpā tīū. I. natura pīncīpālī et organīcōz vel īnstrumentālīū. Hīc autē mē bra quedam sūt hīcōī. C. pīo cūīus īntelligētia est aduertēdū: qd mē brozū: quedam vere sūt sīmplīcīa: vt quoz ptes cōīcant nōīne et dīffīnī tīone cūz totō: et cū hoc nullīus opatīōnīs organīce vel pīncīpalīs sūt īnstrumenta vt caro et ossa: quedam vere organīca: quoz ptes a toto dīscō uenīūt īn nōīe et dīffīnītīone et sūt aīe pīpīa īnstrā ad cōplēndū mōtū et pīncīpālēs opatīōnēs aīe vt manus oculus et hīcōī. Idcirco dīcta sūt etīaz mēbra fōrmālīa: qd fōrma que est aīa maxīme īn eis exīstīt et eis mē dīatīb opaf et manifestat: et ex oppōstō: alīa sīmplīcīa dīcta sūt natu ralīa: qd īn īpsoz creatīōne nō sūt de īntēctīōne nature nīfī pī fōrmālīa qd ex eis cōponunt. Quedā sūt nature medīa īnter hēc vt neruī corda arterīa pāniculī spīalīs medula et hīcōī. C. Nā talīa pīo quanto sic se bīt qd ptes cū toto cōīcant īn nōīe vīdēt naturā sīmplīcīū pīncīpare: pīo quāto tū sūt certaz opatīōnū anīme pīpīa organīa pīncīpālī natu ra organīcōz: qd neruī est īnstrumentū delatīōnīs spīritūū ad mēbra et sensatīōnīs pīpīū organū: et ītā vne sūt ad dēferēdū sanguīnē: et pāniculī maxīme pīncīpalīs dīctū siphac ad pīncīpālī spondīlīs: et īuncture quodāmodo vīdēt vītrā qd natura pīncīpare. Inter hēc tamē medīa mēbra exīstīt dīfferētia: qm quedam magīs nature pīncīpālī attī nent vt pāniculī et nucha: quedam magīs nature organīcōz vt spondī lēs et īuncture: maxīme dēferūtēs īn mōtū voluntarīo: quedam magīs medīa vt neruī et vene. C. Et hīc est dōctrīna Albertī alāmānī īn suo de animalīb. Et pīmo de generatīōne et corruptīōne. c. xliij. ad pīncīpīū ca. C. Ad pīpīū igit īn hac fen dētermīnat de dīspōnīb mēbrozū ex tremīatīb pīncīpālī. I. natura pīncīpālī et organīcōz vt dīspōnīb pāniculī maxīme pīncīpalīs vt siphac: et qd eius officiūz vt īnfra magīs declarabī maxīme est pīncīpālī interiora mēbra fm dēbītū sītū: cūīus opatīō maxīme ledīt per rupturā: et ad cūīus rupturāz pīpīe sequīt ex tūz īntestīnōz a sītū pūentī et zīrbī pīpīe īpīorū mīnus fortēz vel de bīlēm allīgatīōnē: et dīctoꝝ mēbrozū lubrīcatē que dīcunt pīncīpālēs bernīe esse. C. Ideo īn hac fen vīa īntentīo erīt de bernīs dētermīnare: dētermīnabī etīā de dīspōnīb accīdētīb spondīlīb: et qd vīūz pī cīpūū nōcūmētū sequens spondīlīū malūz sītū est dolor dōīz et gīb bōstas: de eis fīet mēctīo spīalīs de dīspōnīb et venarūz erīt dētermī natio vt de varīcīb. C. Et pōstremo: qd īuncture sūt mēbra medīa: maxīme attīnentīa organīcīs mēbrīs pōssīmūqz obēdīunt vīrtutī volū tarīe mōtū: quales sūt īūcture manūz pedū et anchaurū: fīet spīalīs trac. de dolore īūcturaz: et maxīme harūz vt podagra pedūz scīatīca scīe vel anche et cīragra manūū. Iste tū scds mōdus declarandī dīffī cīlīs est qd pīmus contra quem stant alīque dīffīcultates. C. Et tamen ex hīs patere pōt pīdīerātī totīus rubrīce īntellectus que sic facit. Fen. xxij.

ptus et magis pīpīe de solo dī pāniculō ventrīs interiorī post mirach po sītō. Et sepe īnuenīt cīphac p. L. scriptūz: et frequēter p. S. siphac īnuenī es: et īdem sīgīficat. C. Attēde scdo qd satīe ample tractatūz pīncīps tertīj xij. c. i. de tribus pāniculīs ventrēm regentīb mīrach siphac et zīrbō. I. parte illa. Et addītū est ab antēriorīb tīrbūm extēnsū zc. vīqz ad il lam partēz. Et īn īnferīore parte stomachī est foramen zc. Et quīa expo

De forma zirbi et duor siphac. L. i.

Portet vt scias

q super ventrem post cu tem sunt duo panniculi.

dīcīt tres esse pannīculos ventrīs cū zīrbūz sītūz ex pannīculīs cūīz sicut duo alī. Dīc qd pīncīpalīs zīrbī pars est adeps vene et arterīe nōn pannīculus ille quo cīrcūteguntur. Nam māīor vīlītās zīrbī est con fortare dīgestīū īn stomachī et īntestīnōz: quod facīt per adipem ve

De gradi

de egrītudīnīb apparētīb īn extremitatīb mēbrozū extemīorū: et vīno mō exponēdo de egrītudīnīb mēbrozū apparētīb et reīpōz īn sēcutīatīb mē brozū extemīorū. I. extrēmālī vel notabīlī dīffīcīlī vt aīatoz spīalīū et nālīū: vel alī de egrītudīnīb mēbrozū extemīorū. I. de egrītudīnīb mēbrozū extrēmālī pīncīpālī vt natura pīncīpālī et organīcōz: et sūt duo trac. pīmus de eo qd accīdīt illīs mēbrīs. I. pī illa mēbra vel alīqz illōz de nocu mētīs qītatī. et sīt alīqz mēbrozū. Nā pīd qd accīdīt de rupturā siphac seqt nōcūmētū et egrītudo qītatīs vt sīt zīrbī et īntestīnōz zc. Et īo qd seq pōt nōcūmētū zīrbī pī rupturā siphac fīet mēctīo de forma zīrbī et duo rūz siphac. Et hoc ē qd dīcīt de tota rubrīca: scds trac. erīt de dolorīb tū cturaz pīncīpalī pī quaz pūentīatī īn dolore cū dōīz et īn illo de dolo re dōīz dētermīnabī. C. S. cīrca vītrūqz mōdū supīus dīctū exponēndī apud īntellectū cadīt breuīs dīffīcultas: qd īn hac fen nō dētermīnauīt d. Aut. de dīspōnīb neruōzū sicut fecīt de hīcōī mēbrīs ex quo neruī: ita reīpūnt īn pūentīatīb mēbrozū extemīorū vt īn capīte pectore et ventre īn ferīore sicut pāniculī: qd et neruī sūt mēbra nature medīe īter pīncīpālī et officialīa sicut et pāniculī: vt dēī est pīus. Ad hoc dīcīt qd nōn fīe sūt pūentīa: hīc pōstremo de dīspōnīb neruōzū dētermīnare zc. Immo de īp hīs dētermīnāse: fā tertīj sūt pūentīa: qd neruī plurīmō sēruītō famulā tur cerebrō: ita vt dīxīt Sal. vi. apph. īn cōmēto illīus apph. i. Quībuz cūqz cerebrū sursūz pūertīt qd neruī sūt īntīūz cerebrī. Hīc īntellectū nō īnchoatīū: s. quo ad opatīōnēs: qd pīmo manifestant opatīōnēs et pī ner uos. C. Ad hīc dīcīt clarā notīcīā īuuamētōz cerebrī sūt expēdītōs pone re anōmīā neruōzū et vīlītātē. et nōcūmētā: quoz īuuamētā et lesīōes sūt īn aīalī sīgīlārīa: erat qd de eis fīcīda mēctīo spālīs īn pīncīpalī Fen: et maxīme īmēdīate sequēte Fen de dīspōnīb cerebrī cūī pīncīpalī famu lant. C. S. tu obīcīes īdē esse dīcēdū de venīs: qd erat dētermīnandū vel īn. xliij. vel īn. xv. Luz īta famulēnt epatī sicut neruī cerebrō: dīcīt qd nō est sīmīle: qd māīora vīdēt seq nōcūmētā īn toto ex mala dīspōne ner uōzū qd ex mala dīspōne venarūz et plurīb mōdīs pīngīt ledī totū lesīō ne neruōzū qd venarūz: qd vītrā lesīōnē īn vīa vel receptaculo pīngīt totū ledī pī īndēbītā neruī cōplōnē: et nō fīcīt de venīs: et dīcīt qd pīo quāto vene orīunt ab epate et sībī famulant et cōīcāt īn opatīōne cūz eo vt īn dī gestīōne zc. Sic de eis dētermīnat īn. xliij. tertīj. s. qd īpīs euenīre potest vīnū spālē nōcūmētū nō vt epatī famulant: vt īpīaz manifestā tūmefac tīo corp' reddēs īndē turpe pūentīer alībī de hoc accītī fīerī pōtūt mē ctīo spālīs. Ista tū sūt magīs pīuāhīa qd dēmonstratīua neqz ex hīs addu cī pōt rō dēmonstratīua: hēc tū sūt pībābīlīa dīlīgēter cōsīderabīs: qd pīo hac īntelligēda rubrīca sūtīlīus īntēlgare nō potūt. C. Dīuīdīt aut hēc totālīs fen īn duos pīncīpālēs trac. Nā īn pīmo dētermīnat de dīspōnīb z gībūdā siphac et venaz et spondīlīū quorūdā vt dōīz. C. In pō de dolorī bus pīncīpalī īūcturaz: fā ps īcīpīt ībīl. Dolor dōīz fīet īn laterīb zc. J. Pīma ps adhuc dīuīdīt īn quatuor ptes pīncīpālēs: qm pīmo dētermīnat de dīspōnīb egrītudīnālīb euenīctīb ex nōcūmētō īn siphac dētermīnā do et de gībūdā alīqz egrītudīnīb pīdīctīs sībīb: pō dētermīnat de vīno nōcūmētō euenīctē ex mala dīspōne pīū dōīz vt spondīlīū eius. I. de gīb bōstas: tertīo dētermīnat de varīcīb: quarto de elefantīa: fā ps īncīpīt ībīl. Sībībōstas est remōtīo spōdīlīū zc. I. tertīa ībīl. Est dīlatatīo venarū īn crure et pede zc. J. qīta ībīl. Est addītīo īn pedē zc. J. Pīma ps adhuc dīuīdīt īn duos ptes: qm pīmo pī clarīorī dōctrīna de rupturā siphac pōnīt anōmīā siphac: et quorūdā alīqz pāniculōz: pō pīpīe de rupturā hūīus siphac: et dīspōnīb sēqntīb ad eaz: et dīspōnīb que eis asīmīlant. Sēda ps īncīpīt īn pīncīpio sēqntīs cap. ībīl. Ruptura fīet pī sōlōnē zc. J. Pīns capl' ēt pīma dīuīstīōne dīuīdīt īn. iij. ptes: qm pīmo dat nobīs alīqz lēz cūdētīā de īpō mirach. Sēda pōnīt anōmīā siphac pīpīe sūmpī. Tertīo pōnīt anōmīā zīrbī adīpīnī. Quarto īpīe collīgīt nūmēz pīūz qītū ad pīpīū sūū: pīū. I. pīncīpālī ventrē īferīorē pōnēdo cū hoc ordīnē eaz: fā ps īcīpīt ībīl. Et fā est īterīor. J. ībīl. Et sub duob' velamīnīb est zīrb' zc. J. qīta ībī īn sīne ca. J. Pīmū qd gīccurīt zc. J. De pīma igit pte dīcīt breuīter qd tu debēs scīre qd sup ventrē post cutīs sūt duo pān culī: quoz vīn' nōīas siphac et cōpīchēdīt īntēctīa et calefacīt ea sūa spīstītu dīne et vīctūostate et cōpīchēdīt lacertos. C. Pīo cūī īntellectū est pīmo notādū qd apud auctōres ītē termīn' vēter sūmīs qdruplī cōīter pīe ma gīs pīpīe et pīpīssīme: cōīter īdē dīcīt qd oīs nālīs sūne īnālīs pūentīas pī nēns: et hoc mō sūmīs. vi. apph. illo apph. xx. sī īn vētrē sanguīs effundat zc. pīpīe vō sūmīs pī magna pūentīate nālī pīncīpālī dīuīsa mēbra sībīs specī fīce nature vel generīce: et hoc mō dīuīserūt corp' humanū īn tres vētrēs īn vētrē supīorē vt aīatoz qd est caput: et ventre medīū spīalīū qd est pe ctus: et īnferīorē nālīū et tēctīū: tertīo mō sūmīs vēter magīs pīpīe pī pūa uitate oī īn qua est apta fīerī dīgō īn pīpīto: vt pīma pīcīcula. xv. apph. vē tres de et hīcīne zc. Quarto pīpīssīme pīpīo sītō: vt ī. teg. vētrīs cognī tīōnēs zc. et alīqz pī pūentīate pīncīpālī oīa mēbra dīcta pīncīpalī nālīa: vt sītōm zc. et sic sūmīs hīc vt ēt pīmo regīmīnīs acu. tex. cōmēctī. xxxij. Est qd sēnsus qd sup ventrē. I. sup pūentīatē pīncīpālī mēbra nālīa zc. Sēcundo

nas & arterias & contenta in eis. Secundo dicit hic qd primus panniculus statim post cutem nominat siphac cōi nomine supplet: p̄prio noie mirach appellat. Tercio dicit qd iste panniculus ob hoc cōprehēdit intestina oia: vt ea p̄fortet & calefaciat sua spissitudine qua calozē retinet in interioribus & resoluū phibet vt calida ventris: & suis spissius vinctuositatē: que calida est & aerea cito calefaciens & cito inflāmata: vt a nocentibus que de foris occurrūt intestina

pregat: & oia alta mēbra naturalia. Quarto dicit qd iste panniculus in se cōprehendit oēs. viij. musculos ventris videlz duos longitudinales duos latitudinales & quatuor trāuersales: quoz funa menta cum suis incessibus p̄m̄i prima doc. v. summa. ij. ca. xij. meminit. **Et scōs 27.** In. ij. dicit. xij. sup declaratione secūdi panniculi ven-

Jo. Matthei

notandū qd et cutis sumit dupl̄ vno modo pro extremo mēbroz cooptimento: & sic est idē qd pellis exterior: & hoc mō appellat igitur ab auctori bus: & sic non sumit in p̄posito: sō modo sumit cutis pro mēbro aiato: qd fm̄ Aulicē. prima primi cap. de complexionibus est in quo refranguntur & coalterant v̄l coalternant qualitates extremoz mēbroz vt calidoz: sic cor frigidoz: sicut cerebz humidoz: sicut epas: & siccoz: sicut ossa: & sic de cuti dicebat. A. loco alleg. Et. B. ij. cōplonū: qd ipsa in hōie est mēbz eq̄le & gradualiter tpatū vel huic certe equalitatē p̄p̄ngit sumuz: & sic est vere sentiens & spissē notabilr substantia: & hoc mō sumit in p̄posito. Tercio nota de mētre Lōciliatoris: dicit. xlvij. describēdo panniculum qd panniculus est corpus expāsum tenue p̄textuz ex filis nervis non sensu p̄ceptis: & hec est omni panniculo cōis: colligit et hec descriptio a. d. A. prima p̄m̄i doc. iij. de mēbris. Quarto aduertendū qd panniculoz magna est adinulcē dīscōnētia: & in cōpōne & ḡra finitū cōpōne: qd qdā magis est carnosus qdā minus: qdā nullo mō: qdā nervus t̄m̄: qdā ligamētalis magis qd nervus: & qdā ecōtra: ḡra finis ē multū diuersificans: qd qdā p̄ncipalr factus est vt formā & figurā mēbroz custodiat ne labant: vt de panniculo cerebri & epatis: aliq̄s facit p̄ncipalr vt diuersa mēbra colligantia habeant adinulcē & ipsa annectat: vt panniculus renū ad suspendēdū dorso & talis est maxime ligamētalis: aliq̄s vt mēbra sensu carētis p̄ panniculuz sentiat vt panniculus pulmonis: & in extremo cordis epas: & talis est tātū nervus vel saltē a dño nervus: aliud suauitēz panniculi vt sepe inter vnū mēbz: & aliud vt nocuentū vnū cōsatu alteri non cōice vt de mediastino dicit: aliud suauitēz aliq̄n fit ad defensionē nocuentoz p̄ncipaluz mēbroz: & aliq̄n ad vīgōratōē digestiue stutis dictoz mēbroz: & hoc p̄ se calefaciēdo: vt de panniculo carnosio vel pingui: vel et reuerberādovt de zīrbo ad p̄p̄no. C. In p̄posito aut. d. A. manifestabit nobis suauimenta p̄m̄i panniculi vētris p̄tinere intestina in debito situ: & p̄ fortationem caloris dictoz mēbroz: vt p̄z in lra. Alia plura suauimēta ponent īferius cū determinabim̄ de suauimētis scōs panniculi: hoc aduertendū qd et auctores multū equocē vīunt īsto termino siphac & mirach aliq̄n cōster sumit siphac pro quoz panniculo p̄tinēte: & siphac & mirach aliq̄n cōster sumit p̄ se sumēdo solēt auctores siphac intelligere panniculum: scōs dicendū in p̄te sequēti appellatū chiteron: ita p̄ mirach aliq̄n intelligit aggregatū ex oibz mēbris vel aliq̄bz eoꝝ īphus vētris supra siphac p̄p̄ie acceptū aliq̄n p̄ mirach intelligit p̄p̄ie auctores vnū panniculum & supra siphac: & supra musculos vētris ep̄ntē ipsos musculos p̄tinēte. C. Et hic est quēz d. Aul. hic appellat siphac pro cutis sit clarior intelligētia est vltio circa hāc p̄te sciendū: vt tradit anotomiste qd tot v̄ter supra intestina cōponit ex. v. substantijs realr & specie distinctis. Nā p̄m̄um qd occurrit descendendo est cutis de qua dictū est supra: sō occurrit pinguedo vel mēl̄ lardo. Tercio occurrit panniculus grossus carnosus qui est p̄p̄ie mirach: de quo hic est p̄ncipalis sermo: q̄to occurrit musculus octo fm̄. B. vi. de funa. c. penul. longitudinales duo a sursum in dorsūz in directā p̄tracti: & quatuor trāuersales: duo incipētes sursum ab extremis costaz mēdoz: p̄tracti in oppositos angulos v̄sus anchas: & duo incipētes a deorsū a locis vbi p̄m̄i terminant & p̄trahunt in oppositos terminos ad illos s. vnde p̄m̄i incipēnt v̄n incipēnt sursum a dextris terminat deorsūz: in sinistro & ecōtra: ita qd in medio ventris se cruciat: postea sunt vltimi duo musculi latitudinales manifeste grossi & carnosi iuxta dorsūz: v̄sus supius qui tandē in cordas terminant circa mediū vētris. Et isti cū lōgitudinalibus p̄uenerūt se interfecātes ad angulos rectos: post istos est panniculus dict̄ p̄p̄ie siphac: cuius anatomia paulopost ponet. Lā aut situz & ordinis talis mēbroz & p̄cipue musculoz fuit p̄ plurima singularia suauimenta intēta a natura que p̄ficiunt cū tali situ & positione mēbroz que in p̄is adducere nō intēdo: qd nō facit ad nostri tex. intelligētiā. S3 si qd voluerit curiosius intelligere: legat B. al. vi. de funa. c. vt supra. C. Et ex hō sic declaratio patere p̄t intellect̄ īfē p̄ntis: qd. d. A. in lra p̄nti declarat panniculū primū dictū p̄p̄ie mirach per duo. s. p̄ sitū eius & finē: p̄ sitū cum dicit supventrē post cutē: & per hoc qd dicit cōprehēdit lacertos & intestina ex quo innuit qd mediat inter cutim & lacertos vel intestina: declarāt et ex fine p̄ hoc qd dicit qd calefacit intestina sua spissitudine & vinctuositatē: & sic ponit in mirach dupl̄cē modū calefaciēdi. s. reuerberādovt per hoc qd dicit spissitudine: & et caliditatē multiplicando p̄ hoc qd dicit vinctuositatē: & supple carnositate & c. lego lram. C. O3 vt scias supple ad de bite intelligendū ea de qbus est hic p̄ncipalis intētiō qd per ventrē. s. p̄cauitatem inferiorē nāliū p̄tentia post cutē supple & lardonē: sunt duo panniculi. s. v̄z mirach: & v̄z siphac: quoz vnus. s. p̄mus descendēdo noial siphac: supple largo vocabulo sicut & gl̄bet aliū panniculū p̄tinēdo: sed p̄p̄ie appellat mirach: & cōprehēdit intestina supple mediātibus musculis. Et calefacit ea sua spissitudine & vinctuositatē ad modū supra expōsitum. Et cōprehēdit lacertos supple immediatius qd intestina. S3 circa istā litterā posset cadere in mente alicuius lralis dubitatio. Nā dicit. d. Aul. qd post cutē sunt duo panniculi: & t̄n inferior de tribus facit specialē mentionem. s. de panniculo mirach & siphac & zīrbo adipino: sō qd post cutē ē

trio. Primum est qd ipse beritron dē & albertitron & in libris pluribz beritron & albertitron: & septus dē a modernis siphac: vocat et quoz rotūdu. Nā cūz sepat & singularis fit ab eo qd ipm̄ tegit vt sphaera rotūda est sup quam sunt summe veluti pēnule & additiones molles & foramina. Secūdum est qd ipse superius alligatus est & p̄nuatus cūz velamine seu diafragmate quod idem est. Tertius est qd ipse procedit & oritur ex su

ab eo qd tegit ipsum est sicut sphaera sup quam sunt summe & additiones molles & foramina. Et continuat desuper velamini: & p̄cessio eius est ex supremo: & est subtilis sub cute vētris & panniculo eius.

perfluitas descendens ex velamine ad os stomachi. Quartum est qd ipse est subtilis tenuis sub cute ventris & panniculo eius: puta mirach poset. Quintus

De gradi

pter hos panniculos sunt plures alij vt panniculus dictus suspēnsoris epatis & renū & splenis & h̄m̄d̄: v̄icat primo norando qd post cutē esse duos panniculos vel plures possumus dupl̄r intelligere vel. s. duos p̄tinētes & p̄tentos vel p̄tinētes tantū: s. primo intelligat sic dico: vt fm̄ mortuum p̄cludit qd multo plures qd duo sunt panniculi post cutē. Et hoc mō nō loquebat. d. Aul. sō modo. s. qd post cutē sunt duo panniculi t̄m̄ p̄tinētes: & qd hec sit mens. d. Aul. p̄z īnspicienti textū cum sapore: nam dicit super ventrē post cutē & exponebat. s. sup concapitatē p̄tinētes & c. & ex hoc p̄z ad scōm. Sed adhuc stat prima difficultas: qd p̄ter primos duos vt mirach & siphac est et tertius panniculus continens vt zīrbus adipinus. Ad hoc dicit qd. d. Aul. loquit de panniculo sup totū ventrē. s. totam p̄cantatē p̄tinētibz anterioribus laterāliter & posterius: & sic t̄m̄ duo sunt sup ventrem post cutē panniculi. s. mirach & siphac: quiv̄ ipse dicit in prima sequenti parte qd siphac cum singularis fit. s. sepat ab alijs mēbris ē sicut sphaera. s. quoddā rotūdu v̄ndiquaque p̄tinens: non sic aut p̄ter zīrbus adipinus: s. p̄tinet intestina circa anteriorē tantū: vt p̄z: & ideo de eo postremo determinauit & minus principaliter: vt patet in textu presentis capituli: & hoc de ista tota parte.

Et secundus 27. Nunc p̄ter in ista p̄te determinat de anatomia secūdi panniculi: vt siphac & diuidit p̄is pars in duas: qm̄ primo facit qd dictum est: sō ipse colligit sumatim suauimenta mēbroz panniculoz: sibi fa. Et ista duo vellamina & c. J. Prima adhuc in duas: qm̄ primo ponit intentionē suam: de anatomia ipsius siphac: scōs de ipso siphac ponit opinionem quorūdam: sibi scōl. Quidam v̄o dicunt & c. J. Prima adhuc in duas: qm̄ primo ponit ipsius anatomiam quantū ad formam ipsius & colligantiam cū alijs mēbris: & ipsius originem: sō ponit ipsius suauimēta: s. fa. s. s. Et suauimēta ipsius siphac est replere & c. J. De prima parte dicit quatuor p̄ncipaliter dicit primo qd iste panniculus interior noial beritron: noial rotūdu. Et adducit rationē quare nominat rotūdu: & dicit qm̄ cum singularis fit ab eo qd tegit ipsum: est t̄m̄ sicut sphaera: ideo supple dicit rotūdu s. sicut sphaera: super quem sunt summe & additiones molles & foramina. s. super quem vel in quo sunt quedā eminētie & dīspōnes vel foramina fm̄ appa rentiam fm̄ que fit non apparēs: vt sphaera vt statim declarabit dicit sō quo ad intelligētiā eius: qd continuat desuper vellamini. s. diafragmatē: p̄cessio eius. s. origo eius: est ex supremo. s. p̄te superiore: & est subtilis sub cute vētris. s. in directo ventris. s. versus p̄tem anteriorem magis qd posteriorem. Et panniculo eius. s. sub mirach qui est panniculus primor cuti: & addit qd adherent ei. s. immediatē: duo ex lacertis ventris. s. latitudinales: dexter & sinister adherentia vehementer. s. non alio mediante: deinde continuat post eos ambos lacertos. s. sup eos vellamini. s. diafragmatē: p̄tibus eius carnosio. s. versus dorsum vbi carnosior est diafragma: p̄tuatione vicinātibz post continuationē suam cūz stomacho. s. post illam quam primo habuit versus stomachū. Et post confirmationē & soliditatem substantie eius. s. vbi fuit īstrū eius: ex illis duabus partibz. Et illa p̄tinuatio. s. siphac & diafragma. est versus dorsum: continuatio dilatata. s. a dextris & sinistris. Tercio ponendo distinctionē partū eius in subtilitate & grossicie: dicit qd ipse panniculus siphac: cum continuatur epati. s. a parte dextra est subtilis valde. s. subtilior qd a sinistris: ratio est: quia ab illa parte sepatatur ab hoc panniculo: plures panniculi. s. splenis & panniculus: epas suspendens. Et est ei in elevatione suā: ad stomachū. s. versus anteriorē: etiam supple magna subtilitas & in reflexione sua descendendo. s. posterius versus dorsūz: firmādo. s. p̄fissando respectu partīs anterioris cum oppositione venarum & arterie magnaz. s. p̄pter id qd spar git cum hoc panniculo posterius de ramis venaz & arterie extensarū per dorsum: cum oppositione ergo. s. obulatione dictaz venarū posterius & non anterior. Et descendit subius & fit zīrbum. s. ab hoc panniculo sibi dē originat zīrbus adipinus. Addit quarto qd currit sup plurimū albertitron. s. sup magnam partē: ipsius panniculi: hoc est versus anteriorē: de subtilibus lacertis dilatatis sup ventrem: qd subtiliores sunt plurimi lacertoz circa mediū ventris: qd in villos nervos terminant: tunica v̄nat fori tan existimā qd sit pars eius. s. siphac p̄pter continuationē eius cum eo: & similitudinē suam: cum supple siphac in nervositate. Et addit cum singularis ergo fit ab eo panniculo vel ab ea tunica: albertitron. s. cum sepatatur & bene sequestrat siphac ab hac tunica: s. est subtilis texture valde. s. v̄l fecernitur qd albertitron. s. siphac est subtilis texture valde. s. multo subtilior saltem hic anterior: qd fit ista tunica supra panniculū existens: sicut cōse quenter replicādo qd subtilius & purius. s. pars subtilior & minus imixta venis vel arterijs huius siphac est apud epiglotālē. s. partē supra os stomachi: & ortum panniculi intrinseci costarum. s. pleures: ex hoc panniculo. s. qd absolute mirach est subtilior in parte anteriori supius ad dexterā: a qua parte oritur pleuresia a siphac & c. & h̄c tantū dicit in littera. C. Ad intelligētiā omnium harū partū: qd artificiosa fuit expōitio d. Aul. p̄m̄o est notandū generaliter qd de anatomia huius panniculi. d. Aul. p̄m̄o. tertij. cap. i. versus medium ponit quedam que & si videantur a bene intelligente ad eundem sensum posse retorqueri cum dictis p̄ictis: quia ibi quedam

Quintus est q̄ duo de musculis ventris. L. musculi dexter et sinister isti p̄
hunc vehementer adherentiā ut videant esse ptes eius. Sextus est q̄ si
phac post hos duos musculos p̄tinuat velamini seu diafragmati p̄cipue
carnosis ipsius p̄tibus p̄tinuatione vere vnitionis post q̄ cum stomacho
fuit p̄tinuatus et eius substantia p̄firmata fuit et solida facta. Et eius cū sto
macho p̄tinuatio non est multū stricta: s̄ dilatata: ne ipsa dilatari stoma
chum prohibeat cum re
pletur cibo et potu. Se
ptimus est q̄ siphac vbi
epari cōtinuatur est sub
tile valde: quia cum car
nosum et calidū sit a na
tura propria non eguit
tegmine multe densita
tis quo conseruaretur ip
sius caliditas. Per hoc
enim possent vapores et
fumi secūde digestionis
a resolutione prohiberi:
et cum plurimi sint hinc
nasci hydropisus. Octa
uum est q̄ siphac firmi
tudinem acquirit in ele
uatione ipsius ad stoma
chum: et in eius reflectio
ne descendendo ab eo per oppositōm vel appositōm et appodiātōm ma

Jo. 4. Matthaei

ibi quedā clarius posita sunt de isto panniculo q̄ in p̄tē pte. C. Ideo ad
hūdas cōpletā notitiā anatomicē huius panniculi laudo ut que ibi posita
sunt cū hic scriptis coniungant: et ista cū illis: q̄ et hic sunt quedā posita q̄
ibi dē sunt recitata: et ista bñ mēte colligant: q̄ inter volumina illustriū
medicorū: vt Gal. Aui. Rasis: et aliorū nō inueniunt aliqd clarum ad cognō
scendū istius p̄niculi cōpōnē et colligantia: qui tñ inter p̄niculos in cor
pore humano p̄ter mirach dī esse maximus: et si via originis nō dicat eē
p̄mus: q̄ vterq̄ p̄niculus dicitur originat a p̄niculo diafragmate vt sta
tim videbit: reliq̄ tñ p̄niculi mēbroz nutritioz ab hoc origine sumit.
Secūdo pro specialiori doctrina dictorū in p̄ma pte est aduertendū pro re
mōtione dubitationis que oriri possit q̄ h̄ mirach sit p̄niculus: qui si a
mēbris circūstātibz sepa et esset sicut speratū ille non eēt dicitur rotundus sic
iste p̄ duas cās: p̄ma est: q̄ iste est p̄mus. I. immediat quō oīa p̄tinet mēbra
nutritiua: q̄ si h̄ zīrbz adipinus immediatius adheret intestinis q̄ siphac:
non tñ oīa p̄tinet mēbra nutritiua vt supra dictū est et inferius de anoto
mia ipsius dicitur. Et hoc q̄ dicitur. d. Aui. xij. tertij loco allegato: cū di
xit. Et siphac qdē ex summa hōz est p̄niculus primus q̄ cōprehendit vi
scera nutritiua oīa: meruit igit q̄ primus magis notari rotundus q̄ mi
rach: q̄ ea esse p̄tē: q̄ est melius separabilis et distinguibilis siphac a re
liquis q̄ mirach: et ideo dixit tex. cum singularis sit et. nō sic aut dixit de
mirach: q̄ mirach plurimū h̄z inchoat et adherentia cum musculis
intra ipm et pinguedinē supra ipm: et hec fuit cā vt existimo erroris mul
torū doctoꝝ medicorū: qui arbitrati sunt mirach solū dici de aggregato
ex cute pinguedine et musculis et nō de p̄niculo distincto ab eis: cū tñ. d.
Aui. in ca. p̄tē ponat hūc p̄niculū exp̄sse in p̄ncipio ca. cum dixit. Post
cutē sunt duo p̄niculi et. et in fine capli exp̄ssus: et et. xij. tertij loco alle
gato cū dixit: q̄ supra siphac est mirach: et lacertivētrīs: ecce q̄ posuit dif
ferentiā iter mirach et musculorū: vterq̄ est tñ q̄ auctores aliqui p̄ mirach to
tum intelligūt vt supra dictū est: Et hoc notat Aui. in fine ca. p̄tē: et hoc
singulariter tenete p̄tē cōm errorē et. Tertio nota pro intelligētia illi
p̄tē supra quā vel in qua sunt sume et additiōes moles et. Ad cā hūc in
equitatis siphac p̄tē in duobus portissimū cōprehēdi: p̄mo pp̄ inequalitatē
mēbroz vicinorū superiorū et inferiorū: vnde p̄tinuo cum tactu mēbroz
inequalitū factus est inequalis: nam primo est inequalitas mēbroz su
pra ipsum vt musculorū ipsius ventris: q̄ in aliqua parte p̄tūngunt mus
culi latitudinales cum longitudinalibus et transversalibus: vt patet in
telligenti situm ipsorū vt supra dictū est: et in aliqua et pte grossiores sunt
musculi latitudinales vt apud originem vsus dorsū: et in aliqua minus
grossi pp̄ istā inequalitatē mēbroz cōp̄rimentū siphac fit ipse h̄ns dep̄s
siones et eleuationes. Adhuc etiā mēbroz inferiorū inequalitū
cōp̄rimentū siphac sursum: vt in extēsiōe intestinoꝝ a fecibus vel vento
sitate reddit inequalis: nam infra siphac est zīrbus adipinus multum in
equalis vt p̄tē: et infra zīrbum vt et dicit. d. Aui. xij. tertij in mēterio
inter venas mētericas sunt quedā carnes glādoze: quāz vitilis tūc ad
aliquū humectandū intestina indigentia humiditate: qd p̄ per hoc q̄ ali
quādo dura comedētes egerūt molliā: sicut et est de amigdalīs circa ra
dicem lingue extētibz: h̄mōi ergo carnes reddūt zīrbū inequalē: et p̄ter
etiā siphac remanet inequalis. Alia cā p̄ncipalis summi p̄tē rōne finis.
Nam si siphac fuisset tensus non h̄ns eleuationes et depressiones cum in
testina fuissent repleta et extēsa a ventositatē nisi fuisset obediens siphac
ad certas dimēsiōes extēdi fuisset in qualibet debili extēsiōe intesti
norum facta extēsiō violenta ipsius siphac: et sic distēsiō ipsius partiūz
adnuicem et solutio continuū: et p̄sequenter dolor: fuit q̄ pueniens ipsum
h̄re additiōes vel eleuationes quasdam molles. i. aptas extēsiōis: et p̄se
quenter depressiōes vel decauitates que et appellari possunt foramina im
proprie: ista causa multū mihi placet. C. Consequēter aduertendū circa
scd̄z dicit q̄ notat. d. A. dixit q̄ supra siphac sunt duo musculi latitudi
nales et. et non fecit mentionē de alijs: cū tñ supra ipsum sint octo: vt su
pra dictū est. Et sic est exp̄sse de mēte Gal. vlti. ca. vi. de iuuā. hoc ideo fe
cit: q̄ mediātibus hīs musculis p̄ncipalr p̄ficiat opatio intestinoꝝ tūam
ne: quorū p̄ncipalr factus est siphac h̄mōi. Nam p̄ncipalissima intestinoꝝ
opatio est expulsio: vt. xvi. tertij ad p̄ncipiū. Et q̄ latitudinales musculi
maxime ad hoc iuuāt de mēte Gal. loco allegato: et Aui. xij. tertij. cap. i.
in p̄n. ideo de hīs p̄ncipalē fecit mentionē: et istos natura ordinauit ime
diatē siphac adherere vt melior fieret a siphac cōp̄ressio intestinoꝝ et ex
inde fecit exp̄ssio et expulsio. Secūdo pro sp̄iali intelligētia originis ipsi
siphac: est p̄mo supponēdū illud q̄ dicit. d. Aui. de ipso. xij. tertij loco se

gnarum venarum et arteriarum suspensarum cum ipso. Nonum est q̄ si
phac deorsum descendit vsq̄ ad locum pectinis: et inde reflectitur ver
sus superiora: et zīrbum constituit cum adipe incluso inter tunicas eius
descendentem et ascendentem cum sibi intermixtis venis et arterijs.
Decimum est q̄ vna tunica decurrit super magnam partem panniculi si
phac dicti albertiron: que de dilatatis supra ventrem musculis subtili
bus oritur. Undecimūz
ē q̄ fortasse existimatur
hec tunica esse pars pan
niculi siphac p̄pter hoc
q̄ sibi continuatur et he
ret: et in nervositate sibi
assimilata. Duodecimūz
est q̄ cum ab hac tunica
panniculus siphac dictus
albertiron separatur pe
nitus et fit singularis: tūc
valde subtilis in se
texture est: et est alberti
ron verus et purus. Tre
decimū est q̄ subtilior
pars eius: et pura magis
est apud epiglottis: et apd
originem interioris pan
niculi costarum ex pan

niculo siphac.

Begradi

pe alleg. dicit. n. Ad qñ p̄tinuat vellamini et obuiat due extremitates ei
apud dorsū: tūc ligat illis: exinde est eius initium: et nāq̄ initium est sup
fluitas descendēs ex vellamine ad os stomachi et obuiat ei supfluitas eius:
qd ex ipso ascendit ad dorsū. Et qd vbi nobis insinuauit. d. Aui. modū
originis siphac talr. Mā postq̄ format fuit panniculus diafragma q̄ vi
ctus est vellamen tūc ex mā que supfluit formatiō eius fit siphac hoc mō
s. q̄ illud supfluit diuisit in duas ptes vnā que vadit vsus stōm anterius
aliā que descendit ad dorsū: et illa que descendit reflectit se: et obuiat illi q̄
vadit ad stōm et exinde fit siphac. Et hūc siphac fm istū modū gnato ad
dit Aui. loco allegato hūc reflexiones. I. Ad dextrū et sinistru: sursum et de
orsū terminādo ad dorsū: et in dorso vniunt: et ibidē fit spissus: pp̄ secū
multū ibidē cōmiscet de ramis vene magne et arterie adorti extēsiāz per
dorsū. Et ex hīs p̄z quō iste p̄niculus p̄tinuat desup vellamini. I. diafra
gmatis: et quō eius p̄cessio. I. modus originis est ex supmo: q̄ ex supfluo ip
sius diafragmatis: et quō p̄tinuat p̄tibus eius carnosus p̄tinuatōe vnitiōis
q̄ terminant eius reflexiōes ad dorsū: vbi diafragma est carnosus: et ibi
dem vniunt iste reflexiones postq̄ fuit p̄tinuata p̄s: que trāsiit vsus dor
sum: et fuit reflexa sursum ad pte circa stōm extēsiā: vbi fuit p̄firmata et sol
data substantia siphac: et tūc fuit illa dilatata p̄tinuatio. I. ad dextrū et sin
istru vsus dorsū: reliq̄ sunt clara vsq̄ ad illaz ptes: Et currit sup pleura.
C. Sz circa istā pte p̄tē dubitantiā ex hoc seq̄ oppositiō qd dicit. d. A.
p̄ma p̄mi doc. de mēbris vbi voluit oēs p̄niculos in p̄cauitatibz nālūz
mēbroz reptos originari a siphac coopiente musculorū. I. apud mirach: et
oēs p̄niculos in vētre sp̄iali p̄tētos originari a pleura: ita qd et dia
fragma h̄z inde originē: vt p̄z ibidē in textu: et tñ ibi colligit: et. xij. tertij
exp̄ssus qd siphac de originat a diafragmate et pleura originat a siphac
maxime circa dextrū et. I. d. circa illā pte est subtilior. Ad hoc dicat quod
vnū mēbrū ab alio originari est duplex: vno mō vere qñ. I. ex supfluo gnā
tionis vnus aliud generat quō dicimus nuchā originari a cerebro: scd̄o
vnū dicimus originari ab alio talr: q̄ cū alio h̄z colligantia ita vt vnus
et minus alio dicat egredi a maiore: et fm p̄mū modū est finis Aui. h̄c et
xij. tertij: et sz scd̄z modū loq̄bat in doctrina de mēbris: q̄ ita p̄niculus
mirach maior ē q̄ siphac: et q̄ aliqui alii dicim⁹ oēs p̄niculū ide oriri: ita
dicat de pleura. C. Circa quā pte est aduertēdū q̄ ex p̄simili textu hūc po
sito a. d. Aui. loco alleg. imaginatus est speculator eximius Bēnsis de ful
genio sup illa pte qd ex subtiliori pte hūc siphac fit tunica quedā que im
mediatius adheret lacertis q̄ siphac. Et ista tunica vel p̄niculus q̄ stat
in medio iter siphac et substantiā carnosaz musculorū di recte siphac: et iste
est veriter dicit ipse de quo imaginat. d. Aui. q̄ fit p̄ncipiū pleure et alio
rūz p̄niculorū vt pectoris et aliorū filr ex origine istius p̄niculi veriter d.
supfluit et zīrbus et. Sz salua tāti vīri reuerētia nō video vnde hec sua
imaginatio h̄at necessitatē: et p̄tra istā: stat p̄mo cōis doctrina medicorū
ex exp̄ssioe Auer. I. coll. c. de anatomicā mirach dicitū: q̄ post musculorū
vētrīs vsus intestina duo tñ mediāt p̄niculū. I. siphac et zīrbz vbi h̄z h̄c
imaginatiōne essent tres: Fo p̄tra hoc est exp̄sentia anatomicā: q̄ tñ du
os numerant panniculos post musculorū ventris. Neq̄ obstat tex. super
quo fundat. Mā postq̄ posuerat loco alleg. Aui. modū gnationis siphac
addidit. Et est ei tunica ex subtiliato lacerto vētrīs coopēs et. quā ipse
Gal. appellauit vterq̄ siphac: q̄ paulopost addit Aui. Et sub ipsa est subti
le eius qd est vterq̄ siphac: d̄z q̄ intelligi. Et est ei tunica subtiliato lacerto nō
qdē vera: sed fm apparentiā tñ: pro quo bene intelligēdo aduertendū
q̄ lacerti latitudinales maxime circa mediūz ventris in cordas et villos
nervos terminant: et ita etiam transversales: et ex cōmixtiōe illaz cor
darum vel villos ipsorū cōnexione adnuicem videt panniculus quidam
generari non qdē totū cooperiens sicut facit siphac: sed nobilem tantū
partem ventris qui tamē non est vere p̄niculus. Et hoc est iudicio meo
qd dicit textus noster cum dixit. Et curet super plurimū albertiron: notā
ter dixit plurimū. I. magnaz ptem de subtilibus lacertis dilatatis. I. de la
certis subtiliatis et dilatatis sup ventrē tunica vna. I. apparēter qd mani
festat p hoc qd addidit. Et fortasse existimaf q̄ sit pars eius. I. siphac pp̄ p̄ti
nuationē et. I. adherentiā magnā cū eo: et similitudinē magnā cū eo in ner
uositate vt imaginabaf Gal. loco alleg. et tñ supple nō est ver⁹ p̄niculus
qd declarat p hoc qd subdit. Cum q̄ singularis sit. I. sepa ab eo p̄niculo
apparēte albertiron. I. siphac est subtilis texture valde respectu. I. villos vil
lorū nervorū sic cōmixtorū: et ille est albertiron vere. Et hoc modo legēdo
hec sententia Aui. exp̄sse contradicit iudicio imaginatio Bēnsis: vt p̄z:
reliqua sunt clara. Legatur tota littera fm exp̄positionem: vt supra.

Et inuamentum. In. refert inuamenta. vij. panniculi siphac. Primum est illud spatium replere ex se quod est inter ventris musculos et intestina: quod si vacui esset forsan repleret viscositas et grossi vaporibus: aut aquositate: unde forte tandem surgeret hydropisis viscositas: aut aquosa. Secundum est stringere et tenere unitos loci et locutus quos ipse circūdat: ne hinc inde vagantur et debilitent et sese collidant in fortibus moribus illa que in eo sunt. Tertium est quod prohibet supfluitates ne locis vacuis cadant et multiplicent ipsi inuamente ad hoc non modicum diaphragma quod est posterius. Quartum est comprimere deorsum posterius intestina quibus grosse insacet feces vna cum humoribus et viscositatibus: et antequam alia comprimere viscera que euacuat et suas supfluitates vt ychicaynam et aquas hydropisis et matricis fetum et menstrua: tunc siphac comprimitur hec membra deorsum quod prime sunt et prepat sue sup

Jo. Mathel

Et inuamentum. In hac parte postquam d. Aul. posuit anatomicam siphac tam in pnti pte ponit eius vtilitatem et inuamenta. Et dicit quatuor principaliter: primo dicit quod inuamenta huius siphac est replere quod est inter lacertos ventris et intestina et stringere loci et prohibere supfluitates ne cadant in locis vacuis cum adiutorio diaphragmatis quod est posterius: dicit quoque quod ipsi inuamenta est comprimere posterius intestina: et viscera euacuantia supfluitas. cum prime sunt ad expellendum quod in eis est de feces aqua hydropisis et vna. Tertio dicit quod ipsius inuamentum est prohibere inflationem vehementem. Dicit quarto quod ligat viscera ligamento forti: et est in dorso sicut res vna: et lacerti hoc posterius sup carne glandosam que sustrata eis et ventis magnis et meatibus pntuatis inter intestina et stomachus. Que lra et si quo ad maximam eius pte videat satis clara: tñ pro manifestiori intelligenda: pmo circa pntu dicitur est aduertendum quod ex illa lra videtur posse colligi quod inter musculos et intestina non cadit alius panniculus preter siphac oia intestina cooperiens vt supra dictum est: replet quod mediu vel pcauitate omnes existentes inter musculos et intestina preterquam a parte anteriori vbi est cirbus adipinosus: vt post declarabit: hic est igitur panniculus qui adheret intestinis lateraliter et circa dorsum: et ideo dicitur stringere loci: quod replet sicut et solemus dicere sacculum repletur esse stricturn ita vt nihil ultra recipi possit: ita est de illa coacuitate: nam panniculo replet: et ita stringit loci: et adducit eam pncipaliter huius immediate adheret ad intestina p hoc quod addit et prohibere supfluitas. i. p. p. hibitione supple membris supfluitatibus: ne cadant in locis vacuis: quod vacuitas est causa receptionis supfluitatibus: vt inferius tract. ij. huius: ad hoc et adiunat diaphragma quod est posterius: quod non sic immediate adheret intestinis sicut siphac: est tñ defensaculus supfluitatibus membrorum spiritalium et animatoz ne in pcauitatem naturalium recipiant. Circa secundum dictum est pntuandum quod huius inuamenta et intestina aliquid ab auctoribus sumunt vt sunt termini cōes et synonymi ad oia membra organica interiora et occulta: tamē in pposito per viscera intellexit pntu membra organica in pcauitate naturalium contenta: vt stomachus epas renes vesica et. Et per intestina intellexit illa membra que solemus intestina appellare que sunt membra deputata ad receptionem supfluitatum grossarum prime digestionis. Tertio notandum quod huius inuamentum huiusmodi membra posterius et. sit pntu officium musculos latitudinalium ventris: vt dicit Gal. vi. de iuu. ultimo ca. et alibi pluries: tñ. d. Aul. hic et. xij. tertij hoc inuamentum attribuit huic panniculo. Et huius est: quod mediante hoc panniculo dicitur musculi pfectissime complent officium suum: quod n. iste panniculus immediate attingit viscera et intestina et vndiquaque circumuoluit: per compressionem ergo dictorum musculos versus posterius comprimitur iste panniculus quod attingens est oia viscera: et maxime deputata expulsiōi vt intestina et vesica: ad que non attingeret si musculi: quod neque supiores intestino recto neque vesice: suat ergo pncipaliter iste panniculus ad huiusmodi expulsiōem. Alterius aduertendum quod iste panniculus huiusmodi dicitur et. Aul. inuenit et ad expulsiōem ventositatis interdū aggregate in intestinis et aliquid ad partem pntuendum: de his tñ nō facit mentionem. d. Aul. vel quod relinquitur has operationes notas ex his que hic ponunt: vel quod iste sunt pncipaliores operationes de quibus hic facit mentionem: quod opatio pntu non cōuenit nisi mulieribus: et ad eūonez ventositatis non sic necessaria est talis compressio sicut ad alias supfluitates expellendas: quod sola euaporatiua forte sufficerent. Circa tertium dictum aduertendum quod notat dicit inflationem vehementem ppter id quod supradictum est sup illa pte quod iste panniculus huiusmodi depressiones et additiones: quod naturale est huic panniculo: vt aliquid extendat: et certam inflationem non phibeat: vt eam. i. que cōter sequit repletionem intestinoz a fecibus: sed bene phibet inflationem vehementem que aliquid ptingeret in intestinis: vnde causaret dolor: accuratissimus nisi esset iste panniculus obuians intestinis cum eleuant et tumescunt: et sic huic vehementi inflationi resistit. Circa quartum dictum: sunt omnia clara ex supius dictis de anatomia ipsius preter id quod dicitur et lacerti oēs posterius et. vbi reperit duplex lra. Nam dicit lra exterior: et sit totum sup carnem glandosam et. i. et totus iste panniculus sustentat sup carne glandosa de qua dictum est supra: sustentat et maxime versus dorsum ventis et arterijs et meatibus pntuatis et. i. mēseractis sup quibus oibus sustentat: et sic est littera clara: alia littera reperitur in textu: Et lacerti omnes et. i. quod iste panniculus cum carne glandosa sustentat lacertis qui omnes sunt posterius. i. post panniculū s. supra panniculū: et venis magnis et. i. lego totam litterā. Et inuamentum eius siphac est replere quod est. i. concacuitatem existentem inter lacertos et intestina et stringere loci. i. vnde sit stricturn coacuitas. Et phibere supfluitas. i. et hoc factum est principaliter a natura pphibere et. ne cadant in locis vacuis cum adiutorio diaphragmatis. i. hoc et inuamentum afferret diaphragma: quod est posterius: supple quā panniculus ad ptingendum. Aliud in-

fluitates vt hec membra expellat eas. Quintus est phibere vehementem ventris inflationem tenendo viscera pstrictra et vnita: et cogendo ventositates: aut sursum effluere cum eructatione vel deorsum exire cum trullis: aut pedibus. Sextus est adinuicem colligare viscera et cogere seruare vniquodque eorum suum propriū locū sine collisione et pfusione simul hora motus. Septimus est quod siphac dorso adiacet vt res vna: qua intus coopit. Et oēs lacerti posterius facient sup glandulosam carnem sicut culcitra eis deorsum sustrata et magnis venis et meatibus illis que iter intestina et stomachum pntuatur videlicet mēseractis b. Quidam et. i. In. pmo ait quosdam afferuisse quod nō pntuāt. i. nō recipiunt: pro dicto vō quod sint in siphac genera villorum fm ptes ipsius cognitas s. villorum qui sunt infra seruatiā tribus virtutibus naturalibus attractiue quidem longitudina

Begradu

les: expulsiue vero latitudinales: et transuersales retentive seruunt. Secundo uamentum est comprimere posterius intestina. i. adiuuare compressionem faciendam a musculis latitudinalibus circa intestina pntu sumpta. Et viscera euacuantia supfluitatē. i. principaliter deputata ad euacuandum et. cum prima sunt ad expellendum. i. cum natura intendit expulsiōem ipsorum membris eius quod in eis est de feces et aqua hydropisis et vna: quod p compressionem siphac circa intestina a qua in asclite pntuata in pcauitate inter siphac et intestina comprimuntur: et per poros venarum mēseractarum et ramorum vene chilis reingreditur in venas: et aliquid tandem mouet ad renes et vesicam: et aliquid aliqua ipsius pars mouet per concacuitatem epatis ad intestina: et aliquid immediate in intestina: et per secessum educit: inuuant etiam ad prohibendum inflationem vehementem fm quod dictum est. Et ligat viscera ligamento forti: et est in dorso sicut res vna vt supra expōitum est. Et sit totum fm vnam litteram i. sit totus panniculus quasi sustentatus ventis et carne glandosa et. i. d. fm quod littera manet sustentat lacertis qui omnes sunt post eius et.

Quidam vero et. In hac parte d. Aul. ponit sententiam quorundam de cōmitione villorum in ipso siphac: et duo facit: primo ponit opinionem ipsorum satis generalem de cōmitione villorum in membris panniculosis. Secundo ipse remouet iudicium illorum ppter quedam specialia membra scda pars ibi prime. Et isti quidem non est possibile et. i. de his duabus partibus dicit primo. Quidam vō dicit quod non pntuāt vt dicat. i. verū est quod in siphac. i. in quo libet membro panniculoso continentur villi genera villorum contextorum fm partes notas villorum que sunt instrumenta virtutum trium naturalium. i. ministrantium vt attractiue retentive et expulsiue: dicit secundo istud dictum remouendo. Isti quidem non est possibile vt dicant. i. istud non est verum in tunicis venarum vesice et matricis nisi de aliquo panniculo: non est corpus singulare. Circa intelligentiam quarum partium satis intrinsecatarum et obscurarum est considerandum quod quidam sunt arbitrati quod omnia membra panniculosa: et maxime aliquos pntu obiectorum vt sunt stomachus et intestina cōponant ex duabus tunicis vel panniculosis in vno quorum esset pncipaliter vnū genus villorum vt in extrinseco genus villorum latitudinalium: et in intrinseco essent cōmitiones illi transuersales cum longitudinalibus: p villos intelligēdo ptes membris ad modū filloz pntuas p membra que filia quique incedunt fm diametrum longitudinis membris: et dicunt longitudinales: quique fm diametrum latitudinis et dicunt latitudinales quique pntuunt per membris taliter vt capiant aliquid de diametro latitudinis et longitudinis et vocant transuersales. Notandum hō de mente d. Aul. prima primi de membris: quod huiusmodi genera villorum sunt infra virtutem naturalium anime ministrantium differēt. Nam mediātibus villis longitudinalibus pntu opatio virtutis attractiue que est attractio et mediātibus latitudinalibus pntu opatio expulsiue et mediātibus transuersalibus pntu opatio retentive: et maxime hoc intelligēdo de membris huiusmodi operationes toti cōes: quod membra particularia pro operationibus propriis non necessario indiguerūt huiusmodi villis salte manifestis: sed ad has operationes pntuandas sola sufficit ipsoz membrorum propria complexio: vt expresse colligit in doctrina de virtutibus: ideo bene dictum suum intelligebant de membris panniculosis: aliqua obiecta pntuētibus. Tertio aduertendum: et est declaratio primi notati quod causa ppter quam fuerūt isti moti ad hoc ponendum. i. quod omnia talia membra huiusmodi duas tunicas in quarum vna exterior essent maxime villi latitudinales et in interiorē longitudinales cum transuersalibus fuit satis apparenz: quod attractio vnius obiecti et expulsiō eiusdem sunt motus satis contrarij: ne ergo horum instrumenta sese mutuo impedirent: ne i. motus longitudinalium impediret motum latitudinalium non fuit cōueniens huiusmodi villis in eadem tunica esse pntuos: i. melius fuit istos in diuersis tunicis fore situatos: vnde satis vtile fuit: vt villi attrahēdi et retinēdi eēt fil. Causa autē que pntuati sunt villi latitudinales in tunica exteriori et longitudinales in interiori fuit p hoc: quod attrahēs melius attrahit dū immediate attrahibile ptingit. Itē quod quod attrahit sub rōne puenientis attrahit. Itē fuit pueniens mēbris attrahēs s. infra attrahēda ptingē attrahibile. Et p idē p. quod fuit pueniens villos transuersales in eadem tunica esse pntuos. Et p oppositas causas p quare pueniens fuit villos latitudinales in tunica exteriorē esse pntuos. Istud fuit motuū istorum. Et hoc ē iudicio meo quod voluit in pma pte legat ergo sic lra. Quidā dicit non pntuāt vt dicat. i. verū est quod in siphac. i. in quolibet panniculo mēbris pntuēt et operante operatione cōm: sunt oia genera villorum pntuorum fm partes notas. i. fm partes sensibiliter differētes in duabus tunicis ipsius membri. i. intrinseca et extrinseca. Et addit declarādo supple disco villorum qui sunt infra trius virtutum naturalium: vt supra expōitum est. Et hoc dicit quod quodammodo tacite reddēdo eam motuū istorum: quod isti villi sunt infra virtutū operationū pntuati: ne s. sese impediant: fuit pueniens vt supra et.

Quod

Secundo dicitur quod non est possibile ut hi vere hoc dicant in tunicis venarum vesice et matricis: puta villos esse qui attractive seruiant retentive et expulsiue: nisi de panniculo alterutro harum villi intertextur: et sic dici potest de panniculo siphac quod habet hos villos in substantia sua panniculari quibus cooperat ad expulsiuonem fecis et vrine: et ad retentiuonem retinendoy. Et ista et. In v. agit iuuameta duo panticuloy mirach et siphac puniculoy. Primum est de fendere per modum indu.

Jo. Bath.

Ad dictu. d. Aut. modi-
ficans dixit. Et isti qd
non est possibile ut dicat

Istud in tunicis venarum vesice et matricis. q. d. lz vey fit: hoc. f. in mēbris hñtib⁹ duas et. Ut plurimū villi sint hz ordinē et situ supraposituz situati tñ non est vey generaliter qd oia mēbra neruosa vel panticulosa contētūa et. lz abeant villos pteptos in diuersis tunicis: qz hoc fallit in his pñmis de quibus in littera: et hoc qz nulluz primoy duoy membrorū est cōpositum ex duobus tunicis: nec hoc est verū de matrice ex duob⁹ panticulis cōposita: de qua tñ panticulus interior est corpus vñū singulare panticulolum: et tñ in eo sunt oia villos genera contexta: qz aut venē et vesica sint ex vnica tunica tñ pñstituta est expresse: de mēte. d. Aut. pñma pñmi doctri. de mēbris: et qz matricē ex duob⁹ tunicis cōponat: et tñ i intrinseca tunica sint ptepta oia villos genera: est de mēte eiusdem scda tertij. c. i. infra a principio per vnam columnā. Neqz pcludit motiū cor: qz lz villi latitudinales et longitudinales sint ad diuersas opationes: vt ad attractionē et expulsiuonē et vna opatio videat aliam impedire non ppter ea est pcludēdum: qd oporteat istos villos in diuersis tunicis esse cōtextos: qz possunt taliter disponi in vna tunica vt villi longitudinales non impediēt latitudinales: et hoc precipue qñ illa tunica erit spisse et solide substantie: vt est intrinseca tunica matricis multū in parte magis intrinseca situant longitudinales: et in parte magis extrinseca situant latitudinales. Et hoc est qd dicitur. Et istud quidē non est possibile vt dicat. In non est hoc generaliter vey: vt pñ in tunicis venarū et vesice que. f. ex vnica tunica tñ pñstituta: et tñ sunt mēbra panticulosa pñtinentia et. non est etiā verum de matrice hñte duas tunicas: et h littera dicat vbi de aliquo panniculorum: falsificat qd dictū est vt de panniculo intrinseco: et sic est littera clara. Et si littera facit nisi vñ sic exponi. Et matricis in quibus falsificat: vt dictū est: et supple non est vey qd dicit nisi de aliquo panniculorū vel de aliquo membro panniculoso vt stomacho intestinis et. Prima littera mihi magis placet vt dicat vbi de aliquo et non dicat nisi: quomodo cūqz reperiat habes litteram clarā est qd verum est quod hz duas tunicas. Sed circa vñū hic suppositum: cadit vna leuis dubitatio: qñ supponitur vesicam habere tantū vnica tunicam: et. d. Aut. tñ. xix. tertij. cap. i. ponit eam habere duas tunicas. Idē dixit Auer. primo colligit. Ad hoc potest dici duplex responsio prima est qd verum est quod hz duas tunicas pñm veritate: sed vnica tñ hz pñm apparentiam: qz sunt occulte et insepārabiles: vel aliter etiam melius dicatur quod vesica non habet nisi vnica tunicam totam eius capacitatem ambiēte: pñm autem ipsius habet duas. f. pñm partem illam pñm quam ad vesicā pertingūt porri vñtides: vt pñm partem supiorē ipsius. Si enim vnica fuisset tunica solum repleta vesica potuisset vrina regurgitare versus renes: aut etiam cōpñmendo partes pectinis debuisset sursum ascendere vrina: cuius oppositū manifestat expñmētum: fuit ergo expñmētū ibidē esse duas tunicas pñm tas foraminibus nō directe sibi appositis per que deferret vrina in vesicā. Unde cum intrat pñmam tunicā labit supra superficiem scda vñqz dum occurrit foraminibus in secūda tunica: et ibi ingreditur in concanitate vesice: et sic impleta vesica et extensa tunica: ipsa quo ad partem superiorem tñc occurrunt foramina interioris tunice: tunice superiori et sibi inherēt et pñnde quātomagis vesica replet et extēditur tanto magis prohibet exitus vrine vt loco eodem. Ad pñm itaqz nostrū: qz pars supior vesice fuit in creatione tenuis pñm alias utilitates fuit pñm vñcam quo ad illam partē habere duas tunicas: vt potuerint villi qui sunt ista virtutū pñmter disponi: qz in vnica tantū non potuissent: secus est de parte inferiore ipsius vesice que creata fuit spisse substantie: qz super fundum ipsius residet aquositas mordacitua: potuerunt: ergo genera villorū in eadē taliter disponi vt sese nō impediret in opationibus: et hoc sufficit. d. Aut. ad probandum contra illos et.

Et ista duo et.

In ista pte postqz specialiter diuissim supple uo posuit anatomia mirach et siphac ponēdo cum hoc ipsoz utilitates tam sumatim colligit ipsoz amboz simul tuuamentū quoddā generale: et duo facit: nā primo facit qz dictū est: f. o ipse ponit quendā modū cōpositionis et terminationis ipsoz apud pectinē: f. a ibi. Lūqz pñmter ad pectinē. Idē primo qz ista duo velamina. f. isti duo panticuli tutamina sunt viscerū pñmter inferioris. f. organico: rū mēbroz pñmter in pñmter inferioris: et clara est lra: dicit f. o. f. declarādo: qz ipsoz origo est vt supra dictū est versus diafragma. f. sunt in eis duo foramina stricta quasi ambo sunt per que trāsīt lobare dextrum et sinistrū in eis inseparabilia donec fiat sicut due hñtes duoy ouoy: pro itel ligentia cuius scōi dicti sunt quedā notāda maxime ad intelligētiā terminoy: qz talis recta intelligētiā multū pñmter sequētib⁹: pñmter ergo aduertēdū qz per pectinē debemus intelligere pñmter illaz vñtrīs que est circa os femoris in fine illoz et circa radicē vñgē in vñtrīs et circa os extrinsecū vñtrīs in mulieribus: f. o aduertēdū qd per lobare intelligūt hic medicī suspēctiū vel suspēctiū testiculoy: nō dico bursas testiculos suspēctē: qz talis a medicis appellat osseuz: et aliqui eā appellat. S. pudēdū aliqui verile. Sed per lobaria intelligere debemus vasa seminaria dicta que tñ sunt duplicia: qñ quedā sup testiculos sunt posita et ad eos terminant ad extre ma superiora testiculorum: deinde descendunt ad aliud extremum inferi: uo: deinde iterato sursum ad eadem extrema reuoluuntur: vñde talia dicta sunt inuoluta et vocant preparatoria: qz materiam spermatis testiculis deferēdo disponūt et pparāt et in hñm voluit Ari. spma generari et nō in testiculis: qdā seruūt testiculis seruūtio delatorio tñ deferēdo ipmve: rū spma vñs radicē virge deorsuz pñmter descendēdo versus anm et collū

menti ventris inferioris omnia viscera que nālia mēbra nominant. Secundum est ab eis inferius prodire sicut duas cistes seu bursas ouoy: f. testiculos forami. Nam cum descendendo veniunt ad pectinē duo sunt in his stricta foramina quasi ducē. Vna quidē a dextris: altera a sinistris per quas descendendo transit lumbare quod est suspensorium testiculorum: significat enim quandoqz lumbare singuluz lumborum: quandoqz bracale: et intrduz signat suspensorium testium.

viscerum concanitatis inferioris. Tun-
qz perueniunt ad pectinē sunt in eis
duo foramina stricta quasi ipsa ambo-
sint per que transit lumbare dextra et

De gradī

vesice: deinde ascendendo
ad radicē virge vt randē
per canales pñmter vñgē

deferat in locū debitū pceptionis hoc dictū est in vñtrīs: f. etā et in mulieribus repñmter et. tñ multū differēt quoy diuersitates ad pñm adduce re nō pñmter: vñm tñ nō facebo qd est de mēte. S. xij. de vñtrīs. pñ. qd fortassis in ope utilitatē afferet. f. qd hñm vasa vt infra patebit in vñtrīs nō circūuoluunt testiculis ne ipsoz imēdiate adherant et pñmter: f. inter ipa et testiculos cadit vna caro media glādosa: nō sic aut est in mulieribus: f. imēdiate testiculos tñgūt mulier. Et hoc pñmter latitatē testiculorū viroy respectu vasoy suoy solidoy et duoy: et pñmter molliciem vasoy in mulieribus cōparatione suoy testiculoy: modus aut originis hozy vasoy est dextro et sinistro in aliquibus cōis et in aliquibus differūt: pñmter qdē qz qdlibet illoz originat supra renes et eodē modo pñmter et eis dēz pñmter: f. differūt: qñ lumbare dextrum originat supius a vena kilis: et arteria adortē imēdiate in directo renē dextrū: lobare vñ sinistrū nō originat sic sursum ab arteria vel vena kilis per dorsum pñmter: sed imēdiate originat a vena emulgēte ad renē sinistrū terminata. Adodus aut spālis originis talis ē: qñ ad extra corporis pte corāz renē dextro a corpore arterie et vne kilis p dorsum descendētū originat rami plurimi fere p totū et paucissimi ab arterijs et venis emulgētib⁹ tendētib⁹ in renē dextrū qua liquidē rami multipliciter pñmter: vñde in vñm corpus sunt pñmter infra renē ipsuz dextrum. In pte vñ sinistrā a venis et arterijs emulgētib⁹ tñ originat plurimi rami qui tandē et p fortē adinuicē cōmitionē infra renē sinistrū in vñm corpus pñmter: et tanta est istoy anfractuū ramoy facta vñbe mens inuolutio et cōmitionē qd si velles vñm istoy ramoy incidere non posses sine alio vel alijs. Et hoc est qd dicit. d. Aut. f. a tertij. c. i. cū dixit. Et in meatibus gdem veniētib⁹ ad duo oua. f. de istis vasis veniētib⁹ ad testiculos. Et de venis pulsatilib⁹ et gētis plurimūz ramificatis ex vena pulsatili et vena geta que sunt due radices ramificates plurimoy anfractuū et inuolutiōnū: que tñm ramificant sup. et cōmitionē donec incisiō tua quā inuoluta illaz duay facis: supple vel facere intēdis sit filis iccōi tue quā facis supple vel facē intēdis in pñmter vñtrīs et. Sūt et hñm corpa: pñmter sentata carne glādosa quadā. Et ex his dictis pñmter claz vñbz. d. Gal. xij. de vñtrīs. pñ. cū dixit. Adinuenit nā vasis spmaticis longū quoddā corpus et varicosum et pñmter ampliās et dilatās vñqz pñmter vñdiz sicut possibile erat ad suscepiōē copiosam multi spmatis et. Et ex his oib⁹ corrolarie pñmter pñmter vñtrīs dicentū qd vasa pñmter ortū hñt a corde et epate gvep est imēdiate: qz imēdiate vena kilis et arteria magna: pñmter qd substantia istoy vasoy est ad ruberū declinās: et maxime circa ipsoz pñmter: est. n. venosa pñmter: qz vñ vñtrīs vñtrīs est deferēs sanguinē calidiore et magis spñmter sinistrū. Et ex hoc vñmter pñmter: qz rustici volētes gnāre masculos stringūt sinistrū testiculū tauri: vt effundat semē ex dextro tñ qd ē calidiore: f. a tertij de signis masculinitat. Et qñ talia vasa vt sup dictū est sunt delatina mēse spmatica ad testiculos fuit expñmter a nā in siphac ordinari duo foramina: qñ talia vasa ad testiculos veniētia vñdēz siphac pñmter in suo vñtrīs in duob⁹ locis vt a dextris et a sinistris in fine illoz supra os pectinis: pñmter hñt pñmter sic pñmter descendūt dicta vasa vñqz ad pñmter testiculoy vt supra dictū est. Pñmter aut talis pñmter vñtrīs tanqz defensaculum et cooprotiū talū vasoy: lz rōnabile et credibile sit: pñmter dictū pñmter lūz esse approbata pñmter hñm vasa imēdiate circūdāt: et ē qz vñne vñtrīs substantia venosaz ponunt hic pñmter coopñmter: qd manifestat pñmter: qz apñmter mēbroz pñmter: maxime pleurie appet pulsus serinus et tñs: qd nō ēē nisi qz vñne vñtrīs substantia pñmter hñm pñmter coopñmter hñt cū alijs pñmter colligātia: pro hoc et alie possent rōnes adduci. S. hñc diligēter obsecro attēdatis: qz in hñ sepe fallunt medicī pñmter chirurgici: qd fñm cōez doctrinā auctoy ille pñmter siphac ab illis locis vbi pñmter inferi descendēs coopñmter dicta vasa in pñmter sui fñm nāz est sicut clausus imēdiate ferre attingēs vasa quib⁹ possit dilatari et frāgi pñmter. Lūqz a pñmter pñmter pñmter vñtrīs: et incipit dilatari et allōgari: et nō cessat et elōgatio augeri vñqz ad testiculos: de mñ vñs si nē testiculoy iterato pñmter: et ex hoc pñmter siphac talr situato et alio pñmter spissiore et grossiore talē hñte ad ipm siphac habitudinē quales hz mirach: pñmter vñtrīs fil cū cuti ad siphac vñtrīs pñmter bursā testiculoy siue osseuz: pñmter g osseuz ex duob⁹ tunicis tunica. f. intrinseca qz est ipse pñmter siphac sic osseuz: et tunica extrinseca hñte ortū ex pte femoris pñmter guinibus. Et dicit pñmter interior siphac a pñmter pñmter et dē cōiter a medicis vñmter: lz inueniā Lociliatorē in vñtrīs. xxxvij. vñmter appellare vasa seminaria supiora et nō ipz pñmter. In hac et snia inueniā pñmter in suis glosulis supiora. Reliquos oēs inueniō vñ vñmter fñmter qd ipse siphac pñmter et inferi osseuz appellat vñmter. Et sic de cōi doctrina teneam: ne equocare pñmter cū inferi de ruptura et dilatātōe vñmter tractabit. Et hoc bñ mēti teneatis pñmter equocatiōes: iuitādas. Et ex his bñ intellectis hñtrīs optimā intelligētiā ad futura. Aduertat postremo pñmter vñmter pñmter ter. qd ipse siphac vel vñmter nō est vñmter cōtinentis in vñmter pñmter abos testiculos: lz ex eo pñmter fuit due pñmter tes duob⁹ testiculis approbat: et hoc fecit nā ne vñmter testiculoy alij pñmter ret: et pñmter nō vñmter nōcūmētū facile alteri cōicare. Et ex his oib⁹ clara ē lra: lego ipaz. Lūqz pñmter ad pectinē. f. tales pñmter descendēdo. Fuit in eis duo foramina stricta: supple a nā stricta. f. fere adēqz pñmter ipsa vasa in ipso principio: quasi ipsa ambo sunt p que trāsīt lobare dextrum et sinistrum: pñmter quasi pñmter pñmter superiorem: per quem non proprie

Et non separantur a partibus ingulmum: et mīrach et siphac donec fiant sicut due burse testicularum. Et cum nimis aperiuntur dicte due vie seu duo foramina pars intestinum per eas descendit in bursam testium: et inde fit hernia.

¶ Et sub duobus zc. In sexta per quinqz zirbum notificat. Primus est qz subiacet duobus velaminibus: scilz mīrach et siphac: cooperit intestina conseruans in eis naturalem calorem: et cō fortans horum vires digestivas. Attende qz tīrbū et zīrbūz in neutro genere et tīrbūz et zīrbūz in masculino significant idem: scilicet pinguosuz panniculum ventris qui sine medio tegit intestina: et aliter vocatur omē

Jo. Matthaei

dicunt ptransire: s; per inferiorem tū: tamen innuit: qd etiā panniculus superior: ita format ita vt. a principio sue aptitudinis sit multū strictum ori ficiū: deinde dilatatur ad cōpositionē ossi: sicut et inferior: lombare. i. vas seminatū dextrū et sinistrū que quo modo pueniāt et differāt dictū est supra in eis orificiis: inseparabilia. i. p nām adeptē penta in eis orificiis: qz non sunt nālter latiora qz grossiora sint talia vasa: s; accidentālī pol sint dilatari pp quoz dilatationē fiunt diuerse spēs hernie: vt infravide bīc fa. sequēti donec fiant due kistes duoz ouoz: qz tūc hmoi orificia cuz inferius descendit pāniculū dilatant: ad plus ptenendū quā ipa vasa tūc qz ad ptenendū ipsa oua vel ipsos testiculos: et hoc est quod dixit ista pars.

¶ Et sub duobus zc. In ista pte post doctrināz anoto. mie pmoz duoz pāniculoz vt mīrach et siphac: dat nobis notitiā tertij pāniculū immediatius viscera maxime quo ad pte anteriore ptingētis vt zīrbū adipitū: et tria facit: nām pmo dat notitiā cōpōnis eius: s; ipius figure et colligatiō: tertio ipiū originis fa ibi. Et figura eius i; ibi. Et eius pcessio pmo qz ponēdo pus ordinem situs eius dicit. Et sub duobus velaminibus est zīrbū: et ptenendo ipius cōpositionē addit: et zīrbū qd est cōpositū ex duobus pāniculis: quoz vnū cooperit aliū inter quos. i. pāniculos sunt arterie plurime: et vene pauciores eis. i. arterie: dicit scdo et figura eius est sicut chistis. Addit pter qz est ligatū cū stomacho et meseraicis: et cū colon: dicit tertio pncipalī quā tūz ad ipius originē. Ad eius pcessio. i. origo: est ex eo qd descendit ex sup fluitate: beriteron. i. siphac: apud stōm in duodeniū: et in eo ascendit ex sup fluitate eius inferius et apud pectinē. Cū intellectus: quāz partiz est pmo pñderandū qz d. Aut. in declarādo anatomiaz istius pāniculū non posuit ipius iuuamētā: sicut fecit in alijs: et hoc est: qz in multis cōicat cū alijs: pmo qz cōprehēdit intestina: maxime quo ad pte anteriore: et ligat ipsa: et iuuat ad expulsiōne fecū: et aliāz supfluitatē: cōpñmēdo posteriūz sicut siphac: et pñbet inflatiōne vehementē et nimia distēsiōne intestinoz pventositatē zc. Cū dicit et in pēpūo iuuamēto cū mīrach in hoc. i. qz iuuat digōne calefaciēdo sua spissitudine et vinctuositatē: et pñcūlilitatē maxime innuit. d. Aut. ex mō cōpōnis ipius cū dicit: qz in cōpōitione ei intrāt plurime arterie et vene pauciores: mō explicuit de pinguedine: quia hoc notissimū extat: dubiū aut erat nūqd esset vnus panniculus tū vel essent duoz: dubiū et esse poterat nūqd vene apparēter p ipius substantiam de seminate essent pprie vene vel arterie. Cū dicit hoc totū declarauit: vt p; in ista. Scdo notandū pncipalī: qz qz zīrbū vel omentum qd idē est datū est aīal ad calefaciēduz: vt Gal. v. de iuuamētis. Cū dicit hoc fuit pñcipes ipm esse talis modi cōpōnis: necessaria. n. sibi fuit spissitudo vt pñberet dissolutionē caloris nālto: imo vigoraret reuerberādo: fuit et necessaria leuitas: ne sua grauitate stōm cōpartaret vel intestina. Et qm vtrūqz: non bene fieri potuisset p vnā tunicā pñcipes fuit: vt ex quabz cōponeret tūcia tenuibz: et nō grauatibz: vt ipius duabz mediātibz opposita fieret caloris reuerberatio: qd per vnā tunicā fieri non potuisset. Et qm vt idē Gal. addidit res que est creata ad calefaciēduz: opz qd sit calida in virtute indiguit: vt pñcipes substantiā multe vene pulsatiles et non pulsatiles foret seminate: et et multa pinguedo ipm esset circūdāns: quāz qd pinguedinē voluit Gal. ibidē esse icorpoze humano calide cōplexiōnis: qz pbat per velocitatē accēsiōnis eius et ipius ppingatē ad naturāz ignis. Et exinde velle qz non solū calefacit reuerberādo: s; et potissime caliditatē multiplicādo: pro incidēti igif aduertatis: qz nisi foret auctoritas. d. Aut. pma pñm de cōplexiōibz mēbroz qui inter frigida cōcauit pinguedinē: pñbilis mibi videt ipiaz pinguedinē esse calide cōpōnis qz frigide. Ad hoc. n. vident motiua deducere: maxime qz extra corpū manu ponit calide cōplexiōis: et qz vt oēs testant: materia illi est vinctu sitas sanguinis et ipius ps calidior: cū ergo generet: maxime circa membra calida vt cor et renes: quoz caliditas plus facit ad calefaciēduz qz aer insipissatus ad infrigidandū: pp quā cām dixerūt qdam qz neruus cordis calidior est carne pedis: videt posse pcludi: qz ipsa sit calide cōplexiōis: p hoc et fiat motiū de lardone qui gñat inter cutim et musculos: ad quez locūz ibi nō terminet aeris attractio sine forti ipius alteratione: et lz ibi sit pāniculus mīrach ipse est multum carnosus calefaciēdo zc. Et pro hac ptevi esse clara sentētia Ari. fo de pñb. c. i. circa finē: et tertio. c. adducere etiāz pñsem pro hoc alia motiua: que a questionatoribz adduci solēt: ad quoz aliqua male fm rei veritatē rñderi pōt: vt memini alias me dixisse cū legerē illā mām: qz non appareret modus quo circa cor possit a frigido supra cutē coagulari: cū vt dicit doc. neruū qdam corpōis quoad cōplexiōne quā hñt fm distantiā vel pingatē ad fontē caloris: vt ad cor sunt calidi respectu cutis. Et pp hoc dixit Gal. pmo cōpōnū. c. vlt. dñs finē. Et neqz qdem possibile est: qz pinguedo in circuitu epatis coagulet meqz in circuitu cordis: neqz in circuitu alicuius mēbroz vehemētis caliditatis zc. Quis tñ oppositū manifestat expētia cum circa cor generet. Et hoc dixit: qz supponebat: qz a dñante frigore supra cutim coagulare: qz vt ipse ibidē refert: v; esse pinguedo similis oleo insipissato: et qz a calido liquefit: et exinde visus est multū dubie loquēdo: cū sua pace ptra sensuz et hoc fecit: qz supponebat: qz a frigido supra cutim coagulare: et ex alia pte sentiebat: vt re vera sentiendū est: qz ptes pñque cordis qstuz nālter frigide: tñ merito situs sunt actuali cuti calidiores. Et pp idē fundamen

tum vel epiploū. Secundum est qz zīrbus ex panniculis duobus componitur: scilz ex siphac subtili tenui qui de diafragmate descendit ad pectinem: et ibi reflectitur reascendens ab intra vīqz superiora: in quo reascensu fm constituit zīrbū panniculum. Et inter hos duos zīrbū panniculos plurime sunt arterie: vene autem quete sunt inter hos pauciores: et ipse interiacet pinguedo plurima. Tertium est qz zīrbū figura est vt kistis seu

quoz vnus cooperit aliū: inter quos sunt arterie plurime et vene pauciores eis. Et figura eius est sicut cistis. Et ē ligatum cum stō et meseraicis: et cum colon.

saccus: aut bursa: que in ferius clausa est in loco reflectionis panniculi siphac: et intra se continet venas et arterias cum multa pinguedine.

Quartum est qz ligatur zīrbus cum stomacho: et cum meseraicis: et etiam colon: quod est intestinum secundū de grossio. Quintum

De gradi

tuz coact est Lōciliator. v. pñcula pñle. pñlemate. v. in fine dicere qz pinguedo circa cor gnāta est alterius nature ab alia pinguedine: vel qz pñde rata cōpōne cordis tñ non possit ibidē piguedo gnāti: s; hoc sit a nā pp finē: cūz tñ vt manifestū est pter finem regraf agens: pp hec itaqz mibi vt pñcipo apparuit salua semp aucte maior: qz ipsa pinguedo sit calide cōplexiōis: et qz ipsa a frigido coagulet vel aliquo modo: insipisset nō gāz ab agēte frigido: respectu cutis: sed a dñmuto calido: respectu illius vinctuose et vaporose materie sanguinee ex qua generat: que mā pp eius pñsibilitatē a debili calido per frigiditatē in ipsam mām agēte insipissat: et quodāmodo coagulat: et nō pgelat: vt aliq existimabāt: neqz necesse fuit vt quodēqz: hoc modo insipissatū insipisset ab agēte frigido: neqz qd ipz sic insipissatū sit formalī frigidū: vt de plūbo liquefacto in aere libero tpe estatis posito tenet: qd tñ ibi coagulat a satis intēro calido debili tñ et remisso respectu materie coagulade: pmanēt et cū eo post coagulationem formali caliditate notabilī intēsiō: imo vñtuat: et cū isto mō imaginatiōis soluet glubet exēcitatus facile hincinde distīcultates que in ista mō oñtur substēdādo et cum his dicta auctor: vt qz a frigido coagulat zc. Pñset et pñbilis qz dicere si placeret qz ipsa pinguedo generat a calido dominante sic terminatē et insipissante: sicut et est de gnatiōne epatis que gnatio largo vocabulo dī coagulatio vel pgelatio: cūz dī qz epas est sanguis pgelatus: ita dicit possz de tali gnatiōne pinguedinis: et iste modus vi magis pñonus dicit Ari. locis supra allegatis: cū hoc tñ dicerē si placeret: qd id qd remanet post gnatiōne est minus calidū quāz mā ex qua gnātiō: s; hec digestio fiat a calido: nec hoc est incōueniēs: sicut et de epate respectu sanguinis: qd est minus calidū qz sanguis: vt p; c. de cōpñmētibz mēbroz. Et hoc qz p digōne sit in sanguine resoluto pñū calidaz: sicut et dicitur de gnatiōne lactis que sit a calido ex mō multo calidiorē qz sit ipm lacet qui hēbit modū sustēdandi: de lacte et habebit modū ad hoc sustēdandū. Et spālter hñc nō obstat qd obijciat: qz liquefit a calido: ergo coagulat a frigido: dicit breuiter qz illa auctoritas indiget multa limitatiōe quā ad pñs adducere non puenit: s; saltem pñcipes pro nūc dicitur: qz illa auctoritas nō hz vñtatē: sic absolute intellecta: qz fm hoc fere pñari possēt oia metalla a frigido pgelari: qz a calido liquefi: et sic oia ponerent cōplexiōis frigide: et sic aurū esset frigide cōpōnis qz nō est vey. In sūma igit tēnerē pñbilis qz ipsa pinguedo sit calide cōpōnis qz frigide respectu cutis: et sic in pñas in compōne zīrbū possit iuuat ad digōnez. Et pro hac finia et est auctoritas expñsa Auer. v. collz. de iuuamētis sepi. Et lz fecerim aliquāz distīgēsiōne a pñcipes: qz tñ fantasie sic ad pñs occurrir volū que occurrebant in pñs adducere. Et alias fortassis istā determinādo mām. Et ex hac vñlitate cōpōnis ipius zīrbū reddi pñt cause quarūdā apparētiaruz: pñmo quare natura ordinauit vt ipse zīrbū cooperit in hōie tñ oia intestina cū in religio aīalibus hoc nō appareret: cuius cā assignat p hoc: qz cūz hō inter cetera aīalia sit debilissimū aīaliū indigestiōne: vt voluit. d. Gal. v. de inua. p hoc. f. qz eius cutis tenuior est: et plus pñuata pillis. Fuit pñtens ad vigorandā digōne mēbroz: nālū ipm zīrbū oia cooperire intestina Possz et p hoc alia assignari rō que pñt colligi de mēte Ari. v. pñle. pñle mate. li. qz homo inter cetera aīalia sit debilissimū aīaliū indigestiōne: vt voluit. d. Gal. v. de inua. p hoc. f. qz eius cutis tenuior est: et plus pñuata pillis. Fuit pñtens ad vigorandā digōne mēbroz: nālū ipm zīrbū oia cooperire intestina Possz et p hoc alia assignari rō que pñt colligi de mēte Ari. v. pñle. pñle mate. li. qz homo inter cetera aīalia sit debilissimū aīaliū indigestiōne: vt voluit. d. Gal. v. de inua. p hoc. f. qz eius cutis tenuior est: et plus pñuata pillis. Fuit pñtens ad vigorandā digōne mēbroz: nālū ipm zīrbū oia cooperire intestina Possz et p hoc alia assignari rō que pñt colligi de mēte Ari. v. pñle. pñle mate. li. qz homo inter cetera aīalia sit debilissimū aīaliū indigestiōne: vt voluit. d. Gal. v. de inua. p hoc. f. qz eius cutis tenuior est: et plus pñuata pillis. Fuit pñtens ad vigorandā digōne mēbroz: nālū ipm zīrbū oia cooperire intestina Possz et p hoc alia assignari rō que pñt colligi de mēte Ari. v. pñle. pñle mate. li. qz homo inter cetera aīalia sit debilissimū aīaliū indigestiōne: vt voluit. d. Gal. v. de inua. p hoc. f. qz eius cutis tenuior est: et plus pñuata pillis. Fuit pñtens ad vigorandā digōne mēbroz: nālū ipm zīrbū oia cooperire intestina Possz et p hoc alia assignari rō que pñt colligi de mēte Ari. v. pñle. pñle mate. li. qz homo inter cetera aīalia sit debilissimū aīaliū indigestiōne: vt voluit. d. Gal. v. de inua. p hoc. f. qz eius cutis tenuior est: et plus pñuata pillis. Fuit pñtens ad vigorandā digōne mēbroz: nālū ipm zīrbū oia cooperire intestina Possz et p hoc alia assignari rō que pñt colligi de mēte Ari. v. pñle. pñle mate. li. qz homo inter cetera aīalia sit debilissimū aīaliū indigestiōne: vt voluit. d. Gal. v. de inua. p hoc. f. qz eius cutis tenuior est: et plus pñuata pillis. Fuit pñtens ad vigorandā digōne mēbroz: nālū ipm zīrbū oia cooperire intestina Possz et p hoc alia assignari rō que pñt colligi de mēte Ari. v. pñle. pñle mate. li. qz homo inter cetera aīalia sit debilissimū aīaliū indigestiōne: vt voluit. d. Gal. v. de inua. p hoc. f. qz eius cutis tenuior est: et plus pñuata pillis. Fuit pñtens ad vigorandā digōne mēbroz: nālū ipm zīrbū oia cooperire intestina Possz et p hoc alia assignari rō que pñt colligi de mēte Ari. v. pñle. pñle mate. li. qz homo inter cetera aīalia sit debilissimū aīaliū indigestiōne: vt voluit. d. Gal. v. de inua. p hoc. f. qz eius cutis tenuior est: et plus pñuata pillis. Fuit pñtens ad vigorandā digōne mēbroz: nālū ipm zīrbū oia cooperire intestina Possz et p hoc alia assignari rō que pñt colligi de mēte Ari. v. pñle. pñle mate. li. qz homo inter cetera aīalia sit debilissimū aīaliū indigestiōne: vt voluit. d. Gal. v. de inua. p hoc. f. qz eius cutis tenuior est: et plus pñuata pillis. Fuit pñtens ad vigorandā digōne mēbroz: nālū ipm zīrbū oia cooperire intestina Possz et p hoc alia assignari rō que pñt colligi de mēte Ari. v. pñle. pñle mate. li. qz homo inter cetera aīalia sit debilissimū aīaliū indigestiōne: vt voluit. d. Gal. v. de inua. p hoc. f. qz eius cutis tenuior est: et plus pñuata pillis. Fuit pñtens ad vigorandā digōne mēbroz: nālū ipm zīrbū oia cooperire intestina Possz et p hoc alia assignari rō que pñt colligi de mēte Ari. v. pñle. pñle mate. li. qz homo inter cetera aīalia sit debilissimū aīaliū indigestiōne: vt voluit. d. Gal. v. de inua. p hoc. f. qz eius cutis tenuior est: et plus pñuata pillis. Fuit pñtens ad vigorandā digōne mēbroz: nālū ipm zīrbū oia cooperire intestina Possz et p hoc alia assignari rō que pñt colligi de mēte Ari. v. pñle. pñle mate. li. qz homo inter cetera aīalia sit debilissimū aīaliū indigestiōne: vt voluit. d. Gal. v. de inua. p hoc. f. qz eius cutis tenuior est: et plus pñuata pillis. Fuit pñtens ad vigorandā digōne mēbroz: nālū ipm zīrbū oia cooperire intestina Possz et p hoc alia assignari rō que pñt colligi de mēte Ari. v. pñle. pñle mate. li. qz homo inter cetera aīalia sit debilissimū aīaliū indigestiōne: vt voluit. d. Gal. v. de inua. p hoc. f. qz eius cutis tenuior est: et plus pñuata pillis. Fuit pñtens ad vigorandā digōne mēbroz: nālū ipm zīrbū oia cooperire intestina Possz et p hoc alia assignari rō que pñt colligi de mēte Ari. v. pñle. pñle mate. li. qz homo inter cetera aīalia sit debilissimū aīaliū indigestiōne: vt voluit. d. Gal. v. de inua. p hoc. f. qz eius cutis tenuior est: et plus pñuata pillis. Fuit pñtens ad vigorandā digōne mēbroz: nālū ipm zīrbū oia cooperire intestina Possz et p hoc alia assignari rō que pñt colligi de mēte Ari. v. pñle. pñle mate. li. qz homo inter cetera aīalia sit debilissimū aīaliū indigestiōne: vt voluit. d. Gal. v. de inua. p hoc. f. qz eius cutis tenuior est: et plus pñuata pillis. Fuit pñtens ad vigorandā digōne mēbroz: nālū ipm zīrbū oia cooperire intestina Possz et p hoc alia assignari rō que pñt colligi de mēte Ari. v. pñle. pñle mate. li. qz homo inter cetera aīalia sit debilissimū aīaliū indigestiōne: vt voluit. d. Gal. v. de inua. p hoc. f. qz eius cutis tenuior est: et plus pñuata pillis. Fuit pñtens ad vigorandā digōne mēbroz: nālū ipm zīrbū oia cooperire intestina Possz et p hoc alia assignari rō que pñt colligi de mēte Ari. v. pñle. pñle mate. li. qz homo inter cetera aīalia sit debilissimū aīaliū indigestiōne: vt voluit. d. Gal. v. de inua. p hoc. f. qz eius cutis tenuior est: et plus pñuata pillis. Fuit pñtens ad vigorandā digōne mēbroz: nālū ipm zīrbū oia cooperire intestina Possz et p hoc alia assignari rō que pñt colligi de mēte Ari. v. pñle. pñle mate. li. qz homo inter cetera aīalia sit debilissimū aīaliū indigestiōne: vt voluit. d. Gal. v. de inua. p hoc. f. qz eius cutis tenuior est: et plus pñuata pillis. Fuit pñtens ad vigorandā digōne mēbroz: nālū ipm zīrbū oia cooperire intestina Possz et p hoc alia assignari rō que pñt colligi de mēte Ari. v. pñle. pñle mate. li. qz homo inter cetera aīalia sit debilissimū aīaliū indigestiōne: vt voluit. d. Gal. v. de inua. p hoc. f. qz eius cutis tenuior est: et plus pñuata pillis. Fuit pñtens ad vigorandā digōne mēbroz: nālū ipm zīrbū oia cooperire intestina Possz et p hoc alia assignari rō que pñt colligi de mēte Ari. v. pñle. pñle mate. li. qz homo inter cetera aīalia sit debilissimū aīaliū indigestiōne: vt voluit. d. Gal. v. de inua. p hoc. f. qz eius cutis tenuior est: et plus pñuata pillis. Fuit pñtens ad vigorandā digōne mēbroz: nālū ipm zīrbū oia cooperire intestina Possz et p hoc alia assignari rō que pñt colligi de mēte Ari. v. pñle. pñle mate. li. qz homo inter cetera aīalia sit debilissimū aīaliū indigestiōne: vt voluit. d. Gal. v. de inua. p hoc. f. qz eius cutis tenuior est: et plus pñuata pillis. Fuit pñtens ad vigorandā digōne mēbroz: nālū ipm zīrbū oia cooperire intestina Possz et p hoc alia assignari rō que pñt colligi de mēte Ari. v. pñle. pñle mate. li. qz homo inter cetera aīalia sit debilissimū aīaliū indigestiōne: vt voluit. d. Gal. v. de inua. p hoc. f. qz eius cutis tenuior est: et plus pñuata pillis. Fuit pñtens ad vigorandā digōne mēbroz: nālū ipm zīrbū oia cooperire intestina Possz et p hoc alia assignari rō que pñt colligi de mēte Ari. v. pñle. pñle mate. li. qz homo inter cetera aīalia sit debilissimū aīaliū indigestiōne: vt voluit. d. Gal. v. de inua. p hoc. f. qz eius cutis tenuior est: et plus pñuata pillis. Fuit pñtens ad vigorandā digōne mēbroz: nālū ipm zīrbū oia cooperire intestina Possz et p hoc alia assignari rō que pñt colligi de mēte Ari. v. pñle. pñle mate. li. qz homo inter cetera aīalia sit debilissimū aīaliū indigestiōne: vt voluit. d. Gal. v. de inua. p hoc. f. qz eius cutis tenuior est: et plus pñuata pillis. Fuit pñtens ad vigorandā digōne mēbroz: nālū ipm zīrbū oia cooperire intestina Possz et p hoc alia assignari rō que pñt colligi de mēte Ari. v. pñle. pñle mate. li. qz homo inter cetera aīalia sit debilissimū aīaliū indigestiōne: vt voluit. d. Gal. v. de inua. p hoc. f. qz eius cutis tenuior est: et plus pñuata pillis. Fuit pñtens ad vigorandā digōne mēbroz: nālū ipm zīrbū oia cooperire intestina Possz et p hoc alia assignari rō que pñt colligi de mēte Ari. v. pñle. pñle mate. li. qz homo inter cetera aīalia sit debilissimū aīaliū indigestiōne: vt voluit. d. Gal. v. de inua. p hoc. f. qz eius cutis tenuior est: et plus pñuata pillis. Fuit pñtens ad vigorandā digōne mēbroz: nālū ipm zīrbū oia cooperire intestina Possz et p hoc alia assignari rō que pñt colligi de mēte Ari. v. pñle. pñle mate. li. qz homo inter cetera aīalia sit debilissimū aīaliū indigestiōne: vt voluit. d. Gal. v. de inua. p hoc. f. qz eius cutis tenuior est: et plus pñuata pillis. Fuit pñtens ad vigorandā digōne mēbroz: nālū ipm zīrbū oia cooperire intestina Possz et p hoc alia assignari rō que pñt colligi de mēte Ari. v. pñle. pñle mate. li. qz homo inter cetera aīalia sit debilissimū aīaliū indigestiōne: vt voluit. d. Gal. v. de inua. p hoc. f. qz eius cutis tenuior est: et plus pñuata pillis. Fuit pñtens ad vigorandā digōne mēbroz: nālū ipm zīrbū oia cooperire intestina Possz et p hoc alia assignari rō que pñt colligi de mēte Ari. v. pñle. pñle mate. li. qz homo inter cetera aīalia sit debilissimū aīaliū indigestiōne: vt voluit. d. Gal. v. de inua. p hoc. f. qz eius cutis tenuior est: et plus pñuata pillis. Fuit pñtens ad vigorandā digōne mēbroz: nālū ipm zīrbū oia cooperire intestina Possz et p hoc alia assignari rō que pñt colligi de mēte Ari. v. pñle. pñle mate. li. qz homo inter cetera aīalia sit debilissimū aīaliū indigestiōne: vt voluit. d. Gal. v. de inua. p hoc. f. qz eius cutis tenuior est: et plus pñuata pillis. Fuit pñtens ad vigorandā digōne mēbroz: nālū ipm zīrbū oia cooperire intestina Possz et p hoc alia assignari rō que pñt colligi de mēte Ari. v. pñle. pñle mate. li. qz homo inter cetera aīalia sit debilissimū aīaliū indigestiōne: vt voluit. d. Gal. v. de inua. p hoc. f. qz eius cutis tenuior est: et plus pñuata pillis. Fuit pñtens ad vigorandā digōne mēbroz: nālū ipm zīrbū oia cooperire intestina Possz et p hoc alia assignari rō que pñt colligi de mēte Ari. v. pñle. pñle mate. li. qz homo inter cetera aīalia sit debilissimū aīaliū indigestiōne: vt voluit. d. Gal. v. de inua. p hoc. f. qz eius cutis tenuior est: et plus pñuata pillis. Fuit pñtens ad vigorandā digōne mēbroz: nālū ipm zīrbū oia cooperire intestina Possz et p hoc alia assignari rō que pñt colligi de mēte Ari. v. pñle. pñle mate. li. qz homo inter cetera aīalia sit debilissimū aīaliū indigestiōne: vt voluit. d. Gal. v. de inua. p hoc. f. qz eius cutis tenuior est: et plus pñuata pillis. Fuit pñtens ad vigorandā digōne mēbroz: nālū ipm zīrbū oia cooperire intestina Possz et p hoc alia assignari rō que pñt colligi de mēte Ari. v. pñle. pñle mate. li. qz homo inter cetera aīalia sit debilissimū aīaliū indigestiōne: vt voluit. d. Gal. v. de inua. p hoc. f. qz eius cutis tenuior est: et plus pñuata pillis. Fuit pñtens ad vigorandā digōne mēbroz: nālū ipm zīrbū oia cooperire intestina Possz et p hoc alia assignari rō que pñt colligi de mēte Ari. v. pñle. pñle mate. li. qz homo inter cetera aīalia sit debilissimū aīaliū indigestiōne: vt voluit. d. Gal. v. de inua. p hoc. f. qz eius cutis tenuior est: et plus pñuata pillis. Fuit pñtens ad vigorandā digōne mēbroz: nālū ipm zīrbū oia cooperire intestina Possz et p hoc alia assignari rō que pñt colligi de mēte Ari. v. pñle. pñle mate. li. qz homo inter cetera aīalia sit debilissimū aīaliū indigestiōne: vt voluit. d. Gal. v. de inua. p hoc. f. qz eius cutis tenuior est: et plus pñuata pillis. Fuit pñtens ad vigorandā digōne mēbroz: nālū ipm zīrbū oia cooperire intestina Possz et p hoc alia assignari rō que pñt colligi de mēte Ari. v. pñle. pñle mate. li. qz homo inter cetera aīalia sit debilissimū aīaliū indigestiōne: vt voluit. d. Gal. v. de inua. p hoc. f. qz eius cutis tenuior est: et plus pñuata pillis. Fuit pñtens ad vigorandā digōne mēbroz: nālū ipm zīrbū oia cooperire intestina Possz et p hoc alia assignari rō que pñt colligi de mēte Ari. v. pñle. pñle mate. li. qz homo inter cetera aīalia sit debilissimū aīaliū indigestiōne: vt voluit. d. Gal. v. de inua. p hoc. f. qz eius cutis tenuior est: et plus pñuata pillis. Fuit pñtens ad vigorandā digōne mēbroz: nālū ipm zīrbū oia cooperire intestina Possz et p hoc alia assignari rō que pñt colligi de mēte Ari. v. pñle. pñle mate. li. qz homo inter cetera aīalia sit debilissimū aīaliū indigestiōne: vt voluit. d. Gal. v. de inua. p hoc. f. qz eius cutis tenuior est: et plus pñuata pillis. Fuit pñtens ad vigorandā digōne mēbroz: nālū ipm zīrbū oia cooperire intestina Possz et p hoc alia assignari rō que pñt colligi de mēte Ari. v. pñle. pñle mate. li. qz homo inter cetera aīalia sit debilissimū aīaliū indigestiōne: vt voluit. d. Gal. v. de inua. p hoc. f. qz eius cutis tenuior est: et plus pñuata pillis. Fuit pñtens ad vigorandā digōne mēbroz: nālū ipm zīrbū oia cooperire intestina Possz et p hoc alia assignari rō que pñt colligi de mēte Ari. v. pñle. pñle mate. li. qz homo inter cetera aīalia sit debilissimū aīaliū indigestiōne: vt voluit. d. Gal. v. de inua. p hoc. f. qz eius cutis tenuior est: et plus pñuata pillis. Fuit pñtens ad vigorandā digōne mēbroz: nālū ipm zīrbū oia cooperire intestina Possz et p hoc alia assignari rō que pñt colligi de mēte Ari. v. pñle. pñle mate. li. qz homo inter cetera aīalia sit debilissimū aīaliū indigestiōne: vt voluit. d. Gal. v. de inua. p hoc. f. qz eius cutis tenuior est: et plus pñuata pillis. Fuit pñtens ad vigorandā digōne mēbroz: nālū ipm zīrbū oia cooperire intestina Possz et p hoc alia assignari rō que pñt colligi de mēte Ari. v. pñle. pñle mate. li. qz homo inter cetera aīalia sit debilissimū aīaliū indigestiōne: vt voluit. d. Gal. v. de inua. p hoc. f. qz eius cutis tenuior est: et plus pñuata pillis. Fuit pñtens ad vigorandā digōne mēbroz: nālū ipm zīrbū oia cooperire intestina Possz et p hoc alia assignari rō que pñt colligi de mēte Ari. v. pñle. pñle mate. li. qz homo inter cetera aīalia sit debilissimū aīaliū indigestiōne: vt voluit. d. Gal. v. de inua. p hoc. f. qz eius cutis tenuior est: et plus pñuata pillis. Fuit pñtens ad vigorandā digōne mēbroz: nālū ipm zīrbū oia cooperire intestina Possz et p hoc alia assignari rō que pñt colligi de mēte Ari. v. pñle. pñle mate. li. qz homo inter cetera aīalia sit debilissimū aīaliū indigestiōne: vt voluit. d. Gal. v. de inua. p hoc. f. qz eius cutis tenuior est: et plus pñuata pillis. Fuit pñtens ad vigorandā digōne mēbroz: nālū ipm zīrbū oia cooperire intestina Possz et p hoc alia assignari rō que pñt colligi de mēte Ari. v. pñle. pñle mate. li. qz homo inter cetera aīalia sit debilissimū aīaliū indigestiōne: vt voluit. d. Gal. v. de inua. p hoc. f. qz eius cutis tenuior est: et plus pñuata pillis. Fuit pñtens ad vigorandā digōne mēbroz: nālū ipm zīrbū oia cooperire intestina Possz et p hoc alia assignari rō que pñt colligi de mēte Ari. v. pñle. pñle mate. li. qz homo inter cetera aīalia sit debilissimū aīaliū indigestiōne: vt voluit. d. Gal. v. de inua. p hoc. f. qz eius cutis tenuior est: et plus pñuata pillis. Fuit pñtens ad vigorandā digōne mēbroz: nālū ipm zīrbū oia cooperire intestina Possz et p hoc alia assignari rō que pñt colligi de mēte Ari. v. pñle. pñle mate. li. qz homo inter cetera aīalia sit debilissimū aīaliū indigestiōne: vt voluit. d. Gal. v. de inua. p hoc. f. qz eius cutis tenuior est: et plus pñuata pillis. Fuit pñtens ad vigorandā digōne mēbroz: nālū ipm zīrbū oia cooperire intestina Possz et p hoc alia assignari rō que pñt colligi de mēte Ari. v. pñle. pñle mate. li. qz homo inter cetera aīalia sit debilissimū aīaliū indigestiōne: vt voluit. d. Gal. v. de inua. p hoc. f. qz eius cutis tenuior est: et plus pñuata pillis. Fuit pñtens ad vigorandā digōne mēbroz: nālū ipm zīrbū oia cooperire intestina Possz et p hoc alia assignari rō que pñt colligi de mēte Ari. v. pñle. pñle mate. li. qz homo inter cetera aīalia sit debilissimū aīaliū indigestiōne: vt voluit. d. Gal. v. de inua. p hoc. f. qz eius cutis tenuior est: et plus pñuata pillis. Fuit pñtens ad vigorandā digōne mēbroz: nālū ipm zīrbū oia cooperire intestina Possz et p hoc alia assignari rō que pñt colligi de mēte Ari. v. pñle. pñle mate. li. qz homo inter cetera aīalia sit debilissimū aīaliū indigestiōne: vt voluit. d. Gal. v. de inua. p hoc. f. qz eius cutis tenuior est: et plus pñuata pillis. Fuit pñtens ad vigorandā digōne mēbroz: nālū ipm zīrbū oia cooperire intestina Possz et p hoc alia assignari rō que pñt colligi de mēte Ari. v. pñle. pñle mate. li. qz homo inter cetera aīalia sit debilissimū aīaliū indigestiōne: vt voluit. d. Gal. v. de inua. p hoc. f. qz eius cutis tenuior est: et plus pñuata pillis. Fuit pñtens ad vigorandā digōne mēbroz: nālū ipm zīrbū oia cooperire intestina Possz et p hoc alia assignari rō que pñt colligi de mēte Ari. v. pñle. pñle mate. li. qz homo inter cetera aīalia sit debilissimū aīaliū indigestiōne: vt voluit. d. Gal. v. de inua. p hoc. f. qz eius cutis tenuior est: et plus pñuata pillis. Fuit pñtens ad vigorandā digōne mēbroz: nālū ipm zīrbū oia cooperire intestina Possz et p hoc alia assignari rō que pñt colligi de mēte Ari. v. pñle. pñle mate. li. qz homo inter cetera aīalia sit debilissimū aīaliū indigestiōne: vt voluit. d. Gal. v. de inua. p hoc. f. qz eius cutis tenuior est: et plus pñuata pillis. Fuit pñtens ad vigorandā digōne mēbroz: nālū ipm zīrbū oia cooperire intestina Possz et p hoc alia assignari rō que pñt colligi de mēte Ari. v. pñle. pñle mate. li. qz homo inter cetera aīalia sit debilissimū aīaliū indigestiōne: vt voluit. d. Gal. v. de inua. p hoc. f. qz eius cutis tenuior est: et plus pñuata pillis. Fuit pñtens ad vigorandā digōne mēbroz: nālū ipm zīrbū oia cooperire intestina Possz et p hoc alia assignari rō que pñt colligi de mēte Ari. v. pñle. pñle mate. li. qz homo inter cetera aīalia sit debilissimū aīaliū indigestiōne: vt voluit. d. Gal. v. de inua. p hoc. f. qz eius cutis tenuior est: et plus pñuata pillis. Fuit pñtens ad vigorandā digōne mēbroz: nālū ipm zīrbū oia cooperire intestina Possz et p hoc alia assignari rō que pñt colligi de mēte Ari. v. pñle. pñle mate. li. qz homo inter cetera aīalia sit debilissimū aīaliū indigestiōne: vt voluit. d. Gal. v. de inua. p hoc. f. qz eius cutis tenuior est: et plus pñuata pillis. Fuit pñtens ad vigorandā digōne mēbroz: nālū ipm zīrbū oia cooperire intestina Possz et p hoc alia assignari rō que pñt colligi de mēte Ari. v. pñle. pñle mate. li. qz homo inter cetera aīalia sit debilissimū aīaliū indigestiōne: vt voluit. d. Gal. v. de inua. p hoc. f. qz eius cutis tenuior est: et plus pñuata pillis. Fuit pñtens ad vigorandā digōne mēbroz: nālū ipm zīrbū oia cooperire intestina Possz et p hoc alia assignari rō que pñt colligi de mēte Ari. v. pñle. pñle mate. li. qz homo inter cetera aīalia sit debilissimū aīaliū indigestiōne: vt voluit. d. Gal. v. de inua. p hoc. f. qz eius cutis tenuior est: et plus pñuata pillis. Fuit pñtens ad vigorandā digōne mēbroz: nālū ipm zīrbū oia cooperire intestina Possz et p hoc alia assignari rō que pñt colligi de mēte Ari. v. pñle. pñle mate. li. qz homo inter cetera aīalia sit debilissimū aīaliū indigestiōne: vt voluit. d. Gal. v. de inua. p hoc. f. qz eius cutis tenuior est: et plus pñuata pillis. Fuit pñtens ad vigorandā digōne mēbroz: nālū ipm zīrbū oia cooperire intestina Possz et p hoc alia assignari rō que pñt colligi de mēte Ari. v. pñle. pñle

Quintum est quod pectus seu nascentia zibi quo ad pāniculosas iph^o ptes est ex supfluitate seu superfluitate panniculi siphac dicti beritiron apud stomachū et duodenum deorsum vsq ad locum pectinis: et ex supfluitate eius apud pectinem sursum ascendente: quibus intercluditur arungia cū venis et arterijs multis.

¶ Primum 2c. Iij. vij. dicit quod primū occurrens in anatomia ventris inferioris est cutis exterior. Et hoc sub hac ē pāniculus primus: cui aggregatio cum cute vētris nominat mirach. Et tertiu sub his ē octo lacertiventrīs quos asserit ēē de summa mirach tertij. xij. c. i. Quartum ēo sub his est beritiron huc verū siphac. Quintum post hoc positum est tūbū seu zibū. Sextus post hec omnia sex est intestina. Sumat aut pnceps ventris pāniculos ter

Jo. Matthaei

Et hoc est quod dicitur. cum dicit. Et eius pectus. l. oisgo est ex eo quod descendit ex pre superiore hoc est apud stomachū et duodenu quod est pūm de gracilibus. Et eo quod ascendit ex supfluitate eius. i. siphac ab inferiori vt apud pectinē 2c. Et ex his p3 clarificatio lre supfluit de pūnatione iph^o et alligantia qñ pūnat cū stomacho et colon et multis mēseraycis: et hic nota quod non dixit ipm pūnari cum dorso sicut pēpue dixit de siphac: qz non circūvoluit ambiens totū ventrē: sicut facit siphac: s3 solū coopit ver sus anteriorē et aliqñ laterāl non pueniēs vsq ad dorsū. S3 posset aliqz dicere: quare fecit solū mentionē numerando iphus alligantia de intesti no colon: et non de alijs intestinis. Ad hoc primo dici pōt quod ē dedit intel ligere alligantia cum alijs p hoc quod ponit alligantia cū mēseraycis que pūnant iphis intestinis: vel alr: et forte melius dicat quod numerauit colon vt nobis innueret: quod cū ipso pēpua et maximā h3 colligantia: eo quod colō equat ipm stōm: et iph supeminet vt anothomiste tradūt: et sic cū eo facta fuit vebemēs alligatio: vt ē stomacho notabilr alligaret. Fuit aut pueniens vt nā sic ordinauerit fitū colon pēpue pp duas cās: pma fuit qz nā fecit de isto intestino plurimas pcauitates vel multa colla: vñ dī collum ad longo tpe feces pūnuendū: que nisi pūnuo caleherēt et humectarent nō possent ibidē dōite formari: ordinauit ergo natura vt colon poneret in medio inter stomachū ex pre inferiori et zibum ex pre superiori: vt iphō vtriusq simul caleherēt feces et humectarent. Scda cā assignari pōt: per hoc quod pp dictas cellulas et inuolutiones iphus colon: difficilis expellū tur dicte supfluitates qz ab alijs intestinis. Fuit ergo pueniēs vt ita situa ret: quod non solū virtus iphus expulsiua stimulare p trāsmittam cholera3 ad intra iphus pcauitatē quod etiā est alijs cōmune: s3 et vt quo ad partem iphus extrinsecā ptingat a chisti fellis: et ppter hoc fuit ita situatū supra stomachū: et circa partē dextrā ptingat a tertia penula epatis sub qua lo cata est ipsa chisti: et ppterea ad sensum apparet: quod tale intestinum in ta li loco apparet citrinū: hec tñ ratio est minus pbabilis qz prima: s3 ex his duabus fiat vna integra responsio 2c. Lego lram. Et sub duobus vella minibus. i. mirach et siphac: est zibū. Et declarat iphus cōpositiōm dī no. Et zibū qdem est cōpositū ex duobus pāniculis: quoz vnus coo erit alium. Et fuit hoc pueniens vt dictum est: primo quod creatus est pro pte ad reuerberandū calorem: quod fieri pueniēter non potuisset per vñ pā niculuz: qz sua spissitudine nimis grauasset intestina. Inter quos arterie sunt plurime et vene pauciores eis. Et supple multa pinguedo ad positiō nem calefactionis et digestiua3 pfortanduz. Et figura eius sicut chisti: dupliciter legendū: vel. i. qz illi duo pāniculi: sic adinuicēz disponunt quod si inter eos aliquid poneret ita contineret: sicut sacbus continēs: vel aliter quod ipsum zibū in extremitate versus pectinē: reflectit interiorius ad posteri us: et sic intestina sustinet: et iste modus mihi placuit pp rationem addu ctam: sequēter explicans alligantia et originē dicit. Et est ligatum cum dorso et mēseraycis et colon: et ibi dictū est: quare spālter dicit cum colon et sunt pro hoc adducte due causē vt audistis. Et addit quod eius pectus est ex eo quod descendit ex supfluitate beritiron. i. siphac supple in parte supio ri vt apud stomachū et duodenu: et ex eo quod ascendit ex superfluitate eius i. sibi occurrit ascendendo ex parte inferiori apud pectinem.

¶ Primum ergo 2c. Cūc vltimo in hac pte prius dīnī sa que fuit quarta pte principalis ca pituli ipse enumerat partes ipsum ventrē inferiores continētes ponendo etiam ordinē in eis in situ: et est clara littera: lego eam. Primum ergo sup ple recapitulando quod occurrit de ventre. i. de pūnetibus ventrē. i. conca nitate inferiorē supple incipiēdo ab exterioribus descendendo est cutis supple ppte sumpta que est organum tactus: deinde sub ipsa est pannicu lus primus: supple dictū verum mirach. Et addit quod nominat aggre gatio eoz mirach. i. fm quēdam modum accipiendo mirach: includendo etiā cum dictis partibus lardonem: quem tamē nominauit: quod fm cōem modū ipse lardo non est mēbrū vey: deinde sunt lacerti. i. primo duo sunt longi tudinales postea quatuor trāuersales postremo duo lōgitudinales vt supra dictū est: et etiā aggregatio omnū istoz cum supioribus cōi ac ceptione dī mirach vt supra dictum est. Postea est beritiron. i. verum si phac: deinde zibū: deinde sunt intestina: que non cōnumerant inter cō tinentia concauitatē cum ipsa sint in ipsa concauitate pūta: vt patet: s3 ipsa hic numerat tanqz illa ad que ista deriuantur vel gratia: quozum ista superiora sic disponuntur 2c. Et sic est finis primi capituli.

De ruptura et que assimilant ei. Ca. ij.

Aptura 2c.

Expedito capi. primo de anotomia panniculoz: et pēpue siphac. Sequit rubica sequētis capli que est de ruptura: et que et assimilant: ppo pūnatione eius et spāliori intelligētia est pūderanduz vt quoddāmodo dictū est circa pūcipiū. Qd. d. Aut. volēs in hac fen spālter de rēpōnibz quozdā mēbroz determinare vt pāniculoz venay et iuncturay pp cās ibidē circa rubricā allegat as et spālter volēs determinare de rēpōnibz

et. xij. c. i. fm hunc modū. Cum ergo verificaueris tunc scies quod cutis et panniculus qui est post ipsam: et est carnosus et lacertus positus in tunica que est suprema tunica: lacerti ventris nota determinata oēs sunt in si ma mirach. Et tunica que est infima tunica: lacerti ventris cum pānicu lo subtili qui est fm veritatē siphac est ex summa siphacat. Et zibum est sicut interior pānus siphac: et sicut exterior stomachi quoz adiutoriz est in defensione eius.

inde sunt lacerti: postea beritiron: deinde de tūbū: deinde intestina.

De ruptura et que assimilant ei. Ca. ij.

Aptura fit per

solutionem panniculi a singu laritate sua: et casum incisure in eo: quas

veray: ibi. Et qñq nascit. Quarto iter rupturas cōparat: ibi. Et oē

De gradi

bus siphac tanqz pāniculi pūcipalioris: cuius pēcipuū officiū est intesti na in debito situ pūnere vt dictū est in ca. supiore. Et cū impediat hmoi opatio maxime pp rupturā iphus pāniculi ad quas pterūq sequit tume factio ossi vel burse testiculoz pp descēsum zibū vel intestinoz in ipsam. Et qñ in hac tumefactione cōicat apparēter tumefactio pēdēs cū aquo sitate: ventositate: vel carnositate in ipsa bursa reptis: et cū hac ē pueni re vt tumefactio pēdēs ex repletionē vel distēsiōne venay vel arteriarū testiculos circūoluentiū: que dispōnes: et si ē fine rupturā pāniculi fiar qñ assimilant dispōni sequēti rupturā: vt dictū est. Ideo pueniens fuit p integra et pfecta noticia hī facere tractatū de ruptura vel dispōnibz: qñ rupturā: et de alijs dispōnibus que eis assimilant: maxime de eis q vna cōi denotatiōe nūcupant: et de oibus spēsbus herniē: et hoc est quod dī cit rubrica: lego eā: de ruptura: vel supple dispōnibus ad eā sequētibz erit inferius determinatio: et que ei simulant. i. et doctrina erit de dispōnibus alijs que ei. i. tumefactioni sequēti rupturā assimilant. Et ex intellectu huius rubricē p3: quod hec est gnālis rubrica ad sequētia oia capla vsq ad caplm de gibbositate. Lōtrahit aut ad hoc spāle ca. si addant quedam vt statim tange3 introducēdo capl3: determinādo q de ruptura pūcipalr ip hus siphac et dispōnibz que ei assimilant h3 modū supradictū. Auctor pū cipalr duo facit: nā pmo determinat de ruptura pterūq ptingēte vt de ea que fit circa ossiū vel buras testiculoz et dispōnibus sibi: s3 de determinat de ruptura minus cōiter ptingēte et dispōnibz sibi: vt de ea q fit supra su mēre: circa ptes ymblicales: s3 pō icipit ibi. Lūqz accidit i ymblico 2c. J Prima adhuc in tres. Nā pūmo determinat de causis rupture et dispō num eā sequētiū: et de dispōnibz eis similiū determinādo cū hoc de diuersi tatibus earū: de hoc de signis: tertio de cura: s3 ibi. Signū aut stertia ibi Regimē qdē vlt. J Et ex hac introductione patere pōt: quō rubrica su perior gnālis debeat hī ad hoc spāle capl3: vt sic legat de rupturay et pū rimū ptingēte. i. facta circa inguina erit determinatio spālīs ponēdo cās eius intrinsecas et extrinsecas: et de causis dispōnibz sequētibz ad ruptu ram. i. tumefactionis ossi et de causis dispōnibz isti similiū vt de causis aliay spēs herniē: determinādo etiam de diuersitibz earū: rupturay et hoc facit in toto ca. Diuidit et pū capl3 pūcipalr dīuisiōe in tres ptes. Nā pmo ponit cās gnāles rupture. i. augmētū vel tumefactionis ossi de sursum: vñ cās: s3 in grū cās magis spālēs rupture iph^o pāniculi et dispō nis ad eā sequēter: adducēdo et cās dispōnibz isti similiū vt alia3 herniay: tertio ipse cōparat quasdā spēs rupture adinuicē: s3 pō icipit ibi. Et dū rīcies qdē folliculi stertia ibi. Et qñq accidit rupturā supra testiculos J Prima adhuc in duas: nā pmo facit quod dictū est: s3 appropriat diuersa noia dictis dispōnibz: s3 ibi. Et cū accidit id talr. J De pma pte dicit. Ruptura fit pp solutionē pāniculi a singularitate sua: et casuz scissure in eo que penetrat corpus quod fuit cōprehēsus in eo ante scissurā: aut pp dila tationē stricture in meatu aut solutionē. Cū pū intelligētia huius pti est pmo notandū quod hic terminus ruptura sumit duplr: pmo ppte vt eū accipit. d. Aut. s3 pmi: quarto ca. de egrī. solutionis pūnuif. et sic idē dīc quod solutio pāniculi: et hoc modo distinguī cōtra plagā que est solutio in carne: et cōtra alias spālēs solutiones pūnuifatis alioz spālūz mēbroz: vt ibidē ostēdit Aut. et hoc mō non sumit hic: vt p3 ex pūcipio textus cūz dicit quod ruptura fit pp solutionē pāniculi: si igit fuit pp solutionē: non ē est ipsa solutio pāniculi: s3 modo sumit cōiter de mēte auctoz vt est idē quod crepatura vel hernia: et hoc modo idē est quod augmētū vel emīnētia appa rens: vt plurimū dīus inguina: vel in ipsa bursa testiculoz. Et h3 hoc solēt auctores aliqñ intitulare ca. istud ca. de ruptura aliqñ de crepatura aliqñ de hernia que oia sumunt: vt synonyma: et hoc modo sumit in ppositio: dē aut hec emīnētia rupturay: quod pterūq sequit rupturā ppte sumptay vt so lutionem in pāniculo siphac: vt videbīs. Dicit etiā crepatura pp eandēz cām: dicit aut hernia fm aliquos: quod est dispō non herēs: quod intestina nō debite inherēt pāniculo facta iphus solutione: vel aliter ego intelligo vt dicat hernia: quod est dispō herēs vel inherēs vt denotet iphus difficilē cū rationē. Lōstrātinus aut lib. vi. in viaticio appellabat ca. istud ca. de in tercellis et exponebat Gerardus in glosulīs. i. de intercellis ab interio ri quod est intestinum et cilion quod est vēr. i. vt plurimū descensus intesti noz ppter solutionē in pāniculū vētris ptingēs. Scdo notandum quod de hmoi emīnētia quantū pposito pūnet due fieri pōsunt pūcipales pūde rationes: qñq pūderat merito situs in quo est: et pp istam pūderationē dī stingerūt qdam herniā in tres spēs: quod quēdā est hernia burse vel ossi vt cum est tumor in bursa: et est dicta burfalis vel ossialis: quēdā est hernia inguinis: vt cū est emīnētia in inguen ad modū glandule vel ad qūritatē castaneē: et vocat hernia inguinis: quēdam est hernia circa partē ymbli lici: vt cum est illis partibus tumor vel emīnētia: et dicitur hernia ymbil licalis: s3 pūcipaliter pūderari pōt talis emīnētia merito materio ipsay causantia: et fm hanc pūderationē quidā distingerūt herniā in. v. spēs fm huius materiā. i. intestinalē zibālē aquosā ventosā: et varicosā:

In prima parte primo dat rupturam duas causas. Prima est solutio continuitatis panniculi siphac a singularitate eius. scilicet unione sue substantie: et scissura in eo cadens in quam tunc penetrat id quod continebat fixum: et stabiliter ante scissuram: puta intestini pars vel aliquid de zirbo. Secunda est cum nimis dilatat et extendit strictura. scilicet via debens esse stricta per quam suspensorium testiculi descendit cum venis quietis et pulsatilibus vel solutur huius stricture continuitatis: unde fit apertio.

Secundo dicitur quod cum illud accidit. scilicet siphac rumpit prope inguen in foramine eius quod strictum creatum est: vel superex-

penetrat corpus quod fuit comprehensum in eo ante scissuram: aut propter dilatationem stricture in meatu: aut solutionem. Et cum accidit illud taliter quod quando incidit penetrans pervenit ad testiculos nominatim ramex et hernia. Quod

Jo. Math.

quoniam talis augmenti vel eminentie causa aliquando est descensus in testinorum: aliquando zirbi nonnunquam tumefactio vasorum seminalium vel venarum et arteriarum ipsorum testiculorum ad modum varicum in tibis apparentium: et aliquando aquositas est causa: et aliquando ventositas: preter has tamen duas principales considerationes ex quibusdam sumuntur quedam species eius accidentales: nam esse potest consideratio de quantitate ipsius: unde quedam est magna: quedam parva: quedam mediocri: potest et esse consideratio de tempore eius ut quedam sit a natiuitate: quedam noviter apparens: quedam medio modo: et alia potest esse de ipsa consideratione sumpta ab ea in relatione ad corpus patiens et in complexione et etate ipsius corporis: quoniam quedam evenit duris ut melicis: quedam humidis ut phlegmaticis: ita et quedam evenit in etate tenera: quedam in senectute: quedam in media: et secundum has diversitates sumitur difficultas vel facilitas curationis ut infra magis dicitur. Et quidam ultra has species addiderunt humoralem. scilicet ab aliquo humorum incenseuitate burse rectorum non naturaliter pendente quodam aliquando addiderunt carnosam et alij ultra has omnes apostomam: considerant tamen auctores posuerunt solam. v. Lutus cam arbitror esse: quoniam ipsi solus posuerunt illas esse proprias species hernie: que ut plurimum sequentur ad rupturam ipsius siphac: vel ad dilatationem ipsius vidimus: vel ut vno verbo dicam solam illas eminentias: et maxime burfales appellat species hernie: que sunt tales per eam de sursum descendente. Lutus sunt. v. preter dicitur: ut per considerationem non sic autem eveniunt apostoma vel carnosam: vel est humoralem: quoniam tales eveniunt multum generantur per viam paulatine digestionis in ipsa bursa testiculorum: vel circa testiculos per debilitatem naturalis complexionis illorum membrorum vel malitiam complexionis eorumdem: non est tamen negandum: quin et ventositas aquosa generentur hoc modo: scilicet ut plurimum per viam rupturam vel dilatationis producantur: idcirco dicuntur species hernie vel rupturam que sunt nomina synonyma: ut supra dictum est. Et ex hoc apparet causa diversitatis in dictis antequam circa hoc. Tertio principaliter advertendum quod huiusmodi eminentia burfalis de qua hic est principalis sermo: quod de vmbilicali vel inguinali aut fere eandem faciat apparentiam: inferius erit sermo aliquo trium modorum: causa scilicet aut ruptura panniculi siphac: per quam rupturam penetrat corpus quod fuit comprehensum in eo panniculo. Ante scissuram. scilicet intestinum vel zirbus qui ut supra in alio ca. visum est iacet cum sua substantia supra siphac in fundo: vel ambo erunt: et exinde fit tumor magnus. Et talis scissura a duobus causis in genere contingere potest. scilicet vel a causa intrinseca qualis esset ventositas: vel a causa extrinseca qualis esset saltus magnus: vel aliqua alia de causis tangendis: vel hoc evenire potest talis eminentia per apertionem et dilatationem vidimus: quoniam si estis bene memores dictorum superius: non sunt nisi duo foramina facta in siphac: que transeunt vasa seminaria testiculorum: que duo foramina videntur adequate et precise continere dicta vasa ne inferius aliquid descendat: qui quidem meatus transeunt supra ossa femoris: et inferius dilatant: ad continendum non solum vasa dicta: sed et testiculos: unde tandem ex eis fit pellicula interior burse testiculorum. Si igitur contingat tales meatus vel vidimus dilatari et ampliari tunc poterunt deorsum penetrare per eos intestina: vel zirbus vel aquositas etc. et visus ad testiculos pervenire: sicut et ex ruptura ipsius siphac. Si ex ruptura siphac descendit inferius decurrendo supra ossa femoris inter ipsum. scilicet et mirabilem in descensu aut ex apertione meatus vel meatuum descendunt per intra dictos vidimus vel meatus dilatatos: quorum notitia tradita est superius: potest etiam tertio inferius aliquod intra burfam testiculorum descendere facta sola relaxatione et mollicatione et sequenter amplificatione ipsius siphac: vnde sic mollicatus panniculus et amplificatus: non tamen ruptus poterit tanquam factus descendere decurrendo supra ossa femoris in burfam: et sic sequenter zirbus vel intestina vel alie humiditates: que tamen sic defluxerunt non pertingent ipsos testiculos: imo semper continebuntur in ipso panniculo siphac sic dilatato et mollicato: imo nec et ipse panniculus continget dictos testiculos: sed ipse recipit in cavitate media inter pellicula interiori ipsius burse et pellicula exteriori. Et ex hoc et apparet quod si zirbus vel intestina descendunt in burfam ex ruptura siphac decurrendo supra ossa femoris quod talia non contingit ipsos testiculos: solum inter duas burse pelliculas recipiunt. Et ex hoc ulterius apparet quod solum modo zirbus vel intestina descendunt per dilatationem meatuum vel vidimus pertingere possunt ad substantiam testiculorum. Et hoc bene meminerit: quoniam ex hoc sequitur vnu vultum in practica contra communes huiusmodi miserum magistrorum: quod incurrendo hernia zirbale vel intestinale proventientes ex ruptura siphac vel ex relaxatione eiusdem etiam cum ferro non expedit extrahi testiculos: locus autem est de ea que pervenit ex dilatatione meatuum: et propterea illa que est varicalis si sit longi temporis male aliter curari potest: quoniam tales varices quodammodo immediate testiculos attingunt: dico notanter quodammodo propter aliquam dictam superius cum sermo fuit de vasa seminaria. In summa ergo concludendo dico quod omnis talis hernia burfalis propter sumptam vel causatur ex apertione meatuum vel vidimus vel relaxatione panniculi siphac et amplificatione eius: vel ex solutione continuitatis in eo: et hoc dupliciter vel solutione facta a causa intrinseca: vel a causa extrinseca: non apparet alie cause si considerabimus: et has omnes tetigit dominus Augustinus in textu: sic clarus est textus: lego litteram. Ruptura fit: crepatura vel hernia: et maxime burfalis fit propter solutionem panniculi siphac a singularitate sua. scilicet sua continuitate: supple a causa intrinseca: aut casum scissure in eo panniculo: et sic inveniuntur solutione a causa extrinseca: per hoc quod

ditur aut rumpitur via stricta modo dicta taliter quod quando patiens incidit intestini pars vel zirbi penetrans pervenit ad alterum testiculorum vel ad ambos simul: tunc ramex et hernia proprie dicitur. Tertio dicitur quod illud ex herniis quod est preter illud. scilicet non ita sit nec ab eisdem causis nominatur hernia testiculorum communi nomine vel varices testium aut horum duarum vel hernia carnis aut aquositas.

autem est preter hoc noia noie coitatio hernia testiculi et varices eius et durities ipsius. Et durities quidem folliculi testiculorum cadit in zirbo. Accidit. n. quoniam ut dilatentur duo foramina dicta per debilitatem eorum: aut disrumpantur et egrediantur quod

Et durities etc. In hac dat promissionem. scilicet casus rupturam veram et non falsam. Prima est durities burse testiculorum: quod cadit in zirbo seu pervenit ex zirbo cadente in osseum et pergelato in hoc et ab extrinseco frigore

De gradi

rit casum quam. scilicet scissuram: penetrat corpus quod fuit comprehensum in eo ante scissuram. scilicet zirbus vel intestinum vel aliud corpus: aut supple fit hernia propter dilatationem stricture in meatu. scilicet vidimus: et supple descendit etc. aut tertio fit propter solutionem. scilicet relaxat. supple ipsius panniculi etc.

Et cum accidit etc. Cum sequenter ipse appropriat aliquid quibus istas hernias nominatim specie dicens: quod cum accidit id taliter quod quando incidit penetrans pervenit ad testiculos nominatim ramex et hernia. Quod autem est preter hoc vocatur noie coitatio hernia testiculi et varices et durities ipsius. Cuius declaratione huiusmodi est notandum: quod quidam auctores improprie vultunt hoc verbo ramex idem volentes de notari per istum terminum ramex et hernia: ita quod et hernia inguinalis ramices appellatur: et ex illorum numero fuit Sera. v. bre. c. pro. Aut. autem volens ut terminis secundum eorum propriam significationem posuit istam differentiam inter hernias et ramices: ut quod hernia sit tanquam genus et ramex tanquam species: vnde omnis ramex sit hernia et non e contra: ita ut illa solam hernia dicat ramex secundum quam id quod descendit penetrans pervenit ad testiculos. scilicet ad testiculos. scilicet ad tractum testiculorum: alie autem burfales cum quibus ramex vera coicare videtur: et absolute et noie coitatio. scilicet coie noie hernia testiculorum vel durities ipsorum: dixit igitur tria primo: scilicet sic inuit descendit: hoc penetrans: tertio pervenit ad testiculos. Et his per primo quod nulla hernia facta per viam paulatine digestionis dicitur ramex et quod non incidit: per hoc quod nulla hernia inguinalis vel vmbilicalis dici potest propter ramex. Sequitur tertio quod nulla ruptura multum appellari potest ramex vere: quarto sequitur quod nulla hernia pendens ex relaxatione siphac vel ex ruptura eiusdem appellari potest ramex: ex quo ut dictum est supra in tali id quod descendit vel non est penetrans vel non pervenit ad tractum testiculorum. Illa illa que est per relaxationem non est proprie incidens penetrans: ut per alia et si penetraret non tamen pervenit etc. id notat per ponit duas clausulas ut per penetrans: et per hoc excludit illam que ex relaxatione: et per hoc quod dixit pervenit ad contactum excludit factum ex ruptura panniculi per. Sequitur. v. quod solam illam dicitur ramex que fit per descensum ex apertione vel amplificatione vidimus vel aliter eo: et quoniam talis ut plurimum est intestinalis zirbalis vel aquosa: per tanto Augustinus istas tres hernias appellavit ramices in ca. varicosa aut non appellavit ramex: sed illa facies tumefactione venarum sequatur dilatationem ipsorum vidimus: et hoc est propterea: quod talis materia non potest immediate transgredi ad substantiam testiculorum: cum semper contineatur in illis vasibus: ventosa autem causa ex descensu ventositatis per dilatationem ipsorum vidimus: posset recte appellari ramex: vnde quod ventositas non est coie sermone transgredi ipsos testiculos: quoniam non est corpus notabiliter sensibile: sicut est intestinum zirbus vel aquositas inde est quod ventosam herniam non appellavit ramice: sicut fecit de alijs tribus quorum sensibilibus corporibus est proprius tractus cum testiculis. Et per hoc clara est ista. Lego etiam. Et cum accidit. scilicet eminentia burfalis taliter. scilicet talis modo quod quando incidit penetrans. scilicet id quod descendit penetrans pervenit ad testiculos. scilicet ad tractum testiculorum nominatim ramex et hernia. scilicet non solum vocatur hernia quod est sicut quoddam genus: imo specialiter cum hoc vocatur ramex. Quod autem est preter hoc. scilicet eminentia que non sit fitra quod id non descendit vel incidit: si descendit non pervenit ad tractum ipsorum testiculorum: vocat vel noie coitatio. scilicet generalis vocabulo tantum. scilicet a vulgo hernia testiculi et varices et durities eius: et notat per explicuit species hernie varicalis: et non alias que non sunt vere ramex: quoniam magis dubium erat nunquam varicalis deberet dici ramex: quoniam fit ut maxime ex dilatatione vidimus: non erat autem sic dubium de eis que sunt ex ruptura vel relaxatione siphac: quoniam non recipiunt illa corpora intra pellicula intrinseca immediate testiculos contingit sicut contingit varices: tamen dixit quod et varicalis de qua erat rationabilis dubium non dicitur ramex etc. Dixit et notant. Et durities. scilicet pendens a carnositate vel apostoma non dicitur ramex. Et si contingat testiculos: quoniam quilibet talis non est incidens: sed fit per paulatinas congestionem ibidem etc.

Et durities etc. In hac. scilicet pre principali dno. Auct. inquit. reus casus spales vere rupturam et disponit ei similis duo facit principaliter: quoniam primo ipso ingrit casus vere rupturam vel disponit sequenti ad rupturam siphacis vel apertionem vidimus vel vidimus hoc ipse ponit casus disponit istis similis: per se incipit ibi. Aut. gnatur apud eos. De primo pre ingreditur casus rupturam: permittit primo vnu. scilicet quod aliqui fit durities vel tumor osseus per descensum zirbi et dicitur. Et durities quod folliculi testiculorum cadit in zirbo. scilicet aliqui fit tumor burfalis vel augmentum eius per descensum zirbi: pro quo declarando ipse adducit et modum hernie humoralis vel aquosae: hoc tamen faciendum duo facit: quoniam primo fit ostendit modum hernie evenientis ex ruptura siphac et apertione vidimus: hoc ostendit modum hernie evenientis a relaxatione: per ibi inferius per duas lineas. Et quoniam mollicat etc. Dixit igitur primo. Accidit. n. quod ut dilatentur duo foramina dicta. scilicet duo vidimus. Propter debilitatem eorum. scilicet nalle ut per. scilicet sequitur malitiam complexionis humide: vnde. scilicet facit ex omni causa dilatant. Aut disrumpant. scilicet panniculi: ut supple zirbus et siphac per aliquam causam de quibus statim dicitur et sequitur. Et egrediantur quod sequitur. scilicet foramina per ipsorum debilitatem: aut aliter ea. scilicet membra disrumpant. scilicet zirbus et siphac de humiditate glutinosa aut humorosa: aut mollicatione. Et in hoc declarat casus hernie humoralis vel aquosae per tres gradus humiditatis: ut humiditatis satis grossae et satis copiose quod dicitur intelligi per. scilicet glutinosa. scilicet glutini pili vel carie: hoc inuit aliud gradum humiditatis mediocri in substantia: hoc quod dixit aut humorosa inuit

eo frigore indurato. Secunda est duorum foraminum siphac vel vni-
us supflua dilatatio vel ex hoc rebitate mollicie & laxitate vel ex
fruptione qua fit vt per ea descendat in osseu glutinosa vel humerosa vel
molliciana humiditas sicut phlegma aquosum. Tertia est adiutoriu qd
ad foraminum hoc aptationem prebet pculio vel casus grauis vel motus
vehemens. Quarta est retentio comoti spermatis, motu venereo phibiti
exire vel a voluntate: vel
q: singulis per muliere p
ulq: emiserit suum sper-
ma foras: vel expulsue
virtutis debilitate. Nam
soma retentū motu cale-
factū dilatā ampliat fo-
ramina siphac & sua pin-
guedine lenit & relaxat.
Quita est cū mulier sup
virū ascendit in actu coi-
tus: vñ fit q a se vir vir
sperma emittat: vel non
extra emittat: & quā re-
cipit per virge forame corruptas materias vnde interdū mala generan-
tur vlcera in vga aut vesica vel in mēbris spermatis maledictus ergo mo-

Jo. A. Mathi

Innuat tertio gradum humiditatis subtilis & tenuis subtilitatis per hoc qd
dicitur aut molliciana: ab omni tali fieri pōt hernia humoralis vel aquo-
sa: q: ptingit quilibet talē repiri in fundo ventris supra zīrbum & siphac
facientia supra ossa femoris: vnde ruptis illis vel ampliat illis orificiis:
vel didimis talis deorsum pēpitabit &c. Sequit in lra: adducēdo causas
talis rupturē vel dilatationis qd hoc ptingit: aut pp adiutoriu ex pculio
ne. i. qd pculio: ad hoc adiutoriu: verbi grā: cū quis pcutit cum pedib' cir-
ca illas pres vt fieri solet ab armigeris contra famulos suos: aut supple
ptingit motu. i. forti & laborioso vel saltari vel egratione inordinata: aut
casu maxime ab alto: sicut aliqui ptingit in saltantibus ab alto: ad natam
dum pēpue cum tenet aptas tibias: aut si cadant supra aliqua frustra ar-
bor vel lignor. Et addit hoc posse ptingere. A retentio spermatis moti &
phibiti ab expulsionē: aut ascensione mulieris sup virū. C Pro intellectu
hmo pīs est breuiter notandū qd l3 in actu coitus mā pīe spermatica:
que extra ducit non transeat per plurimū per illavasa seminaria: que sunt
coopta didimo cum dicta vasa sunt dicta preparatoria & non subferuē-
tia expulsue testiculorū: imo ipsa materia vel erat in cōcauitatib' testicu-
lorū vel in vasis inuolutis vel medijs fm varias opationes: tū cū expelli-
tur materia spermatica fuit prius in dictis locis retēta: ordinauit nā pnter
vt materia spermatica vel in spma pueritāda ad testiculos trahat p dicta va-
sa preparatoria: vñ si ptingat mām que erat in via expulsiois non expellit:
que tū est remota a situ suo succēdes materia occurrē non recipit intra
testiculos: s3 solus in dictis vasis remanet: & ibi sup calefacta est spumosa
multū: maxime qū antecēssit vehemēs comotio & desiderium pūmā
do dilatat dicta vasa: & pnter ipsos didimos ampliat vltra ipsos nālē
amplitudinē: & tandē in pculio euacuata ipsa materia vel saltē deumefac-
ta: & attenuatis dictis vasis remanet didimi dilatati: vnde per eos pōt
pnter occurrere deorsū materia in osseu: s3 notandū pp sequentē litterā
q ipsa patit quas expōnes: prima est vt sit quodāmodo exposita prece-
dentis lre. i. qd talis dilatatio ptingere pōt retentio spermatis moti &
phibiti &c. Aut. i. expositiue vt in ascensione mulieris supra virū. C
qm. i. improbe ptingat vir & mulier vt aliqui faciūt bestiales: tunc ptn-
git non totalit' expelli spma motū in matricē: & sic ipm retentū erit cā no-
cumentū: vt supra: vel aliter legat lra: & teneat ly: aut aduersariet: & sic de
notabit aliam causam dilatationis meatuum vel ruptionis panniculorū
vt est in ascensione mulieris supra virum: qm & mole & ponderositate cor-
poris mulieris comprimit deorsum mirach viri: & cōsequenter siphac: &
sic intestini & humiditates pnter intra zīrbum comprimunt deorsū: vñ
de per vim impelli possunt in ipsos didimos: & exinde didimi dilatabun-
tur: vel ita cōprimi possunt dicte materie supra siphac in fundo ventris:
vt cōpressionē fortiter facta supra siphac: ipm impellente rūpatur ipsū siphac
&c. Et ex hoc imaginari possimus in muliere dilatari siphac vel rū-
pi cum. i. si vehemens compressio vtriusq: mirach vt in forti amplexu cō-
tingit quādo ita conantur in vnus vehemētissime alteri inherere. Et p
pter eandem causam sunt rupturē etiam in ludētib' ad brachia. Et iste
est sensus magis ad mentem. d. Aut. vt patet in sequēti littera continuan-
do causas huiusmodi rupturē: vnde generat' omnis violentia cōpres-
sionis ipsius mirach & siphac siue fiat ab extrinseco siue ab intrinseco est
causa dicte apturē vel rupturē per modū dictū ab intrinseco & a diafrag-
mate nālā deorsum cōprimente vt fit in forti vociferatione & plactu ma-
xime puerorū & in tubicinatōib' & forti secū expressioe vel fetus aut in
ptu contingit: hoc etiā contingit & violenter anhelitū pntinentibus. Et ex
hoc verificat textus sequens vt pp laborem anhelitū in coitu: pīe
sup repletionē: pp magis laboriosam fieri cōpressionem deorsū. Et hmi
liter coitu sup satietatem nauscatuā: & hoc supple ptingit a cā extrinseca
cōprimēdo vt supra dictū est: & sicut fieret ex structura lobaris siue diplo-
dis vt faciunt gallantes adolescentuli aut fieret pp difficultatē & cōpres-
sionem in anhelitu multo maiore esse in coitu stante repletionē q in ani-
tione & sicut sup nauscatuā satietatem. i. stante ad summū repleto stoma-
cho hoc ptingit: hoc etiā euenit & sup eandē cām vt dicit textus sequens
pp aggregationē ventositatis & egestionis in ventre. i. in intestinis. Et
vniuersaliter oīa ea que mouēt siphac cōtinentē viscera motu forti sunt
causa huiusmodi & maxime cū est substantie tenuis & tenere & ppter idēz
plerūq: accidit infantibus. Et psequenter continuando addit quō ppter
illas causas fit talis eminentia bursalis & dicit. Quare descendit aut zīr-
bum aut velamen. i. siphac aut intestina & pīe monoculū. Et adducit
cām: quare magis monoculū q alia intestina descendit & dicit q hoc est
qm ipus est solutū & nō ligatū: supple mediātib' mefaticis vel misen-
terio cū epate & dorso sicut alligata sunt alia intestina: imo vt dicit. d.
Aut. xvi. terti. i. ca. in vltimis verbis anatomie monoculi: nō aduenit ei
ex mefatica res que habeat magnitudinē. i. nō bene ligat mediātib'.

duo ille coitus q ptra naturā est. Sexta est excessiuis anhelandis labor in
actu coitus. vnde dilatant foramina siphac: & cōmota viscera tendūt ad
eritūz per dicta foramina maxime dum ventre repleto coif. Septima est
coitus super nauscatuā satietatem & qū aggregant in ventre ventositatē
& egestio multe: tunc. n. per coitum supflua cōmota supextendunt & dila-
tant siphac & foramina eius: q: ppter per ea vel descendit zīrbus vel ve-
lamen siphac: vel intesti-
ni pars maxie monocu-
li: q: solutū est & non stric-
te ligatū vt intestina
alia: aut ad testiculos ef-
fundunt hūiditates coi-
tu cōmote virtute natu-
re has illuc expellentis.
Octaua est humiditates
in ipis testiculis supflue
genite ppter horū fri-
gus & conuersionē san-
guinis ipsoz ad aquosi-
tatez paulatiz crescentē.

Nonā est panniculus qui forte proprius testiculis accidit vltra suum of-
seu & humiditatibus ibi coagulatis: vnde fit hernia dicta pānicularis.

De gradi

meferaticis: & hoc ppter multa suuamenta que ibidem tanguntur & pro-
pterea pauloā posuit sententiam huic similez cū dixit. Et hoc intestinū
est dignius alijs intestinis vt descendat in ruptura inguinis: qm non est li-
gatū &c. Et hoc bene notate q cū sit descensus eius intestini in bursā te-
sticulorū sepe iminet piculum vite: qm rara & difficilis fit reductio huius
intestini ppter extensionem factā a fecibus vel aliqū a vermibus in eo
cōtēntis a qbus raro euacuatur. Et ppter ea ex multis causis sunt acu-
tissimi dolores & producunt plerūq: ad colicam & prohibitionē fecuz per
inferius & earum eionem per superius. Et ego vidi multos colicos qui
quādā verecūdia nolentes se accusare de crepatura male curati aliquot
diebus fuerūt egri laborantes. Et postq casus innotuit post reductionē
intestini in proprias regiones facile cūaluerunt: vnde laudo q medicus
cum occurrat laboranti ex colica inter reliquas inquisitiones de hoc pre-
cipuam faciat inuestigationem. Continuando textum adducendo causas
talis eminentie pter eam que fit ex descensu zīrbū aut intestini dicit q hu-
miditates de quibus supra dictum est que sunt trium modorū: etiā effun-
dunt ad eos. i. testiculos stante dilatatione didimorū: vel ruptura siphac:
cū hoc ex expulsione nature se exponerant: & supple intelligatur etiā
idem de ventositatē: q: apertis didimis vel soluto siphac fieri poterit ip-
sius descensus ventositatis: ex qua fiet bursalis eminentia: lege l3: & p3
vsq: ad illam partem. Aut generantur apud eos &c. J Et notate hic q
Auzoar. xxxvii. J. Desit imaginatus est vñā nouā causam dilatationis
didimorū: quam non ponit. d. Aut. i. exiccationē vasorū spermatcorū ab
insuficitate & senectute vel alia causa exiccante: ex hoc vt dixit amplian-
tur foramina accidentaliter: tamē dīcetur aliter q etiā a talī causa: exic-
cante contrahuntur dicta foramina.

Aut generantur &c. C In hac parte consequēter ad-
ducit causas dispositionum simi-
lium dispositionibus rupturarum vt tumefactionis oses euenientis non
ex ruptura vel relaxatione siphacis vel apertura didimorū: vel aliter po-
test introduci lra vt in hac parte. d. Aut. velit remouere dubium qd oriri
posset. Nam dictū est supra q tumefactio bursalis euenit ppter descen-
sum eius quod fuit contentum supra siphac ante solutionē vel relaxatio-
nem eius: posset aliquis dicere prouenit ne ab alia causa q ab istis: & re-
spondet q sic: q aliquando peruenire potest: non per descensum alicuius
corporis quod recipiatur in ipsa bursa sed per materiam ibidem paula-
tine congestam aut aliaz cām non de sursum fluentem. Et posset fm hoc
diuidi ista pars in quinq: pticulas fm quinq: spāles causas quas adducit
in textu. Sed legendo lram continuam dixit primo q supple humidi-
tates generantur apud eos. i. testiculos ppter frigus ipsoz & conuer-
sionem sanguinis ad aquositatem. i. quod ppter debilitatem cōplexio-
nis testiculorū a frigiditate vnde sanguis ad testiculos trāsmittitur totus
non conuertitur in substantiam ipsoz: sed aliqua pars infrigidatur ad
naturam phlegmaticē humiditatis cum qua videtur multum conueni-
re: vel saltē & forte melius id superfluum aqueum q superfluit digestio-
nis testiculorum pro ipsoz nutritione ppter frigiditatem cōplexio-
nis eorum non insensibiliter resoluitur sicut in complexione temperata vel
calida testiculorum: imo ibi paulatine per viam congestionis multiplica-
tur: & inde fit eminentia aquosa: & cum isto modo glosandi non stant dif-
ficultates que stant cū primo mō vt p3 intelligenti: l3 primus modus cō-
formior sit textui. Et addit textus. Et fortasse accidit. J Pro cuius dicti
clarificatione est notandū q iste textus duplicē patitur modū intelligēti.
Primus est q iste humiditates in osseu reperte per viam paulatine cōge-
stionis fortassis nō generant apud ipsos testiculos nec in pāniculo intrin-
seco imediate ipsos pntinenti s3 fortasse generant in pāniculo extrinseco. i.
in concanitate media inter extrinsecum & intrinsecū vt inter panniculum
mirach & siphac: & sic reperitūz circūdatē in pāniculo proprio receptio-
nes supfluitatum ad differentiā pāniculi interioris: q vocat primus testi-
culus ex quo nāliter dilatatur & magnificat ad quātūtem testiculorum
tū: fortasse igitur accidit eis pāniculus proprius. i. generat in pāniculo
extrinseco &c. vel aliter intelligatur: vt q talis eminentia bursalis aquo-
sailz generatur apud eos testiculos pp frigus ipsoz & conuersionem san-
guinis ad aquositatē: non tū necessario tangit ipsos testiculos: imo for-
tasse accidit eis humiditatibus: pāniculus proprius. i. vt recondantur in
siphac vel chisti proprio: ita q nā fm q paulatine multiplicat talis aquo-
sitas sit continuo eam cooptat quodam pāniculo sicut etiā fit de glandu-
lis habentibus propriū siphac vel propriam chisti: l3. n. continuatur hec
aquositas intra pāniculum imediate tangentem testiculos: non tū ipsos
pāgit: q inter ipz pāniculū est alius pāniculus inclusus in quo ipsa clau-
dit: & h satis est possibile. Et hoc est q dixit fortasse accidit eis pāniculus
pprius: deinde ptingit ad pōt alia cāz talē eminentie nō ppiā s3 sursum dicēs.

Decima est humiditas sanguinea fecalis seu feculenta descendens in osse causa percussione vel graui casu: aut grossa ventositas inflatua illuc descendens. Finaliter dicitur quod interdu hernie curatio iuuat et agitur cum ferro: ut quando extrahitur humor aut aquositas vel nouus paniculus per osse scissuram: vel quod ligatur paniculus siphac: et scinditur quod sub rus est: vel dum candens ferru inguini impellitur in loco per quez sit de- scensus in osseum intesti ni aut zirbi.

Et quandoqz et c.

In .iiij. tangit septem non verarum herniarum species. Prima est caro nascens super alteruz re- ticulorum vel super am-

Et quandoqz est propter humiditates sanguineas et feculentas ubi est causa eius percussio: aut casus: aut ventositas inflatua. Et quandoqz confert curatio cum ferro. Et quandoqz nascitur il- lic caro addita. Et quandoqz ingrossa- tur osseum: et induratur ex apostemate:

Jo. Bath.

Et quandoqz et c.

Pro intelligentia huius ptis aduertatis quod ista li- tera potest dupliciter legi. Primum quod duplex littera reperitur: nam una habet vbi est causa et c. Alia habet nisi est causa et c. Primo modo legendo est sensus quod propter casum vel percussione factam circa partes ossei desluxa par- te grossior: et feculenta ipsius sanguinis ad concaui ipsius bursae fiet her- nia talis humiditatis sanguineae ad fuscum declinantis: et tandem fiet her- nia saniosa sine desluxu: et sic est littera clara: et secundum hunc modum posset fie- ri: etiam hernia talis apparente per viam desluxus facto casu vel percus- sione circa partes inguinis: ut patet. Sed quantum ad presens legatur ut dictum est. Si vero littera taceat nisi est sensus quod etiam nisi causa sit per- cussio: aut casus a quibus sepe fit hernia talis modi per viam desluxus: tamen secundum modum dictum supra de hernia aquosa per viam paulatine congestio- nis: et etiam secundum eundem fieri potest hernia propter humiditatem sanguineam et feculentam: quod stante debili coeptione testiculorum a frigiditate illa pars sanguinis feculenta que refecatur a digestionem membrorum: que ut plurimum transiit in sorditum curis a coeptione ipsorum testiculorum non expellit ad curam: immo ibidem paulatine aggregatur ut tandem fiat eminencia manifesta bursalis: et appellari poterit hernia feculenta vel melancholi- ca: et secundum hunc sensum etiam stat clara littera: et iste modus mihi magis pla- cet: quod hernia sanguinea facta a casu vel percussione ut plurimum est per viam desluxus: et non per viam paulatine congestionis de qua est in pro- posito sermo. Aut ventositas et c. Intendit quod etiam fieri potest hernia a ventositate inflatua non per viam desluxus: sed per modum quod dictus est quod stante debili digestionem testiculorum certa humiditas per viam diminute digestionis ventosatur que non resoluitur ab impotentia virtutis: et sic paulatine congregatur in altero paniculorum ossei: et fit eminencia et di- stensio et c. Et addit quoddam appareret impertinens curatiuum dicens quod quicquid confert curatio cum ferro. Quod si videat impertinens tamen re- cte considerant habet ad principale intentum pertinentiam. Quia ad de- clarandum quod quilibet talis hernia de qua paulante dictum est fieri pos- sit per viam paulatine congestionis dicitur quod quandoqz confert cura- tio cum ferro. Idcirco perficit perforatio ossei cum ferro: unde euacuata materia contenta siue sit aquositas siue ventositas immixta: et per natu- ram sit vera curatio: quod non esset si talis eminencia penderet a materia desluxa vel apertione didimorum vel ruptura panniculi et c. quod ultra per- forationem cum ferro et euacuata materia pincta adhuc ad cure perfe- ctionem multe restant intentiones curatiue ut inferius latius declarabitur: et sic intelligenti per hoc dicendum est medium ad probandum id quod supra dixerat: vel si placet dici potest quod notanter istum tex. posuit ut de- clararet vnum: cuius oppositum coeter creditur ut. scilicet quod non omnis her- nia ventosa est curabilis per plura resolutiva vel exiccantia interius vel exterius applicata cuius oppositum comuniter creditur: nam ut ipse dicit: quicquid confert curatio cum ferro. Idcirco curam est necessaria perforatio cu ferro: et hoc est verum in virtute debili ubi natura non potest bene actua- re medicinas: quo casu illa medicamina non sufficiunt: et tunc est necessaria perforatio: et tunc iste textus non refertur nisi ad ventosam: magis tamen mihi placet quod primo dixit: deinde adducendo aliam causam apparente si- milis hernie ex desensu dicit: quod quandoqz nascitur illic caro addita. Idcirco que recipitur in concauitate media inter mirach pelliculam extrinsecam et siphac pelliculam intrinsecam adherendo. Idcirco alteri pellicularum vel inter siphac et testiculos etiam alteri eorum inherendo: quod autem ibidem pos- sit caro generari manifestum est cum ex superfluo alimenti in omni coe- uitate possit caro addita generari: dicitur sequenter explicando alias causas ingrossationis ossei quod quicquid ingrossatur osseum: aut induratur ex apo- stemate: aut pinguedine quare assimilatur ramici et nominat hernia car- nio: pro intellectu huius particule est aduertendum quod propter viciniam osseum ingrossari ex apostemate quando ipsa substantia pellicularis apo- stematur siue intrinseca siue extrinseca: sicut et reliqua simplicia membra apostemant: et hec distingui potest ab illa eminencia que fit per carnes ad- ditam: quod illa fecernitur distincta a substantia bursali: non sic autem fecer- nitur ista apostemosa: ex pinguedine etiam inherente substantie pelliculari potest tumescere bursae: et hec plurimam habet conuenientiam cum hernia zir- bali: quod ita tactus huius est molis et aliquid inaequalis propter inaequali- tatem pinguedinis: sicut etiam in zirbali vel intestinali: quare utraqz per- pte dicit vel dici potest ramex: ut supra visum est: et ideo dixit quod assimi- latur ramici. Secundo notandum quod ex ista particula nominat hernia carnis innuit. Idcirco. Quod non solum illa que pender a carne addita appellat her- nia carnosae: sed etiam illa que pender a pinguedine et apostemate propter similitudinem quam habet cum eadez. Tertio notan. ut clarius infra vide- bitur in ca. signorum versus finem quod non solum appellat hernia car- nio illa que fit per additionem carnis ipsi bursae: sed etiam per additionem carnis testiculis: et non solum tales: sed et que sunt ex magnificatione dicto- rum membrorum: sed solum hic explicuit causam ut plurimum euenientem vi debili inferius. Donit sequenter vnam conclusionem generale: quod. scilicet si vi- etu est posse generari tumefactionem in osseo non per descensum alicuius ma-

bos: et ipsa dicit hernia carnosae. Secunda est quod osseum ingrossatur et in- durat causa apostematis duri sclerotici vel dese pinguedinis in hoc con- gelate: et dicit hernia carnis male melancholice vel adiposa vel scleroticae. Tertia est caro addita vel scleroticae durities aut adiposa similis in ingui- nibus vel in altero inguinis: et hec nominat inguinalis hernia. Quarta est cum inflant ad instar varicis vene ossei vel testiculi: et tunc appellatur va- ricosa hernia. Quinta est quando siphac vehementer mollicat et relaxat absque ruptura eius: ut per longam deorsum descen- dens: et iterum hernie de- assimilatur et relaxatibz tunc siphacalis hernia di- citur.

aut pinguedine: quare assimilatur rami- ci et nominatur hernia carnis. Et quan- doqz est similiter in inguinibus. Et quicquid inflantur vene eius et nominatur hernia varicosa. Et quicquid mollicatur mol- lificatione vehementi absque ruptura: qua- re prolongat et assimilatur hernie in- guinali.

ricosa hernia. Quinta est quando siphac vehementer mollicat et relaxat absque ruptura eius: ut per longam deorsum descen- dens: et iterum hernie de- assimilatur et relaxatibz tunc siphacalis hernia di- citur.

De gradi

terre deorsum: sed per sa- lam ibidem paulatinam materie congestionem

similiter euenire potest et inguinibus: quod in illis locis vacuis euenire potest eminencia et tumefactio per veram rupturam et descensum alicuius rei vel materie desuper siue sit zirbalis siue humoralis vel alia huiusmodi. Eue- nire potest etiam talis eminencia non per descensum materie deorsum: sed per paulatinam ibidem congestionem siue sit apostemans siue non apostemans sicut et supra dictum est de bursali causa totius patet: quod eadem vel similes cause contingere possunt ad tumefactionem inducendam in talibus locis: ut in osseo: ut patet intelligenti: hoc est quod dicit in ista parua littera. Et quicquid et c. Deinde ipse appropriat nomen alteri speciei tumefactionis ap- parentis circa osseum: et breuiter dicit quod. Quicquid inflantur et c. Circa hanc partem primo aduertendum quod. d. Aut. quodammodo separatim mani- festant hanc herniam varicosam ab alijs speciebus hernie ut processus littere manifestat: quod hec hernia sapit naturam media inter herniam ve- ram pendentem ex desensu materie deorsum vnde zirbalis vel intestinalis et herniam non veram. Tumefactione ossei pendentem ex materia ibidem paulatine congesta: ut est carnosae vel apostemosa: que etiam salte ut plu- rimum sit per viam paulatine digestionis: quod talis hernia fere indifferenter potest puenire et tumefactione illaz venaz per viam desluxus venientem: et propter mam ibidem paulatine congestam ut per p. Secundo et de tali hernia fecit spalem mentionem post herniam veram et non veram: quod ista quodammodo diuer- sa est ab vtriusque illaz. In hoc. n. ille coicant ut intestinalis et zirbalis ex vna pte: et carnosae et apostemae ex alia quod vtriusque eaz fieri potest per presentiam talis mae in vtroque paniculo: ut in siphac interiore appellato didimo et in paniculo exteriori. Nam per dilatationem didimi intra ossa femoris recipi potest in paniculo interiore zirbus vel intestinus: per rupturam aut siphac recipi potest in paniculo exteriori zirbus vel intestinalis: vnde non deuenient ad tractus testiculorum. In hoc et coicant hernie ut per p. non vere ut carnosae vel apo- stemae: quod equaliter fieri possunt in paniculo interiore et exteriori: secus autem est in hac hernia venali vel varicosa: quod hoc solum fit per pntiam mae coten- tem in paniculo interiore ut ad intra venas pntas intra didimam et panicu- lum interiore: et sic diuersa est ab illis. Pnt hic et alia speculati si ista sus- sciunt: sed considerandum quod non solum tumefactio venarum sed et arteriarum fa- cit hac herniam varicosam: equaliter. n. appere potest tumefactio ex repletionem venarum et arteriarum: per hoc ergo quod dicit repletur vene intellexit vene vel ar- terie. Et hoc ipse manifestat in fine ca. de signis ubi ponit signa istarum di- stincta: lego litteram. Et quandoqz inflantur vene eius. Idcirco testiculi.

Et quandoqz et c. Hec pars secundum diuisiones supra facta in illa pte. Et vtriusque quod folliculi et c. Sic pntuaf ad precedentia. Nam post q. d. Aut. posuerat tres casus in genere vbi fit vera hernia bursalis per viam descensum mae: ut per apturam didimoni et rupturam paniculorum: et mollicationem eorum: ut in principio ca. et pnter declarauit modos quibus ad apturam didimorum et ad ruptionem paniculorum segtur: hec hernia bursalis ponendo etiam casus harum rupturarum in hac pte pro complemento doctrine: segtur declarando modum quo per relaxationem paniculi tñ fit et hernia vel dispo et similis: et dicit quod quicquid mollica- tur supple paniculus siphac mollicatione vehementi absque ruptura: quod per longam et c. Pro declaratione ptis: primo notandum quod notanter supra fit de- terminauit de hernia per apturam didimorum et rupturam paniculi et multa iter misendo tandem separatim de hac determinauit: et tunc est quod ab eisdem causis pendet vel pedere pnt aptura didimorum et ruptura siphac: ut a ventosita- te ipellente ad planctus et fontis vociferatione et ab oi ventris coeptione et multa alia que equaliter esse pnt cause apture et ruptioni panniculi: ideo pnter de eisdem determinatu est: casus aut mollicationis et relaxationis mul- tum srie sunt causas rupturaz: quod humectatio que est causa mollicationis pa- niculi est indispotitua causa solutionis eiusdem ut per p. id pnter de ea sepa- rit determinauit: vel aliter per illas duas sps ut apturam didimorum et ruptu- ram zirbi in fundo pnt fieri hernia et ramex: et talis non potest fieri per rela- tionem paniculi ut pnteranti patebit: he tñ cause sunt pntuaf. Secundo no- tandum quod per mollicationem paniculi ex ma paniculum coeptionem potest no- tabiliter paniculus amplifari et distendi coeptionibus ergo zirbo et in testinis paniculorum siphac in fundo vtrius supra ossa femoris et ipso exiit te mollicato distendit infra paniculum et amplifabit: et coequent zir- bus vel intestinalis vel vtriusque: et recipient hec oia in bursa testiculorum intra mirach et siphac. Idcirco intra paniculum intrinsecum et extrinsecum: quare pnter per longam osseum et intumescet et sic assimilabit vere hernie dicte ramex: in qua ut supra dictum est descendit deorsum veniunt ad tractum testiculo- rum: ad quem tractum talia descendit deuenire non possunt: et idcirco in appen- tia tñ assimilatur: et hoc est quod dicit textus: vel si placet potest aliter legi si- ut hec lra continetur cu satis imediate precedenti: quod supra manifestans casus vnde sunt similes appentie veris hernis per viam indecensum que non tñ sunt per viam descensum sed ex apte vel carnositate ibidem genita facientibus appentia et c. dicit quod quicquid mollicat supple bursa vel osseum tantum absque ruptura: et supple absque descensu alicuius rei desursum: et tamen prolonga- tur. Osseum ab humiditate intrinseca ipsi: et assimilatur hernie iterum: et sic est littera clara: magis tamen placet prima sententia.

Et quicquid

Sexta est qñ siphac supra testiculos puta in inguibus vel in emunctorijs vel summe rupit. i. vmbilico sine hoc qñ aliquid descendat in burfay testiculo rum & inguinalis vel vmbilicalis hec ruptura dñ. Et circa ipsam notat hic qñ accidit raro & parū supra vmbilicu rupturā fieri comparatione ad alias rupturas spēs: qñ locus ille munif & sustentat a musculis ventris rū- pñ siphac phibentibus: ps vmbilico subiacens tuerit seu bene defendi- tur per extremitates di- ctorum lacertorū ne faci- le rūpat siphac eis subia- cēs. Septima est augmē- tus summi adueniens. i. vmbilico: per qñ indecē- ter foris nimis eminet: &

Jo. Math. Et quando

qñ accidit &c. ¶ Dec est tertia pars principalis cap. in qua. d. Aut. com- parat quasdam species rupturarum adinuicē & duo facit principaliter: quoniam primo ipse comparat aliquas species rupture in facilitate & dif- ficultate curationis ex parte situs: & ex parte eius quod continetur vel descendit: & pñ incipit ibi in fine. Et scias qñ ramer intestinoz &c. ¶ Ma- ma adhuc in duas: qñ ipse primo comparat rupturas supra testiculos. i. eminentias sue sint circa sumē sue supra ipsū ad illas rupturas vel emi- nentias que vt plurimū sunt circa testiculos vel osseum: & qñ comparat ru- pturas supra testiculos factas inter se: & ibi. Et illa que accidit supra su- men &c. ¶ Dicit primo cōparando rupturas sup testiculos factas ad eas que circa osseum sunt in malitia. Quod qñq accidit ruptura supra testi- culos & puenit apud inguinā & qñ est supra ea in summe & est malorū ac- cidentium & in duobus emunctorijs. Pro intellectu partis primo intelli- gendum qñ hic vt etiā alias supra notatū est per rupturas intelligit emi- nentias: ita vt hic cōparet eminentias que supra testiculos sunt ad eas qñ circa osseum &c. Est ergo sententia. d. Aut. h. qñ tales eminentie supra testi- culos vt plurimū sunt malorū accidentium respectu illarū que circa testi- culos sunt. Pro declaratione eius est: qñ aduertendū qñ lz equaliter eue- nire possit augmentū in mirach supra testiculos versus vmbilicu & i ipso vmbilico pp mām ibidem paulatim cōgestā huc sit aquositas huc vtero- sitas huc alius humor: vel apa sit etiā in osseo vt manifestū est intelligen- ti & infra patebit in cap. de augmento vmbilici: tñ eminentia vel augmē- tum factum subito ex receptione noue materie in quodam receptaculo vt sibi vel intestinoz pp exitum eoz a prio situ supra quā eminentia vel augmentū proprie cadit nomen rupture vt supra dictū est talis nō equa- litas euenit in mirach supra testiculos & in osseo testiculo: qñ talis emi- nentia testiculoz in burfa euenire pōt pp rupturā siphac & pp dilatationēz didimoz & pp mollificationem & relaxationem siphac deorsum vt supra visum est. Eminentia autē que fit in mirach supra testiculos subito vt in sumē vel circa non bene fieri pōt nisi per rupturā ipsius siphac vt cōfide- rantī diligenter manifestū erit: & tñ eminentia ossei ex aptione didimoz vel relaxatione pāniculi fieri pōt sine manifesto dolore: eminentia autē fa- cta ex ruptura pāniculi nō fit sine dolore: neqñ sine aliquali dolore confer- uatur: relique aut sic. Inde est qñ eminentie supra osseuz facit sunt vt plu- rimum malorū accidentiū: qñ dolorose respectu eminentie burfalis: & co- notatē vt plurimū: qñ etiā eminentia burfalis facta ex ruptura pāniculi est cū dolore sicut & illa que supra sumē & forte maiori. Sed qñ vt pluri- mum fit talis eminentia burfalis ex dilatatione didimoz vel relaxat. pā- niculi &c. Ideo cōclusio. d. Aut. appet vera. Tercio notandū pro intelli- ctu illius termini sumē: qñ fm. d. Aut. in synony. Sumē est caro vel pin- guedo femoris. Femur aut est ps ventris terminata supius ad radicē vir- ge in viris. Et ex his pñ lz clara: lego eā. Et qñq accidit ruptura. i. emi- nentia supra testiculos & puenit supple dicta ruptura apud inguinā. i. fit circa loca dicta vacua vel emunctoria cōter notatā: & qñ est supra in sumi- ne. i. etiā euenit qñq ipsa ruptura. i. eminentia pp rupturam non circa in- guinā tñ: sed etiā supra in sumē & supple in pñbus ventris supra sumē: qñ etiā in pñbus vmbilicalibus segtur est malorū accidentiū & in duobus emunctorijs: sic ordinē lz vt ps posterior: precedat vt sic legatur nō soluz fit dicta ruptura circa inguinā & loca vacua & in sumē & supra sumē: sed etiā i ipso duobus emunctorijs. Et est malorum accidentiū. i. quelibz ta- lis supra testiculos est malorum accidentium vt plurimum repectu emi- nentie burfalis vt supra lectum est &c.

Et illa que &c. ¶ Mūc ipse cōparat rupturas vel eminentias supra testiculos factas iter se: & pmo in eo qñ magis vel minus eueniūt: & in accitibus: & ibi. Et oē qñ est ex ruptu- ra. i. De pñma pte dicit: qñ illa ruptura. i. eminentia vt supra que accidit su- pra sumē est parū: & raro p cōparationē ad alias: supple que hūc circa in- guinā: & adducit rōnē dicens: qñ ille locus. i. supra sumē sustētat? est lacer- tis. Et qñ sub eo. i. summe. i. circa inguinā est tenet extremitatibz lacerto- rum. Consequenter rñdet tacite dubitationi: pōset aliqñ dicere tñ tantū cō- parat rupturas supra sumē factas ad eas que circa inguinā: pōt ne in ipso summe esse ruptura de qua possit cum alijs fieri cōparatio: & rñdet qñ sic dicens. Et qñq accidit summi augmentū: & est de genere rupture iterū que- sitū raro fit respectu eaz que circa inguinā: & ppter eandē cāz. Notandū pro intellectu pñs qñ corpulentia musculorū ventris est cā vt siphac nō nī- mis extēdi possit: vt supra visum est in ca. supiore: sunt qñ musculi cum sua carnositate & corpulētia cā impeditiua rupture pāniculi siphac: & ex pñti tenuitas musculorū & extremitates eius vt corde minus phibent solutio- nem ipsius pāniculi & rupturā: cum igit in directū vētris osū sumē per totū extēdant musculi lōgitudinales: versus vō inguinā terminent mus- culi trāsuerfales ad cordas a supioribus oppositis angulīs descendentes & aliqui ab inferioribus origine sumū supra inguinā magis originant: vt pñ scienti situm musculorū: vt est etiā dictum supra de anatomia ipsoz. Et hoc innuit. d. Aut. sequit qñ facilius fit ruptura circa inguinā quam supra sumē vel in summe. Pro hoc ē facit: qñ intestina magis grauitāt in fundo ventris fm cōem situm hoīs cū sit recte stature circa mediū ven- tris: & ideo facilius rūpñ siphac inferius qñ circa mediū: & sic raro fit ru-

esse videtur iterum de genere rupture vmbilicalis. a C Et omne quod est &c. ¶ In. iij. pñnotat quinq sup ruptura illa que supra sumē fit. i. vmbilicum. Primum est qñ quilibet hñmōi ruptura facta supra sumē est malorū accidentiū: puta cum doloribus fortibus vñciis & fecum vomitibus qñuis non multum sit addita & excrecens pp ventris musculos hanc augeri phibentes. Scdm est qñ istam rupturā habētes in eius pñcipio non fortiter dolēt: qñ qñ expellitur & exit ab ea ali- quid gracilius est intesti- norum nō fortiter exten- dens & repente augmen- tans rupture foramen.

qñ sub eo est tñq extremitatibus lacer- torū. Et qñq accidit summini augmen- tus & est de genere rupture iterū. C Et omne quod est ex ruptura supra sumē est malorum accidentium qñuis sit par- ue additionis. Et nō dolent in pñcipio.

De gradi

ptura sup sumē respectu eius qñ circa inguinā: qñ ē

magis grauitāt intestina circa emunctoria qñ in sumē cū sint magis decli- uia: ppter dispōnē musculorū segt tota pclusio. Et hoc est qñ voluit in toto textu lego lz. Et illa qñ accidit supra sumē est parūper raro. i. p cōpara- tionē ad alias supple que hūc circa inguinā vt in ipso emunctorijs: & addu- cit rationē de hoc dicens qñ hoc est: ideo qñ ille locus. i. supra sumē sustē- tatus est lacertis. i. musculis. lōgitudinalibus: & iō supple difficultē rūpñ siphac: & qñ sub eo ē pñter extremitatibus lacertorū. i. locus circa inguinā non sustentat musculis: sed solū cordis musculorū inter quas cordas nō est caro media: & ideo facilius ibidē pōt rūpñ siphac: deinde rñdens ta- cite questionē dixit. Et qñq accidit summi augmentū & est de genere ru- pture iterum: quasi velit qñ talis ruptura etiāz rariū sit qñ circa inguinā propter causam supradictam: etiāz propter minorem ibi esse grauitatez intestinorum: qñ circa loca inferiora.

Et omne quod &c. ¶ Mūc ipse cōparat dictas rupturas supra osseū factas inter se in accide- tibus. Et dicit qñ omnis ruptura supra sumē. i. vsus pñs vmbilicales ē malorū accidentiū & parue additionis & non dolet in pñcipio. i. nō est in tenē doloris in pñcipio respectu. i. illaz que sunt circa inguinā: & addu- cit rōnem dicens: qñ expulsū in ea. i. ruptura facta sursum. i. receptūz in orificio rupture facte in siphac sursum sunt intestina minuta. i. gracilia: & sunt cōpressa coartata: & coartant fecē. Et supple sic patiens euomit eaz. i. fecem: & est ex genere yleos. i. ad hanc dispōnē vt plurimū sequit yleos: & accidentia eius sequunt vt ex ingetudine eius & angustia eius. i. yleos: ve- rum illa. i. ruptura que est subtrus. i. fit circa inguinā est magis susceptibi- lis dilatationis & magis incedens in additione. i. facilius dilatatū & ma- gis pñuuo augetur dilatatio: & non dolet in pñcipio supple tantū quā- tum in processu. Notandū qñ ex hoc textu non intendit. d. Aut. nisi pba- re qñ ruptura versus vmbilicu est magis suspecta: qñ ad eaz sequunt pñ- uia accidentia qñ illa que est vsus inguinā: lz dicta ruptura circa ingui- nā sit difficilis curabilis qñ alia que est circa vmbilicu: & totū hoc probat per idē mediū per hoc. i. qñ expulsū in ruptura supiora sunt intestina mi- nuta & sunt cōprehensa coartata & coartāt fecē: & supple in ruptura infe- rior expulsi. i. pp qñ expulsū fuit ruptura in siphac sunt intestina gros- sa non sic cōpressa nec coartata coartant fecem: & ideo ex hoc segtur pñ- mo qñ ruptura supior sit pua respectu inferioris: & etiā sit parue additio- nis. i. postqñ incipit non multū magnificatur qñ ipsa intestina minuta nō sic sunt apta multū dilatarī sicut grossa: & pñter ad eoz extēsiōnē vt pu- ta a ventositate nō tanta fit ruptura: qñ & si aliqñ fiat ruptura: ipsa tamen sit parua pp nō posse multū intestina intumescere nec dilatarī per hoc ē qñ sunt cōpressa. i. fortiter dorso alligata non possunt vltra propriūz sitiū multum impelli & psequenter fm ipsoz multas partes non possunt reci- pi intra orificiū rupture: & ideo ruptura ipsa non est multū dilatabilis: econtra vero est de ruptura inferiori: qñ intestina sunt grossiora & latiora. Multum ergo possunt dilatarī & extēdi a causa aliqua intrinseca vt pu- ta a ventositate: ideo ad ipsoz magnam dilatationem magna potest fieri in siphac ruptura: non sunt ēt coartata. i. fortiter dorso alligata sicut supiora vt supra dictū est de monoculo: ideo facta ruptura facilius quo- ad ipsoz multas partes recipi possunt in ruptura: & consequenter dila- tabilis est multum ruptura: ideo est multe additionis respectu superioris que fit. Et ex hoc sequitur primo clarū verbum. d. Aut. cum dixit. Quod superior ruptura non dolet in pñcipio supple respectu rupture inferioris. Et hoc est qñ parua fit ruptura: quoniam expulsū in ea sunt intestina mi- nuta. Sequitur sō alia pñcipalis conclusio quaz intendit. i. qñ rupturā supior est facilius curabilis qñ &c. Et inferior difficilior: qñ supior est par- ue additionis: qñ intestina minuta sunt coartata: & inferior magne additio- nis propter oppositam cām: etiāz pro hoc facit qñ vt supra dictū est in testina magis grauitant deorsum versus inguinā qñ versus sursum. Seg- tur tertio quod qñ ipsa intestina minuta sunt strictiora & minus extēsi- lia quod ideo magis coartant fecem in eis contentam: vnde intestina ta- lia in ruptura recepta ita fecem coartant vt perfecta fiet clausio & oppla- tio ipsoz intestinorū: maxime qñ vt supra dictum est talis ruptura est parue additionis. Et ex hoc cōcluditur quod lz fit parue additionis: est tamen magis suspecta & pñuorum accidentiū respectu inferioris quod pñcipalissime in toto textu intendebatur: & sic proter fortez oppilationē habens eam euomit fecem: & est hec passio ex genere yleos: quare est vna causa yleos: sicut etiāz rupturā inguinis aliquando perducit ad colicā: & sic ad eam sequitur inquietudo & angustia sicut in yleos. Et ex his ap- paret totus textus clarus. Ego litteraz. Et omne quod est ex ruptura su- pra sumē. i. omnis ruptura circa vmbilicum est malorum accidentium: & supple valde suspecta respectu rupture inferioris: qñuis sit parue additio- nis: & supple exinde facilius curabilis qñ inferior. Et non dolent in prin- cipio supple respectu inferioris: qñ parua fit solutio: & adducens causam huius totius dixit. Quoniam expulsū sunt in ea intestina minuta. i. re- ceptum in ea. i. ruptura superiore ppter expulsiōnē & extēsiōnēz sunt &c. Et sunt compressa coartata ad modum supra expositū: ideo coartant fe- cem: & supple vehemens fit oppilatio: & euomit supple sic patiens eam. i. fecem: & est de genere yleos: & inquietudinem eius & angustiam eius: ve-

Tertium est qd in hac minuta intestina sunt compressa & coartata in par-
uo foramine rupturę huiusmodi. Quartum est intestina ista coartata se-
ces quas continent ciborum coartant: & eas euomunt vel emouere cogunt
vt in yliaca. Quintum est qd ruptura hec est in finalibus ex genere yleos
seu yliace passionis cum inquietudine magna patiens & forti angustia fi-
cut in yliaca. Deinde tria dicit de ruptura siphac facta sub vmbilico. Pri-
mum est qd facilius auge-
tur & dilatatur qd ruptu-
ra que fit sup vmbilicu:
qd per hac aliqd de gros

quoniam expulsus in ea sunt intestina
minuta: & sunt cōpressa coartata & coar-
tant fecem & euomunt eaz: & est ex gene-
re yleos & inquietudine eius & angustia

Jo. Abath.

rum illa que est subruos:

& si non sit supple sic suspecta est magis susceptibilis dilatationis & magis
incedens in additione: ideo supple difficiliter curabilis & non dolet in pn-
cipio supple sicut in processu: qd in processu multum dilatatur.

Et scias quod ramer &c.

In hac vltima particu-
la huius ca. d. dicitur cōpa-
rationis ex pte eius qd continetur vel descendit post qd in parte superiori:
compauit quasdam spēs ipsarum in malitia ex pte situs dictarum ruptu-
rarū & breuiter dixit in textu. Et scias qd ramer intestinox & zirbi est egri-
tudo fortis difficilis quāuis sit pua & ramer aque est egritudo facilis & si
fit magna. Pro intellectu partis aduertendū qd. d. dicitur in hac pte accipit
istum terminū ramer proprie qd vt supra dicebatur solū dicitur de hernia
in qua qd descendit deorsum venit ad contactū testiculorū & illius causa
vt supra dictū est fuit sola dilatatio didimorū & non ruptio panniculī vel
relaxatio eius: & ideo solū intestinale zirbalem & aquosā appellauit ra-
mex vt ibidem fuit notatū & ad illum locū recurre. Et ergo sensus hic
qd magna eminentia bursalis ab aquositate pendens est facilius curabilis
qd parua eminentia zirbalis vel intestinalis quā: quilibet pendeat ex di-
latatione didimorū & ideo hoc est. Primo qd ex certa dilatatione didimo-
rum etiam parua puenire potest magna eminentia ab aquositate ex qua
dilatatione tñ non fieri poterit eminentia bursalis vel intestinalis: cuz fa-
cilis sit multam aquositate per aliqd receptaculum vel viam descende-
re qd substantia intestini vel zirbi: igitur apparente eminentia zirbalis vel
intestinalis & si sit pua: maior est tñ facta dilatatio didimorū qd i certa emi-
nentia bursali aquosa magna: ideo difficiliter curabitur zirbalis cuz ma-
ior sit dilatatio &c. Secda causa huius dicti esse potest: qd curatio talis her-
nie aquosę aliqn perficit vnica intentione medicinali vt cuz exiccationis:
qd simul exiccabitur humiditas & didimus parū dilatatus cōstringetur.
In curatione autē hernie zirbalis vel intestinalis vt infra videbit duplex
intentio necessaria requiritur: vna est reductio horū membrorū in situ p-
prium vt intra siphac: alia est cōstrictio dicte dilatationis didimorū: &
he intentiones vt plurimū p trarijs perficiuntur: qd intentio ad reductio-
nem perficitur cū mollificantibus & humectantibus: alia autē vt cōstri-
ctio dilatationis perficitur cū stipticis cōstringentibus vt p: ideo diffi-
cilior erit istorum curatio vt p: tertia causa esse potest & est declaratiua p-
prie: qd hernia talis aquosa vt plurimum curari potest cum medicinis lo-
calibus extrinsecis appositis: qd pua est didimorū dilatatio in illa: qd si
magna foret dilatatio etiam pingeretur zirbalis vel intestinalis. In zir-
bali autē vel intestinali tanta vt plurimū est dilatatio qd ad cure pfectionē
non sufficit applicatio extrinsecorū remediōrū cōstringentium. cuz talis
dilatatio continue maior: etur: ita vt tradant doc. qd aliqn transit de vno
latere ad aliud propter continuū descensum ipsorū intestinox: immo opz
vri operatione manuali cum ligatura didimi vt infra videbitur: qd mul-
to difficilior & pculosum extat: dictum est aut in principio hic solum cō-
parare tales hernias ex apertura didimorū pendentes qd non incedunt
certam herniam zirbalem vel intestinale esse facilius curabilem qd certa
data aquosa: vt hernia zirbalis ab relaxatiōe panniculī siphac supra os se-
moris compata hernie aquosę ex ruptura panniculī vel apertura didimo-
rum vt manifestum est pderanti & inferius magis manifestabitur: si il-
la hernia zirbalis non potest dici vere ramer vt supra vifuz: ideo dixi hic
proprie sumi istum terminū ramer. Et sic est lra clara: sū intelligendū
pro cōplemento doc. qd pter has spēs hernie quas. d. dicit. cōparauit in
malitia accidentiū & curationis vt sumptas ex parte situs & ex parte eius
qd descendit vel recipitur penes alios auctores etiā de ipis hernijs: alie
sunt considerationes fm quas sumitur facilitas huiusmodi curationis
nō: que tñ omnes principaliter attributionem habent ad herniam ex ru-
ptura pendente. Nam quedā sit de ea consideratio sumpta ex quantitate
eius: vt si sit magna vel parua ruptura. Alia sit pderatio ex tpe eius: vt
si diuturna vel modici temporis. Alia sumitur in relatiōe ipsius ad infir-
mitatē vt ex parte complexionis ipsius nalis vel ex parte etatis vt. si infir-
mus sit calide & humide complexionis vel frigide & sicce melancholicę: vel
si sit in etate pueritie vel senectutis vel mediet: he pderationes apud au-
ctores dicte sunt accidentales. Iccirco de his non fecit. d. dicit. mentionē:
fm has tñ sumitur facilitas &c. Nam que est magna antiqua in corpore
vuro vel melancholico in etate senectutis nunq per medicinas sanatur:
& forte non sanatur per manuales operationes. Que autē est pua modici
tēp in corpore sanguineo in etate puerili non solum per manuales opera-
tiones: sed etiaz per medicinas sanatur: que vō est inter predictas media
mediocriter se hz: vt qd curabilis est per manuales operationes & non p
medicinas vt plurimū: & si sit magna in corpore molli vel si sit pua & anti-
quata ita vt labia sint obstracata: & hoc dico de vā ruptura rupto siphac
& ita intelligantur oēs auctores cū dicunt quod nulla ruptura curabilis
est per medicinas intelligatur de vera ruptura & post etate pueritie & ma-
xime in corpore non notabiliter humido: qd de ruptura ex relaxatiōe panni-
culi multū etiā senu curati sunt per medicinas. Et curauit ego vni affi-
nem meum sexagenarium cum medicinis tantum & cū debito ordine vie-
te & qui steterat multis annis sic dispositus: fuit ex relaxatione que fa-
cile curat per medicinas: vt dixit Blasib. & addit. Et hanc curantes quid-
dam cum medicinis veram siphac disruptiōem curasse putant & errant: &
hoc totum puenit ppter non distinguere recte inter eam que fit ex relaxa-
tione & eam que fit ex ruptura. Et tñ aduertendū qd si ruptura etiam fit

fortibus exit intestinis: & locus ille non ita cōstringitur & corroboratur
per musculos ventris vt locus superior. Secundū est qd ipsa plus incedit
tendens ad additionē siue augmentū eius propter extensionē a grosso in-
testino grossa fece & vento frequēter repleto. Tertiū est qd in huius ruptu-
re pncipio non est dolor plurimus: qd nec locus est multe sensationis: nec
adhuc qd exijt refrigeratum est aut vento repletū: vnde dolor colicus in

ipsius. Verū illa que est subruos est ma-
gis susceptibilis dilatationis & magis
incedens in additione: & non dolet in
principio. Et scias qd ramer intesti-

surgere debeat vt ei simi-
lis. Finaliter dicit qd her-
nia vera seu ramer inte-
stinorū vel zirbi est faci-
lis

De gradi

Tatis recens in corpe pue

ris: sed sit corpus melancholicum durum ex parte cōplexionis: vix etiam
sanatur per medicinas pp debilitatez nutritiē in talibus. Et ideo in hoc
debet medici esse multum curiosi: & diligentes ante qd curaz alicuius ta-
lium suscipiāt: poterit. n. scire recte considerans facta solutiōne in siphac
qd patientiū sit per medicinas curadus: & quis relinquendus: qd non ad-
uertunt cōiter huius ministerij magistrū: idcirco sepe falluntur. Sed iam
post qd aliquāter digressi sumus: venio ad litteram: & lego eam. Et scias
qd ramer intestinox & zirbi. i. eminentia bursalis ex descensu aliorum
istoz ppter aperitiōem didimorū. Est egritudo fortis difficilis: supple ad
curam. Quāuis sit egritudo parua. i. eminentia sit parua. Et ramer aque
est egritudo facilis & si sit magna. i. eminentia bursalis ab aquositate ve-
niente deorsum per dilatationem didimorū est egritudo facilis supple cu-
rationis: & si sit magna talis eminentia ppter causas in primo notato ad-
ducas. Et sic ad laudem altissimi sententiata est littera capituli: & restat
ppter facilius memorie cōmendare vt capitulum. Epilogemus. d. igitur
hui. in ca. qd eius principalis intentio in hoc ca. fuit determinare de her-
nia bursali vera per viā descensu materie desuper: ponit primo causas
talis descensu reducens eas ad tres in genere dicēs qd talis hernia que
large appellari potest ruptura vt ibidem dictum est fit vel fieri potest autru-
ptura panniculī: aut secūdo ab aperitiōe vel dilatatione didimorū: aut
tercio a relaxatione & amplificatione ipsius siphac continentis natural-
ter membra quedam superius precipue in proprie sitū: vnde per quilibet
istarum causarum fluūt deorsum: & ibi in bursa eminentiam manifestant
tres ergo sunt cause in genere descensu deorsu. Et qd descendens ali-
quando descendens puenit ad cōtactum testiculorū: & aliquādo nō: & hec
varietas facit varietatem in nomine herniarū continuando addidit qd
quedam istaz est appellata ramer: vt illa que puenit ad contactum testi-
culorū: alia appellatur solum hernia nomine cōstat. fm modum ibi ex-
positum: & ibi inferebant pulchra cōrelaria: psequēter declarat materiā
descendentē deorsum aliquā explicando: & aliquā supple intelligendo ex-
plicando zirbalem & humoralem supple intelligendo intestinale: dicēs
qd talis eminentia vel durities cadit in zirbo. i. ppter zirbum &c. psequē-
ter ponit causas descensu alicuius materie deorsum per viā dilatatio-
nis didimorū vel rupturę panniculī: dicēs qd aliqn fit ex percussione: aut
casu: aut motu discurrendo vsq ad aliam particulam aut generat: quas
& si non sigillatim ponam: tu tamē eas collige mentes: psequēter ipse po-
nit causas apparentie similis hernie vt eminentie circa osseū non p viā
descensu materie: sed per viā paulatine pgestionis explicando species
talium apparentiarum: vt qd quedam est aquosa: quedam ventosa: que-
dam apostemosa &c. discurrendo vsq ad illam partem. Et qd est simi-
lis &c. In qua post qd in genere declarauit qd eminentia bursalis a dupli-
ci causa pendere potest. i. aut per viā descensu vel per viā paulatine cō-
gestionis vniuersalizat & hoc apparere posse & in inguinalibus: & supple
supra lumen versus vmbilicum similiter. Consequenter ponit causas her-
nie varicose sic separatim qd est velut quedam mediana inter eam que fit
per viā defluxus & que fit per viā paulatine congestionis fm modū
vobis supradictū. Tandem qd non expleuerat nisi causas hernie vere per
viā rupturę vel apertionis didimorū explicat consequenter causas vi-
ce hernie per viā relaxationis panniculī &c. consequenter qd paulo ante
posuerat quod tales eminentie fieri possunt circa osseū & circa inguinā
& supra lumen vt in littera parua sequenti comparat has species adin-
uicem: & primo in hoc quod magis vel minus enuntiant consequenter in
facultate & difficultate curationis & periculositate merito accidentiū: di-
cens primo quod raro fit ruptura supra lumen respectu illarum que sunt
circa inguinā vel osseū & adducta est causa circa textum: consequenter
dixit qd ruptura supra lumen est maiorum accidentiū respectu eius que
est infra: & sit minus dilatabilis & consequenter magis susceptibilis cure
adducendo causas &c. Consequenter vltimo comparat aliquas species ve-
re hernie de quibus est principalis sermo in hoc cap. dicēs quod zirba-
lis vel intestinalis & si parua fit est deterius vel difficilioris curationis qd
aquosa: & si sit magna: & adduxi causas legendo. Et sic habet in modi-
cis verbis continuatio partium capi. cum intentione earum tanquam in
Epilogo. Posset autem in tali materia ordinate magis & strictius cōclu-
di: vt scilicet sic discurratur eminentiarum circa mirach apparentium
quedam est bursalis quedam est inguinalis quedam vmbilicalis & queli-
bet talis potest esse duplex: vel per viā paulatine pgestionis materie vel
per viā aliunde receptionis materie: & quoniam pluribus modis potest
recipi materia aliunde in osseū qd circa inguinā vel vmbilicu: qd a quacūq
recipi potest circa inguinā vel supra lumen etiā ab eadem recipi potest in
osseū & non econtra: ideo sufficet nobis ponere cas talis eminentie in osseū
per viā defluxus: talis igitur eminentia bursalis per viā defluxus aut
fit propter rupturam panniculī aut propter dilatationem didimorū in qua
cause alie non possunt conuenire: aut fit propter relaxationem panniculī
illa autem que taliter fit vt descendens veniat ad contactum testiculorū
illa sola dicitur hernia & ramer stricte: & quoniam tantū illa que fit per
aperitiōem didimorū est huiusmodi. Sequitur quod quilibet alia vt
que fit vel ex ruptura panniculī vel relaxatione dō solū dici hernia & hoc
est quod dixit de prima parte. Et quoniam descendens aliquo dictorum
modorum esse potest intestinum maxime monoculum vel zirbus siue pā-
niculus vel aquositas vel ventositas inde est quod quedam dicta est zir-
balis quedam intestinalis: quedā aquosa: quedā ventosa: reducens quā-
libet

lis moribus ad ferendum: et forte ad curandum in pueris teneris quāvis magna fuerit. Et in propectis toleratur facile ferēdo brachale: quod de-
scensum prohibet.

Ignium autem et c. In hoc capitulo primo agitur de signis rupture co-

munibus. Secundo de signis rupture hientis ex dilatatione mea-
tus: ibi. Et eius que ē
Tertio de signis ei⁹ que
fit propter illud quod est
supra: ibi. Que autē est
Quarto de signis intesti-
nalis: ibi. Et signum
Quinto zibalis et siphac-
calis: ibi. Illam vero q^{ue}
fit ex i. Sexto aquositate
Et ramer. Septimo
vetofo: ibi. Et hernie
Octavo canose: ibi. Et
carnose. Nono varicose: ibi. Hernia vero varicosa cognoscitur.

norum et zirbi est egritudo fortis diffi-
lis quāvis sit pua: et ramer aque est egritudo facilis et si sit magna.

De signis rupture. Cap. iij.

Ignium autem com-
mune rupturis est additio ap-

Jo. 4. Bath.

libet humorale ad aquosam: q^{ui} talis humor esse pot^{est} subtilis grullus et
medie substantie: potest etia fieri diuisio de humoralis fm modos dictos.
Causa autem dicte rupture pānculi vel dilatationis didimorum esse pos-
sunt intrinsece vel extrinsece vt ventositas impellens vel cōpressio ex pre-
ssione et huiusmodi: et ita de extrinsecis dicatur. Intrinsece autem sunt
duplices q^{ue} quedam sunt dispositiue: quedam effectiue magis concurrē-
tes: dispositiue autem videntur contrarie: q^{ui} ad dilatationes didimorum
potentissime iuuat humiditas: ad rupturam autem pānculi magis seruit
siccitas: effectiue vero cōcurrentes sunt similes vt saltus clamor risus imo-
deratus: plantus maxime puerorum casus percussio: et talia oia de quibus
supra. Et quilibet talis aut est de recēti facta aut multo tempore aut ma-
gna aut parua aut in corpore puerili aut senili vel mediocri aut melacho-
lico vel sanguineo vel mediocri: et h^{ec} has varietates sumitur difficultas
vel facilitas curationis: vt supra visum est. Causa autem relaxationis pā-
nculi pncipaliter est humiditas abūdas et h^{ec} aut est intrinseca et aⁿte aut
extrinseca vt balneus et humectantia reliqua: et cause impellentes quoda-
modo necessario cōcurrant ad intrinsecis dictum panniculum supra os
femoris intra ipm osseum: facta aut per via paulatine pgestionis: esse po-
test aut humoralis: aut carnosae: aut aquosae: aut apostemose: h^{ec} q^{ue} et in quo-
libet alio receptaculo quolibet talis dispositio generari potest: harum autē
eae pnt esse intrinsece et extrinsece: de intrinsecis q^{ui}bus genus malitie cō-
plexionis potest esse causa: vt notum est intelligenti: preter autē has duas
differentias eminentiarum in genere est vna tertia dicta varicosa: medie
culisdam nature inter factas per viam descensus et factas per viam pau-
latine congestionis: vt supra declaratum est de cōparatione eminentiarū
aliarum non bursaliū inter se sicut cōparauit. d. Aui. neq^{ue} presentis est
propositi cum sub hoc nostro ordine non cōuenienter cadant: cum etiam
satis supra de eis dictum sit.

Ignium autem et c.

procedit: q^{ui} primo ipse ponit signa quedam cōia ipis ruptu-
ris: s^{ed} ipse ponit signa specialia cōuenientia spālibus rupturis
tam ex parte spālū: satis tamen cōsum causarum descensus q^{ui} ex par-
te materie ipsarum rupturarum: secūda pars incipit. Et eius que est
propter dilatationem et c. In prima igitur parte ipse ponit quedā signa
cōia significantia rupturam absolute. Et dicit. d. Aui. q^{ui} signum cōe ru-
pturis est additio apparens et sentitur inter siphac intrinsecū et inter mi-
rach et additur eius apparitio apud motum et compressionem anhelitus.
Pro intellectu partis notandum q^{ui} l^o. d. Aui. hic promittit se nobis da-
turum signa cōia in rupturis. i. que in oibus speciebus herniarum appa-
rent: non tamen sunt mens sua q^{ui} oia hic signa posita puenire possint o-
ibus speciebus hernie: q^{ui} in hernia apostemosa bursali in siphac iteriore:
per viam paulatine congestionis non potest conuenire illa pcula q^{ui} ad-
ditur eius apparitio apud motum vel vociferationē: ex quo suppono nō
esse factam rupturam pānculi vel relaxationem vel foraminis: ita et de
multis alijs dici potest vt p^{er} p^{er} p^{er} tamen vnum in omnibus cōe signū
et est primum. i. additio apparens. i. aliquo mō vt aliquo tpe sensibilis: q^{ui}
et si non fit in qualibet hernia tumefactio visu cōprehensibilis vel saltem
non omni tempore: q^{ui} in osseo defluxa aliqua pte zirbi vel ingrossatio ali-
qualiter venis vel arterijs vt in vinali non semper ad visum manifesta-
tur tumefactio ossis: tamē a medico bene exercitato tactu erit cōprehē-
sibilis: et isto modo est apparens: q^{ui} aliquo modo sensibilis: ita dicit^{ur} de
hernia inguinali vel vmbilicali ex ruptura pānculi: q^{ui} homine iacēte re-
supino eminentia que visu cōprehendebatur dum erat stans iam visu
occultatur: ideo et si pro eo tempore non fit appens saltim in aliquo tem-
pore fit cōprehensibilis vt homine facto recto. Secundo notandum q^{ui}
d. Aui. in hac parte capituli pncipaliter intendit ponere signa cōia her-
nijs per viam defluxus: vt puta cōia hernijs ex ruptura pānculi vel rela-
xatione vel etiam apitione meatus: et hoc ideo pncipaliter intendit: q^{ui}
tallum rupturarum signa aliqui visu occultant vt supra visum est: et p^{er}
cipue de inguinalibus et vmbilicalibus: nō sic aut occultantur signa her-
niarum paulatine congestarum vt p^{er}. Primum igitur signum clarū est
intelligendo fm modum supra positū: q^{ui} est apparens additio. i. aliquo
modo vel aliquo tempore sensibilis. Et quoniam nō semper visu cōpre-
henditur vt supra dictum est. ideo addit. Et sentit inter siphac intrinse-
cum et mirach. i. a medico experto sentitur aliqualis eminentia per tactū
inter siphac intrinsecum et mirach: supple et si mirach videatur equaliter
se habens in omnes suas partes: et istud manifestatur tussiendo: et hoc po-
tissimū dicit de ruptura inguinali vel vmbilicali: de quibus aliquoties
est magis dubium: tertio pncipaliter considerandū q^{ui} l^o illa vltima par-
ticula. Et additur eius apparitio apud motū et cōprehensionem anhel-
tus: potissimum verificetur de vera ruptura facta per solutionem pāncu-
li. i. zibali vel intestinali vel alia huiusmodi. Et hoc siue fit bursalis siue
inguinalis: tamen etiam hoc cōe est vt in hernia per relaxationem et ap-

In prima parte dat. iij. signa communia rupture. Primum est addi-
tio seu tumor apparens et manifestus in loco ad quez transit illud quod
egreditur. Secundum est q^{ui} aliquid exire sentitur inter intrinsecū siphac
et mirach sibi superpositum. Tertium est q^{ui} magis apparet ruptura duz
corpus mouet fori aliquo motu: vel dum patiens diu retinet anhelitus.

Et eius que est propter et c. In secunda primo ait q^{ui} signum ru-
pture ex dilatatione fora-
minum siphac et huius
meatus qui de eo descen-
dit ad testiculos est q^{ui} ip-
sa apparet paulatim in
osseo sine hoc q^{ui} patiens
laboriose moueatur: aut
alte vociferet: aut anhel-
itum retineat. Secun-
do dicit q^{ui} ramer testi-
culi vocatur hec hernia:
quia quod descendit ten-

dit et declinat versus testiculum.

De gradi

tionem meatus: q^{ui} per motū mouentur materie deorsū et grauitant ma-
gis intestina et zibus supra siphac: vnde facta ruptura descendit per ru-
pturam: et aliqui magnificatur ruptura: et per idē dilatato meatu didimi
per grauitatem membris superiorum per motū descendunt per meatū
et alij vltierius dilatantur similiter mollificato pānculo per motū etiā
habilitatur descensus pānculi grauitantibus magis mēbris superioribus
supra pānculum. Similiter et propter eandem causam additur eius apa-
ritio apud compressionem anhelitus: q^{ui} compresso diafragmate supra sto-
machum et naturalia comprimitur ipsa deorsū: et sic manifestatur ipa
eminentia fm aliquem modū dicto superioris. Et ex hoc p^{er} error quo-
rūdas qui ad distinguē. herniam ex solutione pānculi ab ea que ex rela-
xatione dicitur: sed ponatur patiens resupinus et cum manu intromittat
tumor et cōprimatur deinde. Eger errigatur et p^{er}ciatur vt tussiat aut
aliter deorsū anhelitum impellat si cadant intestina ruptus est pāncu-
lus vt dicunt et sic non est relaxatus: p^{er} n. q^{ui} in pura relaxatione et etiā in
dilatatione meatus cadere possunt vt dictum est. Sed quio proprie distin-
guantur videbitur in pcula sequenti: ante q^{ui} tū ipsam exponamus. Po-
nam vnum signum cōe his oibus hernijs positum a quodā illustri doc.
Anglico quod tamen mihi empiricus videtur: neq^{ue} in manifestā scio redu-
cere causam dicit sic. Si ex lignis sambuci fiat ignis cum ille qui est her-
niosus senserit fumum illius ignis vel lignorum statim descendunt inte-
stina: et habebit patiens tortiones intollerabiles et rugitus in ventre et in
testinis cum sono qui audietur ab oibus in domo circulantibus: q^{ui} sit de
hoc nos ipsi experiamur. Sequar ego in parte diu. i. sancti Thome iudi-
cium: lego litteram. Signum autem cōe rupturis precipue. i. per vias de-
scensus est additio apparens. i. aliquo modo vel aliquo tempore sensu cō-
prehensibilis et sentitur siphac intrinsecum et inter mirach. i. a medico et
exercitato duz occultatur visu maxime inguinalis et c. sentitur et c. Et ad-
ditur eius apparitio apud motum et cōprehensionem anhelitus. i. addi-
tur vel manifestatur fm expositionem vt supra.

Et eius que est et c. In hac parte pncipali. d. Aui.
ponit quedā signa minus cōia signi-
ficantia spāles rupturas sumpta et ex parte cause descensus et ex parte ma-
terie: et primo ponit signa diuersa ex parte cause descensus: s^{ed} ex parte ma-
terie: fa ibi. Et signum eius que est ex intestinis. Et ponendo signa ex
parte cause descensus etiam primo ponit signa ex parte dilatationis mea-
tus: s^{ed} ex parte rupture pānculi: fa ibi. Que autē est propter illud et c. I
Legēdo litteram continuū de ambabus primis partibus dicit primo q^{ui}
eius que est propter dilatationem meatus signum est q^{ui} apparet paulatim
in osseo absq^{ue} motu laborioso et vociferatione et alijs et est ramer testicu-
li: dicit psequens. Que autem est propter id quod est supra est propter dil-
ruptionem pculdubio et non confert ei exicatio. Pro intelligentia par-
tis p^{er} cōmuni introductorio: primo notandū q^{ui} sicut signa posita in pre-
cedenti particula pncipaliter pueniunt hernijs inguinalibus vel vmbi-
lcalibus vt supra declarabatur: ita ex opposito signa hic posita pncipaliter
debentur hernijs bursalibus q^{ui} hernia bursalis per viam dilatationis. i.
meatus pot^{est} in inguinali: sed solum bursali conuenit vt p^{er}: et hoc artificio
se fecit: q^{ui} superiores erant inuestiganda: signa cōmunia rupturis absolu-
ter: quoniam bursales fere semper sunt manifeste: siue homo iaceat siue
stet siue anhelitum comprimat siue non: hernie autē inguinales plerūq^{ue}
occultantur: ideo fuit pueniens: ponere signa precipue declarantia ingui-
nales: et ponendo signa cōmunia absolute: indistiguendo autē speciales
hernias ex parte cause descensus non erat necessarium ponere signa con-
uenientia rupturis inguinalibus: q^{ui} tales vt plurimum sunt ex ruptura
pānculi nunq^{ue} ex apertione meatus: rarissime ex relaxatione pānculi:
bursales vero equaliter ex omnibus his causis fieri possunt vt p^{er}: ideo cō-
ueniens fuit et c. Secūdo pro speciali intellectu ptis notati. q^{ui} hernia pro-
pter dilatationem meatus fit paulatim apparens in osseo etiam nō p^{er}cur-
rente motu supple laborioso: neq^{ue} vociferatione vel supple intelligat: sal-
tu. cantu: percussione vel alia causa simili de quibus superiores: illa autem
que subito apparet precipue concurrente aliqua de dictis causis: procul
dubio fit a ruptura pānculi: causa prima sumitur ex hoc: q^{ui} facta ex aper-
tione didimorum potissimū: fit ab humiditate mollificante: vnde supra
grauitantibus membris paulatine dilatatur meatus: et sic paulatine de-
scendunt zibus vel intestina in osseo: maxime cum ad talem descensum
non iuuat aliq^{ue} de dictis causis: tunc satis euidenter concludere possū-
mus: q^{ui} talis descensus nō fit ex apertione: sicut ex opposito: vt est ratio
secundi dicti cōcurrente aliqua de dictis causis: et subito facto descēsu di-
etorum membrorum concludere possūmus de ruptura: quoniam ipsa apta
est: vt ruptum induci ab aliqua tali causa maxime si cum hoc sequat do-
lor: non esset tamen inconueniens: quoniam concurrente aliqua tali cau-
sa: vt fori motu vel saltu humectatis didimis notabiliter subito dilata-
rentur: et sic subito fieret casus illorum: et forte propter hoc mouet ad di-
stinguendum illam que fit ex ruptura ab illa que fit ex apertione: quoniam
k k k k iij

Que autem est. In. iii. pmo ait q ruptura que fit supra testiculos puta circa inguina vel circa umbilicum sine dubio fit ex disruptione pñiculi siphac in loco tumoris. Secundo dicit q in cura ipsius non confert exiccatio nec empla siphac ptra rupturā multū desiccantia sicut in hernijs q hñnt aut crescit ex humiditatibus lubricatis et mollificatis. **C** Et signum est. In. iii. dat. ij. signa rupture sientis ex intestini penetratione sensata in scissuram. Primum est reditio facilis: et veloc huius quod exiit a loco rupturæ dum patiens resupinat super dorsum iacens elevatis sursum coris et clunibus. Scdm est q so nus rugitus audif hora

Que autem est propter illud quod est supra est propter disruptionem proculdubio et non confert ei exiccatio.

Et signum eius que est ex intestinis penetrantibus in scissuram est reditio eius cum velocitate cum resupinatur: et sensibilitas rugitus et proprie cum pre

Jo. Math.

vitrobus concurrere po-

test causa primitiva de dictis supra et subito apparebit: dicit et non confert ei exiccatio. i. in illa que fit ex ruptura: ad curationem non sufficit exiccatio. i. ut plurimum: imo preter exiccationem ut infra videbitur: requiritur etiam medicamine glutinative: ubi in alijs ut plurimum confert. i. sufficit. i. in facta ex apertione ut videbitur: et sic distinguatur. Sed dubitabis quoniam. d. Aut non ponit signa illius que fit ex relaxatione panniculi: que alia est: et ab ea que fit ex rupturā: et ab ea q fit ex apertione meatus et. Ad hoc breviter dicatur: q q ab eisdem causis sunt relaxatio pñiculi et descensus a relaxatione: et dilatatio meatus: et descensus a dilatatione: igitur illa que distinguunt hernias facta ex ruptura ab illa que fit ex apertione didimorum etiam distinguunt ab illa que fit ex relaxatione: quoniam talis fit paulatim etiam non concurrente motu laborioso vel vociferati. vel alia causa et. Et sine dolore: sed quomodo ille inter se distinguatur apparet manifeste ex sensu: quoniam in illa que fit ex relaxatione pñiculi apparet quedam dilatatio mirach ab osse femoris. Et ibi incipit tumor: et aliquando notabili tempore sic durat anteq descendat in osseum: et tunc descendit recipitur materia descensus inter siphac et mirach in osseo simul cum pñiculo: et ideo ingrossatur bursa: in illa autem que fit ex apertione didimi non apparet illa dilatatio vel eminentia supra os femoris: quoniam illa descendit per intra os femoris et recipitur in siphac interiori et pervenit ad contactum testiculorum: et ideo maior erit tumefactio in bursa facta ex relaxatione: q simul cum zirbo vel intestinis descendit pñiculus et non ita ad profundum descendit: et sic non multum bursa elongatur: et hoc sciet distinguere medicus expertus: et forte propter hanc causam ad declarandum dixit in textu in illa que est propter dilatationem est ramex testiculorum: et sic distinguatur ab ea que est a relaxatione. Et ex his omnibus apparet clarificatio textus: lego litteram. Et eius que est propter dilatationem meatus. i. didimi signum est q apparet paulatim in osseo. i. ut plurimum absq motu laborioso et vociferatione et alijs: et in alia multū elongatur et parum tumescit. i. fit sepe non concurrente aliqua tali causa: et ita dicatur de illa que fit ex relaxatione et est ramex testiculorum: et per hoc distinguatur ab alia que fit ex relaxatione: q que fit ex relaxatione non pervenit ad contactum testiculorum: ideo non est vera ramex. Que autem est propter idem quod est supra. i. que subito apparet est propter disruptionem proculdubio. i. fracturam pñiculi: intelligatur hoc ut in pluribus: q ut dictus est non inveniunt quod etiam fiat hernia ex apertione meatus vel relaxatione subito ab aliqua de dictis causis: ideo addidit ad distinguendum et non confert ei exiccatio. i. in illa que fit ex ruptura ad curationem non sufficit applicatio medicinarum exiccantium: que plerūq sufficit in alijs.

Et signum eius que et.

In ista parte. d. Aut. ponit signa specialia per que declarantur speciales hernie ex parte materie ipsarum siue fit per viā descensus siue per viā paulatine congestionis: prius tamen de his que per viā descensus consequenter de his que etiam sunt per viā paulatine congestionis in illa parte: et ramex quidez aque: potest tamen didimi pre sens pars in parte septem: fm septem speciales hernias in textu memoratas ponendo signa appropriata cuiuslibet earum: secunda pars incipit ibi. Illam vero que fit ex zirbo. Iertia ibi. Et ramex quidem ad squar ibi. Et hernie ventose. Quinta ibi. Et carnosae signum. Sexta ibi. Et quandoq est ex lapiditate. Septima et ultima ibi. Hernia vo varicosa. De prima parte dicit. Et signum eius que est ex intestinis penetrantibus et in scissuram. i. per pñiculum fractū est reductio eius cum velocitate cum resupinat et sensibilitas rugitus et proprie cum comprimitur. Pro clariori intellectu est notandū quod hic signa posita de hernia intestinali ex rupturā panniculi sunt etiam cōia hernie intestinali ex apertione meatus: quoniam equaliter in utroq verificantur: sed per hec signa distinguatur a facta per relaxationem panniculi: ratio pñicta sumitur ex hoc: q sicut hernia fit subito et non paulatine ex parte ipsorum membrorum lubricantis et deorsum grauantis etiam cum parua alligatione maxime monoculi ita resupinato corpore et subleuatis aliquātis per cruribus stante libero meatu facilis fit ipsorum reductio ipsi existentibus lubricis et ad receptaculum proprium merito talis situs grauantibus: dixi notanter stante libero meatu ita in reditione sicut fuit in descensu: quoniam contingit et sepe euenire solet ut postquā intestina vacua vel semiuacua defluxa sunt in osseum per nouū descensum fecio vel aliquis alterius humiditatis vel vtero sitatio ipsa intestina replentur et extenduntur: et tunc difficulter reductur et cum ministerio et hoc est: q non ita est liberum officium siue ex parte rupture siue apertionis didimi ad reditionē sicut fuit ad descensum. Sz itate equaliter libero meatu et. q est nō tumefactio amplius intestinis q pus eque facilliter fiet reductio sicut factus est descensus: non sic autem fit in descensu intestinorum cum panniculo relaxato: q ut supra dicebatur talis hernia ut plurimum paulatine fit: et sic paulatino facto descensu panniculi cum quo intestina descenderūt etiam resupinato homine paulatine fit reductio. Et si forte ipsa intestina facile redirent: q tamē pñiculus dictus relaxatus facile non reddidit: ideo nō clare distinguatur de reductione ipsorum intestinorum in osseo: q etiam in osseo apparebit eminentia: secus

q intestini redit in locū eius scipue cū redit et reponit pñictio cū dignis. **C** Illam vero et. In. v. et signa. vii. rupture zirbalis et siphacalis. Primum est q paulatim nō subito accidit sicut paulatine zirbus et siphac humefunt et relaxant. Scdm est q ista ruptura ad profundū tendit et declinat cū situs equalitate sicut hi pñiculi sub mirach pfundati sunt et equaliter extensi. Tertium est q in hac ramice dū redit vel manu reductū illud qd exiit in pñictum locū nō

mitur. **C** Illam vero qua fit ex zirbo et siphac significat aduentus eius paulatim: et est ad profundum cum equalitate in situ. Et non sentitur in illa ramice rugitus: et fm plurimū est qstitatio pue in qstitatē pfunditatis. Et qñq egredit totaliter et habz quantitatem magnam:

De gradi

erit si descendat intestina

per rupturam vel apertionem: q cito reductur et cito reducta apparebunt. Et per idem manifestari potest causa secūdi dicti. q sentitur rugitus cum intestina reductur si ipsa fluxerint per apertionem meatus vel rupturam panniculi et proprie cum comprimitur supple manibus a circūgico in reductione: et non sic cum descendunt simul cum relaxatione panniculi: q propter primam causam magis distenduntur intestina deorsum et malum inter ipsorum partes situm acquirunt: et ideo cum reductur et fm debitum situm disponuntur ventositas in eis inclusa a qua fm ptem nunq euacuantur diuerso modo mouetur per ea: et ideo sonitus vel rugitus quidam sentitur: si autem cum panniculo descendunt semper fere eundem situm seruant quem habent in ventre: q descendūt continuo assistētia supra panniculum: et cum panniculus reductur simul cum eo intestina reductur semper in partibus eius eundem situm obseruant: nō ergo expedit ventositatem diuerso modo per ipsa moderi: et sic sonitus vel rugitus nō sentitur: per hanc etiam particulam distinguatur ab alijs speciebus de quibus infra videbitur: sed hic non solus voluit distinguere in testinale ab alijs: sed etiam intestinales inter se: ut factam per rupturā panniculi vel apertionem meatus ex vna parte et intestinale ex relaxatione panniculi: ut dictū est: lego litteram. Et signum eius que est ex intestinis penetrantibus in scissuram. i. descendentes per scissuram vel supple apertionem meatus. Et reductio eius cum velocitate cum resupinatur: supple egri elevatis aliquāter cruribus respectu. i. illius que fit per relaxationem panniculi et hoc stante equaliter libero officio ut supra dictum est. Et sensibilitas rugitus et proprie cum comprimitur: supple a circūgico intēdente reducere: et per hoc distinguatur ab alijs speciebus et ab ea que est intestinalis per relaxationem ut supra dictum est.

Illam vero que fit et. Cūc ipse ponit signa facte ex zirbo et primo facit cū pñiculo ex relaxat. eius secūdo zirbalis ex ruptura panniculi vel apertione meatus: secūda ibi. Et quandoq egreditur totaliter et. I. Et de prima dicit. Quod illa que fit ex zirbo et siphac. i. simul cum siphac per relaxat. eius: q et ipse descendit significat euentus eius paulatim et est ad profundum vel ut dicit littera exterior et est ad impressionem cū equalitate in situ: et non sentitur in illa ramice rugitus: et fm plurimū est quantitas parue in quantitate profunditatis et. Aduertendū q ex supra dictis in particula superiore habetur clara notitia dictorum in ista particula: primo quidem manifestum est ex dictis q talis descensus zirbi cū pñiculo descendente est paulatim: q panniculus ex relaxatione ut plurimum paulatim descendit: dicit consequenter fm vnam litteram: et est ad profundum cum equalitate in situ: ut per hoc distinguatur ab intestinali etiam per relaxat. panniculi: que etiam paulatim fit ut supra dicebatur: quoniam et si in intestinali cum panniculo in tactu superficiali non percipiat nisi equalitas ipsius panniculitamen tangenti in profundo percipit inequalitatem in situ propter inequalitatem partium ipsius intestini: in zirbali autē etiam in profundo apud tangentes non percipitur dicta inequalitas: et hoc clarius manifestabat alia littera exterior: cum dicitur et est ad impressionē supple fortiter factam cum equalitate in situ: supple respectu intestinalis: dicit consequenter. Qd non sentitur in ista ramice rugitus large sumendo hic ramicem: et sic distinguatur ab intestinali cum apertura in qua manifeste sentitur rugitus: et forte q etiam in illa que fit per relaxationem: et si non notabilis sentitur rugitus: aliquālis tamen sentitur: maxime cum comprimitur in reducendo: in hac autem zirbali nullus fit rugitus: q in eo non includitur ventositas apta per compressionem in diuersas partes pelli sicut fit in intestinali: addidit consequenter. Et fm plurimū est quantitas parue in qstitatē profunditatis. i. non descendit vsq ad fundū burse: vnde non elongatur bursa sicut supple elongatur descendentes in testinis ex apertione vel ruptura: cuius ratio etiam colligit ex dictis supra q pñiculus prohibet ne vsq ad fundū deueniat zirbus: q ipse ut plurimum non tantū descendit cū sit magis et fortius alligatus q intestinum vel zirbus: etiam q moles pñiculi simul cū inclusio propter eius amplitudinem non ita facilliter descendit intra pelliculam interiorē et exteriorē burse: sicut si solum zirbus vel intestina descendant sicut fit stante apertione didimi vel rupture panniculi.

Et quandoq egreditur et.

Cūc psequenter ponit signa zirbalis ex apertione meatus vel ruptura pñiculi: et quoniam talis hernia plurimum cōicat cum hernia intestinali ex simili causa procedente: ideo d. Aut. duo facit: quoniam primo facit q dictus est: secundo ponit signa distinctiua inter zirbalem et intestinale eodem modo prouidentes: secūda ibi. Ceterum eius tactum et. I. Dixit primo. Et quandoq egredit totaliter: supple zirbus. i. quo ad notabilem eius partem. Et habet quantitatem magnam. i. tumefactio in osseo et etiam distensio et elongatio est magna in osseo: supple sicut etiam fit in intestinali ex simili causa. Et est difficilis sanatio sicut hernia intestinalis. Pro clariori intellectu pmo notandum q ista littera potest dupliciter introduci: primo ut ista littera sit remotiua dubitationis: quoniam supra erat dictū: q talis hernia zirbali fm

et mirach magnam et notabilem habes quantitatē: et tunc difficulter recipit per hernia sanationem sicut intestinalis. Inquit Hippo. apbo. vi. apbo. lviij. Si omentum eruperit necesse est putrefieri. Sextum est diuersitas tactus in hac hernia a tactu in hernijs intestinali et ventosa: tactus enim in hac est sicut tactus rei mollis lubrice in alijs vero non. Septimū est qd in hac difficilior redeunt in propria loca zibus et siphac qz vel euane

scat vel leuē redeat grol

sa ventositas qz hernia

et ramex et. In

sexta dat. v. signa ramis

et aquose. Primum est

Jo. Math.

lis fm plurimū est quā

titatis parue fm profundum ossei ita qd non multū extenditur bursa tes

ticulorum propter causas eductas: posset aliquis dicere est ne hoc semper

verum: et hic respondet qd non imo quandoqz egreditur totaliter. i. quo

ad notabilem partem simul cum pāniculo: et ita multum prolongat bur

sa et. Et supple hoc cōtingere potest pp plurimā humiditātē dictaz par

tium mollificantem siphac et zibum: ita vt multum distendi et infra elō

gari possit: mollificantem etiam buram: vt facilius totaliter dilatari neqz

multum resistat descensui pāniculi et zibz deorsum vsqz ad fundum bur

se: et tunc legatur sequens littera fm continuationem dictam: et est clara:

potest etiam introduct littera fm a principio introducebatur et placet

mibi magis: scz qd in hac parte ipse ponat signa zibalis et ruptura pā

niculi vel apertione didimi. Et tunc sic legatur littera: et quandoqz egre

ditur totaliter zibus. i. egreditur situm proprium: vt cuz rūpitur siphac

vel descendit propter dilatationem meatus et. quoniam cum descendit

cum pāniculo per relaxationes tunc non egreditur totaliter sitū propriū:

qz continuo manet intra siphac qui est sibi locus conueniens: ad denotā

dum igitur descensum zibz non cum pāniculo dixit qd quandoqz egredi

tur totaliter et. et habet magnam quantitatē. i. qd osseum multum dislo

gatur: qz zibus peruenit vsqz ad fundum ossei et. Et est difficilis sanatio

nis sicut hernia intestinali. Ita vltima pars potest dupliciter legi: vno mo

do vt hec pars referatur ad totum precedentē. i. qd zibalis quādoqz egre

ditur totaliter fm modum vltimū dictum sicut et intestinalis hz et quā

titatem magnam. i. osseum sicut etiam intestinalis: et est difficilis sanatio

nis et. vel potest ista pars tantum referri ad ly. difficilis sanationis sicut

facit littera: et tunc ratio huius sumitur ex hoc: qd eadem curatiue inten

tionēs debentur in zibali et intestinali pendentibus ex ruptura pāniculi

vel apertione meatus: saluo qd interdum difficilior fit reductio intestino

rum propter ipsorum impletiones ex ventositate vel fecibus qd non fit in

zibali: verūz qd et fm hoc potest esse remotio difficultatis litteralis inter

et est difficilis sanationis sicut hernia in

testini. Verūm eius tactus est diuersus

a tactu hernie intestinali et ventositatis. Et

reductio eius que est ex intestinis et zir

bo difficilior est qz ventose. Et ra

et ramex quidem et. C Post qz. d. Aui. posuit signa

distinctiua herniarū euenientiū

ex descensu membrorum deorsum in buram testiculorum. Jam frequen

ter ipse ponit signa herniarum per viam paulatinē cōgestionis producta

rum indifferenter et per viam descensūs: determinat igitur hic de tertia spe

cie hernie: vt de aquosa: dicit ergo circa litterāz qd ramex aque cognosci

tur per tactum et tensionem ossei et per splendorem et leuitatem: et ipsa ite

rum nō redit neqz ingreditur et. Pro intellectu littere primo intelligi

quod per particulas in littera positas manifeste distingui potest inter ta

lem herniam aquosam et alias spēs: primo quidem dixit quod cognosci

tur per tactum: quoniam in tactu est leuis propter substantiam aquosāz:

et equalis et per hoc distinguitur ab intestinali et zibali: quarū tactus est

inequalis et per osseum est: et in tactu etiam facilius cedit tangenti: et sic di

stinguitur ab apostemosa vel carnosa. In tactu etiam si prematur cū duo

bus digitis: quarum manuum sentitur inundatio aque: non sic autēz in

ventosa: distinguitur etiam ex splendore ab ipsa ventosa carnosa et alijs

precipue si in obscuro cum candela lateraliter inspicitur: et etiam in ve

ntosa aliquid luciditas apparet: sed ab ea potissimum distinguetur ex pō

derositate: ab eadem etiam distinguitur per hoc qd non facile redit cum

est resoluta neqz facilius dissoluitur sicut ventosa: per hanc etiam parti

culam distinguitur ab intestinali in qua aliquando coniungitur aquosi

tas in intestinis: qd talis intestinalis per eleuationem crurūz cum aliqua

li compressione digitorum facile ingreditur in situm proprium: postea in

motu vel saltu facilius redit: non sic autem aquosa: qd aquositas non ha

bet illam alligantiam cum membris superioribus: etiam qd quo ad ma

gnam partem eius per paulatinam cōgestionem ibidem generat et non

descendit per rupturam vel dilatationem sicut intestinalis. Et hoc nota

uit. d. Aui. in vltimis verbis textus. Debent igitur magistri huius artis

omnia hec signa simul colligere et consequenter concludere: et nō ex vno

tactus eius a quo sub digitis quedā percipitur aque inundatio. Secun

dum est tensio et inflatio ossei ex aque multitudine. Tertium est splendor

in osseo apparens ad instar laterne dum aspicitur in lumine. Quartum

est leuitas ipsius ossei remolliū ab aqua qua repletur et extēditur. Quin

tum est qd aqua hec non redit in corpus neqz in hora somni nec apud in

firmi resupinationem vt intestinali redit intestinum.

mer quidem aque cognoscitur per ta

ctum: et tensiones ossei: et per splendores

et leuitatem: et ipsa iterum nō redit neqz

ingreditur. Et hernie quidem vento

se cognitio est qm inflatio ventosa ma

Et ramex quidem et. C Post qz. d. Aui. posuit signa

distinctiua herniarū euenientiū

ex descensu membrorum deorsum in buram testiculorum. Jam frequen

ter ipse ponit signa herniarum per viam paulatinē cōgestionis producta

rum indifferenter et per viam descensūs: determinat igitur hic de tertia spe

cie hernie: vt de aquosa: dicit ergo circa litterāz qd ramex aque cognosci

tur per tactum et tensionem ossei et per splendorem et leuitatem: et ipsa ite

rum nō redit neqz ingreditur et. Pro intellectu littere primo intelligi

quod per particulas in littera positas manifeste distingui potest inter ta

lem herniam aquosam et alias spēs: primo quidem dixit quod cognosci

tur per tactum: quoniam in tactu est leuis propter substantiam aquosāz:

et equalis et per hoc distinguitur ab intestinali et zibali: quarū tactus est

inequalis et per osseum est: et in tactu etiam facilius cedit tangenti: et sic di

stinguitur ab apostemosa vel carnosa. In tactu etiam si prematur cū duo

bus digitis: quarum manuum sentitur inundatio aque: non sic autēz in

ventosa: distinguitur etiam ex splendore ab ipsa ventosa carnosa et alijs

precipue si in obscuro cum candela lateraliter inspicitur: et etiam in ve

ntosa aliquid luciditas apparet: sed ab ea potissimum distinguetur ex pō

derositate: ab eadem etiam distinguitur per hoc qd non facile redit cum

est resoluta neqz facilius dissoluitur sicut ventosa: per hanc etiam parti

culam distinguitur ab intestinali in qua aliquando coniungitur aquosi

tas in intestinis: qd talis intestinalis per eleuationem crurūz cum aliqua

li compressione digitorum facile ingreditur in situm proprium: postea in

motu vel saltu facilius redit: non sic autem aquosa: qd aquositas non ha

bet illam alligantiam cum membris superioribus: etiam qd quo ad ma

gnam partem eius per paulatinam cōgestionem ibidem generat et non

Begradi

maior vltimior eleuatio

fm diuersas partes eminentie qz in zibali et hoc propter maiore inequa

litatem in ptibus intestinali qz zibz: in hoc tñ regitur medicus diligēter

exercitatus: distinguitur etiaz fm quosāz qz que est ex zirbo est sine dolo

re: in intestinali autem associatur dolor qdam: hoc intelligatur nisi sit do

lor ex solutione panniculi qui etiam in zibali esse posset: differet etiaz ex

facili reditu ad interiora magis in zibali qz in intestinali cuz comprimi

tur manū: causa pz consideranti. Differunt autē he due species ventosa

cum qua apparener cōmunicare videntur: qz distincte impimentū nul

la percipitur in tactu inequalitas siue diuersitas sicut in illis: etiam vt di

xit textus facilius est reductio ventose qz illarum: etiaz sepe cum facellatio

nibus tantum et euaporationibus dissoluitur ventosa: non sic illeretiā qz

he due magnificatur per balneum et humectationem et motum: non sic

ventosa: immo cuz eis sepe minoratur: et sic pz quomodo clare distingu

tur. Zego litteram que clara est.

Et ramex quidem et. C Post qz. d. Aui. posuit signa

distinctiua herniarū euenientiū

ex descensu membrorum deorsum in buram testiculorum. Jam frequen

ter ipse ponit signa herniarum per viam paulatinē cōgestionis producta

rum indifferenter et per viam descensūs: determinat igitur hic de tertia spe

cie hernie: vt de aquosa: dicit ergo circa litterāz qd ramex aque cognosci

tur per tactum et tensionem ossei et per splendorem et leuitatem: et ipsa ite

rum nō redit neqz ingreditur et. Pro intellectu littere primo intelligi

quod per particulas in littera positas manifeste distingui potest inter ta

lem herniam aquosam et alias spēs: primo quidem dixit quod cognosci

tur per tactum: quoniam in tactu est leuis propter substantiam aquosāz:

et equalis et per hoc distinguitur ab intestinali et zibali: quarū tactus est

inequalis et per osseum est: et in tactu etiam facilius cedit tangenti: et sic di

stinguitur ab apostemosa vel carnosa. In tactu etiam si prematur cū duo

bus digitis: quarum manuum sentitur inundatio aque: non sic autēz in

usitate. Secundū qd est in hac infans ventositas regreditur in corpus cū facilitate sine multa compressione et sine dolore propter eius mobilitatem et leuitatem. Tertium est qd ipsa redit interdum in dispositione. scilicet in promptu sine adiutorio. Quartum est qd egri resupinatio neq; velocitat neq; facilitat reditum ventositatis plusq; horis alijs quibus non resupinat. Nam simile est iudicium et similis euentus quo ad reditum ventositatis in resupinatione et nō resupinatione: cū neq; sit grauitas in ventositate qua prohibeatur ascendere neq; lubricitas qua facile lubrict in resupinatione. Sed in intestinali res aliter se habet. Nam graue intestinum quodāmodo lubricum non ita facile superius ascendit stāte egre erecto sicut lateraliter facile reducitur faciente supino. Quintū est qd ventosa sepe vehemētes inducit dolores superextendēdo vehemēter osseum et opprimēdo quandoq; testiculum.

nifesta est. Et ventosa qd redit absq; compressione plurima et dolore: et quandoq; redit in dispositioe: et resupinatio non facit eaz velocioris reditus qd hora alia. Iudicium nāq; eius in resupinatione et non resupinatione simile est cū nō sit grauitas ei neq; lubricitas. Sed in ea que est ex intestinis est diuersus: quoniam niam est apud resupinationem facilius

Jo. Math.

tionis ventose sunt satis clara: vt dolor extensius si fuerit inclusa in mēbro sensitui sine grauitate: cū facilitate dissolutio nisi fuerit multa causa fouens et virtus non sit multum prostrata: et facilitate reditus et maxime post cibos ventosos et propter inordinationē regiminis et c. Et sic patet prima littera: dicit consequenter specialiter magis declarando. Et ventosa quidem redit absq; compressioe plurima et dolore: propter abbenientia causa huius est clara: quia aliquando a virtute tantum dissoluitur: et sic sine compressione redit bursa ad dispositionem naturalem: et aliqui redit tumefactio burse sine dolore. Inguinis: et per hoc distinguitur ab intestinali et zirbali que plurimum non reducuntur sine compressione: et cōsequenter sepe cum redeunt aliquis sit dolor inguinis: et maxime si descendat per rupturā panniculi vt patet: addidit. Et quandoq; redit in dispositione. i. subito etiam non precedente sensibili causa: causa patet: qd quilibz passio animalis vel influxus celestis debilitans vel quicūq; alia causa debilitans occulte imprensens esse potest causa reditus talis eminet propter debilitari digestiuam et expulsiuam membrū. Et hoc est forte signum quoniam per hoc distinguitur satis sufficienter a qualibet alia specie: qm nulla eaz facta vera reductione. i. curatōe subito redit non curatōe: quia causa manifeste imprensens vt motu saltu vel aliqua huiusmodi addit. Et resupinatio non facit eā velocioris reditus qd hora alia: scilicet qd statio: causa clara est: et per hāc etiam distinguitur a zirbali vel intestinali: vt patet: et declarat dicens: iudicium namq; eius in resupinatione et non resupinatione simile est. i. ad resoluendum vel redeūdu. Et subdit causam huius cum dixit. Cum non sit grauitas ei neq; lubricitas supple pp quā cām facilius reducunt in resupinatione et difficilior in statioe: et pp hoc distinguit ab ea qd est ex intestinis: et ppea addit. Sic in ea qd est ex intestinis ē diuersus. i. nō sic est: qm est apud resupinationē facilius: supple reductio parum: dixit notanter parum vt innuat qd non sola resupinatio sufficit ad reductionem: sed et requiritur reductio cum digitis: scilicet bene innuat ad reductionem intestinalis et non ventose. Cōsequenter remouet dubitationem: quia supra dictum est qd talis ventosa reddit absq; compressione et dolore: posset aliquis dicere in ventosa cōiungitur ne aliquid quando dolor: respondet qd sic et dixit. Et quādoq; accidit ex ea dolores vehemētes: et adducit eam dicens ppea qd extendit osseū: supple ipsavē tositas: et sic sit solutio cōtinui: et qnq; comprimit testiculum: et sic ē distendunt lateraliter ptes testiculi et c. et ideo supra cū exponebat illa ps reddit sine dolore exponebat sine dolore inguis ad vtiā intestinalis per rupturam panniculi. Et sic est tota ista lra clara: lege eam fm modū expositū.

Et carnosē et c. In hac quinta particula ipse ponit signa quinq; speciei hernie: scilicet carnosē et c. breuiter dixit qd eius signū est in ipso osseo et nō intra ipsum et est cū duritie et grossitie et diuersitate vie. Pro intellectu partis est aduerterē qd eo modo generatur vt generari pōt hernia carnosā quō generatur in toto ypoarcar: scilicet propter indispositionem in sanguine et debilitatem in appositua vel nutritua virtute: vnde non cōuenienter sanguinis vntur membrō: ideo tumescit bursa aliquando propter aliquam victarum causarum: ex quo sequitur qd talis tumefactio est in ipso osseo. i. in ipsa substantia pelliculari et non intra ipsum sicut dixit textus ad differentiam hernie aqueose zirbalis vel intestinalis: et per istum eundem modū non inconuenit ēt tumescere testiculum et erit similiter appellanda carnosā cum etiam testiculus sit nature carnosē: qd glandulose: dixit tamen textus solum qd est in ipso osseo: intellexit vt plurimum: qd raro euenit in testiculo respectu eius quod euenit in bursa: et si euenit in testiculo prius vt plurimum manifestatur in bursa: et ideo est: quia fortior est virtus nutritua testiculi qd burse que est substantia pāniculis quo ad magnam partem: etiaz natura maiorem habet sollicitudinem de debita restauratiōe testiculi qd burse tanquā membri principalioris: tamen potest etiam circa testiculum caro generari: etiam circa bursum caro interius generatur et circa panniculum extrinsecum tantum et intrinsecum tantū et quilibet talis dicitur carnosā. Et inter istas distinguere est difficultas: ab alijs tamen speciebus per signa in textu posita possunt distingui: quoniam in talibus ad tactum nō percipitur nisi tumefactio in ipso osseo vel testiculo vel circa osseū vel circa testiculum: et non percipitur in concavitate aliquod tumefaciens sicut sit in aquosa vel zirbali vel intestinali: in quibus percipitur substantia testicularis libera non magnificata neq; circa ipsum aliquid adherens: et ita est de bursa que pōt seorsum tangi non tumefacta: neq; eam aliquid adherens: sed in concavitate tantū percipitur illud implens et tumefaciens quodcūq; illud fuerit: et hoc est qd dixit textus. Et carnosē signū est qd est in ipso osseo: supple tumefactio vel supple circa ipsum vel supple in ipso testiculo vel circa ipsum et non intra ipsum. i. osseum. i. non in cō-

Et carnosē signum est et c. In octava quinq; dat signa carnosē. Primum est qd addita carnositas in osseo est: scilicet immixta substantie ipsius: et non intra osseum vel ossei concavitatem. Non tamen negandū est quin caro addi possit et superexcrecere carni testiculorum. Secundū est ossei durities quedam causa carnis addite conculcate in ipso. Tertius est ossei manifesta ingrossatio propter carnem sibi additam. Quartū est diuersitas vie: que deforamibus siphac venit ad testiculos: obliquas enim hec ex pondere carnositatis quo trahit ad latus eius. Quintum est aliquādo lapideitas que daz duri apostematis ex sanguine melancholico: cuius subtile resolutum fuit: et grossum remansit vt petrificatus vel vt caro dura: et buris vocatur huiusmodi hernia.

In nona. vi. signa varicose assignat. Primum est qd vene testis aut ossei sunt replete magis et tumide solito. Secundum est istarū venarum con-

De gradi

cauitate continente testiculum: et est cum duritie et grossitie. i. ipsius ossei vel testiculi: de grossitie manifestum est: de duritie etiaz maxime si sit carnosā per additionem carnis circūolute ad aliquod istoz: qd minor est durities ingenita propter defectū in appositua et c. Et diuersitate vie. i. diuersitate receptaculi vel pcauitat in tangendo a tactu testiculi vel burse: qd illa cōcauitas reperitur vacua et libera per non inclusionē alicuius ibidem preter nāliter contenti nisi sit testiculus tumefactus vel aliqd adherens testiculo vel burse: et ideo diuersus est tactus vie. i. ipsius pcauitatis a tactu dictoz mēbroz: qm illa membra vel aliquod eoz in tali carnosā pceptuntur male disposita vel in se vel per adherentias in tactu: via aut vel receptaculum in tactu percipitur puenienter se habens: vel aliter et clarius. Et diuersitate vie in tactu i hac carnosā respectu tactus in zirbali vel intestinali vel humoralis in quibus illa via vel receptaculus reperitur egra per inclusionē materie preter naturā cōtente: non sic autē in carnosā vt dictū est: ad idem tñ venit in sententia. Et sic p3 quo carnositas distinguatur ab illis: difficile autē est tales carnosas inter se distinguere maxime que sunt per adherentiam carnis in vna pellicula et non in alia: facile autē distinguetur si fuerit ppter adherentiam carnis burse: qd tan gens poterit percipere bursum bene dispositū: et tñ testiculos magnificatos vel dura carne circūolutos: et ptra testiculos bene dispositos et bursum impinguatam vel carne circūdatam vel circūolutam: pōt etiam cum animā auertentia tangens distinguere inter ipsas burfales: difficilior tñ est. Et sic in summa redditur clara littera: lego eam. Et carnosē signū est qd est in ipso osseo supple tumefactio vel durities vel testiculo vel circa eā et nō intra ipsum osseū. i. non in via vel pcauitate. Et est cū duritie et grossitie: et diuersitate vie. i. receptaculi in tactu vel respectu tactus burse vel testiculi vel respectu tactus intestinalis vel zirbalis fm modū expositū.

Et qnq; et c. Ponit cōsequenter de sexta specie. i. de apostemose fm modū diuisionis suprafactū dicto. Ad aliqui sit specialis hernia. i. ossei tumefactio: ex apostemate duro et vocat buris: vel si placet dici posset: quod. d. Aus. sicut declarando signa carnosē dixit cū duritie et grossitie et diuersitate vie et c. Secundū modum expositum ex adiectione carnis ita sit aliqui ex apate duro similiter: notatē dixit duro: qd lz possint etiā illa signa ptingi in apostemate nō duro: qd tamen in duro plerūq; pcomittatur vehemēs dolor: propter hoc manifeste discernitur a carnosā in qua dolor nō manifestatur: in duro autē etiaz non sit manifestus dolor: et sic cū carnosā vt multum cū signis cōuenit: et sic dz legi cōtinua lra: vt sic legal et dicta carnosā est cum duritie et grossitie et diuersitate vie fm modū expositum: et cōtinuetur. Et qnq; eam supple talis apparentia in accidentibus ex lapideitate apostematis duri et c. Si vero velimus facere qd sit pars spālis: possumus dicere qd lz ponit signa apostemose et sunt illa que dicta sunt de carnosā: et ista nō solū sunt signa apostematis duri sed etiam mollis a quo fieri potest talis tumefactio: de apostemate tamen duro explicuit: quia a carnosā minus differt: qd in ali quo nō duro propter dolorem distinguitur manifeste et c.

Hernia vero et c. Hec est septima et vltima ptecula huius partis principalis in qua. d. Aus. de terminat de hernia varicosa ponēdo ipsius signa: et pōt esse ps satis pncipalis sic ptingendo: nā postq; determinauit primo de signis vere herniarum vt eaz que sunt per viam descensū vt zirbalis et intestinalis et c. Et sō determinauit de signis herniarū fm apparentiā vt illaz que vt multū sunt per viā paulatine pgestionis vt de signis aqueose carnosē et apostemose. Jam determinat. Tertio principaliter de signis hernie cuiusdaz nature medie inter eas puta varicose vel venalis que vt dictū est in cap. causarū cum de ipsa determinat h3 nām mediam inter eas que sunt per viā descensū et illas que sūt per viā paulatine pgestionis pp eas ibidez adductas: recurras ad illā ptem: et sic est pars satis principalis: duo facit primo ponit signa cōia eius: sō magis spālia: ibi fal. Et illa que est de ambabus ptribus dicit qd varicosa cognoscit ex venis repletis et cōtorione venali in ea cū mollificatione testiculi: et phibitōe a curibus et moribus: dicit sō qd illa que est in arterijs tactus digitis cōprehendit: et illa qd nō est in eis: imo in venis nutritiuis illa mēbra nō cōprehendit tactus Pro intellectu ptiū pmo notādū qd isti termini repiunt synonymi hernia varicosa hernia venalis et vinealis idē iporates: nā et si ppe varices dicant de dilatatiōibus venarū i crure et pede vt. j. m. c. ppiō: tñ lōge cadit istud vocabulū sup aplificatiōes et dilatatiōes venarū sensu pceptibili vel arte riaz et dñr venales vel vineales: qd tales vene vt arterie ex replone manifestant prope fm ipsaz icellus sicut et stipites vinearū vñ dicunt vineales: sicut ēt in eadē vinea sunt diuersi racemi minores et maiores ita ēt i protē hione venarū cū ramificari videant minores et maiores facit extensione ipsaz venarum

torio ad instar vine. Tertium est testium mollificatio propter nutritio-
nis diminutionem causa grossi sanguinis coartati in venis aduentu san-
guinis boni prohibentis qui testes nutrit et solidos reddat ac succi ple-
nos. Quartum est qd hanc habens prohibetur libere moveri et currere.
Nam cursum in eo dolores excitat. Quintum est qd hanc herniam dñ est
in arterijs testium aut ossei tactus cum digitis bene comprehendit propter
motum arteriarum. Et
tunc qd illas que est in
venis quibus que mem-
bra hec nutriunt non cō-
prehenditur tactu digito-
rum maxie si vene he sunt
in interiori testiculorum;
in osse vero comprehend-
di possunt.

De curatione ruptura-
rum. Cap. iij.

Egimen

quidēz zc. In hoc capitulo quod de generali cura ruptu-

Jo. Matthaei

venarū appent sicut racemi vna integrantes: qd et vt plurimū sanguis ex-
tendens est seculentus et melancholicus ad fuscum declinans in nigrum
quo colore vne colorificantur inde est qd propter hanc similitudinem vi-
neales dici possunt. Secundo notandū qd iste vene vel arterie quarū ex-
tensione et dilatatione fit hernia et tumefactio varicosa sunt vene et arte-
rie constituentes vasa seminaria maxime preparatoria que infra didimū
procreta alligantur testiculis et circa eos inuoluuntur: vnde suspensoria
et inuoluta vasa dicuntur: de quorū origine et compositione satis dictū
est in primo capitulo supra et ibi recurratur vtiliter ad hanc partem intel-
legendam: mediantibus autem istis venis et arterijs non solum defertur
materia fm medicos pro generatione spermatis prolifici intesticulis: sed
etiam materia proprie nutritionis eorum: vnde existente repletionē et
extensione illorum meatuum a sanguine vtplurimum seculentis: facta cō-
sequenter in istis oppilatione prohibetur vel minoratur transitus mate-
rie nutritimentalis ipsorum testiculorum et etiam materie pro generatione
spermatis necessarie: et proinde istorum testiculū debilitantur minorantur
et mollificantur. Et hoc est quod dicit textus noster: quod hernia talis co-
gnoscitur ex venis repletis zc. Cum mollificatione testiculorum. i. mino-
ratione et debilitate eorum et prohibitione: id est ex prohibitione a cursi-
bus et motibus supra materie nutritimentalis propter oppilationem. Et
ex hoc etiam apparet quomodo tales non sunt habiles ad generandum:
et ex hoc inferatur quod hec hernia non est negligenda: immo inter alias
precipue indicat de ipsius curatione: et in hoc vidi multos laborare et mul-
tos reducere secundum hoc apparet clara littera: potest etiam aliter intel-
ligi ista pars: scilicet hec hernia cognoscitur ex mollificatione testiculorū
id est diffinitione eorum et elongatur a radice virge propter illas venas vel
arterias esse repletas sanguine seculento vnde deorsum trahunt et ex con-
sequenti prohibent dicti testiculū a cursibus et motibus: id est vt non apte
mouentur sursum ad radicem virge propter illas venas vel arterias esse
repletas sanguine seculento: vnde deorsum trahuntur: et ex consequenti
prohibentur dicti testiculū a cursibus et a motibus: id est vt non apte
mouentur sursum ad radicem virge per contractionem fiendam a vasis sper-
maticis delatiuis hora expulsionis spermatis: quomodolibet intelliga-
tur est sententia bona et littera clara vsq ad illam particulam. Et illa zc.
vbi dixit qd talis tumefactio arteriarum manifestatur: qd tactus compre-
hendit digitis differenter a plenitudine venarum: qd per tactum in arte-
rijs percipitur pulsatio et non venis: notate tamen quod istud est difficile
comprehendere: qd vt dixit d. Auicenna supra sen. xx. cap. i. satis ad princi-
pium: huiusmodi vene et arterie ad ipsius vasis compositionem venientes
talem adinueniem habent vñionem et contexturā vt vix sensu discerni pos-
sint separare: ita vt incisio tua quā in vna illarum duarum facis vel sup-
ple facere intēdis si sit similis incisioni tue quā facis in pluribus. q. d. tan-
tam habent adinueniem nexionem vt non possit vna scindi sine alia: et ita
male sentiri potest zc. lego litteram. Hernia vero varicosa ex venis co-
gnoscitur repletis: id est dilatatis et cōtione vineali: id est toris ad mo-
dum spiritum vinearum in ea cum mollificatione testiculorū: id est ipso-
rum paruitate et debilitate: et prohibitione: id est ex prohibitione a cursi-
bus et motibus: scilicet nutritimentis: scilicet propter oppilationem zc. vel
ex mollificatione testiculorū: id est relaxatione vel diffinitione eorum: scilicet
propter repletionem dictarum venarum et prohibitionem a cursibus et
motibus: id est non habili motu et elevatione eorum: et illam zc. est clarū.
Resumo cap. In isto. c. primo posuit signū quoddam cōmune omnibus
hernijs et est additio vel supple tumefactio apparens maxime supple cir-
ca inguina vel vmbilicū vel osseum apparens: id est sensibilis aliquo tē-
pore vel aliquo sensu: qd dicitur notāter propter aliquas debiles hernias
quarum tumefactio visu non comprehenditur: sed tactu ab experto medi-
co: vel etiam quia certo tempore in ruptura inguinis ex ruptura panniculi
non apparet tumefactio vt diffensio corpore supra dorsum: sed si cor-
pus eleuetur tūc tumefactio manifestatur. Posuit consequenter aliud si-
gnū cōmune non omnibus sed precipue illis que ex defluxu sunt in os-
seum siue sit ex ruptura panniculi siue relaxatione siue apertura didimi et
est qd magis manifestatur apud motū vel vociferationē: causa clara est.
Consequenter ponit signa specialia conuenientia rupturis ex parte et
descensibus: scilicet ex parte dilatationis didimi: et ex parte rupture pānicu-
licū: hoc etiam includit signa ex parte relaxationis panniculi: qd fere
eadem sunt sicut que sunt ex aperture didimi cum ex eadem causa vtplu-
rimū fiant: scilicet ab humiditate relaxante: dicit qd tales sunt paulatim
non concurrente motu vel vociferatione: tamen supple differenter: quo-
niam in facta per relaxationem panniculi apparet eminentia exterior per
tempus supra os femoris in alia non in facta autem ex ruptura pannicu-
li illa fit subito et supple cum dolore et maxime antecessit aliqua de causis
primariis vtplurimum: et hec in prima parte ca. C In secunda parte ipse
ponit signa herniarum ex parte materie ipsarum: et primo illarum que fi-

re est primo agit de vniuersali regimine ruptorum. Secundo de intentio-
nibus habendis in cura rupturarum: ibi. Et scias qd intentio. Tertio
de modis practicandis et exequendis dictas intentiones: ibi. Amplius cō-
solidatio scissure.]

C In prima parte primo dat. vij. pcepta super regimine cōmuni rupto-
rum. Primum est qd quilibet ruptus vitet oēm supfluum repletionē per

Egimen quidem

vniuersale habētibus rupturā

est dimittere repletionem: et dimittere
motū plurimū: et saltū: et incessum subi-
tum: et coitū. Et deterior illarū disposi-
tionum est illa que est sup repletionem.

dispone et hora repletiois: qd dilatado tūc tps viscera pl* rupturā amp-

Begradi

unt per viam descensum: deinde earum que per viam paulatine congestio-
nis et consequenter illarum que sunt quodammodo medie nature in fine
cap. dicit primo de intestinali per rupturam panniculi qd signa sunt velox
reductio ipsorum ad situm propriū cum homo resupinatur et sensibilitas
rugitus: et ista eadem etiam contingunt in intestinali ex aperture didimi
intelligatur vt dicebatur stante libero meatu zc. Et per hoc differet a fa-
cta per relaxationem panniculi: qd licet talia intestina fm se facilius rede-
ant ad situm propriū: tamen ille panniculus non eque facilius redit vt
declinabatur: et per hoc qd dicitur de rugitu distinguitur a zirbali.

Consequenter ponit signa zirbalis: et primo a relaxati. secundo ex ruptu-
ra: dicit primo qd in prima descensus fit paulatim et secundo hoc distin-
guatur ab illa que fit per equalitatem vel apertiones meatuum: et est in imple-
tione ad profundum cū equalitate in situ ad differentiam intestinalis in
qua diligenter tangendo percipitur in tactu inequalitas: aliud signū non
sentitur rugitus: scilicet sicut in intestinali et est quantitatis parue fm plu-
rimū fm profundū. Inō multū elongatur in profundo: et sic distinguit
ab alia que fit per rupturam panniculi vel aperture meatuum: quoniam
in tali fit descensus vsq ad fundum et subito ipsius ossei et distinguitur
ab intestinali in tactu propter equalitatem vt dictum est: et est facilius cu-
rationis quantum scilicet ad reductionem: qd in intestinali propter ven-
tositatem extendentem propter feces aliquādo difficilis fit reductio: licet
equalis sit difficultas curationis: vera. i. consolidatio vulneris vel strictu-
ra aperture: quia istarum multo maior est difficultas in curatione qd in
ventosis: vt patet: et hoc est quod dixi vsq ad illam partem. Et ramer
aque vbi ponit signa hernie ex parte materie per viā congestiois vt plu-
rimū facit. Et dicit quod ista cognoscitur per tactum: quia est equalis:
etiam distinguitur a zirbali et intestinali: et est aliquantulum mollis nisi sup-
ple sit multum extensa: et tunc cognoscitur per splendorem: qd apparen-
sa candela in obscuro manifestatur aquositas: et ipsa non reddit supple eq
facilius neq supple remouetur facilius sicut ventosa cum qua magnam
habet conuenientiam: et supple magis grauitat: et propter hoc ponens si-
gna ventose dicit primo ventose cognitio est manifestata: quia supple est eq
litas et tensio sine grauitate et aliquando cito remouetur: imo absq com-
pressionē: vel supple alio medici exercitio: quia fortificata virtute resolu-
tūa zc. Et quandoq redit in dispositionē. i. subito. i. per passionē anima-
les vel alias causas debilitantes: vel propter vsum regiminis ventosan-
tis et resupinatio non facit eam facilius remoueri: quia supple statio. Et
fm hoc distinguitur a zirbali et intestinali: et addit rationem: quia simile
est ad resolutionē ventositatis siue stet siue non stet: addit etia rationem
huius: quia grauitas neq lubricitas ad hoc iuuant: sicut iuuant in aliq
bus alijs: puta in intestinali: addit aliud signū quod est vehemens dolor
propter extensiones: non sic in ceteris. Consequenter ponit signa
carnose sicut hypofarce in osseo vel testiculo vel carnosē. i. carnis addit:
et dixit qd talis tumefactio est in ipso osseo et non intra ipsum ad differen-
tiam aliarum que sunt intra vel in pellicula intrinseca vel extrinseca sup-
ple separata ab ipso osseo vel testiculo: et est cum duricie et grossitie: cū du-
ricie maxime in tangeudo zc. differenter ab alijs. Et addit qd talis appa-
rentia est in lapideitate apostematis duris: in non duro autem pter hoc
etiam est dolor et forte febris: dixit vltimate de hernia nature mediet vt
varicosa: qd ipsius signa sunt vene vel supple arterie cum torione vinea-
li earum et mollificatione testiculorum. i. paruitate vel debilitate ipsorum
propter prohibitionem vel minorationem nutritimenti ex oppilationē in
cursibus ipsius nutritimenti. i. in ipso venis a sanguine vel vt multum se-
culente zc. Et qd illa que est arteriarum distinguit sensus per tactum: qd
per pulsationem ab illa que est venarum zc. Et sic finis cap. cum laude
domini. Quando igitur vobis occurrer casus poteritis immediate sci-
tifice discurre per signa hic posita ad inuestigandum ipsam principālē
morbus: et consequenter ad causas eius per ea que sunt notata in fine ca-
pituli precedentis.

De curatione rupturarum. Capitulūz. iij.

Egimen quidem zc.

Expeditis in suppo-
ribus ca. de anonomia
siphac et aliorum panniculorum et de causis rupture ipsius: et
dispositionum sibi similium vt aliarum herniarū circa ingui-
na vel burfam apparentium: determinatum est etiam de signis dictarū
herniarum: et differentijs ipsarum inter se: etiam consequenter psequitur
de cura harum dispositionum: et duo facit principaliter: quoniam primo
ponit curā satis generalem: secundo specialem strahendo ad speciales her-
nias: scda pars incipit in prin. c. seq. Si est ambox zc. C Defensio. c. prin-
cipali diuisio diuidit in tres ptes: qm primo ponit quedā cōia ad dictā
pertinentia euandā in ruptura: secundo ipse ponit intentiones reductiuas
in vera ruptura: tertio pter ponit cōia infra qbus mediātibus dicte in-
tentiones piciunt: fa ibi. Et scias qd tertia ibi. Amplius. De pma pte
dicit qd vniuersale regimen habentibus rupturam est dimittere repletiō-

stant. Tertium est dimittere cibos inflatuos: vt erucam caules fabas pfa rapas castaneas tubera recentes vinas oua venti cepas & potum musti vel ficere recentis dum adhuc ebullit. Quartum est non multum nec cum magnis haustibus sepe aquas bibere: quia debilitat digestionem omnes & phlegmata augmentat cum ventositatibus. Quintum est dimittere que cumq; mollicant deintus & ab extra. Deintus quidem sicut limosos pisces butyrum pinguedines multas offas & potagia. Ab extra vero vt balnea dulcis aque calide. Nam per hec ruptura vel dilatur vel disponitur ad dilatationem. Sextum est qd ruptus supine faciat seu resupinet post commotionem & nec stet nec ambulet: imo nec sedeat erecto corpore ne cibum aggrauet & pondere ipsius opprimat rupturam &

Et oportet vt dimittat cibos inflatuos et non multum vtatur potu aque: et dimittat omnes res mollicantes ita qd etiam balnea: et cum comederit resupinetur: et sit dum sedet constrictus rupturam et apud coitum proprie. Et sit coitum

Jo. Almathei

nem & dimittere motus plurimum & saltus & incessus subitum & coitum: & deterios harum dispositionum est illa que est supra repletionem. Dicit scdo principaliter. Qd opz vt dimittat cibos inflatuos: & non multum vtatur potu aque: tertio dicit qd supple opz vt dimittat omnes res mollicantes: ita qd etia balnea: quarto ostendit debitum modum se hndi in opationibus suis. Et cum comedit resupinet: & sic cum sedet pstrictus circa rupturam: & apud coitum pprie: & sit coitus eius sup leuitate ventris eius. Pro intelligtia omnium harum pculaz simul aduertendum qd vt supra dictum est. d. Aut. in hoc trac. principaliter intendit determinare de ruptura vera siphac tanq; de morbo vt plurimum huic pnculo ptingere qui est primus pnculus: vt supra visum est: & pnter de causis signis & cura ipsius rupture: vt pnter puententia in apparentia aliaz herniaz: cum ista ruptura de illis pnter determinat: ideo ppter hanc causam principaliter hic ponit ista communia euanda maxime in vera ruptura: ista eade adaptari possunt ad oem hernia vt videbit: scdo aduertendum circa pmut dictum qd repletio est mala in ruptura ita & motus plurimus: & incessus vt saltus & glibet motus vehemens: vel et extensio vt longus: nam per repletom per se & motum etia per se: & maxime sup repletionem pphibet pfoliatio scissure pnculi: cum per repletom stomachi & intestinoz fiat distensio siphac supra quem grauitant & residet intestina vnde elongantur labia vulneris: & sic pphibet consolidatio: hoc idem efficit motus plurimus quomodolibet intelligat cum per talem motum incessus grauitant magis intestina supra siphac & vt p3: & hoc maxime fit cum motus sequit repletionem: & ppter eandem causam etia coitus nocet: qm vt supra visum est inde causis rupture ad quem locum pro intellectu harum partium recur ratis in coitu comprimunt venter: & ideo intestina ppter compressionem deorsum comprimunt: & sic labia vulneris dilatant & maxime stante repletione stomachi & intestinoz qd ptingit: vt p3 consideranti. C hoc etia idem verificari pot in ruptura facta ex dilatatione vidimoz: & relaxatione ipsius pnculi: qm facta compressione vel distensione zirbi vel intestinoz deorsum magis didimus dilatatur & pnculus relaxatur magis & deorsum distendit: vt p3 pot etia declarari qd talia sint causa augmendi aliaz herniaz: vt aquose ventose apose vinales ita p via defluxus ibide qd et p via paulatine pgonis: nam in eis que per via defluxus manifestu est qd ex vehementi motu ventositas supior deorsum mouet: ita etiam aquositas & materia quelibet apostematio: & et sanguinis melancholicus: ex co sequenti quelibet talis est apta augeri: in illis etia que sunt per via paulatine congestio: istud declaratur: qm ex vehementi motu & superfluo: & maxime sup repletionem & coitu virtus naturalis debilitat: & maxime membrorum prius lesos: & ideo apta est aquositas vel ventositas vel quelibet alia materia apostemationis generari & augeri. C Et psequens vniuersale regimen hntibus rupturam. i. oibus rupturis coe est dimittere repletom & motu plurimu & vt dicit ter. dico tn qd principalissime ista lra verificat in vera ruptura & scissura pnculi. Et hoc est precipu & singulare in curatione talis rupture dimittere motu & sed obijcies no apparet qd motus nocet in ruptura siphac vmbilicali cum per motu grauitent intestina deorsum & remoueant a loco rupture: etia apparet qd coitus in isto casu non nocet: & maxime in mulieribus qbus tales vmbilicales magis eueniunt qz viris ppter pregnationes: cu in coitu aliquantul co primatur pars vmbilicalis mulieris: & sic si zirbus vel intestina sunt extra situm propriu propter rupturam ibidem siphac: videntur ergo per talem compressionem in situm propriu reduci: & sic sequitur iuuamentum & non nocumentum. Dicatur primo qd motus laboriosus in hoc casu nocet: na licet intestina vel zirbus distrahant videantur a loco rupture per motu ex alia parte extendentibus ipsis deorsum ipsam pnculum in fundo supra quem residet psequenter labia vulneris elongant: maxime si vultus sit rotundum vel fm transuersum sit incedens vt pleriq; euenit. Si etia fm longum sit scissura tn prohibetur consolidatio: qd per tensionem pnculi deorsum fit vt panniculus inhercat zirbo vel intestinis vel ab eis comprimatur & Quomodo etiam coitus nocet manifestum est quoniam per talem compressionem ventris mulieris vt manifeste patz elongantur labia vulneris ipsius siphac: etia si esset ruptura in viro hoc idem contingeret. Tertio aduertendum principaliter circa secundum dictum qd si bi inflatuus in casu nostro valde nocet: quia propter ipsorum exphibitionem multiplicata ventositate in intestinis intumescent intestina & consequenter ampliatur ruptura vt patetiales etiam cibi inflatuus in qualibet alia videntur nocere cum sint taliter inflatuus: vel qd superflua habundet humiditate & sic in aquosa per se nocet: vel sint terrestres & substantie melancholicas vt sunt plurima genera leguminum & talia generando sanguinem melancholicum sunt de per se causa augmenti varicose: p accides vel mediate sunt aliarum omnium herniarum causa augmenti debilitant do digestum & ad corruptionem digestiue preparando fm multos modos positos a. d. Aulc. xij. tertij: tractatu tertio: capitulis. ij. & iij. vbi ista latus debent declarari: & p idem patet quomodo potus aque scilicet fontis vel supple cuiuslibet alterius vehemementis frigiditatis & humiditatis

largius dilaret. Septimum est qd sit in hora qua sedet ipsius ruptura brachiali constricta vel compressa aliqua & maxime hora coitus: ne dilatur ruptura. Octauum est qd si coeat sit coitus eius ventris suo leni non duro existente neq; pleno grollis fecibus: ne morte per coitum rupturam magnificet.

a C Et scias qd intentio & c. In secunda tangit. vij. intentiones quas habere conuenit in cura rupture. Prima est qd scissura rupture consolidetur si fieri possit: vt no plus exeat quod per eas exibat. Secunda est qd si consolidari non possit scilicet prohibeatur ne magnificetur. Tertia est qd illud quod mollicatur est atq; dilatatum plusq; conueniat stringendo excicetur: vt quod precebat exire prohibeatur. Quarta

Begradi

est nocius & plurime ventositatis multiplicatiuus: cum ventositates co tingant & generentur ex diminutione & paruitate calidi radicalis & elementalis vt dixit Auer. ij. canticorum diuisione prima capitulo de regimine cibi & potus commento. rrv. Consequenter attendendum circa tertium dictum: qd licz in ruptura aliquando ad curam sint necessarie res mollicantes & etiam balnea: vt infra videbitur: vbi scilicet esset intentio reductio: tamen indicatione sumpta a consolidatione que de directo opponitur rupture panniculi talia humectantia nocent cum medicina consolidatine: vt infra videbitur siccitate & confortatione participant. C Circa quartu dictum vbi ostendit debitum modum se habendi dixit qd cu comedit resupinetur: vbi aduertatis qd ly comedit potest teneri in presentia & in preterito fm qd potest produci vel breuiari: & fm omnem sensum est clara littera: qd homine stante & comedente vel postq comedit iam gratias fundus stomachi & sic coequenter intestina deponit & c. Resupinetur igitur illo tempore tempore vero inantiis tunc sedet vel stet ita tamen vt addit textus qd sit constrictus rupturam. i. teneat tunc maxime cingulum vel brachiale de quo inferius tangetur bene ordinatum supra locum rupture vt prohibeat descensum membrorum infra rupturam: & sic prohibeat a dilatatione scissure: & addit maxime apud coitum supple fit constrictus propter causam supra dictam: qd comprimuntur tunc maxime deorsum intestina: ita ampliatur istud dictum etiam ad alios viuendos modos in quibus disponuntur intestina ad motum deorsum: vt in actu asselandi: quoniam in illo actu coomitatur pleriq; compressio faciens & c. Pro tunc g fit maxima cautela vt brachiale sit decenter strictum. Et notate qd propter negligentiam huius canonis in opere multe talium dispositionu vel nquam reducuntur vel difficiliter reducuntur: vbi tamen cu istis obseruatis & alijs applicatis remedijs reducet. Nota lra est clara lege ca tota.

Et scias & c. In hac pa parte cap. d. A. ponit intentiones oes que haberi possunt: vel debet in reducendo rupturam maxime parum. Pro intelligtia cuius partis est aduertenduz vt colligitur de mente. d. Ari. ij. phisicor: tractatu primo de causis: qd quicq; cause sunt medie inter agens & finem mouetur ab agente propter finem & ex coequenti finis est primu in intentione & vltimu in executione: ideo. d. Aul. numerando intentiones habendas in curatione rupture panniculi cu descensu intestinoz vel zirbi & cu aggregatioe materie ventose vel aquose in eis directe & multum misce numerauit has intentiones habendas fm ordinez intentionis qui pntius est directe ordini executionis: qd in executione retrograde sumuntur indicationes ab ordine hic posito: primus ergo in tali casu qd insurgit in mete medici est scissure consolidatio ex quo hic est sermo principalis de fractura ipsius: que si no sit possibilis vt aliquando contingit in antiquata & in etate prouecta & in corpore meli cho lico vt supra visum est: tunc surgit intentio ad prohibendum dilatationis. Et qd intentio que est consolidatio perici no potest sine excicatione vulneris quoniam in omni digestioe membri reperitur duplex humiditas. i. subtilis & grossa quarum quelibet indiget excicatione & consolidatioe vt dixit Auerrois. v. colliget. vi. cap. & c. An. secundo casu. In canibus generalibus cap. iij. dixit qd consolidatio medicina est que ericet & inspissat humiditatem stantem inter duas superficies vulneris propinquas & c. ideo tertia principalis intentio est excicatio eius quod mollicatum est & dilatatum. & quoniam talis dilatatio vel scissura panniculi consolidari no potest nisi labia vulneris adinueniantur videntur vt tertio tegni no possunt autem vniri stante descensu zirbi vel intestini nisi primum facta reductione ipsorum in siphac proprium: ideo insurgit alia intentio que est reductio eius quod descendit si est zirbum vel intestinu: & quoniam talis reductio aliquando fieri no potest ppter impletionem intestinoz ab aquositate vel ventositate: qd sic dilatata intestina no possunt recipi intra scissuram: ideo pro reductioe fienda insurgit alia intentio que est resolutio eius qd aggregatum est in ea. i. intestinali qd. scilicet aquatilis ventositas vel cum resolutiois vel cu extraccioe: maxime si dicere mae in ipso osse sint recepte. Et qd facta reductione intestinoz in locu proprium tunc fit consolidatio que vt multu prohibetur per humiditatem & aliquando per ventositates. Tercio ad prohibitionem remouenda consolidatiois vel ad prohibitionem etia future rupture insurgit alia intentio que est prohibitio materiei que extit vel supple apta est extendere & c. Et hoc supple cum dicta & potide vt videbitur in parte sequenti. Et ex his patet littera clara: lego eam. Et scilicet qd intentio supple principalissima in curatione rupture est consolidatio scissure si possibilis est. Ecce qd principaliter loquitur de solutione panniculi siphac: aut si non est supple possibilis intentio est conseruatio eius: scilicet scissure ne addatur: & excicatio eius qd mollicatum est & dilatatum: id est que intentio consolidationis vel prohibitionis dilatationis comple tur excicando id quod mollicatum est supple & ruptum aut dilatatum. Et reductio eius quod descendit in ipsa huc fit zirbi aut intestini: quoniam talis consolidatio etiam fieri non potest nisi primo facta reductione intestini vel zirbi vt labia vulneris immediati possint.

& resolutio

Quarta est in proprium reducere locum quod per scissuram exiit siue zircus fuerit siue intestinum. Quinta est resolvere quod est aggregatum ex humore aut aqua aut ventositate in hernia que inde fit. Sextum est prohibere materiam fluere ad scissuram locum que ipsam adaugeat. Septimum est si materia fluxus resoluti non valeat tunc prepararetur ad extractionem cum pharmaco per digestum.

Amplius de. In tertia primo agit de consolidatione scissure et prohibitione ne fiat amplior. Secundo de excitatione partis nimis humide et mollescentibus. Et etiam de reductioe huius quod defecit ibi. Et reductio. Quarto de resolutione venti vel aquo fitatis ibi. Utrum resolutio eius. Quinto de prohibitione cursus materierum ad herniam ibi. Et prohibitio. Sexto de extractione materie cum causticis aut ferribus. Et eius extractio.

In ipsa si est zircus: aut intestinum: et resolutio eius quod aggregatum est in ea si est aqua: aut ventositas: et prohibitio materiei que extedit eam: et si non resolutur preparatio fiat in eius extractione.

Amplius consolidatio scissure: aut

Cum prima particula primo ait quod consolidatio scissure vel phibitio ne augeatur fit cum medicinis conglutinatibus et confortantibus et stipticantibus sicut cum mastiche thure et cortice eius cacabre phidys terra sigilla-

Jo. 4. Math.

Et resolutio eius quod aggregatus est in ea si est aqua vel ventositas: quia talis reductio intestini fieri sepe non potest nisi resoluatur id quod aggregatus est in ea ruptura siue sit aqua vel ventositas: foveat enim a causa antecessore: ideo opus eius multiplicatione prohibere. Et addit et si non resolutus pro ratio fiat in eius extractione. Ecce videtis mirabilem ordinem. d. Autem. In intentionibus habendis in cura secundum primam considerationem: ubi tamen secundum operationem actualem esset de directo modo retrogrado operandi: quia opus intendere cum dicta et medicinis ad materiam antecessentem digerendo equando euacuando ne deorsum fluat: consequenter resolvere quod aggregatum est in bursa ut fiat ipsorum intestini reductio tandem ipsa reducant: consequenter adhibeant que phibent reditum deorsum et dilatationem cum brachali et. et consequenter ad consolidationem scissuram ultimo deueniendum est: que tamen executio fuit prima in via intentionis ut patet.

Amplius consolidatio et. In hac tertia parte principali cap. ipse ponit quatuor instrumentis intentiones dicte phicant. Et dicitur ponit ordinem in his instrumentis secundum ordinem intentionum prius in littera posita: primo ponendo que habeat iuuamentum in consolidatione secundo in prohibitione dilatationis: tertio in reductione eius quod descendit: quarto in resolutione eius quod aggregatum est de aquositate vel ventositate: quinto in phibitione materie antecessoris. Et sic posset diuidi pars in. v. partes: patet per partes legendi litteram peritiam: dicitur primo de primis duabus. Ad consolidationem scissure et resolutionem eius ut non addat fit cum medicinis conglutinatibus et confortantibus in quibus est stipticitas: et quanto magis est scissura breuior est consolidatio facilior: et quicquid sit iuuamentum in ea cum cauterio: dicitur et quod eius excicatio fit cum medicinis resolutiuis: de tertio dicitur quod reductio eius quod descendit fit cum strictura et ligatura: de quarto dicitur verum eius resolutio quod aggregatum est fit cum emplastris facientibus in hydropis: et que sunt eis similia: de ultimo dicitur quod phibitio materiei fit cum euacuatione et equatione cibi. Et quia superius dixerat in resolutione eius quod aggregatum est non semper sufficit resolutio: sed aliquando est necessaria extractio pro complemento dicitur quod extractio fit cum medicinis adurentibus cum fortitudine et operatione ferri. Pro intelligentia quare prius primo notandum est circa dicta in primis duabus: ad consolidationem prima intentio generalis est unio ex quo consolidatio opponit solutioni unitatis. Hanc autem unionem labiorum vulneris manifeste dicitur et ferre immediate respiciunt tria principalia opera nostra. Primo ducere prece distantes: secundo seruare sic conductas: et tertio substantia. Complectionem prius sanam conservare. C. Per hec. n. tanquam per opera nostra adiuuatur natura que est principale agens ad consolidationem: primo quidem opus adducere labia in unum: quoniam unio partium distantium non fit nisi per istam contractionem: talis autem contractio perductionem fit labiorum in unum: et ipsa operatio que est unio fitenda a natura regit tempus pueniens cum actio in tpe fiat: preter id quod labia sic in unum conducant: expedit sic ipsa ducta seruare tunc potest sufficienti: quia etiam natura non puenienter actionem operis nisi eius complexio vel substantia quod idem est in proposito fit sanare: ideo expedit substantiam sanam prius seruare. Et hoc est quod expresse dicitur. S. iij. reg. textu comenti. c. vii. cum dicitur: glutinat ergo distantia et eam que ex principio unionem reddit naturam nostram vero opus primum. I. ad medicum primum est ut dictum est: pducere in id ipsum distantiam: secundum vero seruare in quo ducta sunt: et tertium ut nil intercidatur inter labia prouideret: quartum ipsam partem substantiam seruare. Istud autem tertium non posui tanquam ab extrinseco magis sumptum: et quod non in omni vulnere est necessarium sed in discoperto: et manifestum tantum in quo casu non sumus nos: hec igitur tria sunt que directe et immediate unionem vel consolidationem respiciunt: quedam etiam alia sunt que mediate et magis indirecte consolidationem respiciunt: et talia sunt que vulnere non debentur ratione ipsius vulneris tantum sed ratione alicuius quod componitur cum vulnere vel quod rimetur componi cum vulnere: cuius tamen compositio prohibet fieri sanationem vulneris nisi prohibeatur: sicut verbigratia esset fluxus materie vel materia fluxa vel apostema que omnia curationem vulneris impedirent nisi amouerentur vel prohiberetur euenire: vel etiam mollescentia partis lese: per hoc enim quod membrum solutum est debilitatum non potest nutrimentum sibi adueniens perfecte digerere ex quo remanet superfluitas humida indigesta in membro et maxime quod expulsiva membri est facta debilis non sufficiens etiam illud superfluum quod naturaliter deberet per digestionem rescari expellere. Et propter hoc. d. A. habes considerationem ad has causas impedientes dicitur quarta. primi. c. xviij. Intentio autem in medicando solutio primum est que in membro accidit mobilis est trium principiorum curam habere: primum coram est quoniam si causa fuerit fixa. i. non fuerit vulnus multum paruum et superficialis: quia talia per

ta nuce cypressi bolo sarcocolla: de quibus contritis et incorporatis cum glutine piscium formantur emplastra contra rupturam que vel consolidant vel saltem rupturam augmentari prohibent. Secundo dicitur quod tanto facilius fit consolidatio quanto panniculi minor est scissura ceteris paribus: quia minus est per scissuram modicam: et parue scissure labia citius inuicem coherent et reuiniuntur. Tertio dicitur quod per cauterium quando

conseruatio eius ut non addatur fit cum medicinis glutinationem facientibus confortantibus in quibus est stipticitas. Et quanto magis est scissura minor est consolidatio facilior. Et quandoque fit iuuamentum in ea cum cauterio.

doque iuuatur consolidatio siue actuale sit siue potentialis dum super scissuram locum adhibetur et illic generatur duram et fortem escaram loco cuius nascitur post ipsius causam caro dura grossa que labia scissure coniungit et vnit et descensum prohibet zirci aut intesti-

ni. Fuit chirurgicus quidam Parisius qui curabat hernias cum ferro ignito simili instrumento quo cantores formant simul plures lineas ad notandum: quod in loco descensus ardens impellebat. Fuit colonic chirurgicus alius qui simile agebat cum potenciali cauterio facto de sapone gallico et de calce viua. Et uterque plurimas rupturas sanabat.

De gradi

se curantur. Est retinere illud quod fuit et costringere illius materiam si ipsa fuerit currens: et secundum est scissuram consolidare cum medicinis et cibis puenientibus. Et in hac bene intelligenti includitur intentiones. S. Supradicte: et tertium est putrefactionem prohibere quanto plus possibile fuerit et. Ecce quod. A. non solum habuit considerationem ad ea que immediate vulnera respiciunt: sed et ad ea que vltimum ipsius consequuntur: potest etiam videre meo alia breuius et generalis fieri diuisio has vtrasque comprehendens. I. quod intentio curatiua vulneris aut sumitur ab eis que prohibent impedimenta consolidationem aut ab eis que iuuant: et hoc dupliciter: quia aut iuuat instrumentum taliter mediate: quia nature offerendo conuenientia positum ad operationem ipsius: aut ipsam virtutem immediate confortando quod aliquantulum est ex resolutione debilitata ut sit sufficiens ad operatum unionis: si sumatur indicatio ab eis que prohibent impedimenta sic habetur intentio ad dilatationem labiorum ad mouendum que perficitur per ipsorum in unum conductionem et conseruationem et. Et ne aliquid intercidat extrinsecus: secundum hanc indicationem sumitur intentio ad prohibitionem fluxus et apostematum cum diueris tribus vel phlebotomia portione dicta subtili et similibus. Si autem sumatur indicatio ab eis que nature offeruntur que ipsam instrumentum taliter in consolidatione iuuant sic habetur intentio de exhibitione medicinarum glutinationem facientium et excicantium: nam per medicinas excicativas humiditas accidentale consumitur: quod in vulneribus coniungitur ut supra dicebatur: per medicinas vero glutinativas humiditate quadam viscosa labia cum labio inuiscatur et vnitur. Si vero sumatur indicatio ab eis que virtutem ipsam debilitatam confortat sic habetur intentio ad medicinas confortativas et stipticas: cum per stipticitatem vniantur partes membri et sic ipsius robur vigoratur: per stipticitatem et confortat membrum ne recipiat. Et hoc est quod dicitur text. noster cum dicitur. Amplius consolidatio scissure aut conseruatio eius ne addatur fit cum medicinis glutinationem facientibus et confortantibus in quibus est stipticitas: et addit. Et quanto scissura est minor tanto est consolidatio facilior: hoc intelligatur ceteris paribus ex parte etatis complexione diuinitatis: quoniam in corpore melancholico senili et ruptura antiqua difficilis est consolidatio: et si parua sit ruptura quod in certa maiore ruptura oppositis conditionibus ut supra dictum est. Secundo attendendum quod hic duplex reperitur littera: vna dicitur quod iuuamentum in ea cum cauterio: secunda littera exterior dicitur cum vomitu: credo quod prima sit sanior. Nam si vomitus perferat per hoc quod ad oppositum diuertit: quia tunc est motus satis laboriosus saltem in pluribus dubium est ne in vehementi commotione fiat vulneris dilatatio et. Cauterium vero in vulnere ad consolidationem valet per hoc quod cauterium sua forti siccitate excicat per humiditatem extraneam: per caliditatem etiam per accidens excicat per hoc quod resolut: condempnat etiam partes membrum et costringit eas et sic prohibet receptionem materie in membro et membrum confortat: que omnia principaliter faciunt ad consolidationem ut dictum est supra. De modo autem et forma et applicatione cauterij dicitur inferius. Sed dubitatur: nam ex supra dictis ad consolidationem precipue requiritur medicina excicatiua: ut etiam expresse colligitur quarta quarta tract. l. i. c. iij. primi. c. superius alleg. et tunc. d. Sui. in text. de ipsis nullam fecit mentionem. Sed solum dicitur quod consolidatio scissure fit cum medicinis glutinationem facientibus et confortantibus in quibus est stipticitas et. Ad hoc dicatur primo quod hoc tanquam notum et famosius relinquitur vel maxime eius in particula superiore cum ponit generales intentiones in curatiue pro vna principali intentione dicitur. Et excicatio eius quod mollescentia est supple est necessaria: quia ut supra ibidem exponebatur complexio intentio consolidationis excicando id membrum quod mollescentia est per phlebotomiam eius: ut supra exponebatur. Manifestum autem est hoc in prima littera inferiore cum dicitur. Et eius excicatio fit cum medicinis resolutiuis: et hoc per accidens humidum euaporare faciendo. Et sic inuebat non solum ea que per se excicant: sed et per accidens in hoc casu esse necessaria: maxime cum membrum cuius consolidatio queritur ut panniculi sit naturaliter fiti. Si igitur in consolidatione membrum absolute debeat medicina esse in primo gradu vel quasi excicatiua ut de mente. d. A. quarta primi loco alleg. et iij. de ingenio sani. et iij. quartum loco alleg. colligitur: sequitur manifeste quod si in membrum mollescentia medicina excicatiua est necessaria in consolidatione panniculi est maxime necessaria: cum excicatiua in primo respectu humidum non esset excicatiua in primo respectu siccitatis ut patet intelligenti: vel dicatur hoc et notate dictum singulare quod super dictum est: obferuauit ordinem retrogradum qui debet haberi in excicatiue: ideo intentio sua est quod in excicatiue primum apponantur super locum rupture medicine resolutione et excicatiue quod medicie iuuat consolidationem per hoc quod remouet impedimenta: et medicie iuuat positue ut statim videbitur: deinde apponantur ea que immediate ad consolidationem faciunt ut medicine glutinative et confortantes in quibus est stipticitas ut supra in ordine littere posuit: et quod hec sit mens sua patet cum

Et eius rē. In. ij. dicit q̄ exicatio remollientis humiditatis et meatum dilatantis fit p̄ medicinas resolutivas sicut sunt cineres fermentorū vitis et ramorū quercus truncorū caulium et litiū ex his vel ossa combusta vaccina aut bovina vel cornu cerui vitū ex quibus fieri possunt emplastrā vel facellationes ipse cōtritis et impositis sacculis de tela subtili: vel sinapiatōes post inunctionem loci rupture cum masticino vel myrtino oleo: vel inunctiones.

Et reductio rē. In. tertio dicit q̄ eius reductio qd̄ de zirbo aut intestinis in ossibus descendit fit cū stricatura et ligatura. Et hoc sic intellige q̄ postq̄ reintroit p̄ se in suū locū sicut noctu solet quod in die descendit vel repulsum fuerit illuc cū digitis reductū tenet et prohibetur iter descendere p̄ ligaturas fortiter stringentes: sicut sunt ille que fieri solent per brachiale idoneum cui suppositum est emplastrum contra rupturam.

Clerū rē. In. iij. dicit q̄ resolutio grosse v̄tositatis vel aquositas in herniis ventosis vel aquosis apte fit p̄ emplastrā que cōtra tympanitē et alchitē dantur: sicut contra alchitē emplastrā ex fecibus vacce vel caprarum. Et cōtra tympanitēz emplā ex cymino aniso carui feniculo aneto tritis et cōmixtis cū oleo de castoreo vel ruta et cera sufficīb⁹ ad formandū emplastrā vel vnguētā aut linimētā: valēt ad hoc facellationes cū dictis seminibus grosso sale fursure camomille floribus et paritariā.

Et prohibitio rē. In. v. dicit q̄ duo prohibent currere materias ad locum rupture p̄ quas aggrauatur. Primus est euacuare materias illas phar macis propriis: vt si sint aquosae cū radice yreos vel serapino vel cumere asini. Et si melancholice cū sene epithimo polipodio quercino lapide lazuli vel armenico. Et si phlegmaticae purgentur cū turbich vel cū agarico vel cologintida aut esula. Et eius purgatio seruāt p̄tra ventosita

Et eius exicatio fit cum medicinis resolutiuis. Et reductio eius qd̄ de scēdit fit cū stricatura et ligatura. Tercio resolutio eius qd̄ aggregatum est fit cum emplastris faciētib⁹ ad hydropi sim: et que sunt eis similia. Et prohibitio materiei fit cū eūone et equatōe cibi. Et eius extractio fit cūz medicis adurentibus cum fortitudine et operatione ferri.

De cura rupture intestini et zirbi. Capitulum. v.

Jo. Matthei

sapore insipienti s̄am in cap. inferiore cum dicit. Et opz vt administrēt in ea emplastrā que super scissuraz administrantur postq̄ aggregata sunt labia scissure. Ex his verbis innuebat primo debere apponi medicinas resolutivas et exicativas deinde conglutinativas cōfortantes stipri cas. Et ratio huius est: q̄ consolidatio fieri nō potest vt supra dictum est nisi labia elongata et distensa adinuem proxima fiant: medicinē autem glutinosā ad hanc perfectionem ducere non possunt: ergo primo offerendū sunt medicinē resolutivae: aliquid et stiprice: q̄ harū virtute medicinarum minozato per resolutionem humido accidentali horum membrorum et exicatio fit vt conuenienter talia membra proxima fiant: et sic per medicinas glutinativas consolidationi sunt parata. Et hoc diligenter mente conseruare q̄ est tanq̄ clauis in curatione in applicatione medicaminum: et istum ordinem seruauit Aul. in cap. vt videbitis. Circa dicta in tertia et quarta pte oīa sunt clara si littera exponatur. Exponatur ergo sic. Et reductio eius quod descendit. i. conseruatio reducti quod descendit. i. descendebat vel est aptū descendere et supple prohibitio eius a descensu fit cum stricatura et ligatura decenter constrictiua. i. brachiali de quo in cap. inferiore erit sermo specialis. Et addebat pro exequenda alia intentione quod resolutio eius quod aggregatum est supple in intestinis vel in bursa fit. i. p̄ficat cū emplis faciētib⁹ in hydropis. i. iuuatibus in hydropis aelitis. i. vt tympanite q̄ aquositas vel v̄tositas plerūq̄ ibidē gregat. Idē intelligat de vnguētis facellatiōibus et similib⁹ de quibus dictum est. xij. huius et specialiter dicitur in capitulis inferioribus. Circa quintam partē dixit pro executione alterius intentionis quod prohibitio materiei supple que habetur ad causam antecedentem fit cum euacuatione supple et digestionē materiei antecedentis et equatione cibi. i. debita dieta in omnibus de quibus etiam sp̄aliter inferius erit sermo in illa parte satis ad principium. Quod si addatur ruptura rē. et in alia parte sequente. Quod dixit in vltima pte. Qd̄ si supple non sufficiunt ad exicationem medicinē laudate in hydropis tunc extractio aquositas et v̄tositatis maxime aquositas fit cum medicinis adurentibus cūz fortitudine et operatione ferri. Ista s̄a habere potest duplices sensum: primo qd̄ fiat talis extractio insensibiliter cum medicinis vehementioris caliditatis et exicationis q̄ sunt ille que vt plurimū laudantur in hydropis: q̄ si in hydropis laudant medicinē calefactiue et exicatiue in ho ibi exhibetur que sunt tales in tertio: et vocantur sicut adurentes respectu illarū: vel fiat extractio sensibilis perforādo cum ferro ipsum osseum q̄ plerūq̄ residat ad intra osseū humiditas multiplicata in intestinis: et iste est modus cōis quo vtuntur chirurgi: de quo modo vt supra dixi vidi singularem casum. Alius sensus est q̄ extractio fiat cūz medicinis adurentibus cum fortitudine. i. cū meris causticis que vt dixit Auer. v. colliget debet esse in fine caliditati cūz substantie grossitudinis: et aliquid cum operatione ferri. i. cūz cauterio actuali: talia n. cauteria maxime laudantur in membris humidis et laxis ad exicandum vt testabatur. d. Aul. fo canticorū parte s̄a textu cōment. xvij. vterq̄ sensus bonus est: magis tamen placet primus q̄ secundus. Et sic p̄z expositio oīum harum p̄cularum et cōseruenter totius cap. per vos legatis s̄am. In summa igitur quātūz ad curam in vniuersali primo habetis debitum regimen in dieta numerando a quibus cauendū est precipue vt a repletionē motu plurimo salu rē. in cibus etiam ab inflatis omnibus potu aque: et ab alijs omnibus multuz molificantijs: in debito etiam ordine se habendi s̄m situm: cōpositiō vt resupinet et sedeat stricte rē. Cū habetis p̄sequenter intentiones omnes que haberi debent in reducendo rupturam maxime paruam: et consequenter multo magis ad alias m̄tus paruas. s̄ad veram rupturam intestinalem que sunt in ordine sex: prima est consolidatio: si est possibilis: secunda si non est possibilis conseruatio ne maioretur: tertia exicatio mēbz debi

tes: sūt. n. sepius a calore debili opante in phlegma. Scd̄ est eq̄tio ciborū et potū. i. his vti moderate in quātitate qualitate tpe et ordine debito. **Et eius rē.** In. vi. dicit q̄ extractio materiei supabundantis in osseo fit interdū a medicinis vehemētē adurentibus sicut calce vīna sulphure arsenico aut argento viuo sublimato vt decet. Et quādoq̄ fit operatiōe ferri puta ferro ignito more cauterij.

De cura rupture intestini et zirbi. Caplm. v.

Est amboz de

scensio ad osseum possibilis est eorūz reductio. Tercio difficilis s̄m cōparationē reductionis amboz in ruptura que est desuper: illud enī fit facile cū resupinatiōe et qualibet cōpressiōe cū manu. Qd̄ si addatur ruptura incipiat in desiccando illud quod dilatātū est propter humiditatem et adunādo qd̄ scissus est et ingenietur in p̄solidatiōe eius.

sumēdis p̄ istā rupturā: ibi. Et medicinē. Quarto de emplis: ibi. Et oīz. In prima parte primo ait q̄ si descendat in osseum intestini et zirbus possibilis est hōz in suūz propriū locū reductio vel p̄ se vt sepe fit in iacēdo et dormiendo: vel cū adiutorio digitorū aut medicinarū. Scd̄o dicit q̄ reductio zirbi aut intestini cadentis in osseum est difficilior reductiōe zirbi et intestini in ruptura superiori inter pectinē et vmbilicū. Facilis est enim in superiori ruptura reductio resupinādo egrum sup dorūm suū: tunc enim p̄ se intant et reducuntur vel adiutorio modico compressionis cum manu aut digitis. Tercio dicit q̄ si ista ruptura zirbi aut intestini crescat et magnificetur: primo id sicandū est qd̄ dilatātū est ab humiditate supflua cum puluere thuris et gallarū et accarie. Secundo adunanda sunt labia scissurē iungendo ea simul digitis artificis. Tercio est ingeniandū in cōsolidatiōe scissurē per emplastrā dicenda. in fine capi. huius post reductionem huius quod exierat super scissuram apponenda.

Et cum fit

De gradi

litati et mollificati: q̄ sine hac non potest fieri consolidatio: quarta reductio eius quod stat descendens in bursa: quinta resolutio eius quod continetur in eo quod est sic descendens si sit aqua vel v̄tositas: q̄ aliter nō possit fieri apta reductio: sexta prohibitio materiei antecedentis et fouētis: et sicut dictum est h̄z iste cōmunes intentiones optimū habent ordines s̄m vīam intentionis: tamē s̄m modū executionis sunt modo retrogrado ordinande. Cū habetis tertio ea quibus dicte intentiones perficiunt. prima que est consolidatio perficitur cum glutinationem faciētib⁹ exicatis et confortantibus: secūda etiam perficitur cum his: tertia que est exicatio membrū debilitati cūz resolutiuis: quarta que est reductio eius rē. fit supple cum magna leuitate comprimendo supinato hominē: et tandem prohibetur descēsus cū ligatura et stricatura: quinta que est resolutio eius quod continetur rē. perficitur cum valentibus in hydropis: et si non cum ferro perforando vel cauterizando vt dictum est: sexta que est prohibitio materiei antecedētis cōpletur cū eūone mēz et eq̄tione cibi. i. ordinatiōe dietē. Ecce videtis hunc mirabilem ordinē in hoc capitulo.

De cura rupture intestini et zirbi. Capitulum. v.

Est amboz rē. Posita cura rupturā in generalī. Tā specialis p̄sequitur de cura dictarū herniarū. Et quoniam hernie maxie principales sunt sex. i. zirbalis vel intestinalis aquosa v̄tosa carnosā varicosa et apostemosa: et iter has carnosā varicosa et apostemosa magnā ad inuicem habent conformitatem etiam in cura de carnosā et varicosa vnicum facit capitulum ad quod etiam reduci potest de apostemosa: diuiditur igitur tota ista pars principalis in quatuor partes: quoniam primo determinat de curatione intestinalis et zirbalis: secundo de cura rupture aquositate de cura ventose: quarto de alijs duabus simul: secūda pars ibi in principio sequentis capituli. Quāq̄ euacuat rē. Tercia ibi. Regimen in hoc rē. Quarta ibi. Curatio horū est rē. Desens etiaz capitulum principalē diuisione diuiditur in duas partes: quoniam primo ponit regimen obseruandum in reductione talium membrorum in situ propriū et conseruatione ipsorum in tali debito situ: secundo ipse ponit medicinas conuenientes ad consolidatiōem: secūda pars incipit ibi. Et medicinē que bibunt. Prima adhuc diuidi potest in duas partes: quoniam primo ipse ponit comparatiōes in facilitate reductionis istarū herniarū burfaliū et non burfaliū ponendo etiam quendam canonem pro consolidatiōe superius dictū: secundo dat nobis modū in reductione: secūda ibi. Et cum fit rē. De prima dicit si est amboz i. intestinalis et zirbi descensio in osseum possibilis est ipsorum reductio: verum est difficilis secundum comparatiōem reductionis amboz ipsorū in ruptura que est desuper. Ratio huius partis est satis manifesta per rationem suam sequentem: quoniam ruptura desuper vt inguinalis vel vmbilicalis facile cūz resupinatione corporis reducitur cū videlicet aliqua bene compressiōe cum manūilla autem que est burfalis aliquādo multuz difficiliter: immo cum grādī studio vt videbit in particula inferiore: nā propter id. s̄. q̄ vt plurimum in intestinali cōtinetur ventositas et aliquādo feces extendentes intestina difficulter valde: aliquādo intra orificiū rupture recipiunt. Addit consequenter vnum cuius ratio habita est superius in ca. superiore dicēs. Si addatur ruptura incipiat in desiccando quod dilatātū est p̄pter humiditatem. s̄. accidentaliter multiplicatam. Et adunando quod scissus est: hoc est: quia exicādo adiunat quod scissum est: et ingenietur in consolidatiōe eius. s̄. supple cum medicinis glutinationem faciētib⁹ confortantibus rē. vt supra dicebatur: Dixit notanter si addatur ruptura. s̄. siphac notabilis: quia leuis ruptura de recēti facta plerūq̄ stante hominē supino et cum bono regimine a natura per se curatur: lego litteram. Si est rē.

Et cum

Et cum sit rē.

Et cum sit rē. In secunda tria precipit super reductione huius quod erit quando ad redeundum est inobediens. Primum est qd patiens se deat in tina dulcis aque calide: vt in de scissura parum dilatetur et mollescat et aptior fiat ad recipiendum illud quod erit: et vt resoluatur illa ventositas quas quandoq; colligit illud quod erit: et ab ipsa inflatur intantus qd nequit reintrore scissura donec per balneum resoluta fuerit. Secundum est qd locus rupturę emplastrum cum lenitiuis sicut cum emplastro de muscilaginibus vel diaquilon vel cum basilicon: vt rupturę per hec relaxata et dilatata facilius capiat illud quod erit. Tertium est qd locus rupturę tamdiu vaporetur pannis laneis calidis donec dilatetur per eos rupturę: taliter et tantum qd in ipsam redeat illud quod erit.

Deinde rē. In tertia. vi. agenda precipit facta reductione huius quod erit. Primum est scissurę labia con-

Jo. Matthei

Et cum sit inobediens rē.

Et cum sit inobediens rē. Jam consequenter dat nobis modum in reductione cum facilius non sit reductio et modum conseruationis et dicit. Et cum sit inobediens ad redeundum: fac vt eger se deat in aqua calida: et implastratur ruptura cum lenitiuis aut vaporetur cum panno calido tam diu donec redeat: dicit secundo facta. scilicet reductione ad conseruandum ne de nouo fluant deorsus: deinde stringatur superpositis medicinis aggregationes facientibus et dimittatur tribus diebus. Et vando ordinem in strictura dicit. Et sit strictura cum inuolutionibus quadratis et inuolutionibus preparatis ad aggregandus labia scissurę. Et addit quod quandoq; cauterizatur fm hanc stricturam et preparationem. Et ad remotionem cuiusdam erroris contingens in actu pratico de figura plumazoli dicit. Et non administrantur inuolutiones sphericę: quoniam ipse dilatatur rupturam: maxime autem in casu est necessaria consolidatio. Ad dicit vltimo circa hoc vnum canonicum. Et non oportet vt appropinquet medicus. scilicet huius rupturę ferrum omnino. Pro intelligentia istorum dictorum est primo aduertendum: vt supra dictum est: quod aliquando ruptura intestinalis vel jirbalis facile reducitur. scilicet cum est inguinalis vel etiam aliquando burialis non multum distans deorsum: nam tunc solum resupinato corpore et ad se aerem attrahente occultatur eminentia: aliquando vero distans intestinis multum et elongato osseo replentur ipsa aquositate fecibus interduz vel ventositate et tunc est diligenter laborandum in reductione: et hac doctrinam nobis insinuat. d. Aui. in presentia parte. In hoc igitur habeatur ordo vt reductio cum facilitate fiat: quoniam si viole fieret fortassis ipsius siphacis maior fieret apertura. Laudo igitur vt nisi venter sit mollis et intestina sint vacua anq; corpus ponat in balneo vt dicitur ponatur lenitiuum sanctum et non attractiuum: qd in attrahendo sequeretur nocumentum vt constat. Et in emissionem clysteris habeat cautela vt patiens non surgat in emissionem eius: sed ipso iacente et supra altero latere declinante leniter clysterem emittatur: postea euacuatio superfluitatibus ponatur in balneo non totus: sed tantum sit in cõcha balneisita vt partes genitales vsq; ad vmbilicum balneo madescant: et in ipso sic situato minister primus attrahendo et leniter sursum comprimendo reducat: voluit tñ Rasis in diuisio. qd mox in aqua calida per hora: et postea premat ad reductionem: et si pma vice non reducant iterato ponat in aqua calida: et sic consequenter continuetur vsq; ad reductionem: verum ego laudare vt videtur textus nostro conformari vt primum ponatur patiens supinus et leniter manibus tractetur vt si possibile est hoc modo reducatur. Et si non sic sufficiat cum aliquando sola ventositas sit in causa phibes reditum: tunc fiat vaporatio cum panno calido tãdiu vt dicit textus donec redeat supple stante ventositate in causa: sed si fecerit pure coniungatur vt aliquando fit in colica: tunc etiam ante balneum laudo fieri fomentationem cum filtro infuso in aqua decoctionis altee maluarum mercurialis florum camomille fenugreci et feminis lini addendo bonam quantitatem butyri ad mollificationem: vel sumere panum lincum duplicatũ et infundere in oleo oliuarum maturaruz oleo amigdal dul. cum pingue dine galline et butyro: et continuare aliquam talium fomentationum vsq; ad debitam reductionem. Quod si pur ista non succederint tunc ego potestremo laudo positionem in aqua tepida vel calida balnei etia in casu huic meatiu artificialiter cum eis que supra ponebantur ponendo in balneo. Et si coniungatur ventositas vt plerũq; euenire solet in balneo ponatur aliqua resolutiua vt anetum ruta feniculus et semina horum cum modico vini albisistuz ordinem nobis posuit. d. Aui. sed mo retrogrado: ratio cuius ordinis sumitur in hoc: qd huius humectantia et mollificantia ad reductionem interdus sunt necessaria et sic vtiliter seruant in cura rupturę: tñ ex parte qua humectatur accidentaliter membrum scissum cuius notabilis exiccatio est necessaria ad consolidationem vt supra dictus est: ideo ex parte ista nocent: si igitur compleri potest intentio reductionis per euaporationem cum panno calido melius est qd cum euaporatione humectantium. Et qd balneum actuale ceteris paribus magis humectat etia partes quarũ humectatio non est necessaria qd fomentatio ex eo et magis debilitat: ideo si compleri potest cum fomentatione decoctionis vel cuz embrocationibus etia ex oleis vel alijs humectantibus et resoluendis magis erit conueniens qd formale balneum. Et sic habetis ordines in reductionem qstum est ex parte medicaminum localium: alia plerag; restant que prudentia medici sunt regulanda: vt verbi gratia qd sit infirmus cū plumatio sub coxis et aliquando stante vacuitate intestino: et stomachi: fiat leuatio crurium ad superiora: et cum illo situ minister operetur reducat: exhibito tenuis diete maxime in quanto: fricationes membrorum superiorum et non inferiorum: hec omnia omitto propter causas manifestas: et expius medicus de similibus considerabit. Et sic habetis claram primam litteram que sic legitur. Et cum sit inobediens ad redeundus. scilicet sit necessaria diligentia in reductione: aut euaporetur cum panno calido

stringere et seruare dnita: et his superponere medicinas aggregatiuas labiorum scissurę vt aliquod ex nunc dicendis emplastris. Secundum est qd ista constructio seruetur ad minus tribus diebus egro iacente supino: et post tres dies strictura laxetur ad videndum si quid de nouo descendat. Tercium nostro tempore famosi chirurgici conseruare solent rupturę stricturam aptis ligaminibus et medicaminibus aggregatiuis per in-

positis medicinis aggregationes faciē tribus: et dimittatur tribus diebus: et sit resupinus. Et sit strictura cum inuolutionibus quadratis: et inuolutionibus preparatis ad aggregandus labia scissurę.

vnde generetur in vesica lapidis ruptura grauior et multo plus affligens. Tertium est qd fiat per inuolutiones quadratas strictura decenter paratas ad aggregandum labia scissurę sic qd panni lini multis complacentur inuolutionibus ad instar compressę solide et stabilis.

De gradi

do tam diu donec redeat supple si est possibile. Et in hoc manifestat pmo modum esse electiorem: et si non emplastratur ruptura cum lenitiuis et in hoc intelligantur fomentationes embrocationes et similia: et si non sufficiat fiat vt eger se deat in aqua calida: necessitate dicit notatē se deat et. Circa dicta in secunda parte est aduertendum qd. d. Aui. in illis verbis pmo inuit quod facta reductione primum scienduz est prohibere ne de nouo descendat jirbus vel intestina et hoc sit cum strictura: verũ qd preter hoc etiam fiat intentio consolidationis panniculi scissi que consolidatio fieri non potest nisi per adunationem labiorum distantiũ ipsius panniculi que completur per medicinas aggregationem facientes: ideo qd ante stricturam. scilicet cum brachali primum superponi medicinas aggregationes faciētes: scilicet labiorum: et iste sunt medicine resoluētes et exiccatēs vt supra visum est que notabiliter differunt a consolidantibus: et dimittantur sic tribus diebus: qd verisimile est in tribus diebus resolutio humido extraneo et exiccatio membrum ita corrugari vt labia vulneris adinuicem propinquam fiant. Et tunc supple post istos tres dies apponi debent medicine consolidatiue facta noua ligatura que tunc magis necessaria est qd a principio: quoniam a principio intentio adunationis labiorum: aliquando perficitur cum fomentationibus aliquando cum vunctionibus vt infra videbitur: deinde in tali casu forte non esset inconueniens semel in die renouare medicaminum: et sic ligatura non est tantum necessaria: homine tamen semper immobilitate et super dorsum existente: sed in processu vbi intentio est maxime ad conglutinationem que potissimum cum gummi et glutine et viscoso perficitur et que ad compositionem cerotorum maxime conueniunt quorum actio est tarda et ipsorum virtutes longiori conseruatur tempore ideo in processu strictura magis firma et longa est necessaria. Et propter hoc notate pro concordia auctorum de religatura: quia aliqui iubent non renouari ligaturam nisi post decē dies aliqui post septē aliqui post duos vel tres dies. Dicitur qd primi loquuntur in casu quo medicinę consolidatiue sunt applicate: et alij qui de breuiori termino intelligunt appositis medicinis adunationem facientibus tantum: verum est tamē qd Gentilis in consilio suo famoso ad rupturam dicit de his medicinis intelligens que ad consolidationem faciūt: qd varietatem dictarum medicinarum non considerat. In conseruatione adherentie ligaminis supra locum: et in administratione antidoti. i. medicaminis fm processum et ceruz debitus ordo est seruandus: vt neq; breuitate hore intercidatur eius actio nec prolixitate euanescat supple virtus medicaminis. Sed per quartam vnamquaq; diem vel quintaz demũ periodica fiat eius innouatio: vbi tamen ligatura esset decenter facta et infirmũ non grauaret et tempore frigido laudarem tardari ligaturam vsq; ad septem dies: in hoc magis consonant dicta auctorum: nec hoc tempore fiet harum medicinarũ in virtute euanescentia. Addit etiam textus ad debitam formationem illius ligature. Qd sit strictura cum inuolutionibus quadratis et inuolutionibus preparatis ad aggregandum labia scissurę. Ecce quomodo voluit in alia et alia ruptura fieri debere aliam et aliam ligaturaz: qd non ex omni pluma zolo: verbi gratia equaliter aggregantur labia vulneris facti fm longuz et fm latum. In hoc igitur stet bona consideratio medici ad comprehendendum formam vulneris que tactu ab experto comprehendere potest medico: et fm labia vulneris ita formare plumazolum: aliquando quadratum aliquando triangularem vt sit sufficiens ad aggregandus labia scissurę: et ipsa sic conseruare: et cufuscuq; figure fiat ita disponatur vt notat textus quod non sit sphericę figure: quoniam per sphericitatem et accutem quandam super plano subintrat in scissuram: et sic consequenter ipsa dilatatur: cum tamen necessaria sit consolidatio. C Forma autem plumazoli quantum ad figuram vt dictum est non potest bene dari: sed in comuni homine fiat fm hanc compositionem ipse plumazolus vt sit scilicet. iij. digitis amplius: et sit de tela lini multis plicaminibus ordinata: iter quas ponatur cotum: et sit plane figure: et aligetur brachali fm comunem morem facto: et fiat lamina facta ferrea fm quantitatem rupturę vel parum maior: et est melius: que etiam tota panis et modico corti inuoluatur: nõ tamen rotunda remaneat immo plana: et tunc supra locum rupturę superponatur immediate medicamen siue emplastrum siue cerotuz vel vnguē tum: sed cerotum magis laudatur ad consolidationem vt dicebatur: super corium igitur extensum ita vt loco firmiter adherat superponendo consequenter dictam laminam et supra ipsam plumazolum et tunc stringatur cum brachali facto decenter comprehendendo labia vulneris ad aggregationem vt dictum est supra. C Et hoc videtur magnus error practicanũ cõter qd eadem figura et forma brachalis vnumquemq; ligant et stringunt: cum tñ non possint cuiuslibz vulneris labia elongata equiter in vnu adducere: et cõ erroris istoz fuit qd existimāt qd brachale nĩhil opes nisi sustinere mēbra sursum ne descendant: cū tñ. d. A. hic vt videtis ad aliã pncipalẽ intētionẽ ipm ordinauerit. scilicet ad aggregandus labia scissurę: et ipsa sic aggregata p̄tinere que est magna pars cures. Et p̄ea sequef tep.

Quartum est aliquid cauterizare labia rupturæ fm hanc stricturam et præparationem qd ex ea nihil viterius exeat. Primo p scaraz que claudit foramen. Secundo p carnem sub escara genitā que post casuz escare seruat ipsuz clausus. Quintum est qd spherica seu rotunda inuolutio cuiusmodi ē stophus sup locū rupturæ applicanda nō est: qd dilataret rupturæ foramen profundius se i eo et sic impediret solidatio quā maxime querimus vti necessariā ad rupturæ sanationē. Sextus est qd in cura rupturæ huius intestinalis ferrū incisionis oīno vitandū est et non approximandū sic qd incidatur intestini pō in ossu descendē: qd difficulter solidaret et forte in ossu steruus descenderet. Tercio incisores lapiduz et rupturaz frequenter pmissus ossu incidūt: deinde repellunt sursum qd descendit: postea strictissime ligant suspensoriū testiculū cū venis et arterijs illis qd cū ipso pūctū erāt: et sub ligatura scindunt et extrahūt suspensoriū venas et testiculū simul: deinde sanāt vulnus. Fuit meo tpe chirurgicus qdaz famosus florētē qd pscisso osse reducebat digitis zīrbū aut intestini qd descendērat i propriuz locū: post foramen siphac dilatātū aut rupturaz sutura stringebat tali mensura qd nec vltra zīr

Et qnqz cauterizatur fm hanc stricturam et præparationē. Et nō administrant inuolutiōes spherice: qm ipse dilatāt: maxie aut necessaria est solidatio. Et nō opz vt approximēt huius rupturæ ferrū oīno. Et medicine que bibunt qbus iuuatur habētes rupturā sunt sagzenea et decoctio nucis cypressi et ppric in qua dissoluta sunt sagzenea et diacyminum.

Jo. Mathel

Et qnqz cauterizatur fm hanc stricturam et præparationē. qd v. qd si medica mina resolutiva et exiccantia nō sufficiūt ad hanc vntionem laborū qnqz cauterizamus ad hanc intētiōē principaliter qm vt dixit Malab. viij. præctice. c. iij. Cauteriz. n. humiditātē desiccāt: reducit qvltima meatū. i. labia vulneris elongatā et adinutem arect. Ecce qd magna intētiō est ad vntionē labiorū et. Postqz tūc te. aliter induci vt sit mens. d. A. qd l3 scā sit adunatio labiorū p brachale cū medicamine resolutivo vel exiccantio. Dubitaz tūc si supponat medicine solidatiue ne fiat solidatio cū multo maiore viz in solidatiōe hēat cauteriū qd tales medicamine dicit qd qnqz cauterizatur fm hanc stricturam et præparationē. i. postqz facta est præparatio p stricturā. Mismus tūc sensus mihi magis placet. Aduertēdū pmo p vltimū verbū cū dixit. Et nō opz vt approximēt huius rupturæ ferrū oīno. Cādū dubitatio nō parua de hoc pp suam variā auctorū. Maz Serap. v. b. c. i. in pū. cure talis rupturæ laudat in corpibus duris curā cū ferro: et adducit hoc ē de pñitudine aliprū. Idē sentit Malab. viij. præc. in pñ. vbi dixit sic ad l3az: In intestinoz eruptiōe que ex scissura siphacis fit medicantibus medicamibus curabilis non est supple hernia de qd est rubrica cap. l3 eius cura ferrū est et coctura et. Et huius curā cū ferro tradidit. vi. præc. c. v. Et in hac snia sunt aliq moderniores. In oppositiōe pte est snia d. A. hic: Raf. etia in alia. et dicit. In cura huius nō apposuit ferrū. Itēz Auēzo. in hac hernia nō ponit ferrū: in aquosa: sicut ē. d. A. inferius. Nec auctor pñdictio facit me i hoc ad loquendū suspectū et dubiū: vtz vt nō cadam sub reprehēsiōe Cōciliato. cxxvij. dicit: qui cū reprehēdebat Malv false interpretantē. S. iij. regni circa illū passuz calidiora calidioribus et. dicit ille nāq: pñctus indicatur expositio: qd mentē iuste interpretat dñtis siue vtz dicit aut falsuz vt scribitur. i. pñno. Ideo conabor ego vba d. A. et si forte apud aliquos dubia eēt ad clarū sensuz reducere. Pro de claratiōe et pñdictia auctorū. Et pmo cōmemorādo qd vt supra dicebat in c. de causis: qd tribus modis in genere pñgit zīrbū vel intestina descendere intra ossu: aut. i. pmo dilatatiōe didimio p amplificationē eoz possunt discurrere zīrbus vel intestina. fo p rupturā ipsius siphacis. tertio p relaxationē et mollificationē eiusdē siphacis: pōt igitur fieri descēsiō mēbz: oīz i. zīrbū vel intestinoz aliquo triū modoz supradictoz: tūc differēt vt ibi dēz dicebat et ad diuersuz sūi descendunt talia mēbra pp vnam cām et pp alia: qm si descendat ex apertione didimioz tūc pueniunt ad tractū testiculū vel testiculoz et appellat vera ramex vt ibi dēz dicebat: si si ex ruptura pñiculi fiat descēsiō vel ē ex relaxatiōe tūc zīrbus vel intestina nō pñt puenire ad tractū testiculoz: si aut recipiunt inter vna pelliculā et alias bursē vt ex ruptura pñgit: aut in ipso siphac pñent sicut in saccho vt supra loco illo declarātū est. Et ex hoc fundamēto cū alio addito. i. qd. d. A. hic loquitur de descēsu hōz mēbz: ex ruptura siphacis in tex. hēbimus pmo vñū modū pñdictie vt. i. vellit. d. A. qd nō opz vt approximēt huius rupturæ ferrū oīno. i. ad extractionē testiculū vt facere solent ministri huius artis qd stante hac ruptura in qua nullū testiculū cōducatur nocumētū cū nō possint talia mēbra ad tractūz venire testiculoz extrahūt testiculū: cū hoc tūc fiat vt ad curatiōē pueniat ferrū. scindēdo mirach i loco rupturæ et pñter scindēdo siphac: et tādē si expedit cauterizādo vt vidēbāt: hūc fm sensuz sequebant Serap. et Malab. pñmū aut sensuz. d. A. cūz ceteris sequacibus. Aliter imaginari possumus: et forte credo magis ad mentē illoz distinguēdo de ruptura qm alia est magna: alia pua: alia recens: alia antiqua: alia in puero: alia in sene: sanguineo vel melacōlico. Et fm hoc credit. d. A. cū Auēzoar et reliqz qd ruptura in iuvene maxie non multū antiquata possit cū medicinis reduci: vt expresse Auēzoar dixit in pñctis difficiliter pp plantū et inordinatiōem in senibus ē difficiliter pp duriciēz pñiculi. Et in his nō est turū cū ferro laborare: qm pueri ex dolore facillime dissoluerentur et nō possent regimini pueniētē subijci si eis aliqd diuersum occurreret accidēs: senes ē pp debilitatē nō sunt tāto labori et timori exponēdi: maxie cū eis supit modicū ipis ad vitaz iuuenes aut qui tolerare possent p hoc qd sunt fortis virtutis et patietē tolerant quietē et ocū et nō sunt pueri: et regimini p medicinas pueniētē subijciunt tales p medicinas pueniētē curari possunt: vanū ē igitur p cirogiā curā attemptare. Fundamētū igitur sūi fuit qd oēs hoies vel apri sunt sine graui mortis pñculo ferrū tolerare vel non: si sic vt iuuenes tales curari pñt per medicinas: frustra ē p opatiōem cū ferro: nec nō pñlū sum ē qd nō approximēt ferro pp timorē et. Et hec snia. d. A. fuit arbitraria et multū rōnalis. Malab. aut et Serap. voluerūt obsequi illis qui cum senes essent adhuc obstinate volebāt verā talis rupturæ curatiōē: que qd medicis fieri nō possit. Laudabāt istī fieri debere cū ferro: qd hoc vtz pñt inspicēti ferit lre Serap. que laudabat hoc in corporibus duris. i. senibus f3 cō

bus nec intestini pō volebat descendere p illud foramen et sic has rupturas et medicine et. Integre sanabat sine testiculū depēdiōe. In. iij. cōmēdat. i. medicinas qd bibite conferunt rupturam habentibus. Prima est sagzenea: que magna et minor est: et vtrāqz describit quinti. l. trac. l. c. 50. et. si. cuius dos est. aut. i. cū vini puri. 3. i. Seda. 3. a. que decoctiōis nucis cypressi quart. l. in qd dissolue sagzenea diacymini an. 3. ij. et bibant pñno dosi. Sunt aut plurime medicine alie qd bite ruptis pñt vt bur sa pastoris trita cū vino et bibita radix valeriane radix tormētilis radix brusci tres pñolide plantago arnoglossa qnqneria: si gillū sancte. ad. et quoti die bibē p. xxx. dies. i. 3. limature calibis subtilissime cū qrt. s. vini qñi rubei decoctiōis epatice: et loco ruptur supponē ep3 i quo pñit sit puluis adamāti qñi mō triti.

Et o3 et. In. v. pte sup scissurā pñbet apponē restrictiua ep3 postqz pñcta erūt et fil vñta labia scissur et duo testiculū quos b3 vocat oua sursum tracti fuerit: quos pñdebat quēdie ipi id qd dēdebat: et pñcta fuerit ite gre ductio zīrbū aut intestini qd pñdebat. Hoc

De gradi

fuctudines aliptuz: nō qd hoc faceret de pñcipali cōsilio: s3 vt volūtati illoz obsequeret: melius ēgo ē blāditiue curare et clausaz sustinere rupturam qd tali se periculo cōmittere: maxie cū pñtes rupturā obseruato debito regimine et ligatura possit hō velut sanus vtz ad terminū pñctum etatiue decurrere et ad pñuationē spēi sufficienter se exercere. Nō sic aut est in aquosa vel varicosa: qd in aquosa leuis est cū ferro curatio et sine timore: que si redeat curatio reitēret. Varicosa aut aliqñ talis est i iuvene vt p medicinas curari nō possit: qd nisi curet debilitat testiculū vel forte corūptetur ita vt ille nō reddat ad generationē aptus: et iō in iuvene aliqñ laudatur opatio cū ferro: notate ista oīa. Nō tamen. d. A. laudat: lego litteram pñuando ad primam pñctā qd pñta illa membrā deinde stringatur suppositis. i. prius pñctis medicinis agregationem facientibus et dimittat supple his tribus diebus: et stet supinus: et addens formā ad compositionēz lombaris maxime plumazoli dixit. Et sit strictura. i. ad qd sit strictura et cōseruatur supple factā cum nuolitionibus quadratis et inuolutionibus preparatiō ad agregandū. i. ita disponatur vt sit faciens ad agregandū labia scissuræ fm qd dicebatur: et addidit. Et quādoqz cauterizatur fm hanc stricturā et præparationē: vel qd cauteriū facit ad hanc intentionē complendū. i. ad agregandū: et sic pñt ad hanc vel qd facta p medicinas et lombare agregationē tūc ad perfectam cōsolidatiōem fiat cauteriū: et addit etiā declarādo de forma plumazoli ne cōtingat error. Et nō administrant inuolutiōes spherice quoniā ipse dilatant: maxie autēz necessaria est solidatio. Postremo addit cū in opere obseruādo pro pñlio. Et non opz vt approximēt. i. medicus ferrū oīno supple ad solidationem: qd quomodo intelligatur satis dictū est.

Et medicine et. Cū sequitur pars de medicinis in qua. d. Aui. pñcipaliter duo facit: quoniam pñmo ponit medicinas que ad agregatiōis magis faciunt. fo que ad solidationem: fa ibi. Et de emplastris pñuētiū. i. Cū pñma pte pñmo pñt ea qd per iterius fo pñt: ibi. Et o3 vt administrēt et. i. pñmo et ponit qbus vñdaz est per supius. fo ponit cū in appositis emplastris. ibi fa. Et op3. i. De prima parte dixit. Et medicine que bibuntur qbus iuuantur habentes rupturā sunt sagzenea et decoctio nucis cypressi et ppric in qua dissoluta sunt sagzenea et diacyminum. Notat qd vñs horum medicinaliū nō solum puenit in hernia intestinali et ruptura pñiculi: s3 etiā in facta ex dilatatione didimiorum et in relaxatiōe. In omnibus enīz talibus intendimus resolutionē et exiccationē: nāz relaxatio pñiculi pñdet a superflua humiditate: similiter et dilatatio didimiorum vt plurimū In facta vero ex ruptura pñmū intendimus preparatiōem laborū: que pñctur cum resolutiuis et exiccantibus vt sepe dictū est: talia autēz oīa sunt huiusmodi. Nam sagzenea est confectio magna que scribitur ab. A. v. cā. tractatu primo: valens vt ibidem scribitur ad omnes passionēz frigidas et ventositates grossas et ad frigū et ad similia: et in summa est resolutiua et exiccantia carminatiua ventositatum: quarum resolutionē maxime intendimus in curatione cuiuslibet rupturæ: vt patet inspicienti descriptionem eius. In nucē cypressi vt fo cā. capitulo de cypressi: est virtus calefactiua sine attractionē: et in hoc vt ibidem differt ab alijs calefactiuis: et resolutiū humiditatis: et in ipsa est virtus adherere faciens quod est precipuum i casu nostro. Ideo dixit in capitulo de nucē cypressi: quod est emplastrum rupturæ: et aliud nō dicit: decoctio igitur eius maxime valet: precipue si misceatur cum alio in hoc etiam habente proprietatem vt supra de sagzenea. Et si coquatur in vino mediū coloris cū modico aque cisterne erit conuenienter. Diacyminum est confectio nota: cuius est resolutiue carminare et exiccare. In hoc valerēt alie confectiones magne vt triaca metridatū et relique confectiones vt diantrum: confectio de semini bus proprie Trifera Gal. posita a Desue secūda parte pñmū distinctionis et similes exhibendo cum decoctiōe predicta in mane fm doses earūz debitas: quas ab Aui. et Des. locis proprijs requiratis.

Et oportet vt administrantur in ea supple ruptura. Consequenter pñt cā. dicit emplastrā que sup scissurā administrantur. Postqz aggregata sunt labia scissuræ idē administrantur emplastrā que valent ad scissuram pñcipaliter et talia sunt consolidatiua qd vt supra vñsum est cum glutinosis et stipticis perficiuntur postqz apposita sunt illa que faciūt ad agregationē laborū vt sepe dictū est. Et postqz tracta sunt duo oua. i. testiculū ad superiora et expleta est reductio eius quod descendit. i. descendebat. qd. facta reductiōe pp qd pñabunt sursum testiculū qui elongabantur propter illa membrā deorsum fluxa: et appositio consequenter emplastris facientibus ad agregationem laborum: tūc apponantur emplastrā que valent ad scissurā et inde consolidantiā. Et sic videtur

Hoc premisso hic dicitur. **Cap. V. Trac. prioris**. **De emplastris**. Primum est quod si sanguine nucum cyperi foliorum cyperi an. 3. s. terantur et incorporentur cum glutine piscium dissoluto in aceto quantum sufficit: et fiat emplastrum. Hec enim sunt bases et velut radices emplastrorum rupturarum in amentis plurimis: in quorum iuuamini fiducia habetur et integra confidentia. Secundum recipit bdellij dragaganti gummi arabici glutinis piscium glutinis coriorum tuberculorum siccorum carnium cancrorum rosarum siccarum cum suis capitibus et stipticorum omnium siccuti mastice myrris siccuti mes. i. pisorum excorticatis et alcid. i. corticis thamarisci: si aliter est asa foetorum altee de regione dicta mecha: alumine ista menti. i. s. pluma sumach fructus thamarisci magre. i. terre rubee carpentiorum centauree minoris aloes sengeni vel senegeni. i. caballini an. 3. ij. dissoluantur in aceto de vino bdellij dragaganti gummi arabicum et glutina piscium et coriorum et trita cum his incorporantur: et fiat emplastrum. Tertium. R. amoniaci thuris aloes sengeni: id est caballini dabitur: id est glutinis seu co-

Et de istis emplastris est istud quod fit ex saui-
na et nucum cyperi et cyperi folijs. Ipsa enim
sunt radices emplastrorum plurimum iuu-
amini quorum est puenientia. Et de emplastris
puenientibus est illud quod fit ex bdellio et
dragagato et gummi arabico et glutine pi-
scium et glutine coriorum et tuberculorum siccis
et carnibus cancrorum et rosas cum capitibus
suis: et oibus stipticis et mastice et myr-
to sicco et mes excorticatis et alcid et fo-
liis altee de mecha et alumine iamenti et
sumach et fructus thamarisci et magra et
centaurea et aloes sengeni. Et descriptio
alia emplastrum. R. amoniaci et thuris et
aloes sengeni et tabac omnium an. 3. ij.
bdellij pondus. 3. ij. accatiae et sarcocolle

Jo. Matthei

detis imperitiam illorum qui semper cum eodem emplastro curant et cum
eisdem medicinis de quorum numero fuit huius tertio tegni commento
cxxxvi. qui in totali curatione applicabat tantum exciccatia cum caute
rizantibus ut folia cyperi aloes calcem et accatiam et nullam facies men-
tionem de conglutinantibus que tamen sunt necessaria.
C. Et de istis emplastris. R. Jam secundo ipse applicat emplastrum
conueniens etiam ad hanc intentionem. s. ad adunationem et. Dixit quod
emplastrum conueniens est id quod fit ex saui-
na nucum cyperi et folijs eius: ipsa. n. sunt radices emplastrorum super plurimum iuuamini quorum est conue-
nientia supple medicos. i. auct. veteres conueniunt in exhibitione huius em-
plastrum ad hanc intentionem: et hec est veritas quod Serapio. v. breuiari loco
allegato istas medicinas verificat in casu isto: quoniam nux cyperi et fo-
lia eius notabiliter exciccat: et saui-
na resoluunt et effugant veteritates: ita et
alii plures de nucum cyperi. A. fo. ca. c. de nucum cyperi: quod est aliud ca. de
cyperis dixit hec verba. Est emplastrum rupturam quasi per anthonomasiam
fit singularissimum in rupturam: et de cyperis dixit in areola vulneris folia
eius recentia et nux ipsius solidant vulnera que sunt in membris duris:
ut in casu nostro: si hic principaliter non ponatur ad solidationem sed ad adu-
nationem et exciccatioem. Saui-
na de qua scribitur et. ij. ca. in. c. de Abel:
ij. A. exponat Abel est fructus iuniperitatis re vera est saui-
na ut p. p. Sc-
rapionem. c. i. de simplicibus: ubi etiam concordat cum. d. A. in qualitatibus
et proprietatibus eius ipsa est vehementer resolutio et est in ea exciccatio
et stipticitas. Et dixit Simon Jan. q. in illo. c. deficit aureola membrorum
capit super aureola expulsiōis: ubi dixit quod operationes iuniperi et saui-
ne conueniunt: sed saui-
ne operationes sunt fortiores: valent mirabiliter in pro-
uocando vrinam menstrua et fetus ita ut dixerit in de simplicibus Sera-
pio. c. i. Et propter causam suam subtilitatis prouocat menstrua plus omni me-
dicina et. In summa igitur tales medicinas precipue sunt in casu nostro:
et modo compositionis et applicatiōis dicam in fine capituli.

Et de emplastris et. C. Nunc expedita prima inten-
tione prosequitur aliam. s. ordi-
nationem emplastrorum que perficiunt consolidationem: et posset diuidi
pars in partes nouem secundum quod nouem ponit descriptiones. Et inspicienti pri-
ma compositionem patet quod in ipsa intrant primo glutinantia: postea exci-
cantia stiptica et confortantia: et in his est intentio perfecta. Ponuntur. n. primo
genera gummi que sunt glutinosa cum aliquali stipticitate et exci-
catione: ut. ij. ca. de gummi. Et ibi est fortis textus: quod omnes species
gummi sunt calide: sed de dragaganto dixerit quod ipse est frigidus ad aliqualem
stipticitatem declinans: sed sufficit nobis quod est inuisicatum cum aliquali exci-
catione: de bdellio non est dubitatio quod sit viscosus: est et frigidus et stipticus
satis: piscium glut. i. colla piscium est quoddam viscosus et glutinosus quod ab-
soluitur a pisce quoddam magno ut dicit Serapio. fm. Simonem ab intestinis
piscium: et est etiam aliud glut. coriorum quadrupedum similiter multum viscosus.
Tubera sunt genus fungorum: et est id quod dicitur tartusere et sunt plenioris ter-
ree: sed habent admixta parua substantia subtilia iuuant ad penetrandum:
et ideo siccitate iuuant et maxime sicca quoniam receter collecta participat
grossa humiditate: maxime laudantur arenosa in hoc casu. Carnes can-
crorum participant notabiliter viscositate: et si cum hoc intendamus exciccationem
possumus totum sumere cum testa vel facere adunationem: eorum modum adunatio
nis posuit Serapio. c. i. de cancro. Et ibi habetis singularem medicinam ad
morsum canis rabidi ita ut dicit. S. quod nunquam vidit aliquem mori cum illa
medicina. Et dixit quod cancrus fluatilis sibi debetur cum tota sua natura: quod
ros et cum suis capitibus et alia stiptica et myrris maxime sicca: talia oia
sunt stiptica: sequitur in lib. meo et mes. excorticatis non repio apud auct. mes.
sed bene reperio mesce et sunt pisce vel robis que sunt genera leguminum:
ad melancolicum declinant et stipticum et maxime si excorticentur: et ita credo
velit facere litteras et alcid et folijs altee. i. maluisce de mecha illius con-
trate: sunt notabiliter exciccatia et radix et semine eius: et stipticitate parti-
cipant ut dicit Serapio capitulo proprio: notate propter illos quod ipsa
vtuntur ad humectandum et molefaciendum et est vsus communis medicos: sed
Aut. ea posuerit maturatiua mollescentia. c. proprio. Alumen iamenti est
notabiliter stipticum et exciccatiuum et est alumen scissum quod a vulgo de pluma

le piscium ana. 3. s. bdellij. 3. ij. accatiae sarcocolle ana. 3. i. conterantur in
mortario et madescent in principio noctis cum aceto: deinde terantur
in mane cum aliquanto saui-
ne puta cum. 3. s. succi eius: et in eis omnibus
inuicem contritis imbibatur cotum et super locum scissure appositum li-
gando stringatur ad instar emplastri. Quartus lene existens. R. mastice
sarcocolle thuris ana. 3. i. incorporantur simul cum vino de passulis sub

amboz an. 3. i. terantur in mortario et ma-
descent in principio noctis cum aceto: de-
inde terantur in mane cum aliquatulo saui-
ne et imbibatur ex eis cotum et ponat sup
locum et stringatur ligando. Emplum lene.
R. mastice et sarcocolle et thuris partes
equales et aggregentur in vino de passis
et liniatur super pergamenum et stringat.
Et simile illi est quod fit ex aloes et gluti-
ne et thure. Et iterum sumantur nux cy-
peri et thuris et accatiae et balaustris et sar-
cocolla et sanguis draconis et litium et
myrrha et galle et saui-
na equali mensu-
ra et terantur bene et conficiantur cum gum-
mi et fiat ut adhereant uno aut in quo-
cunque loco fuerit ruptura donec cadant.

quod uno seu testis adherere debeant cum non inest ei communiter ruptura.

De gradi

De ista stiptica est ut prohibeat fluxus humiditatis accidentalium: ubi ipsius
poni modica quantitas in compositione: sumach sunt grana notabiliter sti-
ptica: thamariscus est arbor satis nota: in ea est stipticitas cum exciccatioem: sed
eius fructus vehementer stipticitatis ut. c. proprio fm. Aut. magra est ter-
ra quedam rubra: in ipsa est glutinatio et stipticitas: et est fortior in stipticio-
ne: et dixit. d. Aut. q. est lutea sigillat: centaurea est calida et sicca vsq. in ter-
tio et est exciccatia sine mordacitate sigillat et solidat vulnera mala: imo
scribitur quod si coquatur cum carne incisa coniungit eam. Ecce mirabilis vir-
tutem in solidando: de aloes manifestum est quod est calidus et sicca stiptica
extra posuit ut solidatiu propter virtutem stipticitatis que est in eo cum
aromaticitate iam ista omnia videtis notabiliter in casu nostro conuenire.
Donit prosequer aliam descriptionem: que talis est. R. amoniaci: ipsius est
gummi quo aurum adheret: unde libri et pergamene eo deaurantur: glutinosus
ergo est et est calidus et eius exciccatio est fortis. Turis: in hoc non est dubi-
tatio sua glutinositate et aromaticitate quod conuenit aloes sengeni et da-
bac. i. illarum stratarum: de hoc dictum est quomodo pueniat diuis an. 3. ij.
bdellij. 3. ij. dictum est supra: ponitur in tali dosi ad refragendam calidita-
tem superiorum: accatiae et sarcocolle amboz an. 3. i. de accatiae auctores va-
rie loquuntur: quidam dicunt quod est fructus arboris ut Diascorides. A.
dixit quod est succus cuiusdam arboris appellat alcharchi: Serapio di-
xit quod est spina barbarica et ex succo fructus et foliorum aliquando fit: quic-
quid sit frigidus est et stiptica et multum inuisicatu: nos autem ut dixit Si-
mon capitulo proprio accatiae carentes ex succo prunellorum siluestrium
expresso et decocto ad spissitudinem factamus: sarcocolla est genus gummi
mirabile in casu nostro. Est enim ut dixit. d. Auicenna glutinatu: propter
hoc consolidat et creat carnem: et administratur in emplastris: et ipsa est
virtus adherere faciens et. Et quod omnia sunt fere gummi dixit ad com-
positionem terantur in mortario et madescent in principio noctis in ace-
to et supple sic per noctem dimittantur: deinde terantur in mane cum ali-
quantulo saui-
ne et imbibatur ex eis id est in eis cotum et ponatur locum.
Ecce quomodo videtur hoc vocabulo Emplastrum: proponit consequen-
ter aliud emplastrum eius descriptio talis est. R. mastice sarcocolle et
thuris partes equales et aggregentur in vino de passis id est dulci vel co-
cto ad maiorem inuisicacionem: et leniatur id est extendatur super pergame-
num de panno ad differentiam pergamini quo utebantur veteres strin-
gatur cum vitis quibus vtuntur mulieres ad ponendum intus macha-
gnanos: communis vsus est ut extendatur super panno vel sustaneo: omnia
hic posita sunt supra declarata preter quod de mastice maxime est gummi no-
tum calefactiuum aliquantulum et stipticum minus tamen thure: sed etiam est
inuisicatu: addit aliud et dixit aliud simile illi. s. in effectu est id quod fit
ex aloes et glutine et thure notum est per dicta. C. Consequenter ponit illam
descriptionem mihi magis gratam cum in ea perfecte comprehendantur
omnes intentiones quas querimus. Cuius descriptio sumatur. Nux cy-
peri et thuris et accatiae et balaustris notabiliter omnia sunt stiptica. Sarco-
colla sanguinis draco. est succus rubens notus est costrictiuus et conglu-
tinat vlcera et plagas: licet licium est succus siue sit arboris siue fructus
ipsum est in actiuis fere temperatum: sed defeccat vsq. in tertio: unde re-
stringit et congregat et sic maxime conueniret in medicinis adunationes
facientibus: in casu tamen nostro maxime conuenit exciccando: ex eo fuit
suppositoria de lico ad tenasmonem nota apothecariis et sunt opiata: myr-
rha et galle et saui-
na equali mensura terantur bene et sufficiantur cum gum-
mi prius scilicet dissoluto cum vino cocto: fiat ut adhereant uno scilicet
parti proxime uno: id est testiculo: aut in quocunque loco fuerit ruptura: quod
plerumque ibi est eminentia ut ouis donec cadant quasi videat innuere quod
cum hoc medicamine sic multo tempore curetur: et re vera est egregium ut
pater consideranti diligenter: non est aliquid dictum de myrrha et gallico.
Sed myrrha est gummata calida et est fm. aliquos sicca vsq. ad tertium re-
solutiua ventositatum et in ipsa est stipticitas et adherentia et consolidat
vlcera: et sibi precipuum est prohibere a putrefactione ita quod etiam mor-
tuum reseruat a fetore et. Ecce quo multipliciter valet in casu nostro: gal-
le maxime si colligantur imature habet substantiam multum terream: et
constitit eorum est vehemens et fortificant membra lassia debilia et.

Septimum est emplastrum bonum qd qd rupturas infantium pfecte pfoliat: r. corticum granatorum. 3. x. gallarum imaturarum. 3. v. decoquantur decoctione forti in. 3. v. vini grossi pontici: de qbus pstritis fiat emplastrum. Et in sui ppsu reducatur locus pars illa intestini que in osseum descedit: postea embrocet scissure locus cum aqua frigida: puta plataginis vel capituli rosarum vel arnoglossi: post hoc inuiscet loco rupture nuc dictu emplastrum et illic adhere. Et sine hoc qd soluat ligatura ipsius nisi post hebdomada vel solum semel in oibus. x. diebus soluat et renouetur. Octauum mirabile. R. mastice corticum thuris nucis cyperi myrrhe glutinis piscium sarcocolle ana. 3. 5. dissoluatur gluten in aceto de vino: et cum illo glutine cu

Emplastrum bonum qd quandoq con solidat rupturam infantium. R. corticu granatorum podus. 3. x. gallarum imaturarum. 3. v. decoquantur cum vini stiptici. 3. v. decoctione vehementi et reduncantur intestina ad superiora: et embrocetur locus cum aqua frigida: et inuiscetur hoc emplastrum et non soluat nisi transacta hebdomada: aut in omnibus x. diebus semel. Emplastrum mirabile: sumantur mastice corticum thuris nu-

30. Bath.

C. Post pnr aliud emplm bonu qd qd pfoliat rupturam infantium: vt. R. cor

ti. granatorum. 3. x. gallarum imaturarum. 3. v. decoquantur. 3. vi. vini stiptici decoctione vehementi: cortices granatorum vehementer sunt stiptici et maxime granati musli balaustie magis exiccet: que etiam vulnera coherere faciunt: capita in ipsoz sunt magis stiptica reliqs partibus: addidit. Qd reduncatur intestina ad superiora: et embrocet locus cum aqua frigida: et inuiscet hoc emplastrum: et non soluat nisi transacta hebdomada aut in oibus. x. diebus semel. In his verbis etiam innuit. d. qd ruptura in puero: aliquando vt cum est reces facile per medicinas curat facta. Reductione intesti norum: que aliqui fit cum embrocatione cum aqua frigida: qd illa membra sensibilia pcepto nocumeto ptrahuntur: vel si cum opatione manuali necessaria reductio fiat et tunc pnter facta embrocatione cu aqua vni frigoris labia vulneris adunant in puero pp ipsoz gradem passibilitate. Et ex hoc haberi potest clarificatio apparet que ad miraculu deducebat de aqua fontis in territorio Carauazi ducatus. Vbi multi ppter introitus in aqua frigida laborantes descensu intestinoz abiectione brachialibus seipsoz existimabant curatos: cum tñ reuera pfoliatio facta non esset: et ideo post parum tps recidiebant plures: 3. forte aliqui deuotione et fide sanarent: qbus reductis emplastru ibi appositu solum aliqui est sufficiens: quod si non sufficit ad pfoliationem: qd ibi non apponit aliqd cõglutinans addidit ppter hoc et inuiscet hoc emplastru supple cum aliquo cglutino vel cu gũ mi vel dragagato resolutu in vino et c. Aliud emplastru mirabile fm euz R. mastice corticum thuris nucis cyperi myrrhe ad exiccandũ stipticandũ adherere faciendum et pfortandũ: glutinis piscium et sarcocolle ad inuiscandum: oium ptes equales: dissoluatur gluten in aceto vini et aggregetur cum eo medicine et fiat ex eis emplastru. Addit. Et fortasse sufficit emplastrum infantibus qd fit ex balaustijs et psilio et radice lilij siluestris: de balaustijs dictum est quo pueniant exiccado et stipticado: de psilio magna apud auctores regio discordia. Nam. d. A. j. can. ponit ipsum frigidu et humidu in fo in. xiiij. tertij ca. de vomitu: ponit iustificando vnam descriptiõne qd psilium est stupefactiuu Serap. ca. p. 1010: ponit qd est frigidu in fo: sed tẽperatum in passuis. Idem Auer. v. coll. et in xpientia p. 3: qd distrupit exiuras et vlcera in fine. Credo in ista difficultate esse dicendum si cut idem dixit. d. A. j. can. in can. generalibus cap. i. vlt. a probemtu: vbi postq posuit qd in medicinis sunt quedam in qbus sunt due substantie vterse fm naturam absq pmissione oino dixit qd ex eis sunt que sunt sensu sic apparet diuerse sicut partes citrũ: ex eis sunt que sunt magis oculte: videtur eni vt dixit ipse qd cortex psilij et loquimur de grano: qd istis vtimur in medicinis: et qd est sup elius corticem sit fortis infrigidationis: et medulla et farina que est in ipso est fortis calefactionis: ita vt sit medicina rubificans et vlcera: et cortex eius est sicut velamen distinguens inter ea: hec. A. Et ideo practici cum volũt vt psilio ad infrigidandũ infundũt in aqua tepida et ab eo educit in aqua mucalago que latebat supra corticem fm quam partẽ est frigidu: et reddit humidu saltem per infusionẽ: et fit vt aliqui sit stupefactiuu: maxime si infundat in aqua lactuce vel sempiuue et c. Substantia vò intrinseca est notabiliter calefactiua et exiccatiua: et ideo si rupa vel terrar opas ita vt distrupat exiuras per hoc qd penetrat virtus medulle eius que calida est et exiccatiua ita vt sit vlcera: et id qd est crudũ ex eo facit etiã cruda magis: et refrenat eã: et hoc est: qd non actuat nisi pars superficialis frigid a tantu: qd aut respicit et infundit in aqua fm que modum vtimur eo in emplastris ad rupturã et maxime ad ramificandũ intestini et eminetiaz vmbilicis: vt Serap. in ca. p. 1010 de pfoliatiõne refragatur intẽsa caliditas: que est in substantia per infusionẽ et pmissione cum parte muscaginosa que latebat in superficie: et sic reddit totu aliquantulum viscosum cum aliquo pfortatione: et sic in casu nostro valet: taliter igit vt amur: et istum modũ posuit Serap. loco allegato. Ra dixit lilij siluestris albi que qdum ad substantia terream est desiccatiua et est calidi pfortatiua: yreos tñ est in oibus illis fortior: et est cum hoc stiptica: et forte de illo loquitur. d. A. hie: addit: et fortasse sufficit tibi vt facias emplastru ex lenticula aque. Istã eadem siniam posuit Serap. qd pferet crepature intestinales infantium et forte a tota substantia: est ipsa herba quedam que natat supra superficies aque: maxime paludibus multũ viridis et est rotunda similis in figura lenticule. Et fortasse sufficit vt leniant eoz rupture cum bdellio dissoluto in vino et oleo sambacino et castoreo: de bdellio dictu est: oleum sambacinu hz virtutem desiccatiua et cglutinatiua resolutiua tẽperare: dixit Gal. In sambuco virtus eius prima est que desiccata Pa est qd incarnat et resoluit tẽperat: castoreu et notabiliter resolutiuu et exiccatiuu: id maxie valet qd est aquosa vt dixit tex. addit: Et fortasse sufficit ad curã cu sanich et hordeo vel pulibus hordei in qd et viscositas et glutinatio maxime si reducant ad spissitudinẽ emplastru: et sic habemus expositionem totius ca. C. Consequenter sumẽdum est ca. et deinde ponẽdus est modus magis ordinarius domesticus et clarus in opẽ: apponẽdo etiã ele

cta alia trita bene incorporant: et fiat emplastru. Nonu qd fortasse infantibus sufficit. R. balaustiaz semis psilij radice lilij celestis. 3. yreos an. 3. i. pterant pariter in vino pótico et fiat emplastru. Decimum est qd forte rupturis infantium illinire sufficit scissure locuz cum. 3. i. bdellio dissoluto in. 3. j. grossi vini pótico: et. 3. i. sambacini olei: vel cum. 3. i. boni castorei: cu. 3. j. dicti vini: et. 3. i. dicti olei: et hoc precipue in hernia aquosa: cito enim resoluatur aqua. Undecimus sterum forte sufficiens in infantibus est cu sanich hordei lintre scissure locũ Et hie per sanich intellege farina hordei quod fuit incõplete maturu: de inde vstulatur cuius. 3. i. dissoluatur in. 3. j. vni. vini grossi pontici: vel multũ coquatur in aqua ferrata ita vt inspissetur.

eis cyperi et myrrhe et glutinis piscium et sarcocolle omniũ partes equales dissoluatur gluten cum aceto vini et aggregetur cum eo medicine et fiat ex eis emplastrum: et fortasse sufficit infantibus emplastrum quod fit ex balaustijs et psilio et radice lilij celestis. Et fortasse sufficit vt liniantur eoz rupture cu bdellio dissoluto in vino et oleo sambacino: aut cu castoreo: et ppe qd est aquosa. Et iterũ fortasse sufficit cum sanich de hordeo.

De gradi

ctas magis medicinas in isto casu. In ea igitur pmo posuit compationem

in facilitate reductionis hernie intestinalis bursalis et inguinalis: et in summa dixit qd facilius reducitur inguinalis: et que est desup qd bursalis: deinde ipse fecit memoriã cuiusdam singulis in ista mã vt qd ad pfoliationẽ pmo pueniat desiccata humiditas accidẽtalem mẽbris dilatati ad adnationem labioz faciendã: deinde principaliter ipse ponit modũ in reductione si est aliquantulum difficilis: ibi vt supra dixi modo retrogrado infinuam: qd primo videat si ptractando tãtũ manibus reducatur et si non potest pãnus calidus ad euaporationẽ vtostratis que est aliq in causa. Et si non sufficit: qd ibi forte sit alia materia impediẽs tũc ponatur filtru in balneo infusis: vel decoctione: que somẽtatio si fortassis nõ sufficit: tũc ponatur in balneo: et hoc signanter fecit pp eam necessariã: vt supra dictum est. C. Consequenter facta reductione dedit nobis modũ pferuandi de bitum ipsoz situm cu ligatura et strictura manifestado formã stricture et maxime plumasoli in hoc qd nõ sit ipse figure: et in ceteris nõ dedit formam neq dari pot: qd talis ligatura fit etiam pp preparare aggregatiõne labioz vulneris que aliter et alio modo fit fm diuersitatez scissure vt ibide dicebat. Et dixit qd non opz vt tali rupture appropinquet ferru oino qd qd intelligatur dictu est ibidem. C. Consequenter ipse ponit medicinas: et primo aggregationẽ faciẽtes: secũdo cõsolidant: et prius eas que per interius sumuntur: et pnter que per exterius vsq ad illam partẽ et de emplastris pueniẽte et c. vbi ponit medicinas faciẽtes ad pfoliationem: et primo cõsẽdo ptraheudo ad rupturas infantium: et in summa fuerũt ex. vidistis istarum oium clarificatiõne. Jam igit aggregatiõne ordinẽ habẽdum in opere: et qm alia intentio est ad morbum: alia ad eã: alia ad accidẽs: et non pot hie pfi cura morbi nisi sumat principiũ a remotione accidẽtis vt a desẽsu intestinoz: primũ igit pstrato corpore si intestina sint in osse reducant fm modum dictũ circa lram et inungat quies infirmo: immo iaceat supinus: cruribus aliquantulum eleuatis: et ordinẽ dicta declinãdo in oibus ad regimen exiccatiuũ et in principio aliquantulum calefactiuũ et in pcessu minorato exiccatiuũ tãtũ adhibeant cum stipticis aliquantulum glutinosi: vt pedes vitulorũ gelatine vina grossa nigra aliquantulum outia: cibaria de pasta: oua solubilia recetia vel modicũ coctũ: caues recens modici salis et huiusmodi: vtẽt psequenter oia apitua humectãtia lubrica incisiua subtiliatiua et acuta apitua: vt vina alba: semina calida vt anisum feniculu et talia: humectatiã etiã et lubrica vt brodiaia rapes ficus vne cassia puma et talia: incisiua vt acetosa: oia subtiliatiua etiam vtẽt vt species acute vt cinamomu. 33. macis galaga piper et similia: et radices acutoz calidoz et subtiliatiuorũ vt cepe raphani allia et talia oia vtẽt: qm talia oia videntur in causam relaxationis vel solutionis imediãte vel saltem mediate addere. Sed ad medicinalia magis veniẽdo habẽdo intẽtionem ad causam relaxationis vel prohibitionis cõsolidatiõnis que est humiditas superflua phibitio cuius vt supra dicebat in ca. de cura in generali: in fine fit cu eione et equatione cibi. dicta de qua iam dictus est sumatim: restat vt fiat euacuatio: primo tamẽ facta ipsius digestione cum appropriatis sirupis inter quos laudo sirupum talez domestici. R. mellis rosati colati. 3. j. sirupi de stardos: sirupi de duabus radicibus sine aceto an. 3. 5. cum aquis betonice mellisse et merte an. 3. j. missis pro duabus vicibus et pntuerit. v. vel sex diebus: post qd sumptum in aurore dormiat per horam ad minus: et tãdẽ pãdiũ horis. 3. j. Et si placet facere sirupum magistralẽ habẽtem hac cõem intẽtionẽ et intẽtionem appropriatã etiam in exiccado et prohibẽdo dilatatiõnem vulneris et adunãdo labia vulneris distẽsa preparãdo ad pfoliationem pot fieri sirupus vt infra. R. radicem anagali vel anacalis fm. v. A. j. can. radice serpẽtarie et celidone cyperi serpillij merte mellisse nepite g. tarie came dros an. 3. i. decoquant in aqua vsq ad medietatẽ et colatur: et ad oes duas libras istius decoctionis ponat lib. i. mellis vel zuccari: et decoquantur vsq ad pfectionem sirupi et exhibeatur ex eo. 3. j. cum totidẽ aque betonice et mente: et pntuerit vt supra: et clarificet aromatizando cum mace et laudano: qm vt dixit Serap. fm Gal. aggregat et c. Quibus sic sumptis sirups exhibeatur medicina solutiua p. 1011. et in corpore cõmunis habitudinis vt infra. R. agarici electi sub pter triti. 3. i. 5. 3. i. incorporant in forma troiscorũ cum oximelle. s. exiccant in vmbra per dies deinde dissoluant terendo et infundant in aquis mellisse betonice et rure ad minus per horas. x. deinde facta bona expressione colature addat electuariũ ind. 3. j. mellis rosati. 3. j. misse et fiat potiorale hie bñdicta M colat: pfectio de dactilis: valet electuariũ indum manus precipue: confectio etiam alkaf. hie singulariter valet: qm pfortat viscera mollificata euacuãdo supfluitates in toto corpore: ex his pot fieri pfectus in forma bolli cum zuccaro apponẽdo dosim pueniẽtem que in locis proprijs perquirant: et in forma pillulata valet pillule auree dicte turbice: que tamen multo fortiores sunt fm. M. nec sic in proposito placent sicut pillule

Desue:

nota de psilio

Desue valent pillule fetide: valēt singulariter pillule de bdelio quia preter id quod euacuant consistunt: conueniunt etiam agregatiue maiores propter bdelium et mirabolanos et reliqua multa in casu nostro conuenientia. Et tales medicinæ maxie pñciūt in descensu facto p relaxationē exhibentur secundū modum medicinarum acutarum exhibendo lauatium et aqua mellis hora conuenienti etc. Et post euacuam bene materiam in consumptione conueniunt medicinæ thieriacales de quibus supra in capitulo dicebatur: vt sagzene metridatum etc. vnde sequenti mane exhibeatur potio vt infra. *Re. metridati. 3. i. diabug. 3. 5. cum vino calido parum sumatur* Sequentibus diebus duobus vel tribus in mane per duas vel tres horas ante pastum sumatur morselum vnum confecti de quibus supra vt dñmum diaciminum et huiusmodi ad resoluendum et exiccandum. Et hoc quantum ad ea que interius sumantur intentione habita ad causam. Sed quantum ad exterius sumenda primum laudo vt fiat medicamen. d. *Secundum hanc formam. Re. sauiue. 2. 5. nucum cypressi et foliorum eius añ. 3. 5. buliat in vino nigro et aqua equalis quantitatis bona decoctio: deinde facta collatura omnia simul bene pñsentur et cum oleo camomillino redigantur in forma emplastri et superponatur calidum super loco rupture: et bis in die mutetur. Et si apponatur parum mellis ad continendum erit conueniens: potest etiam in decoctione eadez infundi petia triplicata et loco superponi: et pluries in die hoc fiat exicimando: ad hanc intentionem valeret decoctio spice squināti abñtiū camedreos serpilli ciperi nucis musch. et similia: et ex pulueribus horum vel aliorum istorum cum oleo de menta costo spica et similibus et modico cere fieri potest vnguentum ad super vngendum. Et ista eadem cōtinetur a principio superponendo laminam cuius brachali vt supra dicebatur ad prohibitionem desensus cum contingat aliquando per lectum moueri vel sedere: posset ad hanc intentionem fieri cerotum cum virtute medicaminum de quibus paulo ante dictum est. Sed non est magna cura quādo talis exicatio humiditatis et adunatio laborum adinuicem satis breui tempore fiet. In quo etiam tempore laudo vt stomachus in digerendo succurrit cum aliquo vnguento stomachico vel citoto ne si persistat aquee multiplicentur etc. Expedita hac intentione nunc ad morbum et consolidationem restat principalis intentio que cuz stipticis et exicatis et glutinosis perficitur interius et exterius: per interius igitur compleri potest cum pulueribus per os in electuariis pillulis affectio nibus in morsellis et si multipliciter variari possint tamē propter non multiplicare nimis remedia vnde aliquando fit vt difficulter elector ha beatut medicina ponam tantummodo exempli causas vñaz et appare meo electore: puluis igitur in casu conueniens fit talis. *Re. Riptum serpilli montani caude equine et radicis eius radicis sigilli sacre. 2. 5. an. 3. 5. radicis valeriane. 3. 5. ista sola vt refert Lafranchus: Mediolanensis per se curauit: pillozum leporis boliar thuris ematitēs ana. 3. 5. acacie mumiē ana. 3. 5. misce fiat puluis subtilis: de quo sumatur in mane cum modico vini rubri tribus diebus. C. Sequentibus vero diebus quatuor sumat hirupum vt infra. Re. omnium consolidarum corrigiole plantaginis quinquerue ana. 3. 5. roborum thuris mastice ematitēs ana. 3. 5. mirtilorum sumach sanguinis draconis ana. 3. 5. et decoquantur in aqua pluviali et cum sucharo sropizetur: potest etiam exhiberi ante cenā per tres horas stomacho vacuo cum aqua mente et plantaginis: et si cuz eo posueris parū pulueris leporis viui in olla: combusti melius operabitur: post istos dies sumi potest ad quantitatem nucis in mane cum vino nigro de electuario vt infra. Re. radicem anagalici bene decoctarū in vino nigro et postea optime contritatur et mellis dispumati ana. libras. 5. coquantur lento igne vsqz ad perfectionem: et postea superponatur puluis infra scriptus. Re. sanguinis draconis. 3. 5. mastice et pillorum leporis incisorum añ. 3. 5. lapis ematitēs. 3. 5. nucis cypressi. 3. 5. garioflorum macis ci namomi nucis muschate ana. 3. 5. ciperi. 3. 5. croci añ. 3. 5. bene incorporentur et vsui referuentur. In hoc etiam valeret electuariū gentilis: s3 vt promissi non intendo remedia multiplicare et illam descriptionem posui in consilio meo in tali casu pro quadam nobilissima domina brogunda: ibidem si placet recurat: pillule precipue in isto casu valentes sunt gentilis artificiose multum et singulares descriptio quarum est vt infra. Re. rasure vel limature ferri. 3. 5. calidis. 3. 5. pillorum leporis minutissime incisorum. 3. 5. nucis cypressi mumiē sanguinis draconis ypoquistidos olibani accatē añ. 3. 5. nasturci draganti mirre ciperi ana. 3. 5. terantur et conficiantur cum succo cōsolide maioris. Sed notate precipue quod note qua sumuntur debet patiēte tenere super loco fracture magnetem sufficientis magnitudinis lenē et aplanatam super carne nudā: potest etiā fieri cōfectio qua vt potest ante cenā p horas duas in hac forma. Re. draganti gummi arabici assiliorum rosarum siccarum et seminis eius spodiū accatē ypoquistidos amilli lapis ematitēs boli armeni terre sigillate corali añ. 3. 5. thuris nucis cypressi ciperi añ. 3. 5. croci et cinamomi añ. 3. 5. puluerizentur et cū zuccaro dissoluto in aqua mēte et portulace quod sufficit et fiat cōfectio in morsellis. Ultimo restat ordinare ad hanc intentionem ea que exterius sunt applicanda et talia exhiberi possunt: et per viam epithymationis emplastri vnguenti et cerotici: cerotum fit puenientius ad hanc intentionem propter causas supratractas: de singulis tamē vt habeatur in opere maior copia ponam exemplum: primo epithymatis vt infra. Re. sanguinis porci veteris sani lib. 5. liquefiat et cū cinere radictis caparis et pulueris nasturci miscetur: cū petia epithymetur: et si parum gummi in vino nigro dissoluatur et secum misceatur erit conueniens. Emplastrū fiat fm hunc modū. Re. picis naualis collofoniē añ. 3. 5. sanguinis drag. ematitēs myrrhe et mumiē aristologie rotundē a longe añ. 3. 5. roxa. galarū 2 solide maioris et minoris añ. 3. 5. omnia preter gummas puluerizentur que dissoluantur in vino et cū albumine oui qd sufficit ad incorporandū et fiat emplastrum: posset ad necessitatem sine magno minis fieri sic fieri. Re. zuccari. 3. 5. michlere atanasie añ. 3. 5. omnia simul misceantur: et loco emplastri superponantur: et si non sit spisse substantie addatur de diacotonem sine speciebus quantum sufficit. Et non mireris si ista etiam exterius apponuntur vnguentum fiat fm hunc modum. Re. olei myrrilorum. 3. 5. olei rosati. 3. 5. lapidis ematitēs thuris mastice boli arme. mumiē sanguinis drag. seminis nasturci añ. 3. 5. ponantur in casol**

la olea super ignē et bulliant et tandem cuz cera qd sufficit: et fiat vnguentum: fiat et cerotū vt infra. Re. glutinis pisciū et glutinis de corio bouū gummi arabici draganti mastice boliar. sanguis dra. añ. 3. 5. thuris. 3. 5. picis gre. 3. 5. picis naualis. 3. 5. mumiē. 3. 5. glutinis carpētarior. 3. 5. liquefiat picis naualis et greca ad ignē: et cū liquefacte fuerint addatur glutina: et his liquefactis et incorporatis deponantur ab igne: et superponatur puluis suprascriptorum et bene incorporentur: et cuz infrigidari inceperint fiat ex eis magdaleon et refeructur extendendo super corio: et in tempore renouando vt supra dictum est. Et de istis sum contentus quantum ad localia. Quādo tamen ista localia non sufficiunt in certa hernia ad perfectionem cure conuenit appropinquare cauterium vt in facta a relaxatione pñiculi siphacis descendens cum intestinis inter mirach et os femoris: et in facta etiam ex dilatatione meatuum nisi fiat a siccitate vt aliquando fit vt supra dicebatur fm Aluenzoar: et quādo in complexione humida naturalia qua vt multum tales pendent dispositiones conueniunt omnes auctores super inuamento cū cauterio in eis exiccando humiditatem supflua et membrū confortando et membra adunando elongata. Sed nungd cauterium melius fit cum medicina comburente vel cum ferro ignito: determinauit Albucahis particula. xxx. Azaruij capitulo primo in his verbis. Et scitote filij quod ex securitate curationis per cauterium cū igne et bonitate eius super cauterium cū medicina comburente est quoniam ignis est simplex: cuius actio non peruenit nisi ad membrum quod cauterizaf et non nocet membro alij coniuncto nisi nocimento paruo: medicine vero comburentis actio peruenit ad illud quod elongatur ex membris: et fortasse facit accidere in membro egritudine: difficilis sanatio: et fortasse interficit etc. Et causa huius dicti colligi potest ibidez ex verbis suis sumitur ex actualitate et simplicitate substantie ipsius ignis et potentialitate et comissione substantie ipsius medicinam medicina q: paulatim ad actum sue operationis deducitur et dolorem prestat tempore longo facit humores currere versus loca propinqua: et aliquando propter ebullitionem in humoribus factam causatur febris: maxime q: tale pharmacum agit putrefaciendū vt aliquantū quinto de simplici medicina colligitur: et q: longiorem effectum inducit quā cauteriū ignis et ex eis multotiens derelinquitur malitia complexionis in membro difficilis fortior sanatio nis quo non facit ignis: cuius actio est subita: est tamen dolor ignis intēsiue maior quam medicine: quoniam vt dixit Serapio de simplicibus in sermone vniuersali de secundis virtutibus medicinarum simplic. can. de medicina adurentes: tales medicine grossitudine substantie tarde alterant et paulatim ideo alteratio nō sic est sensibilis sicut alteratio ignis subita. Regulariter igitur eligibilior est operatio cum ferro quam cū medicina. Et potest sumi etiā ratio ex hoc quod magis in potestate nostra est vt auferamus cauterium ferreum cū volumus quam cauteriū medicine et maxime lique. In aliquibus tamen casibus contingit vt eligatur cauteriū cū medicina primo vbi infirmi essent timidi credentes maiorem dolorem multo et importabiliorem ex igne qz medicina: ita vt nequaquā paterent sibi applicari ignēz tūc eligimus medicinā: pp qd dixit. d. Al. iij. can. sen. xv. Si spleneticus non tolerat ignē administrant cauteria cū medicina: scds casus est in fistula antrofa cuius orificiū est multū angustū stante p. funditate lata vbi nō posset sine gradi priū circūstantiū lesione in pfundū ptingere et tūc eligimus apponere medicinas: tertius casus est vbi locus fit multū neruosus vel arteriosus sup que mēbra amplius pōt imprimere cauteriū cū igne: minus autē ledit cauteriū cū medicina debite pstructū: cū eius virtus nō sit adeo vehemens. In his igitur casibz eligimus cauteriū cū medicina: de materia vero cauterij actualis: et fm aliquos modos multiplex reperitur tñ veteres duplex metallū acceperunt vt aurū et ferrū: qd ipsoz fit eligibilis in hoc multum veteres ante Albucahim sunt dñmificati. S3 de his fiet i hoc q: de cauterio possumus loq dupli ceter. 1. fm hunc modū in relaxatione ad operantes medicū. Si de ipso fiat pñderatio fm se tñ sic manifestū est q: cauteriū auri eligibilior est: cū aurū sit metallū nobilius qz sit ferrū et magis temperatū et humane nāe magis pportionatū: si autē sit pñderatio ad opantem sic cauteriū cū ferro est laudabilior: q: in tali cauterio auri pōt esse deceptio: et ideo opz vt caueatur ille error medicū esse multū exercitatur qui cognoscat et experientia sciat cōfutare calorē ignis in eo: ita vt nō sic igneat vt liqueat et i la minas puerat: et nō sic fiat debilis ignitio vt infrigidet ante cauterizatio nē pfecta: et q: pauci sunt tales ne igit accidat error melius est vti cōiter cauterio ferri qz auri vt Azara. dixit loco sup alle. et ideo Lōcillator dñs cexxviij. de his istaz mās in duobus verbis sic absolute eligendū est cauteriū auri: quo ad plures autē ferri: de tpe vero cauterizatiōis et qbus in cor poribus magis pueniat hic nō tractabo: cū iaz videamus satis a pñcipali disgressisse pposito: et si pñtenter factū sit si diligēter lector pñderabit. S3 pro hac tota mās ad maiore copiaz et integritatem recurratis ad Lōcilla. dñs. cexxvi. et cexxviij. vbi clare hec habebitis: et ad Azara. loco alle. et ad ea que scribunt cōiter per doc. super quarta primi. c. xxix. Ad pñpositum autē nostrū redeundo dicamus q: in hoc casu nostro cauteriūz vtrūqz pōt conuenire vt p3 p inuamenta ipsius que colliguntur a. d. Al. loco alleg. in prin. c. S3 vt ad opus veniamus i casibus nostris vbi sit sola relaxatio pñiculi vel vidiū dilatio: et velimus vti cauterio potenciali habear talis ordo: vt primūz distenso corpore precipiat ei vt teneat anhelitum suū ita vt appareat locus relaxationis vt expresse concludere possit de dilata tione vidiū: quo facto signa locum super os femoris: et apponamus me dicamen super loco incipiendo a minore augmentando procedens donec ad debitam quantitatez peruenieret: et quando locus circulariter fuerit exiccatus puenienter profundādo procedat: successiue diminuēdo fm processum augmenti precedentis: et cum profundaueris vsqz ad pñiculum exclusiue tunc cura locum cauterij facta excara cuz butiro donec remoueatut excara: deinde cura cum reliquis consolidantibus donec sanetur: semper tamen faciat super dorsum donec sigilletur vulnus. Cauteria vero conuenientia nō sint substantie grosse et terree: neq: aquee fluxibilis sed substantie medie in forma vnguenti: potest igitur fieri cauterium ex sapone nigro et calce viua et cum succo affodilorum incorporetur. Fit etiā bonum cauterium ex fermento et cantaridibus abscessis aliis et capitibus et aceto fortissimo et melle anacardino: fit etiam emplastrum quod fuit

De cura rupturæ aque. Capitulū. vi.

Uandoq3 **zē.** C In hoc. c. primo agit de euacua-
tione aquositate hernie aquo-
se. Secundo de modis cūonis eius cum bezel. In operatiōe
tertio de eius cura per cauteriū. Et cauteriū. Quarto per em-
plastra et vnguentū. Emplastrū vero zē.]

Tertio de eius cura per cauteriū. Et cauteriū. Quarto per em-
plastra et vnguentū. Emplastrū vero zē.]

De cura rupturæ aque. Cap. vi.

Uandoq3 euacua-

tur aquositas ei3 cū bezel gra-
dato: et qñq3 euacuatur cum emplastris
extrahentibus aquositatez: et post illud
qñq3 sit cum ferro: et cum medicinis acu-
tis calefacientibus illud qd sequitur ruptu-
ram ex siphac: quare cōstringit et nō de-
scendit aquositas. C In opatione vero
que sit cum bezel et phlebotomo op3

Jo. Barthel

Rasis in hac forma. R. sinapis piperis euforbij puluerizatorij subtiliter
ana. 3. i. mellis anacardij quod sufficit ad incorporandum et fac emplas-
trum medie substantie: multa alia habentur apud chirurgicos fortiora et
minus fortia quorum habent experientiam et doloris et temporis quo
cōmuniter faciunt operationem: et super expertis magis est confidendum:
vnguentum conueniens ad consolidandum remota excara fiat vt infra
R. aristologie rotunde yreos myrrhe olibani sarcocole an. 3. i. 5. dragmā
gūmi arabici sanguinis draconis ana. 3. 5. ceruse lote litrigerij infusi in
aceto per noctem ana. 3. i. olei rosati. 3. i. iij. cere quod sufficit et fiat vngue-
tum: vel fiat medietas tantum. Item vnguentum de cerusa valet: et cum
his vsq3 ad perfectionem curetur. Et si noluerimus vti cauterio cū igne
modus habetis communiter a practico. Sed describam vobis modum
quem ponit albucahis particula. 30. azarauj parte prima capitū. xlv. pri-
mum igitur precipias infirmo vt die illo abstineat a comestione: deinde se-
deat inter manus ministri supposito plumatio sub colli et ipso ligato cū
bindis infitis quantum ad crura pectus et brachia: teneat tūc anhelitus
suum vt manifestetur locus hernie: et signetur cū incauto in circūferen-
tia: et tunc habeatur instrumentum ignitum cuius figura sit semicirculi:
et ponatur super signatum locum manu ministri cum cauterio stante re-
cta: et teneat sic ipsū donec consequatur vsq3 ad os: et si non potuerit cō-
sequi in vna vice secundetur cauterium: quia vt dicit auctor si non conse-
queris cum cauterio vsq3 ad os non conferet operatio tua. Credo esse ve-
rum stante dilatatione didimorū: et deline circa locum cauterij post tres
dies cū butyro donec remoueat excara: demum curetur cū reliquis
vnguentis vt supra dicebatur: verum est tamen quod albucahis posuit
curam rupturæ cum cauterio rupto panniculo et descendentes intesti-
nis in osseum: et est multum timorosa operatio: siue sit cum cauterio me-
dicine: siue cum cauterio actuali: quia semper dubium est ne cum cauteri-
as excrat intestinum et cum cauterio istud contangas: et ipsum combu-
ras: est igitur maximus timor: neq3 ego laudo fieri debere. Sed si pur
operatione manuali vti velimus melius conuenit incisio et fuitio que ē
propter dolorē est suspecta ita vt supra dixit. d. A. Et op3 vt non appropi-
met huic rupturæ omnino ferrum. Et ibidem concordant sententias au-
ctorū. Si igitur aliquando cōuenit operatio manualis sit incisio: et hoc i
ruptura leui inguinis nō descenditibus intestinis in osseum: et eo casu ta-
lis habeatur ordo vt primū facias infirmū ambulare et si est necesse sal-
tare vt bene manifestetur vbi sit totus locus eminetie: et signa locū: dein
de fac infirmū iacere super dorsū suū iter manus tuas et precipie vt liget
vel teneatur a ministro: deinde incide locum rupturæ per latitudinem se-
ctione tendente secundum qñq3 trās digito: et deinde excora mirach
donec siphac appareat: et si aliquid ex intestino extra siphac apparuerit re-
duc illud in locum suū. Et si nihil extra fuerit vel si reduxit cū sit pñs
alius minister qui iponat extremū instrumenti radij siue stili super siphac
vt intus pñneat intestini et prohibeat ip3 ab exitu: deinde oportet vt suas
vtrūq3 lat3 siphac futura firma: et hoc facies pñnuo tenēte alio ministro
dictū instrumentū ad prohibendum exitum intestini: cūq3 fuisti tūc extra
he instrumentū et nō incidas ex siphac aliquid oino: deinde cura vulnus cu-
ra vulnerū mirach penetratiū: op3 tamē vt toto tēpore curatiōis vt etia3
supra dicebatur iaceat infirmus supinus donec sit perfecte sanatus: non
expedit hic singulariter oia in hoc opere pertinētia declarare ne ponam
ca. i. ca. 3. sufficit ea apponere q3 huic loco sunt magis necessaria. Ad habē-
daz aut perfectā notitiam curatiōis vulnerū mirach penetratiū recurra-
tis precipue ad. d. A. iij. quartū tractatū. i. c. vij. et. vij. cū quibusdā seqn-
ti. Et cum istis sit finis executionis in opere huius capitū. laus deo.

De cura rupturæ aque. Capitulū. vi.

Uandoq3 **zē.** C Posita cura hernie intestinalis

vel siphacis pñter ponit curā aquo-
se et duo facit principaliter in ea. quoniam primo ostēdit quibus
operationibus curari pōt: secūdo pñsequit ipsas operationes:
ibi fa. In operatiōe vero. De pñma dicit q3 qñq3 euacuatur aquositas
eius. i. hernie cum bezel. i. cū infra perforandi: licet aliquādo sumatur p
perforatione ydropicorum vt serapio ca. de ydropis: gradato. i. paulatim
euacuāte. Et quādoq3 euacuatur cū emplis extrahentibus aquositatez:

ex panniculo siphac. Et inde constringitur sic ille meatus q3 aque et ipsū
descendere non valet.

a C In operatione vero zē. C In secunda dat. i. regulas sup bezel
scilicet perforatione ossei ad extrahendā aquam. Prima est q3 in opere
qd sit cum bezel seu lara lanceola vel phlebotomo testiculi sursū sunt ele-
uandi procul valde elongādo hos ab ossei parte que cū bezel perforanda

vt eleuentur testiculi ad supiora et elon-
gentur valde ab osseo postq3 obliqua-
tus est pectē et pars eius vt elonget ab
infirmo. Et op3 vt resupinetur super le-
ctum: aut super locum in quo sedent ho-
mines. Et fiat vt sedeat ancilla a dextra
eius extendens virgam eius ad supiora.
Deinde de phlebotometur cum phlebotomo
lato. Et caue ne phlebotomes ali-
quid de cōmissura: sed a dextra pte aut
sinistra: deinde scinde fugiēdo pmissurā.

est trāuersato pectine et
oblique flexo sic q3 ip3
pars correspondēs lateri
qd perforabitur elonget
amplius ab infirmo mē-
bro. Secūda est q3 eger re-
supinandus est sup lectū
aut scammū dum perfo-
rabitur: vt magis appa-
reat perforandus locus:
et pñter ipsū liberius
operetur. Tertia ē q3 sedeat
ancilla domus a pte egri
dextra manu sua exten-
dens ad supiora patiē-
tis veretrū ne opus im-
pediat. Quarta est q3 pa-
tiēs taliter aptatus phle-

botometur. i. perforetur in ossei latere lato phlebotomo quatinus intrat
plagam latiorē nō cito claudi aptam p quaz paulatim purgetur aquosi-
tas. Quinta est q3 vitetur in perforatiōe cōmissure locus seu suture ossei
q3 neruosus est et ex punctura eius posset nasci spasmus: fiat ergo perfo-
ratio in ossei parte dextra vel sinistra. Sexta ē q3 scindat cū lara lanceola
tam profunde osseū dextro: sūz vel sinistro: sūz longe a cōmissura q3 aqua
gradatim

De gradi

post id qñq3 sit cū ferro supple ignito: et cū medicinis acutis calefaciēti-
bus id qd sequitur rupturā ex siphac. i. cū medicinis causticis: quare con-
stringit et non descendit aquositas. Pro intellectu huius partis ē primo
aduertēdū q3. d. A. hic terigū i genere tres modos operationis ad curaz
huius hernie: pmo cū bezel gradato vt videbitur: secundo cū emplastris
suppositis bursē isensibiliter resoluētib3 et exiccantibus: tertio cū cauterio
et hic dupliciter q3 aut cū igne aut cū medi. causticis. Causa aut quā pte
foratio et euacuatio materie d3 esse gradata ita vt primū pars euacuatur
et modica deinde alia pars maior: et alia successiue maior vsq3 quo sit tota
euacuata pōt colligi per similitū his que scribuntur ex. xiiij. tertij ca. de cura
ydropis asclitib3 postq3 dicit. d. A. de incisione vō mirach scias q3 pa-
rum proficit nisi in corpore valde forti et c. post quas lineas addidit. Et re-
ct3 quidē est vt non fiat vice vna subitō: et adducit rationē pñces: ne eu-
acuatur spiritus subito et cadat virtus. i. pp illam. subitā euacuationē eu-
acuatur spiritus subito et cadit virtus: ideo addidit ymo paulatim supple
fiat euacuatio: et vt ipsa nō perueniat ad multū debilem. i. et caueatur vt
nō fiat nisi in corpore forti: et id laudat. d. A. nō fieri in pūro neq3 i fene:
ides dicit serapio quarto breniarj ca. vij. Et licet non tor nocumenta se-
queretur ex bezel bursē sicut ex bezel mirach vtrius. Si simul tota materia
euacuaretur: quia in bezel ventris vt declarat pñator. d. i. c. xvij. sequit
febris et difficultas anhelitus q3 euacuata materia tū mēbra naturalia
remant sibi aquositate: vnde distendūt diafragma deorsūz magisq3
prius: qm igitur aquositate natatur prius zē. istud nō pñgeret i be-
zel bursē: non etiam tanta adueniret resolutio p3: tamen pur notabilis
adueniret: ideo cauēdū est zē. Alterius ē aduertēdū circa vltima verba
littere q3 ipsa pñt habere duplices intellectus: primus ē qd qñq3 sit exicca-
tio cū ferro. i. ignito et cum medicinis calefaciētib3 id quod sequitur
rupturā ex siphac. i. cū medicinis causticis calefaciētib3 supple et exicca-
tibus ipsūz siphac quod sequitur ad rupturā. i. ad apparitionē eminetie:
quia post exiccationem aquositate in bursa existens et minorata pñter
eminētia tandē p tales medicinas exicca ip3 siphac et pñtrabitur et sic cō-
stringit et nō descendit aquositas vt dicit ter. que supple descēdebat prius
vel ipso relaxato inter mirach et os femoris vel frequētius euenit ex dila-
tatiōe didimi qm talis nō sic fit ex vera ruptura pñniculi: qm ad eā sequit
tur siphac vel intestina vt sup vsq3 est. Et iste sensus bene pñonat totū ser-
apio alio mō vt legat qd talia caustica calefaciūt et exiccat id qd sequit ad ru-
pturā. i. ipsaz humiditātē in bursa existētē sequentē rupturam siphac: q3
pp rupturā ibidē fluxaz p rupturā intelligēdo oēm relaxatiōē vel dilata-
tiōē ipsius siphac et pñter fortificata virtute mēbris vñs mēbris et nō de-
scēdit aquositas: primus modus magis placet legatis istam: et est clara.

In operatione zē. C Cōsequenter ponit modū in opatio-

nibus et dicit pōt intres sicut tres
sunt principales opationes: quoniam primo ipse ponit modum bezel: se-
cundo cauterij: tertio medicinarum: secunda ibi. Et cauterij. i. tertij ibi
[Emplastrū vero zē.] C De prima parte dicit. In operatiōe vero zē.
C Pro intellectu pñe partis est notandū q3. d. A. in hac pte pñcipaliter
reddidit ministri cautū in pforando vel phlebotomādo ne tagat pñnicu-
luz siue cōmissuraz q3 facit diuidēs p mediū burfāz testiculoy in duos fo-
liculos pñnetēs testiculos pp iuuamēta dicta supius de anatomia: ne etiā
tangat testiculos pforando vel hndēdo: qm pñctus ipsorū membrorū est
valde nociuus et nullo mō in cura suuatiuus: et hoc ille pñt pñtā clara:
lego eā. In opatione vō que sit cū bezel. i. cū infra acuto pforante et phle-
botomo op3 vt eleuent testiculi ad supiora et elongent valde cū osseo. i. a
fundo ossei postq3 obliquatus est pectē. i. sursūz prius pñt pectine et. i.
vt pars eius. i. pectinis elonget ab infirmo. i. a fundo ossei qd d3 esse infir-
mūz p scissurā supple vt melius possint testiculi sursūz eleuari: et vt resupi-
netur supple eger super lectum aut super locū in quo sedent homines. i.
super tabula et ipsum teneant vel ligent cūz infirmo. Et fiat vt sedeat an-
cilla a dextra eius extendēs virgāz eius ad supiora supple ne sit impe-
dimento operanti: conueniret honestati vt esset scutifer vel famulus me-
dici et non ancilla: deinde phlebotometur cum phlebotomo lato supple
vel perforetur cum instrumento acuto in fundo ipsius ossei. Et caue ne
phlebotomes aliquid de cōmissura supple vel pñngas. Sed a dextra par-
te vel

gradatim possit inde extrahi. Septima est tamdiu stare & intendere, circa aquositas gradatim educendam quousque aquositas tota descenderit: & extrahere eam ab osseo penitus. Octava est quod si timueris aque reditum & post aliqd ipso rursus ex hac ossei repletionem tunc si volueris reiteres curam perforationis ossei cum bezel. Nonna est quod si nolis iterare hanc curam: & cauterio malueris uti tunc lateraliter osseus cauterizabis: observatis illis in cauterizando que statim dicuntur.

Et cauterium. In tertia dat precepta. vii. super cauterio curate hac heretia. Primum est quod sumatur per apto cauterio subtile ferrum in quo sunt plures parvuli vncini & igni imponatur donec igniatur ad instar cauterij. Secundum est quod testes vtriq; ligentur quanto magis longe fieri poterit a locis cauterizandis ne ardeat cauterij testiculos offendat. Tertium est quod ita caute reuoluatur ignitum cauterium ab osseo in aqua vel in pœauo ei quod non inueniat aliquem testem neq; tangat ipsum: sed inueniat osseum & alberiteron. i. verum siphac: & calefaciat & stringat ipsius corrugatione tanta tãq; forti sicut corrugatur ab igne corium quod aqua post illud non intret in osseum nec aliqd aliud intret in ipsius quod eius meatus dilatari valeat. Et hoc est melius sic viam precludere aque aut intestino parato descendere per ipsas in osseum. Quartum est post cauterium escaras seu crustas quas intulit curare sepe has leniendo butyro recenti vel arungia porci vel violato oleo donec

Jo. Barthel

te vel sinistra scinde fugiendo commissuram & stude tam diu donec descendat tota aquositas supple interpolatis vicibus ut supra dicebatur & euacuetur ea supple et comprimendo: quia si etiam modica pars remaneret debilitado mebra esset causa recidendi: & addit pter: deinde tibi est electio si timueris reuerfione & repletionem eius. i. ossei post tempus ut reiteres curationem eius cum bezel. i. post qd ita incipit adhuc burfa intumescere nodum tñ est repleta: et si volueris cauterizabis supple ad preuentionem & prohibitionem recidendi. Et notate quod ptra istius can. & precedentem communiter praticat ministri huius artis ut bis videtur: primo in eo quod totam materiam simul euacuat: secundo perforando comprimunt omnia membra deorsum.

Et cauterium. Cuius ipse ponit modum operandi cum cauterio actuali vās etiā formā illius et primo dat vñ mōs: secundo fm: secunda ibi. Et fortasse. Primum igitur dicit. Et cauterium sit hoc mōs: sume ferrum subtile in quo sunt vncini & igne tur sicut communiter ignetur cauterium & liga testiculos vel supple stringe testiculos sursum quanto longius possibile est a locis supple perforationis hoc est a fundo burfe. Et reuolue cauterium ab osseo. i. in osseo ita ut non inueniat testiculum et inueniat osseum & alberiteron contingendo. i. interius ipsius alberiteron. i. siphac que est pellicula intrinseca ipsius ossei: ut supra dictum est ca. de anotomia. Et stringat & calefaciat ipsius: quod non ingrediatur in ipsius aqua: post id. i. sic ptingendo interius ipsius siphac & calefaciendo excutit ita ut stringatur: & deinde ipso cōstricto prohibeat effusio humiditatis que pimus fluebat propter dilatationem vel relaxationem eius & supple prohibeatur superius quod dilatat ipsius supple siue sit vterostitas siue aliqd apertus dilatatur. Est enim melius: deinde cura crustas scilicet remouendo ex carā cum vinctuosis: & solida supple tãdē & vltimo ista tota lra clara est: & videtis si intelligatur causa quare voluit ipsius instrumentum esse subtile in quo sunt vncini: & quare interius circumdolum: causa primi est ex quo ponitur istud cauterium principaliter ad excutendum beriteron vel siphac humectatum nimis si imponeret tantum instrumentum subtile non posse bene ptingi actua liter ipse paniculus cuius contactu querimus: & si esset instrumentum in principio grossius ita ut interius multe partes possent ptingi tunc laboriosa esset perforatio ipsius ossei & suspecta propter dolorē. Ad hoc ergo ut facilius fiat perforatio ordinatur primum instrumentum sit acutum & postea hcat vncinos: & cum vncinis facile intrabit in foramen primo factum & cum intrauerit circumuoluatur ut vncini igniti ad diuersas partes ipsius beriteron ptingant: timor restat ne acuitas instrumenti pertingat ad testiculos: ideo signat dicit: reuolue cauterium in osseo ita ut non inueniat testiculum si inueniat osseum & alberiteron ut supra exponebatur: forma instrumenti potest esse talis: lego litterā. Et cauterium.

Et fortassis incidis. Dicit consequenter dando alium modum cauterij. Et fortasse incidis ex beriteron aliud: deinde cauteriza ipsum & pone super scissuram stipticam: & prohibe egrum potare aquam. In his verbis innuit tria: primum quod facta sectione cum phlebotomo & excarnato mirach a siphac conuenit aliquando de ipso siphac vel beriteron aliquid abscidere ut magis ptrahat & minus relaxetur vel dilatetur: & tandē ad prohibitionem fluxus sanguinis & ad excutendum conuenit ut cauterizetur locus abscissus: & hoc super scissuram mirach vel pellicule exterioris ponat stiptica ad solidandum: dicit tertio vñ commune in omni solidatione ut prohibeat eger potare aquam: & per aquas intelligamus omne humectatiuum: cū huius sepe supra dicta: lego lra. Et fortasse supple ad prohibitionem recidendi incidis ex beriteron ut facta sectione cum phlebotomo & excarnato mirach vel pelle extrinseca deinde cauteriza ipsius. i. beriteron qui remansit scissus propter causas dictas. Et pone super scissuram stipticam: scissuram. i. mirach. Et prohibe egrum potare aquam: & supple indifferenter quodlibet humectatiuum. Et.

Emplastrum vero. Cuius ipse enumerat quāda empla in casu

cruste cadant. Et post qd occiderint curetur illud vlcus a cauterio: & cōsolidetur per sarcocollam & oppoponacum & rasuram panis pmixtam equaliter cum melle & vino & oleo ros. Quintum est quod fortassis erit expediens incidere aliqd ex beriteron. i. vero siphac dum deorsum labitur versus testiculos: deinde cauterium in loco descensus ignitum apponere. Sextum est apponere medicinas stipticas super locum scissuram ut eas solident: sicut thūs aloen pilos le-

dilatet meatum: est enim melius: deinde cura crustas & consolida. Et fortasse incidis ex beriteron aliquid deinde cauteriza ipsius: et pone super scissuram stipticam: & prohibe egrum potare aquam. Emplastrum vero ad ramice aque sunt ex genere emplastrorum hydropis & splenis. Et sicut si sumantur staphisagria & cymini & aggregentur cum passis rubeis enucleatis aggregatione facta cum ptrititione & fiant sicut vnguentum & emplastretur cum eis. Et iterum sumatur piper & grana lauri & baurach & cera & oleum antiquum: & fiat ex eis v-

3. s. passularum rubeorum enucleatarum. 3. ii. conterantur infusum bene hec aggregando & omnia pariter bene incorporentur donec efficiantur ut vnguentum spissum: & inde emplastretur locus aquam continens scilicet osseum. Secundum recipit piperis granorum lauri baurach: id est neri vel spume ipsius an. 3. ii. terant & incorporentur cum cera colata & oleo antiquo sufficientibus: & fiat vnguentum vel emplastrum cum quo emplastret osseum.

De gradi

conferentia: & possit pars in quatuor diuisi secundum quod quatuor ponit descriptiones: primo ponit tamen vnam communem regulam de ipso emplastro: secundo prosequitur ad descriptiones eorum: partes patebunt legendo: de prima parte ponit vnum commune in curatione huius hernie: & dicit: emplastrum vero que ad ramicem aque supple conueniunt sunt ex genere emplastrorum & dropis asclitis & splenis: id est sunt in virtute similia emplastris iuuantibus in apostemate frigido & humido splenis. Pro cuius intellectum est aduertendum: ut dicit. d. A. xiiij. trac. iij. in pñ. c. in cura & dropis asclitis. Cuius cōis in curis eorū est exiccatio & extractio siue perfusio supple aquosarū primo sensibiliter per euacuationem & prouocationem: & insensibiliter. i. calefaciendo purificando & resoluendo: a parta etiam splenis frigida ita curatur: & in hoc aliquantulum differunt quod ut ipse ibidem xv. tertij dicit de cura malay complexionū splenis. Differētia inter curationes spleneticas & epaticas est fortitudine & debilitate. Et voluit quod fortiores medicine debeantur in curationibus splenis quod epatis: & acutiores in penetrando pueniunt spleni quod epati: ymo in medicinis epatis non affertur acetum nisi in necessitate: e contrario in medicinis splenis ut ibidem: in summa in his verbis innuitur quod medicine in casu nostro que apponi debent localiter debent esse exiccativæ & calefactivæ resolutivæ ut sunt ille que prouocant & dropis asclitis: debent etiam precipare nature medicinarū splenis que addit super dictam incisionem aliquantulum ad profundiores medicinas: & sic habetur regula in his medicinis. Et secundum hanc regulam primo facit emplastrum ex strasfaria que est vna passa mōtana cuius granum est magnū sicut cicer nigrum: est calida & sicca in 3. calefactiua imo adustiva & consequenter exiccativa acuta penetratiua: vti loco pterit & est ex ea timor si interius sumatur propter acuitatem & vlcationem: & ciminū est notū cal. in tertio: sicuz in 3. resolutiuū: in ipso est incisio exiccatio & stipticitas: & ponit in emplastris testiculorū cum oleo tñ hic misceatur cum vna passis primo ad debite pponendum in modum emplastri & ad prohibendum acuitatem strasfariæ ne fiat vlcatio quā cū his emplastris non intendimus: ex quo lram prima. Emplastrum vero ad ramicem aque supple valētia sunt ex genere emplastrorū & dropis. i. asclitis & splenis. i. resolutiua & exiccativa & penetratiua aliquid qualiter: & in hoc pro exemplo ponit primā descriptionem dicēs: sicut si sumatur strasfaria & ciminū. i. puluerizata & aggregetur cum passis rubeis enucleatis quod aggregatione facta cum ptrititione. i. facta cōmissione debita cum pistello in mortario: & fiat sicut vnguentum & emplastretur cum eis. i. burfa testiculorū supponendo pectē. Et ponit consequenter aliā in hac forma. Et iterum sumatur piper: calum et sicuz in tertio: & est declinās ad quartū i ipso est vehemens resolutio: grana lauri calida & sicca in secundo in ipse est resolutio et exiccatio fortis: baurach est in operationibus salis cōis & est eo fortius et maxime armenū quod est melius: & extrahatur quod sit nitrum licet i eo sit aliquantulum resolutio et exiccatio: hic tamen principalis ponitur ad incidendum: & maxime quod comiscetur cum oleo antiquo id est vischoso aliquantulum: sicut si sumatur piperis granorum lauri baurach an. 3. s. puluerizetur & cum 3. i. s. olei veteris & cera quod sufficit fiat vnguentum & egragium est. Et iterum sumatur cineris quercus & conficiat cum oleo pfortato. i. vigorato cum decoctione supple rerum de quibus supra ait granorum lauri cimini baurach. Et emplastretur cum eo: licet cinis hic sit omni cinere fortior in absterfione & exiccatio: tamen oēs in hoc pueniunt: & cum hoc cinis quercus est magis stipticus et habet stipticitatem cum exiccatio quercus: et ideo voluit ad penetrationem vigorare oleum cum decoctione rerum ut supra. Ponit etiam aliud cuius verificatio iam posita est ut sumatur nitri. 3. xxx. & cere. 3. vii. & olei. 3. vi. & piperis: quoniam est bonum: ne reprehendas cum quia ipsum supra ponit: & granorum lauri gra. lxxx. supple equaliter: & fiat ex eis emplastrum adherens: & quia ad adherentiam est necessarium aliquod gummi dicit. Et bellium arabicum sanat testiculos: id est est medicina ipse appropriata ad adherentiam: ita ut fiat cerotum cum eo misceatur: sed oportet oleum inuolare ad debitam for-

Tertium recipit cineris lignorum quercus quart. s. conficiatur cum oleo comuni confortato per decoctionem dicti cineris in eo: et emplastrum in de locis aquosissimis valde. Quartum est recipiens nitri. s. xxx. cere. s. vij. olei. s. v. piperis hic vtilis granorum iuniperi an. grana. lxxx. fiat ex eis emplastrum adhaerens bursae testiculorum: resoluatur enim per nunc dicta emplastrum potenter aquositas. Quintum est bdellium arabicum quod sanat testiculos a tumoribus suis: et quandoque herniam seu ramicem aquosam in pueris resoluunt dissolutum in vino et super emplastrum. Inquit princeps secundo huius capituli de bdellio: quod arabicum exsiccat ad tempus: et quod resoluunt ramicem aque: et resoluunt apostematam ani et testiculorum.

De cura rupture ventositatis. Capitulum. vij.

Jo. Barthel

mam ceroti: istud tamen stat in opere apothecarij: addit etiam. Et quandoque resoluunt ramicem aque puerorum: id est ipsum bdellium dissoluunt: scilicet in vino albo: et sic est finis capituli huius. In summa igitur in capitulo posuit tres modos generales curationis talis hernie ut cum bezel vel phlebotomo gradato: et quandoque cum emplastris: et cum cauterio: et hoc dupliciter vel cum cauterio actuali vel cum potenciali: et consequenter procedendo primo ponit ordinem observandum in operatione cum bezel vel phlebotomo ponendo duo a quibus principaliter cauere debemus in tali opere: primo ne cum bezel perantur testiculi: et ne tagatur commissura: et observetur ut tota aquositas in tempore euacuetur: deinde posuit modum in cauterizando habendum cum cauterio actuali declarando etiam ipsius instrumenti formam: ut quod sit subtile cum vncinis et c. Consequenter ponit duos modos: primum perforando tantum et circulo uoluendo interius: secundum abscindendo aliquid de beriteron et postea cauterizando partem scissam: consequenter circa medicinas exterius applicandas duo facit: primum posuit vnum commune observandum in electione ipsarum medicinarum: quod sint in virtute similes medicinis ydropis asclitis et splenis ut apostematibus frigidis et humidis splenis et tales sunt medicinae calefactiue exsiccatiue et resolutiue cum penetratiue coniuncte. Et de ipsis posuit exemplum in quatuor descriptionibus ut in forma emplastri et vnguenti et ceroti: et sic habetis totum capitulum in summa. Sed vna parua restat dubitatio quoniam in principio posuit vnum modum curationis fieri per medicinas cauterizatas et tamen de eis non dedit modum in usu earum neque exemplum posuit sicut de reliquis omnibus fecit: dicatur breuiter quod ideo non fecit primo quia ipsis medicinis cauterizantibus minus vrimur quam alijs: quia si expedit ut cauterio preeligitur cauterium actuale supra potentiale: potest etiam dici quod in applicatione ipsarum medicinarum non est artificiosa multum operatio sed sufficit ut eligatur locus ubi poni debeant et iste est locus qui etiam est locus cauterij actualis ut in fundo bursae non tangendo commissuram: non fuit igitur expediens in usu istarum dare regulam: que autem sint tales medicinae supra dictas est: nihil tamen apparet sub alio ordine posuisse istam colligere sententiam scilicet sub hac forma: intentio que habetur ad herniam aquosam aut est curatiua aut est preuensiua: quia quedam est ad ipsam morbum remouendum: quedam est ad prohibitionem recidendi: intentio autem curatiua que est ad ipsum morbum maxime vertitur ad euacuationem aquositas in bursa contentae. Et quoniam hec euacuatio fieri potest dupliciter per medicinas locales. scilicet euacuando insensibiliter et sensibiliter: primum completur hec intentio per medicinas resolutas et exsiccatas: et quoniam panniculus extrinsecus satis durus est et spissus ideo cum illis medicinis admiscende sunt medicinae ad penetrationem adiuuantes. Et hoc est quod dicebat textus cum incepit tractare de qualitate medicinarum in casu conuenientius: si vero cum his insensibiliter euacuantibus non possit perfici intentio nostra tunc intendimus cum euacuantibus sensibiliter scilicet cum perforatione: et hoc fit vel cum instrumento acuto et cum bezel vel cum phlebotomo: quia tamen intendimus extractioni totius aque cum si aliqua pars remaneret debilitando membra disponeretur ad recidendum: tota autem aquositas apte euacuari non potest nisi in fundo sit vulnus vel perforatio: ideo oportet in fundo perforare: et quia perforando timor est de contactu testiculorum et contactu commissure ideo pro remotione erroris posuit cautelam habendam in reducendo sursum testiculos et c. Quia etiam in extractione totius aquositas vnica vice propter multos spiritus simul euacuari et subitam in natura fieri mutationem quam natura non sine notabili tollerat noxamentum committitur error: ideo pro remotione huius erroris quando euacuatur aquositas cum bezel vel phlebotomo fiat paulatine et successine ut etiam ipse dixit a principio fiat cum bezel gradato et c. Et hec quo ad curatiuam intentionem sufficiunt. Si vero timueris reciduum et repletionem eius bursae post tempus: et tibi sit electio ad preuensionem: hec conuenientissime fit cum cauterio actuali ac potenciali fortissime imprimantibus ad exsiccamam humiditatem iam in membris habituatam: et etiam ad tractionem et strictionem ipsorum membrorum: tale autem cauterium actuale conuenientissime fit aliquo duorum modorum: vnus est perforando cum stilo acuto in quo sint vncinis et circulo uoluendo infra bursam ad contangendum beriteron ut exsicceat et contrahatur: in hoc tamen sit cautela ut non tangatur testiculi neque commissura ut supra dicebatur: alius modus est ut cum phlebotomo fiat scissura in parte inferiori deinde ex carne mirach ab beriteron et de ipso beriteron aliquid abscindatur: et postea cauterizetur: et consequenter crustis remotis consolidetur. Si vero eligeretur cauterium potentiale propter timorem infirmis tunc composito debite cauterio superponatur parti dextre vel sinistre bursae visquequo bursae perforetur et paulatine aquositas extrahatur: licet pro magna parte in vigore cauterij insensibiliter consumetur: postea curetur

Regimen in hoc et c. In hoc capitulo primo agit de cura ventositatis per regimen. Secundo per potiones: ibi. Et sumat. Tertio per emplastra: ibi. Et fiat emplastrum. Quarto per olea: ibi. Et sint olea. Quinto per vaporaciones: ibi. Et fiat vaporatio. Sexto per colliria: ibi. Et quando fortior.

fiat ex eis emplastrum adhaerens. Et bdellium arabicum sanat testiculos. Et quandoque resoluunt ramices aque puerorum.

De cura rupture ventositatis. C. vij. Regimen in hoc est ut deuiter inflatiua ex oleribus

perflua ciborum et etiam potuum per quam impediatur compleri digestio: **De gradi**

cum regimine de quo supra in alio cap. dictum est sufficienter: et hoc cauterium maxime laudare aggregata ipsa aquositate per viam paulatim congestione et non per viam defluxus multiplicata: quia isto casu maxime si ex dilatatione vidimus perueniret magis placeret ut facta cum bezel euacuatione aquositas finem modum supra dictum ut apponeretur cauterio potestiale super inguine illius partis que magis est tumefacta visus ad os femoris profundando ut supra dicebatur et postea curando visus ad perfectionem ut supra. Ex hoc enim cauterio magis exsicabitur et confringetur vidimus dilatatus ex ipso posito in fundo bursae. Et sic habetis sententiam. c. supra scripti eisdem fere verbis sed cum ordine claro. Sed veniendū ad magistralem operationem oportet multa supponere que distincte posita sunt in c. superiore: ut de dieta que similis per omnia esse debet sicut et supra: etiam si possibile est: ita ut non solum in casu nostro caueriendum est a potu aque et humectantibus sed etiam sit prohibitio a vino ne nectum a potu ut ita dixerim: ut etiam dixit. d. Aui. r. iij. tertio de cura asclitis. Desectiones etiam per interius sumende sint illius nature ut supra dicebatur in confortatione naturalium et exicatione. Et in hoc casu maxime stante defluxu aquositas a superioribus conuenit euacuatio materie ipsa predigesta: et similiter in isto casu conuenientes sunt fructus qui positi sunt: euacuaciones etiam ille conueniunt: nihilominus in proposito possent eligi aliquae a proprietate euacuantes: in hoc singulariter valeret pro comuni euacuatione non debilitando membra ex bibito. fere. b. s. in electuario. vij. terapeuticis dando. s. vi. in electuario. t. iij. modico succari in forma bolli: et post valent etiam approprietate magis pillule de mezereon: et facta purgatione tunc maxime conueniant teriacales medicinae: et diacurcum: precipue cum reliquis valentibus asclitis: pro localibus habetis medicinas positas in c. que singulares sunt habetis ad copiam que scribuntur. x. iij. tertij. c. proptio. Sed ego pono vobis vnam singularem quaz recitat Aharauus ex mente. b. vi. infra. s. p. i. i. humide corillum medium: lactis ficus corillum. i. corillum est mensura. i. s. litargiri. d. i. galbani aureos. vij. aurum sumitur ut plurimum ut est pondus 3. v. terbetine. d. s. s. sepi vituli. d. s. i. oppoponaci aureos. vij. olei de herua optimi corillum. i. iij. aceti fortis corillum. i. litargirum cum oleo de herua et sepo coquantur: deinde addantur terbetina et galbanum infusum in aceto et colatur et misceantur cum eo p. i. et oppo. et omnia misceantur et suauiter coquantur donec inspissentur et reponantur pro usu: inquit. b. quod ipse curauit multos etiam hydropicos cum super ventrem eorum ponebatur sine alio medicamine ut refert Aharauus: et sic fit finis cap.

De cura rupture ventositatis. Capitulum. vij.

Regimen in hoc et c. Pro cura rupture ventositatis expedienda. d. Aui. duo facit principaliter: quoniam primo ipse ponit ordinem in dieta a quibus est abstinendum. Secundo ponit ordinem in medicinis a quibus est vitandum: secunda ibi. Et sumant in potu.

De prima parte dicit quod regimen in hoc. scilicet quantum ad dietam est ut deuiter supple patiens inflatiua ex oleribus et granis et repletionem superflua perducantem ad rugitum et malitiam digestionis et potum vini mixti et vinum crudum inflatiuum. Pro intellectu huius partis preter alia que supra dicta sunt de regimine in vniuersali habentium rupturam comme moranda sunt quedam primo vnum quod satis generaliter scribitur de generatione ventositatis. x. iij. tertij tractatu tertio capitulo. i. s. de noxamentis digestionis cum dicit verum tamen non conuenit supple materia nisi ad ydropisim timpanitem cum stomachus in ipsa habet impressioez tante quantitatis que facit vaporaciones cibi et non quia digeratur: requiritur igitur ad ventositatis generationem debilis actio caloris in materia ita ut faciat operationem mediam sufficientem ad inflationem et non ad completam digestionem vel resolutionem: et ex hoc dicebatur quod ventositas generatur a calido diminuto quarto methau. Et pro hoc sequitur vnum quod dicebat idem. d. A. eadem fen. tractatu quinto capitulo primo. Et quod omne a quo non accidit inflatio non accidit ab eo inflatio nisi aut propter se ipsum ab illo in sua substantia aut propter duas res preter ipsum quaz vna est dominium caliditatis super ipsum et altera frigoris quod non mouet aliquid: et ex his inferitur primo quod stante temperata caliditate stomachi et naturalium si exhibetur cibum multa habundans humiditate extra nec aut grosse multum substantie non resoluetur illa humiditas insensibiliter nec equaliter transmutabitur sed ita debilitans ager ut conuertat humiditatem vel cibum in ventositatem: sequitur quod si talis cibum exhibetur corpori cuius caliditas stomachi sit multus fortis vehemens virtutis aut ita debilis ut nullam fere sufficiat facere in materia impressionem non generabitur ventositas: quia in primo corpore insensibiliter resoluetur: et in secundo non euaporabit. Et ex his habetis causas verificationis textus nostri primo deuiter inflatiua ex oleribus ut lactucis porulacis et granis

et colla est resina rorem dregmay

quare multiplicatur in ventre rugitus & ventositates: quarum pars in osseum descendere potest. Quartus est potus vini fortiter limphati qui ventositates etiam multiplicat. Quintus est potus vini crudi & inflatus: precipue viridis immaturi qui multum bullentis adhuc.

a Et sumat rē. In secunda refert medicinas quatuor bibendas in casu hoc pro ventositatum resolutione. Prima est diacyminum cuius dosis est. *℞. diacymini. ℥. i. decoctionis galange. Secunda est sagzene: & est magna & minor: quas ambas describit quinti prima trac. i. cap. 50. & si sit in casu hoc dosis eius 3. i. cum. ij. 3. aque decoctionis galange. Tertia est triphera magna quā describit prin. quinti prima trac. ij. c. xxiij. cuius dosis est. 3. i. cu. ij. 3. aque decoctionis galange. Quarta est recipiens foliorum rute sicce hyssopi sicce cymini ameos seminis agnicasti baurach. i. nitri calamenti an. 3. i. epithymi. 3. vij. terant & incorporantur cu. 3. s. melis dispumati: & sit dosis ei. 3. i. & 5. cu. ij. 3. ad decoctionis anisi aut carui.*

Jo. Natthei

granis ut fæcolis propter humiditatem in ipsis superfluum vel lentibus propter grossitudinem substantie: generabitur enim ex his cum calore satis temperato ventositates: vitanda est etiam repletio superflua quia supra multam cibi quantitatem non habet virtus integram dominium sed tantum solum ut sufficiat impressionem tante quantitatis efficere que faciat cibi vaporantem & non quia digerit: sic superflua repletio producit ad rugitum & malitiam digestionis ut dicit textus: vel potest legi ly & causa tunc. i. perducit ad rugitum & malitiam digestionis. i. propter malitiam digestionis: & per idem fundamentum sequitur quod etiam vitet potum vini mixti & vinum crudum. i. naturaliter aquosum quia aqueitas & frigiditas minuit caliditatem naturalem ita ut solum habeatur supra cibum semidominium & non integrum dominium rē. Et propter hoc fit inflatus: lego litteram. Regime in hoc est ut deuter inflatus. i. que sunt inflatus fm se ipsa tantum vel propter nimiam humiditatem vel propter modum substantie ex olleribus & granis & repletionem superfluum: & si supple et esset ex cibis temperatis producentibus ad rugitum & malitiam digestionis fm duplicem intellectum datum. Et supple vitet potum vini mixti & vinum crudum. i. aquosum inflatus. i. q: quodlibet tale fit inflatus rē.

Et sumat in potu rē. C Do. A. consequenter notificat nobis medicinas quibus utendum & dividitur pars in duas: quoniam primo ipse ponit medicinas sumendas per interius: Po illas que sunt locales exterius applicande: baurach. Et fiat emplastrum. Primo ponit quasdam notas confectiones: Po ponit varias descriptiones ibi. Confectiones. Dicit primo & sumat in potu medicinas resoluentes ventositatem sicut diacyminum & sagzene & trisera magna: totum id cum decoctione galange supple maxime cu vino. Po intellectus huius partis & sequentis & earū que paulo ante dicta sunt advertendum quod cum calor semidominium tantum habet supra materiam tunc generat ventositatem: sed cum calor primum debilis ita vigoratur ut fiat vehemens virtutis poteris secundum modum debiti terminari: tunc ventositatem non generat: & si que est generata ipsa resolvitur. Ex quo sequitur quod exhibitio confectionum gradum caliditatis intendendum & vigorantium ipsum calidum naturale convenit in resolvendo ventositatem in corpore mediocri virtutis sufficientis aliqua impressione facere ita ut evaporare faciat: quod dico notanter quia in corpore debilitate multum virtutis aliquando intendit gradualis calor: facit ad ventositatem generandam ut patet ex dictis. Et ex his sequitur quod exhibitio diacymini infec. et confectionis sagzene et trisere magne que sunt confec. note ut supra dictum est in casu nostro convenit: cum in his omnibus sit virtus calefactiva & virtutum naturalium membrorum vigorantia. Notate tamen quod aliquando stante multa materia faciente ventositatem exhibitio istorum videtur addere in ventositatem preparandam ipsa subtilitati neque propterea est desistendum quia in processu minuetur. Sed laudabile erit materiam antecedentem preparare digerendo et euacuatiua ventur cum decoctione galange in ieiunio 3. doses suas: maior tamen cautela est habenda in sagzene & trisera magna quod diacymino quia opiate sunt: sunt igitur in casu notabiliter antiquate & fermentate: galanga est simplex notum substantiale resolutivum ventositatum est bonum stomacho & digestivum cibi & odorem oris efficit bonum: ponit conf. in hac forma. *℞. foliorum rute sicce: dirit sicce q: humida est calida & sicca in secundo tantum: vbi tamen sicca est calida & sicca in tertio: est subtilissima & carminativa valde fm. d. An. ca. proprio: et sit ex ea fm antiquos cum folijs lauri super testiculos emplastrum.*

Et fiat emplastrum rē. C Ponit medicinas per exterius applicandas & dividitur in quatuor particulas quia primo ponit emplastrum: secundo olea: tertio fomentationes: quarto colliria: secunda ibi. Et sunt olea. Tertia ibi. Et fiat vaporatio. Quarta ibi. Et quando fortior. Primo ergo ponit emplastrum quod debet fieri proprie in casu nostro: hyssopi est calidum & siccus etiam in. iij. resolutivus apostematum. Cyminum etiam est calidum & siccum in tertio maxime resolutivum ventositatum ut supra est dictum: ameos etiam calidum est & siccum in tertio: primum semine eius: seminis agni casti etiam est calidum in primo fm. d. A. sed siccum in tertio: secundum tamen Auer. quinto colligit ponitur calidum & siccum in tertio: & valet ut ipse dicit sicut semen rute: tamen semen rute fortioris est virtutis. Serapio similiter ca. proprio secundum. S. ponit ipsum calidum & siccu

superappondere. *℞. rute cymini calamenti agnicasti acori baccarum lauri sanctuci. i. maiorane: sceba. i. sticados arabici storacis calamite an. aurcu3 vnus: terantur & incorporantur cum oleo de spica & cera quod sufficit: et fiat emplastrum quod superextensum corio vel tele superpone osseo.*

c Et sunt olea rē. In quarta commendat osseum inungere cum oleo de costo vel sambacino vel appropriate de spica nardi quod nardinus dicitur. Et ad idem conferunt oleum rutaceum et de castoreo & de laterib3 & de iunipero & de cinamomo & anetinum & camomillinum. **d** Et fiat rē. In. v. precipit vaporare osseum quod vento intumescit cu3 resolutivus ventositatum per sacculos siccos quibus includitur vel molles spongas submersas in horū decoctionibus. Et hec resolutia sepe antedicta sunt sic castoreum ru ta cyminum agnicastum carui calamenti anisui.

e Et quando rē. In. vi. precipit du3 sit dolor fortior a grossa ventositate superextendente osseum vel opprimente testiculū intramittere anovnum de collirijs seu suppositorijs quorum descriptio est. *℞. nitri serapi-*

De gradi

in tertio. Sed quicquid sit: est resolutivum subtilitatum disgregativum ventositatum: de baurach dictum est supra. Calamentum aliqui eleuant ipsum vsq; ad quartum in caliditate: ideo est rubificativum & vicerativum unde est in ipso virtus multum resolutiva sicut est in pulegio: omnium sumantur partes equales: & epithymi quantum omnia: & cum melle precipiantur in forma emplastri. Epithymi etiam calidum est & siccum in tertio & sua siccitate multum exsiccativum: ponit aliud emplastrum sub hac forma. *℞. rute sicce cimini calamenti agnicasti baccarum lauri sanctuci. i. maiorane: calida est & sicca in tertio: sceba est species hyssopi vs sicut hyssopus ana partes equales & cum storace maxime humida ad debite incorporandum factis ex alijs pulueribus fiat emplastrum. Storax est gummi quedam que extrahatur ex decoctione corticis illius cuius est gummi: est calida & sicca: eius calefactio est sicut myrrhe de qua supra dictum est. Reliqua sunt supra declarata.*

Et sunt olea rē. C Ponit consequenter ordinem oleorum & dicit. Et sunt olea quibus fit inunctio sicut oleum de costo licet principaliter valet frigiditati lacertorum & tumorum tamen absolute est resolutivum: oleum sambacinum similiter valet: oleum nardinum. i. de spica est benedictum ut dicit. *℞. experto3 iuamentorum & proprie ad omnes egritudines frigiditatis & ventositatis. In hoc etiam valet oleum de nucibus & oleum de cherua: precipue tamē de oleo nardino dicā vobis vnu singulare quod ponit. d. Al. iij. tertij de cura pplexionis fri. & sicce: q: enumerādo medicinas huicetativas & calefactivas dicit quod oleum nardi plus humectat q: calefaciat. Notate hoc.*

Et fiat vaporatio rē. C Ponit consequenter alium modum medicine localis ut fomentationes vel vaporaciones & dicit. Et fiat vaporatio cum resolutivis bus ventositatem predictis multoties: ut verbi gratia fumēdo rute maiorane foliorum lauri calamenti pulegij assari ana. *℞. i. Et bulliant in aqua & vino equaliter vsq; ad debitam consumptionem: & cu3 spongia fiat fomentatio: & si volumus fortificare possumus addere de seminibus rute anisi carui cymini ameos agnicasti & similia.*

Et quando fortior rē. C Consequenter innuit nobis alius notabilis modus ad carminandū ventositatem quo etiam utuntur practici in timpanite: ut. i. fiat collirium ex melle nitro serapino oppoponaco & cymino & semine rute & folijs & castoreo oibus aut quibusda eorū fm necessitate: quomodo aut ista proficiant manifestū est de multis: de serapino & oppoponaco & castoreo de quibus nō est dictum dicatur. Serapinum est calidum & siccu3 in tertio: purgat plegma: & sferit colicem: & expellit ventositates grossas: oppoponacum similiter est gummi calidum & siccum calefacit subtiliat & resolut. Calamē est medicina multū singularis: est testiculus animalis marini: est subtilius & fortius fm. d. A. omni qd calefacit & extecat: & op3 ut sit ca. in fine tertij: & siccum in fo: resolut ventositates & precipue remouet frigis matricis & ventositatē & frigis testiculū: & h3 etiam pulegiū q: nō est ali quid magis iuuatiuū ventositate in aure q: ipsu3: cu. i. ex castoreo accipitur quantum est lens vna & dissolvitur in oleo nardino: & distillerur: possit autem taliter componi collirium. *℞. seminis rute & mente sicce nitri an. 3. s. oppoponaci serapini an. 3. i. castorei gra. v. puluerizentur & cu3 melle formetur colliria longa: vel possit gummi dissolui cu3 vino albo & cu3 pulueribus misceat & cu3 melle formari suppositoria. S3 forte diceret quō talia colliria iuuat in casu isto cu3 nō pertingat virtus medicine ad locū lesu3: dicat quod simpliciter alterationē alterato intestino recto pnter alteratur ve fica que sup intestinum facit & pnter ipsa alterata alterant partes vicine & sic bursa testiculorū tandē calefacit & subtilizat & qd interius pntinetur & pnter fiet ventositatis resolutio & carminatio: p alius ē modū fieri pnter iuamentū si bene considerabis: & sic habetis finē. c. In summa igitur primū habuistis ordinē in diera a gbus. f. est cauendū. Secūdo habuistis ordinē in medicinis: primo in exhibitio p superius: fo de localibus: inter quas primo posuit emplastrum: pnter olea: tertio fomentationes: & ex his potestis componere vnguentū epithymata & cerota. Posuit postremo vnu aliū medicamen curatiōis p colliria ut vidistis. Notate quod ad debitas curas sunt etiam fienda q: dicta sunt supra in alio. c. f. h3 sit aliq materia plegmatica foueā pmo ut digeratur: & fo pharmaco nō attrahēte a remotis euacuet: ut cu3 pillulis de biera: vel alexandinis: vel hiera. S. diafinicon etia nō trahit a multū remotis pp dactilos intrantes cōpositiones eius rē. Et etia in isto*

ut opponat cymini seminis rute & foliorum eius & castorei añ. 3. ss. in corporentur hec omnia simul vel aliqua ex eis fm qd conuenit decenter cum melle sufficienti pro tribus colligijis.

De cura ramis carnis & varicose. Capitulum. viij.

Uratio eorum &c. In hoc capitulo primo ait qd cura ramicum car-

nee & varicose est cura scilicet sum seu durorum apostematuz. Primo in hoc qd vitadi sunt cibi grossi melancholici & cibi vridum est leuibz euchi-

minis rute & folijs rute & castoreo. s. oibus aut quibusdaz eoz fm necessitatez.

De cura ramis carnis & varicose. Capitulum. viij.

lidis & humidis cum moderamine. Secundo in sumendo digestiuz me-

Jo. Barthel

casu precipue est confortandus stomachus cum vnguentis vel cerotis ap propriatis quando causa generationis ventositatis maxime pendet vti digestio stomachi: etiam vobis ponam in isto casu vnam descripti-
onem ut infra. s. cymini carui niri ameos añ. partem vnam p-
cis cere añ. partes. ij. medicinas tere diligenter: picem aut & ceraz in mo-
dico liquefac oleo castino & nardino equaliter: & cu eis puluerem supra-
scriptoz optime miscebis: & suppone: posses multa alia localia ordinare:
sz sufficiat ad curaz maxime cu iste casus satis inter alios facilis sit ad cu-
randum.

De cura ramis carnis & varicose. La. viij.

Uratio eorum &c. Postis curis triuz p-

capitulu speciez berniaru:
tam in hoc. c. ut supra fuit diuisus determinat de tribus alijs se-
quentibus simul: quonia magna adinuicez habet conuenientiaz
in cura. s. de hernia carnis & varicosa ut dicit rubrica: & in hac includit
de apostemosa ut statim dicit in prin. c. Et summarie se expediendo de cu-
ra dicit. Uratio eaz. s. carnosae & varicose est cura apostematuz durorum. s.
cum illis completur cum quibus curantur apostemata dura: & addit. Et
multoties qdaz sufficit in ramice varicosa inunctio cu vnguento basilicon
sz. d. A. v. can. tra. xi. coponitur ex pice qd est maturatiua humorz grossoz
absterfua & calefactiua: & respicit apata cura intestinoz matricis & testi-
culorum. c. proprioz intrat myrrha de qua supra dictum est quod est cali-
da subriliatiua & resolutiua: intrat etiam rasina que est gummi calefactiui
subriliatiuum lenificatiuum & est notabilis resolutio: gluten alimbat
etiam intrat qd est genus gummi qd est si fit minus calidum qd guma pini
qz gluten cypressi non est tamen minoris resolutionis: intrat cera de qua
scribitur fm. d. A. in cap. de m. in ipsa est humectatio maturatio & ali-
qualis resolutio: ecce quomodo istud vnguentuz conuenit in apostemata
curatione durorum. s. molificando subtiliando resoluendo per intrantia
quonia ut colligitur a. d. A. fen. tertia quarti fo tractatu de cura aposte-
matu durorum: & est canon precipuus. Non tamen curatur. s. apostemata du-
ra cum eo quod resoluat et exccat quoniam id producit ad vehementiaz
lapidificationis: propter exccationez grossi & resolutionem subtilis: & addit.
Et opzvt ponatur curatio eius due resolutiones. s. resolutio resolutio-
nis cum leuitate cum eo qd non exccat plurimum qz omne resolutiuium
fm plurimum exccat: & humectatiuium raro resoluat &c. Et resolutio alia
lenificatiua: & sunt iste due resolutiones succedentes: addit tamen infra
qz in copositione medicinaru opz vt aggreget inter duas virtutes &c. ut
in compositione huius vnguenti fit pro speciali tñ magis intelligentia cap. est
notandum qd hernia varicalis & carnosae includitur sub hernia apostemo-
sa: qz in varicali fit tumefactio preter natura venaz vel arteriaz: & carno-
sa similiter saltem fit tumefactio ossis: licet non semp apostemetur substa-
tia ipsius bursae vel testiculi vbi. s. fiat caro addita super testiculū ut supra
dicebatur in causis: ideo largo vocabulo quelibet illaz appellari pot apo-
stemosa: & sz aliter fieri possit apostemosa ut infra videbis: tñ de his deter-
minando etiā determinat de apostemosa. Et si tu obicias similiter etiam
de apostemosa erat sermo cum determinabat de aquosa: dicitur qd quan-
tum ad hoc verum est qd ita conueniunt. Sz tamen est magna differentia
in curatione aquose cu vera apostemosa que no est in carnosae varicalis
vel carnosae ut infra clare videbitur. Secundo notaduz ut infra videbitur
ca. de varicibus ad principiu plurimu sanguinis replentis dictas venas &
melancholicuz: cuius igitur curatio per medicinas locales est cu subtiliari
uis humectatiuis & resolutiuis sicut & in apostematibus duris. Carnose
etiam curatio per localia alijs no pot copleri medicinis nisi cu subtiliari-
bus & resolutiuis ac humectatiuis: magis tamē & minus sicut & apo-
stemata dura: qz non omnia sunt equaliter sicca ut pz. Et ex his apparet
clarificatio textus cu dixit. Uratio eaz. s. carnosae & varicose est cura aposte-
matu durorum. s. in his &c. Non ponit autē. d. A. hic modum speciale curationis
apostemose hernie n3 apostematuz durorum qz de curatione apostematuz du-
rorz tractabit late inferius fen. tertia quarti tractatu fo: & de apostemati-
bus testiculoz & bursae vnde dicitur hernia apostemosa clare supra deter-
minatu est fa huius fo tractatu: ne igitur sermo inutiliter plongeretur
hic de apostemosa non facit mentionē. Idio aliquali tñ intelligentia & su-
marie talis hernie ut hic de omnibus hernijs habeat ppletus tractatus.
Est notandū qd aliquando ipsum apostema colligitur in substantia ipoz
testiculorum aliquado intra pelliculas & aliquado intra cutem exte-
riorem & aliquado fit de materia frigida aliqui de calida & hec per accidētia
cognoscuntur: quonia si fit calida materia adest rubor et fortis inflamatio
& dolor et febris propter colligatiā horz cu corde: si vero de frigida lo-
cus est albus vel liuet: sz si de melancholia locus declinat ad fuscū & sine
doloze vel modico doloze etiā si fit de plegmate: si fit inter pelliculas tu-
mor apparet maior qd si fit in ipso testiculo apostema vel caro addita: qz
locus est extensibilior per tactum etiam percipitur carnosae ab aquosa: qz
impressio digitū retinetur in carnosae: si in cute sint exteriori tñ ad sensuz
pustille in cute apparet vel vlcera. In cura igitur taliu passionz breuiter
dicatur si corpus sit plectorici vniuersalis precedat euacuatio fm exigē-
tia materie dominantis qz si humor calidus sit in causa fiat phlebotomia
de basilica: que si non sufficit sequatur purgatio cum medicina laxatiua
cu appropiatis. Ad vltimu vero fiat inunctio de sopphena que proprie re-

lancholie sicut est istud. s. florum borraginis & buglosse scolopēdris pas-
sularum ana. ss. i. thymi epithymi corticis capparis ana. 3. iij. fiat deco-
ctio ad quantitatē. ij. lib. cum quart. i. succare albe. Tercio in purgan-
do melancholicos humores per diascene vel per catholicon vel pillulas
de epithymo vel de lapide lazuli. Quarto per remedia localia partim mol-
lificantia partim resoluentia sicut ossi fomentationes cum decoctione

malue bis malue ceparu
kily seminis lini florum
camomille mellilori an-
ti emplastruz diaquilon
vel de melliloto vel amo-
niacum solutum in ace-
to. Secundo dicit hic qd
in cura ramis varicose

Uratio eorum est

cura apostematuz durorum.

Et multoties quidem sufficit in rami-

sepe sufficit inunctio cum vnguento magno aut paruo basilicon. Et am-

De gradi

spicit mēbra generationis: loquor de interiori sopphena. His pactis fiant
localia: nā apostemati calido in principio apponā reperculiua. In hoc
valet inunctio cu oleo rosato & violato appositis petijs infusis in aqua
& aceto si materia sit multu acuta in hoc valet fomentatio ex aqua deco-
ctionis maluarū sollatri fabaz & rosarum equaliter: & sepe epithymetur
locus cum petia in ea infusa. Ad hoc valet etiā si coquantur fabe in ace-
to & in forma emplastri superponatur: & si placet addere oleū rosatū pag-
nō erit inutile. In augumēto coquantur fabe in media parte vini & alia
aque & supponantur in modū emplastri cum oleo rosato addendo modū
cum olei de camomilla: in statu autem addere conuenit in decoctione faba-
rū aliquid floz camomille melliloti &c. equaliter miscēdo de dictis oleis
Et in declinatione plus de resolutiuis apponēdo &c. In causa autem fri-
gida fursur tritici in vino coctus & superpositus cum actuali caliditate
plurimu prodestritem farina hordei cu melle: itē vna passa ab arillis mū-
data cu cymino & melle & farina fabarū omnibus simul cōtritīs & super-
positis egregie valet: dicitur etiā qd spolum serpentis infusus in oleo cō-
tra omnes passiones testiculoz mirabiliter prodest: apostema autē melā-
cholicū vel indifferēter apostema qdlibet vetus testiculoz magis curaf
si sectione facta sub osseo ut supra dicebatur de aquosa facta prius remo-
litione cu alia butyro maluis semine lini & fenugreci & similibus & ma-
teria velut sanata facta cu reliquis medicinis varicosa etiā curatur pri-
mu cu phlebotomia cōmuni si sit aliquale dominūz sanguinis & po-
stea cu piculari phlebotomia sopphena ut supra & postea supponendo qd
subtilit & resoluat de quibus supra dictum est addendo quedaz respiciē-
tia materiā melācholicā & maxie adustā ut epithymū polipodiu sene-
capilluz. v. floris borraginis & bugl. &c. Et cu his reducitur si deus vo-
luerit. Sed si medicine locales cu similibus no sufficiāt procedēdū est ad
operationem manualē licet de ea non fecerit. d. A. mentionem ppterea qz
in ca. de cura varicum & elephantie infra faciet speciale mentionem seu ser-
monē circa operationē manualē: & illi proportionalis trahi pot hic ad cu-
ram hernie varicalis: ideo &c. vel dicatur qd qz talis curatio nunqz fieri
pot sine tali abscissione testiculū vel testiculoz ut statim dicitur que opatio
magnuz afferet de vita timorē in se: etiā maxime ppter incertā ministroz
huius artis: ad effugiendū igitur istum timorē cu cautela non posuit cu-
ra & operatione manuali talis hernie: aliquid tamē audaciores de ea fece-
rūt speciales mentionē: de quoz numero fuit Aliebas. vi. practice: cuius
modus ut breuiter stringatur: est talis. Situato pmo corpore super loco
alto sedendo aliquantū inuestigabis distinguendo cutem testium in ipm
ossez a testibus: & tūc depones in fundo bursae testiculos ut magis mani-
festetur suspensoria que sunt tumefacta: & tūc apprehende cutem testiu
& vasoz que virge proxima est cum digitis tuis aut ministri & fortiter il-
lam extende & cu phlebotomo scinde lato optime incidenti incisioe equa-
li in longitudine vasū suspendentibus: deinde excorabis corpora qd sub
cute sunt donec vasa denudentur & tūc transfabis per ea acum in qua filuz
sericum posueris duplum: & ligabis dicta vasa in duobus locis. s. in par-
te superiore & inferiore versus testiculum: deinceps in medio illa scinde: et
sanguinem qui adunatus est ibidem educes: deinceps curabis locū incisuz
cura vulncri: & hoc est cōe varicibus venaz pulsatiuum & nō pulsatiui.
Et addit qd cu varices in oibus acciderint vasū expedit auferre ambos
testes cu vasū & postea curare. Sed notate qd ex his posset aliquis mente
male dispositionis velle intelligere qd aliqui in tali cura fit incisio vniuz
vasū & nō alterius eiusdem testiculū & sic pnter possit testiculus remanere
facta incisioe vasū alicuius testiculū imaginando qd eiusdēz testiculū mul-
ta sunt vasa sustentantia. Qui sensus nequaquā est acceptandus cu vt su-
pra habitū est in anatomia pānculū siphac & vasoz de mente. s. rñ. de
viti. partu. &c. d. A. c. primo fo tertij: sz originētur talia vasa a pluribus
ramis arteriarū & venarū tamē dicti rami multipliciter cōstuntur & in
duo corpora reducuntur quorū vnum protenditur ad testiculū dextrum
& aliud ad finistrum vnde talis facta est comitio qd si velles vnum istorū
ramoz incidere nō posses sine alio vel alijs ut ibidez dicebatur: & ad aliū
locū recurratis pro intelligentia huius: in summa igitur in cura talis her-
nie cu ferro opz testiculū vel testiculos abscindere: qz si vnuz tñ vasoz
est lesuz sufficit illum tñ admoere testiculū cuius illud vas est suspensio-
rium: & si ambo vasa fuerint varicata cu hac cura vtrosqz testiculos exci-
dere oportebit: neqz dimittendi sunt in bursa quonia per abscissionem va-
sū sustentantis per qd nutrimentū etiāz testiculo affertur subtrahit nu-
trimentū ab ipso & sic putresceret & alteruz fortassis putrefaceret si sanus
esset. In hoc igitur casu operando debite bene conuenit testiculū extractio.
Sz notate qd magistri huius artis in omnibus fere hernijs ut aquosa in
testinali zirrballi in gbus ut multū non est necessaria extractio testiculū idē
operantur extrahentes vt videantur aliquid grāde & nobile fecisse: vltra
tamē incisionem videntur cauterio actuali ad prohibitionē superhabun-
dantie fluxus sanguinis. Et ego istud laudolicez Maliebas non fecerit
mentionem maxime si fiat per doctū hoim. In hac tamē operatione vt
costat pphideranti est maximus timor de vita. Ideo. d. A. vt supra cu caute-
la suterfugit hanc operationem nullam de ea faciens mentionem: maxi-
me quonia cu tali hernia & si interdū prohibeatur actus generationis:
vt supra ysum est tamen nō est de ea timor de morte sicut est in intestina-
liummo

bo defcribit quinti. Et trac. xi. c. iij. 7. iij. Tertio dicit qd quinqz fufficit inun- gere varices adipibz lenibus: vt galline anferis caponis anatis: 7 medul- lis vituli cerui vacce bouis: mollificanti. n. 7 leniunt varices 7 tandem re- foluunt.

Quandoqz accidit 7c. C In hoc capitulo dat quinqz causas

augmētū vmbilici. Prima est pānculi fiphac ruptu- ra nota ac manifesta i di- recto vmbilici p quā al- quid erit intēstini aut zir- bi augmētū anō vmbilici. Secūda cōfurgit ex hy- dropifi cum circa vmbi- licū ventus aut aquofi- tas plurima colligitur ex tendens vmbilicū 7 im- pellens ipfū verius ex- teriora. Tertia procedit a vena quicta vel ab ar- teria: dū rupta aut aper- ta sanguinē effūdīt mul- tus sub vmbilico: quo tu- met 7 crefcit 7 foras ex- pellitur. Quarta est apofte- ma durū sub vmbilico qd impellit ipfū ver- fus anteriora tēdens 7 augmētans. Quinta est additio carnis vel adipis recte sub vmbilico qua auget 7 tumet.

Deo quod 7c. C In hoc capitulo primo agit de fi- gnis augmentationis vmbilici ex ruptura. Secūdo ex humiditate. Et illud quod est 7 Tertio

Jo. 4. Matth.

li: imo cum ea poffet homo per omnem debitam etatez decurrere. Et ego pluries ex istis cognoui. Satis igitur cuiuslibet indiduo videtur melius poffe sese cōferuare qd sibi simile generare: vnde concludo qd sentētia mea est vt nullus hac sola laborans passione huius grandi periculo se exponat. Nec similiter in carnosa in qua aliquando ad perfectionem cure est simi- lis operatio necessaria. Et sic fit finis capitulo quod nō refumo pp ipfius paucitatem 7c.

Quandoqz accidit 7c. C Expeditis duabus

7 dispositionū ipfius similitū ex parte fitus ipfarum. s. de burfali 7 intestinali. Jam tertio pncipaliter ipse pofequitur de tertia differētia ipfarū vt de vmbilicali: vt de augmēto vel eminentia 7 tumefa- ctione vmbilici: 7 diuiditur pfcens pars in partes tres: quoniam primo ipse ponit cās talis augmētū: fecido signa tertio curam: secūda ibi. In eo qd est 7c. Tertia ibi. Ad illud augmētū. Prima pars potest diui- di in quatuor partes fm quatuor pncipales causas quas adducit: scda ibi. Et quandoqz 7c. Tertia ibi. Et quādoqz fit 7c. Quarta ibi. Et quādoqz fit 7c. De prima parte dixit qd quādoqz accidit in vmbilico augmētū qd est fm semitam rupture note. s. per rupturā fiphac iuxta vmbilicū vn- de recipiunt intra mirach fupia fiphac zirbus aut intestina 7 hec est vna causa augmētū. Notandū est qd ideo. d. A. appellat augmētū factum ex ruptura pānculi fieri fm semitam rupture note: qd fupia herniam burfa- lem factam p rupturam pānculi pncipaliffime cadit: hoc vocabulū ru- pturaz fupia alias hernias cadit p vīam similitudinis: vnde alie hernie dicuntur rupture pro quanto ad talem apparentiam vt tumefactionem adducuntur ficut 7 ipfa hernia facta ex ruptura quātumcūqz in alijs nul- la fuerit ruptura: 7 ideo talis ruptura dicitur nota qd famola 7 pncipa- liffima: 7 sic est littera clara prime partis. De fecūda parte dixit assignan- do aliam causam. Et quādoqz 7c. C Notandū qd dicitur hoc nomen hydropifis pncipaliffime dicitur 7c aquosa vel tympanite vt alibi est videndum 7 nō de ypofarca 7 quilibet illaz fit ex multiplicatione aquo- sitatis vel ventofitatis vel vtriusqz intra cōcauitatez fiphac 7 intestinaloz: vnde facta aggregatioe ipfaz vel per vīam refudationis aliunde vel per vīam rupture porri euriideo vel alia causa alibi vidēda fit extēfio ipfius fiphac in furūz 7 eleuatur mirach totum: 7 confequenter fit augmētū totius vtrius: ita fi huiusmodi aquofitatis vel ventofitatis fiat aggregatio in illo folo loco. s. in cōcauitate vmbilicali ita vt illius partis fiat exten- fio 7 eleuatio ficut totius vtrius fit eleuatio in hydropif dicitur augmē- tū vmbilici 7 non hydropif: ideo notanter dixit in illo loco folo: qd cū ele- uatione illius partis stare pōt aliaz partium ventris debitus fitus: qd au- tez alique caufe productiue aquofitatis in tota pcauitate media vnde fit hydrops poffint vel sibi fimiles producere aquofitatem vel ventofitatem i illa folo cōcauitate vmbilici manifestum est confiderantiz: fic est clara litte- ra: fit ergo fm semitam hydropifis 7c. dicit tertio adducendo aliam cau- faz generalez huius apparētie. Et quādoqz fit: clara est littera qd per rup- turam vene aut arterie in illo loco 7 recepto ipfo sanguine in illa cōca- uitate intumescere pōt dictus locus: 7 sic appellari potest ppter istam cāz augmētū vmbilici 7c. de vltima parte dixit. Et quādoqz fit 7c. Nota te quod etiā ex apoftemate non duro vt pblegmatico fieri potest augmē- tū vmbilici ficut etiā ex duro: 7 ideo credo qd per hoc quod dixit ex apo- ftemate duro voluit etiā intelligi apoftema nō durū: vel dicatur quod ē durum magis aptūz est facere talē eminentiā in tanto pccise fitu qd mol- le: qd molle magis est aptū spargi ad maiores dīmēfiones qd durum: ideo ab ipfo molli non fic debet denominari augmētū vmbilici ficut ab ipfo duro: iste modus habet infantia ideo magis cōfido in primo. Qui- bus autem modis generari ibidem poffint talia apoftemata vel etiā caro addita dicatur qd quibus modis poffunt alibi generari ita etiā 7 ibi pōt- sunt generari: 7 fic p3 sentētia huius parui cap. vt qd ponit quatuor causas talis augmētū prima est ruptura fiphac vnde per exitum intestinalium vel zirbi fit tale augmētū: f3a est multiplicatio aquofitatis vel ventofita- tis in illo loco folo fm semitam hydropifis: tertia est ex fluxu sanguis 7 adu-

ex ventofitate: ibi. Et quod est ex ventofitate. Quarto ex sanguine: ibi. Et quod est ex sanguine. Quinto ex nascentia carnis aut duricie: ibi. Et quod est ex nativitate.

C In prima parte dat signa septem augmenti vmbilici ex ruptura indu- cti. Primo est qd vmbilici color manet idem cū colore corporis dum cre- fcit vmbilicus per egressionem zirbi aut intestini. Secūdo est qd locus tumoris vmbilici diuer- fificatur pccipue quan- do ē ruptura intestini pp intestinum nūc esse vacuū nūc repleri fece aut ven- to. Tertiu est qd dolor: q- dam rupturaz associat qd est ex intestinis ppter op- pressionem 7 extenfiones panniculi sciffi. Quartū est qd extensio intestini la- ter 7 occultatur dū digi- gitis primitur vt occulte- tur: pccipue si eger resu- pinus iaceat: 7 confimi- liter augmentum vmbi- lici. Quintū est qd quan- doqz cūz rugitu reintrat 7 occultatur illud intēsti-

duri aut additione carnis sub cute.

De signis eius. Capitulū. x.

Deo quod est cau-

sa egressionis zirbi aut intēsti- ni signum est qd color est color corporis ipfius. Et fit locus diuersus 7 ppcie in ruptura ex intestinis. Et associat ruptu- re ex intestinis dolor quidā. Et occulta- tur cū premitur vt occultet. Et quādoqz oc- cultatur cum rugitu. Et addit ei admi- nistratio mollificantiu scilicet ex balne-

num quod prius exibat. Sextum est qd frequenter administratio molli- fiantium scilicet ex balneis 7 inunctione addit ei scilicet augmento vmbi- lici vel rupture magnitudinem: quoniam foramen remollit 7 laxat: vnde erat exitus intestini foras. Septimum est qd motus fortis corporeus similiter addit ei magnitudinem dilatans foramen 7 intestinum 7 vtrū- que commouens.

De gradi

natione ipfius in illo loco propter rupturam vene vel arterie: quarta est apofte- ma durum supple aut molle aut generatio carnis addite in illo lo- co 7c. legatis per vos litteram 7c.

De signis eius. Capitulū. x.

Deo qd est 7c.

C In isto capitulo ponuntur signa causarum augmenti ipfius vmbi- lici: 7 diuiditur in quatuor pncipales partes fm quod ponit signa quatuor pncipalium causarū que fupia numerabam: primo ponit signa augmenti facti ex ruptura fiphac: f3o ipse ponit fi- gna facti fm semitam hydropifis vt ab humiditate vel ventofitate: tertio facti ex sanguine 7c. qto facti ex carne addita vel apoftemate: f4a ibi. Et illud quod est 7c. Tertia ibi. Et quod ē ex sanguine. Quarta ibi. Et quod ē ex nativitate. De tota prima parte ponēdo signa zirbalis 7 intestinalis per rupturam differenter ab alijs causis distinguendo etiā inter se dixit In eo quod est causa egressionis zirbi aut intestini signum est quod color est color corporis ipfius: 7 fit locus diuersus: 7 ppcie in ruptura ex in- testinis 7 associatur rupture ex intestinis dolor quidā 7 occultatur 7 cūz premitur vt occultetur: 7 quādoqz occultatur cūz rugitu: 7 addit ei. s. au- gumento vmbilici in magnitudine administratio mollificantium ex bal- neis 7 inunctione 7 motus magnitudine. Pro intellectu huius partis at- tendendū qd. d. A. ponit hic quedā signa cōia zirbali 7 intestinali 7 que- dam quibus distinguitur: primo dixit qd color est color corporis ipfius i telligatur. s. corpus ipfius infirmi: 7 hoc est cōmune quia intestinali 7 zir- bali non variatur color cutis ipfius vmbilici colore partium circumstan- tium cum eodem colore colorifcentur ficut cutis mirach: fecus est aliqua- do in aquosa sanguinea vel apofte- ma. vt patet: dixit f3o 7 fit locus diuer- fus. s. in tactu quia inequalis propter inequalitatem ipforum zirbi vel in- testinorum 7 supple tamen lenis in tactu: 7 hoc est etiā cōmune: per hoc quod est lenis distinguitur ab apoftemosa 7 carnosa: 7 per hoc quod est durus distinguitur a sanguinea 7 apoftemosa ab humiditate vel ven- tofitate: confequenter ponendo signa diftinctiua inter se 7 sunt etiā fup- ra pofita in cap. signorum rupturarū in cōmuni dixit 7 ppcie in in- testinali supple est diuerfitas in tactu qd maior. s. qd in zirbali propter ma- iorem ipforum inequalitatem 7 eminentiam 7 depreffiones: 7 associatur rupture ex intestinis dolor quidam: 7 supple non fic in zirbali: qd sunt mē- bra magis fenfibilia in quibus etiā vt plurimum clauditur ventofitas extendens: 7 non fic in zirbo: vel qd cum recipiuntur intra orificiū ruptu- re fiphac 7 ipforum corpulentia 7 inequalitate maiore qd in zirbo fit di- latatio ipfius orificij 7 solutio continui faltem maior qd in zirbali: 7 fic fit dolor faltem maior: ad hoc etiā tuat ventofitas aliquando impetuofo- mota per intestinum 7c. vnde in zirbali lenitate ipfius fit penetrans orifi- cium fiphac huc ipfius dilatatione 7 fic non fit dolor: neqz ex parte ipfius propter non includi in ipfo ventofitatem ficut in intestino neqz ex par- te dilatationis orificij pānculi: vbi ecōtra in intestinali: fit dupliciter do- lor vt patet. Et addit 7 occultatur cūz premitur vt occultetur supple em- nentia vmbilicalis ab istis causis: 7 istud ē signum cōmune per quod ista ruptura distinguitur ab alijs omnibus: quia aliquando cōpreffione decē- ti a medico facta illa membra recipiuntur intra fiphac in fitu proprio 7 fic in totum occultatur augmentum non fic autem occultantur cōpreffio- ne apoftemosa carnosa aquosa sanguinea 7c. vt patet. Et addidit quādo- qz occultatur cum rugitu quia in reducendo percipitur sonus obrufus 7 hoc est signum proprium intestinalis distinguens a zirbali propter inclu- sam ventofitatem cum aquofitate intra intestinum 7c. confequenter sub- dit 7 addit ei. s. augmento vmbilici in magnitudine administratio mol- lificantium ex balneis 7c. Et hoc est signum cōmune distinguens ab alijs qd per talia mollificantia 7 relaxantia ampliatur orificiū: vel faltem fit obediens dilatationi vt exeat zirbus vel intestina: mollificantur etiā li- gamenta talium membrorum vnde abilius poffunt extra fiphac extendi 7 fic augetur augmentum vmbilici: non fic autē fieri potest in alijs cau- sis vt patet cōfiderantiz: addit vltimo 7 motus magnitudinē supple efficit in augmēto in istis causis nō fic in alijs vt p3 saltē apparenter 7 subito.

III iiii

Et illud et. In secunda dat signa quatuor augmenti vmbilici ex humiditate sicut in alchite vel in hypofarcha. Primus est qd compressio tumentis vmbilici vel aquositate non reducit ipsam fixe et stabili ter ad interiora: sicut reducebat in intestinali. Secundus est qd tumentis vmbilicus tactu lentis sentitur propter aquositates ipsius imbibentes aut ma deficientes. Tertium est qd in hoc compressio facta cum manu aut digi tis vt inde occulter no al terat sensibiliter ei qsti tates neqz diminuit eius magnitudines. Quartu est qd in h vmbilici color est vt color corporis. b **Et qd est et.** In tertia dat tria signa augme ti vmbilici ex ventositate per qua intumescit. Pri mus signu est qd leuior e tumentis vmbilicus graui tate carens sicut ventosi tas. Scd signu est qd mi nus vmbilicus foras ex pellit et cogit emicare in altu qd tumor aquosus ex humiditate plus remollit et relaxante ips qd faciat vetus. Tertiu signu est qd veter et vmbilicus sonat ad instar tympa ni quando percuntur vel vocis improptie. Tlor enim pprie sonus ab ore est animalis prolatus cum intentione significandi. c **Et qd est ex sanguine et.** In tertia dicit qd augmentationis vmbilici

is et inunctione: et motus magnitudines.

Et illud quod est ex humiditate non reducit compressio et est lene cuius quantitatem non alterat compressio facta causa occultationis: et est color eius color corporis. **Et quod est ex ventositate** est leuius et minus expellens qd illud qd est ab humiditate: et est ei sonus tympani et vox. **Et quod est ex sanguine** est sanguinei coloris et nigri.

Jo. Barthel

Et illud quod et. Donit scdo principaliter signa pen dentis ab humiditate per modum hy dropis ibidem aggregata. Et dicit et quod est ab humiditate non redu cit compressio: ideo suppleti euz vno digito comprimitur in alia parte ele uatur: quod non fit in zibali vel intestinali qd in totu occultatur: et causa est clara: et addit et est leue supple in tactu respectu intestinalis et zibalis quorum tactus est diuersus vt supra dicebatur: addit etia magis declaranda qd paulo ante dixit de occultatione per compressionem cuius quanti tatem. s. augmenti non alterat. s. in totum occultando compressio facta causa occultationis. leuiter tractando et comprimendo: qd posset ita vio lenta fieri compressio vt per illam rumperetur siphac intrinsecum: et tunc humiditas tumefaciens ingredieretur concavitatem inter siphac et inte stina: quo posito totum augmentum occultaretur sicut etiam in zibali vel intestinali. Sed talis compressio violenta non fit causa occultationis vt p3: ideo noranter dixit facta causa occultationis. Et est color eius color corporis differenter. s. a sanguinea. Et sic est littera clara: legite lras vos.

Et quod est ex ventositate et. Donit con sequenter signa ventose differenter maxime ab aquosa: et hoc ideo facit quia euz illa ma gnani habet conformationem respectu aliarum: comunicant enim in hoc qd tactus est leuis et fm hoc distinguuntur ab intestinali vel zibali: etia per hoc quod no occultantur compressione fm modus expositum in quo comunicant: distinguuntur ab illis: per hoc autem quod color istarum est color corporis distinguuntur a sanguinea vel forte etiam ab apostemosa: ponenda igitur sunt signa quibus inter se distinguantur: dicit ergo pone do ista signa. Et quod est ex ventositate est leuius et minus expellens qd quod ex humiditate: dicit primo leuius quia in materia humida verisimiliter reperitur difformitas in partibus tanta quanta non reperitur in ventosa et ideo minus leuis est tactus: dicit etia et minus expellens. i. minus exte dens: intelligatur quantum ad extensionem plurium partium: quia pau ciores partes vmbilicales extenduntur in ventosa qd in humida: licet for te in ventosa augmentum sit magis eleuatur qd in humida: quare humi ditas lubrificando in plures partes discurrit vbi ventositas aerea petes exi tum magis eleuat: ideo dici potest satis large qd augmentum vmbilici ex ventositate est intumescens et ab humiditate extensum: addit ponendo signum clarum distinctum. Et est ei sonus tympani et vox. i. quasi vox qd aliquando pertractando euz digitis in ventosa fit sonus quasi dearticula tus et non sic in aquosa: immo si cum ventositate coniungatur humiditas fit sonus obrusus et non clarus propter non sic posse ventositatem diuidi in paruas partes sicut si sola esset: de hoc habetis determinationem a do. A. xij. tertij trac. v. c. de rugitu et fo tegni de signis canei: et a doctoribus ibidem: et sic est littera clara: legatis ipsam.

Et quod est ex sanguine et. In secunda ponit signa sangui nis et verba sunt clara: legite.

Et quod est ex nativitate et. De vltima par te ponendo signa facta a nativitate carnis vel apostemate dicit. Et qd est ex nativitate car nis et. Pro verificatione partis primo attendendu qd si vellemus veri ficare illam particulam graue respectu ventosi tantum de quo immediate ante facta est mentio quod littera est clara: qd in ventoso non est grauitas sed extensio. Sed si debeat verificari respectu aliarum omnium vt aquo se intestinalis et zibalis oportet addi ceteris paribus. s. stante equali emi nentia vel augmento in istis omnibus: maior enim est grauedo in aposte mosavel carnea qd in aliqua aliarum cum in istis duabus sub equali exten sione plus de materia contineat grauitate faciens vt patet: aliter no esset verum quia staret oppositum vt patet consideranti. Secundo notandus circa illud verbum eius occultatio non est sicut occultatio aliorum: ratio huius dicti sumitur ex hoc qd in intestinali et zibali aliquando in totum fit occultatio vt supra dicebatur: et in istis non cum talis caro addita vel apostema non recipiatur intra siphac: non etiam in istis fit occultatio si cut in aquosa vel ventosa: quoniam compressio facta cum digito in ali qua illarum quilibet illarum obedit depressioni illius digiti: et si alie partes magis eleuentur ad differentiam primarum: in carnea vero vel apostemo sa non fit talis occultatio: quia pars supposita digito comprimenti non obe dit depressioni qd dura: vel si pur aliquantulum est obediens no tamen sicut

que fit ex cursu sanguinis signu est qd pmo color vmbilici sanguineus ap pareat: dum recenter fluxit sub vmbilico sanguis: postea fit niger vel livi dus sanguine ia mortificato. d **Et qd est ex nativitate et.** In v. dat tria signa et crescentis vmbilici ex carne aut scilicet sub eo genita. Pri mus est quedam grauitas qd sentit illic ex ponderositate carnis aut scilicet. Scd est et durities quedam qd sub vmbilico tactu percipitur ex carnis duri cie vel magis ex scilicet. Tertius est qd iste tumor vmbilici qd manu pmit no occultat sicut tumor qd fit ex zirbo vel intestino.

Et qd est ex nativitate carnis aut duricie est graue durum cuius occulta tio non est sicut occultatio aliorum.

De cura eius. Capitulum. xi.

Illud quod est ex apertione vene pulsantis et non pulsantis aut ventositate curandum no oportet te laborare. Quod si laboraue ris ad illud consequetur te vt labores ad

In i. parte pmo ait qd no opz laborare ad illud augmentum vmbilici qd prouenit ex arteria vel vena queta sub vmbilico sui effundere sanguine vel ex ventositate. No qd cura ei fit factu facilis: imo e difficilis et vt ipos sibilis sine grauiori incommodo. Scdo dicit qd si labores ad curatores istoz augmetoz ex vena vel veto tue pns erit vt labores: primo ad incidendu

De gradi

aquosa vel ventosa in quibus est minor resistentia: et sic non fit in istis oc cultatio sicut est occultatio in alijs vt patet intelligenti: et sic habetis tota lram clara: per vos legite: et consequenter claru capitulum. Tlbi in suma posuit primo signa intestinalis et zibalis differenter ab alijs: na per hoc qd color eius est color corporis distinguuntur a sanguinea: et per hoc qd lo cus est diuersus in tactu distinguuntur ab aquosa et ventosa: et per hoc qd oc cultatur cum premittur distinguuntur a carnea et apostemosa posuit etiam signu distinctiuum inter se qd in intestinali quandoq fit rugitus et non in zir bali. Posuit ho signa ab humiditate primo per hoc qd tactus est leuis et sic distinguuntur a primis et est color similis coloris corporis et sic distinguitur a sanguinea cum qua in alijs maxime comunicat: et ipius non fit oc cultatio cum premittur causa occultationis fm modum expositum: et fm hoc etiam a primis distinguuntur tamen digito deprimenti cedit fm illam partem fm quaz occurrit et sic distinguuntur a carnea vel apostemosa. Do nit tertio signa ventose distinguendo ab alijs sicut in ipsa humida dixit quod ta le augmentum est leuius in tactu qd aqua et minus expellens exponeba tur minus extendens qd pauciores partes mirach eleuans licet forte for tius eleuaretur vt dicebatur et fit ei. s. in comprimendo sonus tympani et sicut vox qd sonus fere dearticulatus ab animal. Dixit ponendo signa sanguinea. Et quod est ex sanguine est sanguinei coloris et nigri quia ille sanguis ibidem extra vasa propria est in via putrefactionis: et sic denigra tur. Dixit vltimo de carnea vel apostemosa qd est euz grauitate respectu ventose vel et respectu oium aliaz posita equali extensione et. vt dicebatur et cu duritie et qd eius occultatio no est sicut alioz occultatio ad modu su ppositum: qd fere non obedit compressioni digitorum: et sic finis. Cap. xi. gnorum.

Illud et. In hoc. c. ipse ponit cura augmeti vmbilici maxie facti p rupturam paniculi: non faciendo mentione de augmento ab aquositate neqz ab apate vel carne addita: et hoc fecit qd curatio pedes ab humiditate satis haberi pot p ea que supra dicta sunt late de hernia aquosa siue cu medicinis siue euz bezel: de facta vo ab apate vel carne addita et no ponit cura cu se remittat ad ea qd sunt dicta supra in. c. de ramice carnis et varicose: et ad illud. c. pio bio recurratis. Specialiter igit ipse facit mentione de tribus spibus vt da sanguinea ventosa et zibali vel intestinali. Et duo facit: qm pmo ipse ponit vnus euz. quod amodo excusatiui a longa ptractatione de cura augmeta tionis vmbilici ex apertione vene et ventose. Scdo ipse ponit spales modu el rurgici obseruandu in cura intestinalis vel zibalis: s. pns incipit ibi. Re liquoz aut et. De pma pte dixit. Ad illud. s. aug. qd est ex apertione. s. ori ficioz vene pulsantis aut no pulsantis aut ventositate curandu te no oz la borare. Ad si laboraueris ad id psequer te vt labores ad incidendu et suen du vt teneat. Notandu qd ista lra pnt dupli legi: vno mo vt intelligat no oz te laborare in curatioe. i. vehemeter pphidare et speculari de nouo mo curatiois in augmeto facto ex apertione vene et. s. sanguinea vel in ventoso qm sup. modus e facilis ad curandu et ta supple latus sup in. c. de cura ru pture ventositatis: qd in istis cu elide medicis pficiet curatio. s. cu subtilian tibus et resolutiuis: et fm istu modu est introducta lra vt fit canon excu sans a longa et exghita ptractatione de hac cura. Et addit qd si laboraue ris. i. si fit expedies alius modus cure ab eo qd in loco alleg. dictus est: qd. s. illa no suffecerint maxie in sanguinea sequet te vt labores. i. oportebit ad incidendu et suendu: qm stante multo sanguine ibidez pgregato fortassis remedia resolutiua no sufficiet s. expediet incidere mirach et ipm sangui nem extrahere deinde suere: et fit facta cura sine alia exghita opatioe: et sic no opz multu in hoc ca. laborare ad vandu nouu modu in cura talis aug metatiuis sensus pot ee talis vt velit. d. A. in his verbis reddere medicu cautu in ope. s. ad sibi infirmadu vt no laboret cu medicis localibus et cura hax disponuz qd eet frustra laborare cu medicis qm verisimile est qd talis ma sanguinea ibide aggregata no fit medicis resolutiuis et si ventositas fue rit tanta vt faciat manifestu aug. vmbilici iam erit signu qd talia mem bra sunt multu debilitata: et sic cu medicis curari no poterit: ideo no oz te medicu laborare in cura cu medicis qd inanis est opatio. Ad si labora ueris ad id. i. si intendas laborare ad curaz tue psequet te et. s. oportebit le borare ad incidendu et suendu supple cu phlebotomo in sanguinea et euz bezel

De gibbositate et ventositate gibbositatis. Latij.
§ **Gibbositas est remotio** ꝛc. Cuius est
secunda po

statib[us]. Et gibbositas quidem. Quarto pat[et] causas gibbositatis infan-
tium et subleuatiōis crurium in gibbositate. Et infantibus. J
C In prima parte primo ait q[uod] gibbositas est dislocatio seu remotio vni-
us aut plurium spondilium de suo proprio loco. Secundo enumerat
quatuor species seu modos gibbositatis. Prima est cum spondiles que
dislocantur declinant ad
partes dors[is] interioris oc-
cupando aliquid de pe-
ctoris concavitate: qua-
propter prohibet liberam pulmonis dilatationem. Secunda est decli-

tio spondilii: aut ad interiora dors[is]: aut

Jo. Matthei

principalis huius primi tractatus: que sic continuatur ad precedentem:
nam postq[uam] in prima parte determinauit de egritudinibus euenientibus
ex nocumento in siphac et quibusdam alijs egritudinibus predictis si-
milibus: iam secundo determinat de vno nocumento eueniente ex qua-
dam mala dispositione partium dors[is] et spondilium eius. s. de gibbosita-
te: et diuiditur presens pars in tres partes principales: quoniam primo ip-
se determinat de ipsa gibbositate quantum ad causas: secundo de signis
causarum: tertio de cura: secunda ibi. Facta a causis. Et tertia ibi. Hu-
mide quidem et sicce curatio. J Presens ca. etiam prima diuisione diuidit
tur in tres partes: quoniam primo declarat quid nominis vere gibbosita-
tis et sibi similem dispositionum: secundo ponit causas ipsarum: tertio
ponit quedam pronostica: secunda ibi. Et cause eius aut sunt. Et tertia
ibi. Et gibbositas quidem. J De prima parte dicit. Quod gibbositas est
remotio spondilium: aut ad interiora dors[is] aut ad anteriorem partem: et
idem est et est. i. vocatur gibbositas anterioris quam quidem nominant
arcuationem. Et quandoq[ue] accidit cum cōmunitate ossium casti et nomi-
nat concavatio et arcuatio: aut ad exteriora dors[is] supple est remotio spon-
dilium: et est gibbositas posterioris. s. sic nominatur: aut ad latus supple
est remotio ipsorum spondilium et dicitur contorsio. Pro intelligentia er-
go generali ca. est primo prenotandum q[uod] certi spondiles debito modo si-
tuati et ordinati constituunt quoddam membrum organicum q[uod] per ag-
gregationem ipsorum cum tali ordine dicitur dorsum: vnde dorsus non
est nisi membrum organicum de spondilibus ordinatis factum: dorsum
igitur in se includit plura membra ossuosa: quia plures spondiles adinuicem
per proprias iuncturas ordinatim alligatas: describitur autem dor-
sum ab illudatore secunda problematum. xliij. problemate sic. Est au-
tem dorsus pectoris posterior: cuius partes sunt spatula due et spina. Est
autem spondilis os in cuius medio est foramen per quod nucha transit:
vbi nucha que est ps cerebri trāsit p[er] spondiles colli et p[er] dors[is] tanq[uam] clauis
ligans spondiles velut ligna adinuicem debite adunata: vt. ij. colligit de
iuuamē. spine. i. spinalis medulla aggregat igitur dorsum spondiles om-
nes preter spondiles colli que sunt septem: relique autem sunt sedecim de
quibus decem sunt spondiles pectoris: et vi. dicuntur spondiles alchati
que sunt vltime versus caudam: sunt igitur in totum viginti tres: spon-
diles tamen pectoris. i. ille cum quibus coste coniunguntur et que membra
attractionum aeris comprehendunt sunt ille remotioe quarum sit gibbo-
sitas de qua est presens sermo. Secundo notandum propter verbum pos-
itum in rubrica q[uod] p[er] ventositas. gibbositatez intelligere debeamus gibbo-
sitate factam ex torsione spondilium a vapore grosso in toto eleuato p[er]
cutiente ad ipsas spondiles vel ad ligamenta ipsarum: vnde p[ro]pter vehe-
mentem impulsione[m] ad ante retro vel lateraliter torquentur. Ut dicit
Auenzoar. lv. thes[is] in ca. de epidemia. Nec mirandū videtur q[uod] even-
to tantus effectus qui est spondilium remotio a situ suo causari possit cu[m]
in naturalibus et artificialibus hoc manifeste contingat: in naturalibus pa-
tet in terremotibus: in artificialibus patet: quoniam posito muto in vitro et
si forti tamen sepe per ebullitionez a ventositate inclusa expellente vel im-
plente rumpitur: vter: quod si dicatur cum hec gibbositas ventositas sit
vna specialis gibbositas de qua specialiter in ca. tractatur sicut et de reli-
quis ab alijs causis: quare de hac tantum in rubrica facta est mentio: of-
catur quod de hac. d. Auenzoar. et reliqui auctores fecerunt speciales men-
tiones tanq[uam] de illa cuius euentus non videbatur possibilis sicut est de
alijs vt feriose in ca. patebit. Tercio specialiter notandum quod omnes
spondiles conueniunt in multis: et in quibusdam differunt: conueniunt
primo quia vnaquaq[ue] est semita nuche: et per illas nucha vsq[ue] ad caudam
descendit vt ab ea mediantibus spondilibus per quedam ipsarum fora-
mina exeant nerui qui a nucha originantur vt sensum et motum membris
tribuant: et maxime motum: quoniam vt dicit. d. Auenzoar. prima primi doc.
v. sum. prima. ca. vi. Si nerui omnes a cerebro nascerentur esset necessa-
rium caput multo maius esse quam sit et crescere et grauare supra totum
corpus: neruo quoq[ue] esset necessarium grande pertransire spatium et lon-
gum donec ad exteriorum finem perueniret: et esset nocuum. expositus
et ad incidendum: et eius quidem longitudo ipsius debilitaret fortitudi-
nem ad attrahendū membra graua ad sua principalia: ideoq[ue] deus cu-
sus nomen sit benedictum misericorditer egit faciens partes cerebri que
est nucha ad interiora corporis incedere sicut canales a fonte quatenus
ex ea neruorum diuisiones a duobus suis lateribus: et eius extremo fm
eius oppositionem et vicinitatem cum membris egrediantur. Et in hoc
cōmunicat nucha cum cerebro cum ab ea. s. originentur nerui sicut a cere-
bro: nerui tamen a cerebro orti sunt magis ad sensum q[uam] ad motum cum
sint multum molles et passibiles: et sentire stent in quodam pat[et] molle au-
tem est impressio[n]um facile receptum. Nerui vero qui a nucha maxi-
me circa inferiorem finem eius originantur cu[m] a nucha magis terrefre
principium sumant sunt duriores et ad motum aptiores: et ex consequen-
ti q[uod] a medio originantur et a nucha spondilii colli cu[m] minus molles sint
quam primi et minus duri q[uam] secundi apti sunt conuenienter p[ro] sensu et
motu: et hec est sententia Gal. viij. de iuuamentis membrorum: verum est
tamen q[uod] omnium neruorum radix est a cerebro: vnde Auenzoar. prima pri-
mi doc. et vt supra ca. i. summe tertie dicit. Neruorum principium est ce-
rebrum: et hoc duobus modis: quoniam quorūdam neruorum principium
est principium suum fm sui essentiam: et aliorum est principium median-
te nucha. Septem autem sunt neruorum paria que immediate a cerebro
originantur. Nerui autē qui mediante nucha originantur triginta et vno pa-

nans ad anteriorem pectoris partem sic q[uod] inde pectus anterus intumet
anterioris gibbositatis dicitur. Sed instabit aliquis q[uod] gibbositas est
remotio spondilium a suo loco que transferri nequeunt vsq[ue] ad pectus
anterioris cu[m] manifesto tumore stante vita. Dic q[uod] spondilium in se sunt
coste: que cum dilatant anterioris p[er]tense secum trahunt spondiles versus
anteriora: nō q[uod] ante ele-
uāt pectus intumescere
vsq[ue] ibi p[er]tense. Et hanc
gibbositate[m] q[uod]a no[n] ar-
Et hec

ad anteriore[m] ptem: et est gibbositas an-

arcuatione[m]q[ue] silis est quodammodo arcui in anteriorib[us] pectoris p[er]tibus.

De gradi

ribus concluduntur: et vnus alius est neruus sine socio remanens: quo-
ru[m] octo a spondilibus colli originantur: et xij. a spondilibus pectoris: et q[uod]
q[uod] ab inferiori parte dors[is]: et tria ab ossibus que renibus superponuntur
et tria ab osse caude et ab extremitate ossis illius exit sine socio vnus vt
dicit Auenzoar. expresse. ij. Theo. et reliqui Aucto. medicine. Et dicit. d. A.
loco vbi supra. Ex neruis qui a cerebro originantur non inuuantur membra
in sentiēdo et mouēdo nisi capitis et faciei membra et viscerum interiorū:
alia vero membra huiusmodi iuuamentis non habent nisi ex neruis na-
che. Cōmunicat vero nucha cerebro: quia sicut cerebrum clauditur qua-
bus miringis vel duobus panniculis cooperitur vno molli scilicet pia ma-
tre vt colligat talis panniculus totam cerebrū substantiam molle[m] exien-
te alio superius duriori vt custodiat et circundante crano qui tantus vi-
stat a subtili et molli inferiore quantū sufficit suscipere ipsum cerebrū
diastolando de spacio: ita etia[m] et nucha. s. spondiles vel proportionalibus coo-
peritur propter eosdem fines: quia tamen ipsa non possit non manifeste
dicti distant in spondilibus panniculi. Et quia vt dicit Gal. xij. de ve-
rate particularum. Nullus reperibilis existit motus in ossibus capitis.
In spondilibus vero fortis existit motus: ideo in cerebro nullum vitra
grossam miringam: aliud circum appositum est tegimen. In dorsali ve-
ro tunica neruosa et fortis. s. super apposta est in qua inuoluuntur p[er]di-
cte due tunice: vt supra. Addit etiam Gal. viscosus humor idest phlegma
ticus huic tunice scilicet neruose sup[er] effusus sicut et qui colligat spon-
diles vniuersas et articulos et lingue et lanigo vrinatiuo et omnibus que
cunq[ue] frequenter moueri indigentia sunt: idest super infunditur ipse phle-
gmaticus humor ad prohibendum scilicet ipsorum exiccationem. Dic-
entim est finis summaris phlegma: prima primi de humoribus. Et vi-
etia[m] patet quod spondiles non solum cōmunicant in continendo nucham
sed etia[m] in ipsarum concavitate tres panniculi continentur: quorum
vnus continet alium et supra vltimum versus ossa super infusus est hu-
mor phlegmaticus: et hoc est omnibus cōmune. Cōmunicant. iij. in hoc
q[uod] quilibet spondilis habet in creatione versus posterius quasdam eleua-
tiones: vnde in quolibet videntur esse sicut spine et fimentia ad modum
do. Auenzoar. et hoc facit natura: quia factum est dorsum et collum quo ad
partem posteriorem sicut custodia et clipeus membrorum nobilium que
sunt posita coram ipso: ad defensionem igitur fecit natura huiusmodi spi-
nas posterius: facte sunt etia[m] culibet spondili additiones quedam la-
terales que dicuntur alle preter vnam dors[is] que alias non habet. Et ipse
etia[m] in omnibus facit sunt ad defensionem neruorum et venarum qua-
rundam que in longitudine corporis profundius q[uam] ipse spondiles ingre-
diuntur. Sunt etia[m] in quolibet spondili quedam alia additamenta et
concavitas quorum additamentorum aliqua aspiciunt in sursum ad spon-
dilem superiorem et aliqua in deorsum ad spondilem inferiorem: et obui-
ant talia additamenta foraminibus aliarum spondilium sursum vel de-
orsum vt continuate iuncturali ordinentur: et ideo talibus additamen-
tis vndiq[ue] inherēt ligamenta fortiter ea ligantia sicut et in reliquis et
iuncturis: cōmunicant etia[m] in foraminibus a quibus nerui originantur:
quoniam hec foramina a duobus lateribus spondilis posita fuerunt: et
non retro propter defensionis defectum ipsorum neruorum: quia in situ
exteriore alterantibus nimis essent expositi et percussione[m] neq[ue] ante-
rius facta sunt hec foramina: quoniam cum corpus sua naturali ponde-
ritate et suis immotibus voluntarijs ad anteriora declinetur debilita-
rentur tales nerui et quodammodo conuersione spondilium ad anteriora
alterarentur: vnde est in vnaquaq[ue] spondili sicut semicirculus et conuer-
sio ad anteriora. Cōmunicant etia[m] quia supra quamlibet spondilem
ad appllandum et ne caro osse duro ledatur supraposita sunt ligamen-
ta et nerui musculi ne dicte spondiles circa additiones posterius plane le-
ues et lubricae addantur: anterioris quoq[ue] sunt ligamenta et musculi ad
eas in debito situ continendum: vnde vt dicit Auenzoar. de mente Galie.
secundo colligit de musculis in toto qui sunt quingenti: et. xviij. sunt
musculi spondilium. xlvij. ita habes loco allegato capitu. de iuuamen-
tis membrorum: que sunt instrumenta virtutis motiue: ista sunt princi-
palia in quibus ipse spondiles cōmunicant: licet etia[m] quibusdam alijs
cōmunicent de quibus non facio mentionem cum hoc non sit de princi-
pali intentione. Differunt etia[m] in aliquibus principalibus primo ita
habent loco allegato de iuuamentis membrorum que sunt instrumenta
virtutis motiue: quia cum inferiores sint sicut bases superiorum et que
sunt alterum earum que pectoris et que illarum que colli: et cu[m] id quod
desertur deferente leuius esse oporteat sequitur vt superiores scilicet col-
li minores sint q[uam] pectoris: et pectoris minores q[uam] alchati: verum quo-
niam vt supra dicebatur spondiles maxime sunt create ad continendum
spinalem nucham que quanto propinquior est origini vt cerebro tanto
grossior existit. Fuit igitur expediens vt foramina spondilium supe-
riorum essent latiora foraminibus inferiorum. Et quia amplitudo
foraminum attenuat corpora ipsarum spondilium: cum tamen superio-
res spondiles create fuerint maxime ad defensionem membrorum ad
vitam summe necessarios vt que colli p[ro]pter tracheam arteriam: et que
pectoris propter cor et pulmonem: cu[m] igitur tales spondiles p[ro]pter fines
dictos fuerint in creatura debiliores in se oportuit vt per alligatione[m] ef-
fent fortiores: fortioribus igitur ligamentis ligantur spondiles superio-
res q[uam] inferiores vt colli q[uam] pectoris: et pectoris q[uam] alchati: verum autē vt
dicit Auenzoar: q[uod] iuncture colli non sustentantur a costis sicut iuncture
pectoris: neq[ue] ipsa[m] musculi sunt ita fortes facilius p[ro]pter quod spondiles
colli q[uam]

Et hec gibbositas accidit interdum cum coitate septem ossibus casti huc roris: sic q' ipsa simul eleuant in gibbus p'is anterioris cum septem costis ex vtraq' pte gbus alligant. Et q' fit ita vocat gibbositas hec p'cautio. Nam pectoris auger anteriorem p'cautionem: et dicitur arcuatio: q' similis arcui. Attende q' casti seu thorax componit ex septem ossibus in medio pectoris rite situatis et alligatis ex vtroq' latere septem veris costis: et sub casti ossibus est colloca- tum os dictum epiglota- le cartilaginolum reges et p'gens os stomachi ab extra: vt declarat prin- ceps primi prima doc. v. summa p'ma. ca. xv. Ter- tis sp'is gibbositas est in qua spondiles ad exte- riora dorsi deflectunt: et illic eminent: et ipsa voca- tur gibbositas postero- ris. Quarta est que ad la- tus dextrum vel sinistru deflectit spondiles: et ipsa contorsio spondilium dicitur. Et causa eius est. In fa assignat sex casus gibbositatis p'cautionem in p'cautione sicut sunt p'cautiones casus et his similes: et in corporis os- teas antecedentes vel p'cautiones morbi sicut humorosas: gbus adde tertiu

Jo. Matthaei

colli q' pectoris: ligamenta tamen gbus ligant diuersimode ligant: q' ligamenta anteriora sunt plus stricta et posteriora ligamenta minus stricta vt melius obediunt incuruationi: et ad anteriora curuari et flecti est magis necessarius q' posteriora flecti: et sic videtur hoc omnibus functionis coe. Differunt etiam in aliis et additamentis: quia quedam spondiles plures habent et quedam pauciores. Differunt etiam tales ale quoniam spondiles ad quas coste terminant habent alas et in vnaquaque earum sunt due va- cuitates vt capita costarum gibbosa in eis mirabiliter ligentur: no sic est de alijs: differunt quoq' incuruatur: q' semicirculus in eis est inequalis q' in aliquibus maior: et in aliquibus breuior: differunt etiam in alijs que ad presens non adducit: q' no necessarie sunt: et si ea que dicta sunt videat- ur satis a p'cautione remota tamen ad futura bene intelligenda proficiunt. Quarto principaliter aduertendum q' notanter dicit gibbositas est re- motio spondilium et c. q' in gibbositate cum qua stat vita non fit disloca- tio spondilium: sed fit aliquis a situ suo remotio: q' dislocatio vt dicit- ur. Aut cum ceteris: quinta quart cap. i. est integra egressio ossis ex loco suo: que si accidat in spondilibus maxime pectoris subito sequet mors ex quo rumpitur nucha: et sic omnes nervi dantes sensum et motum me-bris spiritualibus et naturalibus pro maiori parte destruerentur cum ner- uis a spondilibus exeuntes in confinia membra dirigerentur a quibus egressi vt dicit Albaras: et vt h'z videri de anatomia nervorum ab albarate. xxx. thorace et ab Auic. prima primi doctri. v. et ab alijs locis suis: est igit re- motio: hoc tamen intelligendum est non de remotioe vnus tñ vel dua- rum spondilium: sed de remotioe plurium: q' quando plures contig- ne spondiles a situ suo remouentur vniuersimode difformiter ad modum cu- iusdam harenationis: tunc manifestatur ipsa gibbositas: non sic autem manifestaretur si vna tantum vel due curuarentur. Ultimo circa hac par- tem est notandum vt colligi potest hic ex littera q' hec talis gibbositas su- mi potest dupliciter. Communiter et proprie: communiter sumitur indiffe- renter pro omni remotioe spondilium a recto situ suo vt sumitur in ru- brica calidi de gibbositate: proprie vero distinguitur contra strumam et arcuacionem que est gibbositas anterioris: et contra torsionem que est remo- tio spondilium lateraliter facta: vnde gibbositas proprie est conuersio spon- dilium posteriorum: et sic intellexit textus circa finem huius partis: lego ea. Gibbositas supple communiter est remotio spondilium: et intelligatur cau- saliter. i. propter remotioem spondilium causata: potest etia intelligi in recto: aut ad interiora dorsi. i. supple tantum apparet depresso posteriori et non eminentia anteriori: aut ad anteriorem partem. i. est remotio: ita vt eminentia anteriori apparet: dicit textus. Et est gibbositas anterioris sup- ple partis quam quidem nominant arcuacionem. Et addit. Et quando- q' accidit cum coitate ossium casti. i. q' concuantur etiam ossa pecto- ris anteriora vt coste posteriora plicantur ad anteriora et nominantur. i. non solum arcuatio: sed etiam concuatio: et hec est que struma proprie voca- tur: addit aut ad exteriora dorsi supple est remotio vel plicatio spondilium. Et est gibbositas posterioris. i. est p'cautio gibbositas huc alio appropriato vocabulo: aut ad latus supple est remotio. Et dicit contorsio. i. proprie.

Et cause eius et c. In hac fa parte principali ca. p'oseq- tur de causis gibbositatis: et duo princi- paliter facit: quoniam primo ipse supposita diuisione de causis ipsius de ipse particulariter enumerando p'cautionem: secundo ipse ponit casu. vnu- comūnem dictis causis: fa ibi. Et totum id aut est et c. Prima adhuc in duas: quoniam primo faciendo quod dictum est enumerat causas fa- tie in agendo consimiles: secundo multum ab ipse diuersas: secunda ibi. Et quandoq' fit gibbositas. Prima adhuc in duas: quoniam primo facit quod dictum est: secundo etiam in causis satis similibus ponit diuer- sitatem in producendo: ibi. Et que plurimuz fit. De prima parte dicit ponendo diuisiones: cause eius aut sunt primitiue vt casus et percussio et que currunt cursu eoz: aut corporee ex humiditate aquosa salu lubrica- tiua mollificante ligamenta aut humiditate limosa. De secunda parte di- cit. Et que plurimuz fit ab humiditate salsa est contorsio. i. declinatio ad latus non ad anteriora aut ad posteriora. Pro intelligencia partis p'mo memorandum est quod scribitur a. d. Aut. secunda primi doc. fa cap. i. q' cause primitiue que sunt cause extra corporis substantiam existentes vel ex parte anime se tenentes differunt a corporeis hoc est ab antecedentibus primo: q' antecedentes sunt corporee: primitiue vero non: q' inter ante- cedentes et egritudine cadit causa media vt coniuncta: inter primitiua vero causas et egritudinem non necessario interuenit medium: a contin- ctis vero differunt antecedentes cause: q' inter coniunctas et egritudinem non cadit medium: inter antecedentes vero et egritudinem bene cadit me-

membruz: puta siccitates arefacientes et contrahentes. Prima causa de corporeis est aquosa et salsa lubricans humiditas mollificans illa ligame- ta quibus spondiles ligantur et firmanur inuicem. Secunda est limosa non salsa humiditas: sicut phlegma dulce vel muscilaginolum laxans li- gamenta que spondiles colligant: et ipsas faciunt lubricare a suis locis. Et notat hic Princeps circa primam causam q' fm plurimum illa gib- bositas que a salso phle-

sa lubricatiua mollificante ligamenta: aut humiditate limosa. Et que plurimuz fit ab humiditate salsa est contorsio no ad anteriora: aut ad posteriora. Et q'q' fit gibbositas propter ventosita- tem aliquam percutientem facientem gibbositatem: aut apostema: aut exitu- ram extendentem tunicas in parte sua.

ipm inducens. Quarta est apostema ligamentorum vel panniculorum re- gentium spondiles vel membri vel alicuius ei conuicini ligamenta tra- hentis ad se violenter. Quinta est exitura: puta saniosum inibi apostema extendens tunicas regentes spondiles: et has contrahentes in parte sua.

De gradi

dium: primitiue vero medie sunt inter has: q' interdu inter ipsas et egritu- dines est medium vt de caliditate aeris humiditates celebrales liquefacie- te que sunt causa immediata: interdum paralytio: aliquando spasma et c. aliquado vero inter causam et egritudinem nulla alia cadit causa media vt de cultello solente continuum: nam inter incidentem cultellum et so- lutionem continui nullum cadit medium: in proposito igitur percussio: et casus cum sint cause primitiue aliquando sunt causa gibbositatis im- mediata maxime strume propter incuruari ex percussione spondiles ad an- terius: idem et in alijs similibus contingere potest: vt ex impulsione spon- dilium facta deorsum in comuni ludo puerorum cum vnus supra dorsum alterius equitand saltat sicut mihi nouissime presentatus est. Filius. d. Azonis de vitudonoz: et ille potest esse modus: quia non solum torquent spondiles: sed etiam membra pectoris vt dicit textus prior ad anteriora: vt patet. Secundo notandum quod quecuq' materia humida apta est fa- cere contorsionem iuncturarum spondilium dupliciter: primo mollifica- do et relaxando ligamenta vel musculos quibus continentur in debito si- tu: secundo modo replendo concuatiem nervorum musculorum vnde fiat spasmus et consequenter contrahantur ligamenta iuncturarum que cum dictis musculis continentur per cordam in illam partem in qua mu- sculus contrahitur: vt si spasmetur musculus interior fiet plicatio ad an- terius: et si posterior: fiet plicatio posterior: vt in exemplo familiarit: vide- mus enim q' cum contrahuntur corde pedum: autum mortuarum con- trahuntur digitis pedum in illam partem: primo etiam modo dupliciter: q' vel talis materia humida mollificans musculos vel ligamenta est ta- te quantitatis vt membrum repleat et vt ipsum multum fiat ponderosuz et sic sua grauitate contrahit in partem suam iuncturas quibus alligatur et si essent talia membra anteriora ad anteriora traheret: et si posteriora ad posteriora: alio modo si talis humiditas tantum mollificaret et relaxaret non notabiliter grauitando: et isto modo a causa quantulibet debili mo- uente ad oppositum spondiles in partem illam plicarentur. Et hoc q' ta- les musculi vel ligamenta non possent contra resistere plicationi: immo obediunt: vt verbi gratia mollificatis musculis anterioribus a facili cau- sa spondiles plicabunt posteriora: et eotra. Et isto modo humiditas liga- mentoz est causa p accides p'cautionis: sicut absentia naute submersiois nauis: et alio modo est causa magis p se: istud notandum colligi pot fa p'mi doc. fa de causis dislocationis et separationis a situ. Et quo p'z q' m aqua subtilis est magis ca p accides gibbositatis q' p se: eotra m limosa ma- gis causa p se ad modum supra dictu: quilibet g talis pot esse ca indifferen- ter gibbositatis vt est remotio ad posteriora: et arcuatiois que est remo- tio ad anteriora: humiditas aut salsa: q' nitrosa mordacitina est et p'giffi- ua p illos musculos discurrere doloze acutu causans ca est vt homo late- ralis torquet: et sic est ca torsionis saltu dispositina: et hoc est q' intede- bat videre meo. d. In textu: lego l'az que mihi est clara: cause eius: aut sunt primitiue. i. non pcurrere aliqua ca corporee vt percussio et casus supple ab alto vel casus rei dure supra dorsum. Et que currunt cursu eoz: sicut in exeplo dato: aut corpee supple sunt cause. Ex humiditate aquosa supple vel salsa lubricatiua mollificans ligamenta: q' quilibet talis est humectati- ua relaxans: aut supple ptingere pot ab humiditate limosa. i. grossa secu- lenta que efficit torsione grauitado et trahedo in prem sua vt dictuz est: et addidit. Et que plurimuz fit de remotioe spondilium ab humiditate salsa cum hoc q' mollificat ligamenta sicut et aquosa insipida est p'cautio. i. plicatio spondilium lateralis non ad anteriora aut ad posteriora.

Et q'q' et c. In ista pte ipse enumerat casus satis diuersas in faciendo gibbositate que breuiter sunt tres: quia aut est ventositas pcutiens et implens vnde fit gibbositas ventositas vt supra dictum est circa rubricam: aut est apostema sive durum comprimens sive trahendo in partem suam: aut exitura vt apostema mollificatum in via saniationis: et magis facit grauitando q' comprimens vt patet: et interdus cognoscitur q' fuerit exitura propter sanguinem corruptu egre- dientem vel per secessum vel vnam sic ipsum natura deriuante ad vias expulsiuonem: aut ergo fit propter spasmus ligamentorum supple a siccitate factum: quia de facto a materia per repletionem iam dictum est: ta- men dicit. d. Auic. q' est pauci casus et velocis intersectionis: et causa cla- ra est: quoniam raro deuenitur ad tanta siccitatem q' ligamenta spasmen- tur: q' si pur eueniat est difficillime reducibilitatis: imo pleruzq' mortalis vt secunda tertuz: sed a p'ho. co men. xvi. et pluries alibi lego litteram et clara est. Et q'q' fit gibbositas propter ventositatem aliquam percu- tientem facientem gibbositatem aut apostema scilicet aquosuz aut exitu- ram extendentem tunicas in parte sua sicut et de apostemate aquoso.

Et hic duo notat. Primum est qd frequenter in gibbositate nobis declaratur qd sit apostema per sanguinem qui exiit cum egestionibus solutis ventris: significat enim facta apostematis maturatione: et actu fieri eius eruptionem a qua cum sanie sanguis simul defluit. Secundo notat qd istud apostema sepe est durum seu sclerotizatum quod facit gibbositatem. Sexta causa est spasmus de repletionem vel inanitione spondilium fortiter ligamentis contrahens et spondiles dislocans. Ceterum pauci est casus. I. raro accidit sic dislocatio spasmus et dum supervenit velocius occidit. Tandem notat unum puta qd totum illud. I. quilibet fies gibbositas a quacumque causa vel sit causa communis seu communis lesionis spondilium plurimum gradationem: vel non est ita: sicut dum spondiles dislocatur unica: vel duz plures et his remouentur a loco: sed non uniformiter: nec cum gradatione.

Et gibbositas et. In tertia pmo ait qd gibbositas maxime illa que fit ad anteriora constringit locum pectoralis concavitatis super pulmonem: qui deputatus est dilatatiōis anhelitus: quapropter malitiaz: aut impedimentum in anhelitu facit prohibendo pulmonem satis dilatari. Secundo dicit qd quando gibbositas ad interiora tendens in infante accidit prohibet incedere paulatim pectus in dilatatione et amplificatione sue concavitatis. Tertio dicit qd membra anhelitus ob hoc diversificat nocumenta que super ea constringunt anhelitum: qm qd minus vel plus phibet ampliatio pectoris per gibbositatem maiorem aut minorem. Quarto dicit

Jo. d. Matthei

Addit qd supple in dubio a qua causa pendeat multoties declaratur apostema per sanguinem egredientem cum solutione ventris tanquam supple per significationem significantem maturationem apostematis aut eius eruptionem: addit et multoties est id apostema durum supple nocens concavitate vel etiam trahendo. Et ponit tertiam causam: quandoqz fit ppter spasmus ligamentorum. I. a siccitate: et est pauci casus. I. raro contingens et velocis infectionis.

Et totum et. In hac secunda parte huius partis principalis ipse ponit unum communem canonez dictis causis: dicit qd totum id. I. de istis causis producentibus ad remotionem spondilium siue sint primitive siue corporee: aut est causa spondilium plurimum numero: et fm gradationem: aut non est ita. I. ille cause aut ita occurrunt qd remouentur plures contigues spondiles et curvantur ad ante et retro vel later aliter ad modum semicirculi: et sic fit large gibbositas: aut dicte cause non sic occurrunt: sed aut una tantum vel due remouentur: vel si plures remouentur fm occursum causarum ille non se habent fm gradationem: id est non sunt contigues: et tunc licet fiat remotio spondilium: non tamen fit gibbositas: sicut etiam supra dictum est: et hoc intendit littera: lege eam sic.

Et gibbositas et. Hec est tertia pars principalis cap. in qua. d. Auicenna ponit quasdam conclusiones pronosticas de ipsa gibbositate: cum hoc etiam eas verificat: et dividitur pars in quatuor fm quatuor conclusiones quas ponit: I. ibi [Et quando accidit infante] tertia ibi [Et infantibus] quidem accidit. [Quarta ibi] Et subtrahantur crura. De primis parte dixit ponendo conclusionem generalem absolute qd gibbositas facit nocumentum in anhelitu: quia velocitatem vel insipitatem ppter illa que est ad anteriora reddit causam quia constringit locum super pulmonem: ratio huius satis clara est: quoniam per omnem gibbositatem constringitur vel abbreviatur concavitas pectoris: et per consequens pulmo cum non possit in attrahendo ad magnas dimensionem dilatari minus de aere attrahet qd sit expediens refrigerio: et per consequens citius insurget necessitas ad novum aerem attrahendum: et sic frequentabit inspirationem: precipue tamen per gibbositatem ad anteriora factam: quia in struma fit maius nocumentum in anhelitu: quoniam tunc proprie constringitur locus super pulmonem: qd concavitas pectoris constringitur versus anteriora: in alijs non sic constringitur: tamen semper abbreviatur: ideo semper in anhelitu fit nocumentum: lego litteram: et gibbositas quidem: et proprie illa que est ad anteriora constringit locum super pulmonem: quia vacuitatem pectoris hoc est medium probandi conclusionem: quare facit accidere malitiam anhelitus: et hec est conclusio prima.

Et quando accidit et. Secunda conclusio gibbositas accidens in infante est multum prava: probat conclusionem per hoc: qd cum fit in infante prohibet pectus ad dilatationem convenientem et amplificationem quam natura intendit: quare sunt diversa nocumenta in membris anhelitus. I. in compositione: qd aliqua talia membra curvantur plusqz oportet: et aliqua strictiora sunt fm diversam plicationem aliqui spondilium et interdum costarum: unde talia nocumenta addunt in strictioe anhelitus: et sunt quodam modo reprobabilia: qd post etatez augmenti talia membra non rectificatur: unde ista conclusio est specialis: ut sic intelligat: sicut gibbositas ad anteriora inter reliquas est prava ita gibbositas facta in etate infantie prava est ceteris paribus qd facta in alijs etatibus. Et propter hoc inferit

ob hoc dixisse Hipp. qd cui gibbositas ex asmate advenit aut tussi priusqz expuere sciat sicut infantibus ipse ex hac moritur: et sunt eius verba hec aphorismorum sexta. apho. xlvj. Quibusqz gibbi ex asmate sunt aut tussi ante iuventutem pereunt. Quinto reddit causam: quare mortalis est ista gibbositas dicens: illud ideo esse: quia significat qd materia tussim et asma faciens transit ad spondiles: et fortem exituram in his euenire facit apparentem in eis: et procedentes a grossa materia quam cum tussi patiens expuere non potest. Et si materia non multum grossa esset que tussim facit et asma non inferret gibbositatem. Sexto dicit qd cum res ita se habeat pectus non est ad hoc preparatum satiare in eo libere dilatetur pulmo. Septimo dicit qd motus anhelitus ob hoc retinetur vel multum impeditur: immo necessario fit malus anhelitus et illud perducit infirmum ad mortem.

Et propter illud dixit Hipp. Cui advenit gibbositas ex asmate aut tussi ateqz expuat ipse moritur. Et illud ideo quoniam significat permutationem materiæ facientis eas ambas ad spondiles: et facit accidere in eis exituram fortem apparentem euenientem a materia grossa. Et si non esset eius grossitudo non accideret ab ea gibbositas. Et cum ita sit non fit preparatio pectori: ut dilatetur pulmo: quare retinetur anhelitus: imo oportet ut malus fiat anhelitus: et perducatur ad perditionem. **Et infantibus** quidem accidit gibbositas et ventositas gibbositatis qm cibant ante horam quam obrem ingrossant humores eorum et declinant ad spondiles. **Et subtrahantur crura** habentis gibbositatem ppter illud qd

cit apparentem in eis: et procedentes a grossa materia quam cum tussi patiens expuere non potest. Et si materia non multum grossa esset que tussim facit et asma non inferret gibbositatem. Sexto dicit qd cum res ita se habeat pectus non est ad hoc preparatum satiare in eo libere dilatetur pulmo. Septimo dicit qd motus anhelitus ob hoc retinetur vel multum impeditur: immo necessario fit malus anhelitus et illud perducit infirmum ad mortem.

Et infantibus et. In quarta pmo ait qd gibbositas et ventositas eius accidit infantibus quando ipsi cibantur ante horam debitam. I. priusqz a fece et urina purgati fuerint: et fricando loti loco exercitij. Et ob

hoc in eis grossi humores multiplicantur et ventositates per viam indigestionis que quandoqz in eis ad spondiles tendunt et dislocant eas. Et in hoc nutrices frequentissime errant dantes infantibus mammillam suam gendam quotiensqz clamant. Idem intellige duz cibantur infantes cibarijs solidis anteqz valeant ipsa masticare: de quo folide matres magnum festum faciunt. Secundo dicit qd gracilantur crura gibbosorum: qd gibbositas

De gradi

per modum correlarij sententia Hipp. vi. aph. aph. xlvj. Cuiusqz advenit gibbositas ex asmate: et tussi anteqz expuat ipse moritur. Et ista Hipp. sic dicit. Quicqz gibbi vel gibbi ex asmate sunt aut tussi ante iuventutem peunt: et vides sequi ex littera superiore: ppter id ut etia dixit Gal. in comento: qd molestaciones multe sunt ppter imperfectionem membrorum spirituum unde ma exponi non potest: et anhelitus fit difficilis: et non remoueri potest: ideo moriunt. Idem tamen in textu adducit aliam causam que tamen in idem tendit: qd facta gibbositate ab asmate vel tussi significatur permutationem materiæ ipsarum ad spondiles unde facit accidere in eis vel apud eas. I. in ligamentis vel musculis exituram fortem. I. magnam: et sic contra hunc spondiles fm modum dictum superius: et sic indispōitur pectus ne dilatetur fm dilatationem necessariam pulmonis: ideo fiet malus anhelitus et materia expui non poterit: et sic prefocabitur. Et hoc est qd dixit vsqz ad illam partem. Et infantibus quidem lego litteram. Et quando accidit in infante supple ipsa gibbositas prohibet pectus incedere in dilatatione et amplificatione sui. I. prohibetur ipsius magnificatio quaz natura intendit: quare diversificat membra anhelitus nocumenta constringentia super ea anhelitum. I. quare ipsa non dilatatis propter gibbositatem facta sunt diversa nocumenta in membris anhelitus: quia concavitas pectoris constringitur applicatione et paruitate membrorum suorum pulmo mediastinum vel diafragma: et sic constringunt anhelitum. I. paruus fit anhelitus Inferet. Et propter id dixit Hipp. vi. aph. xlvj. Cui advenit gibbositas ex asmate aut tussi anteqz expuat ipse moritur: et postea est littera Hippoc. fm quod iacet et verificatam: sequitur reddere causam dicti: id ideo quoniam significat permutationem materiæ in faciendo eas ambas supple dispositiones. I. asma et tussim ad spondiles: et facit accidere in eis. I. apud eas ut dictum est exituram fortem apparentem. I. apostema magnum euenientem a materia grossa: quia ut plurimum talis materia est grossa precipue in infante: addit et si non esset eius grossitudo non accideret ab ea gibbositas. I. non eque facilius saltem perficeret per viam tractus ut supra: quia non est negandum quin etiam a multa materia non grossa hoc fieri posset: et maxime mollificando ligamenta et ut sit causa per accidens ad modum suprapositum. Addidit consequenter adducendo medium conclusum. et cum ita sit non fit preparatio pectori ut dilatetur pulmo. I. facta spondilium incuruatione indispōitur pectus: quia abbreviatur ne pulmo possit convenienter dilatari: quia retinetur anhelitus supple ne fiat magnus: immo oportet ut fiat malus anhelitus. I. aliquando sicut prefocari propter multam materiam et inobedientiam instrumentorum et perducatur ad perditionem.

Et infantibus et. Hic ponit tertiam conclusionem pronosticam dicens qd infantibus cum cibantur ante horam suam ut ante quartum vel sextum mensem accidit gibbositas et ventositas gibbositatis: et adducit medium per hoc. I. qd multiplicatur in eis indigestione ex impotencia stomachorum eorum humores grossi phlegmatici et interdum ventositas grossa que declinant ad spondiles: et sic fm modum dictum supra vel fit gibbositas vel ventositas gibbositatis lego litteram. Et in infantibus quidem accidit gibbositas et ventositas gibbositatis qm cibantur ante horam: quod obrem. I. ppter quam cam ex indigestione ingrossant humores. I. multiplicant humores grossi: et supple ventositas grossa et declinant ad spondiles. I. trahit ut pmutentur ad spondiles: et tunc et. **Et subtrahantur crura** habentis gibbositatem et adducit rationem: qd gibbositas facit oppilationem meatuum et viarum

gibbositates aliquos meatus seu vias oppilat per quos cibaria penetra-
re solent quibus crura alunt.

Signa facie rē.

In hoc ca. pmo agit de signis gibbositatis facie a causis pmiti-
uis. Secdo ab humiditate: ibi. Et signū facie ab humiditate. Tercio ab apostemate: ibi. Et signū facie ab apostemate. Quarto

a siccitate: ibi. Et signū facie a siccitate.

In pte aut q signa gibbositatis facie a cau-
sis extrinsecis dictis p-
mitiuis sunt euentus no-
tus alicuius earum: sicut
pulsio vehemēter fortis
spondilibus obuiis aut
casus sup has obulante
dorso rei dure aspere.

Et signū facie rē.
In q. dat. v. signa gibbo-
sitis ab humiditate.

Primum sumit a forma
seu cōplexione: sicut n. amplius humidis ptingere sicut pueris et paruis
iuuēculis. Scdm sumit a tactu loci pte patientis que tactu sentit mollis
et humida. Terciu est q locus gibbositatis parus vel nihil exiccat oleum
cum quo pungit: qm humidus est non defecatiuus. Quartū est q si tan-

facit gibbositates de oppilatione quorū
dam meatuum et vie in qua penetrat ci-
bus.

De signis. Capitulum. xiii.

Signa facie a cau-

sis primitiuis sunt casus earum.

Et signū facie ab humi-
ditate est signum forme et tactus: et q
locus parum exiccat oleum cum quo in-

Jo. Matthei

et vsaruz per quas transit spiritus animalis ad crura: absentia cuius de-
bilis virtus nutritia in agendo: et per pns minozat nutritio: et sic cru-
ra subriliant. C Pro intelligentia pns notandū. Qd lz dixerit. d. A. qd
gibbosis subriliant crura non ppter ea voluit intelligi: quia etiā alia mē-
bra subriliant: immo alqū magis brachia qz crura subriliant: et alia qd
do reliq mēbra fm q in gibbositate alqū maior sit remotio spondilium
dorsi pectoris qz pte inferioris: et ppter maiorem sit attenuatoria oppilatio
in cruris transmissis ad brachia qz ad crura: et alqū econtra: qm vt dixit
d. A. de anatomia nervoz: par nervoz qd oitur inter secundam et tertiam
spondilem pectoris porrigit ad cutem brachioz: et de quinqz nervis spon-
diliuz inferiorz de quibz dictū est a principio duo paria inferiora ad par-
tem crurium multos transmittunt ramos: ita et a medijs inter has spon-
diliū rami nervoz ad media inter hec transmittunt. C Scdo supponē-
dum de cōi mente medicorū qd lz spiritus animalis qui per nervos ad
membra defertur non sit virtus nutritia in mediātum infirmis: sed vir-
tutis sensitiue et motiue: tamē virtus naturalis ab influxu spūs animalis
multum in opando iuuatur et vigoratur: et ideo per absentiam vel mino-
rationem ipsius spūs animalis minorata actione naturalis virtutis mē-
briozum minoratur. Et ppter hanc causam dicunt doc. qd mēbra paraly-
tica subriliant: modus autē quomodo minorat spiritus animalis per
gibbositatē talis est: qm vt supra dictum est in generalibus quilibet spon-
diliū habet pcuratorem in qua spondiles adinuicem pungunt: in qua
iunctura sunt foramina lateralia a quibus nervi egrediunt: qua cōcau-
tate remota ad aliquam differentia positionis dicti nervi per spondilem
cōprimunt: et sic oppilatione attenuatoria oppilatur: vnde nō possunt cō-
uenienter spūs p tales transire nervos. Non tamen intelligas q semper
ad oēm leuem torzionem in ante vel retro spondiliū causat talis oppila-
tio: q vt dixit. d. B. iij. interior. iij. c. et precipuū capitulum in ista ma-
teria ad videndū: dixit. n. sic. Lūg passio in tota nucha est omnia mēbra
subriliant eque mollificabunt: qd si vna spondilis mutet ad extraneam
s. partem ita vt gibbus fiat: aut ad anteriora vt pcauet: possibile est vt nō
noceat mēbris sub ea extrinsecis in motu vel in sensu: possibile est vt no-
ceat: intelligat igit pclusio ptingent. et non necessarii: tamē fieret pto-
rio lateralis videret necessaria vt etiam ipse in eodem ca. videt sonare: ex
quo p q interdu non solum causal subriliatio mēbri: immo alqū para-
lysis: vt p3 intelligenti. Fecit tñ. d. A. mentionē de cruribus: quonā ipso-
rum macrefactio maxime demonstrat: et hoc est q intēdebat in ista lego-
eam. Et subriliant crura hñibus gibbositatē: ppter id qd facit gibbo-
sitas de oppilatione quorūdam meatuū: et vie in qua penetrat cibus. i. mea-
tuū et vie. i. nervoz qui sunt via spirituum animalū iuuantū ad cibos
in membra puerendos vt dictum est. Et sic finis huius ca. fm seriez lie.
In cap. igit pmo habuimus in rubrica quid est gibbositates absolute vt
remotio spondiliū a situ suo. Habuimus etiā quid est ventositas gibbo-
sitis vt supra gibbositates a ventositate grossa perueniēs. Itē habuimus
ppter in principio ca. differentia inter gibbositatē veraz que est remotio
spondiliū posterius: et strumam que est inclinatio ad anteriora: et dixit ar-
cuatio: et quādo non solum spondiles: sed etiā membra pectoris anteriora
torquent non solum dicat arcuatio: sed etiā cōcauatio: qz quādo sit spon-
diliū inclinatio lateralis dicat cōtorzio. Et circa illas partes habuistis
multa vtilia vt quid sit dorsum: et quid spondilis et vtilitatem spondiliū
et numerum ipsarum et puenientiam in ipis spondilibus et differentia in
eis et numerum nervoz et ipsoz alioz a ppiis locis egressionez et cru-
rium et brachioz tanqz magis necessariorū et numerum musculorū: et hec
omnia ad bonā intelligentia ca. vt patuit. C Postea sō pncipaliter ha-
buistis de causis ipsius gibbositatis absolute: primo magis generalit: sō
specialius: vt q cause eius: aut sunt primitiue vt casus rē. aut corporee.
et ibi habuistis differentia in talibus causis: et de causis corporeis dictū
est: q aut sunt materie humide aut ventositas aut apostema molle fm se
aut quersum ad exitū: qd alqū cognoscit per excrementa in egestionibus
vel vniis de sanguine corrupto vel sanie: aut ē apostema durum: et alqū
et vltimo sit a spasma a siccitate: hoc tñ raro euenit: et tunc est mortalis.
Et dictum est si fiat de humiditate hoc ptingit vel mollificando ligamē-
ta vnde disponuntur spondiles ad cōuersionem in partem opposita: aut
fit per humiditatem spasmantem musculos vel ligamenta de repletionē
et sic contrahente spondiles in partem suam: aut fit per viam tractus pon-
derando a materia multa grauātē: aut fit comprimēdo vt in apostemate
duro euenire possunt. Et psequenter dictum est qd gibbositates pendens a
materia falsa vt plurimum est contorsio: et dicta est causa postea: in tertia

dem defecet oleum et imbibat loco egritudinis tarde tñ hoc fit. Quintū
est q regimen humectans precessit hanc gibbositatem: sicut butyrisus et
pinguium ossarum et crassarum carniū et limo h piscie.

Et signū facie ab apostemate rē. In tertia dat tria signa gibbositatis
ab apostemate. Primum est tactus loci quo sentit tumidus et apostema
suis non durus sicut os. Secundum est dolor proprie punitiuis in loco

ungitur: et tarditas eius in exiccatō ip-
sum: et antecessio etiam regiminis hu-
miditatis. Et signū facie ab apo-
stemate est tactus loci: et dolor eius pū-
gitiuus proprie: et febres habenti eam
accidentes. Et signū facie a siccitate
est significatio siccitatis corporis:
et tolerantia febrium acutarum: et eu-
acuacionum: et velocitas exiccatōis olei:

apostematis si fuerit ca-
lidum. Quod si sit frigi-
dum durum selyronicus
sentit potius dolor gra-
uatiuus. Tercium est pu-
tride febres propter apo-
stematis calidi putridas
fuligines que feruntur
ad cor.

Et signū facie rē.
In quarta dat signa. v.
facie gibbositatis a siccitate. Primum est siccitas
in corpore dominante.

Secundum est pntia fe-
brium acutarum siccantium tolerantia. Tercium est prolaxas vel foras
prius euacuaciones tolerasse siue cum vomitu siue cum secessu siue cuz lu-
doribus: aut fluxu sanguinis macerantes corpus et ipz siccantes. Quar-
tum est q oleum velociter exiccat quo superungitur ista gibbositates.

De gradi

parte ca. habuistis quatuor pclusiones pnoticias: pma fuit gibbositates ad
anteriora est alijs deterior: et adduxit causam: qz maxime illa constringit
locum super pulmonem: vnde sit malitia anhelitus. Secunda conclusio
fuit quod gibbositates contingens in infante deterior est qz in alijs etati-
bus contingens: per hoc medium pbauit: qz non possunt dilatari et auge-
ri membra pectoris fm debitas exigēcias nature: vnde sunt diuersa no-
cumenta in membris anhelitus que reddunt incorrigibilia: et ad illud p-
bandum ex proportionali medio: adduxit sententiam Hippo. vi. aphor.
ibi. Qui aduenit gibbositates ex asmate aut tuss ante qz expuat moritur rē.
Et verificauit appositum vt vidistis. Tertia conclusio fuit qd infantibus
accidit gibbositates et ventositas gibbositatis quādo cibantur ante horaz
suam vt circa quartum vel sextum menses: et verificauit per hoc qd mul-
tiplicantur in eis humores grossi rē. qui consequenter pellunt ad spon-
diles rē. Quarta conclusio habentium gibbositatem crura subriliant: et
adduxit causam oppilationes factas in meatibus rē. et ibi dictū est quo-
modo etiam alia membra subriliari possunt fm qd oppilant aliquādo p
remotioem spondiliū que sunt meatus delationis spirituum ad alia mē-
bra rē. Et dictus est talis modus oppilationis. Et sic habuistis sumatiz
ca. et ordinez dictorū: maxime in causis in quibus erat ordo necessarius rē.

De signis. Capitulum. iij.

Signa facie rē.

In isto ca. signorū causarū gib-
bositatis. d. A. quatuor pncipalr
facit fm genera quatuor signorū correspondentū quatuor ge-
neribus causarū: et primo ponit signum causarū primitiuarū: sō signa fa-
cie gibbositatis ab humiditate: tertio ab apostemate: quarto a spasma de
siccitate: fa ibi. Et signum facie ab humiditate. Tertia ibi. Et signū fa-
cie ab apostemate. Quarta ibi. Et signum facie a siccitate. Non ponit
signa ventositatis gibbositatis tanqz relinques ea satis nota ex signorū
tositatis sepius dicta: de pma parte dicit. Signa facie a causis primitiuis
sunt casus earū. i. euentus dictarum causarū vt. i. si pcussus est super dorsū
vel cecidit ab alto: et sic de alijs: clara est ista: de fa pte dixit de causis cor-
poris: primo de humiditate: dicens. Et signū facie ab humiditate est si-
gnum forme: q. i. color apparet albus vel limidus: et tactus: qz locus est
in tactu frigidus et mollis. Et qd locus parum exiccat oleum cum quo
inungitur: et tarditas eius in exiccatō ipsum: qz membrum est humidū
et ideo per se non exiccat: est etiā frigidus: et non fit nisi tarda resolutio:
et ideo etiam patiens non exiccat nisi tarde. Et istud ponit signū secūda
primi de signis complexionū: et sunt vltima verba capituli. Et antecessio
regiminis humectans supplē ex. aere octo cibis humidis potu aque vsu
fructuum: dicit psequēter ponendo signa facie ab apostemate. Et signū
facie ab apostemate est tactus loci: q. i. cōprimendo dolet non sic ab hu-
miditate tantū: cuz in apostemate sit solutio continui necessaria: et per cō-
pressionem videt etiam ad maiore dispōni solutionem: addit et dolor eius
punitiuus proprie: quasi dicat et dolor qui sentitur ab infirmo etiā nul-
la facta compressione est proprie. i. maxime punitiuus: quia sequens apo-
stema a materia acuta siue sit cholericā vt sanguinea siue phlegmatica saluū
cuz tales materie pmpiores sint ad apostemata qz materie aquee de qua
rum natura est per membra discurrere et qz materie melacholice quibus
merito grossifici materie quodāmodo resistitur penetratiōi in membra:
addit. Et febres accidentes habenti eam. i. gibbositatem: quia ad aposte-
mata intrinseca et maxime calida: et precipue in mēbris satis vicinis cor-
di vt in casu isto consequuntur febres: vnde supposito q per tactū sit do-
lor: etiam sine tactu et precipue dolor acutus cōiuncta consequenter fe-
bre significare potest cōuenienter de apostemate: dubia tamen sunt signa
et non certa: quia a materia non apostemante hec omnia fieri possunt: vt
in spasma maxime propter dolorē in corpore cachochimo ad febres pre-
parato. Et propter hoc dixit supra in ca. causarum. Et multotiens decla-
ratur apostema per sanguinem egredientem cum solutione ventris rē.
quasi innuat q sepe est apostemosa et non cognoscitur nisi quando virus
emittitur: dixit vltimo ponendo signa facie a spasma sicco. Et signum fa-
cie a siccitate est significatio siccitatis corporis: quia corpus est siccum.
Et tolerantia febrium acutarum. i. per seuerantia et diuturnitas febriū
acutarum exiccatium et euacuantium. i. per ventrem vel fluxum nariū
vel coitum et similia: et supplē tolerantia quādiēqz causarum exiccan-
tium vt ieiuniorum vigiliarum studiorum passionum animalium vsus me-
dicinaz calidaz et vini potentis veteris et similitū multorū exiccare potē-
tiaz: addit. Et velocitas exiccatōis olei et vehemētia ipsi siccitatis sup-
ple fortius: quia parua siccitas vt iuncta corpori cholericō iuuenili sano

Quantum est vehementia siccitatis loci in quo est gibbositas.
De cura gibbositatis & versitatis facietis gibbositatem. Cap. xliij.
Amide zc. In hoc cap. primo agit in generali de
curis gibbositatis tam humide q̄ sicce.
Scdo de regulis cure gibbositatis que non est cum siccitate &
de pmutatione gibbositatis ad alium morbu; ibi. Et canon

Tertio de oleis ⁊ empla-
 stris ꝑferentibus humi-
 de ⁊ ventosetibi. Olea
 vero. Quarto de cura
 apostome autē. Ibi Apo-
 stome autē. Quinto ste-
 rum de emplastris ad hu-
 midam ⁊ ventosam: ibi
 Rememoratio. Sexto
 de cura eius per caute-
 rum: ibi. Et qñ non.
 In prima parte ꝑmo
 ait q̃ humidē gibbosita-
 tis cura est vt cura ꝑ
 ysis ⁊ humidū spasmi ꝑ
 repletioē in hoc q̃ necesse
 gestiuo ꝑreuiō. Digerat
 eum de sticados: cuius de-
 te: tantū accipiendo qua-
 ta cum. 3. ij. pillar. de aga-
 rum. Secōdo dicit q̃ sicce g-
 ni sicci qui sit ex inanitiō

Et uehementia ipsius ficitatis.

De cura gibbositatis ⁊ ventositatis facientis gibbositatez. Ca. xliij.

Amide quidez ⁊
sicce curatio est curatio paraly
sis ⁊ spasmi humidi: ⁊ spasmi
sicci in necessitate euacuationis ⁊ di mis

Jo. 4. Matthei

non pducit ad spasmus: lz cum est extrema siccitas cū gibbositate sequēte
tunc est satis argumentuz evidens q causa sit siccitas spasmus zc. Et id
illa pticula fuit determinata supius: qm lz velocitas exiccatiōis per se vi
deat sequi ad siccitatē mēbroz: ramentum scilicet q non minus sequat ad apo
stema calidū vel ad dolorē vnde cūq fiat: cum p tales cas fiat sufficiens re
solutio: z non incouenit q vna cā p accidens plus opelet z velocius ad cer
tum effectū qz certa causa per se: z ideo illud non est evidens signum: nisi
ziungat cum littēra sequenti: z pp hoc addidit z vehēmentia siccitatis:
nam in his duobus sit satis sufficiens signū. Et hic est finis ca. signozuz.
Pro clariori tñ z magis integra cognitione signozz recurratis ad Auer.
iiij. collz. Et ad d. Aui. fa primi doc. fa primo z tertio de signis comple
tionum: cum ibidem aliquibus sequētibz de signis domini cuiusdaz hu
moris de signis apostematū declarantibus z alibi locis suis.

De cura gibbositatis & ventositatis faciētis gibbositatem. Ca. xiiij.

Amide ꝛc. Cuius capitulum de cura gibbositatis
 ⁊ ventositatis gibbositatis. In quo. d.
 Aut. tria facit principaliter: qm̄ primo ipse ponit curā gibbositatis
 pendens a materia mollificante ⁊ relaxante ⁊ pendet a siccitate
 ⁊ etiā a ventositate: sō ipse determinat de cura facte ab apate: tertio
 ipse iterato reuertit ad curam gibbositatis humide: s̄a ibi. Apostemose
 autem cura versus finem capituli: tertia ibi. Rememoratio emplastro-
 rum ꝛc. Idem adhuc in duas diuidit: qm̄ primo ipse ponit canonem
 generale curatiuum humide ⁊ sicce simul: sō specialius determinat de cu-
 ra gibbositatis humide: s̄a ibi. Et canon medicinarū eius ꝛc. De pri-
 ma parte dicit humide quideꝝ ⁊ sicce curatio est cura paralyfis ⁊ spasmi
 humidi ⁊ spasmi siccī in necessitate eūonis ⁊ dimissionis eius ⁊ qualita-
 te administrandi. Emplastra ⁊ embrocac ⁊ que sunt eis similia. Notan-
 dum qd in his verbis. d. Aut. nobis innuit instrumenta curatiua qbus
 ratio gibbositatis humide ⁊ sicce maxime cōicat cū paralyfi p̄pria ⁊ cū
 spasmo siue fuerit p̄ materia siue fuerit a siccitate: q̄ vis curatiōis p̄ci-
 pue p̄sistit in euacuatiōe si expedit vt in paralyfi ⁊ spasmo humido: ⁊ p̄hi-
 bitione eūonis vt in spasmo siccō: ⁊ p̄sequenter stat intentio in humectatio-
 cum qualitate administrandi emplastra ⁊ embrocac ⁊ que sunt eis simi-
 lia vt balnea vt sint exsiccatiaua. s. in pendensibus a materia ⁊ humectati-
 ua vt in spasmo siccō. Et notanter fecit hoc: q̄ vt supra dictū est gibbo-
 sitas a materia non apostemante pendens aut pendet ab ipsa per viā pa-
 ralyfis mollificantis: aut per viam spasmi p̄trahentis: ⁊ aliquando p̄ ab-
 sentiam materie: vt a siccitate fit gibbositas per viā spasmi. Ideo ne po-
 natur capitulum in ca. notanter posuit in principio ca. sententiā dictam:
 vt per hanc remittat nos ad ea que scribuntur ca. tertiā ca. p̄p̄is de paraly-
 fi ⁊ spasmo: ⁊ per embrocac: ⁊ que sunt eis similia: intellexit etiā regimē
 in dicta qd p̄portionabiliter obseruari debet sicut ⁊ in paralyfi ⁊ in spas-
 mo: ad illa ergo p̄o cura tali recurrendū est ⁊ cū diligentia p̄siderandū
 q̄ in illis capitulis ingregij ⁊ specialissimi cano. obseruandi: qui nisi
 obseruentur plerūq̄ infirmi p̄sultantur: vt verbi gratia s̄tate repletione san-
 guinis cum vrina rubra grossa cum ceteris signis: deinde sanguis appa-
 ret ⁊ cludendum ex cōi doctrina p̄sentiente etate ꝛc. De sienda forti ⁊ co-
 piofa phlebotomia. Et tamen p̄tra hoc specialis can. ca. de cura spasmi:
 dum dixit. Et non extrahas totum qd necessarium est ex sanguine cuius
 extractio est p̄pter spasmū ꝛc. Immo retine ex eo aliquid vt resistat spas-
 mo ꝛc. ita est ⁊ in multis alijs: lego litteram. Humide qdem ⁊ sicce. s. gib-
 bositatis curatio est cura paralyfis ⁊ spasmi humidi ⁊ spasmi siccī in ne-
 cessitate euacuatiōis: vt supple in paralyfi ⁊ spasmo humido: ⁊ dimissio-
 nis eius vt in spasmo siccō: ⁊ in qualitate administrandi emplastra ⁊ em-
 brocac: ⁊ que sunt his similia. s̄etiam cōicare debet curatio gibbositatis
 cū curatione paralyfis: vel spasmi humidi: vel siccī in qualitate localiū
 remedij: vt si debeant esse humectatiua vel exsiccatiaua: ita etiā vt in oīe
 a p̄portionabiliter: hoc est quod intellexit.

Et canon 26. Cū in pte ista ipse ponit curas facite ab humiditate & maxime relaxate vel mollificatas: & tria facit: qm̃ pmo ipse ponit can. obseruandū in medicina generat. s. cuius nature debeat esse: s. ipse rñdet tacite q̃stioni: tertio ipse enumerabit medicinas in casu isto pferentes & simplices & cōpositas: s. a ibi. Et cū ante cedit mundificati. tertia ibi. Et qñq; aggregat stipticitas. ¶ De prima pte dicit tria pncipaliter: dicit pmo can. medicinas eius que non est cū siccitate. s. humide est vt sint stiptice. s. medicine: & adducit cām vt p̃strin-

templepharmacie ⁊ abundantiu sudor: qꝛ siccant ⁊ inanitu. Tertio dicit
qꝛ cura gibbositate humide est etiam vt cura spasma humidi in qualita-
te emplastroꝝ ⁊ embrocatoꝝ ⁊ similiꝝ vt linimentoꝝ sacellationuꝝ oleoꝝ
⁊ vnguentoꝝ fortiter siccantium ⁊ resoluentiuꝝ phlegmaticos humores
post purgationeꝝ: ⁊ ista dicens in pte quarta ca. pñtis. Quarto innuit qꝛ
cura sicce gibbositate est eadem cuꝝ cura sicci spasma facti de inanitione

fionis eius ⁊ qualitate administrandi
emplastra ⁊ embrocas: ⁊ que sunt eis
similia. **E**t canon^o medicinaruꝝ eius
que non est cum siccitate est vt sint sti-
pice vt stringant ligamēta que molli-
cata sunt quāobꝛē inclinate sunt spoudi-
les: ⁊ calefactiue vt p̄fortēt ea: ⁊ resolu-
tiue vt p̄stringantur humiditates molli-
ficantes: aut adiūuātes ad mollificādū.

boſtatib⁹ humidis pueniūt absq^{ue} ſiccitate. Et eſt vt pmo debet eſſe ſup^{er}ice: q̄tinus ſpōdiliū ligamēta ſtringāt q̄ relaxata ſunt & mollicicata: quapp ſpōdiles inclināte fuerūt & diſſocate. Scōo eſſe debet calefaciēs vt ligamēta ſpōdiliū pſonēt ſua caliditate. Tercio eē debet reſolutiue vt p̄ſtrigan^t humiditates q̄ vel mollicicā vel ad mollicicādū iuuāt nō modicū ligamēta q̄b⁹ ſpōdiles firmant: ſtringūt. n. p hoc q̄ reſoluit a quoſitates & mollicicabit: & ipſas ſepant ab hūiditatib⁹ anālib⁹ iūcturis & ligamētis

De gradi

gant ligamenta que mollificata sunt quāobrem inclinate sunt spondiles
et calefactiue supple sint ipse medicine vt confortent ea: et resolutiue vt con-
stringant humiditates mollificantes: aut adiuuantes ad mollificandum
dicit Fo. Mā cū cadit sufficiētia sup stiptica possibīle est vt confortent liga-
mēta: vey cum non resoluūt materia p̄rāsīt vt p̄mutet ad membꝝ aliud:
dixit tertio. Et plurimū qdem p̄mutat ad pedes et facit accidere in eis pa-
ralysiz et similia fm mām in subtilitate et grossitudine sua: et fm p̄mixtio-
nem eius ex ibibitione aut infusione paulatim facta ē. Primo notandū
q̄ in p̄mis v̄bis huius p̄is. d. A. nobis manifestatū tres dīctōes h̄ndas
in medicina vel medicinis que sunt vere cause salubres huius dīpōis:
vt q̄ sint stiptice: calefactiue: et resolutiue: p̄mo qdē stiptice: q̄si vt supple-
nūt cā talis gibbositas fuit humiditas relaxatā ligamēta vel musculos
vñ saltē p̄ accidens inclinate sunt spondiles: huic aut relaxationis et molli-
ficationi opponit adunatio p̄tius mēbroꝝ p̄ humiditatē elongatoꝝ: talis
aut p̄ficiē p̄ medicinā stipticā cuius substantia vt dixit Auer. v. collz. Est
terrestris sicca et frigida: cuius est exiccare et vñre vel p̄stringere: vñ cōse-
queret sit a talibus mēbris humiditatu exp̄ssio et separatio: debent Po esse
calefactiue vt eis mediātibus talia mēbra confortent: ex quo. n. talia mem-
bra sunt neruosa: imo sup̄a ligamēta et cordas aliqui cadit nomen nerui
vt libali. iij. regni: cōmēto. xvij. Est igit in eis elementū dominās frigi-
diz: quapp ad frigiditātē leuius facile inclinant: vt medicinas aut calidas
huic lapsus p̄trariat. Et sic talia mēbra confortant vt. v. colliget ea. p̄p̄io:
et vt breuius dicat euz talia mēbra sint debilis caloriz innati a caliditate
medicinas ipsaz calor vigorat et confortat: quo confortato calore ab ipsis
mēbris mā nociua excutit et expellit. Expedit tertio vt sint resolutiue vt
acuta ipsaz caliditate substantia humoris extenuādo in vaporē cōuertāt
et insensibilis tandē fiat resolutio: et hec p̄p̄ietas medicine maxime ne-
cessaria est in medicina tali vt sit liptomere: et p̄o pte subtilis substāte vt
vetus medicine ad pfundū vbi talia mēbra sunt situata penetrare possit: et
sit tanto calidior q̄ p̄p̄ie discrasie p̄trariet vt in trāitu medicine euz vir-
tute sufficiente vsq̄ in pfundū deueniat vt est cañ. d. v. iij. reg. tex. cōmē.
lxvij. et. lxxv. Neq̄ cadat admiratio p̄ hoc q̄ dictū est q̄ dē esse stiptice et
frida q̄ sit resolutiua: q̄ in diuersis p̄ribus et medicine eisdē nō incoe-
nit hoc repiri vt in nuce exp̄ssū in textu n̄ro inferius videbit. Et ista eadē
remedia p̄ueniūt i gibbositate facta ex sp̄asmo humidio p̄ eadē media de-
clarādo vt intelligit p̄s. Et hoc est fuit sentētia. d. A. Fo cañ. ca. iij. circa
finē cū dixit. Et ois medicina resolutiua cū qua p̄tio. i. stipticitas p̄ferta
mollificationi iuncturaz et sp̄asmo eoz. f. de repletioe et ap̄atibꝝ phlegma-
ticis et. Et hoc est qd̄ in l̄ra intēdit in fima pte: lego l̄ram. Et cañ. medi-
cinaz eius. f. gibbositatis que nō est cū siccitate. l. pendētis a mā humida
sue p̄viam relaxationis sue p̄viam sp̄asmitū ipse verificat de materia
humida relaxate per hoc qd̄ addit est vt sint stiptice vt p̄stringant ligamē-
ta que mollificata sunt: quāobrem. i. p̄pter quam mollificatiōm inclinate
sunt spondiles ad modum sepe dictū. Et calefactiue supple sint medicine:
adducēs eām dixit vt confortent ea. f. mēbra mollificata fm modū dictū
vnde sequitur supple excussio materie nociue mollificantis. Et resoluti-
ue supple etiam sint medicine vt cōstringātur humiditates mollificantes
idest minuātur per extenuationē resoluendo dictas humiditates molli-
ficientes. i. aut adiuuantes ad mollificandū: q̄ forte etiam alia causa cō-
currit ad humectandū. f. de causis primitiuis: l̄z sit difficile intelligere
quomodo aliter humectent q̄ per materiā humidam. C. Circa secūdū
dictūz est considerandū q̄ aliquādo in solis stipticis medicinis fiat suffi-
cientia in exicando materias mollificantem tam per se q̄ per accidens:
p̄mo quidē cum medicine stiptice sint exiccativae per se exiccant: sc̄do cū
per eas p̄tes mēbra vñant membꝝ confortat: et sic est possibīle vt materias
resoluat: q̄ si non fuerit sufficiens ad resoluendū saltem erit sufficiens a se
dictam materiam ad expellendū ita q̄ materia exiccatibit. C. Notan-
dum tamen hīc singulariter et est notatum plusq̄ Cōmentatoris. iij. reg.
cōmēto. lxvij. quod stiptica quibus expulsiua confortat non habent sup-
suum excessum in siccitate et stipticitate: l̄z tñ vsq̄ ad terminū quo me-
bzum acgrere faciāt bonā exp̄ssionis figurā: si. n. vñterius p̄cederet retē-
tiua p̄culdubio vigoraret: et sic ad resoluendā saltem erit sufficiens a se di-
ctam materiā vel expellendū: ita qd̄ materia exiccatibit: si aut non exicca-
bitur ad alia trāsmittet: mēbra aut ad que talis expellit materia vt pluri-
mum sunt pedes euz sint mēbra ignobilis deorsum situata et materia est
gravis disposita ad motū deorsum: et hoc est qd̄ intēdit: lego litteram.

¶ Nam cum

Consequenter dicitur quod possibile est ut confortentur satis ligamenta dum sufficienter ministrantur stiptica: precipue si sint calida confortantia cum resolutione sicut nux cypressi et folia ipsius et cortex thuris et folia lauri et masticis et thuris. Tertio dicitur quod cum gibbositas in per predicta non resoluitur pertranseat interdum ut spondilibus ad aliquod aliud permittatur membrum. Quarto dicitur quod si plurimum ista materia permittatur ad pedes. Quinto quod si quis e pona descendere. Secundo quoniam pedes debiles sunt elongati a fonte naturalis caloris: inde aptiores ad recipiendum superfluitates aliorum membrorum. Tertio quia sunt ample vie plures ex venis et arteriis de spondilibus ad pedes. Et ista materia recepta in pedibus paralyticis inducit vel morbos similes ut spasmus aut podagram si quis ipsa est subtilis vel grossa meritis imbibit vel in latitudine vel in longitudine vel inter iuncturas paulatim defluens et eis infusa. Quinto dicitur quod stiptica supra gibbositatem vel pedum morbos ad quos conuersa est non est malum dummodo corpus bene prius purgatum fuerit. Sexto dicitur quod stiptica et calefactio et resolutio quandoque conueniunt et simul inueniuntur in vna et eadem simplici medicina sicut aggregantur in nuce cypressi et in folijs eius et in lauri folijs et in calamo aromatico et alusnati. i. cypero aut cynamomo et enula campana. Septimo dicitur interdum componi medicamentum aliquod huic casui conferens ex frigidis sicut rosa accatia et balaustijs cum

Et cum cadit sufficientia super stiptica possibile est ut confortentur ligamenta: verum tamen cum non resoluitur materia pertranseat ut permittatur ad membrum aliud. Et plurimum quidem permittatur ad pedes et facit in eis accidere paralyticis et similia si materia in subtilitate et grossitudine sue: et si permixtione suam ex imbibitione aut infusione paulatim facta. Et cum antecedit mundificatio non est malum ut stiptica. Et quicquid aggregant stiptica et calefactio et resolutio in re vna sicut aggregantur in nuce cypressi et folijs eius et in folijs lauri et in calamo aromatico et alusnati et enula. Et quicquid componit medicina ex stipticis frigidis sicut rosa accatia et balaustijs cum

Jo. Adatthei

Nam cum cadit sufficientia super stiptica possibile est ut confortentur ligamenta suppleta ut tota materia resoluitur et consumatur: ideo addit verum cum non resoluitur materia pertranseat. i. communiter euenit ut permittatur ad membrum aliud: et addit. Et plurimum quidem permittatur ad pedes: facit accidere in eis paralyticis et similia: quia aliquando spasmus vel vnditiam et. si materia in subtilitate et grossitudine sua: quia subtilis. i. materia discurrit per substantias membrum mollescentes: et sic generat paralyticis: grossa autem replet in latum et in longum et abbreviat: et sic generat spasmus: et addit. Et si permixtionem eius. i. materia diuersa cum membro sit aliquando paralyticis: et aliquando spasmus ex imbibitione aut infusione paulatim: aut supple subito facta: quia paulatim imbibita facit paralyticis: et subito infusa in concutitatem nervorum ut plurimum facit spasmus: ut videndum est locis suis.

Et cum antecedit resolutio. In hac parte huius partis principalis ipse remouet dubium quoddam: posset aliquis dicere tu dixisti: quod regula medicinarum in isto casu conuenientius est ut sint stiptica: debemus ne a principio in omni corpore applicare stiptica: respondet quod non: quia supple in corpore pectorico non facta euacuatione non conueniret: ideo dicit. Et cum antecedit mundificatio non est malum ut stiptica quasi innuat quod ante mundificationem supple stante pectoria est inconueniens: et ratio huius sumit ex Gal. iiij. reg. textu comit. clx. et clx. quod per stiptica vel repellitur materia postea cum fluit vel membrum confortatis excutit materia nocua supra alia membra: sed stante pectoria corpus repletum non recipit cum penetratio corporis non sit possibile: immo obstructis poris membrorum ibidem virtute medicine materia impingit et constringit: sed euacuata materia natura ad seipsam quod repellitur trahet ne defluat: et sic operatio stiptica plicis medicine: et hoc intendebat in presenti particula: lego cam. Et cum antecedit mundificatio non est malum ut stiptica: secus stante pectoria si vasa si non antecedit mundificatio.

Et quicquid aggregatur resolutio. In hac tertia parte enumerat medicinas simplices et compositas valentes in gibbositate pendente ab humiditate et venis: et primo que prius faciunt ad humiditatem: secundo ad humiditatem cum ventositate: tertio ad ventosam magis: et ibi. i. medicamentum forte. Tertio ibi. i. simplicem ad gibbositatem et. Quinto numerando medicinas simplices que in hoc casu valent. Respondet cuidam tacite dubitationi: quod aliquis posset dicere dicitur quod regula medicinarum et. est quod sint stiptica calefactio et resolutio in re vna: et exemplificat in multis dicens: sicut aggregantur in nuce cypressi et in folijs eius et folijs lauri et calamo aromatico et absinthio et enula de nuce cypressi et folijs eius dictum est supra in ca. de cura rupture zibalis et intestinalis quod in cypresso est calefactio sine attractione: quod plurimum non est in alijs calefactiuis: de granis lauri etiam supra dictum est: ibidem recurrentis ne ptingat idem multoties replicare: de calamo aromatico dicit etiam ca. ppilo quod in ipso est virtus subtilitatis et substantia subtilis sicut in cinamomo et pipe tam exiccatio est maior in eo: idem Serap. Quid sit alusnati non repio: alusen est quod d. Alii. scribit Alquaem: est herba similis lilio: et in ipso est ista virtus: et precipue per mortuum canis rabidi. Et de enula notat: quod primo sibi infunduntur petrales que hic a. d. Alii. scribunt: et singulariter in casu nostro valet: quod dicit Serapio. Et Gal. confert fluxibilitatem nervorum que fit ab humiditate: ideo dicitur a. d. Alii. fo. can. quod qui affluere utit enula non indiget min gat omni hora: precipue etiam valet in materiabus grossis in pectori: quia sua humiditate lenit et in ea est absterio vltima ut ibidem.

dis stipticis ut ex accatia rosa et balaustijs et calefactiuis ac resolutiuis sicut lauri baccis et castoreo et folijs oleandri et acoro. Et ex istis. vij. equa liter mixtis possunt fieri in dulci aqua decoctiones ad fomentandum vel ad embrocandum: vel facillationes vel vnguenta et emplastra cum cera et oleo de spica quod sufficit.

Olea vero et. In tertia dat. v. regulas super oleis et emplastris contra humidam gibbositatem et vnam contra ventosam. Prima est quod olea calidarum rerum et stipticarum ut oleum cypressi et oleum rute conferunt inuncta supra humidam gibbositatem. Nam relaxantes materias resoluunt: et ligamenta spondilium confortant. Secunda est quod humida gibbositas indiget emplastris in quibus sint fortia resolutoria sicut acorus olea dri folia castoreum et ruta. De quorum quolibet sume. 3. y tere et in corpora cum olei de spica et cere colate ana. 3. y. fac emplastrum. Tertia est quod valent ad hanc gibbositatem rutacum oleum: et oleum de castoreo gibbositati superuncta. Quarta est quod plurimum huic gibbositati confert oleum de picro et euforbio factum modo qui sequitur. R. piperis castorei picro pulpe colloquintide euforbij ana. 3. l. et 5. distillantur in lib. i. olei rutacei: et stent in aere soli expositae per duas hebdomadas: quibus preteritis coletur oleum: et rursus in ipsum distillantur. 3. vnam predictarum medicinarum: et soli exponatur.

huic gibbositati confert oleum de picro et euforbio factum modo qui sequitur. R. piperis castorei picro pulpe colloquintide euforbij ana. 3. l. et 5. distillantur in lib. i. olei rutacei: et stent in aere soli expositae per duas hebdomadas: quibus preteritis coletur oleum: et rursus in ipsum distillantur. 3. vnam predictarum medicinarum: et soli exponatur.

De gradi

Et quicquid resolutio. Nonit vnam cautellam obseruanda in applicatione talium medicamentum in casu nostro et similibus dicens. Et quicquid componit medicina. i. talis calida et resolutiva cum stipticis frigidis sicut rosa accatia et balaustijs: de quibus omnibus dictum est supra applicando. i. cum calidis calefactiuis et resolutiuis sicut baccis lauri et castoreo et folijs oleandri et acori: de baccis lauri et castoreo dictum est supra: de oleandro Sera. non facit mentionem: neque Aluer. apud Dioscor. de nereio. d. Alii. can. dicit quod siluestris hec herba est cuius folia assilant folijs portulacae: et strictiora: vehementer calefacit: imo est venenū hominibus et canibus et. Et in forma emplastris valet dolori dorsi supple a causa humida et frigida: de acoro dicit Sera. id. d. Alii. quod est subtilitarius et valet prosthonibus et attritionibus nervorum: addit tñ. d. quod valet spasma. i. materialia: et eo in membris nervosis multum vntur practici medici hodie. Causa autem talis compositionis sumit primo ex dicto Gal. iiij. reg. textu comit. clx. quod vehementer calida mordent: unde membris dolet: dolor autem ex acuit reuma: unde dubium est ne sua mordacitate maxime in corpore in puro multum de materia ad locum trahat et. sic fit permixtio cum frigidis: mordent autem talia calida et doloris efficiunt ut dicit plusquam Lometator: sup illa pre eo quod resoluendo et aliquando faciunt puenire solutiū plurime materiei et inordinati sitis. Alia causa colligit a. d. Alii. Fa tertia de cura paralyticis in fine: quia materia subtilis dilatatur virtute medicine multum calide per ea membra plurimum: cum vero membris aliquantulum infrigidat confortat membris a frigore minoratur quantitas materiei: et peruenit ad hoc ut euaneat et. Tertia causa etiam est remotius dubitationis: diceret aliquis accipias medicinas remissas calidas et non vehementer calidas: ut quod sumit ea ex quadam necessitate compositionis medicinarum: quare necessitate elegit per Aluer. v. coll. c. xij. et Sera. vij. bre. ca. ij. necessitas igitur in casu nostro sumit et necessaria prerietate virtutis medicine que in vna non reperitur: verbi gratia ex necessaria forti subtilitate resolutione et confortatione cum stipticis: si mul: quia veniens resolutio facit ad eliquationem: et cum ea non ptingit stiptica et confortatio: quod si dicas istud de directo videtur oppugnare vicas supra de mente. d. Alii. quod dicit quod in nuce cypressi folijs lauri et calamo aromatico est virtus resolutiva calefactiva et stiptica et. dicit concedendo: non tamen tanta sicut in castoreo et oleandro est calefactio et tanta subtilitatio et resolutio quanta in istis: aliquando necesse est ut propter materie inobedientiam ad leuius medicinas: et cum tanta resolutione non fiat confortatio et stiptica: quod in casu est necessaria: ideo necesse fuit ut quandoque componantur medicine calide et resoluentes cum frigidis stipticis: et hanc causam puto magis ad mentem. d. Alii. hic: quod quilibet sit bona: et si ex oib. fiat vna erit melior: lego littera. Et quicquid componit medicina ex stipticis frigidis sicut rosa accatia et balaustijs cum calidis calefactiuis supple potest et resolutiuis sicut baccis lauri et castoreo et folijs oleandri et acoro.

Olea vero et. Consequenter continuando in localibus enumerat olea in hoc casu maxime valentia ponendo descriptionem olei de euforbio que notabilis est et notanda descriptione. Et quod tota ista pars est clara lege et. Olea vero preferenda ei que humida et sunt olea repleta calidam stipticam ex canone superiore: sicut oleum cypressi et oleum rute: et ita valet multa alia ut de spica de lauro de enula vulgari quod est pinguis et similia. Et addit. Et indiget emplastris huiusmodi medicinas resolutivas fortis resolutionis per materiam ut plurimum latere in profundo sicut sunt folia oleandri et acorus et castoreum et ruta. Et ex oleis oleum de ruta et oleum de castoreo: et oleum de picro: et pulpa colloquintide et euforbii et assa supple equaliter in oleo rutino: ita ut pro. 3. i. medicina sumatur lib. i. olei deinde moietur sub sole et coletur post duas hebdomadas. i. post quod steterit per eas continuo sub sole: et renouentur super ipsum. i. oleum colatum medicine. i. similes ut prius.

Et fiat illud multoties ad minus. viij. vicibus. Et ad ministrare hoc olei colatum super gibbositatem suauiter yngendo. Nam potentissime super suas inde resoluunt humiditates. Quinta est qd forte est sequens medicamen contra gibbositatem tam ex humiditate qd ex ventositate prouenit. R. saune sceba: id est ficados arabici amoniaci nucum cypressi piri tri sancti. i. maiorane cordumeni. i. carui agrestis squinantii casie lignee: an. 3. s. decoquantur optima decoctione in fluuiali aqua super quam olei tantum effundatur quanta est medietas aque decoctionis: et iterum coquantur sepe reiterando dictas medicinas in decoctione postea colet fortiter expellendo: et in colatura precipitatur castorei euforbii saune tritarum an. 3. s. et ad ministratur super gibbositatem yngendo vel emplastrando: nam confortat membra quod relaxatum est vel dislocatum: et carminat ventositates grossas dislocantes: et resoluunt humiditates extraneas grossas. Sexta est qd emplastrum sequens multum confert ad ventosam gibbositatem. R. storacis liquide costi amari calami aromatici saune an. 3. i. euforbii. 3. i. nardini olei quod sufficit fiat emplastrum.

Jo. Matthei

Et fiat id multoties ad minus octies. i. post qd steterit per duas hebdomadas renouentur medicinae: et tunc pro usu reseruet. Ex dictis. d. Alii in hac descriptione possumus colligere tria vitia ad compositionem talium oleorum: primum qd tales spes non puluerizant: sed grosso satis modo rumpant per hoc qd dixit distrumpant. et colligat scdo qualis debeat esse mensura specierum: et olei: vt. s. pro qualibet. 3. i. specierum ponat lib. i. olei: tertio colligat tempus debite fermentationis ipsius olei: vt. s. stet quatuor mensibus sub sole: et hoc intelligit tpe estatis vt fiat bona decoctio: et in omni medio mense species renouent: ita qd octies ad minus renouent: et tunc reuera credo ego qd sit efficacior virtus qd si spes semel tantum coquantur aut bis. Et notate hanc descriptionem: qd fortior est: qd illa que ponitur. v. cañ. trac. x. et qd illa alibi. vltima distin. qm si ille sunt multum efficaces in passionibus nervorum et doloribus iuncturarum et docti vt locis allegatis: tamen in isto intrant duo fortia simplicia in resoluendo que non intrant in illis: simplicia enim illos sunt similia. Intrant hic. s. pulpa colloquintide et assa et non ibi: in virtute colloquintide est istud oleum resolutiuum ex longinquo et potenter: et precipue in membris nervosis. Notate precipuam regulam de colloquintida cum per interius debet sumi: dixit. d. Alii. non sit aliquis pntus qd ipsa sit valde trita: pars enim minima eius in sensu cum inuenit humiditatem inflat et adheret partibus stomachi et inuolutionibus intestinorum et apostemat: assa calida existens in quarto est maxime resolutiua precipue fetida: et conferet potissimum doloribus nervorum et membrorum nervorum: unde mihi ista olei descriptio excellenter videtur: maxime propter totiens species renouari.

Medicamen forte

Et ipse ponit compositionem olei puenientis in gibbositate ab humiditate et ventositate gibbositatis fil: cuius descriptio. R. sauna et sceba est species absinthii: et dicitur herba lumbicorum et armoniaci et nucem cypressi et pistrum et sansucum est species maiorane et cordumeni quam forte dicerent litteras esse corruptam: sed debet stare cardamomi: qd greci cordumeni vocant cardamomi: et hoc e arabici a greco extractus. Sed cordumeni apud nos carui agreste: et squinantum et cassia: decoquantur cum aqua decoctionis optima: primo. s. frustratis incisa: vbi nota qd per cassiam hic non possumus intelligere cassiam pingue sed cassiam ligneam: qd cassia pinguis in hoc casu non puenit: vt p3. Et in hoc est error: cois cum cassiam fistula reperit intelligit cassiam pingue: et tamen dicit Symon mos antiquorum fuit per cassiam fistula cassia lignea appellare: et ita per cassiam absolute: et in hoc credo errare quidundum. Et hoc etiam credo euenisse eodem errore praticantiu qui cum in puocatione menstruum vel secundine reperiant valere cortices cassie fistule intelligunt ipsi de corticibus cassie pinguis: qd tamen credo intelligenduz de corticibus cassie lignee: qd ipsa sicut cinamomum in hoc precipuam h3 utilitatem: notate bene: addit et effundat desuper de oleo quantum est aque medietas. i. facta decoctione et decoquantur et iterum aliquoties. i. appositio olei fiat iterata decoctio: postea supaddatur etiam de oleo quantum est medietas illius aque que remansit: postea iterato bulliant: et addatur de oleo continuando decoctum et appositio olei vsq ad totius aque consumptionem. Deinde precipitatur in eo. s. oleo sic decocto castorei euforbii et sauna trita: vt etiam virtutes eorum in oleo imprimantur: sicut vt dixit alibi sue imprimite forma sigilli in cera: et ad ministratur pro vsu: tunc addit. Et in ipso quidem est confortatio membri et carminatio ventositatis et resolutio humiditatis extraneas grossas: vt patet insipienti proprietate

Emplastrum

Ad gibbo. i. simpliciter de gbus supra dictis et fiat. i. c. Ponit consequenter emplastrum ad gibbositatem ventositatis magis valens: cuius descriptio. R. storacis liquide: quidam dicunt quod est storax que extrahitur per decoctionem corticis arboris: sicut storax est ipsum gummi arboris. Et. d. Alii. facit duo capitula vnum de storace humida videtur: quidam dicunt quod e mel storacis calamite: sed quicquid sit est calida et ciccativa et resolutiua: costi calami aromatici saune omnium an. 3. i. euforbii. 3. i. et de his omnibus dictum est supra olei nardini quantum est necesse. i. ad debite incorporandum victos pulueres cum gummi: fiat emplastrum: per intrantia p3 utilitas.

a C. Apostemose et. In. iij. dicit qd gibbositatis ex apostemate cura est vt cura apostematum que vix maturant et vix erumpunt et vix resoluunt precipue in illis gibbositatibus que ex duris accidunt apostematibus. Nam si curentur primo curanda sunt horum apostemata cum remolliuitur si cuti sclyroses. Post que ministranda sunt resolutiua: vel simul miscenda resolutiua cum remolliuitis.

matici et saune omnium an. 3. i. euforbii 3. i. olei nardini quantum necesse est.

C. Apostemose aut cura est cura apostematum difficilis maturationis et eruptionis et resolutionis proprie apertibus duris. C. Rememoratio emplastrorum ad gibbositatem humidam. Emplastrum bonum. Sumant acorus et enula et decoquantur in aqua cypressi et emplastrethur cum eis locus. Et empl3 pferens humide et ventose ex eis fil. Sumant enula et sauna et acorus et coquantur in vino donec in decoctione dissoluantur: et dissoluant cum eis bdellium donec fiat sicut vnguentum et ad ministratur. C. Et qm non valent curationes cum eis que bibuntur et em-

ti spissi: quod superponatur huic gibbositati.

b C. Et qm et. In. vi. precipit locus gibbositatis ex humiditate cauterizare

De gradi

Apostemose autem

C. Nec est scda pars principalis ea. in qua ipse determinat de gibbositate ab apostemate: et breuiter nos remittit ad curam apostematum durorum de quibus videndum est. iij. quart. c. de sipheros: dixit ergo. Apostemose autem cura: est cura apostematum difficilis maturationis et eruptionis et resolutionis: propria apostematibus duris suppic: quia talia sunt huiusmodi conditionum: de apostematibus mollibus non facit hic mentionem: qd eorum cura habetur sicut et gibbositatis humide: de apostematibus etiam conuersis ad exituram non facit mentionem: primo qd etiam de cura horum inuenit nos remittere ad curam exituram intrinsecarum: et secundo qd tales exiture cum rumpuntur euacuat materia que vel comprimebat vel grauitabat facile per se vel modico adiutorio consequenter fiat curatio: sed de apostematibus duris erat fida memoria specialis cum sint illa que difficillima faciunt curationem et. lege tu litteram.

Rememoratio

C. In hac vltima parte ea. ipse reuertitur ad quedam remedia gibbositatis humide: primo ponit duo emplastra: secundo ponit aliud genus curationis quando precedentia non contulerint: scda ibi. Et quando non valent curationes. In prima parte enumerando emplastra conuenientia in gibbositate humida dixit. Emplastrum bonum. Sumant acorus et enula et decoquantur in aqua cypressi et emplastrethur cum eis locus: de his omnibus dictum est supra: et patet qd omnia valent: acorus enim et enula post decoctionem cum aqua decoctionis cypressi pistentur vel cum ipso cypro vel sine et ponantur loco emplastris: in aqua cypressi ppter fortis decoctionem qd cypressus requirit terrefractive substantie h3 virtutes cypro si: et est durioris substantie qd acorus vel enula: et ideo pueniens est primo ipsum decoqui: et sequenter reliqua: lego littera. Rememoratio emplastrum ad gibbositatem humidam: emplastrum bonum: sumant acorus et enula et supple mudentur ita in frusta incidantur et decoquantur in aqua cypro si. s. decoctionis eius et emplastrethur cum eis huc omnibus huc duobus tamen bene adiuuicem masselat. et coctis locus eminentie et doloris: ponit aliud pferens cum hoc ventose: et dixit. Emplastrum pferens humide et ventose ex eis simul: sumant enula et sauna et acorus supple equales partes: mudentur et decoquantur in vino. s. medij coloris: donec in decoctione dissoluantur: et dissoluantur cum eis bdellium quod facilliter fiet in virtute vini supple tante quantitate qd eorum viscosus reddat: ideo addit donec fiat sicut vnguentum et ad ministratur: clara sunt omnia.

Et quando

C. Consequenter vltimo ipse ponit singulare remedium valens qm reliqua remedia non contulerint et non solum in hoc casu valet: sed generaliter in omni coplexione materiali humida maxime frigida. Et dixit. Et quando non valent curationes cum eis que bibunt et emplastris et similibus. i. vnguentis oleis fomicationibus et. Ad ministratur cauterium et remoueat mollificatione et induretur locus. Notate hic qd vt supra dictum est oes auctores laudant cauterium in frigida complexionem materialiter humida ad materia ericandam et membrum confortandum: et precipue cum reliqua non sufficiant ad perfectionem: vt etiam hic videt inuere Alii. tamen in hoc casu peccante materia intra pectus non laudarem ego fieri cauterium: sed vbi materia peccans esset in musculis exterioribus: tunc cauterium multum pferret: sed de modo ipsius et quale esse debeat actuale an potentiale. In isto casu propter membra esse nervosa laudarem potentiale: de descriptio nibus ipsorum et forma et ordine habuistis supra copiose: vnde hic silentio praterseo: ad illuz locuz recurrat: tamen Albucasis laudauit in hoc casu cauterium actuale ca. iij. vt. s. sit cauterium ad modum circuli vt capiat superiorem partem spondilis equaliter et. Dixit tamen: caue non ad ministras cauterium in gibbositate que fit in spasmu nervu: vt de reformatione per cirogiam que aliquando per se sola est sufficiens: non fecit hic. d. Alii. mentionem: qd nisi subito fiat reductio quodammodo non valet operatio: qd etiam. s. spondilium fiat remotio ad anterius non est possibile vt curetur vt omnes dicunt: et si est ad posterius posuit curam et ordinem

dist. matthei
de euenie
mox dicit
de sa
n. coctis
gibbositate
mi suprad
scu a vice
na mor auz
fule suple
e la facim
psum sed for
per cassiam
m intellexi
m liguam ut
in Amomam
1 fac matthei

in mare cum ferro candenti dum non proficiunt curationes cum potioni-
bus emplastris et oleis et sibi similibus: vt cautetium tollat mollificatio-
nes ligamentorum spondilium et inducet locum remollitum et relaxatum.
C De varicibus. Capitulum. xv.

St dilatatio et C In hoc cap. primo describitur
varices et modos earum. Secundo

infinuat quibus accidunt et
causam: ibi. Et plu-
rimus. Et tunc super his
dat pronostica: ibi. Et
quandoque.

C In. i. pte primo in sin-
gulari numero describit
varicem dicens: qd est dila-
tatio supflua venarum in
crure et in pede pcedens
et sanguine multo super-
fluo descendente ad eos.
C Attende qd 13 varices
proprie dicantur de venis
dilatatis in crure vel in
pedibus et sepius accidunt
in istis membris: qd sunt de
bilis et i. ymo posita: pos-
sunt tamen alijs accidere membris sicut in osseo vel in testiculo et pos-
sunt accidere solum in tibijs et non in pedibus. Secundo dicit qd sanguis facies va-
rices vt plurimum est melancholicus: tum qd descendit sua gravitate fa-
cile ad tibijs iste sanguis grossus: tum qd tibijs nutriuntur tali sanguine
cuius dure sint et ossose. Tercio dicit qd varicum sanguis quicquid mundus est
et non melancholicus vt in plectoricis qui sepe et fortiter et longo spatio

plastris et similibus administretur cau-
terium vt remoueat mollificatio et indu-
retur locus.

C De varicibus. C. xv.

St dilatatio vena

rum in crure et pede propter
multitudinem eius qd descendit ad eas
ex sanguine. C Et plurimus sanguinis
est melancholicus. Et quandoque est san-
guis mundus non melancholicus: et quicquid
est sanguis grossus pblegmaticus. Et

Jo. d. Matthei

alium quinta quarti ca. de dislocatione spondilium et separatione eorum:
qd de dislocatione completa non oportuit verba proligare: cum vt etiam ipse
dixit in principio cap. loco allegato qd spondiles dislocantur dislocatione
completa interficit pculdubio: solum ergo ponit curam remotionis aliqua
lis spondilium. Et sic vere gibbositas. Non fuit igitur expediens hic aliquid
quid tractare: neque ego aliquid dicam: sed ad illum locum vos remitto: et sic
habetis finem ca. de cura gibbositatis: in quo habuistis multa, vilia et quo-
dammodo necessaria et sufficientia ad cap. infra de doloribus dorsum. Summa
re igitur habuistis in ca. primo can. generalem curatiuum humide et sicce
simul: vt quod cura corporis quantum ad eandem dietam et localia et cura pa-
ralysie si sit humida vel cura spasmus si sit sicca. Et per hoc verbum ha-
beo excusationem: qd in hoc ca. non sequar intentum qd a principio pro-
posueram: qd statui post ordinem curatiuum traditum per. d. A. in vno quoque
cap. ponere ordinem domesticum obseruandum in actu practico per modum
consilij: non tamen declinando a via. d. A. hic non facias ne videar facere con-
silium de paralysia: vel spasmus: sed pro istis materijs recurratis ad secundam
tertiam: et in materia paralysie qd solum et diuulgatum ipsius videte. Ha-
buistis fo specialis canonem in medicinis obseruandum in gibbositate hu-
mida: vt. s. sunt medicine siccificae calide et resolutiue: et causas quare sic de-
beant qualificari. Habuistis consequenter canonem correctiuum superioris
vt qd talia vt plurimum non offerant nisi facta purgatio. Consequenter
posuit quedam simplicia in quibus est coniuncta omnis talis virtus vt in nu-
ce cyperi. Et. Habuistis consequenter canonem compositionis diuersarum
medicinarum et compositionis medicinarum multum calidarum cum frigidis
siccificis: et adduxi causas varias necessitatis aliqui talis compositionis.
Habuistis postea quedam olea et descriptiones quorundam medicaminum
in casu isto conferentium et spalliter descriptionem olei de euforbio que fuit
multum egregia et merito compositionis et merito ordinis descriptionis.
Ultimo habuitis est can. quod quando reliqua non contulerint tunc cau-
terium est medicina singularis. C De varicibus. Ca. xv.

St dilatatio et C In ista pte propter causam affi-
gnatam versus principium ipse

determinat de quadam dispo-
sitione venarum et de ipsarum tumefactione
et grossitie: et qd talis tumefactio in tibijs vt plurimum mani-
festatur: que vne qd multipliciter tortuose incedit per tibijs: alibi co-
tingere possit: et cum tumescunt ad similitudinem vitis apparent ideo ab alijs
quibus ista egritudo vitis appellatur. Et ab. A. varices appellantur: et quia
ab eisdem fere causis vt videbitur sunt varices et elephantia: iccirco de
vtriusque sit determinatio: primo tamen tractat de varicibus tanquam ad pro-
positum magis pertinentibus: de elephantia: fa. ibi. Et additio in pe-
dibus et. C. Desens pars principali diuisione diuidit in partes tres: qm
primo manifestat quid nominis varicis: de ipse adducit ipsarum causas: tertio
ponit modum terminationis earum: fa. ibi. Et plurimum sanguis et. Jter-
tia ibi. Et iste varices non suscipiunt. C De prima parte dixit declarando
rubricam de varice. Est additio venarum in crure et pede propter multitudine
eius qd descendit ad eas ex sanguine. C Notandum qd per additionem
intelligit grossitatem et manifestationem ipsarum: per pedem intelligit pedem
magnu in se aggregantem crurum et coassum: vnde tales vene non tantum tu-
mescunt in crure: sed etiam tumescunt in coassa: per sanguinem non solum intel-
ligit sanguinem proprie sumptu ab alijs distinctu humoribus: sed etiam per
sanguinem intelligit indifferenter vel ipsius sanguinis veru vel massam ipsius
vt etiam alibi aliqui sumitur prout notatur. iij. regni commento. c. xvi. et sic
est clara littera cuius rubrica capituli lege eam.

Et plurimus et C Nunc prosequitur enumerando causas
ipsius: et primo numerat causas corporeas:
secundo primitiuas: tertio declarat in causis corporeis si fiant incipientes vel
non: fa. ibi. Et plurimus et. Jtertia ibi. Et multotiens accidunt. Dicit
ergo primo qd plurimus sanguinis est melancholicus: et quicquid est sanguis
mundus non melancholicus: et quandoque est sanguis grossus pblegmaticus:
cuius additio sequitur et quicquid sit est sanguis in quo non est putrefactio: et si
non. i. si est putrefactio non saluabitur cuius pes ab vlceratione et apostema-
tibus malignis: ratio primi dicti est qd sanguis melancholicus sua gra-
uitate mouetur deorsum et sua grossitudine receptus in coassitatibus vt

currunt aut ambulant. Quarto dicit qd interdum varices fiunt ex sangui-
ne grosso pblegmatico: sicut multe podagre maxime in pblegmaticis ha-
bentibus mollia crura debilia multi exercitij. Quinto dicit qd ex quocun-
q sanguine siue melancholico siue naturali siue pblegmatico varices pro-
ueniant putrefactio non est in illo sanguine. Sexto dicit qd si non ita esset qd
in varicibus non esset putredo: sed eas sanguis putrefactus esset non prefer-
uarentur seu saluarentur
ab vlceratione et a mali-
gnis apostematibus me-
bra quibus iniaceant.

quocunq modo sit est sanguis in quo non
est putrefactio. Et si non saluabitur cuius
pes ab vlceratione et apostematibus

malignis. C Et plurimus quidem ac-
cidunt cursoribus et viatoribus et onera
portantibus et coram regibus assistentibus.

C Et multotiens accidunt pp egritu-
dines acutas: qm expellit materia illic
in illis qd ex predictis ad eas sunt prepara-
ti. Et quicquid accidunt incipiendo sicut ac-
cidunt dolores luncurarum incipiendo.

nes naturalis calor: vnde multiplicatur superfluitates qd ad pedes de-
scendunt. Secundo dicit qd sepe varices propter egritudines acutas acci-
dunt. Cum partes materiarum egritudinum subtiles sudoribus aut alijs
ter habeant et resoluuntur: et grosse a natura pelluntur ad tibijs cum cri-
si imperfecta: precipue in illis qd ad varices preparati sunt ex predictis. s. ex
viatoribus et ex cursoribus et saltatoribus. Tercio dicit qd interdum vari-

De gradi

narum magnarum non potest per porositates venarum resudare: neque in orifi-
cia recipi parua: venarum: vnde ibidem remanens ita aggregat vt ipsarum
venarum magnarum per tibijs extensarum fiat amplitudo et dilatatio: et ideo
vt plurimus sanguis est melancholicus: qd sanguis subtilis vel aquosus
non sic est aptus ibidem retineri: quandoque tamen est sanguis non melancholicus:
sed mediocri subtilitate tante multitudinis vt ad venas tibijs desuens
sua multitudine opplet et consequenter ibidem retineatur et ex consequenti fiat
ipsarum venarum dilatatio: potest etiam talis oppilatio fieri ex sanguine gros-
so pblegmatico viscoso vel quodammodo aliquando gibbositate: vnde et si re-
cipi possit in coassitatibus venarum magnarum non tamen alias strictiores
venas subintrare possit. Et hoc est qd dixit subiungendo. Et quandoque san-
guis mundus non melancholicus sed supple mediocri subtilitate et supple
peccans multitudine. Et quandoque est sanguis grossus pblegmaticus sup-
ple etiam viscositate adherens et oppilans: ratio tertia dicit qd stante cor-
ruptione in humore aliqua pars per ebullitionem subtiliata et a virtute
stimulata expulsa sua acuitate corrodit membrum cui occurrat: et sic sunt vl-
cerationes in tibijs: vel si forte non rumpatur cutis saltem sunt maligna
apostemata: et hoc est quod dixit. Et quocunq sit est sanguis in quo non
est putrefactio: ecce per sanguinem intelligit massam humoralem: et si non
imo supple sit putrefactio non saluabitur cuius. s. putrefactis humoribus
pes ab vlceratione et apostematibus malignis: lege tu litteras continuas.

Et plurimus et C Nunc ipse narrat causas vt plurimus
primitiuas huius dispositionis et dicit.

Et plurimum quidem accidunt. s. varices cursoribus et viatoribus et one-
ra portantibus et coram regibus vel supple alijs principibus assistentibus.
Ratio istorum omnium est vna quoniam propter tales causas primo ca-
lescent membra deorsum et sic materiam copiosius attrahunt qd pro nutri-
tione sit necessarium: hoc manifestum sit in itinerantibus et cursoribus
propter motum: hoc etiam verum est in assistentibus coram regibus et one-
ra portantibus: qd in talibus omnibus laborant maxime animales vir-
tutes membrorum inferiorum precipue pedum: propter quod dixit Auer.
sexto colliger. ca. ij. qd sedere et super pedes stare est exercitium dorsum et non
propter aliud nisi qd dorsum fatigatur: multo magis tibijs fatigantur pp
sustentare mollem corporis: et etiam constat experientia: et ideo virtutes
multam quantitatem spirituum et sanguinis transmittunt ad eas: et sic ca-
lescent: quibus super calefactis promouentur ad attrahendum: ex quo at-
tractio a vacuo fit et a calido. Ad hoc etiam coiter adiuvat: qd in sic dispo-
sitis facillitas motus maxime deorsum vt pz: et sic due precipue causas pzcurrunt. s.
facilitas descensus maxime et habilitas recipientis. Et sic est clara littera lege ea.

Et multotiens et C Jam tertio ipse narrat varietate
huius dispositionis quantum ad eum

tum ipse et dixit. Et multotiens accidunt post egritudines acutas: supple
etiam diuturnas: et adducit causam dicens quoniam expellitur materia illic in
illis qui ex predictis ad hoc sunt parati: addit. Et quandoque accidunt inci-
piendo: et addit. Et accidunt habentibus splenem ex predictis multotiens:
aduertendum qd tota littera prima clara est: excepto qd illa particula in illis
qui ex predictis ad eas sunt parati: qd potest habere duplicem intellectum: pri-
mus est qd post egritudines pellit materia illic. s. ad venas tibijs: i. illis
q sunt pati ad eas ex predictis. s. cursoribus itinerantibus: qd in istis pp vsus
cursum materierum deorsum facile p nam cum ipsa expellit maxime eritice expel-
lit eam ad dictas venas: et sic sunt ex predictis ad hoc parati. Secundo est qd
natura post egritudines expellit illic ad venas tibijs in illis qui sunt pa-
rati ad hoc. s. pp amplitudinem venarum et lassitatem et debilitatem ex predi-
ctis. s. maxime vt melancholia vel pblegmate grosso et. vterque sensus bo-
nus est. Secundo notandum qd in habentibus splenem. i. passionem sple-
neticas multotiens sunt iste euacuationes p naturam ad venas tibijs:
et hoc ideo qd in talibus ex impotentia attractiue splenis et sequentiae
cuiusdam multum de natura melancholica in massa sanguinis remanet
et sic transiens sanguis ad venas tibijs ibidem paulatim remanens fm
modum supra dictum: tandem facit extensionem venarum: et sic sit iste morbus
incipiendo: sicut etiam sunt dolores luncurarum incipiendo qd in toto vi-
tis epatis vel sto. ma pblegmatica in tota massa viscosa suphudat: et in
tendebat in illa pte qd accidunt incipiendo sic et dolores luncurarum: et addit.

et accidunt incipiendo puta nullo alio precedente morbo qui sit hanc ca. Quarto dicit q interdu varices spleneticis accidunt ex dictis multoties: puta cursoribus et viatoribus et erectis stantibus diu coraz regibus. Et iste varices no recipiunt cura: qz melancholicam splen no bene expurgat sicut sibi incubuit ex officio suo: tendit ergo ad pedes: tñ sua grauedine: tñ pedum debilitate: tñ via latitudine. s. venarū que ad pedes descendunt.

Et quandoqz tñ. In. iij. dat pñotica qua tuor sup varicibus. Dñt mñ est q varices qñqz in cidunt: et ex harū incisione pes extenuat: qz sibi auferē suū nutrimentū: quod vena ei dabat ante incisionem. Scdm est q illis morbi melancholici sicut lepra cācer melacholica passio vel spleneticā vel quartana febriū cōiter accidunt qbus incidunt melacholice varices: qz melacholia currens ad varices preferuat ab illis: et ipso incisione redit ad in venas vel ad splenē aut epar vel repit ad cerebz aut aliud membrū. Tertiu est q qñ mūdus est varicū sanguis et nō melacholicus tunc si eradiceat vel auferantur hmoi varices tunc nō est timendū vt inde proueniat morbus melacholicus. Quartū est q frequenter putrefit is sanguis qui varices replet: et tunc parit vlcera in locis varicū vel propinquis eis.

St additio tñ. In hoc cap. primo docet quid sit elephantia. Secūdo materias

Jo. Math.

Et accidunt habentibus splenē ex predictis que. s. sunt incipiendo multoties: l3 ista pō vltima possit verificari et de eis q sunt cretice: qñ passionē spleneticā multoties sunt melacholice et cū cōtingat a natura tales mām cretice expelli multoties expellitur ad dictas venas pp causas supius dictas: et sic ly ex predictis pōt retorqueri ad dictas passiones que alias sequunt vt pz: lego sram. Et multoties accidunt. dñte varices post egritudines acutas: qñ expellit materia illic. s. ad venas tibiaz in illis q ex predictis dupliciter exponēdo q ex predictis. s. cursoribus vel itinerantibus sunt parati pp cām dictaz: vel ex pñictis materiabus expellit. s. melacholia tñ. in illis qui sunt parati pp amplitudinē meatuū tñ. Et qñqz accidunt incipiendo et non supple post alias egritudines: sed p paulatimā congestione sicut accidunt dolores functuraz incipiendo. s. aliquotiens. Et accidunt habentibus splenē. s. passionē spleneticā ex pñictis multoties: etiam ly ex predictis dupliciter referendo vt dictum est.

Et iste varices tñ. In ista parte tertia principali ipse ponit modū terminationis: dñtarū varicum: et tria facit: s. tres modos terminationis: s. a tñ. Et qñqz inciduntur tñtia ibi. Et multoties qdem. De prima dñit. Et iste varices non suscipiunt curationē. s. que accidunt habentibus splenē: rō huius: qz in habentibus passionē spleneticā debilitato splene multa materia melacholica vt supra dicebatur in massa remanet que facilliter deorsuz mouetur: et sic l3 materia sub forma cōiuncta existens remoueat: tñ propter fluxū succedentis materie egritudo pseruatur: et sic non suscipiūt curationē: aduertendum tñ q ista pñotica veritatem h3 cōseruatis passionibus spleneticis et splene nō fortificato: qz ipso remotis et mēbro rectificato possibilis est vera curatio sicut et reliquarū similū: et dico qd nō repugnaret stante debili splene tales varices vere curari: qz si splen nō debite sanguinem mūdificaret: tñ per medicinas melacholiciā cūantes possent mūdificari: et sic non multiplicaretur in toto: vnde psequenter nō fluere ad tibias: verū tamen oporteret medicinas multoties reiterare: et hoc esset difficile et nature laboriosum: conclusio igitur non intelligatur impossibiliter sed difficulter: lege eam.

Et quandoqz tñ. Tunc ipse ponit scdm modū terminationis dñtarū varicum. s. qui sit pñctionem: et primo facit hoc: scdm remouet dubitationem: s. a tñ. Lūm aut est sanguis. Circa pñ. etiam duo facit: qñ primo ponit vnū nocumentū aptum sequi ex incisione dñtarū venaz: scdm ponit aliud nocumentū aptum sequi etiam ex incisione: s. a tñ. Et accidunt in illis tñ. De prima parte dñit. Et quandoqz inciduntur: et accidunt ex incisione earum extenuatio membri pp priuationem deferentū nutrimentū: dñit de scda parte. Et accidunt in illis que ex eis sunt melacholice cū incidunt et prohibentur egritudines melacholice et melacholia. Pro intellectu harum duaz particularū simul notandū est q tales vene pro cura pfecta multipliciter incidi possunt: quoniam aliquādo fm longū phlebotomantur in vna tñ vel pluribus partibus ipsaz: aliquādo vero fm transversum in totū inciduntur: et aliqui preter hoc etiaz extrahunt vt in cura magis videbitur: in proposito aut pñctiones intelligit incisiones alicuius magni rami fm transversum totaliter a quo ratio alij plures oriunt: qz facta incisione manifestū est sanguinem et humores nō posse ulterius ad inferiora mēbra deuenire: vt si sit facta incisio sub genu immediate nō poterit p ramos omnes illius rami materia deferri ad pedes: ex quo segitur vt de necessitate membrū minuetur et extenuabit ppter minorari nutrimentū ipsius mēbri. Segitur scdm p talem incisionē disponi ad generationē egritudinū melacholicarū si materia dictaz varicarū fuerit melacholica: vt quartana melacholice passiones lepre et huiusmodi: et disponitur ad generationē simili modo passionū phlegmaticarū si materia ipsarū fuerit phlegmatica: vt ad generationē apoplexie et similiū. Et hoc est qd intendebat in littera: lego eam. Et qñqz inciduntur. s. ex transuerso totaliter pro cura. Et accidunt ex incisione earum extenuatio mēbri. s. inferioris ppter priuationem deferentū nutrimentū. s. ipsoz ramoz orto: et a ramo grosso inciso. Et accidunt in illis que ex eis sunt melacholice cū incidunt

ex quibus sitisibil. Et quandoqz sit. Tercio causas preparantes ad eas et efficientes: s. ibi. Et causa eius est.

In. i. pte ait q elephantia est additio in pedibus. s. ex crescentia seu magnificatio pedum extra nām illo modo quo sit in venis varicūz vnde ingrossatur pes cū qualitate sua puta mutatione figure et coloris fm mām que cā est ipius. Attende primo q elephantia nomē sumit ab elephāte cui frequēter accidunt

cidat melacholia. Et multoties qui dezputrefit illud quod est in varicibus et perducit ad vlcera.

De elephantia. Capitulum. xvi.
St additio in pedibus fm modum qui accidunt in venis varicūz: quare ingrossat pedes cum qualitate sua. Et quandoqz sit propter humorem melacholicum et est illud quod est plurimum: et quandoqz

elephantia qñqz sumitur in medicina pro specie lepre que est melacholia melacholica sit fortiter adusta de qua Sal. ij. ad glauconēz dñtin. ij. ca. ij. et ij. incipientibus. Et iam nunc de cancriis. Elephantiosos aut. Si cur enim elephas est de maioribus quadrupedibus: sic est ista lepra de seuioribus et maximis morbis dissipans hominis membra.

Et quandoqz sit tñ. In secunda tangit tres elephantie materias ex quibus efficitur. Prima est humor melacholicus ad pedes descendens ex quo vt plurimum fit. Secunda est grossus et phlegmaticus humor

De gradi

tur et prohibentur. s. materie ipse melacholice ne deorsuz ferantur pp incisionem ipsarū venarum egritudines melacholice vt sicut. s. quartana lepre et melacholia. s. passio sic appellata ab auctoribus que est melacholia: ita intelligas qd si varices sint phlegmatici et inciduntur et prohibentur materie tñ. qd accidunt tñ passionē phlegmaticā vt subter epi. et filles: qz tales mām erāt misse a natura et elongate a pñcipalibus: prohibita aut tali exoneratione remanent dñte mām ad intra et faciunt morbos nouos

Lūm autem tñ. In ista parte ipse remouet dubitationē qz alija possent dicere est ne necessariū q semp cū varices eradiceant vel inciduntur q hiant passionē melacholice: respondet qd non. Nam cū sanguis est mūdus: sed. s. tamē peccat in quāto l3 eradiceat vel auferant: tñ tñc nō timetur qd accidat melacholia vel supple alia passio melacholica: ratio qz et si prohibeat talis sanguis ne ad inferiora pellatur et pñt in habitu totius multiplicetur nō propterea generabitur melacholia cū sanguis nō sit melacholicus. S3 si alie egritudines generabūt ipse erūt de habūdantia sanguinis vt sinoca vel apostema sanguineum vel fluxus sanguineus vel ruptura vene et similes: est tamē aduertendū qd hoc intelligi h3 immediate: qz immediate statet oppositū: qñ multiplicato sanguine in toto p inflationem tandē et resolutionē fieri poterit humor melacholicus et immediate generari possunt egritudines melacholice: et sic est littera clara: lege litteram.

Et multoties tñ. Tñ ipse ponit vltimū modū terminationis: et dñit: qd multoties qdem putrefit id quod est in varicibus et perducit ad vlcera. s. propter putrefactionem materie: et ratio est clara: nam dicta materia pp putrefactionē redditur acuta corrosiua et vlcera tiuat pz tñ. et sic est finis. c. In quo pmo manifestauit qd habemus intelligere per varices: postea posuit cas: et primo se tenētes ex parte materie vt corporeas: secūdo ex parte causaz pñictiū: de corporeis dñit q pluri muz est sanguis melacholicus: et aliqui sanguis phlegmaticus grossus et aliqui sanguis mūdus. Sed quocūqz sit in tali materia nō est putrefactio: postea in causis pñictiū dñit q accidunt cursoribus itinerantibus et onera portantibus tñ. Postea habuitis quō aliqui accidunt post egritudines acutas: etiaz addebatur post cronicas pōt accidere: et aliquādo incipiēdot et pñcipue habentibus passionē spleneticā: postea ponit modū terminationis ipsarū: et qñqz incidunt: et tñc duo timentur. s. vel membrorū inferiorū arefactio aut passionū melacholicarū generatio vel supple phlegmaticaz si varices sint phlegmatici: et si pendeant a sanguine mūdo non est timor passionū melacholicarū: intelligebat immediate: qz immediate est timor passionū melacholicarū: dictū est postremo q si materia putrefiat q terminatio sit per varices ad vlcera tñ. De elephantia. Ca. xvi.

St additio tñ. Postqz determinauit de varicibus: nūc ppter cōitates in causis vt supra dicebat ipse determinat de elephantia que ē pñctio tibiaz et peduz et de elephantia fm Auēzo. qz taliter disponunt pedes in hac passioe vt assimilent pedi vel tibiz elephāte: et in. c. tria facit: qñ pmo sicut et in supiori. c. declarat qd nois elephāte: s. ipse ponit cas corporales spāles talis passiois: tertio ipse ponit cas magi generales et cōes et varicibus de qbus sup nō fecerat mētiōes: s. a tñ. Et qñqz tñtia ibi. Et cā. De pma pte dñit declarādo elephantia. Elephantia est additio supple nō nālis in pedibus fm modū q accidunt in venis varicū. s. pp multitudinē eius qd descendit ad eos tñ. qz ingrossat pedē cū equitate sua. Et p hoc distinguit a varicibz in qbus nō apper equis tumefactio in toto pedis: sed hic intelligit pes sicut et i supiori. c. s. pes magnus aggregas si mul pedē cū tibiz: aliqui tñ tumescit pes sine tibiz et apper pñcipiū cacerie et signū distinctiū ponet in. c. signoz. Et sic est lra clara: lege eā. Et additio tñ. cū equitate sua. s. apper equis in toto additio: q nō fit in varicibz: qz i ipso tñ apper additio in venis: et pes sepe extenuat vt dictū est supra.

Et qñqz tñ. Ponēdo cas ipius corporeas ipse breuiter ponit easdē cas quas ē supra posuit de varicibz: cū eodē mō fieri possit elephantia sicut et varices: qz in hoc tñ differit q in varicibus

differetia inter elephāte et varices

mor quo nutritur pes non assimilatione completa et perfecta. Ebreuiter loquendo septies accidit ex eisdem causis et quibus varices accidunt solent. Tertia est bonus sanguis qui nimis abunde descendit ad pedes: et nutrit pedem nutritio aliquo: sine qua et assimilatione perfecta curat. Et si sanguis bonus qui ad pedem descendit: primo quod rubens: postea fit niger: quod pulcat sicut in puris et percussionibus. Attende quod tumor humoris pedis non inducit elephantiam nisi generat in substantia eius humoris superflui in completa nutritio ne cuius defectu integre assimilationis: sicut in albaras et vitisq; morpheis. Et per hoc pedis magnificatio i alchite podagris et asmate veteri non de elephantia: quod tumor in his non est carnosus: sed solum humoralis.

Et ea eius est. In tertia. iij. reddit casus elephantie. Prima est repletio venarum corporis cuius pars notabilis descendit ad pedes vel ad alios pedum magnificans eum. Secunda est plura pedis debilitas ex caliditate superflua ipsius. Tertia est vehemens humor attractio quod facit ad pedes excessus calor inflammatus motibus gressus cursus aut stationis. Quarta est quod adiuuant ad elephantiam vel ad pedis debilitatem he dispones que ad varices iuuant sicut frequentia cursum saltum longorum viagiorum et stationum erectarum.

Discernitur et. In hoc ca. primo agit de generalibus differentiis specierum elephantie. Secundo de signis melancholicis: ibi. Et melancholica. Tercio de copatione rubee ad nigra: ibi. Et illa que est. Quarto de signo phlegmatico: ibi. Et phlegmatica. Quinto de festina ulceratione melice: ibi. Et quicquid. Sexto de notione sanguine: ibi. Et sanguinea. In. i. pte dat duas differentias quibus discernit inter species elephantie. Prima differentia sumit a calore. Nam melice declinat ad nigredinem phlegmatica ad albedinem: sanguinea ad rubedinem maxime a principio: cholericus

Jo. Matthaei

varicibus causa per nā magnificans claudis in venis tñ notabilis magnis: in elephantia aut mā replens per totū mēbrum est sparsa: dicit ergo. Et quicquid sit per humorē melacholicū et est id quod est plurimū. Et quicquid sit per humorē phlegmaticū grossū: totū illud clare est ex dictis supra. Dicit postea. Et quicquid accidit ex causis ex quibus accidunt varices. scilicet aliqui post egritudines alias: et aliqui incipiendo sicut supra declarati est. Et ex sanguine bono cui plurimū descendit: ecce vocat abundantia quā saltem respectu mēbris particularis aut nutrit hūmā exterior et nutrit ita quod ly aut sonet et eo pes nutritio aliquo. scilicet pes nutrit tali sanguine nutritio aliquo ipso: quod non sit bona appositio vel assimilatio: et addit quod talis pes est in primis rubens deinde niger. Et hoc est quod sanguis ibidem non debite a nā regularis alterat: et sic cutis quodammodo denigrat vel lineat: et sic est clara lra.

Et causa eius est. In hac. iij. pte ponit causas causas ad has dispones reducens se ad duas causas que sunt causas ad hoc egritudines que sunt per vias defluxus: et dicit. Et causa eius. scilicet elephantie est vehementia repletionis. scilicet in toto: hoc tamē maxime verificatur in sanguinea: hec est prima causa: scilicet est debilitas mēbris. scilicet recipiens ut crurum per multitudinem caliditatis: quod oīs excellens complexio membrum debilitat: addit etiam in infirmam ad hoc iuuantes tenere se ex parte causae efficientis ut vehementia attractionis: ideo subdit. Et vehementia attractionis eius: scilicet repletur ter. in accusatio dicitur hanc in notatio per vehementia caliditatis inflammate ex motu: ita quod ipse adducat preter causas duas causas ad morbos per vias fluxus alias: spālem in hoc casu ut vehementia attractionis per caliditatem hōis membrorum: quod talia mēbra ut multū super calefiunt per motum: etiam caliditas dupliciter adiuuat ad hoc primo membrum debilitando: etiam facit quod libet alia excellens complexio: ista maxime hic coniungitur per motum: etiam adiuuat ut dispositio passiva: scilicet quod per caliditatem vigoratur attractio: etiam stat debilitas mēbris cuius vehementia attractionis materiet hoc totum per caliditatem inflammata acquiritur et ex motu. Et hoc est quod intendit lego litterā. Et causa eius. scilicet elephantie est vehementia repletionis. scilicet in toto et debilitas mēbris per multitudinem caliditatis et vehementia attractionis eius membrum per vehementia caliditatis inflammantis ex motu. Addit vltimo in causis. Et ad id adiuuant hoc est ad hanc egritudinem dispositiones. scilicet primitiue adiuuantes ad varices: sicut cursus: longa itineratio: statio in pedibus: portatio oneris: ista omnia adiuuant ad elephantiam sicut etiam ad varices per modum expositus supra: vel adiuuant ad id. scilicet ad caliditatem mēbris et consequenter ad ipsius debilitatem et ad vehementia attractionis dicte dispones primitiue que dicte sunt ut per lege litteram: etiam est finis huius primi. c. ubi primo habuisti quid nois elephantie ut quod est equalis additio in pedibus per modum qui erat dictus de additione venarum pedum in varicibus: habuisti causas corporales ut quod plurimū est melancholica aliquando phlegmatica. Interdum sanguis multus multitudinem peccans: postea habuisti causas causas ut repletionem totius: debilitatem membrum: et vehementia attractionis per caliditatem et.

Discernitur et. In hoc est capi. cōe signorum causarum varicum et elephantie in quo ab eis deest sunt ut supra dictū est. Diuiditur. c. in duas partes: quoniam primo ponit vnum cōe signum oibus corporis et primitiue: scilicet ponit signa spālia causarum corporales: scilicet ibi. Et melancholica est et. De prima parte dicit: discernitur ynaqueque ex suo simili per colorem et

causam. Et hoc raro vel nunquam fit: et si ipsa fieret ad ruborem tenderet cum quadā citrinitate. Secunda sumitur a precedenti regimine: quod si melancholicū fuerit signum ficit melancholicū: si phlegmaticū phlegmaticū: si sanguineū sanguineū. b. Et melancholica et. In. ij. dat duo signa melancholicę elephantie. Primum est quod pes in hac est multū grauis difficulter mobilis per onus melancholicę. Secundo est quod vgit ad caliditatem: quod vel adusta est eius melia sicut in lepra vel non euentata tendit ad putredinem vel adustionem.

Et ex suo simili per colorem: et regimen antecedens. Et melancholica est grauis tendens ad caliditatem. Et illa que rubea est: est magis incolumis quā nigra. Et phlegmatica est ad lenitatem declinans. Et quādoque festinat melancholica ad scissiones et vlcerationem. Et sanguinea nota est.

De cura varicum et elephantie.

Capitulum. xvij.

Elephantia quidez maligna est quā parā sanā. Et opz vt dimittat cū dispōne sua si nō addit.

quando sit ex adusta melancholica corrosiua acuta.

f. Et sanguinea et. In. vi. dicit quod elephantia sanguinea nobis satis nota est ex rubore ipsius et incolumitate: quod pcessit regimē sanguis multiplicatū.

Elephantia et. In hoc. c. pmo agit de cura elephantie. Secundo de cura varicum: ibi. In. i. pte pmo agit de malignitate elephantie et. Regimē paucitate sanationis et dimissio eius. Secundo de abscisione eius quā vlcerat et timet in ipsa corrosio: ibi. Ad si. Tercio de phibitione eius in principio p eiones et scripta: ibi. Cū ergo. Quarto de nō spe phibitionis quā affirmat ibi. Cū aut. Quinto de sūma curatio eius vū sperat: ibi. Et si spaf. In. i. pte. primo ait quod elephantia est maligna egritudo que raro sanā: et de cuius cura parū confiditur. Secundo dicit quod nisi augeatur ipsa dimittenda est in dispositione sue quietis absque incisione vel cauterizatione.

De gradi

gimē antecedens: intelligendū quod ista littera pot habere duplicē intellectū: primus est quod ynaqueque causarum materialium discernitur ex suo simili per colorem et regimē antecedens: quod si color fuerit albus et regimē antecedens fuerit multiplicatū phlegmaticū: scitur tūc quod est phlegmatica: et si fuerit color rubens et pcessit dicta sanguinis multiplicatio tūc discernit quod est sanguinea: ita dico de melancholia proportionabiliter: alius sensus est vt color similis mae sit signū distinctiū materie vt dictū est: et regimē antecedens sit signū causarum primitiuarum: vt si fuit cursor vel assistens coram principibus vel portans onera grauiā hoc est signū causarum primitiuarum: quod ea est signū egritudinis: et in ista pte ponantur signa cōia causas corporales et primitiue: et in hunc modum introducta est lra: quocūque tñ legatur sen

Et melancholica et. In hoc est bonus: lege litteram. Munc ipse ponit spālia signa dictarum causarum materialium: et dicit quod melancholia est grauis tendens ad caliditatem. Et illa. scilicet melancholia que est rubea et magis incolumis quā nigra. Ratio primi dicti est: quod mā melancholica ponderosa est quod terreat: etiam membrum multū grauat: dicit quod redit ad caliditatem: hoc intelligat vt plurimū maxie degenerata per vias defluxus: quoniam mā melancholica satis inmodico est neque mouet ad alia mēbra nisi sibi coniungat aliqd vbi cūq; deffert vel ab intrinseco vt colera vel sanguis: vel ab extrinseco vt si putrefact: et sic quolibet caleat: et mēbris calefacit: illa tñ que facta et calida p mitionē sanguis est incolumis: quod benignior: et nāe obediētor quod p mitionē colere vel quod putrefacta. Ex quo patet quod illa que est rubea et magis incolumis quā nigra: per nigra intelligēdo nō rubea. scilicet vel obscura vel viride vel subcitrina etiam est clara lra: lege eā. Addit postea quod phlegmatica est ad lenitatem declinans quod membrum palpatur melius et leuius nisi suppleat nimia repletio vel extensio: quod tūc non apparebit molle sed durum: sed ceteris paribus ap

Et quicquid et. In hoc ipse interponit vnu pronosticū de ipsa melancholia: et dicit. Et quicquid festinat melancholica ad scissionem. scilicet mēbris et vlcerationem: hoc manifestū est de melancholia adusta p putrefactionē generata vel calida p colere mitionē. Addit quod sanguinea est nota et est manifesta ex colore rubeo ex tactu calido cū reliquis signis sanguineis: et est finis: lege totā lra: nō opz sumare quod breue est. c. potest ponit signū distinctiū a caceria: primo quod in caceria mēbrum magis obedit impressioni: quod mā nō est sic grossa sicut in ista: scilicet quod in caceria stat manifestū epatis nocumētū quod cognoscitur ex operibus et casibus eius: hic non necessario.

De cura varicum et elephantie. Capitulum. xvij. **Elephantia et.** In isto ca. d. A. ponit simul curam varicum et elephantie: diuiditur principali diuisione in tres partes: quoniam ipse pmo narrat facilitatem et difficultatem curationis elephantie ponēdo etiam ipsius aliqualem curam: scilicet ipse ponit curam magis varicum: tertio ipse ponit si militudinem quadā elephantie cum nodis: scilicet ibi. Regimē vero varicum. Tertia ibi in fine cap. Et fortasse assimilantur nodi et. Prima ad huc in tres: quoniam primo ipse generaliter ponit modū terminationis eius: secundo ipse ponit regimē obseruandū in principio ne augeatur: tertio ipse ponit modū curatiuum si sit apta curari in affirmata: scilicet ibi. Cum si succurritur. Tertia ibi. Cum aut affirmatur. De prima parte dicit duo principaliter: primo quod. Elephantia quā maligna est que parū sanā: et addit. Et opz quod dimittatur cū dispositione sua si nō addit: dicit secundo.

Quod si puenit et. In. ij. dicit q si pueniat ad ulcerationem: et timetur in hac ventura corrosio tunc non est aliud pra hanc remedium nisi ut radicatus scindatur et extirpetur.

Cum ergo et. In. ij. primo ait q si succurritur et obuiat elephantie a principio sui phiberi potest per euones. Primo egdes ppe per vomitus laboriosum eductez per os grossos humores et ab inferioribus eos diuertentem sicut est vomitus per radices raphani cui fuerint infite petiole puule radices ellebori albi et postea retracte post radices decoctioes in ori melle squillitico cu quo trita bibatur. Secdo cu phar macis eductis phlegmatis et melancholicis: sicut sunt pilule feride et cochie et ide pillule hali: qd describit Aesc. c. de elleboroz: et hiera ruffi et hiera archigenis. Tertio cu phlebotomia si indiget ea: sicut i sanguinea: vel qn in alijs melancholia vel phlegma vehemeter imiscetur sanguini. Secundo dicit q post modo dictas euones ministrari debent supra pedem stiptica: qbus confortetur: et prohibeatur a receptione noue materie. **C**um aut et. In. iij. dicit q modica spes est q elephantia phiberi possit a malignatioe vel integre curari qn phirma vel ia phirmata est. Propter q pes est iam debilitatus et habilitatus ad recipiendu grossa supflua parata descendere sua grauitate. Secdo qz iaz na assuevit grossa supflua deoz

Jo. Matthei

Quod si puenit ad ulcerationem et timef corrosio non est aliud nisi vt incidatur radicatus. scilicet istud puenientius remedium ad hoc. Pro intel ligentia totius cap. est prenotandu qd ponendo cura elephantie ipse mul ta dimisit ad curam necessaria que ponent in cura varicis: et ibidem quedaz et relinquent que supponit intellecta in cura elephantie: et hoc qm in cura coicant quatum ad dietam et medicinas: et si differant quatum ad ma nualem opationem: qz vt dictu est supra he dispones in causis corporeis et primitiua coicant: differant solum in hoc qd varices sunt augmentu venarum tibiari et sepe fit aliarum ptium extenuatio: et sic stat ptius me bri magna inequalitas in eleuatione et depressione. In elephantia est au gmentum in toto pede eguale: per pedem intelligendo pedem magnu: vñ sicut aliqui fit augmentu naturale mebroz et est lapsus ab optima coposi tione in augmento vt dixit. d. Auic. Et primi ca. ij. de nicomacho: qd ita creuerunt oia sibi mebra q se mouere no poterant: ita fit etia augmentum ppter naturale aliqui in mebro et equaliter: et etia qm ad opationem manuale differut in cura: qm varicibus aliqui est necessaria scissura vena rum tñ: in elephantia fit aliqui necessaria scissura totius tibi: vt videbit in processu. Secundo notandu q elephantia semp est difficilis sanationis pp quoz: primo qz ma talis morbi semp est ma grossa: qz subtilis et choleric a ibide no referuaret: et est difficulter resoluibilis: so qz mebru est debile et aptu receptioni materie: tñ in se: tum pp situm eius: et etia qz per motu calefit ipsius vigorat attractio ex pñt aliqua portio materie resoluere: tñ pp situm mebru et debilitate eius et ipso ppter motu calefacto coadiuu ante ad attrahendu vt plurimu plus de materia fluit qua resoluat: iad hoc adiuuat qz cu resolutio no fiat nisi per medicinas calidas quaru vir tute ma exacuit: que tñ est calida vt supra dictu est: et vt plurimu adusta vubius est ne approximatione talis medicinaru materia ita augeatur qd mebru ad ulcerationem et corrosionem veniat. Et ad hunc sensu credo laudauit Hipp. vi. apho. aph. xxxviii. caneros curari no debere hoc est cu medicinis hmoi pp timorem corrosionis: l. s. in comento vt intelligere de cura cu ferro: sic appet sententia prime ptis clara. Tertio notandum pp dictu in so loco qz aliquis timor esset de corrosione mebru et h. s. color vridis fiat et aliquiliter fiat in sensu diminutus: non tñ mebru vñ radicitus eleuari et remoueri: qz aliqui sufficit sola scapellatio et scarifi catio et ventosatio mebru: possit tñ in tñ mebru corrod qd esset mebru radicitus remouendu. v. g. pede corrosio supra genu possit remoueri tibia vsq ad genu: et si supra etia supra: et pp hoc potest legi lra dupliciter: pri mo sic si timetur corrosio non est aliud supple iuuans nisi vt incidatur radi catus. l. in totu incidatur et amoueas mebru: lego lram. Elephantia qdes maligna est. l. qm ad modum terminationis que paru sanat: et opz quod dimittatur cum dispositione sua si non additur. l. non curetur vere cu medicinis fortibus resoluentibus vel cu ferro propter timore caera tionis ppter causas dictas nisi addatur quonia tunc expedit vñ fortibus: non tamen vult qn cum medicinis procedamus blandientibus et magnifi cationem prohibentibus vt patebit. Qd si puenit ad ulcerationem et ti metur corrosio vel ex se vel imperitia medici non est aliud. l. iuuamentu nisi vt incidatur radicatus: dupliciter exponendo vt dictum est.

Cum ergo et. Post quaz posuit difficultatem sanationis eius iam confirmate. Nunc ipse insinuat nobis quid faciendum in principio cum manifestatur: et primo dixit. Cum succurrit ei in principio sui possibile est vt prohibeatur euz euacuationibus: addit et proprie cum vomitu laborioso et euz eo qd extrahitur phlegma et melancholia et euz phlebotomia si indiget ea: addit deinde. l. factis purgationibus administrantur stiptica super pedem. Pro intellectu ptis primo notandu q in principio possibile est prohibitio: quonia in princi pio non adhuc natura est assuefacta transmittere talem euacuationem ad pedem neq mebru per materia debilitatum est: vnde licet merito si tua mebru et dispositionis in attrahendo cum incipit talis morbus dif ficulter impediatur: tamen possibile est vt prohibeatur deriuando mate riam que deberet fluere ad alium locum: et ideo dixit possibile et. et qz de riuatio per superiora cum hoc q materia aliud euacuat etiam diuertit ad oppo. et non sic diuertit euacuatio per secessu: ideo in casu isto lauda uit euacuationem cum vomitu laborioso vt innueret no sufficere vomitu medicinaru comunium qui fit cu vomitu leui sed oportere fieri vo

sum transmittere. Tertio qz iam de corpore ad pedes vie ampliate sunt. **C**um si speratur et. In. v. pmo ait q si spes affuerit q illa curetur que iam confirmat summa cure ipsius est assiduatio seu pseruancia in cura tione cu purgationibus et bono regimine in cunctis sex rebus no natura libus: et fortia post hec ministrare resoluencia sup pedem infirmu. Secdo do dicit q alitru. l. i. gummi cedri pferit pro resolutio fortis si pedi inuiscet et superungatur.

Cum aut phirma paruz sperat et phibeat. Et si speratur scias q summa curatiois sperare huius egritudinis est assiduatio incuruatioe: et ad ministratioe resoluentiu fortiu. Et dñ q alkitra cofert ei inuiscatu et inunctu. **R**egimen vero varicu est quoniaz opz vt euacuet corpus de venis manus.

a Regimen vo. et. In. ij. pte principali que est de cura varicum pmo agit de cura gene rali ipsarum. Secundo de cura concernente pe des non neglecta corpo ris mundificatione: ibi Deinde puenit. Ter tio de cura per varicis longum incisionem: ibi Qd si non valz aliq Quarto p extrahere euz

scu varices vel porius cu cauterio et penitus scindere: ibi. Et quandoq extrahuntur. Quinto de vitandis et assiduandis post incisionem et extra ctionem et cauterium: ibi. Et oportet post. Sexto de similitudine et dissimilitudine nodorum cum elephantia: ibi. Et fortasse.

In prima particula dat precepta sex. Primum est q primitus corpus euacuetur per phlebotomiam de venis manus puta de basilicis dextra et sinistra: et fiat in eis latuz forame vt inde melius grossus sanguis effluat qui paratus erat ad varices currere et aggrauare ipsas. Secundum est

De gradi

intuz materiariu propriaz: et qm tales per vomitu educibiles sunt phlegma et melancholia que sua ponderositate difficulter euomuntur: ideo expe dit vñ vomitu laborioso tales mas respiciente: notanter igitur dixit euz vomitu laborioso: vñ qz materia talis dispositiois no semp est dominas phlegma vel melancholia sed sanguis vt visuz est qui cu non fit per medi cinam vomitu proprie educibilis sed p phlebotomia ideo dixit. Et euz phlebotomia fiat euacuatio si indiget ea: vt in casu dicto. Ex hoc tamen no cludas no fieri debere euonem per secessu: imo et illa puenit: qz euacuatio p vomitu ppe valet maxime in dispositioe ad vomendu: et hoc intellexit in illo verbo proprie. Et est hoc p prima pars clara. Secdo no tandu qd. d. in dictis hic insinuat nobis modum procedendi in cura: quoniaz primo iussit fieri debere euacuationes: deinde mebru stipticis confortari et materia repcuri: aliter in regularis foret operatio vt alias

Cum autem et. In hac tertia parte ipse ponit curam iaz confirmate si possibilis est curatio et prohibitio: et duo facit: primo facit qd dictum est: scdo ipse ponit vñ simplex in hoc casu valens fm quosda ibi. Et dicitur. **C**um de prima parte dicit. Cum autem confirmatur parum speratur q prohibeatur: clarum est ex dictis: addit. Et si speratur scias q summa curatiois sperate huius egritudinis est assiduatio in curatioe: et administratio resoluentiu fortiu. De secda parte dicit: dicitur q alchitra coferet ei inuiscatum et linitum. Notandu q non sine misterio dixit qd summa curatiois sperate est assiduatio in curatioe: et no dixit in euacuatioe vel digestioe vel resolutione: sed dixit curatioe. Et hoc fecit no tancer vt innueret nobis maximam habendam diligentiam in omni instu mento curatiu propter difficultate curatiois. l. in sex rebus no natura libus quatum ad dietam: in medicinalibus etia euz digestiuis et euacuat iuis materie antecedentis et proprie cu resoluentibus pstantibus et simi libus: nam ista oia clauduntur sub isto termino curatio: assiduatio igitur in curatioe est necessaria in vera cura sperate: specialiter tñ assiduatio re soluentiu fortiu presuppofitis comunibus: qd etia notanter dictu est qz in digestioe et euacuatioe materie pueniunt morbi materiales: non dico cu eisdem: in resolutione autem talis materie precipue conuenit applica tio resoluentiu fortiu: cu talis materia vt plurimu fit melancholia vel phlegma grossu reperta in extremitate corporis mebru debili et fri gido: ideo resolutio fortia sunt necessaria ad curatioem. Et sic p cla rificatio prime littere lege eam. **C**um super secda parte notandu qd alchitra reperitur dupliciter scriptum aliquado sic et aliquado scribitur chi tram vt p in secundo can. c. de seherbin: vbi dicitur q seherbin est arbor alchitra: et est ca. cccccxlii. In cap. autem. ccccc. scribitur chitram qui dem est gummi arboris que nominatur aserbin: quida dicunt q est gum mi cedri: non tamen apparet sic ex verbis. d. Auic. in dictis capitulis. Sed quicquid sit est gummi calidum et hiccum in quinto rubificat et cau terizat et carnem lassam efficit fortem: et dixit idem do. Auic. cap. eodem de chitram: q est medicame elephantie et varicibus deglutitum et linitu.

Regimen vero et. Ista est secunda pars principalis cap. in qua ipse contrahit curam ha rum dispositionum magis ad varices: et diuiditur pars presens principa liter in duas partes: quoniam primo ipse ponit curam ipsaruz magis co munem et familiarem: secundo curam magis disperatam: secda ibi. Qd si non valet aliquid nisi incisio. **P**rima pars etiam diuidi potest in tres partes: quoniam primo ipse ponit regimen obseruandum satis comune circa totum corpus: secundo ponit quomodo operandum est circa ipsas venas tumefactas ipsum sanguinem euacuando: tertio ponit quid fiendu facta euacuatioe totius materie in totius regimen et circa ipsas ti bias prohibendo et obseruando a recidua: secunda ibi. Deinde puenit ad istas et. **T**ertia ibi. Deinde assidue fac. **D**e prima parte dicit et totum clarum. **R**egimen vero varicu est quoniam oportet vt euacuetur corpus ex venis manus: scilicet quoniam materia est sanguis mixta et in toto est sanguis repletio: per manum intellige brachium: ratio est qz fit diuersio et euacuatio: addit. Et euacuentur melancholia et humores grossi: scilicet cum vomitu et portione appropriatis: addit et rectificetur re gimen in omnibus sex rebus non naturalibus prohibendo ingrossatio nem humoru et adustionem: et exemplificat dicens: deuitent omne ingros satiuuz: scilicet maxime in cibo et potu et carnes grossas et similia in cibo et vinum

alibi tenet no videtur qd sis gummi cedri in multis casu ex pñt in iaz de pñt

et elephantia inferant

phirma qd est di lig sanitatis

et necessario mebru et qm in phir

currat ex varicibus in longum incisio quantus possibile est etiam de san-
guine grosso melancholico qui ad eas confluit et prelo est de nouo ad ip-
sas confluere. Secundo est post sanguinis harum extractionem emundare
vulnus lotiſe cu aq mellis: deinde cu vnguento de farina hordei et melle
mundo vitello quodqz oui. Et rursus si opus sit scindere varices in longi-
tudine vel harum scissuram in longum ampliare.

Et quandoqz extra-
huntur et. In quarta
dat. vi. regulas super ex-
tractione variu cu acu
vel cu cauterio. Prima
est q ad curam perfectā
varicum quandoqz cum
acu foras extrahuntur et
scinduntur penitus et ex
toto in latum. Secunda
est q ipsas tunc ex toto
oportet eradicare: quod
si non fiat nocebit et for-
tasse ad mala conuer-
tur vlceris. Tertia est q
melius est vt extrahatur
cum actuali cauterio q
per incisionem: quia cau-
terium per suam escarā
superfluum prohibet sanguinis exitum et resistit vlceri. Quarta est q nō
sunt extrahende varices nigre melancholice: quia per ipsarum extractio-
nem cancerosa interdum nascuntur vlceris: sicut ex cancro non vlceroso
dum ipse inciditur: sed secure rubee sanguineae possunt dum opus est inci-
di. Quinta est q in nigris obseruetur regimen quod prescriptum est pri-
ma particula secunde partis huius capituli in phlebotomijs et melacho-

Jo. Matthei

scilicet varicis sit secundum hunc modum. Embroca crus imprimis cu
aqua calida multum: donec resoluatur sanguis grossus id est subtilietur:
deinde stringe crus infirmu a superiori parte cosse eius vsqz ad inferiores
partem genu cum vtra: deinde secca venam in loco vno aut duobus sec-
cione ampliat: intelligit secundum longum: et facta prius phlebotomia in
ferius: quia illa est cura regularis: et ista coacta: deinde trabe sanguinem
nigru manu tua ab inferiori parte cruris vsqz sursum: et a superiori vsqz
inferius donec egrediat ex sanguine quantitas quam vides sufficere et
quam tolerat virtus infirmu: postea liga eum: et supple consolida. Iste est
modus incisionis secundum Albucasis.

Et quandoqz extrahuntur et. In hac se-
cunda parte ipse ponit alium modum operandi in hoc casu circogicum: et ipse est ex-
tractio ipsius vene: primo facit hoc: secundo remouet dubiu: secunda ibi
[Et non licet. Dixit primo. Et quandoqz extrahuntur cum acu scilicet
cum stillo supposito et inciduntur penitus id est secundum transversum: et
oportet tunc vt eradicentur: id est totaliter amoueantur: et si non nocebit
scilicet si non auferatur propter causas dictas superius: quia scilicet cor-
rumpetur et. Addit et melior extractio est cum cauterio. Cauteriu n.
melius est q incisionis: ratio potest esse: quia cum sit incisio sine cauterio du-
bium est de superfluo fluxu sanguinis: et sic noceret patienti et operanti si
mul etiam: quia cauterizando sigillatur vena in trunco superiore ne san-
guis fluat deorsum.

Et non licet et. Nunc ipse remouet dubium: posset al-
quis dicere conuenit ne talis operatio in
omni tali dispositione cu reliqua remedia nō sufficiunt: respondet q nō:
et dixit. Et non licet vt extrahantur nisi rubee non nigre. In nigris vero
fiat id quod descripsimus prius de mundificatione supple et localibus pri-
us dictis saltem ad prohibitionem augmenti et malitie earum. Ratio
partis sumitur ex hoc: quoniam cu vene sunt rubee tunc stat in toto no-
tabilis mensura sanguinis laudabilis cum quo coniungitur tenor virtu-
tis ad tolerandum dictam operationem: que multus est propter dolorē
virtutis prostratiua: vnde corpora nisi fortia non sunt tali periculo expo-
nenda: et ideo in corporibus in quibus tales vene sunt nigre cum in eis do-
minetur melancholia et talia corpora sunt debilia prohibuit notanter. d.
Alien. in eis fieri talem operationem. Sed curanda sunt vt dictum est
supra. Modum etiam clariorem huius operationis posuit Azaraius ca-
pitulo allegato fm hunc modum. Rade crus infirmu si in eo sint pilu mul-
ti: deinde intromitte ipsum in balneum: aut embroca crus eius cu aqua
calida donec rubeat et erubescat vene: aut exercitetur exercitio forti si nō
est ei presens balneum donec calefiat membrum: deinde secca cutem in di-
recto vene sectione per longitudinem aut in vltimo eius apud genu vt in
inferiori parte eius apud calcaneum: deinde aperi cutem cum vncinis et
excoria venam ab omni parte donec appareat sensui et est apparitio eius
quod vides eam rubeam ad nigredinem declinam. Cum ergo euadit ex-
cute vides eam albam quasi sit corda: deinde intromitte sub ea radiu do-
nec eleuetur: et quando egreditur acute suspende eam cu vncino ceco leui:
deinde secca sectione alia prope illam sectionē tribus digitis: deinde exco-
ria cutem a superiori parte vene donec appareat: deinde elleua eam cum
digitis sicut fecisti et suspende eam cum vncino alio sicut fecisti in primis
deinde secca sectione alia aut sectionibus pluribus ea si indiges illo: dein-
de elleua et incide ipsam in vltima sectione apud calcaneum: deinde extra-
he eam et elleua ipsam donec egrediat ex sectione secunda: deinde extra-
he eam ad sectionem que est supra eam et fac illud donec extrahas eam ex
sectione que est superior sectionibus omnibus donec egrediat tota: et
tunc incide eam. Si autem non obedit tibi ad extrahendum et elleuandū
tunc intromitte acum filo forti duplo et liga eam et extrahere ipsam: aut in-
tromitte sub ea radiu et reuolue manum tuam ad omnem partem do-
nec egrediat: et caue ne incidatur: sit enim difficile elleuare eam valde:
et egredietur super infirmu ex ea nocuumtum. Cum ergo extraheris eam
totam pone super locum vulnerum lanaz infusam in vino et oleo rosato

lie purgationibus per propria pharmaca. Sexta est q quandoqz non sa-
natur vlceris ab incisione vel extractione varicum procedes nisi prius in-
tegre et vsqz ad vltimum corpus mundificetur: scilicet cum nodum com-
plete cucurrerint de corpore ad pedes humores melancholici. Nam quā-
diu currunt vlceris fordidant: et sanari prohibent.

Et oportet post incisionem et extractionem et. In quinta quatuor ob-
seruanda tangit post va-
ricu incisionem et extra-
ctionem p acu et per cau-
teriu. Primum est q pa-
tiens amodo abstineat a
generatibus melancholi-
cos humores ne varices
redeant. Secundum est q
varicosus mundificatio-
nem corporis assidue cu
melangolis vt lapidela
zult vt armentis sene po-
lipodio vel elleboro ni-
gro si nō in substantia sal-
tem in virtute vel deco-
ctioe. Et obseruet tale re-
gimen q in corpore non
multiplicetur superfluitas
melancholica. Unde al-
terum duorum inconuenientium surgat. Primum q varices reuertant
iterum si non strictum fuerit sed iter amplius materie ad pedes. Secundū
est q humor qui prius ad pedes descendere consueuerat sursum regurgi-
tret versus membra principalia vel sublimiora. Tertiū est q timor est in
apertione et scissura varicū: quia dum per eas humor melancholicus pro-
hibetur expelli ad membrum vilius: scz ad tibia redūdans superius ad
sublimiora

De gradi

et cura eum donec sanetur: hoc totum est Albucasis: et est clarus modus.
Ego tamen habui socium qui curauit vnum cu actu chirurgico isto mo-
do: calefacta vena et stricta superius vt ingrossescat in parte ipsius magis
elleuata accepit tenaculam perforatam et cum ea elleuauit venam in tan-
tum vt orificium tenacule occurrat infra venam et tunc imposuit acum
filo de serico torto intra orificium tenacule et perforauit infra venam ita
quod vena erat superior: postea ligauit venā ligatura forti: postea infra
per digitum a ligatura incisit in directo illius cuz gauian quod est instru-
mentum tortum incidens totam venam per transversum: postea elleuato
crure compressit manibus sursum sanguinem in ea clausum: quo euacua-
to accepit cauterium aliquantulum rotundum et cauterizauit orificium su-
perius vene incise: postea cum stipticis phorantibus: subito curatus fuit:
iste modus est clarus. Alius vidit qui prius posuit cauterium potentiale
supra locum vbi vult facere operationem: et infra quatuor horas facta
fuit escara: postea mane sequenti cauterizauit cum igne multis vicibus
vsquequo venit ad venam: postea elleuauit venam et incisit et supra liga-
uit: postea perforauit orificium inferius vene incise que erat etiam cauti-
cata et exiit sanguis comprimendo in sursum qui erat contentus in ve-
na ad bonam quantitatem: postea etiam illam partem cauterizauit et po-
stea eam curauit escaram ita quod in viginti diebus videbatur sanus: ta-
men q ille magister non erat bene litteratus non fecit purgationes neqz
phlebotomias que in casu sunt necessarie vnde. xx. die inuasis euz fe. acu-
ta cum vrinis subingalibus et in septimana mortuus fuit: licet ego voca-
tus ad febrem cum quibusdam alijs quantum potuerim febris occurrat: et
erat nobilissimus scholaris legista. Unde notate nunquam fiendas tales
operationes nisi preparato corpore et mundificato et pharmacis si expe-
dit et phlebotomijs: nam in istis modica aduertentia produxit ad mores
supra enarratum.

Et quandoqz accidit et. Nunc ipse ponit vnā
contingentiam circa co-
solidationem vlceris artificiose inducti: et breuiter dixit. Et quandoqz ac-
cidit vt non sanetur vlceris: vñ non ad vltimum peruenit in mundi-
ficatione et non cucurrerunt adhuc humores melancholici grossi: id est nō
sic euacuati curendo: id est cum forti pharmaco educendo et non leuiter
euacuando: et ideo est q stante in toto adhuc de humoribus continuo
aliquid de eis deccurrit ad vulnus propter consuetudinem fluxus et ppter
debilitatem etiam ex artificio membri acquisitam: et sic fit impedimentum
in consolidatione vlceris. Expedit igitur ad consolidationem complete et
eradicatiue euacuare: lege litteram.

Et oportet post incisionem et. In hac se-
cunda parte ipse ponit canonem obseruandum post incisionem: et duo fa-
cit: primo facit hoc: secundo ponit correlarium: secunda ibi. Quamob-
rem. Et dixit primo. Et oportet post incisionem et extractionem et cau-
teriu vt deuit id quod generet humorem melancholicum: scilicet in
omnibus ser rebus non naturalibus: maxie in cibo et potu et passionibus
animae: et assidue mundificationem corporis ita vt non generetur super-
fluitas melancholica: et adduxit duo pericula nisi talis fiat obseruantia:
primum est reuersio egritudinis: ideo dixit. Quare fiat reuersio egritudi-
nis si fuerit materiei iter ad ipsam. i. varicem non strictum: quod accide-
re potest facta incisione cum phlebotomo vel etiam facta incisione p lon-
gum et facta consolidatione sed postea non appositis stipticis supra tibia.
Aliud periculum est prohibitio fluxus materie quod contingere potest vel
propter extractionem venarum: vel propter medicinas stipticas superpo-
sitas et multiplicata materia que ad illas partes solita est transmitti cum
non possit ad membra vilia transmitti mittitur ad membra nobiliora:
ideo addidit. Aut moueatur quod fuit consueti motus a pedibus: id est qd
solebat fluere ad pedes ad membra que sunt sublimiora: et interponit vnū
impertinens dicens: quādiu in apertione et incisione sit timor: propter sci-
licet artificiosam operationem et dolorem sequentem: deinde continuat
propositum et dixit. Et cum non expellitur ad membrum vilius perue-
nit ad

sedimentoz membra dissolvatur ubi grauius nocet et vehemētia prestat incommoda. Quartū est qd propter hoc rectius et tutius est nō aperire eas neq; cauterio vel acu extrahere vel opus aliud manuale agere pro extrahendo eas donec corpus vltime mundificatus sit ab humoribus grossis precipue melancholicis. Et fortasse et. In vi. primo ait qd nodi neruoz qui pedibus accidunt fortasse aliquā simulantur elephantie: quare in his erratur p̄tēte non vere sed false credendo qd sint

Jo. Matth.

nit ad membra sublimiora.

Et ex hoc dicto inferunt vnum correlarium dicens quāobrem rectius est vt non aperiantur neq; fiat in eis aliquid nisi post mundificationem vltimam. Istud manifeste sequitur ex dictis vt supra patet lege litteram continuam.

Et fortasse assimilantur et.

Ita ē tertia pars principalis cap. in qua ipse ponit similitudinem quandam elephantie cum nodis: vnde consequenter fit error in cura: et dixit. Et fortasse assimilantur nodi elephantie: quia erratur in eis. In cura: et supple error est quod equaliter curantur: et tamen non debent eodem modo curari: ideo dixit: vnde nodi tanguntur cum ferro. scilicet scindendo et excarnando glandulam cum lissit proprio a carne circumdante: vt tertia quartū ca. proprio. Sed elephantia est sicut diximus: qd distinguitur a nodis vt statim dicitur: et etiam curatur sicut diximus in ea. supra. C. Pro intellectu partis est aduertendum qd in elephantia propter maximam repletionem et extensionem factam in cute tibie aliquando apparent thrombotates quadam materia grossa existente non apta fluxibilitati: et propter aliqualem eleuationem et duriciem assimilantur tales thrombotates nodis: differunt tamen a nodis precipue in hoc: quia nodi cum digitis tanguntur et eleuantur et separantur a carne ab omni parte: quia talis materia grossa clauditur in proprio receptaculo: non sic autem separantur tales thrombotates a carne: immo remanent cum carne continuæ. Et ex hoc patet qd etia colligi potest conuenientia aliquando varicum cum nodis et differentia ipsarum: quia quemadmodum accidit vt noderetur neruus et similetur nodo vt loco allegato tertia quartū propter ipsum finem partem ingrossari: et non finem totum: ita contingit et de vena secundum partem plus ingrossari: et tunc nodo finem illam partem assimilabitur: tamen differret a nodo in hoc qd non separat equaliter ab omni parte: quia non finem longum: sed finem dextrum et sinistrum tantum: nodus autem equaliter ex omni parte separatur: vt patet: et hoc est quod intendit: lego litteras. Et fortasse assimilantur nodi elephantie supple aliquando etiam varicibus: quare erratur in eis. In cura: quare nodi tanguntur cum ferro. scilicet debetam curam. Sed elephantia est sicut diximus supple et varices quantum. scilicet ad curam que supra dicta est: et sic est finis capituli. In capitulo igitur primo habuisti difficultatem cure ipsius elephantie: quia parum sanatur: et intelligebatur de confirmata: et melius est eam dimitti in dispositione sua si non additur. In malitia qd qd curetur: intelligebatur cum medicinis fortibus propter timorem corruptionis: sicut etia dicebatur de cura cancri. Et si peruenit ad ulcerationem et corruptionem non est melius qd quod membrum radicitus amouetur: vel vt supra dicebatur scarificetur: quia aliquando sufficit: postea addidit. Quod si succurratur in principio maxime cum euacuationibus: et proprie cum vomitu laborioso quod notanter dicebatur: quia appropriato materie vt cum euacuationibus phlegma et melancholicam possibile est vt prohibeatur: in hoc tamen conuenit aliquando phlegma vt stante pleetoria et factis euacuationibus apponatur siptica super loco: quia aliter esset operatio irregularis: et hoc ad prohibitionem. Postea addit qd in confirmata in qua est fiducia sanationis qd cura perficitur cum resolutionibus fortibus: intelligitur premisso euacuationibus sicut supra dictum est: et ibi in cano. laudauit alchitran pro singulari quod est gummi cedri. Postea ingreditur ad regimen varicum et primo cum generalibus remediis: secundo cum specialibus: primo laudat euacuationes cum phlebotomia in manibus. i. brachio: intelligitur in corpore sanguineo vel in materia sanguinis mixta: quod tamen vt multum est. Laudat etia purgationes presuppōitis: scilicet digestiuis finem varietates materie. Donit etiam obseruationem regiminis in sex rebus non naturalibus: prohibendo: scilicet multiplicationem humoris grossi maxime sanguinis adusti: et maxime in casu vituperat morus laboriosos et stationem longam in pedes: ita intelligatur precipue de passionibus animi. Quibus supposito adueniendū ad particulares venas laudat phlebotomiam in fine sopore: idem intelligebatur de vena sciatica si vene tumefacta ab ea ramificatur euacuando totum sanguinem curabilem: et si supple in totum euacuatur continuatis purgationibus maxime cum hyperapigra acuta cum lapide lazuli vel cum magis domestico vt cū potu epithymi in aqua calce. Fiat consequenter ducentes ad tibiam ligature incipiendo deorsum et ascendendo: procedit super ponendo siptica confortantia et exiccantia in quo laudat cinerem caulis thamariscos lupinos finem caprarum et. Et addit si supple non euacuatur tota materia euacuando per phlebotomiam: tunc oportet scindere venam secundum longum et supple totum malū sanguinem euacuare et tunc super ligare que dicta sunt continuando medicinas euacuatiuas et regimen super dictum. Addit qd quādoq; extrahuntur supple in integrū cum acu et inciduntur radicitus et amouentur: et si non amouentur nocebit propter causas ibidem assignatas: et dixit qd melior extractio est cum cauterio: modum vtriusq; operationis et inciderit. Et extrahendi posuit finem doctrinam Albucais recuratōis si oportuerit. Et addit vnum vtile in casu tali. scilicet quod quilibet talis operatio est timorosa: et debet fieri in venis rubris et non nigris vt innuat qd non fiat nisi in corpore forti et non debili: et qd talis curatio vlcis aliquando fieri non potest donec corpus nō est plene mundificatum. Postea ponit quosdam canones quodammodo resumendo quod est dictum: vt qd facta tali operatione oportet cauere a multiplicandis dictis humoribus quoniam si fuerit

elephantia: fo in credendo qd vt elephantia curari debeant. Secundo dicit qd nodi innorie et sine periculo cū ferro tanguntur et inciduntur. Elephantia vero non taliter se habet: sed sicut dictum est in prima pte capituli istius. Attende qd leuiter et breuiter hic tractat de cura elephantie: qd pauperum morbus est nutritorum fabis caulibus et lardo qui non habent vnde bene dicentur et remedia querant: et interdū proficit eis ad questus morbus elephantie.

fortasse assimilant nodi elephantie qre erratur in eis. Verum nodi tanguntur cū ferro: sed elephantia est sicut diximus.

Explicitus ē trac. p̄or sen. xxij. tertij

Explicit tractatus prioris sen vigesime secunde tertij.

De gradi

iter deorsum ad fluxū li-

beruz fiet recidiua: et si fuerit via restricta est dubiū ne materia solita deorsum fluere moueatur ad membra sublimiora et nobiliora quare concludit qd rectius est vt non aperiant nisi post mundificationem vltimam: et tunc etiam supple fiat obseruatio regiminis ad prohibitionem et. Postea in fine posuit similitudinem elephantie cū nodis et consequenter errorem in cura si eodem modo curentur qd nodi tanguntur ferro. scilicet ad curam et elephantie cura est sicut diximus: ita dixi et de varicibus posse dici: et sic fit finis huius primi tractatus. C. Pro aliquanti obseruatio ordine in discursu harum dispositionū quantum ad essentiam earum et causas et signa consequenter causari et postremo ad curas. Sciendū est qd varices et elephantia in genere sunt morborum omnia genera morborum includentia: principia liter tamen sunt in genere male compositionis qd augmētū: vnde varices sunt augmentū venarum per tibia protensarum que qd tortuose incedunt per crura ad modum vitis: vitis ab aliquibus appellantur cū eleuatione tamen dictarū venarum crurium multoties confungitur aliarū partium macrefactio propter oppilationem ipsarum venarum vt videbitur. Elephantia autem est innaturalis augmentum etiam crurium ferre equale: et per hoc distinguitur a varicibus: ecce quomodo hec vtraq; dispositio est morbus precipue in compositione: qd in augmento crurium vel venarum ipsius. Est autem egritudo materialis qd tale augmentū fit propter multitudinem humoris vt plurimū grossi in illis partibus retenti: qui humor et si ibidem vt multum multiplicetur per viam defluxus maxime in varicibus: tamen non inconuenit vt etiam paulatim ibidem per indigestionem et impotentia resolutione et expulsione aggregetur: et precipue in elephantia. Et ex his patet quod tales morbi sibi talia membra determinant vnde si alibi qd in tibia vene tumescerent et ingrossarentur vel alia membra vt brachia sicut pedes in elephantia non propterea varices vel elephantia denominaretur: sunt igitur appropriate egritudines. Cause autem earum maxime per viam defluxus ad has duas reducuntur: scilicet ad debilitatem membri recipientis et fortitudinem aliorū expellentium: debilitas autem recipientis aut est talis in creatura aut est talis ex tempore: in creatura ex debilitate principiorum naturalium vel ex non debita ipsorum adiutem conuenientia: ex tempore autem contingit maxime propter maliciam noue complexionis precipue calide que et in attrahendo inuat: et propterea in itinationibus et onera portantibus vel propter longam stationem accidunt tales dispositiones: quæ alia membra fatigata supercalefiunt. Exacuitur autem expulsio superiorum membrorum ipsa irritata aut a multitudine humoris aut ipsius malitia: quia necessitate et irritate virtutes naturales sumunt incrementum: malitia autem humoris aut est talis propter acuitatem aut propter grossitatem et viscositatem: acuitas autem licet vt multum cum materia subtili coniungatur tamen etiam aliquando cum grossa vt in materia melancholica per viam adustionis cauta: et quoniam materia subtilis merito substantie nō est disposita vt in concuitate venarum vel in membris multo tempore reclusa contineatur maxime si calida sit. Ideo in causis corporis causa antecedens et confuncta vt plurimū est materia melancholica adusta maxime inflata materia: quoniam in tali materia est terrestritas faciens ad permanentiam in membro ex vna parte et acuitas faciens ad fluxum propter stimulum expulsive ex alia: ex dictis patet primo qd causa corporea harum dispositionum non est cholera vel sanguis substantialis: patet secundum qd aliquando causa est multitudo sanguinis substantialis non peccans: patet tertio qd aliquando causa est phlegma grossum cuius aliquid differens commiscetur: patet quarto per idem quod aliquando materia melancholica difficilis est in causa: patet vltimo qd materia melancholica adusta est in causa vt plurimum ex quocūq; humore fiat adusta non tamen putrefacta: differenter tamen: qd in varicibus materia melancholica vt plurimum est ex sanguine adusto et in elephantia ex phlegmate adusto: ex alijs autem causis equaliter fit elephantia vel varix finem variam membrorum preparationem: ceteris paribus in spē materie grossior apparet materia varicum qd elephantie: loquor in facta per viam defluxus: quia subtilior materia penetrat in venas paruas et nō clauditur in concuitatibus tantum magnis: patet vltius qd quilibet talis dispositio est morbus chronicus et tardè terminationis et vt multū desperatus ad curam si fuerit confirmatus propter debilitatem membrorum et multitudinem vel grossitatem materie: etiam qd cum tali materia acuitas coniungitur que a medicinis subtiliantibus et resoluentibus sepe maliciatur: vnde deterior fiet dispositio: ex quo vltius patet correlarium. d. Auct. qd si non additur in malitia melius est vt non curetur: scilicet nisi blandiendo prohibendo augmentum et maliciam earum: patet vltius qd in varicibus vt multū alie partes crurium minorantur propter oppilationem et prohibitionem transitus nutrimenti. Patet etiam qd incisis venis per transuersum membrum in feriora extenuantur: patet vltius qd tales morbi vt plurimum sequuntur morbos chronicos licet sequi possint etiam acutos per crism: maxime tamen sequuntur egritudines splenis vt patet. Et hec in causis et pronostico sumatim sufficiant. Signa harum dispositionum sunt duplicia: quedam sunt signa ipsarum dispositionum: quedam signa causarum. Signa dispositionum per se nota sunt: qd vt dixi Rasis ad Almanforem capitulo proprio. Cum vene plene grosse et diuerso modo curiatur et virides scilicet aliquantū vt plurimum. In crure apparuerint egritudo que vitis dicitur adesse significatur. Ecce signa clara varicum. Cum autem crus videris to

in apit con
de variabje

elephantia &
vices sunt de
minare egrit
tibiaz

varicis &
tun

eleph sanguine

sang aduſi

cholere

plegm

melancholice

Cura

tum ingroſſatum equaliter ita vt a genu infra ſere ſit equalitas cum pe-
de etiam tumefacto & ſit durities cum colore obſcuſo in toto crure & nō
alibi ſit tumor tunc elephantiā indicabis: dico notāter cum colore ob-
ſcuſo & duritie propter vndimiaz in qua non apparet color obſcuſus. S3
eſt apoſtēma album molle: quia a materia phlegmatica molli dependēs:
dixi etiam & non alibi ſit tumor ad differentiam caceſte in qua non ſoluz
cruris ſit tumefactio ſed etiam in palpebris ſaltem apparet: quia dicta di-
ſpoſitio vitio epatis toti nocuentur: comunicat q̄ non neceſſario in ele-
phantia coniungitur: & ſic patet ſigna diſpoſitionum. Signa autē cau-
ſarum & nunquid tales ſint per viam fluxus vel per viam paulatine cōge-
ſtionis generare: & ſi per viam fluxus nunquid per criſim poſt alias egri-
tudines acutas vel choniceas etiam ſunt clara ex modo generationis ea-
rum ſubito vel tarde: etiam ex preceſſione cauſarum p̄miſſarū vario
modo coadunantium ad membris debilitatem vel ad fluxibilitatem mate-
rie: etiam ex preceſſione morborum acutorum vel choniceorum. Expedit
ſolum vt ponantur ſigna materię diſtinctiua. Signa igitur multitudinis
ſanguinis rubedo loci: caliditas tactus: non multū tamen acuta ſed
vaporofa: difficultas ad imprimendum: & vt plurimum conſurgit cuſ
ſignis domini ſanguinis in toto vt cum amplitudine venarū rubore co-
loris pulſu magno vrina rubea obſcura & ſimilibus ex precedenti regimē-
ne &c. Signa autem ſanguinis aduſi ſunt iſtis ſimilia: ſaluo q̄ color mē-
bris eſt ad ſuſum magis declinans: & in tactu calor eſt acutior: & preceſſit
regimen aduſium: & addit Rasis in diſpoſitionibus q̄ in iſta apparet ali-
quid ex eminentijs. Si vero materia fuerit cholera aduſta eſt rubedo ma-
gis clara ad citrinum aliquantulum declinans: & in tactu caliditatis eſt ma-
gis mordax: & ponderoſitas minor: & habitudo totius cholericā: & regi-
men preceſſit cholericum & aduſtum ex exercitijs laborioſis & cibis & co-
tu & ſimilibus aduſtionem producentibus in cholera. Signa autē phleg-
maticę ſunt: q̄ tactus eſt frigidus: color cruris albus: ponderoſitas ma-
gis impoſſio molliſ: cum habitudine phlegmatica & vrina pulſu & regi-
mine precedente atteſtantibus phlegmatici. Quod ſi fuerit melancholica
ex phlegmate ſtat albedo cuſ quadam obſcuſatione & aliquali colore: re-
miſſo tamen & maior in imprimendo difficultas: & quod precipui eſt ſi
poſt regimen phlegmaticum & habitudinem phlegmaticam ſecuta eſt cā
adurens ex fortibus exercitijs vel longitudine febris: vel alia ſimilis cau-
ſa. Si vero materia fuerit melancholica naturalis q̄ raro contingit pro-
pter terreſtreitatem materię ad ſuſum multa grauitas: color ſuſcus frigiditas
in tactu: habitudo melancholica cum reliquis de ſignis melancholice.
Et ſi fuerit melancholia aduſta ex melancholia tunc color ad viridi-
tatem declinat cuſ ponderoſitate & aliquantulum acuitate in tactu: & ſunt etiā
tremorofitates maxime in elephantiā: vnde aſſimulantur nodis & poſtre-
mo color denigratur cum reliquis ſignis proportionalibus precedentibus
de habitudine & de regimine &c. & maxime ſi ſequetur febris melancholice
cas & apoſtemata ſplenis &c. Et tu alia diſcurre: & in his ſum contentus
breuiter. Cura autem duplex regimen. ſ. vniuerſale & particulare: vniuer-
ſale autem attenditur circa duo vt debitum regimen ſex rerum non natu-
ralium ad phibitiōem materię antecederis in toto: & ſo circa materiā an-
tecedentem in toto repertam cum appropriatis ad eam digerendam & eua-
cuandam & tandem cum confortatione membrorum alterando iſorum
complexionem malam & bonam inducendo: particulare autem regimen
maxime vertitur circa materiā conſunctam in venis magnis tibiarijs
vel in iſtis cruribus equaliter contentam. C In regimine vniuerſali p̄-
mo aduertendum: q̄ q̄ omnis materia apta fluere ad dicta loca & ibidem
multo tempore contineri eſt frigida preter ſanguinem qui vt ſupra dictū
eſt aliquādo ſola multitudine peccas poteſt eſſe cauſa. Ideo in omnibus
preter quam in iſta regimen debet ad calidum declinare: q̄ etiam queli-
bet alia a ſanguine preter eam que pendet a phlegmate groſſo eſt melan-
cholica ſue a materia naturali ſue aduſta ſit cauſata: & cum omnis talia
ſit materia ſicca oportet vt regimen ad humidū declinet: in omni igitur
preter q̄ in ſanguine & phlegmatica regimen debet ad humidū declina-
re: & in qualibet preter q̄ in pendente a ſanguine debet ad calidum declina-
re. Inequaliter tamen & diuerſo modo: qm̄ in facta a materia frigida
ſue aduſtione vt in phlegmatica vel melancholica naturali debet regimen
notabiliter ad calidum declinare. In factis autē per aduſtionē ad remiſ-
ſe calidum: & ad remiſſius calidū: in factis per aduſtione ex humoribus
calidis & ex ſanguine vel cholera q̄ ex factis ex phlegmate vel melācho-
lia: q̄ regimen notabiliter calidum diſponit ad aduſtionem: ideo dicunt
quidam q̄ in melancholia ex aduſtione cholere regimen debet ad frigidū
declinare ad phibitiōem aduſtionis: & qdam addunt hoc etiā eſſe debe-
re ppter humorum digerendum exiſtantes humorum talem melācho-
licum eſſe calidum. Luſus oppoſitum ego probabiliter credo vt videtur
colligi poſſe p̄ma p̄mi ca. de humoribus in facto eſſe: cum ſit eſſentialiter
melancholia cuius eſt ad frigidū declinare cuſ per notabile tempus
permanet talis: q̄ forte in via trāſitus & generationis facta per aduſti-
onem maxime ex calido humore vt eſt probabile per certum tempus per-
manet calida: in proceſſu tamen vt credo remanet frigida: dicere igitur de
cali caſu q̄ intentione habita ad m̄āz in toto exiſtente antecedentez im-
proprie: q̄ aptam tranſire in materiā p̄prie antecedentem vt habita inte-
ntione ad materiā cholericā que abundat in toto aptam per regimen ca-
lidum facile conuerti in melancholia aduſta: que poſtea ad loca declina-
ret & fieret coniuncta: tunc regimen deberet ad frigidū declinare. Sed
habita intentione ad materiā p̄prie antecedentem: & etiā coniunctā
que melancholia eſt & conſequenter frigida dico q̄ regimen debet ad ca-
lidum declinare: magis tamen & minus ſm̄ quod materia eſt ſm̄ ſe ma-
gis vel minus frigida: q̄ ſi imaginetur materiā melancholicam factā
per congelationem ex phlegmate vitreo: tunc manifeſtum eſt quod regi-
men debet ad calidum notabiliter declinare: ſed vbi materia eſt: melan-
cholica ex aduſtione p̄ſſine cholere: tunc regimen debz ad remiſſe multa
calidum declinare: forte tamen in principio ad aliquale frigidum. C Et
eſt aduertendum q̄ vbi pro digeſtione materię eſt neceſſitas regiminis
multū calidū: tunc cōuenit regimen notabiliter humidū preter q̄ in phle-

gmate: quoniam in materia melancholica per regimen multum calidum
niſi notabiliter humectet dubiū eſt ne reſolutioe facta in partibus ſubtili-
bus relique partes petrificentur: ſed ſi humectetur equata in materia ceſſat
illa dubitatio: & hec omnia menti bene tener: quoniam ex his dictis poteris
diſcurrere ad debitum regimen in omni materia: & ego nō procedam par-
ticulariter ad regimen cuiuſcuſq̄ materie q̄ nimis longum eſſet: ſed ſolū
deneniam ad regimen materie vt plurimū cōtingentis. ſ. ad regimen ma-
terie melancholice per aduſtionem ex ſanguine in varicibus: & ad regimen
materie melancholice ex phlegmate in elephantiā: quoniam ſicut ſupra di-
ctum eſt dicte diſpoſitiones vt plurimum a dictis materijs procedūt. In
varicibus igitur erit intentio ad materiā melancholicam ex ſanguine:
in elephantiā ad materiā melancholicam ex phlegmate: & ſm̄ hunc or-
dinem credo proceſſiſſe. d. A. in textu: quod etiam intelligenti diligenter
conſideranti manifeſtum erit. Si tamen medico per ſigna predicta inno-
teſceret cām dictarū diſpoſitionum aliam eſſe recurrat ad doctores vbi
tractant de paſſionibus melancholicis & ab illis doctoz fiet quomodo
circa generalia operandū ſit cum memoria eorum que premiſſa ſunt pau-
lo ante. In varicibus igitur primo ſit aer ad remiſſius calidum & humidū
declinans. Hoc dico intentione habita ad iſpam materiā vere antecede-
tem vel conſunctam. Sed ſi haberemus intentionem maiorem ad mate-
riā antecedentem vel conſunctam vt in corpore repleto ſanguine prohi-
bendo aduſtionem in eo tunc aer deberet ad frigidū vel ſiccūz aliquantulum
declinare quā ſi non habeatur ſic diſpoſitus ſm̄ naturam retificetur talis
ſm̄ artem euaporando cameram vel irrorando cum appropriatis: vnde
ſi intendemus calefactionē & humectationē cōueniret irroratio ex aqua
bugloſſe pro duabus partibus & aquis violarū & meliſſe aſi pro pte vna.
Et ſi inſtigidationē & ericcationē fiat irroratio ex aquis endiuie pro dua-
bus partibus & vna parte aque roſate & aceti ana: in elephantiā autē ſit
aer ad calidum & humidū ſatis declinans habito reſpectu ad iſpam ma-
teriā phlegmaticam prohibendū que faciliſſe tranſiret in iſpam materiā
aduſtam habito reſpectu etiam ad iſpam materiā iam factam. S3
ſi intentio verteretur ad prohibitionē aduſtionis oportet aerem aliqua-
liter ad frigidū declinare: ideo habito omni reſpectu laudo vt aer ad tem-
periem in qualitatibus omnibus declinet. Eligatur igitur aer tempera-
tus nō ventofus mundus a vaporibus p̄uſis clarus boni odoris quā ſi
naturalis nō exiſtat fiat artificialiter cum ſuffumigio facto per cameram
vt infra. R. omnium ſandalorum aſi. 3. 5. roſ. 3. vi. ambre. 3. i. muſci. 3. 5.
ben albi & rubei aſi. 3. ij. ſlorū nenupharis. 3. ij. laudani. 3. i. maſtice thū-
ris aſi. 3. ij. contūdantur omnia groſſo modo: & ſi appet addere potes ali-
quid de ligno aloes: hoc tamē eſt pro diuitibus: poſito de iſto cocleari me-
dio ſuper p̄uſas: pro paupere autem fiat ſuffumigio vt infra. R. ſlorum
roſarum violarū nenupharis aſi. 3. ij. thuris maſtice garoflorū aſi. 3. i. 5.
miſſe & fiat vt ſupra. C Circa mōdū & quereſz dico q̄ quies humectat
& in materia melancholica intentio eſt humectatio. Ideo laudo quierem
ſupra exercitijs: quoniam etiā in caſu noſtro vtroq̄z mēbra leſa ſunt crura &
leſio conſeruatur per malā complexionē calidā cōadiunantes ad attrahē-
dum: etiā q̄ per motum diſponuntur materie ad curſus deoſus: ideo in
vtroq̄z caſu exercitiū pedū eſt maxime vitandū: imo & ſtatio ſuper pedes:
verū q̄ niſi corpus aliquantulum exercitaretur dubiū eſſet de multiplicādo
materias in toto & cōſequenter ab expulſione membrorū ſuperiorū cōiun-
cta debilitate membrorū inferiorū facile pellerent materie ſuperflue ad in-
fertora vnde nocuentū augeretur: ideo pueniens eſt corpus aliquantulum
exercitari: & q̄ exercitiū crurū eſt inconueniens vt dictū eſt: ideo loco
iſpū conuenienter exercitiū factum cū fricationibus membrorū maxime ſu-
periorum vt brachiorum & ſpatularum. Fiat igitur tale exercitiū cum
fricationibus leuiter factis per duas horas in mane & vnam horam an-
te cenam: non fiat tamen niſi prius expulſis ſuperfluitatibus communibus
& celebratis duabus digeſtionibus vt ſtomachi & epatis vt cōmuniter p
ſt. horas a ſumpto cibo precedenti: ſiant autem tales fricationes in aere
clauſe camere rectificato ſicut prius dictum eſt: & ſint ſuaues fricationes
ne ſi fortes ſiant corpore inflāmto diſponantur humores ad fluxum &
ad aduſtionem. Laudaretur etiam exercitiū factum cum naui vel ſua-
uiter equitando: licet propter ſitum membrorum iſtud etiam non ſit con-
ueniens. Et in hoc ad curam harum diſpoſitionum eſt habenda omnino
obſeruantia quia eſt maxime pars cure ſicut fortiter pedibus exercitari
eſt maxima cauſa talium diſpoſitionum vt patet in itinerantibus & corā
regibus aſſiſtentibus in quibus tales ſolent euenire diſpoſitiones: ſi etiā
talia corpora exercitentur exercitiū manū vt in arte camoſoria ſuto-
ria vel pectinatione lane vel alio huiuſmodi in quo brachia exercitent &
non crura eſt laudabile multum: ſaluo ſi eſſet ars adurens vt ferraria vel
vitrearia quoniam per tales diſponuntur humores ad aduſtionem que
in caſu vitanda ſunt. C De ſomno autē & vigilijs laudo q̄ ſomnus eque-
tur vigilijs virtute maxime in elephantiā: quoniam ſuperflue vigilię adu-
runt: & ſomnus ſuperfluous diſponit ad phlegma multiplicandum q̄ faci-
le tranſit in materiā vere antecedentem. Et licet dixerim iſta equari de-
bere in virtute non intelligo q̄ quantū ad tempus ſit equalitas: naſ ſem-
per feſſe vigilia debet eſſe prolixior ſomno quantū ad tempus. Sed ſom-
nus. viij. vel. ix. horarum ad plus in virtute equatur vigilijs horarū duo
decim: q̄ tantum humectantur corpora per illud ſpaciū in ſomno quan-
tum exiccantur per vigiliam moderatē exercitijs horarum. xij. In varici-
bus tamen breuior ſomnus conueniret vt patet. De repletionē & inanitiōe
ne dicatur q̄ inanitiō aliquantulum laudatur: non laudo ſeuiniū q̄ p̄prie
rat ad aduſtionem: ſed notabilem in vtroq̄z caſu laudo parcitatem: quia
minorantur materie apte tranſire in aduſtionem: non eſt tamen iſta atte-
nuanda dicta q̄ ſi forte oporteret in varicibus poſt longū tempus quan-
do reliqua non contuliſſent deuenire ad circurgicam operationē vbi opor-
ter virtutem eſſe conſtantem contingeret reperire virtutem debilitatam
& ſic non poſſemus ad operationem deuenire manualement: vt inferius vi-
debitur. Superfluitates autem cōmunes purgantur per vomitus leues
clyſteria & ſuppoſitoria. De paſſionibus animi breuiter dicatur q̄ paſ-
ſiones

flones nocent omnes que faciunt accidere caliditate additam et superflua: sicut furor et ira: quoniam preparant adustionem: que etiam faciunt accidere frigiditatem superflua sicut timor et paor: etiam nocente sua frigida maxime in elephantia: sed que producant caliditatem temperatam et frigiditatem in temperata: tales competere possunt ut producentes frigiditatem in varicibus sicut tristitia et inuidia: et caliditatem in elephantia ut gaudium et letitia: ita exemplificauit. Alio secundo regni commento p. xxiij. De anero ut de coitu dico quod in pluribus non iunat: tamen in varicibus in corpore sanguineo et solito tali euacuationi stante obiecto etiam delectabili interpolando iunat: sicut tamen celebratis duabus primis digestionibus et cum sanguis est in semita ad membra: non tamen ea hoc facimus sed tempore precedenti et c. Quantum ad regimen in cibo et potu primo obseruentur aliquae regule. Prima quod cibis eorum non sit crudus: sed sit aliquantulum de se resoluens cruditatem et ventositatem precipue in elephantia. Secunda est quod cibis non sit grossus: immo subtilis grossus ut sit subtilis nutritiui. Tertia est quod omnia op. pilantia in casu sunt nocua huius oppellunt per modum substantie ut grossa viscosa et inperentia huius oppellunt per qualitates ut sunt pontica spirita. Et hoc tamen non inferatur quod appetitua in casu conueniant quod preparant ad discursum humorum et sic nocent. Quarta regula omnia fortiter frigida cibaria nocent: omnia etiam vehementer calida per hoc quod ad adustionem disponunt nocent. Quinta regula cibaria conuenientia debent ad aliqualem caliditatem et humiditatem declinare: magis tamen et minus secundum quod supra dictum est de materia diuersa: non sunt tamen substantie multas passibilis vel corruptibilis. Ex his regulis potes correlarie inferre in particularibus quibus est vitandum et a quibus est abstinentum. Sit igitur panis eorum frumenti mediocriter fermentatus etiam aliqua liter fursureus vnius diei duorum aut trium non multum in furno exsiccatum: quem si habere contingat cruste amoueantur. In carnibus conueniunt carnes gallinarum pinguium pullorum inueniunt per dicitur falciano rum auicularum montanarum pinguium: quia macre ut aliqui volunt sunt melancholice propter siccitatem. Carnes autem edorum castratorum funenium vitulorum et sint elixate et non assate. Sed si assate placeant partes exteriores amoueantur: quia aduste nocent. Euntur carnes vaccae hircine caprine porcine huius salite huius non bouine etiam et specialiter salite. Carnes etiam aquatice sunt vitande et siluestres animalium multorum ut ceruini leporine precipue que prone sunt ad humorem melancholicum. Credo quod carnes caprioli iuuenis et danieli iuuenis et cuniculorum conueniant. Lascus etiam nocet et maxime antiquus fortiter salitus. Euntur lentes fabas et olera omnia sicca ut errucam raphanum caulis. Euntur omnia multum aeris et salis multum. Pro integra doctrina huius vide Sal. tertio interiorum ca. vii. ubi clare et c. Conueniunt oua sorbilia: non tamen multas frequenter precipue in varicibus corporis sanguineo: quia sanguinem nimis multiplicarent: et hoc intelligatur de cibariis omnibus multum nutritiuis: pisces conuenientes sunt petrosi et squamo si non grossi corporis: vitantur pane cocto in brodis dictarum carnum: valet far colatum cum succaro brodetum cum succaro vel cum lacte amigdalatum dulcium quod in hoc casu multum conuenit. In secundis melis valent amigdale vne passe pincee aliquae et hinc: vnius sit non vnius neque album subtile penetratiuum sed sit medie substantie ad rubrum et c. In his sum contentus quantum ad regimen in rebus non naturalibus.

Expedito primo principali ut circa regimen obseruandum in dietam consequenter restat circa vniuersale regimen secundum principale ut curatio cum medicinis: et prima intentio erit circa causam antecedentem in toto existente: que in se multas includit intentiones ut preparationem et digestionem in materia: secunda circa euacuationem diuersam et minoratuius et tandem eradicationem dicte materie: tertia erit circa confortationem membrorum ad generandum materiam laudabilem in toto maxime circa confortationem cordis et splenis et epatis: vnde dicebat Desue in cura fode ab humore melancholico. Cura omnium egritudinum melancholicarum non est expolianda ab vno trium regiminum: primum est regimen circa aduacuationem cause eius et ipsius digestionem: et secundum regimen circa ipsius euacuationem supple et diuersionem: tertium est regimen confortatiuum cordis supple et splenis vel epatis: quia tamen digestio propria materie maxime in elephantia perficitur cum subtilitatis et calefactionis et opilationes aperientibus que medicinis tute non possunt exhiberi remanentibus materiis communibus in stomacho et intestinis: quoniam tales materie communes per tales medicinas producerentur ad venas et essent causa maioris oppilationis. Ideo regulari est primo tales materias coes euare cum clysterijs vel medicina secessina. In casu igitur ut in elephantia conueniret clystere ut infra. Et maluarum mercurialis blitis ana. ℥. i. camomille fursure frumenti an. ℥. s. bulliant in debita quantitate aque vsque ad debitam consumptionem que debet esse parua et de colatura sumatur libra. i. s. cui addatur cassie fistu. ℥. i. s. mellis rosati pul. succari ana. ℥. s. c. i. s. olei communis vel seminis lini ℥. s. i. s. salis et fiat clystere: et in varicibus loco bletis et camomille ponerem matrem violarum. cum hordeo cum modico olei violati loco olei de semine lini: per superius vero exhiberi potest portio ut infra. Et cassie nouiter extracte de canis. ℥. s. sirupi violati. ℥. i. s. in varicibus: vel mellis violati in elephantia loco sirupi violati cum decoctione prunorum thamarindorum sebesten violarum hordei quod sufficit in varicibus: et in elephantia addatur parua anxi et feniculi in decoctione: et fiat potio. Facta autem ventris lenitione veniendum est ad propriam materiam antecedentem. Et quia in elephantia duplex est materia antecedens: scilicet materia phlegmatica et melancholica ex phlegmate ad hanc utraqz in digestiuis et euacuationibus debet esse intentio in elephantia. In varicibus autem etiam est duplex materia antecedens: et sanguis supercalefactus in via ad adustionem et melancholia sanguinea: igitur et in varicibus ad utramque debet esse intentio: et quoniam he intentiones contrariis quodammodo perficiuntur ut supra dictum est: obserua-

bimus regulam de. Sal. prima aphorismorum in commento aphorismorum. humide dicte et c. ubi dicit. In his ergo duobus contrariis oportet ut fortiori medicetur prius: aliter tamen non negligatur: sicut et hydropi et cum febricitant et c. In varicibus igitur quia maior intentio in materia antecedente est prouidere ne sanguis in melancholiam per adustionem transeat et cum frigidis completur quam sit ad ipsam melancholiam que cum aliquantulum calefacientibus digeritur: ut supra dictum. Ideo cum digestiuis in casu appropriatis he intentiones secundum hunc ordinem saluabuntur. In elephantia non est tanta diuersitas in intentionibus tamen est aliquid que etiam in appropriatis obseruabitur: digestiuis ergo in varicibus quoniam et domesticus esset tale. Et sirupi acetosi. ℥. i. sirupi de fumoterre. ℥. s. aqua ex endiuie fumiterre et bugli. an. ℥. i. miscet et si ma effz grossior et in corpore senili vel in hyeme loco sirupi acetosi ponerem oximel simplex: possem etiam facere iulep ex aqua appropriatis pro delicatis ut infra. Et aquarum cicoree lupulorum buglos. et fumiterre an. ℥. i. s. acet albi. ℥. i. et cum succaro albo debite quantitate clarificetur iulep. In elephantia autem conueniret sirupus ut infra. Et oximellis simplicis. ℥. i. sirupi de bisantio. ℥. i. mellis rosati. ℥. s. aquarum mellisse buglosse et feniculi an. ℥. i. clarificetur pro duabus vicibus et aromatizetur cum modico croci: posset fieri iulep ex dictis aquis secundum modum supradictum. Et istis sirupis vtatur. vi. vel septem vicibus maxime in elephantia propter indispotionem humoris antequam fiat euacuatio in humore: neque in principio uti debemus fortioribus digestiuis: quia in qualibet materia grossa est habenda cautela ne fortia digestiua et calefactiua subito applicentur: et precipue in melancholica: imo oportet gradatim materiam equare primo subtiliando si sit viscosa vel humectando si sit melancholica: et consequenter exhibere aliquid resolutionem faciens cum mediocritate et proprie eius quod habilitatum est ut sonant mentes de. Aui. precipue et Desue in capitulo de melancholia: et c. etiam cap. eodem: et prius remissiora: deinde fortiora. Et cum materia ita digerit manifestatur tunc exhiberi potest solutiuum etiam satis debile in principio: et regulatur precipue in elephantia etiam habita intentione ad materiam ipsam iam melancholicam factam secundum canonem etiam ipsius Desue in de cura cum dicit: sic et sunt verba aurea. Regimen euacuationis mae: scilicet melancholice complent tria considerabilia in euacuatione huius materie obseruanda: primum est ut non se mel et laboriosam et subitam faciamus euacuationem: sed per interualla habentem temperiem ut natura euacuationem et non euacuatio naturae regulatur: hoc enim est preceptum Hippocratis. Subitaneum et violenta operatio vitatur a natura regulatur: et eius operatio est sicut impetus flame que subito in subtile agit et debile: et preter greditur grossum: opus vero moderati caloris est equaliter in vtriusque partes rei elixabilis: et affabilis agere secundum considerabile est ut euacuationem sit comensuratum non excedens mediocritate: sed sit extensio eleuationis eius non recedens aut modicum recedens a gradu medicinarum incolumium. Et tertium considerabile est quod non expolient solutiuum a rebus lenitiuis et humectatiuis: hoc enim est quod operationem bonificat. Et hoc est commune omnium egritudinum melancholicarum ut predixerat. Euacuationem igitur conueniens in varicibus habendo maxime intentionem ad mundificationem sanguinis est sumere. ℥. vi. vel. vii. decoctionis capilli veneris qua scribit Desue distinctione septima in principio et habita intentione ad materiam aduam magis conueniret decoctio fumiterre ibidem posita: posset etiam fieri solutiuum appropriatum secundum hunc modum. Et aque distillationis fumiterre et buglosse an. ℥. s. thamarindorum florum fumiterre et sene ana. ℥. i. et in fine decoctionis addatur epithymi et cuscute an. ℥. i. s. et post parum dimittantur ad ignem tepescere: deinde manibus fricentur et colentur et in colatura dissoluantur cassie extracte. ℥. s. et item colentur et addatur diascene. ℥. i. et plus et minus secundum necessitatem: hoc est appropriatum pater. Si autem esset intentio ad materiam phlegmaticam et melancholicam ex phlegmate ut in elephantia conueniret solutiuum leue in principio post digestionem ut infra. Et polypodij. ℥. i. turbich. ℥. i. lagarici electi mixti cum oximelle. ℥. s. salis gemme. ℥. s. an. gra. iij. infundantur in aqua buglos. feniculi fumiterre an. ℥. i. ferri capri. ℥. i. dimittantur in infusione per horas. xij. postea fiat colatura in qua dissolue cassie. ℥. s. diacatolicis non actuati cum diagridio. ℥. i. miscet fiat portio. In hoc casu posset exhiberi diascene commune sine diagridio dando. ℥. i. vel. iij. secundum dispositionem patientis et potest formari bolus: vel potest fieri portio cum aqua supradictis: posset etiam formari pillulas in casu isto satis leues secundum formam ut infra. Et hleripig. Sal. ℥. i. agarici electi. ℥. i. myrabolanzorum kebulorum et indorum an. ℥. s. florum buglos. et bozaginis ana. ℥. i. cum sirupo de epithymo fiat pillule: de quibus exhibebis. iij. vel plus vel minus secundum quod apparebit. In hoc expeditis videndum est de phlebotomia si conueniat vel non: et si conueniat vnde fieri debeat. Pro primo dico dubium esse si in materia melancholica conueniat propter quosdam textus qui videntur contradicere: nam est textus in prin. cap. de cura quartane prima quartie: verum omnibus speciebus suis sunt inditia in quibus coeant: et id est quod ipse omnes minuuntur in principio. Prostea paulopost dicit. Et quando non necessaria est phlebotomia: tunc phlebotomia eius est nocens inquam debilitat: et inquam educit contrarium melancholie: et inquam mouet humores ad interiora. Prostea versus finem capituli dicit. Cum ergo digesta est egritudo tunc bonus est phlebotomare ex baslica: etiam post quando vituperauit theriacas ante digestionem dicit. Et in fine eius si necessaria fuerit phlebotomia aude super eam. Ecce ponit etiam timorosos: neque conuenire nisi post digestionem et euacuationem: et tamen ex primo textu habetur ut in principio: et alibi multotiens inueniuntur in dictis auctoribus supra hoc varietatem: non curo adducere propter euitare prolixitatem. In summa ad tolendam controuersiam dicerem: primo ponendo vnam distinctionem quod talis materia melancholica vel est peccans in toto vel in particulari membro: in toto duplici: quia vel intra vasa magna: vel in quatuor coeant: vel in totius ambitu: ut in lepra. In particulari membro et duplici: quia vel in membro nobili: ut in cerebro: vel in ignobili ut in splene: vel in libijs ut in cau no-

utrum conueniat
phlebotomia in 88.

Arro: quilibet talis aut est sanguini mixta: et a complexione sanguinis non
notabiliter remota: aut contra etiam: aut coniungitur in corpore plecto-
rico sanguineo cum alijs conditionibus phlebotomiam promouentibus:
aut non. Alia distinctio talis phlebotomia aut interducat ratione etionis
dicte materiei: aut gratia prohibitionis generationis et multiplicationis
eius: fm has distinctiones ponere istas conclusiones. Prima stante ma me-
lancholica intra vasa magna non remota a na sanguinis si coniungatur
in corpore sanguineo cum alijs conditionibus phlebotomie non contra
dicentibus: tunc conuenit phlebot. et in principio: apparet quia per phle-
boto. prohibetur multiplicatio melancholie euacuatio sanguinem apruz
faciliter in melancholiam transire: hanc conclusionem intellexit. d. Au-
lo allegato in primo textu cum dixit: verum oibus speciebus suis sunt
iudicia in quibus communicant et id est vt ipse omnes minuantur in pn-
cipio: id est omnibus speciebus quartanarum a quacumq; materia penden-
tium conuenit vel conuenire potest vt minuantur in principio: vt in casu
conclusionis habita intentione principaliter non ad materiam propriam:
sed ad antecedentem: quia in quartana a melancholia naturali procedente
si coniungatur cum conditionibus dictis competit phlebotomia vt patet:
similiter in ceteris vt discurrendo p. Secunda conclusio. Stante materia me-
lancholica in totius ambitu stantia multitudine sanguinis in venis cu
conditionibus positis in alia conclusione competit phlebotomia etiam in
principio: patet conclusio hec vt precedens intelligenti: hanc conclusionem
intellexit d. Auicenna. tertia quartis tractatu tertio de cura lepre in princi-
pio capituli cum dixit. Et cum tu verificaueris qd illic. i. in vasis comu-
nibus est sanguis plurimus corruptus: id est non elongatus a natura me-
lancholie aduile sed in via ad eam. Tunc oportet vt incipias et phleboto-
mes phlebotomia vltima: et si non aliunde saltem ex manibus et. Tertia
conclusio. Stante melancholia peccante in particulari membro maxime
principaliter existente in toto abduantia sanguinis non separati mul-
tum a natura melancholie cum conditionibus vt supra conuenit etiam a
principio phlebotomia: et hoc intentione habita ad prohibitionem gene-
rationis melancholie: patet conclusio vt precedens. Et hanc conclusionem
intellexit d. Alio. tertio interiorum capituli. vii. cum dixit. Cum videris ma-
teriam melancholicam esse clausam in corpore: scilicet bene permixta cu
sanguine phlebotomia venam mediam que colligantiam habet cum ba-
siliica et cephalica et est can. primus et loquebatur in casu passionis melan-
cholie que est passio cerebri: hanc etiam conclusionem intellexit d. Au-
cenna. tertia de cura melancholie cum dixit. Euacuatio quidem ita facie-
da est. Nam si vides venas plenas qualitercumq; sit tunc cholera nigra est
sanguinea. i. sanguis non notabiliter differet a natura melancholie. Phle-
botomia ergo ex nigritate oportet fm omnem dispositionem: scilicet hu-
iusmodi. i. in quocumq; membro peccauerit melancholia stante tali dispo-
sitione venarum vt a phlebotomia incipias: et sic ampliat etiam conclusio-
nem per idem fundamentum peccante ma in alio membro a membro principali.
Quarta conclusio. Habita intentione ad euacuandum materiam melan-
cholicam propriam peccantem siue sit in toto peccans siue particulari me-
bro non conuenit phlebotomia nisi precedente digestionem et vt plurimum
facta de materia minoratiua euacuatione cu pharmaco. Ista conclusio
ratione declaratur: quoniam melancholia vbi est frigiditas non digesta sed
cruda elongatur notabiliter a natura sanguinis et frigida et siccata existens
immobilis redditur et inepta euacuationi per phlebotomiam: igitur talis
ante digestionem non est per phlebotomiam euacuanda. Et confirmatur:
quia facta phlebotomia materia melancholica indigesta existente sit sanguis
nis et humorum calidiorum euacuatio quorum presentia disponitur me-
lancholiam digestionem et per eorum euacuationem intrudatur: ipsa ta-
men materia melancholica non euacuatur cum per talem euacuationem
non sit apta conuenienter euacuari: igitur et. Et quoniam materia mel-
cholica in morbis proportionalibus vt plurimum multitudine peccat et
non redditur apta a virtute conuenienter digerere nisi virtute per exho-
nerationem allenata qd per euacuationem minoratiuam perficitur. Ideo
concluditur qd vt plurimum non debet fieri talis materie euacuatio per
phlebotomiam nisi precedente euacuatione minoratiua eiusdem cu phar-
maco: hec conclusio etiam est de mente. d. Au-
lo. locis supra allegatis. cum dixit. Cum ergo digesta est egritudo tunc bonum est phlebot. etiam cu addi-
dit. Et si sine eius si necessaria fuerit phlebotomia: quia si sit facta digesta
mixta sanguini et conuersa ad naturam eius. Tunc super eam: inuicem qd si
aliter fiat phlebot. ad intentionem euacuationis materie melancholie
qd non sit digestio in materia tunc timoratum est et nocuum: possem alios
textus pro hac conclusione adducere: sed isti sufficiant. Confirmatur etiam
conclusio experimento: quoniam vt refert Galienus. placitum est: ipse aliquo-
do fecit phlebot. ad euacuationem dicte materie non precedentibus alijs
particularibus euacuationibus: non tamen successit: dixit enim sic. In ve-
ritate dico qd tempore meo non inueni magnam utilitatem in phlebot.
que fit in melancholia ex quacumq; causa fit nisi post duas vel plures pur-
gationes antecedentes cum rebus respicientibus et educantibus materiam
melancholicam naturalem vel aduile vel aliam humorem conuersum
ad naturam melancholie absq; aduile. Et ratio est quia phlebot. eu-
acuat sanguinem calidum et humidum resistentem humori melancholi-
co et. Ecce conclusionem verificatam experimento doctoris. Concludo
igitur qd si corpus a quo fienda est euacuatio per phlebot. sit multum san-
guineum et conuertatur ad naturam melancholicam fiat phlebot. in ip-
so principio ad minorandum dictum sanguinem et ad naturam allenan-
dam vt digestionem melancholie possit melius intendere. Sed si non sit san-
guineus neq; materia mixta sanguini vt communiter est in principio mor-
borum melancholicorum phlebotomia in principio facta est multum noci-
ua propter eius ineptitudinem ad talem euacuationem: immo laudabile
est qd etiam facta digestionem in materia cum debet fieri euacuatio melan-
cholie per phlebot. qd corpus bene exegerit et non fiat nisi ad minus
transacta hora tertia diei ad bene commissendam melancholiam cum san-
guine vt cu sanguine simul euacuatur: et proinde laudant auctores phle-
boto. talem fieri debere latam et fm hanc decisionem poteris glossare et co-
ordinare textus si contrarij apparerint. De qua vena fieri debeat sic dico

breviter quod vbi intendamus minorare materiam communem ne tran-
seat in antecedentem phlebotomia fiat stante in toto nocumeto de basili-
ca dextri lateris: sed si fuerit in particulari membro fiat de basiliica oppo-
siti lateris corpore plectorico existente: et si corpus non fuerit repletum mul-
tum fiat de vena nigra eiusdem lateris. Sed si volumus euacuare mate-
riam propriam fiat de saluatella sinistra stante in toto nocumeto: et si in par-
ticulari membro fiat de basiliica vel de saluatella eiusdem aliquando in so-
phens pedum et multum laudatur et aliquando in saluatella manus vir-
tute debili existere et. In proposito igitur nostro: quia in varicibus ma-
teria peccans est melancholia cuius radix fuit sanguis dico qd vt plurimum
competit phlebotomia pueriua et euacuatiua: et si coniungantur plecto-
rie cum sanguine in via ad aduilem primo fiat de basiliica dextera phle-
botomia in principio: postea facta digestionem et euacuatione minoratiua
fiat consequenter euacuatio per phlebotomiam saluatelle: et fiat paulati-
na: postea ulterius facta digestionem reteretur vel in brachio vel in manu.
Ideo in cura varicum auctores laudant phlebotomiam. In elephantia
autem: quia radix materie est vt plurimum phlegma oportet phlegma eu-
acuare et diuertere: et hoc conuenienter fit per vomitum: ideo auctores pre-
cipue in casu isto laudant vomitum fieri: tamen aliquando necessaria est
phlebotomia saltem ad virtutem allenandam. Ideo dixit d. Auicenna. Tunc
in principio cure elephantie. Tunc ergo succurratur ei in principio si possibi-
le est vt prohibeatur cum euacuationibus et proprie cu vomitu laborio-
so et cum eo quod extrahit phlegma et cum phlebotomia si indiget ea.
Et hoc tamen non collige qd in principio competit vomitus laboriosus:
Sed habita intentione ad materiam propriam euacuandam quod non
fit in principio bene competit laboriosus vomitus: in principio autem in
vtriusq; casu competere potest vomitus levis vt infra. Et aque hordei de
coctionis an. 3. viij. optimis: scilicet in elephantia vel sirupi acetosi:
scilicet in varicibus. 3. ij. sumatur tepidum et post duas tertias hore cum
intentione vomendi imposito digito in gulum fiat vomitus: factis et ex
peditis iam digestis leuibus et minoratiuis et ordinata phlebotomia: po-
nenda sunt digestiua fortiora et euacuatiua. In varicibus igitur digesti-
uum fortius fiat vt infra. Et sirupi de biantis cum aceto. 3. ij. sirupi vio-
lati compositi sirupi de epithymo an. 3. s. aquarum buglos. mellisse boira-
ginis et lupulorum an. 3. s. misce pro duabus vicibus clarificetur et aro-
matizetur cum modico mace. Ad hanc etiam intentionem valeret siru-
pus vt infra. Et aquarum buglos. lupulorum fumiterre an. 3. v. aque de
coctionis Thymi et epithymi et capillorum veneris ana. 3. ij. storum bor-
raginis buglos. et violarum an. 3. s. ligni aloes sandalarum alborum et ru-
beorum an. 3. s. bulliant omnia simul parum et dimittantur sic per die na-
turalem: postea facta colatura cum zucaro albo addito modico aceti fi-
rupizetur: postea. Et folliculorum sene. 3. s. Thymi epithymi storum bor-
raginis buglos. an. 3. s. omnia simul pistentur et in sacculo ligentur et in
sirupo suspendantur et. Sirupus etiam in casu fortior quo vltimus in p-
cessu vt possumus fiat vt infra. Et storum borraginis et buglos. storum fu-
miter. et violarum ac mellisse an. 3. ij. liquifit corticum citri passularum
enucleatarum seminis bobacis anisi amicos an. 3. s. scolopendrie scariolae ca-
pillorum. 3. s. endiuie et cicoree an. 3. s. i. maiorane basiliconis camedreos:
an. 3. s. Sticados ara. sene epithymi an. 3. s. pruna numero. 3. bulliant
in aqua sufficienter et colatur et colature addatur succi buglos. et pomori
dulcium an. 3. s. et sirupizetur cum zucaro albo et aromatizetur cum cro-
co et sandalio: et si volueris facere domesticum fiat vt infra. Et sirupi de bi-
santi sirupi de pomis fm d. Auicenna in cap. de foda melancholia an. 3. ij. si-
rupi de epithymo. 3. s. aquarum cicoree scolopendrie lupulorum et fumi-
terre an. 3. ij. s. misce pro tribus vicibus clarificetur et aromatizetur vt su-
perior. In elephantia autem fiat sirupus domesticus vt infra. Et sirupi de
epithymo. 3. ij. orime. simplicis sirupi de fumoterre an. 3. s. aquarum fen-
niculi cuscute et scolopendrie an. 3. ij. misce pro duabus vicibus: clarifice-
tur cu modico croci et cinamomi: vel fiat magistrale sub hac forma. Et
radicum feniculi sparagi brusci polipodij an. 3. s. thymi epithymi cus-
cute seminis scolopendrie extrematatis thymarisci storum borraginis sto-
rum buglos. an. 3. s. hec omnia bulliant in lib. iij. aque vsq; ad psumptio-
nem tertie partis et dimittantur sic in infusione per diem: et postea fiat co-
latura et colature adde aque lupulorum borraginis buglos. et mellisse an. 3.
ij. et cum sufficienti quantitate mellis et aceti parum fiat sirupus de quo
sumatur cum aquis mellisse absinthij et apij. Et si velis domesticum for-
tiorum quo vti possis magis in processu sic fiat. Et sirupi de epithymo si-
rupi acetosi: compositi sirupi de thymo an. 3. s. aquarum scolopendrie mel-
lisse et bethonice an. 3. s. misce clarificetur duplicando et aromatizetur vt
supra cum cinamomo: potest etiam aliter fieri vt. Et radicum quinque diu-
reticarum: radicum acori et raphani corticum: radicum capparis an. 3. s. i.
corticum mediani: arboris frassani et thymarisci an. 3. s. storum genestre et
capillorum veneris storum mellisse an. 3. ij. camedreos scolopendrie pa-
torij absinthij an. 3. s. Sticados aromatici. 3. s. bulliant in aqua conueni-
ter et radicebus multa bulliant floribus et herbis modica bullitione sz ar-
tem: deinde facta colatura cum melle et zucaro equaliter: et modico ace-
ti fiat sirupus debite decoctus qui postea aromatizetur cu mace cinamo-
mo croco parum positis in petia infusa in eodem: et exhibetur cu aquis
scolopendrie et mellisse et eupatorij. Et istis sirupis potes vt in toto pro-
cessu: aliquando fortioribus: aliquando minus fortioribus: et aliquando sa-
cendum Iulep propter delicatas cum aquis distillatis vt supra. Et conse-
quenter cum his facta digestionem debemus iterato materiam euacuare
etiam gradatim cu minus fortioribus: post cum fortioribus. Et quoniam in
hoc possit error: notabilis committitur est si simplicia tales materias eu-
acuantia fm gradus in fortitudine et debilitate conumeretur: quia ex isto
rum cognitione poteris ad solutiua conuenientia procedere: de solutione
istorum et gradibus reperio apud doct. diuersitatem. Nam Tuerrope in
canticis secunda parte prime partis practice commento. xij. sic dixit: for-
tior ex his medicinis est lazulus: post ipsum epithymus: post ipsius polipo-
dium: post ipsum myrabolanum in diu et kebule: sene autem et fumisterre edu-
cunt humores aduile. Addit ego non reperio buglos. inter educa-
tes melancholiam: nihilominus est ex resistentibus ei. Et ex isto habes
diuersas

dueris medicinas valentes in melancholia naturalis & melancholia
adusta & gradus ipsarum: neq; in his connumerantur Timus neq; lapis
armenus hac etiam varietatem in soluendo obseruat. Adhuc in simplici
bus suis quando laudat epithymum polipodium in melancholia natura
lis: sepe autem & fumum terre laudat in melancholia adusta. Myrabola
nos in his dicit valere in vitraque melancholia: ipse ponit lapidem arme
num valere in materia melancholica considerando morbos quibus va
let: do. Auicenna secundo cano. non facit capitulum de lapide lazuli: sed de
ne de lapide armeno & in isto capitulo tamen dicit q; in soluendo melan
cholia fortior est lapide lazuli & q; similatur in colore azuli & q; eo vt
tur pictores & tinctores loco azuli. Et Serapio non facit mentionem de
lapide armeno: sed de lapide lazuli: dicit q; laxat humores melancholi
cos & c. de epithymo dicit do. Auicenna q; soluendo educit melancholiam
fortiter etiam phlegma & q; portio. i. decoctio est quatuor aureorum dicit de
mente alioq; q; si sumat in substantia pondus est vsq; ad aur. ij. s. & decoctus
vsq; ad quatuor: dicit Serapio de mente abis q; educit melancholiam intel
lige naturalis: sed Dia. dicit purgat cholera & melancholia: de polipodio
dicit d. Auicenna. soluit melancholiam idest naturales sine punctione & sol
uit phlegma. Jam dicit Serapio q; purgat melancholiam suauiter &
phlegma. Et q; quidam medicorum ingeniati sunt ad eos qui non pote
rant potare medicinas: proiciebant ipsum totum tritum in aliquibus ci
bis ipsorum & purgat melancholiam leuiter idest naturalem: de mirabo
lano: dicit do. Auicenna. nigri soluit melancholiam & phlegma. Ita etiam
sensit Serapio: de fene & fumoterre dicit Serapio fm Rasim in ca. de se
ne in fine. Sene & fumoterre purgant humores adustos: do. Auicenna. non
facit mentionem. Itaq; videmus docto. in hoc conuenire q; lazulus epi
thymum mirabolani polipodium purgant melancholias naturales: fu
moterre & fene euacuant melancholiam adustam: hoc igitur pro regula
obseruamus. Sed restant adhuc due difficultates: vna est de gradatione
in soluendo melancholia: alia est de lapide armeno & de thymo quas me
dicinas aliqui connumerant inter has & aliqui non. Reperio Rosarium
Anglicum. Cuius auctoritas etiam excellens est & in graduando videtur
hoc modo sentire: dicit sic graduando a debiliore ad fortius. In primo
gradu & ordine sunt mirabolani indi & emblici: post ipsos sunt polipodium
cum aniso & diureticis: deinde epithymum: quia eius operatio est fortior
operatione polipodij & maiorem inferret corpori angustiam: immo opor
tet remittere eius qualitates primas & malitiam in tarde soluendo & c.
Post epithymum est lapis lazuli: de elleboro non faciunt mentionem ra
quam de eo qui est apud nos medicina fortis nimis: conueniunt igitur
quod lapis lazuli est fortior medicina ad euacuandum melancholiam: post
epithymum: post polipodium. Et post in ultimo gradu sunt mirabolani
quia debiliores in educendo melancholiam. Nota igitur hoc pro re
gula: credo commune iudicium male intelligentius sit in oppositum: cre
dunt quod polipodium vel epithymum minus soluant q; mirabolani: de
ultima difficultate primo de thymo reperio communiter auctores thymu
laudare in materia frigida maxime phlegmatica: & in passionibus pecto
ris: etiam sirupum de thymo ad idem valere: non reperio fieri de thymo
precipuum mentionem contra passionem melancholicam a senioribus & il
lustribus medicis: licet moderniores eo in his passionibus vtantur: & re
perio rosarium sic dicentem in cura quartane. Sed vnum ego dico quod
thymus est herba bona in passione splenis & in morbis melancholicis &
morbis alijs. Sed in epithymo quod hic est: idest qui laudat hic nunq;
inueni operationem sensibilem bonam: hec ipse stare ergo euz iudicio
maioris partis & maxime primorum medicorum neq; sua experientia de
bet in hoc facere regulam. Credo bene quod caliditate & subtilitate dige
rendo valeat: sed soluendo non credo. Circa vltimum quod me multu
difficultat vt de lapide armeno. nunquid debeat poni inter medicinas hu
tulinodi cum ab aliquibus de eo fiat mentio: & ab aliquibus non. Repe
ri Rasim primo continentis cap. de melancholia versus finem qui inter
positis verbis quibusdam alijs: hec verba dicit. Antiqui consueuerunt
vti elleboro: sed ego magis laudo lapidem armenum: quia nulla dubita
tio vel defectus est in operatione ipsius: & ostenditur virtus operationis
eius super infirmum per paucos dies: & si necesse est reitera ipsum: quia
non est in eo calefactio: nec qualitas mala nec malus sapor: ecce qualia
verba: dicerem igitur pro tali materia quod lazulus & lapis armenus cu
sint medicine multuz fortis vt omnes testantur preter verba Rasim pau
lo ante dicta no deberent esse in vsu nostro & ab eis cauere debemus qua
tum possumus: sicut enim antiquiores quibus non erant note leuiores me
dicine vtiebantur elleboro & nunc loco ellebori vtitur lapide lazuli vt di
xit Serapio primo breuiarij de cura melancholie versus finem dicit me
dici antiqui dabant in hac egritudine elleborum nigrum decoctus in aq
aut contritum aut mixtum cum alijs medicinis: sed medici nostri tempo
ris recedunt ab eo propter vehementiam que accidit illi qui ipsum acci
pit. Idem dicit Buerroys quinto colligit capitulo de elleboro & idem di
xit quod addamas habet talem virtutem purgat sicut elleborus. Et do.
Aui. ca. de lapide armeno dicit quod lapis armenus fortior est lapide la
zuli. Ita & nos quibus innotescunt leuiores istis debemus ab istis diuer
tere quantum possumus: idem dico de scamonea in materia cholericam: q;
vt dixit Gal. secundo regiminis acutorum commento. xi. in fine: verita
men melior est compositio qui solutiuam potest potare medicinas in qua
elleborus cadit & non capit in ea scamonea. Cum tamen relique non suf
ficiunt super eas presumendum est: dicerem tamen consulendo salua sem
per reuerentia Rasim quod lapis armenus debet in totum dimitti neq;
eo aliquo pacto vti debemus: primo quia in virtute lapidis lazuli ei assimi
latur & est familiarior: & oes fere de eo faciunt mentionem preter d. Aui.
qui & si non ponit capi. de ipso: simplici tamen multoties eo vtitur & ap
probat: secundo q; me plus mouet etiam: q; que sit talis medicina & mo
tis ignoratur: non tantum a modernis: sed ab antiquis: & maxime do
cto: & expertis: reperi rabi moysen in tractatu quodam de conseruatione
sanitatis ad regem Hispanie sic dixisse. Non debet euacuari dominus euz
lapide lazuli propter eius vehementiam neq; euz lapide armeno: q; no co
gnoscitur de quo intulit dubietatem nobilior medicorum: scilicet Auen
zoar q; non sit ille qui tali nomine nuncupatur: ego etiam testor me mul

toriens a doctis apothecarijs perquisiisse quid intelligant per lapidem
armenum: aliqui melius intelligentes confusione ducti dicunt se non in
telligere: & tamen componunt pillulas de lapide armeno: alij minus sci
tes libere dicunt q; per lapidem armenum sumunt bolum armenum in co
positionibus. Ecce bestialitatem eorum: cum lapis armenus sit veheme
ter solutiuus & bolum armenus solutiuo contrarietur: hec omnia diligē
ter notate pro bona doctrina: nam & si aliqualem a proposito feceris dis
gressionem: vt illic tamen factus existimo: habetis hic de lapide armeno
& de thymo a multis laudari in soluendo materiam melancholicam: ego vt
tupero: habuistis gradus in fortitudine & debilitate medicinarum solu
tium melancholiam diuerso modo a comuni iudicio: tertio habuistis ele
ctionem medicinarum soluentium melancholiam naturales & melacho
liam adustam. Notate tamen hic q; licet harum medicinarum aliquę ma
gis eligant melancholiam naturalem & aliquę magis adustam: credo ta
men q; omnes tales omnem materiam euacuent melancholicam & pro tan
to doctores in materia melancholica quacumq; omni tali medicina vtun
tur: & ratione huius credo esse: q; probabile & verisimile est q; omnes ma
terie melancholicę sint eiusdem speciei: q; manifestatur per hoc: q; omnes
tales cum putrefiunt febrem causantes eadez proprietate specifica afficiū
tur: q; de quarto in quartum faciunt de natura sua periodum. Ideo pro
babile est q; omnis medicina que per proprietatem vnam illaruz respicit
omnem respicere possit: euz hoc tamen stat q; inaequaliter vt constat intel
ligenti: circa electionem igitur earum in opere bonu est considerare. Itaq;
redeo ad principale nostruz vt ad medicinas euacuatiuas: videret igitur
in varicibus solutiuu vt infra. R. diacatolis damasceni vel Nicolai sine
diagridio. 3. vi. diaprunis non solutiuu. 3. iij. confec. amec. 3. ij. sirupi vio
lati. 3. i. s. & cu aq;que fumiterre buglos. & lupulor. decoctionis flor. borra
ginis & buglos. folliculoru sene an. 3. i. misce fiat portio. In hoc casu in for
ma pillularum valent pillule vt infra. R. pillularum de fumoterre pil
lularum indarum an. 3. ij. cum electuario amec formentur & exibeantur
cum 3. ij. aque casei. Et si velis solutionem magistraliter factaz fiat vt in
fra. R. reubarbari electi. 3. ij. epithymi. 3. i. folliculoru sene. 3. i. s. myrabo
lanorum citrinorum & indorum an. 3. s. spice squinanti an. gra. ij. passula
rum. 3. i. s. infundantur omnia in aqua vt infra. R. aquarum fumiterre
cicoree scolopendrie & buglos. an. 3. i. s. & bulliant duabus vel tribus bul
litionibus & remaneant in infusione post decoctione horas. x. postea fiat
fortis expressio & colature addat diasene. 3. iij. sirupi violati. 3. ij. misce & fiat
potio: posses si talia non sufficerent in processu addere dosem solutiuoru:
vel etiam aliquid de lapide lazuli loco & rectificato fm artem: semper ta
men cum timore: licet dicant aliqui doc. q; super pillulas de lapide lazuli
presumendum est sine timore & cautela. In elephantia autem conueniret
solutiuuz domesticum factum vt infra. R. diacatolis casie extracte
an. 3. s. hierapig. 3. i. s. diasene. 3. ij. sirupi de epithymo. 3. i. cu decoctio po
lipodij cuscute radicuz feniculi & scolopendrie an. 3. ij. passularum. 3. s. su
mendo. 3. v. dicte decoctionis debite faciet: fiat portio: & domesticum etiam
esset ius galli veteris ordinati fm artem in quo coquitur polipodium se
ne epithymum passule cartamum & hyssopus sumeds de eo facta dissolu
tione carniuz & expressione. 3. vi. vel. vij. Et si volueris fortius facere fac
vt infra. R. agarici electi. 3. i. s. 3. salis gemme an. 3. s. myrabolanoz he
bulorum. 3. ij. indorum. 3. i. s. contundantur & fricentur cum oleo amigda
larum dulcium: & omnia simul infundantur in decoctioe vt infra. R. po
lipodij quercini radicem feniculi petroselinu an. 3. iij. folliculorum sene. 3. ij.
epithymi. 3. i. passularum. 3. iij. sticados floruz borraginis & melisse an.
3. s. bulliant in sufficienti quantitate aque fm artem bulliunt plus radi
ces & post flores cum epithymo: & sumatur de ista decoctione facta cola
tura. 3. v. & iste dimittantur in infusione per horas. x. postea fiat expressio
& collature addat diacatolis. 3. vi. diasene. 3. s. oximellis. 3. i. misce & fiat
potio. Sequenti mane post medicinas sumat conf. vt infra. R. methida
ti. 3. i. diabugl. 3. ij. misce: hoc idem post alias euacuationes in elephantia:
circa tamen principium minorum methidatum & augeatur diabuglo.
& in processu fiat contra: post medicinas in varicibus fiat cofec. vt infra
R. diabuglos. 3. s. specierum confec. electuarij de gemis. 3. s. cum sirupo
de bisantys sit confec. Quidam posuit electuarium satis forte valens in
omni materia melancholica: cuius descriptio talis est. R. buglos. liquirit
tie ana. 3. i. sticados aromatici camedreos camepitesos calamitum absintij
seminis aneri an. 3. ij. s. epithymi polipodij sene an. 3. i. s. myrabolanoz
indorum & hebulorum an. 3. s. agarici. 3. vi. passularu. 3. i. s. prunorum iu
ubaruz an. numero. i. scolopendrie. 3. i. s. bulliant in libris. iij. vsq; ad co
sumptionem medietatis excepto Epithymo qui ponatur in fine decoctio
nis: & facta decoctione per dies dimittantur in infusione postea fiat cola
tura & bona expressio in qua ponatur vt infra. R. lapidis lazuli ar. quod
tamen non placet pp an. 3. iij. ellebori nigri. 3. ij. s. sene. 3. vi. reubarbari ele
cti. 3. s. cinamomi electi. 3. ij. ligni aloes. 3. i. ben albi & rubei ana. 3. s. spice
squinanti an. 3. s. omnia grosse contundantur & ponantur in dicta cola
tura calida & per diem & noctem in infusione permancant: postea fiat co
latura & euz sufficienti quantitate mellis & zuccari fiat equaliter & fiat ele
ctuarium cuius dosis est ab. 3. s. vsq; ad. 3. vi. habetis varia solutiuaz & for
tia & minus fortia quibus vario modo vti oportet: quoniam in casu opor
tet corpus mundum tenere & maxime si debeamus deuenire ad operatio
nem manualemente laboriosa est: propter quod dixit do. Auicenna. cap. pro
prio in fine. Rectius est vt non aperiantur: scilicet varices neq; fiat in eis
aliquid: scilicet laboriosum nisi post mundificationem vltimam & versus
principium cure. Cum autem confirmatur parum speratur q; prohibea
tur: & si speras scias q; summa curationis sperate huius egritudinis est assi
duatio in curatione. l. cum medicinis euacuantibus & c. Et quoniam vt
dicebatur circa textum exponendo in hoc casu maxime valet vomitus &
non solum materierum comunium sed etiam cu appropriatis appropria
toz maxime in elephantia. Ideo obseruentur verba Serapionis in ca
pitulo de melancholia sub hac forma. Si humor est terrestris grossus fri
gidus munda stomachum cum vomitu cum poru aque calide in qua de
cocta sunt anetru & sal & calamentuz fluuiale & nux vomica & semē atripli
cis & semen raphanis: supple cum omnibus istis vel aliquibus earum. Et
ciba illum in primis ex raphano decocto cum secantibus facto cum acc

ro squillitico et si adiuvatur virtus abundantius apponemus elleborum in raphano et infundemus in secantibus. Habes in isto casu plurima vomitiva et fortiora si consideras: primo igitur posses infundere raphanum in oximellis. si facto ex aceto pumini vel ex aceto squillitico et est fortius et postquam steterit in infusione circa horas sex comedas de ipso raphano tres vel quatuor bolos male mastigando et post mediam horam cum intentione vomendi ponatur digitus in gulam vel pena infusa in oleo et fiet vomitus. Et si non sufficerit post talem cibationem hora dicta exhibeatur decoctio ut infra. Re. calamenti fluviatilis. 3. l. s. seminis aneti et atriplicis an. 3. s. bulliant in aque. 3. x. vsq; ad consumptionem tertie partis et facta collatura addatur oximellis simplicis vel squillitici. 3. l. s. et tepidus exhibeatur: et si fortius volueris adde in decoctione de semine raphani vel bulliant hec in media parte aque raphani: et si fortius ponat de nuce vomica: et si fortius nutrit raphanum cum elleboro in oximelle simplici vel coposito ma viscosiori exire vel squillitico iponendo frustra pua ellebori in raphano tunc cum sumi raphanus abijciatur elleborus. Alios modos posui in psilio meo de lepra: adverte tamen quod nisi stomachus in virtute fuerit fortior: et in substantia rubustus cum alia preparatione ad vomendum non audere in exhibitione horum vomitivorum: quod audiui de medico multum audace: qui cum vomitum produxit stomachum ad vomendum vsq; ad mortem. Si igitur fieri contingat obferuent canones positi a. d. quarta primi. c. ij. et. xij. cum succedentibus quibuscumque. Et non obliuiscaris fortior stomachum si vomitus laboriosus factus fuerit. Ego tamen magis inhereo euacuationibus per secessum: sicut etiam de cohi fit vsq; ad. xij. multum vomitum laudauerit. Et ut habeamus ordinem in solutiis: quod frequenter mis vsus est nocivus: et ex alia parte opus corpus bene mudare in talibus passionibus et mundi conservare. Ideo pro regula obseruet quod colligitur prima tertia cap. de melancholia bene considerantis postquam veneris de debilibus ad fortiores. Tunc debes semel in mense cum medicina forti euacuare et semel in hebdomada cum medicina debili: et semel in hebdomada cum medicina mediocri hoc intelligitur stante virtute: dixit enim sic ad lras. Si ergo non pferit. i. non sufficit supple. medicine p. dicte reiterna itez et in omni hebdomada euacua vice vna cum pillulis subtilibus. i. leuibis medijs. i. ex mediocribus copositis. Et inter spatium admittit triseraz epithymi. Exptu naq; est potare eos triseraz epithymi fm huc modum. Sumatur triseraz. 3. ij. epithymi. 3. i. hyere. 3. s. addit et omni mense euacua cum aliqua forti de hyperis magnis donec inuenias egritudine iam remotas Si bene consideras colligitur quod dictum est. Jam ultimo restat in hoc principio deuenire ad alterationem membrorum. In varicibus igitur post aliquas euacuationes conuenit epithymare par ut infra. Re. aquar cicoree endiuie fumiterre et buglosse. an. 3. ij. sandaloz oiz coralloz vtriusq; an. 3. s. ligni aloes. 3. i. acetum pap. fiat epithyma: vel pot fieri sacculus ex floribz rosarum violarum: floz borraginis et buglosse. an. 3. s. spice absintij. 3. ij. cum speciebus ut supra fiat sacculus pro epate qui fumigetur cum aspersio ne sup lapide ignito ex aquis cicoree et abssi. equaliter cum fumo: pcorde fiat epithyma cordiale sub hac forma. Re. aquar borraginis buglo et violarum an. 3. ij. mellisse rosa. an. 3. l. s. vini albi odoriferi. 3. s. sandaloz citrinor et rubeor coralloz alborum et rubeorum an. 3. s. ozimi garofilate vtriusq; bene sicce incise. an. 3. i. ambre croci an. gra. i. s. Lampore offis de corde cerui an. gra. ij. misce: et si placet potes addere de fragmentis intrantibus in pfectione de gemis. 3. s. pro delicatis. Et ex eisdem potes constitare faculum mutando aquas in flore et herbas addendo de corticibus citri remissis in qualitate cum semine acetose. In elephantia autem fiant etiam rectificationes horum membrorum cum similibus: sed minores doses frigidorum ut violarum rosarum sandalorum etc. Et augeantur doses calidiorum ut ben garof. cinamomi ambre ozimi addendo vbi non sunt posite vel augendo vbi sunt posite. In confortatione autem splenis ut plurimum debilitat in attrahendo vel expellendo in tali casu primo fiat fomentatio supra ipsum splenem ut infra. Re. corticum radicum thamarisci corticum radicum salicis et capparorum laparij acuti et ebulli: ana. 3. s. scolopendrie floz genestre absintij abrotani an. 3. s. costi cipi an. 3. s. semini fenugreci et seminis lini an. 3. s. spice nardi. 3. s. ponant omnia ad bulliendum in vino albo: et aqua equaliter et quarta parte acetum albi et facta debita decoctione cum filtro vel spongia infusus in dicta decoctione fiat fomentatio supra ipsum splenem ter vel quater: et si volueris fortior effecere adde de gummi in decoctione ut armoniaco bdellio. Se rapino oppoponaco ponendo. 3. s. vel. 3. i. de quolibet eorum et de aceto ponendo mediam partem acetum squillitici. Et facta fomentatione fiat inunctione supra splenem cum vnguento ut infra. Re. olei amigdalorum amara rui olei rute olei de capparibus an. 3. s. olei de lilij albis. 3. ij. seminis aneti carui ameos ana. 3. s. costi ciperi cinamomi ana. 3. s. acetum. 3. ij. croci gra. ij. et misce: et si volueris fortius facere adde de gummi fm necessitate. In hoc casu valet oleum benedictum et balsamum: et posset etiam fieri emplastrum et cerotum cum appropositis ut. Re. dialtee martiaton an. 3. s. ar moniaci dissoluti in aceto. 3. l. floz genestre seminis aneti an. 3. s. fiat cerotum si placet: et si volueris facere emplastrum poteris addere oleorum de lilio de capparibus cum pinguedine porci et cum farina fenugreci et seminis lini: et sic variabis manente eadem intentione. Pro confortatione vero membrorum per interiora valent confectiones cordiales cum aliquibus epaticis et splenicis in varicibus minus calidis et in elephantia calidioribus. In varicibus fiat confectio. Re. specierum diarodon abatis. 3. s. specierum electuarij letificatis. Re. specierum confec. de gemis an. 3. i. s. cum succaro dissoluti in aquis mellisse cicoree et fumi terre q; sufficit et fiat psec. in mortello. 3. ij. pro quolibet mortello: et datur in sero ante cenam per duas horas vel vna ad minus. In elephantia valeret ut infra. Re. specierum diambre. 3. ij. specierum pfectionis de musco vulcis. 3. i. specierum diarodon abatis. 3. s. cu. 3. s. vi. zuccari dissoluti in aquis mellisse scolopendrie et betonice cum modico lini albi electi et fiat psec. in mortello: posset etiam fieri electuarium in hoc proposito ut infra. Re. corticis citri conditorum liquoris rase. 3. ij. candi carum passulorum pinguium an. 3. i. margarit. 3. l. facintorum safiroz smeriardis doroi coralloz alborum et rubeorum an. 3. i. cinamomi macis galange an. 3. s. garof. cubebe ligni aloes storacis calamite seminis basiliconis an. 3. s. croci. 3. s. muschi am-

bze an. gra. vi. conserue borraginis et buglo. succi pomorum dulcium de purati an. 3. ij. aque rox. vini optimi an. 3. i. et cum lib. i. zuccari albi fiat electuarium in bona forma quo uti potest diebus quibus non siropizet neq; aliter soluitur: bonum est et regulare in his morbis: cronicis ut aliquando dimittatur natura quiesca cum debita dieta et nullis medicinalibus alteretur. Et sic fit expeditum primum principale circa regimen in toto habendum. Consequenter est ordinandum quo operandum sit circa particularia membra. In varicibus igitur obseruetur talis modus: factis pmo que preceperunt fricetur dicte varices cum panno tepido et si foret pannus de grana esset conuenientior et continuetur fricatio vsq; dum membrum caleat et sanguinis venarum subtilitas videat et hoc fiat post duas horas diei in estate et vltra vespere in hyeme: consequenter bene consideranda si vene inflata sint de ramis sopbenarum vel sciaticarum: si sopbene accipe phlebotomum et aperire venam infra cauculam in parte domestica pedis: et si fuerint rami sciaticarum aperire venam infra cauculam in parte exteriori et siluestri et facias latu orificium ut sanguis grossus exte possit: fm tamen vene minute dispositionem: fiat tamen phlebotomia facta prius ligatura stricta post fricationes cum binda supra genu si supra genu venarum tumefactio extendatur: et si sint tantum infra genu tumefactio stringantur infra genu et manibus comprimantur deorsum ut grossa materia possit educi: et tota vniuersa cruris educatur vna vice si virtus conueniat: et si non partiatur vsq; dum tota educata sit fm modum qui supra dictus est: et cognoscetur eius ductio totalis quando non stabit ipsarum apparens tumefactio: et hoc expedito in vno crure post duos vel tres dies fiat similis operatio in alio crure: si vene alterius cruris sint tumefacte. Quod si forte contingeret propter viscositatem et terrefactitatem humoris q; non obediatur descensui deorsum tunc oportet aliam facere operationem: scilicet ut facta fricatione vel embrocata tibia cum aqua calida vsq; dum vene rubeant et erubescant fiat phlebotomia in diuersis partibus cruris vbi materia magis grossa appareat et materia inde educatur. Consequenter fiat decens ligatura incipiendo a calcaneo bene stringendo et sursum procedendo vsq; ad genu et sic fascia remaneat vsq; ad consolidatio nem phlebotomie: postea dissoluatur et crurum cum stipticis confortetur fomentando embrocando et inungendo: et post etiam fiat decens ligatura ut supra: et consequenter post aliquos dies anteq; membrum exerciteretur fiat cautia de pelle canis per longu incisio et cum cordula serica paulatim stringatur et fascia fm modum dictum superponatur vsq; ad tempus et paulatim exercitatio incipiat obseruando in reliquis regimen scdm quod dictum est in dicta et in medicinis maxime cum vomitu vel aliquibus phlebotomis in brachio aduertendum: quod tunc diuersio est necessaria ne aliquid deorsum fluat quod sugere consuevit: post cum per tempus tumefacti non appareat remoueatut semper regimen obseruando ut dictum est: quia maximus timor est in tali passione de recidina propter causas supra expressas. Et si per phlebotomiam venarum non possit tota materia conuenienter educi et opus sit venas incidere vel in totum remouere: ad perfectam curam recurre ad ea que supra scripta sunt circa textum fm doctrinam Albucaasis: et modum obserua suum: hic modum non ponas propter non prolongare inutiliter. Et quia dictum est quod expedit post phlebotomiam ut membrum stipticis confortetur iam sunt ponende medicine ad hoc valentes. Primo ergo fiat decoctio de qua facta consolidatione membrum epithymetur ut infra. Re. rox. absinti foliorum pisorum et plantaginis an. 3. s. i. mente. 3. s. gallarum balaustiarum corticum granatorum an. 3. ij. nucum cyperi masticis an. 3. l. s. sandalorum rubeorum sanguinis draconis an. 3. i. bulliant in situla vna aque vsq; ad quinte partis consumptionem et de ea fiat embroca et cataplasma: et si fiat spongia infusa et supliget erit vtile: post fiat inunctio cum vnguento ut infra. Re. vnguenti sandali. 3. ij. olei myrtillorum. 3. ij. succi barbe hircine acetate ana. 3. l. s. coriandrorum preparatorum nucis cyperi an. 3. i. rectificetur vnguentum pro vngendo: posses etiam facere emplastrum confortatiuum ut infra. Re. ozobi. 3. l. s. farine fabarum. 3. s. et cum decoctione supradicta fiat emplastrum addendo olei myrtini et rox. lororum in aceto an. 3. s. posses etiam facere cerotum ex pulueribus constrictiuis cum dragaganto mastic et similibus: valet vnguentum de cerusa et similia: et cum his ordinatis positis perficietur intentio nostra: ego tamen laudo non minus ad curam debitum regimen in dicta et medicinari de ista localia: quia sine obseruatione illorum ista essent timorosa. In localibus vero pro elephantia est commemorandum ut dictum est circa textum quod in applicatione medicaminum est timor: quoniam si ad frigidum declinauerint dubium est de impingendo materiam in membro: et si calidum rubi est ne materia adusta magis malitietur: et ad canceram transeat. Ideo habenda est cautela maxime in regimine et purgatione continuata ut aliqua calida resolutiua applicari possint: debent talia esse in hoc confortatiua et stiptica aliquantulum: magis tamen et minus fm tempora quia in processu magis resolutiua q; stiptica. In hoc ergo casu ad confortationem et exicationem materie maxime si satis mollis fuerit conuenit si apponant spongie magne noue supra crura tumefacta et fortiter superligentur: et fortius erit si infundantur in aqua cineris caulium ficus et vitis. Et si placet potes facere embrocam longam cum aqua decoctionis lupinorum vel cum dicto lissuo imposito modico aceto et postea super aspergas de puluere ut infra. Re. seminis aneti thamarisci terefacti sticados arabici an. 3. ij. myrrhe. 3. s. roxa. 3. l. omnia puluerizabis et supasperges: et ut retineatur pedes prius inunge cum oleo absinti et rox. an. Ad hoc etiam valet farina fenugreci cum aloce: et postremo si non sufficiant valet alumen cum fimo caprino si secum misceatur et infundatur in aceto felicitabitur operatio. In hoc tamen inherendum expertis chirurgis quia aliquando oportebit remedia variare fm magis et minus calidum et magis et minus ericatiuum: et aliquando scarificare oportet et scalpellare fm q; forte membrum sit in via ad corruptionem vel no: pro his igitur ad doctos recurratur chirurgicos: et in his ad presens sum contentus. Et notate quod istud consilium licet factum sit in casu varicum et elephantia: tamen ad omnes morbos melancholicos diligenter consideranti inuenerunt prestabit et maxime in melancholijs per aduersionem ex sanguine vel phlegmate. Et sic fit finis: laus deo.

Amphor. doctrinam confibij

Sequitur

Sequitur tractatus posterior de doloribus exteriorum membrorum.

De dolore dorsi. Capitul. i.

Dolor dorsi. In hoc ca. primo agit de huius doloris subiectis. Secundo de causis effectibus eius. Et qualitercūq; Terminus de locis et modis quibus fit. Et quandoq; fit.

In i.

parte aut qd doli doli sunt in lacertis et in chordi doli tā interioribus qd exterioribus cū doli cōclusis et confederatis. Musculos autē doli et eoz numerum et vtilitates descriptos inuenitis primi pma doct. v. sum. fa ca. xxi. qd intitular de anatomia musculorum motus doli. Et hic idē rupto lacertum et musculum.

Et qd doli doli. In i. cas doli doli septē commemorat. Prima est frigus forte: vel phlegma frigidum crudum doli neruis musculis vel chordis obutans vt in tri pis febrium. Secunda est plurimus excessus coitus: quo renes et dolum verantur et dolent. Tertia est cause gibbositas priusq; fuerit facta et confirmata sicut casus aut percussio phlegma aut vicositas. Quarta est coitas seu colligantia quorūdam viscerum cū spina doli: sicut debilitas et macies renū ob quas sepe dolent: et his doli condoleat. Quinta est superflua repletio vne magne descendētis: qua doli musculos super quos in eedit et chordas opprimit. Sexta est apostema alicuius viscerum vt renū

Jo. Math.

Sequitur tractatus posterior de doloribus exteriorum membrorum.

De dolore dorsi. Capitul. i.

Dolor dorsi. In hoc ca. primo agit de huius doloris subiectis. Secundo de causis effectibus eius. Et qualitercūq; Terminus de locis et modis quibus fit. Et quandoq; fit.

extremitatibus: qd in ventribus omnibus extremitatibus vt capite pectore et vtre inferiore: vel qd sunt mēbra que extremitatibus picipiāt vt natura cōsimiliū mēbroz et organicoz de quibz est intentio in hac sen determinare vt dicebat in rubrica pncipali ad quā recurrat: qd tñ doli doli maximā hz puenientia cum doli doli iuncturaz in causis et cura cū fit doli membroz neruoz vt statim videbit. Placuit in hoc trac. de dolore doli de terminare et de dolore illi sibi cōsimili: et sic p3 rubrica trac. que dicit sic trac. scd de doloribz mēbroz. s. iuncturaz de dolore: supple et doli et illi p puenientia: doli doli puenientia: puenientia in duas ptes: qm primo determinat de dolore doli et illi: scd de doloribus iuncturaz: fa ibi. Causa patiens. Et. Prima in duas: pmo de dolore doli de terminat: s. de dolore illi ibi. Est primus huius ca. Prima adhuc i tres: qm primo ponit causas: s. signa: tertio curas: partes per se patet: puenientia capituli etiam diuidit pncipaliter in duas partes: qm primo ipse ponit causam patientē: s. mēbra in quibz subiectiue fundatur talis actio lesa qd est doli doli: s. ipse enumerat causas talis doloris: fa ibi. Et qualitercūq; fit. De prima pte dixit: doli doli fit in lacertis et cordis intrinsecis et extrinsecis clausis cum dorso. Pro intellectu partis sunt commemoranda quedam que notata fuerūt circa pncipium ca. de gibbositate: p pmo qd dolum dicit aggregatōnem spondilium cum debito ordine aligatarum a radice colli vsq; ad finem caude. Et qd tales spondiles doli integratōes in totū sunt. xvi. de quibz. xi. sunt spondiles pectoris. i. ille cū quibus cohte ptinguntur: et quinque doli sunt spondiles alcatim que sunt vltime versus caudam. Comemorandum est etiam vt ibidem dicebat: circa conuenientiam spondilium qd supra quālibet spondilem ad applanandū et ne caro esse duro ledat supraposita sunt ligamēta et nerui et musculi: vt dicte spondiles circa posteriorē per additiones pncipias plane leues et lubric reddant. Ad anteriorē et ipsarum sunt ligamēta et musculi ad eas in debito situ continendum. Causa igit effectiua doloris doli subiectiue in talibus lacertis et cordis et ligamentis fundat: et ex psequenti doli in illis fit: et hoc est qd dicit text. Itege. Doli doli fit in lacertis. i. subiectiue fundat in lacertis et cordis intrinsecis ad debitū situm spondilium pncipaliter ordinatis et extrinsecis ad applanandū clausis cum dorso. i. alligatis ad ipm dorsum: qd ad ipsas spondiles sic situatas ptingendūz sine hoc fit ad intra iuncturas spondilium ipsas alligādo siue interius siue exterius.

Et qualitercūq; fit. Jam ipse ponit causas doloris

ipius doli: et duo facit: qm pmo ponit cas que sunt cause p essentia talis doloris: s. ponit cas que sunt tales p coitate: fa ibi. Aut pp coitate. In enumerādo tñ cas per essentia enumerat causas corporeas et primitiuas: dixit igit et est lra satis clara. Et qualitercūq; fit: supple i causis talis doloris aut accidit. i. talis dolor pp frigus cōplexionis. i. pp cōplexionē frigidā cū materia vt pp pntiam phlegmatis crudi in talibus mēbris: et per phlegma crudū intel ligamus quodcūq; phlegma ipmēns sua frigiditate: idē intelligit de cōplexione calida sine mā et cum materia: s. minus frequenter qd a frigidā aut pp multitudinem. i. fit talis dolor: qd quicūq; humor in dictis mēbris imbibitus etiā sine mala cōplexione vt hic supponit sed sola quātitate extendēdo et soluedo pntiū pōt esse causa talis doloris: postea enūm-

aut epatis id idem faciens. Septima est vulnus vel vlcus existens in ean na pulmonis cuius dolor sepe redundat in dorsum.

b Et quandoq; fit. In i. pmo ait qd doli doli: quandoq; cōtin git in ipius medio vel taliter qd ante se tenet incuruūz et vix erigit se: vel taliter qd ante se flectere non potest. Secūdo dicit qd doli doli quādoq; prouenit ex colligantia doli cū matrice: sicut fit in multis descensu men

rum sicut fit ppter debilitatem renū et maciem eoz: et propter repletionē vne mentem vne magne posite sup dorsum: aut ppter cām apatis: aut vulnus in can na pulmonis. Et qd qd fit in medio doli: et qd qd fit per coitatem matricis si cur fit cū appropinquat descensus mēstruoz aut pefocatio matricis. Et cum sunt signa pntis dolor fit doli. Et iterūz quandoq; est ex signis crisis.

De signis eius. Cap. ii.

Utrum quidēz qui est ex frigore et qd ex crudo hu

De signis eius. Capitul. ii.

Utrum quidēz fit. In hoc ca. pmo agit de signis doloris doli ex frigore. Secūdo a labore: ibi. Et factū a labore. Tercio a repletione: ibi. Et factus ea renū. Quarto a puro calore: ibi. Et factū cā. Quinto a repletione: ibi. Et factū cā repletione. Sexto a cāis gibbositate: ibi. Et factū pp.

De gradi

rat cas primitiuas vt pp multitudinē coitus pp quē producat ad cāz coitatem: qd pp motū et agitationē maxime in pibus doli fit fluxus ali quarum materierū ad dicta mēbra que materie erunt cā doloris vel sua multitudinē vel sua qualitate vel etiā qd ex coitu pp cōtionem spūz debilitatis illis mēbris fit vt a qualibet leui cā ledantur: addit. Et qd qd fit ppter causas gibbositas cū nūdum est cōfirmata. i. etiāz aliqñ fit ab aliis causis primitiuis quales sunt cause gibbositas non pfirmate. i. que non sufficiunt ad pfectam gibbositatem sicut verberationes supra dorsū: nō tñ fontes qd sufficiant plicare spondiles: qd si essent potentes facere gibbositatem: tunc talis dolor deberet dici dolor gibbositas et ponere in supiori cap. et non dolor doli. Addit ponendo cas per coitatem doliens aut per coitatem quorūdam viscerū. i. mēbroz intrinsecoz supple aliqñ accidit hec egritudo: sicut fit pp debilitatem renūz et maciem eoz: qd ipis debilibz existētibz in virtute sustentatūz grauitant et ponderant versus vtre: maxime si hic faciat sup ventres: et pnter pp alligatōne quā habet cūz dorso distendunt ligamēta deorsum: et sic fit dolor doli per distēsiōnem cā coitatis mēbroz vt renū. Addit et pp repletionē vehementē vne magne. s. cōplexio posite sup dorsum fit talis dolor cōprimēdo sup ligamēta et musculos doli aut imprimēdo malā cōplexionē calidā: et hoc sepe accidit et est signū satis euidentis cūdens cōplexionē calidā: et hoc sepe paritōis variolarū ppebullitionem factā in vena cōplexio fit dolor doli et percipitur sicut verberat: addit aut ppter cāz apatis. s. in locis vicinis cōprimēdo et strahendo vt supra dictū est de gibbositate aut vulnus in eanā pulmonis. s. pōt esse cā talis doloris pp alligatōne et vicinitatē vt p3.

Et qd qd fit. Jam in enumerādo cas doloris doli p coitatem remouet dubitationē: posset aliqñ dubitare dicens fit ne semp talis dolor in eadē pte dorsū: tñ qd non: qd aliqñ fit in medio dorsū: aliqñ infra circa spondiles alcatim: fit in medio dorsū qm mēbrū cuius coitate leditur directionē hz ad mediū dorsū. v. g. si fieret āpa versus originē arterie magne que dī arteria adorti fieret dolor circa qntam spondilē doli: qm vt dixit. B. in libello de iuuamento anpe litus dicta arteria que originat a sinistro ventriculo cordis: primo terminatur ad v. spondilē doli et in illo loco cedit hylosagus talis arterie: vnde declinat in alteram prem dans locū dicte arterie et sic fieret dolor circa mediū pp directionē mēbrū leui: aliqñ vero fieret deorsum dolor vt ppter coitatem matricis que alligat dorso inferius sicut fit cum appropinquat descensus mēstruoz: qd dilatant vne mēstruales et extendunt: et sic coitate cū dorso fit dolor in illis pibus. Addit vltimo. Qd iterū est qd qd ex signis crisis et maxime cū fieri doli crisis per fluxū sanguinis nariū pp: scz ebullitionē sanguinis circa venā magnā et. Itego lraz remouendo dubitationē dixit. Et qd qd fit in medio dorsū. s. dolor sicut exemplificatus est in casu apatis circa pncipiū arterie adorti: et supple qd qd fit circa dorsum inferius sicut et qd qd fit pp coitatem matricis sicut cū appropinquat descensus mēstruoz facta cōmōtione in sanguine et venis mēstrualibus rumefactio: aut supple cūz fit perforatio matricis pp similit cām fit dolor circa pte inferiōre dorsū. Et cū sunt signa pntis alia. s. supple fit talis dolor doli. Iterum qd qd est ex signis crisis. s. talis dolor doli vt verificatū est.

De signis eius. Capitul. ii.

Utrum quidēz fit. In isto cap. signorum tria facit pncipaliter: quoniam primo ipse ponit signa distinctiua causarum specialia et per essentia et per coitatem: secundo ipse ponit vnam certam contingentia euenientem in dolore doli: tertio ipse ponit vnum signū commune ad distinguendūz causa talis doloris est in dorso et mēbris superioribus vel in ventre et mēbris inferioribus: secūdo ibi. Et dolores quidem doli: aut egent et. Tercia ibi in fine capituli. Et cum manus inuenit dolorem. Prima adhuc in duas: quoniam primo ponit signa cau-

prefoca

Et dolores &c. C. 3. Hæc ita pars principalis in qua ipse ponit unū cōiter ptingens in dolore dōsi & est vel necessitas erectionis vel incuruationis ita vt hō vel cogatur stare rectus vel curvus in dolore ipso dōsi; duo facit primo ponit conclusionē secundo ipsam declarat ibi. Et indigentes. Dixit igitur primo. Et dolores qdem dōsi aut egent incuruationē. i. necessariā faciunt incuruationē vel saltē disponunt ad egent erectionē. i. necessariā faciunt vel inclinant ad erectionē. Et plequit declarādo dicens. Et indigentes incuruationē sunt illi in qbus est cā spasmius et apate dōsi aut alijs ex causis gibbositatis. Et indigētes erectione sunt illi in qbus nō est necessariū qd dīuerſificet reductionē anhelitus ex incolumitate lacertoz a reclinationē retro & incuruationē aī faciētibz dolorē. Notandū qd dolores dōsi vt pluri mū sunt cāis pportionalibz cāis gibbositatis cōiter accipiendo gibbositatē & pro gibbositate pprie accepta que est eminētia ad posterius vel pro arcuationē & elevationē & truma q̄ est eminentia ad anterius cū plicatione spondilii & aliqui ossium cassi anterioris vel et pro tortione que est plicatio ad latus p3. discurredo in cāis & pmtiuis & corporeis: cū igitur cāis gibbositatis cōiter accepte cōmotione plicationū ad anterius vel posterius faciant eminentiā aut vel retro: & sic cogant hoīes stare declinē ad anterius vel erectū: sequit qd cause talis doloris dōsi sine gibbositate cū sint debiliores illis saltē disponunt hoīem vel faciunt ad hoc vel vt incuruet vel erigatur. v. g. stante apate in aliquo visce: anterius pvia tactus spondiliū ad anterius fit vt inclinet hō ad anterius: & si vult erigī magis dolet: ita et stante mā humidā iplente ligamētā & musculos interiores trahente ad anterius: tūc inclinat hō ad anterius vel propter spasmū in dictis mēbris vt declaratū est supra in cāis gibbositatis & in talibus causis fit difficultas in anhelitu & dīuerſitas & pp obſtructionē pectoris & inobediētiā instroz in motu: pportionalibus vō causis cōturbatis in musculos exterioribus disponit hō vt nō possit plicari ad anterius: qz musculi nō obediunt tali plicationi. v. g. apatis dictis musculis vī alter in eis facto tetano ita vt nō reddant plicabiles cogit tūc hō stare rectus: & in tali casu ppea nō difficultas vel dīuerſificat anhelitus: tū qz non minorat & cautitas pectoris: tū qz instra marie in anhelitu deseruētia vt intrinseca stāt incolumia vt supponit. Et h totū intelligebat i tex. satis difficulte: lego ipsam. Et dolores qdes dōsi aut egent incuruationē. i. disponunt vel necessitatē h declarādo dicit. Et indigētes incuruationē sunt illi in qbus est cā spasmū ex apate dōsi. i. lacertoz dōsi intrinsecos aut alijs supple cāis fit spasmū illoz mēbroz q̄ ex apate vt ex repletōe vel acuitate doloris a mala cōplōne &c. vel alter alijs. i. qñ est alijs cāis gibbositatis vt ex mā repletōe musculos deorsus q̄uitate vel ex nocumēto mēbroz intrinsecos dōso alligatoz fit dolor dōsi tūc fit incuruatio in tali dolore vt p3. addit. Et indigētes erectione sunt illi in qbus non est necessariū qd dīuerſificet reductionē anhelitus. i. in qbus non ptingit causa ppter quam
necessario

Tertio dicitur quod dorsi dolores indigentes erectione sunt illi dolores in quibus sedandis nihil est necessarium quod diuersificet seu diuersas faciat reductionem anhelitus ex incolumitate lacertorum tenentium dorsum rectum per reclinacionem dorsi retro et per incuruacionem eius ante facientes dolores dorsi et hos augmentantes ita quod sufficit primo reducere dorsum de incuruacione eius ad statum medium inter incuruacionem et flexionem eius retro et deinde dorsi dolor sedatus fuerit.

Et cum manus etc. In viij. dicitur quod cum manus tangens et comprimens dorsum suo tactu reperit in eo dolores tunc causa doloris existit in dorso. Secundo dicitur quod si manus illic tangendo et comprimendo non reperit dolorem qui tunc illic est tunc causa doloris est insaciens vtriusque autem renum vel maris eiusque dorsum comparatur ab eo compressum. De cura doloris dorsi Capitulum. iij.

Portus

ut redeas etc.

In hoc casu

primo super cura doloris dorsi remittit nos alibi. Secundo agit in speciali de cura frigiditatis. Frigidus vero. Tertio de cura facti a labore. ibi. Et factus. Quarto a coitu. ibi. Et facti a coitu. Quinto causa renus. ibi. Et facti causa renus. Sexto causa repletionis. ibi. Et facti causa repletionis. Septimo causa gibbositas. ibi. Et facti causa gibbositas. Octauo de generali cura doloris dorsi qui fit et plurimum remittit nos alibi. ibi. Et quoniam. Non vero in speciali latius quam prius dat curam frigiditatis doloris dorsi. ibi. Terum de. In i. pte. p cura doloris dorsi primo remittit nos ad curaciones iusturaturum doloris quod cito post dabit. Secundo remittit nos ite ad curaciones gibbositatis et vtroque facientis gibbositatem: quia diffuse dedit. c. xiiij. trac. prioris. b. Frigidus vero etc. In iij. primo ait quod dolor dorsi frigidus in quantum est frigidus non habita consideratione ad materiam per calida curatur

Jo. Matthei

necessario fiat diuersus anhelitus in reductione: imo permanet cuiusdam mensure subsequens eum procedit. Et incolumitate lacertorum et reclinacione retro et incuruacione ante facientibus doloribus. i. p. incolumitate lacertorum quod non sunt lesi lacerti intrinsecis: imo sunt se sunt obediens et in reclinacione retro et incuruacione ante facientibus dolorem. s. quando tales lacerti sunt lesi: cum hoc tamen supponitur quod in lacertis extrinsecis est no cumentum ad verificandum textum.

Et cum manus etc. In hac ultima pte cap. ipse declarat p signum esse manifestum quod causa doloris est in dorso vel ventre. Et dixit breuiter. Et cum manus inuenit doloris ita. s. quod compressione manus fiat dolor: tunc causa est in dorso. Et si non inuenit. s. si comprimendo non propterea fit dolor tunc causa est in ventre. Nota quod si per dupliciter legi: quod per dorsum possumus hic duo intellegere: quod aut per dorsum intelligimus aggregationem spondylorum cum ligamentis et musculis extrinsecis: tunc non intrinsecis: aut per dorsum intelligimus aggregationem ex spondylis et musculis sine ligamentis extrinsecis et etiam intrinsecis: si intelligamus primo modo plana est littera: quod si causa doloris fuerit in extrinsecis membris tunc immediate suppositis in compressione manus inuenit doloris causa existente in intrinsecis vel alijs membris interioribus non secundo modo accipiendo dorsum tunc ut credo vera est littera: maxime in corporibus macris: quoniam compressio exterioris facta etiam si causa sit in musculis intrinsecis via vicinitatis fiet etiam dolor: si fuerit in ventre in membris contentis in concavitate interiore ut in renibus stomacho splene et similibus ut supra dicebatur in causis per communiter tunc manus non inuenit dolorem: lege sicut placet.

De cura doloris dorsi. Capitulum. iij.

Portet ut etc.

In istud est ca. de cura doloris dorsi presens capitulum: prima diuisione in tres partes: quoniam primo p tali cura nos remittit ad alia loca: pro ponit curam satis generale discurrendo per causas a quibus euenire possunt: tertio ponit curam talis doloris euenientis a causis ut plurimum contingentibus: s. a ibi. Frigidus vero in quantum tunc tertio ibi. Et quoniam plurimum eius. De prima parte est lra clara: dicitur: opz ut redeas in ea. s. cura ad curaciones doloris iuncturaz quas dicitur paulopost. Et curaciones gibbositatis et vtroque facientis gibbositatem supple quas diximus in ca. gibbositatis: nam una est cura vel. s. p. portionalis ex quo a similibus sunt causis ut supra dictum est: lege tu.

Frigidus vero etc. Tunc ipse prescriptum ponendo curam generale discurrendo p causas possibili: et posset diuidi in tot partes per quot discurret causas: partes patent. Sed legendo littera continua dicit primo de frigido sine materia. Frigidus vero in quantum est frigidus. In quantum est immaterialis. s. a mala tunc complexionis dependens opz ut curet cum ebibitis. s. alterantibus et non euacuatis nisi forte esset intentio ad materiam in toto dubitantes de fluore: tunc oportet euacuare. Et emplastris et unctionibus predictis in ca. pteritis. s. nouiter dictis. s. de doloribus iusturaturum et de gibbositate. Addit et in istis est illic humor crudus. s. mala complexio frigida cum materia ut fiat eum eis que sunt sicut hiera de pulpa colognitide. s. magna et pillule fetide: quoniam tales medicine mas tales eunt et a membris longinque: hoc tunc intelligat facta in tali materia aliqua digestionem et nota quod ibi non laudat leuia curantia: quia talia nocet ut magis declarabit in de doloribus iuncturaturum: cui aliqua miam agitent et non sint ad educendum potentes: s. laudat

in potu sumpta vel in eduliu ut per yppocrate vel maluisa vel vuaracti vel aquas salule rosismarini aut maiorane vel per sirupuz de sticados: et cum emplis et unctionibus dorso suppositis dictis i ca. pluribus pteritis: ut in ca. xiiij. trac. prioris: et dicent et in ultima pte cap. pitis. Secundo dicit quod dolor dorsi frigidus in quantum dependet ab humore crudo frigido phlegmatico idiget phlegmatis euione p hec que sunt sicut hiera pulpe colognitide: quam describit p. n. gnti prima trac. ij. ca. vi. quod intitulat de hiera rufi: et pillule fetide: a iuncturis. n. extrahit phlegmata et a membris iunctura libi cuiusmodi est dorsus.

Et factus a labore et similibus opz ut curet cum omni cibo bono: et unctionibus temperatis: et oleis tepidis. Et facti a coitu cura est cura eius quod debilitatus est a coitu. Et facti causa renum curatio est cura debilitatis renum. Et facti causa repletionis venarum plurime cura est phlebotomia ex curuatura genu etiam ipsa enim in dispositio ne sedat eum: et proprie cum consequuntur unctiones ex oleo ros. et similibus.

quod dolere gescere statim remedium est. Secundo est uti tepatis vnguentis: sicut arugis taxonis aut vulpis apidibus anseris galline aut caponis. Tertius est inungere tora dorsi spinam tepidis oleis actu et potetia seu remisse calidis: ut camomillino vel anetino vel de absinthio vel de amig. dulcibus. d. Et facti etc. In iij. dicit quod cura doloris dorsi ca coit etc. cura illi quod debilitatus est ab excessu coit. Et hac cura tradidit tertij. xx. tra. i. c. xxxv. e. Et facti ca etc. In v. dicit quod dolores dorsi facti causa renus debilitato ruri curant cura debilitatis eorum: quia prius edocuit tertij. xvij. trac. i. c. vi. f. Et facti ca etc. In vi. dicit quod phlebotomia vene poplitis quoniam curuatura genu est cura doloris dorsi quod fit ex nimia repletiōe venarum torso vicinaz. Nam in dispo. si proptu sanat huc doloris. Maxie ubi post hac inungit dorsum cum ros. oleo et sibi sibi ut violato oleo vel camomillino.

De gradi

solum medicinas fortes quare est et mas grossas et ab extremis membris euare: tales sunt ut hialogodis fm. d. Aut. v. can. est illa hiera: tunc ad def. dist. iij. posuit hiaz colognitidos et descripti. Rasio: in casu valent et pille fetide maxime virtute gumaz intratiu: et tu vide descripti locis suis.

Et factus etc. Ponit curam facti a labore: est lra clara dicens. Et factus a labore et similibus. i. ex portatiōe supra humeros grauis oneris vel longa stinacione vel statioe super pedes longa: unde per aliquam tatiu caruz sequit debilitas in virtute et dicta ptiu dorsi laxitas et dolor per eas sup assignatas ut per fluxu aliquarum materieru ad dorsum opz ut succurrat cum cibo bono ad virtutem viuificandaz: et unctionibus temperatis et oleis tepidis ad dicta membra laxa et forte aliqua trita pfortanda et miam fluxaz resoluendo: psequit dicens. Et facti a coitu cura illius est cura eius quod debilitatus est ex coitu: ibi supple curas ad. xx. tertij. Addit. Et facti causa renus curatio est cura debilitatis renum etiam supra posita. xvij. et. xx. tertij: in debilitate sua essentiali: dicit pnter et est notabilis tex. Et facti. s. doloris causa repletionis venarum plurime fm modum supradictu. Cura est phlebotomia ex curuatura genu: s. p. n. in dispo. sanat eum. s. statim et subito. Addit et pzie cu sequent unctiones ex oleo ros. et similibus. s. ad infirigidandū et remittendū ebullitione ipsi sanguis. Pro intellectu huius pte est pmo notandum quod in hoc casu maxie necessaria est phlia: quoniam si non adhuc fiat febris vel ruptura vene nec factu sit aliqd notabile apha: tunc dubiu est non facta phlia de aliquo hmoi necessaria est phlia. Et p hoc facit singularis tex. d. s. in lib. de phlia dist. i. ca. v. cu dixit sic. Non. n. solu quoniam iam magna affuerit egritudo phlebotomare est tps: sed et suspicaf debere fieri: puenit. n. eruditio quia dist. dixit docet nos quocumque pntibus iam egritudinibus recte vtiq agemus melius esse hec fm pncipia eaz vel debentibus incipere anticipare facientes ut pndere intentiones ad sanas adhuc transferant: hoc tunc intelligat state robore semp virtutis. Secundo notandū quod l3 tex. dicit siendā phlomia ex curuatura genu non intelligamus quod sub curuatura repiat hec vena: s. ex terius ad domesticā vel siluestre ptez: nam l3. d. Aut. qra primū ca. ppro de phlomia venaz in tali loco nulla fecerit mentionē cu loquebat de phlebotomiz venaz pedu: tunc dist. ab. ix. pte. pte. ponit duas venas in exteriori pte genu que aliqui phlomanf. s. et in lib. supra alleg. dist. iij. ca. iij. ponit duas venas in cruribus differetes a venis coxaz et pedu inferioru et has ego intelligo illas que sunt apud genu: credo tunc p iuuamēta phlomie dictaz venarū que illis locis colligunt et a. s. et ab. qd dicte vene sint que in pedibus inferioribus dicunt sciatice vel sophenae: quoniam eorū sunt iuuamentoz et per directionez ad illas: quod tunc hic eas laudauerit phlomariz fecit ut existimo: quoniam cum primiores sint loco dolet et dubiu vehemens sit vel de ruptura venaz vel apate supioz mebroz citior fiet diuersio a phibitio ne apatis et citior eio mae abundatis: sic phibitio rupture venarū quod si ex sophenis vel siaticis fieret: laudarē tunc ego in casu state multa plectoria ut pmo fieret eio de vna medicina: et breuiter obseruent illi cas. i hac phlia q obseruari deberet in cura sinoc inflatuz: talē euione ipse psp. posuit. Tertio notandū quod ex vbiis tex. infinuauit nobis modū circa actū practici: ut quod pus fiat phlia: deinde ponant circa locū doloris infiridatia et extracta inflamatōis ex oleo ros. et sili: quoniam si vellemus non phloma do infiridat et extingueret maius sequeret nocumentū: ut fuit cano. d. A. pma. iij. de cura febris sanguis cu dixit. Et scias quod esse ptentus infiridatione et dimittere phliaz et solutionē vtrius addit in oppilatiōe et coartatiōe: qre addit putredo et caliditas in reliq dispo. et lege tu l3. Addit

Et facti causa. In vij. dicit qd dorsi dolores gibbositate facti curandi sunt cura gibbositatis: quā pedit cap. xiiij. trac. prioris.
Et qm. In vij. dicit qd maior pe curationis doloris dorsi cōfi sit in cura doloris illius qui sit a frigore vel a renum debilitate. Nam do lores dorsi vt plurimū accidunt ab aliqua ista: duarum causarū. Secū do dicit qd debilitatis renū curam docuit tertij. xviij. trac. i. ca. vi. Tertio dicit qd complete docuit calefacere dorsi nūm in frigiditatem tract. post cap. xiiij. de cura gibbo sitatis.

Clerus. In .ix. pro cura propria dolori dorsi frigiditatem dat. r. auxi lia: et notat vñ. Prīmū est inungere dorsi cum oleo solo de euforbio pa rum calefacto. Secū est bibere mane. 3. i. tyriace diatessaro ter in septima na cū .ij. 3. aque mellis ca lide. Tertius ē bibere bis in septimana mane. 3. ij. olei d kerua. i. catapucia maiore cū .ij. 3. aq apij. Quartū est recipiens ci cerus nigro. 3. i. aco ri. 3. ij. infundantur p no etē i. vi. 3. aq et mane bul liant in simul modicum: post coletur aq et dissol uet in ea butyri recentis 3. iij. mellis. 3. i. que p do si vnica de mane bibat: et omni die tñ accipiat p xiiij. dies pñuos. Quin tum est assidue comedere sparagos: iuuat. n. valde. Sextū est. 3. i. de pil lulis fetidis illis data qui sunt frigide cōplexionis et dorsi doli ex fri gido humore. Septimū est dorsi doli emplare cum oleandro: sanat enim antiquū dorsi doli. Octauū est dolens dorsi emplastrare cū aliqua septem sequentiū medicina: puta oppoponaco serapino bdellio: enula amoniaco castoreo et euforbio: vel his septe oibz cū aliquo qua tuor oleoz. i. laurini rutacei de storace et de kerua vel oibz simul sic icoz.

Jo. Bath.

Et facti causa gibbositatis. i. a causa pportionalibus causis productiuis gibbositatis tamē debilitatibus vt supra dicebatur in causis. Curatione est cura gibbositatis: ad illum igitur locum recurras: patet littera.

Et quoniam. In hac tertia cap. ipse ponit curas causas vt plurimū contingentiū: et di uidi pōt para in tres partes: quoniam primo ipse ponit ipsarū causarū curam generalem et remissiuam: secūdo specialem adducendo particula riam medicaminatam: tertio ponit causas in applicatione remediū localitū: fa ibi. Verum de curationibus propriis. Tertia ibi. Et melius quide est. In fine. De pma pte dixit: et est lra clara. Et qm plurimum eius quod accidit ex dolore dorsi. i. a causis non accidit nisi ppter frigus: aut ppter debilitatem renū: tunc oportet vt sit plurimū curationis eius ex parte eorum. i. frigiditatis vel debilitatis renū: et remittens nos dixit. Et nos iam compleuimus sermonem in curatione renū et supple con sequenter de debilitate eorum. xviij. tertij. Et compleuimus etiam sermo nem in calefactione dorsi in ca. gibbositatis supra: ad illa igitur loca nos remittit: lege litteram.

Verum. In hac scda particula ipse ponit curas specia lē adducendo particularia remedia: et posset diuidi in tot partes quot specialia ponit diuersa remedia: sed legendō continuā litteras primo dixit et est clara littera: verū de curationibus propriis do loz dorsi frigiditatem est administratio olei de euforbio solius. i. ad vñctiones compositionē eius: et vñctas posuimus supra de cura gibbositatis: ibi recurras qm est singularis: addit et de portionibus expertis ad ipsum est ty riaca diatessaron et scribitur ab omnibus auctoribus: patet qd merito cō ponentium quatuor calidiorū et subtiliantū que intrant valet: aut oleū de kerua cum aqua apij: verbi gratia. 3. i. cum. 3. ij. aque apij: kerua est ca tapuria maior: ab aliquibus dicit mirasoleum vel pentadactylis: aut si ma ius agrestis: in summa est cal. et sicum in secūdo: fit oleum ex semine eius: est dissolutiuū et cōfortat mēbra maxime frigida: et fit de eo duplex oleum simplex et compositū quinto cano. sed compositū est vehemens caliditatis: credo qd de composito non intelligat. d. A. cum exhibeat ipm in via positionis: sed tamen de simplici dixit Serapio qd nō debemus eo vti in cibis: sed in lucerna. 3. i. tamen. d. A. sepe eo vtitur per superius. Et nota hic qd. d. A. laudat ipsam exheri non solum: sed cū aqua apij ratio est: qd tale oleum satis tenacitate: et viscositate participat: vt igitur acquirat penetratiōem ad longinquas partes fit eius mixtio cū aqua apij. Addit ponēdo aliam potionem magis gratā. Et supple conuenit vt bi bat patiens a causa frigida infusionem ciceris nigri et acori multotiens cum quatuor. 3. butyri. et. 3. i. mellis. Istud idem ponitur. xi. continentis sub propria forma: saluo qd non ponitur acorus de mente garfischy esset suauis potus sumendo. 3. i. iij. dicte infusionis cum ipso butyro et melle: ista omnia iuuat mēbra neruosa calefaciendo: et notat qd notatē dixit infusionē ciceris et non dixit decoctionē vt virtus cōfictio tantum et non substantie ciceris absoluitur: qd substantia ciceris vñctosa existens que in decoctione reciperetur forte non iuuaret imo noceret: et vtatur hac infu sione. xiiij. diebus in loco allegato. i. multo tpe qd nō est timorosa et est sua uis. Addit. Et comestio sparagorum et assiduatio eius est iuuatiua valde. Istud valere vt dicitur ad vias vrine nō sua caliditate que remis sa est. vt. p. coll. 3. i. y. can. et cū multa coniungitur humiditate nō lau

poratis. Et. oppoponaco bdellij serapini enule amoniaci castorei euforbi j an. 3. ij. terantur oia pter serapinū qd dissoluat in vino et incorpēt cūz oleoz laurini rutacei de storace et de kerua an. 3. i. cere qd sufficit fiat em plastrum strictū et oblongū: sic qd spina dorsi dolentē cōopiat: pferit enim valde. Nonū est dolens dorsi oleis inungere de costo et euforbio. Decimū est hoc ipsum inungere oleo de lilio celesti qd vñctū dī: est. n. in casu hoc mirabilē iuuat. 3. i. 3. sequēter notat qd calefa cere fricando dorsi an te eius inuñctiōē cū cali do pāno aspo conuenien tius est in dolore frigido. Deinde dorsi calidūz factū cōprimendo vñge re: sic. n. pñdus in dor sum penetrat virtus vñ guentorum.

plexiois sunt pillule fetide. Emplastra vero sunt hoc modo: nam emplastratio cum oleandro sanat eum qui antiquus est. Et emplastratio cū eis que sunt sic oppoponaco et bdellium et serapinū et enula et amoniacū et castoreū et eufor bium sigillatim et composita cūz oleo la urino et oleo rutino et oleo de storace et oleo de kerua iuuatiua est valde. Et de vnguentis sunt oleū de euforbio et ole uis de costo. Et oleo de lilio inest prop etas mirabilis. Et melius quide est vt calefiat dorsi in primis fricando cū panno aspero: deinde inungatur comp mendo.

De dolore vlij. Capitulum. iij.
St proximus huic
caplo et plurimū eius est vento suz phlegmaticū: et appropinquat ei cu

In .i. pte primo ait qd dolor vlij est primus. i. similis do. l. gnum. l. lori dorsi: sic qd de vtroq fere idē est iudiciū. Ingt Jan. qd vñ grece sunt intestina gracilia reuoluta multis reuolutiōibus. Sz hic vñ vocat pres illas vñtis inferioris que sine medio facit inguina. Secū dicit qd f3 plurimū doloris vlij cā est vñctas vel humo phlegmaticū vñtū dīstē dens aut in frigiditē. Tertio dicit qd cura doloris vlij ab his causis appo pinquat cure doloris dorsi: a sūbus causis: vt qd sit ex phlegmate cu

De gradi

darem nisi in corpe satis puro: vel forte hoc facit a proprietate vt scribit xi. pñ. vel de mente d. am. quod tñ alibi nō repio: dicit tñ. d. A. u. y. can. bibitur eius decoctio pp dolorem dorsi et sciatur. Addit psequēdo. Et pillule soluentes habētes hunc dolorem qui transit frigide cōplexionis sunt pillule fetide. Istas pillas oēs laudant in talibus dōsionibus: et patebit ip sarum vñctas inspicienti cōpositionē ipsarū per ea que supra dicta sunt. Addit de emplis. Emplastra vñ sunt hoc modo. Nam emplastrum cum oleandro sanat illūz qui antiquus est de oleandro dictū est supra qd sit et de mente. d. A. u. etiam fo can. fit ex eo emplm dolori dorsi: hoc etia. xi. pñ. ad fines de mente Tabir. dixit si emplastrum spinale in quo sit dolor antiquus cū oleandro sanabitur: addit. Et emplatō ex eis que sunt et. omnia clara sunt ex eis que supra dicta sunt: qd de omnibus his simplici bus supra facta est mentio: sed notate hoc dictum qd in oleo de lilio inest proprietates mirabilis et. clara est littera: lege eam tu.

Et melius. In hac tertia pte ca. ipse ponit vñas regulā obseruandā in applicatiōe vnguentoz et oleo rum in casu isto. Et dicit. Et melius qdē est vt calefiat dorsi in pñis fricando cū panno aspo: deinde inungatur comprimendo: rō can. est qd p talem precedentē calefactionē inductam cū fricatione apient post cutis: vñde fortiter postea inungendo preparat transitus medicīne ad locū pro fundum ad quē forte non penetraret nō facta tali preparatiōe. Et ex hoc inferatur et notate qd iste canon non tñ appropinquat in hoc casu: sz an plari vñ in oibus morbis intrinsecis in quibus difficulter transit vñus me dicīne exterioris applicando vt in passionibus iuncturaz et passionibus pe toris et cerebri cū volumus extrinsecus inuñctiōes fieri debere: ratio est eadem vt p3. Et sic est finis huius cap. non summo ca. pp tps breuitatē: neqz pono ordinem in cura ppter ea que supra dicta sunt de gibbositate.

De dolore vlij. Cap. iij.
St proximus. In hoc. c. d. A. u. d. vñtēmi nat de vno dolore qui in cau sis et cura cōicat cum dolore dorsi. i. de dolore vlij vel iliorū: et duo facit principaliter: qm pmo ipse ponit quēdā generalia circa hāc dī spositionem et eius curam: pmo specialiter determinat ponendo eius specia lem curam: fa ibi. Et de curatione propria. Prima pars posset in par tes tres diuidi fm tria dicta principaliter: qm primo excusando se remo uet obiectionem que hic legitime oriri posset: posset aliquis merito dñbi tare: quare in hac sen determinat de dolore horum membrorum cum in generali rubrica dictum sit in hac sen determinandum de egritudinibus accidentibus in extremitatibus membrorum: cum tñ dicta membra non sint extrema aliquo dictoz modoz vt videbitur naturam horū mēbrozū pñderant: remouendo ergo dixit qd talis dolor. i. in causis et cura est pro ximus huic ca. i. de dolore dorsi: imo satis rationabiliter propter pertine tiam ad ca. pcedens ponit in hoc loco de tali dolore determinari. Et hoc intendebat cū dixit. Et proximus huic cap. dixit fo ponendo cāz vt plu rimū pñgentem fm quā cōicat cum dolore dorsi. Et plurimū eius est vñctum phlegmaticū. i. vt plurimū dolor est dependens a vñctate cuius cā fouens est phlegma: dixit tertio pur pñuando pñctiā ad ca. pcedens. Et appropinquat ei. i. dolori huic vlij: quantum ad curam: cura eius. i. doloris dorsi. Pro intellectu partis est aduertendūz qd apud medicos reperitur isti termini vñom per. m. et vñon per. n. q termini dī uersa

ratur ex phlegmatis euacuatione solutione ventris aut clysteri acuto et g
ex grossa accidit ventositate curatur ipsius carminatione per cyminum
rutam castoreum anisum feniculum carui.
a Et de curatione et. In secunda dicitur istas pillulas pro cura propria
doloris et. B. seminis fenugreci granorum arafced. i. nasturtij. seminum
apij et ameos zinziberis cinamomi an. 3. j. serapini. 3. xij. dissoluat serapi
nuz in vino et cetera tri
ta cu hoc incorporentur
et foment pillule grosse
vt auellane. itaqz dos ea
rum vnica pillula sero
accipienda ppe ingressuz
lectio qdem oi diebz p
interualla diez fm gve
tris laxatio fiet p serapi
nuz et tolerabil bene vel
male a patiente.

Jo Matth.

uerfa significatna ylion
est tertium de intestinis gracilibus descendendo et alijs longius et in eo
plures sunt inuolutiones q in alijs ideo dictum est intestinum longum
subtile inuolutum ab Aul. supra. xvi. tertij. c. primo: ylion autem est mem
brum musculosum dorso inherens et sunt duo talia dicta membra et bee
uiter sunt duo musculi suppositi renibus ad ipsos sustentandum et dicun
tur lumbi et dolor in talibus membris factus dicitur dolor in ylio: et si in
altero eorum tantum fuerit dicitur dolor ylij vt sonat rubrica ca. et si do
lor fuerit intestinalis in gracilibus intestinis dicitur yliacus propter inte
stinum ylion connumerari intestinis: causa autem quare in dictis membris
vt plurimuz fiat dolor ventosus flegmaticus satis no. est ex supra dictis:
cum dicta membra musculosa sint frigida et. Et sic est clara lra: lege ea tu.

Et de curatione et.

Munc ipse ponit curam magis
specialem huius doloris: et primo
curaz causevt plurimum contingentis: fo aliaruz causarum: secunda ibi
Quod si fuerit. Dixit igitur ponendo descriptionem quarundam pil
ularum que sumi debent partim ad digerendum materiam frigidam et
aliqua lter euacuandum et membra confortandum. Et de curatione pro
pria est vt sumatur fenugreci et granorum arafced et seminis apij et ameos
et. 33. cinamomi partes equales verbi gratia. 3. 5. Serapini quantum om
nia: et fiant ex eis pillule vt auellane. l. parue debet sps puluerizari et sera
pinu in vino dissolui et oia simul in pasta reddidi: postea pillule faciant:
et possunt due de eis omnibus duobus diebus exhiberi: hoc intelligitur ni
si stomachus sit lesus: quia multum nocet Serapinum stomacho. In eis
stant intentiones que dicte sunt in fenugreco semine apij et Ameos. Stat
in primis intentio ad digerendum tale materiam et in locis longinquis
in. 33. et cinamomo et digerendi et confortandi simul lra intentionis: se
rapino et digerendi et soluendi materiaz in dictis locis existentes: vnde vi
xit et. huc qd mirabiliter soluit materiaz grossas et dicit. d. A. c. p. p. p. qd
soluit ab anchis et pter intellige a membris eis circumscribitur: lege lras.

Quod si fuerit et.

Munc ipse remittit curam aliarum
causarum ad alia loca. Et dixit qd si
fuerit propter apostema in membro. ylio aut in eo quod comunicat ei
puta in matrice in muliere vel in intestinis grossis vel renibus tunc cura
tio eius est illa cura: recurre ad tertiam quartam et ad loca in quibus deter
minatur de no. cumentis ditorum membrorum et tibi ibidem manifesta
fiet cura. Addit vnam regulam de causis huius doloris et est littera clara
dicit. Et parum quidem fit. talis dolor propter malitiam complexionis
calide: scilicet sine materia aut cuz materia nisi fm semitam comunitatis
membrorum vrine. f. renum precipue et intestinorum. Et addit. Et signu
et cura in hoc. f. casu male complexionis calide singularis vel cum mate
ria in renibus vel in intestinis manifesta sunt sup. ex dictis in. xvi. et. xvij
tertij. Notandum q ratio quare raro talia membra incurrunt dolores p
pter malitiaz complexionis calide et sicce immaterialis vel materialis su
mitur ex dictis supra quoniam talia membra sunt de natura frigida et.
Aliquando tamen vicinitate renuz talem malitiam incurrunt cuz renes
sint membra calida et facile inflamabilia et consequenter apra et malam
complexionem calidam materialem et imaterialem incurrere et sic vicino
comunicare. Sed tu dices fm hoc no apparet q dicta membra debeant
incurrere dolorem a tali causa comunitate intestinorum cuius oppositum
dicit textus cum intestina sint membra natura frigida q panniculosa: of
cas q motuum haberet euidentiam nisi ad intestina multe coniungeren
tur vene mediante mefenterio per quas in ipsis intestinis mandari potest
materia choleric: et maxime quia intestinum ieiunum dictis membris vi
cinatur et ad ipsum multuz fluit de cholera ad expulsuam stimulantam
etiam multi rami venarum sibi comunicant ad humidum ksilosum sugē
dum et pro tanto ex fluxu talis materie cholericæ ad dictuz intestinum p
pter vicinitatem non inconuenit vel tantum interdum malam complexio
nem sine materia communicari et aliquado cum materia comunicatur.
Et patet sententia littere: et clara est littera: lege cam tu. Sequitur glorio
suz cap. de doloribus iuncturaz et.

Ausa patiens in et.

In hac parte pri
cipali huius secundi tra
ctatus specialiter prosequitur de doloribus iuncturaz: et tria
principaliter facit: quoniam primo determinat de egritudinib
bus iuncturarum generaliter quantum ad ipsarum causas signa et cura.
Secundo principaliter facit capitulum de cautela ab huiusmodi dolori
bus iuncturarum: tertio specialius descendendo ponit curam sciaticæ: se
cunda ibi. Oportet vt yratu ille. Iertia ibi in cap. sequenti. Cura que
magis propria est et. Prima pars et in tres diuiditur: quoniam primo
ipse determinat de doloribus iuncturarum quantum ad causas et tempo
ra eorum et. secundo ponit signa tertio curam: secunda ibi in principio
sequenti ca. l. Illius quod et. Iertia ibi. Lii cognoscitur. I. Presens. c.
pri ma diuisione diuiditur in partes quatuor: quoniam primo ipse deter

b CAD si fuerit et. In. ij. dicit q si dolor ylij fiat ab apostemate me
bri scz virge virilis vel a membri apostemate comunicantis ei sicut ab in
guine cura huius est cura alterius horum apatuz a quo ipse procedit.
c Et par et. In. iij. dicit q mala ppla ca. et sic. no mals vel cu ma:
par opatur ylij dolores nisi sibi coicetur ab vrine vjs vel ab intestinis.
d Et signu et. In. v. dicit q huius doloris signa et cura manifeste sunt.
Signa qd tactu: cura vo
p prium. Qd si dolor fue
rit cu ma prepurget illa.
De doloribus iunctu
raz et eis q coicant poda
gre et venene et. Ca. v.

Ausa patiens in his
egritudinibus est membrum susci

minat de doloribus iun
cturaz satis generaliter enumerando cas et tempora et. scdo specialiter
determinat de sciatica et dolore anche: tertio ipse ponit comparationem in
facilitate et difficultate redditus sciaticæ et podagre ad alios dolores iun
cturaz: quarto ipse reddit et ad determinandum de sciatica et podagra spe
cialius: fa ibi. Sciatica vo. Iertia ibi. Dolores qdem iuncturaz. Quar
ta ibi. Et materia qdem sciaticæ. Prima pars etia diuiditur in quatuor:
qm primo ipse ponit cas euetus doloris iuncturaz: fo ipse ponit corpora
que aptiora sunt ad tales dolores et cas multiplicatois taliu dolorz reipe
ctu alioz dolorz: tertio pōit varios modos terminatois: quarto ipse enu
merat tēpora aptiora ad tales dolores causandos: fa ibi. Et aptiora ad
hoc. Iertia ibi. Et multotiens qd. quarta ibi. Et aptiora tempora. I
Prima adhuc in duas: qm primo ipse ponit vna diuisione causaz taliu
dolorz: fo subdistinguit membra prime diuisionis: fa ibi. Amplius et. I
CDe prima igitur parte ponēdo vna diuisionē generalem causaz dixit.
Causa patiens in his egritudinibus est membrum suscipiens: et ca efficiēs sunt
cōplexiones et mae male: et ca instrumentalis est dilatatio meatuū nālium
accidentalis aut ex creatioe: aut euentus complexionū nō nāliuz quas ac
cidere fecit motus et vacuitas et raritas accidentalis aut pp creationes fi
cut est in carnibus glandosis. Pro intellectu ptis est attendendū qd apud
auctores medicie reperitur in doloribus iuncturaz qdaz termini me
dicinales appropriati. Naz reperitur isti termini gutta artetica ciragra
sciatica et podagra. Artetica pprie est passio in iuncturis simul oibus vel
salte pluribus vt in iuncturis colli dorzi manuū pedū et similib: et di arteti
ca ab artus qd est iunctura vel cōcatenatio qd idē est: q iuncture cu liga
mentis cōcatenant: et teneo teneo: quasi idē sonet artetica qd dolor teneo ar
tus vel cōcatenatio vel iuncturaz: et talis dolor plurimuz iuncturaz pprie
etia di gutta vel sciaticū: q talis dolor plurimuz iuncturaz simul fit po
tissimuz p defluxuz humorz ad iuncturas: et nō fit talis dolor p via paulati
ne pgestiois humorz in talibus iuncturis qm nō fit verisimile oia membra
iuncturaz ee equaliter debilia in digerēdo male et in debili supflui expel
lendo. Sz stante in venis pectoria vt plenitudine sanguis alioz humorz
tūc non pntit debite in eis p poros venaz et membroz defluunt ad iunctu
ras plures simul: cu quo etiā stat qd ad iuncturas tūc pedū vel manuū flu
at et sic p3 qd artetica et gutta vt multū sunt p viam defluxus: vbi dolo
res aliaz iuncturaz particularz aliqñ sunt p vias paulatine cōgestionis.
Aduerte tñ qd multi alij morbi a doloribus iuncturaz sunt vt plurimuz
p vias defluxus: vt paralytis squinancia opthalmia et similes: nō tamē
appellant gutta vel sciaticū sicut dolor iuncturaz a tali ca: et ratio sumi
pōt ex hoc q: defluxus mae ad iuncturas magis assimilatur sciaticū vel
gutte q fluxus mae ad alia membra: qm lz in iuncturis fit manifesta pcuti
tas et sic videant ad susceptionē supfluitatuz dispositi et alia parte nā
muniuit iuncturas desup musculis et ligamentis miro modo prestis ad eas
roborandas: vnde difficulter fit transitus mae intra iuncturas: et sic paula
tine distillat: et sic pueniēter gutta dici pōt: nō sic est defluxus ad alia mem
bra: artetica igitur et gutta pprie sunt noia synonyma. Ciragra est pprie
dolor in iuncturis manuū cu cubitis vel cuz digitis: et di ciragra a ciras
qd est manus et gradior rīs quasi supgradies manus: sicut ciromancia di
ars docens dispōnes hoium p venas et lineas et figuras manuū. Sciati
ca: artetica igitur et gutta pprie sunt noia synonyma. Ciragra est pprie
dolor in iuncturis manuū cu cubitis vel cuz digitis: et di ciragra a ciras
qd est manus et gradior rīs quasi supgradies manus: sicut ciromancia di
ars docens dispōnes hoium p venas et lineas et figuras manuū. Sciati
ca: artetica igitur et gutta pprie sunt noia synonyma. Ciragra est pprie
dolor in iuncturis manuū cu cubitis vel cuz digitis: et di ciragra a ciras
qd est manus et gradior rīs quasi supgradies manus: sicut ciromancia di
ars docens dispōnes hoium p venas et lineas et figuras manuū. Sciati
ca: artetica igitur et gutta pprie sunt noia synonyma. Ciragra est pprie
dolor in iuncturis manuū cu cubitis vel cuz digitis: et di ciragra a ciras
qd est manus et gradior rīs quasi supgradies manus: sicut ciromancia di
ars docens dispōnes hoium p venas et lineas et figuras manuū. Sciati
ca: artetica igitur et gutta pprie sunt noia synonyma. Ciragra est pprie
dolor in iuncturis manuū cu cubitis vel cuz digitis: et di ciragra a ciras
qd est manus et gradior rīs quasi supgradies manus: sicut ciromancia di
ars docens dispōnes hoium p venas et lineas et figuras manuū. Sciati
ca: artetica igitur et gutta pprie sunt noia synonyma. Ciragra est pprie
dolor in iuncturis manuū cu cubitis vel cuz digitis: et di ciragra a ciras
qd est manus et gradior rīs quasi supgradies manus: sicut ciromancia di
ars docens dispōnes hoium p venas et lineas et figuras manuū. Sciati
ca: artetica igitur et gutta pprie sunt noia synonyma. Ciragra est pprie
dolor in iuncturis manuū cu cubitis vel cuz digitis: et di ciragra a ciras
qd est manus et gradior rīs quasi supgradies manus: sicut ciromancia di
ars docens dispōnes hoium p venas et lineas et figuras manuū. Sciati
ca: artetica igitur et gutta pprie sunt noia synonyma. Ciragra est pprie
dolor in iuncturis manuū cu cubitis vel cuz digitis: et di ciragra a ciras
qd est manus et gradior rīs quasi supgradies manus: sicut ciromancia di
ars docens dispōnes hoium p venas et lineas et figuras manuū. Sciati
ca: artetica igitur et gutta pprie sunt noia synonyma. Ciragra est pprie
dolor in iuncturis manuū cu cubitis vel cuz digitis: et di ciragra a ciras
qd est manus et gradior rīs quasi supgradies manus: sicut ciromancia di
ars docens dispōnes hoium p venas et lineas et figuras manuū. Sciati
ca: artetica igitur et gutta pprie sunt noia synonyma. Ciragra est pprie
dolor in iuncturis manuū cu cubitis vel cuz digitis: et di ciragra a ciras
qd est manus et gradior rīs quasi supgradies manus: sicut ciromancia di
ars docens dispōnes hoium p venas et lineas et figuras manuū. Sciati
ca: artetica igitur et gutta pprie sunt noia synonyma. Ciragra est pprie
dolor in iuncturis manuū cu cubitis vel cuz digitis: et di ciragra a ciras
qd est manus et gradior rīs quasi supgradies manus: sicut ciromancia di
ars docens dispōnes hoium p venas et lineas et figuras manuū. Sciati
ca: artetica igitur et gutta pprie sunt noia synonyma. Ciragra est pprie
dolor in iuncturis manuū cu cubitis vel cuz digitis: et di ciragra a ciras
qd est manus et gradior rīs quasi supgradies manus: sicut ciromancia di
ars docens dispōnes hoium p venas et lineas et figuras manuū. Sciati
ca: artetica igitur et gutta pprie sunt noia synonyma. Ciragra est pprie
dolor in iuncturis manuū cu cubitis vel cuz digitis: et di ciragra a ciras
qd est manus et gradior rīs quasi supgradies manus: sicut ciromancia di
ars docens dispōnes hoium p venas et lineas et figuras manuū. Sciati
ca: artetica igitur et gutta pprie sunt noia synonyma. Ciragra est pprie
dolor in iuncturis manuū cu cubitis vel cuz digitis: et di ciragra a ciras
qd est manus et gradior rīs quasi supgradies manus: sicut ciromancia di
ars docens dispōnes hoium p venas et lineas et figuras manuū. Sciati
ca: artetica igitur et gutta pprie sunt noia synonyma. Ciragra est pprie
dolor in iuncturis manuū cu cubitis vel cuz digitis: et di ciragra a ciras
qd est manus et gradior rīs quasi supgradies manus: sicut ciromancia di
ars docens dispōnes hoium p venas et lineas et figuras manuū. Sciati
ca: artetica igitur et gutta pprie sunt noia synonyma. Ciragra est pprie
dolor in iuncturis manuū cu cubitis vel cuz digitis: et di ciragra a ciras
qd est manus et gradior rīs quasi supgradies manus: sicut ciromancia di
ars docens dispōnes hoium p venas et lineas et figuras manuū. Sciati
ca: artetica igitur et gutta pprie sunt noia synonyma. Ciragra est pprie
dolor in iuncturis manuū cu cubitis vel cuz digitis: et di ciragra a ciras
qd est manus et gradior rīs quasi supgradies manus: sicut ciromancia di
ars docens dispōnes hoium p venas et lineas et figuras manuū. Sciati
ca: artetica igitur et gutta pprie sunt noia synonyma. Ciragra est pprie
dolor in iuncturis manuū cu cubitis vel cuz digitis: et di ciragra a ciras
qd est manus et gradior rīs quasi supgradies manus: sicut ciromancia di
ars docens dispōnes hoium p venas et lineas et figuras manuū. Sciati
ca: artetica igitur et gutta pprie sunt noia synonyma. Ciragra est pprie
dolor in iuncturis manuū cu cubitis vel cuz digitis: et di ciragra a ciras
qd est manus et gradior rīs quasi supgradies manus: sicut ciromancia di
ars docens dispōnes hoium p venas et lineas et figuras manuū. Sciati
ca: artetica igitur et gutta pprie sunt noia synonyma. Ciragra est pprie
dolor in iuncturis manuū cu cubitis vel cuz digitis: et di ciragra a ciras
qd est manus et gradior rīs quasi supgradies manus: sicut ciromancia di
ars docens dispōnes hoium p venas et lineas et figuras manuū. Sciati
ca: artetica igitur et gutta pprie sunt noia synonyma. Ciragra est pprie
dolor in iuncturis manuū cu cubitis vel cuz digitis: et di ciragra a ciras
qd est manus et gradior rīs quasi supgradies manus: sicut ciromancia di
ars docens dispōnes hoium p venas et lineas et figuras manuū. Sciati
ca: artetica igitur et gutta pprie sunt noia synonyma. Ciragra est pprie
dolor in iuncturis manuū cu cubitis vel cuz digitis: et di ciragra a ciras
qd est manus et gradior rīs quasi supgradies manus: sicut ciromancia di
ars docens dispōnes hoium p venas et lineas et figuras manuū. Sciati
ca: artetica igitur et gutta pprie sunt noia synonyma. Ciragra est pprie
dolor in iuncturis manuū cu cubitis vel cuz digitis: et di ciragra a ciras
qd est manus et gradior rīs quasi supgradies manus: sicut ciromancia di
ars docens dispōnes hoium p venas et lineas et figuras manuū. Sciati
ca: artetica igitur et gutta pprie sunt noia synonyma. Ciragra est pprie
dolor in iuncturis manuū cu cubitis vel cuz digitis: et di ciragra a ciras
qd est manus et gradior rīs quasi supgradies manus: sicut ciromancia di
ars docens dispōnes hoium p venas et lineas et figuras manuū. Sciati
ca: artetica igitur et gutta pprie sunt noia synonyma. Ciragra est pprie
dolor in iuncturis manuū cu cubitis vel cuz digitis: et di ciragra a ciras
qd est manus et gradior rīs quasi supgradies manus: sicut ciromancia di
ars docens dispōnes hoium p venas et lineas et figuras manuū. Sciati
ca: artetica igitur et gutta pprie sunt noia synonyma. Ciragra est pprie
dolor in iuncturis manuū cu cubitis vel cuz digitis: et di ciragra a ciras
qd est manus et gradior rīs quasi supgradies manus: sicut ciromancia di
ars docens dispōnes hoium p venas et lineas et figuras manuū. Sciati
ca: artetica igitur et gutta pprie sunt noia synonyma. Ciragra est pprie
dolor in iuncturis manuū cu cubitis vel cuz digitis: et di ciragra a ciras
qd est manus et gradior rīs quasi supgradies manus: sicut ciromancia di
ars docens dispōnes hoium p venas et lineas et figuras manuū. Sciati
ca: artetica igitur et gutta pprie sunt noia synonyma. Ciragra est pprie
dolor in iuncturis manuū cu cubitis vel cuz digitis: et di ciragra a ciras
qd est manus et gradior rīs quasi supgradies manus: sicut ciromancia di
ars docens dispōnes hoium p venas et lineas et figuras manuū. Sciati
ca: artetica igitur et gutta pprie sunt noia synonyma. Ciragra est pprie
dolor in iuncturis manuū cu cubitis vel cuz digitis: et di ciragra a ciras
qd est manus et gradior rīs quasi supgradies manus: sicut ciromancia di
ars docens dispōnes hoium p venas et lineas et figuras manuū. Sciati
ca: artetica igitur et gutta pprie sunt noia synonyma. Ciragra est pprie
dolor in iuncturis manuū cu cubitis vel cuz digitis: et di ciragra a ciras
qd est manus et gradior rīs quasi supgradies manus: sicut ciromancia di
ars docens dispōnes hoium p venas et lineas et figuras manuū. Sciati
ca: artetica igitur et gutta pprie sunt noia synonyma. Ciragra est pprie
dolor in iuncturis manuū cu cubitis vel cuz digitis: et di ciragra a ciras
qd est manus et gradior rīs quasi supgradies manus: sicut ciromancia di
ars docens dispōnes hoium p venas et lineas et figuras manuū. Sciati
ca: artetica igitur et gutta pprie sunt noia synonyma. Ciragra est pprie
dolor in iuncturis manuū cu cubitis vel cuz digitis: et di ciragra a ciras
qd est manus et gradior rīs quasi supgradies manus: sicut ciromancia di
ars docens dispōnes hoium p venas et lineas et figuras manuū. Sciati
ca: artetica igitur et gutta pprie sunt noia synonyma. Ciragra est pprie
dolor in iuncturis manuū cu cubitis vel cuz digitis: et di ciragra a ciras
qd est manus et gradior rīs quasi supgradies manus: sicut ciromancia di
ars docens dispōnes hoium p venas et lineas et figuras manuū. Sciati
ca: artetica igitur et gutta pprie sunt noia synonyma. Ciragra est pprie
dolor in iuncturis manuū cu cubitis vel cuz digitis: et di ciragra a ciras
qd est manus et gradior rīs quasi supgradies manus: sicut ciromancia di
ars docens dispōnes hoium p venas et lineas et figuras manuū. Sciati
ca: artetica igitur et gutta pprie sunt noia synonyma. Ciragra est pprie
dolor in iuncturis manuū cu cubitis vel cuz digitis: et di ciragra a ciras
qd est manus et gradior rīs quasi supgradies manus: sicut ciromancia di
ars docens dispōnes hoium p venas et lineas et figuras manuū. Sciati
ca: artetica igitur et gutta pprie sunt noia synonyma. Ciragra est pprie
dolor in iuncturis manuū cu cubitis vel cuz digitis: et di ciragra a ciras
qd est manus et gradior rīs quasi supgradies manus: sicut ciromancia di
ars docens dispōnes hoium p venas et lineas et figuras manuū. Sciati
ca: artetica igitur et gutta pprie sunt noia synonyma. Ciragra est pprie
dolor in iuncturis manuū cu cubitis vel cuz digitis: et di ciragra a ciras
qd est manus et gradior rīs quasi supgradies manus: sicut ciromancia di
ars docens dispōnes hoium p venas et lineas et figuras manuū. Sciati
ca: artetica igitur et gutta pprie sunt noia synonyma. Ciragra est pprie
dolor in iuncturis manuū cu cubitis vel cuz digitis: et di ciragra a ciras
qd est manus et gradior rīs quasi supgradies manus: sicut ciromancia di
ars docens dispōnes hoium p venas et lineas et figuras manuū. Sciati
ca: artetica igitur et gutta pprie sunt noia synonyma. Ciragra est pprie
dolor in iuncturis manuū cu cubitis vel cuz digitis: et di ciragra a ciras
qd est manus et gradior rīs quasi supgradies manus: sicut ciromancia di
ars docens dispōnes hoium p venas et lineas et figuras manuū. Sciati
ca: artetica igitur et gutta pprie sunt noia synonyma. Ciragra est pprie
dolor in iuncturis manuū cu cubitis vel cuz digitis: et di ciragra a ciras
qd est manus et gradior rīs quasi supgradies manus: sicut ciromancia di
ars docens dispōnes hoium p venas et lineas et figuras manuū. Sciati
ca: artetica igitur et gutta pprie sunt noia synonyma. Ciragra est pprie
dolor in iuncturis manuū cu cubitis vel cuz digitis: et di ciragra a ciras
qd est manus et gradior rīs quasi supgradies manus: sicut ciromancia di
ars docens dispōnes hoium p venas et lineas et figuras manuū. Sciati
ca: artetica igitur et gutta pprie sunt noia synonyma. Ciragra est pprie
dolor in iuncturis manuū cu cubitis vel cuz digitis: et di ciragra a ciras
qd est manus et gradior rīs quasi supgradies manus: sicut ciromancia di
ars docens dispōnes hoium p venas et lineas et figuras manuū. Sciati
ca: artetica igitur et gutta pprie sunt noia synonyma. Ciragra est pprie
dolor in iuncturis manuū cu cubitis vel cuz digitis: et di ciragra a ciras
qd est manus et gradior rīs quasi supgradies manus: sicut ciromancia di
ars docens dispōnes hoium p venas et lineas et figuras manuū. Sciati
ca: artetica igitur et gutta pprie sunt noia synonyma. Ciragra est pprie
dolor in iuncturis manuū cu cubitis vel cuz digitis: et di ciragra a ciras
qd est manus et gradior rīs quasi supgradies manus: sicut ciromancia di
ars docens dispōnes hoium p venas et lineas et figuras manuū. Sciati
ca: artetica igitur et gutta pprie sunt noia synonyma. Ciragra est pprie
dolor in iuncturis manuū cu cubitis vel cuz digitis: et di ciragra a ciras
qd est manus et gradior rīs quasi supgradies manus: sicut ciromancia di
ars docens dispōnes hoium p venas et lineas et figuras manuū. Sciati
ca: artetica igitur et gutta pprie sunt noia synonyma. Ciragra est pprie
dolor in iuncturis manuū cu cubitis vel cuz digitis: et di ciragra a ciras
qd est manus et gradior rīs quasi supgradies manus: sicut ciromancia di
ars docens dispōnes hoium p venas et lineas et figuras manuū. Sciati
ca: artetica igitur et gutta pprie sunt noia synonyma. Ciragra est pprie
dolor in iuncturis manuū cu cubitis vel cuz digitis: et di ciragra a ciras
qd est manus et gradior rīs quasi supgradies manus: sicut ciromancia di
ars docens dispōnes hoium p venas et lineas et figuras manuū. Sciati
ca: artetica igitur et gutta pprie sunt noia synonyma. Ciragra est pprie
dolor in iuncturis manuū cu cubitis vel cuz digitis: et di ciragra a ciras
qd est manus et gradior rīs quasi supgradies manus: sicut ciromancia di
ars docens dispōnes hoium p venas et lineas et figuras manuū. Sciati
ca: artetica igitur et gutta pprie sunt noia synonyma. Ciragra est pprie
dolor in iuncturis manuū cu cubitis vel cuz digitis: et di ciragra a ciras
qd est manus et gradior rīs quasi supgradies manus: sicut ciromancia di
ars docens dispōnes hoium p venas et lineas et figuras manuū. Sciati
ca: artetica igitur et gutta pprie sunt noia synonyma. Ciragra est pprie
dolor in iuncturis manuū cu cubitis vel cuz digitis: et di ciragra a ciras
qd est manus et gradior rīs quasi supgradies manus: sicut ciromancia di
ars docens dispōnes hoium p venas et lineas et figuras manuū. Sciati
ca: artetica igitur et gutta pprie sunt noia synonyma. Ciragra est pprie
dolor in iuncturis manuū cu cubitis vel cuz digitis: et di ciragra a ciras
qd est manus et gradior rīs quasi supgradies manus: sicut ciromancia di
ars docens dispōnes hoium p venas et lineas et figuras manuū. Sciati
ca: artetica igitur et gutta pprie sunt noia synonyma. Ciragra est pprie
dolor in iuncturis manuū cu cubitis vel cuz digitis: et di ciragra a ciras
qd est manus et gradior rīs quasi supgradies manus: sicut ciromancia di
ars docens dispōnes hoium p venas et lineas et figuras manuū. Sciati
ca: artetica igitur et gutta pprie sunt noia synonyma. Ciragra est pprie
dolor in iuncturis manuū cu cubitis vel cuz digitis: et di ciragra a ciras
qd est manus et gradior rīs quasi supgradies manus: sicut ciromancia di
ars docens dispōnes hoium p venas et lineas et figuras manuū. Sciati
ca: artetica igitur et gutta pprie sunt noia synonyma. Ciragra est pprie
dolor in iuncturis manuū cu cubitis vel cuz digitis: et di ciragra a ciras
qd est manus et gradior rīs quasi supgradies manus: sicut ciromancia di
ars docens dispōnes hoium p venas et lineas et figuras manuū. Sciati
ca: artetica igitur et gutta pprie sunt noia synonyma. Ciragra est pprie
dolor in iuncturis manuū cu cubitis vel cuz digitis: et di ciragra a ciras
qd est manus et gradior rīs quasi supgradies manus: sicut ciromancia di
ars docens dispōnes hoium p venas et lineas et figuras manuū. Sciati
ca: artetica igitur et gutta pprie sunt noia synonyma. Ciragra est pprie
dolor in iuncturis manuū cu cubitis vel cuz digitis: et di ciragra a ciras
qd est manus et gradior rīs quasi supgradies manus: sicut ciromancia di
ars docens dispōnes hoium p venas et lineas et figuras manuū. Sciati
ca: artetica igitur et gutta pprie sunt noia synonyma. Ciragra est pprie
dolor in iuncturis manuū cu cubitis vel cuz digitis: et di ciragra a ciras
qd est manus et gradior rīs quasi supgradies manus: sicut ciromancia di
ars docens dispōnes hoium p venas et lineas et figuras manuū. Sciati
ca: artetica igitur et gutta pprie sunt noia synonyma. Ciragra est pprie
dolor in iuncturis manuū cu cubitis vel cuz digitis: et di ciragra a ciras
qd est manus et gradior rīs quasi supgradies manus: sicut ciromancia di
ars docens dispōnes hoium p venas et lineas et figuras manuū. Sciati
ca: artetica igitur et gutta pprie sunt noia synonyma. Ciragra est pprie
dolor in iuncturis manuū cu cubitis vel cuz digitis: et di ciragra a ciras
qd est manus et gradior rīs quasi supgradies manus: sicut ciromancia di
ars docens dispōnes hoium p venas et lineas et figuras manuū. Sciati
ca: artetica igitur et gutta pprie sunt noia synonyma. Ciragra est pprie
dolor in iuncturis manuū cu cubitis vel cuz digitis: et di ciragra a ciras
qd est manus et gradior rīs quasi supgradies manus: sicut ciromancia di
ars docens dispōnes hoium p venas et lineas et figuras manuū. Sciati
ca: artetica igitur et gutta pprie sunt noia synonyma. Ciragra est pprie
dolor in iuncturis manuū cu cubitis vel cuz digitis: et di ciragra a ciras
qd est manus et gradior rīs quasi supgradies manus: sicut ciromancia di
ars docens dispōnes hoium p venas et lineas et figuras manuū. Sciati
ca: artetica igitur et gutta pprie sunt noia synonyma. Ciragra est pprie
dolor in iuncturis manuū cu cubitis vel cuz digitis: et di ciragra a ciras
qd est manus et gradior rīs quasi supgradies manus: sicut ciromancia di
ars docens dispōnes hoium p venas et lineas et figuras manuū. Sciati
ca: artetica igitur et gutta pprie sunt noia synonyma. Ciragra est pprie
dolor in iuncturis manuū cu cubitis vel cuz digitis: et di ciragra a ciras
qd est manus et gradior rīs quasi supgradies manus: sicut ciromancia di
ars docens dispōnes hoium p venas et lineas et figuras manuū. Sciati
ca: artetica igitur et gutta pprie sunt noia synonyma. Ciragra est pprie
dolor in iuncturis manuū cu cubitis vel cuz digitis: et di ciragra a ciras
qd est manus et gradior rīs quasi supgradies manus: sicut ciromancia di
ars docens dispōnes hoium p venas et lineas et figuras manuū. Sciati
ca: artetica igitur et gutta pprie sunt noia synonyma. Ciragra est pprie
dolor in iuncturis manuū cu cubitis vel cuz digitis: et di ciragra a ciras
qd est manus et gradior rīs quasi supgradies manus: sicut ciromancia di
ars docens dispōnes hoium p venas et lineas et figuras manuū. Sciati
ca: artetica igitur et gutta pprie sunt noia synonyma. Ciragra est pprie
dolor in iuncturis manuū cu cubitis vel cuz digitis: et di ciragra a ciras
qd est manus et gradior rīs quasi supgradies manus: sicut ciromancia di
ars docens dispōnes hoium p venas et lineas et figuras manuū. Sciati
ca: artetica igitur et gutta pprie sunt noia synonyma. Ciragra est pprie
dolor in iuncturis manuū cu cubitis vel cuz digitis: et di ciragra a ciras
qd est manus et gradior rīs quasi supgradies manus: sicut ciromancia di
ars docens dispōnes hoium p venas et lineas et figuras manuū. Sciati
ca: artetica igitur et gutta pprie sunt noia synonyma. Ciragra est pprie
dolor in iuncturis manuū cu cubitis vel cuz digitis: et di ciragra a ciras
qd est manus et gradior rīs quasi supgradies manus: sicut ciromancia di
ars docens dispōnes hoium p venas et lineas et figuras manuū. Sciati
ca: artetica igitur et gutta pprie sunt noia synonyma. Ciragra est pprie
dolor in iuncturis manuū cu cubitis vel cuz digitis: et di ciragra a ciras
qd est manus et gradior rīs quasi supgradies manus: sicut ciromancia di
ars docens dispōnes hoium p venas et lineas et figuras manuū. Sciati
ca: artetica igitur et gutta pprie sunt noia synonyma. Ciragra est pprie
dolor in iuncturis manuū cu cubitis vel cuz digitis: et di ciragra a ciras
qd est manus et gradior rīs quasi supgradies manus: sicut ciromancia di
ars docens dispōnes hoium p venas et lineas et figuras manuū. Sciati
ca: artetica igitur et gutta pprie sunt noia synonyma. Ciragra est pprie
dolor in iuncturis manuū cu cubitis vel cuz digitis: et di ciragra a ciras
qd est manus et gradior rīs quasi supgradies manus: sicut ciromancia di
ars docens dispōnes hoium p venas et lineas et figuras manuū. Sciati
ca: artetica igitur et gutta pprie sunt noia synonyma. Ciragra est pprie
dolor in iuncturis manuū cu cubitis vel cuz digitis: et di ciragra a ciras
qd est manus et gradior rīs quasi supgradies manus: sicut ciromancia di
ars docens dispōnes hoium p venas et lineas et figuras manuū. Sciati
ca: artetica igitur et gutta pprie sunt noia synonyma. Ciragra est pprie
dolor in iuncturis manuū cu cubitis vel cuz digitis: et di ciragra a ciras
qd est manus et gradior rīs quasi supgradies manus: sicut ciromancia di
ars docens dispōnes hoium p venas et lineas et figuras manuū. Sciati
ca: artetica igitur et gutta pprie sunt noia synonyma. Ciragra est pprie
dolor in iuncturis manuū cu cubitis vel cuz digitis: et di ciragra a ciras
qd est manus et gradior rīs quasi supgradies manus: sicut ciromancia di
ars docens dispōnes hoium p venas et lineas et figuras manuū. Sciati
ca: artetica igitur et gutta pprie sunt noia synonyma. Ciragra est pprie
dolor in iuncturis manuū cu cubitis vel cuz digitis: et di ciragra a ciras
qd est manus et gradior rīs quasi supgradies manus: sicut ciromancia di
ars docens dispōnes hoium p venas et lineas et figuras manuū. Sciati
ca: artetica igitur et gutta pprie sunt noia synonyma. Ciragra est pprie
dolor in iuncturis manuū cu cubitis vel cuz digitis: et di ciragra a ciras
qd est manus et gradior rīs quasi supgradies manus: sicut ciromancia di
ars docens dispōnes hoium p venas et lineas et figuras manuū. Sciati
ca: artetica igitur et gutta pprie sunt noia synonyma. Ciragra est pprie
dolor in iuncturis manuū cu cubitis vel cuz digitis: et di ciragra a ciras
qd est manus et gradior rīs quasi supgradies manus: sicut ciromancia di
ars docens dispōnes hoium p venas et lineas et figuras manuū. Sciati
ca: artetica igitur et gutta pprie sunt noia synonyma. Ciragra est pprie
dolor in iuncturis manuū cu cubitis vel cuz digitis: et di ciragra a ciras
qd est manus et gradior rīs quasi supgradies manus: sicut ciromancia di
ars docens dispōnes hoium p venas et lineas et figuras manuū. Sciati
ca: artetica igitur et gutta pprie sunt noia synonyma. Ciragra est pprie
dolor in iuncturis manuū cu cubitis vel cuz digitis: et di ciragra a ciras
qd est manus et gradior rīs quasi supgradies manus: sicut ciromancia di
ars docens dispōnes hoium p venas et lineas et figuras manuū. Sciati
ca: artetica igitur et gutta pprie sunt noia synonyma. Ciragra est pprie
dolor in iuncturis manuū cu cubitis vel cuz digitis: et di ciragra a ciras
qd est manus et gradior rīs quasi supgradies manus: sicut ciromancia di
ars docens dispōnes hoium p venas et lineas et figuras manuū. Sciati
ca: artetica igitur et gutta pprie sunt noia synonyma. Ciragra est pprie
dolor in iuncturis manuū cu cubitis vel cuz digitis: et di ciragra a ciras
qd est manus et gradior rīs quasi supgradies manus: sicut ciromancia di
ars docens dispōnes hoium p venas et lineas et figuras manuū. Sciati
ca: artetica igitur et gutta pprie sunt noia synonyma. Ciragra est pprie
dolor in iuncturis manuū cu cubitis vel cuz digitis: et di ciragra a ciras
qd est manus et gradior rīs quasi supgradies manus: sicut ciromancia di
ars docens dispōnes hoium p venas et lineas et figuras manuū. Sciati
ca: artetica igitur et gutta pprie sunt noia synonyma. Ciragra est pprie
dolor in iuncturis manuū cu cubitis vel cuz digitis: et di ciragra a ciras
qd est manus et gradior rīs quasi supgradies manus: sicut ciromancia di
ars docens dispōnes hoium p venas et lineas et figuras manuū. Sciati
ca: artetica igitur et gutta pprie sunt noia synonyma. Ciragra est pprie
dolor in iuncturis manuū cu cubitis vel cuz digitis: et di ciragra a ciras
qd est manus et gradior rīs quasi supgradies manus: sicut ciromancia di
ars docens dispōnes hoium p venas et lineas et figuras manuū. Sciati
ca: artetica igitur et gutta pprie sunt noia synonyma. Ciragra est pprie
dolor in iuncturis manuū cu cubitis vel cuz digitis: et di ciragra a ciras
qd est manus et gradior rīs quasi supgradies manus: sicut ciromancia di
ars docens dispōnes hoium p venas et lineas et figuras manuū. Sciati
ca: artetica igitur et gutta pprie sunt noia synonyma. Ciragra est pprie
dolor in iuncturis manuū cu cubitis vel cuz digitis: et di ciragra a ciras
qd est manus et gradior rīs quasi supgradies manus: sicut ciromancia di
ars docens dispōnes hoium p venas et lineas et figuras manuū. Sciati
ca: artetica igitur et gutta pprie sunt noia synonyma. Ciragra est pprie
dolor in iuncturis manuū cu cubitis vel cuz digitis: et di ciragra a ciras
qd est manus et gradior rīs quasi supgradies manus: sicut ciromancia di
ars docens dispōnes hoium p venas et lineas et figuras manuū. Sciati
ca: artetica igitur et gutta pprie sunt noia synonyma. Ciragra est pprie
dolor in iuncturis manuū cu cubitis vel cuz digitis: et di ciragra a ciras
qd est manus et gradior rīs quasi supgradies manus: sicut ciromancia di
ars docens dispōnes hoium p venas et lineas et figuras manuū. Sciati
ca: artetica igitur et gutta pprie sunt noia synonyma. Ciragra est pprie
dolor in iuncturis manuū cu cubitis vel cuz digitis: et di ciragra a ciras
qd est manus et gradior rīs quasi supgradies manus: sicut ciromancia di
ars docens dispōnes hoium p venas et lineas et figuras manuū. Sciati
ca: artetica igitur et gutta pprie sunt noia synonyma. Ciragra est pprie
dolor in iuncturis manuū cu cubitis vel cuz digitis: et di ciragra a ciras
qd est manus et gradior rīs quasi supgradies manus: sicut ciromancia di
ars docens dispōnes hoium p venas et lineas et figuras manuū. Sciati
ca: artetica igitur et gutta pprie sunt noia synonyma. Ciragra est pprie

causarum eorum. Secundo de aptioribus ad eos: et quare magis iuncturis accedunt et eis innascitur ut gipsus vel caro: ibi. Et aptiores. Tercio de hereditate et periculo sanationis istorum dolorum et tribus anni quibus magis accedunt et facili vel difficili cura horum: finis ipsa sua: ibi. Et dolores quidem. Quarto in speciali de sciatica: ibi. Sciatica vero. Quinto de quibusdam notabilibus circa species istorum dolorum: ibi. Et omne quidem. Sexto de podagra: ibi. Podagra vero.

In prima parte primo datur in summa casus horum dolorum. Secundo declarat causam suscipientem: ibi. Membrum itaque. Tercio causam efficientem: ibi. Causa autem efficiens. Quarto harum causarum casus: ibi. Et casus divisionum.

In prima particula primo autem quod patiens in istis doloribus est membrum suscipiens et sustinens eos: ut pes podagram: scia sciatica: et manus chi ragra. Secundo dicitur quod efficiens huiusmodi dolorum est mala complexio iuncturas debilitans: et male materie confluentes ad eas harum motu liberum impediens. Tercio dicitur quod causa coadiuvans et instrumentalis est dilatatio meatuum naturalium. scilicet venarum et arteriarum inter membrum madans et membrum suscipiens: vel accidentalis et acquisita: vel naturalis et a prima creatione: vel mala complexio non naturalis quam motus superflui iuncturis dederunt: vel iuncturas supflua raritas et harum vacui-

piens. Et causa efficiens sunt complexiones et materie male. Et causa instrumentalis est dilatatio meatuum naturalium accidentalis: aut ex creatione aut euentus complexionum non naturalium quas acciderunt fecit motus et vacuitas: et raritas accidentalis aut propter creationem sicut est in carnibus glandulosis. Amplius distinguamus unamquamque harum divisionum divisione aliqua. Membrum itaque suscipiens est causa ut eveniat iste

res est mala complexio iuncturas debilitans: et male materie confluentes ad eas harum motu liberum impediens. Tercio dicitur quod causa coadiuvans et instrumentalis est dilatatio meatuum naturalium. scilicet venarum et arteriarum inter membrum madans et membrum suscipiens: vel accidentalis et acquisita: vel naturalis et a prima creatione: vel mala complexio non naturalis quam motus superflui iuncturis dederunt: vel iuncturas supflua raritas et harum vacui-

Jo. Matthaei

etiam existit: quod autem per considerationem illarum rationum casus sufficienter habeant regule de ingenio curatio patebit considerati et videntur quod scribuntur loco al legatorum: ulterius intelligendum quod in enumeratione dictas causas enumeravit per principales et instrumentales in utroque genere: et de principalibus efficientibus in medietate et medietate: membrum. n. suscipiens. In quo subiectum est dolor et causa malis principalis et immediata talis egritudine: dilatatio autem meatuum siue sit naturalis ex creatione siue accidentalis ex tempore ut ex receptione medicinarum aptitudinis ista est causa instrumentalis reducibilis ad genus cause materialis et subiective ut patet: complexiones autem male et male materie sunt causa principales effectivae si sunt in iunctura dolente immediate: et si sunt in aliquo principali membro sunt causa principales et mediate: quoniam per mala complexiones membrum principalis multiplicatur male materie: et tandem a fortitudine membrum expelluntur ad debilita ut iuncturas: et sic sunt cause principales effectivae ut membris iuncturas: motus autem et vacuitas. Inanitas disponens ad inflammationem et ad malas complexiones et cursus materie sunt causa instrumentales tenentes se ex parte cause efficientis: et hoc intelligi potest et mediate et immediate secundum quod dicta complexio acquiritur potest aliquod principalium membrorum vel membrum ipse dolentibus: motus tria esse potest causa instrumentalis tenens se ex parte cause materialis pro quanto per motum membrum debilitato et super calefacto ipse sit dispositus ad facile superfluitates recipiendum. Idem dico de evacuatione et inanitione: per quod dicitur. Pro pronostico: circa finem commento. Item in fine comenti quod effusio humorum ad membra que moventur et calcantur est facilior. Et ex his apparet clara littera lege eam. Causa patiens. I. materialis et subiectiva in huiusmodi egritudinibus. scilicet articulo: et membrum suscipiens et principalis causa efficiens sunt complexiones et materie male ita quod male addatur etiam ad complexiones: quia male complexiones sunt causa efficiens immediate doloris si sunt in membro dolente. Et causa instrumentalis. scilicet tenens se ex parte cause materialis ut membrorum suscipientium. Est dilatatio meatuum naturalium. I. a natura deputatorum ad deferendum ad talia membra nutrimentum: accidentalis ut propter medicinas: aut ex creatione aut euentus complexionum naturalium quas acciderunt facit motus et vacuitas. Inanitas supple sunt cause efficientes immediate vel mediate finem modum dictum: et sequenter motus et vacuitas sunt dictarum causarum cause instrumentales: patet etiam ut dictum est esse cause instrumentales et se tenere ex parte cause subiective sicut raritas accidentalis membrum acquisita ut per caliditatem vel ex creatione sicut in carnibus glandulosis est causa instrumentalis se tenens ex parte materie quia per has dispositiones membra redduntur apta ad receptionem superfluitatum: ita etiam per malam complexionem accidentalem et motum. scilicet membrum debilitatum disponit ad receptionem etiam. Et sic mala complexio tenet se ex parte cause instrumentalis malis: ideo addidit. Et raritas accidentalis aut per creationem sicut est in carnibus glandulosis. scilicet iste se tenens ex parte materie ita etiam euentus complexionum et se tenere possunt: littera fuit aliquantulum difficilis.

Amplius distinguamus etiam.

In hac parte ipse subdividit membra supra scripte divisionis: et duo facit: quia primo ipse subdividit principales membra. scilicet tenens se ex parte cause passive et materialis: secundo distinguunt finem se tenens ex parte cause efficientis: secunda ibi. Causa autem efficiens. Et primo prout se cum precedentibus: pro prosequitur quod intendit: ibi. Membrum itaque suscipiens. Primo et ponit unam causam eorum huiusmodi casus declarat: secundo ponit aliam causam diversam et in hoc genere: ibi. Aut causa sui situs. Dicit de ambabus partibus primo. Amplius distinguamus unamquamque harum divisionum divisione aliqua. Unumquodque membrum divisionis: ite distinguamus: et prosequendo de causa patiens. Dicit membrum itaque suscipiens est causa ut eveniat iste egritudine. scilicet passive et materialiter. Aut per debilitatem sui: aut per malitiam complexionis et firmate proprie frigide: et debilitatem sui in creatione sua non ex parte complexionis: aut supple etiam per debilitatem complexionalem non frigiditatis sed per vehementiam caliditatis. Addit et proprie cum accidit supple talis mala complexio calida propter motum et per dolores et per causas extrinsecas ut per motum venenosi animalis calidi vel medicamento aliquo calido supple tunc est maxima causa ut membrum patiat: huiusmodi tamen cause extrinsecas prin-

tas: vel accidentalis et preter naturam: vel his naturalis et a creatione: sicuti carnibus glandulosis quedam vacuitates a creatione. Quarto dicit amplius se subdividit divisionem quadam quancumque dictarum nunc divisionum id est unum quodque membrum divisionis.

Membrum etiam. In. y. dat quatuor causas dolorum iuncturas ex parte subiecti seu membri recipientis. Prima est debilitas membri recipientis: puta iuncturarum propter malam complexionem tam confusam matam siue habitu matam precipue frigidam. Maxime plusquam calida iuncturas debilitat a natura frigidas. Secunda est iunctura recipientis debilitas a prima creatione non ex parte complexionis. Nam quorundam hominum sicut equorum iunctura natura sunt laxa et debiles. Tercia est vehementer excessus caliditatis in membris iuncturalibus eueniens proprie per motus supfluos et per dolores et fatigationes et quasdam

egritudines: aut propter debilitatem sui per malitiam complexionis et firmate et proprie frigide: et propter debilitatem sui in creatione sua non ex parte complexionis: aut per vehementiam caliditatis: et proprie cum accidit per motum et per dolores et per causas extrinsecas: licet hec divisio non sit longinqua a divisione complexionalis: aut causa sui situs sub membris alijs: et ubi ad ipsum currunt materie per naturam et propter hoc multiplicantur in pedibus et an-

alias causas extrinsecas sicut pedum suspensiones: et hos exponere sepe et diu foret igni et feruido soli. Et ista causa non longe a prima est: sed quasi sub ea. Quarta est iuncturarum precipue anches pedum situs sub membris et sub toto trunco corporis: unde facilis materie graues ad eas descendunt ex propria natura sue gravitatis. Et propter hanc causam dolores iuncturarum multiplicantur et sepius sunt in pedibus et anches.

De gradi

capitulum debilitant pro quanto imprimunt in membro mala complexionis: ideo addit licet hec dispositio non sit longinqua a dispositione complexionalis: de seba parte adducendo aliam causam passibilitatis membri dixit. Aut causa sui situs sub membris alijs et ubi ad ipsum currunt materie per naturam. I. naturaliter supple est causa talis passibilitatis: ideo addit et per hoc. I. propter istam causam ut propter situm deorsum in pedibus multiplicatur. scilicet tales dolores. Nota primo quod ex prima parte huius textus colliguntur quedam que in divisione superiore explicite non ponebantur quia supra est dictum de causis passibilitatis in his egritudinibus quod causa talis principalis est ipse membrum et quod causa instrumentalis est dilatatio meatuum et. et dicebat quod male complexiones indifferenter ex illo textu ita attribui poterat ad causas et effectus sicut ad materialiter: et raritas accidentalis vel ex creatione videbatur proprius attribui causis instrumentalibus quod principalis passio: licet sibi attribui posset. Et ita ibi explicite colligitur quod debilitas membri est causa quodammodo immediata et principalis passibilitatis membri siue sit talis ex malitia complexionis confirmate et. ex tempore acquisite siue fuerit talis ex creatione sua non ex parte complexionis: quod potest dupliciter intelligi: uno modo quod membrum sit ex creatione debile non ex parte complexionis: imo state tempore complexionis stabit debilitas merito male compositionis et per raritatem et mala texturam: vel aliter non ex parte complexionis. scilicet acquisite sit et genere et naturaliter: possemus et ymaginari gradualiter complexionem et tempore cum bona compositione in membro et tunc erit membrum debile naturaliter vel per debilitatem per debilitatem vel paucitatem measure spirituum requisitorum ad debilitatem operationis membri vel per occultam qualitatem habilitatem vel facile patiat ut videtur debilitas in questione huiusmodi tales morbi sunt hereditarii et. Et sic erit membrum debile ex creatione non ex parte complexionis secundum communes doctrinas: licet ego in hoc fuerim contrarius communi opinioni. In primo tempore colligitur secundo quod talis mala complexio confirmata ex tempore acquisite tam quod membrum redditur debile proprie. I. ut multum est complexio frigida: et ratio nota est cum talia membra sunt per naturam complexionalem frigida: ideo ut multum magis labuntur ad frigidum quam ad calidum. Colligitur tertio quod talis malitia complexionalis qua membrum redditur interdu debile sit facta velut naturalis non sentitur ut diversia complexio: forte medicus per hoc credit causam esse frigidam ut ceteri accideret solet: et si ad tactum percipitur aliqua caliditas attribuit ipse alicui materie subtili fluenti propter dolores et. Et hoc contingere potest. scilicet per talis mala complexio calida confirmatur propter motum proprium vel multum in itinere antibus: quod non considerabit medicus de tali itinere: aut propter dolores qui precesserunt: et ibi oportet bene speculari: quod forte precesserunt dolores habuerunt radice causam frigidam: et ipsa remota propter dolores remansit in membro mala complexio calida confirmata: unde et. Et sic opus medicus maxime esse diligentem: et hanc credo esse unam causam male curationis podagre duntaxat que alias habuit radicem causam frigidam: quia propter longos dolores est membrum debilitatum per complexionem calidam: et sic ab omni causa facile leditur et dolet et tunc medici exhibent regimen calefactuum: quia per talia solebat dolor alleviari vel remoueri: cum non erat dicta confirmata complexio: et tunc continuo deterioratur: quia vel addit: vel saltem fouetur causa debilitatis et. Nota bene ideo quod oportebit alia multa discutere ut videbitur in cap. signoridem dicatur posse euenire propter usum medicinarum longo tempore calidarum: quia acquireretur in membro et. Et hoc est quod dicitur per causas extrinsecas. I. medicinas: quia aut motus finit causa caliditatis et maxime progreffus in membris inferioribus ut pedibus manifestus est primo quod motu euigilato calido ex acuitur: sicut per quietem eberatur: et sic sibi conueniens partes magis calefacit et sanguinem eliquat. Ad id autem magis per rationem assignabat Albertus magnus circa fines primi methaphysicis sic quod est causa rarefactionis et separationis partium est causa caloris: sed quando corpus mouetur super aliud corpus distrahunt et separat partes adeo quod separantur et distrahuntur ab eo partes eius etiam si possint suscipere separationem: et sic alterando naturam educit calorem qui potest

et sic hanc debilitatem ad hereditariam dixerunt: dicitur ex diderim posse et membrum debile et quod sit in eo utique. n. labor. per se uenit ad dolorem propter in membris caliditatem finem lora fide. i. g. g. g. id est de multo usum medicinarum calidarum et vide causas per quas motus magis in aratro sit causam caloris ut legimus: dicitur idolor est et.

Causa autem 1^a. In tertia primo agit de causa efficiente complexio-
nali doloꝝ iuncturalium. Secundo de efficiente humoralibus. Materie
vero. Tercio comparat inter efficientes humorales que ipsos sepius ef-
ficiunt & que minus ibi. Et plurimum quidem.

Causa prima subparticular dat quatuor causas efficiētes cōplexionales do-
lores in huiusmodi. Prima est complexio totius corporis inflāmans hu-
mores & liquefaciēs qui
quiesci prius erat: & lique-
facti tendūt ad tūcturas.
Secūda est inflāmans ta-
lis complexio in aliquo
membro: de principalibus
precipue in corde si-
militer operans. Tertia
est complexio totū infri-
gidans & cōgelans corpus vel tūcturas corporis vnde cruda pblegma-
ta multiplicantur que expulsa ad tūcturas dolores faciunt. Quarta est
complexio siccans & coarctans vel in trunco corporis materias expūmēs
deorsum ad tūcturas: vel has illic latas in tūcturis cōpūmens: & pro-
prie cum huic congelanti frigori tūcta est humiditas extranea nocua.

chis. Causa autem efficiens aut est complexio corporis totius aut in membro principali inflammans aut infrigidans congelans aut erigens constringens & proprie cum ei commiscetur bu-

Jo. 4. Darthbei

Et si fuit in materia: sicut omnis forma potentialiter est in materia: et hoc modo emicat ignis ex fricatione lapidum adinuicem: et sagitta plumbea fricata adheret ex balistra protecta liquefit: et hic est modus communis motui locali. Alius modus est etiam eius et appropriatur motui voluntariis taliter eo quod natura ad membra motus dirigat spiritus et sanguinem: et quodam instrumenta ipsius: et sic membrum calefit. Alius modus potest esse quod propter motum membrorum inferiorum maxime superfluum facta in spiritibus resolutione et membrum debilitatis nititur non succurrere ipsis et sic ad ipsa transmittit quibus confortentur instrumenta. scilicet sanguinem et spiritus: et ut plurimum inordinate: unde fit in ipsis confusio et superincensio: acquiritur igitur in membro caliditas non naturalis: quod non conueniens neque proportionata pro operationibus membrum: huius totalis caloris causa non fit ipsa natura ut dictum est: que etiam si ad hanc concurrat hoc fit ipsa sic necessitata et non regulariter operante: facit et motus ad caliditatem in naturalem maxime membrorum inferiorum cum per motum agitat in corpore humosibus disponatur naturaliter et deorsum mouentur et citius mouentur subtiles et calidi et cetera. hec tamen ratio patitur instantiam: scilicet fit hic persuadens tunc sic propter motum potest acquiri mala complexio calida in membro et confirmari vel habituari: etiam erit causa debilitatis et passibilitatis membrum: dolor est etiam causa caliditatis per hoc quod cum dolor sit sensatio cause contrarie et cetera. Et virtus expulsiua non exeat in actum suum sine operatione nisi cum nocumentum aliquod senserit: fit igitur ad sensum contrarie cause eam virtutem impetuoso quodam motu moueri ut causa doloris a se expellat: et talis virtus expulsiua erigatur non solum in parte proprie dolente sed etiam in adiacentibus partibus que secum patiuntur: unde fit ut fortiter exprimat ut nocuum a se expellat: ex qua quidem expressione accidit sanguinem et spiritum fluere ad locum dolentem: et sic supercalefieri et quia cum sit sensus contrarie natura deriuat quasi in succursu vocata sanguinem et spiritum ut fortius expellat quibus pars doloris super calefit: unde in forti dolore intrinseco fit infrigidatio extremitatum: et interduz syncope pro deriuationem sanguinis et spirituum ad locum dolentem. Quomodo autem cause extrinsece aliquae calefaciant ut medicine et balneum vel balnea calida et similia manifestum est. Secundo notandum quod membro debilitato siue a causa frigida siue calida confirmata siue ex creatione ipsius disposuit ad hos dolores etiam materiales: quod ex ordine nature fit ut in membra fortia expellant ad debilia: et ipsa sic debilia existant vel terius expellere non possunt: et sic materie in loco coarceantur: etiam si membrum sit pebble per complexionem calidam contingit ipsius plus attrahere quod possit debite alterare unde opus ipsum superfluum expelli ab ipsa virtute expulsiua: que cum proportionetur sue digestiue non totum superfluum expellet: cum plus fit attractus quod conueniens sue digestiue. Et si virtus expulsiua sit etiam imbecillior quod digestiua proportionabiliter etiam minus expellet: et sic oportebit omnino illud remanere in membro et consequenter lesiones inferre penes malitiam quantitatis et qualitatis eius quod reuertitur est: neque fit verisimile ut expulsiua sit fortior quod sua digestiua cum sibi subordinetur: que et si esset per accidens fortior non propterea ad alia fortiora expellere poterit: quod illa fortiora non recipiet. Et ex his patet capitulum totum clarum quod dicitur in prima parte: quod etiam situs sub alijs membris disponat ad receptionem superfluitatium manifestum est: lego tota litteram. Continuando igitur dixit. Amplius distinguamus vnaquamque harum diuisionum. Vnum quod membrum diuisionis distinctione aliqua: persequitur dicens. Membrum itaque suscipiens est causa. passiuam autem eueniant iste egritudines: aut per debilitates sui per malitiam debilitantes confirmate. scilicet habituata et proprie frigide per eam dictam et supple propter debilitatem sui in creatione sua non ex parte complexionis sed supple ex parte male complexionis ut raritatis vel per indebitam dependentiam vel per paucitatem in mensura spirituum et cetera. ut dicebatur. Addit et per vehementiam caliditatis si fuerit debile. scilicet ex ipso addit. Et proprie cum accidit per motum et per dolores quoniam talis complexio calida ad huiusmodi causas maxime est causa talium dolorum: propter eas assignatas et propter eas extrinsecas et cetera. si fiat talis mala complexio calida est et cetera. Iste diuisionis non fit longinqua a diuisione complexionali quod ad illas reducit ut exponebat: sed addens alias eam etiam se tenet et ex parte eas passiuę dixit aut causa sui situs sub membris alijs: et ubi ad ipsius. scilicet propter quod situm currunt maxime per naturam. scilicet naturaliter: quod maxime sua grauitate deorsum mouetur. Et hac sententiam et ponit Aristoteles. problem. vii. problem. Ideo inferre correlariis ostendit. Et poterit hoc multipliciter in pedibus et anchie. Tales dolores.

Causa autē 7c. ¶ In ista pte prosequitur de alio mēbro diuisione talis doloꝝ. s. de cā efficiente. Et qm̄ cā efficiētis quēdā se tenēt ex parte causay corporaliū: quēdā ex parte cāz primitiuaꝝ: pmo ponit cās corporales: s. magis primitiuaꝝ: ibi. Et cāe diuisionū. ¶ Et qm̄ supra de cā efficiēte corporali determinās dixit qd cā efficiēs sunt op̄eraciones male. s. materiales vt dicebatur & materie male: pmo declarat qūo dicte male complexiōes sint cā: s. qūo dicte māt vt

2. quare dolor sit causa caliditatis in membris
 3. quare ad membrum debile excentes sunt finitimes nervi
 membra in se invicem.

Cateris vero est. In secunda tangit decem causas humorales effectivas dolori iuncturaru. Prima est sanguis solus vel singularis sine admixtione humoris alterius vel tam parua admixtione quod quasi nullius est reputationis. Secunda est sanguis in quo plegma abundat. Tertia est sanguis in quo predominatur humor cholericus faciens sanguinem viam ad iuncturas. Quarta est sanguis mixtus cum melancholia. Quinta est solus plegma sin-

miditas extranea. **M**aterie vero
aut sunt sanguis singularis aut sanguis
phlegmaticus: aut sanguis cholericus:
aut sanguis melancholicus: aut est phleg
ma singulare: aut vehementia crudi aut

aquositas pura & singularis sicut in alchite iucturitis inbibita. Octaua est
cōmixtus humor ex phlegmate & cholera citrina. Nonā est aliqua spēs
choiere vt citrina viridis aut vitellina. Decima est ventositas irritata gros
C Et plurimum zc. In. iij. penes sepius [sa seu cōmota & sturbata.
aut rarius ab his humoribus hos fieri dolores pōit istū ordinē. Primo

Be gradi

que sint ille: *¶* *ibi* Materie vero &c. *¶* Dixit igitur de prima pte. Causa efficiens aut est cōplexio corporis totius. *¶* excellens vel innālis aut in mēbro pncipalis: supple calida inflāmans: aut supple talis cōplexio est infrigidans & gelans aut criccans pstringens: addit & pprē cū ei admiscetur humiditas extranea. *¶* Pro intellectu huius partis est notandū qd in hac pte enumerādo cās que sunt cōplexiones sine mā solus exemplificauit de talibus causis in toto vel in pncipalibus mēbris nullā faciens mentio nem de causis talibus subiectiue in mēbro dolente existentibus. *¶* Et ppter cās tales mediatas tm enumerauit & nō immediatas: & huius cā sūt qm illas cās immediatas tāq notissimas cās effectiuas talium mēbroz supra intellexit. Dubiū. n. nō est qd mala cōplexio diuersa in mēbro sentiēte subiectiue eris est cā efficiēs doloris illius mēbrino ita manifestū appebat qd mala cōplexio in mēbris alijs a mēbro dolente sit cā talis doloris. Ideo hoc declarans manifestauit qd imāifestū erat dubiū: de manifesto nullāz facies mentionē. *¶* Secdo notandū qd nō posuit malāz complexionē humidā esse cāz talis doloris: sicut fiet ad reliqz complexionibus qm habet. *¶* *¶* Primi de causis doloris absolute cōplexio humidā ē subiectiue in mēbro existens nullo mō efficit dolorē: multo igitur minus facit dolorē in mēbro nō existens sz mediate tm pcurrens sicut alie faciūt: qd maxime vey est de dolore forti de quo est sermo. Complexio tm calida vel frigida in toto vel in pncipali existēs potest esse cā talis doloris essentialiter cōdicando sibi similes qualitates in spē in mēbro dolente: & sic fiet cā doloris v: potest ēt esse cā doloris mediante mā trabendo mām calidā vel frigidā ad iuncturas expellendo: fecitas aut si fuerit in pncipali nō sic facilliter cōdicatur mēbro dolenti ita vt per se dolores causet cum sit qualitas magis patiens quā actiua: ideo si mediate pcurrit ad dolorē hoc magis efficit materiā preexistentez cōstringendo & ad iuncturas exprimēdo: quonā per se materiā non generat: & forte ad hunc sensum dixit. d. *¶* Tui. secūda pmi loco alleg. quod caliditas & frigiditas essentialiter causant dolores & fecitas accidentaliter: ideo notanter dixit textus aut criccans supple fecitas cōstringens: & pprē cum ei admiscetur humiditas extranea. Et sic patet littera clara: lege eam.

Materie vero ꝛc. ¶ In hac secunda particula huius par-
tis ipse prosequitur de causis efficien-
tibus corporalibus materialibus enumerando. s. materias que efficiunt ta-
lem dolorem: et duo facit: quoniam primo facit qd dicitur est: s. ponit or-
dinem harum materiarum in cādo: s. fm q multuz vel raro sunt sicut cau-
se: secunda ibi | Et plurimum quidē fit ꝛc. ¶ De prima parte dixit. Ma-
terie vero aut sunt sanguis singularis. i. solus: aut sanguis pblegmaticus:
aut sanguis cholericus: aut sanguis mellicus: aut est pblegma singulare:
aut vehementia crudi: aut singularis: aut humor cōpositus ex pblegma-
te ꝛ colera: aut aliquid ex genere colere: aut ventositas irritata: hoc ē qd
dicit. Pro intellectu partis est primo intelligendū vt colligi potest prima
primi cap. de humoribus qd dupliciter dicitur vel dici pōt sanguis cole-
ricus pblegmaticus vel melancholicus: vno modo cum ipse sanguis ab in-
trinfeco conuertitur ad naturam alcius talis humoris. s. colere pbleg-
matis ꝛ melancholie: q. s. calefiat ꝛ erigetur vel infrigidetur ꝛc. Secun-
do modo qd sanguini ab extrinfeco admisceatur cholera pblegma vel me-
lancholia: ꝛ vtroq modo posset intelligere. d. A. cum dixit. Sanguis cole-
ricus pblegmaticus ꝛc. maxime tñ intelligit secundo modo. Motandum
secundo qd ex verbis. d. A. expresse colligitur quod ex omni humore tā qd
ex materia fieri potest dolor iuncturarum: qd humor quilibet aut est san-
guis singularis. i. solus: aut pblegma singulare. s. naturale: aut alius hu-
mor crudus: sive fit pblegma aqueum sive gipsē vel aliud simplex pbleg-
ma innaturale: vel melancholia naturalis ex humore crudo per cōgela-
tionem maxime generata: aut melancholia naturalis que singulariter in-
ter humores naturales pccit: cruda vbi fit sola ꝛ singularis: aut aliquid
ex genere colere sive fuerit naturalis sive innaturalis: et hoc sive sub for-
ma fit colere existens sive sit facta melancholia per adustionem: nam que
libet talium est aliquid de genere colere: quoniam melancholia per adu-
stionem cāta appellatur cholera nigra: aut est humor mixtus ex colera et
pblegmate aut ex colera ꝛ melancholia ꝛc. non apparet quod alius repe-
riatur humor: neq simplex: neq cōposit: aliter multiplex ꝛ varia fieri pos-
sit talium humorum compositio: qd aliquando pblegma cholere domina-
tur ꝛ aliquando e contra: ꝛ aliquando est humor tantum aliquando tri-
um ꝛ interdu oium humorū est cōpositio: variari ēt pōt talis ppositio
ex pte multiplicitis diuersitatis in diuersis sōbz⁹ pblegmatis cholere ꝛ me-
lancholie vt p. 5. hos aut modos omnes explicite vel implicite posuit. d. A.
in textu: primo quidem dixit explicite de sanguine puro sine alio humore
per hoc quod dixit sanguis singularis: dixit ēt explicite de sanguine cum
alijs humoribus mixto p hoc quod dixit aut sanguis pblegmaticus cho-
lericus ꝛc. vt exponebatur in notato superiorifecit etiam mentionē quo
modo pblegma soluz pōt esse cā per hoc qd dixit aut pblegma singulare.

৩৩৩ ৫

completa Immunda
ca solaris medi
ner immediat

q^{ue} comp^{le}catida
m^ult^um. l^o p^{ro}p^{ri}o
p^{ro}p^{ri}o t^{em}p^{or}e c^{on} d^o

de la r^a y 9^a
confido Cois.

sanguis cho^l fl^u
 $\frac{1}{2}$ dr^o.

melancholia de co
si sola fin

et sepius sunt a phlegmate ducto ad iuncturas et cholera ducte sua subtilitate et caliditate. Secundo a crudo humore ut phlegmate aquoso quod deorsum labitur sua gravitate: et labi iunatur sua subtilitate. Tercio a sanguine qui comparatione ad humores alios est multipliciter multiplex: et vix nimis abundat ut in pectoribus facile descendit ad iuncturas pedum gravitate ipsius et caliditate. Quarto a cholera: que licet acuta penetrativa sit: est tamen aptior ascendere quam

Go. Matth.

Explicit etiam quomodo
inlachsilla per se natura
lis maxime potest esse causa
per hoc quod dicitur aut sin
gularis. i. singularis. crudi
: addit singularis. i. per
qui non est phlegma natu
re aliud phlegma nate vel
sa per hoc quod dicitur aut
humor simplex calidus quod
dicitur aut aliquid ex genere
melancoliam adustum vel
datur sub nomine cholere
humoris cuius alio vel plur
imate et cholera. Innuebat
morum. De hac tamen spe
rimus causa salium dolo
ribilem eam salium dolori
ventositas irritata. i. impu
sic patet quod omnis cau
dolor: non ergo mirandum
posset. si tales morbi alii

Et plurimum ꝛc.

rietur in cādo hos dolores dicens. Et plurimum quidem fit ex phlegmate et colera: deinde a crudo: deinde a sanguine post a cholera: et raro fit a melancholia. Pro intellectu partis ostendit dubitatio quoniam non apparet quod talis fit ordo in cādo dictos dolores. Primo quidem videtur quod phlegma ut plurimum sit in cā: quoniam cum membra iuncturæ sint naturaliter debilia non apta proprium nutrimentum convenienter digerere videtur quod per viam indigestionis debeat esse causa phlegmaticæ in illis magis multiplicari: et ex consequenti debent esse causa talium dolorum. Secundo videtur quod cholera magis debeat esse cā quoniam cum materia cholericæ sit inter omnes humores magis mobilis videtur quod ipsa propter ipsius facilem cursum ad iuncturas ut plurimum sit cā talium dolorum. Tertio apparet quod sanguis plurimum debeat esse causa: quoniam multo maior est mensura sanguinis in toto quā aliorum humorum: et per consequens citius superabundat in corpore alijs humoribus: et exinde sequitur quod magis debet ad iuncturas fluere: et sic esse magis causa doloris etc. Pro responsione igitur est prius intelligendum quod materia faciens dolorem iuncturæ et in iuncturis existens differenter et vario modo ibidem est contenta: vel quia per viam indigestionis et paulatim congestionis est ibidem aggregata: vel est aliunde fluxa. Ad autem cum ponit ordinem talium materiarum in cādo maxime intellexit de fluxu mæ vel fluente. Et hoc quia tales dolores magis sunt a materia currente vel exalsa quā a materia ibidem congesta. Secundo notandum in corpore naturaliter disposito et debito vitæ regimen plus est de sanguine quā phlegmate: et plus de phlegmate quā cholera: et plus de cholera quā melancholia: cum sanguinis sit nature conformior melancholia minime vitæ conformis: et alij duomodum secundum medium modum in ordine dicto: imo dicunt aliqui et est multum probabile quod secundum quadam spectatur veritati propinquius potest dici quod sanguis est duplus respectu phlegmatis et phlegma duplum respectu cholere: et cholera dupla respectu mellis: hoc tamen scire punctualiter est valde difficile: hoc totum intelligitur de humoribus naturalibus et in corpore debito vitæ regimine: quod dico pro tanto quod hodie propter ingluviem et gulositatem hominum plus fumentes quod possint digerere et est in alijs malum regimen vitæ ut exercitio vel coitu ut dicitur. Et vi. affo. in cometo. lxxx. affo. Eunuchus non podagrizant etc. verisimiliter de phlegmate per viam indigestionis tantum multiplicatur ut ipsum phlegma non tales habeat ad sanguinem habitudinem et ad choleram ut sanguis ad eum habeat proportionem duplam imo multo brevem ut forte sex qui alteram: et ipsum phlegma non solum sit duplum ad choleram imo forte triplum vel quadruplum: maxime dico in nostro climate: et hoc phlegma per viam indigestionis multiplicatur appellatur hic ab. d. Avic. crudum quod per viam cruditatis et indigestionis multiplicatur. Tertio nota quod cholera cum sit humor subtilis et calidus ex sua natura cum mouetur magis mouetur ad exteriora et ad circumferentiam quā ad interiora: patet. Ex his itaque solui possunt difficultates: dico igitur cum textu primo quod plurimum sit ex phlegmate cum cholera quod phlegma nascitur quodammodo mouetur ad iuncturas ne motu iuncturæ et calore acquisito ipsa ardeant: imo ad humectandum ordinatur natura phlegma ad illas morari: istud tamen verum est de phlegmate naturali. In hac tamen utilitate et communicat phlegma aequum in naturale: vix quod illud phlegma est materia doloris iuncturæ est ut plurimum per viam indigestionis multiplicatum quod viscositate participat et grossities tale non potest nisi subtiliter facilliter penetrare ad iuncturas propter circumstantia membra dictas iuncturas strictè alligantia ut supra dictum est: subtiliatur autem ducienter per choleram ideo plurimum talis dolor fit a phlegmate et cholera: per phlegma intelligitur phlegma quodlibet indifferenter innaturale: deinde fit a crudo. phlegmate subtili aequo quod cruditas maxime videtur attrinere quoniam tale est sine mixtione cholere fluere potest ad iuncturas. Sed si tu dicis quod tale phlegma aequum maxime per indigestionem cætur et de se possit ad iuncturas fluere videtur quod ad ipsum ut plurimum sit causa talium dolorum: dicat quod non plus de isto phlegmate generatur quod de omnibus alijs phlegmatibus naturalibus simul quoniam est multiplici varietate in regimine et varietate corporum per indigestionem varie specie

singularis : aut humor compositus ex
phlegmate ⁊ cholera: aut aliquid ex ge
nere cholere: aut ventositas irrita.

Et plurimum quidez fit a pblegma
te cum cholera: deinde a crudo: deinde

deſcedere. Quinto a melacholia naturali frigida minime mobili ſuis fri-
giditate ſiccitate ⁊ groſſitie ⁊ inepta facili penetratiōi: qꝫ nec humidita-
tem qꝫ lubrictet hꝫ: nec ſubtilitates vel acuitatē qua ſibꝫ vtiqꝫ faciēti apiat.
¶ Et cāe ⁊c. ¶ In. iij. particu. dat. xv. cās cauſaz dolorū ſunetur apꝫ: no-
tat vnꝫ. Prima eſt generalis. ſ. aliquē pꝫterite cāe que diſpoſuerūt cor-
pus ⁊ iūcturas ad iſtos dolores ⁊ ſtatꝫ dicent. Scda eſt catarrꝫ ⁊ coriſe
primo de capite ſuentes

a sanguine: post a cholera: et raro fit a
melancholia. ¶ Et cause diuisionum hu
ius cause sunt quedaz cause preterite: &
catarrhi & corize sunt ex causis eius. Et
curatio cholice fm modum in quo con-

Begradi

cies flegmatis generari possunt. Accirco ex varijs speciebus pblegmatis cū cholera alijs a pblegmate crudo plus fit talis do-
pp causam dictam. Et fm
Ad primam dicitur q in p-
dicunt per viam desursus
dit verum. Ad fm dicitur

hoc q̄ ex p̄plegmate crudo: deinde f̄a crudo pp̄ causam dictam. Et f̄m
 hoc solutum est ad primas duas difficultates. Ad primam dicitur q̄ in p
 posito sermo est de materiabus que dolores efficiunt per viam defluxus:
 de dolore facto per viam p̄gestionis ar. concludit verum. Ad f̄m dicitur
 qd̄ l̄ cholera fit maxie inter humores mobilis: tamen ipsa sui subtilitate
 et caliditate magis ad alias regiones mouetur q̄ ad iuncturas: vnde ma
 xime mouetur ad cutis et facit sudore: vel aliqui si multū habūdauerit fa
 cit et ceteritiaz: sepe et mouetur ad os stomachi et vomitu educitur. Ad ter
 tium d̄ quod l̄ sanguis fit multo amplius in q̄titate alijs humoribus:
 tñ ex alia pte dico q̄ sic eē fuit necessariū pp̄ restaurationē eius qd̄ p̄tinuo
 dissoluif: et si dicat aptus est et ex cibarijs magis in toto multiplicari: v
 co q̄ si multiplicat et in mēbra ap̄tus est t̄rāsmutari: vnde tñ mēbra ma
 xime carnisformia magnificans f̄m qd̄ et ipse multiplicat: et p̄ p̄is nō sup
 fluit ita vt a v̄tute ad iūcturas expellat it̄cut fit de alijs cū multiplicat: v
 possit tñ ex regimine ip̄nguariū ex pte cibor̄ et dimissioe exercitij ita mul
 tiplicari i venis vt facta venar̄ extēsiōe dilatatis poris venar̄ discurrat
 extra venas et fluat ad iūcturas. Et ex hac cā sepe euenit: solet in viris cō
 sularibus et multis religiosis q̄ cibarijs delicatis et vinis p̄ciosis multū
 abundat. Postea v̄tute studio et cogitaciōibus medico v̄runt exercitia.
 Et p̄ter prohibita resoluif et multiplicatio sanguine tandem deuenit ad
 illa abundantia et̄. Dōt et istud p̄tingere ex p̄uatiōe alicuius cūonis ne
 ri solite de ipso sanguine sicut retētis emorroydibus q̄ poris m̄alter fluere
 solebat vel retētis mēstruis in muliere. P̄osset et hoc p̄tingere ex debilita
 te attractiue alicuius p̄cularis mēbr̄ nō attrahentis sanguinē p̄fectuz:
 vnde epate tñ de sanguine generat̄ sicut solebat et nō attracto tñ de san
 guine ad mēbra sup̄abundat in mēsurā et̄. Et istū casus posuit Auer. sin
 gularēz. iij. col. c. xxxvi. de quodā patiētē fluxū sanguinis cuius cā latuit
 medicos multo t̄p̄etandē ipse cognouit qd̄ cā erat debilitas attractiue et
 digestiue vnius brachij iisim̄ et̄. Iste tñ cāe vt mīn⁹ sunt cāe generatiōis
 dictor̄ dolor̄ quā p̄plegma cū cholera: vel p̄p̄la crudus: q̄ raro deuenit
 ad istā extēsiōē venar̄: q̄ antequā ad eā pueniat sepe sup̄alehit sanguis
 vel putrescit: et fit febris sanguinea alterius generis: et ex debito regimine
 exhibito in talib⁹ febribus minorat̄ dicta mēsurā et̄. Ex his igit solutiū
 sit ad difficultatē. Ex his ē verificatus est ordo. d. A. in talibus m̄abus
 en cādo hos dolores: qm̄ primū est mā p̄ viāz defluxus p̄p̄la cū cholera
 pp̄ subtiliari p̄p̄la a colera: postea p̄p̄la aquet̄: deinde sanguis: postea cho
 lera: que l̄ fit mobilior q̄ sanguis tñ p̄ cās dictas rari⁹ mouet̄ ad iūn
 cturas: hoc intelligit̄ de cholera pura: forte qd̄ cholera grossa ex mixtiōe
 p̄p̄late: vt ostellina magis est cā q̄ solus sanguis pp̄ illas cās q̄ dicit̄ sūt:
 raro aut̄ melancholica est cā p̄ viāz defluxus: et hoc pp̄ terrestritatē m̄ae
 et mobilitatē et grossitē eius. Morat̄ tñ et singulariter qd̄ l̄ rari⁹ fluat
 mā melica ad iūcturas vnde fiat dolor et̄. vt dictū est: tñ et hoc nō sequit̄
 qd̄ pauciores rep̄antur podagrici vel citragrici est mā melica q̄ ex alia
 mā: imo stat oppositū: et credo vt plurimūz p̄tingere. I qd̄ plures rep̄ant̄
 podagrici vel citragrici est mā melica q̄ ex alia mā: et hoc id̄ est nō q̄ mā
 principaliter fluxa fuerit melia s̄ alia mā vt p̄plegmatica vel sanguinea:
 l̄ pp̄ ip̄s diuersitatē fit melia: vel p̄ viāz p̄cellationē vt q̄ fit ex p̄p̄late
 crudo et maxie si illud p̄p̄la cepit̄ vel ex cibo crudo et frigido vt lacu
 cis cucurbitis citrulis et alijs fructibus: nāz tale p̄p̄la in mēbris frigidis
 s̄gorpe cūis p̄cellat et crispū humido remanet melia. Ex sanguine aut̄ vl
 ex p̄p̄late cū melia mixto vel p̄p̄late falso si causet̄ sepe pp̄ malū regimen
 mā aduritur et subtile resoluif et grossum incinerat et manet mā melica
 adusta: et sepe p̄tingit pp̄ balnea sulfurea vel aluminosa vel iniūctiōes mul
 tus resoluti⁹ nō appositis sed cum bucceratijs vel pp̄ poni i furno vt qd̄
 diaz philo v̄dioraz fecerūt sicut euenit magnifico dño Antonio de triual
 tio mediolanensi pp̄. n. talia et si m̄ae dictor̄ morbor̄ nō fuissent a p̄ncipio
 melice: s̄ sanguinee vel p̄p̄late et ex pte m̄ae fuissent satis salubres tñ nūc
 dicit̄ m̄ae v̄tito malū regimenis facte sunt melice et morbi facti sunt incurā
 biles. Et hoc potissimū accidit in cōplexionibus calidis pp̄ resolutionē q̄
 fit in m̄ae vnde citat̄ p̄p̄la cūz ericeat̄ fit sicut lapis: ita si sanguis fuerit in
 cā et ericeetur fit sicut caro. Concludo igitur qd̄ l̄ materia fluens raro fit
 melancholica: tñ plures rep̄eruntur laborantes ex materia melica q̄ ex
 alia materia et cū alijs materiabus sepe fit salua: sed cū ad hanc deuenit
 est associatur v̄tō ad morē: et sic p̄ littera clara: lege in illaz.

Et cause diuisionum ꝛc. In ista parte auctor qꝛ
supra manifestauit in ge-
nere cause efficientes cās scētētes ex parte causāꝝ corporalium: nūc sicut
dicebatur ponit cās efficientes talium dolorū scētētes ex parte causarū
primitiuarū: qꝛ cause de quibus fit sermo inferius aut sunt vere primitiue
aut ad eas reducibiles vt patebit cōsiderantissimā pars potest diuidi in tot
particulas quot cās particulares posuit: ouo tamē principaliter facti: pꝛi-
mo facit qđ dicit cā: scēdo epilogo gando enumerat in hoc genere omnes
cās talium dolorū: sꝛ ibi ¶ Et si adiunct. ¶ De prima parte igitur dicit
cause diuisionū huius cause. i. cause diuisionum. i. membrū diuisionis hu-
ius cause. i. efficientis. scēt qđ causarū efficientium quedam sunt vel vere
primitiue vel ad eas reducibiles: ꝛ supple talium quedam sunt cause pꝛe-
terite. sꝛ morbis precedentibus ꝛc. Et nota hīc qđ apud auctores me-
dicine ista nomina catarrus ꝛ coriza sint termini differentes sꝛi genus ꝛ
spēm: quoniam catarrus ꝛ si generaliter dicatur de fluxu materie humorā-
lis de vno membro ad aliud membrum qđ sub ipso continetur sꝛa pꝛimi-
doc. prima

doc.prima

le p^oportio mine
in in
in corpus
et diffusus
hinc doctore
et p^oportio
la conquante
l^ota. 32. p^o
vix p^oportio
nary
inguis 30
zonatis 8
hulore 3
rebm^o 2
in si in hoc p^o
et diffusus
plura metra
in in corpore
incho^o l^ota p^o
ica.

x induritione non
longe gnatum fleg
gatum qd alie p
tis sed gnat
lucis ppter fleg
ex dicitur prope regimini

versus natus et pectus et expulsi tandem vsq in iuncturas. Tertia est ebo-
lice cura tali mo q egra intestina pfortata expellunt suas superfluitates:
quas in se recipere prius psueuerat: et cu non amplius eas suscipiat ad ex-
tremitates interdum expelluntur et guttas efficiunt. Quarta est cibi mali ge-
nerantes humores et gbus solēt gutte generari sicut fructus crudi limo-
si pisces et herbe crude. Quinta est debilitas et imperfectio seu diminutio di-
gestionis ipse multipli-
cantur superfluitates in-
utiles nutritione parate
inducere guttas. Sexta
est tranquillitas et quies
supflua huc exercitio cor-
poris et ale per quas reti-
nentur et multiplicatur
supfluitates que per exer-
citium resolu psueuerat.
Septima est coitus plu-
rimus superfluum multū
debilitans digestionem omnes q naturales calores resoluūt: et extraneus
auget et iuncturas lassat. Octaua est frequēter inebriari: quo nerui et iun-

forantur intestina et expellunt supflui-
tates cōsuetas et nō suscipiunt eas qua-
re expelluntur ad extremitates. Et
de causis eius itez sunt cibi generātes
genus faciens euenire dolores illuz ma-
terierum et paucitas digestionis et tran-
quillitas et quies et dimissio exercitij: et

Jo. Barthel

Doc. prima cap. tamē proprie dixit fluxum ut a particulari membro ad in-
feriora ut a cerebro: et similiter corizal: differant: quoniam catarrus di-
xit talis fluxum materie ad inferiora non per viam nasi: coriza vero dicit
de fluxu per viam nasi et maxime de materia subtili ut expresse colligitur
a. d. s. tertij cap. de coriza et catarro in principio ca. et sic catarrus vide-
tur in plus se hēre q coriza. In proposito tñ sumunt ut termini synoni-
mi ut dicant de fluxum a cerebro ad inferiora: et si inter hos terminos ē di-
stinctio illa est ex pte materie: cu catarrus dicat de fluxu māe grossioris:
et coriza de fluxum māe subtilis aquee: quomō aut huiusmodi catarrus
et coriza sint cause talium dolorū preterite: p hoc quoniam precedentibus
his significatur mā fluxisse ad inferiora et psequēter ad iuncturas:
et sic p viā debilitatis acqsite in iuncturis et per viam de fluxu materie
coriza vel catarrus potuerit esse cāe preterite talium dolorū quia ima-
diatē non semper sunt cause talium dolorum: cum non semper ad iunctu-
ras fiat de fluxu: sed continuatō de fluxu ut multum fier fluxum etiam ad
iuncturas precipue pedum pp causas supra assignatas: etia dicit pōt q flu-
ente mā ad membra naturalia verbi gratia ad stomachum vel epar pro-
pter debilitatem acqisitam in talibus membris multiplicatis cōsequen-
ter māebus in toto per viam indigestionis victorūz membrorū facta deim
de consequenter expulsiōne materierum ad iuncturas tunc catarrus et co-
rize fuer cause preterite talium dolorū ut patet. Consequenter continuā-
do in talibus causis ponit illam causam preteritam et declarat mōm eius
dicens. Et curatio cholice fm modū in quo confortatū intestina sup-
ple est de cāis preteritis taliz dolorū: et declarando dixit. Et expellunt su-
perfluitates cōsuetas. I. ppter hanc pfortationem ipsius intestinis cō-
fortatis et fortioribus factis expellūt superfluitates supple quas alitūde so-
lebant recipere: et nō recipiūt eas pp fortitudinē ipsorū: vnde fit q dicit su-
perfluitates ad alias ptes expelluntur et maxime debiles quales sunt extre-
mitates que pp debilitatem recipient: ideo addit cōtinuando quare expel-
luntur ad extremitates et sic ad earū iuncturas et. Et sic est clara littera:
declaretur quomō aliqui in cholica cōfortantur intestina: pzo clara intel-
lectu breuiter aduerte quod l3 in cholica coniungatur oppilatio quoniam
in ea semper difficilis sit exitus eius q debet egredi per nām ut. xvi. tertij
in princ. capituli: et exinde ab hac intentione conueniunt de oppilantia
et rarefacientia et sic non pfortantur excellētes medici postq adimple-
uerunt hanc intentionem ut sit venter factus leuis mitigata et dispositio
ne intestinali dolorosa tunc vertunt se ad altam intentionem. I. ad pforta-
tionem intestinoz cum puluere. I. intestini lupi et cuz criteriis factis ex de
coctione intestinoz castrati et similibus confortatiuis ad quaz intentionē
sepe ad nimis pauca adurentes non intendūt: circa quā nisi intendatur sit
debilitas in intestinis et ex dolore precedente et ex denudatione ipsorū inte-
stinoz facta pp fortia cristera abstergentia quecuqz modica ventositas p
intestina transiens primit dolores intestinoz: imo fortius perfecta tā dige-
stione stomachi ut post sex vel septē horas assumpto cibo cu ps grossa se
questatur a subtili et grossa in intestinis recipitur tunc infirmi incipiūt et
dolore: et medici intendentes remouere dolore pzinuo psequuntur cū ab-
stergentibus et mūdificatibus ipsa intestina et sic semper debilitat: vnde
de h pcedimus cū pfortantibus ut dictū est fortificatū intestina et curan-
tur. Et pzo intentione ista ego isto anno. m. d. ccc. lxx. cū essem apud Medio-
lanum vocatus in trib* nobilibus viris acqisui maximū honorē et fru-
ctum et nobilitē vnde bene norat: et pta istuz canones incedūt medici tot
pidi ut dixit. d. A. fa primi doc. fa de causis doloris absolute i fine vbi di-
cit et est tertius singularis. Et ēt cu post dolorem remanet aliquid quod
sensu habet doloris nec tñ est dolor certus l3 ex suma re: que per se resol-
uuntur: et torpidus quidez in medicado laborat et nocet cū credo q ppte
loquatur in caū. isto lege totam istam primam partem.

Et de causis eius et. In hac secunda parte huius p-
tio ipse enumerat causas magis
se tenentes ex pte causaz pzinum q non ex parte morborum precedentū:
et diuidi pōt in tot partes quot ipse enumerat: ptes parebunt: dicit de pri-
ma parte et de causis eius itez in genere cause. I. efficientis et primitiuis:
sunt cibi generātes genus faciens euenire dolore illuz materie. I. cibi fa-
cientes ex nā sui humorē proportionatum ad generationem horū dolorū.
Sicut verbi gratia cibi qui vel pp grossitiez vel viscositatem vel aqueita-
tem multiplicant pblegma qd pierū est cā mālis talium dolorū vel solū
vel cum cholera mixta ut supra dictum est. Ideo exposuit Bpirardus in
glosa exteriorē ly materie. I. ex māebus: cibi igitur generantes genus p-
portionatum materierum vel ex māebus talium dolorū ut dictum ē sunt
de causis primitiuis horū dolorū. Addit et paucitas digestionis supple vn-
decim: fiat huc ex parte cibi in se dictum est: huc ex parte stomachi in se q
f. ppter malitiam cōplexionis fit in virtute debilis: huc fit ex rebus acci-
dentibus supuenientibus digestionem impediētibz de gbus omnibus
causis clare locutus est supra. l3. tertij tractatu tertio in primis tribus cap.

eture q plurimūz debilitantur digestionem impediuntur et multiplicant
supflua. Nonā est retentio prius cōsuetarū euacuationū ut sanguinis mē-
strui vel emoroydarū vel fluxus sanguinis a naribus solitus: vel dimis-
sa cōsuetudo que iam precucurrit pblebotomationis aut solutionis ven-
tris vnde cito insurgit repletio cacochemica: vel plectorica ministras iun-
cturis materias dolorum. Decima est exercitiū forte super repletionē. I. si
dum stomachus est reple-
tus cibo et potu. Facit. n.
cibum et potū ante dige-
stiones penetrare: quare
multiplicantur indigesti
humores: vel corrupti ci-
bus et potus i stomacho.
Undecima est coitus su-
per repletionē et post ci-
bus sumptū vtre adhuc
repletio: turbat enīz dige-
stionem et cibū indigestū

coitus plurimūz et frequētia ebrietatis
et retentio euacuationū psuetaz sangui-
nis mēstrui et ani et alioz de illis quorū
iam psuetudo cucurrit ex pblebotomia
aut solutione ventris et est dimissa. Et
iterū exercitiū sup repletionē: et coitus
sup repletionē et cibū et vinū plurimū in

penetrare facit: qz propriū fomentum est artetici doloris in dispositis ad
hunc. Duodecima est vinū multū ante oēm cibū in ieiunio bibiū qd for-

De gradi

talīs paruitas digestionis est causa taliz dolorū multiplicatō māe pbleg-
maticas et. cū diminuta digestio faciat ad pblegmatis generationēz pti-
ma primi ex quo pblegma est sanguis diminute decoctus tñ. d. A. hic so-
lum numerat causas diminute vel corrupte digestionis extrinsecas et pti-
mitinas et nō cōplexionales vel corporales qm de illis supra fecit mentio-
nem. Ideo cōtinuando dixit et tranquillitas et quies p tranquillitatem intel-
ligendo otium in opationibus aialibus et dimissio exercitij ut ly et teneas
expositiue exponendo ly quies: et est sensus q tunc tranquillitas in aialibz
et quies. I. dimissio exercitij supple fieri psueti. Si ēt per tranquillitatem et
quietem idem intelligatur ut dimissio exercitij non erit malum: et coitus
plurimūz. I. superfluum et frequētia ebrietatis: et retentio euacuationū cō-
suetaz sanguinis mēstrui. I. in mulieribus: et ani. I. sanguinis emoroyda-
lis et alioz supple retentio de illis. I. humoribus quoz cōsuetudo iaz en-
currit supple ut euacuentur ex pbleboto. aut solutione ventris et dimis-
sa est. I. talis psuetu euacuatio: omnes tales cāe sunt fm quandam modū
cāe quoniam digestionis vel corruptionis et generaliter cāe talium dolorū
quoniam pp quamlibet eaz minuitur caliditas nālis que ad pfectam di-
gestionē est necessaria: et pp multas eaz fit imediate supfluitatum reten-
tio et psequenter ipsaz superfluitatum in toto multiplicatio: vnde tandē
natur a grauata transmittit ad iuncturas et. Quies. n. et tranquillitas semp
est infrigidans pp priuationē viuificationis caloris et pp pstrictionem q
est suffocans: et humectat pp defectum resolutionis supfluitatū ut secun-
da primi doc. secūda de eis que proueniūt ex somno et quiete in fine ca.
Coitus ēt plurimūz euacuat de spiritu qui virtutis est instrumentū: dicit
notanter plurimūz qm tempus ut dixit. B. l3. tegni tex. cōmēt. xxxvi.
iunat: et cōmentator clarior in cōmento: et cōciliator dicit. cccij. declarat
quō temperatus in multo egritudinibus pblegmatis cōferret. Frequē-
tia quoz ebrietatis caliditatem suffocat: ideo. l3. primi de regimine aque
et vini dixit. d. A. frequēs quoz ebrietās ē res mala que epatis et cerebri
complexionē corrumpit et neruos debilitat et ad neruoz egritudinē pda-
cit et apoplexiam et mortē subitanā: dicit notanter frequēs ebrietās:
quoniam ipse testatur expresse in parte prima secūda partis canticorū tex. cō-
mēt. xxij. ebrietās semel in mēse nō vituperatur: dicit enim ad litteram
sic in fine illius tex. Estqz omni tēpore vitē nisi semel in mēse ebrietās euf-
tanda: et sic eam concedit in mēse. Tandē Buer. eum redarguit in cōmen-
to illius partis: dixit. n. Ascensus aut ebrietatis semel in mēse ēt errone-
us quoniam l3 vinum teste. B. fit ex magis cōuenientibus calori naturalī
et sit respectu eius in gradu in quo est oleum ad lumē et ignē: tñ sicut mal-
tuz et superfluz oleūz extinguit lumē sic et superfluum vinū calore natura-
lem extinguit. Et addit. Qd si etiā ipsuz sit ex magis cōuenientibus calo-
ri naturalī ipsum nihilominus est ex nocentibus magis calori animalī et
sensibili: et organo eius. I. cerebro et neruis: et addit. Et ob hoc aqua mel-
lis vtilior est vinū eis qui naturaliter habent neruos debiles: hec notate
vtiliter ad sequentia: et ista sentētia mihi magis placet: retentio etiā cō-
suetarum euacuationū imediate ad hos dolores quodāmodo preparat
multiplicando in toto materias ut dictum est: cōsequenter addit dicens.
Et iterū supple in talibus causis est exercitiū super repletionē et cibum. I.
stomachū: qm ppter exercitiū diuertitur calor naturalis et animalis ad
exteriora: et cibū et pp motum agitatur in sō et p pns vel diminute dige-
ritur vel corrumpitur: et ppter et. Addit et coitus sup repletionē et non su-
perfluum: qz nō debito tpe factus pp similes modū est de talibus causis. Ad-
dit et vinū plurimū in ieiunio ante cibū supple est de talibus causis non
tñ fm modū qui dictus est: qz caliditatem nālez minuit suffocando: et ppter
minuitur supfluitatum resolutio ex eoz et multiplicant materie in toto: l3
etiā ex alio in hoc precipiū pferret nocumentū: qm mēbra debilitat ner-
uosa: vnde ppter passibilia reddūt: ideo dixit: ipsum nāqz ledit neruos:
vnde dixit. B. v. appo. in cōmento. vi. Vinū p hoc q cito pfortat corpus
nāliter implet neruos et. et ex psequēti pp potationē vini plurimū ante ci-
bus in ieiunio cū. I. sunt mēbra auida ad susceptionē cibi maxie disposita
ad dictos dolores pp hec duo. I. primo pp multiplicationē supfluitatum
diminuto calore nāli pp suffocationēz ut supra dictū est: pzo qz mēbra ner-
uosa debilitant p hoc qd ledunt ut dixit: et ex pnti iūcture q neruosis mē-
bris alligant: et iste due cāe necessarie sunt in oī morbo māli ut dixit Se-
rapio. l3. bre. qui sic dicit. Scias q in oibus mēbris preparat ut accidat
eis aliqd ex egritudinibus que fiūt ex materiis necessariū est ut aggregen-
tur iste due cāe. I. multitudo supfluitatis et debilitas mēbris recipientis et
sic apparet ista pars clara. Et vt etiā clarior et verior appeat qm ista cā est
vna de causis marimis ad producendū hos dolores circa hac partes mo-
uebitur paulopost difficultas talis: si potus dz pcedere cibū vel subsequi
sup verbo qd dixit vinū plurimū in ieiunio ante cibū. I. est causa et. prius
tamē expediāmus totā istāz partē: dicit igitur ppter pzinuando in causis
multiplicatōis supfluitatūz qz supra dixerat q retentio supfluitatūz soli-
taz manifeste edari potissime sanguinea: qz retentio fluxus sanguis mē-

etiam offenditur nervus & functuras perducendo ad eos superfluitates & membris intrinsecis. Tredecima est cum crudi in corpore humores mul-
ti retinentur & non euacuatur neque per artem neque per naturam per ege-
stiones neque per urinas. Nam tunc expectandum est & non est longin-
quum quin iuncturarum dolores afferant si ad iuncturas expellantur
vel putrescant si in corpore manserint febres commouentes vel apostema-
ta. Circa hanc causam
primo notat qd quando
hos humores natura in
egestione aut urina expel-
lit tunc urina semper gros-
sa reperitur non subtilis
cruda vel ex involuta cru-
dis humoribus. Secun-
do notat qd si sic contin-
gat forte eger assecura-
tur ab istorum humorum
crudorum malicia sic qd
nec dolores iuncturarum
faciant neque putrescant in
corpore manentes. Ter-
tio notat qd si non sic fue-
rit ut expellantur simul cum urinis vel egestionibus erit unum eorum

ieiunio ante cibum. Ipsius namque ledit ner-
uos & humores crudi cum retinentur in cor-
pore: deinde non euacuatur per naturam in ege-
stione & urina: neque per artem non est longin-
quum quin euenire faciant dolores iunctu-
rarum si expellantur ad eas & si remanserint
putrescant. Cum autem natura expellit eos
in egestione & urina: tunc inueniunt cum eis
urinas grossas semper non subtiles crudas:
quare tunc fortis sit securitas ab eorum

Jo. 4. Matthaei

strui vel aut vel ex phlebotomia etc. erat causa. Jam dicit qd retentio etiam
superfluitatum crudarum vel phlegmaticarum que non sic manifeste eu-
acuari solebant: pur tamen euacuabantur ut per urinam vel per secessum &
cum retinentur quia per illas vias naturales non educuntur neque etiam
per artem tunc si expellantur ad illas partes scilicet iuncturas aggrana-
ta natura & se exponente fit talis retentio per hunc modum causa di-
ctorum dolorum: quod si forte non expellantur a virtute sed retineantur
tunc putrescant: & supple sunt causa febrium putridarum. Et ideo dicit: &
humores crudi cum retinentur in corpore deinde non euacuatur per na-
turam in egestione & urina neque per artem non est longinquum quin eue-
nire faciant dolores iuncturarum si expellantur ad eas partes: scilicet iun-
cturas supple. Et si remanserint scilicet in venis vel alibi non expulse ad
iuncturas & putrescant quia supple putrescant tanquam non regulata a
virtute: supple tunc erunt cause aliarum egritudinum ut febrium putri-
darum etc. Consequenter ponens signum quando a natura expellun-
tur dicit. Cum autem natura expellit eos scilicet humores crudos in ege-
stione & urina tunc inueniunt urinam cum eis id est propter eos humores co-
mixtos grossas semper non subtiles crudas: ratio huius clara est: vn-
de concludit quod facta expulsiōe talium humorum per naturam vel supple
per artem fit securitas a malicia: & nocumento earum in corpore. Et hec
est sententia apho. lxxiiij. quarte particule: Quibus spes est ad articulos
apostema conuerti etc. Et ex opposito si non expellantur fiet vel dolor iun-
cturarum vel putrefactio ipsorum etc. Ideo dicit. Quare scilicet stante uri-
na grossa vel aliter expulsa per artem vel naturam: materia tunc fortis sit
securitas ab eorum malicia scilicet nocumento. Quod si non ita fue-
rit: quia nullo modo expellantur erit: id est eueniet unum eorum que dixi-
mus: scilicet vel dolor iuncturarum vel alius morbus propter putrefactio-
nem humorum crudorum. Et hec est sententia apho. lxxiiij. quarte parti-
cule: Quibus spes est ad articulos apostema conuerti etc.

Et si adiuuerit etc. Cū in ista secunda parte aliqua-
liter difficulte epilogat in dictis causis
vnde ipse ponit tres causas que si simul concurrant non est postea dubium
de euentu horum dolorum stante sensibilitate membri: enumerat igitur primo
casus facilitantes iuncturas precipue pedum ad receptionem materiarum &
quodammodo eas trabentes: sicut enumerat causas facientes ad multiplicatio-
nem materiarum in toto: tertio anectit causam iuuantem & differentem mate-
rias ad iuncturas sua proprietate. Primum tangit cum dicit. Motus iun-
cturarum laboriosus aut percussio aut casus. s. iuncturae vel ad iuncturas: ista
namque trahit mās ad ipsas locas iuncturarum calefaciendo & debilitando:
& quia nā succurrit vel intendit succurrere membro lesio: ut manifestus est:
secundum tēgit cum dicit: aut addiderint in debilitate virtutum ut ira & vi-
gilie aut supple relique res debilitantes virtutes: quia talia debilitata vir-
tutes faciunt ad multiplicationem superfluitatum: tertium tēgit cum dicit. Et
siant penetrantes sua proprietate. s. mās penetrantes siant ad iuncturas p-
pter cibos vel mās sua proprietate penetrantes ad iuncturas: vnde tales
materie vel cibi secus tales mās deferunt ad iuncturas: huiusmodi sunt
vina alba subtilia: aceti: alique et decoctiones ut cicero: ruber: vel fa-
seolus: vel aliqua aromatica qd exhibeantur corpore repleto deferent mate-
rias ad iuncturas. Si igitur ista omnia concurrant in causando vel labo-
riosus motus iuncturarum vel casus etc. habilitando iuncturas ut attrahat
materias ad eas & debilitas mēbroz nātum acquisita ex illa vigilia coi-
tu vel alia huiusmodi causa multiplicans in toto materias sicut supra di-
ctum est & cum hoc concurrat alique medicine vel cibi sua proprietate trahē-
tes mās ad iuncturas tunc euenient dolores a mās iuncturales semper pre-
supposita sensatione mēbz: & hoc totum voluit. d. A. videre meo in textu:
& intelliges euz si leges fm huc sensum: lege ergo sic. Et si adiuuerit cum
ad hoc. s. ad talē dolorē cāduz materias crudas supple attrahēdo ad iun-
cturas vel habilitando eas mās crudas ad decursum ad ipsas iuncturas
qd adiuuerit: motus iuncturarum laboriosus aut percussio aut casus & similia.
Et hoc est vnum: aut addiderint in debilitate virtutum. s. nātum ira & vi-
gilie aut supple alie res debilitates virtutes: & sic facientes ad multiplica-
tionem mēbz: in toto & trabentes mās ad ipsum. s. locum iuncturarum per
hoc. s. qd inflāmant membra iuncturarum & ea excēat precipue: vel si placet
ista pars & trabentes mās ad ipsum referri pōt tantum ad ptem superio-
rem & ad motum laboriosum iuncturarum & casum & percussione: quoniam
tales casus sunt trabentes ad ipsas locas. s. casus & percussio ut supra expo-
nebatur: & tūc ordinā textus sic. Et si adiuuerit ad hoc supra mās crudas
s. attrahendo motus iuncturarum laboriosus aut percussio aut casus aut sup-
ple similes casus de calefacientibus iuncturas: supple tales sunt trabentes ma-
terias ad ipsum locum ut dictum ē postea prosequaris: aut addiderint p

que modo dicta sunt: puta qd facient iuncturarum dolores fluentes ad
eos: vel qd putrescent manentes in corpore. Quartadecima est motus la-
boriosus casus aut percussio iuncturas debilitans & faciens ad eas cur-
rere mās crudas indigestas. Quintadecima est frequē ira & fortis & mul-
te vigilie debilitantes virtutes digestivas omnes & trabentes ad ipsum
locum iuncturarum materias plurimas vel has commouentes: sic qd sua

malicia: qd si nō ita fuerit erit vnu eorum
que diximus. Et si adiuuerit ad hoc
materias crudas motus iuncturarum la-
boriosus aut percussio aut casus aut ad-
diderint in debilitate virtutum ira & vigi-
lie debilitantes virtutes & trabentes ma-
terias ad ipsum & siant penetrantes sua
pprietate euenient dolores iuncturarum.
Et horum qd est humorum plurimū est
superfluitas digestiōis secūde & tertie.

proprietate penetrant in
eos subtilitate & liquefa-
cte motu laborioso casu
percussione ira aut vigi-
lie: hys enim iuuantibus
euenient in dispositio-
ne iuncturarum dolores.
Finaliter notat qd ma-
ior pars materiarum de
quibus dolores iunctu-
rarum sunt est super-
fluitas secunde et tertie
digestionum: que pau-
latim aucta quasi perio-
dice per modum cuius-
dam crisis a venis excu-

titur ad iuncturas transiens.

De gradi

a Et aptiores

secunda cā ut dictum ē ira & vigilie debilitantes virtutes etc. & sic sint cā
secunda. Addit pro tertia cā & siant penetrantes. s. si adiuuerint ad hoc. s.
cibi & medicine tales. s. siant penetrantes sua proprietate ut dictum est eue-
nient dolores iuncturarum istis scilicet suppositis ut patet: sic patet litte-
ra clara licet fuerit difficultas.

Et horum quidem etc. Cū in ultimo p cōplemento
huius pti ipse ponit vnu casum
nonem in mā talis dolor & breuiter dicit. Et horum quidem humorum. s. qd sunt
materia totius dolorum plurimū est superfluitas digestiōis se aut tertie: to-
tius canonis ratio est satis manifesta: quia cum quatuor tantum sint in ho-
mine digestiones: ut prima que stomachi: secunda que epatis: tertia vena-
rum: quarta membrorum: prima primi. Primum autem digestiōis superfluitas sit
egestio grossa: & vltime digestiōis ut mēbroz superfluitas ad cutem trans-
mutatur que in lauatiōe manuum absoluit: restat qd superfluitas humorum
qui est mā talium humorum sit superfluitas secunde aut tertie digestiōis: ut
plurimum tūc est superfluitas secunde: quia secunda digestiōe digeruntur
humores primi a quibus mali & supflui humores sequuntur ut loco al-
legato: dicit notanter ut plurimū quoniam aliqui etiam p corruptam vel
absolute imperfectam stomachi digestiōnem aliqui mali humores generā-
tur vto cōplexionū versus finē: & sequenter tales possunt esse mā talis
dolor: lege litteras. Anteq̃ deueniam ad expositionē sequētis textus prin-
cipalis: primo mouebo illam difficultatē quas supra determinare promi-
si. Sit igitur ista principalis difficultas: vtrum vinum vel alius potus de-
beat pcedere cibum vel subsequi: vel potius scd debeat cōmiseri. Primo
probat qd pcedere debeat: quia cum cibum & vinum exhibeant corpori p re-
stitutione dissoluit. Nam necessitas cibi est ut suppleat locū eius qd resol-
uitur. xiiij. tertij cap. de descriptiōe appetitus: itaqz prius nā dissoluit
humorē subtilē cui cōuenienter satisfiat per potū qd grossus cui satisfiat p
cibum sequitur prius debere sumi potū qd cibum. Secundo potus plerūqz
exhibetur corpori ad delationem cibi p membra: ipso prius in stomacho
digesto: & aliquantulum in epate & venis potissimū in corporibz: quoz attra-
ctiua membrorum est debilis: s. hec est hora pueniens ad futurū cibum: ergo
potus debet pcedere cibum. Probatur secundo principaliter qd sit simul
comedendum & bibendum. i. primo debeat sumi cibum & postea potus: cōse-
quenter cibum postea potus & sic successe: primo per fundamentū supra
datum: quia simul consumit substantia humida que potu reficitur: & sicca
que cibo resumitur: vtriqz enim equaliter applicatur calor naturalis re-
soluens: igitur cibum & potus simul est vādus: secundo quia maxime in cor-
poribus tempatis satisfaciendū est appetitui: cū in illis maxime hys nāz pro-
cedat. Sed si cibum fuerit sicus simul cū eo potus desiderat ut patet: igitur
simul dandus est cibum & potus: pro hac parte et est cōmunis vltus noster
qd sic comedentes & bibentes facimus. Tertio principaliter ar. qd post ci-
bum totaliter sumptū sit bibendum & non ante: quia si aliter sumatur ita ci-
bo cōmiseretur potus ut inatretur cibum in stomacho interqz parietes
stomachi & ipsius cibū interponitur humidū: vnde non potest stomachus
debite cibū cōtangere medio humido existerē: & sic in stomacho sit iphus
cibi fluctuatio: exhibitio aut potu post cibum maxime ipso predigesto con-
uenienter sit iphus cibi p mēbra distributio etc. Et pro hac sententia sunt
verba. B. viij. terapētie cap. viij. inuenio qd ibi expresse sic dicit. Et nō bi-
bere in cena statim anteq̃ digestus sit cibum: inatant. n. cibaria bibētibz
eis ut non tangat ea ventris. s. stomachi corpus media maxime humilitate
tandē dicit. Si vero sticuli fuerint abstinere eos penitus supple a potu
triste simul & inutile: paucum autem dandum ut mitigetur tristitia & hu-
militetur stis: postea addit. Cum autem bene digesserint cibum concede-
re copiose biberetis: tribuit enim in gerentibus citissime. Ad hanc etiam
partem sunt verba expresse do. Quicquid tertia primi: capitulo de regimi-
ne eius quod comeditur & bibitur ad medium capituli: ubi sic dicit. Ad
summum vero oportet post comestione bibat quis: non in hora come-
dendi quantitatem aliquam que cibo conferat. Ecce quomodo expresse
concluditur cum cibo non esse bibendum: sed post ipsum. C Pro decisio-
ne huius difficultatis faciam quatuor breues articulos. Primo ponē-
tur quedam pambula. Secundo ponam conclusionē de questo. Ter-
tio mouebo difficultates contra conclusiones. Quarto respondēbitur ad
motiua specialia. C Quantum ad primum pono aliquas distinctiones.
Prima sit ista: vinum vel alius potus vel exhibetur corpori gratia ali-
menti principaliter vel gratia medicine. Secunda distinctio talis po-
tus exhibitus gratia medicine vel exhibetur principaliter ad alterandū
vel ad delationē nutrimenti per membra. Tertia distinctio: cibum de quo
est sermo in questione vel est de se grosse satis substantie vel lique de se
pistate & huiusmodi. Quarta distinctio corpora regenda debito regimi-
ne in cibatione

ne in cibatione et potu vel sunt alias consueta potare post comestiones et multo tempore et non ledi inde ut multa sunt precipue hypanorum vel non sunt sic affluera. Quantum ad secundum articulum sit hæc prima conclusio vinum vel alius potus exhibitus gratia medicine alterative tantum non debet cibo ad restaurationem ordinato commisceri sed ante cibum exhiberi. probat conclusio quoniam talis potus si cum cibo miscetur debilitatur eius operatio medicinalis ut colligi potest secunda primi cap. xvij. extraneatur etiam cibum a natura cibi ut patet. Si autem ante cibum exhibetur stomacho vacuo convenienter perficitur eius operatio ut calefactio stante complexionem mala frigida sine materia vel cum materia exhibitio vino potenti odorifero vel infusio aqua frigida in complexionem calida et sicca stomachi igitur et. Pro ista conclusione est primo communis modus omnium practicum qui potus medicinales exhibet stomacho vacuo. Est etiam expressa sententia Almanforis quarto de regimine bibitionis et tertia primi de regimine aque et vini in multis alijs locis. Secunda conclusio potus exhibitus gratia delationis nutrimenti per membra debet ante cibum exhiberi: probatur conclusio quoniam talis potus debet exhiberi stomacho et intestinis superioribus in aqua et alientis et ipso etiam in epate pro parte digesto: et hec est hora future noue refectionis: igitur conclusio clara: et pro hac sententia est auctoritas. S. vij. practice loco allegato supra: et d. tertia primi de regimine et quod comeditur cum dicit neque post ipsum cibum multa bibenda est aqua super plures alios potus que inter ipsum et corpus stomachi separationem faciat et ipsum faciat natum sed est expectandum et non est bibendum donec de stomacho descendat: hoc quidem declarat superioris ventris leuitas. Ex ista conclusione inferitur correlarie quod post cibum sumptum est potus d. duo. multum medietate ut patet. Tertia conclusio si cibum solide substantie vel mediocritatis et potu exhibitio ad debite digerendum vel chylificationem siue sit potus nutritius siue non debet potus simul et plurimus cum cibo exhiberi ita. s. q. post modicum cibum sumatur aliquid de potu et sic consequenter continuando conclusio probatur quoniam si ipse cibum et potu ordinate sumptis convenienter sit potus cum cibo permixto et ipsius cibi equatio et reductio ad substantiam pitane similem que ad debitam facit chylificationem: cum ut dicitur prima primi cap. de humoribus Nutrients cum digeritur sit in sua essentia in multis animalium auxilio eius quod ei admiscetur de eo quod bibitur plurimum chylus et. s. propter debitam permixtionem siccum cum humido factum: hec igitur permixtio ad digestionem debitam preparat et tandem ad nutritionem: et si alio modo sumatur potus non debita sit permixtio ut patet: igitur conclusio vera: pro hac etiam conclusio sunt quedam adiecta ante: dicitur tamen stante cibo solide substantie et. quoniam posset esse cibum adeo subtilis et liquide substantie ut sunt pistate carnis communiter exhibite egrotis et ad debitam chylificationem non esset alius potus necessarius: imo si alius sumitur potus ut plerumque propter laxitatem sit ad indigestiones preparat et fluctuatio nem eius in stomacho causando. Dicit etiam ut plurimum: quoniam sunt aliqui adeo humiderum stomachorum et remolitorum: quibus si supra cibum mediocritatis substantie potus exhiberetur: cibum extra stomachum extraheretur. Quarta conclusio licet precedentes conclusiones vere sint: in quibusdam tamen casibus si potus ante cibum vel post sumatur non propter sit nocuus: conclusio patet: primo in consuetudine in mane ante cibum potare: ut sunt multi patientium nostro tempore qui ante tertias ad potandum frequentant: et tamen eis non nocet: imo si forte abstinerent subito eis noceret: cum consuetudo sit acquisita quedam natura: fo complexionis cap. quarto: et vult sint res contra rationem: tertia primi de regimine eius quod comedit. Et etiam hec est sententia domini. Aut. secundo canticorum cap. de cibo et potu: textu commenti. et. v. vbi dicitur: homo debet uti malitia cibi sicut uti et consuetum modum: et comentator dicit quod consuetudo necessaria sit observanda quousque etiam prava esset et illa utilis: patet etiam in clamore sitientibus quibus omni tempore potus est exhibendus: ut patet ex. S. v. apoph. commento. xvij. dicitur oportet tam proculdubio ut minimum sitientibus potus eis detur. Idem voluit. vij. therapeutice loco supra allegato: et sic patet conclusio clara. Pro evidentiore tamen et clariores intelligentia difficultatis obijciam contra conclusiones omnes. Primo contra primam est mens expressa. S. secundo apoph. in commento xij. apoph. potus indigentiam soluit: vbi expresse dicit per potum debere intelligi vinum et per indigentiam ibi intelligi appetitum caninum causatum ex presentia humorum frigidorum in ore stomachi: et consequenter ibi exhibetur vinum gratia medicine: et tandem docet ibidem ipsum non debere exhiberi nisi post cibaria quedam pinguis: que si non aliter habeatur artificialiter machinantur: ergo sequitur contra conclusionem: quod potus exhibitus gratia medicine non debet exhiberi stomacho vacuo quod fuit probandum. Contra secundam conclusionem ar. quoniam exhibitio potu stomacho et intestinis alleuiatur: tunc exhibetur stomacho vacuo et ieiunio: sed potum tunc exhibitio: siue sit aqua siue vinum sequitur inde nocuum: igitur et. Tenet consequentia cum minor: sed maior declaratur: quoniam si sit aqua per complexionem suam frigida stomacho nocet inter membra naturaliter frigida: imo si exhibetur in ieiunio numeratur inter venena sexta quarti: et inde timetur corruptio complexionis et hydropis: ut ibidem: si vero sit vinum etiam sua penetratione stomachum ledit cum sit membrum nervosum: confirmatur etiam quod sic exhibitum acetosatur in stomacho sicut etiam in nervis acetosatur ut secunda tertij: et per hoc preparat ad spasmos. Et propterea. d. tertia primi. Amplius sapiens sibi prohibere debet ne ieiunus vinum bibat et. Adde quoniam cerebro magnum facit nocuum: et nervis et ad spasmos perducit et. Contra tertiam conclusionem primo sunt auctoritates adducte ante oppo. ad probandum oppo. huius conclusionis: est etiam ratio quoniam potus est frigidus et humidus actu vel potentia cum sitis sit appetitus ad potum et sic ad frigidum et humidum: modo tale frigidum impedit digestionem cum digestio calido perficitur: ergo ad digestionem non convenit miscere potum cum cibo: pro hoc etiam est practica. S. qui sexto de regimine sanitatis fatetur se hora quarta dicit sumere panem solum et nunquam in tali cibo bibere igitur et. Contra quartam conclusionem ar. quoniam illa primo supponit quod mala consuetudo est observanda ut bibere mane et.

Contra hoc est sententia Rasis. ij. alman. de regi. coestione vbi dicit de eo fuerunt. Est et sumo ope observandum ut cibos sibi pfectos quisque accipiat: et addit ista fluctudo pfecta fuerit que oino vitanda est. Etiam dicit d. t. ij. primi de regimine eius quod comedit et bibitur: quod cibi mali pfecti ducunt ad egritudines pernecantes illos: ille vero in cuius stō mala digeruntur cibaria. Supponitur fo quod multum sitientibus sit potus dandus: et tñ Hipp. loco alleg. in tex. dicit nocte valde sitientibus si supdormierint bonum: et sic non pcedit eis potus. Ad has aut difficultates est respondendum: primo ad primam: pro prima conclusio pcedo quod potus. S. in illo commento intel ligit vinum: et quod vinum exhibet medicinaliter in appetitu canino: quod facto a ea frigida: et cu d. S. ibi iubet ante vinum exhiberi pinguis et. Et sic non exhibetur stō vacuo: dico quod vinum in modica quantitate si sumeretur tñ ad alterationem malicie complexionis deberet exhiberi stō vacuo: sed si simul cu alteratione intendamus eiones materiez frigida: in stō pntantur p vomitum: tñ et eo casu debent talia vinctuosa pceptibere. Et ad hunc sensum locutus est. S. sed ad alterationem tñ loquebatur conclusio et. Ad difficultates pro scda conclusio. dicatur primo ad formam ar. quod ar. non valet: si p exhibitus potum stō vacuo sequitur notabile nocuum: siue potus sit vinum siue aqua: igitur gratia delationis nutrimenti non debet exhiberi stomacho vacuo: quoniam si notabile sequeretur nocuum tamen quod in certis corporibus maxima est necessitas delationis nutrimenti ad membra ut in quibusdam macris et rebilibus in quibus attractiva membra est imbecillia et hoc p totum pfectum ipso taliter exhibitio inde est quod melius est sic facere quod non facere: ideo et. tñ pro ma mortuorum quod et ad aliud tendit. Nota quod cor pop quedam habent stōs debiles in complexionem et compositionem ut quoniam stomachi in specie stomachorum sunt natura frigida et in textura raris: que dam habent stomachos fortes: etiam cum his dispositionibus vel aliqua earum quandoque coniungitur fortitudo cerebri et oritur ab eo. Et quod quod debilitas ipsorum. Nota etiam quod si ieiunium interdum vario modo sumatur: tamen auctores per ieiunium communiter intelligunt suberactionem vel puationem cibi hora debita ipsius: ut stante stomacho vacuo et facta debita attractione membrorum a venis et. et fame consequenter naturali causata si tunc non exhibetur cibum sed cum tali dispositione stomachus per notabile tempus permaneat tunc proprie est homo ieiunans: et sic aliud est dicere exhibere potum stomacho vacuo et stomacho ieiunio: quod ad stomachum ieiunium antecedit vacuitas stomachi et non eorum de necessitate. Et fm hec dico consequenter quod vbi in stō esset necessitas dilationis nutrimenti ad membra hoc convenienter compleretur per potum vini subtilis stante stomacho vacuo: vbi tamen in forte esset debilitas stomachi ex parte raritatis ipsius et denudationis cum communitate debilitatis cerebri et nervorum: eo casu non esset exhibendus potus: pro hoc fore exequendo: quod verisimiliter maximum sequeretur nocuum tamen ex parte nervorum et cerebri. Iuamentum delationis nutrimenti ad membra: posset aliter compleri vigorando. s. attractivam membrorum cum convenientibus et appropriatis de quibus habetis doctrinam secunda quarti tractatu quarto. Sed vbi statet oppositum tunc illo casu esset potus exhibitus stomacho vacuo: non dico stomacho ieiunio: quod stante stomacho ieiunio semper est potus timorofus propter auarum esse naturam unde trahitur intra nervos stomachi: et si fuerit aqua nocet: ut patet: et si fuerit vinum etiam indigestum trahitur ad membra alia vsq ad animatas et ibi plurimum nocet nocuum. Et hoc est quod sentiebat do. Auicenna. tertia pmi loco supra allegato: cu dicit. Sapiens sibi prohibere debet: ne ieiunus vinum bibat et. Dicit ieiunus: et. vi. quarti connumerat aquam exhibitam in ieiunio inter venena: et per hoc idem fundamentum secunda quarti de regimine coalescentius in. cibationis dicit non opz ut bibat subito: fortasse eniz erit ex hoc timor: et addit post aliqua verba. Et aqua vehemens frigoris est ex eis a quibus opz alienari coalescens: quodque enim interficit et. Sed vbi esset stomachus vacuus cum bonitate sui et cerebri et oritur ab eo: ex potu aque vel vini in pauca quantitate non sequeretur notabile nocuum: et ad rationem: primo de aqua, que occurrit membro naturaliter complexionaliter frigido. Dico quod verum est quantum ad innatam eius complexionem: fm quod lederetur: nisi coadiuaretur a circulantibus membris ut in corde epate et. sed fm hanc influentem est calide complexionis: et per idem dico ad rationem de vino non sequitur in nervis acetosatur et. igitur et in stomacho acetosatur: quod in stomacho iuuatur a caliditate circulantium: ut dictum est: et sic pz respondetur esse ad motum pro conclusionem: et de forma et de materia. Ad obiecta pro tertia conclusio. rñ dicitur pmo ad auctoritatem. S. vij. de inge. san. videtur laudare in fine tex. potum post cibum ut cu bene digesserint: dicit quod loquebatur de potu delatiuo nutritiu ad membra ut pz cu dicit: distribuitur. n. ita gerentibus certissime. S. quantum ad primam partem tex. vbi vi vituperare potum cum cibo quoniam dicit non bibere in cena: innatam. n. cibaria et. dicit Locillator quod loquebatur de regimine curatio complexionis sicce stōi calidi non valentibus cibum grossum solidum alterare: indigent tales subtiliori et liquidiori cibo quale est ius: quo exhibitio non expedit potum ad comestiones exhiberi: imo si exhibetur innatam cibaria et. sed si est cibum solidus dato potu in cena non sequeretur tale nocuum. Ideo notanter dicit in conclusio stante cibo grosso et solide substantie. Ista ratio et si in se vera sit: non bene tñ adaptatur verbis tex. quoniam et si exhibeat potus et stante cibo liquido non ppea seguit quod inater cibum: ex eo quod non tangit ipsum cibum stomachus media stante humiditate ut ipse dicit: quod ex cibo tali et potu seors exhibitio sit vna talis massa quod attingit stomachus neque humidum interponitur inter stōm et cibum: pot igitur vari alia ratio interponendo tex. cu dicit non bibere in cena statim intelligatur post cenam statim: et istas glossas reperi sup illa lra. S. in lib. meo: et fm hanc litteram verificabitur clare tota sententia. S. et sic non negavit ipse quod simul cu cibo solide substantie sit bibendum. S. quoniam ut sepe fit maxime apud magnates p mediaz horas post integrum prandium vel cenam bibitur: ad huc errores corrigendum dicit non bibere in cena. s. post cenam statim antequam digerant cibum. Et adducens rationem huius dicit. Innatam. n. cibaria bibentibus eis. s. ita ut non tangat ea. s. cibaria vtrius. s. stomachi corpus media stante humiditate: quod illa humiditas potus dati post cenam interponit inter totam massam presentem in stō et ipsas stōi substantiam ut bene pz: non sic est: si est simul cum cibo datus ut patet: et hec causa est cois ad omnem potum

responso ad d. vel tates

vel d. do. q. 8. do. vel d. meli. 4. 2. 4. 8. 102.

diff. 118.

hanc. 2. m. respo. dar ena cohiu

ratio quare q. p. media cibum.

etiam si sit aqua. Et hanc expressam sententiam dicit. d. A. secunda primi
cu dicit. Neq post ipsum. s. cibum multa bibenda est aqua que inter ipsu
et eius essentiam stomachi separationem faciat. De vino etiam est alia
causa que ponitur loco eodem: vinum quoq post cibum est ex rebus ma
gis impediens: quoniam digeritur velociter et penetrat et facit pe
netrare cibum cum nondum sit digestus et facit hereditare oppilationes
etiam putrefactionem et cetera. Ad auctoritatem vero domi. Aulcen. lo
co vbi supra de regimine eius quod comeditur qui textus videtur fortis
simus contra conclusionem qz videtur in totum prohibere potum misce
ri cum cibo per hoc quod dicit. Ad sumum vero oportet post comestio
nem bibat quis et non in hora comedendi. Dico breuiter dimissis di
uerforum expositionibus quod ibi proprie loquebatur de potu delatiuo
et non ad mixtionem necessario: pro quo nota quod licet talis potus vt
supra dictum est aliquantulum exhiberi debeat stomacho vacuo quia ipso et
intestinis superioribus aliquantulum allicitur: non tamen exhiberi debz ho
ra vere famis: quoniam tunc noceret propter illas causas que supra dicte
sunt quod non debz exhiberi potus stomacho ieiuno: et tamen hora famis
est hora comedendi vt patet in corporibus sanis et temperatis: est igitur
sensus quod ad sumum. i. vniuersaliter de potu delatiuo loquendo oport
et vt post comestionem bibat quis. i. mediate multum vt dicit cor. secun
de conclusionis et non in hora comedendi. i. hora famis quantitate ali
quam. s. potus que cibo conferat. s. ad delationem: et qd de potu delatiuo
ibi loquatur patet bene consideranti seriem littere immediate anterioris et
sic est responsus ad auctoritates. Ad rationes cu dicebatur potus est actu
vel potentia frigidus: et sic est impedimentum digestionis. Dico primo q
si sit potentia calidus sicut est vinu comuniter non impedit imo iuuat di
gestionem. Dico 2o q etia vbi sit actu et potentia frigidus sicut e aqua q
exhibita in debita quantitate ad mixtionem in stomacho calido: vbi con
uenit non nocet unde stomachus maxime qz refrangitur eius humidita
tas. i. frigiditas a caliditate cibi: qz cibus est calidus et hucus: cum famis
que est appetitus ad calidum et sicum sit ad cibum et non occurrat etia hu
mido stomacho: cu prius via ordinis in comestione precedat cibum postea
potus. Ad illud q postremo dicebatur de practica. s. vt de regimine
sanitatis: dicitur q forte. s. erat humidus et lapsi multu stomachi: et sic no
sibi quenebat potus ad mixtionem cibi: qz cibus ad equalitatem substan
tie reducebatur per humiditatem stomachi: vel dicitur aliter: q. sicut
mos fuit antiquorum semel tantu in die sumebat cibum vere nutritionis
et restaurationis: vt in sero in cena: in mane aute quarta hora diei vt lo
co allegato sumebat cibum tantu ad aliqualem refocillationem virtutis: et
hoc est obseruanduz est regulariter: nisi in corporibus catarrhosis: vt dicit
Conciliator. Etia hoc idem sentit Ben. xij. terti. sicut et hoc tempore mul
ti hominum occupatissimi in die ad intellectuales considerationes vt consi
lares quibus datus est dare audientiam alijs: in mane tantu faciunt colla
tionem de cofectionibus de zucchero vel melle: et nihil sepe sumunt de po
tu postea in cena laudabiliter et copiose cenat cu cibo post sumendo: ita
etiam. s. in die occupatus: et propter infirmos visitationes et republice
gestionem in mane vt ibidem ipse refert cibum tantu simplicissimu vt pane
tm comedebat parum. s. Sed postea in cena cu cibo notabilis quantitas
potu videbatur ad mixtionem debito: et talem cibum in sero appellabat or
dinariu pro tanto. vij. de ingenio in textu superius allegato dans ordinem
in cibatione et potu dicit. Non bibere in cena. et. Et non dicit in prandio
vel mane et sic est solutum ad motum contra tertia conclusionem. Ad motu
na facta contra quartam conclusionem vbi sumebatur consuetudinem esse
conseruadam: licet hoc non sequeretur ex conclusione: qz erat dictu in co
clusionem q aliqui talis consuetudo non est nocua. et ex hoc no sequitur: ergo
est obseruanda. qz tn in probatione conclusionis illud est suppositum et pre
cipue fundatu sup quoda textu. d. A. secundo Lanticop. et Auerrois loco
eodem arguebatur contra ex sententia Rasis tertio ad Almansorem vbi di
xit et est obseruanduz summiopere vt cibos sibi confectos quilibz accipiat
nisi consuetudo pueria fuerit que omnino est vitada. et. hec difficultas ex
geret longam discussionem ad bene intelligendum de consuetudine. Sed
qm non est presentis propofiti ad eam recurrendu est secunda apbo. apbo.
xlij. vbi assueti assuetos ferre. et. et in sequenti apbo. ego igitur strictu re
spondebo quantum potero. Notandum primo q licet in naturalibus et ani
malibus acquirantur consuetudines qz ex frequentatis operationibus na
turalibus acquiruntur quedam qualitas in agente vel passio ad proprius et
cum minoris nocumeto tollerandum certam actionem vel passionem qz in
agente vel passio in quo non presuerint tales frequentate operationes vt p
in comestionibus et potationibus et exercitijs. Idem et in animalibus eue
nit vt patet in artibus et virtutibus quibuslibet moralibus: qz tn medic
est artifex qui considerans operationes ab homine puenientes eas phiderat
pro quato ipsaz principiu est complexio compositio et vnitas ex quo iste
funt nate mebroz sequitur qz si consuetudo est alicuius operationis princi
pium vel inclinans ad aliquid agendum vel patiendum hoc est vel ex ac
quisitione alicuius formalis dispositionis se tenentis ex pte complexio
compositio vel vnitate: vel ipsa consuetudo est illa formalis dispositio ex
frequentatis operationibus acquisita: non sit igit talis noua dispositio
in homine nisi facta in his naturalibus principijs aliqua permutatione imo
si assuetus cibis frigidis minus ledatur ex eis ceteris paribus qz no assue
tus hoc est qz in eo assuetus est acquisita quedam qualitas similitudinis p
quam minus patitur et hoc per alterationem in complexione facta: ita et si
exercitatus ex consuetudine promptius et sine nocumeto tollerat exercitiu
qd non tolleraret no exercitatus hoc euenit p consolidationem et fortitu
dinem acquisitam musculis et iuncturis. et. et tales vel similes dispositio
nem potuisset et natura a principio producere vt patet: et quemadmodu
dico de his ita intelligere potestis et in reliquis. Nota tn vterius qz he
operationes ad consuetudinem antecedentes quibz sunt de multum et notabi
liter pmutantibus corpus humanum: quibz debilitat: vt verbi gratia co
mestio fungo: est de maxime pmutantibus corpus humanum: comestio
vero modice quantitas vel potatio supra illud qd certo corpori conuenit
ter debet et de modice alterantibus: cuz hie attende qz licet in modice
alterantibus per consuetudinem corpus disponatur ita vt minus ledere
tur ipso recedente in visu talium a debita mensura qz si non esset consue

tudo: non propterea hec est consuetudo simpliciter obseruanda: quia et si mi
nus ledatur non tamen per hanc iuuatur simpliciter sed interdum fm qd
vt qn a comuni et delicato modo viuendi diuertit ad cibos grossiores vel
ad aere frigidiores: qm forte talibus inuitabiliter occurreremus: et tunc
magis lederemur nisi alias fuissetus aliquantulum assueti: plus tamen altera
tur corpus simpliciter qz si ordinatum et debitum modu viuendi semp
obseruaret: est igitur ab hac consuetudine paulatim diuertendum cu illa
magis alterent et noceant: neqz hec consuetudo ex valde alterantibus pro
hibere potest quin aliquando corpus ad egritudinem deducatur: et hoc est
quod dicit. d. A. loco supra allegato illo. s. Ille vero in cuius stomacho
mala digeruntur cibaria. et. vbi dicit qz mali cibi pfecti ducit ad egritu
dines pernecantes. et. Et Rasis cu dicit nisi consuetudo pueria fuerit
que omnino vitanda est: neqz ex hoc concluditur quod consuetudo aliquan
ter mala sit obseruanda: immo colligitur propter hoc enim qd dicit per
ueria omnino est vitanda inuit quod omnis mala etia consuetudo est
vitanda: sed cum maiore studio vitanda est perueria. Et tamen hec alte
randa paulatine et non subito cum sit facta sicut naturalis ex mutatione
facta in principijs naturalibus vt dictum est: et hoc est quod dicebatur in
probatione conclusionis de illis biblicis papientibus. Illos tamen totum
quod dictum est de permutatione fienda consuetudinis si sit mala quo
niam ipsa semper alterat intelligatur nisi paulatine et fere continue post
generationem sit inducta: quoniam forte talis nullo modo alterat permu
tando vt patet de puella nutrita ex nappello vt in multis locis colligitur:
et expresse notatur ab Aristotele similis sententia: prima problematum:
problemate. xlv. Ultimo nota pro response ad textum Aulcen. in can
ticio: et Auerrois: qz in cibarijs respectu cibatorum duplex est conuenien
tia et etiam diuersitas: quedam est conuenientia complexionis et dicitur
insequens formam: quedam est specifica et insequens materiam: ita etia
quedam est diuersitas insequens formam: et dicitur complexionalis: que
dam di insequens materiam et dicitur specifica. Exemplu de complexio
nali vt cibus sanguineus est conueniens sanguineo: et disconueniens me
lancholico ad puram conseruationem vt sic: contra est de cibo melancholi
co. Exemplum de conuenientia specifica: quoniam aliquis sanguineus
eligit inter cibaria fabas et legumina: que si non conueniunt complexio
nalter: conueniunt ergo fm formam specificam vel ex parte complexio
nis insequentis materiam. Et nota qz ista specifica conuenientia plus fa
cit ad nutritionem in cibo et cibato qz qualitatia: et insequens formam
videmus enim in diuersis speciebus qz cibus homini non est cibus asino
equo vel boui vt patet de comestione carnum vituli: et hoc non potest re
duci in disconuenientiam vel conuenientiam qualitatiu: sed magis per
uenit ex conuenientia vel disconuenientia insequentis materiam: magis
enim complexionalter et fm formam bos conuenit carnis vituli qz
homo: qz igitur sit homini nutrimentum et non boui: hoc est: qz inter ho
minem et carnes vitulina cadit specifica conuenientia: que non cadit in
ter bouem et carnes vituli: hoc idem est intelligere in indiuiduis eiusdem
speciei: quoniam aliquis homo sanguineus melius nutritur ex caseo ve
teri qz ouis: et hoc non potest reduci nisi in proprietate insequente mate
riam: contingit igitur qz homo parue qualitatit et p similitudinem qua
litatiuam: et per formam specificam conuenientiam habeat cum cibo ma
le qualitatit: et ex eo optime nutriatur: sicut enim homo sanguineus me
rito occulte proprietatis inter ipsum et vinum abhorret quandoqz vini
ita quod est quasi sibi venenum: ita talis malus cibus comuniter malus
existimatus respectu alicuius corporis erit conuenientissimus: et ideo di
xit do. Aulce. tertia primi: vnaqueqz preterea figura et complexio omnis
cibum habet conuenientem et philem ad quem mutandum si voluntas
fuerit nocumetum ei faciet et impedimentum: vbi igitur reperitur ali
quod corpus maxime cibum certum desiderans et ad sensum percipitur
quod inde nutritur et confortatur plus alio cibo et nunquaz in ipsum no
cumentuz imprimi tunc si isto vsum fuerit corpus longo tempore talis
consuetudo necessaria est obseruanda: quoniam illa proprietates et conue
nientia specifica plus facit ad iuuamentuz qz apparens qualitatiua com
plexio ad nocendum: id est ad nocumetum. Et hec conuenientia specifi
ca sepe reperitur inter complexionem inaequalem et cibum etiam inaequa
lem: s. fm hunc sensum loquebatur do. Aulcen. in loco allegato cum di
xit. Sunt autem qz plures complexiones inaequales cum malicia cibi re
ctificabiles: id est cum malicia apparente et qualitatiua que minus facit
qz specifica conuenientia: ideo addit. Clatur ergo eis homo. s. talibus ci
bis fm vsum et consuetudinem: et Lamentator tunc dicit qz talis consue
tudo necessaria est obseruanda: quauis et praua esset et illaudabilis: scilicet
et apparenter: etiam huc non obstat dictuz Rasis quia ipse appellabat
perueriam consuetudinem illam: scilicet que est in cibis et in se malis et in
quibus non cadit occulta proprietates cum cibatis vt comuniter est de fru
ctibus et similibus: et sic est responsus ad omnes difficultates factas ad
conclusiones preter illam de siti que leuissima est: quoniam si potest dor
mire et per somnum remouebitur situs bonum est dormire. Sed vbi esset
situs clamosa impediens somnu tunc dandus est potus: et hoc erat dictu
circa conclusionem. Ad omnia argumenta ante opposita facta patet re
spondendo per dicta in corpore questionis preterquam ad primu quod
videtur ad hoc deducere quod semper potus debet precedere cibum ex hoc
quoniam potus est propter dissolutionem humiditatis subtilis et cibus ad res
taurationem grossi: modo citius resoluitur subtile qz grossum. et. dica
tur concessio qd per potum restauratur humidum subtile per cibum gros
sum: quia per humidum cibo repertum etiam restauratur humidus sub
tile deperditum vt patet in illis qui multo tempore vescuntur cibo sine po
tu: tamen etiam illo supposito dico consequenter qz non citius dissolui
tur humidum subtile quod per potum restauratur qz grossum. et. quia li
cet sit fm dissolutionem magis paratum qz grossum: quia tamen natura
humidi subtilis maiorem quantitatem membris apponit qz grossi no ci
tius consumitur humidum subtile necessitans ad potum qz grossum ne
cessitans ad cibum: immo eque cito consumuntur communibus causis ad
resolutionem facientibus occurrentibus: plus enim reficit qz multuz est
vt sic qz paucum vt patet. et. Et sic est finis questionis.

Et aptiores

ut in cena magis
in prandioin ca conuenientia
ut in fine qm

pp qd inneture rigide reddunt & iplicabiles & pprie dum sunt crude he
materie phlegmatice viscofe quarum subtile paulatim resoluitur.
C Et multotiens orit & r. In quarta prio ait q sup iuncturas sepe caro
orit & maxime inter digitos: unde cōtorquē & stringunt digiti. Et inter
du dolor fortis ibi accidit ex oppressioe forti chordarū q mouet digitos.
Et qñq non est ibi dolor: aliqñ: immo tūc sedat cū res est habituata no-
dosaq effecta. Secundo
dic q hec gutte species
non fit vt plurimū nisi
in habētibus calidas cō-
plexiones: qz carnis ge-
neratio communiter est
a calido. Tertio dicit q
inter digitos i guttis vt
plimū tūc caro nascit su-
pflua & iutills qñ sangui-
nea ē guttarū materia.
C Et plimū r. In qñ
ta dicit q iuncturarum
dolores chiragici & scia-
rici his vt multum accidunt qbus podagrici prius euenerūt. Max factu
facilior est alijs podagra: quapropter sepius pcedit alios & ad eos prepa-
rat: quia debilitat digestivas omnes.

Jo. Matthei

huc tale calidum fuerit naturale vt in cōplexione calida naturali. f. san-
guinea vel cholericā: huc tale calidū fuerit accidentale vt sepe contingit
in morbis iuncturarū & medicinis calidis & balneis mineralibus vt etiā
alias dictū est. Et hic adiungendū q quēadmodū ex flate aquoso lapso
intra iuncturas pp diuturnitatē tandē cōuertitur in giphū p resolutionē
ita defluxa materia sanguinea resudate ex poris venarū pp repletionem
ipfarum vel subtilitatē & liquiditatē eius sanguis itra iuncturas vel cir-
ca eas tandem stans ibi longo tēpore facta resolutione in partibus subti-
libus reliqua pars eum induratur fit sicut caro. Et ex his intelligēti pa-
ter clarificatio totius littere: primo q materie que multotiens intra iun-
cturas inuiscantur sunt sicut giphum: & hoc quoniam materie que multo-
tiens in iuncturis existunt sunt crude vt supra dictū est: & tales pp diutur-
nitatē giphantur: tñ tales materie cum sunt viscofe aliquādo intra liga-
mentū iuncture taliter recipiunt vt ligamentū prolongetur. vñ si fuerit
tale ligamentū sic ligans verberum cū pifide ipso sic relaxato & eloga-
to pp tales materias mucilaginosas interdū rellit verberū ex pifide.
Et hec est snia affo. pultimū. vi. affo. quibuslibet q a sciatia molestatis r.
Aliquādo vero talis materia recipitur in cordis & nervis ligatibus iun-
cturas exterioris & si fuerint iuncture digitorum dilatatis cordis a mate-
ria implēte & aliqñ recepta materia in parte versus cutim tandē indura-
ta & exiccata a calido sunt quedā apparētē trumboatū pp quarū di-
uerfitatē in diuersis sitibus dictarū iuncturarū cōtorquent digiti & pfrin-
gunt & fit dolor fortis valde facta sic torione: & sedat qñq dolor: cū nō
fit elongatio membrorū sed equalis tñ remolitiō & ipsius materie cōuer-
sio ad cutim: unde experientia cōstat q si aliquādo fuerit in ciragra vel
podagra dolor acutissimus materia cordas & nervos extendēde cūz tota
manus vel pes apothemat manifestissimū dolor: minuit q materia quer-
rit extra nervos ad cutim. Colligit ē ex dictis qd sanguis diuerso mō-
ficut & ita aquū recipi pōt in diuersis mēbris & tandē ingrossari & fiet
sicut caro propter resolutionē in eo factam a calido: & pñter patet qd qz
talis effusio sanguinis vt multoties sequitur vel habundatā eius vt ve-
narū repletionē vt in sanguinea cōplexione: vel subtilitatē & pñtationē
eius a materia collerica & hec in cōplexione collerica sequit manifeste q
ista sunt in calida cōplexione exiccate vel resolute: & illa caro in cōple-
xiōe sanguinea magis vt patet: & hz hec tota snia littere lego eā. Et mul-
toties quidē inuiscatur materie intra iuncturas: supple postq fuerit sub-
tiles & aquose: & sunt sicut giphum pp resolutionē in eis factā: & supple
pppter id dislongant aliquādo iuncture: & hoc accidit vt dictū est pprie
cū sunt crude. Et addit supple per eundē modū. Et multoties oritur sup
iuncturas eorū caro. f. apparet: qz sanguine ingrossato & pprie iter di-
gitos. f. magis hoc apparet qñ in alijs iuncturis: licet etiā & in alijs fieri
possit: quare cū torquentur digiti: & stringunt & fit dolor fortis: quādo-
qz & sedat: quādoqz ppter causas assignatas. Addit & plurimū quidē
huius. f. dislocatio vel apparētē trumboatū: nō fit nisi in bitibus cōple-
xiones calidas: qz a calido fit illa resolutio & exiccatio. Addit vt pluri-
mū quidē oritur caro cū materia est sanguinea: qz magis fit ex abūdā-
tia sanguinis qñ ex ei? subtilitate: vt pñtelligēti: & sic magis i sanguinea.

Et plurimum r. C In hac scda parte huius partis ipe
ponit quosdam canones extrauagan-
tes circa istam materiam dolorum iuncturarum. & diuiditur in tres par-
tes pñ tres spales cōnes quos ponit. scda ibi. Et dolores qd r. Ite-
ria ibi. Et multotiens quidē. J De pria pre dicit: Et plurimū quidē il-
li cui accidunt dolores iuncturarū accidit in primis podagra. Canō iste
clarus est ex eis que sunt dicta superius paulatim de causis multiplici-
tatis dolorū iuncturarū respectu aliorū dolorum: nam cū magis multi-
plicentur dolores in iuncturis: qñ alibi inter alias cās ē qñ sunt frigido-
ris cōplexionis & situs earū longinquus est a regimine. Prio. f. principa-
litum mēbrorū vt exponebat: cū ē iuncture pedum nō sunt minus frigide
alijs iuncturis: & ex alia pte magis distates a principalibus mēbris: & fi-
tus eaz magis deorsum existat ex consequenti passibiles sunt ad reci-
piendū superfluitates ex natura situs: segit cōclusio clara: lege tñ lram.
Et dolores r. C Nunc scdo ponit aliam cām manifestā
tem aliquādo difficultatem cure dolorum
iuncturarum: & primo ponit causam: secūdo reddit causam illius: dicit
primo. Et dolores iuncturarum quidē sunt ex summa egritudine que
hereditantur plurimū: & ideo tunc supple cū accidit difficulter curā-
tur propter cōnatur alitatem principiorum: dicit secūdo reddendo cām
dicti hoc supple ideo est quoniam sperma est secūdu cōplexionē generā-
tis: & ideo supple cum sperma podagrici fuerit maculatum necessario pe-
des debilitantur filiorum. Et dicit. S. vi. affo. in fine cōmentū. xxix. illi?

a C Et dolores qd r. In tertia pte principali istius totius capli prio
agit de hereditate guttarū. Scdo de magno qd ex curis parū timef pi-
culo ibi. Et multoties. Tertio de magis aptis anni tpi? ad has indu-
cendū: ibi. Et aptiora. Quarto de aptis ad sanādū & iēptis: ibi. Et cū
succurrit. Quinto de qbusdā specialibus causis doloris iuncturarū: ibi
Et de habentibus.

das. Et plurimum quidem oritur caro
cum materia est sanguinea. C Et plu-
rimum quidem illi accidit dolores iun-
cturarum cui accidit in primis poda-
gra. C Et dolores quidem iunctura-
rum sunt ex summa egritudine que he-
reditantur plurimum quoniam sperma
est secundum complexiones generatis.

Signāter dicit plurimū non semper: qz guttosi parentes se ita bñ regere
possunt q eoz spermata fere sana erunt: & nati ita regi q nūq pueniēt
ad istos dolores. Et hos iuare ad hoc possunt bñuoli placat aspect?

De gradū

affo. Eunuchi nō podagrizāt neqz calui sunt r. Pro clariori tamen in-
tellectu huius propositionis mouetur hic dubiū. vtrum podagra possit
ex hereditate cōtrahi ita qd ex parentibus vel pgenitoribus in filijs pos-
sit acquiri: ad partem negatiuam arguam breuibus medijs: primo sic qz
si sic esset maxime esset pp motiū. d. A. qz sperma est secundum cōple-
xionem generatis: & ex cōsequenti si generans est debilitatū scdm pedes
producitur sperma debile pro generatione peduz. Sed qd hoc fundamē-
tum non fit sufficiens declaratur propter duo. primo qz sperma prolificū
simile videtur in toto & in partibus igitur nō magis faciet defectū ex pe-
de qñ in manu: si igitur nō generatur ciragra ex podagrico ergo neqz po-
dagra. scdo si fundamentū haberet veritatem maxime esset qz sperma a
quolibet mēbro decidit: sed hoc ridiculū est dicere vt expresse declarat
Ari. xv. de aialibus: circa mediū: aducit enim tale mediū ad hoc quoniam
si sperma esset scdm viam dissolutiōis. f. mēbrorū qz. f. dissoluitur ex quo
libet mēbro tunc animalia magni corporis essent multe generationis
& parui corporis pauce generationis: hoc autē est fñm: qd tamē hoc sequa-
tur manifestū est. qñ plus decidit ex magno corpore qñ ex paruo: & sic
patet fundamentū nullū esse. Secundo principaliter ar. sic febres nō est
morbo? hereditarius similiter neqz hydrops ergo sequit ē qd neqz poda-
gra o3 dici morbus hereditarius: patet cum dicte egritudines nō conu-
merent inter morbos hereditarios: & cōsequentiā declaratur cum dicti
morbi sint morbi principalū mēbrorū vt cordis & epatis quorū princi-
paliter est infusus supra sperma prolificū producendū. Si igitur talia
mēbra sunt lesa sequitur qd sperma erit fm cōtra mēbra maculatum ex
cōsequenti generabunt in fetu cōrespōdentia mēbra maculata. Et pōt
pñrari qñ si pp hoc q sperma ē maculatum vbi gratia podagrici fiat
podagricus: cū nō maculetur nisi vel ex parte substantie corpulēte vel sub-
stantie spirituose cū in ipso nō cōsideremus nisi duo talia principia vnus
materiale qd est pars corpulenta aliud formale qd est pp spirituosā: cum
ex parte materie maxime ex epate decidat ex quo vt sic ē materia vltimū
alimēti distributi p mēbra r. Cū igitur epas sit principū alimēti vt
sanguinis est & principū supflui dicti alimenti maxime superflui in quā-
to: sequit igitur q quo ad materiā spermatis maculato epate vt ē i idro-
pe vt oēs volunt medici o3 similis infetu dispositio generari. Si ē fiat
maculatio ex parte spiritus inclusi in eo cū quantū ad hoc principū for-
male maxime ex corde dependat huc teneamus spiritū genitiū ē vnus
per aggregationē omnium spiritū suē dicatur esse substantia virtuali-
ter includens potentia dictorum spirituum quomodo cūqz sit maxime
ex corde dependet vt patet: & sic febres parentū deberent in filijs heredi-
tari r. Pōt ē confirmari quoniam si aliquis morbus foret hereditarius
vt podagra hoc maxie est quoniam talis morbus est diuturnus & fit? r.
Sed aliqua febriū vt tenet de quartana ē. xij. annorū & etichā. Ad oppo-
sitū primo est expressum verbū do. A. In textu: est ē snia elusē do. Aut.
secunda primi doc. l. ca. vltimo in fine capituli vbi cōnumerādo egritu-
dines quasdam que in semine hereditantur explicuit de podagra Idem
etichā. S. vi. affo. cōmēto illius affo. Eunuchi non podagrizant r. in fine
cōmentū vbi ponit podagra hereditari r. Idē & alibi pluries reperitur.
In ista questione duo sient articuli in primo ponam declarationem ali-
quorum terminorum & quasda suppositiones: in secūdo ponā breues cō-
clusiones de quēto. Quantum ad primū pñm sciendū q hic termi-
nus egritudo i proposito nō sumitur pro dispositiōe qua corpus ē actua-
liter lesū in consuetudinarijs operationibus sicut per egritudinē nunc
& in actu: sed per egritudinē in proposito intelligimus dispositionem
secundū quā corpus non est aptum secundū se toto tpe vite sue vel i ma-
iori parte permanere sanū: imo merito principiorum generationis est
aptum egrotare: & tale corpus secundum plusqz cōmentatorem primo re-
gnū cōmēto. xv. & xvi. ad mentem. S. dicitur egrum simpliciter: qz talis
dispositio qua dicitur egrū simpliciter est vt habitus qdā congenitus ad
facile actualiter egrotādū pp distare a principijs corporis optime sani &
cū hac egritudine habituali coniungit sepe actualis sanitas que dicit vt
ibi ē sanitas vt nunc. nam eadē dispositio est egritudo simpliciter & sani-
tas vt nunc vt ibidē declarat egregie plusqz cōmentator: ex quo talis sa-
nitas vt nunc non est sanitas secundū veritatē: imo est lapsus a vera sani-
tate: sed est tantū sanitas secundū sensum & apparentiam: & sic a genera-
tione talis cōtracta: qñ omnia corpora cōtrahūt a generatiōe aliquā cō-
plexionē equalē sub qua sunt sana que dicitur a. d. Aut. prima primi de
cōplexionibus equalitas qñti modi. & sic ē sanitas: si tñ talis equalitas
nō sit absoluta equalitas sed hñti tñ dicit sanitas nunc: qz tñ talis dispo-
sitiō ē vt habitus qdā congenitus est aliquāter talis simplici: ē igit vel neutra
illas vel egritudo simpli. Per egritudinē ergo in proposito intelligo ta-
lem

Aurea
usq in
finem

Singu-
lario
tabula

Universidad de
Buenos Aires

tem egritudinem in habitu: que inquantu talis dispositio eogenita a pncipio generationis est lapsa ab optima sanitate in primis particulis ut neruis cordis et huiusmodi et sensibilibus dicitur egritudo simpliciter: inquantu vero hec eade dispositio est et melior que acqri potuit ex suis pncipis quia suo modo perficit operationes dicitur propria homini sanitate: veru q non est firma de se neq pdurans pp id dicitur sanitas ut nunc: q per ipsum est aptum corpus tantu esse sanu: vt nuncio aut pmanere: hoc tu vt dicitur est appellatur in proposito egritudo cu queritur si podagra sit egritudo hereditaria. Secundo notandu q per morbum hereditarium ego intelligo morbum contractum a pncipio generationis ad modu supra dictum pp consimilem morbu fuisse diuturnu et fixum in patre matre vel progenitoribus vsq ad quartam generationem. q vltra illa non fiat assimilatio fetus ad parentes: vt si pater auus vel proauus fuerit podagricus ex multo tempore et fiat in filio dispositio in pedibus per quas a facili ca incurrat podagra tunc talis dispositio dicitur morbus hereditarius. Sed si talis dispositio contraheretur a pncipio generationis per aliquam accidentalem cam: vt propter malu regimen non deberetur dici morbus hereditarius et. vltimus in proposito suppono cu pbo primo et secundo de generatione animalium q in generatione fetus agens generans est sperma viri et recipiens est mulieris mestrui: et q in spermate viri est virtus quedam informatiua que videtur velud ydolum generariue que est in patre: quoniam homo generat hominem per sperma sicut per instrumentum: sicut artifex artificiatum per instrumenta media: et secundum varium modum instrumentorum ab artifice sunt varie artificiatorum species: similiter secundum varium motum generantis mediate informatiua spermatis sunt diuerse species membrorum. Cu hoc supponitur q dicta virtus informatiua subiectue fundatur in parte spiritus spermatis que dicitur a pbo et medicis spiritus ignitiuus qui vel est spiritus quidam in virtute continens potentiam spirituum particularium membrorum maxime principalium et precipue cordis: vel e aggregatus ex huiusmodi spiritibus: agit igitur informatiua virtus in vigore horu spirituum principaliter. Supponitur tertio et cum pbo. xvij. animalium vbi ponit causas assimilationis et alibi etiam q sperma viri quo ad partem corpulentam et mestrui mulieris qd est materia generatiois sunt superflui alimenti vltimi vel cibi. i. cibi quarta digestionis digesti qd erat in potentia propinqua: vt esset membrum: qui tandem humores veniunt ad effectus in viro et ad conuersionem matrie in muliere in virtute spiritus conuolutoris in eo dicitur sperma in viro et mestrui in muliere: quicquid igitur reperitur in omnibus membris patris formaliter h3 virtus spermatis virtualiter. i. dicta virtus in forma que e dicta virtus diuina in multis locis: vnde potest omnia facere in materia disposita que erat in patre et non solum que erant in patre formaliter verum etiam que in eo reducuntur: vt quo et pro quo et. Cu igitur in patre reperiant diueria vt masculinitas complexio color quantitas membroru numerus et. que tantas habent adinseccm diuersitatem q quida potest ab alijs separi contingere potest q dicta virtus informatiua erit potens in vno motu ad alterum istorum producendum et non in alio motu alterum producere poterit: vt qd poterit producere ens humanu et no producet ipsum sic coloratum vel no masculinum. Et quoniam vt ibidem dicit pbo motus est a contrario in contrario si contingat vt sperma patris sit omnino forte et materia que est mestrui mulieris sit omnino obediens assimilabitur fetus in totu patri: q si sperma obtere no sufficiat generabitur aliud qd aliquid agere ti contrariu est: fm tamen passi dispositione: vnde si non possit masculinus ex generante generari generabitur femella que mascululo aliquo mo est contrarium: idem dicitur de femella que est mascululus occasionatus: et sicut dictu est q sperma viri ipsum est in potentia actiuu omne membru ita mestrui mulieris est in potentia passiuu omne membru mulieris: quoniam vna queq partium compositio nostri fit ex tali materia mestruali particulariter cuius partis ipsa est susceptiua: vnde ex vltimo alimenti quod superfluit verbi gratia nutrificationi stomachi vel oculi matrie generat in fetu stomachus vel oculus: quoniam corpus datur fetui ex matre: anima autem et omnis forma et figura est ex patre. Ideo dicit philosophus primo de generatione manifestu est qd sperma viri no est conueniens quantitati animalis sed qualitati et. Et isto modo ego intelligo illam particulam vltima positam in diffinitione spermatis cu dicit q est superfluitas vltima alimenti: i. de foliis aliter intelligat et videre meo male. In ista materia posset multa bona dicere de causis similitudinis et offsimilitudinis: i. ista dispositio nostro sufficiat. Et hec de primo articulo. Quantu ad secundum articulum sit ista prima conclusio. No semper podagra in patre vel matre est causa sufficiens ad hoc vt in filio fiat similitudo hereditaria morbus: probatur quoniam vbi non fuerit in aliquo eoru morbus diuturnus sed modici temporis non generabitur inde morbus hereditarius ex dictis in secundo notato: et declaratur ratione: quoniam vbi in patre per diem tantu vel duos fuerit podagra contingit vt ex precede ti materia sana sit genitum sperma prolificu existens in testiculis vel vasibus seminarijs ex quo p copulatione cu muliere betafiet fontes sanus ergo et. Etiam et est fortius vbi decidatur ex nutrimento aliquo alterato sed remisse cotingens est et verisimile multu vt talis malitia debilis corrigitur remanente spiritu ex illo mēbro vt pede decisso forti et sufficite ex materia proportionata pede fortem generare potente ergo et. et si cut declaratu e ex parte spermatis viri proportionali medio declarari potest ex parte mestrui mulieris. Secunda conclusio no quilibet podagra a pncipio generationis contracta e morbus hereditarius patet vbi ppter influxum aut aliam causam ex parte regiminis sint debilitate iucture pedum filij ita vt merito talis dispositionis sit tale corpus aptum facilliter in actualem morbum podagricu cadere et tamen pater vel progenitores non fuerint podagrici: idē dico de matre: nūc talis podagra in filio et pncipio generationis no debet dici morbus hereditarius vt pater ex supra dictis. Tertia conclusio vbi nūq pater vel mater actualiter vel habitualiter podagrici fuerint fiat tamē in fetu generari podagra vel dispositio nem habituaalem ad facile actualiter sic patiendū et merito talis dispositionis poterit dici talis ex hereditate contracta patet in casu vbi progenitores podagrici fuerint et propter dispositionem debilitantē iuncturas filij

transfusam in filio mediante patre sano acquirere in filio habitualis dispositio vt facilliter incurrat egritudinem actualē podagricā manifestu ē tūc q talis dispositio debebit dici hereditaria q apparētibz derelicta ē in filio ergo et. Sed si forte dubitares hoc no esse possibile q si auns fuerit podagricus et non pater tandē q merito pncipij aui in patre fiat filius podagricus: dicitur hoc esse multu possibile imo de facto est veru in multis vt experientia manifestat: et ex sententia colligit aristotelis quarto de generatione animalium vbi voluit qd motus generantis quida sunt in potentia propinqua: quida remoti: quida remotiores et motus in portētia remota sunt motus aui et in potentia remotiore sunt motus proauis: quoniam in patre relucet virtus patris eius et aui: et cōsequenti non est impossibile qd spiritus ginitiuus in semine patris inclusus recipiat virtutē informatiuam scdm motu aui et no patris vel pp influxu vel aerē et. pot ēt contingere q materia mestrualis obediāt impressioni motus inducēdi ex virtute aui et no patris pp multas cōtingentias si cōsiderabis: et sic generabitur fetus scdm dispositionē aui et no patris et. Quarta conclusio. Et si podagra et diuturna et habitualis in patre vel matre non necessario in filio hereditet: est tamen talis podagra ex summa egritudinem que hereditat vt dicit textus: hec conclusio quo ad primam partem probari posset. primo qm malitia in spiritu deciso a pede patris vel etiā malitia pīs materie proportionata generationi peduz filij quilibet talis malitia posset in virtute membroru principalium corrigi et tunc no generabitur pes debilis posset et secundo talis malitia corrigi in virtute astrozum. Etiam supposito qd pater fuerit podagricus: vnde merito spermatis virilis si materia esset receptiua impressionis dicti spermatis deberet generari dispositio si milis in filio. ita quod materia non sit obediens: imo dicte impressioni contrarietur: quo casu posito nulla in pedibus similitudo dispositio cum patre generabitur: ergo prima pars conclusionis vera: secunda vero pars est sententia textus nostri et mēo. d. Aui. secunda primi loco allegato in oppositum questionis vbi connumerat podagram inter morbos hereditarios: potest etiam ratione probari: quoniam omne genitum producit secundum dispositionem generantis nisi generans fuerit impeditum: sed cum sperma virile quod prolificum est vt plurimum obineat supra materiam generationis: sequitur quod disponent materiam secundum ipsius dispositionem: cu igitur sperma decissum ab habitualiter podagrico prolificum existens sit quadam dispositione secundum partem spirituosam a pedibus decissam qualificatum talem vel consimilem dispositionem in pedibus fetus producat. Sed hec talis dispositio est egritudo vt dictum est in corpore questionis: igitur egritudo in patre hereditabitur in filio: et sic est ex summa eorum que hereditantur. Posset etiā aliter probari sed ad preces sufficiat. Jam restat respondere ad argumenta principalia facta ante oppositum. Arguebatur primo sic si questio foret vera maxime esset pp motuū. d. Aui. q sperma est dispositu secundū complexionē generantis et. Sed q hoc fundamentu non esset sufficiens declarabatur pp duo: primo q sperma prolificu videt simile i toto et partibus igit et. et sic breuiter qd lz videat simile quatu ad partem corpulentam secundum quā tamen non est simpliciter simile: tamen secundum partem spirituosam in eo inclusam est multum varie virtutis scdz q in ea pte existit vel formaliter diuersi spiritus diuersoru principalium membroru et aliorum particularium multoz vel saltem spūs ginitiuus virtutalem diuersitatem dctoru spirituum continēs vnde pp talē varietatē no inueniunt vario mōi diuersis mēbris varias ipsius dispositiones et. maxie cu virtus informatiua precipue et immediate i dicto spiritu vel spiritibus fundet: et sic fit ad primu rñsum. Arguebat scdo destruēdo fundamentu q si verum id esset pp id q sperma ex omnibus decidit mēbris: sed hoc ridiculu dicebat de mente arist. qui probabat huius: et ibi est inductu: dicitur breuiter eode modo cum pbo q sperma no sit scdm materiā dissolutiois mēbroru pp motuum suum: veru cu sperma sicut et sanguis mestrui sit ex materia quadam qua potuissent membra nutriri et ex fere simili nutrantur. Et cum eadem sit materia nutrificationis et generationis scdm varietatē nutrificationis diuersoru membroru sit etiam varietas generationis diuersoru membroru: et cu diuersis qualificationibus: vñ no est inconueniens generari pede debili vel pp materiā proportionatā generationi pedis sic esse qualificatū: vel pp spiritū a pede debili decissum sic esse qualificatum et debilitatu et. vt dictu est in questione. Ad fm principale cu arguebat: febris no est morbus hereditarius similiter neq idrops ergo et. et cōfir mabatur qm cu in spermate duo tantu consideremus pncipia. i. materiale qd est superfluum vltimi alimenti quod est ex epate. et formale. i. ps spirituosu que maxime a virtute cordis dependet vt dictum est: sequitur q si maculato mēbro particulari vt pede sanguis vel spiritus inde decissus propter id maculetur et exinde mēbru proportionale quod exinde generatur remaneat debilitatu sequitur q multo magis epate vel corde lesis existentibus et. dicatur primo probabiliter q in talibus membris morbi non possunt diuturnari: nam propter membrorum principalitatē si flet notabile vitium in his membris et per tempus perseueret ad mortem deducet: et ex dictis superius no fit morbus hereditarius nisi ex morbo diuturno: vel dicatur aliter et clarius et fundamentalius ad materiā q morborum in membris principalibus quidam sunt morbi simpliciter tales secundū quos et si no fiat lesio in consuetudinarijs operationibus: per tales tamen dicta mēbra sunt apta facilliter labi in egritudinem nūc sicut esset debilitas cerebri naturalis siue sequēs malitiā cōplexionalem siue non per quā tale corpus aptu est cadere in vertiginē vel alios morbos actu tales: idē dico de debilitate cordis naturalis vel habitualis: et ex tpe scdm quam et si ipsum cor no sit actu egrum facilliter tñ ex modico vapore sibi cōicato vel ab intrinseco vel ab extrinseco aptu est cadere in li potomiā tremorē cordis vel hincopi: et de huiusmodi egritudinibus simpli no est dubiu q si sint in altero parentu et non corrigant per aliu vel aliam cam tales sunt in maxime morbi hereditarij et de his intellexit Jo. dama. scenus prima particula suoru Aff. cu dicit. Quodmodu tā viciu animi q figure corporis a parentibus cadit hereditas ita quoq morbi diuturni et maxie si fuerint i pncipali morbo. Si at dicti morbi i mēbris principalibus fuerint actu tales vt hydrops epatis vel febris cordis. tūc et tali dispositione pncipaliū talē possum facere cōsiderationē: quoniam aut mate

in si pbo
nem heredit
exan qd a

egitudo sim p
broz pñ
potejt heredi
monti illoz
do ut nun
a patien fi
non deidi
man pñ
f. de riditu
malis qm
libz qual
in festum
illa male q
sunt comi
fiet pñati
auntia

Et multotiens quidem fit curatio doloris iuncturarum et confortatio earum et expulsio materierum ab eis causa ad pernitiem: quoniam ille superfluitates que consuevit superfluere et peruenire ad iuncturas perueniunt ad membra principalia: et si non trabuntur

Jo. 4. Matth.

ria vel spiritus ab illis membris decisa taliter est qualificata: quod nequaquam corrigibilis est a virtute informantia viri: et tunc dico quod tale membrum non est aptum generationi: et contra non fiet morbus hereditarius in filio. Idem dico de spiritu deciso ab epate viri hydropici: quoniam mala et spem in eo est talis quod virtute aliorum spirituum incluserit in se: quoniam non potest corrigi: nec et a bonitate menstrui mulieris: et tunc dico quod tale sperma virile non est plurius: et sic contra non fiet morbus hereditarius: et hanc causam placentiam exprimit. d. Aui. xi. tertio: de sterilitate et difficultate impugnationis eius dixit. Et de genere quod spermatis ex quo non fit generatio est sperma infantis et patiens nauseatiam fatigat et ebrius et senis et eius qui plurimum viris coitu: et cuius corpus non est sanum: intelligebat principaliter de egritudine talium membrorum principalium: et non de egritudine in differenter: quoniam alia membra particularia cui sunt debilia et egra non per hoc prohibentur: quoniam sperma ut plurimum reddat plurius: quoniam generatio non fit principaliter in virtute illorum membrorum: sed principaliter in virtute illorum: hanc particularium assimilatio membrorum ut supra dictum est. Ideo notat scilicet tertium de spermate generante et non generante dixit. d. Aui. Et sperma habentis membra debilitata raro generat sanum in his verbis denotat instantibus dictis membris debilibus vel infirmis possibilitas generantis et similitudo generati. Si vero talia membra essent levia egritudine secundum quas malitia in spiritu impressa esset corrigibilis: quod debilitat impressa: ut esset caliditas in spiritu in certo febriliter remouibilis per frigiditatem menstrui mulieris: diceret tale sperma esse prolificum: et non potest fieri morbus hereditarius: et hoc est quod talis spiritus in semine inclusus non remanet generans secundum illam tale accidentale dispositione inducta a generante: immo illa remouetur ut patet: immo fortius dico quod possibile est per dictam caliditatem inducta a generante tale sperma cum hac muliere fiat prolificum per frigiditatem menstrui mulieris: ubi si fuisset in qualitatibus reperiatur non fuisset prolificum: hoc quod per hanc caliditatem deuenit ad temperamentum quoddam etc. Et hanc sententiam exprimit. d. Aui. xi. tertio capitulo allegato cuius dixit. Et loquebatur secundum medicorum sententiam de spermate mulieris. Et quandoque diuersificantur duo spermata propter causam malicie complexionis in uno quoque eorum quod cum alio non equatur: immo addit ei corruptio nem. Nam cum permixti vel supple alterum tantum permutatur inuenit unumquodque amborum quod equat ipsum cum contrarietate etc. Eandem sententiam exprimit Aristoteles. xviij. de animalibus ubi dixit: quoniam omnia naturalia et artificialia non sunt nisi propter terminum et temperantiam etc. Ad idem. Euenit quod Iuuenes non generat et cum iuuenit in etate generabit: breuiter igitur respondendo ad motum et confirmationem dicatur argumentum hoc non valere idrops vel febris non hereditantur cum sint morbi principalium membrorum: ergo neque egritudines particularium morborum non hereditantur: argumentum non valet per media que aducta sunt superius: hoc est fundamentum quia ad hoc quod sperma fit prolificum requiritur debita dispositio principalium: et consequenter spirituum inde decisorum et non fit particularium ut patet: et sic fit responsum ad totam difficultatem et consequenter ad questionem etc. lege tu istam: et est tota ista pars clara.

Et multotiens etc. Hic est tertius specialis canon circa istam materiam et est multum notabilis et menti tenendus. dicit et multotiens fit curatio doloris iuncturarum et confortatio earum et expulsio materierum ab eis causa ad pernitiem: et adducens rationem dicit: quoniam ille superfluitates currunt alibi. id est ad alia loca facientes cadere habentem eas. id est superfluitates in timore. Notandum pro intellectu partis de mente Auerrois quinto colligitur quod via medicandi doloris est triplex: una est remotio cause doloris: secunda suspensio membri: tertia impressio delicti in membrum imprimendo qualitatem membro conformentem: et ista est que vere dicitur medicatio: quoniam in primo genere ut ibidem dixit Auerrois cadunt multa genera medicinarum ut solutiuarum digestiuarum et resolutiuarum etc. secundum genus est tantum medicatio per accidens prohibendo sensationem membri. Idem etiam et similibus verbis dixit secundo canonicorum expresse. In proposito Aui. c. l. loquitur de medicatio doloris quantum ad primum modum qui est remotio cause que proprius debet dici curatio quod aliud genus medicandi doloris. Ideo dixit multotiens quidem fit curatio etc. Attende tamen quod talis remotio cause doloris aliquando fit alterando qualitatem cause doloris: aliquando euacuando cum solutiuis: aliquando percussione do ne fluat et membrum confortando. Curatio autem doloris que completur cum euacuatione materie sue sensibilibus cum pharmaco siue cum resolutione non est illa que timorosa fit: quod per euacuationem materie non habilitantur alie materie ut fluant ad principalia: illa etiam que perficitur alterando qualitatem cause materie in iuncturis non redditur timorosa ut patet: illa autem que completur cum percussione et confortatione membri illa est que suspecta est: et de hac est textus noster: propterea dixit et multotiens quidem fit curatio doloris iuncturarum ut innuat viam medicationis doloris que fit per ablationem materie esse suspectam et non illam que proprie dicitur medicatio: et quoniam non quilibet talis est suspecta sed ea tamen que fit confortando et percussione membrum suprimendo et consequenter prohibendo ne ulterius dicte materie recipiantur

Et aptiora etc. In tertia dicit quod ver et autumnus sunt anni tempora magis apta ut in his iuncturarum dolor et podagra accendant et plus inualeant. Cuius quidem propter hoc quod ad exteriora mouentur in eo sanguis et humores qui intus in hyeme quiescent manebant. Autumnus vero primo ex malicia diuersorum humorum qui in ipso abundant ex fructuum commestione: morbo enim de humorum corruptione assimilatur ut ait Galenus.

ad iuncturas currunt alibi facientes cadere habentes eas in timore. Et aptiora tempora ad hoc ut in eis eueniant dolores iuncturarum et podagra sunt ver propter motum sanguinis et humorum in eo. Et autumnus propter maliciam humoris et digestionis et

commento. xviij. prima appor. Secundo ex malicia digestionis propter eius magnam etherege neitatem in calore magno circa meridiem: et frigore

De gradi

explicuit continuando de qua amotione cause intelligit dicens et confortatio earum ut ly et teneat expositiue. id est amotio cause que fit cum confortatione membri et expulsione materierum ab eis talis est que suspecta est et est causa ad pernitiem: ulterius considerandum quod sententia textus verificatur de dolore iuncturarum qui fit per viam defluxus materie et non per viam paulatine congestiois materie in iuncturis: quoniam illa que fit per viam defluxus materie vera curatio facta euacuatione materie est membri confortatio: neque propterea fit timor defluxus materie ad alia membra: quod non superfluit in toto ut supponit: sed cum in toto superfluit et consequenter consuevit fluere ad iuncturas tunc stipitatio iuncture et confortatio est timorosa: et ideo ad hoc declarandum dixit: quoniam ille superfluitates que consueverunt superfluere et peruenire ad iuncturas: ecce quod loquitur de ea que fit per viam defluxus: perueniunt ad membra principalia: et si non trabuntur ad iuncturas. id est cum efficiunt timorem per percussione facta etc. et non icedimus attrahendo ad iuncturas etc. vel aliter si non trabuntur ad iuncturas. id est si prohibentur ne moueantur ad iuncturas currunt etc. Alterius notandum quod notanter dixit multoties: quoniam non semper istud sequitur: nam facta confortatione iuncturarum et percussione non potente natura transmittere materias que in toto superfluit ad iuncturas forte extra corpus euacuabit per manifestos canales ut per fluxum sanguinis narium si fuerit sanguineus: vel per sudorem si fuerit collicericus: vel per fluxum ventris etc. et sic non sequeretur timor: vel etiam propter varietatem in regimine vnde materie non multi plicarentur: vel aliter per artem euacuarentur materie: cum autem sunt in toto multiplicata et solite fluere ad iuncturas et non fiat permutatio in regimine neque ex parte dicte neque ex parte euacuationis tunc ut plurimum cum fit confortatio iuncturarum est timor de perditione propter causam quam adducit d. Aui. in hoc textu. Nolentibus ergo nobis vere curare podagra verbi gratia: quod in hac est maior timor quod de dolore aliarum iuncturarum per maiorem propititundinem ad materias recipiendum. facta euacuatione materie antequam simpliciter repugnetur et confortemus pedes: prius ordinemus dietam puius ad multiplicatiois materie fluxus: etiam ubi fuisset talis dolor cronicus ut de mense in mensem ante terminum futuri fluxus euacuemus aliunde materias: et sic corpus mundi conservabitur: et a doloribus iuncturarum: et ab alijs morbis et ceteris euenientibus: et isto casu poterimus facis euacuationibus perseruare a doloribus iuncturarum: confortando iuncturas sine timore: ut illis de quibus infra erit sermo cum determinabitur de cautela a doloribus iuncturarum apertis si corpus fuerit interperat: non velit subici regimini dicte: ut ego multos homines cognoui qui maluit habere aliquando dictos dolores quod se abstinere a multa potatione vini: precipue albi potentis: etiam nolunt obedire medicis: isto casu debemus esse cauti in confortatione iuncturarum et prohibitione fluxus materie: et precipue quando a multo tempore fuerit habitatus fluxus. Et hoc principaliter intendebat. d. Aui. in textu ut nos cautos redderet per timorem de quo in textu fit mentio: lege litteram. Et multoties qui de fit curatio. id est medicatio doloris iuncturarum cum amotione cause doloris: que proprie dicitur curatio ad differentiam investigationis: que fit cum stupefactione membri vel cum imprimimentibus delictis in membrum. Addit et confortatio earum et expulsio materierum ab eis. id est amotio cause: quoniam non fit cum euacuationibus: et resolutionibus et remittentibus malitiam materie: sed cum confortatione earum iuncturarum et percussione talis amotio materie est causa ad pernitiem: vel aliter dicatur: quod curatio doloris. id est mitigatio que fit cum euacuatione cause que debet dici curatio: ad quam euacuationem materie sequitur confortatio ipsarum iuncturarum et expulsio materierum ab eis: talis subsequens confortatio et percussio materierum fit causa ad pernitiem et hoc sepe fit: quoniam euacuata materia medici ne fiat recidiva confortant iuncturas et apponunt percussiva super iuncturas ceteris: et in hoc est error: nisi intendamus rectificationem corporis cum dicta conuenienti et euacuationibus ut supra dictum est propter causam adductam in textu: quoniam ille superfluitates que consuevit superfluere etc. et iste intellectus videtur clarior: lege tu totum textum quod clarus est.

Et aptiora etc. Ista est quarta pars prime principalis causae in qua ipse principaliter ponit que tempora sunt aptiora ad euentum dolorum iuncturarum: et duo facit principaliter: quoniam primo facit quod dictum est: secundo ponit quosdam canones speciales: secunda ibi. Et cum succurritur doloribus etc. Idem ponendo canonem et reddendo causam illius dixit. Et aptiora tempora ad hoc ut in eis eueniant dolores iuncturarum et podagra. id est precipue podagra sunt ver propter motum sanguinis et humorum in eo: et autumnus propter maliciam humorum et digestionis et antececionem dilatationis potiorum in estate et ex calore qui fortis fit in die. Pro intellectu partis aduerte quod in isto textu secundum quod d. Aui. exprimit duo tempora in quibus maxime eueniunt dolores iuncturarum. scilicet ver et autumnus: ita etiam si bene consideretur: explicuit duas causas generales euentus doloris iuncturarum. scilicet cum per viam defluxus et hanc appropriauit veri. Et ideo dixit. Quod ver per motum sanguinis et humorum in eo est tempus aptum etc. Ecce explicuit causam defluxus: intellexit etiam causam doloris iuncturarum factam per viam paulatim congestiois et hanc appropriauit autumno: et hoc innuebat cum dixit. Et autumnus

Et autumnus

aliqui
generationem
in tempore
febriliter

conferitur
ultimi arg

frigore intenso circa medium noctis. Tertio propter hoc quod in estate prius pora vehementer dilatati fuerunt in quos frigus noctium autumni infert et profunde penetrat et exprimit humores versus extremitates. Quarto causa caloris qui fortis in die est et velut estiuus et sibi succedit forte in nocte frigus velut hyemalis.

Cum succurritur 22. In quarta primo ait quod facile curantur artetici dolores in principio sui si succurrat et occurrat eis qui primo apparent cum multitudine venarum et corporis et bono regimine et confortatione crebra iuncturarum. Secundo dicit quod si consuecant et confirmati sint artetici dolores non recipiunt curam plenam et perfectam: sic quod non plus redeant: precipue si sint facti ex humoribus calidis et frigidis. Nam quod vni confert est alteri nocuum. Tertio dicit quod cum in habentibus dolores arteticos et podagricos varices accedunt sanantur per eas ipsorum dolores: quia materie de quibus fiebant relin-

anteceffione dilatationis pororum in estate et ex calore qui fortis fit in die. Et cum succurrit doloribus iuncturarum in primis cum apparent fit eorum cura facilis. Quod si confirmantur et consuecant proprie illi qui generati sunt ex humoribus diuersis non curantur. Et quod apparent varices in his doloribus iuncturarum et podagram est eorum sanatio per eas. Et de habentibus dolores iuncturarum quod

Jo. Marthei

Et autem propter malitiam eorum humorum et digestionis supple malitiam est tempus: et quia mala digestio facta in membris vni mali generantur humores et virtutes membrorum particularium et iuncturarum redduntur impotentes ad expulsionem superfluitatum: unde consequenter aggregantur et sunt causa 22. Ista causa possit esse causa dolorum per viam defluxus ut patet consideranti dicta superius: addit. Et anteceffionem dilatationis pororum in estate. Intelligit quod propter tales anteceffiones dilatationis facta resolutione in virtute in autumno coniungitur virtus debilis que causa est 22. Et ad hanc virtutem debilem adiuvat visformitas 22. pororum autum: ideo addit. Et ex calore qui fortis fit in die et supple in nocte aer infrigidat: hoc enim inequalitas facit ad debilitatem virtutis: et sic tales cause faciunt ut aptiora tempora ad euentum talium dolorum sunt verum et autum: ut dicitur. In vere quidem propter fluxum humorum et in autumno propter malitiam digestionis: et adducens causam talis malitie digestionis in autumno dicit hoc supple fieri propter virtutem esse debilitatam tunc: et hoc propter anteceffiones dilatationis pororum in estate et consequenter resolutionis facit etiam propter inequalitatem et diffinitatem temporum ipsius autum: ex calore qui fortis fit in die et supple infrigidatur aer in nocte. Similem sententiam habet quantus ad secundam partem textus posuit. B. in apho. commento. xvi. lege litteram: quia clara est.

Et cum succurritur 22. Ista est pars huius partis que in duas diuiditur: quia primo ponit quosdam canones pronosticos circa istam materiam: secundo ipse reddit ad adducendum causas dolorum iuncturarum quodammodo eas epilogando: facit ibi. Et de habentibus dolores iuncturarum 22. Prima adhuc in duas secundum quosdam pronosticos eas. quos ponit: facit ibi. Et quando apparent varices 22. De prima parte ponendo primus can. pronosticus cum dicit. Et cum succurritur doloribus iuncturarum in primis cum apparent fit eorum cura facilis. Quod si confirmantur et consuecant proprie illi qui generati sunt ex humoribus diuersis non curantur. I. multum diffici- lenter curantur: ratio conclusionis quantum ad ambas partes videtur esse clara: nam in principio membra iuncturarum non sunt adhuc debilitata: neque habituata ad materias recipiendas: unde facilliter possunt materie cum fluunt ad alias permutare vias: membra etiam satis facilliter possunt confortari: cum non sint multum debilitata: unde non recipiunt: et sic facillius erit eorum cura cum apparent in principio: et maxime hoc dictum est verum de ea que fit per viam defluxus: et etiam verificari possit de ea que fit per viam paulatim congestionis propter membrum a principio non multum debilitatum posse a principio facilliter fortificari. Contra vero et est ratio secunde partis cum huiusmodi dolores sunt confirmati et consue- ti non facilliter curantur: tamen quia membra iam sunt facta debilia: et meatus sunt simpliciter et relaxati: et natura accepit consuetudinem se exone- rare ad illa membra: et cum consuetudo sit alterata quedam natura diffici- lenter multum possunt membra rectificari maxime inferiora propter si- tum in podagra et sciatica. In citra autem propter mobilitatem manuum: et ex consequenti dispositionem naturalem passiuam in attrahendo mate- rias diffici- lenter disponunt ne recipiant: relique etiam iuncture saltem fa- cile sunt apte propter laxitatem viarum et ipsarum debilitatem ad recipiendum si ex multo tempore sint consue- ti: et sic omnes diffici- lenter curantur: et precipue diffici- lenter curantur illi dolores qui generati sunt ex diuersis humo- ribus ut dicitur textus: quoniam in talibus debilitatis iuncturis ex multi-plici malicia complexionali diuersarum materiarum male et diffici- lenter multum talis membrorum malitia est corrigibilis: etiam ex parte regiminis die- te ad prohibitionem diuersarum materiarum diffici- lenter habetur ordinatio: et sic tales a sueti dolores diffici- lenter multum sanantur. Aduertendum tamen quod facillitas curationis talium dolorum in principio non est in omnibus equalis: imo multum diuersa magnam in se continens latitudinem: quo- niam in illis quibus sunt naturaliter fortes in operationibus membrorum: sed propter in debitu regimini incurritur doloribus iuncturarum ut podagram: verbi gratia: quia multum pedibus exercitantur cum visu multi- cotus et potatione vini multi subtilis et comestione aceti: et multa mora pedum in aqua frigida post exercitum laboriosum 22. Iste casus in primis cum apparent facilliter curantur si amicus obedire velit et maxime facilliter. Sed si propter malitiam naturalem membrorum radicalium et dilatationem meatuum cum malo regimine fiant tales dolores tunc in primis cum appa- rent fit curatio facilis: non tamen ita facilis sicut in primo casu: ubi autem cum conditionibus dictis coniungatur debilitas in iuncturis ex principijs ge- nerationis apparentibus ut fit morbus hereditarius ad modum supra dicti-

quunt iuncturas et ad varices tendunt.

Et de his 22. In v. dat quod eas propter quas accidunt artetici dolores ad hos inclinatis. Prima est malus regimen in cibis et potibus et rebus alijs non naturalibus superfluitates in venis multiplicans et iun- cturas verans atque debilitans. Secunda est corruptio forme membrorum vel a prima creatione vel ab obsterice vel ab accidenti contorquens iuncturas

sunt qui sibi supuenire eos faciunt propter malitiam sui regiminis. Et de illis sunt super quos euenire facit eos corru- ptio forme membrorum eorum et dilata- tio meatuum venarum eorum et generatio hu- morum malorum in ipsis propter malitiam complexionis membrorum radicalium. Et quod commouentur dolores iun- cturarum in febribus et eorum eleuatio sicut ipsi quandoque eueniunt in febribus.

dolores corrumendo humores et liquefaciendo et evacuando et parando ad fluxum sicut hi dolores quandoque eueniunt per viam crisis in febribus putridis.

De gradi

etum et si in primis cum apparent tales dolores quodammodo facillitas magis facillius curentur quam si cum eisdem conditionibus confirmantur et consuecant tamen diffici- lenter satis curantur. Et sicut dictum est quod facillitas curationis dolorum in principio cum apparent in diuersis est inequalis secundum varias circustantias: ita intelligatur de diffici- litate curationis talium dolorum cum confirmantur et consuecant quod talis diffici- litas est inequalis: quoniam in aliquibus cum certis circustantijs est minor et in aliquibus maior: ut patet intelligenti. Et ex hoc clarus intellectus discurrere poterit ad multa subtilia. I. quod aliquis talis dolor in principio cum manifestat diffici- litas curat quod aliquis eadem datus confirmatus: et aliquis est aliquantulum curabilis: et quod aliquis confirmatus potest dici facilliter curabilis: et ad multa alia si considerabis que videntur inconuenientia: tamen non sunt: quia omne facile est aliqua- liter diffici- lenter: et omne diffici- lenter est aliquo modo facile ut alibi habet vide- ri 22. lege tu litteram: clara est ex dictis.

Et quando 22. Iste est secundus canon pronosticus huius partis et est clarus: dicit. Et quod apparent varices in habentibus dolores iuncturarum et podagram. I. precipue po- dagram est eorum sanatio per eas. I. est signum sanationis dictorum dolorum: quoniam signum est quod materia que solebat fluere ad iuncturas precipue ad podagram vel pedum iam conuertitur ad alias vias: quia scilicet recipi- tur in venis per tibias protensis quod manifestatur ex varicibus tibia- rum de quibus principaliter intendit.

Et de habentibus 22. Iam in hac parte ipse reca- pitulat summatim causas euen- tus dolorum iuncturarum que breuiter sub hac dispositione comprehendu- tur: quod tales cause vel sunt primitiue et quodammodo extrinsece: vel corpo- rales: si extrinsece sic se tenent ex parte mali regiminis: et hanc primam cau- sam expressit in prima parte si sint corporales: vel hoc est: quod tales iunctu- re sint debilitate naturaliter: quod si ex tempore magis se tenent ex parte cau- sarum extrinsecarum: et sic naturaliter in eis dicimus esse corruptionem for- me membrorum. I. dictarum iuncturarum: vel hoc euenit ex instrumentorum di- spositione: ut quod vix sint late ad fluxum habilitantes versus iuncturas: vel hoc est ex parte malitie complexionis membrorum radicalium: unde propter dictam malitiam fit in ipsis generatio malorum humorum et ex consequenti fluunt ad iuncturas: vel supple hoc accidit ex omnibus istis causis vel ali- quibus earum certo modo combinatis ut patebit intelligenti: et has oes causas ipse recte expressit in textu legenti hanc: lege ergo eam. Et de his dolores iuncturarum quodammodo sunt qui sibi supuenire eos faciunt propter malitiam sui regiminis: ecce assignat causas primitiuas que sub certo mo- do secundum voluntatem nostram nobis occurrunt. Idcirco dixit sibi ipsis eos. I. dolores supuenire facit: quasi dicat ex imperio voluntatis eorum ipsi eue- niunt. Et de illis sunt super quos euenire facit eos. I. dolores corruptionis for- me. I. debilitas naturalis membrorum eorum. I. dictarum iuncturarum: et hec est vna causa corporalis: addit: et dilatatio meatuum venarum vel supple artiarum eorum. Et hec est causa infirmalis: sequit et generatio humorum malorum in ipsis propter malitiam complexionis membrorum radicalium. I. maxime principalium: et hec est tertia causa corporalis: et sic oes expressit: ut patet bene istas diui- sionem: quod ad istam reduci possunt generaliter omnes cause: quod ibi expli- cantur membra nutritia et recipientia cum habilitate mittendi.

Et quod 22. In hac vltima pericula quartae partis prime partis principalis. d. A. ponit vnum can. contingentes circa dolores iuncturarum: et breuiter dicit. Et quod commouent dolores iunctura- rum in febribus. I. ubi alias eueniunt: et cum fuerint getati quod in febribus sup- uenientibus commouent. I. fit doloris recidiuatio pro febribus. Addit. Et eorum eleuatio sicut ipsi quandoque eueniunt in febribus. I. sicut dicti dolores aliqui in ci- pium euenire in febribus: sicut fit eorum in febribus aliqui eleuatio. I. remotio. Causa talis contingens sumit ex hoc. Nam in febribus propter eleuationem humorum et subtilisationem ipsorum contingit quod in corpore in quo alias solebat euenire do- lores huiusmodi quod facta tali subtilisatione in humoribus pro febrem currit hu- mores ad iuncturas ad quas fluere solebat: et sic commouent propter febrem ut in prima parte dicebat: etiam propter febrem membris debilitatis pro indi- gestionem multiplicant humores 22. Et propter istas causas contingit ut in febri- bus incipiant apparere debili tamen nunquam ante apparuerat: et hoc maxime ve- rum est in corporibus debili iuncturarum naturaliter: sicut in illis in quibus est egritudo simpliciter talis est hereditaria et non actu talis: et su- perueniente febre fit actu talis: et hoc dicebat in vltima parte textus. contingit et quod propter febrem fit eleuatio et remotio dolorum iuncturarum: quoniam contingit iun- cturas debilitatas esse ex malitia complexionis frigide: et propter febrem fit re- motio talis malitie complexionis etiam si sit cum malitia de febre in spaf-

Dultotiene

sup aliquid dux vel asper sedisse. Secunda est percussio fortis sup anchā cuius flammis virgis baculis aut malleis. Tertia est fatigans et assidua egrotatio maxime dux strepe sunt inaequales et nimis breues aut nimis longae: vel patiens pus non p̄suevit egrotare. Et iste sunt cause primitiue huius doloris. Quarta est humor crudus a quo sepius fit iste dolor anche. Quinta est p̄mutatio doloris in r̄icis diuturni chronici forte. p̄. mēibus aut plus p̄ma nentis ad anche dolores q̄ ad alios huiusmodi de matrice humores q̄bus p̄doletat. Sexta est materie q̄q̄ calide vt cholera aut sanguis: q̄q̄ cōmixte vt phlegma et cholera curretes ad anchas nimis abundans. Septima est venarū anche supflua repletio sanguis op̄rimens lacertos et nervos qui ibi sūt. Octava est ap̄a intrinsecus iactis in p̄fundo locorū anche p̄rimo q̄d nō ibi apparet p̄pter loci p̄funditatem sicut reliquas iuncturatum apostemata sensus manifesta sunt.

Et dicitur q̄. In. li. sup hoc anche dolore dat hoc p̄noscum: qui dicit in anchā et rubet in corā vehementi rāore quasi ad quantitatem trinus digitorū sine hoc q̄ faciat inibi dolorē et accidit ei vehemens pruritus in

Jo. d. Matthei

Multotiens accidit aut a debilitate p̄sequente anchā cā sessionis sup durā: et cā percussione p̄sequente eam: et cā assiduationis egrotati: oēs tales cause p̄mitiue p̄nt esse cause debilitates anchas: et inducentes dolorē: aut p̄ percussione: et ex p̄sequenti ex solutione p̄tinui inde causata: et in sessione super durā: et percussione superā aut cā descēsus multae ad anchas p̄ motum in dictis anchis causati: sicut in assidue egrotantib⁹ vt dixit: talis aut dolor vt dictū est magis fixus est in anchā nō descēdēs ad genu vel pedē q̄ sciaticus: p̄ea q̄ nō est tanta anche et illoz membrorū colligatiā sicut est cū iuctura sic vt manifestū est: tñ nō est negandū qn̄ et alq̄ in tali dolore cōicer et genu cū pede p̄ musculū cōem cōsse et anche sic vt dictū est: s̄ sufficit q̄ non tñ: addit. Et sunt cause eius ille cause. s̄. oēs q̄ dicere sunt supra de causis doloris iuncturaz absolute: sunt et cause huius doloris: q̄ p̄ter p̄mitiuas sunt cōplexionales oēs sine m̄a: et cum m̄a vel simplici vel mixta fm̄ modū qui dictus est supra: addit. Cū tñ plurimū fit ab humore crudo. Et si tu dicas supra in causis doloris absolute dictū est q̄ vt plurimū fit a phlegmate cū cholera: deinde a crudo: et tñ hic dī q̄d vt plurimū a crudo: nota q̄d cū incipit dicere et sunt cause eius ille cause s̄ verba tex. videant adaptari p̄prie dolori anche: tñ cōia sunt et dolori sciaticico ita vt numeret cās euentus doloris sciatici et anche. Dico s̄o q̄d ista difficultas tacta est supra: ad quā recurra loco suo. In summa tñ dico q̄d p̄ crudū hic vt et supra intelligit phlegma aqueū subtile q̄d maxime cruditate p̄cipat: ex p̄nti dico q̄d tale phlegma comparatū ad quosq̄ alios humores singulares: et p̄ se fine mixtionis aliorū humorū q̄d vt plurimū dolor gl̄bet iucturaz p̄det ab hoc humore plusq̄ ab alio loquēdo de dolore facto p̄ eam fluentē: et isto mō cōparabat hīc s̄i forte cōpararemus humorē talē ad quālibet aliā m̄ā indifferēter siue simplici siue cōpositā dico q̄d vt plurimū magis fit a phlegmate cū cholera q̄ a phlate crudo tñ: q̄ plus de alijs sp̄ibus phlati s̄i sumptis generat in corpore humano quā de tali subtili tñ: qm̄ illa nō facit moueri ad iucturas sine mixtione cholere: habilitant aut ad fluxus p̄mixtionē cū cholera inde est et. Et isto modo cōparationis cōparabat supra: poteris et hīc m̄am p̄babile r̄ndendi si p̄siderabis: q̄ differēter dicēdū ē de hīs iucturis et de alijs: cū iste p̄cauitates sint ampliores q̄ p̄cauitates aliarū iucturaz: p̄sidera tu r̄n̄io nem. Addit numerādo vñ certū modū huius doloris p̄ viā p̄mutatōis. Et multoties p̄mutat a doloribus matricis cronici et remanentib⁹ tpe lō go ita vt. x. mēes vel. s̄. alq̄n plures: et rō clara est: qm̄ p̄ dolores m̄icis longos p̄ vicinitatē debilitat anchā: vnde fit possibile q̄ materia que faciebat dolorem matricis mouebatur ad iuncturas anche vel scie: et sic fiet dolor anche vel scie. et habet p̄ma p̄mi. li. 21. 3. et 3. et 23. de dolori.

Et q̄q̄ fit et. Cū dicit p̄nter alios mōs explicite de materiis faciētib⁹ tales dolores: qm̄ dixerat q̄ vt plurimū fit ab humore crudo: iam addit q̄ q̄q̄ fit a materijs calidis. s̄. simplicibus et p̄mixtis: et declarat vñ modū euentus talis doloris a cā calida: vt a sanguine dicit. Et ex repletione venarū anche ex sanguine s̄. fit talis dolor: qm̄ p̄ extensionē venarū per poros ipsarū residat dictus sanguis ad p̄cauitates dictarū iuncturaz. Addit ponēdo aliū modū euentus talis modorū. Et ab ap̄atibus intrinsecis in p̄funditate locorū supple ex̄n̄ibus euenit alq̄n talis dolor: verū tñ non apparent p̄ p̄funditatem suam. s̄. dictaz p̄cauitatū maxime sic sicut apparent apostemata reliquarum iuncturarum: istud totum clarum est: lege litteram continuam.

Et dicitur et. Cū in ista vltima p̄te hui⁹ p̄ris ipse ponit duo p̄noscica circa hos dolores: s̄a ibi. Et omne q̄d m̄b⁹ J De p̄ma p̄te dixit. Et dī qui h̄z dolorē anche et appet in coeiderit ei in ea. s̄. cōssa pruritus vehemens et desiderat olera moriet in. xxv. Ista sententiā eligis ab Hipp. in lib. de capsula eburnea: s̄z nō sic iacent vt barimo est aliquid generatior: dicit sic. Cū appetit in cōssa sinistra inferiori absolute dicit inferiori: rubedo vehemens que non dolet tūc scias q̄ habens eaz morietur in. xxv. die sue egritudinis. s̄. principalis: s̄. s̄. ante. xxv. diem apparuerit: addit. Et signū illius est: q̄ in p̄ncipio sue egritudinis h̄z pruritus vehemens et desiderat comedere olera. Ecce aliquale diuersitatem: q̄ in textu n̄ro p̄trahit ad dolorē anche et hīc non: et in n̄ro nō de-

ip̄ius corā: et desiderat comedere olera moriet in die. xxv. s̄z hoc nō affirmat. Et multa similia quoz ignorat cā seu ratio scripta inueniunt in quodam libello qui in Hippocratis sepulchro dicitur inuentus fuisse.

a. C. Et omne et. In. v. p̄te principali p̄nceps notat. xi. circa spēs dolorum iuncturaz. Primus est q̄ macrescit et extenuat omne m̄b⁹ in quo est et diu p̄fuerat iuncturalis dolor: q̄ debilitat m̄b⁹ hui⁹ vtutes et calo-

Et dicitur qui habet dolores anche et appet in corā eius rubedo vehemens quantitate trium digitorum non facies ei dolores: et accidit ei in ea pruritus vehemens et desiderat olera moriet in. xxv.

Et omne quidē membrū in quo est dolor iuncture macrescit et extenuatur. Et dolores q̄d iuncturaz qui sunt p̄ter sciaticam et podagram cūz curant et eradicanē eoz materie non redeunt velociter. Sciatica vō et podagra cum curant et eradicanē earum materie sunt ex eis que redeunt velociter qualibet ex cā: et illud fit p̄ situm m̄b⁹. Et iste quidē egritudines sunt ex eis que hereditant

rem innatū. Sedm̄ est q̄ illi iuncturaz dolores q̄ nec sunt sciatici neq̄ podagrici: s̄z sunt chiragrici cū dū recte curant et eradicanē p̄ purgationes eoz tū m̄a: nō facile redeunt neq̄ velociter. Mā iunctura spatule i alto posita est: et iuctura cubiti et racete et digitorū: q̄re nō facile neq̄ velociter hūo res ad eos p̄derosi alcedunt. Tertius ē q̄ qn̄ sciatica et podagra vice vna curant et eradicanē earū m̄a: velociter redeunt et a causis leuibus: vt excessu cibi et potus: supfluo coitu: et motib⁹ inordinatis q̄ pes et anchā sub trunco corpis in ymo positi sunt vñ velociter et facili-

le ad eos humores descendunt postq̄z rursus fuerint in venis multiplicati. Quartum est q̄ cōmuniter morbi iuncturales sunt hereditarij: sic q̄

De gradi

terminat ad anchā sinistra et in hoc sic ratio p̄cise verificas n̄m tex. credo posset male assignari sicut neq̄ ratio aliarū sententiāz eiusdē libelli distincte assignari p̄t saltē p̄ me: vident ille sententiā esse quedā p̄cise: quarū non est ratio: s̄z p̄babilis quedā p̄uasio p̄t adduci: qm̄ cūz p̄rimū accidit in cōssa pruritus vehemens fluēt materia calida mixta sanguini: quod declarat ē: q̄ appetit olera p̄pter complexionē non naturāle calidā et. tunc cum apparebit rubedo vehemens q̄titate magna. striz digitorū est signū q̄d iam multū fluxit de m̄a calida ad cōssam p̄nter ad musculū eius qui est m̄b⁹ maxime sensitiu⁹: s̄z nō dolet signū est q̄ vtus sensitiu⁹ ē eberata multū et quodāmodo stupida: et q̄d mens egrotat iuxta sententiāz ap̄. vi. scē p̄ticule. Quicūq̄ dolētes aliqd corpis plurimū doloris non sentiūt hīs mens egrotat: et sic est signū mortis cūz additionib⁹ verificantibus ap̄. vide ibi: s̄z vtrū in. xxv. vel. xxij. nescio assignare cām: s̄z dicam cūz Bētili in simili exponēte sic moriet in. viij. vel. x. i. possibile est vt moriatur in illo die ita ipse exponit alibi: moriet in. xxv. i. possibile est q̄d moriatur s̄z cūz pudore sic exponam. Dixit p̄nter ponendo aliū canonē p̄noscicum. Et omne quidēz membrum in quo est dolor iuncture macrescit et extenuatur: ratio huius dicti adducta est supra per tres causas alias tactas recurre supra: lege litteram totam.

Et dolores et. Ista est tertia p̄ p̄ncipalis ca. in qua ipse ponit cōparationē sciaticę et podagre similē ad alios dolores iucturaz: et duo facit: qm̄ p̄mo ipse ponit cōclusionē quādam euz eius p̄batione. Secundo ipse ponit vñā specialē cōclusionē de sciatica et podagra: que tñ supra posita est gnāliter de oibus dolorib⁹ iucturaz s̄a ibi. Et iste q̄d et. De p̄ma p̄te ponit cōclusionē et dicit. Et dolores q̄d iuncturaz q̄ sunt p̄ter sciaticā et podagrā cum curant et eradicanē eoz materie nō redeunt velociter. Sciatica vō et podagra cūz curant et eradicanē earū materie sunt ex eis que redeunt velociter qualibet ex cā: et probando cōclusionē dixit. Et id fit p̄ situm m̄b⁹. Cū p̄o intellectu huius p̄ris. Nota p̄mo q̄ ad verificationē tex. de hac cōp̄tione in redditu podagre et sciaticę ad alios dolores op̄z intelligi ceteris p̄ibus: qm̄ eēt multuz bñ possibile q̄d ciragra in certo corpore postq̄z m̄a eius esset eradica et facta cura citius rediret q̄ podagra curata: s̄z i alto certo corpore: puta si ciragra p̄deat ex diuersis hūoribus et podagra ex vno tñ: vbi ē corp⁹ patiens ciragra fit aptū ad dictā passionē p̄ eius parētes vel malū regimē parētis patētis podagrā nō sic sint dispositi et. tūc manifestū est q̄d ciragra ē curata citius redibit in illo q̄ podagra curata in isto: et hoc p̄ istā diuersitatē: s̄z posita paritate cōclusio h̄z veritatē: et hoc p̄ eaz quā adduxit. d. A. in tex. p̄ sitū dictaz iuncturaz respectu aliarū. n̄. s̄z in inferiores facilius ad eas fluxit materie quā ad alias. Et ex hoc inferri p̄t p̄eandem rōnē q̄d cōparādo podagrā ad sciaticā cū est curata podagra facili⁹ apta est reddere q̄ sciatica et intelligēdo de ea que fit p̄ viā defluxus: qm̄ p̄ viā paulatim p̄gestiōis oppositū statet: qm̄ pedes cū magis exercitent ipsos resolutiua erit fortior et sic nō aggregabit et. p̄babilit tñ hoc dico: qm̄ posset dicere aduersarius q̄d in sciatica est iuctura magis carnosa: et est p̄ pingor p̄ncipalib⁹ m̄b⁹: et istū plus facit q̄ minus aggreget m̄a in sciatica q̄ in pedib⁹: s̄z nō ē de hoc difficultas n̄ra: qm̄ sermo ē de dictis dolorib⁹ factis p̄iā defluxus. Nota s̄o q̄ notāter dixit cū curant et eradicanē tur eaz m̄a: vt inuat q̄ ipse intelligit de vā cura et nō blāditia que alq̄n fit p̄ stupefacientiā: qm̄ si remoueat dolor ciragricus p̄ stupefacientiā et podagricus vñ citius redibit dolor ciragricus q̄ podagric⁹: qm̄ tardius remitter equalis cōp̄o frigida inducta in pede q̄ in manu et p̄ magis distare pedes a fonte caloris: et p̄ ipsos esse min⁹ mobiles q̄ man⁹: s̄z si fiat vā curatio eradicanēdo materiā morbi tūc facilius redderint podagra: et sciatica q̄ reliq̄ dolores iuncturarum: et hoc p̄pter situm deorsum vnde disponuntur vt facilius materias recipiant et. lege litteram claram.

Et iste et. Cū dicit p̄nter aliā cōclusionē. Ad istē q̄d egritudines. s̄. sciatica et podagra sunt ex eis que hereditant et p̄prie podagra: ratio huius partis dicta est superius vbi hoc dictū est de oibus doloribus iuncturaz generaliter: et de hoc facta est sp̄alis questio ad quā recurre si placet: quare tñ podagra fit magis de illis que hereditant q̄ sciatica et ex dictis ibidē p̄t haberi fundamētalis r̄n̄io: qm̄

de parentibus in filios transeunt ppter causam dictam canone primo, ter-
tie partis ca. istius. Quintus est q materia sciaticam facies fm plurimū
est in iunctura anche: ex hac pcedit atq diffundit vsq in neruum latū
qui sup iuncturaz hanc incedēs descendit. Sextus est q dūz dolet hec iun-
ctura fortiter pparant ad ipsaz effundi materie de toto corpe depris ma-
terijs que coartate sunt in qbusdam mēbris a principio morbi non aptis
effundi. Septimus est q humor sciaticaz faciens
qñq non claudis in iun-
ctura anche: s in neruo
lato super hanc extenso.
Octauus est q sepe mu-
colus hūor seu muscula-
ginosus in anche pñide
multiplicat: quo molli-
cat ligamentuz alligans
vertebz cum scia: quare

z proprie podagra. Et materia quidez
sciaticae plurimum est in iunctura: z pro-
cedit ex ea in neruo lato: z cū dolet pre-
paratur effusio materierum ex toto cor-
pore desuper ad ipsam preter materias
coartatas in principio rei. Et qñq acci-
dit non sit in iunctura: immo in neruo
lato. Et multotiens quide multipli

Jo. Math.

Spiritus decisi a pedibus
vident minus facere ad necessariā generationem fetus qñ decisi ab alijs
mēbris iuncturaz cum videant membra minus nobilia: ideo stante ma-
litiā in talibus spiritibus natura nō reddit tñ sollicita de corrigendo di-
ctam malitiā sicut si spūs aliā nobiliū magis iuncturaz sint infecti ma-
la qualitate: qñ vbi notabiliter essent infecti pproximitate spiritū pñci-
palium mēbrorū: si ab illis aliquā non corrigan illos principalis spūs
coignabunt: z sic nō reddet forte spma plificuz: qñ in vigore dictorū spi-
rituum maxime ipsum reddit plificum: lege litteram parua m. zc.

Et materia zc.

Qñta est quarta pars principalis capit. in
qua pro complemento doctrine et reuertit
ad determinandū de sciatica z podagra quodāmodo spālior: z diuidit
pars in duas: qñ primo de sciatica specialius determinat: s de podagra:
Pa ibi. Podagra vō ex summa zc. Prima ē in tres diuidit: qñ pmo
ipse ponit diuersos modos euentus doloris sciatici ex diuerso modo situs
materie doloris: sicut ipse ponit vnam frequentē ptingentē ad dolo-
rem sciaticū ppter materiam illius in
certo situ ptingentē: tertio ipse cōparat dolo-
rem sciaticū ad alios dolores
iuncturaz in vehementia ipsius doloris: Pa ibi. Et multotiens zc. Inter-
tia ibi. Et sciatica gdes zc. De prima parte dixit. Et materia qñ sci-
tica plurimū est in iunctura. i. plurimū incipit dolor sciaticus ppter ma-
teriam existentē in iunctura. i. in pcauitate iuncturaz vel in ligamento
alligante vertebroz cum pñide: pcedit ex ea. i. iunctura vel supple dicto
ligamento in neruo lato. i. in neruo expanso exteriori supra iuncturam. i.
ad neruos z chordas exterioris iuncturā ligantes z eam fm debitū situm
seruantes. C Pro intellectu partis nota qñ ista littera pōt dupliciter le-
gi: vno modo vt littera facit. i. qñ materia faciens dolo-
rem sciaticū vt plurimū est in iunctura vel in ligamento formalr postea pcedit dicta ma-
teria ex ea in neruo lato: ita qñ sit dolor tñ in principio: qñ elongato a ma-
teria ligamento pñter ēt aliquā vertebra a pñide elongato corde z nerni
exterioris iuncturā alligantes extendunt: vnde tñ sit dolor vt plurimū
in pñcipijs non cōcata materia dictis mēbris exterioribus: z hoc est: qñ
vt plurimū in pcauitate iuncture pgregat materia magis siue per viam
desuper ppter facilitatē receptionis siue per viam paulatinē cōgestionis
ppter debilitatē ossiū in digerendo maiorē qñ in exterioribus vbi ppter
presentiā magni musculi z carnis coopientis iuncturaz virtus digestiua
fortior redditur z expulsua: ideo vt plurimū aggregat materia in pca-
uitate iuncture: z sit dolor ppter extensionē mēbrorū exteriorū: vt dictūz
est: qñ materia in ligamento subiectiue existens non efficit in eo dolo-
rem ppter id qñ ligamentū non sentit: sed in pcessu aggregata multa materia
in iunctura a natura expellit ex ea in neruo lato exteriori. i. expanso supra
iuncturā qui neruus originat a musculo magno cosse de quo dictū est su-
pra: z tunc illa mēbra extrinsece non solū dolent pp extensionē in illis fa-
ctam ppter materiam ligamentū intrinsecū elongantē: sic supiora mēbra
extendēt: s etia ppter materiam dictis mēbris extrinsecis ēt cōcantē. Et
hoc videt clare sonare lra cū dicit. Et mā qñ sciaticae plimū ē in iunctura
i. sit dolor sciaticus vt plm pp esse māz in iunctura z non in exterioribz hoc
est. i. in pñcipijs doloris hūmōi: sed supple in pcessu pcedit dicta materia
f. a natura sic mittente vel ppter exuberantiā eius pcedit ex ea in neruo la-
to zc. Sed sensus littere est vt innuat qñ dolor sciaticus est in iunctura
ppter essentiam ppter hoc qñ vt plurimū in iunctura est materia faciens
dolorē subiectiue: sed procedit ab ea iunctura. i. dolor in neruo lato p cō-
munitatē. i. per compassionem dictorū mēbrorū: z merito hoc dolor est
veniens principaliter. S si obijciat si dolor est per essentia in iunctura:
ergo ligamentū vel ossa sentiūt qñ non concedit a medicis. Ad hanc diffi-
cultatē rñder Illucidator quarta pbleumatū. i. pbleumate in fine cōmē-
ti qñ duplex est sensus in animatis: qdam est nālis: z gda animalis: z di-
cit qñ ossa sentiūt sensu naturali lz non animalit: z hoc sufficit ad dicēdū
ossa anchaz dolere. Reuera nisi esset auctoritas tanti hois ptra rñsionez
instaret: nec ista rñsio cōiter a medicis acceptaret: ppter ergo fugere has
difficultates tenenda est prima expositio que multū textui est pformis. i.
qñ materia vt plurimū est in iunctura: z postea cōcat neruo lato: hoc tñ
in tali dolore non semp est: qñ posset aliqñ esse materia pñm in dicto
neruo: z per eaz posset fieri dolor sciaticus: z postea dicta materia vel ps
eius recipiet intra iuncturaz: z ppter hoc addidit tex. Et qñq accidit vt
non sit. i. dicta materia a principio doloris in iunctura: imo in neruo la-
to: postea addit. Et cum dolet supple ppter materiam ēt tñ in iunctura cō-
tentam preparatur effusio materierum ex toto corpore desup ad ipsam. i.
iuncturam preter materias coartatas a principio rei: z hoc est ppter natu-
ram velle succurrere membro debili: qñ etia dolor attrahit reuma sicut
ventosa ppter caliditatē loci zc. Et ex hoc textu potes colligere qñ in cor-
poribus repletis in principio doloris sciatici: qñ est de vehementioribus
doloribus iuncturaz vt statim dicit tex. debemus a principio diuertere
euacuādo cum phlebotomia vel pharmacia vt infra videbit. Et sic legē-
do litterā pñuando principii tex. cum fine eius z postea legendo textū

dislocat z facile refilit a pñide vertebroz. Monum est q ante qñ ligamen-
tum alligans vertebroz cum scia sit complete mollicatum per muscula-
gines: accidit iuncture anche dispositio media inter eius firmitudinem
z dislocationē: sic qñ neq dislocata est neq satis firma: sed dislocari apta
Decimum est q dolor sciaticus est de magis vehementibus iuncture do-
loribus z in fortitudine z in duratione. In fortitudine quidem: quia pro-

caū humiditas mucosa in pyxide: qua-
re mollicat ligamentū qñ est inter ad-
ditamentuz z pñide: qñ obrem dislocat
ancha. Et ante illud accidit dispositio
inter firmitudinem z dislocationē: z est
vt sit velocis exitus z velocis reditus in
quieta valde. Et sciatica quidez est
de vehementioribus doloribz iuncturaz

ximus est trunco corpo-
ris z locis expulsiōis se-
cum vrine z menstru-
rum a quibus assidue su-
persua recipit. In dura-
tione vero propter iun-
cture anche magnam p-
funditatem a qua vix ex-
trahi possunt materie.
Undecimum

De gradi

medium vt factū est: lra
est clara: lege g eam sic.

Et materia quide sciaticae plurimū est in iunctura. i. in principio doloris:
pcedit ex ea. i. in processu in neruo lato exteriori: supple hoc tamen nō sem-
per est qñ a principio sit materia in iunctura: vnde addit in fine textus. Et
qñq accidit vt non sit in iunctura. i. a principio: imo in neruo lato. i. pñs
postea effunditur ad iuncturā: postea lege aliū tex. medius z est textus no-
tabilis. Et cum dolet. i. eger quantūcūq. i. esset materia tantū in iunctu-
ra: ppter tamē dolo-rem preparatur effusio desup ad ipsam propter mate-
rias coartatas in principio rei. i. doloris: z ex hoc collige conclusionem
quam dixit: sic clara est littera.

Et multotiens zc.

Qñta ipse ponit vnam frequentem
ptingentiā euenientē ad dolorē sciati-
cūz ppter materiam pñteri in iunctura vel eius ligamento: z est littera cla-
ra etiam supra lecta dicens. Et multotiens quidem multiplicatur humi-
ditas viscosa in pyxide. i. in illa vacuitate iuncture: siue. i. multiplicetur p
desuper siue per paulatinā pgestionē quare. i. ppter quam multiplicat
tionem humiditatis mollicat ligamentū qñ est inter additamentū z pñ-
idem. i. ligamentū ligans vertebroz cum pñide: z supple ppter molli-
catōm illam extenditur dictūz ligamentū sicut in mēbris paralyticis
euenit: z sic elongatur vertebroz a pñide. Quāobrem ppter dictā elon-
gatiōm dislocat anchā. i. aliquādo refilit vertebroz extra pñidē sumēdo
ibi anchā pro tota illa iunctura. C Lōsequēter addit ponēdo quedā signa
antecedētia ad dictam dislocationē z dicit: z ante id. i. dislocationē: acci-
dit dispositio inter firmitudinem z dislocationē. i. qñ patiens ante qñ sit in
totum facta dislocatio: s est in via non pōt debite firmare crus z pedem
z libere ambulare nec incuruare z eleuare tibiam sicut sanus: non est tñ
sibi impossibile illa fieri lz cum difficultate fiant: z sic est dispositio media
inter fortitudinem que puenit iuncture ad motum pgressiūz z disloca-
tionem: qñ cum pñma dispoñe pōt libere incedere: in scda aut facta. i. dis-
locatione nequa qñ pōt: sic ante dictā dislocationē a materia mollicare
z relaxante est in dispoñe media. Addit aliud signum dicens. Et. i. cōtin-
git vt sit velocis exitus z velocis reditus. i. ptingit qñ fiat facilis dislo-
catio z facilis exitus vertebroz a pñide pp plurimā humiditatē relaxantē
z facilis reditus ad debitū sitū iuncture exicata aliquā materia: vñ
ptrahitur ligamentū: z sic trahit vertebroz qñ refiliuerat extra pñidē ad
intra pñidem: z addit qñ est inquieta valde: pōt duplr legi vno modo in
quieta passiue: qñ per hanc dislocationē ingrat valde infirmus: qñ cū dis-
locatur extendunt valde corde z nerui supra iuncturā existentes z gran-
dis sit dolor: z sic reddit infirmus inquietus valde: vel aliter inquietus val-
de. i. hec dispositio non remanet vñus modū: imo multū varia existit: all
quando quidez sit dislocatio multiplicata aliquāter humiditate: aliqñ
quidē sit subitus reditus ad situm pñm exicata materia vel ppter re-
gimen exiccatū infirmi vel medicinas locales exiccantes: ppter eaz pay
de nouo multiplicata humiditate sit dislocatio: postea per exiccatōm sit
reditus: z sic est inquieta valde hec dispositio: z istum sensum credo in-
tellexisse. d. Aut. in lra. Nota tamen qñ dicit est. i. ptingit: qñ vt plurimūz
cū sit dislocatio est tardū reditus: imo fere impossibilis: pñcipue cū il-
la humiditas in iunctura existens exicatur: vnde sit postea inobediēs re-
ceptioni vertebroz in pñide.

Et sciatica zc.

In hac tertia pñcula huius ptis ipse cōpa-
rat dolo-rem sciaticū ad alios dolores iunctu-
rarum in vehementia doloris: z breuiter dicit. Et sciatica qñ est de vhe-
mentioribus doloribus iuncturaz. Nota hic qñ. d. Aut. noluit precise de-
terminare nūqñ iste dolor sit alijs doloribus iuncturaz vehementior: qñ
hoc declarare esset difficile: qñ si ad iuncturā scie pueniat magna quātā
tas neruoz: ēt multa mā pp receptaculū suat ad iuncturā illam: z nō sic
ad iuncturas manūz vl pedū. Posset tñ aduersarius dicere qñ ex alia pre-
nerui manūz maxime sunt magis sensitiui z spūs illis in sensu seruiferes
hūt tempamentū magis p sensu pportionatū: sicut ēt dicit. d. Aut. c. de stu-
pore. Qñ tactus pedis est in cōpatione tactus manus sicut stupor: verū tñ
est qñ dolor sciaticus est multū vehemēs z forte alijs vehementior: ita sen-
sit Azaraius trac. de dolore iun. cū dixit in. c. de sciatica: z hec spēs do-
loris sciatici reliquaz spēs est pessima: z loqbat ad vehementia doloris:
qñ paulopost addidit qñ est raro ptingēs z eius curatio est facilis: si igi-
tur est pessima maxime hoc intellexit qñ ad doloris vehementiā. Borda-
nus aut in trac. suo iuncturaz dixit. Qñ dolor podagricus ē maior alijs
lz ad scia plures nerui veniūt vt idē dixit: vñ est tñ qñ posset dici: qñ ipe
intellexit qñ est maior extēsiue: qñ ad pedes plures materie mouent pp si-
tūz eoz: z qñ sunt mēbra minus carnosā z magis distantia a fonte calo-
ris: vñ difficilior mā resoluūt. Ad effugiendū igit istos arbitrarios sen-
sus dixit notāter. d. A. qñ ipse dolor est de vehementioribz: z hoc est max-
ime vñ z claz pp plurimos neruos ad dictā iuncturā terminari zc. forte
tñ qñ pbabiliter dicere possem qñ ceteris paribus dolor ciragricus ēt est
maxime vehemēs ex fundamēto statim dicto: lz de hoc nō reperit aucto-
res mētiōē specialē fecisse: s qñq sit lra est vera z clara: lege eā. Addit
vltimo

Undecimū est qd cauteriū cū ferro cādēt iuncture anche appoſitū reddīt egrū ſecurū a diſlocatiōe anche. Nā iūcturā adeo ſiccā & pſtrigīt qd vīe brum a ſcia reſilire non poteſt & ita pphibet claudicationē. Surtā id ē ip. ap. vi. ap. vi. Quibuſcūq; a ſciatica moleſtatiſ vīebz reſilire foras: pſe taſeſcit erus & claudicant: ſi non vīantur idēſt cauteriſentur.

Podagra vero ꝛc. In. vi. pte principali pmo agit de ptribus vñ po-
dagra incipit. Podagra vero ex summa doloris
iuncturarum existens quandoq; incipit
a digitis scz a pollicibus. Et quandoq;
incipit a calcaneo: et quandoq; incipit
a lateribus pedis: et quandoq; incipit a
latere eius: deinde communicat: et quā-
doq; eleuatur ad coram. Et quan-
doq; apostematur & videtur vt non sit il-
lud in chordis et nervis: immo in liga-

et cauterium securitatem facit eius.

Podagra vero ex summa doloris
iuncturarum existens quandoq; incipit
a digitis scz a pollicibus. Et quandoq;
incipit a calcaneo: et quandoq; incipit
a lateribus pedis: et quandoq; incipit a
latere eius: deinde communicat: et quā-
doq; eleuatur ad coram. Et quan-
doq; apostematur & videtur vt non sit il-
lud in chordis et nervis: immo in liga-

mentis & corporibus quibus continetur
iuncture deforis fm qd dixit Galienus:
& pp hoc non accedit vt perueniat dispo-
ſitio podagricoꝝ in doloribus suis &
apostematibus ipſoꝝ ad ſpasmū om-
nino. Et ex eis que accidunt haben-
tibus podagram est vt prolongentur of-
ſea teſticularum ipſoꝝ. Et podagra
quidem cholericā attrahit mortem ſubi-
to et proprie apud regimē plurimum.

Jo. Math.

Primo circa hanc partē pntinentem ad pſeruatiōē ne fiat diſlocatiō an-
che ſupple cū ſit illa diſpō media inter firmitudinē & diſlocatiōē: & vī-
cit. Et cauteriū ſecuritātē facit eius. i. ne fiat diſlocatiō vera ſupple qñ re-
liqua nō ſufficerint: rō huius est qñ vt ſupra trac. i. dictū est cū erat ſer-
mo de cauteriſ. Cauteriū ſingulariter extirpat humiditates mēbroꝝ ma-
xime plegmaticas iſtimendo etiā in mēbrum humidū & relaxatū con-
ſortatiōē ne recipiat vt tradunt auctoꝝ & precipue. d. A. quarta pñmī
ca. xxi. & Albucasi in ſua chirurgia ca. i. poſt pñmī: et cādo igitur
dicā humiditātē relaxantem ligamentum vnde elongatur & facilitatur
ad exitum pſumpta humiditate abbreviat: & ſic diſlocatiō pphibetur. Mo-
tate tñ qd auctoꝝ ſpāliter. d. Aui. iij. ca. ſen. v. de diſlocatiōe anche in
ſine capi. laudar cauteriū etiā facta diſlocatiōe ab hōiſ cauſa. Idē
Alphab. vi. practice ca. lxxi. & Albucasi. i. trac. chirurgie ca. iij. qñ per eā
dem cām inuāt remouendo diſlocatiōē per quā etiā pphibet eā fieri in
paratiōe ad eam. De modo aut cauteriſandi in caſu iſto ponunt ab aucto-
ribus varj modj: non cōuenit nobis in pſentē adducere: quoniam non
eſt illud principalis propoſiti: ſed ſi vultis recurratis ad Alphabāt & Al-
bucasi locis allegatiſ: lege litteram.

Podagra vero ꝛc. In pma pte pncipali huius par-
tis poſt dicta de podagra adducit
etiā quedā ſpālia de ipſa: pñmo manifeſtādo modū incisionis eius: ſo-
ipſe poſit duo pñſica de ipſa: ſa ibi. Et ex eis que accidunt ꝛc. Idē
ma etiā in duas: qñ pñmo facit qd dicitur: ſo ipſe poſit quedā modū
terminatiōis doloris podagrici: ſa ibi. Et qñq; apantur. Idē pñmo
pte dicit podagra vero eſt ex ſuma doloris iuncturarū exiſtēs. Et qñq; in-
cipit a digitis. ſa pollicibus qñq; incipit a calcaneo & qñq; incipit a late-
ribus pedis & qñq; incipit a latere eius. ſ. pedis deinde cōicit ſupple alte-
ri lateri vel toti pedi: & addit. Et qñq; cōicatur dolor: vſq; ad coram. Pro
intellectu huius pñs eſt notandū de mēte expreſſa. d. Aui. pñma pñmī doc.
v. ſum. i. cap. vltimo: & iij. de iuuamentiſ mēbro. cap. ij. de mente. E. pes
humanus ſuit cōpoſitus ex multis oſſibus puta ex. xvi. vnde in eo ſunt
multe iuncture: & hoc factū eſt vt pes eſſet mēbrum aptū ad ſigendum &
colligendū vt ibidem: illap tñ iuncturarū quedam ſunt magis pñcipa-
les: qñ eſt pñmo iunctura calcanei ex oſſe groſſo quadrangulato: poſtea
eſt alia manifeſta ex oſſe nariſulari etiā quadrangulare oblongū: poſtea
eſt iunctura rarete pedis ex tribus ſpālibus oſſibus pñſitura: poſtea eſt pe-
cten qd colligatur cū oſſibus digitōꝝ qui ſunt. xij. qñ quilibz digitus hz
tria oſſa pñter pollicem qui tantū duo continet: fm igitur qd materia ali-
qñ plus recipit in iūctura que alligat pollicibus qñ alibi: ita plus incipit
ibi dolor: ſed ſi plus ſuat ad iuncturā calcanei plus incipit in illa iunctu-
ra dolor: & ſic dico de reliq; poſtea vero pp cōpoſitionē & vicinſitatem
alijs iuncturis pedis cōicatur: pōt aut in vna earū plus recipi qñ in alia
pp varias pñgentias & naturales & acqñſas de qbus in cauſis ſupra fa-
cta eſt mentiō. Eſt ſo notandū qd per cordas hāz iuncturarū & pñter p
muſculos qñq; dolor eleuatur vſq; ad coram: qñ vt ſupra dictū eſt in uſ-
culus magnus core extenditur per cordas vſq; ad pedē: etiā corde adiu-
uantes in extenſione digitōꝝ originantur a muſculo cruris extrinſeco: hz
corde iuuantes in pñtractione digitōꝝ originant a muſculis q ſunt in plā-
ta pedis: & ſic per colligatiā dictaz iuncturarū cū dictis muſculis aliqñ
eleuatur dolor vſq; ad coram: & poſſibile eſt qd cōicet etiā ſcie per eundē
modū: ſed erit mediū ad declarandū nūqd debeat dici dolor ſciaticus vel
podagricus: qñ in ſciatico: pñmo incipiet dolor ſupius verſus anchā po-
ſtea cōicabit deorſum: & in podagrico erit econtra: lege lram qd clara eſt.

Et quandoq; ꝛc. Nunc ipſe poſit vñ modū termi-
natiōis eius: & vñ facit qñ pñmo fa-
cit hoc: ſecūdo remouet dubitatiōē que oſtī poſſet apud intelligētē
adducendo cām & auctorizādo de mente Gal. ſa ibi. Et videtur ꝛc. Idē
dicit igitur pñmo de iſſo dolore qd qñq; ſ. pes apatur exteriū. ſ. poſt do-
lorem: & rō clara eſt: qñ aliqñ a natura mittit mā que erat in concuſſa-
te iuncturarū ad mēbra verſus curim & ibi apat: & hoc non eſt cōe oī-
bus iuncturis: qñ ad dolorem ſciaticū non ſequit apoſtema extrinſecū:
qñ mā eſt coartata in loco multū pñfundo: & iſtius portio aliqñ cōicet
mēbris exteriōribus: qñ tamen illa iunctura ſupius magno muſculo
& multa carne coopata eſt ſi etiā portio exteriū mouatur nō ſit apparēs
extrinſecus eminentia vel apoſtematio: nō ſic aut pes qñ ſupra pedē nō

tur vel propter affluxum copioſum humorū: vel qd a iunctura foras hu-
mor exit apoſtema faciēſ: & eſt ſignū conualeſcentie ſicut gene tumor in
doloꝝe dentiū. Secūdo dicit eſſe verſimile qd hoc apoſta non ſit in mēbris
qñ plurimū ſenſus: ſicut in chordis & nervis: imo in ligamentiſ que ſenſu
carent: & in pñculis que iuncturas regunt & cōtinent a foris ſicut Gal.
medicoꝝ pñnceps ſummus aſſeruit. Tertiō dicit qd qd materia podagre
non clauſa eſt in chordis

mentis & corporibus quibus continetur
iuncture deforis fm qd dixit Galienus:
& pp hoc non accedit vt perueniat dispo-
ſitio podagricoꝝ in doloribus suis &
apostematibus ipſoꝝ ad ſpasmū om-
nino. Et ex eis que accidunt haben-
tibus podagram est vt prolongentur of-
ſea teſticularum ipſoꝝ. Et podagra
quidem cholericā attrahit mortem ſubi-
to et proprie apud regimē plurimum.

laxantur ab illis materijs que ad pedes descendunt: & deſcendendo ad hōs
oſſea pñimbunt. Secūdo eſt moꝝ ſubita quandoq; eueniēs in cho-
lerica podagra: maxime apud plurimum regimē in ipſa: ſcilicet cum ni-
mis abunde paſcuntur precipue calidiſ & cholericis cibis: quia tunc do-
loꝝe maxime exandēſcūt: & inquietudines & inſomnietates quibus deſ-
citur patientis virtus.

De gradi

eſt niſi modica caro: vnde cum mā exteriū mouet ſup pedēz manifeſtat
tumor & apoſtematio: nō ſic aut ſit cūz mouetur mā a iunctura ſcie ſupra
propter cām dictam. Ideo dicit. Et qñq; apoſtematur. ſ. pes poſt dolozēz
podagricū: quoniam hoc non eſt cōe oībus doloribus iuncturarum.

Et videtur ꝛc. Conſequēter remouet dubitatiōē addu-
cendo cām: poſſet aliquis dicere ſi pes apo-
ſtematur igitur mā mittitur vel recipitur in mēbris exteriōribus: igitur
in cordis & nervis: & pñmī pp impletiōēz neruoꝝ & cāri ſpasmus quā
tñ non ſit vt etiā cōiter videmus in patientibus podagrā qd nō ſpasmā-
tur: rīdet ipſe hūc difficultati dicēdo. Et vt qd non ſit id in cordis & ner-
uis. ſ. apoſtematio non ſit ꝛc. Imo in ligamentiſ & corporibus. ſ. carnoſis
qbus continēt iuncture de foris fm qd dicit. Gal. addit remouendo & pñ-
pter hoc. ſ. pp hanc cām quod non recipitur materia in mēbris neruoſis
non accedit vt pueniat diſpoſitio podagricoꝝ in doloribus ſuis & apoſte-
matibus ipſoꝝ ad ſpasmū oīno. Intellige qd dixit ad ſpasmū oīno:
quā inuāt qd pp illaz cām neq; ſit ſpasmus ex dolore qñ non cōicatur
imēdiate nocuentū pñcipio. ſ. cerebro neq; nuce quale cōicatur ſi ma-
teria faciēſ dolozē eſſet in nervis: & ſic non pñtrahitur cerebro in ſe neq;
mēbra neruoſa ad ipſum: nō etiā ſit ſpasmus de repletiōe qñ mā in ner-
uis vñ eſt nō extendunt in latū neq; pñter abbreviāt in longū: & ſic nō
ſit ſpasmus oīno: qñ neq; mālis neq; imaterialis. Cauſa aut in podagra:
qd mā recipitur in ligamentiſ & nō in nervis vel cordis pōt eſſe & ſtrictioꝝ
cōpoſitio ſubſtantiē neruoꝝ vel fortitudo virtutiſ pñpſentiaſ multoꝝ
ſpāum aſaltūz in eis i reſiſtendū: nō ſic aut eſt in ligamentiſ: lege lram qd
clara eſt. Sz hūc oritur dubitatio ex lra quadam ſupioꝝ: qñ ſupra dixit.
Quod mā ſciaticē plurimū eſt in iunctura: & pñcedit ex ea in neruo lato
ſcī exteriū vt ſupra legebat: & ſic vñ de mente eius qd materia recipit in
neruo lato ꝛc. Ad hoc dicat quod ibi cū poſuit qd materia pñcedat ex iun-
ctura in neruo lato poſuit vñ poſſibilem pñgentiam: & ſic dicendū eſt
quod poſſibilitate poſſz fieri ſpasmus: & in hoc textu intelligit quod raro:
vel dicas quod ibi per neruum latum non intellexit niſi ligamentum ex-
trinſecum & magis placet ſic dicere: lege litteram tu.

Et ex eis ꝛc. In hac vltima pñcula capituli ipſe poſit duos
can. pñſiſticos in podagricis: pñmo eſt qd ex
eis que accidunt habētibus podagrā eſt vt pñolgentur oſſea. ſ. burſe te-
ſticularū: ratio clara eſt qñ cūz ſuūt mā deorſūz a ſupioꝝibus ad pedēz
aliqua pars eius per partes oſſeſ tranſit: & ſic per eū oſſeſ elongatur: vñ
cit ſo ponendo alium can. Et podagra qdem cholericā attrahit mortēz
ſubitam: & proprie apud regimē plurimū. i. regimē groſſum: ratio hu-
ius dicti eſt ſatis euidentiſ: nā ex quo in dolore podagrico a materia cho-
lerica eſt vepementia acutiſ doloris & pp extenſionē & pp malam quali-
tatem: & cū talis materia faciēſ dolozē ſit fluxa neq; fluxerit niſi per abū-
dantiā eius in toto: cum aut ad acutiſſimū dolozē materia cholericā
in toto exiſtens ſit apta ſcilicet inſlāmari ex pñmī apta ponere oēs humo-
res in ebullitiōe. Ad hunc dolozē igitur eſt apta ſequi febris inſenſua
que virtutē pñſternet ſimul cū dolozē: vnde pñter attrahet mortēz ſubi-
tam. Et hoc proprie verū eſt apud regimē plurimū. i. groſſum vt dicit
textus: per regimē groſſum non intelligendo regimē groſſi & pauci nu-
trimenti vt eſt regimē leguminiſ caulium & huiusmodi vt vulgares cō-
ter accipiunt: ſed per regimē groſſum intelligendo regimē delicatoꝝ
hoīum qui cōiter accipiuntur ab hac egritudine qd ſub modica qñritate
eſt regimē plurimū nutrimenti vt ſunt oua ſorbilia carnes gallinarū
vinum dulce groſſum ꝛc. tale regimē vocatur groſſum: qñ plurimū nu-
trimentiſ: nam tale vt plurimū regimē eſt calidum inſlāmabile ex ebul-
litiōe & ex conſequenti ſcilicet in materiā appropriatā & conſunctā
cōuertibile: ſtante igitur dolore fortiffimo addito hoc regimē propter
quod eſt aptus dolor non ſolum conuerſari verum etiam augeri pñ quo-
modo talis podagra cum tale regimē attrahit. i. eſt apta trahere mortē
ſubitam per modum dictum: lege litteram. Et ſic eſt ſiſis huius glorioſi
& difficult. In hoc. c. igit pñmo habuiſtis gñalr qñtum ad cās & tñ pñmo
qñtūz ad cās euentus talij doloris. Pñmo poſit vñ diſuſionez cārūz vt
qd cauſa patiēſis. i. materialis eſt mēbris ſuſcipiēſ: & cauſa efficiēſ ſunt
cōplexionez & materie male: & cauſa inſtrumentalis & preparatiua eſt vñ
latatio meatuum naturalis aut accidentalis ex tēpoꝝe acqñſita vt ex mo-
tu ꝛc. Et ibi habuiſtis egregia de cauſis & per ſe & accidentalibus & pok.

De signis. Capitulum. vi.

Illud quod tē. In hoc ca. primo agit de pco gnitione cause gutte si sit simplex et imālis vel nō. Secūdo de signis mālōi ibi. In mālōi. Tercio de signis sanguineib. Et materiaz qdem sanguinea. Quarto cholericib. Et mām cholericam. Quinto pplegmaticeib. Et materiaz pplegmatice.

Sexto melacholicib. Et materiaz melacholicaz. Septimo muricose: ibi. Materiaz vero muricose. Octavo ventoseib. Materiaz vero ventose. Nono materieruz cōmixtarū: ibi. Adās aut permixtas.

In prima parte primo ait qd primum precognoscendum de causis do-

Jo. Matthei

lōis et pñatiuis talium dolorum in diuersis generibus talis causa. Habuistis consequenter aliam diuisionem ex parte cause pñatiue: ut quod memby sit patiens aut propter debilitatem in creatura: aut propter debilitatem complexionalem et proprie frigidam cōfirmatam: aut propter cōplexionem calidam etiam confirmatam: maxime qñ eius causa est caliditas acquisita ex motu aut morfu venenosi aialto: aut tertio sit propter firum memby sub membris alijs: ideo multiplicantur tales dolores in pedibus et anchis. Ibi habuistis qñ cū bonitate complexionis mēbi potest stare debilitas memby propter malā compositionem ut in casu iuncturarum propter raritatem texture et etiam dicebatur pp malām dependentiam a spiritibus et humoribus et. Consequenter habuistis aliaz diuisionem tenentem ex parte causarum efficientium que fuerant due. scilicet complexionales et materice de complexionibus dicit quod aut sunt totē cōeas: aut in principali mēbro ut corde vel epate: hec aut aut sunt complexiones calide: aut sicce cōstringentes: et proprie si coniungatur humiditas extranea: de complexionem imateriali humida nō fecit mentionem: et ibi vidistis causam. Postea posuit diuisionem de causa efficiente corporali. scilicet humorum: oīes qd aliqui talia causa est sanguis singularis et purus: aliqui alius humor mixtus sanguini: et de quolibet alio hūore verificabatur: aut pplegma singulare: aut vehementia crudis: et per hoc intelligebatur qd et pplegma sine sanguine: et melacholia sine sanguine potest esse cā: humor etiam mixtus. scilicet cholera et pplegmate cum melacholia: aut ventositas solas omne tale potest esse causa. Addidit postea qd inter has causas primum sit a cholera et a pplegmate simul: postea a pplegmate: postea a sanguine: postea a cholera: qd raro fit a melacholia. Et ibi habuistis circa hoc documentū bonū litterale et breuiter fuit verificatum dictum. d. Alio quando de talibus doloribus factis per viam defuroris: qñ in factis per paulatimā congestionē esset aliter dicendum: et ibi singulariter dicebatur qd hāc mālā melacholia rariū fiant tales dolores quā ab alijs matericebus: tñ ex illo non debebat fieri pñtia quod corpora melacholica rariū incurrant tales dolores alio: imo etiam ex materia melacholica plures repetuntur sic dolentes qd alia materia: nam postqñ iam fuit alia materia: postea sit melacholica per indurationē. Postea habuistis multas causas pñatiuas que inducunt ad tales dolores: et sunt ferre oēs cause que sunt cause indigestionis: et ibi dicebat inter ceteras cās qd confortare intestine in pñtiis pari collicā sepe pducit ad tales dolores: et quilibet retentio edonum consuetarum et. ut fluxus sanguinis et. et qd vinum bibitur in ieiuno maxime ad illos ducit: et percussio aut caliditas supra iuncturas est etiam fortis in hac cā. Et ibi habuistis pulehram et lōgam qñem vtruz vinum vel alius potus debeat precedere cibū: vbi habuistis quod vinum exhibetur gratia tantū medicine qd precedere cibū: sed si exhibetur ad de bite digerendū et qualificandū stante cibo grosse substantie qd simul cum cibo comiserit. Et ibi dicebatur: qd tñ in quibusdam casibus etiā irregulariter exhibetur ante cibum vel post: non tñ sit semper nocuus: inter alia hoc dicebatur pp consuetudinem. Et ibi vidistis valem determinationē de pñtiis qd aliquid cibaria mala non nocent: et qd tñ non debent obseruari et. ibi recurratis. Habuistis pñter de pñtiis ad has egritudines quod corpora senilia et habentia egritudines chronicas et cōualescentia cum non debite reguntur sunt aptiora ad tales dolores: et hoc propter debilitatem digestiue eorum: ideo colligebatur quod omnia corpora in quibus propter aliquam causam digestiua debilitatur sunt parata et. Postea habuistis causas quare dolores iuncturarum magis eueniūt qd alij dolores: qd. scilicet sunt mēbra magis vacua et plurius motus et debilitas complexionis et. Postea habuistis modos terminationis dictorū dolorū cū non vere curantur: qñ aliqui dissolant: aliqui indurant: aliqui contorquentur: aliquando nascitur super eis caro et. Et maxime in cōplexionibus calidis hoc contingit. Postea habuistis quō inter dolores iuncturarū et plurimū incipit fieri podagra. Et quō dolores iuncturarum sunt de summa egritudine que hereditant: et ibi habuistis bonum documentum vtrū podagra possit ex hereditate strahi: et vidistis qd sic: multi alij piculofiores morbi et pñtiores non sunt hereditarij: et vidistis cām huius varietatis. Habuistis pñter singularem canonem quō curatio doloris iuncturarū est sepe causa ad pñtiem: ibi vidistis quō hoc debeat intelligi: qd in corporibus debilibus: et in quibus tales dolores sunt antiqui: et in pñtibus a diuersis membris: et vrentibus malo regimine et. In talibus est timor confortare iuncturas: in aliter dispositis non sic et. Habuistis consequenter quō ver propter motum sanguinis et humorum: et autūm propter malitiam humorū et debilitatem digestiue et raritatem pororum acquisitaz in estate precedenti sunt aptiora tempora euentus talium dolorum. Habuistis consequenter quō si curatur vel succurratur dolori iuncturarum in principio facilius sit eorū curatio: et si cōfirmetur et consuecant difficile multū curantur: et quō varices si appareant in habentibus tales dolores sit sanatio eorum per eas: postea etiā reducit euentum talium dolorum ad certas causas supra recitatas. Postea habuistis quō sciatica est in summa dolorum iuncturarum: et manifestat eam per hoc quod incipit a iunctura anche et descendit retro ad co-

lorum iuncturarū per signa sua est an mala complexio simplex sine materia sit ipsarū causa sicut calor imoderatus vel excedens frigus: aut mala complexio cū materia humoralis aquosa ventosa aut permixta. Secundo dicit qd mala complexio simplex sine materia parum et raro est in iuncturis faciens in his dolores. Tercio dat signa quatuor doloris ficti ab hac complexione non materiali. Primum est qd est dolor in iunctura vbi est sine grauedine seu pñderositate. Secundū est qd ibi non est inflatio: nā deest materia que tumorem faciat. Tercius est qd color loci iuncture nō alteratur a pñtia natura: qd non est illis hūor quo tingat colore extraneo. Quartum est qd ibidem non est signum aliquod materie peccantis ex qua surgat dolor.

sitio simplicitatis pplexionis: aut pplexionis eius cū materia. Et simplex qd eius est parū et raro. Et sit in ea dolor sine grauedine: et absqz inflatio: et nō ē alteratio coloris neqz signū mālū.

In mālū

De gradi

xam et genu et aliqui vsqz ad calcaneum: et vidistis modū propter neruū latus: et quomodo extenuatur in eo dolore pes et cora et. et quomodo all quando perducit ad dislocationem coxe. Et qd dolor anche ab eo diuersificatur: quoniam est dolor fixus in ancha et non descendit nisi pmutetur ad sciaticam et. Et ibi habuistis consequenter causas illorum specialium dolorum qui sunt proportionales causis dictis supra. Habuistis consequenter quomodo reliqui dolores iuncturarū pñter sciaticam et podagram cū curantur non redeunt velociter: sciatica vero et podagra ex qua liber causa facile redeunt. Habuistis consequenter quomodo sciatica est de vehementioribus doloribus iuncturarū: et ibi habuistis circa hoc dubitationem: dictū est hoc verificari extensius: intensius ciragra est fortior. Postea habuistis modū inceptions podagre: quia in pede a diuersis pñtiis incipit: et quomodo aliquando extenditur vsqz ad coram. Postea habuistis quō dolores podagricorum raro perducunt ad spasmodum. Postea habuistis vltimo quō podagra et colica attrahit mortē subitā: proprie apud plurimum et copiosum regimen: et sic finis capituli.

De signis. Capitulum. vi.

Illud quod oportet tē. In hoc cap. si-

gnorum dolorum iuncturarum est secunda pars principalis huius prime partis: secundi tractatus huius fen in qua dominus Auicenna ponit signa ad decernendum dolores iuncturarum vel causas dictarum egritudinum: et diuiditur pñter capitu. prima diuisione in duas partes: quoniam primo ipse pñponit vnum pñambulum precognoscendum ante specialem cognitionem causarum dictorum dolorum. Secundo ipse pñsequitur specialiter ponendo signa causarum dolorum materialium: secunda ibi. In materiali vero et. Prima adhuc in duas: quoniam primo ipse facit quod dictum est: secundo ipse ponit signa ad cognoscendum distince causam doloris esse malam complexionem simplicem sine materia et non materialem: secunda ibi. Et simplex quidem et. De pñma parte dixit. Illud quod oportet te cognoscere de causis harum egritudinum: scilicet dolorum iuncturarum per signa in pñtiis est dispositio simplicitatis complexionis aut compositionis eius. scilicet complexionis cū materia. scilicet qd opz primum cognoscere de signis causarū dolorū est nūquid dolor habeat causas que sit mala complexio simplex aut mala complexio mixta et materialis: causa clara est: quoniam hoc ne scito non possumus procedere via recta in cura neqz in inuestigando causas: qd nō per signa humoribus appropinquata nisi sciamus quando morbus est materialis: neqz etiā in cura recta via poterimus procedere: quoniam in materialibus: prima intentio est euacuatio que aliquando perficitur non precedente digestiue pñphibito. et per pharmacum ut infra videbitur: vbi si morbus sit in materialibus in ipso: prima intentio est pura alteratio et non euacuatio: igitur eleganter dixit textus noster ut habeamus viam ad pñsequendum in signis humorum vel ventositas vel non pñsequendum ut etiam fieri in medico clara intentio curandi in euacuando vel non euacuando. Illud qd oportet primum cognoscere de signis causarum dolorum est dispositio simplicitatis complexionis: id est si causa doloris sit mala complexio simplex aut compositionis: id est si sit mixta vel cum materia coniuncta: quia aliter non possemus et. Et sic clara est littera lege.

Et simplex quidem eius et. In hac particulari duo facit: primo ponit vnum canonem talem. Quod simplex quidem complexio est parū et raro: et addit ponendo signa complexionis diuerse sine materia dicens et sit in ea dolor sine grauedine et absqz inflatio: et nō ē alteratio coloris supple a naturali: neqz signum materiei. Ratio primi dicti est clara: quoniam raro fit mala complexio simplex in membris: quoniam vltimum eius cause sunt cause pñtitiue: et ipse plerumqz mouent antecedentes: et sic cum materia coniunguntur: etiam quia si est mala complexio sine materia eo causa doloris cum dolor attrahat reuma: tertio regni commento decimosesto: sit consequenter mala complexio materialis et non permanet simplex: et sic saltem verum est quod simplex complexio diuersa dolorem causans est parū et raro permanens simplex: non tamen est negandum quin etiam per notabile tempus possit simplex permanere ut intelligit pñter: ideo ipsius posuit signa distinctiua: et omnia clara sunt: primo quidem sit in ea dolor sine grauedine: quoniam tantum materie est grauedinem efficere: et secunda primi: et secundo interiorum sepe: et absqz inflatio: quia non fit inflatio nisi a materia: et per idem nō est alteratio coloris: scilicet a naturali: quoniam talis alteratio non perueniret nisi per pñtiam materie maxime in principio membrorum: qd notanter dico: quoniam in processu propter dolores possit tanta fieri in spiritibus dissolutio: qd vbi color a principio erat viuus possit fieri pallidus: et sic color mutaretur: sed in principio hoc non esset bene pñtens. Addit qd non est aliud signum materiei. scilicet de ponderositate de pñtitiua ad motum et reliquis querendis secunda primi doctrina tertia cap. vii. et. et sic patet littera clara.

In materiali

In mali vero zc. In. ij. premittit qd in doloribus mater salibus genus materie facientis dolores per propria signa p cognoscere opz vt scia tur qbus digerenda z purganda est peccans ma. Hoc premisso dat vias puz qbus cognoscit genus materie facientis guttas. Prima est ex colore loci doloris aut apatis illic existens qui si sit rubens sanguineus signifi cat: si citrinus cholera: si pallidus phlegma: si fuscus melancholia. Secu da est ex tactu loci dolo

rosi qui si frigus multuz sentiat: significat phleg ma: si calidus z ardens multu inflamatus: signi ficat cholera: si vo sentit ut in sanitate mode rate calidus: significat sa guinem. Tertia ex dolo ris accidentibus est: vt si vehementer inflamatus fuerit z pulsatiuus cho lerica est ma: si cum infla matioe equali seu mode rata z tensione sic signifi cat sanguineus plus debi to calidus: si cuz tensione tm significat sanguinem moderate calidus. Quar ta ab his sumitur que su uant z sedant artericos dolores. Et hec via vera

est si non erret medicus in estimacione modi fm que res iuuat aut nocet in istis doloribus: tunc n. estimat qm no errat q calida est huius doloris materia propterea qd ei conferunt frigida: z qm istud videt in experientia. Et hic notat pnceps q estimacioni medici no accidit nec se inferit error circa hec que conferunt z nocent arterice nisi altero duoz sequentiu mo dorum. Primus est dum dolor crescit z addit per infrigidancia deforis adhibita materiam doloris resoluti parata intus coagulancia z inspissan tia: quare false estimat qd inspissata materia doloris per infrigidancia sit de se frigida: que tm calida est. Secudus modus errandi est dum sedatur dolor cuius causa est humor calidus per calida resoluencia materia z do loris: z inde estimatur qd ista materia sit frigida de se: q calida iuuat: at tamen est calida que seipsam resoluat vel resoluti adiuuat sua caliditate z

Jo. Matthaei

In materiali vero zc. In hac pte. d. Aui. ponit di uersos modos ad cognoscen dum dispositiones males vel diuersa genera signoz ad significandum z primo facit hoc generaliter no determinando se ad signa spalis materie: so ipse ponit spalia signa ad significandum supra spales materias: fa ibi. Et mam qdem sanguineas. Prima adhuc in duas: qm primo ipse po nit quedam genera signoz sumpta a cocomitibus essentialiter cas dolo rum: so post signa magis accidentaliter: fa ibi. Et qm cognoscit in plu ribus hoiibus. Prima adhuc in duas: qm primo ponit vnu eoe cognos cendum: so prosequit ad vias cognitionis: fa ibi. Et via cognitionis. Dicit igitur primo. In materiali vero id qd de ea in primis oze te cogno scere est genus materie. Inuqd ma sit sanguinea vel phlegmatica zc. di xit notanter genus: qm preter cognitione si ma est phlegmatica in gene re haberi potest: postea cognitio de specie phlegmatis nuqd phlegma sit aqueum vel vitreum vel gipseum: z sic si tantuz cognoscatur q materia est phlegmatica cognoscitur: tantum genus materie: z hec est prima co gnitio que haberi oze: qm ista non habita no potest medicus neq spalius discurre in cognoscendo neq in ope aliqd canonice opari: dicit igitur in materiali qdem opz primum cognoscere genus materie zc. lege.

Et via cognitionis zc. Ista ps posset diuidi in tot ptes quot vijs incedere possu mus ad cognoscendum quas ponit in lra: z sunt in summa septem vie. sc. ex colore: ex tactu: ex accidentibus doloris: ex iuuantibus z nocentibus: ex ho ra doloris: ex dispoie incipiente ad apata: aut tarditate: aut puacione apa tis: z ex grauitate: z ista ps posset in. vij. ptes diuidi: ptes patebnt legedo lraz: legedo igit lraz ptiua dicit primo. Et via cognitionis eius. sc. cae ta lis doloris est. i. sumi potest aut ex colore loci: supple tm fine apostemate z dolore: s. vehementi: aut ex colore apatis eius cu dolore. s. ex colore pium cto apostemati cu dolore simul. sc. acuto: qm aliter significabimus de cau sa doloris ex colore tantu sine apostemate z dolore: sicut fit i humore cru do vt dicit textus: qm stante humore crudo in ca doloris non alterat co lor: cutis alteratione notabili a naturali: neq manifestat apostema in me bro: neq sit vehemens dolor: opposito mo est stante ma cholera mixta sanguini: que sit ca doloris: qm tunc muratur color notabiliter: z sit ap parentia apostematis: saltem in alijs a sciatia: cum dolore etia z veheme ti: z hoc est qd dicit de hac pte: dicit ho. Et ex tactu: supple sumitur se cunda significatio: p hoc. s. q locus est frigidus aut calidus inflamatus: aut fm puerudinez: q neq sit notabiliter calidus neq notabiliter frigi dus respectu pueti: q aliter z aliter ex tali qualitatuz perceptione supra cam dolorem facientem iudicamus: qd ex calido tactu cam calidam zc. Dicit tertio q iudicare possumus alia via. sc. ex accidentibz doloris an sit cuz inflammatione vehementi z pulsatione: aut cu inflammatione eqli: z te sione: aut cum tensione tantum: qm vt infra clare videbitur si fuerit cum inflammatione vehementi z pulsatione significabitur supra humore cho ricum cu aliquali sanguinis mixtione. Si autem fuerit inflamatio equa lis. i. non nimis mordax cum tensione significabitur magis supra mate riam sanguineam: si vero cu dolore fuerit tensio tantum signum erit vel phlegmatis vel vtrostris: z hoc est qd dicit. Dicit quarto ponedo aliud genus signozum sumptu ex iuuantibus z nocentibus: z duo facit: primo facit hoc: so remouet error quenda qui aliqui cotingit: qui nisi remoue retur signu tale ex iuuantibus sumptu non esset verum: fa ibi. Si no er rat. Dicit igitur ptiua in signis q cognoscitur ca. s. doloris preter alias significaciones: aut ex eis qbus iuuatur: aut cu quibus sedatur dolor:

ipsa resoluatur per calida supposita: quare dmsnuatur vel sedatur dolor. Oportet igitur vt hec oia bene considerentur ad recte iudicandu per co ferentia z nocentia si materie guttarum calide sint aut frigide. Quinta est attenditur ex hora doloris z augmento ipsius: z eius sedatione vel remissione quo ad hora vacuitatis vel repletionis corporis ex cibis: vt gut te que accidit z magis infestant hora vacuitatis z remittunt post come

da sunt ei conuenientia q materia sit ca lida. Et non accidit existimacioni eius vt erret nisi propter additionem dolo ris apud infrigidationem inspissantem existimans q materia inspissata sit fri gida. Aut errat per sedationem dolo ris apud resolutionem: z existimat q ma teria sit frigida z est calida que resolu tur z resoluit z sedatur dolor eius: imo oportet vt consideres omnia illa aut ex hora doloris et additione et sedatione eius an est in vacuitate aut repletione. Et ex dispositione incipiente ad apo stema: z tarditate in eo: aut puacione

stionem sunt vt multum calide: qd ieiunium infla mat z acuit haruz mate rias. Et ille que accidit plus in hora repletionis sunt vt multum frigide: qd ieiunium materias ip saruz digerens alleniat. Potest etia gutte dolor excitari penes motu hu moruz ex qbus causatur in quadris diet: vt dolor sanguineus in qdra diet qua mouet sanguis. Et dolor cholericus in qua dra qua solet dñari cho lera z sic de alijs. Qua dras aut diet quibus do minant z mouent humo res his versibus collige. A nona noctis donec sit tertia lucis. Est dñans

sanguis sex luce sequentibus horis. Est dominans cholera duz lucis no na sit hora. Post hoc phlegma venit: donec sit tertia noctis. Post niger humor inest donec sit nona quietis. Terum sepius expertus sum dolores arteticos ex quocuz humore fiant de nocte aggravari: q tunc humores intra recluduntur a frigore noctis prohibiti resolu. Sexta via sumit ex dispositione qua dolor guttosus cito aut tarde apostematur vel non apo stematur. Et hec dispositio qua non apostematur significat humores ca lidos subriles aut copiosos in vacuitates iuncturarum intrasse z in his recludi non extra erumpentes vel humorem crudum subtilem aquosum ita penetrasse sine tumore foris eminente. Dispositio vero cite conuersio nis ad apostema significat sanguinem subtilem plurimum causare hunc dolorem. Sed dispositio tarde conuersionis ad apostema grossos signifi

De gradi

nam si dolor iuuatur a calidis signu est qd ma est frigida: z si a frigidis q materia est calida: z hoc est potentissimum signoz nisi error interueniat: qm cuz dolor sit sensatio rei srie dispoie. s. naturali membri sentientis: z per srium supuentens illi cause srie dicta complexio diuersa remoueat: vt de natura sriorum est efficere: mebrum igitur ad naturales dispositio nem deducit continuo remissa illa complexione ptiua. Ideo per ptiariuz dolor minuit vt pz regula igit est vera nisi per accidens falsificetur. Ideo ad remouendu errorem qui ptingere posset dixit ho. Si no errat extima tio. i. si non ptingat error in extimacione: supple q aliqui cotingit: qm si te interdum ma frigida cum applicantur certa frigida sit inde iuuamen tuz: z tunc extimatur q complexio est calida: qd per srium dz fieri iuuame tum pz causam dictam supius: z tm non sic est qm causa est frigida vt sup positum est: itez addit: tunc enim extimat. s. medicus propterea q frigida sunt ei conuenientia quod ma sit calida: z no supple sic est: quo autez hoc contingere possit manifestum est per viam stupefactionis z prohibitiōis sensationis membri a ca frigida vel localiter supposita vel interius sum pta: quoniam ista frigida iuuabunt remittendo dolores quantuqz cau sa dolorem efficiens sit frigida vt pz cotingit etiam: qd stante causa cali da per applicationem frigidorum fiet in dolore additio: quoniam per ip sa frigida: fiet inspissatio cutis z materie: vnde fiet phibitio exitus vapo rum: etiam fiet incentratio materie calide in profundu membru: z sic fiet additio in dolore: z tunc extimabitur q causa sit frigida: z non sic erit: z sic erit extimatio falsa. Ideo pio hoc dixit textus. Et non accidit extima tionis eius. s. medici vt erret nisi pz additione z doloris apud infrigidatio nem inspissantem: ista est ca additionis doloris vt dixi existimans q ma teria inspissata sit frigida: qd frigida nocent: z tamen supple est calida vt supponitur: z sequit additio in dolorem per alium modum vt dictum est qd per additionem malitie complexionis: cotingit etia q stante ma faciente dolore calida q per applicationem calidoz sit iuuamentu per resolutio nem materie ex pti p minoracione eius rarefacta cuti z aliquantul sub tiliata materia: vnde ipsa minorata z ex pti extensione minorata minui tur dolor: z tm materia est calida z existimat frigida: z ideo addit textus. Aut errat per sedatione z doloris apud resolutionem. s. materie. Et existi mat q materia sit frigida qd. s. per calida sequit iuuamentum. Et est cali da que resoluat. s. faciens dolorem. Et que resoluat z sedatur dolor eius: z he omnes remissiones doloris sunt a simili z non a srio sed per acci des: z ideo in hoc posset esse error: ideo addit textus: imo o. s. pz has co tingentes falsitates supple non opz vt cocludas mam calida: q iuuatur a frigido: vel frigida q iuuat a calido: qm in hoc sepe est error: opz igit vt pñderes oia illa que sunt dicta supius in generali de colore apparente: de tactu: de accidentibus doloris zc. de qbus etiam infra spaliu fiet ser mo. Ideo eleganter dixit. d. A. ij. c. quarte primi. Et caue tibi ne decipiat impressio que erit accidentalis: z sic est ista lra clara. Addit quinto q etia z cognosci pot aut ex hora doloris: qd si dolor magis infestant hora mane est signum sanguinis quonia illa hora est hora motus sanguinis: si in meri die cholera zc. Addit ex additione eius. s. an est supple maior in vacuita te aut repletione: quonia si tempore vacuitatis magis molester est signuz humoris calidioris: si vero tempore repletionis magis signum humoris frigidit. Addit de sexta parte supple q cognosci etia z potest causa doloris per aliam viam. s. Et ex dispositione incipiente ad apostema. i. q cum in cipit dispositio dolorosa etiam incipit membrum apostemari. Et tardita te in eo. i. z tarditate apparitionis apostematis in eo dolore qd. s. per tem pus stat dolor antequam appareat apostema: pur tandē apparet: aut pz

eat et multos humores causas esse doloris. Septima attenditur penes dispositionem grauitatis plurius aut minoris in loco doloris. Nam grauitas plus est tempore principij doloris arterici in materijs subtilibus precipue aquosis ex quibus vice vna magna simul potest effundi quantitas. Sed dum ma gutte tota fluxit: tunc in phlegmatica ceteris paribus maior est grauitas: post in melancholica: deinde in sanguinea nisi sanguis in hac quantitate sua plurimum eruperet alios humores. Octaua trahit ab ystima. Nam fm plurimum p vti nam nescitur qd humor abundat et pdominat in materia vite: si paties bene regulatus fuerit i die ta sua. Nam si cruda fuerit et pallidavina: phlegma dominari vel melancholiam naturales indicat: si spissa sub ruffa dominium sanguinis: si ardens et ignea cholere dominu. Non cognoscitur ex egestione supra quam vincat humor cholericus significat talem in gutta vincere. Si vo mucosus seu mucilaginosus in egestione dominet humor talis presumit in gutta vincere: si melancholicus humor dominet in gutta vincere. Decima ex etate et ex egi pueritudo: ex etate qdem. Ma senes et decrepiti ex pte etatis sunt proniores ad guttas phlegmaticas: iuuenes ad cholericas et pueri ad sanguineas. Melancholice vero rarissime accidunt et sensibus magis. Et pueritudo vo. Nam qui consueverunt sepius incurrere morbos cholericos dum guttas incurrunt presumitur q ipse sunt cholericus: et qui phlegmaticos q sunt phlegmatici: et q sanguineos q sunt sanguini.

Jo. Matthei

uatione apostematis omnino. i. qz stante dolore et eo continuato nuquaz apparet apostema. Nam ex his varietatibus ptingit significare supra diuersas materias: qm si cum apparet dolor etiam manifestatur tunc vel subito apostema est signum q materia est subtilis mobilis calida: q p eius caliditatem et mobilitatem mouetur sursum: etiam pp eius prauiatatem a natura extra pellitur: vnde apostema manifestatur. Si vero continuato dolore non apparet apostema oino est signum materie marime crude et grosse cuius est stare in profundo iuncture neqz facilliter extra posse transmitti. Si vero medio modo eueniat. i. qz principiante dolore no statim apparet apostema: et continuato dolore per tps tunc apparet: signum est materie mixte: qz neqz simpliciter subtilis et calide neqz simpliciter grosse et crude: p qz p dispositionem mediam in accidentibus v3 argui dispositio media in ea: hoc tñ totum intellige in alijs precipue iuncturis a scia in qua v3 plurimu non sit apostema vt supra dictum est: et hanc sententiam tota intellexit textus cum dixit. Et dispositione incipiente ad apostema. i. contingit supra certam mam significare: et tarditate. i. in eo dolore de apparitione apostematis etiam supple ptingit significare: aut priuatione apostematis omnino. i. quia nullo modo apparet apostema in dolore etiam supple contingit significare: et declarat addens quare significat humores malos subtilis calidos. i. primus modus apparitionis apostematis cum dolore: et supple ex opposito. i. quod omnino no apparet apostema significat grossos et crudos. Aut compositos: et sunt inter humores calidos et humorem crudum purum. i. si medio modo apparet signum est materie medie inter humores simpliciter calidos et simpliciter crudos: et sic est copositus per participationem calidorum et crudorum: et sic est clara frale ge eam. Addit de vltima pticula. Et ex dispositioe grauitatis: supple possumus significare: qm si dolor fuerit sine grauitate: et fuerit materialis: erit signum ventositatis vel humorum subtilis: dico notate si fuerit materialis: quoniam in dolore a mala complexione sine materia non est grauitas: sed de illo in proposito non est sermo presens vt supra dictum est: et si fuerit grauitas significat humores grossos: vt phlegma vel melancholiam: licet raro immo rarissime vt volunt doctores fiant tales dolores a melancholia: ex dispoie igitur grauitatis possumus significare supra materiam in genere. d. Aut. tñ remouet dubitationem que possit apud intellegendum oriri. Diceret aliquis: est ne semper veru qz stante dolore cum grauitate debeamus concludere sup mam grossam. Respondet. d. Aut. qz no: qm stante materia subtili multa propter multitudinem cum dolore coniungitur grauitas: et est plus. i. plurimum euenit hoc: qm in materijs subtilibus possibile est: imo plurimu contingens est: vt aggregetur plurimu de illis in vno loco vna vice: et sic pp multitudinem fiet in membro grauitas: i3 humor no sit grossus: argumentu igitur sumptum a grauitate non est per se euident: sed ex eo alijs p iuncto poterit fieri argumentu. Et hoc intellexit. d. Aut. cu primo dixerat qz ex grauitate sumit significatio supple verisimilis de humore grosso: si querat est ne hoc semper veru: respondet qz non: imo sepe et plurimu in subtilibus propter multitudinem in vna vice aggregationis in loco stabit grauitas: ideo dixit: grauitas. i. cu3 dolore in materijs subtilibus de qbus possibile est vt aggregetur plurimu vice vna est plus. i. est plurimu ptingens: vel aliter legatur est plus. i. subito vt intelligatur qz grauitas eueniens plus. i. subito significat materias subtiles: et grauitas tarde apparens significat grossas: et ratio prime partis adducitur in textu cum dixit quoniam in materijs subtilibus et. vice vna et. lege litteram vt placet.

Et quandoqz et. C In hac secunda parte huius partis ipse ponit signa quedam magis accidentalia ad significandum supra dictas materias sumpta ex genere reru pte naturam: puta ex accidentibus et genere reru naturalium et non naturalium: partes patent: dixit notanter in pluribus horis. i. multoties cognoscitur et non semper recte cognoscitur. v. g. quantuqz vna sit tincta in dolore sciatico non propterea debemus arguere materiam cholericam vel sanguineam esse in causa: quoniam propter dolorem a ventositate vel alia materia contingentez sup inflamatis spiritibus et humoribus portio cholericas de ea que est in venis transmittitur ad vias vinas et tingitur inde vna: et tamen materia coniuncta morbi erit ventositas. Idē

nee. Undecima trahitur ex regimine prehabito in cibis et potibus: quod si fuerit cholericum presumit q gutta sit cholericas: si sanguineas sanguineas: si phlegmaticas phlegmaticas. Duodecima trahitur ab exercitio et requie et suis pparijs. Nam exercitium immoderatu puta nimis forte vel nimis longu sanguinem cholericizat: et iuncturas pparat ad guttas cholericas. Et requies nimia phlegma multiplicat: et corpus dispoit ad guttas phlegmaticas. Contra-rium vero superflui exercitij est temperatum exercitium. Et contrariu nimie requiei est moderata requies. Et hec pparia de se disponit ad sanguinis boni generatione: qz v3 nimis crescit efficit interdum guttam sanguineam. Vel hic intellige per requiem somnu qz si nimia sit phlegma multiplicat Et somni pparia est v3

gillie: que si superfluant augmentant choleram. Exercitij vero contrariu est quies extendendo nomen contrarietatis ad priuatiue opposita: que si cut pparia sunt innata fieri circa idem subiectu successiue: sed non simul. Tredecima trahitur a co complexione reliqui corporis: ppter iuncturas: vt si tota corporis complexio cholericas est: merito psumi pot qz gutta cholericas est nisi prius regimen obstitit. Et si phlegmatica tota est complexio gutta erit phlegmatica: si sanguinea: sanguinea. Et materia quidem et. In. iij. dat signa octo materie sanguinis facientis guttam: et notat duo. Primus est rubor loci cui gutta insita est: nisi vehementer profundatus fuerit in iunctura sanguis et non foris emittens.

De gradi

disco de febribus: et pp hoc dixit multoties vel in pluribus horis: et istas sententiam expressam posuit idem. d. Aut. secunda pmi summa de vna: et. xvi. tertiu tractatu tertio de signis distinctionis colice in fine cap. dixit igitur. Et quandoqz cognoscitur in pluribus horis. i. multoties id qd vincit super ipsam. i. cognoscitur causa faciens egritudinem ex vniis et ex egestione an vincens super eam sit res cholericas aut mucosa. i. ppter egestionem apparere cholericam vel mucosam: vel supple alterius modi indicatur et. Et qnqz cognoscitur ex etate: qm in etate senectutis materia vincens vel morbum faciens verisimiliter est frigida opposito mo in etate iuuentutis: contingit tñ oppositum vt patet per alias contingencias. Et consuetudine supple quandoqz cognoscitur: quoniam si consuevit affligi a causa calida cum eodem supposito regimine verisimile est etia quod causa sit calida: vel si parentes sui solebant ex tali causa molestari: pbabile est iste a simili causa molestetur: statet tñ oppositum vt patet consideranti. Et ex regimine precedente in comestis et bibitis: qz qui consuevit vsqz ad crapulam comedere est signum materie phlegmaticae per indigestione vel propter comestiones piscium oleru lactis et casei fructu et huiusmodi: opposito modo de delicatis vinentibus et ociosis cum onis sordidibus carnis electis cum spibus preparatis vntis potantibus et. put solet euenire prelati et vris consularibus pbabile est qd causa est calida: addit. Ex exercitio et quiete et contrarijs horum que supple dicta sunt: quoniam quies in frigida et motus calefacit pbabiliter possumus arguere et. Addit. Et coitate complexiois reliqui corporis: verbi gratia si totius habitudo sit calida debemus arguere supra calidam: et si frigida frigidam: idem intelligatur de tempore anni: de regione: de arte: et reliquis significationibus de quibus expressam et claram notitiam dedit idem. d. Aut. secunda pmi doctrina tertia de signis domini cuiuscuqz humoris: et Auerror quatuor colligit: capitis a nono vsqz ad. xij. Hec omnia tamen signa singulariter sumpta sunt accidentaliter et non essentialia vrpate: si tamen collectiue sumantur et simul ex his omnibus. i. idem significabitur erit euident multum significatio: verbi gratia si totius habitudo sit cholericas et etas iuuētutis et tempus estiuum et regio orientalis et dicta in cibo fuerit calida et sicca et exercitium calidum vt ars ferraria vel vitraria: et consuetudo parentum fuerit ad hos morbos calidos et siccoz etiam ipse sic consueuerit: et vna et egestionis fuerint cholericas et. Ex his omnibus pbabiliter satis arguere possumus supra causam doloris esse calidam vt patet: lege litteram continuum.

Et materiam quidem et. C In hac secunda parte principali huius partis ipse postqz posuit signa generalia ad significandum causas dolorum: ponit signa specialia vniuscuiusqz cause: et duo facit: quoniam primo ponit signa causarum simplicium: secundo materiarum mixtarum: secunda ibi. Materias autem permittas et. Idem adhuc in tres diuiditur: quoniam primo ponit signa materiarum humoralium non adustarum: secundo adustarum: tertio materie ventose: secunda ibi. Materias vero murie. Tertia ibi. Materias vero ventosas. Prima adhuc in quatuor: quoniam primo ipse ponit signa cause sanguinee: secundo cholericas: tertio phlegmaticas: quarto melancholicas: secunda ibi. Et materiam cholericas significant. Tertia ibi. Et materias phlegmaticas. Quarta ibi. Et materiam melancholicam. Prima adhuc in duas: quoniam primo ipse ponit signa communia cause sanguinee dolorum articulariu: secundo specialiter cause sanguinee in sciatica: secunda ibi. Et est in sciatica. Primo ponit signum sumptu ex colore: secundo ex alijs de modis doloris et. Dicit igitur primo. Et materiam quidem sanguineas significat rubedo loci si non est vehemens profunditatis: aut non est aut non apparet adhuc. Hic intellectus huius textus satis difficilis qui fecit me ad varios sensus discurre: attende qz textus debet sic intelligi qz materia sanguinea debet manifestari per colorem rubrum nisi ipsa sit in loco multu profundo: vt etia dixit. B. primo apbo. commento secudo. Color corporis abundantiam humoru ostendit nisi in profundo occubuerint: et si est in loco multum profundo: aut non est color rubens in cuti actualiter: neqz futurus erit stante materia profunda: aut si aliquando apparebit: qz forte materia exterius expandetur: saltem adhuc non apparet stante ipsa profunda.

nens. Aut non adhuc gutta est: aut nondum apparet. Secundum est tensio vehemens in loco doloris artetici propter multam sanguinis supabundantiam. Tertium est repletio pectorica in venis que gutte circulant ex sanguinis multitudine. Quartum est pulsatio vehemens in loco propter fortem sanguinis ebullitionem in arterijs que ibi sunt. Quintum est grauitas ex sanguinis multitudine. Sextum est regimen egri preterituz: quod sanguinis multiplicauit.

Septimum est notitia corporis infirmi quod est sanguineum a propria complexione. Octauum est quod forte corpus patiens est grossum carnosum pingue. Deinde primo notat quod in sciatica gutta sanguinea dolor percipitur extensiuus longus vniformis longitudinis vsq; ad genu aut calcaneum dilatato sanguine et abinde effuso vsq; ad ista loca per grossam venam cuius ramus sunt vena poplitea et fopphena et sciatica. Secundo notat quod si sanguineus sciaticus dolor per phlebotomiam illico sedatur: primo basilice: secundo sciaticae lateris eiusdem. Nam remota causa remouetur effectus.

¶ Et materiam cholericam et. In quarta dat decem signa materiei cholericę guttam efficientis. Primum est calor vehemens offensiuus tactus et ledens manum tangentis. Secundum est paucitas quantitatis molis materiei morbi: sic quod plus offendit sua malicia quam magnitudine. Ter-

bedo loci si non est vehemens profunditatis aut non est aut non apparet adhuc. Et significat ipsa tensio vehemens: et repletio et pulsatio vehemens: et grauitas: et preterituz regimen: et quod scitur de dispositione corporis sanguinei: et fortasse est corpus grossum carnosum pingue. ¶ Et est in sciatica sanguinea dolor extensiuus longus similis longitudinis quam phlebotomia statim sedat.

¶ Et materiam cholericam significant

Jo. Matthei

funda. Et sic lege litteram claram hoc modo. Et materiam sanguineam significat rubedo. I. debet significari materia sanguinea per rubedinem loci: si non est vehemens profunditatis. I. quoniam stante ipsa profunda: aut non est. I. color rubens in loco: neque erit: aut si forte erit: quia expeditur materia exterius non apparet adhuc. Addit consequenter prosequendo in signis sanguineis. Et significant ipsam: scilicet materiam sanguineam tensio vehemens: quod materia sanguinea pro maxima parte in venis contenta et quantitate et caliditate secus coniuncta extendente multum extendit: et sic fit extensio vehemens et repulsio: id est cum per tactum comprimatur locus et locus cedat: comprimenti tamen non actualiter: propter facta compressionem digitus sursum impellitur: et hoc propter ebullitionem et eleuationem materie segitur: et pulsatio propter eandem fit causam addit: et grauitas supple conueniatur et regimen preterituz: scilicet quod precessit regimen sanguinis multiplicatum in comestis et bibitis et ocio et cum locuditate et. Addit et quod sequitur de dispositionibus corporis sanguinei: scilicet est signum talis. Et addit quod supple talis dispositio corporis sanguinei est quod fortasse est corpus grossum carnosum et pingue: quod cor-pore sanguineo restauratiua est fortis supra dissolutiua ipso debite recto et sic corpus ingrossat et fit carnosum et pingue non pinguedine vera sed communiter intelligentes: sed pinguedine musculosas: dixit tamen ter. fortasse: quia possibile foret propter exercitium vel aliud genus euacuatiouis quod corpus sanguineum per naturam non exit talis dispositionis: ideo dicit ipso debite recto et. stante igitur tali dispositione corporis sanguinei simul cum alijs dictis supra et alijs dispositionibus corporis sanguinei sumptis ex colore rubedo faciei et repletionem vasorum et fortitudine pulsus et si coniungatur quedam membrorum laxitudo cum caliditate actuali in toto et cum somno profundo et somnitate rerum rubearum et resisteret Auerrois de mete. B. de illo qui somniabat se balneare in olio pleno sanguine: tunc stantibus his accidentibus satis sufficienter concludere possumus supra materiam sanguineam: et sic est clara littera: lege eaz.

Et est in sciatica et.

¶ Nunc specialiter ponit signa sciaticę sanguineę ponens duo precipua signa dicit igitur. Et est in sciatica sanguinea dolor extensiuus longus similis longitudinis quem phlebotomia statim sedat: et hoc est fm signum. ¶ Attende quod signanter posuit specialia signa sciaticę sanguineę postquam posuerat signa in generali doloris iuncturarum a causa sanguinea: quoniam quedam signa ex supra dictis non manifestantur in sciatica sanguinea: scilicet rubedo loci et repulsio propter materiam esse in profundo situatam. Et hec signa communiter accipiuntur ad probandum materiam sanguineam: ut igitur clara haberetur notitia de sciatica sanguinea et distincta postquam signa alia ad sciaticam consequuntur fuit conueniens specialia in ea ponere signa. Primum signum fuit quod dolor est extensiuus longus: scilicet extensiuus per coram et tibiaz similis longitudinis: et in hoc differt a sciatica a causa phlegmatica pendente: quoniam dolor et si fit forte longus extensiuus per tibiaz: tamen non est similis longitudinis: quia scilicet maior multo est versus sciam et coram quam versus genu et pedes: quoniam est in illis locis per compassionem tantum ut declaratum est supra. In sanguinea autem quoniam materia est venas repleta et extendens per coram extensas et tibiaz inde fit dolor similis longitudinis. I. fit dolor in longitudine et extensione similis: scilicet extensiuus et pulsatiuus versus sciam in coram vel tibia. Secundum signum fuit quod phlebotomia statim sedat dolorem: patet quoniam per eam immediate euacuatur causa faciens dolorem. In dolore autem ab alijs causis pendente forte phlebotomia auget dolorem ut in ventosa vel etiam in alijs per hoc quod humores fluere facit ut infra videbitur: et si aliquando iuuat: quia forte prohibet fluxum materie ad locum: tamen non sedat. I. dolorem non remouet nisi fit materia dolorem efficiens sanguinea: et sic est clara littera: lege eam.

Et materiam cholericam et.

¶ In hac secunda parte ponit signa materiei cholericę doloris ipsarum iuncturarum et videri posset per in tota parte quot signa ponit: partes patebunt legendo litteram continuam: dicit igitur. Et materiam cholericam significat calidi-

tum est paruitas grauitatis eius. Nam cholera pauca est et lenis humorum. Quartum est etiam tensionis paruitas propter paucitatem cholericę que magis pungit quam extendat. Quintum est paucitas vere rubedinis. Nam tinctura cholericę vergit ad citrinum. Sextum est quod dolor plus ad superficiem cutis est declinans quam sit ad dolentis iuncturę profunditatem propter lenitatem et mobilitatem cholericę. Septimum est quod eger alleuiationes et tranquillitatem communiter inuenit ab infrigidantibus deforis adhibitis: ut ab aqua solatri cum modico aceto: vel a succo ipsius aut semperuiue vel nenupharis vel leniginis aqua vel lactuce aut endiuie. Nam reprimunt ardorem qui est causa doloris. Octauum est regimen multiplicans cholericam prius obseruatum. Nonum est relique significationes que prenotate sunt in parte secunda capituli presentis: ut hec que sumuntur ab vniuersis feci-

caliditas vehemens que ledit tactum cum paruitate quantitatis in egritudine: et peruitate grauitatis et tensionis et paruitate rubedinis et declinatione doloris ad illud quod apparet de cute et tranquillitate eius ex frigore et quod preterit ex regimine et relique significationes quas diximus. Et dispositio corporis cholericę. ¶ Et materiam phlegmaticam significat quod non alteratur color aut alteratur ad plumbeitatem: aut est illic pa-

bus etate et infirmi consuetudine necnon exercitijs supfluentibus. Decimum est corporis cholericę dispositio: sic quod cholericum est vniuersum corpus. ¶ Et materiam phlegmaticam et. In quinta dat signa septem phlegmaticę materiei facientis guttas. Primum est quod color dolorosi loci non multum alteratur a proprio et naturali colore cutis: quia phlegma est album sicut illa cutis. Si vero alteretur propter frigus phlegmaticus: tendit ad plumbeitatem. Secundum est quod pauca vel nulla est inflammatio

De gradi

tas vehemens que ledit tactum cum paruitate quantitatis in egritudine et paruitate grauedinis et tensionis et paruitate rubedis et declaratione doloris ad id quod apparet de cute et tranquillitate eius ex frigore supple declarat: et quod preterit ex regimine supple multiplicatio cholericę et significantes supple relique quas diximus: scilicet ex colore loci: ut quia fit color citrinus: et ex etate: ut quia etatis inuentutis et complexionis et consuetudine et. Ex istis quidem omnibus sufficienter arguere possumus supra materiam cholericam esse causam doloris: ratio prime partis est manifesta: scilicet quod fit in tali dolore caliditas vehemens que ledit tactum: quoniam cholera existens calida et sicca est acuta imprimendum et ad tactum eius calor imprimi sicut calor febrientis addit cum paruitate quantitatis in egritudine. I. ille calor in membro non ita extenditur neque tantam quantitatem membri occupatur sicut calor sanguinis ex eo quod talis materia sanguinea nimis sit multe quantitatis non efficit notabilem dolorem: cholericam vero etiam moderate quantitatis existens notabilem efficit dolorem: ideo propter paucitatem materie eius sufficientem efficere dolorem non tantum de membro occupatur: vel aliter cum paruitate quantitatis in egritudine ut littere continetur cum precedenti hoc modo: scilicet quod caliditas que ledit tactum in cholericam est cum paruitate quantitatis: scilicet in detractone egritudinis. I. quod ille calor qui ledit tactum in tangente impressus paruo tempore durat respectu caloris sanguinis et si sit acutior: quod illi vapores sunt subtiliores: primus tamen sensus magis mihi placet ut illa pars sit per se legenda: addit etiam cum paruitate grauedinis et tensionis et paruitate rubedis: sed supple cum colore ad citrinum declinante: totum clarum est: Addit etiam quod declinat dolor ad id quod apparet de cute hoc est ad citrinum: ratio clara est quoniam materia cholericam subtilis existens et mobilis non remanet profundata in iunctura: sed sursum ad cutim mouetur et. Addit quod ex frigore tranquillatur: scilicet infirmus hoc est ex regimine infrigidante: maxime localiter appposito maxime inuatur: quoniam materia cholericam subtilis existens facilius recipit impressiones a contrario et maxime quoniam materia est circa cutim expansa medicamen frigidum extrinsecus applicatum quodammodo immediate applicatur cotrario et. totum reliquum clarum est vsq; ad illam partem et dispositio corporis cholericę supple etiam declarat materiam cholericam: scilicet si fit macer citrinus laterum venarum iracundus et. totum clarum est: lege litteram.

Et materiam phlegmaticam et.

¶ In hac parte ipse ponit signa doloris phlegmaticę materie et continuando in signis dicit. Et materiam phlegmaticam significant supple accidentia que sequuntur: scilicet quod non alteratur color: scilicet loci dolentis alteratione: scilicet sensibili a colore naturali: aut alteratur ad plumbeitatem: scilicet si pur alteratur: ratio clara est: quia phlegma non colorificat cutis colore specialis: quia non rubeo quoniam aque attinet et. et si pur color alteratur hoc est per accidens offuscando claritatem sanguinis et spirituum: unde cutis viuida redditur: et propter hoc si alteratur color cutis a materia phlegmatica est ad aliqualem fuscum vel plumbeum declinans. Ad dit quod aut est illis parum inflammationis. I. cum tali dolore si est inflammatio est modica: quia non ratione proprie materie: sed ratione alicuius modice quantitatis sanguinis et spirituum ad locum fluentium propter remissionem doloris: et addit quod est adherentia doloris. I. continuitas ad diffrentiam ventositatis in qua color etiam non notabiliter mutatur: sed dolor non adherens. I. continuus. Sed ne forte diceret aliquis etiam continuas doloris est in sanguineo vel cholericam: et sic non erit distinctio vtrius sit ex phlegmate vel sanguine vel cholera: ad hoc discutendum dicit quod cum adherentia doloris: id est continuitate eius est priuatio signorum sanguinis et colere et propter istam priuationem aliorum signorum sanguinis et si fit dolor adherens: tamen concluditur quod non est a sanguine vel cholera pendens: addit ponendo aliud signum dicens. Et quod fit fortis incessio doloris in latum: id est quod talis dolor multum dilatatur per membrum: ratio clara est: quoniam talis materia frigida existens et non calida non sursum in cupum eleuatur sed per membrum spargitur: addit: et quod corpus non est carnosum: immo adipe plenum: quoniam in ta-

in loco doloris propter frigus phlegmatis quod interdum aliqd sanguinis associat a dolore attractum: unde surgit calor modicus. Tertium est adhaerentia seu fictio doloris propter tenacitatem adhaerentis phlegmatis. Quartum est privatio signorum domini sanguinis et cholere modo preceptorum. Quintum est quod inaccessio phlegmatici doloris sit fortis in latum: quod phlegma ineptum se intus profundare et erigi in altum sua labili humiditate diffunditur in latum. Sextus est quod patiens non est carnosus in sanguine abundans: sed pinguedine plenus. Septimus est nota significationes phlegmaticae complexionis: quarum primum meminit primi secunda doctrina tertia capituli. Et materia melancholicam et. In sexta dat signa. xij. mae melancholice guttas efficitur. Primum est quod dolor est remissus occultus. Mas eius materia nec est multa extendens nec acuta pungens. Secundum est paruitas tensionis ibi propter paruitatem materie morbi. Tertium est quod in hac parum proficiunt curandi ingenia. Nam melancholicus humor modicus obedit maturatio ni resolutioni et evacuationi. Quartus est demacratio loci iuncturalis et vicinarius: quia melancholia siccitate ipsius et frigida temperie completi prohibet in his nutritionem. Quintum est quod in loco hoc non est mollicies. Nam cum melancholia sit grossa terrestris: magis apta est indurare quam

Jo. Matthei

li in quo phlegma dominatur virtus sanguifica est debilitata etiam restau ratio a et a frigida vapor sanguificus in pinguedinem coagulat. Ad dit pro complemento signorum. Et significationes note huius complexionis id est que complexionem phlegmaticam consequuntur que preterite sunt: id est que prius dicte sunt: scilicet secunda primum de signis complexionum vel domini phlegmatis: supple in hoc dolore coniunguntur saltem in pluribus: ut tarditas in motu: pusillanimitas: paruitas pulsus: in gestione et urinis albedo et. Et sic est tota littera clara: lege eam continuam.

Et materiam melancholicam et. In hac quarta particula ipse ponit signa materie melancholice facientis dolorem. In primo di licet raro accidat: posset etiam ista pars in tot diuisi quot specialia signa ponit: partes patebunt: legendo igitur litteram continuam ipse primo dicit. Et materiam melancholicam significant supple que sequuntur: id est doloris occultatio: et paruitas tensionis: id est quod dolor ad tactum non manifestatur: quia modico exterioris aliquantulum comprimente non auge tur dolor: ratio est quoniam materia melancholica grauis existens iacet in profundo iuncturae: et ideo per compressionem leuiter factam in membris extrinsecis non propterea dolor intenditur: ita quod ad tactum non percipitur ubi sit dolor: sed infirmus tantum dolorem ex se sentit: ideo est doloris occultatio: etiam est paruitas tensionis: quoniam non fit tensio nisi per subintroitu materie in membra: et quoniam materia melancholica sua grossitie difficulter in membra penetrat et fm modicam eius partem: ideo fit pua tensio: tamen aliquantulum fit: alias non esset ibi verus dolor: patet ex his que supra dicta sunt versus finem capituli precedentis. Addit etiam paruitas inuamenti cum curatione: et attenuatio loci: supple sunt signa: ratio primum est: quoniam materia melancholica difficulter digeritur et difficulter resoluatur: et generaliter difficilem recipit a medicinis impressione: ideo ex medicinis sequitur paruitas inuamenti cum curatione: ratio secundum est quoniam propter materiam melancholicam mebrum infundatur: etiam a grossitie materie fit oppilatio viarum nutrimenti: unde propter priuationem nutrimenti membrum attenuatur. Et propter hanc causam est istud commune in omni dolore iuncturali ut supra visum est: do. Huiusmodi in melancholia maxime manifestat: quoniam in tali maxime fit oppositio et infrigidatio unde et. Addit: et non est in eo mollicies neque claritas coloris: et quando tendit ad tenebrositatem: et per hec signa distinguitur a phlegmatica cum qua magis conuenit quam cum alijs: scilicet in paruitate doloris et in paruitate inuamenti a medicinis et. In his tamen distinguitur: quoniam in phlegmatica est mollicies: que non est in melancholia propter humores phlegmatici esse mollem fluxibilem: et non sic melancholia: et per idem vel simile in phlegmatica est claritas coloris: quoniam phlegma aque proportionatur: potissimum phlegma quod plerumque fluit ad iuncturas quod est subtile aqueum: licet postea in processu interdum induretur et gipsetur: in melancholia aut color cutis mutatur et ad tenebrositatem tendit: quoniam ipsa ad fuscum declinat: raro tamen contingit in melancholia color cutis mutetur propterea: quia talis materia propter eius grauitatem remanet in profundo iuncturae: et sic non alteratur color cutis ab ea: sed si pur contingit ut ipsius aliqua pars sursum a natura mittatur: ut quandoque fit: tunc color cutis tendit ad tenebrositatem: et propterea dicitur quandoque: quia raro hoc euenit: et notate quod dicit tenebrositatem et non dicit ad plumbeitatem sicut erat phlegmatica: quia ille est color magis clarius: et iste est magis obscurus sicut et materia. Et addit: et significant ipsam complexionem viri: scilicet et mulieris: quia scilicet in eo signa sunt domini melancholice: scilicet timor: tristitia solitudo maties et. Et dispositio splenis eius et appetitus superfluus: scilicet fames nimia: ratio clara est: quoniam abundante materia melancholica in toto multum de ea mittitur ad splenem tanquam ad eius proprium receptaculum: et sic propter eius multitudinem in splene ingrossatur: aut apostemat: splen: et propter istam causam consequenter fit magnus appetitus: quoniam multa melancholica materia profuit a splene ad os stomachi per canalem manifestum ibidem terminatur: et sic fit inde tediosa sensatio propter confricationem partium stomachi facta cor

molificare. Sextum est quod non est in loco gutte claritas coloris. Non enim est clarus melancholice color: sed potius fuscus. Septimum est quod color loci istius gutte tendit ad fuscitatem seu tenebrositatem: sicut melancholia que causa ipsius est. Octauum est egri complexio melancholica. Non enim est dispositio splenis talis est quod massam sanguinis non bene mundificet a melancholia: quare in dispositis ad iuncturas tendat et ad has expellatur. Decimum est excedens appetitus ad cibos quo significat acris melancholice superabundantia: cuius pars effertur sursum ad os stomachi et per ad iuncturas. Undecimum regimen melancholicum est prius observatum. Duo decimum est significatio nes alte melancholice complexionis quas ipse pre docuit primum secunda doctrina tertia capituli. tertio. b. Et materiam vero murie et. In septima dat signa quatuor: mate

licies neque claritas coloris. Et quandoque tendit ad tenebrositatem. Et significant ipsam complexionem viri et dispositio splenis eius: et appetitus superfluus: et regimen ipsius preteritum et relique significationes quas inuimus in cognitione complexionis melancholice. Et materiam vero murie significat caliditas vehemens cum re que est quasi pruritus et cum nocumento vehementi ab eo in quo est

rie murie facientis guttas. Est autem muria nitrosa aquositas seu virus cholericum vixine simile: que interdum sanguinis per phlebotomiam foris extracto super natare videtur. Primum est calor vehemens in loco doloris ex ardore murie. Secundum est veluti quidam pruritus in loco doloris ex nitrositate murie. Tertium est lesio vehemens a calidis suppositis et doloris aggrauatio: quoniam faciunt muriam furere. Quartum est adiutorium ab illis vehemens que locum refrigerant cum quadam stipititate:

De gradi

rugatione dictarum partium ex acetositate melancholice: et sic consequenter fit appetitus ad cibum ut per cibum hec sensatio tristis remoueat. Notate tamen quod licet cum determinata quantitate melancholice propulsa ad os stomachi intendatur appetitus qui est fames: et sic communiter in quartanis dominante melancholia fames sit valida: non tamen ad quamcunque mensuram melancholice transmissa ad os stomachi intenditur appetitus: immo aliquando per multitudinem eius minuitur appetitus et alii quando destruitur ut colligitur. xij. tertij cap. propter: raro tamen ad dictam superabundantiam fit quod perdat: immo ut plurimum augetur et hoc intendit textus quod dispositio splenis. i. grossitudo et appetitus superfluus sunt signa dominantis melancholice. Addit et est littera clara et regimine ipsius preteritum: scilicet quod fuit melancholice de studio comestione leguminum timore et. et relique significationes quas inuimus in cognitione complexionis melancholice: scilicet secunda primum: omnia talia cum precedentibus si simul coniungantur erit semicertitudo quod dolor talis pe deat a materia melancholica: lege totam istam partem.

Materiam vero et. Postquam supra in precedentibus particulis ipse posuit signa materierum humorum non aduatarum tam in hac parte ipse ponit signa materierum aduatarum. Et nota pro intellectu partis quod licet omnis humoris materia aduri possit ut prima primum doc. de humoribus: et prima quartum cap. de quartana: tamen precipue ipse ponit hic signa materierum que ab intrinseco aduri etiam non acquisita in eis putredine possunt: et que plurimum aduruntur: sicut sunt sanguis et cholera: precipue ponit signa cholere aduste: quoniam cholera etiam facilius aduri et inflamari potest quam sanguis: etiam quoniam talis materia adusta est que frequenter facit dolorem iuncturarum quam alia adusta. Et posset diuisi per in tot partes quot signa ponit: partes patebunt: dicitur igitur primo. Materiam vero murie: id est cholere aduste significat caliditas vehemens cum re que est quasi pruritus: non dicitur quod caliditas vehemens sit signum talis cholere aduste quoniam caliditas vehemens etiam coniungitur in cholera non adusta ut supra in loco proprio: et sic hoc non distinguuntur ab ea: ideo addit. cum re que est quasi pruritus: nam si istud accidens cum vehementi caliditate coniungatur erit signum talis materie aduste: pro quo aduerte ut ibidem doc. Huiusmodi dicitur septima quartum tractatu tertio. Distinguitur pruritus a scabie in duobus precipue primo: scilicet quoniam pruritus est materia grossior quam materia scabiei: ideo intra cutem magis continetur: et proinde sequitur alia differentia quod materia pruritus continetur intra duas cutes: materia vero scabiei scalpit membrum: materia igitur faciens verum pruritus est satis grossa ut phlegma salis vel cholera sanguini mixta intra cutem et cutem inclusa ibidem titillationem faciens: unde fit pruritus propter eam materiam sua grossitie exterioris penetrare non potenter: quoniam igitur materia cholericum adusta aliqua to grossior est quam non adusta: tamen subtilior est quam phlegma salis vel cholera sanguini mixta. Unde fit quod non in totum sub cute clauditur sicut phlegma salis: et sic verum pruritus non efficit: non etiam in totum sub forma vaporis insensibiliter educitur sicut materia cholericum non adusta: immo ipsius aliqua pars retinetur: ideo fit res que est quasi pruritus ut dicebat textus. Per vehemementem ergo caliditatem distinguitur ab alijs membris adustis et phlegmate falso que non sunt materie calide: et per re que est quasi pruritus et non verus pruritus distinguitur a sanguine cholericum: et per hoc quod est quasi pruritus cum vehementi caliditate distinguitur a cholera non adusta in qua est vehemens caliditas: sed non est res que sit quasi pruritus: et sic est ista pars clara. Addit supple sumitur etiam significatio de materia cholericum adusta: cum nocumento. i. ex nocumento vehementi ab eo in quo est calefactio: et inuameto vehementi in quo est infrigidatio et stipticitas quedam: totum clarum est preter illam partem et stipticitas quedam quoniam illa materia est vehementer calida: et sic inuatur a frigido et nocetur a calido. Sed de stipticitate posset quis legitime dubitare: quoniam ex quo talis materia est cholera adusta siccata: debet igitur inuari a frigido in quibus est humiditas et non stipticitas: que in sicco fundatur. Dicatur quod argumentum probat verum quod sumpta indicatione tantum a materia faciente dolorem frigida et humida magis conueniunt

pituitate: sicut portulaca bursa pastoris sempiterna lentigo aque: hec enim mitigant ardorem materie.

a Materia vero ventosam etc. In octava dat tria signa ventose materie guttam efficientis. Primum est qd sentitur tensio vehemens sine gravitate in loco doloris a ventositatis dilatatione. Secundum est doloris frequentis mutatio de parte in partes quia ventositas facile mobilis est. Tertium est regimen pus ob servatum quod multiplici causis grossas ventositates.

b Materias autem permixtas etc. In nona primo dat signa tria mixte materie guttarum ex calida ducente et frigida ducta. Primum est qd sentitur tensio vehemens in loco doloris propter abundantiam commixte materie. Secundum est qd paucum reperitur aduotum in medicamentibus calidis et frigidis gutte superpositis: quia per calida materia calida ducens irritatur et ducta materia frigida incrudatur per infrigidantia. Tertium

calefactio: et iuvamento vehementi ab eo in quo est infrigidatio et stipticitas quedam. Materia vero ventosam significat tensio vehemens absqz gravitate. Et significant ipsam permutatio doloris: et regimen ventositatis generativum. Materias aut permixtas significant tensio vehemens: et paucitas iuvamenti cum curationibus calidis et frigidis: et diversitas horarum in quibus iuvatur. Iuvatur enim aliqua hora medicina una et hora alia cum ea que illi con-

Jo. Matthei

veniant qd frigida in quibus est stipticitas propter causam dictam: verum tamen quod hic est sermo de doloribus iuncturarum a materia dependentibus: ut plurimum per viam defluxus: et quoniam iuncture propter vacuitatem et earum naturalem debilitatem complexionales faciles sunt ad superfluitates recipiendum nisi aliquantulum stipticis confortentur. Ideo cautus est membrum confortare ne recipiat dolore et caliditate materie attrahentibus cum aliquantulum stipticis attendere equationi materie sic et cum humidis: quoniam illa humida relaxarent et habilitarent iuncturas ad recipiendum: illa tamen confortantia debent esse parum stiptica et non multum stiptica quoniam materiam siccam sicciores efficiuntur: et propterea dixit textus eleganter et artificiose quod tales a tali causa patientes iuvantur ab eo in quo est infrigidatio: et stipticitas quedam. Nota ter dixit quedam. i. debilis per quam. i. tantum membrum confortet etc. Et hoc notate pro singulari: quoniam ex hoc textu vos potestis colligere quod in omni dolore iuncturarum nunqz expoliari debent medicine ab aliquantulum confortatione: sicut etiam in medicinis membrorum principalium: ut vij. colligit Auer. de hoc tamen melius in capitulo sequenti. Nota tamen qd etiam ab aliis materiis aduotus potest fieri dolor etc. sed tunc illa signa erunt remissiora etc. Et sic patet littera clara: lege ea que aliquantulum fuit ambigua.

Materia vero ventosam etc. Consequenter in hac tertia paratula ipse ponit signa doloris a ventositate que etiam sola existens: quodqz est causa doloris iuncturarum. Dixit breviter. Materias vero ventosam significat tensio vehemens absqz gravitate: et per hoc distinguitur a materia humoralis et sanguinea: significat ipsam causam doloris permutatio. i. de una parte ad aliam: quoniam ut dixit do. Avicenna. secunda pars de signis ventositatis: si est dolor extensus et vehemens si illic permutatio ex dolore fuerit iam significatio completa erit supple ad significandum ventositatem. Addit precipue cum non est gravitas ut in textu nostro addit ultimo: et regimen ventositatis generativum supple precessit de correctione fructuum de frigiditate pedum: de repletionem de inordinato motu supra repletionem et similia: littera clara est: lege eam. Audiui tamen de quodam pito medico: qui fuit deceptus existimans in genu vnius esse materiam aquosam phlegmaticam: cum tamen esset ventositas et incideret in so suo sanguis exivit: et inde calumniatus remansit. Aduertatis ergo diligenter ne decipiamini.

Materias aut permixtas etc. Hec est secunda pars principalis huius partis: in qua postqz supra posuit signa materiarum simplicium: iam ponit signa materiarum compositarum: et dividit eas in tres partes: quoniam primo ponit quedam signa significantia materias mixtas: secundo ipse ponit que corpora magis incurrunt dolores a materia mixta: tertio reddit etiam ad signa: secunda ibi. Et plurimum quidem etc. In tertia ibi. Et horum quidem. Prima posset etiam dividit in tot partes quot signa ponit: partes patebunt. Dixit igitur primo legendo litteram continuam. Materias autem permixtas significant supple primo tensio veniens. Pro intellectu huius partis et sequentium est intelligendum qd licet compositio materiarum possit esse multiplex: quoniam aliquando est compositio rerum diversorum generum multum elongatorum ut humoris et ventositatis et aliquando est compositio diversorum humorum eiusdem speciei in accidentibus multum distinctorum: ut compositio phlegmatis aquei subtilis et gipsi multum grossi: vel cholere citrine subtilis et cholere vitelline grosse. Idem de compositio melancholie: naturalis et aduste. Et hoc multipliciter fieri potest ut intelligenti consideranti videbitur. In proposito cum do. Avicenna. vult ponere signa materie mixte: non intendit ponere signa principaliter materiarum genere elongantius ut humoris et ventositatis: quoniam ubi foret compositio phlegmatis et ventositatis signa omnia in textu posita non possent verificari: verbi gratia in tali compositio esset manifestum iuvamentum ex calidis quod non contingit in materia mixta ut in textu: neqz etiam intendit ponere signa materiarum compositarum eiusdem speciei quoniam in eisdem etiam oia signa non verificarentur ut consideranti patebit. Intendit igitur ponere signa materiarum diversarum specierum subalternarum humoralius: et non quoruncunqz: et qd non eorum humorum qui in aliquibus coeant accidentibus ut phlegmatis et melancholie: quoniam etiam in hac compo-

est qd eger in hostis diversis nunc una nunc alia sibi contraria medicina iuvatur: ut frigida interdum iuvant reprimendo ardorem materie ducentis: et cito post calida iuvant resolvendo aliquid materie ducentis: et ducente materie digerendo aliquid. Deinde notat quatuor circa hos materie commixte dolores. Primum est qd de gutte commixte materie frequentius accidit calidis cholericis nutritis et bis frigidis et humidis phlegma generantibus et crudos humores: habent ergo cholera a complexionibus: et phlegma a regimine. Secundum est qd ob hoc isti duo humores simul permiscuntur: et phlegma propter hoc ad iuncturas ducitur qd cholera aut sanguis calidus subtilis facit sibi viam: et dat ei facilem penetrationem et submersionem in iuncturis vacuis. Tertium est qd dolor gutte humus commixte sepe alleviatur comprehensione iuncture dolentis cum manibus teneris temperate

traria est. Et plurimum quidem accidit hoc accides corporibus calide complexionis aut cholericis nature que utuntur regimine infrigidante humectante generatio phlegmatis et humoris crudi ex cibis et moribus super repletionem quare permiscuntur duo humores et expellitur quod ex eis grossum est propter ea qd submersit ipsum subtile sanguineum et cholericum ad iuncturas. Et horum quidam plurimum iuvantur et quiescunt dolores per comprehensionem subtiles cum

calidis: quia per has humorum dolorem faciens maturatur et resolvitur.

De gradi

sitione non bene verificari possent signa in textu posita: principaliter igitur intendit ponere signa materiarum compositarum ex diversis speciebus humorum diversorum contrariarum qualitatum maxime in actibus disperararum ut cholere et phlegmatis: vel sanguis: de his ponit potissimum signum: tum qd propter malum regimen ut plurimum he compositiones in corporibus nobilibus euenire solent et qui nobiles sunt ut multum his morbis laborant: tum etiam quoniam si comitatur error in curatione in tali compositio maius sequitur nocumentum et minus fit corrigibile qd si comitatur error in curatione materiarum compositarum ab alio modo compositionis: et notate bene istud notatum: quoniam ex hoc facile de clarari possunt signa posita in littera etiam ex hoc notato intelligens soluit multa dubiula que circa litteram oriri possent: est igitur primo tensio vehemens quoniam stante materia faciente dolorem mixta ex phlegmate et cholera agente caliditate cholere in materiam humidam ventosabilem facta inde ventositate fiet extensus vehemens: addit. Et paucitas iuvamenti cum curationibus calidis et frigidis: et ratio est manifesta: nam curationes calide et si pro parte possint iuvare pro materia frigida: nocet tamen in quantum adducunt ad caliditatem cholere: ita oculo correspondenter de frigidis: addit. Et diversitas horarum in quibus iuvantur. i. in diversis horis diversis modo iuvantur servato semper eodem genere applicationis et eadem rerum: ratio est quoniam hora verbi gratia meridiei que est hora motus cholere medicamentum frigidum magis iuvat: et hora noctis eidem medicamentum minus iuvat propter tunc magis moueri phlegma et esse tunc indigentiam medicamentis aliquantulum calidis: et sic ut dixit textus iuvatur medicina una hora et hora alia cum ea que illi contraria est: ut dixit de medicina frigida in meridie et in nocte iuvatur calida: lege litteram istam.

Et plurimum quidem etc. Nunc secundo ipse ponit que corpora frequentius incurrunt hos dolores. Et breviter dixit. Et plurimum quidem accidit hoc accides. i. dolor a dicta materia mixta corporibus calide complexionis aut cholericis nature que utuntur regimine infrigidante et humectante generatio phlegmatis et humoris crudi ex cibis et moribus super repletionem: qd permiscuntur duo humores huius. cholera et phlegma: ecce quomodo loquitur expresse de materia mixta ex cholera et phlegmate et non alia mixture ut dicebatur in notato. Addit ponendo modum quomodo tales humores concurrant ad efficiendum talem dolorem dicens peritiam. Et expellitur quod ex eis grossum est propterea quod submersit ipsius subtile sanguineum et cholericum ad iuncturas. i. qd pars humoris subtilis permixta cum phlegmate grosso faciliat penetrationem ipsius phlegmatis: et est sibi vehiculum in iuncturas profundas in quas non facilius penetraret: nisi subiretetur etc. lege litteram qd clara est. Ultimo reddit an ponendum vnum signum etiam talis materie mixte dicens. Et horum quidam plurimum iuvantur et quiescunt dolores. i. plurimum horum patientium dolores quiescunt: et ipsi supple patientes iuvantur etc. per compressionem subtilem. i. leuem cum manibus pluribus: dupliciter intelligendo pluribus vel pluribus. i. vicibus iterando compressionem leuem manibus: vel aliter cum manibus pluribus quasi innuat qd totum membrum dolorosum debet comprimi manibus: et si non sufficient due manus tantum ad comprimendum et occupandum totum membrum dolens apponantur plures etiam diversorum: et uterqz sensus est bonus: et adducit causam iuvamenti dicens: quoniam humor resolvitur et maturatur per eam. i. leuem compressionem etc. ratio est quoniam ad manum influunt virtutes omnium membrorum principalium mediantibus spiritibus eorum: unde in ipsum virtute fit inde resolutio cum ibi etiam si caliditas valde temperata: unde ponitur volla manus inter partes corporis maxime temperata prima primo doc. de complexionibus: per ipsam igitur confortatur caliditas naturalis membri: dolentis: et inde fit potens ad operationes naturales: et consequenter ad resolvendum et maturandum: et propter istam causam dixit Serapio de simplicibus in sermonibus vniuersalibus cap. ij. sermone. iij. Si possibile esset qd manus non separaretur ab applicatione continua membri in quo est generatio saniei necessaria etc. citius generaretur in eo sanies qd cum alio: et addit rationem dicens. Quoniam talis medicina est in ultimo assimilationis talis corporis etc. dicit tamen textus leuem: quoniam si forte fieret compressio fortis fieret inde dolor vel augeretur. Et propter istam causam addidit. Et iuvantur cum vncioni-

Quartum est qd iuuantur habentes has guttas & alleuantur eorum do-
lores per inunctiones temperate caliditatis: vt cum oleo camomille: aut
exungis galline caponis aut anseris: qz nec inrudant huiusmodi frigidos:
nec humores calidos ebullire faciunt: sed suauiter maturant & resoluunt
eos. **De curatione dolorum iuncturarum & podagre & sciaticae.**
Capitulum. vij.

U3 co

gnoscit &c.]
In hoc ca-
pitulo primo agit de cu-
ra doloris iuncturarum
a mala complexionis fine
materia. Secundo in ge-
nerali a mala complexio-
ne cuz materia: ibi. **Cuz**
aut causa. Tercio a ma-
teria sanguinea: ibi. **Et**
si fuerit. Quarto a mate-
ria mixta: ibi. **Et si ma-**
teria fuerit. Quinto a phlegmatica: ibi. **Ueruntamen plures.** Sexto
in speciali de dolorum sedatione: ibi. **Cum ergo fontes.** Septimo a me-
lancholica: ibi. **Et melancholici.**

manibus pluribus: quonia humor resol-
uitur & maturatur per eas. Et iuuantur
cuz inunctionibus temperate caliditatis cu
gete. **Morus. n. phibet a maturatioe.**

**De curatione dolorum iuncturarum
& podagre & sciaticae. Ca. vij.**

Am cognoscitur

Jo. d. Matthe

bus temperate calidis cum quiete. **Morus. n. phibet a maturatioe:** naz
temperate calida pfortando iuuant vt dictum est. Sed si medicina ad ali-
qua contrarietatem fuerit excedens nocet materie cu qua hz simbolus
illaz augendo & intendendo: medicine igitur temperate sunt necessarie. Et
qm vt plurimum ptingit in talibus doloribus cam esse mixtam vt infra
videbitur: debemus igitur esse cauti vt in pluribus no applicare medi-
nas excessiuaruz qualitatuz: quod aut dicit qd motus a maturatioe pro-
hibet manifestus est: qm per ipsuz spiritus cu calore naturali ad extra di-
uertitur: & sic est clara lra: lege eam totam: & sic habetis sententia: & ex-
positum totu cap. signoz qd vtilissimum est no in his casibus tñ sed in ol-
bus etiaz apostematibus oium membror in exterioribus apparentibus
& in occultis: & p hec declarata ad multa vtilia discurrete potes. In sum
ma igitur habuistis primo quo primo oz phiderare. si in signo. Si dolor
est pendens a mala complexionis tantu sine ma vel est pendens a mala com-
plexione cu materia: ratio fuit: qm alias non poterimus in casu procede-
re vt ibi declarabatur: & ibi dicebat textus qd raro fit talis dolor: a cop-
lezione sine materia: & supplere si sit facilliter curat: qm sola alteratio sit & suf-
ficat ad curam: & qz signa sunt qz ibi non est grauitas neq alteratio colo-
ris &c. Postea habuistis qd prima phideratio si sit materialis est de gene-
re materiel vt si est pendens a sanguine vel cholera vel phlegmate vel v-
tostate &c. vel simpliciter vel composita. Et ad hoc cognoscendu ipse po-
nit primo quedā signa essentialia concomitantia. Et postea accidentia:
inter essentialia ipse posuit septem: ita qd septē vijs nos possumus discer-
ere ad cognoscendu ipsam mām doloris. scilicet colore ex tactu ex acciden-
tibus doloris ex iuuantibus & nocentibus ex hora doloris ex dispoñe in-
cipiente ad apostema vt tarditate aut priuatione spatii &c. vij. ex grauita-
te. Alia poterunt esse signa sed sunt accidentalia magis: ex colore primo
possumus significare dupliciter qm aut secum concomitant apostema aut
non: qm aliter significare possumus coplato apostemate: etia aliter ipso
non coplato: etia aliter si cu colore coplatur dolor vel non complicit:
qm si non sit vehemens dolor neq alteretur color mebrū notabiliter neq
apostema manifestetur tunc significatur qd materia est cruda: contra si
dolor sit notabilis & color cutis notabiliter mutetur & membrum aliqua-
liter apostemetur tunc materia est calida vt plurimu sanguis: vel sangui-
ni mixta: nisi in sciatica vbi aliquid fallit vt infra videbit pp mām in pro-
fundo situatā: ex tactu etiam iudicatur qm si tactus est calidus arguit de
materia calida: & contra si est frigidus: ibi tñ dicebatur quod aliquan-
do fallit vt vbi supra locum fuisset positu aliquod calefaciens tunc esset er-
ror etiaz stante mā frigida: vel si membrū esset fricatu appareret ad tactu
locus calidus &c. ex accidentibus etia doloris. scilicet inflammatione vehemē-
ti & tensione: aut cu tensione tñ sine inflammatione: si primo modo signifi-
cabitur supra mām calidam sanguineaz: si cu inflammatione sine tensione
supra mām magis cholericaz: si vero cu tensione sine inflammatione tunc
significatur supra mām phlegmaticam vel ventosam: & differenter: qm
si fuerit cu hoc grauitas significatur de mā phlegmatica: si non de vento-
sa. Et ex his quibus etia iuuatur & no iuuatur sequitur significatio de mā:
qm si iuuatur frigidis est mā calida: & si calidis frigida. Ibi tñ habuistis
vnu singulare bene notandū qd hoc fallit qm aliquando frigida nocet: &
etia causa est calida: & hoc est quando per infrigidationē inspissatur mem-
brum: vnde pñter a materia maior sit extensio: aut aliquid iuuatur calidis:
& tñ materia est calida: & hoc est qm aliquando calida rerafaciendo & māz
resoluendo minozant mām etiam calidā & sic minozata materia minuit
dolor &c. Ita etia & aliquando frigida iuuat in dolore a mā frigida aut
ingrossando mām & siccam ad minores dimensiones deducendo: aut stu-
pefaciendo: dicit igitur opz vt oia illa considere. Ex accidentibus etiaz
doloris: vt ex hora maioris vel minoris afflictiois an die an nocte an in
vacuitate aut repletionē: qm si in die & hora vacuitatis magis molestat
arguitur de mā calida: si vero nocte & hora repletionis arguitur de mate-
ria frigida. Ex dispoñitione etia dispoñete & incipiente ad apostema & tar-
ditate eius significatur supra genus materiel: qm si principiatē dolore su-
bito appareret apostema significatur de materia subtili calida: & si econ-
trario cōtinuato dolore non propterea accidit vt appareat apostema est
signū qd est cruda grossa & manet in profundo membrū sed si incipere do-
lore non tñ apparet apostema sed per tpe. Apostema est signum qd mate-
ria est mixta &c. Ex grauitate et possumus arguere hoc: qm si dolor fue-
rit materialis & non fuerit grauitas significatur vel de ventositate vel de
materia subtili calida & has distingue ex accidentibus doloris & colore: &
tactu &c. si vero fuerit grauitas cum dolore arguitur supra materiam fri-

In prima pte primo ait qd scito qd causa doloris iuncturaruz est mala
complexio sine materia: quam simplicem vocat: facile curatur per appo-
sitionem contrarij cum modestia & gradatione. Secundo dicit qd hec co-
plexio sepe est inflammatio pura sine apostemate & sine materia: & qz est
immaterialis: sufficit vt permutetur per suum contrarium vt per aquas
aut succos lactuce endiuie semper uiue solatri portulace aut rose. Tercio

qd causa est complexio simplex facile est
ipsius regimē. Multotiens naqz est in-
flamatio pura absqz apate quare suffi-
cit permutatio complexionis. Et maius
quo indigest est euacuatio cholere simul
& sanguinis. Et similiter qnqz est conge-
latio & frigus dolorē faciens: quare suf-
ficat permutatio complexionis. Et ma-

vicit qd maius & fortius
quo indigemus in hac
crura est euacuatio cho-
lere rubee & sanguinis si
mul per phlebotomiam
basilicē: vel cholere soli-
us per. 3. duas reubarba-
ri cum. 3. iij. aque endi-
uie. Et hoc cum dolorē
& inflammationes iunctu-
rarum sanguinē & chole-
ram in venis inflamant
& facere disponit de im-
materiali complexionē ma-

lam mālē. Quarto dicit qd gelans frigus absqz mās qnqz dolorē iun-
cturaz efficit: qre ad hoc curā sola alteratio remouēs h frigus p calida.
sufficit cu gradatōe: vt p pānos calidos vt p aquā calidā aut olea calidā.

De gradi

gidam grossam: dicit tamen ibi textus quod aliquando propter multitu-
dinem materie calide & subtilis potest esse dolor cum grauitate: & qd hoc
sepe accidit. Ponit consequenter alia signa magis accidentalia: quoniam
aliqui ex vrinis significamus: aliquando ex egestibus: aliquando ex etate
& consuetudine & regimine precedente in cibis & potibus & exercitio & ge-
te: & tu discurre ad omnia ista cōter notata. Posuit consequenter specia-
liter signa harū materielum: primo sanguinee que sunt nota: postea cho-
lerice etiaz nota ex dictis: postea phlegmaticis etia ex dictis clara: postea me-
lancholicis et satis nota: tu discurre per illas septem vias que dicte sunt.
Postea ponit signa adustis: postea ventosis: postea materie mixte: oia intel-
ligenti sunt nota ex dictis substantiālibus signis vel accidentalibus: & in
materia mixta potissimum signū fuit qd ab vna medicina aliqua hora iu-
uantur & non alia: & quod talis dolor a materia mixta scipue euenit cor-
poribus calide complexionis qui vtiuntur regimine infrigidatiuo genera-
tino phlegmaticis. Postea habuistis in fine quo motus prohibet a matura-
tione & si digestionē materiel: sic finis.

De curatione dolorum iuncturarum & podagre & sciaticae. Cap. vij.

Am cognoscitur &c.

In hoc singulari ca-
pitulo sic continua-
tur ad precedentia: quoniam postqz supra ipse determinauit de
doloribus iuncturarum quāuz ad causas & signa. In hac par-
te principali ipse intendit ponere curam talium dolorum: & prima diuisio
ne diuiditur in duas: quonia primo ipse ponit curam magis generalem
per canones vel regulas obseruandas: secundo ipse specialius descendit
ad medicinas: secunda ibi. **Oportet vt in eis non educatur &c.** Prima
etiam in duas: quoniam primo ipse ponit causas circa curationē ex par-
te in magis medicinalium: secundo ex parte dicte: secunda in fine presentis
capituli: ibi. **Et oportet vt dimittat vinum omnino.** Prima adhuc in
duas: quoniam primo ipse ponit curam quādo doloris causa est mala co-
plexio sine materia: secundo qm est cu materia: secunda ibi apud principiu
satis capituli. Cum autem causa in eis est materia &c. De prima parte
dicit. Cū cognoscitur quod causa supple doloris est complexio simplex. i.
sine materia. scilicet dependē a causa pmitina naqz est inflammatio pura absqz apo-
stemate vel supple absqz alia materia: quare sufficit supple ad veram curā
permutatio complexionis: clarum est ex quo non est peccatum nisi in co-
plexione membrū sufficit sola alteratio supple cu localibus contrarijs co-
plexionis & regimine contrario. Et hoc dico multotiens. i. vt plurimum:
quoniam vbi esset timor de lapsu humorū siue fluxu: non adhuc tamē la-
psorum siue fluxorum pp plenitudinē vel propter impressiones fuisse for-
tem ex dolore aliqui est ad curam & punctiones futurū morbi aliud supple
necessarium: & ideo addit tertius. Et maius quo indiget supple tūc cuz
est timor de futuro lapsu verbi gratia humorum ad calidum propter ma-
litiā complexionis calide: & consequenter de fluxu horum ad locuz do-
lentem maxime propter inclinationem eoz ad motum est euacuatio cho-
lere semel & sanguinis supple ad prohibendum talem lapsum ad calidū
& fluxum: quoniam per euacuationem talium humorum calidorū fit to-
tius infrigidatio: dicit tamen semel. i. talis euacuatio debet esse leuis & cu
medicina leui euacuante semel tantuz vel bis facta vt sunt pruna thama-
rindi māna & huiusmodi: quoniam fortes medicine choleram euacuātes
ad inflammationem ex alia parte perducunt. Idem intellige de phleboto-
mia qd sit minuta cum. scilicet necessaria phlebotomia: vt stante sanguinis
repletionē: & talis euacuatio infrigidat per accidēs vt patet: vel aliter se-
mel tantum euacuatio cholere & sanguinis fit & no pluries: est maius quo
indiget: scilicet aliquando vt in casu nostro in complexionē calida: cor-
respondenter intelligendum est in complexionē tantū frigida qd sola per-
mutatio complexionis cum contrario sufficit: hoc intellige cum non est
facilitas ad lapsum humorum frigidorum vt preter naturaliter ad frigi-
dum distemperentur: vel calidorum ne infrigidentur nimis: & tunc ma-
ius quo indiget est euacuatio phlegmaticis: quoniam per euacuationē
eius calefit sanguis per accidens cum reddatur minus frigidus qui con-
sequenter prohibet infrigidationem frigidorum &c. Et hoc est qd dicit
prinuando. Et similiter quandoqz est congelatio & frigus dolorē faciens:
scilicet tantum sine materia: quare sufficit permutatio complexionis. scilicet ad ca-
ram cum contrarijs: sed hoc non semper sufficit vt in timore de lapsu hu-
morū: qm forte excessiue calida sine timore no exhiberentur: & tūc addit.

Et maius

Quinto dicit qd si sit amplius aliqd quo egetur est euacuatio pblegma-
tis a venis cum sanguine permixti: qua sanguis redditur in se calidior &
per eius partem que iuncturis aduenit iuncture calefcunt: & de immate-
riali mala complexionione prohibetur fieri mala materialis. Sexto dicit qd
sepe in iuncturis est mala complexio sine materia sicca & exasperas: qua
propter indigent hūctatione cu3 lacte: aut oleis aut tinis tepidis vulcis
nō huminis aut muscila-
ginibus perulace pili3
radicis altee vel seminis
lini.

ius quo indiget est euacuatio pblegma-
tis vt calefiat sanguis. Et multotiens

¶ Cum autē cā rē.]
In. ij. super generali cu-
ra doloruz iuncture ma-
terialium dat quinq; cō-
silia. Primum est prohi-
bere cursum humorum

ius quo indiget est euacuatio pblegma
tis vt calefiat sanguis. Et multotiens
dem est siccitas exasperans: quare neces
saria est humectatio sicut scis. ¶ Cum
autem^o ca est in eis materia: tunc opz vt

Jo. 4. Matthei

Et maius quo indigetur. In illo casu est tunc phlegmaticus ut calefactus
quis. Id est intelligendum de siccitate: ideo addit. Et multotiens quidem
est siccitas exasperans. Et strahens vel corrugans: et supple per hunc modum
tunc dolorem causando solutione in continuo: quare necessaria est hume-
ctatio sicut scis. s. vel cum humectantibus. s. positiue: et si non sufficienter ma-
ius quo indigebitur erit humectatio priuatiua euacuando materiam cholericam
siccam: unde membrum reddetur humidius: vel sicut scis supple in ra-
dicibus vniuersalibus: ubi habitus est de modo humectationis: hanc au-
tem calefactionem vel infrigidationem vel humectationem priuatiuam po-
tuit. d. Aut. s. a primi doc. ij. sum. prima cap. xvij. ad medium cap. et sum.
Et eiusdem doc. cap. primo fo et tertio: colligitur etiam de phlebotomia
quod infrigidat caput de phlebotomia quarta primi satis ad principium
cap. Sed si tu queras. d. Aut. non hic posuit curam male complexionis sine
materia et humide: et sic ut insufficientis: dicatur breuiter curam eo: s. a primi
summa eadem de causis doloris absolute: quod humiditas sine materia nullo
modo dolori efficit: et ideo non oportuit ponere curam illius: cum ab eo dolor
non dependeat. et. et si ex eo dolor causaretur eadem correspondentia erit ratio
in cura. Ex hoc textu potestis colligere quod aliqui in mala complexionem
simplici sine materia ad curam competit euacuatio. Et si contra hoc obijciat
ur de mente. s. tertio tegni textu comment. lxxxij. et fin. Plusque comen-
tatore textu comment. xxxij. illa parte. Curatio vero vni quidem hunc modum
et. ubi expresse colligitur de mente. s. esse quod disrasie facit ut est mala
complexio simplex ex quo non habet causam a qua dependeat vna sola
sumitur curatiua que est ablatio contrarij: ut si causa fuerit cal-
ida applicetur causa frigida ut in textu ipse declarat: igitur in hac parte non
conuenit euacuatio ex quo euacuatio respicit materiam et. dicatur hic
concedendo sententiam. s. ad disrasie facit vna tantum sumitur inter-
tio curatiua que est remotio eius per contrarium alterans: et hoc per se
et hec vocatur vera curatio ut loco allegato: tamen non inconuenit quod
si in tali casu coniungatur causa ut multitudo humorum propter quam
dubitetur de futuro lapsu quod tunc ad preuersionem et non ad veram curatio-
nem competat euacuatio que respicit illam materiam in quanto peccantem: et
sic euacuatio est sibi contraria pro quanto euacuatio siue innanatio contra-
riatur repletioni. Ista responsio posset dari: sed non videtur tollere totam
difficultatem: quoniam ex textu nostro apparet quod euacuatio remouet illam
complexionem frigidam: verbi gratia euacuando collera: quoniam talis
euacuatio infrigidat: dico igitur aliter. s. quod disrasie facit per se vna
tantum sumitur intentio per alterantem: per accidens autem interdum co-
uenit euacuatio: ut in exemplo dato euacuatio collere per accidens remo-
uet complexionem calidam: quoniam remota causa prohibente inductio-
nem frigiditatis natura consequenter mediantibus etiam alteratiuis re-
mouet alteram complexionem calidam: sicut aperiens fenestram est cau-
sa per accidens illuminationis domus: et secundum hoc saluatur vtraque
sententia: lege litteram totam quoniam iam est clara.

Cum autem 27. *Cum* hac secunda parte principali huius partis ipse prosequitur ponendo curā doctorum materialium: et potest diuidi tota ista pars in duas: quoniam primo ipse ponit canones obseruandos in cura regulari. secundo ostendit quid faciendum est coacte in excessiui dolore. secunda ibi versus finem capit. Cum ergo fortes fiunt dolores. Prima adhuc in duas: quoniam primo ponit curam magis generalem. secundo minus generalem. secunda ibi prope. Et si fuerit sanguinea 28. Prima pars etiā possit in duas diuidi: secundum duas principales intentiones que sunt habende in morbo materiali a causa fluente dependentiam habente quarum vna sumit a materia fluxura: et alia sumitur a materia iam fluxa. prima igitur intentio que sumitur a fluxura est prohibitio fluxus materie: secunda que sumitur a iam fluxa est resolutio eius quod fluxum est: et hoc ponit dominus Aug. in littera: et quoniam prima intentio perficitur tribus specialibus instrumentis prohibendo. fluxum diuertendo materiam ad oppositum. s. sine euacuatione: et diuertendo euacuando materiam que est fluxura: et confortando membrum lesum ne recipiat: cum his tribus sufficienter compleretur prima intentio: hoc omnes intentiones. s. duas generales et tres speciales complentes: primam generalem posuit ipse in littera legendi litteram continuam: dicit igitur primo ponendo primam intentionem et eas declarando. Cum autem causa in eis est materia. s. doloribus tunc oportet quod prohibeantur quod effunditur. s. de materia: et ponens modum prohibitionis dixit: per attractionem ad contrarium. s. non extra euacuando: et per minorationem. s. euacuando materiam extra tamen ad oppositum diuertendo quod. s. euacuando per partem oppositam loco dolenti: et est secundus modus: addit ponendo tertium modum prohibitionis materie fluxure dicens. Et confortetur membrum vt non suscipiat. s. cum medicina frigida et stiptica 28. Addit ponendo secundam principalem intentionem que sumitur a materia fluxa dicens. Et resoluetur quod inuentum est. s. esse fluxum vt prius. s. in totum membrum a materia que fluxit. Et excusans se a speciali determinatione diuersimodis applicationis repulsiuorum vel diuersiuorum et resolutiuorum addit. Et reddi in omnibus illis ad canones vniuersales. s. scriptos tertio tegni: et quarta primi specialiter cap. xxy.

aut tractum ipsorum ad iuncturas diuertendo hos ipsos ad contrarium
vel per phlebotomiam vel per vomitum vel per ventosas vel per ligatur-
as in parte opposita. Secundum est minuere vel cibum et potus vel ma-
teriam fluxurā proprijs pharmacis. Tertiu est suscipiens mēbrum cōfor-
tare cū quibusdam stipticis. scilicet iuncturas vt minus suscipiant de materijs
ad has fluere paratis. Quartū est resoluiere post purgationes id ad in iū-

prohibeatur qđ effundit per attractio-
nes ad p̄tariū ⁊ per minozationes: ⁊ cō-
fortetur mēbrum vt nō suscipiat: ⁊ resol-
uatur quod inuentum est vt priuetur: ⁊
redi in oibꝫ illis ad canōes vniuersales.

purga tam receptū fuit ꝛ
coadunatiū: vt hoc impe
dimento priuetur ſuctu
rā ꝛ a gutta ſanef. Quin
tū eſt qđ redamur in oi
bus iſtis diuerſionibus
minorationibus confor
tationibus ꝛ reſolutioni
bus ad canoneſ vſes ſcri
ptos primi quarta.

De gradi

Nō intellectū huius totius partis est sciendū vt colligitur ex verbis. **B.**
 expresse tertio tegni textu cōmenti. **clv.** Qd quando cum apostemate vel
 dolore apostemoso coniungitur plectoris totius: in cura primo debet fie-
 ri euacuatio totius: secundo debet fieri tractus ad partem oppositam: de-
 inde fiat repercussio in loco: quarto fiat resolutio materie remanētis. **S.**
 vbi non sit corpus multuz vel mīnus fm totum repletum dicit **Plūs** q̃
 Cōmentator ibidem non op̃s incipere ab euacuatione totius: sed expedit
 in reliquis habere ordinem qui dictus est: istum ordinem non existente
 plectoris obseruauit. **d. A.** in textu nostro: vt primo fiat diuersio ad oppo-
 situm: que aliquando sufficit vt fiat non extra euacuando materias: vt in
 corpore etiam non mediocriter pleno: quoniam in tali aliquando solum
 exercitiū partis oppositæ facit ad sufficientem diuersionem vt dixit. **d. A.**
 quarta primi loco allegato. Nam multotiens a manu apostemosa trahi-
 tur materia quando cum alia res defertur ponderosa: & hora vna tenetur:
 vt plurimuz tamē conuenit diuersio euacuatiua & vocatur minorati-
 ua apud. **d. A.** hic per phlebotomiam. s. vel euacuationem aliam que fiat
 ad oppositum per vnam tantum diametrum integrum: q̃ si fieret attra-
 ctio per duas diametros attractio fiet quodammodo impossibilis de ma-
 teria fluente que est proxima mēbro leso non correspondētibz meatibus
 materie in tali diuersione habilis ē. hec enim diuersio puenienter facta
 dupliciter iuuat: primo q̃ minorat materiam & prohibet ipsam fluere ad
 locum lesū cū ad contrarium trahatur: secūdo iuuat quonias euacuando
 facit vt totum & membra vicina mēbro egro possint recipere materias
 fluentem cum repercutitur quā recipere non possent si vasa forent plena: &
 hoc est q̃ dicebat. **B.** qd corpus repletum nō recipit: iuuat etiā q̃ quo-
 dammodo attrahit materiam fluxam ne detur vacuus: ista igitur diuersio
 cōuenienter antecedere debz repulsionem siue repercussionem quā. **B.** ap-
 pellauit pulsionem & transmissiones per parum ante textum allegatum: &
 hec intentio que est repercussio completur q̃ aliquāliter frigidis & stipti-
 cis: nam per frigidā applicatā mēbro fit quēdā expressio de materia flu-
 ta: etiam vie aliquāliter cōstringuntur ne succedens alia fluat materia: p
 stiptica autē vnitis partibus membri & virtute membri cōfortata fit etiā
 humoris fluxus ad partes vicinas exussio quēdā: ipsa etiā parte pfortata
 validior redditur ad nō recipiendū materiam ledentem. Hec tamē reper-
 cussio non cum equalibus frigidis & siccis fienda est semper: sed in diuer-
 sis materijs diuersimode: quoniam in materia cholericā frigidiora & ma-
 gis stiptica cōueniunt q̃ in sanguinea cum fit breuioris quātitatis & ma-
 gis apta fluxui & plus soluens cōtinuuz q̃ sanguinea: correspondenter in-
 tellige de materia mixta phlegmati vbi cum remissioribus completur re-
 percussio: hec etiā intentio que est repercussio puenienter antecedit ad re-
 solutionē eius qd remanēt: q̃ resolutio p euaporationes fieri d̃s: qm̃ mino-
 rata mā que erat in mēbro per modū dictum repercutiēdo: modica pse-
 quenter in mēbro remanente facilliter fiet dicte materie subtilitatio & dis-
 tatio nō soluēdo p̃tinuuz & nō causando dolores pp extensionē nō fieri in
 mēbro a materia que subtilitatur: vnde nō causatur dolor: vbi si nō facta
 repulsio applicaretur resolutiū mēbro subtilitata materia fieret mēbro
 extēso fortis & solutio in p̃tinuo & ex p̃sequētē dolor magnus. Et hos or-
 dines seruauit. **d. A.** in textu nostro vt statim videbitur legendo litteram:
 prius tamē est vltierius notandum aliud in ista materia singulare. Nota
 igitur secūdo hic q̃ licz canon iste a. d. **A.** positus hic & a. **B.** loco alleg. sit
 generalis. Habet tñ & patitur exceptiōes quasdā: qm̃ nō in omni casu d̃s
 obseruari verbigrā vbi talis dolor iuncturaz esset factus p viā crisis vel
 expulsiois cretice in febre acuta vt sepe fit maxie in pedibus nō debemus
 isto casu trahere ad oppositū versus principalia: neq̃ fortiter repcutere:
 qm̃ esset timor vt infra videbitur. Vbi etiā talis dolor fieret a casu vel p-
 cussione supra iuncturam in corpore paucorū humorū & bonorū tunc so-
 la repercussio nō precedente eione diuersiua sufficerent ad curam cum ali-
 quibus mitigatiuis doloris: imo vbi in casu etiā necessaria esset diuersio
 hic debes prius q̃ localibus attendere mitigationi doloris qm̃ dolor at-
 trahit apostema q̃ qd ad lōginqū fiat attractio vel diuersio vt dicebat
d. A. quarta primi. Cū mām ad longinqū trahere vlueris dolores loci
 prius sedā. In alijs et quibuscūq̃ casibus canon iste nō esset obseruandus.
 Ideo ne ptingat error i opere ipse in his remisit nos ad canones vniuer-
 sales in qbus sunt vel fieri debēt tales exceptiōes: lege eam litterā q̃ cla-
 ra est. Cum causa in eis. s. doloribus est materia tunc op̃s vt prohibeatur
 qd effunditur: & hec est prima intentio generalis que sumitur ad cām flu-
 entem: & adducens modos quibus completur hec intentio. Addit p attra-
 ctionem ad cōtrarium. s. aliquando nō extrahendo materiam. i. euacuā-
 do illam: & est vnus modus: p̃sequitur in alio & p minorationem. s. per
 diuersionem euacuatiuam: & est secūds modus. Addit ponendo tertium
 modū dicēs: & pfortetur mēbro ne suscipiat. Et est tertius modus com-
 plendi primā intentionē: ecce ordinē quē seruauit: primo diuertendo nō
 euādo si sufficiat: & si nō sufficit fiat euo minoratiua: postea pfortet mē-
 bruz vt supra dictū est. Addit postea ponendo secūdām principalez inten-
 tionē que sumitur a fluxa materia dicens: & resoluitur qd inueniū est vt
 prius. i. resoluitur materia que inuēta est in loco fluxa vt prius mē-
 brum ex ea. i. in toto resoluitur: & hic est ordo generalis: quoniam vt dictū

Et si fuerit rē. In. iij. dat. fr. regulas sup cura doloris ex sanguine vel eius dñio. Prima est qd patiens tunc phlebotomē de parte opposita vt si in manu dolor fuerit phlebotomē basilica lateris oppositi vt sophe na eiusdem lateris. Et si sit in pede phlebotomē basilica lateris eiusdem. Secda est si dolor fuerit cōis oibus iuncturis vt arūz manu & amboz pedum: tunc phlebotomē vne supiores & inferiores: vt sophe na & basilica. Tertia ē qd sepe pro.

30. Matth. Et si fuerit sanguinea aut cū dñio sã

est sunt quidam casus in quibus iste canon non debet obseruari addit. Et redi in omnibus illis ad canones vniuersales.

Et si fuerit sanguinea rē. In hac parte princi

sequitur ponendo curam doctorum dolorū: & diuidi potest tota ista pars principalis diuisione principali in duas partes: quoniam primo ipse ponit diuersos canones respicientes diuersos modos euacuationum sumptos ex parte ordinis ipsarum euacuationum inter se vt medicinarū soluentium phlebotomie & vomitus qd ex parte ordinis medicinarū interius tantum sumendarum in fortitudine & debilitate earum: secundo ipse ponit canones circa applicationem medicinarum exterius: secūda ibi [Repercussio autem materie.] Prima etiam in tres: quoniam primo facit quod dictum est: secundo ipse ponit quasdam regulas obseruandas in eo quod debet sumere medicinas: secūda ibi [Et expedit ei qui rē.] Tercio ordinat quid sciendum est factis euacuationibus: ibi [Deinde admittit nistra prouocationem rē.] Prima etiam in duas: quoniam primo ponit canonem respicientem modū euacuationis sciende vel non sciende ante digestionem materie: secundo ponit canonem in euacuatione post digestionem: secūda ibi [Lūg completur maturatio.] Prima etiam in duas diuidi potest: quoniam primo ponit canones positivos circa euacuationes seruandos: secundo ponit canones negativos: secūda ibi [Et non fiat phlebotomia.] Primo etiam ponit ordinem seruandum in euacuationibus per phlebotomiam vomitum vel secessum: secundo ipse persequitur circa canonem soluendi per secessum: ibi [Et incipe a re forti si non rē.] De prima igitur parte ponendo ordinem in diuersis modis euacuationum: principaliter dicit tria. Dicit primo & si fuerit sanguinea. s. materia doloris faciens: aut cum dominio sanguinis oportet vt administrēs phlebo. ex parte contraria: supple si dolor sit in certa particulari iunctura: verbi gratia in pede vel manu: & si fuerit communis iuncturis corporis tūc ex vtriusq; partibus simul supple phlebotomabis: dicit secundo. Deinde administrat vomitum: & proprie quādo dolor est in inferioribus: & adducēs rationem dicit sui dicit: vomitus enim magis iuuatius est ei qd vtrius solutio: dicit tertio continuando ordinem: deinde administra solutiones vtrius: ratio prime partis est satis clara: nam ex quo materia est sanguinea apta per phlebo. euacuari conueniens est phlebotomia a principio: & dixit notanter ex parte opposita: puta si fuerit in pede dextro fiat in basilica partis dextre vel mediana eiusdem brachij: & si in sinistro sinistra cor responderet: & rationes huius ponit Rasis in tractatu de iuncturis: quoniam per talem phlebo. preter id quod euacuatur materia peccans apta fluere vel que pro parte fluxit disponitur remouē materialem ne fluat ad locum lesum: sed ad oppositum inclinatur. Nota etiam propter illas particulam aut cum dominio sanguinis qd illa littera potest dupliciter intelligi: vno modo qd materia peccans non existente pura sanguinea s. alia vt phlegmatica mixta: cum sanguine cum dominio tamen eiusdem sanguinis competit phlebo. propter causam dictam. Alius sensus est & notabilis vt innuat qd adhuc non existente materia sanguinea faciente dolorem pura scilicet neq; mixta sanguini cum dominio eius sed supple phlegmatica aut ventosa si tamen coniungatur dominium sanguinis in toto vt possibile est in tali casu adhuc in principio competit phlebo. non qd euacuatur materia peccans vt in casu superiore: sed quoniam prouidetur ne propter dolorem attrahatur dicta materia sanguinea in toto existēs ad locum lesum: & ista sententia vel similis etiam ponebatur in principio ea. vt quando suspicatur de futuro morbo & per phlebo. posset fieri prouisio etiam si pro tunc non sit actu egritudo in qua secundum se non sumatur intentio de phlebo. scienda tamen tunc deberet fieri phlebo. & hoc est quod dicebat. R. in suo de phlebo. capitu. v. Lum dixit & tēxtus singularis. Non enim solum quando iam magna fuerit egritudo phlebotomare est tempus: sed cum suspicabitur debens: prouidetur enim eruditio qua dicit. Dixit docens nos quocunq; presentibus iam egritudinibus recte vtrius agemus melius esse hoc secundum principia earum vel de benibus incipere anticipare facientes: ecce qd cum est suspitio debemus anticipare: hoc tamen quod dictum est de phlebo. scienda intelligendū est si reliqua cōfenserint de etate & reliquis rē. Notate tamen quod non in omni repletionē in principio dolorum debetur euacuatio per phlebo. volentes prouidere ne de materia repleta aliquid fluat ad iuncturas: sed tantum in illis vt ibidem dicit. R. debemus prouidere cum phlebotomia in futuris morbis quibus presentibus recte vtrius ageremus si phlebotomarem: modo manifestum est existente repletionē in toto phlegmatica si fluere materia phlegmatica ad iuncturā quod tunc ab illa materia non sumeretur intentio recta de phlebotomia. Et hoc est qd dicebat d. A. quarta primi cap. proprio cum dixit. Et debes scire quod non quotiens nominata repletiois signa apparuerint oportet vt minuas: immo quandoq; est repletio ex humoribus crudis & est tunc phlebotomia multum impediens rē. & totam istam sententiam tacite innuebat textus noster. vbi tantum laudat phlebotomiam stante materia sanguinea faciente dolorem aut cum dominio sanguinis in toto s. secundum modum exponendi: & hoc totum bene notate quoniam multi medicorum in omni dolore iuncturarum a principio faciunt phlebotomias & male: vt etiam infra videbitur. Et si fuerit comunis iuncturis corporis tunc expedit ex vtriusq; partibus simul phlebotomare: quod per passio nem esse comunem iuncturis corporis possumus duo intelligere: pmo cōmunem generalem: ita quod in omnibus vel maxime manifestis iuncturis totius corporis sit dolor sicut in artetica fit: secūdo modo vt intelligamus passionem esse comunem iuncturis corporis non omnibus sed

uocet vomitus post phlebotomiam: maxime si dolor in inferioribus partibus fuerit. Nam iuuatior est in hoc casu vomitus qd vtrius solutio: qd vomitū mae que erat ad locū doloris pate. fluere sursum educunt: & vtrius solutio mae puerit vtrius inferiora: quarū pte vehemens dolor ad se trahit. Quarta est qd post vomitū vter soluat vt illos humores quosve hemēs dolor deorsum attrahit p anū phar macū effluere cogat: & eos phlebotomare beat ad iuncturas trahi.

guis: o3 vt admittres phlōmā ex pte cō

De gradi

duabus: verbigratia si dolor sit in vtroq; pede tūc fiat in vtriusq; brachij: & licet vtroq; modo intelligi possit: credo tamē quod secundo modo prius intelligatur: ratio tamē vtriusq; sensus est eadem. Quoniam existēte dolore in omnibus vt in artetica & fuerit materia sanguinea est signū casio maxime superabundantie sanguinis in venter: vnde cum non potest in venis contineri resudans per poros venarum effluit ad omnes iuncturas: quoniam ex omnibus venis totius fluit. In tali igitur casu conuenit phlebotomia ex ambabus vel vtriusq; partibus simul. s. ex basilica dextre & sinistra simul: qm ex tali phlebotomia ab omni parte diuertitur materia per phlebotomia sinistra brachij: & sic expedit ex vtriusq; partibus simul phlebotomare: sed hic restarent aliquę dubitationes. Primo quoniam de mēte Rasis in diuisionibus si dolor in manu dextera fiat phlebo. in manu sinistra: & si in sinistra in dextera: quomodo fiet si etiam dolor in vtraq; manu: apparet ex dictis qd deberet fieri etia phlebo. ex vtraq; manu: quoniam per phlebo. dextre diuertitur a sinistra: & per phlebo. sinistra a dextera: quod non apparet rationale: quoniam per quālibet istarū fieret tractus ad membrum lesum: dicendum hic qd arg. non pcludit propter hoc nocumentum quod sequeretur quod dictum est: immo etia vbi esset dolor in vna manu tantum sed esset timor qd sic consequitur ne etiam accidat in alia tūc non debemus ex manu phlebotomare sed ex pede: non sic aut sequitur nocumentum existēte dolore in vtroq; pede si fiat phlebotomia ex vtraq; manu. i. brachij: quoniam nulla illarū est egra vt supponit: extēte igitur dolore in vna tantum potest fieri phlebotomia in altero brachio nisi in casu dicto: vel nisi esset mulier in qua essent retenta mēstrua: vel his similibus: vt in apostemate sanguineo epatis vbi sit fiēda phlebotomia licet esset dolor in pede sinistro non deberemus phlebotomare in erigentiam pedis sed epatis: sed si esset in vtraq; non in ambobus brachijs sed in sophe na vel artetico sub caulis extrinsecis situatis vt infra videbitur. Sed etiam secundo remanet difficultas qd existēte dolore in pede dextro vult qd debeat fieri in principio phlebotomia ex manu vel brachio dextro & in sinistro pede ex sinistro brachio: videtur magis qd existēte dolore in pede dextro debeat fieri phlebo. in sinistro brachio qd in dextro: quoniam Rasis in diuisionibus dixit qd in elephantia debemus incipere a phlebotomia basilice lateris oppositi: & in almanfore dixit. Et basilica quoq; contrarie partis minutio fienda est: idem videtur de dolore podagrico. Idem etiam Serapio quarto breuiarij cap. rxiij. de curatione doloris iuncturarū dixit: in egritudine qd podagre phlebotomamus ex iunctura opposita pedi in infirmo: iunctura autem opposita non est dextre manus ad pedem dextrum: sed magis dextre ad sinistram: & sinistra ad dextrum: cum inter illa maior sit distantia & psequenter oppositio. Pro hac parte etia facere videtur textus noster cum dixit si fuerit sanguinea rē. oportet vt administrēs phlebotomiam ex parte contraria: maior autē cōtrarietas est superius ad inferius & dextre ad sinistram qd superius ad inferius tantum: igitur potius fienda est phlebo. existēte dolore in pede dextro et basilica brachij qd dextri rē. Etiam pro hac parte sunt expresse verba Azarauh in ca. de altacrae siue podagra: vbi dixit curatio que fit ex sanguine: est quod phlebo. partis ex parte opposita egritudini: & declaratur vt si fuerit dolor in dextro pede fiat phlebo. in basilica sinistra brachij. In oppositum tamen huius est comunis practica practicum fundamētum se super hoc quoniam ars debet imitari naturam: natura autem extēte apostemate vt in epate cum facit fluxum ex parte dextera ad bonum vt multum terminatur: & ad malum si per sinistram: opposito modo est si apostema esset in splene. Idem expresse dixit Auerror septimo colliger: cap. rxiij. vbi ponens curam solutionis cōtinuitatis facit in venis exem plicando de tractu ad partem oppositam dixit. Et tractio ad partes oppositam fit sicut quādo propter fluxum sanguinis narium vt dextre ventosae super epate ponit iubeamus: aut super splenem si fuerit in sinistra. Idē Rasis in diuisionibus si est in pede dextro fiat in manu dextera: & si sinistro in sinistra. Idem etiam expresse in tractatu suo de iuncturis. Pro declaratione huius difficultatis est intelligendum primo qd corpus patiens aut est plectoricum & cum hoc fortis virtutis & morbus est in principio principiantes: aut iste non adsunt conditiones quoniam & si forte sit vna earum verbigratia qd materia incipiat primum fluere tamen corpus nō erit plectoricum: qd non maxime sanguine repletum & virtus non erit fortis aut forte corpus erit plenum sed medicus non occurrat nisi postq; materia pro parte notabili fluxit vt plerumq; fit. Secūdo suppono qd in magna plectoria sanguinea si sit dolor iuncturarum vt plurimum non fit dolor in particulari iunctura vt in pede tantum dextro vel sinistro: s. vt plurimum fit artetica que est pluribus comunis iuncturis: ratio huius dicta est supra: quoniam in maxima repletionē sanguinea per resudationem effunditur sanguis ab omnibus venis totius: itaq; ad omnes iuncturas fluit: & in omnibus recipitur: & non in particulari tantum: cum hoc tamē fiat qd prius manifestetur fluxus i vna qd alijs. His breuiter notatis ponuntur tres conclusiones: prima est qd maxima existēte plectoria in principio fluxus ad vnam tantum iuncturam vt ad pedem dextrum phlebo. est ex parte contradictoria vt ex vena basilica sinistra brachij: hec conclusio patet quoniam in tali casu fienda est maxima diuersio a loco apto maius nocumentum incurrere: cum igitur malus nocumentum sit aptum incurrere membrum quod primum incipit ledi propter maiorem facilitatem ad materiā recipiendam: vel propter ipsius debilitatem: vel vias effatiores ad eam: quia aliter in ea non prius inceperit: vel propter dolorem prius

sanguinea vel
sanguinis vel
re in presentia
multa conuenit

rem prius ibi initiari, qui addit attrahendo materiam: vel propter omnes istas causas simul: et alias de quibus facta est mentio in capitulo causarum: sequitur quod hoc membrum sit precipue maxima fienda diuersio. Maior autem sit diuersio diuertendo contradictorie secundum modum dictum per vnaqueque semel in se, quod est in

ferius ad superius et alia que est dextri ad sinistram faciendo diuersiones tantum per eam que est in ferius ad superius: igitur conclusio vera neque hic obstat quod educio que fit in longinqua multo plus debilitat quam que ad proximam unde phlebotomia pedis plus debilitat quam manus. c. de phlebo. quarta primi: nam hic de hoc non est timor: cum ponamus corpus plectorium et virtutem prestare. Et istam conclusionem expresse intelligebat Auer. vij. col. c. xvi. ubi dicit. Et si possibile esset devideremus ut quando attrahere volumus ut ibi omnes existerent oppositi: maxime quando est repletio secundum vasa. Nota tamen quod Auenzoar in xlvij. thesauri phlebotomia in principio de vena cephalica oppositi lateris: sed communiter omnes alii faciunt phlebotomiam de basilica: et hic ego assentio. Secunda conclusio est in dolore sanguineo dextri pedis si corpus non fuerit plectorium et non fuerit virtus multum prestans: vel materia non fuerit in principio fluxus: sed tamen pro parte aliquali tantum fluxus: tunc coepit phlebotomia contrarie tantum: facta. In basilica dextri brachij: hec conclusio declaratur: quoniam per phlebotomiam sic facta sufficeret adimplet intentio medici que est in clinatio mae fluxe in preter diuersas a membro dolente: cum hoc sit pueniunt de materia fluxa aliqualis euacuatio: ubi si fiat diuersio contradictoria non fieret conuenienter de materia fluxa euacuatio: cum ad illam partem reuertit non habeat: que tamen requiritur in euacuatione diuersa: ut colligitur quarta primi cap. primo. §. Et quandoque coferat loci associetatis simul sollicitudinem habere et c. Per illam etiam diuersionem debilitaretur nimis virtus: ergo conclusio. §. g. fienda est contrarie tantum ad modum expositum. Et ex his inferitur. Tertia conclusio talis: ut plurimum in podagra: sanguinea pedis dextri in principio phlebotomia dum est in brachio dextro: et sinistri pedis in sinistro: et sic ex parte contraria ut dicebat textus noster et non contradictoria: ista conclusio patet ex precedentibus: primo quia ut plurimum cum sit podagra in vno pedetantum non est corpus plectorium: et sic non competit diuersa contradictoria: sed sufficit contraria diuersio. Secundo quia ut plurimum non occurrit medicus in principio fluxus materie sed iam fluxa pro parte materie: quo casu insurgit intentio diuersionis et cum euacuatione: et hec conuenienter completur per phlebotomiam factam contrarie ut dixit precedens conclusio: igitur tota conclusio vera: dicitur etiam ut plurimum propter casus supra positos vel similes: quoniam si in muliere propter retentionem menstruum fieret podagra in vno pede non debet fieri phlebotomia in brachio sed in alio pede et c. et sic de alijs: quos casus posuit Rasis in suo trac. de iuncturis cap. tertio. Itaque restat ridere ad dicta ante opposita: ad primum quod est forte de elephantia in qua Rasis precepit fieri phlebotomia de vena basilica lateris oppositi respondet Conciliator differetia. c. cxxij. ubi etiam ipse tractat istam materiam satis obscure: dixit ad hoc quod similitudo non tenet de elephantia et de dolore iuncturarum: quoniam ut ipse dixit: elephantia ut plurimum contingit ex maiori plenitudine quam dolor iuncturarum: et ex hoc soluit: quasi innuat quod existente plectoria ut dictum est debet fieri diuersio contradictoria: et hec ut multum coniungitur in elephantia: qua non existente fienda est phlebotomia contraria: et quia plurimum talis non existit in dolore iuncturarum. Unde est quod in tali dolore debet fieri de vena eiusdem lateris: hec responsio propter tantum auctorem debet esse nobis conclusio veritatem propter istos textus forte coniungeretur error in opere: quia sic in omni elephantia fieret phlebotomia in parte opposita contradictorie et esset confirmatio per auctoritatem Conciliatoris: quia cum ea coniungitur plectoria. Dicat hic que dam breuia et si dissona sine conciliatore: credo tamen euacuabit radicem difficultatis. Dico igitur primo supponendo quod elephantia ut plurimum pendet a materia melancholica: et sepe et a phlegmate grosso: rarius autem fit a sanguine. Suppono secundo quod cum sit ex sanguine ut plurimum cum tali causa coniungitur plectoria sanguinea: iste due suppositiones expresse colliguntur ex textu. d. A. supra in causis elephantie et in cura eius. Supponitur cose quenter quod raro vel nunquam duz elephantia est melancholica vel flatica: sed coniungitur plectoria sanguinea: et cum hoc supponatur quod alia plectoria a sanguine non indicat de phlebotomia fienda: istud supra declaratum est de mente. d. A. quarta primi. Istis sic stantibus dico primo contra conciliatorem: quod ut plurimum non est fienda phlebotomia in elephantia dextri pedis ex basilica sinistri brachij: et si in ea coniungatur plectoria: quoniam ut plurimum elephantia pendens est a materia melancholica vel flegmate grosso: et in tali raro vel nunquam coniungitur plectoria: quod indicet de phlebotomia fienda: ut patet. igitur dictum verum dico secundo: quod si elephantia est sanguinea ut plurimum causa eius est vehemens repletio sanguine ut videtur. d. A. capitulo proprio: dico igitur quod in tali causa in quo coepit phlebotomia cum coniungatur plectoria debet fieri phlebotomia ex parte contraria. i. contradictoria: hoc tamen raro contingit: quoniam raro euenit ut pendat elephantia a sanguine: si tamen sit a sanguine tunc coepit phlebotomia secundum modum dictum: et istum sensum forte intellexit conciliator: cum Rasis locis allegatis: verum quod textus Rasis indistincte videtur sonare: quod in principio elephantie semper debemus phlebotomare ex parte opposita et c. forte posset dici quod in alijs elephantijs a sanguinea non coepit phlebotomia: et ratio est non quod in ea coniungatur plectoria: indicans de phlebotomia ut dicebat Conciliator: sed quoniam materia elephantie quecumque sit aduisione precipat ad prohibitionem igitur aduisionis: quod phlebotomia infirmitat ad modum supra dictum in principio capitulo. forte in qua libet coepit phlebotomia: et ex vena opposita contradictorie secundum modum dictum: quod si sit sanguinea coepit ex alia vena per rationem assignatam: et si sit alterius humoris frigidi: quod a colera non fit: ut caplo proprio fuit declaratum.

ratu: propter tamen aduisionem in tali materia ad prohibitionem eius ad infirmitatem aliquam coepit phlebotomia: et non ex eadem parte: quod timor esset existente materia frigida ne nimis infirmitaret et ingrossaretur. est igitur conueniens ut in parte opposita fiat: et sic in omni conuenit a principio consentiente virtuti: et in etate conuenienti: et hoc forte voluit Rasis: et non propter plectoria secum coniungi: ut dixit Conciliator: sed propter aliam causam ut dictum est: que causa non coniungitur in dolore iuncturarum a causa frigida: quia ibi non est timor de aduisione materie: et sic est responsum fundamentaliter ad primam difficultatem: et notate. Ad secundum quod fuit dictum Serapionis: dico cum dixit fiendam esse phlebotomiam ex parte opposita: ipse intellexit non oppositionem propriam sumptam que est inter contradictoria: sed eam tantum que est inter contraria scilicet que est superius ad inferius tantum. Deinde dico ad textum nostrum quod fienda est ex parte contrarie vere. C. Ad textum Auer. clarum dicit quod ipse intellexit in principio principiante cum alijs conditionibus et c. et sic est solutum ad istam difficultatem pro hac parte. Pro parte vero opposita si reperitur textus quod debeat fieri ex parte contraria et non contradictoria intelligitur ut in pluribus non existente plectoria neque existente materia in principio fluxus principiante ut dictum est et c. C. Est consequenter circa presentem lectionem aduertendum circa ordinem: quod dicit esse obseruandum: hijs diuersis generibus euacuationum: quoniam primo ordinat phlebotomiam si fuerit expediens: postea vomitum proprie in passionibus membrorum inferiorum: postea solutionem ventris. Aduerte hic per solutionem ventris debere intelligi veram solutionem que fit cum electiue soluentibus: et non cum lenientibus: quoniam lenitio ventris regulariter debet precedere phlebotomiam: ut prima quarta et quarta primi et alibi in multis locis: sed de solutione ventris exsoluente: intellexit do. Auicenna. idem dico de vomitu quod aliquis est vomitus leuis factus in corpore aptissimo ad vomendum ad materias communes in stomacho leuigantes euacuandum: ut cum aqua calida tantum vel cum penna inuncta oleo in guttur immissa: quidam vero est factus cum appropriatis eligendo scilicet cum medicinis appropriate soluentibus: inter quas tamen est diuersitas in debilitate mediocritate et fortitudine ut dixit Auenzoar in de consolatione medicinarum: intentione prima: capitulo secundo: hic tamen ordo do. Auicenna. qui fuit ponere phlebotomiam ante vomitum: maxime intellexit de vomitu electiuo et non leui communi: quoniam forte non inconueniret in habito ad vomendum et materie leuigante in ore stomachi stante etiam necessitate phlebotomie preponere vomitum leuem: sicut de lenitione ventris dictum est: sed de vomitu appropriato intelligebat per hoc quod dixit ipsum conuenire quando dolor est in inferioribus: quoniam talis est qui in casu multum confert: quod ab inferioribus eradicando: id est euacuando diuertit: et propter istam causam do. Auicenna. dicebat loquens de isto forti appropriato et capitulo proprio: quod ipsius attractio et eradicatio: id est euacuatio est ab inferioribus: et propter istam causam addidit textus noster: vomitus enim magis inuatiuus est electiue: scilicet dolori membrorum inferiorum quam ventris solutio: scilicet per secessum: et tota causa est quia diuertit materiam fluentem a membris lesio: purgatio autem per secessum si fuerit fluente materia coadiuuaret ad precipitandum materias deorsum: supposito igitur quod primo in vomitu sit electiuo vomitus ratio ordinis clara est: scilicet quod phlebotomia precedere debet: quoniam ipsa minus agit materiam et ad eam fiendam non sic requiritur preparatio et digestio sicut ad vomitum: quam preparationem reperies quarta primi cap. xi. Vomitus etiam in casu isto stante dolore in inferioribus precedere debet euacuationem per secessum: quoniam et si vomitus appropriatus ut plurimum sit euacuatio magis laboriosa: quam euacuatio etiam cum appropriatis per secessum: ut dixit Auer. Abbas capitulo proprio et Auenzoar loco allegato: quia ad eum maior sequitur in toto comotio: tamen quia vomitus ab inferioribus diuertit: et solutio secessiva quodammodo ad fluxum preparat: ideo conuenienter preponendus est vomitus solutionis: et istum ordinem seruauit textus noster: hic tamen aduerte quod licet vomitus talis debeat esse electiuus aliquammodo: non tamen in principio debet esse maxime fortis: sed in processu magis: quoniam ex eo nimia fieret comotio materierum in principio: quod plurimum obesset: sed si tamen talis ut et c. Et hoc est quod dixit Serapion. Incipiamus et demus id quod complete mouet vomitum quadam morione et c. verbigratia cum cassia et decoctione seminis aneti vel atriplicis: et non cum nuce vomica vel carthamo que sunt mediocriter vomitiua: multo minus conuenit eleborus et c. Nota vltimo ex vltima parte textus colligitur ex opposito: quod si dolor iuncturarum sit in superioribus: tunc post factam phlebotomiam debet fieri euacuatio per secessum ad diuertendum a superioribus: et postea vomitus et c. Hoc etiam totum intellige stante morbo in principio: quoniam digesta materia cum intendimus eradicationi materie stante dolore in inferioribus magis valet secessus quam vomitus: et contra stante noimento in superioribus eradicatione magis valet vomitus: sed tunc debet esse cum laboriosis ut intelligenti patere potest. Hic essent multa dicenda de qualitate vomitus et modo: sed ista alibi querantur: ubi hec materia proprius tangi debet. In proposito tantum sit dictum quantum ad expositionem textus nostri: et eius bonam intelligentiam fuit conueniens: lego igitur litteram. Et si fuerit sanguinea: scilicet materia faciens dolorem: aut cum dominio sanguinis: scilicet mixta et c. Aut cum dominio sanguinis in toto: ut exponebatur: oportebit ut administres phlebotomiam ex parte contraria ad modum tactum in questione. Et si fuerit communis scilicet dolor iuncturis corporis dupliciter exponendo: ut dictum est quia vel communis toti vel duabus contrarijs iuncturis: tunc ex vtriusque partibus simul scilicet expedit euacuare: deinde facta phlebotomia: administres vomitum proprie quando dolor est in inferioribus: et hic loquitur de vomitu electiuo: et adducens eam huius dixit. Vomitus enim magis

primus et secundus nos me
Jo. Matthaei

Quinta est qd a re forti incipiat nisi prohibeat priuatio maturitatis et purgatio humoris grossities nimia: quibus humor redditur pharmacis inobediens. Et a forti pharmaco iussit incipere Rasis vt a pillulis fetidis quatinus potenter humores dispositos ad iuncturas fluere et trahi a dolore foras euacuet. Dicit tamen princeps quasi se corripit qd a principio pharmacia facilis est incolumior seu magis secura: et gradatio de debili pharmaco ad fortius est conuenientior: sicut incipe a casia stula mana aut thamaridis. Deinde procedere ad reubarbarum et agaricum: et postea ad turbich et ta de ad pharmaca diagra dialia: vel elleborica vel de pulpa coloquintide. Credo qd in debilibus la part facilibus et non bene sustentibus pharmaca fortia a debilibus incipe melius est. Deinde procedere ad mediocria relinquendo fortiora. Sz in robustis vix laxabilibus incipere a forti conuenientius est: quoniam debilia comouent humores et

Et incipe a re forti si non phibet priuatio maturitatis et grossitudo materiei Quis facilis sit incolumior et gradatio conuenientior. Deinde sequere cum solutius mundificantibus fm gradationez. Et sunt de hoibus qui describunt initium cum facili post facile: et sigillant

Jo. Matthei

gis iuuatius est ei. s. dolor inferiorum membrorum qd ventris solutio propter causam dicta: vltimate hys completis: addit deinde administra solutionem ventris: et est tertium instrumentum in euacuantibus. **Et incipe etc.** Postq supra in pte proxime lecta ipse posuit canonem obseruandum in ordine medicinarum euacuantium. s. phlebotomie vomitus et medicine secessus. In hac parte specialius ponit caones attendendos circa euacuationem per secessum: et posset diuidi ista pars in tres: quoniam primo ipse ponit ordinem seruandū: secundum sententia quorundam. tertio reuertitur declarando fm mentem suā. s. a ibi. Et de hominibus sunt stertia ibi. Et rectius quidem est. De prima pte dicit. Et incipe. s. in medicinis soluentibus a re forti: si non prohibeat priuatio maturitatis et grossitudo materiei: quibus facilis sit incolumior et gradatio conuenientior. Addit deinde sequere cum solutius mundificantibus secundum gradationem. Nota qd ex hoc textu. d. Aui. vult innuere qd in doloribus iuncturarū a principio cū volumus euacuare debemus euacuare cū medicina aliquatiter humorem eligente: cuius est virtus vsq ad iuncturas peruenire possit: quoniam cum tales morbi vt plurimū coniungant cū magna repletionē est indigentia a principio minoratiōis materiei vt natura fortior reddat supra residuum: quē admodū et facimus in magnis apostematibus in quibus pp multitudinē materiei cū dubitamus ne virtus possit digerere materia ab ipso statim principio minoramus educendo de materia cū ferro tertia quarti de curatio nibus excutiarū apparentium: vbi habes casus in quibus interdū expedit euacuare de materia ipsa nō digesta: et iste est vnus casus pp multitudinē eius: talis aut minoratiua euacuatio nō debet fieri cū medicina ab solute debili quoniam vt infra dicit textus talis interdū mouet materia et non educit: et forte subtilizat humores vnde magis fluūt ad membra lesa: expedit itaq vt sit tñ potens vt aliqd de materia educere possit: qd etiā membra a quibus pro parte d3 fieri educitio sunt multū distantia quibus non coniungunt loca vacua extrinsecus. s. nō ad ea coniungunt canales manifesti per quos fiat educitio materiei: pp etiam istam eā cōuenientē medicina nō leuiter absolute vt colligitur in canonibus vniuersalibus quarta primi ca. s. de electione quantitatis medicine. Cū hac tamen sententia vult. d. A. nobis innuere qd stante peccato in materia subtili vt colle rica tutius exhibere possumus medicinā talem minoratiuam eligentem humorē: vel et vbi materia esset flā subtilē aqueum: quā qñ materia peccans fuerit simpliciter cruda grossa: qñ talis materia grossa vt phlegmatica viscosa vel gipsa nō sic obedit euacuationi a principio sicut subtilis quoniam materia subtilis non est in totum priuata digestione sicut grossa: imo satis facilliter educibilis est: nisi esset inhibita: sz illa nō fluere ad iuncturas: idcirco dixit textus. Et incipe a re forti: si non prohibet priuatio maturitatis. s. in dispositio ad euacuationē: vt in materia frigida est grossitudo materiei: dicit tamen supposito qd a principio debeamus euacuare cū medicina forti: tamē facillē est incolumior. s. a principio euacuando debemus eligere in gradu medicinarū fortius siue a proprietate eligentium medicinam in illis debile: postea debemus procedere addēdo in fortitudine. s. a minus forti ad magis fortem: verbi gratia primo possumus in materia collica exhibere Cassiam in tanta quantitate vt eligat humorem et cum aliquibus mirabolanis: postea possumus addere in fortitudine exhibendo reubarbarum quod fortius soluit: postea intendendo procedere possumus ad scamoneam etc. et in frigida materia primo euacuare possumus cum cartamo et polipodio: postea addere ad agaricum materia facta aliquatiter digesta: postea magis completa digestione addere in gradu fortitudinis ad turbit: postea in processu magis ad coloquintidam etc. C. Aduerte tamen hic et est doctrina omnium in hac materia: et erit textus expressus. d. A. infra in c. sequenti satis ad principium: qd medicine conuenientes in casu nostro que debent esse ita fortes quod attrahant a locis remotis oportet quod habeant stipticitatem aliquam: quā sigillant orificia venarum prohibendo humores facta euacuatione minoratiua: ne alij deinceps fluāt. Ideo ibidem laudat. d. Aui. hermodactilos precipue quoniam faciunt succedere solutioni stipticitate et confortat etc. Et ita videbis obseruatum ab eo in medicinis omnibus suis contra multos practitantes qui ad hoc non aduertunt. Non esset tamen negandum quin etiam ante talem medicinam possit precedere clystere lenitiuū: et nō tate bene istum modum exponendi: qd de hac difficultate multi sunt ambigui propter varia dicta auctorum qui videntur negare medicinas fortes ante digestionem materiei: de hoc tamen etiam infra dicitur. Et ex his patet littera clara: lege eam sic. Et incipe a re forti. s. medicinis educantibus per secessum cum sit intentio euacuationis a principio: vt sepe fit: incipe cum medicinis eligendo soluentibus etiam habentibus virtutes attrahendi a iuncturis si nō prohibeat priuatio maturitatis et grossitudo materiei: quasi dicat qd in principio cum euacuamus tutius cum fortiori me

aptant fluxui qui quieti prius erant et hos non educunt: imo moti pharmaco fluunt ad iuncturas. Sexta est qd postq pharmaco facili purgaueris infirmum a principio morbi sequere gradatim cum fortioribus mundificantibus: sic enim natura feret intrinsecus solutiuu pharmaca: et melius dirigit ipsarum opera: nec ab his terretur. Septima est: qd si materia fuerit subtilis cholericā melius est ipsas festine purgare: maxime si in ipsa maturatio appareat ne hec cholera ducat sua subtilitate abunde materias ad locum doloris. Octaua est qd si materia doloris est grossa pharmacia non bene obediens nō malum est eam presubtilare priusq purgetur: et hanc ad h prepare vt ad vias expulsiōis. s. ad anū facile expellatur vt hanc decoctionem sibi dare in potu mane in ieiunio. R. ciccoruz rubeoz pugilum. i. seminum feniculi carui et anisi ana. 3. s. fiat decoctio ad quantitatez lib. vnus et 5. cui si vis adiugas oximellis diurectici vel gallitici. 3. liij. Mona

cum forti post maturationem. **Et re**ctius qdem est in hoc si materia est subtilis cholericā festinare euacuationem cum videtur maturatio. Et si est grossa non est maluz premittre quod eam subtiliet et maturet et prepet ipsam ad hoc vt expellatur ad partem euacuationis.

De gradi

dicina euacuare possumus in materia subtili qd grossa: neq in grossa est tanta indigentia de euacuando in principio sicut est in subtili: qd non sic est apta ad fluxum sicut illa: et sic magis dat indutias ad digerendum: addit tamen quāuis facilis sit incolumior: et gradatio conuenientior: quasi dicat qd euacuando a principio cum medicina forti ad modum dictū melius est: siue in subtili siue in grossa incipere a medicinis eligentibus a debilibus in gradu fortitudinis: deinde sequere cum solutius mundificantibus fm gradationem: quasi dicat hoc non solum obseruandū est in medicinis minoratiuis: hoc est in principio et augmēto. s. procedere fm gradationem intendendo in fortitudine: verum etiam in medicinis mundificantibus. s. in statu etc. hoc est obseruandum.

Et de hominibus etc. Jam ipse ponit sententiam quorundam circa has medicinas: et in sententia illi nolebant vnq esse vtendū medicinis fortibus. s. elgentibus et a iuncturis euacuantibus: nisi post materie integraz digestione: ita qd per totum processum ante digestionem exhibebant medicinas tantum debiles. s. vna post aliam: postea facta digestionē sigillabant. s. era dicando cum medicina forti et nunq ante: de eorum numero fuit Serapio qui in capitulo curationis in generali dixit. Incipiamus et deus illud quod mouet quadam motione: et soluat cum facilitate etc. postea addit et non oportet vt faciamus illud. s. exhibere solutiuum forte: nisi post terminationem hore. s. digestionis materiei. Idem etiā ille alabbas visus est sentire. Et hoc est quod intendit: lege litteram. Et de hominibus sunt qui describunt. i. qui dicunt incipium cum facili post facile: hoc est in initio incipit euacuare cum facili et supple postea sic continuant euacuando cum alio facili post facile: et sigillant cum forti post maturationem. s. exhibent fortem medicinam eradicantem et sigill. ntem: ita qd non amplius resset intentio ad euacuationem tantum post maturationem. i. post completam digestionem.

Et rectius quidem etc. In hac tertia parte ipse redit ad sententiam propriā et aduersatur positioni nouiter dicte: et est pars declarans dicta in parte superiore: et primo ponit ordinem seruandū in materia simplici: secūdo in composita: secūda ibi. Et si materia fuerit composita. Dicit igitur primo. Et rectius quidem est in hoc. s. in ista difficultate tacta si materia est subtilis cholericā festinare euacuationem. s. a principio euacuare cū fortiori medicina ad modum supra expositum cum videtur maturatio. s. cum pro qd videtur maturatio etiam in dicta materia ab ipso principio: quoniam materia cholericā faciens talem morbum ab ipso principio videtur digesta hac digestionē que est preparatio ad expulsiōem ex quo est mobilis educibilis etc. vel cū videtur maturatio quasi innuat qd non semper a principio possumus facere talem minoratiuam euacuationem etiā in materia subtili propter aliquam causam impedimentū ad euacuationem ex parte materie vel alia causa: sed quēq sit illa causa non videbitur tūc maturatio. i. preparatio ad euacuationem: hoc tamen raro euenit in materia subtili: sed si pur sit intentio ad euacuationem in principio debemus euacuare cum medicina forti ad modum dictum et nō cum facili vt dicebat precedens expositio: primus tamē sensus mihi magis placet propter necessitatez minorandi a principio in materia subtili et eius dispositionē. Ideo addit de grossa que aliquando est indisposita. Et si est grossa nō est malum premittre qd eam subtiliet et maturet et prepet eaz ad hoc vt expellatur: id est dirigitur cum medicinis digestiuis ad partem euacuationis hoc est ad loca expulsiōis. C. Nota ex hoc textu non aliud intendit do. Aui. nisi qd minus tute euacuamus a principio in materia grossa qd in subtili vt etiam supra dixit: etiam tutius possumus dimittere euacuationem in principio in materia grossa qd in subtili quoniam in hac nō est timor de fluxu: nisi ergo sit plurima repletio non est maluz in materia grossa ante euacuationem habilitare materiam ad euacuationem cū digestiuis vt dixit textus: verum tamen quoniam vt plurimū in istis morbis coniungitur repletio. Laudarem ego a principio findaz esse euacuationem minoratiuam propter causam dictam superius: et in hoc magis assentirem positioni Rasis qui in febribus phlegmaticis et melancholicis a principio purgabat qd Bal. qui vituperauit Bal. in melancholicis: et si vera esset sententia Rasis cui etiam consentit Bal. in melancholicis a principio esse euacuandum propter multitudinem materiei vt dixit Auerrrois septimo colligit capitulo sexto: vbi ponit istam controuersiaz: multo magis hic fieri debet vbi propter multitudinem materiei dubium est ne talis materia frigida et grossa in iuncturis recipiatur a quibus erit multum difficile eradicare. Sed si materia esset adeo grossa qd nullo modo obediēt euacuationi: isto casu dicit do. Aui. non est malum premittre digestionem: qd tūc non erit timor: vt facilliter recipiatur in iuncturis. C. Idem tñ. d. A. velle qd etiam in ipā multū grossa et inobediēte ad euacuationem

Non est q̄ interim q̄ digeritur materia patiens alleuetur subtili solutione seu leui & facili sicut cum cartamo vel cum catholicon. Et si materia est. In istis dat regulas. xvij. p cura doloris functionum qui fit ex mixtis materijs. Prima est q̄ si mixta seu composita sit materia doloris ex humoribus diuersis p̄trarijs: vt frigidum phlegmate & calida cholera: conuenit vt in hoc solutiua pharmaca & etiam emplastra copiosa existant. Secunda est q̄ deest & melius est vt blade tractetur & suauiter iste dolor a principio q̄ vt solutiua cuj attractione statim offerantur vel emplastra fortia. Tertia est q̄ in hoc copposito dolore non fiat phlebotomia: quoniam comouet & accrescere facit superfluos humores: & p corpus eos discurre facit nec educit illud quod educi debet vt phlegma & cholera: sed sanguinem qui erat frenum vtriusq; & thesaurus

Et tu interim alleuia cu solutione subtili. Et si ma fuerit coposita fac vt solutiuum & emplm sint coposita: lz tñ melius sit vt blande tractetur in principio. Et non fiat phlebotomia. Phlebotomia. n. accrescere facit humores: & facit eos currere in corpus & non extrahit il-

Jo. Matthei

tionem: & si debeamus intendere cum digestiuis antequa fiat specialis euacuatio: tamen debemus etia digerendo aliquod euacuare de materia propterea: vt gratia dando vnam pillulam satis leuem ante cenam vel post sirupum per duas horas: & aliquid eam exhibent ante sirupum: & post bibunt sirupus: & alius modus magis mihi placet. Et hoc est q̄ addedo dixit. Et tu interim alleuia. s. natura mino ad de materia cum solutione subtili in tali casu. Et ex hoc toto textu possz colligi de mente. d. A esse q̄ in tali casu cuo quocunq; fieda sit semp oz esse cuj appropriatis & electiue educationibus & non cu lenitiuis: vt multi impioz faciut qui exhibet in pncipio cassiam in modica quantitate cu decoctione lenitiua: & male eis succedit coiter. Et notate bene istud qd est cois error in que multi et appella ti famosi incidut. Et si infra. d. A. subbit exhibere cassiam ipse intelligit q̄ in tata quantitate exhibeat: q̄ ex p̄prietate eligat & exhibebit ipse ea ipa rectificata cum aliquo pfortatiuo vt in ea calida cum aqua solatri &c. vt loco illo videbitis: habetis fo ex hoc colligere q̄ in quolibet tali morbo Et a pncipio est de materia p̄pria aliqd euacuandū in subtili ma est dispositio ita vt non sit necessaria digō in grossa aut in qua et est necessaria digestio: dixit q̄ cu digerit interz alleuia cu solutiue subtili &c. Et nota q̄ non dicit alleuia cum facili. i. medicina: s. dicit cu solutione subtili. i. cum medicina debilitat soluente. i. appropriata educite s. debilitat: ap pellabil medicina fortis debilis: lege lram sic. Et rectius qd est: si materia est subtilis colerica festinare. i. a principio euacuare cu. i. q̄ videt maturatio: & si est grossa no est malū &c. hoc est digerere: s. interz digerēdo alleuia cu solutiue subtili: vel sic clarius: si est grossa alleuia cu subtili solutione: hoc ē a principio s. interm no est malū aliqd digerere. i. euacuādo digerere & digerēdo euacuare.

Et si materia &c. Cōsequēter ponit ordinē seruādū in coposita materia postq̄ posuit ordinem in simplici & grossa p se dicit igitur. Et est lra clara quodāmodo cōtinuādo. Et si materia fuerit coposita fac vt solutiū & emplm sint coposita. i. in eis diuersa integrātia hñia virtutes ad diuersas materias: q̄. s. i. solutio sit materia electiua colere & flegmatis: & addit licet tñ melius sit vt blande tractetur a principio. Nota q̄ supra dictū ē q̄ in materia subtili a pncipio possumus euacuare: et in grossa debemus cu appropriatis alleuiare: in coposita igitur debemus a principio euacuare vt ergo nō cōtingat error: & ne simus nimis audaces in soluēdo cu medicina fortis nimis a pncipio: dixit melius esse vt blande tractetur in principio. i. subtiliter soluēdo: & nō nimis laboriose: hoc est quod intēdit lege lram.

Et non fiat &c. Cōsequēter ponit cōones respiciētes modū fiēde euacuationis positiuos & firmatiuos am primo ponit cōones circa flobotomia: scdō circa euacuationes: scdā ibi. Et similiter nō fiat &c. De p̄ia igit parte dicit. Et nō fiat flobotomia: & aduēcō rōnem sui dicit dicit & est textus communiter allegatus & huic filis et ponebat quarta primi ca. de flobotomia apud principium ca. flobotomia. n. accrescere facit humores & facit eos currere in corpus. Et nō extrahit illud qd necesse est vt extrahat. Pro intellectu huius partis est intelligēdū. Qd lz ista pars sit signata specialis & ita sit secundum modū assignatum: tamen hec pars continuationem hz cum precedenti vbi erat sermo de materia coposita ex subtili & grossa vt ex collera & flegmate que est cā frequenter cōtingens imo vt plurimū cōtingēs vt supra dicebat. Et ergo sensus littere qd in tali materia coposita nō fiat flobotomia aduēcō rōnes positas in textu qm accrescere facit humores &c. Et igit scdō est aduertēdū qd indicatione sumpta a tali materia pro euacuatione non cōpetit phlebo. qm phlebo. respicit p̄cipue peccatū in sanguine in quanto vel in quali: qm igitur in casu talis materie coposite ex cholera & phlegmate que nō ē p phlebotomia cōuenienter educibilis fieret phlebotomia sequenter nocumēta que ponunt in littera: primo ad phlebotomiam sequitur motus in tota massa humoralis: & ideo fit cōmotio & p̄mixtio humorū malorum cu sanguine laudabili: & sic accrescere humores facit illaudabiles: & hoc intelligit per hoc quod dicit accrescere facit humores q̄ sanguine laudabilem p̄uertit ad illaudabilem p̄mixtionem cu malis humoribus: & p̄ eandē radices q̄ cōmouendo humores: q̄ ē motus subtilis humorū & habilitat ad fluxū & sic facit eos currere in corpus & p̄ter ad membrū lesū: & ex eodē fundamēto cuj talis mā nō sit bene educibilis p phlebotomia: s. p phlebotomia educatur sanguis nō peccans vt supponitur sequitur qd dicit tex. s. qd non extrahit illud qd necesse est vt extrahatur: sed supple malus humor remanebit saltem fm magnas partes & bonus euacuabitur. Nota tñ q̄ vbi materia peccans est p phlebotomia educibilis vt cōtingit si materia esset sanguinea. i. principia le peccatū sit in sanguine tūc phlebotomia est melius remediū quod fieri possit: & p̄ eā tantū sepe curati sunt egri vt. d. S. in de phlebotomia: & Ra sis in suo de iūcturis: vbi ponit pulchū exemplū de vna muliere: vos vi-

nature. Quarta est q̄ etiam in principio morbi non detur pharmacū solutiuum ventris cum attractione: quia materia tunc non est digesta: quare non obedit pharmaco trahenti. Quinta est q̄ patiens aquam hordea ceaz assidue bibat donec appareat in mixta materia digestio aliqua. Mā lenit & lubricat & abstergit vias sine materierum fortī cōmōtione. Sexta est q̄ si egri dispositio puta repletio vehemens multe cacochimie requirit vt aliquanāt expulso minoatiua materie fiat cum pharmaco: quod semel solum aut bis assellare faciat etiam in principio. Septima ad hoc talem medicinam dicat in potu sumendam. Recipe aquarū solatri & endiuie añ. vncias duas in quibus dissolue mēdulle caseifistule munda

lud qd necesse est vt extrahat. Et si militer non fiat cuo & assiduetur aq̄ hordei vsq; quo maturatio appeat. Si aut repletio erigit vt fiat expulsio: tunc fiat cu eo qd facit assellare semel aut bis. Et ex eis q̄ bibunt sicut aqua endiuie & solatri cum cassia fistula: & clysteribus & sunt

te dragmas decem fiat dosis pro vice vna. Octaua est q̄ dentur etiam clysteria lenitiua v̄tris que sunt rectora seu securiora tūc pharmacis bi

De gradi

deatis & in isto casu quanto citius sit a principio melius est vbi etiam materia peccans esset mixta sanguini: & in toto esset dñus sanguinis & time remus ne in sanguine acquiratur ebullitio &c. tūc deberemus etia a principio phlebotomare vt supra de hoc dictū est. S. si alius humor a sanguine peccauerit simul cu eo ita tamē q̄ dñus sit illius humoris supra sanguinem dicunt quidam & bene non incipimus a phlebotomia p̄p̄ter. nō. strum qm subtiliat &c. Sed primo debemus euacuare illuz humorem vel illos si fuerint plures dominantes postea phlebotomare si expedit: hoc tamen intelligatur si ille humor peccauerit in quali & non in quanto: qm si peccauerit in quāto cu sanguine maxime si etius quantitas nō multū domans fuerit in sanguine tūc a phlebotomia incipiendū. Et hanc sententiā posuit. R. de iuncturis cum dixit. Si materia fuerit fm proportionē humorum in corpore & nō apparet victoria multa: aliquorum nec in colore nec in tactu tūc scias q̄ dolor est ex plenitudine & tūc incipe curam cu minutione sanguinis &c. Et de his pores recurrere ad ea que dicitur quarta primi. c. iij. satis ad principiu: lege litteram. Cōtinuando cuj mā mixta q̄ clara est vt p̄p̄ ex modo exposito. Et nō solū verificatur tex. in materia coposita sed in oi materia nō educibilī pueniēter per phlebotomia hūe sit phlegma hūe melia hūe v̄tositās p̄ eadē nocumenta: bene notate.

Et similiter &c. Cū nunc consequēter ipse ponit casū. p̄ncipaliter negatiuos circa solutionē fiendam: & posset diuidi pars in quatuor fm quatuor speciales canones quos ponit: scdā ibi. Cum autem declinare ibi tertia. Et attende crises ibi quarta. Et si possibile est. De prima igitur parte dicit. Et similiter nō fiat euacuatio. i. fortis eradicatiua. i. in principio maxie in materia mixta sicut etia supra dicebatur de phlebotomia: qm eadem fere sequeretur nocumēta que etia supra dicebantur de phlebotomia: qm cu talis materia sit a principio nō obediēs euacuationi: fiet in ea magna agitatio & cōmotio: & sic permiscetur iuuatiuum cum nocitiuo: & ex consequenti accrescere facit humores malos: q̄ etiam ex agitando humores facit eos fluxibiles: facit eos consequenter currere in membra lesa: nota tamen q̄ matius nocumentum sequitur cum sit phlebotomia in tali materia q̄ quando fit euacuatio etiam fortis inconueniens. Et ratio est: quoniam p phlebotomiam in casu nostro plus euacuatur de eo quod non est dignū euacuari & minus de eo quod deberet euacuari: q̄ per pharmaciā. Nam per talem eligendo euacuationem & si euacuatur etiam de iuuatiuo: plus tamen de nocitiuo euacuatur quoniam illud eligit: & non sic iuuatiuum. Peccatum ergo in pharmacia nimis fortī quantum ad euacuare iuuatiuum videtur esse per accidens: pro quanto euacuatur simul cum nocitiuo: quoniam propter indigestionem non est ab eo separatum. Peccatum vero phlebotomie in casu nostro in euacuando iuuatiuum videtur esse p se pro quanto phlebotomia per se euacuat sanguinem qui in casu non debet euacuari: cum hoc tamen fiat q̄ a principio in tali materia possit & debeat fieri euacuatio minoratiua eligendo: quoniam & si aliqualē sequatur nocumētum: & sic operatio aliquomodo videatur irregularis: tamē propter causas supradictas melius est eam facere q̄ non facere: tamē ne credat medicus q̄ ex quo potest fieri euacuatio minoratiua q̄ propter hoc non debeat fieri continua digestio in materia vsq; dum sit complete digesta & tunc tantū conueniat eradicatiua dixit. Et assiduetur aqua hordei scilicet in materia subtili: vel aliud digerēs appropriatus: scilicet sirupus rosatus vel sirupus de granatis vel alius vsquequo appareat maturatio & tunc supple fiat euacuatio eradicatiua. Et sicut exemplificatum est in materia subtili: ita correspondenter intelligatur in grossa cum suis appropriatis. Sed ne ex mente ecidat medici q̄ aliquando ante digestionem cōuenit euacuatio: vt sepe dictum est: addit. Si autem repletio erigit vt fiat expulsio: scilicet minoratiua a principio propter causam sepe dictā: ad in finuandū q̄ non fiat cum multum fortibus: sed fm gradus in fortitudine incipiendo a debiliōri dixit: q̄ tunc fiat cum eo quod facit assellare semel aut bis ex eis que bibuntur: sicut aqua endiuie & solatri cum cassia fistula. & clysteribus: & sunt rectora idest conuenientiora. Nota ex hoc textu non debetis colligere q̄ cum fienda est euacuatio a principio q̄ debeat fieri cum lenitiuis: quoniam oppositum est supra declaratum: imo debet fieri cum appropriate eligentibus debilitat tamen solventibus: vt supra dictum est. Et si tu dicas videtur qd cum lenientibus tantum debeat fieri talis euacuatio: quoniam dixit debere fieri cum eo quod assellare facit semel &c. & hoc conuenientius faciunt lenientia. Item expresse dixit exemplificando de aqua endiuie cum cassia fistula. quod videtur esse lenitiuum. Item dixit quod clysteria sunt rectora: sed clysteria videntur assellare facere leniendo: igitur apparet quod euacuatio fienda sit cum lenitiuis. Dicatur vt supra quod talis euacuatio fienda est cum appropriatis: cum quibus etiam aliqua coniungatur confortatio: ne facta in materia agitatione plus sequatur nocumentū propter fluere materias ad iuncturas: q̄ sit iuuamentū ex virtutis exoneratione si ue per lenientia: hūe

bitis: qz non commouent superius humores: neqz hos precipitant a superioribus ad inferiora sicuti pharma per os intromissa. Non est qz cū dolor declinare incipit non est declinandum ad phar macandum t euaquandum. Nam fortasse pharma cōmouebit humores prius quiescentes et fluere faciet ad locum doloris: unde dolor fortior qz ante redibit. Decima medicum subter attendere crises horum dolorum: quarum quedam sunt quarta die morbi quedam die septi

Jo. Matth.

per aliter eūantia in quibus non sit confortatio. 36

cū cassia appositū aqua endiuse et solatri: et in ista est virtus confortatiua valde: imo pstrictiua: vt pō can. ca. pprio: et ad. d. Aul. pmo dico qz iussit fieri debere euones cū eis que ascellare faciunt semel aut bis de mē proptia et nō de materiabus cōibus sicut faciunt medicine lenitiue. Et cū repleas qz ipse exēplificando dixit de cassia fīst. dico qd voluit eaz esse tante quantitatē qd exoluendo educat et a proprietate et nō leniendo tantū: sed de hac exēplificauit vt inueneret nobis euonem talem esse sciendā cū soluentibus subtiliter. i. debilitat vt supra dicebatur et non cū fortibus et in processu cū fortioribus. Ad illud de clysteri dico: qz ipse voluit qd in clysteri sit et aliqd appropriatē solūens: qd sunt rectiora. i. minus timorosa qm minus est aptū sequi nocuentū per clystere euans eligēdo qz p medicinas similes per supius datā: qm per clystere euans eligēdo qz p medicinas angustias: qm materie trahent ad intestina et non ad stōm: et sic sunt rectiora: si etiā fierent clysteria lenitiua tū nō essent nocua sicut medicine sumptie per superius et c. Et nota bene expositionē istam: quia credo qz iste textus superficialiter intellectus duxerit multos ad errorem: lege totam litteram: quia clara est.

Cum autē et. Cū nunc ponit scdm can. negatiuū sumptum in medicinis aducētibus ex pte materie cum deor sum mouent: et breuiter dicit. Cū autē declinare incipit tunc nō declines et euacua: qm fortasse mouebit humores a locis suis ad egritudinē. i. ad locū egritudinis. Nota qz iste textus patit multiplicē expositionē: vna est qd cū declinare incipit. i. egritudo: qm. i. est facta digestio in mā et p pte euo: tūc nō declines. i. in euacuando. i. nō minores supple tantū et euā. i. ymo tunc euacua. i. eradicatiue: quoniam si supple euabis: et declines in euone. i. nō cōplete euos: fortasse mouebit talis euo humores a locis suis ad egritudinē: quare fiet agitatio et non eradicatio: ideo nō declines ab euacuatione eradicatiua ex quo materia est obediens ne sequat illud nocuentū. Iste intellectus est satis pegrinus et subtilis: s3 credo qd non sit de mente. d. A. Alius igit sensus est vt lra introducebat talis. Cum declinare incipit. i. in principio morbi cum dolor vel materia declinat. i. deorsum mouet vel in inferioribus incipit manifestari: tūc nō declines. i. supposito qd debeas euacuare tūc nō declines. i. nō euacues p inferius vbi gra in podagra et euacua: s3 p pte oppositaz. i. p phlebotomiaz biachij in materia calida vel per vomitū ad diuersum: qm si euacuabis declinando fortasse mouebit humores talis euacuatio a locis suis ad egritudinē: qz egritudo est in inferioribus. Et sic materia deorsum mota facilius ad locum defluet egritudinis. Si igit in podagra facta euacuatione diuersua per oppositū sit necessaria euacuatio itē p inferius debet fieri cū caueta et arte cum medicinis que possit solūit etiā meatus pstringēdo sigillatim: vt et supra dicebat. Et si cum hoc illo casu et apponant supra crura aliqua stipticantia vias claudētia non erit in artificiale: imo vtile multū et pueniens: vel tertio sic cum declinare incipit. i. materia ad locum egritudinis: qz. i. agitata a leui phar maco tūc nō declines. i. ad picam leuē euone: quare non debes psequi sic euacuādo: s3 euacua cū fortior: qm et c. Vel quarto sic cum declinare incipit apostemavē inflatio loci dolentis: et hoc sine euone precedente debita: tunc nō declines. i. desistas ab euone qm desistendo et c. mouebit. i. natura humores et c. et hunc can. diligenter notate maxime declaratum fm tertium modū exponendi: magis tamē placet secundus modus: sed fm vltimū modū magis videt lra pnuari.

Et attende et. Cū postqz supra declarauit qm sit scienda euacuatio ex parte materie: itā ponit canonē in euotione ex parte quorūdam dierū in quibus non debet fieri. Ipse igit ponit vnum canonē qui et si videat affirmatiuus tamen in eo pnetur in virtute canonē negatiuus: dixit et attende crises et que fit in die quarto vj. et xi. Et addit et hora crisis melior eis est. xij. Intelligendum qd. d. Aul. ex hoc textu non aliud intendit nisi qd attendētibz nobis ad istos dies criticos non cōmittimus errorem quez facilius cōmitteremus: nisi attendamus ad dictos dies in opere: qz in talibus diebus plerūqz sunt crises et euacuationes. Ideo in talibus diebus non debemus euacuare neqz alijs puocationibus vt: et est sentētia ap. p. prime particule. Ea quorum crisis fit et c. Hec est igit pclusio quam intendit qd d3 medicus attendere hos dies et in illis non d3 euacuare neqz aliquid nouū facere: et sic canon iste negatiuus in verbis. d. Aul. includit vt supra dicebatur: ratio autē huius qd non sit mouendū in talibus diebus sumit ab eodem p quarto trac. ij. cap. x. ad principium ca. dicit sic. Et oportet in die crisis vt regat eger regimine proprio: non ergo moueat omnino cū medicina: fortasse enim adiuuabit naturā ad euacuationem. i. dicta medicina si exhibetur: quare supfluet vehemētē. i. natura in euacuando: et fortasse faciet et cōtrarietatem in parte sua. i. impedit naturam ab euacuatione a via p quam intendit natura euacuare: qz pariet dolorem non crism: et non fiet euacuatio. i. debita et conueniens: et hoc erit quoniam forte natura intendit facere crism: et nō fiet euo. i. debita et cōueniens: et hoc erit qm forte nā intendit facere crism p sudorē: et si tu dederis medicinā solutiua trahendo materiā ad stomachū et intestina mouetur materia ad diuersū: et sic fiet nature impedimentū: et sic appellabitur medicus non nature minister sed inimicus vt dixit. B. in prima de criticis diebus. Secundo nota qz l3 in qualibet die possit fieri crisis p accommodationem: tamē in certo numero dierū vt multū sunt crises bone et laudabiles: et huiusmodi sunt in actis dies scripti a. d. A. in littera vt. iij. vj. xi. vt oēs tradit medicus et astrologi. Causam autē integram horum dierum criticorum quoniam non est presentis propositū require late a. B. primo secūdo et tertio de diebus cre

ma: et quedā vndecima: vt in die crisis naturā non impediatur neqz phar macis neqz phlebotomis neqz alijs modis. Iuxta id Hipp. ap. i. ap. p. x. Ea quorum crisis fit et quorum facta est equaliter non mouere neqz nouum facere neqz phar macis neqz alijs puocationibus vt sed finire. Vndecima est qz in his iuncture doloribus de materia mixta dies criticus melior est quartusdecimus: quia tunc materia verifimiliter digesta esse debet: et ad expulsionē nature obediens. Duodecima

nez. Et attende crises. i. et qz fit in die quarto et septimo et vndecimo: et hora crisis melior eis est quartusdecimus.

De gradi

ticio: et ab domino Aul. ij. quarti tractatu. ij. c. ij.

precipue. Cū causa tamē cōmuniter assignata est quoniam per motum lune in dictis diebus acquiratur quidam aspectus ad illum punctū zodiaci in quo erat luna tempore inuasionis egritudinis: per quem aspectum aut virtus confortatur: aut morbus vt in sextili et trino qui sunt aspectus amicitie integre vel medie: et in quarto: et aspectu oppositiōis qz sunt aspectus inimicitie medie vel integre. Sed siue virtus siue morbus fortificetur: tūc pugna insurgit nature cōtra morbū et ecōtra. Et per hanc pugna si natura fuerit dominans supra mām fiet crisis ad bonū: et si fuerit subdominans fiet crisis ad malū. Illi possent multa dici et varia curiosae: s3 ista sufficiant ad littere expositionē. Si tamē prius visus fuerit in veritate illius verbi qd dicit. d. Aul. scilicet quod hora crisis melior eis est. xij. Nam qd hoc nō sit vj. p3 per hoc: qz septima dies fortior est ad criticandum qz. xij. quoniam de mēte Hipp. iij. ap. p. lxi. ap. p. que imparibus diebus discretis sunt et amica conuersioni colligitur qd imparēs dies sunt meliores ad crism: cū igitur quartadecima sit par et septima im par vj. qz melior sit. vj. qz quartadecima: et l3. B. in cōmento dixit illū ap. p. nō fuisse Hippo. Item et ipse. B. eadem particula cōmento. xxxvi. illius ap. p. Sudores febriantibus et c. magis laudauit crises in imparibus qz paribus: precipue qz paroxysmi acutari vt cholericarū: maxime sunt in imparibus cū crises fiant hora maioris afflictionis. ij. quarti sequitur et c. Pro hac parte etiā facit ratio crises que supra dicta est que maior videtur coniungi in. vj. qz in. xij. quoniam in. vj. videtur esse maior repugnantia qz in quartodecimo: vbi aut maior est repugnantia et contrarietas ibidem maior intercedit pugna: et cōsequenter maior et perfectior crisis: quod aut in septimo maior sit contrarietas qz in quartodecimo p3 per hocnam cū signa sint opposita et quodlibet habeat duas qualitates sicut elemēta: et luna in septimo semp fit in signo opposito in duabus qualitibus: vel saltē in actiuis illi signo in quo erat luna quādo incipit egritudo: non sic autem contingit cum luna venit ad oppositum in quartodecimo: quoniam et si tūc luna sit in signo opposito quo ad situm nō tamen in signo opposito quo ad formā saltem tantum quātum est cū est in quadratura in septimo: qm in. xij. vel in oppositōe opposito est tantū in passiuis qualitatibus signorū et cū est in quadratura in septimo qm in. xij. est oppositio vel in vtriusqz qualitatibus vel saltem in actiuis maior autē est cōtrarietas que est actiuarū qz passiuarū: igitur et c. Exempli gratia si egritudo oliculus incipit luna exite in ariete in septima die erit in cancro in simili gradu: si erat in principio erit in principio oppositi: si in medio: in medio canceri: et in his vt p3 est oppositio in ambabus qualitatibus: cum aries sit calidus et siccus et cancer frigidus et humidus: et si in primo die fuit in cancro in septima erit in libra: inter que signa lies non sit oppositio in vtriusqz qualitate est saltem oppositio in actiuis vt p3. Cum tamen luna in principio egritudinis fuit in ariete in. xij. erit in libra: que cū sit signum calidum et humidū nō contrariatur in actiuis sed in passiuis tantum: et ita erit de alijs si considerabis: vt de scorpiōe et tauro et c. et sic p3 qz. vj. dies videtur esse fortior quo ad crism qz. xij. In oppo. tamen huius est tex. noster cū dixit. Et hora crisis melior eis est. xij. pro hac etiam parte est sentētia eiusdē p. iij. trac. ij. c. ij. cum dixit. Et dies. xij. est dies fortis valde: et de fortitudine eius est qz non inuenitur dies cui nō proportionetur. xij. qui sit vltimus in fortitudine in iudicijs crises et salute eius nedum a completō eius. Facit etiam pro hoc qz materia est magis digesta in. xij. qz. vj. et sic eius habilitas fit expulsio cum in eam longior tēpore egerit virtus naturalis digerendo et c. Pro dictione huius questionis breuiter stringēs materiā ponatur hec distinctio qz vna dies potest dici alia magis critica dupliciter: vno modo qz in ea plures crises contingant: alio modo qz in ea vehemētiores et acutiores fiant crises. Et fm hoc ponuntur due breues conclusiones: prima est ista sumendo diem esse magis critica alia: pō mō qz in ea fortiores et acutiores fiant crises sic vj. co qz. vj. est magis critica qz. xij. quoniam morbi crisi terminabiles in. vj. sunt morbi peracuti quorum materia est calidior subtilior et mobilior qz sit materia morborum terminabilium per crism in. xij. igitur a tali materia est apta virtus magis irritari ad pugnam: et per consequens natura maiori conatu mouebitur contra materiā et per consequens deriuando materiā ad loca expulsionum et tandem eam criticē euacuando accidentia sicut seculiora: et ex consequenti crises erunt acutiores et fortiores: et ad hanc conclusio. probandam optime facit arg. adductum ante oppo. qz in. vj. in prima se quadratura coniungitur in aspectu magis contrario quātū ad qualitates qz cum est in. xij. et sensus huius conclusionis sonant oēs auctoritates dicētes. vj. magis critica. Secūda conclusio est talis sumendo vna diem alia esse magis critica: qz in ea plures crises cōtingant sic etico. qd. xij. est magis critica qz. vj. et istum sensum conclusionis intellexit. d. Aul. loco allegato secūda quarti: et ratione declaratur quoniam modice materie furiose reperiantur que sint in. vj. per. c. i. fm terminabiles et multo plures repiuntur que sunt in qualitatibus medie inter vehemētē calidas et frigidās: et tales sunt per crism in. xij. terminabiles et nō in. vj. immo etiam magis qz in alia critica posteriori: igitur et c. Cōsequētia est clara et assumptū est Hipp. p. iij. particula ap. p. x. ap. p. Digesta meditari et c. in fine vbi dixit qz multe materie sunt nō furiose: qz et multo plures repiunt mē medie inter calidas et frigidās qz extremaliter frigide vel calide maxie p crises terminabiles: p3 de frigidis qz tales vt multū non sunt crisi terminabiles de mēte. d. A. loco alleg. qz et corpa calida vt sepe hō nostro tpe vtunt crapulis et coitu et sepe otio vj p indigōnem infrigidantur humores et sic vt plurimū multiplicantur humores

Quoddecima est qd si in hoc dolore rationabiliter cessare possis vt proprie loquendo desistere penitus ab euacuatione cum pharmacia bibitis vsq ad materie maturationem et contentus fueris embrocationibus p aqua frigidam calidam et tepida fm canones superius dictos primi quarta ca. xij. et ca. xij. tractatus presentis que sunt de embrocis: fac. Tredecima est qd in embrocado incipiat ab aqua frigida: que reprimat humor ebullitionem dolorem. nunt

Jo. Matth.

mores medie nature qui in vij. no sunt digesti: in xij. aut potest ipsoz esse perfecta digestio: et sic tunc ipsoz fiet crisis conueniens et perfecta et no ante: neq vt multu in dictis mate-

ribus tardatur ad creticandū: qm in illa die pp aspectuz oppositionis q est vere inimicitie fit pugna: ex pnti fit crisis: et qm egritudine iunctura- rum vt plurimu pendet a materia non valde acuta: imo a materia mix- ta ex cholera et phlegmate vt in cap. ca. dictum est. Ideo iste materie cu per crism terminant maxime in xij. die terminantur: et sic sunt apte ter- minari: et ad istu sensuz dixit textus noster et hora crisis melior eis. i. dies ad crism puenientio: in materiabus facientibus dolore iuncturaru est xij. et. et sic p3 expositio lre totius cu hac fa conclusionem. Et ad arg. pri- mum factu ptra conclusionem qd dies impes vident meliores ad cretican- dum qd pares et. Rndet. d. Alii. fa quarta loco allegato dicens qd impes qdem fortiores sunt in crisisbus fm plurimu et in plurimu numero: quasi dicat qd plures sunt dies impares in qbus vt plurimu sunt crises qd pa- res: cum quo tri stat qd coparando. xij. ad qualibet aliam diem qd plures sunt in ea crises qd in alia: vel die pcedendo qd dies ipar qdum est ex pre- materie crisi terminabilis que vt plurimu est acuta cholera puententior est ad crism qd dies par: qd crises sunt in vehementia accidentiu: modo in dictis materiabus vehementia hnt accidentia in imparibus qm in illis fuit paroxysmi vel excrementie et no sic in paribus: si tñ consideret aspectus cum pparatibz simul materie dico qd certa dies par vt. xij. est magis cre- tica ad hunc sensum vt in ea plures ptingut crises qd in alia die impari: et hoc est: qd materie plures reperiunt terminabiles conuenienter in xij. qd in. vij. vt que sunt nature medie in qualitibus vt dictuz est: et huius- modi sunt materie facientes vt plurimu morbos iuncturaz: de morbis aut tertianaz non sic est dicendū: qm in illis pp modum piodicandi vel manifeste hnt immanifeste excrementia de tertio in tertiu magis sunt crises in. xi. qd in. xij. qm in talibus plus facit ad creticandū morus ppius ma- terie qd aspectus: et cu3 hoc stat qd. xij. fit fortior ad sensuz supra allega- tum: et ad istu intellectū dixit. d. A. ca. supra alleg. pap. ante textum supra alleg. de fortitudine diei. xij. in creticando: et notate textum. Et dies. xi. non est in virtute. xij. veru in egritudinebus in qbus paroxysmi earuz incipiunt in impio vt tertiana est fortis valde et fortior. xij. Inueniunt qd in tertianis plures sunt crises in. xi. qd. xij. et notate. Et sic breuiter sa- tisfactum est ad difficultatem de fortitudine dieruz crisis: et hoc sufficit quantu ad declarationem tex. nostri: lege igit lra3. Et attende crises. i. dies in qbus de eoru numero est vt in eis pp aspectus pcpue lune fiant crises. ad hoc vt cum cautela operis in dictis diebus pp cam assignata: et enu- merans quos dies dixit. Et que fit. i. est apta fieri in. iij. vii. et xi. postea comparando dies creticos in fortitudine dixit. Et hora crisis melior eis est. xij. ad modum expositum.

Et si possibile et. C. Nunc ipse ponit. lra. canonē negatiuū et respicientē euacuationē: et qm in ca- none ipse facit mentionē de embrocis. Ipse fo pnter ponit cano. specialē in epithymatibus que cum embrocis multu pueniūt. Est tñ cōis etiā ad quectiqz localia applicada: fa ibi. Epithymata vo calida et. De pma pte dixit. Et si possibile est vt cesses ab euacuatione vsq ad maturationē. i. qd est fer modicu de materia: qd corpus esset velut puru et sis pētus embrocis l. vt tibi sufficiat embroce cu qd frigida et calida et tepida fm canones p- dictos in ca. embrocay fac: et addit. Et incipe ab aqua frigida. Nota qd vbi ista sufficiant pueniēs est cessare in pncipio ab euacuatione: quoniam l3 talis euo in pncipio facta vt plurimu sit necessaria pp cas sepe dictas: tñ qd vt supponit dicta materia in pncipio est indigesta semp ipius euacua- tio in pncipio facta est irregularis: et cum aliquali sit nocumēto: si igit embroce sufficerent melius est cessare ab euacuatione in pncipio. Est igit scdo notandū qd non existente materia multuz mobilis: neq multa: neq soluta: rari passibilitate: qm. i. alias dicte iusture non fuerit passe aliqui sole em- broce sufficiunt materia fluente sistendo digerendo et aliqn resoluēdo: qd vbi modica fuerit materia calida fluxa embroca cum aqua frigida salte in virtute frigida ad digestionē et doloris remissionem sufficit: et vbi fue- rit materia frigida modica ad digonem materie et ad resolutionem ei for- tasse sufficeret embroca calida actu et in virtute: vbi autē fuerit materia mixta pueniret aqua tepida facta f3 can. scriptos quarta primi ca. xviij. precipue vbi dat qd si materia no sit in fluxu debemus incipe embroca ca- lida ad rarefaciendū mēbz: hnt igit si materia fluxa frigida hnt euacua- tio mixta prius d3 fieri embroca calida: f3 differēter: qm in materia cali- da d3 esse embroca calida tantu actu vel tepida et in potētia frigida: et in frigida materia d3 esse embroca et actu et potentia calida: post aut embro- cationē cum calida laudat. d. A. fieri embrocām frigidam saltem actu ad duo inuamenta: primum est vt constringatur illud quod iam penetrante de embroca prius facta: secundum est quia embroca calida rarefaciendo membrū dissoluit de spiritu et calido naturali: vt igitur membrū factum lassum confortetur et in virtute roboretur. Laudat. d. A. embrocay frigi- dam post calidam: ideo dixit tex. de ordine harum embrocay calidarū frigidarū vel tepidarū remittendo nos ad id quod alias dixit in canoni- bus quarta primi est qd iste embroce fiat fm canones pdictos in. c. embro- ce quarta primi. Nota tamē qd dixit. Et incipe ab aqua frigida non vult d. A. qd absolute embrocando prius incipiamus ab embrocatione aque frigide quoniam esset perarius sibi ipi loco allegato vbi insit esse incipien- du3 ab embrocis calidis et postea sequi cu embrocay actu frigida. vt et ra-

get et pariter repercutiat. Quartadecima est qd in pncipio doloris epi- thymata omnia tam calida qd narcotica stupefacientia sunt nocua. Ca- lida quidem attrahendo materias commotas ad locum doloris. Narco- tica vero congelando et incrudando materias iam fluxas: vnde prolon- gatur morbus. Quinta decima est qd rursus epithymata que infrigi- dant grossas mās incrudat subtiles mortificat et plangant egritudines.

narcotica omnia sunt nocua. Calida quidem propter attractionem: sed nar- cotica propter congelationem et crudi- tatem. Et iterū epithymata infrigidan- tia grossum faciunt crudum et mortifi- cant: subtile et prolongant egritudines.

De gradi

tio manifestat vt decla- ratū est: sed voluit. d. A. incipe ab aqua frigida: qd in pncipio morborū no existere materia fluxa sed incipiente fluere: pro- quato materie fluenti co- perit repulsio debemus

tunc incipere a frigida: sed si esset fluxa materia et intēderemus digestionē vel resolutionē materie et mitigationē doloris vt sepe fit cu embrocis: isto casu incipendū est a calida vt in canonibus dictuz est: et hoc regulariter et vt in pluribus: qd vbi esset materia multum ignea forte magis conueni- rent embroce frigide etiam ad materiam fluxam vt fuit sententia apho. xvi. quinte particule. In articulis tumores et colores et. Nam in tali ca- su aqua frigida superinfusa refrigerat malam complexionem calidam et materiam calidam: humores attenuat repellendo: et sic dolores sedat: etiā et stupefaciendo et. et hoc est qd intendebat lege litteram. Et si est possibi- le vt cesses ab euacuatione vsq ad maturationē qd. i. non sit necessaria a pncipio euacuatio et sis contentus embrocis cu3 aqua frigida calida et tepida. i. tibi sufficiant embroce fm canones notos in capitulo embrocay fac. i. cum tibi sufficiant embroce fac eas fm can. notos quarta primi ca. proprio embrocay. Embrocando prius cum aqua calida. factu vel te- pida deinde cum frigida actu propter causam dictam: tamen addit: et in- cipe ab aqua frigida. i. morbo incipiente fac embrocām frigidam ad rep- curiendum materiam fluentem et.

Epithymata vero et. C. Nunc postq dedit quendā canonem de embrocis dat ca- nones quosdam alios circa applicationem diuersorum localium etiam sumptorum interdum per interius: et diuidi posset pars etiā in quatuor fm quatuor canones quos ponit: fa ibi. Et aqua quide3 calida i. tertia tibi. Et oximel quarta tibi. Et semina fortia. Primo autem ponit ca- nonem circa epithymata que magnam habent conuenientiam cum em- brocis cum vtraqz fiant ex re humida liquida: sed embroce ex alto effun- duntur. Epithymata vero sunt cum panis infusus in liquoribus in quibz interdu sunt aliqui pulueres: et dictis pannis aliquantulū expressis membro superponuntur: et dixit. Epithymata vero calida. i. notabiliter et actu et potentia: et supple frigida etiam intense omnia sunt nocua: maxi- me. i. in pncipio: et adducens rationem dicti sui dixit. Calida quide3 pp attractionem supple nocent: sed narcotica propter congelationem et cru- ditatem. i. sunt nocua: et addit. Et iterum epithymata infrigidantia sup- ple que tamen non sunt narcotica qd non sint intense frigida grossum fa- ciunt crudum et mortificant subtile et prolongant egritudinem. Nota qd d. A. in hoc textu ponit etiam implicite canonem negatiuū circa appli- cationem epithymatum. Et breuiter intendit istam conclusionē sub for- ma regule vel canonis. i. qd medicus non debet in pncipio horum mor- boruz applicare epithymata calida. i. fortia neq3 frigida stupefacientia vel narcotica neq3 etiam intense frigida et si non sint narcotica vt sepe fit ab idiotis in sedatione dolorum: applicant enim talia frigida: vel quod ali- quando ad resolutionem materie paruz fluxe applicant calida notabiliter nulla facta prius euacuatione in corpore etiam in puro: et probans istam conclusionem dixit qd talia omnia sunt nocua: quoniam calida attrahūt materiam ad locum: et sic plus est id quod attrahitur qd quod resoluatur et sic augetur dolor: et hoc sepe euenire solet: sed narcotica propter conge- lationem supple quā faciunt in spiritibus et naturalibus humiditatibus et cruditate quaz supple faciunt in materia nocua eam ingrossando et in mobilizando. C. Nota secundo pro expositione huius terminū narcoti- cum qd narcoticum vt dixit Conciliator: differentia. cccxij. est medicamē doloris sedatiuum cuius natura cum siccitate vehemēter est frigida: ipsa enim frigiditas ad finem tertij genus eleuatur et vsq ad quartum et. co- sequenter mortificat sensum membrū: et per hunc modum sedat dolorem vt quarta primi in fine: et quinto colligit: et sic vt par3 nocet dupliciter. i. extinguendo calidum naturale et congelando materiam etiam incrudan- do eam propter calidum extingui cuius est digerere: frigida etiam inten- se: et si non sint narcotica vel stupefacientia etiam nocent: et hoc intēdit per hoc quod dixit epithymata infrigidantia quoniam grossum humores fa- ciunt crudum et. i. quia mortificant subtile. Nam in materia etiam calida cum ipsa sit eterogenea: cuius vna pars est subtilis magis et alia grossa propter subtilem comixtam grosse tota materia redditur nature obediē- tior ad expulsionem: qd propter istas partes redditur magis equalis quā si altera istarum partium maxime subtilis remoueretur. Ideo. xij. tertij de cura asclitis: ipse prohibuit euacuationem cholere quoniam vt ipse ibi- dem dixit ipsa aliquo modo resistit aquositati: idem facit in capitulo se- quenti in pncipio: cum igitur talia intense frigidantia extinguant cali- ditatem fundatam in parte subtili materie inde est quod nocent siccitā- do grossum mortificando subtile: idest propter mortificationem calidita- tis in subtili existentis: et inde fit materia inepta euacuationi: et ex conse- quenti prolongant egritudinem: et hoc est quod intendit: licet etiam ali- ter possit legi littera: sed iste sensus magis placet. C. Et nota quod licet do. Auicenn. faciat per hunc canonem nos cautos in applicatione epithy- matum potest tamen ampliari canon: et debet ad omnia localiter apponē- da siue sint fomentationes siue epithymata: siue embrocationes siue olea vel vnguenta: vel emplastra et huiusmodi: quoniam omnia talia possent ex dictis construi medicinis. C. Aduerte etiam quod licet iste can. sit regula- ris: tamen in cura coacta scilicet in dolore acutissimo aliquando neces- sariuz est ad ista deuenire vt infra in hoc capitulo videbitur: lege tu litte- ram quia est clara.

tur ad precedentē: qm̄ primo ipse possit can. attendendos in eūne si fieri
 deat sit an ne sumpta indicatōe a m̄a on digesta: sc̄do principaliter ponit
 canones attendendos in eūne materie cū iam facta est digestio: t̄ duo fa-
 ctis principaliter: qm̄ primo ipse exemplificat cū qbus d̄s fieri euacuatio fa-
 ctā digestio: s̄o ponit can. circa ex̄bitionem harū medicinarū: s̄a ibi. Et
 caue ne in potu t̄c. JDe s̄ma pte dixit. Lūqz completur maturatio. s̄. ver-
 sus statū vel supple est completa in statu tūc euacua cū his que sunt sicut
 hermodactili t̄ buzidē t̄ pillule eoz: t̄ intēde q̄ facilitat: addit. Et inci-
 pe itez supple embrocando: t̄ epithyma cū eis que sunt sicut herba q̄ na-
 scitur in fluuijs. Nota primo in can. maxime laudari ab oibz in eūne
 materie p̄blegmatice hermodactilos albos t̄ electos qm̄ rubei vel niger
 sunt vehemens malitie: educūt. n. electi p̄blegma precipue grossum a fun-
 cturis vt dixit d̄s. c. proprio. Et ita cōueniunt in doloribus iuncturaz
 euacuando mām existentem ibidem t̄ p̄fortando t̄ resoluendo exteriorē
 applicata: ideo. d. A. s̄o can. c. proprio dixit de eis. Qd sunt pueniens the-
 riacha oibz doloribus iuncturaz t̄c. verū est tñ qd de se nocent stomā-
 cho vt oēs scribūt: q̄ pp̄ superfluum accidentalem humiditatē eoz indu-
 cunt nausēz stomachi t̄ sunt tarde solutionis t̄ sic pmanēt materie attra-
 cte ad stomachū longo tpe in eoz: generāt in stomacho ventositatem pp̄
 ipsoz caliditatez nisi rectificent: rectificantur aut cū cymino. 33. t̄ pipere
 vt cap. pp̄p̄ia t̄ cap. seq. expresse. Lū ergo. d. A. dixit qd opz euacuare cū
 eis que sunt sicut hermodactili intellexit si electi fuerint t̄ s̄m artē rectifi-
 cari. Et ideo qm̄ ad rectificationē quedā addunt t̄ p̄ illoz additionē t̄ s̄
 fiant citius solūtes q̄ tamē minor eoz dosi p̄ se est aur. i. vt d̄s. s̄i
 tur alia debēt addi correctiua eoz s̄et magna quātitas pulueris exibēda
 ad solutionē pro vna vice t̄ sic infirmos tediaret nimis: vnde pp̄ istā cā
 auctores p̄struxerunt pillulas de hermodactilis in qbus p̄ter hermoda-
 ctilos q̄ sunt bassis pillularū ipsi addūt alia solutua respiciētia p̄blegma-
 t̄ cholera plus t̄ minus s̄m diuersas intētiōes descriptionū vt ad debi-
 solūedum parua sufficiat quātitas ne tediūz infirmos afferat. Ideo dixit
 d. A. t̄ pillule eoz. s̄. hermodactiloz. s̄. debēt exhiberi q̄ diuersificanc. Ideo
 dixit. d. A. in solūdo qm̄ qdaz ex eis plus solunt p̄blegma vt pillule de
 hermodactilis maiores: t̄ quedā plus cholera: vt minores: t̄ quedā que-
 dam modo equaliter vtrāqz materiā vt pillule descriptionē propria d̄s
 s̄m quod in eius diuersa adduntur solutua magis vñ humorē q̄ aliu
 respicientia: t̄ sic sūt a cūtiōes vnde in satis pauca dosi cū correctiuis si-
 mul. d̄s. t̄ hermodactiloz faciunt completā t̄ satis rectam solutionem.
 Nota super illo verbo buzidē post q̄ in multis synonymis nō reperiat
 qd esset tandē in synonymis Rasis reperi q̄ est testiculus vulpis: est aure
 testiculus vulpis satirion s̄m Simonē Jāh. de testiculo vulpis t̄ canis: fa-
 ciunt capitula Serapio t̄ Aul. t̄ neuter eorū ponit q̄ aliquāter soluat
 vtz est tamē q̄ forte approprietate cōfortat iuncturas t̄ mēbra neruosa
 si de eo nō fecerint auctores in hoc spālem mentionē: q̄ in multis vtz ha-
 bere cōuenientiaz cū hermodactilis in multū nutriendū t̄ in p̄uocati-
 ne libidinis etiam in qualitatibus manifestis forte qd etiā cōuenit in ista
 proprietate cōfortandi: vnde per manifestā qualitates nō apparet quō do-
 beat curare spasmū qui est in posterioribus cerebri vt dixit. d. A. t̄ Sera-
 pio qui cōueniunt in hoc qd cōfort spasmū t̄ tetano qui sunt in posteri-
 ribus cerebri vel dosi: vnde Auer. v. colliger. c. de satirion: volēs ipse po-
 nere hoc de intētiōe propria q̄ nō vidit in hoc rōnem manifestā: s̄ si fir-
 sit p̄ occultas: t̄ tamē nō regitur ab auctoribus dictū qd a proprietate cō-
 fortet iuncturas vel mēbra neruosa neqz q̄ soluat adduxit in hoc testi-
 moniū duoz antiquoz Elmescit t̄ Elmofalic qui iurauerūt in eorū o-
 mibus q̄ curat spasmū postreme partis qm̄ bibitur cū vino nigro stipit
 succus eius distemperatus: peludo igitur q̄ a proprietate d̄s mēbra ner-
 uosa iuuare p̄ occultas p̄p̄ietate: si ergo cū hermodactilis adderet solū-
 tibus addendo in cōfortatione iuncturarū nō incōueniret: alicubi tñ rep̄-
 ri buzidem dixit Symon s̄m iudeum qd est bistorta: t̄ in glosulis almar-
 foris qd est spēs satirion: de buzidem facit propriū. c. Serapio t̄ appella-
 de Salamone t̄ credo hoc sit pp̄p̄ius eius vocabulū: t̄ ibi dixit q̄ valet si-
 cur hermodactili in dolore iuncturarū t̄c. Addit tñ t̄ intēde q̄ facilitat
 re. i. in his solūctibus appropriatis que fortiora possunt exhiberi tam di-
 gesta materia q̄ ante vt supra fuit dictū: opz tamē intēdere cū facilitat
 ita qd nō nimis soluas neqz nimis laboriose: interponit p̄sequēter conti-
 nuando certū aliū can. dicens. Et incipe itez. JNota ex hoc tex. d. A.
 vult nobis innuere vnam optimā cautelam in ope. s̄. qd quādo est euacu-
 tuz de materia coniuncta cū medicinis satis fortibus qd debemus supra
 mēbra dolentia facere embrocationes t̄ epithymata cū aliquibus mollifi-
 cantibus t̄ aliquāter subtiliantibus. Idem est intelligendū de vnctioni-
 bus t̄c. Et ratio est quonā in talibus morbis vt plurimūz pendentibus
 a materia satis grossa verisimile est ne materia tota possit vna vice erra-
 diciari: ex cōsequenti cum per solutionem t̄ euacuationē in materia fia-
 prius euacuatio partis subtilis t̄ magis digesta remanente parte magis
 grossa tāqz minus apta euacuari vt cōsequenter ipsa possit pueniēter eu-
 cuari t̄ nō lapideatur qd est vnum de maioribus nocumētis que euenire
 solent in talibus morbis. Ideo ipse laudat fieri post euacuationem somi-
 tationes t̄ epithymata super materia que remansit ad finem dictū: t̄ no-
 ta qd dixit

Unguentum est epithyma facere in principio morbi per hoc que sunt
ut herba nascens in fluuijs lente currentibus vel aquis quietis dicta le-
tigo aque: que mirabiliter extinguit ardorem cholere ducentis: et dolo-
rem mitigat. Unguentum secundum est cauere ne in potu detur in principio
pharmacia laxans nisi sit debilis. Dicitur autem debilis dari quia mate-
riam purgandam commouet lente et suauiter et non facit aliquid ad sum-
mum curare: et quod sit
curandum. Et quod sit
ipsum corripit: aut im-

Jo. Matt.

ta quod dixit. Et incipe
iterum et. quasi innuat
ante et quilibet eua-

cuationem laboriose fiendam cum appropriatis fortibus debemus etiam
habilitare materiam ad euacuationem in dictis embrocis et epithymatibus et
non solum facta euacuatione. Ideo ad hoc demonstrandum ipse supra antequam
canon posset in euacuatione materie digeste neque explicaret cum quibus
essent dicte euacuationes si de ipse ordinauit can. respiciens embrocatione
nes et epithymata ad istuadu ista debere ut plurimum in istis casibus prede-
re. Ideo istud commemorat dicit post dicta euacuationem iterum incipe et
epithyma et. sicut supple fecisti ante ista euacuationem: quoniam sicut illa epi-
thymata coueniebat ad illa euacuationem facta: ita ad futura: de materia
que remansit ista etiam preparant: et explicando cum quibus debeat fieri ut
sit fiat cum eis que sunt sicut herba que nascitur in fluuijs et alia. Nota quod ista
herba ut dixit ista Girardi exterior vocat occa. Et ar occa. dicit Rasis
in sinonimis arbor. s. pua que in locis paludibus nascitur: et in occalibus:
ubi. i. occa ut multum comorant. Et quedam herba precipians caliditate et
humiditate ad intensionem nostram et huius iuuamenti est canomilla fen-
grecu alca et similia: lege istam sic cumque pletur. Scilicet in fine augme-
ti: vel supple est completa ut in statu: tunc euacua cum his que sunt sicut her-
modactilis: qui electiue educit materiam grossam de iuncturis: et talis ma-
teria est in qua expectatur digestio: et bucidem. l. testiculus vulpis vel sa-
tirion: qui a proprietate respicit membra neruosa ut est dictum: et pillule ho-
rum. s. hermodactilorum sunt. s. quas ad hanc solutionem couenienter faci-
endam debemus exhibere: et non hermodactilos solum: neque etiam cum cor-
rectiuis suis tantum: quod esset quantitas nimia ut dictum est. Et intende
cum facilitate. s. sic euacuando et. Et incipe iterum et epithyma. s. vel embro-
ca facta purgatione ad preparandum materiam que remansit: sicut etiam se-
cisti ante predicta purgationes. s. faciendo epithyma et embrocas cum his
que sunt sicut herba que nascitur in fluuijs. i. occa et similia que calefa-
ciant aliquantulum et humectent et.

Et caue et. C. Nunc secundo ipse ponit canon attendendum in eua-
cuatione quando. s. est facta digestio in materia. Et
dicit tertius et sic facere communiter reperitur sed est difficile multum. Et ca-
ue ne in potu des in primis hoc est facta digestio nisi medicina debilis
quoniam ipsa mouet materiam. s. per corpus et non facit currere aliquid. i.
non facit euacuare aliquid de quo sit curandum. q. i. debilitat euacuare: im-
mo fortasse subtiliat materias congelatas alias. s. que non actu causant
nocumetum et facit eas currere ad membra. s. propter eas et subtilitatem et.
Notate ego non vidi istum textum ab aliquo expositum sicut neque aliquem
alium huius fen. Et re vera nisi ego inuitem verba textus ita ut ascriba-
tur error scriptori nescirem bene verificare textum: tamen ego asseram vnu
sensum cum quo posset stare textus ut faceret: sed non videtur bene textus
conformis. Notando quod dupliciter aliqua medicina dicitur debilis vno
modo quia leuis ut lenitua vel etiam exsoluens sed debilis in gradu ex-
soluentium ut mirabolani vel succus ror. Alio modo dicitur medicina
debilis quod si sit de spe fortis exsoluentium tamen propter eius paruitatem in
dosi est debilis in soluendo ut agaricus vel scamonea in parua dosi: et sic
dupliciter dicitur aliqua medicina debilis: sicut opposito modo potest
dupliciter dici aliqua medicina fortis ut patet: sed hoc potest legi sic lit-
tera sicut etiam supra legebatur quodam modo illa parte et incipe a re forti.
Et caue ne des in potu in primis medicinam nisi debilem secundo modo
quoniam ipsa scilicet que est debilis primo modo quod lenitua vel modice exsol-
uens mouet materiam. s. propterea et non educit. s. et non facit currere sci-
licet euacuando extra aliquid de quo sit curandum: quod si aliquid educit non
est de materia propria sed de materiabus cibus: et sic non est aliquid de quo
sit curandum et. Alio modo potest verificari textus ut ly. ne sit corrupta dictio sed
debeat facere ut: et isto modo iacebit ista. Et caue. i. menti bene teneas ut in
potu des in primis. s. cum intendimus euacuare materiam digestam oem me-
dicinam nisi debilem quocumque modo fuerit debilis: quoniam ipsa mouet materiam
et non facit currere. s. euacuare aliquid de quo sit curandum: quod si est debilis se-
cundo modo quod. s. daremus in corpore medicocri solus tres pillulas de hermo-
dactilis quod media. 3. tunc ut sepe fit mouet materiam et aliquid educit et
propria materia non educit aliquid de quo sit curandum quod modicum educit et
illud parum proficit: sed per aliam partem vel alium modum magis nocet per hoc quod
subtiliat alias materias congelatas que sepe reperiuntur in corporibus sic
patientibus qui tamen non actu causant dolorem sed subtilitate currunt ad membra le-
sum. Ideo illa nocet quocumque modo fuerit debilis ut per: vult igitur quod stante
ma digesta nullo modo debilis medicina debilis per nocumetum dictum: sicut
erat ma indigesta in principio forte inno ut multum coueniebat medicina
debilis pro modo ut supra declarabat. Alio modo potest etiam legi ista et in idem ten-
dit ita ut ly. nisi sit ista corrupta et debeat dicere ut: et hoc sepe euenit erro-
re scriptoribus qui reperiunt ista dictionem ut scripta per u. cum puncto superius
hoc modo existimant quod ly. ut sit vnu n. et punctum superius sit. i. tunc facit
ut sic n. et existit ista ista prius credo fuisse errorem textus et difficultatem
eius: et hoc modo sic debet legi. Et caue ne in potu des medicinam uti debi-
le quoniam ipsa. s. debilis mouet et. exponit totum ita ut in primo intellectu sta-
tim dato. Et re vera ista est ista textus nostri qui appellat difficultas et est
si sic iaceat. Sed tu dices non ne dando medicinam debilem pro modo est in prin-
cipio sequuntur nocumeta hic posita quod non euacuat aliquid de quo sit cura-
ndum et subtiliant alij huiusmodi. dicendum concedendo quod illa euacuatio est ali-
qualiter irregularis: tamen multo melius est ea facere quam non facere per plen-
tudinem in principio coniuncta: vnde exponitur a parte natura consequenter

mo fortasse materias aliquas alias subtiliat quod prius quiete et conge-
te erant et currere has facit ad locum doloris. Et ubi apparetur verisimi-
liter euentus istius tutius est sinere debilem et forte. Unguentum tertium est
quod expedit volenti sumere pharmacum summo mane sumere dum vis per
quas hoc transmutetur sunt libere et expedite. Et tardet comedere donec su-
um opus complete perfecit. Unguentum quarta est quod post complemen-

tum: immo fortasse subtiliat materias
alias congelatas et facit eas currere ad
membrum. Et expedit ei qui vult su-
mere medicinam ut summo mane su-
mat et tardet cibum: deinde sumat p. iij.

tu operis pharmacie per
tres horas sumat aure
os. xx. panis fermentati

Begradi

fortior reddat supra resi-
duum: cum hoc etiam dico quod
tunc non possumus tute

euacuare cum medicina absolute forti et si eam exhiberemus volendo erra-
dicare magni imo forte maximam sequeretur nocumetum per materias non
esse digestas neque paratas euacuationi: et sic multa sequerentur nocumeta
que non sequuntur stante materia digesta. Dico tertio quod et exhibita medici-
na forti debili in principio non sequitur tamen nocumetum quantum sequeretur si
exhiberet in statu materia digesta: quod non sic est materia grossa apta per me-
dicinam debilem subtiliari in principio morbi et fluere ad membra sicut est
cum est materia digesta. et sic in statu debemus euacuare cum medicina forti
et non debili sicut in principio: quod minus ex ea sequitur iuuamentum in sta-
tu quod in principio: imo in principio sequitur notabile nocumetum: etiam
per medicinam debilem secundo modo probabiliter minus sequitur nocu-
mentum quod per eandem in statu si consideras.

Et expedit et. Nec est secunda pars principalis illius partis que
sic continuatur ad precedentem: quoniam in precedenti
ipse posuit quosdam canon. respicientes diversos modos euacuationum sum-
ptos tam ex parte ordinis ipsarum euacuationum inter se ut per phle. solutis et vo-
mitus et. quod ex parte medicinarum tamen soluendum in fortitudine et debilitate.
In hac parte principali ipse ponit canon. spales attendendos ex parte eius qui
dixit sumere medicinam solutiuam: et diuidi posset per tres partes. Nam quod tria
principalia dat documenta prece debentur: dicit igitur legendum littera coti-
nuam primo circa primum dictum tria: primum est. Et expedit ei qui vult su-
mere medicinam ut summo mane sumat: secundum est et tardet cibum. s. sumpta me-
dicina: tertium est sumat post tres horas. xx. aureos panis cum vino et aqua pau-
ca: dicit hoc et post sex horas ingredias balneum et egredias: dicit tertio de-
inde cibum cum eo quod couenies est. Pro intellectu generali horum dictorum
est notandum primo. Quod ista ipse idem. d. A. iij. primi ca. v. posuit sufficien-
ter canon. attendendos in eo quod dixit sumere medicinam: et antequam sumat: et post
quam sumpsit medicinam: tamen precipue in hoc canon. memorat quoddam regulam ob-
seruandas in eo quod medicina sumptis: et hoc signat facit quoniam medicine que
istis canon duntur et maxime erradicatiue euacuantes de quibus in prius fen
est sermo ut per continuando ad partem proxime precedentem debent esse multum
fortes et laboriosius ut euacuent a membris longinquis: tamen ut euacuet ma-
terias difficilis euacuandas: quoniam maius talium nocumetorum ut plurimum sunt
huiusmodi: ideo per fortitudinem earum medicinarum est maxime occurrendum
ad nocumeta que ex medicinis solutibus apta sunt spaliter euentre: et ergo
posuit circa exhibitionem istarum speciales canon. et. Secundo principaliter at-
tende circa dicta in prima pericula: primo quare debeat sumere medicinam su-
mo mane ro clara est ex hoc quoniam ut dictum est tales medicine sunt laborio-
se exsoluentes: sunt igitur multum inflamantes: ideo hora recentiore sumi de-
bent: et t fortius quoniam operationem suam complent in longo tempore per causas pri-
me assignatas: ne igitur nimis tardaret cibum ad expectandam completam opa-
tionem pharmaci nisi summo mane sumerentur esset necessarium in die tardare
multum cibum: specialiter hic ergo efficit regulam: quoniam non sic in omnibus alijs
medicinis est necessaria: sed in his tantum que in longo tempore operationem per-
ficiunt ut in casu nostro. Secundo dicit quod tardet cibum. s. pro primo pradi-
um et vere cibale: ro clara est ex quo tales medicine tarde complent opatio-
nes suas: neque per talis cibum sumi nisi completa operatione pharmaci: et sic se-
quitur manifeste quod expedit cibum tardari: quod non per cibum sumi nisi co-
pleuerit medicina sua operationem ut haberi potest ex his que scribunt loco
allegato quarta primi: primo quod cibum permixtus medicine faceret ut me-
dicina cum ipso traheret ad membra: secundo quod medicina faceret ut cibum ad in-
testina descenderet antequam sit digestus et. Dicit tertio deinde sumat post
tres horas viginti aureos panis cum vino et modica aqua: posset aliqui di-
cere iste textus ut contrariari paulo ante dictis: quod si post tres horas dixit su-
mere et. sequitur quod non oportet multum tardari: et sic non fuit et expedire
summo mane sumere medicinam: hic posset dici pro solutis primo cuius dixit
post tres horas sumat et. per intelligi non post tres horas immediate ab
assumpto pharmaco sed post tres horas ab operatione completa pharma-
ci: quoniam in illo spacio medio non occupata natura a cibo redet ipsa
sufficiens ad resoluendum reliquias materiarum si que remanserunt in in-
testinis et. Ideo signanter in isto casu dixerat et tardet cibum. s. etiam post quod
medicina sua compleuerat operationem: et dans tempus tardationis dixit
sumat post tres horas et. Vel aliter potest legi ut velit. d. A. g. post quod erit
sumpta medicina per tres horas et iam pro parte operata fuerit conueniens
erit ut sumat illud modicum panem infusum in modico vino cum aqua.
Nam in talibus corporibus cum datur medicina erradicatiua multo tem-
pore dicta corpora debite recta steterunt cum dicta multum tenui ut infra vi-
deretur. vnde dicta corpora tunc sunt in virtute relaxata et debilitata multum
etiam ex dolore. Ideo ad confortandam virtutem stomachi et totius ut a virtute co-
adiuuat medicina in expellendo comotos humores pueniens est tunc aliqua
littera cum cibo modico virtutem viuificare: et istum canon. bene posuit. d. A. lo-
co allegato: nam cum posuisset generale regulam cum dixit. Oportet ne medicie
potator comedat vel bibat donec medicina sua proficiat operationem et. ecce
prauit quoddam casus inter quos dixit. Si stomachus non tollerauerit ne co-
medat propterea quod a comestione vehementer abstinuit et fame tollerauerit vel
ei parum panis infusi et. et ibi innuebat non debere in casu dari cibum per
vehementer appetitum ad eum: sed per id quod vehementer abstinuit: vnde virtus
sit debilitata et. Ideo laudauit panem infusum: quod non infusus a virtute debi-
li difficulter transmutaretur et. et hunc sensum credo esse ad mentem. d. A. hic
intelligens quod post completam operationem medicine tardet cibum ut pradiu viuifi-

et vino rubeo et panca aqua dulci. Trigesimaquinta est quod intrer balneum per sex horas post dictis panis comestione: et in eo maneat donec attedietur: et se lassum sentiat: post egredietur: nam post purgationem balneum resoluunt reliquias materierum. Trigesima sexta est quod eger cibetur conuenientibus cibis secundum dominium humoris in materia composita: qui si calidus sit cibetur cum frigidis et conuerso: si frigus multum tenuis dieta tpe vehementer dolorum si cut aqua hordei vel aqua pisorum vel aqua rapaz. Trigesima septima est ministrare prouocantia suadorem et urinam: sicut a

horas. xx. aut panis cum vino et aqua pauca. Et post. vi. horas ingrediatur balneum et egredietur: deinde cibetur cum eo quod conueniens est. Deinde admissa prouocationem. Nam prouocatio desiccatur

Jo. Matt.

cata virtute aliquantulum ex precedenti cibo: et iste canon fit obseruari vbi dicitur in virtute debili sit necessaria medicina fortis: hoc aliquantulum coactum fiat: impitri tamen medici non considerantes presentem medicum sic operantur infamarerit ut est impitri mos et ego sepe vidi. Sed tu dices si talis cibus exhibetur non gratia prandii sed tamen gratia aliquantis confortationis non appetit quanta debeat exhiberi quantitas panis quod est viginti aureorum cum aurum sit. s. i. s. ut quod essent. xxx. dragma et sic essent circiter quatuor. s. panis quod sufficeret prandiorum: ut dixit Gentilis quod aureus aliquantulum sumit. p. s. i. s. aliquantulum. p. s. tamen aliquantulum prouocantem pondere quod. s. et in proposito sumit prouocantem ponderem quod. s. ut tota quantitas sit vnius. s. cum dimidia vel circiter: vel dicat leta fronte quod ipse voluit tanta quantitate offerri debere prouocantem et illa erit modica quantitas tpe suo. Cum de regione sua maiores multo essent et sint comestores quam italici et precipue lombardi vel tusci. Mo. vltio per hoc quod dixit et post. vi. horas non ab assumpto pharmaco. sed ab ista data refectio: sic erit non hore ab assumpto pharmaco: ingredietur balneum et ante prandium: quoniam tales medicine ante completam operationem tardant sepe usque ad. vii. vel. viii. horas: postea aliquantulum getata natura prout intrare balneum: per balneum intelligendo vel aqua balnei aliquantulum calidam ad resoluendum reliquias si remanserunt: vel aqua frigida ad remittendum inflammationem in humoribus et membris inducta: vel per balneum possumus intelligere casam balnei: et non primam neque tertiam: quoniam prima non sufficit ad aliqualem resolutionem materierum: tertia nimis exccat et pro virtute dissoluit: intrent ergo secundam casam balnei sufficientem in proposito: quod tamen sit et de quocumque balneo intelligat innuit quod modico tpe ibidem debet comorari quoniam aqua frigida noceret membris nervosis: et balneum calidum nimis dissolueret: Ideo addit. Et egredietur. i. modico tpe cum ingressus fuerit in balneum egredietur et. Adit vltimo deinde cibetur cum eo quod est conueniens. i. aliquantulum quietata natura post balneum exhibeat prandium cum cibo boni nutrimenti et non tamen inflammabilibus: de quibus infra dicitur: hic possent multa dici de balneo post medicinam si conueniat vel non: sed quoniam non est principalis propositum sed illa difficultas est alibi tangenda omnia relinquo. In summa tamen dico omnia hic posita debere in opere obseruari: primo. s. quod exhibeatur summo mane: et supple post eam dormiam. secundo post tres horas in casu nostro ab assumpto pharmaco quoniam plurimum coniungitur virtutis debilitas et per subtilis dieta precederet multo tpe obseruatam antequam talis medicina erradicativa exhibeatur et per dolore bonum est si exhibeantur duo bolli panis infusi in aqua et vino: sit tamen vinum nigrum et aqua cocta ad subleuandum virtutem et. postea tardet per sex horas partem per opatio copiam pharmaci partem et ut postea per horam vel circa getata natura ipsas reliquias humorum resoluat: et si placet potes imponere corpus in balneo: ego tamen non facerem neque est de eo more practicum sic facere: et quoniam corpora sic dissoluta verisimiliter cum tedio intraret tunc balneum per precedentes labores medicine ad scellam. Ideo si purum est necessarium balneum forte copeteret magis sequenti die post medicinam et non alia die: et ita enim laudant ipse quarta primi loco allegato versus finem ca. lego litteram et expedit et. est tota clara.

Deinde et. In ista parte ipse ponit canonem de sciendis factis euacuationibus cum solutionibus: duo facit quoniam primo ipse ponit vnum canonem circa hoc generale ut quod prouocantia tunc conueniunt. Secundo ponit laudes vnius determinati prouocantii in casu valentis ut tyriace. fa. ibi. Et tyriaca et. Prout ad hoc: quoniam primo ponendo vtilitatem prouocantii in casu specificat in quo dolore precipue conueniat. Secundo ponit exceptionem quorundam corporum in quibus vltus prouocantii est suspectus: scilicet ibi. Et de corporibus quidem. Prima adhuc in duas: quoniam primo ipse facit quod dicitur est: secundo remouet dubitationem quandam: secunda ibi. Certe pluribus habentibus et. De prima parte dixit Deinde administra. i. factis euacuationibus pro magna parte erradicatis prouocationem: et adducit rationem dixit. Nam prouocatio desiccatur materiam dolorum iuncturarum: quoniam ipsa. s. ma. est ex superfluitate digestionis que est epatis et venarum. i. est que refectur ex superfluitate digestionis illorum membrorum: et declarans in quo dolore precipue conueniat dixit et precipue in podagra calida est conuenientia prouocantii: dixit secundo remouendo dubitationem verum pluribus habentibus dolores iuncturarum frigidos et complexiones humidas non iuuant. s. coplere cum solutione plurima facta. s. et conuenienter cum potione et clysteri et cum medicantur cum diureticis sanant. sequenter legendo hanc continui facit exceptionem quorundam corporum in quibus vltus prouocantii est suspectus et dixit: Et de corporibus quidem extenuatis sunt corpora que non tollant solutionem et prouocationem plurimam: et adducit rationem dixit: et generat ex eis. s. prouocantibus in ipsis. s. corporibus extenuatis aduasio fortis. Considerent ergo omnia illa scilicet ad exhibitionem prouocantii. Pro intellectu omnium harum particularum est primo notandum ut notat L. d. ciliator differentia. cccxiiij. Medicina prouocantia sumitur dupliciter scilicet coiter et proprie: sumendo coiter sic omnis medicina de cuius virtute est educere materias per vias vrine vocat prouocantia: et hoc modo aliter que dicuntur tales que sunt frigide: ut aqua ordi semina melloni et reliqua communia frigida: quedam sunt temperate ut capillus veni. liquiritia et huiusmodi: alio modo sumitur medicina diuretica proprie: et sic ipse describit quod diureticum est medicamentum calidum scilicet acutum sanguinis. s. ut supple alterius humoris subtilitatem: subtili a grosso discretum: ipsiusque et emulsoris in vrine vias educit: sicut semina apij feniculi et acorus: et

qua cicerum semina et radices brusci et sparagi feniculi apij: maxime quando ista fluxa est materia. Nam desiccatur istam cum sit superfluitas digestionis venarum et epatis et proprie in podagra calida iuuat prouocatio scilicet cum frigidis ut colicaria cicorea et endiua et cum semibus frigidis maioribus: quod facilius cholera quertit ad vrine vias vel ad sudorem quod alij humores a Cicerumamen et. In quinta dat regulas. xvij. super cura frigidis de

materiam dolorum iuncturarum: quoniam ipsa sicut scis est ex superfluitate digestionis que est epatis et venarum et proprie in podagra calida. Certe pluribus habentibus dolores iuncturarum frigidos et complexiones

loris iuncture. Prout est quod plures humide complexiones dolores iuncturas a frigido humore non iuuant plurimum a pharmacis bibitis solutibus ventrem

De gradi

de his proprie sumptis est sermo in proposito: et de his intellexit. Secundo specialius attendendum quod ex principio textus per hoc quod dixit deinde et. colligitur quod diuretica non sunt appropinquanda nisi factis purgationibus sufficientibus ita ut modicum tantum de materia remanserit: quoniam si ante exhiberentur essent ad nocumentum agitando materias et ponendo eas in fluxu ad iuncturas: sed cum modicum de materia remansit precipue in iuncturis non amplius est talis timor ut patet sed ex illis aptum est se qui iuuamentum exccando materiam dupliciter: vno modo per simplicem alterationem exccando cum tales medicine sunt sicce: alio modo subtiliando materias que sunt in iuncturis per caliditatem siccitatis coniuncta: et consequenter per easdem vias per quas defluxit materia ad iuncturas eadem materia subtiliata extra corpus per vias vrine educendo: et hoc modo desiccatur materia dolorum iuncturarum scilicet actualiter in iuncturis ledentem. Vel aliter ut intelligatur. s. quod reliquie materierum que erant in venis sunt que exccat. i. consumuntur per hoc quod ad vias vrine educuntur: et declarans quoniam tales sunt conuenienter per illas vias educibiles dixit quoniam. s. ipsa materia in venis existens que est ante dolores iuncturarum et cum coniuncta coherens est ex superfluitate digestionis que est epatis et venarum: talis. s. superfluitas est quoniam illas vias educibiles ut per considerati decisionem vrine et hypostasis eius: et hoc modo exccat materiam. s. mediatam: et sic illa remota facilius vel a natura vel in virtute localium medicaminum remouebit ma coniuncta: vterque intellectus est bonus: et si ex vtroque fiat vnus integer erit copletior: vterque tales medicinas diureticas vtrique ma educat. s. que actu in iuncturis existit et que in venis remanserat: et quilibet talis est per illas vias educibilis cum quilibet talis sit ex superfluitate digestionis epatis et venarum et. Et addit quod precipue in podagra calida talis diureticorum exhibitio est conueniens: et quoniam ma calida subtilis existens facilius educibilis est per vias vrine quod alia grossa et maxime si sit in iuncturis quoniam materia grossa male posset reingredi venas ut tandem per vias vrine educat et. Sed hic posset obici ex verbis Azarau qui in cura dolorum iuncturarum in generali postquam dixit quod medicine prouocantes erradicant dolores iuncturarum addidit. Et non decet eas accipere nisi eos in quorum corporibus multum phlegma crudum et grossum continetur. Sed cauere ab eis quod cumque passi sunt hanc passionem ex ea calida. Ecce quoniam vetat diuretica in ea calida: et tamen. d. A. visus est ea magis laudare in ea calida: dicitur quoniam isti textus expresse videtur adinuicem sibi aduersari: quod prouocantia et post debitas factas euacuationes exhibita magis conuenire in ea calida quod frigida potest dupliciter habere sensum: primo ratione materie ut quod vias quoniam in ma calida quod ipsa sit apta magis et conuenientius educi per vias vrine quod alia: secundo magis conuenire possumus intelligere non respectu materie tamen sed cum hoc respectu corporis cui appropinquari debet quod in eorum appropinquatione corpus minus nocumentum incurrat: et secundum hunc sensum iussit Azarau quod corpora calida vel que passi sunt passionem ex ea calida sunt quibus non debent applicari talia prouocantia: quoniam sua caliditate adureret humores: et corpus quod verisimiliter est sic magis exccaret: et hoc intelligens. d. A. propterea quod visus erat laudare prouocantia in calida ca dixit in fine textus nostri. Et de corporibus quidem extenuatis sunt corpora. i. et de corporibus sunt quedam corpora ut extenuata vel aliter calida que non tollant solutiones et prouocationem plurimam: et generant. i. propterea quod ex dictis plurimum soluentibus et prouocantibus fortibus generant in ipsis aduasio sanguinis et. propter igitur nocumentum quod dictis corporibus inferunt verita dicta prouocantia in dictis corporibus. Sed si per magis conuenienter intelligamus materiam dictis prouocantibus esse magis obediens ad euacuationem: sic dico quod talia prouocantia proprie valent in ea calida: quoniam talis subtilis existens habilius educit per vias strictas: quales sunt vias vrinales: quod materia grossa: et hunc sensum intellexit. d. A. in prima parte textus: et alius sensum intellexit Azarau qui vetat in eis qui passi sunt hanc passionem ex ea calida. Et idem. d. A. inferre textus: et ex his colligitur ex opposito: quod prouocantia secure exhiberi possunt factis sufficientibus purgationibus in corporibus in quibus phlegma grossum continetur: ut. s. habetibus complexiones frigiditas ut dixit Azarau. Et hoc est intellexit do. A. in illa parte. Certe et. Ma cum posuisset quod in podagra calida proprie valent prouocantia. potuisset aliquid dubitare: si in alijs corporibus humilibus dolores iuncturarum frigidos et complexiones humidas possent ista conuenire: remouendo dubitationem: ut dicebat in diuisione littere: dixit. Certe pluribus habentibus dolores iuncturarum frigidos et complexiones humidas non iuuant. s. non coplere curant cum solutione facta potione. i. cum potione et clysteri. s. appropinquatis. Et cum medicantur cum diureticis sanant. s. coplere. Et ex hoc textu toto sic intellexit: colligo primo de mente. d. A. esse: quod in calida et frigida factis sufficientibus purgationibus cum potibus et clysterijs: nisi corpora reddant ex illis effecte curata: quod prouocantia conueniunt. Sed in ipsa ca calida merito materie proprius conueniunt quod in frigida: et corpora frigida vel patientia morbos frigidos sine nocumento vel saltem minore tolerant ipsorum exhibitionem quod calida. Et ex consequenti inferat regula practica: quod ubi debeamus in ea calida prouocare: et in corpore macro debemus exhibere leuiores prouocantia: verbigratia capillus veni. liquiritia et cuscute: et si volumus aliquid forte apponere: ut vbi graue ducit vel spica secum miscam: aliquid in frigidis prouocantium de semibus frigidis: et hoc leue per duas causas erit conueniens in dicto casu: tunc quoniam ma est obediens educationi per vias vrine: quoniam cum leui prouocantia educat. Secundo quod dictum corpus calidum existens et

siccum

ventrem neq; a clysteribus. Mas sepe quietos & congelatos in venis hu-
mores mouent subtiliant & currere faciunt ad locum doloris coadiuu-
te attractione que per dolorem fit. Secunda est q; quando bibunt diure-
tica sicut aquam cicerum oximel squilliticum vel diureticum sanantur
ab eis: quia materias maturant & incidunt & partim resoluunt partim
has expurgant per vias vias. Tertia est q; aliqui macri extenuati non
in morte succumbunt ventris
solutionem & plurimas
vrine prouocationem.
aduritur enim per hec
in his sanguis. Et con-
siderari debent hec om-
nia in cura guttarum.
Quarta est q; bona est
in guttis frigidis tyria-
ca magna maxie & pro-
prie post materie morbi
bonam purgationem: q;
reliquias materie expur-
gat cito & facilliter: & eas
resoluit & omnia mem-
bra robrians confortat.

humidas no iuuantur cum solutioe plu-
rima facta cu potione & clysteri. Et cu;
medicantur cum diureticis sanantur. Et
de corporibus quide extenuatis sunt cor-
pora que non tolerant solutione & pro-
uocationez plurima: & generatur ex eis
in ipsis adustio sanguinis. Consideretur
ergo omnia illa. Et tyriaca iterum in
frigidis pfert & pprie p euacuatione.
Ipsa enim mundificat reliquias mate-

Jo. Matthel

fecit ex forti prouocatione ledere: ubi aut in corpore humido & materia
grossa puocatiua sint exhibenda debent fortia exhiberi: vt spica oucus
amonu bace sumperi rubra tinctori &c. qm expedit in talibus materiaz
grossam vehemeter subtiliare: vt p illas vias strictas possit aduci: nec e-
timor in dictis corporibus de adurendo vel exiccando nimis. verum ne
ma subtilis educat & grossa petrificet a quo maxime cauere debemus vt
oēs tradunt auctores: puenies erit cu dictis prouocatiuis aliqua hume-
ctatia admiscere: si et fiat supra locu iuncturaru erit conueniens. Et notate
qd preter hoc qd corpora coeptionum humidarum no sic sunt apta ledi
ex talibus fortibus diureticis sicut opposito modo disposita: etia q; ma-
teria grossa no sic est obediens educationi cu solutiuis per superius vel clyste-
ris sicut ma calida. Lredo qd plurimu conueniat applicare dicta puoca-
tiua in dictis corporib; pinguib; & humidis qd calidis & siccis: & plures ex
eis iuuant cu talib; puocatiuis qd opposito mo dispositi: & hoc ite debet
cu dixit veritatem plures hntu &c. Quia tñ materia calida facilius edu-
citur videtur qd magis debeat ita conuenire in ea. Tercio pp tale dubita-
tione dixit in fine textus. Considerent ergo oia illa. s. de iuuamēto & no-
cumentis &c. Et ex his sic declaratis patet intellectus littere: lege eas: de-
inde post factas sufficientes euacuationes cum solutiuis administra pro-
uocationem &c.

Et tyriaca &c. C In ista vltima pte huius partis ipse ponit
explanat vnū prouocatiuū cōpositū conue-
niens in casu qm eis vtendū est: & maxime post medicinā solutiua de recen-
ti exhibitā. Dixit igit. Et tyriaca iterū. In frigidis cōferret & proprie
post euacuationē: pā mundificat reliq; materiā cu facilitate & resol-
uit eas: & confortat oia mēbra. Notate bene textū q; vtiliter seruit & alijs
locis. Nota q; d. A. signat dicit: q; in frigidis. s. coeptionib; & mēbris
s. frigidis cōfert: qm videt inuicē: q; in pletioe calida: & ea calida ipi
applicatio est aliquātr verēda. Nō tñ p caliditate est apta magis nocere:
q; multe aliarū medicinā calidā: qm vt dixit idē. d. A. in de virib; cor-
dis. Ex pimentū ostendit nobis vt tyriacā & mercuriatū minus notabili-
ter calefacere corpora nostra q; diacimnū &c. Immo tē voluit dō. A. v.
can. cap. pprio: q; p hoc: q; suas opationes nō efficit nisi p proprietatē for-
tis ipsius. Unde confortat spiritū & calorē naturālē vel innatū inde iuuat-
tur nā ipsius. i. aia. s. recipietis super pteratē faciētia calida & frigida: &
sic vt innuere: et q; in mēbris. & coeptionibus calidis ipsius exhibitio fit
conueniēs. Conciliator tñ in differentia. cxiij. vñ sentire q; vsus tyriace est
suspectus nisi in timore venenū: vel cu timef supflus fluxus & effrenitas
ad stupefaciendū: sed tunc illa o; esse recēs &c. & fundamētū eius vñ esse:
qm per sua simplicia multū fortia in corporibus nimis grandē facit imu-
tationē & maxie in caliditate: q; dicit q; debilitat virtutē & ipm resoluit
&c. Et q; ad calefaciēdū alie replunt medicīne q; illud efficere pnt sine ta-
li nocumētō: & vñ in hoc quodāmo iherere Auerrois. coll. in cap. de me-
dicinis tyriacalibus: vel ex eo forte sumptū fundamētū qui dixit. Quod
iste medicīne nō curat nisi recipiant q; est in corpore venenosā dispositio
facta a veneno. Tunc enī dat corpori vnā virtutē &c. Et addit: qm eas co-
medit homo sanus. i. nō picipans venenositate. sunt sicut venenum exce-
ptis granis citri & similibus. Quid sit de hac cōtradictione q; alias feci
de hoc questione: & qm nō est pntia propositi intactā relinquit: cu et taci-
te. d. A. istā difficultatē dubiā relinquit & misce multū locutus ē. Mo-
luit ipse dicere: q; in calida nocent vel iuuat q; aliq dicit expresse q; in ca-
lida nocet & est cōis snia: & aliqui dicit q; tempore exhibitā: et in calida
innuat spiritū & calorē innatū confortando. Moluit ē dicere q; simpliciter
in frigida pueniat: qm in hoc aduersaret Auerrois vt dictū ē. Sed addi-
dit & pprie post euacuationē supple factā cu pharmano. s. laborioso q; ali-
quali picipat venenositate: & tūc nō est dubiū qd cōuenit. Idcirco dicit:
& legit lram: q; iam est clara. Et tyriaca ē. s. fērmētata in frigidis com-
plexionibus. s. & materiēbus conferret. s. pro diuretico cōuenienti: & pro-
prie post euacuationē posuit istā pntiā pp eā dīctā nō q; velit nos cau-
tos hic reddere q; diuretica cōpetent: ante euacuationē: qm ex ordine tex-
tus supioris istud innuebat cu dixit deinde &c. sed signanter posuit hoc
ad euitandū dīctionē Auerrois & eū sequentiū q; nollebāt eā conuenire
nisi in dispositionē aliquātr venenosā: imo dixit & proprie post euacuationē
nō factā. s. cu pharmano venenositate participāte: qm tunc nō est dubiū
q; in mā frigida cōferat & ita est cōis mos practicanū: de cā calida nō
facit mētionē vt illud in dubio relinquit: cōis tñ snia est qd in cā calida
& puero & iuuenē & tpe calido nō cōueniat: sed sunt verba eiusdē in de vi-
ribus cordis. Addit postea declarando vtilitates eius in mā frigida &c.
Ipsa. n. tyriaca dicto mō exhibitā mundificat reliq; materiā cu fa-
cilitate. s. educendo per vias vrine & resoluit eas & confortat omnia mē-
bra. s. cum sua proprietate &c.

Quinta est q; a membro guttoso materia nō debet repercuti si fuerit for-
tis effusio: sic q; ad iuncturas abunde effundatur: & si resumptiois plu-
rime fuerit sic q; repercuti velociter redeat ad locū doloris: vel alia cō-
suat velociter ad eum. Nam in istis casibus infert duo mala talis reper-
cussio. Primum est q; materiam doloris iuncture reddat rebellē & inobe-
dientem sue digestionī & resolutioni: & contrarias motui nature: que hāc

ficrum cū facilitate & resoluit eas & cō-
fortat oia membra. **Repercussio** at
materiei a mēbro nō o; vt fiat mā existē
te fortis effusiois plurime resumptiois.
Illud enī facit duas res malas. Quāz
vna est q; facit mām inobediētē & ē pū-
um motui ei: qre accidit dolor magn:
& cū accidit hmoi cessa & occupare cū le-
nificatib;. Et scda est qm fortasse cōuer-
tis ad mēbra pncipalia: qre accidit tior

quasi cretice ad iunctu-
ras expellit: vñ magnus
dolor accidit ex cōstrictu
nature cum repercussio-
nis. Et quando hoc eue-
nit cessa repercutē & adhi-
be hac hora lenificatiā:
sicut pulvis de lacte vac-
cino croco mica panis &
vitellus ouor. Sed & q;
forte repercussio facit con-
uertī materiā versus mē-
bra pncipalia. Quare
accidit timor apostema-
tis in his: vel corruptio-
nis sue complexionis.

De gradi

Repercussio &c. C In hac scda pte pncipali postq; ipse
posuit can. circa exhibitionem medicina-
rum p interius exhibendarū. Jam ipse ponit can. medicinarū p exterius
applicandarū: & primo ipse ponit can. circa exhibitionē medicinarū non
facta euacuationē: s. o circa exhibitionē earū in declinationē: scda ibi. C In
fine vero eius &c. **Prima** adhuc in duas: qm prio ipse ponit ordinē exhi-
bendarū in principio cū mā est plurima: scdo cū mā nō ē plurima: scda
ibi. Et cū materia nō est plurima &c. **Et** prio ponit regulā scdo addu-
cit rōem eius: scda ibi. Illud. n. de pūa igit pte dicit. **Repercussio** at ma-
terie a mēbro. s. iuncturā nō o; vt fiat materia existente fortis effusiois
plurime resumptiois. Illud. n. est ratio dicti. s. repercutere cū conditiois
dictis facit duas res malas: quarū vna est q; facit materiā inobedientē
& et cōtrariū. s. taliter repercutere est pūum motui eius. s. materie quare ac-
cidit dolor magnus. Et ponēs modū corrigendi errorē dixit. Et cū acci-
dit huiusmodi. s. dolor magnus pp repercutere. Tunc cessa a repercussiois
& occupare cū lenificatibus. i. in applicatione lenificantū. Et scda. s. rea
mala q; sequitur est qm fortasse supple p talē repercussionem conuertet. s.
materiam ad mēbra pncipalia quare accidit timor. s. de morte pp talē cō-
uersionem factā materie ad pncipalia: qm causabunt fortia & timor
sa accidētia &c. Pro intellectu pūis est notandū q; ex hoc textu voluit. d.
A. inducere timorē medico in applicatiōe repercussiois: in principio
dolorū iuncturarum: qm sepe medici adulatorēs vt blandiant egregie &
ipsis obrepent a principio cum dolor manifestat in iuncturis et in con-
suetis pati dolorē occurrunt ad remittendū dolorē & ad prohibēdū
ne lechō sit in iuncturis: qm multi sunt qui sollicitat medicos qd omnino
faciant qd non amplius incurrant tales dolores iuncturarū & maxime
si iuuenes fuerint: apparet. n. multis eorū qd ad ignominia sit eorū: quo-
niā videntur dicte passionēs senib; pprie accidere debere vt dicunt &c. &
sic ignominia magis timentes qd dānū multum sollicitant medicos &c.
vnde medici adulatorēs & ad modica respicientes occurrunt ad remissio-
nem doloris & ad repercussionem materie cum repercussiois. In his igit
dat can. s. istos dicens q; repercussio non fiat materia existente fortis
effusiois & plurime resumptiois. i. cū materia est in magno fluxu ad mē-
brum: itaq; si pur aliquātr resistat fluxui ita vt videat minui a prima
repercussione. Iterato redeat fluxus & maior q; prius: & iste reditus ma-
terie datur intelligi per hoc qd dixit. Et plurime resumptiois metapho-
rice quoniam sicut corpora demacrata vel aliter miorata vel extenuata cō-
reintegrant vel impinguantur dicunt resumī ita ista apostemata iunctu-
rarū prius tumescētia postea per repercussiois miorata & extenuata si ite-
rato ingrossentur & notabiliter talia apostemata dicunt fortis effusiois
& plurime resumptiois. hic aut reditus apostematis vel reingrossatio vel
resumptio nō sit nisi dominante multa materia in toto: vnde corpus non
recipit vt dicebat. S. tertio tegni corpus pleni non recipit: & si pur aliq-
liter propter frigida repercussiois materia ingrossata & ad minores dimē-
siones adducta videat repercuti & membrum videatur miorari: in apo-
stematē tñ propter habundantiā materie in toto iterato fluxit alia mate-
ria & sic resumitur. Ex hoc ergo errore si cōmittatur sequuntur duo no-
tabilia nocumenta: primum est qd talis repercussio facit materiā inobe-
dientem. s. ad dissolutionē per hoc qd ingrossatur: & impingit eam ad in-
terius secundū quod expandebatur exteriū: & tale impellere ad interio-
ra est cōtrarium eius motui. s. materie que mouebatur exteriū: quare ac-
cidit dolor magnus ipsa impressa in virtute repercussiois ad intra mē-
bra neruosa. Ideo addit corrigendo errorē medici. Et cū accidit huius-
modi tunc cessa. s. ab applicatione repercussiois. Et occupare cū lenienti-
bus ad relaxandū membrū: & dilatandū ne materia: tantā causet extēsi-
onem: & sic dolor minuet: scdm nocumentū q; sequit per repercussiois ma-
teria fortis effusiois: & plurime resumptionis est: qm fortasse conuertitur
ad mēbra pncipalia. s. talis mā cū repercutit & prohibet effundi ad ex-
tremā: & hoc maxime fit cū nō cessaueris a repercutiendo etiā cessante do-
lore: qre accidit timor. s. de morte pp nocumentū qd infert pncipalib;
mēbris: quoz nocumentū si fiat notabile vt plurimū est mortale. Et no-
tate qd dixit fortasse cōuertit: quoniam possibile est qd materia repercuta
solū recipiat in mēbris circūstātibus: & nō trāseat vsq; ad pncipalia:
qm non est extremorū vt pedū vel manū ad pncipalia manifesta dire-
ctio: vnde nō tantus est timor in applicatiōe repercussiois in iuncturis
quantus est in applicatiōe earundē in emūtorib;: quoniam ipsorū ad prin-
cipalia est manifesta directio: & sic eis repercussio apponant immediate
cōuertit materia ad pncipalia: & propterea in nullo casu in illis cōpetit
repercussio: vbi in iuncturis aliquādo cōpetit: vt cum materia nō est plu-
rima: vt in pte proxime futura. Ideo dixit fortasse &c. Et istum casūz istō
anuo vidi in magnifico. d. Andrea de birago illustrissimi principis adde

Sexta est qd cum gutte materia nō est plurima aut est pue restauratōis. i. reflexionis noue materie versus locum doloris tūc nō est malum in principio fuit esse suauiter repellere materiam fluentē: sicut cum oleo rosato & aceto concussio adinuicē vel onfacino oleo: nisi gutta sciatica sit: in qua repercussio materiam retinet & ipsam impellit in profundo iuncture scie. Et ideo oportet vel qd dimittat & nō fiat repercussio vel paulatim fiat debilitat & suauiter non dicitur super iuncturā & super fluxū mām: sed pariter altius. Septima ē qd medicus in sciatica se occupet in euacuatiōe peccatiū humorū p phlebotomias & vomitū & secessiua pharmaca qd postea dicent ca. xxvi. tractat pntis. Octaua ē qd i fine

Et cū mā nō est plurima: aut est pue restauratiōis tūc nō est malū repellere eā in primis cū enisi i sciatica. Nā repercussio in ea retinet māz in profundo: qre o3 vt fiat paulatim debilitat: at dimittat. Et sit occupatio cū euacuatiōe. In fine vō

Jo. Matthei

diolant aulico suo tpe cōsiliario primo: qui cū esset annis. liij. & iam p. xx. annos passus erat podicē podagrā qm acceperat vxorē nobilissimā gre cam iuuenē robustā cum tamē nunquā eam vidisset voluit se pparare vt senex nō videret neq podagricus & per mensem vel duos cum non esset actu eger fecit cōtinua repercussio supra pedes dicitaz tñ subtilizando qua tandē ipso multū debilitato pp attenuatiōē dicitaz: aggregata tñ aliqua materia que solebat ad iuncturas fluere cū non potuit conuersa est ad principia: & subito mortuus est. Morate bñ: lege litteram &c.

Et cum &c. rima: & est quodamō remotio dubitationis qd posset ostendi: dicitur igit. Et cū materia nō est plurima aut ē pue restauratiōis. i. cū nō est materia fortis effusiois aut est pue quātitatē ad restauratiōē. i. ad reditū & psequendū fluxū. Et sic denotat qd est pauca: tūc nō est malū repellere eā in primis cū ē. i. in fluxu: & facies exceptiōes regule dicit nō in sciatica: & adducit rōnē qre in sciatica non dēant fieri repercussio addit. Nā repercussio in ea retinet māz in profundo. i. iuncturaz: qre supple ex pedit: vt nō fiat: si pur o3 heret: fiat paulatim debilitat. i. dicitur aut dimittat & occupatio. i. medici sit cū euacuatiōe. i. mām. Nota qd ex pta pte textus prio colligit qd exite mā pauca qd sit in fluxu puenies ē vel nō maluz si fiat aliqū repercussio. & rō ē. Nā stante modica mā p repercussione faerā in principio fluxus vnus mēbrū & ptes ei aliquo mō pforant ne recipiant māz intra iuncturā: qd cū est fluxa itra iuncturā cū ipsa sit mēbrum frigidū & pauū difficulter postea educit ex iunctura: vñ melius ē qd ad ptes circumstātes reputat mā: a gbus melius resoluū poterit: tuz qd ille ptes sunt calidiores: tū qd virtus medicaminis melius poterit ad māz puenire cū nō sit in profundo cōstituta: & p repercussione vnitis pibus mēbris piter calor: mēbrū erit aptius resoluerē modicā mām fluxaz: & sic iuuabit ipā repercussio supra locū iuncture applicare: cū sumus securi qd modica sit mā & cū in principio fluxus occurrimus. Sed si in principio fluxus nō possemus occurrere: sed iam satis notabilis pō sit fluxa verbis ad gēu & cū nō est plurima mā in toto tñ nō tunc debemus supra iuncturam repercussio appōere vt dicit doctor: sed supra locū a pte vnde fluxū mā aliqūter distāte: verbis supra genu versus collam: ita qd finis medicine repercussio attingat principiu loci doloris exclusiue: cognoscemus at notabilē partē materie fluxe ad locū qm appōito medicamine repercussio supra ipm augebit dolor: & eo casu remoueamus repercussio: & appōam in loco supra: vt dictū est. Et hoc nisi sit mā plurima in toto: qd illo casu neq supra debemus pōere repercussio pp timorē ne fluxat ad principia: sed debemus prius euacuare. Et hoc intēdebat in pta pte cū dicit si nō est plurima &c. bonū est reputare eā in primis cū est. i. in fluxu i principio: & ex opposito sequit oppo. vt cū est plurima in toto nullo mō lz reputare: sed cū non est plurima & nō in principio si fiat repercussio tunc nō reputamus mēbrū lesū sed supra vt dictū est. Nota scdo qd ipse fecit exceptiōē in sciatica & aliū faciūt saltē timorē iponentes in apporxiatiōe repercussiois in ea: & rō est qm si mā in scia reputat aliqū fluxa mā pp magnā profunditatē iuncture mā ad pfundū multū impellit: pp enī pfunditatē eius nō apparet in dolore sciatico apostemata sicut in reliqis iuncturis: & sic indisponit resolutiōi. Et qd in dolore sciatico nō pōt bñ mani festari qd sit mā fluens neq in colore neq in tactu vt supra vsum ē. Ideo non possumus scire qd pueniēter sint applicada repercussio. ideo tutius est non reputare. Sed si pur esset dolor satis fortis tunc: ad prohibendū ne vacuitas iuncture repleat. tunc pp timorē si repleat qd dubitaret de difficiilitate curatiōe ipsius pp profunditatē iuncture pelligimus aliqūter reputare & tūc o3 vt fiat paulatim debilitat vt dicit textus noster pp cām supra dictā. Licet Rasis in de iuncturis ca. xvij. dicit qd nō debemus apponere aliqd frigidū in passione sciatica qm sit cā calida: & cūburat ex calore. Et nota qd generaliter repercussio qd debet applicari in dolore iuncturaz. ceteris paribus semp debet esse remissoria qd qd in alijs locis applicant: tū qd talia mēbra iuncturaz sunt cōplexiōis frigide. vñ a frigiditytate calor: mēbrorū debilitat: tū ē vt supra dictū est: si p repercussio mā impellat ad intra cōcauitatē iuncture tūc difficillime dissoluū. Et ex opposito pōt colligi incidēt & ē singulr notandū qd stante intētiōe resolutiōis materie collectaz in iuncturis vel alijs locis qd resolutiua materiez in iuncturis cōtentaz debent esse fortiora resolutiua materierū collectarū in alijs: tū qd mā in iuncturis est in pfundo situata vñ vñr medicine nō eque bene attingit ad mām dissoluendaz sicut ad mām in alijs locis contentā: tū ē qd mā in iuncturis existēs ē vt plurimū magis grossa & iuncture stricte & cōpacte vñ dicta mā difficulter subtiliat & in vapo rem cōuertit & qm dicit iuncture sunt mēbra neruosa &c. Ultio nota qd lz ex textu nostro in principio doloris pro applicatiōe repercussio videat fieri exceptiō tñ de dolore sciatico in quo vel nō debet applicari vel saltē debilitat tñ dicunt quidā & bene qd ē incipiente dolore in spatula ē ē habendus timor in applicatiōe repercussio: qm appōitis spatule repercussiois dubiū est pp directionē ipsius spatule ad pulmōē ne mā repulsa impellat ad pulmōē & ad cor & matius cāet nocuentū. Et ego memini audiuissē qd in dolore spatule appōito quodā saculo a medico qd in

intēdā resolutiōi subtilitati & extractioni materie de pfundo iuncture vsq ad cutis superficiē: & ppe in sciatica. Lūp extractionis tāgit hic. iij. modos. Primus p ventosas cū scarificatiōe iuncture scie superpositas sit. Scdo p suctiōē qd cū cornu sit quā qdā nomināt cornutatiōē: & hac in alucerna frequēter vtunt loco phlebotomie & vērōsaz. Tertius ē cū cauterio potētiali aut actuali iuncture scie appōito. Quartus sit p medicinas

cutē rubificantes & vesicantes magna violentia sue caliditatis & attractionis p qm mām currūt & attrahūt de pfundo ad cutē. Nonā ē qd vulnera scā a cauterio nō statim cōsolident: sed aliqūdiu teneant aperta quatin per ea reliquie materie ruz gutte expurgentur: Decima

eius o3 vt occuperis in eis qd resoluūt & subtiliat & extrahūt māz ex pfundo ad illud qd apparet saltē cū ventosis cum incisione aut suctiōe aut cauterio: & cū rubificantibus & vesicantibus p quas currūt materie & nō cōsolidēt vsq ad tpo.

De gradi

fra duos dies amicus mortuus est phabilliter fuit saculus repercussiois vñ mā fuit pueria ad interi &c. & hoc notate bene: lege lram qd clara est.

In fine &c. In hac pte ipse vltimo pōit can. circa applicatiōē medicinarū exterius cū intendimus erradicatiōē mām. i. facta minoratiua euacuatiōe & digesta mā in iuncturis extēte vt in declinatiōe: & duo faciūt prio pōit can. declarātē cū gbus cōplet hec intētiō. i. erradicare mām ex iuncturis in declinatiōe & hoc generaliter: scdo pōit can. magis speciales circa illaz māz: scda ibi. Et o3 vt miscet &c. De pta igit pte dixit. In fine vō ei o3 vt occupis in eis qd resoluūt & subtiliat & extrahūt māz in pfundo ad illud qd apparet. i. ad cutē saltē cū ventosis cū incisione aut suctiōe. i. tñ cum igne: vel forte cū sanguisugis & cū cauterio & cū rubificantibus & vesicantibus p quas vesicatiōes currunt mām: & nō cōsolident vsq ad tpo: declarās inter vesicatiōē qd pueniūt dicit ex plicatiōe. Et de vesicantibus quidē sunt allea & cepe: & nō ē qd sit ita electū inter vesicatiōē scie: mel anacardū: post ipm lac titimalis: & lac hci. Pro intelligentiā pte prio est notandū qd ista lra pōt dupliciter legi: vno mō legēdo fm qd lra est introducta vt cū intendimus erradicare māz cū medicinis exterius applicadis debemus occupari in eis qd resoluūt & subtiliat: & supple si illa nō sufficiat qd si sit mā p fundata in iunctura vt est plerūq in dolore sciatico de quo dicebat paulo ante tūc intēdamus ē cū his qd extrahūt māz ex pfundo &c. cōtinuādo lram. Ita qd ex hoc mō vt pōt colligi qd semp in declinatiōe dolorū iuncturaz debemus pro cōplemēto cure applicare loco ea qd subtiliat & resoluunt. Et si isto mō intelligeret snia nō esset vera. nisi appōat vna cōdictio. i. qm in declinatiōe ē doloris nō ppter mām reddid aptuz ad motū voluntariū pp. i. mām esse in pfundo situatā: vnde nō amplius exēdit neruus & cordas circa iuncturā existēs & sic nō fit dolor: sed soluz pp ipsam esse in iunctura vel ligamēto &c. indisponit mēbrū &c. ad motū voluntariū: stante ista cōdictiōe tunc debemus facere qd dicit &c. vel ē vbi cā doloris fuerit mā grossa aliqūter vt sanguis grossus vel phlegmaticus vel melancholicus: qm in prio si esset oppo. cū est remissus dolor & cū hoc mēbrū posset in debitas opatiōes nō exēdit tunc vñ dissolutus vt manifestū est: in scdo ē can. si materia esset solum cholera peccās nō cōpeterent dissolutiua. Dicit Rasis in de iuncturis cap. xij. Empla que dissoluūt non sunt necessaria nisi in doloribus iuncturaz: mō dicto quorū materia est sanguis grossus: vel melancholicus vel phlegmaticus. Sed apostema qd est ex pura cholera istis oino non indiget &c. qd velit qd p se curabunt sine dissolutiua: fm igit istū modū exponēdi: o3 supple vt dictū est: alio mō pōt intelligi textus vt isto mō intelligat qd positis medicinis supra locū que cōter laudant a doctoribus ad dolorē remouendū & ad habilitandū liberū motū mēbrū lesi fm dispositionē materie de gbus infra locis proprijs erit sermo: tunc qm ille medicīne nō sufficiūt dicit. In fine vero eius. i. factis remedijs supradictis o3 vt occupis cum eis que resoluūt & subtiliat & extrahūt māz ex pfundo: rō huius ē qm cū alijs nō fiebat vera curatio propterea qd mā erat in profundo extē & que grossitie picipabat: qm si fuisset subtilis vt cholera pura non fuisset necessaria medicīna subtilitatiua aliq vt supra dictum est: igit cum medicinis factis cōibus mitigatiuis doloris & resolutiuis nō est facta curatio: pfecta sequitur igit qd o3 occupari cū eis que resoluunt & subtiliant pp grossitē materie & extrahūt mām ex pfundo ad id qd appet. i. ad cutem & ad superficiē saltē cū ventosis cū incisione. i. vbi mā fuerit sanguinea vel sanguini mixta: sicut ē in casu tali cōpeteret sanguisugum appōitio: aut cū ventosis cū suctiōe qd cū multo igne sine scarificatiōe: qd exsicando multū attrahant: & hoc magis valeret in mā phlegmatica grossa & cū cauterio. i. actuali vel potētiali de quo supra dictū est & infra specialius dicit: & cū rubificantibus & vesicantibus. i. emplastris vnguentis epistimatis cerotis & talibus: & aliq percutiunt cū vrticia per quas vesicatiōes factas. i. currunt materie. Et addit. Et nō cōsolident vsq ad tpo. i. notabile vt mā tota possit cōplete educi & erradicari: immo. i. phlebeas cōsolidatio apponēdo hūectantia: vel pinguedines & aliqua acuta vt loco prio videbit: quocūq intelligat huc legat: snia bona est vltēris attendendū qd medicīne vesicatorie sunt ille que pp suā maximā caliditatē siccitati pūctā sunt maxie attractiue & a cētro ad circūferentiaz eductiue ita vt eaz attractiō dicat quodamō violētā qd sub genere rubificantū cōprehēdi possunt: dicit. d. A. fo can. ca. liij. qd medicīna rubificatiua est illa cuius proprietas ē vt calefaciat mēbz: cui obuiat fortiter ita vt ad ipm vehemētī attractiōe sanguinē trahat pueniēt ad eius exteriora & rubificat ipm &c. hoc vñ est si supra mēbrū sanguificū apponatur: vbi supra mēbz in quo sit dñans humor phlegmaticus ponat nō dicit rubificatiua cū tūc sanguinē nō attrahet & magis vesicatoria alias materias ad cutē pueniēt vt ē finapī qd supra mēbz posita aliqū vesicat & disponit cū occurrit vt dictū ē: hmoi qd generis ē sunt cepe porri & alca & qd vt multū sunt calida in tertio gradu cū siccitate in eodē: & tales medicīne vident &c remissioris caloris qd sint medicīne viceratiue ē subtilitē subtilioris. Nā medicīna viceratiua ē cuius proprietas ē vt resoluat & cōsumat hūiditates pūctas inter ptes cutis & attrahat māz malā. i. a medicīna

Decima est q sunt cepe et allia de vesicantibus et rubificantibus qn con-
quassata iuncture supponuntur. Et similiter sunt grana napsi et finus
colubi. Undecima est q mel anacardi in vesicando et rubicando no habet
sibi per nec sibi equiales. Duodecima est q post hoc melius e lactitimal
li. canabule vel carapucie vel lac fici extractu a caudis ficum. Tertiade
cima est q his rubificantibus et absterfuis et vesicantibus pmisceo3 lent

Et de vesicantibus quide sunt sicut allia
et cepe. Et no est qd sit sicut mel anacar-
di: et post ipsum lactitimali et lac fici.
Et o3 vt admisceat cu absterfuo et
vesicate lenitiu. Et si no pducit ad la-
pideitate iucturaz. Na vesicatio iteru
est sicut resolutio p id qd timef de igrof
satione. Et cofert vesicans si misceatur
cu3 resolutiuis et adipibus: et deuitetur
frigus. Et non oportet vt appropxi-

Jo. Barthel

dicina maliciat ad ea ita vt pueniat vuln in mebro. f. et tales sunt medi-
cine q sunt calide in qro vt anacardi loco allegato: dicte tn medicine an
copletat eaz opatione sunt vesicantes vt et intelligeti pr appere ex dictis:
et pp ista cam hic gnum. raut mel anacardi inter vesicantis: cu tn fo can-
ponat inter viceratia. Anacardus e fructus qda habens testa et medula
intrinsecus: et assimilaf ossi dactili et oia medicis pediculus elephantis
vt dixit Simon: et cortex eius vt dixit. d. A. ca. pprio e rarus frangibilis
in cuius raritate e mel vischulosus et di mel anacardi: et est quo vtimur ad
vicerandiu vel vesicandiu et adiuuadu memorie lesam pp habudantiu hu-
miditatis: colligif aut ip3 mel anacardiu vt dixit Rasis in de iucturis
q3 alibi no potui repire: hoc mo: accipe anacardos et pce in aceto forti ad
igne et pmitte diu bullire: mel q continetur in anacardis exhibit et inuie-
tur in aceto: illud accipias et viliu reserues: et ego credo si anacardi fraga-
tur grosso mo et postea et. melius colligetur mel. De titimallo et de lacte
eius no facit mentione. A. neq Serapio sub pprio vocabulo: f. Diasco-
rides vt Simon refert ponit ipsius septē genera. Sz q3 esset nimis logus
dicere vos videbitis loco allegato distinctione ipsoru in summa e lacti-
ciniu quoddā facies astas satis logas facit semē et lac: diuersificant folia
in figura et colore et extensione: et semē eius fm diuersitate generu in sum-
ma est exuberantis lactis magis q3 aliud lacticiu. Natura eius vt dixit
Auerrois. v. colligif est in fine caloris et pprie eius lactideo o3 e vlcera-
tiu: et dixit q3 radix eius cocta in aceto remouet in pnteti dolore dentiū
maxie grosso: sed addit qd si cadat in aliqua pte oris qd pburit illaz: et
ppterea dixit qd qn volumus ipm ponere sup dentē debent aliū dentis
cera circūdari qm faceret cadere alios dentes et. De lacte fici q3 multa
dicuntur clara a doctoribus: inest ei virtus lacticiu acuti: ita qd calefa-
cit calefactioe vehemēti vt dixit Serapio. Et sic fm ordine in fortitudi-
ne vesicantiū vel vicerantiū est primo mel anacardi: postea lac titimali:
et debilius est lac ficus. f. arboris vel foliorum et. vt dixit textus: et sic cla-
ra est littera nostra: lege eam totam.

Et oportet et. C. Iaz pnter tpe pōit can. speciales circa ap-
plicationē: vt resolutiū et rubificantū vel
vesicantiū: et viciū pōt po in duas fm duos can. quos pōit principalit
f. ibi. Et no o3 vt appropxiēt ei resolutiū: pzia adhuc in duas f3 qd
pzo facit qd dictū est. f. o ponit vnum incidentē can. circa istam māz: f. a
ibi. Et deuitet frigus. De pzia pte dixit. Et o3 vt misceatur cu absterfi-
uo et vesicate lenitiu. i. humectatiu vel molitium: et adducit rōne di-
cens. Et si nō. f. si nō misceat secū lenitiuū perducet. f. vesicans ad lapi-
deitatem iuncturaz q3 resoluēdo et ericando subtile: et hoc declaras di-
xit. Na vesicatio iterum est sicut resolutio p illud qd timef de ingrof-
satione: quasi dicat sicut in resolutiuis p illud. i. pp illud qd timef de igrof-
satione materie pp facilius et citius resoluū subtile q3 grossum appōit ca-
nonice aliquod huectatiu: ita pp eandē cam o3 apponi et in vesicanti-
bus q multo magis resoluū q3 ea q dicta sunt simplr resolutiua: cu reso-
lutiū medicamen aliqd est calidū tm in scdo vel ad magis in tertio: vbi
vesicantia sunt vehemēter calida qre vel in fine tertij gradus vel in qro
sicut supra dictū est: o3 igif esse maior timor de ingrofatione materie et la-
pideitate p appropxiationē vesicantiū nisi apponatur humectatiū q3
per appropxiationē solū resolutiua simplr: hoc est qd dicit. Mora tn q
nō est mens sua qd lenitiū semp debeat actualiter admisceri cu vesican-
te: qm forte si admisceret vesicatoriū impediret in opatione sua: sed vult
qd secum misceat in effectu. f. pponēdo lenitiū vel humectatiū ante
vesicatoriū vt materia humectet vel adequet: vel et aliq post vesicato-
riū apponat humectatiū ad prohibendū ericcationē remanentē et po-
stea apponat vesicatoriū et postea humectatiū sicut idē dixit tertia qri
de apostematibus duris: sint iste resolutiōes succedētes. f. sibi inuicem. f.
post vna3 intentionē sequit alia: et hoc mō miscebitur vesicanti vel reso-
lutiū lenitiū in effectu et si nō formaliter: id in fine littere addit. Et cō-
feret vesicans si misceat cu resolutiuis et adipibus ad modū expositū: le-
ge littera: guta addit. Et deuitet frigus pati. f. membrū in loco vesicato-
ideo est qm propter frigus occurrere impediretur operatio medici q est
attractio a profundo membris ad id qd apparet. f. ad cutem: nam frigus
impingeret materiam ad intra. Ideo deuitetur et. lege.

Et non oportet et. C. Iaz po ponit aliū can. respicien-
tem et applicationē resolutiui: et
pzo ponit cu spālem in vno tpe morbi: scdo ampliat cu ad oia tpa mor-

post hoc resoluēt et attracte materie ptes subtiles: et inspissarent ptes res-
duas et forte cōuerterēt eas in lapidē: et has retinerēt in loco iucture: qm
fecerūt eas inhábiles ad resolutionē. Decima octaua est q vt in pluribus
obseruare oportet ne resolutiua sup guttas adhibeantur in principio: sus-
maxime si fuerit materia viscosa vel melancholica: ipsa enī alijs ad ingrof-
sationē et indurationem magis disposita est.

ment ei resolutiua fortia in principio rei
ante euacuationē. quoniam faciet eue-
nire materias plurimas deinde resoluūt
subtile earū: et inspissant residuum: et re-
tinebunt ipsum. Et o3 vt obseruetur il-
lud fm plurimū iterū. Et pprie quādo
materia est viscosa aut melancholica.

Et ergo fortes sūt dolores et non
tolerantur nō est excusatio quin tribu-
antur sedatiua doloris ebibita et limita.

locum doloris: etiam si gutte nociua fuerint intrudendo et conculcādo
materiam ipsarum et profundando in iuncturis: iuxta illud metricum.
Ars prius insurgit in causam que magis viget: dolor autem vehemens
et intolerabilis de morte est suspectus: quia cor inanit suis spiritibus eg-
inquietat et insomnem reddit: et interdum syncope3 deinde mortē affert.

De gradi

bitibil. Et o3. Dixit legendo istam cōtinuā q3 clara est. Et non o3 vt ap-
proximēt ei. f. dolori iuncturaz et a cā frigida resolutiua fortia in p-
cipio rei an euacuationē. f. materie: et adducit rōne qm faciet euenire ma-
terias plurimas. f. ipsa fortia resolutiua. f. ad locū doloris: scilicet. f. repletio
nei: q3 verisile est q plus attrahetur de materia q3 resoluat ex quo corp-
est repletū vt supponit: et sic per ipsoru appropxiationē augebit morbi:
hoc est vnu nocumentū: adducit scdm nocumentum dicens: deinde post
istud nocumentū sequif aliud q3 resoluunt subtile earū. f. materie: et in-
spissant residuum. i. p resolutionē subtile inspissat po remanēs: et retine-
bunt ipm. f. residuū inspissatū. i. pp id qd est inspissatū residuū retinebit
in iunctura et indisponet resolutionē: pnter reddens can. cōm ad oia tpa
morbi dixit. Et o3 vt obseruet illud scdm plurimū iterū. i. obseruet ille
can. de nō applicādo loco doloris resolutiua fortia nō solū in principio
morbi ante euacuationē materie sed et obseruet fm plurimū fm pluri-
ma tpa morbi. i. q3 et in augmēto et statu obseruet istud pp cās dictas q
forte similes eueniēt si dicte materie fortes applicarent in augmento vel
statu sicut et in principio: et si nō tm sequeret nocumentū tm aliquale seq-
ret nocumentū: q3 nocumentū inspissatōis vbi sola applicent resolutiua
sine molituius maxime in mā apta terrestificari sicut est materia grossa
et melancholica: qm facta modica resolutioe de subtile totū remanens est
terrestre. Nō sic at timor esset si mā fuisset subtilis vel mediocrius substa-
tie cuius qlibet po esset facilius a medicina resolutiua apta resoluū: vnde
nō esset timor de tali petrificatioe: vt p3. Ideo bene notanter addidit. Et
proprie supple oportet obseruari quod dictum est quando materia e vis-
cosa aut melancholica: lege litteram q3 tota est clara.

Ergo et. C. Iaz e vltia po huius ca. de applicatioe me-
dicinaz: q sic pnuat ad pcedētes. Na post q3
supra posuit cāones obseruādos in cura regulari et i va cura q principa-
liter vtit ad cām et eius remotionē. Jam pnter ipse ponit quosdā breues
can. in applicatioe medicinaz ad curā magis mēdosam spectatiu: et p3
mo facit hoc: f. o ipse ponit vnu can. generalē circa applicationē medica-
rū quarūlibet indifferēter: f. a ibi. Et scias qd rectius e et. J. In pzia et
pte duo facit: qm pzo ponit cu qbus generaliter in cura non va mitigat
dolor: f. o pōit magis spāle modū applicationis dictaz medicinaz: dolo-
rem mitigatiu: scda ibi. Et mēsurā illud. De pzia parte qm aliq pos-
set dicere. Ego intellexi qd faciendū est p va remotionē doloris i diuersis
tēpibus ipius: qd si dicte medicine nō remouerent dolores sed pur dolor
est magnus pnter nō debem facere tūc hūc ridet. Et ergo for-
tes fuerint dolores q3 nō remouent p medicinas cāe appropriatas et sup-
ple ita fortes sūt q3 et nō tollerant q3. f. virtus pnter nō est excusatio
qn tribuant sedatiua doloris ebibita et limita vel supple epithymata. Et
addit specificādo de localibus. Et epithymata: aut sedat. f. dolorē cu sub-
tilitate resolutōis materie: aut cu stupefactioe. Et addit vnu singularif
obseruandū circa stupefactiā. Et nō admittit stupefactiōes nisi apud
necessitatē. f. qn relique medicine nō sufficiunt in remotionē doloris et vir-
tus nō sustinet et. Mora pzo qd hoc textu colligif qd dolores mitigat
vel remoueri possunt generalr sup p ebibitas medicinas: et p locales si-
ue leniēdo siue emplastrādo siue epithymādo et. p3: colligif scdo qd cu3
dolor nō remouet p remotionē cāe cu appropriatis q3 e va curatio quod
tūc p duo alia ingenia pōt fieri remotio vel saltē mitigatio ipius et p-
pue p epithymata vel localia medicamina: pzmū est cu eis q sedat. f. do-
lorē cu subtilitate resolutōis materie et p hoc innuebat modū medicina-
rū q dicitur vere mitigatiue doloris et sunt ille q vocant anodine: nā ta-
les vt dixit Auerro. v. colligif pstant sine medio illud qd resistit cāe do-
loris: nā tales sunt tpe siles calori nālī aut pax calidiores intm in quā-
tū calor nālī crit refrigeratus a debita mensura caloris nālī mebrī pp
resolutionē factā in ipso ex dolore vel cā eius: et ppterca dicte medicine
mitigāt dolorē et ex cā calida et frigida pro quāto augmētat calorē nālē
qui est in istm ale in opationibus oib: et id sic fortificatus dñat sup oēm
malā cōplexionē q facit dolorē: et scd3 hoc et adiuuabit ad digestionem
māe et ad aliquale resolutionē q est cā doloris. Jō dixit qd sedat cu subti-
litate resolutōis materie: id tales medicine vltra hoc qd sunt sic tempore
debēt et esse subtiles f. penetrātes: et huius generis medicina: sunt ve-
tibidē dixit Auerrois pinguedies et olea vt pinguedo anatis et galline et an-
seris pinguedo melior e vt ibidē: et iste modus p pueniēt exhiberi sine
magna pāctioe ad oppositū i oī dolorē. Et ad istū modū reduci possunt

Secunda est qd du pliciter epistymata sedat tunc dolor. Uno mō via subtilis et facilis resolutionis ut cū mica panis et vitellis ouorum aut lacte asinino vel muliebri vel pulvere facta ex his. Alio mō via stupefactiois ut cū papauere vel cū iusquiamo mandragora aut opio. Et hic intellige sub nomine epistymatis linimenta pulvis cataplasmata vnguenta et embrocationes et manes suaves et emplastra talia. Tertia est qd non pro doloris sedatione ministrare aliqd stupefactiuum nisi urgente necessitate: qd cordi inimicū et spiritui vitali et cerebro et nervis omne stupefactiōis et mortificat sensum nō alio modo pacificādo dolores. Quarta est qd summa vehemente doloris intolerabilis mensurare v3 pondus et virtutē se datū doloris et cū bene mēsuraueris qd natura de stupefactiuo sustinere pōt tunc magis audacter et quasi temere extra aut intus dabis vt si rabiosus et intolerabilis dolor affuerit de syncope et morte proxima cōminādo stupefactione forte inchoandū est: sicut ab opio pondere granorum trium cibito cum tanto saffrani et .s. senis aque mellis tepide vel

Epistymata vero sedat cum subtilitate resolutionis materiei aut cū stupefactione. Et nō administras stupefaciens nisi apud necessitatē. Et mēsurā illud qd sedat maliciā summā dolo-

Jo. Matthaei

quidā modū mitigatū doloris positi quarta primi ca. penultimo in fine vbi dicit. Qd dulcis cantillena et occupari in eo qd gaudium efficit mitigat dolorē. hoc fit cōfortiādo calorē naturālē: secundus modus mitigandi vel remouendi dolorē fit per ea que stupefaciūt vt non sentiat dolorē: et fin istum modum nō aufertur dolor nisi per accidēs principaliter pro quāto aut aufertur sensum a mēbro aut ipm indurāt pp indispōitionē acquirā in spiritu qui est infirmus sensus aut in mēbro qd est organus sensus: cū ita disponitur qd a cōplexione debita sensitiui spiritus non pōt ad debite sentiendū disponi: et hoc pp cōplexionē frigidā ipsius medicine vt dicit. d. A. scdo cañ. ca. iij. et Locilator differētia. xij. narcoticū ē medicamen doloris sedatiuum cuius natura est siccitate vehemēter est frigidatā enim vsq ad finem tertij gradus eleuat et vsq ad quartū. Et ex hoc potest inferre qd multos modernos qd medicina calida p caliditatez non pōt dici stupefactiuū et cō. dico tñ p accidēs principaliter iuuat ad mitigatiōē doloris cuiuslibet indifferenter: quoniam in dolore a cā calida remittendo cōplexionem eius pōt p se iuuare: sed hoc nō ēēt cōe omni dolori: vbi tñ per hoc qd stupefactiuū omnem dolorē remouet vel minuit: etiā propter aliā cām cōferre pōt stupefactiō vt videbit in pñcia sequenti. Et ex hoc colligi pōt veritas tertij dicti. d. A. in textu cū dicit. Et nō administras stupefaciens nisi apud necessitatē. i. nisi cū timeatur qd virtus dissoluatur et homo pp dolorē in vita periret nō poterit ratio est quoniam stupefactiuum videtur iuuare tantū per hunc modū qm calidū naturālē mortificat: et sic semper eius exhibitio est multū coacta et irregularis. Ideo bene dicebat A. de huc ad rectificatiōē medicinarū in sententia tertia ca. iij. cañ. vi. illo singulari in principio. Cōpingere autem et stupefacere est vltimū ad qd niti debes: et postq reliqua oia nō cōrulerint: et est res posita sicut in desperatione addit. Cōponunt autē rem magni erroris a principio huiusmodi curātes cū narcoticis: est enim cū eis curatio mendosa et cō. postea infra dicit. Timentur autē ex narcoticis plura nocumenta: sunt. n. olo cōtraria rei vite cōgellatiā et mortificantiā nuda quidē magis adhuc magis recētia et c. in pñcia magis addit etiam qm sunt coacta et rectificata: verū si excusari potes nō propinari est melius: si si excusari nō potes melius est vt nō potui de fide administrari in emplastris tñ est melior cura et c. postea addit. Et omnino caue ne dederis super cibū neq corporibus ipuris sed post mūltificatiōes potius. Et vita exhibitioē corū diebus cōtinuis: imo inueniunt inter tps et exhibitio rerū confortantiū: vt saluetur tps thesauris et c. Ecce qd singularia verba dantia nobis timorē in applicatiōe stupefactiuorū: silem iniaz posuit. d. A. vi. tertij ca. de cura collicis frigide in pñcio: vbi voluit qd primus cañ. est in cura vt nō incipiat a stupefactione et quoniam sedare dolores cum narcoticis est componere rem maximū erroris et c. et qd non ē curatio vera et qiso est cōfirmatio eadē doloris et destrui sensus et c. Idē voluit de cura fluxus vtrius absolute. vi. tertij. Cum dicit. In narcoticis vō est timor et c. addit. Et quocūq sit non o3 vt administrant qd diu ab eis excusatio esse pōt. Qd si necessaria fuerit corū administratio non exhibeantur ei cuius in frigidat corpus et debilitat virtus et c. et generaliter hoc est sñia oim auctorū circa hanc materiā: imo in doloribus iuctu rarū Ratio nō audebat applicare medicinas intente frigiditatis et non opiatas nisi cū dolor erat tante vehemētie qd dubitabatur de defectu egrī: et sic p3 qiso non sunt administrāda narcotica nisi apud necessitatē. i. grādem vt dicit textus noster: tñ vt dicit A. de huc cap. allegato in vehemēti dolore aliqñ melior cura est cura mēdosa que est stupefactiō qd cura vera ne virtus resoluatur et cadat et c. Si tñ post dictas medicinas mēbro remaneret stupidiū tñ expedit vt medicis calefactiōibus sensum mēbri reduciētibus vt per auctores locis proprijs est expressum: sic patet ista pars clara: lege eam tu.

Et mensura et c. Nunc ipse ponit modū spālem applicatiōis medicinarū dolorē mitigantium. Et breuiter dicit. Et mēsurā illud qd sedat malitiā sumā doloris et vt re eo cū audacia et temeritate plus. Nota ista po pōt dupliciter legi vno mō generaliter referēdo istam ad vtrūq modū mitigandi dolores: vt fit sensus. A. de huc illud qd sedat malitiā doloris. i. medicamē: ly summa v3 dicere summa. i. mēsurā medicamē summa doloris. i. qd proportiōetur medicamen summe et quātitatē doloris: et pōt hoc intelligi: huc subtiliter resoluēdo huc stupefactiōis: in nullo enim v3 pñciū mēsurā equal medicaminis et terminata maxie in stupefactiōis: tunc vt re eo sic cōmensurato cū audacia et c. vel aliter vt iste sensus lē referat tñ ad medicamen stupefactiuū: et erit sensus. A. de huc illud qd sedat malitiā sumā doloris et tale est stupefactiuū. i. ipm stupefactiuū solare cuz medicinis cōueniētibus. i. cordialibus et stomachicis et c. vt declarant auctores: talia enī satis corrigunt malitiā stupefactiuū: vñ talia ēt cuz est necessitas non sunt exhibēda nuda vel pura s3 coacta vt ēt supra dicebat de mēte A. de

et grātis. xv. op3 tebalet et totidē croci simul incorporatis cum. s. s. mēte pās albi quartū. s. lactis mulieris. Cū dicit florentie dū papa A. Martinus illic residebat quendā iudeum qui dum laborantes ardentibus guttis pluribus diebus ingertos viderat et de nocte infomnes gutti superposuit pulsem mō dicit: et statim dolores pacificabant: et inde profunde dormiebāt egri. quare asquebatur gloriā et opes. Si vtro summa seu qstas dolo-

ris et vt re eo cū audacia et temeritate plus. Et multotiens cōfert stupefactiō in qd ingrossat materiā pcedēre: quare retinetur. Et scias qd rectius est vt permutatio fiat cum medicinis.

Et scias et c. In scda notat. iij. Primum qd in gutti maxime quartū est commixta materia rectius est sepe permutare medicamina qd diu vñ vno et eodem medicamine. Primum qd interdū medicina vna cōfert vñ membro gutta fatigato. et nocet alteri sñr lēso pp diuersitates indiuidua liū pñciatū. qd nō arte s3 expētia sola cognoscunt: vt qd vñ odit vinū alter acerū casū aut poma quasi venenū alter ista diligit vt sibi pñcia. Scdo

De gradi

fue: et qñ sic est correctū vt re eo tunc cū audacia et temeritate plus: et istū proprius credo esse intellectū. d. A. neq3 os sic exponendo alterare istam: etiam sibi consonat ista exterior. Berardi cū exponit mensurā. i. pñmitte. f. cum stupefactiō et c. et primus modus exponendi habet aliquale difficultatem de his medicinis lege litteram tu.

Et multotiens et c. In hac pñcia do. A. vult rñdere quidā tacite dubitationi: pōt aliqd querere si medicina stupefactiua appropinquata hora necessitatis ad aliud cōferre pōt qd dolorē mitiget sensum mēbri auferendo vel indurando: et rñdet qd sic: qm vbi appropinquat materia fluente existente subtili stāte tñ dolore vehemētissimo in isto casu: preter hoc qd mitigat dolo- re stupefaciēdo sensum. cōferret etiā stupefactiō. i. medicina stupefacti- ua inquantū ingrossat mām. i. subtilē pcedentē. i. fluentem: qre retinet. f. qd nō fluat per hoc qd est ingrossata: hoc est qd dicit tertius iuuat et vel iuuare pōt stante tali mām calida: per hoc qd stante medicina stupefactiua frigida remittitur malitia cōplexionis calide que est cā doloris et sic re mittit dolorē p se et nō solū p accidēs vt supra dictū est: lege litteram.

Et scias et c. In hac vltia pñcia pñtēte ad exhibitioē medicinarū ipse pōt vñ cañ. cōem circa applicatiō- nē medicinarū: q maxime cōueniēs est in morbis chronicis et breuiter dicit. Et scias qd rectius est. i. magis pueniens: vt pmutatio fiat cū medicinis et c. nō pñstā cōtinuo in vna medicina: et adducens rōnē dicit sū ad dicit. qñq cñi est medicina cōferens vñ mēbro et nō alteri mēbro. Et qñq cōferret in hora. i. certa: deinde pñt illud. i. tps nocet. scadez medicina et mouet dolorē: ergo bene sequit qd non est standū in vna medicina: imo rectius est vt pmutatio fiat. Ideo intelligentia pñs est notandū qd pmutatiōe fieri in medicina pōt intelligi dupl: pño qd permutatio fiat in medicinis discurrendo in morbos fm diuersas eius circūstātiās: vt verbigratia discurrendo p diuersa tpa morbi: et hoc mō si ē dubiū qd o3 vt pmutatio fiat in medicinis: qñ alie debēt medicīne in principio morbi alie in statu et c. scdo modo pōt intelligi qd manente morbo eiusdē vel simili dispositiōis manifeste stante tali dispositiōe diuturna o3 qd fiat pmutatio in medicinis. Et si hoc mō intelligat vt intelligi o3 hoc ē pōt intelligi dupliciter: aut qd fiat pmutatio in medicinis diuerse qualitatis vt si stante simili dispositiōe vna erat calida alia appropinquet frigida: vel fiat pmutatio in quātitate eius: vt prius exhibitā medicina calida in pñmo. Jam debeat fieri pmutatio ad calidā in scdo vel ecōtra. Aut secūdo principalr pōt intelligi qd stante eadē dispositiōe fieri debeat pmutatio in medicinis diuerse spēi q tñ sint eiusdē virtutis in qūitate et eiusdē quātitatis in gradu: vt prius exhibitū multo tpe regulariter Camomillā manente eadē dispositiōe debeat exhibere melilotū in equali dosi. Si intelligat primo vt qd pmutatio fieri debeat ad medicinas diuersas in qualitate vel quātitate manente eadē dispositiōe sic dico qd nō o3 talis mutatio fieri: imo s3 tales sic pmutatōes fiat sñia. d. A. quarta primi cap. i. illo s. pñt hoc tibi caue ne a rectitudine recedas l3 videris qd ipsay. f. medicinarū tardet suauamentū. Idē voluit. d. p. p. in scda pñcia affo. lū. oia s3 rōnem facienti et c. Idē innuit qd nō est transeundū ad aliā medicinam qñ dispositiō manet eadē. Si vō intelligat secūdo mō vt. i. quod stāte dispositiōe diuturna ēt vñiformi saltē fm apparentiā qd pmutatio fieri debeat ad medicinas diuersas in specie similes tñ in virtute: sic dico cū dño A. b. qd rectius est vt talis pmutatio fiat: qm in diuersis mēbris sñi apparet dispositiōe qñq est medicina cōferens vñ mēbro et nō alteri mēbro: et hoc qm pp diuersam cōpositiōē diuersorū mēbroz diuerso mō actuabīs vna medicina in diuersis mēbris: aut pp proprietates que cadit sic occultā vñus medicine in specie ad vñū mēbrū quod non ad aliud sicut et in cibis pp eadē cām manifestū ēt videre: pp quod dicit. d. A. tertia primi ca. de regimine eius quod comedit et bibit vnaqueq pñcia si gura. et pñcio ois cibū h3 pueniēt et c. et addit. Et hōibus quoq3 ē cū aliqd nutritiū laudabiliū. f. de cōt pñderatiōe nocet: et hoc totū ē pp occultas proprietates et c. in diuersis ad diuersa reptas. In eodē etiaz mō manente eadē dispositiōe diuturna rectius est vt pmutatio fiat in diuersis medicis fm modū dictū: et hoc est qm cōtinuata vna medicina inter eā et mēbrū acquirat vna assuetudo que est quedā silitudo pp quā nō fit mēbrū aptū pari ab hac medicina: nec talis medicina apta agere: cū actiō fiat pp pñciatē medicatiōis ēt fit cum alteratione et passione facta in mēbro: et pp istā cām dicebat. d. A. qñta primi loco allegato. Et cū hoc non fm vñā medicatiōē cū vñā tibi standū ē medicina: imo in vñā medicatiōe medicinas pmutat: qm ab ipso qd pñctū ēt non fit passio: pōt ēt bec varietas in agēdo ptingere vt supra dicebat pp occultas proprietates q diuerse cadūt in diuersis medicinis respectu eiusdē mēbri fm quas vna medicina sñis alteri in qūitate diuersa tñ in specie agere pueniēt in mēbrū et alia nō: et talis diuersitātū proprietates nō pñt cognosci nisi expimen

Secundo qm̄ eadem medicina confert vni mēbro hora vna ⁊ nocet alia comouens ⁊ augens dolores ex diuersitate tēporis morbi ⁊ materie eius. Et ex hac mutatiōe consolatur patiens honoratur medicus ⁊ apothecarius prouincunt. Et prima p̄mi ca. de cōplexionibus. ⁊. t. similiter cū dicitur aut ideoq; precipit eis qui medicantur vt cū complexionem mutare voluerint: ⁊ vnam adhibuerint medicinā: que nō contulerit ab ea discedant. Secundo est in guttis tero curā egritu ditis ⁊ per omnia tēpora sua dimittere vinum: donec eger integre sanatus fuerit. Nam vinum maximus humorum dū

etor est ad iuncture vacuantes. Attende q; princeps de lege vel secta machometi fuit: in qua omnino vini potus prohibetur: ⁊ loco eius bi-

Jo. Matthaei

to: o; igitur variare: ⁊ hanc totā sūam innuebat. d. A. x. tertij de cura asma tis cum dixit. In medicina vō o; vt pmutatio fiat ⁊ nō p̄tinet vna medicina ex eis assidue ⁊ amplectat eā natura. s. fiat sibi assueta ⁊ sic exp̄sit p̄mā cām: ⁊ addit. Et itē inter medicinas ⁊ corpora sunt p̄portiones que non cōprehenduntur nisi experimento: cū ergo experis consequeris quid magis iuuatiū sit ⁊. c. Longit ⁊ vt vna medicina vna hora iuuat bit ⁊ alia nocet vt dicit textus noster: ⁊ hoc erit p̄ cām extrinsecam vt p̄ super celestē influxum scdm quē aliqua hora iuuabit ad debite agendum ⁊ alia hora impediet vel eius operatio proprius ledetur. Neq; pōt talis diuersitas in aliā cām reduci: vbi ergo viderimus tunc membrū a tali medicina ledi debemus ad aliā diuerse forme eiusdem tamē qualitatis declinare ⁊ nō ad p̄riam p̄rie qualitatis vt multi empiricorū faciunt: dico hoc semp manente eo. Qd a principio vt dixit hypo. affo. supra allegato. Et ad hunc sensum ē dicit. d. A. p̄ia p̄mi de cōplexionibus vñs finem. Ideoq; p̄cipitur eis qui medicantur vt cū complexionem mutare voluerint ⁊ vna adhibuerint medicinā que nō cōtulerit ab ea discedat ⁊ aliam supple similibus qualitatis diuersam tñ in forma appropinquet ⁊. Et in his omnibus patet clarificatio littere nostre: lege eam tu ⁊.

Et oportet ⁊. Cū hoc est secunda p̄ principallē huius capituli q; sic continuat ad p̄cedē. Nā postq; ipse posuit cām. circa medicinalia magis: scdo ponit p̄ter cām. in dieta: ⁊ diuidit totā istā p̄ in duas: qm̄ p̄mo facit qd dicitur est: scdo ipse ponit incidit vñs cām. Et medicinalē circa phlebotomiam sciendū quodā specialit mō doloris: s. a. tibi. Et si euenerit dolor ⁊ dorso. Idia adhuc in duas p̄mo pōit cām. circa potum: scdo circa cibū maxime ⁊ circa carnes: scda tibi. Et o; vt eutetur caro ⁊. Idia adhuc in duas: qm̄ p̄mo pōit duos canones de potu: scdo incidit in curatiōe ponit spālē cām. circa que dā corpora tibi. Et melancholici de hūitibus ⁊. Idia ē ponit cām. circa abstinentiā vini: scdo pōit qd exhibendū loco illius: tibi. Et vñs. De prima igitur pte dicit legēdo lras p̄tinas. Et o; vt dimittat vñs oino. s. patiens dolorē iuncturā: quousq; sanet ex eo. s. dolore sanate integrat ⁊ veniant sup ipm̄. s. dolorē quousq; tpa. s. principij augmentū: status ⁊ declinatio. s. p̄ totū tps vniuersale morbi o; vt dimittat vinū: addit ponendo alium can. Et o; vt dimittat illud. s. vinū cōsuetus. s. ad potandū: s. fm gradationē addit ⁊ vñs cū ipm̄ dimittit diureticis. s. loco vini ⁊ ad dir. Et vñs de melle. s. idromel: vel sirupus de melle cū diureticis. s. hīc confert eis. s. patiens loco vini ⁊. Et intelligendū p̄o pro remotio ne p̄dictōis que vt posse colligi in textu: qm̄ ex p̄o textu vt absolute colligi qd nullo mō debeat eis vinū in aliquo tpe morbi: ⁊ ex scdo vt colligi oppositū: qm̄ o; vt cōsuetus dimittat scdm gradationē: q; scilicet in principio doloris minus bibat: q; tpe sanitatis: ⁊ postea adhuc min⁹ ver sus aug. ⁊ in aug. minus vsq; dū sic scdm gradationē minorando nihil vel. Et sic apper qd in cōsuetis in qbusdā tpiibus debeat exhiberi vñs: qd repugnat dictis in prima pte. Est ergo intelligendū pro p̄dictione re. mouenda: qd isti duo textus nō de eodē corpore vel eisdē corporibus euz eisdē circumstantiis verificant neq; verificari possunt vt p̄. Sed p̄m⁹ textus verificat de patiente actu dolorē iuncturā: p̄ hoc qd dixit quousq; sanetur ex eo sanatiōe integra. Et sic denotat quod est sermo de patiente actu dolorē. Secūdo vō textus intelligit de p̄uisione a dolore iuncturā in non patiente actu in quo tñ est timor de dolore ne euentat: vt q; progenitores sui passi sint tales dolores cū talis sit morbus hereditarius vt supra dictū est ⁊ demonstratū in qōne: aut q; alias semel vel bis sit passus: tunc ad p̄uisionē est vinum dimittendū. Et in hoc casu dixit textus qd assueti. s. bibere vñs oportet qd dimittant scdm gradationē: ⁊ hoc tpe sanitatis: q; si fuerit subita mutatio talē nō sustineret naturā sine notabili nocumēto vt supra vñs est de consuetudine in qōne de potu: o; igitur paulatim ⁊ fm gradationē dimitti ⁊. Et sic p̄ qd non tradunt textus qm̄ de diuersis est diuersus sermo. Sed p̄o verificatio ne ⁊ clara intelligentia vñs qd textus o; dubitare. **¶ Vñs vñs vel exhibitiō eius cōpetat in doloribus iuncturā: ⁊ videt qd sic: p̄mo qm̄ cū iuncture sint mēbra neruosa frigida ⁊ sicca existētia p̄ter nālter dispo sita debet ad nālē dispositionē reduci per p̄rariū: hūmō aut est vinū calidū ⁊ humidū existens: segit igit qd vinū in cura cōuenit: ⁊ argumē tū saltē h̄z euidētiā vbi tales iuncture sint lapsē ad cōplexionē malā filiz eis ⁊ p̄portionalē hūc malē hūc imālē. Scdo sic: hūc de egritudib⁹ neruorū ⁊ iuncturā cū dicte iuncture sint mēbra neruosa vt p̄. S; vinū p̄p̄t in cura egritudinū oīz neruorū: ergo ⁊ neruorū appet ⁊ ar. s. p̄ p̄ d. A. s. a. terti ca. s. cura palis vltra medietatē cū dixit. Et vñs antiquū paucū p̄feret valde egritudinū neruorū oib⁹ ⁊. P̄terea q; calorē nālē cō fortat ⁊ mām vigerit maxime in phlegmatica ⁊ cā digesta ad expulsiō nē cōuertit illud puenit in cura talis doloris phlegmatici: sed vinū ē hū susmodi vinū maxime de quo ē cōs sermo vt p̄ de mente. s. vō aff. cō. mēto. xvij. aff. corūq; nutriuntur ⁊. Igitur vinū vt cōpetere saltē in ali. quo. Ad oppo. est textus noster exp̄ssē. Ad hoc ē et singularis text⁹ Auer. rois scdo canticorū in cōmēto. xvij. aff. ad finē cū dixit. Et si vinū sit ex reb⁹ magis puenitibus calori nālī vñs nihilominus est ex nocētib⁹ magis calori mālī ⁊ sensibili ⁊ organis eius. s. cerebro ⁊ neruis ⁊. Et p̄nti nocet mēbris neruosis. Idē voluit. s. scdo aff. Idēz et colligitur tertia p̄mi**

hant potus de aquis coctis cum zuccara aut melle vel cum speciebus. Ideo si vinum prohibetur eis non est ipsis durum. Sed durum est gallicis qui vino assidue consueuerunt vti. propterea sufficit medicis gallicis prohibere vinum cum gutte materia fuit ad iuncturas ⁊ dolor ē fortis: ⁊ tunc dant in potu ptisanam vel aliquam mellis: postea vero adhuc perdurante morbo iubent eare in potu prima vice ptisanam vel aquam

nocet ⁊ mouet dolorem. Et oportet vt dimittatur vinum omnino vsquequo sanetur ex eo sanatione integra: ⁊ veni-

non subito cesset a potu eius. Juxta id hypocratis amphorismorum secunda apho. li. Secundum multum ⁊ repente euacuare aut replere aut

De gradi

de regimine aq; ⁊ vini: saltē q; cerebro nisi multū fortī nocumētū afferet ⁊ per p̄is ē originatis ab eo sicut sunt nerui ⁊ mēbra neruosa ⁊. ⁊ ali. bi de mente auctoz pluries. In ista q̄stūcula breuiter determināda duo faciā: p̄mo notabo qdā: scdo p̄clusiones ponā in mām decisivas. Mo. igitur p̄mo q; vinū p̄petere in doloribus iuncturā: p̄t dupl̄ intelligi vñs mō q; p̄petat vel nocet stāte actu dolore iuncturā: alio mō vt intelligat cōpetere vel nō cōpetere in doloribus iuncturā: nō actu existētib⁹: sed q; eius vsus p̄seruādo iuuat a doloribus iuncturā in corpore dispo sito ad tales dolores: vel q; eius vsus faciliat ad casum in dolorē iūctu rarū ita q; corpora disposita de se ēt magis ⁊ citius disponat vt incurrat dolē iuncturā: ⁊ sub vtroq; sensu intelligit titulus qōnis. Scdo nota ta q; vinū iuuare vel nocere fm alterz modorū dictoz: si exhibeat pōt ēt intelligi dupl̄: vel. s. q; exhibitū alimenti ⁊ nutritiōis ḡs sit cōueniēs vel nociuū ita q; sit potus nutritiū pueniēs vel discōueniēs in actu patiente dolorē iuncturā vel ad ipsos dispositos: alio mō q; ipm̄ exhibi. tum loco medicine sit cōueniens: vel ita q; sit medicina curās dolores iū cturā in patiente formā: vel sit medicina p̄seruans a doloribus in disposito ad tales dolores: vel q; sit medicina nocēs in doloribus vel actu existētib⁹ vel futuris vt. s. p̄ ipm̄ tanq; p̄ medicinā corpus male dispo sitū ēt deterius disponat ita vt p̄ vsū vini facilius ⁊ citius cadat i do lores ⁊. Et hoc notatū ideo ponit qm̄ aliqui sumit in sanis vel egris vt nū vt habet rōnē cibi ⁊ potus p̄ quāto ex eo q̄ritur restauratio deperdit qd ēt cibi officiū ⁊ delatio cibi alterius ad mēbra qd ēt de rōne potus: ⁊ p̄ vtrāq; talē intentionē aliqui ⁊ plurimū sumit vinū: aliqui vero su mit vinū loco medicine ⁊ potus tñ alteratiū: quale est vinū q; in digestiōne humorū exhibet frigiditū: ⁊ in aptiōne viāz: ⁊ in syncopis releua tiōne. Ad q̄ intentionē dixit hypo. quod potus indigentia soluit. i. vinū potatū curat appetitū cāmū. Tercio nota qd l; vinū multipliciter diuer sificatū reperiat in cōplexione: qm̄ quoddā est frigidū ⁊ humidū aq; victi num: ⁊ aliud calidū ⁊ humidū: aliud calidū ⁊ siccū vt tertio regiminis auctoz cōmēto. vij. ⁊ nono ⁊ alibi in multis locis: in p̄posito cum de vino est sermo intelligit de vino in eius potiori sumpto significato qd in oībus fere vini circūstantiis mediocritatē obrinet ⁊ tale est calidū ⁊ humidū qd plurimū ponit nutritiū: de quo dixit. s. tertio itro ductorio pulsū ea que a vino appositū est cita q; calidum est ⁊ hūidum ⁊. ⁊ quinto de regimine sanitatis idē colligit: ⁊ tertia probleatū proble mate. xvi. ⁊ xvij. et colligit. Istis sic notatis circa istam mām ponit cōt ter istā cōclusio in egrorantibus actu in principio maxime in corpore ple torico non cōpetit vinū. In declinatione aut in parua quantitate ⁊ corpe mundificato cōpetere pōt: hec cōclusio sic exp̄ssē ponit Agordonio: ⁊ si milis hūc ponit a Gentili scda tertij de cura paralisis circa illum textū supra allegatū. Et vinū antiquū purū ⁊. ibi dixit qd si mām est cruda ⁊ influrū qd vinum non cōpetit: sed si mām est digesta ⁊ euacuatiōes sint ali quales facte qd tunc cōpetit: verū est qd ista cōclusio gentilis ponit de vino in egritudinibus neruorū: sed ad idē venit vt dicitur est supra cū iun cturē dicant mēbra neruosa. Istā cōclusio ⁊ si forte ad intellectum eorū sit vera qm̄ in principio facit precipitare mām ad loca leia ⁊ in declinatio ne cōfortando calorē nālē ⁊ mām modicā que remāsit expellendo iuuat: tñ istā cōclusio sic absolute plata est exp̄ssē ⁊ textū nostrum vbi dī. Et o; qd dimittat. s. patiens vinū oino vsq; quo sanet sanatione integra ⁊. Idē sustinēdo textū nostrū vt tacet ampliando ad corpora nunc sana vel neu tra disposita ad tales dolores aliter est dicendū. Dico igitur scdo princi paliter ⁊ sit hec p̄ia cōclusio q; vinū exhibitū pro cibo ⁊ potu tñ vt cōt ter eo vtimur cū cibariis reliqs sp̄ per se nocet neruis: ⁊ ex p̄nti eius vsus tñ cōuenit in doloribus iuncturā: siue actu existētib⁹ siue futura neq; reliqs passionibus neruosis: cōclusio ista est de mēte. d. A. hic: ⁊ pōt declarari p̄o qm̄ cibus neruis pueniēs o; eisdē in cōplexione p̄portio ri: ita vt qualē sitū nerui obrinet in genere mēbrozū talē sitū sibi cōuē ient obtineat in genere nutrimentorū vt est cōsēpola medicorū: sed ner ui in genere mēbrozū cū operatiōe facta ad cutim modicū recedunt p̄ frigidū ⁊ siccū: nutrimentū igitur taliter dispo o; vt sit frigidū ⁊ siccū: s; esse ipsis cōueniens: vinū autē de quo est sermo est calidū ⁊ hūidū in genere nutrimentorū: ergo ⁊. Sed si forte diceret q; hoc est vñs in corpo re optime sano cōseruādo simpliciter: in mēbris at egris vel neuritis i qbus est necessaria hūisio vel curatio q; in quadā cōstitūt p̄tate cōuēret vt nutrimentū nō sit illo mō sile imo aliquomō contrariū vt in casu nō vbi nerui vel sunt actu dolētes vel in viā ad casum in dolore ⁊. Lū igit vinū calidū sit ⁊ humidū vt in casu maxime puenire: hūc difficultatē breuiter dicat q; motuum h̄z euidētiā in casu quo vinū exhibeat alte ratiōis ⁊ medicine gratia ⁊ nō gratia tñ nutrimenti vt in cōclusiōe dict tur: dico ēt q; in p̄uisione ipsoz neruorū a casu in cōplexione frigida ⁊ p̄ portionalē ipsoz neruorū nō est vinū sibi cōueniēs: qm̄ in tali p̄uisione o; medicina vel cibus tñ medicinalis ad p̄uīū p̄cise cōuertit quantū mē bium corrigendū vel p̄seruādū in aliud contrariūz p̄uertit vt volebat s. tertio tegni textū cōmēti qm̄: mō vinū de quo est sermo plus ad hū dū ⁊ calidū declinat respectu cibi t̄pati quā nerui in frigido ⁊ siccō acu te declinet vt manifestū est intelligēti: sequit igit qd ēt ex pte huius vinū tale nō puenit: imo sua notabili caliditate nocet neruis p̄uiz nimis ep̄no

calefacere aut frigidare aut quomodolibet aliter corpus mouere fallax est: omnino nature inimicum paulatim vero certum est: et aliter transire ex alio ad aliud non oportet. Cum vero dimittit vinum consuetus bibat in loco eius potus diureticus: sicut aquam cicerum vel aquam mellis in qua bullit sit semen feniculi vel simile ptisanam. Quartum est quod illi qui vinum dimittit confert vinum mellis. s. hydromel cum diureticis ut cum semibus anisi feniculi tui per carui.

C Et melancholici et in septima dat. viij. re. gulas super cura gutte melle vel in melancholico. Quinta est quod taliter splen rectificetur quod debet

ant super ipsum quatuor tpa. Et o3 vt dimittat illud consueto fm gradatione: vtat cu ipm dimittit diureticis. Et vinu de melle cum diureticis confert eis.

Jo. Matthaei

spis. Confirmat etiam conclusio quia vinum cum subtilitate sibi tunc amicitur rate cu virtute est maxime penetratiu: vnde sepe idigetur ad membra post epar trahit et vsq ad oes nervos in gbus a frigiditate dictor membrorum cu no possit sufficienter digerere in acerosus quertit et pinde sicut acetu no. cet maxie neruis sua acuta qlitate mordicando vt dicebat. S. tertio regi. minis acutos textu cometi qrti. Acetum semis plusqz masculis inimicaf qz vulue. i. matrici nociu e q. s. e. neruosa: et ibi p3 cometo de mte. S. quo acetu maxie noceat neruis et mbris neruosis: qm cu sua frigiditate est maxie penetratiu pp subtilitate sue sbe: vñ dicit q penetrat i mbris neruofusita vt no remaneat i eo ps qzuis sit pua valde cui no noceat et. Cu igit vinu sit aceto maxie vicinu p3 modu ocm p3 quo et vsus via ci bi sit nociuus neruis et mbris oib neruosis: nocet et sua penetratio et i acerosus no fiat: qm mas supfluas intra sbaz neruoz et neruofoz mem broz secu deferendo quertit. Tertio ad pctione Ar. qm vinu calidu et sub tile et humidu e exis plurimu ad cerebz euaporabile. Ma hoc vt ppiu ca lido subtili cu huido pincto: qm calidu ager et humidu euaporare facit: et sic ipm ad cerebz eleuat: pp qd ex vino marie sit ebrietas vel crapula ter tio pblematur: reple igit cerebz vaporibz marie ex vino: qz tandē ingro fati et ad nam deducti phlatia frigiditate cerebz ipi cerebz nocumen tu inferit ipm vltius in frigidando et huetado et sic debilitado: quo sic a ma huida debilitato facile tales mae ad neruos et neruosa membra de ducent: et sic vinu hoc mo nocet. Ideo ista conclusio e et singulari. verbus Bazarau q in patiete dolore iuncturaru dicit. Et non bibat vinu oibus vibus vite sue. Et si no e possibile ei relinquere vinu ex nimia ei pclina tiode ad ipm abstineat salte ab ipso vno ano vel duobz vsquequo dolor re cedat et. hec et conclusio e d mte Locilatoris p3ia. e. vbi vñcat conclusio ne et expimeto dicit sic: videm? n. hoies vinu no bibetes pp lege vt Sa raccos aut carites qz illuc si pueniat vel inopia seu abomiatioe fatali vt pietatis studio neruoz passioibus icubere minime. Et hoc p3 q in cura regulari nunqz in talibus patietibus in aliquo tpe morbi p via alimeti e exhibedu vinu: inferit fo qz exhibeat in declinatoe et in via cibi talis exhibitio e disconueniens: inferit tertio q magis nociua e et exhibitio hoc mo in pncipio vel augmto qz in declinatoe: qm in pncipio p ipm liq scunt mae q ad neruos deponat et eis nerui magis reple. Infer qto qz et in sanis ad eos dispositis exhibitio vini pparat ad dictos dolores. Infer pter qz i dictis et actu patietibz vinu subtile albu e magis inimi cu. Infer et qz vinu acutus citrinu ver? et magis nocet qz mediocre pp hoc. s. qz e magis penetratiu et. Infer vltio ex eide fundameto qz in dictis corporibus bibere vinu i ieiunio et cu vehemeti siti e multu ledet vt dicebat. S. vi. Aff. in pmeto. xv. vij. aff. Eunuci no podagrizat et. pos ses ad alia discurre si libet. Sande et conclusio expit Rasis. xv. otinen tis: dicit sic abstinentia potus vini sanat podagram. Ego. n. dixit ipe vidi ples patietes relinqre potu vini et sanati sut de podagra oino aut ad mi nus debilitata e passio ide valde bñ: addit. Considera tñ qz de reitoe po tus vini no euenerit patieti detrimetu euitet eius potus oi tpe ei. Ad si no poterit abstinentia pot? vini fieri toto tpe vite sue salte fiat p duos an nos vt passio tollat et. Ecce itaqz si aliqui medici concedut vinu in talibz passioibz via cibi et in coi vñ pot? hoc fit ex praua medicor puetudie ma gis bladiu intendetu qz recte curare vel modica ipsoru aduertentia et. Qz si infirmi noluit aliquado vinu relinquere vel qm pp dimissionem vñ incurrunt aliqd notabile detrimetu vt debilitate in virtute aut multi plicatione vtoharu in naliu aut debilitate digestiue Epatis vt qz co nertat ad caceia vel aliqd hmoi tunc possit ista conclusio qz l3a sit vt de etum est tñ vinu aliqn in doloribus iuncturaru et in paratis ad eos via medicine couenienter exhibet aliquado quide regulariter aliqn irregu lariter sed pueniter. Ista conclusio quo ad prima pte est de mente. d. A. se cunda tertij loco allegato: vbi dicit et vinu antiquu paucis pferet in oibz egritudinibus neruoz et. notater dicit paucis vt sit medicinali: ibi qdez intelligebat qz in declinatoe morboru pcpue materialiu neruoz et ner uoforum exhibitio modici vini coferet. i. est apta pferre. Dico et regulari ter qz no existent fortit indicatione ad opp. qm tunc in declinatione mor boru virtute debilitata et materia iam p pre expulsa vel resoluta et exhi bitione vini antiqui modice quatitatis virtus confortat et relige mate rieru si sint in via expulsiu expellunt vel a caliditate vini resoluunt et. Neqz est ibi timor de nocedo neruis nocumeto notabilitatu: qz modicu exis a virtute debite regulat et digerit: neqz aptu est in neruis acerosari: no est et aptu penetrare multu et materias in pfundu deducere: tñ qz mo dicu exis na auara multo tpe sustinet ne subito penetret: materie etiaz sunt pro magna pte euacuate vel saltē digeste vnde sunt magis ad expul sionem inclinate qz vt intra neruos deducantur. no et pp idem est timor de liquefactioe materieru: non etia timor est ex modica quatitate vt no cumentu per euaporationem fiat cerebro et cosequenter neruis crapulam vel ebrietate causando et. vt p3: et manifestu est qz eius exhibitio illo tpe est regularis: quonia conueniens sine indicatioe magna ad oppositu: quandoqz etia gratia medicine in doloribus iuncturaru a mala comple xione sicca sine materia vini aqua mixtum si modicum ipius exhibeat videtur regulariter exhiberi posse vt patet considerati. In alijs vero casu bus de quibus supra dicebat cu vinu exhibet in alijs tpius morbi ma lis iucturaz vt pp debilitate stomachi et multiplicatione vtoharu et.

et suum compleat officium puta qz expurget massam sanguinariam a me lancholia. Secunda est qz si sit in splene reuerentus melancholicus humoz tunc euacuetur proprijs phar macis: vt cum diafene vel catholicon vel pillulis de eptihymo vel lapide lazuli. Tertia est quod humectetur cor pus eius cibis et potibus humidis et tranquillitate et vita locunda et balneis humidis post purgationem. Quarta est qz corpus leniatur in tus cum cibis et poti bus vt brodio vituli gal line aut caponis et potu rubei vini maturi dulci aqua limphati. Et ex tra ex vnguentis oleis et linimentis et his si milibus. Quinta est qz no fiat

C Et melancholici de hstibus arteti ca o3 vt rectifcet splē: et euacuet ei? me lancholia: et huetet corp? ei?: et leniatur cum cibis et inunctionibus et similibus.

De gradi

tuc dico qz et si aliqui coueniat eius exhibitio qm melius est in ceteris fili bus casibus vinu exhibere qz no exhibet qz matius sequeret nocumentu no exhibedo qz exhibedo: tñ qlibet talis exhibitio est irregularis: marie si cu cibo et in quantitate exhibeat vt exhiberi solet: qm per ipius exhibi tione in dictis tpius morbi neruosis mbris semp notabile seguit nocu metu vt p3 ex eis q supra dicta sunt no recapitulado. Et forte qz iste fuit intellectus Bordonij in conclusioe sua. s. qz in principio in doloribz iuctura ru no coferit vinu. hoc e regulu marie in corpore plectorico vt ipe dice bat. In declinatoe aut et corpore mundificato in pua qlitate coferit pot s. regulariter vt dictu: et sic potes formare pclusionem si placet: hoc tñ totu e cu vinu exhibet gra medicie et no alimeti gra. Neqz b repugnat textui nro cu dicit. Et o3 vt no bibat vinu oino vsqz quo sanent ex eo sanatioe integra. Intelligebat ipse no bibant via cibi et pot? vt coit sit. S3 si aliqui o3 ad ip3 incliare medicinali tuc o3 ipm rectificari. s. vt videbit in sequenti pculu text? nri. Et fm ista declaratioe e rñsus ad difficultate tota: et f3 eandē possum? rñde ad ar. qz fiebat an opp. ad primu di prio qz ar. h3 euidentia cu exhibet vinu via medicine et gratia nutrimenti: dico fo qz vt nu pueniter no sit pseruatio neruoz a lapsu sibi pportioali: imo e vinu amplu cal. qz puenit: et neruos relaxat et resoluunt vt dictu est in corpe qd nis et. possit et dictu qz p hunc modu videat debere pferre tñ p multos alios mos magis nocet: et sic et vsus no e puenies: ad textu. d. A. dictu e quo itelligat et. Ad aliud dicat via medicine aliqn puenit vsus ei? vt di ctu est. Et sic sit finis cu gra altissimi et. Et pter declaratioe e prie lie tex tus. Ideo declaratioe e lie sequetis vbi pōit qd hēdū loco potus qñ dūm itur vinu in casu de necessitate. Et igitur notandū quonia dicit: et vñ et. Dicit aliqd legitime dubitare qm supra cu loquebat de exhibitioe diureticor voluit diuretica solu exhiberi debere factis euacuationibus: si igit vinu est dimittedu vsqz a principio et p totu tpe vñ morbi vt ocm est cu tñ a principio no sint facte euacuationes appet qz no sp duz dimittit vinu sit vtendu diureticis. Ideo hac igit difficultate remouenda est itel ligendu qz mē. d. A. no finit qz simplr diuretica pueniat loco vini. S3 di xit qz est vtendu diureticis. s. aliquibus ad decoctione fil cu3 aq paucis tri ita. s. qz illud totu qd gratia pot? offert sit no simplr diureticu s3 bñ sit pri cipas virtute diureticor: et rō bui? e qm vinu qd exhibet cu cibis ad ou plice intentione exhibet. s. loco nutrimenti et loco pot? delatius cibi ad mē. bra: vñ cu3 cu vino mixt? postqz e digest? pueniter tuc meli? ad membra trahit qz si cu vino no eet mixt? expedit igit loco vini cu ip3 dimittit lo co pot? aliqd exhiberi i quo sit vt penetrare facies cibū ad membra aq aut sola de se: ad hoc no sufficeret cu sua frigiditate et grossitie phibeat magi penetratione qz inuenit: fuit igit necessariu p hac pñcienda intentione vt fil cum aqua in decoctione eius apponerent aliqua lenia diuretica. s. depor tatiua nutrimenti ad membra quoru virtute decet intentione copleri possit. Et pp hoc addit. Et vinu de melle cu diureticis coferet eis. i. aliqn eis cofe ret sirupus mellis cu aq eius vbi. s. esset corpus melancholicu senile i quo difficulter penetrat cibis ad membra: no est aut necessariu in oi hora dolo res patientibus tale potu exhiberi imo in ca calida valebit sola decoctio ordet cu modico zuchari: vt in plibus puenies potus loco vini in dolori bus iuncturaru e aq mellis vt dicit A. s. in sermone de aq mellis disti ctioe. vi. et aliqn aq zuchari in estate sufficit: et vocabit hec aq sca cu diu reticis vel aliquo co3: qm zucharu in hoc ponetur diureticu: est. n. in co aptio et absterio pria qrti de cura est. ex oppositioe: p hoc igit qz est in co aptio sic in pposito di diureticu: de coi tñ vsu apponunt medici in aq. namomū aliqui macem aliqui salui vel rosmarinu in istis est virtus alt qlis aptiua et cu hoc neruoz confortari: et sic in casu e couenies remte tendo nocumentu aq aptum sua frigiditate fieri neruis. Et ex his p3 ma lus modus multoru practicanu qui in doloribus iuncturaru phibito vino exhibet aqua decoctiois coriandro itedetes pñatiu p coriandro et no prouocatio aliqñ: veru e qz forte p decoctioes illa acgrif qda aptio pp pte calida superficialē coriandri q acuta est cu modicu decoquit s3 li non est de eo3 intentione: sed cu sit amplior decoctio illa ps calida dissol uitur: et centralis frigida et stiptica in decoctione remanet: et tunc illa aq in casu est nociua: lege litteram quoniam clara est.

Et melancholici et. C In ista pte sup? diuisa ipe po nit vñ can. icidatē curatiu quoru dā determinatoz corporu vt melancholicor doloris hmoi patietiu dicit igit breuiter. Et melancholici. s. hois de hstibz artetica vñ supple spā lē dolore iuncturaru o3 vt rectifcet. i. corrigat splen et euacuet eius me lancholia et humectet corpus eius et leniat cu cibis et inunctionibus et fil bus: et no assidue super ipm. s. cu medicinis pura resolutio sine lenifica tione sicut sciuisti in radicibus vñbus. s. habitis qrtā primi et supra i ca. Nota qz ista lia pōt hie duplicē sensum: prim? est qz h3 melancholic? pa tiat artetica et. Scds sensus e h3 patiā dolore arteticu a ca melacho lica. i. a ma mlica o3 vt rectifcet et. Et iste scds sensus est maxie verus: qm pto expedit rectificare splenē digerendo mās melicā in splene vt plu rimu reseruata: et splenē pfortare vt poteris in mūdificando sanguine3 a mclia ne suat ad iuncturas: exigit et postqz est sca digestio i mā vt cu op propiatas euacuet: exigit et spāltit cu mā digerit vt huetet et leniat et cu cibis et medicis notabilr qm i hac materia e timor d petrificatioe mae qz de qd3 alia mā peccanter vñ et si supra posuerit gnālē can. circa oem materiam

non fiat nec affluetur pura resolutio super locum doloris: imo miscetur cum resolutio lenificantia sicut in radicibus vniuersalibus ipse preloquitur puta primi quarta capitulis pluribus. Sexta est qd in eo quod ita factum est ex hac egritudine carnes vitande sunt. Et attende qd quando gurte materia quasi motu cretico fluit ad iuncturas non sine dolore dicta requirit confort: sicut aqua pisorum vel amigdalatum vel hordeatū maxime si gurte materia fuerit sanguis aut cholera vel aduina melancholia: tunc aut minime carnes pueniunt: qd distaberet naturā ab ope directionis motus et digestionis mae. Sed dum cessat motus mae gurta et tepescit dolor non est malū vti caribus precipue in illis que abunde caribus refici cōsueuerunt.

Jo. Barthel

maius iuncturaz et non simpliciter attendamus cū resolutio nisi euz hoc humectemus propter dubium petrificationis qd est vnum de pessimis acciditibus ptingentibus in doloribus iuncturaz: precipue tñ de hac materia specialem facit cañ. quoniam talis materia facilius transiret in petrificationem et lege litteram quia clara est.

Et oportet vt etc. Postq̄ posuit regimen in dicta cibum et precipue circa vsus carnis: dicit igitur. Et opz vt deuitetur caro in eo qd frigidus est de hac egritudine. Quod si necessaria fuerit tūc de tur caro aut montane et leporine et Gazeli et omnia caro paucay superfluitatum. Nota hic repitur duplex littera: vna dixit. Oportet vt deuitetur caro in eo quod factum est de hac egritudine: et tūc opz exponit vitetur caro cum talis egritudine multū infestat: tūc quasi dicitur egritudo facta: et rō est qm cū talis egritudine multū infestat sicut etia in alijs materiis multum infestatibus opz dare cibaria facili digestione modici nutriti et modicarum superfluitatum: et sic est vitanda caro vt virtus possit intendere morbo et mae eius: et precipue in talibus doloribus non debet exhiberi caro quoniam per eam corpus nimis humectatur et sic in casu non cet. Quod si pur necessaria fuerit vt pp debilitatē infirmi vel aliam cām tunc detur caro aut montane ad differentiam autum in aquis degentium que aues montane hnt humidum aerum: et sic prestant nutritum non aequum humectans sed substanticum: sunt etiam paucay superfluitatū: sunt et merito modi substantie facili satis digestionis. Idem dico de carne leporina et gazelis et huiusmodi in cōparatione ad alias carnes quā drupedum: sunt quidem magis aerei nutriti etia. alia littera dicit vt in libro meo opz vt deuitetur caro in eo quod est frigidus de hac egritudine. Et opz vt vitetur caro in hac egritudine et frigidā. Et causa frigida pendente propter causas nunc dictas pp dolores infestantem vt natura possit intendere digestionem materie: multo ergo magis vitanda est caro in eo qd est calidum de hac egritudine propter causas magis impediētes et de quibus sumitur melior indicatio de non dando etc. cum in egritudine de causa calida pendente maior sit dolor sit etiam morbus futurus breuior: que ambo indicant de magis subtiliando dietam vt pz intelligit. Si igitur debet vitari caro regulariter in dolore iuncturaz: causa frigida pp causas supra tactas per hoc qd humectat et est notabilium superfluitatū etia satis difficilis digestionis sequitur qd multo magis in alio dolore oī iuncturaz etiam quoniam in dolore a causa calida exhibito carnis calefactionem et sic facit inuebat qd in nullo tali dolore regulariter conueniunt carnes. Sed aliqui propter necessitatem cum volumus exhibere de illis que dicta sunt: quo casu si possint digerit conuenientius exhibentur asate qz elixate qm minus relexant et paucay sunt superfluitatū qz elixate sed conuenienter de his et reliquis ad dietam pertinentibus infra dicitur in cap. de cautela a doloribus iuncturaz: lege litteram tu.

Et si euenerit etc. In hac vltima particula. d. A. ponit vnum specialem cañ. declarantes a quo loco sit fienda phlebotomia in certo cañ. et breuiter dicit. Et si euenerit dolor in dorso i primis et pmutetur ad manus phlebotomia ex manu vt egrediat sanguis et humor. s. cū sanguine peccans ex parte sue declinationis. Pro intellectu ptis est singulariter intelligendum qm supra cum est facta mentio de fienda phlebotomia in dolore iuncturaz solum erat sermo de phlebotomia fienda vel mā in principio fluxus existeret vel pro pte fluxa et p pte fluxa: et tūc stabat intentio diuersa tñ vel stabat intentio diuersa simul et euacuatiua: et propterea ibidem dicebatur qd existente dolore in particulari mēbro fienda erat phlebotomia vel ex pte contraria tantū vel ex parte contradictoria: qm si erat intentio tantū diuersa stante virtute fienda erat diuersio cōtradictoria: et si ibi erat intentio mixta. s. diuersa et euacuatiua fienda erat phlebotomia ex pte contraria: ita qd nunq̄ dictum est per eandem partem fieri debere euacuationē cū phlebotomia. Nunc autē. d. A. ponit cañ. in fienda phlebotomia quando est intentio tantū euacuare et nullo modo diuersa: quando. s. materia est totaliter fluxa vel transmissa et nō est eius aliqua pars fluxa: vt cum venerit dolor in dorso in primis: quoniam talis dolor in dorso contingens vt plurimum pendet ex sanguine vel materia mixta sanguini. Intelligit ergo de dolore a tali materia pendente facto igitur illo dolore et factis. s. diuersionibus oportunitis cum phlebotomijs reliquis et factis conuenientibus remedijs si postea permittetur ad manus. s. totaliter vt. s. ad cubitum vel ad rasetam manus proptie sumpte ita vt tota materia sit permutata et in totum cessauerit dolor: dōsi stante dolore in manu vel brachio materia etia talis existente vt sit cum phlebotomia educibilis tunc dicit textus qd phlebotomia fieri opz ex manu vt euacuetur sanguis et humor. s. cum sanguine peccans ex parte sue declinationis. i. ex parte de qua humor declinauit et ratio huius est quoniam vbi intentio sola est euacuatio que melius adimpletur euacuando. s. per partem in qua peccat: qz per aliam vt colligitur tertio tegni. Et fuit etiam sententia clare eiusdem. s. in suo de phlebotomia distinctione secunda cap. v. ad prin. cum dicit. Nam incipientibus quidē doloribus vel apostematis ex mā fluente prohibere opz qd superfluit soluerendo in antiquatis vero ipsi. i. totaliter fluxis solum euacuare qd

runt. Septima est qd si necessaria fuerit carnis comestio vel pro patientis confortatio: vel qd solitus ē carnis refici: vel cibos alios singulos abominatur tūc comedat carnes montanay aut vt fasanuloy perdicū turturū et pluerioy et lepuscū iuuenis et gazeli. i. capreoli siluestris: et ceteras carnes paucay superfluitatū et facili digestionis vt pulloy caponū et gallinay lapreoli et pedi. Octaua est si dolor pmitus acciderit posterius i dorso deinde declinauerit et pmutetur ad manus et modū chiragrae fiat ex manu illa phlebotomia quatin⁹ exeat sanguis et humores ex pte illa ad quā nā ipos inclinauit. Et hoc intellige si mā pauca sit et sanguinea vt sanguini cōmixta: nō sit i corpe repletio altera. Juxta id Hipp. apho. pma aph. xxi. Que

De gradi

inclinatum est in patienti supple conuenit: et addit. Euacuabitur autem optime hoc. s. talis materia totaliter fluxa p copulatas venas eis. s. membris q in ipsa pericula supple sunt pte etc. Et sic pz de mēte etc. esse qd mā in totū fluxa si est fienda euacuatio p phlebotomia qd est fienda peccata mā sanguinea tūc fienda ē phlebotomia p venas copulatas mae peccatū: sic pte ad quā mā declinauit opz fieri euacuatio etc. Nota tñ nō esse mēte suā qd si dolor sit in cubito qd fiat phle. ex cubito: qm nūq̄ a mēbro egro est a etu fienda phle. pp timore ne ad ipz alie traheret mae nisi foret mā vtiota: s. intellectus p venas copulatas etc. i. p venas primas et hntes magnā et immediatā ad locū colligatiā fieri debere phlebotomia stante igitur dolore in cubito fiat phle. cū intēdīm⁹ in casu euacuare tñ mā ex vena posita inter anularē et minimū: lz et vena posita inter pollicē et indicē in casu eodem i uaret cū sit ram⁹ et basilice vt alias dixi de mente. d. A. et sic et creditur etc. s. tñ. i. tñ. Si vō foret dolor in rasetā man⁹ in casu nō fienda esset phle. euatiua ex basilica eiusdem brachij. qm lz non euetur ex loco dolore sit tñ euatio p venas copulatas etc. Et lz ē qd itēdit i summa lege totā lzaz et sic ē finis. c. laudes altissimo infinte. Jā restat vt snia. c. mēorie magis cōmedetur summa. c. In. c. igitur primo posuit curaz doloris iuncturaz pendentes a malicia tñ cōplexionis vt qd cura est p regimē pparatū: et si cā est infamatio pura cura est infrigidatio cū dieta et medicio: ita et si cā est malitia cōplexionis frigide curatio est cū regimine calido: ponit tñ ibi vnu singulare re in textu. s. qd aliqui in dolore et in mālī puenit euatio: vt in plexione calida euatio colere et sanguinis qm curat p accidēs infrigidando: ita et in mala plexione frigida euacuatio phlegmatica inuat qm calefit mēbrum p accidēs. Postea ponēs cañ. curatiū in dolore mālī ipse ponit duas principales intentiones: quaz vna sumitur a mā que est in fluxu et alia sumitur a mā fluxa: et illa que sumitur a mā vt est in fluxu pficitur duabus pms intentionibus. s. diuersio ad opp. et confortatio mēbri ne recipiat: et illa diuersio et est duplex: qm quedā est diuersio tñ fine euione: quedā est diuersio cū euatione: intentio aut que hī ad mām fluxaz est vna tñ. s. in totum euacuatio eius qd fluxit: et talis aliqui sit sensibilibiter cum scarificatione vel phlōmia: aliqui insensibilibiter cū emplis et hmōi. Postea specialius descendendo in materialibus ponens ordinē in ea in qua cōpetere pnt phlōmia vomitus et solutio vtrius vt mā peccante cū sanguine dicit: primū qdem fiat phlōmia diuersiua: et ibi sunt dicta multa de phlōmia fienda. s. ex qua vena fieri debeat an ex eadē pte vel ex opposita: postea fiat vomitus cum materia. s. peccat deorsus vt in pedibus etia diuertēdo: postea fiat solutio ventris: et exponebatur debere intelligi de solutio pte dicta et nō de leuione ventris qm illa debz precedere alias euiones: postea dāto ordinē in exhibitione medicinarū solutiuarū dicit qd debemus incipere a re forti nifi phibeat priuatio maturitatis et grossitudo materie vbi fuit tex. satis ambiguum: qm aliqui vī ponere timorem in exhibitione medicinarū fortius a principio: et postea vī earū vsuz a principio etia magis laudare. In effectu dictū est qd ipse intendebat qd a principio euacuandum est cum medicina appropriata aliquantū euante a iuncturis debili tñ: et in pcessu possumus ad fortiores fm gradationem procedere: et nō debemus vti medicina lenitiua tantū vt multi faciunt. Et si aliquādo auctores videntur vti castia sine alijs solutiuis de ea tantū sumunt qd electiue euacuant. s. in cholerica semper apponendo aliquod cōfortatiuum ne materia fluat ad iuncturas vt aquā solatri in cholerica: dictum est tamē ibi de mente. d. Aul. esse qd timor est in applicatione talium medicinarū electiuarum in principio peccante materia cholerica vel phlegmatica subtili et aqua qz peccante materia frigida grossa: quoniam talis materia subtilis a principio comparata materie grosse videtur sicut digesta aliquantū: et sic minus nocuum sequitur ad ipsius euacuationem in principio factam cum medicina appropriata qz in grossa. Et addit propter talem varietatem in diuersa materia qd in materia composita fiant solutiua et emplastra composita etc. Postea posuit timorem in faciendo phlōmiaz a principio quādo. s. non est necessaria phlebotomia: vt cum non est materia peccans sanguis vel cū sanguine mixta: vbi dixit qd phlebotomia accrescere facit humores et facit eos currere in corpus etc. Et idem dicit de euione forti et la boriose multū soluentē facta in principio qd pp eadēz cām nocet. Et pp lz addidit. Et cū declinare incipit tūc nō declines: et ibi sunt dicti multi modi exponendi s. lz est ibidē positus magis gratus cū declinare incipit dolor. i. moueri ad mēbra deorsus tūc nō declines. i. nō euacua cū medicinis mouētibus p deorsus in ipso principio s. magis cū diuertētibus ad oppositū. s. cum vomitu. s. appropriato aliquantū etc. Postea dat nobis regulaz de die euionis: vt qd debemus attendere crises ne in oīe critica ptingat euare: ne aut nā impediatur aut forte opatio supabundet: et ibi dicebat de mēte. d. A. qd dies. xiiij. est melior dies ad criticandum: et ibi est dubitatum et probatur qd septima sit fortior p bona motiua: et ibi breuiter concordabatur quod fumendo vnam diem esse alia magis criticam qd in ea fortiores et acutiores fiant crises sic. vij. est magis critica qz. xiiij. Si vero dicatur dies magis critica quoniam in ea absolute plures fiant crises sic dicebatur qd. xiiij. est magis critica: et fm hoc soluebantur in illa mā diffcultates. Consequenter corrigens quod supra dictum erat de fienda solutione in principio qd ideo laudabatur quoniam tales morbi vt multum con-

opz ducere vndeque; repit natura inde ducere opz et per conuenientes re-
giones.

Portet et. **De** solutione eorum. Capitul. viij.
In hoc. c. pmo agit de humoribus educ-
tis et q̄litate pharmacorum. Scdo in spali de
hermodactilis et pede coruino: ibi. Et in hermodactil. Tercio de pluri-
bus medicinis alijs singularibus et paucis copositis alijs descriptis: ibi

Et lapis. Quarto de
scribit quasda copositas
ibi. Descriptio. Quin-
to forte vomituum: ibi
Vomituum forte.
In pma pte pmo ait

Jo. Matt.

funguntur cum repletio-
ne et sic a principio est co-
ueniens minoratio. Si
forte in aliquo fieret talis dolor et non nisi a modica ma. Dixit q̄ si est possi-
bile data ista causa cessare ab euacuatioe vsq; dū sit m̄ digesta est lauda-
bile et esse contentus embrocationibus ad mitigationē doloris et ad dige-
stionē m̄ae: verumtū q̄ ibi dixit qd tunc incipere debemus ab aqua frigida
da embrocando et tū. iij. c. embrocay dixit. oppo. Dicebatur p̄cordia
quod incipiente m̄a fluere et modica existente intendendo ad fluxum tātū
debemus incipere ab aqua frigida: s̄ si m̄a esset p̄o parte fluxa ad quam
esset intentio digestionis et mitigationis doloris debemus incipere ab aq̄
calida vel tepida nisi m̄a foret nimis ignea quo casu aqua frigida eēt co-
ueniens digestionis et doloris mitigationis: postea ponens ēt modum circa
embrocay vel epithymata posuit nocumēta ipsoz in principio si sint mul-
ta calida siue multa frigida. M̄a calida nocēt m̄az attrahendo: et aqua
calida per hoc qd humectat iuncturas: et frigida narcotica per hoc nocēt
qd p̄gelant m̄as et ingrossant et sic indisponūt ad resolutionē. Postea po-
suit vnuz can. circa exhibitionē oximellis qm̄ erat inter auctores p̄tradi-
ctioy. s̄. primo regimētis acutoz et alioz ex vna pte qui vetant acutoz
et oximel in talibus mēbris: et d̄. s̄. videtur ex alia parte laudare exhi-
bitionem: ipse nolens se in hoc determinare ad alteraz p̄tium dixit qd ox-
mel p̄ suam acetositatem non ēt magni iuuamenti et. Videbatur inue-
re qd debemus loco eius alijs vti medicinis cum alia reperiantur q̄ vti-
liter seruiūt sine nocumēto. Postea posuit timorez in applicatione puo-
catuoz fortium an p̄pletam digestionē et euacuatiōē dicēs q̄ talia qm̄
q̄ adurunt m̄az et conuertunt eam in lapideitātē. Postea ponit qd fiendū
est postq̄ m̄a est digesta vel sc̄a maturitas dicēs q̄ tūc o3 euacuare cum
eis que sunt sicut hermodactilis et bēzidē et exponebatur. i. testiculus vul-
pis. Et ibi habuistis iuuamenta hermodactiloz in casu isto: et correctio-
nes nocumētoz. Et ibi posuit vna3 singularē cautela obseruandaz
in euacuatiōe m̄az ex iuncturis cū medicinis fortibus: fuit q̄ tūc fa-
ctis his euacuatiōibus fortibus debemus epithymare iuncturas cū ali-
qbus humectatibus vel aliter embrocare vel inungere vt m̄a remanens
non induretur: qm̄ verisimiliter tales medicine fortes euacuantes a iun-
cturis euacuāt sp̄ de m̄a illa que est magis subtilis et. Ideo addidit et in-
cipe itez et epithyma et. Postea posuit illū textuz difficilē. Et caue ne
in potu des in primis nisi medicina debiles et. vbi dixit nisi corrigatur lē-
tera qd textus nō possit tollerari: s̄ fuit error scriptoris qui vbi dixit nisi
debebat dici vti: vel aliter vt expōatur fm̄ q̄ supra exponebat in alio tex-
tu cum dixit. Et incipe in primis a re forti et. s̄. q̄ non des in potu in pri-
mis medicinam nisi forte. s̄. solutiua a proprietate debile tū in soluendo
p̄ paruitatē in dosi: qm̄ medicina alio mō debilis. s̄. lenitiua mouet m̄am
et nō facit currere. i. non euacuat aliqd de quo sit curādus et. s̄. corrigēdo
litteraz videt sensus littere clarior. Postea posuit in alia parte principalē
can. respicientē illū qui debet sumere medicinā ex parte trīs circūstan-
tiar: primo. s̄. q̄ sumat sūmo mane et q̄ tardet cibū sumpta medicina et q̄
sumat post tres horas. xx. aureos panis cū aqua: dixit secundo q̄ post sex
horas ingreditur balneum: tertio q̄ post cibetur cū eo qd ēt cōueniens:
vbi videbatur dub. quō tardatur cibū si post tres horas sumitur panis
xx. aureorum et. dicebatur breuiter q̄ ibi erat sermo de medicinis deben-
tibus erradicare m̄az post ipsaz digestionē: talia igitur corpora et ex do-
loribus p̄cedentibus et acuitate medicine multuz p̄ tres horas a principio
opationis remanent relaxata vt igitur ipsoz virtus aliquid reffocet
tunc p̄z elenē et. xx. aurī panis sunt modica quatitas tpe. d. s̄. vel qd
aureus sumitur in p̄prie: postea post sex horas ab assumpta opatione medi-
cine imposito prius parump corpore in balneo debet dietari cū cibo cōue-
nienti et. Postea posuit quid est faciendum scis euacuatiōibz cū soluti-
uis: docens tūc exhibitionē in genere prouocatiuoz: et ibi dixit est qd
in diuersis mēbris diuersa prouocatiua fm̄ magis et minus pueniūt: qm̄
corpora extenuata non tollant prouocatiua fortia et. Et ibi est dubita-
tuz in quo corpore magis p̄petunt puocatiua: et dictuz est q̄ quatuz est ex
pte nocumēti apti inferrī ex prouocatiuis nō pueniunt ficcis: s̄ ex vilitate
ipsoz magis pueniūt in corporibus cholericis et. Postea singulariter
pro vno prouocatiuo laudauit theriacum qm̄ p̄ter hoc q̄ mūdicat re-
liquas m̄az cū facilitate p̄fortat ēt omnia mēbra. Postea posuit circa
applicationē can. medicinar localium cap. s̄. que in principio debent ad-
ministrari et in fine: dixit primo quō repercutiō est verenda m̄a existente
fortis effusione. i. in corpore multū repleto p̄ duo: tum q̄ facit m̄az ino-
bedientem resolutioni: tūz q̄ repercutiendo ab ignobilibus mēbris forte
ille m̄a conuertunt ad mēbra principalia. Postea addidit q̄ existēte m̄a
multa tunc in principio non est malū repellere nisi in sciatica. M̄az reper-
cutiō in ea multuz nocet m̄az in iunctura profundādo: q̄ o3 in ea aut di-
mittatur aut paulatim fiat. Postea pōit can. quid faciendū est in declina-
tione euacuata magna pte m̄ae: qm̄ opz tunc occupari cū eis que soluiūt et
subiliant et extrahūt m̄az ex profundo et. Et cū rubificatiō si expedit et
vesificando tū circa hoc posuit can. vt talia non absoluantur ab humecta-
tiuis: alias petrificaretur m̄a. M̄a vesificatio est sicut resolutio quedaz et.
Postea ipse posuit qd fiendū est in cura coacta qm̄ fortes sunt dolores et
canonice facta nō sufficiēnt q̄ cāz doloris p̄ncipaliter respiciunt: et ibi po-
suit duo ingenia in sedādo dolorē: vnu ē applicare ea que sedant cū subis

et humor ex parte sue declinationis.

De solutione eorum. Capitul. viij.

Portet vt in eis

non educatur solutione pbleg-

ma solum immo cum cholera.

Nam cum in eis solum pblegma solu-

q̄ guttosoz pharmaca nō solū pblegma s̄ et cholera debēt educē. Scdo
dat cām: q̄ lz ipi iuuent ilico pblegmatis purgatiōe p hoc q̄ subtrahit
aliquid m̄ae facietis guttas reddat tū cholera q̄ p̄mota fuit et nō educata fa-
ciens currere nouū pblegma ad membrū qd gutta affligit velut ducit
pblegmatis. Tercio dicit q̄ guttosorum pharmaca non debent esse vehe-
menter calida valde: sicut euforbū laureolane per ea liquefiant humores
qui prius quieti et conge-
lati erāt: et redeat ad mē-
brum seu iuncturam in-
firmam tantuz multipli-
citer quantum fuit illud
quod pharmacus attra-
xit et euacuauit.

tionē educitur iuuantur statim et redit
cholera et facit currere ad membrum
pblegma vice alia. Et non oportet
vt fiat eorum catharticum vehementis
caliditatis fortis valde quare lique-
fiant humores et redeat ad membrum
quantum est illud quod acceptum

De gradi

litate resolutionis vt sūt
medicine anodine vt ibi

fuit declaratum: fm̄ est euz eis que stupefaciūt: et ibidē addidit nō debe-
re approximari stupefaciētia nisi apd necessitatez et qm̄ reliqua oia nō cō-
tulerit. Et ibidē sunt adducta qdam vtrū de intentione d̄. s̄. deue circa illā
m̄az: postea posuit can. in p̄mutatione medicinar in talibz doloribus: qm̄
aliqui p̄fert vna medicina vni mēbro et non alteri: et aliqui vna hora et non
alia: imo tunc nocet. Et ibi habuistis cās huius: et quomō fienda est talis
p̄mutatio: q̄ nō d̄ fieri p̄mutatio ad medicinas quēdas vel s̄rie qualita-
tis et diuersi gradus s̄ solū diuersas s̄z specē manētē sp̄ eadez dispōe mor-
bi et. Postea posuit regimen in dieta: et pmo in vino: q̄ o3 vt dimittatur
vinū oino vsq; quo sanet ex eo volute paties sanatione integra et. Et cir-
ca hoc est mota qd et soluta q̄ via nutrimenti nūq̄ puenit: loco medicine
aliqui regulariter in declinatiōe puenit: aliquādo coacte in alijs ipibus.
Postea visuz est qd o3 dari sanis et egris loco vini: vt sirupus de melle cū
diureticis. i. cū virtute alicuius diureticis: ita q̄ aliqui aq̄ sola succari appel-
latur potus pueniens loco vini et. Postea posuit quēdas can. circa corpa
melancholica si eis accidat dolor iuncturaz: vt q̄ splē ipsoz rectificet et cor-
pora humectent p̄ dubium ne m̄a petrificet et. Postea posuit can. circa
carnes vt qd vitet caro in eo qd factū est de egritudine. i. dū infestat egritudo
vel in eo qd frigidū est: qm̄ innuat q̄ in ol egritudine arteria et a cā
frigida nocēt carnes. S̄z si pur p̄ necessitatez debeāt exhiberi sint sicut car-
nes autū montanaz et leporis et generalr sint carnes leuis digestionis mo-
dicaz supfluitatū. Postea posuit vltimū can. circa phlebotomiā fiendā
grā eūonis tū: dicēs q̄ si dolor euenerit in dorso phlebotomia sit p̄mutatio ad
manus tūc si m̄a est phlatica educibilis o3 educi p̄ eadē p̄te ad quā decli-
nauit m̄a vt sanguis et humor. s̄. secuz mixtus egrediat. s̄. totaliter et suffi-
ciēter: et ibi addidit bonū tex. s̄. in suo de phlia in ista m̄a: hec sint suma-
ri collecta. Si aliqd sp̄alius intelligere volueris recurre ad loca p̄prie su-
pra. Alias forte ordinabo modū cure in tali materia faciēdo de his consi-
lium generale in fine.

De solutione eorum. Cap. viij.

Portet et. **De** Postq̄. d. s̄. supra in. c. proxime lecto p

sūt curam dolorū iuncturazū generalē p
canones: iam incipit specialius p̄sequi de cura ipsoz dolorū cō-
numerando medicinas speciales p̄ferentes. Et duo facit: qm̄ primo facit
qd dicitur est: s̄o ipse ponit curaz accidentiū p̄sequentiu ad dictos dolores
iuncturaz: pars ha incipit ibi. Isti sunt h̄ites cōplexiones calidas et. J
Prima etiā in tres: qm̄ primo ponit medicinas magis valentes in dictis
doloribus a m̄a frigida pblegmatica: scdo ponit medicinas p̄cipue va-
lentes in dolore ventoso: tertio ponit eas que magis valēt in dolore a cā
calida. s̄a ibi. Nec currit cursu gibbositate. J tertia ibi. Oportet vt cu-
rentur cum eis que infrigidant et. J Prima pars ēt in duas diuiditur
qm̄ primo ponit diuersas medicinas valentes in causa frigida ex pte me-
dicinar sumendas: p̄ interius: scdo ponit medicinas in illa intentione exte-
rius applicandas: vt per empla vñctiones embrocay et huiusmodi: s̄a ibi
J Emplm bonū et. J Prima etiā in duas: qm̄ primo ipse ponit quosdaz
can. respicientē medicinas exhibēdas enumerando cū hoc aliquas me-
dicinas secessiuas et vomitiuas. scdo p̄sequitur magis ad medicinas spe-
ciales p̄cipue secessiuas: secūda ibi. Et de illis que cōferunt et. J Pre-
sens capitulū etiā prima diuisione diuiditur i tres partes: quonā primo
ipse ponit dictos can. secundo ipse ponit iuuamēta quarūdam specialiu
medicinar in causa valentiu: tertio discūrit ad medicinas compositas:
s̄a ibi. Et in hermodactilis. J tertia ibi. Et d̄ cognitū et. J Prima etiā
in duas fm̄ q̄ duos ponit can. s̄a ibi. Et nō opz vt sit et. J Primo igit
ponit can. obseruandū in edione m̄ae pblegmaticae in casu nostro: q̄ est ta-
lis. Opz vt in eis. s̄. doloribus iuncturaz a m̄a pblegmatica p̄cipue pen-
dentibz vt p̄terq̄z euenit nō educat solutiōē. i. cū medicina solutiua pble-
gma solū: et adducens rōnem dixit. Nam cū in eis solū pblegma solutiōe
educitur: iuuant statim. s̄. egroti: sed supple postea facilliter et post modicu
tēpus reddit dolor: et. i. q̄ reddit cholera et facit currere ad mēbrū. s̄. co-
lores pblegmaticos vice alia: tota ps est clara: quonā euato pblegmate
siue cholera corpus p̄accidens calcit: et humores calidi reddunt acutio-
res vt dicebatur in principio. c. generalis cure: et sic supcalfacta p̄ter mo-
bilis facta p corpus mouet: et ita ad pblegma qd remāsit attingē sub-
liat ipsoz: et iter facit ipsoz fluere ad membrū in3 debilitatū: et ex inde sic

Et nō opz et. Recidua: vt dicit tex. noster: lege euz tu.

mentis caliditatis fortis valde. i. nō sit medicina solutiua etiā pblegma-
tis fortis caliditatis valde: et adducit rationē quare. i. p̄pter quā lique-
fiant humores. i. qui sunt i toto p̄ter eos qui educunt a caliditate excef-
sua medicine. Et redeant. s̄. dicti humores liquefacti ad membrū q̄ru3
est illū qd acceptū est. ex mēbro multipliciter. i. ne illi liq̄facti h̄iores sint
plures multipliciter. i. multo plures q̄ redeunt ad membrū p̄pter lique-
factionē eorū quā sint humores accepti ex membris. i. euacuati ex mem-
bro p̄pter pharmacus et. Nota q̄ iste can. maxime obseruādus ē in do-
loribus iuncturazū quando in dictis doloribus facta euacuatiōe per
pharmacus educata materia de membrū vñ remanent ap̄te: iuncture
de se etiam remanent ap̄te receptioni superfluitatum p̄pter ip̄sarum va-
cuitatem: et pro tanto cauendum est ne medicine soluentes sint humorū
liquefactiuē:

Et hermodactilis etc. In secunda primo ait qd hermodactilis cre-
duntur in casu hoc plurimū conferre: qz statiz solunt & soluendo educit
phlegmaticos humores. Et hoc intellige de hermodactilis albis & gros-
sis mediocriter duris. Nam rubei & nigri stragulatui sunt sicut mali fun-
gi: debent aut ex albis accipi radices. Secundo dicit qd in hermodactilis ē
quedam proprietates alia qua iuuant. Nam postqz laxauerint derelinquūt
post se vestigium stipticitatis & confortatiois. Ter-
tio dicit qd propter hanc
stipticitatem & confortatio-
nem cū hermodactilis nō
est possibile qd supfluita-
tes liquefacte a medicis
& nō euacuate recedant
& curant ad egrā iunctu-
ram. Quarto dicit qd vi-
ta stipticitas iterū pro-
hibet currere in meatus
scilicet p venas illos hu-
mores qui per medicinā
soluuntur ventris subri-
liati sunt. Quinto dicit
qd hoc ex operationibus
hermodactilorum scilicet
et prohibere currere hu-
mores quos pharmacum subtiliauit est contrarium solutius reliquis
& euacuatius calidis que purgant eos attrahendo. Sexto dicit pluri-
ma solutiuorum horum preter hermodactilos: dilatare meatus ad hu-
morum cursum: dimittere quoqz hos ita dilatos. Et dicit hic plurima
& nō dicit omnia propter reubarbarum & ei similia: que postquam solue-
runt post se relinquunt vestigium stipticitatis. Septima dicit qd hermo-
dactilis sunt nocentes stomacho comesti aut bibiti. Nam generant vento-
sitatem facientem subuersionem & nauisam & tarde soluant. Et ideo cu-
eis pro correctiuis pmisceri debet ea que sunt sicut zinzib. & piper anisuz
cymini. Octauo dicit qd hermodactilis adduntur interdū cicotrinū aloē
& diagredium seu scamonea cocta vt his confortetur & acceleretur horū
operatio fm hunc modū. R. hermodactiloriū. 3. aloes cicotrinū. 3. 5. dia-

est multipliciter. **Et** in hermodacti-
lis qdes creditur ee plurimū iuuamenti
ppter ea qd ipsi solunt statiz humorē fri-
gidū. Et in ipsis est res alia: qm faciunt
succedere solutioni stipticitates & pfor-
tant: quare nō est possibile cū eis vt rece-
dāt supfluitates liquefacte p medicinā
quibus nō accidat vt euacuarentur. Et
prohibet iterū illud qd subtiliatum est
per virtutem medicine solutiue currere
in meatus. Et hoc ex opatione hermo-
dactilorum contrariū est reliquis soluti-

liquefactis: imo sint in quibus post solutionem mēbris acquirunt etus
figilans vt in mirabolanis reperit & hermodactilis vt statiz videbit. Et
propterea prestantes medicū cum est indigentia sortium medicaminum p-
pter materiam grossā peccare & esse situatā in locis multum longinquis
semper ponunt ad remissionem inflammationis medicinarū & ad acquirē-
dam aliquam confortationem in mēbris ne recipient rōsas in composi-
tione: ita dicit rosa anglicana semper facere. Isti can. sunt in materia nō
stra preciosi: & eos semper in euacuando debemus habere ante oculos ne
contingat error: lege litteram quia clara est.

Et in hermodactilis etc. Positis istis duobus
cañ. nunc consequenter
ipse laudat duas precipuas medicinas in casu isto valentes ad soluendū
& fm hoc potest diuidi ista ps in duas: secūda pars scilicet ibi. Et dixerūt
quidam qd pedi coruino etc. Prima etiam in duas: quoniam primo po-
nit vtilitatem hermodactilorum in soluendo in casu: secundo ponit ipso-
rum nocuentia nisi corrigantur: secūda ibi. Clerū. De pila pre dicit.
Et in hermodactilis quidem creditur esse plurimū iuuamenti. s. ad ca-
sum: & adducit rōes dices ppter ea qd ipsi solunt statim. i. p ppiā virtutē
hūorē frigidū & hoc ē qd iterū? & addit: qd ipsi ē res alia qm faciūt suc-
cedere solutioni. s. quam faciunt stipticitatem & confortant: quare. i. pro-
pter hoc quod inducunt stipticitatem: non est possibile cum eis. s. stipticitate
& confortatione vt redeant supfluitates liquefacte per medicinā sua
f. caliditate: quibus. i. supfluitatibus non accidunt euacuentur: imo. s.
in corpore remanent: & continuans ipsorum vtilitatem propter conforta-
tionem & stipticitatem dicit: & prohibetur iterum illud qd subtiliatum est
per virtutem medicine solutiue currere in meatus. s. dilatos: addidit ap-
propriando istam vtilitatem hermodactilis: qd non est cōmune alijs so-
lutiuis omnibus dices et hoc qd supple: ex operatione hermodactiloz. s.
peruenit de stipticando & prohibendo etc. contrariū est reliquis solutiuis
& euacuatius calidis: dicit signanter caliditas: nāz in mirabolanis: hoc bene
reperit. Nam per hoc qd relinquunt frigiditatem faciunt succedere stipti-
citatem vt. xvi. lxxij. de cura vlcrationis: in medicinis autem calidis nō
est sic reperire. Ceterum plura corum. s. solutiuorum calidiorū sunt que vilia
tant meritis: & dimitunt eos dillatos: & sic corū vsus nisi reprimantur
est nociuus: quoniam vt supra dicebatur forte liquefactis & subtiliatibus
moribus qui remanserunt redderent ad membrum in maiori quantitate
qz sit illud qd acceptum est & euacuatum ex membro.

Verum etc. Ponit ipsorum nocuentia nisi rectificentur:
ponit etiam cum quibus debent rectificari: dicit
igitur: verum hermodactilis sunt nociui stomacho: quoniam propter plu-
rimam humiditatem inducunt nauisam: etiam quoniam sunt tarde solu-
tionis humores ad stomachum attractos propter longam moram in eua-
cuando in ventositatem conuertunt vt idem secundo cañ. & serapio: & ge-
neraliter omnes in hoc conueniunt vt etia supra dicebatur: ad correctio-
nem igitur exigunt missionem quorundam que humiditatem accidenta-
lem excicēt: que etiam ventositatem dissoluant: que etiam operationem
eorum accelerent: huiusmodi autem sunt. 33. & piper & ciminum erican-
do & resoluendo: et in accelerando solutionem: que si non sufficiant in ac-
celerando aliquando additur aloes: & aliquando scamonea: & hoc est qd
dicebat textus cum dicit continuando quare opz vt misceantur cum eis
hermodactilis quia nocent stomacho que sunt sicut piper & 33. & cimi-
num: & quandoqz admiscantur eis. s. solutiuis hermodactilorum cu alijs
correctiuis quando. s. non sufficiunt in celeriter soluendo ea que sunt sicut
aloes & scamonea vt confortetur eorū solutio. i. celeretur. Ratis tamen
in suo de iuncturis semper cum buziden & sunt hermodactili addit ad pro-
hibendum nocuentum stomachi. s. anisum. zinzib. & masticem: & quoniam

gredi masticia an. grana. liij. terantur & incorporentur cum tantillo mel-
lis & formentur. ix. pillule supra puluerem cinamomī que sint vna dos.
Nō dicit aliquos afferuisse qd pes coruinus opatur & purgat sicut her-
modactilis nō nocet sicut ipse. Et pes iste est herba cuius radix ponit in
ope: de qua scribit so huius. c. de ea dixerūt Paulus & alij qd confert co-
licet efficit opationes hermodactiloz absqz nocumēto: Radix pedis cor-
ui que nos hic habemus
ab extra apposita rodit.
Et pluries hanc secti sup
pedē illius quasi q ha-
bebat in inguine bochiū
epidimale: & protinus il-
lic surgebat ampulla: a q
rupra exibat virus vene-
nosum: unde aliqui sana-
bantur. Sed hac vare p-
os nūqz ausus fuit: scia
aliq q foris adhibita ve-
ficant & vlcera: & come-
sta nō vt allia cepe: vt p-
a. Principio secūda sum-
ma. ij. c. xvij.

uis & euacuatius calidis. Et plurima
eorū sunt q dilant meatus & dimittūt
eos dilatos. **Et** hermodactili
sunt nociui stō: quare opz vt misceantur
cū eis q sunt sicut pip & zinzib. & cyminiuz.
Et qnqz admiscantur eis ea q sunt sicut
aloes & scamonea vt confortetur eorū so-
lutio. **Et** dixerunt qdam q pedi cor-
uino inest opatio hermodactiloz & nō ē
eius nocere stō. **Et** lapis armenus
pfert doloribus iuncturaz. **Et** de co-
gnitis sūt pille iuuamēti: & pille fetide.

Et lapis arme-
nus etc. J. C. In tertia ca-
git medicinas simplices guttarū. xij. & tres compositas alibi descriptas.
Prima simpliciū est lapis armenus: de quo nō loto. 3. s. bibita cum. 3. liij.
olei oliuarum: & 3. tribus aque dulcis tepide vomitum prouocat materia
distrahens que ad iuncturas currit. Et si de ipso loto. 3. i. bibatur cum. 3.
quatuor catholicon &. liij. 3. ser. caprini melancholiaz purgat gutte valēs
melancholice. Prima vero compositarum est pillule iuuamenti: quas de-
scribit quinti prima tractatu. ix. capitulo. x. sub titulo pillularū proficiū:
de quibus dicit ibi q conferunt ad dolorem genuū & dolorem iunctura-
rum ex phlegmate: quarū dosis vt ibi ait est a. 3. 5. vsqz ad. 3. i. Secūda cō-
positarum est pillule fetide: de quibus quatuor descriptiones dat qnti pri-
ma tractatu. ix. capitulo. ij. liij. 2. v. hic minores elige quarte descri-
ptionis quarum dosis vt ait est. 3. ij. sed in hac regione sufficit vna.

De gradi

vt dicit ipsorum magnus vsus exiccat iuncturas: ipse laudat euz vrimur
eis vncionem iuncturarum ex oleis & pinguedibus etc. Isti tota pars
est clara si legatur fm modum expositum intelligendo de hermodactilis
albis & electis si exponatur vna particula: quoniam dicit in textu qd ipsi
hermodactilis solunt statim humorem frigidum: & tamen dicit est q opz
corrigere ipsos in soluendo quoniam sunt tarde solutionis: breuiter dica-
tur q non intellexit q soluant statim. i. q solutio ipsorū sit veloci: imo est
de se tarda. Ideo intellexit vt in littera exponeretur solunt statim. i. elle-
ctiue & appropriate educunt humorem frigidum & grossum ex iuncturis
vt omnes testantur auctores et sic in soluendo multum iuuant in casu isto
maxime pp id quod confortant etc. lege litteram continuam qz clara est.

Et dixerunt quidam etc. Nec est secūda pars
huius partis in qua lau-
dat etiam duas alias simplices medicinas vnam de mente quorundam
alias videtur laudare de intentione propria dicit. Et dixerunt quidā fuit
Paulus qd pedi coruino inest opatio hermodactiloz qm ad iuuā-
menta: & non est eius. s. pedis coruini nocere stomacho sicut hermodacti-
lis: addit & lapis armenus confert doloribus iuncturaz. i. in soluendo etc.
Intellige qd euz auctor eorum vtur pede coruino in casu et isto semper vt
tur radice eius & non folijs: ita etiam. d. A. secundo cañ. ponit iuuamenta
radicis eius: secundo ē cañ. de lapide armeno non ponit ipsum iuuare in
talibus doloribus: s. bene dicit qd nocet stomacho: forte iuuaret euacuā-
do humorem melancholicum quez a proprietate respicit si ex eo dolor pē-
deret. Idem dicit Mesue in cap. proprio non attribuens ei proprietatē sol-
uendi ex iuncturis. Ego vt alias dicit in tractatu de varicibus nō vterer
eo quoniam re vera nescitur quid sit vt etiam dicit rabimoyles quod de
eo intulit dubietatem nobili: medicorū. s. auenozar nūquid sit illd qd
tali nomine nuncupatur etc. lege litterā.

Et de cognitis etc. Nec est tertia ps pncipalis ca. in q
ipse discurret ad medicinas ppositas
in casu valētes: & pmo ponit diuersas medicinas p secessuz educitias: secū-
do ipse ponit medicinā vna vomitiuā: s. ibi apd finē. c. l. Vomitiuū for-
te etc. J. Primo ē ipse ponit qdā medicinas notas in casu valētes pposi-
tas & simplices: secūdo ponit ppositōes aliaz diuersaz medicinarū: s. ibi
l. Descriptio solutiui cū faciliare. J. Dicit primo et de cognitis et. s. in cō-
vsu habitis sunt pillule iuuamēti: & pillule fetide: & hiera ruffi est magni
iuuamenti ad sciatia & podagra: de pillulis iuuamēti l. 3. d. A. sepe ponat
eas pferre in casu imo infra in cura sciatice in solutiuis dicit nō sunt aliq
sicut pillule iuuamēti. s. tñ in casu viles: et in fine guti cañ. eas i casu ma-
pime laudat. Ego tñ p plura discurrens antidotaria non inuenio hāz pil-
lulaz descriptionē: vidi hāz ab. & in cura & in. x. practice. Serap. et. liij.
& vj. bre. Azara. in antidotario: antidotariū ē vtr. d. A. specialiter dis-
currendo: & in hac sen: & qnto cañ. alios etiā plures: vtr est q apud. d. A.
qnto cañ. ponunt pille proficiū q ē spālter in casu isto pueniūt & sūt mul-
tū fortes: & ibi. d. A. vj. multū timidus i appropinquando: nā dicit qd de ipso
dens vsqz ad. 3. i. tertia prez: & si plus ad. 3. 5. & si vis p^o multiplicare vsqz
ad duas tertias. 3. 3. ille nō denominant pillule iuuamenti q in casu ita lau-
dantur: s. proficiū. Si aliq descriptionē ipsaz autenticā mōstrauerit ha-
beo multū gratas. De pillulis fetidis nō est dubiū q tales pillule. d. A. &
Mesue. maiores & ab alijs posite in casu nostro maxie pueniunt pp genera-
liūm & hermodactiloz & pulpe colloqn. & reliquoz intrantū in cōpo-
sitiōe vt infra videbit discurrendo p simpliciā: hiera & ruffi pp colloqn. &
multa reliq intrātia in eius cōpositione vt p. 3. cañ. trac. ij. est pueniens.
Nam colloqnitiā pprie educit phlegma ex neruis & mēbris neruosis vt
Serapio. vj. bre. cū de solutiuis determinat: etiam dicit in suo de simpli.
q educit phlegma grossū proprie ex iuncturis: idem Mesue. c. proprio.

Tertia compositarum est hiera ruffi magnifice conferens ad sciaticam & podagram: quaz describitur quinti prima tractatu secundo: capitulo sexto. Cuius dosim ponit. 3. iij. cum aqua & melle: sed in hac regione sufficiunt due. Secunda simplicium est grana nil iterum iuuantia: de quibus ait in secundo huius capitulo de eis qd est cartamum indurum: qd est corrubatū: uiz faciens nauicam: & qd solutio educit humores grossos scilicet melā choliam & phlegma forster. Dicit Januarius. qd granum nil est semen induratum: quo panis tinguntur: dosis eius est. 3. i. cu 3. s. carui & anisi tritorum in tribus vncijs aque mellis. Tertia simplicium est grana regie: loco quorū recipe cartamū de cuius medulla decoquatur. 1. 3. cu cinamomi & anisi añ. 3. s. in aque galli vel galine. 3. s. & bibantur pro vna dosi contra guttas frigidas. Quarta est buziden idest radix palme christi que est species satirionis fm qd allegat Januarius. ex glosis super tercio almanforis: sed in hac intentione non seruit huic proposito. Ingt Serapion in aggregatore. Buziden sunt radices dure albe similes been albo. Et confert podagre a dolori neruop & est medicina inde qua nos paruz vrimur: & dosis eius est pondus. 3. ij. Et princeps scdo huius capitulo de buziden ait: qd est medicina lignea inda in qua ē virtus similis virtuti bepe: & confert dolori iuncturarū & podagre: puto qd nō venit vsq ad nos. Quinta est almezabaragi: de quo princeps secundo huius capitulo de eo dicit qd est arbor: sicut arbor scebran idest esule: & confert podagre & dolori scie & iuncturarum & dosi. Et solutio educit humores grossos & phlegma: loco cuius capiatur esula. Sexta est rabacalhamen idest fumus terre precipue conferens in guttis cholericis vel in sanguineis. Septima est centaurea minor de qua dicit Mesue ca. de ea qd solutio educit phlegma crudum & proprie minor & cholera citrinam & materias ex iuncturis: datur cu aqua mellis & sale pauco: dosis vero eius est tertia. 3. vntus que est scrupulus vnus vsq ad. 3. i. Et in decoctionibus a. 3. i. vsq ad. ij. Octaua est colloquintida de qua dicit Mesue capitulo de ea: qd eius operatio est virtuosa ad dolores iuncturarum & podagram frigidam & sciaticam proprie fm omnem modum administrationis ipsius etiam in cysteribus & collyrijs: dosis inquit eius est a hiratis. vi. vsq ad decem. Et est hirat pondus granorum quatuor. Corrigitur autem miscendo cu ea quantum est lapdani: vel medietatem eius mastice bdellij vel zagagan ti & prelauando ipsam cum rosato oleo. Nona est aloes. Inquit Mesue capitulo de eo: qd solutio educit cholera & phlegma: & est dosis eius ab aureo semis vsq ad. 3. ij. & in infusionibus ab aureo vno vsq ad. 3. ij. et correctiuum ipsius optimū est medietas eius ex bdellio. Et dicit princeps capitulo de eo qd confert doloribus iuncturarū. Et hoc fit purgando causam eius antecedentem: vel acuendo ipsum cum diagredis vel colloquin

Jo. Matthei

Hiera autē ruffi addit supra comunem vltra aloem agaricum & colloquintida: est comunissima ita vt antiquitus non cadebat nomē hyere nisi in pra hyera ruffi quinto can. vt supra addit & grana nil iterū iuuantia sunt et grana regie: & buzide: & almezabaragi: de nil nibil scribit. d. A. cap. proprio quantū ad intentionem nostram: sed est calidum in primo & sic cum in secundo: sed dicit Symon qd est herba similis volubili & eius granum inter solutua ponitur: Serapio vero de eo facit capitulum quod est capitulu de grano idico & dicitur babel & ibi dī qd educit phlegma viscosum: sed propter tardam nimis solutionem dixit qd facit tortiones in ore stomachi: vnde addit quod nunq vidit ipsum vari solum nisi admiscer ei scamonea: & sic conuenienter operatur & c. in hoc textu potest colligere quod educit illud phlegma ex iuncturis granum regie credo qd sit granum solis: licet non reperiam alibi in casu nostro valere: quia tamen precipue valet in fricatione lapidis & prouocatione vine que operationes nō complentur nisi a calido & sicco probabile est ēt quod soluat phlegma & c. buziden ponitur species satirionis dicit Simon fm alios expresse ponitur resticulus vulpis: vel palma christi. Et licet etiam nō reperiam expresse quomodo in casu valeat: tamen quoniam est plurime caliditatis vt quinto colligit non est longinquum quin in casu conueniat: tamen vt ibi dem dixit Auerror: quidam sapientes iurauerunt in eorum animabus quod curat spasmus postreme partis quando bibitur cu vno & c. Idem sentit. d. A. secundo can. de testiculo vulpis proprio cap. Serapio tamē fa cit cap. proprio de buziden: & dicit quod valet sicut hermodactilis: & cu 3. p. caliditate non debeat iuuare spasmus sicum apparet cōsequenter qd valet in passionibus neruosis & sicut iuncturarum a materia grossa & c. al mezabaragi ex quibusdam probabilitatibus existimo qd sit cartamus: licet non reperiam expresse positum: qui etiā singulariter in casu valet vt oēs tradit euacuado phlegma: & specialiter dicit Auerror: quod ē eius nobilitas quasi supra nobilitatem omnium medicinarū soluentū phlegma & rabaiā hamē dicit glosa ordinaria Girardi est fumus terre: qui licet fm omnes auctores valeat in euacuando humorem adustum & clarificando sanguinem: tamen dicit Mesue quod etiā purgat phlegma cum cholera: & sic in hoc ē eius conueniens vsus: maxime qd est de medicina que stipricitatem & confortationem habent: & sic meatus post euacuatiōnem constringunt sicut supra de hermodactilis dicebatur: addit & centaurea & colloquintida & aloes & scamonea & vitis alba & albarmel: ponant cum eis armoniacum & sarcocolla & bdellium & turbit & piretrū: de centaurea dictum est supra que in casu nostro precipue minor maxime laudatur & potissimū clysterizata in sciatica est singularis medicina vt. d. A. secundo can. ca. proprio: & Mesue euacuat phlegma proprie a iuncturis: de colloquintida & aloes manifestus est: scamonea quoq iuuat vt cu phlegmate fiat euacuatio colere vt supra dictū est: vitis alba est bilonia & apud d. A. secundo can. fessire dicitur est calida & sicca in tertio qua vtūtur ruffi ad soluendū est fortis multū educit phlegma & ex longinquis: vnde in

tida: quia teste Mesue sua operatio non multum extenditur in corpore vix pertransiens epar nisi p quantitatem exuberet. Decima est scamone que proprie valet in guttis cholericis cu equali pondere mastice: & ipsa corrigitur decoctione eius in citonio: & dosis eius est a granis quinque vsq ad duodecim. Undecima est vitis alba: de qua dicit Mesue capitulo de ea: quaz fesceram vocat qd solutio educit phlegma. Et dosis radice est

ab aut. i. vsq ad duos & succi eius a. 3. i. vsq ad duas: & correctiuū eius est vinum coctum & mel passularū: & species alefagine vt piper zingib. et cinamomum. Duodecima est albarmel idest ruta macedonica: de quo Serapion in aggregatore re capitulo d harmel ait. Nos in hospitali iherosolymorum vrimur eo ad expellendū melancholiam &

phlegma per fluxū ventris & existit super omne medicamen in epilepsia & facit vomere & inebriat: & est calidum & subtile: & incidit chimos grossos viscosos & expellit eos per vrinam. Inquit princeps secundo huius capitulo de harmel qd est bona dolori iuncturarum & sciaticae cum desuper linitur. Hoc hec iuber princeps ad felicitandum operationes dictarū medicinarum & ad dirigendum & conduendum virtutes earū ad lesas iuncturas permiscere eisdem amoniaco sarcocollam bdellium turbit & piretrum. De amoniaco quidem dicit princeps secundo huius capitulo de eo: qd confert dolori sciaticae & iuncturarum bibitum cu melle & cu aqua hordei. De sarcocolla vero dicit Mesue capitulo de ea: qd solutio educit phlegma crudum & humores grossos & proprie q sunt in iuncturis et anchis. De bdellio vero capitulo de eo dicit princeps: qd quando ponitur in solutiu prohibet abractionem intestinorum. De turbit autem dicit Mesue capitulo de eo: qd confortatum cum zingib. educit humores phlegmaticos grossos & viscosos & a remotis & iuncturis proprie. Piretrum vero in guttis phlegmaticis materiam digerit: & admixtum pharmacio purgantibus eam dat penetrationem.

Descriptio solutiu & c. In quarta describit solutiu ser pro guttis curandis. Primum soluens facile. R. zingib. 3. i. piperis agarici añ. 3. s. medulle cartami. 3. ij. radice pedis coruini. 3. ij. incorporentur simul & sit dosis eorum filique. xvij. idest grana. lxxij. Nam filiqua est pondus quatuor granorum: & hec dosis egrum mittere scilicet aut octies assellare facit. Hanc assertionem vt comunem omnibus & eis similes in certo numero assellationum reputo temerariam propter diuersitates hominum in facilitate & difficultate solutionis ventris. Unus enim assellat ter vel quater vna pillula communis: alter vero nouem aut pluribus non. Secundum recipit cymini carmeni sic dicti a loco vbi melius crescit zingib. hermodactilorum ana. 3. i. aloes cicorini dragma duas: terantur & fiat puluis: cuius dosis sit. 3. ij. & c. cum. iij. decoctionis anetisiuuat enim in hora.

De gradi

Tertius casu valet: Armoniaci valet soluendo phlegma: sed pprie valet exterius applicatus mollificando durities iuncturarū & c. & cristerizatum propter apertionem aperit ostia venarum ita vt emanet sanguis: & sic in sciatica precipue conuenit: harmel est species rute agrestis vel ei comparatur que fm Aui. cap. proprio confert sciaticae & doloribus iuncturarum: que si forte non soluit sensibiliter saltem insensibiliter hoc facit: & in hoc cum alijs medicinis soluentibus puenit pōt: sarcocolla est spēs gummi nota: educit solutionem phlegma crudum & grossū proprie ex iuncturis & ancha vt dixit Mesue: sed quoniam nocet stomacho vigoratur eius opatio cum. 33. & cordium: bdellium intelligendo de arabico claro & electo etiam deponit phlegma: & valet spasio & sic membris neruosis vt secundum can. de turbit non est dubitatio quod educit phlegma grossum ex longinquo & precipue ex iuncturis vt dixit Mesue cap. proprio maxime valet doloribus iuncturarum euacuando materiam grossam & viscosam: de piretro non reperio quod de propria virtute soluat sed verū est quod sua acuitate & mordicatione attrahit phlegma. Ideo si non soluat saltem iuuat alias medicinas ad soluendū: forte qd soluit vt hic ponitur: licet ab alijs non sit expresse quos ego viderim & cetera: & sic patet clarificatio istorum simplicium. Nota tamē qd licet omnes dicte medicine simplices solutiu in casu nostro conueniant: tamen ex eis aliquae sunt electiores: vnde vt infra videbitur de cura doloris sciatici. Elementa quidem medicinarū solutiuaz. i. p. excellētia in casu nostro sunt pulpa colloquintide & centauree & gume. i. sarcocolla armoniacum serapion oppoponacu & c. & fumus terre & taphia & succus cucumeris asini vt infra videbit & c.

Descriptio solutiu & c. Jam prosequitur ponēdo descriptiones medicinarū compositarum: & posset diuidi pars in tot quot descriptiones ipse ponit: ptes parebūt: dicit igitur ponendo primam sicut descriptio solutiu cum facilitate. i. soluentis & appropriati. R. 33. 3. i. piperis agarici ana. 3. s. medulle cartami. 3. ij. radice pedis coruini. 3. ij. hec est balsa: & supple fiant pilule si placet cum succo caulium: vel fiat puluis subtilis: & ponens dosim dixit cuius dosis est decem octo filique: filiqua est pondus quatuor granorum hordei boni & dicitur etiam hira sunt circiter. 3. i. 3. s. est conueniens dosis & satis lenis & notanda: nam ibi ponuntur correctiuū vt. 33. & piper et reliqua: lenitue & appropriate soluent: de agarico non est supra dictū s3 est solutiuū familie vt dicebat Democritus: educit humiditatem oēm & phlegma et humores grossos precipue et a cerebro & iuncturis specialiter vt Mesue cap. proprio: & dicebat Auerror de eo in secundo canticoz qd agaricus est medicina laudabilis & educit humores grossos: & in summa est securior: oibus alijs medicinis. i. laboriose humores grossos soluetibus: dicit qd facit assellare sexies aut septies breuiter est lenis & bona: & itez ponit alias receptas. R. cinamomi carmeni. i. illius 3. i. zingib. 3. i. sumaf de pulvere. 3. ij. s. cu decoctione aneti vt trahat ad longinq: vtz est qd ille aqua

Tertium recipit olei de nucibus aut olei de alkeruba: id est catapulta ma-
fore. 3. ij. sarcocolle. 3. i. misceantur simul. Et sumantur nouē diebus vna
die p se sola et altera cū hierapi. 3. i. et non accipiantur nisi cū almesabaragi
et aneto elitis pauce quantitatibus. Et est almesabaragi lacticiuū sicut
etula vt asserit princeps capitulo de eo. Quartum recipit hermodactilos
buziden almesabaragi piperis 3. iij. anisi dauci an. 3. s. incoportentur cū
triplo pondere mellis dis-
pumati ad formam opia-
te: de qua quotidiē bi-
bant. 3. ij. mane in ieu-
nio cum duabus vnciis
aque mellis tepide: vide
quid sit buziden et alme-
sabaragi parte 8a capi-
tuli presentis. Quintum
recipit hermodactilos 3.
xxx. pulpe coloquintide. 3. x.
decoquantur simul
in. xv. lib. aque donec re-
maneat solum. 3. ij. lib.
aque. Et sit eius dosi oī
die lib. 5. cū 3. tribus zuc-

Et iterum sumantur oleum de nucibus aut
oleum de alkeruba et sarcocolla vna die
cū hierapi 3. i. et vna die sola. ix. diebus:
et non sumantur nisi cum almesabaragi
et aneto decoctis. Et iterum suman-
tur hermodactili et buziden et almesaba-
ragi et piper et 3. iij. et anisum et daucum
conficiantur cum melle et bibatur ex eis
omni die. Et iterum sumantur ex her-
modactilis pondus. 3. triginta et pulpa
coloquintide pondus. 3. x. decoquantur
cum. xv. lib. aque donec remaneant tres
libre aque et sit dosi eius omni die me-

30. Att.

aqua est aliquantulum vo-
mitiuū in dispositis ad vo-
mendū dārem cum aqua maiorane vel rute: licet ista dosi videatur for-
tis non tamen in corpore robusto est nimis fortis quoniam maior solutiū
pars est aloes: eius dosi in substantia est vsq; ad. 3. ij. capi. proprio: ponit
aliā. Et iterum sumatur oleum de nucibus vel oleū de alcherua vel her-
ua id est catapulta maior vel pentodactilus a cuius granis exprimitur
oleum et dicitur oleus de herua et sarcocolla vna die cum hiera et vna die
sola nouem diebus. Medici nostri temporis non vtuntur dare oleum in
potu licet multi antiquorum illud faciunt: si dicta olea exhiberentur non
est dubium qd aliquantulum soluerent materiam frigidam et grossam marie
oleum de herua: qd oleum exterius applicatum grossas vteritates dissol-
uit et phlegma grossum attenuat: sarcocolla vt supra dictus est in casu cō-
uenit: sed addit qd exhibeatur vna die cum hiera pigra ad mollificandū
materias etiam cōmunes: et postea alia die sola. Sarcocolla vt a longin-
quo magis attrahat et videtur inuere qd nouem diebus continetur eius
exhibito. Intelligatis ad bonum intellectum: ex hoc videtur inuere qd est
necessarium in talibus passionibus frequentare solutiua quia bis vel ter
euacuando non fit cura perfecta: imo aliquando nouem diebus vel nouē
vicibus oportet euacuare non dico continuis neq; ipse dicit sed intelligi-
tur interpolando et addit. Et non sumatur. Hierapi 3. i. et sarcocolla nisi
cum alfelis aragi aliquando reperitur alefmat: et est potus factus cū aqua
decoctionis specierum cōmuniū vt 3. iij. b. garioff. cinamomi de quo ē
dixit prima tertij de cura apoplechie ad medium cap. et aneto decoctis: vult
dicere qd fiat decoctio cum speciebus et aneto: et cum illa decoctione debi-
te quantitatis sumatur quoniam cōfortabitur operatio solutiua: et stoma-
chus etiam ex eo non ledetur. Et nota hoc similiter ad multa similia:
quoniam quando vis exhibere aliquod solutiū in forma pulueris qd
fit corrigendum et fit apponatur correctiuā puluerizata cum debita
solutiū fiet nimia quantitas et tediosa: tūc isto casu facias decoctiones
correctiuorum et cū illa exhibeatur solutiū et non exhibeatur soluti-
um solum: hoc est qd intendit.

Et iterum sumantur 30. Att. Posuit aliquas descri-
ptiones in forma pillu-
larum et puluerum modo ponit aliquas alias in forma electuarij et de-
coctionis: primo in forma electuarij sic. Et iterum sumantur hermoda-
ctili et buziden et almesabaragi de isto facit capitulum ipse secundo casu.
Dicit qd solutione educit humores grossos et phlegma et quod confert do-
lori iuncturarum et scie et podagre. Et sic apparet quod ex illis mēbris
euacuet: est species lacticiuū et est sicut arbor scēbia: et ibi dicit pro vsu qd
quando proficitur in gurgite vbi sunt pisse inebriat eos et elleuat eos. Et
hec tria solunt materiam propriam ex iuncturis: et piper. 3. s. et anisum ac
daucum: ista sunt correctiua solutiū. maxime hermodactilorum: confi-
ciantur cum melle in forma electuarij et bibatur ex eis. Reductus in com-
positione. cū aliqua aqua appropriata vt aqua mellis vel yue omni die:
non intelligatur qd velle dare omni die tale solutiū quoniam re vera
nō esset laudabile: sed bibatur omni die fiende solutionis. si erit gratius
quam sumere pillulas vel pulueres. Et debent illa correctiua exhiberi
fm proportionem ad solutiū fm qd est dictus supra dosi erit proportio
nando quoniam in electuario ad libi mellis ponuntur tres vncie specie-
rum: si in puluere de speciebus darentur. 3. i. s. vel circa posset dari vsq; ad
3. vi. vel ad minus. 3. s. in electuario.

Et iterum sumantur 30. Att. Posit solutiū in for-
ma potionis dicens. Et
iterum sumatur ex hermodactilis pondus. 3. xxx. pulpe coloquintide. 3. x.
decoquantur cum quindecim libris aque donec remaneant tres libe aq
i. decoctionis. Et sit dosi eius omni die ad modum expositum paulo an
media libra est vnus ciatus sex. 3. cū tribus. 3. iij. aragi ad dulcorandū. Est
enim mirabile valde: ista medicina in corpore multū robusto credo qd fit
conueniens: sed in corpore mediocri ego eam nō exhiberem: quia in ipsa
non intrant solutiū propriā correctiua: tamen quia pro qualibet do-
si vt pro oī media libra decoctiois que est sexta pars totius intrant in vir-
tute plusq; sex. 3. solutiū in decoctione que saltem reddunt tres. 3. soluti-
ū veri precipue coloquintide: possent dari. 3. ij. dicte decoctionis sine ma-
gno timore: sed quedā sunt corpora ita robusta quod cōueniunt. Et mo-
do huius decoctionis potest colligere quanta decoctione debent decoq
solutiua cum intendimus solutionem per decoctionem. Nam debet deco-
ctio consumi fm proportionem que est quindecim ad tria vt patet: que
est consumere plusq; duas partes. Et imo de quinq; partibus quatuor: et
hac etiam potes colligere quanta aqua debet poni pro decoctione soluti

care. Et hoc solutiū est mirabile valde: credo qd in gallijs sit nimis for-
te et qd 3. ij. pro dosi sufficerent cum. 3. i. i. zuccare. Sextum leue facile mul-
ti iuuaminis recipit. 3. tres sarcocolle rubee zuccari rubei. 3. totides teran-
tur et cōmisceantur cum. 3. ij. olei expressi de centum nucibus: et super hec
projiciantur. 3. ij. aque decoctionis aneti et mane bibantur: est enī mira-
bile soluens et alleuians guttarum dolores absq; labore.

dia lib. cū tribus. 3. zuccare: est enim mi-
rabile valde. Solutiū lene iuuatiū:
sarcocolle rubee. 3. tres: zuccari rubei. 3.
iij. terantur et cōmisceantur cū oleo cen-
tum nucum et projiciatur super ea aqua
aneti. Est enī mirabile soluens absq; la-
bore et alleuiat. Et omniū forte
valde pferens habētibus humiditatem
et melancholiam ex habentibus dolores
iuncturarū et sciaticam. R. aloes et semi-
nis elebori nigri et scamonee omnium
ana. 3. vnam euforbij et nitri amborum
ana. 3. s. conficiantur cum succo caulio.

Et omniū 30. Att. In qnta describit val-
de forte vomitum conse-
rens habentibus iunctu-
re dolores et fontem scia-
ticam: quod recipit aloes
clari cicotini seminis el-
lebori nigri et scamonee
cocte ana. 3. i. euforbij et
nitri ana. 3. s. terantur et
incoportentur cū succo
caulio et formentur pillu-
le de qualibet. 3. vij. et sit
dosi. 3. i. cum duabus. 3.
aque decoctionis attri-

De gradi

uorum si volumus face-
re decoctionem soluti-
uam: qd pro qualibet. 3.

solutiū tres libras aque et pro qualibet. 3. solutiū aque. 3. iij. s. Et hoc ē
vt in pluribus cōmune: si considerabis in his est talis proportio sicut in
ista. Aut. ponit aliā que est etiam satis fortis: non tamen sicut dicta etiā
est correctior: dicit tamen ipse solutiū lene iuuatiū. R. sarcocolle rubee
i. ellecte. 3. ij. zuchari rubei. 3. ij. terantur et misceantur cum oleo centum
nucum ad vigorandū operationē sarcocolle: imo frequens vsus nuchū
educit vermes secundo casu. Et projiciatur super ea aqua aneti etiā ad in-
tentionem remotionis ventositatis quam sepe inducit propter tarditatem
solutionis eius. i. bibatur cum aqua aneti etiam vt dixi hoc est solutiū
nostro tēpore fortior dosi sarcocolle est a. 3. i. vsq; ad duas: dicit tamē ipse
est enim mirabile soluens absq; labore et alleuiat: forte qd talis cōmestio
facit eum domesticū solutiū.

Et omniū 30. Att. Hec est tertia pars principalis huius
capituli in qua ipse ponit solutiū per secessum: et breuiter dicit. Et omniū
forte valde conferens habentibus humiditatem et melancholiam ex
habentibus dolores iuncturarum et sciaticam. R. aloes et seminis elebo-
ri nigri et scamonee omnium ana. 3. i. euforbij et nitri amborum ana. 3. s. et cō-
ficiantur cum succo caulio: et addit et quando fit vomitus cum eo. f. vo-
mitiuū erradicatur radix egritudinis: intelligatis hō non esse mentes. d.
A. qd istud totum sumatur pro vno vomitiū: quoniam re vera esset rudis
ingenij qui sic crederet: quoniam fm istum nō tantum homo interficeret
sed tres boues simul interficerentur si recte considerabatur. Sed fuit mēs
d. A. qd istis sic in pastam reductis si sumatur de ea circiter. 3. s. et dissolu-
tur cū aqua decoctionis aneti vel nucis vomite qd est vomitiū forte et si
continetur erradicatur radix egritudinis. Nam omnia intrāta sunt sa-
tis fortia vt patet singulariter elleborus euforbium et scamonea que sunt
fortissime medicinae dosi quā est p grana et nō est per. 3. neq; minus. 3.
vex qd attrahit a longissimis partibus et eradicat mās difficilis eradicatio-
nis: sed istos oīus vsus et singulariter et compositos est maxime verēdus.
Nam elleborus albus pp acuitatem si excedatur interficit boies: et est vene-
nuz canibus et porcis: imo sterius bibentiu ipsū pp acuitatem interficit
galianos vt. d. A. ca. proprio multo magis elleborus niger cū sit fortior vt
voluit auctores: breuiter est medicina supra quā etiā in minorī quantitate
qd dixerim nō presumere: vex est qd p vomitū inuaret in melacholice et
phlegmaticis qui p alius modū nō possent curari. Et sic ipse posuit vna
medicinā quodāmodo despatā vt patebit discurrendo p capitula simpli-
cius fm. Def. Serap. et. A. ideo dixit vomitiū forte valde et c. lege lras:
et sic est finis huius. c. Primo in. c. posuit duos casu. attendēdos in solu-
do in dolore iuncturarū: primus fuit qd nō euacuet phlegma sine cholera
qm i3 dolor a phlegmate pendēs remoueret tñ presto recidiret qm cho-
lera subtilaret aliud phlegma et sic subtilatū fluere ad iuncturas. Et se-
cundus casu. fuit qd solutiū in casu pueniens nō opz vt fit vehemētis
caliditatis ne liqueant humores ex eo et plures pter fluant quā sint illi
qui sunt elati: et si solutiū necessariū sit calidū remittatur. Addidit post
laudando quasdam medicinas ponēdo et nocumēta vnus ipas. nisi corri-
gantur: dicit laudādo hermodactilos qd ipsi soluit humorem frigidū sta-
tim. i. appropriatē et postea faciūt succedere stipticitatem et pfortationē vn-
de post ipsoz solutiones nō possent fluere postea humores ad iuncturas vt
cōstit fit in alijs medicinis calidis qd dimittit vias dilatatas post solutio-
nes. Mōmentū vero ipsoz est qd nocent sō etiā fortis nisi corrigantur
cū cymino et 3. iij. et dicit qd etiā aloes et scamonea ad solutionem vi-
gorandā aliqñ sibi associatur. Laudat 8o aliā medicinā dicens qd pedi-
corino inest opatio hermodactiloz et non est ei nocere sō: et intelligebat
de radice eius: laudauit et alia diuersa simplicia solutiua vt lapidea arme-
nuz coloquintidaz centaureaz grana nil et alia Laudat inter cōposita pillu-
las iuuamētis: dicit ibi quō repiantur et quō nō: laudauit pillulas fetidas:
hierā ruffi. Posuit pter descriptiones quatuor 3 pillulas singulatiū: po-
suit et pulueres vni ellect. solut. et ipsoz doses erant satis moderate. Po-
suit pter ellm etiā pueniens. Postea vna decoctio: vbi vidit propor-
tionē medicinarū ad aquā: modū et decoctionis medicinarū. Postea vlti-
mo posuit vni vomitiū valde forte: de quo vidistis paulo ante et hec de
cap. summam. In soluendo tñ materiā frigidam grossā ex iuncturis.
Ego cōmemoro singulariter pillulas de sarcocolla quas ponit. Def. c.
pprio de sarcocolla: valent et alie pillule quāz descriptio ē ista. R. turbit
3. i. coloquintide. 3. i. s. sarcocol. 3. ij. coloqn. et sarcocol. cū oleo nucū liman-
tur: talis gēme. 3. i. ex eis pillule cōficiantur: dosi eius est a. 3. s. vsq; 3. i. s.
vel possunt fieri pille sub hac forma. R. agarici medulle carthami hermo-

placet per modum apozimatis. Et quando cum eis prouocatur vomitus tunc eradicatur et extirpatur radix egritudinis.

De portionibus ad solutionem faciendam. Capitulum. ix.

De eis que conferunt eis. In hoc capitulo primo agit de portio- nibus solutivis ventris arteticorum et est veluti ps capituli prioris. Secundo in speciali de cura chro-

nematum et dolorum in-
curarum: ibi. Et cum
chronica. Tercio de cu-
ra leui doloris anche: ibi.
Et ad dolorē anche. J
C In prima parte agit
quinq; portiones in cura
guttarum. Prima est me-
dicamen albesced: qd pro
corallo nō hic accipitur:
sed pro alkeiri cuius flos
est rubens vel potius ci-
trinus abundanter cre-
scente in muris huius pa-
trie. Lutus medicami-
nis hoc est descriptio. R.
albesced id est alkeiri ru-
bei floris aut. i. r. gario-
floris. 3. vi. myrrhe pio-
nie seminis aneti. an. 3. i.
polij nenti. xij. l. nenti est
pondus. 3. iij. J. vtriusq;
aristologie. f. longe et rotunde an. 3. ij. con-
terantur omnia simul et fiat pul-
uis: cuius dosis sit nentem vnum id est pondus. 3. iij. cū duabus. 7. aque
mellis de mane bibendum. Et nil eger comedat nouem horis postquam

Et quando sit vomitus cum eo eradica-
tur radix egritudinis.

De portionibus ad solutionem fa-
ciendam. Capitulum. ix.

De eis que con-

ferunt eis ē medicamē albesced
fm hunc modum. R. albesced de quo di-
xit quidā qd est alkeiri rubea aut. i. r. f.
garioflorū. 3. vi. et myrrhe et peonie et se-
mis aneti oium an. 3. i. et polij nenti. xij.
et vtriusq; aristologie an. 3. ij. de quo in
potu detur neuten. i. cū aqua mellis. Et
nō comedat. ix. horis. Et faciat illud. x.
diebus. Et iterū medicamē qd admini-

tractilorum ana. 3. s. radicia peonie radicia pedis corulini ana. 3. l. s. piperis
3. iij. s. ana. 3. ij. polipodij quercini. 3. l. s. mastice. 3. l. turbit reubarba
ri ana. 3. l. r. 3. ij. s. cum succo caulū fiant pillule: dosis est vt supra: etia;
sunt leuiores: potest etiam fieri puluis domesticus fm istum modum. R.
hermodactilorum 3. iij. s. an. 3. s. aloes loti. 3. ij. fiat puluis addendo de su-
charo ad libitum: sed dosis puluis sine zucchero est. 3. i. s. vsq; ad duas cō-
muniter: potest receptas multiplicare: sed iste sufficiat quoniam. d. Aut.
sufficiatissimus fuit: et alibi a doctoribus multas inuenire potestis: iste
tamen in materia iudicio meo sunt egregie et debite correcte.

De portionibus ad solutionem faciendam. Ca. ix.

De eis que conferunt eis. Tur capitulum cuius rubrica est portiones ad solutionem faciendam: pro-

cuius intelligentia nota quod ex ista rubrica non debemus in-
telligere de mēte. d. A. esse quod descriptioes posite in capitulo sint prin-
cipaliter solutionem facientes. f. per secessum: vel vomitū educentes: quo-
niam vt patebit consideranti tales non sunt principaliter solutivae: s; ideo
dicuntur portiones ad solutionem faciendam quoniam sunt preparantes
ad solutionem faciendam: quia vel materiam digerentes q; subtiliantes
vt multe earum vel apperientes vt etia; alique ex eis principaliter que di-
cuntur prouocatiue: vel confortantes virtutem membrorum nervosorum:
et sic etiam iuuat in expellendo materias ex iuncturis: et sic debet suppleri
rubrica portiones ad solutionem faciendam. s. iuuantes: et non portiones so-
lutiue vel soluentes quoniam de eis dixit in capitulo antecedenti. Et q;
vt habitum est supra in capitulo generali si materia est grossa non est ma-
lum imo est conueniens premittre quod eam subtiliet et maturat et pre-
paret eam ad hoc vt expellatur ad partem euacuatiōis. Ideo positis so-
lutiuis ne quis arbitretur vt in tali materia grossa debeat fieri euacuatio
sine digestione ponit post capitulum solutiuū appropriatū capituli
de digestiuis: et sic sunt iuuantes ad solutionem faciendam: possumus et
dicere quod per hoc quod dixit portiones ad solutionem faciendam intel-
ligebat ponere descriptioes ad solutionem scilicet minus sensibiles quas
per secessum scilicet faciendam ad prouocationem per vrinam vel ad exi-
cationem et resolutionem insensibilē: et iste sunt que conueniunt post pur-
gationem vt supra dicebatur in ca. generali: et iste sensus est bonus valde.
Tertium est tamen q; in istis digerentibus vel prouocantibus aliquando
etiam imiscetur aliqua appropriata solutiua: et hoc facit quoniam vt su-
pra dictum est aliquando conuenit digerendo euacuare: ponendo igitur
descriptioes iuuantes ad solutionem fm alterum istorū modorū tria fa-
cit: qui primo facit hoc absolute et indifferenter: secundo appropriatē cū
dolorēs sunt remouendi: tertio etiam specialius trahit ad dolores anche: scilicet
da ibi. Et cū chronica sunt apostemata. Tercia ibi. Et ad dolorē anche. J
Prima potest diuidi in tot partes quot descriptioes ponit partes pate-
bunt: de primo dixit: et de illis. f. medicinis compositis que conferunt eis
f. corporibus secundum aliquem ditorum modorum est medicamen al-
besced fm hunc modum. R. albesced de quo quidam dixit quod est alkei-
ri rubeus et ita creditur neq; aliter reperio. d. l. s. alkeiri fm Auerrorij
quinto colligit est viola de romaniā: est calida in secundo: facit abortiui:
et aperit oppillationem cerebrū: vnde suspensa ad colla epistemicorum ab ea
liberantur: debet ergo in casu valere cerebrum confortando et calefacien-
do nervos et materias subtiliando: auris vt est sepe dictum est pondus. 3.
l. s. gariofl. 3. vi. calefaciunt et nervos cōfortant: myrrha calida et sicca ce-
rebriū confortat: peonia etiam vt fama est cōmunis de mente. S. cere-
briū confortat quod a paroxismo epilepticū liberat et. et seminis ani-
xi omnium ana. 3. i. polij venti. xij. polium. f. montanum est calidum et sic-
cum vltra secundum: sunt eius due species: sed quilibet earum multum
aperit et prouocat: ventum est pondus: non reperio expressam quantitatē
sic vidi multis synonimys: arbitror q; sit pondus. 3. iij. vel circiter: igitur
polij. 3. xxxvj. et vtriusq; aristologie ana. 3. ij. vtriusq; et longa et rotunda

biberit. Et continuet hoc medicamen decem diebus continuū. Secūda
est hoc medicamen quod in omni hora ministrari potest et sanat arteticā
cū prouocatione vrine aut sudoris. R. camepitheos et camedreos et gen-
tiane ana. 3. septem foliorum rute sicce. 3. ij. terantur et cribellentur et fiat
puluis. Lutus dosis sit vnum paruum coctear cum tribus vncijs dulcis
aque frigide omni die semel mane in ieiuno postquam digestus est cibis

stratur omni hora et sanat cū prouocatiōe.
R. camepitheos camedreos gentiane
oium an. 3. vij. foliorū rute sicce. 3. ij. te-
rantur et cribellentur: et sit dosis eius oi-
die cochliarium vnu in ieiuno post di-
gestionē cibi preteriti in tribus. 3. aque
frigide. Et iterū medicamē albesced fm
sermonē qui existimauit qd sit alkeiri ru-
bei floris et est primū descriptioni pmi.
R. cinamomi philonij oium an. 3. i. folij
indi. 3. i. gariofl. gra. xv. albesced qd ē al-
keiri pdicta. 3. f. aristof. vtriusq; 3. iij.
cuius dosis sit oi die kirat. iij. qd incipia-
tur bibere apud eglitares vernalē et vta-
tur eo. 10. dieb; et dimittat ip; xv. dieb;

ciat ip; bibere eger in equalitate vernali. Et tempore veris qd egle est et
temperatum et aptissimum pharmacha et phlebotomis recipiendis. Se-
cundum est quod ipso quinquaginta diebus continuū vtatur. Tertium
est q;

De gradi

sunt calide et sicce in secundo fm Auerrorij: multum aperientes: et dixit
d. B. q; quando bibunt habentes podagram iuuantur ab ea. Exiccando
et prouocando: et q; est conueniens epistimata super podagra et maxime
rotunda: fiat ex eis. f. puluis de quo in potu detur ventum. i. 3. ij. pioice
cum aqua mellis: ecce quomodo est conueniens digestiuum et preparati-
uum in materia nostra et resolutiuum et exiccatiuum et prouocatiuum. Ad-
dit non comedat nouem horis. f. post ipsum: vt non impediatur eius ope-
ratio: et facit illud decem diebus. Et notate hoc q; ex isto verbo innuitur
quod digestiua materierum grossarum debent continuari multis diebus
et non debent esse contenti exhibitione trius siruporum et c. vt cōmunit
fit et male: vel cum intendimus prouocare et reliquias materierum p vri-
naz vel alios meatus insensibiliter educere non debemus per multos dies
regimen mutare: continuando ponit aliam descriptionem dixit. Et iterū
medicamē quod administratur omni hora. f. administrari potest f; diuer-
sas circūstantias omni tempore morbi vt supra dictum est: vt cum esset
modica valde materia et c. tamen conuenientius administrari debet in de-
clinatione: facta enim pro maiori pte euacuatiōe mēte: tunc cōuenit pro-
uocare et exicare: et sanat cū prouocatione. R. camepitheos camedreos
gentiane omnium an. 3. vi. foliorum rute sicce. 3. vij. terantur et cribellen-
tur et sit dosis eius. f. puluis omni die coctearium vnum in ieiuno post di-
gestionem cibi preteriti in tribus vncijs aque frigide. Nota ex hoc textu
artific. Aut. quia iste puluis ē notabiliter imo maxime calidus exhibet ip-
sum cum aqua frigida ad prohibitionem inflammationis et adustionis vel
exiccationis nimie de qua est timor in iuncturis: exhibetur ergo cū aqua
hordei vel aqua endiuie vel zucchero tantum: quia etiam talis puluis est
maxime prouocatiuus propter timorem ne occurrans cibo in stomacho
faceret precipitare ipsum ante completam digestionē ad membra et esset
causa oppilationis: dixit signanter quod offeratur in ieiuno post digestio-
nes cibi preteritis: camedreos calidos et siccos est in tertio: camepitheos ca-
lidos in secundo et siccos in tertio: in virtute sunt ferre partes. Ideo aucto-
res fere semper eos ponunt associatos: maxime prouocant et exiccant et a-
pprietate respiciunt membra nervosa: de camedreos dicitur q; conferunt
attractioni lacertorum: et eius sirupus conferret spasmo: de camepitheos
dicitur q; confert sciaticis: et quando bibitur cū aqua mellis quatuor die-
bus sanat sciaticam et resoluit duritiem podagræ in secundo can. de gētia-
na dicitur etiam in secundo can. quod eius radix est vltima in apertione et
subtiliatiōe et absterione: na; calida est in tertio: sicca in secundo: et aspe-
rum habet ad membra nervosa. Sed ibide; colligitur quod ex ea assumi-
tur succus eius et cetera. Et ponit modum: videtur ibide; ruta dictum est
supra etiam hic dicitur quod ruta sicca domesticā est calida et sicca in ter-
tio: sed siluestris est calida et sicca in quarto: est subtiliatiua et resolutiua
valde. Conferat paralyti et sciaticis bibita et doloribus iuncturarum: et mo-
re emplastri superposita cum melle etia; secundo can. Ecce quomodo
ista simplicia singulariter in casu conueniunt prouocando et materiam q;
remansit pro parte resoluendo vel exiccando et appropriatē a iuncturis:
hoc igitur est forte multum in declinatione conueniens et cetera. Ruta au-
tem agrestis ita est acuta propter caliditatem: vt eius vsus hominem in-
terficiat: quoniam est calida in quarto. Ponit consequenter aliam de-
scriptionem similem prime et dixit. Et iterum medicamen albesced secun-
dum sermonem supple illius qui existimauit quod scit alkeiri rubei colo-
ris quia est viola rubea vt dictum est: et est proximū descriptioni prime.
R. cinamomi filonij omnium ana. 3. ij. folij indi. 3. i. gariofl. gra. xv. quo-
ntiam ex gariofl. multe quantitates timeretur stipiticiis prohibitiua pro-
uocationis: quoniam ventrem cōstipant quinto colligit. Albesced quod
est alkeiri pdicta: ecce affirmat iudicium illorum de albesced: Aristolo-
gie vtriusq; 3. iij. cuius dosis est omni die herat. iij. id est quodecim gra-
na: est satis parua dosis: forte propter tedium filonij posuit parua; dosim
ista tota descriptio satis nota est quomodo vtiliter seruiat ad intentiones
nostram si declaratur quid sit folium indurū: est folium quoddam aroma-
ticum simile spice in virtute: sed est calidius quoniam est calidius in For-
magis confortat stomachum et parat q; spica: et magis prouocat ea. pro-

est q post hos quinquaginta dies dimittat hoc vti per quindecim dies. Quartum est q hoc modo toto anno faciat vtendo scilicet quinquaginta diebus: deinde dimittendo per quindecim dies: nisi q cessandum est ab ipso vsu per sex septimanas ab ortu alsabara. f. canicule a qua denominantur dies caniculares. Oportet etiam circa vsu ipsius considerare regiones ita q no detur in multu ardentibus maxime in estate sicut in duobus primis climatibus.

Quintum est q si eger no potest hoc bibere per annum totum bibat saltem frigida ant medietate. f. in hyeme. Sextum est q post qd iam dies ducenti transierint in vsu eius modo qui dictus est non est malum vt ipsum sumat vno die: deinde duobus sequentibus diebus non sumat ipsum z ita continet. Septimum est q co mectio differenda e ab hora acceptionis huius medicaminis quantum egro possibile est. Et si no amplus saltem differat vsq post nonas: quatinus natura magis occupetur z fit attetior in directioe medicine z digestioe materie. Octauum est rectificare reliquum regimē ita q non solum attendatur ad horam comestionis aptam: sed ad quantitate z qualitates cibi vt q sit euectus no superfluous facilis digestionis egritudine cotrarius. Nonu est q caueat ab illis que nocent habentibus dolores in iuncturis

Jo. Matthei

ptio: propter tamen caliditatem medicaminis ipse ponit quo tempore est vsus eius magis conueniens: z dixit quod. f. medicamen incipiat bibere apud equalitates vernales: z vtatur eo. f. euacuatis. 50. diebus: z dimittat ipsum quindecim diebus ne accquiratur ad medicamen assuetudine: deinde reitetur fm hoc anno toto. f. sumendo. 50. diebus: z postea interponit quindecim dies nisi cum ortu alsabara vsq ad menses z medius idest dimittatur per totum tempus caniculare incipiendo a decez Julij vsq per totum mensem augusti propter inflammationem: z secundum regiones et fiat maior vel breuior in hoc obseruantia: quoniam in calidioribus regionibus pluri tempore est abstinentia: z in minus calidis vti possumus pluri tempore: addit. Si autem non potest bibere ipsum toto anno. f. quoniam corpus inflamatur etiam fm modum dictum bibat ipsum immediate frigida. f. a secunda parte autumnij vsq per primam veris: secundum tm modum dictum interponendo dies. addit. Et cu per transierint ducenti dies. f. in eo qui eo potest vti toto anno preter qd in diebus canicularibus cum possea volumus. dimittere medicamen quoniam fecerit notabilem impressionem iam in corpore dixit: q non erit malum vt bibatur de illo vna die z duobus no: z postea vna die sic z tribus non: ita paulatim discedere z non subito: addit. Et oportet vt elongetur ab eo comestio quantum possibile est: ne vti ne virtus medicine impediatur: z si non plus saltem vsq ad nonam tardetur. f. addit. Et rectificetur reliquum regimē. f. in cibo z potu z reliquis. f. vt deuitet ea que nocent habentibus dolorem iuncturaz. f. de nimia comestione de potu vini z aceti z coitus etc. Ex isto textu debetis notare multa: primo q qd corpus solituz pati dolores iuncturarum fuit purgatum sufficienter ad euacuandum reliquas materiem z confortandum membra nervosa ne amplius fiat reditus ad similes dolores opz cor porz exhiberi medicamen tale ad has perficiendum intentiones: secundo debemus continuare multo z multo tempore et vltra annuz: q tamen talia medicamina sunt de genere calidior z inflamantium docet q non debemus vti eis in tempore multum calido. Ideo intellige si corpus esset de se multum inflamabile debemus tunc parce z in tempore z dosi istis vti. Colligitur etiam quod quomodo cūq in longo vsu debemus interponere vices. Etiam colligitur qd quando est facta longa medicaminis impressio tunc cu volumus dimittere medicamen debemus etiam gradatim dimittere z no subito. Colligitur etiam quod in vsu talium medicaminum pro uocantur z exicantur debemus multum tardare cibum. Colligitur etiam qd est radix preservationis quod cum intendimus preseruare preter vsu talium medicaminum opz rectificare regimen z conseruare regimen rectum cauendo ab omnibus alijs que nocent patientibus dolores iuncturaz: z nota quod licet posuerit istas conditiones in isto medicamine iste tamen sunt communes ad superiores medicinas de quibus dictum est: etiam ad omnes similes que exhiberi possent. Et credo ego re vera qd qm medici nostri temporis no obseruant istos cano. hic positos neq subent vt obseruentur quod hec est causa reditus porisimoz dolorum iuncturarum: vbi si isti can. obseruarentur multi vere curarentur z no reciderent: sed medicum purgauerunt corpus z corpus est cuz aliquali conualescentia no amplius eis iniungunt regimen neq medicinas pseruatiuas. Ideo in tempore redeunt etc. hoc igitur est magis ascribendum imperitie vel negligētie medicorum qua fragilitati nature vt fieri solet. Notate egregie istos canon. viles.

Et extimauerunt etc.

Postquam supra ipse posuit medicinas suauiter cum qualitate manifesta psequenter ipse ponit vnam singularem valentem in casu cum occulta proprietate: z eaz ponit de intentione alioz: dixit igitur. Et extimauerunt quidam q de expertis que non diuersificantur. f. quin pro ducant talem effectum. Et vt in potu dentur ossa hominis adusta. f. puluerizata exhibendo. f. colear vnum pro vice stomacho seiuo cum aqua pue vel alia appropriata: z addit. Etiam quidem vti sunt eis quidam de presumptuosos z sanati sunt cu eis ex podagra z doloribus iuncturarum omnino: ecce quomodo. d. A. affirmat eorum iuuamentum: nec est irratiionale: qm propter specificaz conuenientiam probabiliter debet cadere pro pteritas fm quam adinuicem confortantur: z sic confortatis iuncturis mo

luis. Et penes dolorum species z materias ista variantur nocent tamen eis z superflua z que materias ducunt ad iuncturas. Quarta portio de expertis estimatione quorundam que non diuersificantur omnino idest in quibus no reperitur defectus est in potu mane per septem dies quotidie sumere. 3. i. pulueris ossium hominis prius adustoru z puluerizatoruz cum duabus. 3. aque mellis tepide. Et iam quide aliqui de presumptuosos his

vt fuerunt eis qdaz de presumptuosos z sanati sunt cu eis ex podagra z doloribus iuncturaz oino. Et hiera qdem hermetis maxime est iuuamenti ei qui bibit eaz in vere diebus aliquot pfortando iuncturas eius: z ipsa extrahit supfluitates: cuius plurimu efficit p sudore z prouocatione z pferit sciaticae. Et cu chronica fuerint apata z dolores iuncturaz iuuant p hoc regimē relatu ad humain. Sumatur saune sicce quarta keli: z decoquatur cu eo qd submergat ex aqua sup igne leuem donec denigretur aqua:

Et cum chronica fuerint etc. In secunda dicit q sequens regimen relatum ad humain: idest attributum Johannis medico confort iuncturarum apostematibus diuturnis chronis z harum doloribus. Recipe saune sicce quartam kelim: scilicet mensuram quatuor librarum que submersa in dulci aqua super ignem leuem paulatim coquatur:

De gradi

dica existente ma vel nulla si modica erit poterit resolu z sic tandē venio no recipiens aliud neq p eaz impotentia iuncturaz noua aggregabunt mām z sic no fit redditus porisimoz z per cosequens remanebunt curati omnino: z ex hoc probabiliter potest inferri quod in doloribus iuncturaz pedum magis debent valere ossa correspondētia pedum puluerizata: z si dolor fuerit in ancha magis debet os coles maxie circa eius extremum versus pisidem: quoniam inter talia maior est conuenientia: z ex cosequenti maior ipsoz adinuicē confortatio: vbi tamen esset materia notabilis: vltra dicta ossa credo esset necessarium aliquot soluens. Et ad hanc intentionem ad vacuandum. f. confortandum posset cu dicto puluere addi tertia pars hermodactiloz z quarta. 33. Sed est aduertendum dixit roxa anglicana qd qui vtiur hoc puluere oportet vt venter cuz csterijs mole fiat quoniam talis puluis est multuz stipulatiuus. Et proinde ordinans ipse istum puluerem confortatiuū addit liquiritiam ad aliquid qualiter humectandum cuius descriptio est talis. f. berbene. 3. i. ossium humanoz combustoz fm correspondētia si fieri potest vt dictum est subtilissime puluerizatoz. 3. ij. liquiritie. 3. ij. misce sumas de eo quolibet ole coclear vnum cum brodio per vnam horam adinuicem ante cibum: z appellat istum puluerem puluerem sara centum: addit etiam ipse quod calchancus porci adustus idem operatur appropriate lege litteraz: addit continuando in eis que per qualitates prouocant exicant z confortant. Et dixit quod iera quidem hermetis maxime est iuuamenti ei qui bibit eam in vere diebus aliquot confortando iuncturas eius: z ponens modū confortantē dixit. Et ipsa extrahit superfluitates: cuius. f. iuuamenti plurimu efficit per sudorem z prouocationem: z confortat sciaticae. f. precipue. Istaz ieram no reperietis inter ieras a. d. A. positas: sed bene reperietis in cosectionibus ante ieras vbi ponit duas descriptiones pfectionis hermetis: sed prima est que maxime confortat doloribus iuncturaz: in eius compositione intrant singularia in casu nostro valentia. f. agaricus z semen rute z euforbium gentiana z aristologia z centaurea z similes medicine que in casu valent videbitis vos: sed ibi no posuit inter ieras quoniam no intrat in ea aloes vel colognitida a quibus sumit hie denominatio vt volunt doctores comuniter: tamen bene inspicienti est singulariter in casu appropriata: posuit etiam descriptionem confectionis hermetis infra in cura proprię sciaticę: sed eam appellauit per ieraz: sed credo qd proprius eam intelligat hic quoniam sic coheret vt hic innuit: neq in hoc sumit de bet iera hermetis qd ponit Mesue distinctione tertia z est secunda descriptio inter ieras: quoniam z si laudetur in doloribus iuncturarum tamen in casu nostro non conuenit: quoniam illa est multum z fortiter solutiva: hec autem vt dixit do. Auicē. hic z infra de cura sciaticę plurimu eius iuuamenti efficit per sudorem z prouocationem z ita operatur dicta confectio do. Auicē. z ibi loco allegato vult inferre quod eius vsus sit hora veris sicut etiam dixit hic. Et hec confectio do. Auicē. est illa ferre p totum quam posuit Azaraius pro hiera hermetis vt patebit considerati: z ibi ipse dixit quod ista hiera est cito penetrās ad interiora corporis: z quod soluit superfluitates z humores grossos per vrinam z sudorem: addit quod est sicut candella in corpore humano: non igitur debet haberi in vsu nisi in tempore temperato. Notate bene que dicta sunt quoniam posset esse error in vsu eius accipiendo illam Mesue pro loco istius que non reperitur apud do. Auicē. inter hieras: dosis est. 3. i. s. in puluere: et notate quod Azaraius z si connumerauit istam confectionem inter hieras non tamen in ea secundum eum intrat aloes: neq colognitida: lege litteram.

Et cum chronica etc.

Ille est secunda pars principis huius capituli in qua ipse specialius ponit medicamen valens ad intentiones dictam quando egritudo facta est chronica: z dicit: z cum chronica sunt apostemata z dolores iuncturarum iuuantur per hoc regimen relatu ad humain: z est nomen cuiusdam medici: sumatur saune sicce quarta kelim: kelim est nomen ponderis non reperitur: sed est sicut vni. x. vt credo z coquatur cum eo quod submergat: ex aqua: idest in aqua tante quantitatis precise quod submergatur in aqua super lentum ignem donec denigretur aqua:

et colatura decoctionis huius lib. vnius et s. pondus accipiat et sibi
superfundatur olei sisamini quart. i. et ex hac quotidie mane bibat. 3. ij.
Et super hanc comedat cibum puta pullum cum agresta paratum.
Et ad dolorem et c. In tertia predicat qd si dolor anche non pa-
cificetur per balneum sicum qd stupham vocamus vel humidu aqueu
quod dicitur tina vel per semina diuretica sicut sunt anisum carui mara-
trum: lene eius regimen
stabit i duobus. Primum
quidem est vomitus su-
per potum aque cicieris:
qui forsitan sedat huc an-
che dolores proprie post
cibum malum prouoca-
tus vt post pisces salso
rapphanus aut cepas vel
offas pingues. Secun-
dum eoru est solutio ven-
tris per hoc medicame.
Et bletarum violarie et
borraginis an. 3. i. fiat
decoctio pro vna sola do-
si in qua dissolue medul-
le caschistule mundate. 3.
x. fiat dosi.

De emplastris iuuati-
uis ad dolores iunctu-
rarum grossi humoris et
eorum que sunt in via vt conuertantur in lapideitatem. Capitul. x.

Jo. Matthei

et sumatur de collatura eius lib. i. et semis. i. 3. x. vij. et prociat super eam
olei sisamini. 3. ij. et bibat ipsam eger: et comedat super ipsam. s. potionem
cibum paratum cum agresta ad reintegrationem appetitus debilitati
per potum oleagineu et yntonem partium stomachi: sauiua est planta no-
ta asperacalida est et siccat in tertio dissoluit et subtiliat: et propter eius sub-
tillationem prouocat menstrua plus omni alia re: educit sua acuitate se-
tum vitium et mortuum dicit Scrapio: est igitur multum subtiliatia et
prouocatia: et propterea in cronicis magis laudatur: et propter eius for-
tem subtiliationem et exicationem addiderunt oleu sisamini ad hume-
ctandum et mollificandum qd valde necessarium est in talibus apostema-
tibus cronicis. Ego tñ vt supra dixi non vterer neq moderni vtuntur: ita
men in se talis compositio in casu est apta multum iuuare.

Et ad dolorem et c. In hac tertia et vltima pre huius
cap. ipse ponit vnum leue remediū
valens proprie in dolore anche quādo reliqua et leuia et fortia exibita nō
sufficiunt localia etiam interius exibita dicit. Et ad dolores anche est re-
gimen leue si non sedant ipsum balneum et aqua calida et est de leuibus re-
medijs: et semina. Exibita interius vt in superioribus dictum est et nō suf-
ficiunt et est fortius remediū sed ponit ipsum leue medicamen. Forsitan p-
prie post cibum malum in se vel cum malo ordinis sedat eum. i. dolores vo-
mitus super aquam cicieris et solutio ventris cum aqua olerum et cassia-
stula: vult inuere quod aliquando multiplicatis diuersis remedijs et exte-
rius et interius leue vomitiū. i. factum cum malo ordine cibariū et
cum aqua cicieris iuuat aliquando et solutio leuis ventris iuuat qñ for-
tiora non iuuat facta. i. cum aqua olerum. i. decoctione cōmuni olerum et
cassia stula. Et hoc est quando aliqui natura a fortibus medicinis nimis
terretur vnde consequenter non debite actuat medicinas fortes et debiles
debite regulat et ex eis consequenter fit iuuamentū: et hoc ego aliquoties
vidi notate: et aliquādo ab vno leui non iuuabitur et alio sic imo sic vna
hora quod non alia vt supra dictum est: lege litteras: hic tñ non est omis-
tendum vnum. Rasis in de iuncturis circa materiam cristerioy: dixit sic
post purgationem. i. factam per secessum et vomitum maior cura sunt cri-
steria que attrahunt mīz tali attractione qd vulneratur intestina et exire
faciunt sanguinē: et tūc cessat dolor eadez die: et addit. Et ego nō vidi et c.
sequere quia non expedit sumare capitulum quoniam breue est et c.

De emplastris iuuatiuis ad dolores iuncturarū grossi humoris et eorū
que sunt in via vt conuertantur in lapideitatem. Cap. x.

Emplastrum bonum et c.

Sequitur ru-
brica de Em-
plastris. Ista pars continuatur vt supra diuisa est ad precedē-
tem in hunc modum: postq supra in precedentibus duobus ca-
pitulis proximis ipse posuit curam specialem dolorū iuncturarū penden-
tium a cā frigida grossa que est apta precipue indurari per medicinas su-
medas p superius et exterius: primo. i. soluentes per secessum vel vomitū
postea posuit potiones ad solutionem faciendam et per interius sumedas
que sunt ad solutionem faciendam fm aliter duorum intellectuum po-
stior superius. Jam psequenter ipse psequitur ponendo curam etiaz do-
lorum ab eadem causa pendentium per medicinas locales: et primo facit
hoc per emplastra: secundo per vnctiones et vnguenta: tertio p embrocās
et balnea: secunda in principio sequentis capit. immediate ibi. Oleū et c.
tertia in principio tertij capit. ibi. Embroca. Ex hac diuisione patet cla-
rificatio rubricę talis. Emplastra iuuantia ad dolores iuncturarū grossi hu-
moris et eorū qui sunt in via vt conuertantur in lapideitatem. i. pp humo-
ris grossitatem. Et nota pro intelligentia generali positoy in ca. qñ in men-
te medici in his emplastris stant diuerse intentiones: nā per hoc qñ mā est
frigida grossa stat per oppo. intentio calefactiua et subtiliatia: per hoc et
qñ est duravel disposita ad petrificationē stat intentio humectatiua et mol-
lificatiua: per hoc qñ est in profundo mēbu vt puta in iunctura nocēs stat
alia intentio que est attractiua ad exterius: et per hoc qñ est nocens et sim-
pliciter preter nāz stat vltima intentio que est resolutiua. Ideo in empla-
stris in casu appropriatis debent reperiri medicinas ad has intentiones va-
lentes vel ad omnes vel ad plures eaz si nō omnes possint reperiri. Jo. d.
A. in cap. vt videbitis pōt diuersa. Emplastra quoy aliqua ad vnam in-
tentionem magis declinant qñ ad aliam: vt aliqui ad resoluendum si ma-

Adplastrum et c. In hoc caplo pmo agit de em-
plastris guttarum partiz matr-
ratiuis partim resolutiuis. Secūdo de confortatiuis resoluē-
bus residui quibus non indiget nisi post integrā euacuatio-
nez: ibi. Et de emplastris. In prima pte describit emplastrū a. x. Dī-
sum est quod recipit granorū alkeruba id est cataputrie maioris munda-

Adplastrum bonū

recipit granorū alkeruba mūda
toz. 3. iij. terantur cū. 3. i. butyri vaccini
optime et piiciatur desup. 3. i. mellis vt
faciat ipsū viscosū et fiat cū eo emplm
et proprie sup iuncturas siccas. Et quā-
doq ponitur cum eo ex aceto forti. 3. i.
Et emplastratio cum stercore vaccino
est fortis valde in doloribus iunctu-
rarum et dozi et genuum et est quasi me-
lior pluribus alijs. Emplastrum forte.
R. olei antiqui lib. i. et f. et nitri alexan-
drini et glutinis alboti amboz an. lib. i.

olei lib. i. et f. et nitri qñ afferet ab alexadria quo si careo accipe eōe glutinis
albotin

De gradi

gis qñ ad mollificandum et aliqua ad attrahendum magis ad resoluē-
dum et hoc fuit bene cōueniens: qñ aliqui vna intentio superat aliaz quo-
ntiam stante mā in profundo et dura prima intentio est mollificatio: secun-
da attractio: tertia resolutio: et quando iste intentiones oēs non possint p
vnum emplastrum ppleri tunc opz per diuersa cōpleri vnuz prius a ponē-
do et postea alterum succedere faciendum. Et quoniam in mente medici ra-
ro repliuntur dicte intentiones equales et est difficile ex eodem emplastro
illas oēs intentiones equaliter cōpleri: fuit igitur pueniens diuersas em-
plastroz ponere descriptiones p quas diuerse intentiones cōpleri possint.
Et pp istam cāz ipse diuersas posuit descriptiones emplastroz: posset ita-
q presens cap. in tot partes diuidi quot ponit descriptiones ptes patebūt
legendo: de prima igitur ponit emplastrum bonum hoc modo. R. grāoz
alkeruba mundatoz. 3. ij. terrantur cum. 3. i. butyri vaccini optime et pi-
ciatur desup. 3. i. mellis vt fiat ipsum viscosum: et fiat cū eo emplastrū:
et proprie super iuncturas siccas: et addit et quandoq ponitur cū eo ex ace-
to forti. i. ad adiuuādum penetrationem et subtiliationem de herua ol-
crum est supra que est cataputia maior vel pentecactilus: calefacit et sub-
tillat: idē operatur semina eius et quibus sit oleum de herua: debent mō-
dari quoniam habent exterius corticem asperum durum: butyru calefa-
cit humectat et dissoluit: mel quoq calefacit subtiliat et resolut: et videtur
d. A. ipsum hic ponere principaliter ad cōpositionē et ad formam empla-
stri vt fiat viscosū: hoc notate cū vultis aggregare aliquas medicinas
ad cōpositionem emplastri que sunt de se sicce vnde non possint inuiscari si
non sit intentio ad infrigidandum potestis cōuenienter ad inuiscandū
appondere mel et c. dixit notanter qd super iuncturas siccas valet qñ in vir-
tute butyri et illoz granorū vinctuosoz: est medicamen humectatiū et sic
facit vtiliter ad iuncturas siccas. In qbus ē timor de siccitate et duritie: et
et tale medicamen attractiū vt p3 et sic cōuenit subtiliando dissoluē-
do attrahendo et humectando aliquid: in casu igitur est multum cō-
ueniens: addit ponēdo aliud medicamē qd multū laudat in pposito dicēs.
Et emplastratio cū stercore vaccino. i. cū educit ex alali est fortis valde. i.
multū iuuans. In iuncturas doloribus et dozi et genui: et est qñ melior
pluribus alijs emplis ad hoc. Notate hic in b casu vt videtis laudat ster-
cus vaccini sup reliqua stercora: et tñ oia pueniunt sua caliditate: qñ dī-
xit Sera. q omne stercus est calidū et siccu differēt tamen: dixit et. d. A.
nullū repit frigidū et humidū: posset aliq dicere qd de mente. d. A. fo-
casi. c. de stercore aialuz. cxiij. caplo in aureola iuncturarū ipse singulari-
ter et precipue laudat stercus Camel. d. A. etia infra. c. cxx. in fo. cahi. de
stercore absolute similiter in aureola iuncturarū precipue laudat capra-
rū stercus cū aceto: et dixit et de experimētis. S. Idē dixit Sera. c. pio-
prio de simplicibus dixit stercus capraz est calidū resolutiū et pferit apo-
stematibus fraudulentis sicut sunt apata genuum: et dolori iuncturarū
et scie et c. Quidāz et principaliter in isto casu laudant stercus pauoni: et di-
cunt de hoc vidisse experimētū manifestū: breuiter dicitur qñ in casu no-
stro in corpore mediocrius habitudinis vep est verbi. d. A. hic de stercore
vaccino: qñ l3 reperiantur fortiora stercora in calefaciēdo et exiccādo vt
est stercus camelī et columborū vt dictū est: qñ tñ in casu nostro magis alijs
pueniēs: nā tale est aliquid molitū vt dixit Sera. loco alleg. maxie
si colligatur tpe veris: vbi aut nō sit timor de exiccando: sed inierio sit ad
multū resoluendū tūc in isto casu magis puenirent alia fortiora exiccāta:
que tñ semp verenda sunt ne nimis exiccēt et indurēt: ideo auctores cum
eis talibus fortibus vtunt cū eisdez applicat aliq incisiuū vt acetiū in
stercore columboz: vel addūt secū aliq humectatiū vt stercori capraz
montanay addūt arungia porci vt in fo. cahi. Stercus vero pauoni cre-
do qñ sit aliquid timendū pp nimis siccitatez: sicut et stercus anatis et
accipitris et aliaz auiz rapaciū: qñ raro administrantur: qñ sunt supina
valde vt dixit. d. A. loco alleg. in prin. c. breuiter igitur pro peluise dicat
qd exibendo aliq stercus tñ in casu nostro sine alio corrigēte qñ tenēda
est snia. d. A. hic q stercus vaccini ē emplatio qñ melior plurib alijs et c.
et si nō potētis ipm ex alali colligere potētis ea facere calefieri in cacabo
cū aliquo oleo appropriato vel aqua yue vel roris marini et c. Notandū
dixit et rex. qñ sit melior oibus alijs. i. pluribus alijs l3 fm bonā logicā ad
sensū arguētis illa foret vera qd ista emplatio est melior alijs oibus et c.

Ponit

lib. i. terebinthine ana. lib. i. euforbij. 3. i. radice yreos. 3. ij. farine fegreci lib. i. 2. s. incorporantur deceter bec oia simul & fiat emplm. Quar-
m est recipiens bdellij oppoponaci adipis anatis liquefacti an. 3. ij. mi-
teantur & fiat emplm: qd valde confert habetibus dolores ex crudis hu-
moribus in genu & iuncturis. Quintum a iuncturis fugens & resoluens
humores frigidos recipit nitri danich vnu amoniaci danich. ij. incorpo-
rant simul & fiat emplm.

in senonijis. Sanguis
scribitur qd danich e
ondus. viij. granorum
pordei. Et i synonijis
aut. qd est pondus trius
granor & ista qstas est
hic nimis pua. Suman-
tur igitur ex vtroq b. 3.
1. Sextum est linimentu
iuncturis adhibitu ex eu-
forbij. 3. vi. 2. 3. vi. olei d
lilio simul bene incorpa-
tis. Septimu quod f
est. 3. baurach. i. niij. f
spume ei gallie muscha.
piretri staphisagrie cal-
cis an. 3. s. terantur & in-
corporant cum sufficien-
ti melle & pauco aceti et
fac linimentum quo lini-
untur. Octauu cose-
rens & resolutiuum. 3.
amoniaci & licij ana. 3. i.
terant in simul cum vete-
ris vini & onfancini olei
an. 3. ij. & farine fabaruz
3. s. & fiat emplm sup iun-
cturas apponendum ca-
lidum. Nonum fit ex ci-
nere ciclamis mixto cuz
aceto & melle 3z huc mo-
dum. 3. cineruz radici
ciclamis. 3. ij. super quos
sfunde mellis & aceti mo-
dicuz post modicu & fac
emplastrum quod in isto casu mirabile est valde iuncturis appositum.

Et de emplastris. In fa pmissit qd emplastroz sunt alig mo-
di necessarii & viles ad confortandum dolentes iuncturas: & ad resolu-
endum residua materieru que adhuc sunt in eis. Secdo dicit qd in cura gut-
tarum no egentius istis nisi post completas euiones totius corporis ne ad
iuncturas trahant nouas materias aggrauantes dolores. Tertio descri-
bit emplm. iij. que sunt hmoi. Primu est recipiens ramuloz saune nucis
cypressi ossium homis adustoz an. 3. i. aluminis. 3. i. dragaganti. 3. i. 2. 3.
i. terantur subtiliter & incorporantur cuz glutinis piscium dissoluti in vino

sanine & nucis cypressi & ossiuz adustoz
partes equales & aluminis ptez. i. & dra-
gaganti sextam partis vnus & glutinis
piscium qstum sufficit ad aggregandū.
Aliud faciens opationes in egritudine
bus plures & illud ideo qm aperit & ex-
trahit spias & ossa putrida ex profundo
& pfert mollificationis iuuamentu mani-
festum. 3. seminis vrtice mudati & spu-
me baurach & salis armoniaci & aristol.
rotunde & radice cologintide & gluti-
nis alibat oiu an. au. x. amoniaci au.
xij. fenugreci & piperis & macropiperis
oium au. x. cordumeni & xilobalsami &
thuris & myrrhe & adipis capre & gum-
me pini oium an. au. x. cere lib. iij. dabd
lib. viij. lactis fici siluestris au. viij. olei
de lilio qstum sufficit ad liquefactionez
medicinaru humidaz & vini oprimi qua-
rum sufficit ad conficiendas medicinas
siccas comisceantur omnia & fricetur &
administrantur. Aliud conferens in ho-
ra ad sciaticam & dolorem manus & pe-
dis & dolorem reliquarum iuncturaruz.

tur simul omnia predicta & fricentur manibus atq; malaxentur sub em-
plastri forma quod guttis appone. Tertiu pferens in hora seu in proptu
dolore sciaticae & manus & peduz & adhuc doloribus in reliqs iuncturis

De gradi

eius dicit sic. Et de emplastris est modus. i. quedā est species emplastroru
que necessaria sunt ad confortandum membrum & resoluendum. i. residuū
quod remansit in materia: & ponens regulam in vsu eorum dixit. Et no
indiget eis post euacuatiōem integram supple vel quasi quanta si ve-
retur eis ante completam vel fere completam euacuatiōem esset timor
propter stipicitatem ne materia in iunctura clauderetur: sed cum est mo-
dica materia confortata virtute membrū non est de hoc timor: quoniam na-
tura illam modicam poterit resolueri: de quibus est hoc emplastrum. 3.
saune & nucum cypressi & ossium adustorum. i. humanoruz partes equa-
les. i. 3. s. de his omnibus supra dictum est quō resoluant & exiccent con-
fortando: aluminis partem vnam. i. 3. i. s. ad maiorem exicationem: dra-
ganti est vitreolum vtiā resolutiuum & exiccatiuum vehemēter acutū:
ponitur eius modica pars qd esset timor adurendi vt sexta partis vnus
ideit circiter grana. xv. & notate qd hic posset esse error credendo qd p
vta gantum intelligeretur gūmi frigidum notum: sed in casu illud non cōue-
nit: & illud appellatur ab auctoribus dragagantum: addit & glutinis pi-
scium quantum sufficit ad incorporandū ad formaz emplastru: qd reliqua
omnia sunt sicca etiā prohibet nimiam exicationem. Nonit pnter aliud
emplastrum iuuans ad multas egritudines & maxime in attrahendo: &
est descriptio multū singularis & artificiosa: dicit aliud faciēs opationes
in pluribus egritudibus & declarat & illud ideo qm aperit & extrahit spi-
nas & ossa putrida ex profundo. i. mēbrorum. Et cōferet mollificationi iu-
uamentū manifestum. i. paralyti. 3. seminis vrtice mundate calefacit &
resoluit calefactioe & resolutioe multa: dicit Serap. spuma baurach est qd
dam spēs baurach huc nitri: & differt fm. 3. vt dicit Serapio a baurach
affice in hoc qd spuma baurach est sicut farina frumēti: baurach aut huc
mineralis huc artificiale est aggregatū vel coagulātū & vocat ista spuma
baurach affonituz: virtus eius ē sicut salis desiccatiua multū & subtilia-
tiua humorū grossorū sicut & quelibet spēs nitri & salis armo. & spēs salis
nālīs extrahitur ex lapidibus albis: elector est sicut cristallus: est calidus
in quatuor: est subtiliatiuus humorū grossorū: & de proprietate eius est qd tra-
hit de interioribus ad exteriora: Aristologie rotunde est fortior alia de q
dictū est supra cū notabiliter subtiliet & radix cologintide dictū est supra
quō est calida & sic in tertio & subtiliatiuua multū resolutiua & attractiua
a remotis: glutinis alimbat. Idē qd glu. albori: est terbenitina: dictū ē sup
sepe quō est calefactiua & resolutiua sicut oēs rasine oiu an. au. x. fenug-
reci pipis & macropipis: macropip est id in quo generat pip sicut faseolī
generant in quodā oblongo: oia sunt calida & sic vt dictū est supra attra-
ctiua oiu an. au. x. armoniaci: dictū est supra quō subtiliat huores gros-
sos pprie in iuncturis & quō valet podagre & au. x. etiam ad debitas
facit comixtionē. Cordumēst ex medicis rubificantibus & pfert p pro-
prietate egritudinibus neruoz & dolori anche fm. 3. fo. cañ. & xilobalsa-
mi: & thuris: xilobalsamū est lignū balsamū: & 3z fit minus: forte qd oleum
balsamū tū est notabiliter calefactiū & dissolutiū: de thure manifestū ē:
& myrrhe & adipis capre valet aliquatū humectando & resoluēdo iuuat:
& gūmi pini: calefacit vt rasine alie vt dictū est & attrahit oium an. au. x.
cere lib. iij. dhab lib. viij. dhab est spēs stelonis calefacit multū: lactis fici
siluestris au. viij. ponitur inter rubificatiā & yescantiā: olei de lilio. q. 8.

Jo. Matthaei

Nonit consequenter aliud emplm & vtile multuz in casu dicens emplm
forte. 3. olei antiqui lib. i. s. nitri alexandrin & glutinis albotin amborū
an. lib. i. euforbij. 3. i. yreos. 3. ij. farine fenugreci lib. i. s. fiat ex eis emplm:
est notabile cōpositum in casu nostro: est. n. calefactiū attractiū & reso-
lutiuum per yreos nitrum & euforbium qd est genus gūmi fortius omni
gūmi in calefactiōe: de yreos & nitro dictū est supra: & glutine albotin. i.
terbenitina etiā dictū est quoniam calefacit & attrahit: oleum ē antiquuz
est calū si de oleo cōmuni vt dī sit sermo. Nam vsqz ad tempus satis ma-
gnū cū antiquatur calefit: quoniam elemēta calida in eo dominātur: pos-
set tamē in tantū antiquari qd in frigidaretur & fieret terrum: hoc tamē
tempus est longū nimis vt potest colligi secundo cañ. c. i. post probemū
pp ipsius fortē cōplexionez idē ē colligi potest. iij. methanorū: est etiā
aliquatū humectatiū. Idē dico de fenugreco: & sic in eo est omnis
intentio nostra: ponit aliud: est etiā clarū ex dictis: dicit. Et iterū bdellij
oppo. adeps liquefacta & intelligatur de adipe anatis cuz sit alijs fortior
quinto collig: iuuatiua sunt valde ei qd fit ex crudo humore in genibus &
iuncturis. Nonit aliud emplastrū fugitiū. i. attrahens quodamō sugēdo
resolutiū. 3. nitri danic. j. armoniaci. 3. i. s. fiat ex eis emplastrū. i. pul-
uerizādo nitruz & armoniacū in aceto onfancino & postea cōmiscēdo:
ponit aliud qd est multū forte & ipse testatur emplm forte. 3. baurach. i.
spēs salis est calidū & siccum. Et galiaz: est quid cōpositū a potbecarijs
notū calidum componitur ex speciebus & muscho diuerso modo qm di-
uerse sunt cōpositiōes: sed illa. 3. Mesue est multū electa: est resolutiua et
cōfortatiua virtutis membrorū. Piretri & staphisagria: sunt calida & sic
ca in tertio multum attractiua vt supra dictū est: calez oia misceantur &
leniantur ex eis iuncture cū melle & aliquantulo aceto: est forte valde ad
dissoluendū: ponit cōsequenter aliud: dicit. Emplm bonum resolutiū:
armoniaci & lity partes sumantur equales: litym est succus folioz arbo-
ris cuiusdā spinosae: desiccatur in tertio: 3z eius caliditas sit fere temperata:
& p eius secundam virtutem multum resolut vt dixit Serapio: terantur
cū antiquo vino albo. f. & potenti & oleo onfancino ad aliquales cōforta-
tionez & farina fabarū emplastratur cū eo calido. Istud emplm pp litym
& farinam fabarum nō est notabiliter calefactiū sed est exiccatiuū qm
etiā farina fabarum est fere in actiua temperata sed notabiliter exicat &
abstergit: & appropriete confert podagre: vbi igitur dolor dependet ex
materia molli in iuncturis istud magis pueniret qd si esset grossa materia:
verum est tamē qd propter vinum antiquuz & armoniacū est notabiliter
resolutiū: addit. Et emplastrū ex cinere ciclamis cum aceto & melle
est mirabile valde. Et notate istud verbū mirabile valde: ciclamen habet
folia similia folijs edere sed sunt maculata signis ad albū declinantibus:
medici vruntur radice succo & semine: sed succo vel semine magis est cale-
factiua subtiliatiuua & aperitiua multum: imo dī de ea quod si mulier por-
tauerit eā super collum vel humeros non pōt impregnari & c. pp ergo suā
virtutem & aceti & mellis credo cum. d. 3. qd in materia grossa eius ope-
ratio in casu debeat esse mirabilis: & maxime quādo in cineribus propter
ignitionē acquisita est quedam fortis acuitas ad dissoluendū addit ponē-
do vnum emplastrū confortatiūz pncipaliter membrorū ne iterato re-
cipiant: & cum hoc etiā est aliquatū resolutiū: & ponit regulā in vsu

Acut in spatulis cubitis et genibus quod qdez recipit seminis fenugreci lib. ij. ponant in terreo seu testeo vase et pice sup has aceti comixti. i. limphati cu equali pondere aque et fit aceti huius tanta quantitas q submergat fenugrecu: sitq sufficiens ad decoctione fenugreci integra sic q fenugrecuz dissoluatur in eo p decoctione deinde sup ipsuz effundat mellis quatum sufficit: et sup igne rursus bulliat donec inspisset prope emplii formam: et iuncturis adhibeatur.

Quartum in virtutibus tertio simile est et recipit pice de minera lib. ij. Credo q intelligit picez pura sic refudat ab arbo re q sua misera e absqz artificio. Fecis aceti sicce aduste lib. i. baurach. i. nitri lib. i. s. gume pini cere sulphuris non vlti staphisagrie an. lib. i. ptretri lib. s. cordumeni. i. carui agrestis. kist. i. kist. e p. d. xviij. s. apud arabes et apud grecos pondus xx. s. Incompositum hoc oleum cum sufficiens melle vel primo oleo sub emplii forma qd multo ardentius et desiccantius emplio tercio est: et cito mam visco sam petrificaret si obusa ret ei.

De inunctionibus in huius intentione. Ca. xi.

Leum et. In hoc cap. refert. x. olea qbus vngede sunt iuncture dolentes post purgationes ad intentionem resolutionis residui. Primum est oleu de colognitida: qd fit per decoctione pulpe colognitide cu sextuplo pde- rlo eius dulcis olei oliuari. Scdm est oleu de castoreo: qd describit in antidotario Nicolai. Tertiu est oleu de sinapi: qd describit in anti-

Jo. Matthei

ad liquefactionem medicinarum humidarum: et vini optimi. q. s. ad pfectionem medicinas siccas: pfectione oia simul et fricent et administrentur: lege nunc tota descriptione pnuas et videbis ipsius mirabilem utilitate in casu et ad alias egritudines de qbus dicit. Nonit pnter aliud satis domesticum cum in casu valens maxime ad remissionem doloris dicit. Aliud cosferens in hora. s. subito ad sciaticam et dolore manus et pedis et dolore reliquarum iuncturarum sumat fenugrecu et prociat in vase testeo. i. lapideo: et prociat tur desup aceti comixti. q. s. i. cu modico aque: et coquat sup pnuas vsqz quo dissoluatur in decoctione: deinde prociat desup mellis. q. s. i. ad bona compositionem pro emplio et bulliat for: et reseruet pro vsu: totu clarum est ex dictis: siue per fenugrecu intelligas herba siue semine eius. Addit aliud simile illi. s. qdru ad effectum. p. pice de minera lib. ij. fecis aceti sicce aduste lib. i. baurach. i. nitri lib. i. s. gume pini et cere sulphuris no adusti ne nia fiat exsecatio et staphisagrie oium an. lib. i. ptretri lib. s. cordumeni kistum. i. dissoluatur gume cu acetio et reliqua misceant: et si placet addat paruz mellis et fiat emplim: oia sunt clara si declarer qd fit pice de minera: reliqua oia ex habitis possunt intelligi quo quoniam. Est igitur pice de minera pice noua fm qd educit ex arbore et vocat pice ligda ad oia alioz duoz modoz pice quos ponit Sera. c. p. p. vide tur: et hec noua ligda dicta calefacit et exiccat: et plus calefacit q exiccat: vbi alia pice exiccat q calefacit: et addit Auer. q. i. maturado fortior est q est reced: v. igit de m nera qz neqz tpe neqz artificio adulterata est et kistum est pondus lib. i. s. et hoc de cap. isto.

Leum et. De inunctionibus in huius intentione. Ca. xi. predicta ut dicit rubrica. i. in calefaciendo dissoluendo: ad exterius trahendo: et fortando: et fm hunc modum in remouendo doloris et dicit pmo. Oleu de colognitida et oleu de castoreo et oleu de sinapi et oleu de herua: ista oia p virtutes simpliciu suoz manifeste pueniunt: et de his habetis descripciones et utilitates coiter ab auctoribus et qnto can. trac. vlti. et a. d. vlti. vlti. addit et oleu de nuce romana et proprie qn aduritur et currit. q. i. ita aduritur qd no propterea exiccat: sed currit vel currere pot oleu ipsa copressa in casu iuuat qm per aductionem si fuerit recens pars humida aquea cosumitur remane humido oleagineo proprio: unde sua caliditate et siccitate iuuat: addit. Et oleum de colognitida factu ex decoctione eius cu oleo rosa. donec cosumatur aqua. Et sic inuuit modum faciendi ipsuz. s. ponendo colognitidam in tribus partibus. i. olei rosati vt reddatur aliquantulum fortatius et vna parte aque et tui bulliant vt aqua consumatur: tunc illud appellari poterit oleu de colognitida: et oleu de colovltimū est. i. in iuuando et ppe cu storace. i. si bullierit vt de alio dicebatur: aut oleu de costo i. cu assa. i. se tida bullit: qz assa fetida calidior est q odorifera: sed forte pp odorem ell geretur odorifera: est calida vsqz ad principiu quartū: est etia exiccatia: pfortans iuncturas: storax est et gumi calidu et siccum notabiliter exis et pfortatius maxie aromaticitate sua qm est boni odoris: et siccitate calefacit et siccitate cu myrrha: in mēbris nervosis vsu ei p precipue puenit: et sic p q olea in qbus ista decoquantur ppius in casu pueniunt: ponit aliud coiter laudatu in casu dicit. Et de vnguentis bonis iuuatiuis est oleum in quo decoqitur vipera et est ex eis q sanant sanatioe integra: intelligat p nēdo cu parte ipsius parū cere: habeatur et vipera electa de qua scribitur qnto can. de tyriacis: et ab Andro. singulariter i trac. suo de tyriacis: abscindat ab ea caput et cauda vsqz ad tres digitos et. p. qm in vipera est virtus multu calefactua et attractua: et virtus et in ea pfortat vt ad exteriori expellat vt p in vsu eius in lepra. C. Nonit aliud singulare multu laudatu ab auctoribus et est oleu de vesperilionibus: dicit sic. Et ex eis est

dotario distinctione. xij. Quartum est oleum de herua: qd dupliciter describit princeps quinti prima trac. x. cap. xx. et xxi. Quintum est oleu de nuce romana proprie quando nux ista coburitur et ab ipsa manat oleu. Princeps de ista nuce. ij. can. duo facit capla. Unu sub nomine nucis romane alterum sub nomine haur. Sextum est oleum de colognitida factum de pulpa eius in aqua decocta cum sextuplo ponderis ipsius pulpe vsqz ad aque consumptione.

et currit: et oleum de colognitida factum ex decoctione eius cum oleo ros. donec consumatur aqua: et oleu de costo vltimum est et ppe cum storace aut oleum de costo cu assa. Et de vnguentis bonis iuuatiuis est oleum in quo decoquit vipera et est ex eis que sanant sanatione integra. Et de eis est oleu vesperilionu. Cuius modus est vt sumantur. xij. vesperilionones decollati et sumatur de succo al marmacor et olei antiqui lib. s. et aristolog. s. iij. et castorei. s. iij. et costi. s. iij. decoquantur omnia simul donec consumatur aqua et remaneat oleum.

De embrocis in illa intentione. Ca. xij.

Embroma sedati / ua iuuatiua experta. Sumant

simul vsqz ad aque consumptionem remanente oleo quod exprimatur et superungatur dolentibus iuncturis.

De embrocis in illa intentione. Cap. xij.

Embroma et. In hoc capitulo pmo agit de embrocis sedantibus guttaru dolores. Secundo de suffumigio quodam contra iuncturarum lapidematam

De gradi

oleu vesperilionu: eius modus est vt sumantur. xij. vesperilionones decollati et sumatur de succo al marmacor et olei antiqui lib. s. et aristologie. s. iij. et castorei. s. iij. et costi. s. iij. et decoquantur oia simul donec consumatur aqua et remaneat oleu: et supple illud pro vsu reseruetur. In vesperilionibus dicit. d. A. fo. can. qd est vehemens calefactio et absterio et. quid sit vesperilio est satis notum: vult qd decollatur forte pp aliquales venenositate. Al marmacor: no reperitur sic sed bene marmacor et est curungem. Est aut curungem fm Simonē ozimū gariofilatu vel melissa ppius: et ponit vnu pro altero: sed siue sit melissa siue ozimū no est dubitandu quoniam in casu puenit: de aristologia costo et castoreo dictum est supra quo qlibet horum est in casu nostro singulare. Ita qd re vera hec est egregia descriptio i casu valens: ista etiam valere dicit in paralyti et similibus egritudinibus: notate bene eam: si copiscitis in descriptione no ponit aqua: et tamen dicit decoquantur vsqz dum consumatur aqua: volebat nobis innuere q cu d bulliri oleum d semper quasi apponi vel aqua vel vinu simul in decoctione: manifestus est. n. quod in illo oleo et succo no possent predicta puenienter bulliri nisi aliud humidu apponeretur. Et sic p finis huius ca. parui. Et psequenter emplastroru et linimentoz. d. A. que singularia sunt: ego hic ponā aliquas breues descripciones electas: ppius igitur sit hoc emplastru valens in ea frigida ad resoluenduz apostemata: alioqz dicit vna ad dolores iuncturarum oium et podagre specialiter est Azarau. p. camomille anet farine fenugreci seminis lini ana. s. x. bdellii mellis storacis ligde armoniaci galbani ana. s. v. kerne purgati. s. x. olei de lito qd sufficit ad gomas mollicandas lactis ficuum siccaru quod sufficit ad istas congregandas: et fiat emplastru. Unguentum appropriatu cum materia est profundata ad resoluenduz. p. olei de vesperilionibus. d. A. supra: olei de ser pentibus: et olei de vipibus: et de radice cucumeris asinini: olei de edra et de laureola medulle cerui et vituli fellis vaccini an. partes eales olei terbetine et de lateribus an. pte. s. croci sextā partis misceant oia: et inductio fiat cu eis. Aliud domesticu emplastru et est roxari. p. folioz ebulli. d. s. iij. decoquant in aqua diu: deinde extrahantur et pterantur bene: postea ponant in mortario et secu misceant flores geneste cu axugia porci vel cu butyro: et sic supponatur. Et si volueris ex eo facere vncione ad moduz vngueti facias totuz extrahi p pannu lineu et qd collatur fuerit reseruet. Aliud excellens. p. bdellii: oppo. armo. nitri galbani seminis sinapis ptretri sulphuris an. s. ij. litargiri quatum de oibus: postea accipe litargiriū et coquantur in oleo antiquo donec inspissetur: deinde reliqua apponatur et bulliant donec fiat emplastru. Linimentu in casu multu approbatu sit vt infra. p. pullu ciconie antequā multu crescat in penis et depillatu frustatū incide et pone in vase cu lib. i. olei dulcis vel sisamini et sup adde medullam vulturis et medullā asini masculi et fac bullire vsqz ad completam decoctione et colla: et vttere. Aliud et vltimū qd dicunt multi ee expertum et est precipiu vt d. p. masculum anserem et depillatu et euiscera tuz intromitte in ventre eius. d. s. i. gumi edre et thuris et adde etia intus sanguine porci veteris et sepi outuz et spes aromaticas ponant pnter ad ignez vt assetur et cu assatur plenus his oibus colligat qd distillat et cum eo distillato iuncta cera liquefacta fm proportionē debitā fiat vnguetu et vsu reseruet: et his sum pntentus no curans de multiplicatioe remedioru.

De embrocis in illa intentione. Capitulū xij.

Embroma et. Cuius expeditio. d. Aui. profecit ut determinado de embrocis et balneis. Et primo simul determinat de eis: secundo facit paruum caplm de balneis: ibi. Balneatio qdem. Preterea etia capitulu pma diuisio ne diuiditur in tres partes: quoniam primo ponit descripciones embrocay: secundo

ratem: ibi. Et ex eo iterum. Tercio de decoctionibus in quibus sedetur: ibi. Et sedeat in decoctione.

C In .i. parte describit duas embrocaciones expertas et utiles ad sedandum dolores arteticos. Prima est que recipit gallie muscate hordei et lactuce an. .i. decoquantur simul in aceto donec discoquantur. i. mollificent et dissoluantur: et cum isto aceto fiat embrocatio super locum doloris: confert enim plurimum huiusmodi doloris calidum. Secunda recipit maiorane aneti foliorum lauri rute cymini an. .i. decoquantur in aqua cum qua fiat embrocatio super dolorem frigidum.

a Et ex eis iterum. In .ii. laudat sequens suffumigium ad lapideitatem genu et iuncturarum. Recis acetii lib. .s. harmel .i. rute macedonice contriti. .i. projiciantur super ea lapides igniti: et suffumigatio sub hisse fiat. i. panno laneo de albo vel sibi similibus.

b Et sedeat. In .iiij. describit decoctiones tres in quibus infirmus sedere convenit ad iucturarum eius confortationem et prohibitionem lapideitatis. Prima est decoctio silvestris asini in qua posita sint oia membra eius et seminis aneti. .i. .iij. et salis. .i. .vi. Et rectificabitur seu meliorabitur ista decoctio si ponantur in ea seminum feniculi juniperi pedere an. .i. .ij. porro. .i. .ij. Secunda recipit hordei lib. .iij.

Jo. Matthaei

Secundo suffumigij vel stuphe: tertio proprie balneorum: ibi. Et ex eis iterum. Ibi tertio. Et sedeat in decoctione asini. Prima adhuc in duas: quoniam primo ponit embrocacionem valentem in ea calida: hoc in frigida: ibi. Et iterum maiorana. De prima dicitur embrocacio sedativa. i. doloris a calida iuvativa experta. Sumant gallia et hordeum et lactuce coquantur cum aceto donec discoquantur et dissoluantur: et fiat cum eo embrocatio: et est conveniens ad calidum in principio magis iuvaret fluente materia facta diversione et pro parte evacuatione ad sedandum dolorem et repercutiendum ut per: valet tamen etiam ubi esset modica materia in declinatione multum calida: gallia tamen propter virtutem medii remittendo et frigiditatem alio.

Et iterum maiorana. Nonne aliud ad calidum frigidum: dicit. Et iterum maiorana et anetum et folia lauri et ruta et cymini coquantur. In aqua et fiat cum eis embrocatio: non est dubium quod hoc valet in causa frigida.

Et ex eis iterum. Nonne consequenter suffumigium solum vel stupham in casu valentem et dixit. Et ex his iterum que conferunt ad lapideitatem iuncturarum et genu est fex acetii in omni parte cuius ponitur sexta pars harmel contriti et est species rute agrestis: super quam projiciantur lapides igniti. i. cum aceto et fiat suffumigium faciendo cum eo suffumigationem sub hisse. i. panno coopiente lineo vel similibus ita credo intelligat. Nam hisse est pica avis: non esset in proposito: istud suffumigium est vehementer incisivum et subtilitatum et deficcativum ut patet consideranti simplicitate nota.

Et sedeat in decoctione. In hac tertia parte ipse ponit descriptionem balnei valentis in casu: et in duas posset dividi secundum quod duas ponit: scilicet. Et sedeat in decoctione hordei et vulpis. De prima parte dixit. Et sedeat in decoctione asini silvestris in qua ponitur omnia membra eius decocta cum aneto et sale et rectificatur. i. fortificatur decoctio cum seminibus. i. calidis ut aneto. et porris et similibus. i. exiccatis. Nota quod dixit: sedeat in decoctione: istud verbum sedeat intelligatur quando. i. esset dolor in ancha ita quod oporteret balneum ad ancham vel sciam attingere: et si solum esset in pedibus sufficeret pedes in balneo ponere: ubi autem esset in toto artetico tunc oporteret fieri balneum totum coe ita ut totum corpus in balneo extendere: omnia posita in descriptione sunt clara preter quod de asino silvestri de quo non reperio capitulum speciale: verum est quod. d. a. hoc casu. facit capitulum de asino absolute: sed dixit quod valet humectando: quoniam in contracto a siccitate valet: et sic non bene appareret quomodo in casu valeret: possumus dicere: quod caro asini sit humectativa tamen totus asinus maxime silvestris declinat ad notabiles siccitates: primo asinus est animal melancholicum maxime silvestris: postea ossa asini que dominantur in eo cum sit animal modice carnis notabiliter sunt siccata: ideo totus asinus redditur notabiliter exiccatus: et propterea dixit in qua decoctione ponantur oia membra eius: reliqua posita calefaciunt et exiccant: et sic totum balneum redditur calefactivum et exiccativum.

Et decoctio. Nonne consequenter aliud balneum quod fit ut infra dicit. Et decoctio hordei et vulpis cuius modus est ut bulliat aqua ebullitione vehementi tadium donec minuat tertiam eius et projiciatur super ipsa daba secundum Simonem que est species bellionis: et secundum alios est mustella aut vulpis vivus aut supple decollate cum sanguine et decoquantur donec dissolvantur in decoctio: et coletur aqua: et sedeat in ea. i. patiens ad modum supradictum: aut projiciatur super illam aqua oleum et decoquantur donec permisceantur. i. oleum et aqua forti permixtionem: aut donec consumetur aqua et remaneat oleum ita ut tantum bulliat quod prima decoctio videatur consumpta: ita ut tota vis decoctionis remaneat in oleo et sedeat in eo. i. patiens in oleo. Et quando decoquitur. i. vulpis in oleo sicut est. i. sine aqua. Notate hic quod de isto balneo multi medicorum faciunt in isto composito mirabile festum et singulariter: quod dixit. d.

bulliantur in una cacabuda aque tadium vehementi ebullitione donec consumatur aqua tertia pars in qua projiciatur daba aut vulpes vivus decollata simul cum sanguine suo: et in ea tadium decoquantur donec dissoluta fuerit in decoctione: postea colet substantia dabe aut vulpis in ipso aqua in qua eger sedeat moderate calida. Et daba est aial claudus lupo simile. Tertia est decoctio modo predescripta: cui tamen olei dulcis oliarum quanta est apponatur et simul coquantur donec bene permisceatur: vel si propter olei supnatationem non satis completere permiscere possint tunc bulliant versus ad aqua assumptionem: et in oleo quod remanet se deat patiens. Finaliter notat quod daba vel vulpes quos decoquitur in oleo puro sine aqua sicut est post colatur oleum et sedetur in eo.

De balneationibus ad huiusmodi. Capitulum. xij. Alnea. Tio qdaz. In h. ca. primo agit de balneis in utilibus guttis. Secundo de vtilibus. Balneationes vero. In prima parte dat regulam quod balneum aque calide dulcis et humide nocet arteticis per duas causas. Prima est quoniam quiescentes humores movens liquefacit: et eos habilitat ad iuncturas currere. Secunda est quoniam poros. i. venas amplias dilatat unde facilius ad iuncturas

De balneationibus ad huiusmodi. Capitulum. xij. Alneatio quidem cum aqua calidis et humidis nocet eis propter illud quod liquefacit de humoribus

calide dulcis et humide nocet arteticis per duas causas. Prima est quoniam quiescentes humores movens liquefacit: et eos habilitat ad iuncturas currere. Secunda est quoniam poros. i. venas amplias dilatat unde facilius ad iuncturas

De gradi

Aut. primo casu. secunda sen de eis que proveniunt ex usu solis ad finem. c. Si in oleo vulpis cocta fuerit aut daba. i. mustella ut exponatur et supple ex eo oleo fiat balneum: erit medicamentum melius quod esse potest dolore habentibus iuncturarum et podagram. Idem etiam secundo casu. c. proprio de vulpe dixit et sunt verba egregia: dixit sic: quando vulpes coquantur in aqua et embrocantur iuncture dolorose ex ea confert vehementer: et similiter oleum quando vivus decoquitur in ipso: imo hoc est valde fortius: et opus quidem ut prolongetur eius. i. corporis sessio in ipso. i. oleo sic facto: ut ponit textus noster hic: ubi notat quod ex hoc textu habetis triplicem modum sciendi balneum ex vulpe: primum quod bulliat in aqua tantum que tamen prius bullierit versus ad assumptionem tertie partis: ut reddatur post decoctionem illa decoctio subtilior et apta magis penetrare facta residua grossa per decoctionem: et ibi ponitur aliquid de hordeo quoniam iuvat in exiccando et prohibet inflammationem. Secundum modum ponit ut cum aqua ponatur oleum facta decoctione ipsius in aqua secundum modum suum. i. quod tadium decoquantur quod vulpes dissolvantur in decoctione et postea addatur oleum facta collatura decoctionis et iterato simul aqua et oleum bulliat versus dum facta sit bona mixtio olei cum aqua vel versus adeo quod tota aqua in bullitione consumatur et est fortius. Tertium modum ponit. i. decoquendo eam tantum in oleo versus ad perfectionem decoctionem versus: et secundum istum modum etiam est eius balnei fortior operatio in resoluendo et exiccando ut ipse dixit loco allegato. Sed quoniam tamen decoquantur de istis tribus modis dictis aliquando decoquitur vivus ligatus vel ruptis tibijs eius et ea consequenter imposita in aqua vel oleo bullientibus et decocta versus ad separationem partium: aut decollatur et mortua cum sanguine suo ut ponit textus: ponitur ad bulliendum: quasi velit quod omni modo tota debet poni in decoctione: quoniam etiam in virtute pellis eius est plurimum dissolutiva: quoniam ut ipse hoc casu. dixit sua pellis est ovis pelle calidior. Est igitur hoc balneum maxime resolutivum de materiis in iuncturis. Idem dixit de pinguedine vulpis in eius applicatione. Sed Serapio in de simplicibus laudavit in omni dolore iuncturarum huiusmodi balneum: et affirmat auctoritate antiquorum eius utilitatem semper in talibus doloribus: et consequenter dixit quod tale oleum trahit materias in ambitu totius existentes ad exteriora: unde consequenter non possunt fluere ad iuncturas: et sic si fiat mora diuturna corporis in tali balneo non tantum resolvuntur materie que erant in iuncturis sed etiam alie: et pro tanto non nocet eius visus etiam si exhiberetur tale balneum ante evacuationem. Ego tamen in hoc magis inherere sententie. d. a. loco allegato: et ad illam intentionem posuit hic ipse descriptiones magis et minus fortes ut aliquando una vitatur et non alia secundum corporis maiorem et minorem plenitudinem. Et ex his patet littera clara: lege eam.

De balneationibus ad huiusmodi. Capitulum. xij. Alneatio quidem cum aqua calidis et humidis nocet eis: et adducens rationem quare nocet dixit: per. i. propter illud quod liquefacit de humoribus. i. in toto existentibus et dilatat de poris et consequenter supple habilitat materias ut fluant ad iuncturas: primo liquefaciendo materias: hoc disponendo membrum ad recipiendum dilatare et aperiendo meatum non solum coe imo etiam meatus proximos et imediatos ad iuncturas. Nonne consequenter faciendo exceptionem utilitatem certorum balneorum dixit. Nisi in aquis termaz. i. nisi in balneis mineralibus talia balnea que sunt actu calida ut plurimum saltem participant minera sulphuris ut voluit Ari. in de proprietatibus elementorum etiam. xij. problematum problemate. xvij.

desuunt superfluitates. Et sub dicta regula balneationes in aquis ther-
marum non comprehenduntur: imo in guttis valēt post purgationes et ad
pfortandum iuncturas debiles: et ad psumendum reliquias materieruz.
Dicta etiam regula non habet locum in doloribus iuncturarum a siccitate
exasperante.

De balneationibus et. In .ij. pto pmetat balnea salsa et nitrosavel nā
talia vel scā talia iponen-
do in olei aq sal et nitru
et fricando cū eis iunctu-
ras dolentes et partes p-
rimas et truncum corpo-
ris ad psumptionem rel-
quiarum materie. Secū-
do cōmendat i arenis ca-
lidis sepelire infirmum:
et si istud fieret sub forti
sole cōferentius esset pro-
uiso q caput ab estu pre-
seruaretur. Tercio cōmē-
dat puocare sudores ad
resolūcū reliquias mēez
**De sedantibus dolores
calidis lenibus.** Cap. xiiij.

Amatur

tur fenugre-

cum et. In

hoc cap. describitur auxilia. v. localia calida et lenia sedantia dolores iun-
cturis infirmos. Primum est recipiē seminis fenugreci lib. s. teratur vltime
seu minutissime in aceto limphato donec inspissetur ad instar mellis: de-

Jo. Matthei

fm illumina. in fine pblematis h aliqua plus aliqua minus sed vt pluri-
mum vltra sulphur picipant nā aluminis vel nitri vel aliqñ ferri: et ta-
lia maxime caliditate et siccitate pfortant et exiccant: et sic iuuat exicca-
do mām et iuncturas pfortando: id talia mineralia p hoc q multū cōfor-
tant: nō bene pueniunt nisi facta sufficienti purgatione: de his balneis pos-
set hic vtiliter multa dicere: sed ad aliū magis spālēs pntinent tractatum.
Addit balneationes vō siccē cū fricatione cū nitro et sale et sepeliri in are-
na calida sunt iuuatiua eis. s. sudare faciendo et exiccando et. Circa vterū
in prima ptemota cum dixit q balneatio cum aquis calidis et hu. nocet:
hoc non tm intelligit de balneatione in aqua dulci cōis fontis calida: s. et
etiā ampliat pōt dicit ad decoctiones rerū calidas et humidarū sicut et
decoctio seminis lini paritarie attritū altee. Sifami amigdalorum et
hmōi: tri talia in virtute calida et humida ita nocent sicut et aqua fon-
tis calefacta et forte plus ex opposito collige: q non solū aque thermanū
et mineraliū in casu pueniunt sed et aque decoctionū radicū et herbarū in
casu calefactiū et exiccantiū et a ppietate iuncturas et mēbra nervosa
respicientiū: vt. ver. g. de radicibus sicut est acorus q in casu singularissi-
me valet. Iua aromatico solo sua vt dixit S. ibertus cōfert arteticis
oibus sumpta et in cibis et reccis et siccis et hoc facit cū ppietate sua q
hū ad iuncturas: s. et cū qūitate manifesta valeat ad ppositū nostrū ca-
lesciendo et exiccando. Idez dico de rosmarino betonica ruta maiorana
salvia serpillio et huiusmodi. Nā si ex eis vel in aq vel oleo fieret decoctio:
et pnter balneū vel stupha in declinatione vel post purgationes et si habe-
re nō possent balnea mineralia loco illoz puenirent: et possent addi in de-
coctione nitri alumē sal sulphur cū gūmis appropriatis: et et singulare:
et forte excellentius q simplex minerale vnde cū talibus possumus mul-
tos debiles ex erate vel morbo excusare: ne ad balnea mineralia deducan-
tur: qm sepe talibus non sine magno discrimine id fieri pōt: vnde sepe ad
malos fines deducunt: non pp balnea tm: sed pp incōsuetudinez ad aeres
regionis et incōsuetudinez ad motū et mutationes in comestionibus et po-
tibus et lectis et hmōi: vnde laudo ego prius talia artificialia balnea attē-
tari: que si pur forte nō sufficiant stante postea appetitū et inclinatione for-
ti ifirmi ad dicta balnea tūc ad ipsa et sup ipsa psumendū est: aliter nō lau-
do: maxime in corporibus ex erate vel morbo debilitatis vel alias multū
delicatis: hoc notare.

De sedantibus dolores calidis lenibus. Capitulum. xiiij.

Amatur et.

**Sequitur rubrica. c. de sedantibus
dolores: medicaminibus.** Que sunt
calida lenia. Pro intellectu rubricę est intelligendū ex his que
dicta sunt supra in. c. generali q sedantia dolores que nō dicitur
tur ppietate curatiua sunt duplicia. Nā quedā sunt talia q vocantur ppietate
mitigatiua doloris p hoc q sedāt dolorē cū subtilitate resolutiōis mate-
rie pfortando. s. calidū nāle vt ibi dicebatur: vt sunt medicīne anodine q
vel sunt tepate similes calori nāli: vel pā calidiores: quedā vero sedant
dolorē p hoc. s. qd phibent cām doloris nō sentiri: et hoc vel q auferunt
sensū a mēbro: vel q ipz indurāt: tales sunt medicīne stupefactiue mul-
tuz fortes in infrigidādo. d. A. igitur post q posuit localia applicāda sup
in doloribus iuncturarū que de se sunt vere curatiua dolorū iuncturarū re-
spicientia cām frigidā precipue. Nūc pnter ponit medicīnas applicādas
in sedādo dolorē que ppietate cām nō respiciunt vt remoueantur: et pmo po-
nit sedantia dolorē primo mō que sedāt pfortando calorem nālem vt sunt
teperata vel calida lenia: et hoc est qd dicit rubrica pntis. c. fo ponit me-
dicīnas sedantias doloris p modū sedz. s. stupefactiue: et hoc facit in seq.
ca. et hoc est qd dicit rub. sequētis. c. cū dixit sedantia dolorē narcotica. s.
stupefactiua. In pmo igitur. c. ponitur medicīne pferētes pmo mō: et fm
hoc pōt vtiū capz in qnqz ptes fm qd qnqz ponit descripiōes: ptes pa-
tebunt: de pma parte dicit: Sumatur fenugrecū et teratur cū aceto mixto
pstitutione minutissima: deinde infundat sup ipūz mel. stante quāritatis
qd decoqui possit: ideo addit: et coquatur donec coagulet. s. ad formā em-
plastri. et leniatur post q teritur. s. post q est ptritū et bullitū et reductum
ad formā emplastri sup tabulā sicut algalia extēsa. s. sup tabulā peria lint
s. ip qua extēdatur et loco supponatur. Ideo addit: et inuiscetur loco. s. vo-
lunt cū pāno lini. s. notabiliter supligetur vt fortiter adhaereat ad fortiorē

inde super ipsum pondus lib. s. mellis piciatur et coquatur simul donec
coagulentur. Post hoc leniantur sup planam tabulam ptractando mani-
bus sicut algalia seu galia lenitur duz formari debent et ea trofici: deim
de extendantur supra pannum lineum et inuiscantur particule dolenti: et
mittendo hec ibi bido vel triduo. Qd si deficiantur plusqz pueniat suc-
curratur hoc deficcationi suphumectādo cūz ros. oleo. Scdm qd potest

loco cū panno lini et dimittatur duobus
diebus aut tribus et succurratur exicca-
tioni eius cum oleo ros. Et iteruz suma-
tur in pncipijs et in residuis muscila-
go fenugreci et seminis lini et conuassan-
tur cum oleo sifamino et ingrossentur si-
cut mel. Et iteruz quando non est dolor
valde vehemens emplastreter cum cau-
libus recentibus et apio. Et si fuerit for-
tior emplastreter cum oleo yfino et fari-
na fenugreci et farina ciceris cum sirupo
mellis cum pauco vino et aliqstulo olei
de alcanna. Et iterum cinis caulium cūz

an. s. ij. incozporentur ambe cum. s. ij. ex oleo yfino et. s. i. sirup de mel-
le quod est simplex oximel et. s. vi. vini supra lentum ignem et fiat emplm
super telam fortiorē qd adhibeatur dolenti iuncture. Quātū. s. cineris
caulium

De gradi

Impressionē et addit et dimittat duobus diebus aut tribus ad pfiendaz
integrā opationem: sed si forte pp longā morā exiccaretur emplm et noce-
ret corrugādo vt corrigat nocumentū addit succurrat exiccationi et cū
oleo ros. s. aliqñ supra petiā infundēdo oleū ros. et. Et addit qd et h gdes
pueniens est in pncipio egritudis et ascensione eius. s. et in augmēto. Sifis
descriptio posita est supra fere ad ynguē in ca. supiore de emplastris. s. fuis
finē vbi ponit q generaliter valet ad dolorem oium iuncturarū: et ex vi-
ctis ibidē habes sufficienter declarationes istius: q valeat in pncipio et
augmēto aliquid pphibendo fluxū manifestū est in virtute aceti intrā
tis. Ponit etiā aliud valēs in pposito et in pncipio et alijs tpius exite
mā magis grossa: et dixit. Et iterū sumat in pncipijs et in residuis. s. tpi
bus muscila- go seminis lini: et fenugreci et pquassentur cū oleo sifamino:
et ingrosset sicut mel. s. debite cōquassando et bullit. istud et vt p3 est sicut
tēpatuz vel ad calm parū declinans et p illū modū iuuat vt supra diceba-
tur: ponit aliud etiā qm mā est magis grossa et dolor est breuior: dixit. Et
itep qm nō est dolor valde vehemens emplē cūz caulibz recētibus et apio:
dixit signatē recētibz q per decoctionē hnt siccitate nequaquā resolutiue:
vbi si sint recentes nō bullite neqz loteneqz ex multo tpe collecte in parte
supficiali est ps satis acuta dissolutiua que per decoctionē lotionē vel pp
aerem etiā ex multo tpe dissoluit illa p3: et sic nō iuuat vt p3 colligi. ij.
cañ. ij. ca. Ponit aliā et vltimā qm etiā mā esset grossior et dixit. Et si fue-
rit fortior. s. in pmanencia ita q ex pcedentibus nō mitiget dolor pp ma-
teria esse grossior et calorem nālem esse nimis refrigeratū. Emplē cum
oleo yfino et farina fenugreci et farina ciceris ipsa est exiccatiua: et sic cō-
fortatiua cū sirupo mellis. s. ydromelle: et cū pauco vino: p3 quō ista me-
dicīna sit aliquātū alijs calidior et sic in casu pueniens maxime addēdo
vt dixit cum aliquātū olei de alcanna q ppropie valet confortando
membra neruosa: vt dēfue distinctiōe vltima: alcāna idem est q cipus
inde oleum de alcāna. s. oleum de cipio. Dixit vltimo: et est etiam fortius.
Et iterum cinis caulium est acutus et deficcatus cum adipe scilicet an-
seris: que est alijs melior vt supra de mente Auerroroyz: ceroto facto cum
oleo camomille bonus est eis valde: scilicet addendo cinerem caulium et
adipe oleum camomillium cum modico cere: et inde fiat cerotum vel yn-
guentum et. Mater quomodo valet: et sic sit finis huius capituli presen-
tis. Ad hoc capitulum de sedantibus dolore confortantibus calorem
naturalem recte reduci debent medicī que in casu isto valent a ppietate
te quoniam ille sunt que ppietate calorem naturalem confortant: non ab-
solute vt est calor naturalis: sed appropriatē vt est calor naturalis appro-
priatus huic membro vel his membris iuncturarum: de numero harum
medicinarum sunt vt supra dictum est singulariter hermodactili nō tan-
tum vt soluant per interius assumpti immo exterius applicati sunt con-
ueniens theriacha omnibus doloribus iuncturarum et picipue hora flu-
uum: vt dicebat. d. Aui. secundo cañ. de ossibus etiam humanis combu-
stis dictum est. Et hermetes in suis experimentis dixit cognouisse medi-
cum qui dabat de cinere dictorum ossium in casu isto et proficiebat mul-
tum et maxime correspondenter. Ad ista quidam addunt et videtur empe-
ricum q si quis accipiat viuētem ranam in nomine dolentis et ligauit
in pelle ceruina quando nec sol nec luna fuerint super terram: et cū for-
fice duos posteriores pedes absciderit et ligauerit in pelle ceruina: et dex-
trum dextro pedi et sinistram sinistro ligauerit podagriticum sanabit. Of-
cunt alij maxime vbi intendimus preter remissionem doloris prohibere
materiā in iuncture existentem a lapideitate quod si vesica apri cum
vrina in eo pntenta tollatur et seccetur: deinde cū vrina que in ea remanse-
rit in ea ingrossata et in modum vnguenti reducta super iuncturam ho-
ra declinationis doloris illiniatur quod dolorem tollit: et materiā in
loco existentem lapidari non permittit: dicunt quoqz istud si potu detur
in certa dosi. curat epilepticos. De radice etiam matricarie cum melle co-
mesta miranda dicunt in casu. Idz non curo istas narrare historias vel
forte fabulas: quoniam non sunt de pncipali intentione nostra: tamen
si plures tales videris medicīnas recurrere ad Rahm in suo de iucturis:
quoniam de talibus facit capitulum propriū.

De sedantibus dolorem narcoticis. Capitulum. xv.

Sumantur

caulum quart. s. adipsa anatis. 3. ij. ceroti confecti ex quartis. s. olei camomille. z. quart. s. cere virginie misceantur in simul z. fiat cerotum quod est valde bonum in casu presenti.

De sedantibus dolorem narcoticis. Capitulum. xv.

Amantur opii zc. In hoc cap. dat. vij. au xilia sedantia dolorum su

perfaciendo. Primum est re cipiens opii rebauci aur. liij. croci aur. i. terantur in simul cum. vij. vacci ni lactis z. sup. bec pija tur mize panis de simila seu de alba farina qrti. s. z. miscedo simul leniens efficiat: z. fiat emplastru veluti spissa puls qd sup positum functure dolen ti cooptatur folijs lactu ce vel ficie. i. bleter: vel lo co medulle panis de simi la cerotus impone: quod confectus fuerit ex rosa ti olei z. cere virginie ana ij. 3. Secundum recipit seminis iusquiami nigri 3. vi. opij. 3. i. croci. 3. i. vi ni dulcis satis ad bec co ficiendum z. incorporan dus sub ceroti forma qd permisceatur cum ceroti simplicis. 3. ij. fci vt nuc dictum est. Tertium reci pit seminis iusquiami al bi opij philiu accatle mu gat an. 3. s. coterantur in simul z. fiat inde troscisci ponderis. 3. ij. z. dissoluat vnus post aliud in vac cino lacte super locu doloris z. illic retineatur cu viridi folio bleter vel la cene. Inquit Jan. inuenit in antiquis synony. q. mugat est radix grana ti siluestris: sed princeps id negat capitulo de ipso: no tamen declarat qd

adipe z. ceroto facto cum oleo camomil lino bonus eis est valde.

De sedantibus dolorem narcoticis. Capitulum. xv.

Amatur opii au

rei quatuor z. croci aur. i. z. te rantur cum lacte vaccino et proijciatur desuper medulla panis simlaginei z. le niatur: z. fiat ex eis emplm: z. cooperiat cum folijs ficie aut lactuce aut ponatur loco medulle panis simlaginei cerotus. Et iterum seminis iusquiami nigri. 3. vi. opij. 3. i. croci. 3. i. vini dulcis cu quo con ficiantur z. misceantur cum ceroto. Et iterum semen iusquiami albi z. opium z. psilium z. accatia et mugat sumantur et informantur troscisci ex eis z. liniatur cu lacte vaccino z. reseruentur cu folio. Et

Jo. Matthaei

Amantur opii zc. Jam segtur aliud ca pitulum cuius rubrica

supra ptinuata est cu precedenti in quo ipse ponit medicinas se dantes dolore narcoticado vel stupefaciendo: z. possit totum cap. in tot partes diuidi quot ponit descriptioes: pot tñ diuidi principali ter in duas partes: quonia ipse ponit descriptioes fortes stupefa ctivas: in fa parte versus fine ipse ponit duas domesticas: z. suauiter stu pefacientes: ibi fal. Et ex his qd stupefaciunt zc. De prima parte pmo ponit vnam descriptioe que talis est. Sumatur opij aur. liij. z. croci aur. i. z. terant cum lacte vaccino: z. proiciat desuper medulla panis simi laginei vel de simila id est z. leuiatur. s. manibus totum misceatur z. fiat emplm z. cooperiatur cu folijs ficie aut lactuce: vt innuat qd non super li getur quoniam talia narcotica non applicant nisi in fortissimo dolore: vt clare supra dictu est quo casu membru multum callet: medicamen igitur tantu cooperiatur z. non ligetur pp euitare inflammatone. Istud est nota bile stupefactiuu z. est id quo coiter vtimur in isto casu: imo etiaz in alijs doloribus mitigandis: quoniam est correctum per crocum: qz opium est frigidum in quarto z. omni stupefactiuo fortius est succus papaueris ni gri: z. quoniam inimicatur principaliter calori naturali z. vitali: z. preci pue vitali quoniam mortificat: corrigitur puenienter per crocu viuifican tem: perficitur etia proprie eius operatio exterius applicando: si cu lacte misceatur vt cap. proprio fo casu. medulla etia panis de simila multu con uenit sua quadaz viscositate: qm simila est flos farine frumeti humectan tis. Itaqz tante necessitate istud est precipuum remedium: possimus z. cu opio z. croco z. modico cere facere cerotu addendo paruz olei ros. si expe dit: hoc est qd addit aut ponatur loco panis simlaginei cerotum: nota quonia cum reperitur absolute cerotum intelligunt cerotum. S. qd fit ex oleo rosato z. cera tantum ita dicit Simon: z. si no habeatur panis de si mila qz apud nos raro reperitur loco eius bene pueniet sumere medulla vnus miche panis frumeti albi sine suffure: nam propter hoc singulari ter qz in pane fit suffur eligis panis de simila: z. qz aliqliter frigidior qm farina est plus humectatiua zc. Ponit consequenter aliam z. dicit: itez seminis iusquiami nigri. 3. vi. est frigidus z. sicum in tertio in fine eius: etiam stupefactiuum satis forte: imo dicit. d. A. fo casu. c. proprio: iusquia muz nigru est fortius in stupefaciedo alijs: vn dicit: qz no debemus eo vti dixit. Aliocetur nigrus semper: forte intellexit ne interius sumatur: est. n. multum fortior opij. 3. i. croci. 3. i. vini dulcis. i. cocti cum quo conficiantur z. misceantur cu ceroto. i. quasi fiat cerotum: vel aliter misceatur cum ce roto. S. qd fit ex oleo rosato z. cera: vt paulo ante dicebatur: tunc habe bit bonam substantia: vt extendatur super locum: ponit aliud ad eandem intentionem z. dicit. Et itez semen iusquiami albi z. opium z. psiliu etia ponitur stupefactiuu exterius exhibitu vt supra dictu est: z. accatia etia sua intensa frigiditate z. siccitate inuat ad stupefaciendu: z. mugat est ra dix granati. s. agrestis: est calidam visq ad tertium gradum: humidus in secundo confortat functuras: z. prohibet duriciem earum fm. d. A. fo casu. est igitur hic multu conueniens in compositione. Itaqz est sicut correctiuu stupefactiuorum: z. informetur ex eis troscisci vt eorum virtus longiori tempore pferuerit: liniantur cu lacte vaccino. i. dissoluantur cu lacte cu est cordi necessitas: z. reseruentur cu folio: ista pars potest dupliciter legi: vno modo vt tales troscisci coferuerentur cu folio. i. cu eis ad coferuandum ponatur foliu romaticu simile spice in virtute notu apothecarijs. Na pre seruati: imo dicit. d. A. c. proprio custodit panos atineis: vel aliter reseruetur corpora patietia superposito medicamine cu folio. i. aliquo. s. lactuca vel ficie vt supra dicebatur no ponendo ligaturam: ponit aliud dicit. Et

est. Quartum recipit aloes cit rini. 3. x. succi iusquiami albi. 3. vi. iusquiami nigri. 3. iij. hypoquistidos. 3. vi. pomorum mandragore. x. aur. croci aur. iij. decoquantur in aceto de vino poma mandragore donec dissoluatur z. proijciantur super medicinas alias contritas z. loca dolorum liniatur inde. Quintum recipit mandragore trite quarti. i. effundatur proi nus in liquefacto butyro vaccino: z. liniatur inde functure dolentes. Sex

iterum aloes. 3. x. succi albi iusquiami. 3. vi. iusquiami nigri. 3. iij. hypoquistidos 3. vi. pomorum mandragor. xx. aur. croci aur. iij. decoquantur poma mandragore cum aceto donec dissoluantur z. proij ciantur super medicinas z. liniatur cum eis. Et iterum mandragora proijciatur in butyro vaccino trito: deinde inunga tur cum ea dolor. Et iterum opiu z. sto ray sumantur et fiat ex eis epithyma. Et ex eis que stupefaciunt est effu sio aque plurime dum non sunt vlcera. Et iterum psilium infundatur in aq cali da z. cum inflatur conuassetur cu oleo ros. z. infrigidetur z. liniatur cum eo.

De cura ventosi. Cap. xvi.

Ec currit cursu gibbositatis vetose. Et de eis

Ec currit cursu zc. In hoc capitulo pmo

remittit nos pro cura do loris artetici ventosi ad curam ventose gibbositatis: quam ip se pceduit capitulo. xiiij. tractatus prioris. Secudo describit

De gradi

iteru aloes. 3. x. succi iusquiami. s. albi. 3. vi. iusquiami nigri. 3. iij. hypoquistidos. 3. vi. succus barbe hircine frigidus: pomoru mandragore aur. xx. croci aur. iij. decoquantur poma mandragore cu aceto donec dissoluan tur z. proiciantur sup medicinas alias. s. ipse bene malaxatis: z. lintas cu eis. s. locus doloris: ista medicina est multu fortis: vix est qd est notabil ter correctia cu croco z. aloes vt pz: tota est clara ex dictis si dicitur aliqd de pomis mandragore: de ipso no facit mentione. d. A. fo casu. in duobus capitulis in qbus de mandragora facit mentione: sed bene de ligno z. la cte z. succo eius: lz quarta primi ca. ultimo de eis dixit breuiter est frigidu in tertio: z. sicca in eodem stupefactiuu: z. dixit qz ex radice eius cum saue fit emplastru ad dolorem functurarū: de semine tamē eius facit vnuz ver bum: z. forte semen appellat poma eius. Serapio facit singulare capitulu z. magnu de mandragore: z. ibi z. de semine z. succo z. radice z. pomis facit mentionem: z. ponit eius notabiles virtutes: videatis vos: breuiter est stu pefactiuu: ipse tamē laudat emplastru factu ex radice eius cum saue sicut etiam. d. A. in doloribus functurarū: imo dicit qz remouet oem dolores: ideo si loco pomoru ponatur radix non erit in casu nostro incontinentes: Aueroys quinto colligit facit mentionem de pomis eius z. videtur in nuere: qz propter multam humiditatem in eis coniunctam cu frigiditate maxime prouocant somnu forte magis est sic sedat dolorem p hoc qz som nus est vna de causis sedationis doloris quarta primi ca. penultimu: po nit aliud dicit. Et iteru mandragora proiciatur in butyro vaccino trita deinde inungatur cu ea dolor. clarum est quod intelligit de radice: ponit aliud. Et iteru storax z. opium sumantur. s. equaliter: storax est conuenies eius correctiuu vt supra intelligi potuit z. fiat ex eis epithyma. s. in aqua bulliente: z. postea ex ea fiat epithyma: z. est notabile z. peregrinum reme dium imponendo desuper petiam in illa aqua infusam.

Et ex eis zc. Nec est fa ps principalis huius. c. in qua spe po nit duas medicinas magis domesticas i stupefa ctio: z. dixit pmo. Et ex eis q stupefaciunt est effusio aq plurime. s. fride: ad dit cu no sunt vlcera: no qz intēdat qn effusio aq plurime inducat stupore qd sunt vlcera: z. si no eent qz induceret: s. vult qz no dz applicari illud stu pefactiuu cu sunt vlcera: qz nimis lederent vlcera p formalē humiditate aq z. virtualē: s. i casu necessitatis stāte vlcei factis alijs stupefactiuis eēt vtendū: quo aut aq frida stupefacit: notū ē z. declaratu. iij. pmi. ca. alle. ponit alia medicina et domestica dicit. Et itez psiliu infundat in aq cali da: z. cu inflat qz ssetur cu oleo ro. z. infrigidet z. lintat cu eo: qz aut pus in fundit in aq cala ante qz agitet cu oleo ro. est qm p illa ifusione disponit psiliu: vt illa ps hūida viscosa i superficie latēs ex q educit mucilago postea debite misceat cu oleo ro. cu illoz hī fiet agitatio z. qz satio: vbi si qz sset cu oleo ro. pus no educet illa mucilago: imo aut friditate formali olei at saltē qdā eius stipticitate phibere illud vinctuosu z. a psilio absolutu: imo i pfundū psiliu magis penetraret z. ex pnti in vtute psiliu postea no fieret stu pefactio: qm rōne mucilagis tñ b opat: vt als declarauit sup: z. sic hētis ex peditioes. c. lege liaz: tota ē clara: ista q sunt hic posita principalr posita sūt p localibz remedijs: s. si essz indigētia exhibēdi supius ad b facit tyriaca noua z. filoniū z. rubea trosciscata: z. reges recēs z. hmoi de qbus hētis ab auctoribus copis: pono ēt vnu domesticu stupefactiuu locale. s. folioz iusquiami solatri papaueris lactuce plantaginis an. decoquant in aq z. co terant z. supponant: etia illa decoctio via epithymatis est inuatiua: z. sic finis huius medicine.

Ec currit zc. Segtur caplm doloris vetosi vt dī cit rubrica. Curatio ventosi. s. p medi cinas p interius z. exterius: duo facit in ca. pmo ponit curam satis gene

quoddam stupefaciens iuuans in sedando dolore hunc ventosum cuius descriptio est. R. radicem gentiane et rubee tinctori et ameos et radices aristologie rotunde et foliorum calamendi et seminis citruli et hermodactilorum et buziden et almebezabara et alimugat an. 3. ij. opij. 3. i. teratur et fiat puluis per os accipiendus: cuius dosis sit. 3. ij. Buziden est medicina lignea in qua est virtus similis virtuti bephen teste principe. ij. huius capitulo de eorredo qd non peruenit vsqz ad nos Al mebezabara est arbor similibus arbori esule: d quo dicit fo huius. c. d mebezaberegi: qd cofert podagre et dolori scie et iuctu. raruz et dozi et anche: et destruit ventositates qm ponit in medicinis solutiuis: et solutiue educit humores grossos et phlegma. Alimugat inquit Januati. inuenit in antiquis synonymis qd est radix granati siluestris. S3 dicit princeps. ij. can. capi. de mugat qd non est ita: quia semen eius conuenit coitui et fortiter ipsum commouet: quid tamen sit non certificat.

in gbus est iuuamentu sedado dolores cu stupefactione est vt sumant gentiane et rubee et ameos et aristof. et calameti et seminis citruli et hermodactiloz et buzide et almebezabara et alimugat ptes eqles opij para. f. cuius dosis sit vsqz ad. ij. 3.

De regimine cauterij ad eos. Cap. xvij.
De cauterizato
ne bona eis: aut de eis que sur

De regimine cauterij ad eos. Cap. xvij.
De cauterizatione et. In hoc cap. agitur. xvi. obseruandas pdiciones in cauterizando iuncturas dolentes. Prima

Jo. Matthei

ralem remittendo nos ad ea que dicta sunt supra in cura gibbositate vt roser. fo. ponit vnus speciale medicamen sumendu per interius stupefaci do iuuas: fa ibi. Et de eis.] Primo dixit: hec currit cursu gibbositate ventose. f. qstuz ad curam dando medicinas prius digestiuas et euacuatiuas et psumptiuas reliquarum materierum et etiaz applicando medicinas locales ex vnctionibus et emplastris pro qbus oibus recurrendum est supra in loco proprio: de fa pte dixit. Et de eis in gbus est iuuamentu sedado dolorem cu stupefactione est vt sumant gentiane et rubee et ameos et aristologie et calamendi. Ista oia intense multu calefaciunt et resoluunt vt habuistis supra: et seminis citruli: et iuuant prouocando hermodactiloz et buziden: ista a proprietate resoluunt ex iuncturis vt supra sepe: et almebezabara et alimugat: de mugati dictuz parum supra est radix calida et sicca Almebezabara non repio qd sit: d3 esse corruptu vocabulu: f3 etia d3 esse radix resolutiua et ericaciua: ptes equales oium. f. istoz sumant opij par media vnde fit stupefactiuu totum medicamen: f3 sint plura intrantia calida: qd quo fit possit. est alibi videndu: f3 non post sex menses: sicut et cde est relis opatis: valeret loco istius egetea d3 de. sed in maiori dosi: et sic finis huius capli.

De regimine cauterij ad eos. Cap. xvij.
De cauterizatione et. Expeditis capitulis diuersorum modoz: et intentionum curatiuarum doloz iuncturaruz

scz per portiones empla linimenta epithymata et balnea taz domestica qz stupefactiua. Jam pnter ipse ponit modu cure per cauteria pcpue actua lia: qm de potentialibus non multu diuersificat auctores: et b facit in doloribus a materia frigida: et b est qd dicit rubrica Regimen Cauterij: scz actualis ad eos: scz dolores a ma frigida. Et ex hoc ordine potes tu duo principaliter elicere: primu qd cauteria in curatiue taliz doloz coperunt sic in doloribus a ca frigida qd non calida: qm in cura calidoru no ponit regimen cauterij vt patebit inuenu qd illis doloribus no sic conueniunt cauteria sicut in doloribus a materia frigida. Colligitur fo ex ordine capituloz qd ipse posuit istud caplm ipsum in curatiue hoiy dolorum: vt ex hoc innuat qd medicus nunq d3 attendere cura per cauteriu: maxime actuale nisi prius tepauerit oia alia regimina ad cura illoz potibilia: et tunc solu qd reliqua non sufficiunt ad cauteriu recurrendu est. Et hec est comunis medicorum sententia: et Albucahis precipue actua sua parte. c. xliij. de cauterizatione podagre ibi dicit. Cum ergo curatur podagra frigide cause: cu modis curatiuis. f. possibilibus: et no remouetur dolor: tunc cauteriu remouet et. Id3 voluit Alayab. ix. practi. c. lxxi. ad principiu satis. In cap. aut duo facit: primo ipse ponit ordinem quedam seu moduz cauterizandi eodem pluribus iuncturis: fo ipse ponit qd fiendu ad viuificandu virtutem: quando fiat actualiter cauterizatio: fa ibi in fine capituli. Et op3 vt sit.] De prima pte dixit de cauterizatione bona eis. f. si pur fienda est aut. f. de eis que surgunt. f. subueniunt loco cauterij. f. loco cauterizando qd no solum hic ponitur forma cauterij f3 et ponitur dispositiones seruientes indebite cauterizando est vt iaceat infirmus fm figuram qua op3. f. vt manifestetur locus doloris et cauterizandus et prohibeatur ei motus non tñ actualis imo neqz qd se mouere possit: ne. f. impediatur pp dolores opationez medicis. f. ligetur puenienter vt decet: et conseruetur circuitus doloris. f. circa locu doloris fiat circuitus ob gratia circa os: siue si noluerimus cauterizare scia fiat circuitus cu incaustro et impleatur mediū eius sale. f. in medio circuli proprie circa os ipsuz sic ponatur sal mediocriter tritu et ponatur desup paru olei et ponatur de super pānus de lana vel. f. lineus durus supra sal et oleu que sunt supra locu cauterizandu. Et sint presentia cauteria diuersa fm. f. forma et figura loci cauterizandi: qm in diuersis mēbris diuersa pueniunt cauteria. vel et pro eodē cauterizando mēbro: ver. g. in scia sint cauteria diuersa in grossicis et subtilitate vt vnu fortius imprimere possit qd aliud: vel aliter in eodē cauterio sint diuersa puncta cauterij vt vnica opatione diuersa fiant cauterizationes: sed fm sensus magis placet p ea que sequunt. Et ignant cauteria illa diuersa et administrat imprimis taliter vt non sentiant calida. f. sentiatur no intēse nimis calida: appropinquetur q prius ea q sunt subtiliora: qd minus calefacient pp minores multitudines forme caliditatis. Deinde sentiatur cu ea. f. caliditate satis intēse: deinde fiant fortia. f. fortiter

est qd attinet cauterizationi bone iuncturarū vel applicationi medicina rum adurentium loco cauterij egri decubitus fm figuram magis propriam ad actum cauterizandi. Scda est qd eger moueri prohibeatur dum cauterizatur ne per motum eius deusit artifex. Tertia est qd conseruetur idest attendatur doloris circuitus et ambitus eius vt ardens cauteriu no vltra extendatur. Quarta est qd mediū ambitus doloris sale repleatur

gunt loco cauterij est vt iaceat infirmus fm figuram qua oportet. Et prohibeatur ei motus: et cōseruetur circuitus doloris et impleatur mediū eius sale et ponatur desup paru olei et ponat desuper pannus: et sint pntia cauteria diuersa: et ignant cauteria: et administrēt in pntia taliter vt non sentiantur calida. Deinde sentiatur cum ea: deinde fiant fortia donec non possint tolerari. Cuz ergo

imponendo hec igni. Nona est preapplicare remisse calida sic qd ipa quasi non sentiantur calida. Decima est qd post applicentur alia que sentiantur cum forti caliditate. Undecima est qd post applicentur adeo calida ardentia quousqz virtus hec tolerare non possit. Duodecima est qd massa iuncture prius superposita ex panno et oleo et sale rumpatur siue perforetur cum pertransierint cauteria virtutes sic qd hec non possit ea tolerare.

De gradi

imprimētia donec no possint tollerari: et istaz gradatione ipse signat per sicut ne nā nimis terretur et ex timore forte syncopim incurreret: f3 paulatim assuefacta natura minus leditur. Cū ergo pnterint virtutē. f. vltio nis manifestati. f. cū pertransierint calefaciēdo et vrendo: ita. f. qd vltio et a patiente et ab operante sit cognita: perforetur supple tūc massa. f. pānus cū sale et oleo pforetur cū ferro ignito et supple tūc precipiatur ei vt inclinetur. f. dictus paties puerēdo se supra locu cauterizatu quatenus egrediat sal et oleu ne. f. in loco remaneat: qd si remaneret prius adderent in cauterizando: deinde cooperiatur cu lana et ligetur hoc est qd dixit in prima pte. Pro intelligentia tñ vltiori de bonitate et vtilitatibus cauterij et electione actualis supra potētiā vel econtra et modo comuni applicatiōis satis ego dixi supra in tractatu rupturaz et gibbositate ad illa loca pro ista mā debite intelligēda recurram: debetis et intelligere qd pro cauterizando diuersas iuncturas diuersi diuersa sunt imaginati infra: etiaz cū diuersis cauterijs circa eādem iuncturam cauterizant: de qbus specialiter recurram ad Alayab. et Albucahis locis supra alleg. Lōmemoro et hic vobis qd cauteriu cōter laudetur in omni morbo materiali a causa frigida quando reliqua et. tamē ipsum no proprie puenit in dolore iuncturarum quando materia est ingrossata nimis et indurata: sed precipue cōuenit: quando pp exuberantiam materie et remolitionem ligamento. v. dislocatur iunctura vt colligebatur. vi. apoph. apophismo vltimo. Quibusqz a sciatica mollestatis vertebri foris rellit his tabescit crus et claudicant si non vrantur. f. cauterizetur et. f. ibi proprie vtebatur cauterio pp ericacare et. vt alias declaratu est: hoc dico esse veru de cauterio actuali intelligendo qd de potentiali aliquādo medicū vtrunqz pp alios fines vt infra magis videbitur: licet etiam ad illos fines cōueniret actuale: vt in proposito posuit. d. A. comunem eius vtilitatem in omni dolore iuncturarū a ca frigida vt supra est introductum capitulu. Et sedo specialiter notandum pro intellectu modi cauterizandi hic posui ab. d. Ali. quem alij no posuerunt. f. de ponendo sal et oleu in medio circuli facti supra iuncturaz supra qua querimus cauterizare: et postea superponere pānu et postea gradatiz cauterizare fm modū expositum qd. d. A. imaginatus est istum modū artificiales tū pp minus ledere infirmu. f. qd isto mō puenientius adimpletur intētio medici qd solu cū ferro cauterizans. Ma sic calefaciēdo primo calefit sal et oleu et sic pnter plus et plus calefit et sic ferruz nunq nisi vsqz ad vltimū peruenit ad contactu immediatuz carnis sed mediante sale facit vñtionem: et sic sal est immediatū cauterizans: qd etiam est virtualiter ad illam intentionē pp qua cauterizatur iuuatiuū: oleum aut paru additur pp hoc qd sal firmu maneat intra circulu: facit etia vt sal citius igneatur: etia forte aliquādo mitigat dolorē cauterij: pānus etiaz supponit ne sal fieret inflāmatum citius qd medicus intēdat: etia forte rellit cu3 caliditas ferri sibi aliquādo intēse cōcicaretur: sicut etia p3 profecto sale in cl neribus calidis qd crepitat extra cineres humido suo intrinseco in ventositate quersio: si igitur pānus suppositus a circūstantibus manibus deorsum pressus teneatur clauso. inferius sale cōuenienter fiet p sal causticatio: et si partes salis eēt satis grosse supplerent vices pluriū cauterioruz: sicut et sunt cauteria artificialia cū pluribus punctis: et sic p3 bene intelligenti quō iste modus est ad cauterizandu conuenientissimus tū qd minus cruciat eger qd fit inductio pnter qualitatē paulatina et no subitanea: qd in virtute salis adimpletur intētio medici in cauterizando: vt dictu est: scz p virtuales siccitatē eius: etia no est tātus timor de tactu neruoz et. Reliqua oia sunt clara prout litteraliter est expositu. C Attendē etia vñtiter in ista mā qd ista cauteria actualia siue potentialia in diuersis mēbris membroz sunt stante et dolore in eodē loco pp diuersos fines. Ma3 stante verbi grā dolore in genu aliquādo cauterizat medicū in loco genu tñs aliqñ supra locu genu. in colla: aliqñ infra in crure: et b pp diuersas intentiones: nā si materia fluat ad genu p membra superiora pueniēt fieri cauterium supra genu p tres vel quatuor digitos in colla: vt in illo loco recipiatur materia: qm membrū p dolorē disponitur ad recipiendu multiplaciter mām et p eandē prem euacuabitur: ideo oportebit orificiū teneri longo tpe apertum. Si vero materia eēt ibides paulatim cōgesta tūc pueniēt fieri cauteriu sup loco ad eaz mā3 ericandū et p eaz ptes euacuandū: et ad membrū cōfortandū pueniēt etia fieri cauteriu infra verbi gratia i crure p tres digitos infra genu hoc tamē fiat cu3 ingenio: ne ptingat ad

finem

Tertio decima est egritudo tunc precipere qd taliter inelinet functuram dolen- tem qd libere effluant dicta sal & oleum sibi superposita. Quartadecima est qd cauterizatus locus lana coopiat & sibi superligetur. Quintadeci- ma est qd in applicatione feruentioris cauterij sit supra egrum caput vas aq- plumum: necnon aliud vas plenum aqua rosarum: vt per aquam simpli- cem extergatur sudor a capite defluens propter angustias & per aqua ro- sarum confortetur caput & prohibeatur aduentus syncope. Sextadecima est cauere ne infirmi car- nes adurentur & vlceren- tur ardore cauterij quo insurgant dolores peio- res prioribus. De cura calidi dolo- ris. Cap. xvij.

Portz

vt curent &c.

In hoc ca.

primo agit de cura dolo- rum calidorum iunctura- rum per dietam linimen- ta & trocas cerota & exer- citiis. Secundo per bal- nea: ibi. Et balneetur. Tertio per ventris solu- tionem & prouocationem vrine: ibi. Et oportet vt. In parte prefert hanc regulam qd isti dolores per hec curadi sunt que infrigidant & humectant. Secundo specificat hec infrigidantia: Pri- mo de oleribus frigidis sicut sunt lactuce acetosa endiua & portulaca. Secundo de carnibus infrigidatis ab his vt pullis lapreolis & aquis eo- rum & alijs cibis vt per kis vendofijs cancriis fluuialibus ablis luciolis. Tertio de fructibus vt malis granatis pomis arangie matianis & melo

pertransierint virtute pfozetur massa: et precipiat ei vt inclinetur quatinus egre- dianatur sal & oleum: deinde cooperiatur cu lana & ligetur. Et opz vt sit super caput infirmi vas plenu aq & aqua ros. cu qua abstergat facies eius qn sudat: & caueatur ne caro aduratur & vlceret.

De cura calidi doloris. Cap. xvij.

Portet vt curen-

tur cum eis que infrigidant et humectant ex oleribus & carnibus & ci- bis & fructibus & linimentis & embrocis

Jo. Matthei

fines musculor qd esset timor: ideo forte tutius erit magis infra qd p tres digitos facere cauterium: qm etia ad illum locu deriuabit ma que paulati- ne in genu gnares & pnter pfortato genu fieret va cura: s; expedit tenere apertu orificium multo tpe: credo et forte pueniret fluente materia ad ge- nu: qm propter dolore & peauitatem transibit ma etiam vltra genu vsq ad locu cauterizatu neq in genu remanebit: itaq huc fiat dolor per ma- teriam paulatine coegestam siue per mam fluentem laudo fieri cauteriza- tionem in loco deorsum: & istud ppius conuenit qn dolor a materia con- gesta non fuisset multu chronicus: quocasu melius credo erit cauteriza- re primo locu & postea per tpsa potest cauterizare locu inferiorem vt pa- tebit consideranti. Primu erit curandus actualez dolore remouendo cau- sam existentem. Secundu erit ad prouisionem: & erit ad diuersionem ma- terie vt p3: istud quod dixi de cauterio idem intellige de medicina com- burenti vel veficante & cauterizante: sicut exphicatum est de genu ita intelligatur de dolore sciatico correspondenter faciendum. C. rupturaz in na- te vel in coxa vel infra genu: & ita vidi singulari vtilitatez i domino Be- tra de carpalia preposito ecclesie maioris Naple qui cum multis annis bis vel ter in anno laboraret graui dolore sciatico posito sibi ruptorio in coxa in parte fluestri fuit curatus ex illo dolore: sed semp tenuit orificiu apertum tenendo intra orificiu vnum cicer grossu o die ipsum renoua- do. Ego quoq in artetico dolore plurius mensium factis sufficientibus euonibus feci ruptorium in palma manus sinistre in domino Alexadro spinella & fuit curatus vera cura & nuq postea recidiuauit: hec bene no- tate qm in casibus hmoi sita sunt plurimi suauit: lege istam totam.

Et oportet &c. Nec est pa pars principalis in qua ipse po- nit vnu obseruandus qn corpus d; cauteri- zari ad viuificandam virtutem que forte pp dolorem dissolueretur: & di- cit: & opz vt sit supra caput infirmi. Iuxta caput: vas plenum aqua. s. sim- plici & aqua rosata cu qua abstergat facies eius quado sudat. s. pre do- lore: & si apponeretur in ea etiam paru vini aromatici no esset nisi bonu. Nam omnia simul mixta sua aromaticitate cofozant sps & stipticitate aque rosa. prohibent ipsoru dissolutionem. Et hoc qd hic ponit. d. Aut. est etia sciendum in omni vehemeti dissolutione spirituum a causa calida. Ad- dit postremo & caueatur ne caro aduratur & vlceretur que sez operatione ista no est necessaria vt aduratur patet: & sic finis huius capituli egregij.

De cura calidi doloris. Capitul. xvij.

Portet vt &c.

Nec est tertia pars principalis p- me partis supra diuise de cura in spe- ciali dolo iuncturaz in qua post qd in duobus precedentibus partibus determinauit pmo de cura dolo- rum a causa frigida: & 2o de cura doloris ventosi. Nunc tertio determinat de cura doloru talium a ca calida penduntur & maxime a cholera: & hoc faciendo tria facit: qm primo ipse ponit generaliter curaz ex parte regiminis in dieta etia applicando que- dam medicinalia magis & interius & exterius applicanda: 2o principaliter ipse ponit medicinas locales siue p exterius applicandas: tertio ipse po- nit cura magis p medicinas solutiuas: 3a ibi. Scias qd quado ipsa sunt frigida &c. Iertia ibi. Sumantur mirabolanoz citrinor &c. Primo etia ponit regimē ad dietam pertinēs generaliter: 2o ponit canonem spe- cialem in medicinis exhibendis. secunda ibi. Et opz vt soluantur. De pri- ma parte dixit. Opz vt curetur cu eis que infrigidant & humectant ex ole- ribus & carnibus & cibis & fructibus: itelligit talibus oibus humidis no tamē superflua humiditate quoniam supflue humida reddunt humores aqueos & fluxibiles & instrumēta functuraz relaxant: & propterea fine. c. sequētis ipse abhorret ea que replēt sanguine aquositate plurima vt sunt perfica &c. Idem intelligit de reliquis cibis: addit & lenimentis & embro- cis & cerotariis qz. s. talia sunt frigida & humida: intellige vep esse sumpta indicatioē a materia doloris: cu quo tamē stat qd habita intentioē a com- positione membror que per nimia humiditate relaxant & sic sunt aptio- ra ad receptionem supfluitatuz qd talia notabiliter humida nocent vt se-

nibus. Quarto ex linimentis cum populeone violato oleo vel nenufari- no. Quinto per embrocis ex aqua endiue solatri rosarū vel nenufariis. Sexto per cerota de muscilaginibus portulace philij & seminis cytonio- rum cum violato oleo & cera virginea sufficientibus. Septimo ab equa- li seu moderato exercitio qd sozas expellit extraneū calorem & inatuz fuit. Et balneentur &c. In pa preiubet egruz balneari in prima domo

& cerotariis: & exercitentur cum equali- tate. Et balneentur cum aqua dulci postq effunduntur extremitates eoruz aqua frigida in domo prima & admini- stratur tina tepida: deida submergatur in aqua tepida subito semel: & fundatur super pedes eoruz aqua frigida. Et opz vt soluantur & prouocatione vtan- tur cum eis in quibus non est calefactio plurima sicut sirupus rosa. & diacryo- nite solutiuum. Medicamen bonum in quo sunt puocatio et solutio et sedatio doloris. R. seminis melonis seminis ci-

beantur ab aqua tepida.

b. Et oportet vt &c. In. iij. preiubet soluere egrū ventrē purgantibus cholera vt castafistula māna thamarindis reubarbaro violis citrinis myrabolanis & laxatiuo diacrytonite. Secundo precipit prouocare vrinaz per diuretica non intense calida: sicut sunt sirupi rosatus & violatus & de liquiritia & de capillis veneris & semina. iij. frigida matoria. Tertio deser- bit medicamen vtile solutioni ventris: & prouocationi cursus vrine: scda

De gradi

psupra dictū est: etia habita intentioē a tpe morbi vt fluente materia in principio repcutiendū māz lenimenta ad stipticu declinantia magis con- ueniunt: addit. Et exercitentur cu equalitate: no intelligatis qd stante dolo- re verbi gra. in pedibus qd corpus debeat exercitari deambulando: quo- niaz tūc quies membror inferiorū puenit & no motus vt manifestū est: & hoc generaliter volunt oēs: sed bene voluit qd exercitentur cu equalitate. i. cu temperamēto & puenientia. s. fricationibus membrorū superiorum in casu dicto vt materia phibeatur a fluxu deorsum etia vt ab interioribus ad exteriora vacetur &c. quietato tamē dolore & euacuata materia etiam in dolore podagrico in declinatione puenit leue exercitū pedum: ad reli- quas materiu resoluendū & membra pfortandū addit. circa exhibitionē balneor. Et balneatur cu aqua dulci postq effunditur sup extremitates eor aqua frigida i domo prima. i. in domo vel casa pma balnei vbi est aq tepida balneantur in aq dulci tepida: ideo addit & administatur tina tepi- da: deinde submergatur in aqua tepida subito semel: & fundat sup pedes eor aqua frigida: vult in summa qd talia corpora balneentur in aqua tepida no calida ne mā igneretur: sit aut tale balneu ad puertendū māz exteriora etia ad infrigidandū & humectandū māz talem calidam & sicca. 3o qm tale balneu relaxat & mām ponit in fluxu ne ergo in iuncturis peduz reci- piatur materia: intendit. d. A. pfortare iuncturas pedū cum aqua frigida ideo iubet prius sup pedes infundi aqua frigida. Iste igitur ter. maxime intelligitur i patiēte dolore iunctu. peduz tm a ca cholericā qm in dolore aliaz iuncturaz no posset verificari: lege litteraz totam qd clara est.

Et oportet &c. Munc pnter ipse ponit vnuz can. circa me- dicinas exhibendas in casu: duo facit: quonia primo facit hoc: scdo ponit descriptionez cuiusdam medicaminis in quo est intentio solutionis & prouocationis: scda ibi. Medicamen bonū &c. De prima parte dixit. Et opz vt soluantur & prouocatio vtantur cu eis in quibus no est calefactio plurima: & exemplificat de prouocantibus si- cut est sirupus ros. de soluentibus sicut est diacrytonite solutiuus. Nota si- gnanter posuit casu in prouocantibus & soluentibus quonia in talibus in casu vt plurimū errare ptingeret: qd prouocantia & soluentia vt plurimū sunt calida & sicca vt supra visum est. Fuit igitur expediens in his redere medicuz cautū stante morbo a causa calida. Nota scdo qd posuit dubita- re de sirupo ros. quomodo sit prouocatiuus qd triplex reperitur sirupus ros. quidaz sit cum succo rosarum & est aliquantū solutiuus: qdam sit cu substantia sicca rosarum infusarum: & hoc est satis stipticus: quidam sit cum infusione rosarum recentiu & iste est aliquantū aperitiuus & prono- catiuus: & de isto est hic sermo: quonia in parte superficiali ros. recentius est virtus calida aperitiua vnde ponitur prouocatiuus. Et de hoc habetis hic mentem. d. A. quonia de alijs intelligere no posset: & notate hoc bene: de sirupo tamē ros. ipse in. c. inferiore faciet vnum qui est sirupus soluti- uus & de illo no intelligit: de diacrytonite solutiuo facit duas descriptio- nes quinto can. tractatu secundo: prima est notabiliter calida: scda no: & est que sit cu carnositate citoniorum: illa est que formari d; in isto casu: ponit alias duas in. c. inferiore: prima satis erit coueniens: posuit etiam ipse descriptionem. xij. tertij in cura generali malitie complexionis cu materia vbi tantum intrant citonia zuccar & scamonea: ego acceptarem illam que dicta est quinto can. ponit psequenter medicamē: & dixit medi- camen bonum in quo sunt prouocatio solutio & sedatio doloris. R. se- minis melonum & seminis citruli: ista sunt prouocantia & frigida: & her- modactiloruz alborum qd sunt alijs electiores: per hos soluit: & alnugat est radix vt dictum est supra: etia prouocat: oium an. partem. i. opij tertia partis vnus: per hoc fit sedatiuus doloris: ego tamē non efficerem medi- cinam solutiuā & stupefactiuā simul quonia videntur ad contraria pmo- uere: & forte est littera corrupta vt loco opij debeat dicere apij & tunc erit virtus fortius prouocatiua: existimo tamē qd fuerit mens sua vt esset stu- pefactiua: etia puocare & soluere p secessu vident esse ptrarie operationes: sed natura dirigit euacuando materias habiles vt p secessu euacuatur:

non est dolorum luncture: quod recipit seminis melonum seminis citri
li hermodactilorum alborum albugat an. 3. iij. opij. 3. i. congregentur oia
simul pterendo: sitqz ipsoz dos. 3. iij. cl. 3. iij. succare pterite: confert. n.
prius & in pnti. Dicit Januarius q in synonymis antiquis inuenit q mu-
gat est radix granati siluestris: sed princeps id negat in capitulo eius.
De epithymatibus. Cap. xix.

Lias q

quando tē.]

In hoc ca.
pmo notat aliqua circa
epithymata frigidorum
dolor. Secundo agit de
illis epithymatibus: ibi
[Et de eis q sunt] Ter-
tio d' emplastris: ibi [Et
similiter est] Quarto de
balneis: ibi [Balnea q
ex eis nocent.]

In pma parte primo
ait q epithymata fortas
se nocēt in gurtis calidis
q sunt frida stiprica vt
sandalis: imo dēt ēē tepti
da lenia sic mica panis &
lac muliebre. Secdo pteci
pit quando egri ledūtur
ab infrigidantibus pro-
pter tensionem seu corru-
gationem claudentes po-
ras & prohibentem mās
resolui: tunc administrare mollificantia que hunc errozē corrīgant: sicut
rob oleum ros. & cerotum. Rob arabice est succus cuiuscūqz fructus co-
ctus ad spissitudinem vt seruari possit: sed dum per se ponitur stat p vino
cocto. Et oleum ros. debet hic accipi quod sit confectum de rosis matu-
ris & dulci oleo oliuarum. Et cerotum per se positū stat pro illo quod sit
ex cera & oleo rosato aut cōmuni. Tertio dicit q pānus lineus in aqua &
aceto mersus & infusus quandoqz ponit sup dictuz leniens & locūz dolo-
ris vt calidam eius dīscrasiam corrīgat.

Et de eis que tē.] In fa primo dicit esse exptum succuz extrema-
tum cāne humide loco dolenti appositū. Nam cum locus dolens illinē
inde dolores ilico sedat aut mitigat. Secundo pteci fortissime terere glā-
deo & vehementer decoquere & dolentem locum decoctione horū embro-
care longo tpe. Dolens. n. locus inde confortatur & post intrinsece & in-

truli & hermodactilorum alborum & almu-
gat oīuz añ. pte. i. opij. tertiā pris vnus
aggregent oia & sit dosis eius. 3. iij. cuz
3. iij. succari: est enim pntis iuuamenti.

De epithymatibus. Cap. xix.

Lias q quando ip

sa sunt frida stiprica sicut san-
dali: tunc fortasse ledunt: immo opz vt
sint teporem facientia & leniant. Et qñ
leduntur cū infrigidantibus propter tē-
sionem eoz administrantur ea que mol-
lificiant sicut rob & oleū rosatum & ceto-
rum. Et qñqz ponitur sup illud pan-
nus infusus aqua & aceto. Et de eis
que sunt expta est succus extremitatum

Jo. Matthai

que per sudorem vel vinam per illas vias educet & in virtute stupefa-
ctium dolorē sedabit fm modum alibi vidēduz: aggregentur oia: & sit
dosis eius. 3. iij. vt esse fortis dosis: scz qñ nimis stupefacti: sed forte pro
pter solutionem ei conuictam impeditur eius stupefactio tanta tē. cuz
3. iij. succari. s. puluerizando & exhibendo cū modico aque hordei: est. n.
presentis iuuamenti: & sic est finis huius presentis cap.

De epithymatibus. Cap. xix.

Lias quod tē.

Nunc specialius in hac secunda
parte prosequitur ponēdo ordinē
per localia applicāda in tali dolore a causa calida: & duo facit
principaliter: quoniam primo ipse prohibet fieri vnum errorem qui facili-
ter comiteretur in principio horum doloruz dādo etiā moduz corrīgē-
di si cōmissus esset: ponēdo cōsequenter medicinas puenientes in pnti. &
augmento taktum dolor: scdo ipse ponit medicinas magis conuenientes
in fine talium doloruz hūe declinatione: secunda ibi [Et de eis que iuuā-
tiua sunt in fine tē.] Prima adhuc in duas: quoniam primo facit qd
dictum est: secundo ipse ponit vnum cāñ. multum vtilem cuz vimur me-
dicinis frigidis in doloribus materialibus: scda ibi [Et cum sedant do-
lorem tē.] Prima etiam in duas: quoniam primo ipse docet cauere ab
errore dicto & errorem corrīgere: secundo ipse narrat medicinas cōuenien-
tes tē. secunda ibi [Et quādoqz ponitur super illud tē.] De prima par-
te dixit. Setas q quādo ipsa. s. medicamina q applicātur sunt frigida sit
ptica sicut sandali tunc fortasse ledunt: & ratio est quoniam frigiditate & ni-
mia stipticitate stante iam fluxa mā corrugat membruz & mās magis pro-
fundatur: & sic dupliciter nocet tum quia membrum ad minores dimensio-
nes deducto eadem stante materia membrum a materia extenditur & do-
lor augebitur: etiam quoniam magis profundata materia aliquādo ma-
ior sit dolor qz membrum aliquando magis sensitiuus vicinatur: etiā in-
disponitur materia ad resolutionem vt patet tē. Ideo addit: immo opor-
tet vt sint. s. medicine teporem facientes: idest aliqualem lenem calidita-
tem inducentes: & leniant. s. aliquando: quando. s. talia stiptica applicata
dolorem inducunt: addit dādo intelligere q non soluz potest cōmitti er-
ror in applicatione medicaminum per hoc q sunt stiptica: sed etiam per
hoc q sunt frigida nimis quoniam per frigiditatem perducitur ad simi-
lia nocumenta que dicta sunt supra. Et quādo leduntur cum infrigidan-
tibus propter tensionem eorum scilicet membrorum volentius factam a
materia compresso deorsum membro circa materiam propter frigiditatē
medicaminis administrantur ea que mollificant: scilicet ad dilatandum
& rarefaciendum membruz: & hoc modo prohibebitur, extensio membris
& dolor mitigabitur: & exemplificat sicut rob. idest vinum coctum non sit
tamen vinum nimis potens: & oleum ros. factum scilicet ex oleo cōmuni
oliuarum maturarum: & cerotum scilicet Bal. de quo dictuz est supra qd
sit ex solo oleo rosa. cum cera. Nam talia aliquādo leniunt: & sic dolorē
mitigant: & errorem corrīgunt. Nota q signanter hic docuit vitare erro-
rem & ipsum corrīgere quoniam fluente materia & maxime calida inten-
tio est prohibere fluxum materie fluxure que stipticis perficitur: & reper-
cutere etiam iam fluxam pro parte materiam que frigidis & stipticis etiā
adimpleretur: tamen vt supra dictum est illa stiptica prohibentia fluxuz nō
debent supra locum dīrecte apponi sed supra per duos vel tres digitos

nozie fert infrigidantia: & ultra per ea non sunt dolores p tensionem cu-
tis & inspissationem. Tertio cōmendat post embrocationem cuz glandis
decoctione picipue sex aquas que nō habent pares in mitigando lunctu-
rarum ardores & dolores earum qñ epithymantur vel embrocantur. Vt
ma est aqua endiuie in qua cū ipius satis forti refrigerio est aliquid ap-
tionis & resolutionis. Secunda est aqua solatri quod morella dī apud vul-

cane humide. Cum. n. ex eo linimentum
fit sedat ex eo dolor statim. Et iteruz te-
rantur glādes optime & decoquant ve-
hementer & embrocetur cū eis hora lon-
ga: & tunc tolerant infrigidantia et non
sunt ex eis dolores ppter inspissationē
& tensionem. Et tunc non est aliqd sicut
aq endiuie et aq solatri et aq sempuue
& aqua blitorum & cucumeris & cucurbi-
te & similia. Et similiter est empla-
stratio cum adipibus & similibus etiam
eis: & cuz melonibus. Ipsa enim infrigi-
dant & leniūt simul. Et muscilaq psilij
est fortis infrigidationis. Et iteruz san-
dali & memithe & similia sedant dolorē.
Et cum sedant dolorem oportet vt

ibus & medullis fm hunc modum. R. adipum galline & anseris vel pke
& anguille muscilaqum seminum lini & cytonioz añ. 3. i. medulle cerui
3. s. cere virginee quāru de oibus incorporentur simul & fiat emplastrū.
Scdm recipit melontum tritoz lib. 5. & supligetur dolenti iuncture p mo-
dum emplastrū vel cataplasmatis: lenit enim & infrigidat. Tertium est pñ-
lij muscilaq incorporata cum equali pondere cere vel sola illinita: infrigi-
dat enim fortiter & lenit. Quartū sit ex tribus sandalis contritis & suc-
co memithe & sibi similibus vt succo endiuie solatri vel sempuue simul
congregatis sub emplastrū forma: quod gutte calide dolores mitigat. Et
est memithe non chelidonia sicut quidā putant: sed herba frigida ferē
succum croceum sicut chelidonia q plurimuz similia papaueri cornuto:
sedat enim dolores arterice calide. Et auferatur hec & cessetur ab his qñ
dolores sedati fuerint: qñ frigida diu continuata iuncturas offendunt.

De gradi

ad prohibendū mām vel fluxū eius: sup locūz vt pure vel pncipali stiptica ap-
plicant loco dolenti siue ē frigida nimis & stiptica ē sup loco ponetur
pp medicuz non bene cōmensurare medicinas fm morbus & nām eius &
cullibet etiā perito facile euenire possz. Ideo fuit puenies hic ponere istuz
cāñ. multa hic dici possent q dicta sunt vtiliter in ca. generali de cura illa
parte. Repercussio aut materiet a mēbro tē. ad illum locūz recurratis.

Et qñqz tē.] Incipit ponere diuersas medicinas valētes in
tor ptes quot ponit descripsit: ptes patebunt legēdo: dicit igitur pmo.
Et qñqz ponitur sup illud. s. mēbru dolens a mā calida in principio tē.
pānus infusus aqua & aceto: p qz quo valet in mā: nisi tñ sit maximus fer-
uor nō d3 ponit remediū actualiter frigidū: d3 reperiit aliqñ in virtu-
te. xvij. apho. v. particule. Frigidū inimicū neruis ossibus. tē. addit. Et
de eis que sunt expta est succus extremitatū cāne humide. i. noue & recen-
tis. Cū. n. ex eo linimentū fit sedatur dolor statim. Cāna & si multiplex re-
piatur intelligit de cāna que nascit in palidibus vel ppe aqz que est inte-
rius inanis: cuius radix vt dixit Serap. pontica est. i. ad stipticū declinat
& valz emplata atritioni neruoz: pnter in B casu d3 puenire multū: ponit
aliud dicit. Et itez terant glādes optime & decoquant vehemēter vt. s.
vtrius stiptica in aqua possit remanere: & embrocetur cū eis hora longa:
addit. Et cū tolerant infrigidantia & nō faciūt eis dolores p inspissationē
& tēhones tūc nō ē aliqd ita iuuatiuū. s. ad epithymandū sicut aq endiuie
& aqua solatri & aq sempuue & aq blitarū & cucumeris. s. oia simul sum-
pta qñ in toto est virtus frigida & humectatiua cuz aliquāli pfortatione
stiptica vt p3: & cucurbita. s. incisa tpe suo & supposita i. maxia inflāmatiōe
ē puenit & similia: addit ponēdo emplm in quo nō pōt esse timor de ni-
mis infrigidādo dixit & silt emplz cū adipibus. s. humectantibus nō intēse
caliditatis vt pulle iuuenis vel oleo cōi & siltibus eis. s. humectantibus si-
cut esset muscilaq dragaganti & seminis lini & cū mellonibus. s. ipsos bul-
liendo & postea pistando & cū dictis pinguedinibus miscēdo in forma em-
plastrū supple est pueniens: & declarando eius vtilitatem dixit: ipsa. n. s. ta-
lis emplatio infrigidat & lenit simul vt p3: addit & muscilaq psilij ē fortis
infrigidationis: dñi vobis quo ponitur stupefactiū & dissoluat cuz ace-
to est multū potens in casu vt ponit Bazarauus in tali cura: addit vltimo
circa hāc partē. Et itez sandali & memithe & similia sedāt dolorē. s. tales:
memithe est herba frigida & humida ex cui⁹ succo sit sief memithe: & mul-
tuz laudatur in ophthalmia & in oi passiōe calida oculoz. a. De. & a re-
liquis anctoi. sua igitur humiditate cōtemperat siccitatem sandalog.

Et cum sedant tē.] Nunc cōsequenter ipse ponit vnum
cāñ. cōem & obseruandū in applicatio-
ne medicinarū frigidarū cū apponuntur pncipaliter ad sedandū dolorē
materiale dicens. Et cum sedant dolorem. s. tales medicine frigide tūc
opz vt auferantur & renouentur: & ratio clara est quoniam tales medicine
sua frigiditate ingrossant materiam & claudunt poros membris maxime
tales stiptice & eam profundare faciūt in membris: & psequenter indispo-
nunt eā ne resoluantur: & propterea vbi est modica talis materia nō nimis
furens & circa supficiem existens laudatur. Nam in de luncturis nō debe-
re apponi medicinam localem: quoniam per seipsam reducitur. tē.

Et de cio

Quintum quod in fine residuum doloꝝ iuncturarum et podagre con-
fert a calida causa recipit aloes cicotini croci myrrhe añ. 3. i. terant et in
corporentur cum aqua endiuie si calor sit fortis: vel aqua caulis si fuerit
remissus et liniatur inde: vel emplastratur locus dolorosus. Sextus est ce-
rotum quod fit ex oleo camomille et cera mixtis equaliter. Septimus est
emplastrum diaquilon solutum vel remollitum in oleo camomillino.

Balnea que zc.

In hoc primo dicitur qd bal-
nea calida nocent guttis
calidis: qd discretam sp
saram augmentant et la-
pant iuncturas: et humo-
res ad has attrahunt. Se-
cundo dicit qd in guttis
calidis interdum pferunt
balnea frigida: qd repu-
tunt mas patas fluere ad
iuncturas. Et confortat
calidas et lesas iuncturas.
et dolores mitigant.

De solutiis. Cap. xx.

Amantur myra
bolanoꝝ citrinoꝝ. 3. x. et hermo-
dacilorum et buziden amboꝝ ana. 3.

In hoc cap. pto agit
de solutiis proprijs co-
tra guttas calidas. Se-
cundo de cibis in his ido-
neis: ibi. Et isti qd zc.
In i. pte describit no-
uem solutiis ppijs. Pri-
mum est recipiens myra-
bolanoꝝ citrinoꝝ. 3. x.
hermodactiloꝝ et bu-
zide añ. 3. ii. seminis apij
et anisi añ. 3. ii. terantur et
incorporantur cu succa-
ra alba dissoluta i aqua
ros. sub forma optate: de quo quotidie. 3. ii. accipiantur mane in ieiunio.
Est autem buziden medicina lignea in qua est virtus similis virtu

remoneantur et auferantur. Et de eis
qui iuuatiua sunt in fine residuum do-
lorum iuncturarum et podagre calido-
rum est vt sumantur aloes et croci et myr-
rhe partes equales et liniantur cu aqua
caulis aut endiuie fm qsttatem calidi-
tatis. Et iterum cerotum cum oleo camo-
millino. Et iterum diaglon dissolutum in
oleo camomillino. **Balnea** que ex
eis nocent sunt balnea calida. Frigida
vero qñq iuuant et reperiunt et con-
fortant et dolorem sedant.

De solutiis. Cap. xx.

Amantur myra

bolanoꝝ citrinoꝝ. 3. x. et hermo-
dacilorum et buziden amboꝝ ana. 3.
tres: seminis apij et anisi amboꝝ. 3. ii. co-
ficiantur cu succaro dissoluto: de quo in
potu sumantur omni die. 3. ii. Et iterum su-
mantur succi citonioꝝ lib. i. et aceti de vi-
no. 3. ii. et succari lib. i. et scamonee. 3. ii.

Et iterum ifundant thamaridi cu casia

Jo. Matthei

Et de eis que zc.

in qua postq posuit medicinas magis
valentes in principio et aug. Nunc ipse ponit medicinas que ppte valent
in declinatione resolutiois. Resolutio pibus subtilioribus iphus mae: 13
Rasis vt dixi supra voluerit in declinatione talium doloꝝ no esse necessaria
remedia: et possit diuidi p in tot ptes quot medicinas ponit: partes pate-
bunt: de prima igit pte dicit. Et de eis que iuuatiua sunt in fine residuum
dolorum iuncturarum et podagre calidoꝝ est vt sumantur aloes et croci et
myrrhe ptes equales et leniantur cu aqua caulis aut endiuie scilicet sedz
qsttatem caliditatis: qm si timeremus qd p talē medicinam mēbrum in
caliditate adhuc intenseret tunc ad remissionē caliditatis medicine spe-
apponit aqua endiuie. Nota tñ qd licet tale medicamē et sequentia videā-
tur notabiliter calida et sic in casu nō videantur valere: tamen consideran-
do diligenter tunc maxime cōueniunt: qm primo materia est ingrossata
per medicinas frigidas et in profundo mēbru profundata: mēbra etiaz q
naturaliter sunt frigida per medicinas frigidas sunt debilitata etiam ex
dolore: cōuenient igit in declinatione partim ad habilitandū materiam
resolutiois et ad cōfortandū dicta mēbra debilitata per medicinas frigi-
das: precipue tales medicinas cōueniunt que vltra q calefaciūt et confor-
tant vt p consideranti simplicia de qbus supra dictū est. Nā aloes vt dī-
xit. d. A. fo can. valet doloribus iuncturarum: et addit Desue et doloribus
a ca calida vel cholera factis: de reliquis dictū est supra: addit. Et iterum
cerotum. f. B. de quo dictū est sepe cu oleo camomillino. f. est cōueniens. Et
iterum diaquilon dissolutū cu oleo camomillino. f. est pueniens: intellige de
diaquilon suo scripto qnto can. versus finē qd nō est intēse caliditatis: et
nō de diaglon magno Desue quo cōter vimur: nā ipse est multo calidi-
us: ponit tñ ab eodē diaglon parū q in casu nro multū pueniret ad fri-
gidū et hūidū declinat: et dicit qd valet dissolutio morbos a caliditate fa-
ctos. Et postea pnter ultimo circa hanc ptez ponit can. circa balnea qm
balnea in declinatione maxime cōuenire dicuntur: et dicit balnea q eis no
est sunt balnea calida. f. mineralia in casu propter vbiū inflammationis:
frigida vero quādoq iuuant nō tamen in hoc tpe declinationis qd non
efficiunt vtilitates que tūc querunt que sunt supra proxime dicte: sed in-
terdum tpe principij et aug. conueniunt. Ideo dixit quādoq iuuant et
i. pro quanto reperiunt et confortant et sedant dolores vt est supra di-
ctum: et sic est finis huius ca.

De solutiis. Cap. xx.

Amantur zc.

Sequitur de solutiis rubrica.
In isto igitur capitulo pōit descri-
solutioꝝ in casu cōuenientium duo tñ facit: quoniam pri-
mo facit hoc: scd ipse reddit et ad ordinandū debitas eis die-
tas maxie ex parte cibi: scd ibi. Et isti quidē iuuant plurimum a ci-
bis zc. Prima adhuc in duas qm primo ponit medicinas magis valē-
tes in materia simplici calida: fo ponit eas que valēt in mā mixta domi-
nante tñ mā cholericā: fa ibi. Et cū est illic cōpositio. J. P. pōit diui-
di in tot ptes quot ponit descripsiōes ptes patebūt: dixit primo. Suman-
tur myrabolanoꝝ citrinoꝝ. 3. x. et hermodactiloꝝ et buziden amboꝝ
añ. 3. ii. seminis apij et anisi ad corrigendā inflationē aptam cūenire ex
hermodactilis amboꝝ añ. 3. ii. cōficiant cu succaro dissoluto. i. pulue-
rizato si placet: vel dissoluto in aqua endiuie: et additis illis spibus pōt
fieri confectio in morisellis ponendo pro qualibet. 3. i. spēz lib. i. sucha.
de quo i potu sumatur ei oīs. 3. ii. y. inucre q sumat in forma puli per

ti beben. Secundum recipit succi cytoniorum lib. i. aceti de vino. 3. tres
succari lib. i. scamonee. 3. tres incorporantur simul. Et fit dosis eius ab. 3.
5. vsq ad. 3. i. et. 5. Tertium recipit hermodactilorum. 3. decem scamonee.
3. i. et. 3. i. cubebe. 3. ii. succari tabarzed. 3. xxx. terantur et fiat puluis: cu-
ius dosis est. 3. ii. Quartum recipit scamonee decocte in cytonio: qd dia-
gredium solet appellari. 3. i. decoquatur in. 3. ii. aque cytoniorum aceto-
sorum in vase stricti ori-
ficij donec incipient in-
spissari: tūc oppiletur os
vasis: et dimittat quod
in eo est exicari. Et cū
fuerit exiccatum suma-
tur de eo pondus. 3. de-
cem succare tabarzed id
est albidissime. 3. xx. et cube-
barum tritarum: vt alco-
phol. 3. ii. congregentur
omnia cum simplici iu-
leb ex aq et succaro cum
pauca aqua rosata: et for-
metur pillule que in vni-
bra siccentur: et fit dosis
earū 3. ii. vsq ad tres
in omni hora vespertina
et matutina. Quintum
est hierapigre. 3. ii. ma-
ne in potu sumpte cum
tribus. 3. aque mellis te-
pide: si gutte materia cō-
posita fuerit ex phleg-
mate mixto cum chole-
ra rubea. Sextum est si-
rupus rosatus sic factus
3. succi recentium rosa-
rum lib. ii. mellis mun-
di lib. ii. scamonee assa-
te in cytonio. 3. i. deco-
quantur in simul donec
inspissent in forma opia-
te. Et fit dosis eius a. 3. ii. vsq ad. 3. quinq. Septimum recipit thama-
rindorum mundatorum medulle caseifule mundate ana. 3. i. dissoluan-

et dosis eius sit ex. 3. ii. vsq ad. 3. i. et. 5.

Et iterum hermodactilorum. 3. decem: sca-
monee. 3. i. et tertia. 3. i. cubebe. 3. ii. succi
tabarzed. 3. xxx. dosis eius est. 3. ii.
Et iterum scamonea decocta in duplo sui
aque cytoniorum acetosorum aut pomorum
decoctione in qua pderetur substantia
eius. Cū ergo incipit inspissari oppile-
os eius in quo est et dimittat donec exic-
cetur: et sumat de ea pōdus. 3. x. et sumā-
tur de tabarzet. 3. xx. et de cubebe contri-
tis sicut alcophol pondus. 3. ii. aggregē-
tur omnia cum iuleb et fiant inde pillu-
le et exiccentur in ymbra. Et fit dosis ea-
rum. 3. ii. vsq ad tres in oī hora. Et
cū illic est compositio tunc administra-
hierapigram. Et de eis que pferunt eis
est sirupus ros. f. hunc modū. Sumant
succi rosarū lib. ii. et mellis lib. ii. et sca-
monee assate. 3. i. decoquant vsqquo in
spissantur: et fit dosis eius ex. 3. ii. vsq ad
v. Et iterum ifundant thamaridi cu casia

te. Et fit dosis eius a. 3. ii. vsq ad. 3. quinq. Septimum recipit thama-
rindorum mundatorum medulle caseifule mundate ana. 3. i. dissoluan-

De gradi

hoc qd dixitā potu: et re va si tñ de succaro pderet sicut sunt spēs sicut
fit cōter in pulueribus esset dosis spērum pro qualibet dosi. 3. i. et cēt mul-
tū cōueniens dosis et lenis: exhiberetur ergo oī die. f. fiende solutionis et
est egregia medicina et in casu practicanda vt p pderant ea que supra
sunt dicta. Si vō fieret in forma pfectionis fm modum dictū de succa-
ro ad debite soluendū: oporteret sumere plusq duas. 3. immo ad minus
posset dari. 3. si tñ veles ea vt oī die non v3 esse maior dosi. 3. ii. in mor-
tallis: ponit aliud vnde fit confectio diacytonioꝝ hoc modo. Et iterum su-
mantur succi cytonioꝝ lib. i. et aceti de vino ad vīam aceti fructuū. 3. ii. et
3. lib. i. et. 3. ii. et dosis eius sit. 3. ii. vsq ad. 3. i. et. 5. ibi cū posuit succari lib.
i. et. 3. ii. cadit carta noua inter ly. 2. 3. ii. vbi deest aliquod solutium: tñ
in oibus voluminibus circa hanc partem vīsis que fuerit sex vel septē fuit
lra sicut est in meo: et aliqui sic pnuant lram nīhil interponendo aliq in-
terponunt dicentes et hermodactiloꝝ. 3. ii. et oīs male qm medicamē nō
esset solutiuū sicut intendit. d. A. ego nīsi qd dosis esset nimis magna vice-
rem qd ibi deberet esse scamonee: sed trāseat tanq non intellecta: et venia-
mus ad aliā zc. ponit aliā dicens. Et iterum hermodactiloꝝ. 3. x. scamo-
nee. 3. i. et tertia. 3. vniū. i. 3. ii. cubebe ad correctionem vtriusq p con-
fortatione hōiet species nota: succari tabarzed. 3. xxx. dosis eius est. 3. ii.
qm debite soluit in isto casu mām cholericā et nō est dosi nimis fortis si
pderabis: ponit aliam sic. Et iterum scamonea decocta in duplo sui aque
cytonioꝝ acetosorum aut pomorum: per aqua intelligendo aqua decoctio-
nis eorūdem: decoctione in qua pderetur substantia eius. f. vt non nimis
exiceat. Ideo addit. Cū ergo incipit inspissari oppiletur os eius in quo ē
f. vas lapideū in quo bullit et dimittat. f. nō bulliendo donec inspisset et su-
mantur. f. postea de ea sic inspissata scamonea pōdus. 3. x. et sumantur de ta-
barzed. 3. xx. et de cubebe cōtritis sicut alcophol. f. subtilissime pōdus. 3. ii.
aggregentur oia cū iulep. f. ros. et fiant inde pillule et exiccent in ymbra et
fit dosis earū pillule due vsq ad tres. f. 3. ii. in omni hora. f. puenient ad
purgationē: re vera si iste pillule bene pderant sunt singulares in casu et
notabiliter correcte qm per illā decoctionē scamonee cū succo cytonioꝝ
vel aqua eoz remittitur acuitas scamonee et acquirunt bonitas pfortatio-
nis stomachi: cubebe etia corrigit nocumēta eius vt p inspicienti vtili-
tates eoz precipue sua aromaticitate et pfortatione membrorum natura-
lium: et ego satis laudo vsum istarum in casu isto.

Et cum est zc.

Nit descriptiones valētes in talibz doloribus
qm mā est cōposita. f. cū phlegmate tñ cholera dñante: possit et diuidi i tot
partes quot ponit descriptiones: dicit primo. Et cū est illic cōpositio ad-
ministra hierapigram nā in ea vt p3 est virtus euandī cholera et phlegma
in vtute aloes et spēz eius: verū est qd hīera simplex nō h3 vtutē q trāseat
vsq ad iuncturas: credo igit qd itelligat de hīera acuta. i. actiata cū aga-
rico vel colognitida. Addit. Et ex eis q pferunt eis est sirupus ros. f. 3. hūc
modū: vnde. f. fit solutiuū. Sumant succi rosati lib. ii. et mellis lib. ii. sca-
monee assate. i. correcte p assationē in coctano. 3. i. decoquant vsqquo in
spissent. f. spissitudine pueniēte sube sirupo: dosi est ex duobus nō expri-
mis pōdus in meo neq in alijs libris quos vidi f3 solū reperit ex duobus
vsq ad qñq: bñ pderant et calculant cōputata psumptōe succi in deco-
ctione mellis pōt dari de sirupo. 3. i. qm in eo intrabit gra. x. scamonee p
qñ. 3. i. sirup et est dosi cōi scamonee: credo igit qd velit dicere tex. qd dosi
eius est ex. 3. ii. aut. vsq ad qñq: et erit bona dosi. Et aduertat hic q sca-
monea vt soluat mām mixtam cōmiserit cū melle hīc et nō cū succaro vt

tur in aquarum endiuie et feniculi an. 3. ij. et fiat dosis bibenda in aurore. Quatuor recipit myrabolanoz citrinor. fumiterre prunor. damascenorum thamarindor. mundator. an. 3. s. folior. absinthij. 3. i. fiat decoctio in dulci aqua fontis ad pondus. v. 3. cu aliquali expressioe que bibatur pro dosi vna: nisi febris putrida assit in qua non pueniunt myrabolanoz: qz de relinquant post se vestigium stipticitatis et oppilationis que pugnans mater est putridarum febris.

Nota scipit buzide hermodactilorum albor. rosaz rubearu an. 3. i. teratur insil: et fit dosis eius aut. 4. 2. 5. Sedat eniz dolores et calores mitigat. Et est buziden medicina inda lignea i qua est virtus similis virtuti behe. a Et isti quides 2c. j In ha dicit q in guttis calidis infirmi vt plurimum iuuantur cibarijs frigidis et grossis: quia nec facile vertunt in cholera: nec epimos gerant fluere paratos ad locum doloris: et egros refrigerat. Deinde hec declarat vana explea quin q. Primu est eligere lentos in dulci aqua cu aceto de vino. Secundum est alij cibi qui in frigidat et ingrossant sanguinez sicut pedes vituli porci vel mutonis cocti cum lactu. Tertiu est cibis ex acetosa sicut carnes vituli vel iuuenis bouis coferuante in succo acetose. Quartum est ventres autum vt tecora caponum galline et anatuz aue vel auferis vel stomachus mutonis aut bouis aut porci. Quintum est acetosum et vaccina carne puta gelatina de carne vaccina foriter elixa cum modico aceti. Tertio dicit q isti guttosi frequenter iuuantur per sicantes cibos sicut est orobus. Attende q orobus vt ait princeps capi. de herbo est sicus in tertio absterfius aperitiuus et est ei humor malus: sed quando decoquitur bis: destruitur eius absterfio et remanet terreitas

fistula in aq endiuie et feniculi. Et si no fuerit se. sumatur decoctio myrabolanoz et fumiterre et prunor. et thamarindor. et absinthij fm qz videtur. Et iterum buziden et hermodactili et rose rubee equali mensura sumantur de quo sumatur aut. i. 2. 5. Est enim in ipso sedatio et in frigidatio. Et isti quides iuuantur plurimu a cibis frigidis et grossis sicut qui sunt de lentibus cu acetos: et reliquis cibis in frigidantibus ingrossantibus sicut ille q fit de acetosa: et vetris cu acetos preparati et acetosum carnis vaccine. Et quandoqz iuuantur plurimum cum cibis exiccantibus si

30. Mattbei fiebat in precedentibus descriptionibus. Addit aliam vt dixit. Et iterum infundantur thamarindi: proprie solunt cholera etia aliquantul conforado qz frigidu et siccu in fo cu cassia fistula que educit cu cholera adufla phlegma in aq endiuie et feniculi vt materiei coposite appropriet: et valebit si sic fiat. Et thamarindor. elector. 3. i. infundatur in aquis endiuie et feniculi an per horas octo postea facta expressioe forti colature addatur cassia fistule nouiter extracte de canis. 3. i. neqz ista medicina relaxado nocere potest pp thamarindos in quibus est virtus pfortatiua vt dictuz est: nam sola cassia in his age no pueniret vt alias supra dixi: ponit aliam descriptionem magis appropriatam qm non est febris: dixit. Et si no fuerit febris sumat decoctio myrab. citrinor. et fumiterre et prunor. ac thamarindorum: oia hec appropriata soluunt cholera: et absinthij magis respiciendo phlegma scdm qz vt. s. ponendo plus et minus de absinthio fm q plus et minus est ma grossa. Et potestis fumere. 3. g. d. myrabolanoz et reliquis an. 3. s. in deco. Et leuis erit potior de absinthio lz no reperiat clar. textus qz soluat phlegma imo. d. A. facit verba que vident dubia ad contrariu sed qz soluit collera vt expresse desue tu dicit q interficit ascarides et soluit eos: vnde bene probabile est qz et soluat phlegma sed leuiter et credo qd ad hanc intentione hic ponit et si non est aliud expressum soluens phlegma inter myrabolanoz pone vna partem Myrabolanoz. hebulor. et sufficere: et sic patet quo ista descriptio in casu puenit: sed debet intelligere qd signat dixit si non est febris et intelligit de materialia qm si esset febris exhibitio myrab. propter stipticitate eoru esset timorosa maxime si exhiberet ante digestionem vt ipse expresse dicit inferius prius qm dicitur febris in generaliter suo fine ca. 2c. Ponit alia descriptione dicens et iterum buzide et hermodactili et rosaz rubee iuuabunt soluendo pendo ad cholera et corrigendo nocuentu hermodactilorum pro parte equali mensura sumantur de quo sumatur. s. toto aure. vnus et semis: est. n. in ipso sedatio. s. doloris et in frigidatio et supple appropriata solutio vt pz cōsideranti que dicta sunt supra de simplicibus istis.

Et isti quidem 2c. Hec est tertia ps principalis huius ca. in qua ipse reddit ad ordinandum conuenientem dietam eorum et dixit. Et isti quidem iuuantur plurimu a cibis frigidis et grossis ad ingrossandu et in frigidadu materias calidas subtilem: maxime hoc conuenit in principio fluente materia: et exemplificat sicut qui fit de lentibus cu acetos: non intelligas cum multo aceto sed aliqualiter acetositatis: nam acetum in casu maxime nocuum est per interius sumprum: et reliquis cibis in frigidantibus et ingrossantibus sanguinem sicut essent extremitates animalium maxime pedes porcorum et relique partes musculose cibaria de pasta azima pisset parui caseus recens et huiusmodi: hoc tamen intelligatur stante digestione stomachi forti et in corpore non apto oppilationi: exemplificat ipse sicut ille cibis qui fit de acetosa: et ventres cum aceto preparati. i. intestina animalium preparata aliquantul cu aceto et acetosuz carnis vaccine: eodemodo exponendo cu conditionibus dicit intelligendo: addit et quandoqz iuuant plurimu cu cibis exiccantibus sicut est orobus pater stante fluxibilitate et liquiditate materie: ponit alia regulam circa dietam. Et non oportet vt ieiunent plurimu. Nota dixit plurimu quonia vult qz teta sit subtilis etia respectu quanti vt natura membrorum reddatur auara vnde materia no ita fluxet: neqz natura occupabitur plurimu vt materia digerere possit: non tamen sit ieiunium plurimu qm perducit ad inflammationes in casu isto peccante materia calida vt pz: ponit consequenter regimen in fructibus dixit. Et eis quide conceditur ex fructibus vt piris proprie: na frigiditas et confortatione iuuat: et prunis et malis granatis et persica: hoc dixit

ipsum quare prebet sicum nutrimentum. Quarto prohibet his guttosis calidis ne ieiunent plurimu: quoniam ieiunium acuit cholera et interdum choleraizat sanguinem. Quinto dicit q aliqui concedunt his guttosis fructus precipue pira pruna: matiana: granata et persica. Sexto dicit q abhorret eis concedere persica et chrysomila que sunt antiperfica coloris aurei: et similes fructus replentes sanguinem multa aquositate vnde putredini multum apparatus est.

cut est herbus. Et no oportet vt ieiunet plurimu: et eis quidem conceditur ex fructibus vt piris proprie et prunis et malis et granatis et persica. Ego autem abhorreo eis ea que sunt sicut persica et chrysomila et que replent sanguine aquositate plurima.

De cura iuncturarum conuersarum in lapideitatem. Capi. xxi.

Sti sunt habentes res complexiones calidas et materias grossas. Et oportet vt iste no resoluantur sine lenificatione: imo oportet vt leniantur et resoluantur simul.

lidi sunt complexionis et abundantes sunt in materijs grossis: sicut cholericus qui consueuerunt cibarijs vt grossis phlegmaticis aut melancholicis. Nam talium humores quando eis obuiat excedens caliditas de leni indurantur ad instar lapidum: sicut terra tenax a calore ignis aut solis fit later aut brica. Secundo dicit q iste materie vel humores grossi non sunt resoluendi cum puris resolutiuis sine lenientius cōpermixione que partes subtiles ab eis resoluant et grossas indurat ad instar lapides. Tertio dicit q iste materie simul leniende sunt et resoluende: si q lenitiua semper associet resolutiua illa que apponuntur eis vt ipsas prohibeant ab induratione.

De gradi

secundu comunem vsu practicanu: propterea dixit concedit qm pruna et persica et alij fructus humidu multum non conueniunt. Ideo addit de intentione propria. Ego autem abhorreo eis. scilicet patietibus a causa calida ea que sunt sicut persica et chrysomila: et pz hoc qd dixit sicut intellexit omnia huiusmodi. s. multum humidu. Ideo addit et reddidit cae nouementi et que replent sanguinem plurima aquositate omnia talia nocent: supple quoniam. s. sit sanguis ex eis ebullibilis 2c. Et sic est finis cae. legeru littera totam continuaz si placet: capituli sunt singulares: ibi habentur diuersos modos cōponendi medicinas solutiuas et in forma portionis pfectionis solide pul pillaz et sirupor. et fuerunt egregie multu descriptiōnes vt vidistis: ego tñ hic afferā tres descriptiones singulares: vna in materia calida: vna in materia mixta diuante cholera: alia in materia mixta diuante melancholica. Sit ergo hec prima descriptio. R. Myr. citrinorum. 3. ij. reubarbari electi. 3. s. rosar. 3. i. scamonee cocte in pomis. 3. s. cu succo rosar. fiat pille dosis est. 3. i. vsqz in. ij. Alia descriptio inusta diuante cholera. R. reubarbari. 3. ij. mirabo. citrinor. 3. s. hermodactilis agarici turbic. an. 3. i. 5. diagridij mast. gario. an. 3. s. plician. cu succo rosar et est dosis vt supra. Alia descriptio q magis valet vincente phlegmate. R. turbic. citrinor. et embisicor. an. 3. ij. rosar. 3. s. anxi hermosor. an. 3. i. piperis longistados an. 3. s. gario. croci an. 3. s. diagridij. 3. i. aloes. 3. i. s. plicia tur. omnia cum succo yue et rosarum et fiant pillule.

De cura iuncturarum conuersarum in lapideitatem. Cap. xxi.

Sti sunt 2c. Sequit rubrica iuncturar. puer sap. in lapideitate et exiccatione: hec est ps principalis pto curatiue que sic pnuat ad precedentem nam postq ipse posuit curā dolor. iuncturar. fm multiplici inge nia curatiua vt vidistis. Nunc fo ipse ponit curā quorūda accidentiuz sequentiū ad dolores iuncturar. merito mae ipsoz dolor. et diuidit pars in duas: qm pmo ipse ponit curā iuncturar. induratar. et exiccatar. in lapideitate puerarum. stantq vnus accidentis sepe sequitis ad dictos dolores: et hoc est q dicit rubrica pns: fo ipse ponit curā pctionis mebro rum: fa in principio sequenti capituli ibi. Scias q oleu 2c. j. Desens caplm prima dione diuidit in duas ptes: qm pmo ipse pōit duos can. de clarantes cas indurationis et lapidationis iuncturar. fo ipse ponit curā per medicinas: fa ibi. Et de eis gbus cauet 2c. j. Prima ps et in duas diuiditur: qm primo ponit can. dicti accidentis ex pte cap. intrinsecaruz: fo alio subintellecto can. cap. extrinsecar. huius accidentis p via correlarij infert vando regulā in phibendo illas cas extrinsecas que ad hoc accedens adducunt: fa ibi. Et opz vt 2c. j. De prima pte dixit. Isti. q ad hoc sepe deducunt ab intrinseco. Sunt hñtes cōplexiones calidas et mas grossas: rō huius est qm per cōplexione calidam cito resoluit et exicat id modicum subtile qd est in materia grossa: et pnter continuata actione in grosso grossum terrestrificatur et lapideatur. Et hoc est quod intendit: lege tu litteram: et hoc est vna causa.

Et opz vt 2c. Consequenter ipse subintelligit aliam cam ex trinsecā. s. q aliqui fit hoc accidēs pp hoc qz applicatur medicne fortes resolutiue supra locū doloris sine aliquo humectante: et ppea infert. Et opz vt isti. s. sic dispositi no resoluant sine lenificatione: imo opz vt leniantur et resoluant simul: et rō dicta est. Nota tñ q lz de istis fit maxime habenda ista cautela tāqz in maxime dispositis ad talem induratione iuncturarum: tñ et in alijs maxime cu est ma grossa illis obseruari opz vt supra sepe dictū est. Si etiam non semp fit talia applicentur medicamina: dum tñ talia sibi inuicem succedant non perducunt ad indurationem: lege litteram.

Et de eis

De cura iuncturarum conuersarum in lapideitatem. Cap. xxi.

Sti sunt

habentes 2c. j

In hoc capitulo primo agit de dispositis ad lapideitatem iuncturar. et generali cura eius. Secundo de preferatibus ab ea: ibi. Et de eis qui bus j. Tertio de cura specialis ipsoz: ibi. Et de eis que. j

In prima parte pmo ait q homies dispositiores ad iuncturarum lapideitates sunt hi qui ca

Et de eis 22. In. q. duo describitur auxilia quibus materie parate indurari prohibentur a lapideitate. Primum est recipiens farinarum orobi et lupinorum an. quart. s. incorporantur simul cum sufficienti oximelle sub forma spisse pulvis addendo alaniudē. 3. s. et est herba de qua fit asa. Secundum recipit radices vitis albe. 3. s. lici. 3. s. amoniaci. 3. s. incorporantur simul cum vino antiquo et oleo onfancino sufficientibus et fiat emplastrum.

Et de eis quibus cauetur a lapideitate sunt emplastra facta ex farina herbi et lupinorum cum oximelle et alaniudē et vitis alba cum parte lici et amoniaco cum vino antiquo et oleo omphancino. Et quandoque ponitur desuper farina fabarum. **Et de eis** que perferunt ei cuius iuncture conuerse sunt in lapideitatem aut sunt in itinere lapideitatis sunt emplastra que diximus in frigidis doloribus iuncturarum grossorum humorum et vntiones et embroce quas cum eis diximus. Et de illis que conferunt est farina lupinorum cum oximelle aut aceto comixto. Et iterum radix almarot. Et iterum emplastratur cum bulbo dissoluto in aqua. Ipse enim prohibet lapideitatem incipientem. Et similiter embroce ex aquis in quibus decocta sunt calamamentum et albasce aut aceto. Et decoctione in qua caseus antiquus decoctus est proprie in iure caseisistule et nitrum et euforbium et aque cuius eris caulium combustorum.

fit in crassa cum vncijs duabus medulle caseisistule mundate cum quibus incorpora nitri et euforbi an. 3. s. lici. 3. s. cineris combustorum caulium qrit. 5. fiat embroce. **Attende** quod in iuncturis pfirmata lapideitas est multum difficilis aut impossibilis curari per lenientia cum resolutiuis sicut est difficile laterem aut bricam duram mollicare. Juxta id Quidij. Soluere nodosam nequit medicina podagram. Ceterum multotiens visum est accidere quod pars superposita lapideitati per se inde batur sine medicia et exibat ab hac phlegma gipsatum et petrificatum sicut gipsum aut plastrum.

De cura pctionis et alzemena. C. xxiij. **Lias** quod oleum de hadacoca potando ex eo et iungendo cum ipso est res magis confrens ei. Et modus faciendi hoc oleum est ut decoquatur handacoca cum seminibus in tanto vino quantum ipsa est et oleo donec consumatur aquositas. Cuius dosis sit vsque ad 3. tres et minus.

De cura pctionis et alzemena. C. xxiij. **Lias** quod oleum de hadacoca potando ex eo et iungendo cum ipso est res magis confrens ei. Et modus faciendi hoc oleum est ut decoquatur handacoca cum seminibus in tanto vino quantum ipsa est et oleo donec consumatur aquositas. Cuius dosis sit vsque ad 3. tres et minus.

Lias quod oleum de hadacoca potando ex eo et iungendo cum ipso est res magis confrens ei. Et modus faciendi hoc oleum est ut decoquatur handacoca cum seminibus in tanto vino quantum ipsa est et oleo donec consumatur aquositas. Cuius dosis sit vsque ad 3. tres et minus.

De cura pctionis et alzemena. C. xxiij. **Lias** quod oleum de hadacoca potando ex eo et iungendo cum ipso est res magis confrens ei. Et modus faciendi hoc oleum est ut decoquatur handacoca cum seminibus in tanto vino quantum ipsa est et oleo donec consumatur aquositas. Cuius dosis sit vsque ad 3. tres et minus.

De cura pctionis et alzemena. C. xxiij. **Lias** quod oleum de hadacoca potando ex eo et iungendo cum ipso est res magis confrens ei. Et modus faciendi hoc oleum est ut decoquatur handacoca cum seminibus in tanto vino quantum ipsa est et oleo donec consumatur aquositas. Cuius dosis sit vsque ad 3. tres et minus.

rentibus ad eam. **Attende** primo quod hadacoca est trifolij spes mollior alijs et albidioribus folijs et minoris hasee et debz scribi p. b. in principio teste Januei. **Attende** fo quod alzemena est species contractionis iuncturis appropriata. Secundo dicit quod oleum de hadacoca fit hoc modo. Be. hadacoca lib. i. cum seminum aneti et feniculi an. 3. i. decoquantur in lib. i. vini et lib. vna olei donec consumatur aquositas vini et herbe. Postea colentur fortiter exprimendo et colatura erit oleum quod petitur. Cuius dosis quando bibitur est tres dragmas et minus cum duabus vncijs aque mellis.

De gradi

perent illam indurata ut dicebatur paulo ante ut p3 consideranti terminos alias declaratos et has duas descriptioes posuit in fine cap. qm no restat aliud ingenuu curatiuu in talibz iucturatis iduratis cu no pnt mollicari nisi ut rupatur et materia educat et postea fiat polidatio et hoc de ea. fm ipsum. Ego aut ad istam intentione obseruarem casu. Italis in de iuncturis in principio ca. dixit sic. Cum apostema incepit indurefcere et a ris medicinis mollicatiuis fz duritie apatis et taz diu donec videas remolliri et rarefieri et in latitudine augmentari tunc reuertaris ad dissolutiua et eis vtaris fm duritie quantitate et non cesses quandoqz mollicare quandoqz dissoluere donec totu resoluatur et. Mollicatio autem adimplet cum balneationibus appropriatis ut decoctione radices altee fenug. et lini et cum vntionibus de quibus ponit vnam quam dixit exper tam et q non fallit sic. Be. feces olei yvini et feces olei seminis lini musci. lag. fenug. pinguedinem anatis et misce et superpone et ad hoc aptime vallet hyfopi cerotum cu axungia anatis et copone cu armoniaco et bdellio dissoluatur in succo rute cum isto adimpletur omnis tua intentio simul. Idem Rasis in fine ca. eiusdem ad rupendum et icta apata qui resoluti non possunt dicit sic de mente. S. accepit. S. caseum antiquu longi tps et na sturtium et puluerizauit simul postea accepit pedes porci antiqui salitron et coxit et cu aqua illa miscuit nasturtiu et caseum et fecit emplm super iuncturas lapideatas et rupebatur curis et eribat omnis venenositas siue hu morositas et sic patiens sanabatur et addit. Expertus sum illd sepe. Qui dam vero dicunt cu egreditur materia indurata ex loco rupto superponitur puluis cipi cu axungia anatis et isto in ista materia sum contentus.

De cura contractionis et alzemena. C. xxiij.

Lias quod oleum de hadacoca potando ex eo et iungendo cum ipso est res magis confrens ei. Et modus faciendi hoc oleum est ut decoquatur handacoca cum seminibus in tanto vino quantum ipsa est et oleo donec consumatur aquositas. Cuius dosis sit vsque ad 3. tres et minus.

Et de eis 22. C. l. sequenter ipse ponit medicinas curates cum tam sunt lapideate iuncture et diuidi possit po in tot ptes quot possit medicinas ptes patebunt de pria pte dixit. Et de eis quibus cauetur a lapideitate sunt Emplastra facta ex farina orobi vel herbi idē et lupinorum cum oximelle et alaniudē et vite alba cu pte lici et amoniaco cum vino antiquo et oleo onfancino addit et qmz ponit de sup farina fabarum. Nota quod l3 dicit quod ex eis quibus cauetur et ex hoc videat ptere regimen pferuatiuu et no curatiuu: n̄ mens principalis sua hic fuit ptere curā huius accidētis: p hoc ergo quod dixit cauetur volebat innuere quod istis medicinis stāte s̄a induratio cauetur ab vltiori lapideitate et. S3 similiter pro verificatioe notate primo orobus calidus est et siccus: incidit abstergit et apit: et ita apit quod si eius magna q̄titas sumit facit mingere sanguinem ut dixit Auerroes cu Serapione: farina eius fit artificialiter super alphis prius ipis aqua et aceto et tūc in emplis mollicat apostemata oia dura ut Serapio: de faria lupinorum idē Serapio dixit quod resoluti sui modificatione apostemata dura et precipue qm decoquit cu aceto et melle ut hic fit quoniam comisset cu oximelle ut p3: allaniudē no repio qd fit: d3 eē vocabulu corruptu bene repio aniudē et est arbor asse que in casu cōuēit ut p3 secundo can. ca. pprio: de vite alba dictū est supra quō est fortis medicina: nā fortiter subiliat et dissoluit apostemata: et vtmur in emplis radice eius: h3 singularia suauitē de quibus alio: addit cu pte lici qz stipit cat ut supra dictū est et cōfortat mēbz ne p medicinā illā forte dissoluat robur mēbz: reliqua oia sunt clara intelligenti de vino albo quō in casu pueniat nostro subtiliādo incidēdo resoluēdo et aliquantul mollicādo: lege tu: addit remittendo nos ad ea q dicta sunt supra et ē lra clara: dixit Et de eis q cōferunt ei cuius iuncture in lapideitate puerse sunt aut sunt in itinere lapideitatis. i. in via ut puerant sunt empla q dicta sunt vel q diximus in frigidis de doloribz. i. remouēdis frigidis iuncturaz grossoru humo. et vntiones et embroce qz cu eis. i. supple dixim iuuari: addit. Et de illis q pferunt eis ē farina lupinorum cu oximelle aut aceto comixto. i. sine melle ad magis pfundādu virtutē lupinorum. Et itez radix almaroth supple est iuuatiua. i. si cu farina lupinorum redigat ad formā emplis: almaroth quidā dicunt qd est pulegiū subtiliatiuu et incisuiuu: n̄ credo qd de beat dicere maroth et est radix aniudē de quo supra est dictū: et eius nā ē minus potens qz assa q est succus eius arboris: sed est fortior arborē secūdo can. addit et itez empletur cu bulbodissoluto cu aqua: bulbos ē cepe cōe quod cōditur fm aliquos. d. A. v̄ innuere quod assimilatur ei ē in virtute an. galis. Serapio dixit qd est cepe paruu sine tunicio: oēs cōcordāt qd assimilatur cepe cōt: et qd si fiet emplastrum cu eo cōferet attritioni neruorum et lacertoni et conferet podagre et generaliter doloribus iuncturarū subtiliādo humectādo et resoluēdo: et sic in casu nostro d3 multū cōueniē: id addit ipse. n. s. bulbos phibet lapideitate incipiente: addit et filz embroce in quibus decocta sunt calamentū et alasse aut. i. cu aceto: p3 quō ista conueniant: addit aut decoctione. i. fiat embroce in qua caseus antiquus decoctus est pprie in iure casei. i. talis decoctio in qua caseus antiquus est decoctus mixta decoctione cu expressione casei. i. est multū cōueniē qm in virtute iuris casei. i. est notabiliter molificans postea ex pte casei antiqui fortis saliti est multū dissoluens: imo dicit multū quod talis caseus antiquus puluerizatus et superpositus talibus iuncturis induratis cum non possint mollicari eas rupit: et tandem educta mā consolidantur vere et nihil postea remanet de induratione. Addit vltimo. Et nitrum et euforbium et aqua cineris caulium combustarū supple valent: credo quod r

a Et illius que rē. In ij. dicit q cura ventose tractionis est vt cura ventositatis facientis gibbositate quā princeps pcedoat. c. xiiij. trac. prioris. Attende primo q textus cōiter sunt hic incorrecti. Nam vbi scribitur facientis ventositatem ibi scribi debuit facientis gibbositatem. Attende sō q sicut gibbositatis tres sunt spēs hūoralis ventosa & are factua de inanitione: sic sunt tres species iuncturalis cōtractionis in passionibus arteticis.

b Et de illis rē. In tertia primo dat auxilia duo pro cura arefactiue contractionis. Primum est inuoluere membrum contractum pelle ouina statim post excoriationē ita q sit adhuc calida calore aialis: & non remouatur donec fetere incipiat aut infrigidari & sepe steretur. Secundū est q membrum cōtractum frequenter linatur dulci lacte vacce repido: qz iuuat ipsū. Secundo refert auxilia tria curatia pctionis repletionis humoralis cum oleo predicto de bandacoca bibito & iuncto post sufficite purgationes. Primum est balneum sicuz quod supra dicitur. Secundum est in furno moderate calido frequenter sudare. Tertium est in fouea arenosa ignita seu calefacta tolerabili calore facere & sudare. Nec enim consumunt post purgationes humores a quibus contractio prouenit. Attende q membra que contrahuntur in guttis sunt nerui vel chorde vel musculi per quos iuncture mouentur qui vel humoralis repletionē contrahuntur vel grossa ventositate vel arefactione sui.

c De cautela a doloribus iuncturarum. Cap. xxij. **Portet vt vtatur rē.** In hoc cap. primo agit in generali de regimine pseruatio a guttis. Secundo in speciali de pseruatio a guttis ex humorum multitudinē: ibi. Et oino oportet. Tertio ex humorum malitia: ibi. Et si causa fuerit corruptio. Quarto de agēdis post euacuationē: ibi. Et cum accidit. Quinto de agēdis qn est apostema phlegmaticū: ibi. Et qn est apostema. Sexto de modis exercitioz: ibi. Et vtatur. Septimo de vstandis: ibi. Et opz vt deuitent. In i. parte dat tria precepta super gutta pphibitione in his qui semel aut pluries in anno per certa intervalla pati ipsas pfuerunt. Et hec implenda sunt vel tpe veris quo plus gutte accidunt. Juxta id Hipp. apoph. vi. apoph. lv. Podagra & mania vere & aurino mouent vt i pluribus: vel illo tpe quo proximus creditur esse paroxysmus artetici doloris. Primum est q tūc fiat phlebotomia de mediana lateris oppositi si multa in corpo

Jo. Matthei

Et illius rē. Tūc pnter ipse ponit curā illius pctionis q a ventositate pendet: & dixit. Et illius que ex ea ventosa est curatio currit cursu curatiois ventositatis facientis ventositatē. Ita o3 cura sicut cura ventositatis: & supple rel facietis ventositatē vel uētis eam. si fuerit ventositatis pura cū resoluētibus & carminantibus ventositatē: & si fuerit etiā cā faciens vel fouens ventositatē vt phlegma vel melancholia ipam appropiate digerendo & euacuādo & pnter ventositatē resoluendo: cura ergo sit cū eis que curāt ventositatem & que faciunt vel fouent ventositatem rē. lege litteram.

Et de eis que rē. Consequenter in tertia pte ponit curā cōtracti a dolore principaliter: maxie si cōcomitet siccatas: & dixit. Et de eis que expta sunt ad pcurum est vt sumas pellis ouis hora qua excoriat & ponas. sic calida cū ca ipm vel sup ipz & leniatur supple si expedit lactevaccino dulci ad humectādū: & iuuatur eo: p3 intelligēti cōfortādo illa caliditate quodāmo naturali mēbris sic delicia imprimēdo: & est vnus modus mitigandi dolorē: & leuiter resoluendo: addit & administratio balnei sicci vt sudare in furno aut in fouea ignita iuuatiua sunt. Ego ista fortia remedia nō attētarē qz nisi itante materia vōsa vel subtili credo q eēt ad timorē magis. Et ego vidi in magnifico dño Anto. de triuultio qui habebat iūcturas induratas & fuit positus in furno & postea fuerit lapideate facte: & nisi ego fuisset credo qd fuisset suffocatus: nā volebant ponere ipsum intra furnum etiam cum capite rē. Et sic finis ca. lege litteram.

c De cautela a doloribus iuncturarum. Cap. xxij. **Portet vt vtatur rē.** C Sequitur cap. de cautela a doloribus iuncturarū vt dixit rubrica qd est ps tertia principalis huius prime partis: nā postquā determinauit de doloribus iuncturarum: secundo determinauit de accidentibus plerūq sequentibus ad dictos dolores. Nunc in hoc cap. determinat de cautela vel pseruatioe a doloribus iuncturarū maxime in his qui alias passi sunt dictos dolores iuncturarū vel etiam alias paratis ad dictos dolores. Et diuidi pōt totum ca. prima diuisione in duas partes principales: qn primo ipse ponit quid sit fiendum circa mediana lateris: secundo ordinat quid fiendū circa ea que ad dietam rerū non naturalium pertinent: secunda ibi. Et vtat exercitio temperato. Prima pars etiam in duas diuidi potest: quoniam primo ipse ponit quid sit fiendum magis generaliter in medicamentis: secundo specialiter: secunda ibi. Et cum accidit euacuatio rē. Prima etiā in duas: nam primo facit qd vltimum est multum generaliter: secundo minus generaliter: secunda ibi. Et omnino oportet si causa. De prima parte dixit o3 vt vtat ille qui assue-

re plectoria fuerit vel lateris eiusdem si sanguis abundet: sed non tantū: vel amboz laterum: si in viroqz latere gutta ptingere preconseruerit cū multa plectoria vt inde a iuncturis sanguis diuertat. Scdm est tunc ventres soluere pharmacis gutte appropriatis & humori vnde sit vt pillulis factis de hermodactilis cochys aut fetidis si phlegma est in causa: vt pillulis aureis aut de reubarbaro si cholera abundet: vel pillulis de epithymo vel lapide lazuli dominante melancholia.

te. Et omnino oportet si causa in eo quod accidit ei sit multitudo humorum vt non dimittat eos multiplicari cū eo quod euacuat et cum eo quod minorat ex cibo: et cum eo quod administratur ex exercitio bono. Et si causa fuerit corruptio eorum opponatur illi cū euacuatione eius quod oportet & contrarie tate regiminis per qd generat. Phlegma enim generatur per adiutorium ex infrigidantibus. Et tu quidem scis ea: & scis oppositionem eorum. Et cholera generatur per adiutorium calefacientium: et tu scis ea: & scis oppositionem eorum. Et similiter melancholia generatur per id quod scis. Et opponitur ei quod generat ipsam per id quod scis.

post euacuationem: quo fortificatus naturalis calor superflua resoluit. **d** Et si cā rē. In ij. dat duos modos pseruandi a guttis cum ipsa causa est humorū corruptio. Primum est obistere corruptis humoribus eos euacuando propriis pharmacis. Scdm est tale tenere regimen q sit contrarium illi regimini qd multiplicauit corruptos humores. Secundo dicit exempli gratia q generatio phlegmatici humoris per frigida sumat. Et nos scimus q hec sunt sicut lactuce melones citruli granata acetosa pisces recens caseus: potus dulcis aque. Et scimus q illa que opponuntur eis sunt calide spēs: vt piper & zinziber & cepe & alia carnes ouayinū vinosum maturum. Tertio dicit q cholere generatio per calefacientia iuuatur. Et nos scimus q hec sunt falsæ carnes sinapium spēs calide & acute cepe porri allia semina feniculi anisi & carui petro nasturtium nectar & ypcras omne vinū forte labor excessiuus stare diu in sole vel ppe igne magnum & fortiter irasci. Et scimus etiam que opponuntur istis: sicut sunt endusia lactuca acetosa cucurbita melones poma arengie limones granata pisces & agresta. Quarto dicit q sic scimus ea per que generatur melancholia. Nam sunt panis niger fabe caules carnes bouis vacce cerui leporis antiqui grosse aues paludum. Et scimus etiam que opponuntur eis vt sunt aque pulli galline caponis & ipsorum carnes & colatitia & et aqua galli decrepiti & carnes pdici & fasanoy & earū colatitia & oua sorbilia & lac amigdalay & vinū maturūz mediocri fortitudine.

De gradi

tus est his doloribus phlebotomia & solutione ventris in vere: hoc intellege si tales dolores sint materiales vt scdm plurimum est: & intelligatur ly & aliquando pro vel quoniam aliquando sola phlebotomia sufficit vt cum materia est sanguinea vel sanguini multum mixta que solent facere tales dolores: aliquando autem sola pharmatia sufficit: vt cum causa est phlegma vel melancholia nō mirte sanguini: neq corpus est natura sanguineum: aliquando tamen vtrūqz est necessarium: hoc est vt plurimū verū maxime in illa que sit per viā defluxus vt p3 consideranti ea que dicitur sunt in ca. causay supra opz hic multa supponere que alias dicta sunt ne contingat idem multoties replicare: dixit signanter in vere quoniam materie in vere calefiūt & mouent vnde apte sunt magis ad iūcturas fluere vt etiā declaratu est eodē ca. supra de tpe quo magis eueniūt dicti dolores. Si igit fiat illo tpe phlebotomia & pharmatia vel vtrūqz simul materia euacuabitur & a fluxu diuertetur rē.

Et omnino rē. Tūc pnter spāsus prosequit declarandū qd fiendū circa euonēz materie & alterationē eius si alteratio est necessaria: dixit legendū itam continuam. Et oino opz si cā in eo qd accidit ei. s. de dolore sit multitudo humorū. s. peccantium in quāto vt non dimittat eos multiplicare cū eo qd euacuet. s. euacuando cū phlebo. que proprie respicit peccatū humoris in quāto: & cū eo qd minorat ex cibo dupliciter. s. modicū dādo de cibo. s. nutritiuo: vel cū cibo exiccatiuo aliquāliter: sed sensus primus melior est: & cū eo qd administratur ex exercitio bono. s. aliquāliter resolutiuo & minoratiuo materie qd est exercitiū magis longū qz velox: addit: & si cā. s. talium dolorū pfuetoz euenire sit corruptio eoz. s. humorū ita. s. q sit peccatū i qli & nō in qto opponat illi. s. occurrat. s. ne eueniat a tali cā cū euone eius qd o3 fiendo māz peccantē cū solutiūo appropriato & prietate regiminis p qd gñat. s. talis hūoz peccans in qli. s. inducat prium regimen ad illud p qd illud generat. s. g. si peccās mā sit phlegma inducat regimē prium regimēni faciet ad phlegmatis gñationē: & si hoc o3 fieri o3 pscire qd est illud qd gñat phlegma vt sumas prium eius: iō addit. Phlegma. n. gñat p adiutoriu ex infrigidantib: & tu qdē scis ea. s. q infrigidant & sit oppōnez eoz. s. s. sup. in illo casu diuinitte infrigidat & vttere calefacientib: & si cā fuerit cholera tūc o3 euare cā cū appropriatis: & occurrere cā. calefacienti faciet ad gñationē cū infrigidantibus: iō addit: & cholera gñat p adiutoriu calefacientū & tu scis ea: & scis oppōnez eoz. s. cū infrigidantib: idē est et intellegendū de melia: si sit in cā vt purget roide ad infrigidantē prium regimini ipsay gñanti. s. s. et addit. Et si mēlia gñat per id qd scis & opponitur ei qd gñat ipsam p id qd scis: qm. n. gñat ab infrigidantib: & exiccantibus o3 occurrere: cūz calefacientibus tpeate & humectantibus. Et hoc est qd intendit

¶ Et cum accidit 2c. In istis. primo ait qd postq accidit & complete facta est euacuatio rectum est confortare iuncturas stipticis: vt incepte fi-
ant ad receptionem superfluitatum que guttas efficiunt maxime vñz nō
est suspitio vel timor ne p stiptica repulsi materie regurgitent & currant
ad membra principalia: qd corpus ab his iam fuit euacuatum. Secundo
dicit qd ista stiptica confortant iuncturas sunt sicut accatia balaustia suc-
cus virge pastoris licuz
memithe conterant om-
nia simul in equali pōde
re & superponantur iun-
cture apte gutte. Est au-
tem memithe non cheli-
donia sicut quidam pu-
tant: sed herba frida red-
dens succum croceum si
millima in forma papa-
ueri conueto. Et virga
pastoris fm nostros her-
bolarios est cardo fullo-
num. Tercio dicit qd fri-
care iuncturas cum sale
contrito & oleo comuni
confert nisi sit siccitas ve-
hemens in eis aut in to-
to corpore.

¶ Et quādo est 2c. In quinta dicit qd dum
confuevit phlegmaticus
timor vel apostema iun-
cturis accidere & habes
ipsum vel ipsum habitu-
rus sepe in vere bibet et
hyeme etiam. 3. ij. pulueris radictis rotunde aristologie cum duabus vn-
cijs aque mellis repide: forte prohibebitur inde paroxysmus.

¶ Et vtatur exercitio 2c. In sexta precipit tria super exercitijs gut-
torum. Primum est qd moderato ante comestionem vtantur exercitio
peditationis aut vocationis in lectica aut equo mula vel mulo vel in na-
ui per amnem vel mare tranquillum vel in curru: aut biga. Et vitetur ex-
cessus in his exercitijs. Nam podagram excitat & gutte dolores iunctu-
ras debilitans: humores commouens: & vias aperiens de venis ad an-
chas pedes & brachia. Secundum est qd illis qui confuevit sunt infestari
guttis nullū exercitiū adhibeat non preconsumtum sine gradatione: im-
mo procedat de debili ad mediocres: postea ad fortius si fuerit opus. Tux-
ta illud apho. li. secunde. Secundum multum & repente euacuare aut re-
plere: aut calefacere: aut infrigidare: aut aliter quolibet corpus mouere
fallax est: & omnino nature inimicū: paulatim vero certum: & ex alio ad

Jo. Almathei

Intendit de tota ista parte lege eam quia clara est.
¶ Et cum accidit 2c. Hec est scda pars generalis prime
partis in qua ipse postquā posuit fa-
cienda in preseruādo a doloribus iuncturarū generaliter circa euacuatio-
nē fiendā vel non fiendā & circa alteratā medicinalia. Nunc cōsequēter
ipse insinuat nobis qd sit fiendū cum accidit fieri euacuatio: & breuiter
dixit. Et cū accidit euacuatio. s. qd fieri debeat tunc ex illis que rectoria
sunt est confortatio mēbris cū stipticis: & adducit rationes vt nō suscipiat
f. membrum aptum superfluitates: qm cum sit euacuatio siue per medicā
nam siue per phlebotomiā mouentur humores maxime per medicinam
solutiā vnde sic cōmoti & positi in motu facilius fluunt ad membra
conferunt ad recipiendū tum pp debilitatem ipsius mēbris tum propter
naturā alias consuetam esse ad illud membrū transmittere ideo conueni-
ens est vt membrū stipticis confortetur & pp vigorare ipsius virtutes vt
resistat materie qd fluere & pp constringere meatus ne p ipsos facilius fiat
penetratio: dixit in do. A. qm timor est in reputando a mēbris ignobilis
bus materia ne pter fluat ad mēbra principalia vt supra est positus casus.
Et pprie. s. fiat talis prohibitio fluxus ad mēbris cū stipticis cū nō time-
tur cōuersio cap. s. materię ad mēbra principalia cā antecessionis mun-
dificationis dupliciter intelligēdo: aut qd nulla precessit mundificatio s.
est corpus repletum qd eo casu ante mundificationē appropriatā fortem
non deberemus apponere illa stiptica prohibentia fluxus ad illas partes
qm esset tunc magnus timor de reddito materie ad principalia pp cor-
poris nimā plenitudinē & sic cā antecessionis mundificationis nō facie-
re non debet iuncture pfortari stāte corpore multū pleno: qm minus seque-
retur nocuumtum non prohibēdo quā prohibēdo prout alias fuit snia
sua supra alio modo legatur affirmatiue. sic cū accidit euacuatio. i. cum
facta est euacuatio. tūc ex illis que rectoria sunt est confortatio mēbris cū
stipticis vt non suscipiat superfluitates & proprie cū non. i. quia nō time-
tur cōuersio earū ad membra principalia causa antecessionis & mollifi-
cationis. i. propter istā causam qd est facta mundificatio antecedens ad il-
lam confortationem non timetur 2c. Et ad eundē redeundū intellectū:
& exemplificat cum quibus debet fieri talis confortatio dicens. Et ista
sunt sicut acatia & balaustia & succus virge pastoris & licuz & memithe
de omnibus istis est supra declaratum quomodo repercutiunt & confor-
tant in cā calida: & in causa frigida ponit alia confortatā. Et iterūz fri-
catio cum sale trito & cum oleo. s. mastice nisi sit siccitas vehemens: qm
tunc talia exiccantia confortantia essent aliquantulum timorosa vt patet.

¶ Et quando est 2c. Nunc incidit circa hāc partē
ipse ponit vnum casū. curatiūm si est
apostema vel ēt preseruatiūm si futurū est approbabiliter apostema pleg-
maticum per specialem medicinā & dicit. Et quando est apostema pleg-
maticum. s. in actu & supple est facta purgatio vel dubium est de apostēa
te phlegmatico futuro & bibit habens ipsum ad sensūz expositum aristo-
logie rotunde que est fortior pondus. 3. ij. aliquoties in hyeme & vere tūc
fortasse prohibetur paroxysmus eius postq loquitur de preuisione eius cū
s. est timor de futuro apostemate dixit in vere vel hyeme. qm in estate est

aliud transire decet & non aliter. Et Aristo. problemate. viij. p. 1. omni
no autem & mutatio vehemens existens corpora corrumpit. Tertium est
qd si contigerit illud. s. qd forte non consuevit fiat exercitium ab eius pn-
cipio: tunc admittentur confortantia olea lassatis iuncturis: sicut rosa-
ceum & camomillinum suauiter vngendo.

¶ Et oportet vt deuitent carnes grossas & omnia salsa 2c. In se-
ptima super vtrandis in
guttis & paucis agendis
duodecim regulas obser-
uare precipit. Prima est
qd abstineant a carnibus
grossis que vix digerun-
tur sicut sunt porcine bo-
vine ceruine veterum le-
porum cygnorum auca-
ru. Et a salsis omnibus
que cacochymia sunt et
grossos humores ducit
ad iuncturas acumine sa-
lis & penetratiōe. Et as-
keffud. i. idest inebrianti-
bus. Nam selen est ebie-
tas vt scribitur in syno-
nymis Auicenne & ipsa
multiplicat humores aquo-
sos paratos corrumpit & lab-
ad iuncturas. Secū-
da est qd caueant ab illis
oleribus que sunt sicut
dicta: bauchie citruli et
aqua melonis. Nam no-
cent in guttis per hoc qd
humores aquosos generant: sed in hoc proficiunt qd vñam prouocant.
Et horum impressio vel dispositio diuersificatur multū in hominibus.
Confert enim siccis & consuetis eis vti & diligentibus ea: contrarijs ve-
ro modicum vel nihil valent. Tertia est qd caueant a potu plurimo vi-
ni grossi in substantia: immo ab omni vino. Nam subtilis ducit & flue-
re facit ad iuncturas humores: grossum vero replet superflue venas.
Quarta est qd cibentur cibis bonis et electis facilius digestionis non su-
perfluis. Quinta est qd euitent omnem repletionem tam cacochymi-
cam qd plethoricam. Nam sunt de potissimis guttarum causis in dispo-
sitis ad has. Tūc ergo comestiones ad saturitatem. Sexta est qd caue-
ant ab annihilatione seu dimissione totali exercitijs: est enim de magnis
causis repletionis ex qua fiunt gutte. Septima est qd vñent superflu-
os labores & exercitia. Nam iuncturas lassant & eas debilitant precipue
facti super repletionem ciborum in stomacho vel humorum in venis.

De gradi

timor de calefactione & inflammatione nimia: oēs conueniunt qd valet in
passionibus iuncturarum: & dixit secundo casū. qd patientes podagrā bi-
bunt eam & iuuantur ex ea.

¶ Et vtatur 2c. Hec est 3a pars principalis cap. in qua ipse
ponit regimen pueniens in dicta in preseruā-
do a dictis doloribus iuncturarū: & posset diuidi in tot pres quot spales
casū. ponit scdm aliquas diuersas res: de non naturalibus: ptes patebunt
legendis: de prima dixit circa motum & qtem. Et vtatur exercitio tēpe-
rato. s. pedes ambulādo suauiter: qm laboriosum & forte noceret vt supra
dictum est: qd etiaz nocet debilitando iuncturas & per paucitātē resolu-
tionis: etiaz qm infrigidat: temperatū ergo exercitiū iuncturas cōfortat:
addit & vocatione supple vtatur cū non pōt multū incedere & sufficienter
pedes portet in equo tamen suauiter: ideo addit. Et nō superfluat in eis
qm excitant podagram & dolores nimis ad iuncturas materias attrahē-
do propter caliditātē acquiratā 2c. addit etiaz magis determinādo & spe-
cificando regulā precipue circa motū dicens. Et non adhibeat illud. s.
exercitiū quod non est consuetus subito sine gradatione iniungi. v. g. nō est
consuetus nisi suauiter & tarde incedere & sit expediens propter aliquam
particularem contingentiam vt sollicite & velociter exercitetur tunc sup-
ple admittit olea confortantia inungendo. i. iuncturas.

¶ Et oportet 2c. In hac pte ipse ponit regimen q̄tum ad
cibum & potum: primo circa cibū: 3o circa
potum: ibi. Et deuitent potare 2c. Dixit primo & opz vt deuitent car-
nes grossas: hoc precipue verum est in dolore a cā frigida vt plerūq̄ eue-
nit: & salsa: oia ista sunt supra declarata: & askeffud non repio qd sit: sed
debet esse genus salmētis acetosi qd nocet vt patet per dicta: addit. Et ex
oleribus deuitent ea que sunt sicut sica & bautie. i. pastinaca & citruli &
aqua melonis: addit nocent enim: scz talia propterea qd generant humo-
rem aquosum: addit tamen dubitatiue dictum est supra qd prouocatiua
conueniunt igitur ista conueniunt: ideo dixit & cōferunt per prouocatio-
nem. s. aliquis posset dicere hoc: & respondens dixit. Et diuersificatur vi-
spositio eorum. s. prouocantium in corporibus. s. quantum ad inuandūz
& nocendum: quoniam in corporibus mundificatis actu egris a materia
grossa & phlegmatica in declinatione prouocantia conueniunt vt supra
est dictum. In sanis autēz siue neutris ad preuisionem vt hic non conue-
niunt: tum propter nimiam ipsorum humiditatem: tum etiaz quia dispo-
nunt materias ad fluxus 2c. hoc est quod intendit: dixit secundo circa po-
tum. Et deuitent potare vinum plurimum & grossum quia nocet: humo-
res commouendo: & subtilis prouocando nocet & neruis vt supra fuit de-
claratum in questione de hac materia: ideo addit. Immo vinūz omne sc̄t
licet oportet deuitare: tamen precipue dixit grossum cum generet grossūz
nutrimentum quod in causa frigida de qua est hic specialis intentio est
disconueniens: addit continuando in cibis generaliter. Et cibentur eis
que sunt bone digestiōis & velocis: declarati est supra: nā calida cibaria
que pueniunt in morbo pueniunt et in preseruatiōe vt p3. Addit ponēdo
regimen circa aliā rem non naturalem. Et opz vt deuitent repletionem.

Octava est etiam q̄ eulent coitum. Nam Nicturas laxat et eas debilitat maxime dum supfluit aut fit super repletionem. Cuius rei signū est q̄ eulent non podagrizant vt ait Hip. ap̄o. vi. ap̄o. xxvii. Nona est q̄ m̄ noient balneationes. i. non frequenter vtantur balneis. Nam iuncturas laxant et vias aperiunt de venis ad eas: et materias liquefaciunt que ge- te prius erant: et eas faciunt ad iuncturas fluere. Decima est q̄ confert in principio balneorum arti- ficialium: et post hoc co- plementum balneari in aquis themaruz que ca- lide p̄deunt a terra. Mā post purgationes humo- ruz reliq̄as vastant et co- sumūt et iuncturas laxas stringunt et p̄fortant. Et in introitus medio bal- neorum artificialiūz co- fert effusio super iunctu- ras aque frigide actu: si non affit aliquid quod il- lud p̄hibeat: sicut prop- morum neruorum debili- tas. Undecima est q̄ fe- bris guttis superueniens aufert interdū nocumen- tum illud qd̄ aqua frigi- da neruis debilibus ip̄i mere solet. Duodecima est q̄ oīno caueant ilico dormire post cōfectionē: q̄ de rebus est magis no- centib⁹ dispositis ad gut- tas eo q̄ tunc cibis natat in stomacho: nec ad eius fundum hora illa de- scendit in quo fit digestio: quare vel corrūpitur vel non satis coquitur: et hec causa est vna de portissimis ad guttas introducendas.

De cura magis p̄pria sciaticae et doloribus anche et genuū. Ca. xxxiiij.
Ara que magis p̄pria ē sciaticae et doloribus anche et genuū fixis est q̄ op̄z vt redea- tur in curatione eorū ad canones in do- loribus iuncturarū. Māz repercussio in principio q̄nq̄ nocet eis nocumento ve- hementi: q̄n materia p̄funda est et rep- cussio retinet eam illic et ponit eam tali- ter q̄ difficilis sit eius resolutio et prepa- rat eam ad hoc vt dislocet iuncturas cū ipsa dislocet iuncturas absq̄ repercus- sione similiter: immo op̄z si volueris seda- tiōem doloris in principio vt sedes eos cum mollificatione lenificantibus nisi ac- cidat vt sit materia subtilis valde. Et fit difficilis eorum curatio in frigore et in tpe frigido et in pingui: et in parte fini- stra est difficilior. In illis vero que de eis sunt sanguineae de rebus magis conferentibus eis est phlebotomia.

De cura magis p̄pria sciaticae et doloribus anche et genuū. Ca. xxxiiij.
Ara que magis p̄pria ē sciaticae et doloribus anche et genuū. Ca. xxxiiij.
ra sciaticae doloris in cuius principio nocet repercussio: tunc le- nitio: sed vix curatur in hyeme pinguis et latere sinistro. Se- cundo dat curam sciaticae ex sanguine: ibi. In illis vero que. Tercio de cura phlegmaticae: ibi. Illi autem qui sunt. Quarto de remedijs locali- bus ad eam: ibi. Et administrantur. In. i. parte pro curanda sciatica et fixis doloribus non transitorijs nec instabilibus anchorū et genuū primo remittit nos ad canones datos ca. vij. trac. presentis quod intitulat de curatione dolorū iuncturarū et po- et anibilationem ab exercitio et deuitent cum hoc superfluitatem in labo- re et exercitio et proprie super repletionem. Ista omnia sunt declarata su- pia in capitulo causarum: addit circa quoddam annexum exercitio. Et deuitent coitum: patet: quomodo multipliciter nocet non est hic mo- randū: ponit cōsequenter ordinē circa balneationes et dicit. et minorent in balneationibus. i. ex balneationibus et dicit littera exterior et adducit ra- tionem: quoniam ipse liquefaciunt humores et faciunt eos currere ad iunc- turas relaxando et meatus aperiendo: addit tñ vnum aque themaruz conferunt eis in hora egritudinis: de his late dicit et supra: ponit conse- quenter vnum obseruandū cū corpus vult vt balneo et minerali vt di- cit. Et q̄nq̄ conferunt eis in principio balneorum. i. themaruz et post ipsarum explectionem: et in medio introitus ipsorū in ip̄is est effusio aque frigide sup iuncturas: tunc enī in p̄ncipio ne relique materie flue- tes recipiant in iuncturis: in medio et cōueniūt partim ad eandē inten- tionē: partim ad cōseruandā virtutē themaruz in iuncturis: et postremo valet ad eandē intentionē: vbi tñ essent iuncture debiles post balnea cal- da si exhiberet aqua crede qd̄ nimis noceret. Ideo elegit addit id de- bere obseruari: si nō est aliquid qd̄ prohibeat in debilitate neruorū et ad- dit. Et q̄nq̄ aufert h̄ nocumentū. i. de debilitate neruorum febres: dicit vltimo. Et q̄ vt non dormiant sup cibū omnino qm̄ est ex rebus nocibi- lioribus eis: patet et qm̄ caput tūc vaporibus repletur et reuocatur et cōsequenter nerui et mēbra neruosa et iuncture debilitantur et remolun- tur et c. patet cōsideranti ea que dicta sunt supra: lege totam litterāz quia clara est: et sic finis capitulo huius.

De cura magis p̄pria sciaticae et doloribus anche et genuū. Ca. xxxiiij.
Ara que p̄pria ē sciaticae et doloribus anche et genuū. Ca. xxxiiij.
specialiter curā doloris sciaticae et anche et diuidit pars p̄fens in duas partes: quoniam primo ipse ponit curam horum do- lorū magis generalem. scdo magis sp̄alem per medicas appropriatas pa ibi in rubrica. Embroce. M̄ns capitulūz et in tres diuidit: qm̄ p̄rio ipse pōit curā doloris sciaticae generaliori mō: scdo et magis sp̄aliter. scda ibi. In illis vō que de eis sunt sanguineae. In p̄ria p̄e p̄ cura ḡnali tpe remittit nos ad ea q̄ dicta sunt supra capitulo generali in cura: et addu- cit rōnē quare de dolore sciatico facit speciale determinationē vltra illā generalē de doloribus iuncturarū: i. q̄ dicit. Cura que magis p̄pria ē sciaticae et doloribus anche et genuū. i. et nō sic alijs doloribus aliā iun- cturarū est q̄ op̄z vt redeat in curatione eorū ad can. in doloribus iunctu- rarū. Sed q̄ possit aliq̄ dicere dubitare: quō est recurrēdū ad can. ge- nerales: si est hic pōnda cura que est magis p̄pria sciaticae et. Riden- do dicit et tu quidē scis. i. ex eis que sunt dicta loco allegato vbi erat ser- mo de repercussione: q̄ ip̄i differūt ab alijs doloribus iuncturarū. et de- clarans dixit. et est idē cū dictis in loco allegato. Mā repercussio in p̄n- cipio. i. facta egritudinis quandoq̄ nocet eis nocumento vehemētē: et tā- to. i. nocumento nō nocet si fiat in alijs doloribus iuncturarū: et declarat sic dicens quoniam materia p̄funda est. i. illa que iam est fluxa. et reper- cussio retinet eam illic. i. in profundo salū iuncturarū et ponit eaz ta-

agra et sciaticae. Attende q̄ vltra hec que de guttis dixit in prioribus capitulis: hic specialia facit capitula de cura sciaticae et remedijs eius: tūz q̄ grauior et diuturnior est vnde fortioribus eget auxilijs: tūz q̄ leditur in principio sui repercussione plusq̄ alie gutte: tūz q̄ iuuat tunc remolli- uis et lenientib⁹. Secūdo dicit q̄ repercussio in principio morbi super ancham positam vehemētē interdū ledunt nocumento p̄cipue qm̄ mul- ta est materia. Primo p- pterea q̄ iam materia p- fundari incipit in iunctu- ra anche que de se p̄fin- da est et repercussio illie eam retinet: imo plus p- fundant. Scdo propter hoc q̄ mā m̄ reddunt vix resoluibilem cōpingendo ipsam et conculcando in- tus. Tercio qm̄ p̄parant mā ad hoc vt dislocet vertebra de scia: q̄ mate- ria repulsa interius mol- lificans laxat ligamentū retinens vertebra in scia. Et dum repercussa est quō non dislocaret cum non repercussa similiter dislo- cet laxans ligamentum. Tercio dicit q̄ est oppor- tunum si vis a principio sedare dolores q̄ istud fa- cias per hec que leniunt et mollificat simul super anchaz positā sicut sunt

tur in curatione eorū ad canones in do- loribus iuncturarū. Māz repercussio in principio q̄nq̄ nocet eis nocumento ve- hementi: q̄n materia p̄funda est et rep- cussio retinet eam illic et ponit eam tali- ter q̄ difficilis sit eius resolutio et prepa- rat eam ad hoc vt dislocet iuncturas cū ipsa dislocet iuncturas absq̄ repercus- sione similiter: immo op̄z si volueris seda- tiōem doloris in principio vt sedes eos cum mollificatione lenificantibus nisi ac- cidat vt sit materia subtilis valde. Et fit difficilis eorum curatio in frigore et in tpe frigido et in pingui: et in parte fini- stra est difficilior. In illis vero que de eis sunt sanguineae de rebus magis conferentibus eis est phlebotomia.

lac vacce medulla albi panis ouoz vitellinis mā sciaticam faciens sit subtilis valde: que de se facile parata ē resolut. Quarto dicit q̄ cura scia- tice difficilis est in temporibus et regionibus et habitationibus frigidis. Nam frigus extrinsecum mā impellit in iuncture anche plurimaz p̄o- funditatem. Quinto dicit q̄ vix in pinguis sciatica curatur: q̄ grossi humores vix digestibiles et euacuabiles abstant in eis descendere para- ti suis grauitatibus vsq̄ ad locū anche: qui qm̄ in iunctura p̄fundari fue- rint vix extrahi possunt imo de facili dislocant iuncturas. Sexto dicit q̄ sciatica contingens in sinistra pte curari inepior et difficilior: est illa que est in dextra: q̄ magis viget et fortior est naturalis virtus que curat mor- bos in parte dextra propter illie locari epar: quod fm̄ medicos affirma- tur esse fons vegetationis.

In illis et. In secunda dat regulas nouem sup sciaticae sanguineae cura. Prima est q̄ de rebus que plus iuuant in hac est phlebotomia.

De gradi

lem. i. taliter operat repercussio vel medicina repercussiva in ea profun- dando et incrūdando q̄ difficilis sit eius resolutio et preparat eam. i. mate- riam p̄fundando intra iuncturas vt dislocet iuncturas: cū ipsa dislocet iuncturas absq̄ repercussione similiter. i. per hoc q̄ materia aliquando im- bibitur in ligamento de se et p̄quēter cū elongatur ligamentum fit dislo- catio iuncture: ita et cum per repercussione p̄fundet mā interius habi- litabit iunctura ad dislocationē per eundē modū per quē etia aliquā- do dislocat sine repercussione vt est dictū: et sic duplex per repercussionez in dictis iuncturis sequit nocumentum qd̄ non sic sequitur per repercus- sionem in alijs pp hoc. i. q̄ dicte iuncture sunt magis p̄funde: vnde ap- positio repercussio in dictis iuncturis mā magis p̄fundat vnde fit diffi- cilis resolutionis: etia propter illud disponuntur iuncture ad dislocatio- nem fm̄ modū dictū. Et propterea etia vt supra dicebatur. Mā in de iuncturis prohibebat repercussio localia et frigida in sciatica: etiam si a ea calida quodāmodo combureretur: dicebat tñ q̄ vbi esset vehemētis- simus dolor: ita vt dubitaretur de dissolutione virtutis in illo casu appo- neremus frigida p̄e heligentes mā in grossari et incrūdari et iuncturas habilitari ad dislocationē q̄ dissolutionem virtutis et morietur hoc totū pendet ex hoc q̄ tales iuncture sunt magis p̄funde alijs: vnde in alijs in principio fluxus etia postq̄ aliquid fluxit de mā repercutimus vbi i istis non sumus auri repercutere: dicebatur etia super timorem esse in iunctu- ris spatule: et sic p̄z quō de sciatica et dolore anche et genu est cura fieda p- pria vt dicit textus noster: totum est clarū si declaratur quid sit anchā et scia. et lz etia supra fit dictūz tñ vtiliter hic reperetur. Et igitur notandū q̄ anchā ab auctoribus dupliciter accipi p̄uenit: aliq̄ generaliter et cō- ter pro tota nate et cōprehendit iuncturam et corāz: aliq̄ pro sola iunctu- ra cōposita ex osse anche et corāz: in osse anche est cōcauitas quedam appellata p̄ficus in qua egredit extremitas superior ossis corāz que vtrūq̄ appellatur et in ea inuoluitur. Et ipsa cōi vocabulo et large sumpta pro- prius dicitur anchā: stricte aut sumpta dī scia: et sic apparet quid debeat- mus aliq̄ intelligere per ancham et aliq̄ per sciam ita per dolorem anche et per dolorem scie: in proposito cū dixit cura magis p̄pria sciaticae et doloribus anche ibi anchā sumebatur stricte: et ly et tenebatur expōsi- ue: vt esset sensus cura p̄pria sciaticae et doloribus anche et. et hoc est q̄ sumendo ancham large quilibet dolor in anchā illo modo sumpta acci- dens a materia fit a materia in loco profundo recepta vt patet p̄sideran- ti et. Et ex hoc iam patet tota littera clara: lege eam tu.

In illis vero que et. In hac parte specialius profe- quitur ponendo curam horū do- lorū secundum speciales causas ipsorum: et duo facit: quoniam primo ipse ponit curāz magis sanguineae: secundo p̄legmaticae tanquā p̄teritū occurritum: secunda ibi. Illi vero qui phlegmatici ex eis et. In p̄- ma etiam possit diuidi: quoniam primo ponit vtilitates phlebotomiae in tali dolore: secundo ponit vtilitatem vomitus et solutionis: partes pate- bunt legendo litterāz p̄tinuam primo dicit in illis vero. i. doloribus que de eis. i. m̄ebus sunt sanguineae de rebus magis p̄ferentibus eis est phle- botomia: p̄z cū p̄eaz p̄uenienter factā mā sufficienter diuertat et euetur.

Conferunt enim infirmo in dispositione. In promptu statim sine mora. Et fiat in primis de mediana lateris eiusdem nisi plectoria vehemens affuerit: quo tunc fiat de mediana lateris oppositi vel de cephalica lateris eiusdem: deinde fiat phlebotomia de vena sciatica lateris sciaticae. Et nunquam ex pede fiat phlebotomia nisi ex manu prius aut brachio facta sit. Prima enim diuertit ab ancha sanguinis: et ha ab ancha eradicat ipsum. Secunda est quod habens ista sciaticam iuuat vomitu: quoniam diuertit materias ab anchis paratas affluere cum sanguine ad eas. Tertia est in hac solutio ventris quoniam differtur visus ad finem morbi et vomitus fortis in ea sufficit: sicut ille qui sit ex radice raphani cui visus infusa est elebori albi: ne pharmacum soluens ventrem materias trahat inferius visus partes anche nisi sciaticam mediam quod materia sit ita modica quod possit educi satis competenter solutione ventris quod scire poterit si infirmus antea sobrius fuerit: et habens assidue beneficiu ventris. Quarta est quod expedit ut seiuuent duobus diebus: sic quod non comedat nisi semel in die vel utatur cibi potusque parum: unde deinde phlebotometur ut crude materiae non sint in stomacho que loco sanguinis a ventis extrahi possunt in eas. Quinta est quod plus confert in cura sciaticae phlebotomia de vena sciatica quam de sopphe: nisi dolor eius super ancham extensus leuior fuerit et magis remissus in parte sinistri. Extrinseca: et si non fuerit cum puro rubore magis in domestica puta versus inguen que est pars interior: tunc enim soppheam plusquam sciaticam minuere conuenit: 13

Et iuuantur in dispositione per phlebotomiam in primis ex manu deinde ex pede. Et non fiat phlebotomia ex pede: nisi post phlebotomiam ex manu. Et iuuamentum sit in eis per vomitum.

Ventris autem solutio quandoque visus ad finem postponitur. Et est sufficientia in vomitu fortis ut non trahat solutio ventris materias ad inferiorem nisi sciatica si sit parua. Et de bono est ut seiuuent duobus diebus: deinde phlebotometur. Et sciatica quod phlebotomia sciaticae vena magis est iuuatiua in sciatica quam sopphe plurimum nisi sit dolor leuior extensus in sinistri: immo sit purus rubor cuius tensio est ex domestico quare erit sopphe magis conferens ei quam vena sciatica quoniam ipse ambe sunt duo rami vena prius sicut ba-

silica et cephalica in manibus. Verum ga lien⁹ rememorat sopphe et vena curuature poplitis tantum. Et phlebotomia vena curuature poplitis magis iuuatiua est quam vena sciaticae et sopphe simul. Et ex eis que phlebotomantur est vena que est inter minimus et secundum pedis. Et phlebotome⁹ post ipsam vena sciatica. Et dicitur quod hec vena magis iuuatiua est quam vena sciatica: sicut saluatella est magis iuuatiua quam basilica in egritudine in splenis et epatis. Illi autem qui sunt phlegmatici ex eis currunt cursu apertum grossorum in verificatione curationis. Et propter hoc non oportet ut sit prescriptio ad administrandum resolutionis fortia ante euacuationem propter illud quod sciuit cum eis que diximus.

matice cura. Prima est quod in vera curatione currit hec sciatica cursu apostematum factorum ex frigidis et grossis humoribus maxime in dieta et in digestionem et euacuationem materie et localibus remedijs. Secunda est quod ob hoc a principio morbi non est presumendum resolutionis fortia super applicare: nisi materia prius sit euacuata propter causam dictam: scilicet ne partes subtiles resoluant et grossas indurent ac lapidificent.

De gradi

botomia distinc. scilicet. ca. iij. hoc dictum est ut plurimum per similem contingen- tiam quod posuit. d. A. hic: ubi manifestat expresse quod magis sciaticae inten- dere ad inferius tibi vel pedis phlebotomia sopphe esset quoniam tibi: et hoc manifestabit ex colore et dolore extensus per partes domesticam tibi: quoniam aut basilica et cephalica ab eodem trunco ramificentur et sopphe et sciatica etiam ab eodem est declaratum quarta primi cap. primo: ubi est posita sen- tentia: ut hic: ego alias declaravi ipsos variis vtilitate diuersis: et bre- uiter dixi quod 13 ab eodem trunco ramificentur: quoniam tunc ad ipsos terminant alie venule parue a quibus fit etiam etiam cum sit ab illis cum et ille parue. d. g. sopphe narum immediatior habent colligantia cum matrice quam cum sciatica: et contra ve- ne parue ad sciaticam venam terminantes immediatior habent cum sciatica colli- gantia: tunc sit et. Idem debet intelligere de cephalica et basilica respectu ca- pitis et natiui: addit verum. B. rememorat sopphe: et vena curuature pop- litis. In curuatura poplitis existente tunc. i. de istis facit mentionem tunc quod iuuant in tali dolore sciatico. In quodam de hoc spali tractatu: quoniam in suo de phlebotomia de sciatico venis ad hanc vtilitate facit mentionem. Et addit et phlebotomia vena curuature poplitis magis iuuatiua est quam ve- ne sciaticae et sopphe simul: hoc est verum si intelligat diuertendo: quoniam euan- do non esset verum cum illas tanquam truncos maiores et directiores melius possit euari magis quam per istas paruas venas que est ramus alterius illarum: sed ad diuertendum ut dictum est quoniam per eam debilitatis non possemus ad aliam co- trariam diametrum diuertere tunc phlebotomia illius esset quoniam tibi: ut per intelligentiam addit. Et ex eis. i. venis pedis que phlebotomantur. In casu isto est vena que est inter minimus et secundum pedis et phlebotomia post ipsam ve- na sciatica: quoniam primo facta phlebotomia diuertit per aliam venam tunc co- uenientius fiet phlebotomia diuertit per vena sciaticam: ut dicebat paulo ante de alia parua vena: quoniam est talis quod iacet inter minimus et secundum pedis est ramus sciaticae sicut illa que est in curuatura poplitis est ramus sopphe. Et addit verificando quod dictum est. Et dicit quod hec vena. i. in phlebotomia in casu no- stro est magis iuuatiua quam vena sciatica sit diuertendo: sicut saluatella quod est in manu inter minimus et secundum pedis est magis iuuatiua quam basilica in egritu- dinibus epatis et splenis: hoc est verum modo exposto quod ista saluatella plus iuuat in egritudine epatis diuertendo quam basilica ut per non tunc in egritudine: idem igitur est intelligendum de istis venis minutis pedis ad com- parationem sciaticae vel sopphe. Et sic per ista clara lege est tota sic exponenda.

Illi autem et. C. In hac parte huius partis ipse ponit curam do- loris sciatici a causa frigida malit: duo principaliter facit: quoniam primo facit hoc: quod ipse declarat quod diuersas intentiones etiam quodammodo dicentes concurrunt in applicatione emplorum fortius in casu isto: facit istud. Emplastro quod est administrato et. Idem in duas sicut duo facit principaliter: quoniam primo in cura huius ipse nos remittit ad ea que supra dicta sunt in cura apostematum grossorum: quod ipse ponit vna descriptionem confectionis hermetis quam supra et hic in casu isto multum laudat: secunda ibi. Et administrantur post euacuationem et. Dicit igitur primo illi autem qui sunt phlegmatici ex eis currunt cursu apostematum grossorum. i. curantur cura apostematum grossorum. Et verificatione cura- tionis. i. per equales verificatur rationes vniuersales: cura: hoc est si vnu me- dicamen conuenit in proportionali tempore in dolore sciatico cito a mate- ria frigida: nam vniuersaliter ratio est vna ut patet consideranti: ideo addit in ferendo. Et propter hoc non oportet ut sit prescriptio administrandum reso- lutionis fortia ante euacuationem. In dolore sciatico sicut etiam non conue- nit in principio apostematum a materia grossa fortia resolutionis applicare propter id quod sciuit cum eis. i. remedijs que diximus. i. supra: quoniam for-

Jo. 4. Natthel

Idem addit et iuuantur in dispositione. i. subito per phlebotomiam in pri- mis. i. in principio facta ex manu. i. ex vena brachij. i. basilica diuersis partibus ut supra est declaratum ad debite diuertendum: deinde. i. in processu fluxu ma- ad euacuandum ex pede. i. fiat phlebotomia ex sopphe vel sciatica ut paulo post videbitur euacuando ab ea que directione habet aspectum ad locum ut conuenit: fiat euacuatio materie: deinde ponit vna regulam bene obseruandam in casu isto et dixit. Et non fiat phlebotomia ex pede nisi post phlebotomiam ex manu. et ratio est quoniam si prius fieret ex pede que est euacuatiua phleg- matica et non esset facta ex brachio. que est diuersa verisimilitudine state corpore pleno ut in principio multo plus attraheret de materia ad locum quam euacuaret per partem. et hoc bene notate. Idem esset dicendum in splenis. ut si esset apostema calidum in matrice vel testiculo nulla maxime in principio est fienda phle- botomia ex sopphe nisi prius sit facta ex basilica.

Et iuuamentum sit et. C. Nunc prout ipse ponit iuu- mentum vomitus et solutio in casu et dixit. et iuuamentum sit ex eis per vomitum: hoc maxime verum est cum alia materia est sanguinis mixta ut cholera. vel et cholera sola. quoniam pro- mptu diuertit materia ad oppositum: et materia calida facilliter est vomitu educibilis et addit de ventris solutione. Ventris autem solutio quoniam visus ad finem post ponitur. et adducit rationem duplicem. primo quod dixit et. i. quod est sufficientia in vo- mitu fortis. fortis. i. non tantum ad diuertendum in principio. sed et ad euacuandum: secundo continetur non sit solutio per deorsum: ut non trahat solutio ven- tris materiam ad inferiorem: unde si traheret et ipse posset facilliter moueret ad ancham. Addit nisi sciaticam si sit parua. i. materia: quoniam stante modica materia peccante et corpore non repleto. non sit timor in solutione ventris ne materia fluat ad ancham: quoniam ista modica materia in virtute po- tionis vel solutiu deorsum per ventrem educitur. Addit consequenter de bono. i. regimine est ut seiuuent duobus diebus deinde phlebotometur. i. ex appropriatis venis: quoniam per tale seiuuent nisi corpus nimis inflammaretur sit aliquis minoratio materie: unde natura redditur auara: et sic materia non redditur apta ad fluxum: supplet igitur vices phlebotomie diuersus. et hoc fieri posset in corpore timoroso ad phlebotomiam de venis magnis quoniam quodam timet illa et non phlebotomia parua ut pedis: et tunc illud seiuuent sup- plebit ut dictum est si corpus fuerit de illis quod facilliter tolerat seiuuentum: id continendo de venis pedis dixit. Et sciatica quod phlebotomia sciaticae vena ma- gis iuuatiua est in sciatica quam sopphe quoniam directionem habet aspectum ad sciaticam quam sopphe: ex quo sciatica est in parte sinistri natis situata ita et vena sciatica est in extrinseca parte pedis situata ubi sopphe est in domestica: addit tunc ut plurimum et dixit nisi sit dolor leuior extensus in sinistri. i. ti- bie et supple grauior in domestica parte tibi: ut aliqui contingit: addit co- tinuando. Immo sit purus. i. dolor in domestico et supple non in sinistri: decla- rat. i. quod sit in domestico per colorem ut. i. sit rubens. i. color tibi cuius ten- sio ex domestico supple sit tunc. Iste stante dixit quare erit tunc sopphe ma- gis conferens ei quam vena sciatica. i. ad phlebotomandum: et hoc erit quoniam tunc illa vena sciatica magis immediate educet de materia coniuncta ex quo expandit per partem domesticam: addit remouendo dubitationem quoniam ambe sunt duo rami vena vniuersaliter basilica et cephalica in manibus sup- ple: et si sunt rami vena eiusdem tunc in diuersis membris phlebotomia in eis facta diuerso modo conuenit: quoniam in passionibus capitis phlebotomia cephalice proficit: et non sic basilice: in passionibus autem epatis et natiui magis proficit basilice et non cephalice phlebotomia. Idem dico de istis ramis sciaticae et so- pphene 13 ex eodem trunco oriuntur tunc inaequaliter ferunt: quoniam illa que sciati- ce magis valent in passione sciaticae: et illa que sopphe magis valent in passio- nibus matricis et genitalium in viris ut expresse declarauit. B. i. suo. de phle-

Tertio est qd in hac plus iuuat vomitus qd ventris solutio sicut in dictis est in parte prior. Nam ventris solutio materias mouet versus locū doloris: vomitus vero ipsas ab eo diuerit. Quarta est qd bonum est prouocare vomitum cū nītro & aceto. R. ergo baurach. i. nītri vel spume eius. 3. g. acetil. 3. i. calefiat modicum: deinde bibant. Et si nimis guttur & peccus exasperent adde hīs. 3. x. aque mellis tepide. Per hęc. n. phlegmata viscosa incidunt & ad expulsiōem faciem parāt. Quinta est cū patēs large euomuerit p vomitū ea fortia que necessaria sunt in grossis humoribus frigidis purgandis post ministranda sunt subtilia tūa calefacientia sicut cinamomū anisum maratru gbus digerantur & resoluantur relique materierum. Sexta est qd iterum qnq immo sepe necessaria est in phlegmaticis sciatidis phlebotomia de media: ut aliqd phlegmatis cum sanguine exeat: & diuertatur a locis volentibus portio sanguis quā dolores attrahunt: & inde aggrauat qnq egreditur si non diuertat. Septima est qd eger bibat diuertita que iuncturarum doloribus cōferunt post sufficientes euacuationes que pmemorate sunt: ut aquas facitrag piloselle mīlī folio bardane gallitrici florum geneste purete cicerum. Octaua est qd in hoc proprie hermetis medicamen confert & mirabile valde est: quod qdem recipit camedreos gētiāne añ. 3. tr. aristologie rotunde. 3. g. seminis rute sicce lib. i. terantur & cribellentur cū puluis valde subtilis cuius dosis sit vnum paruum coclearium.

Et administrantur &c. In ista cōmemorat auxilia decem localia pro cura sciatidis doloris sumendo clystere pro vno localium. Primum est vaporatio vel sicca cum sacculis repletis floribus camomille & melliloti

Jo. Matthei

ita resolutua in principio facient ebullitionē in materia. & attraherent ad locū materiā & apostema consequenter augeretur: similiter si apponeretur in dolore sciatidis a tali materia esset similis timor. & sic de augmento doloris &c. hoc est qd dixit lege littera. consequenter etiā repetit. quodam de vomitu & solutiōe ventris in casu & dixit. Et iam diximus. sciatidis solutio pp motus materiei. s. per solutiōē ad partem doloris: qd per solutiōē materia mouetur deorsum & sic quodāmodo mouetur ad locū doloris. & vomitus mouet eā. s. materiam ab eo. s. loco doloris conuertendo in sursum. Et similiter Rasis voluit in capitulo sciatidis vbi dixit. & ha memior ut nō vtaris medicina laxatiua ante vomitū: postea ponēdo vomitum in casu conueniens dixit. & de eis que bona sunt in eo. s. faciendo vomitū ut fiat cū baurach & aceto vtrūq est solutiū ut dictū est. supra dādo cū aqua tepida est cōe & non multum forte: postea supple inrēdit qd fiat cū fortioribus & cū nucē vomica & elleboro vel vtrūq eius & si milibus. de quibus habuisti supra descriptiones ideo addit. Et cū enomuerint cū vomitiū fortibus quibus indiget in humoribus eorum frigidis grossis tunc o3 vt occuperis vel consequeris id. sciatidis fortia vomitua cū subtiliariū calefacientibus. s. localibus ipsa in forma emplastroz vel vnguentoz supra anchā apponendoz: ex ista ista colligis qd nunquā talia localia debent apponi nisi prius factis talibus vomitiū: & hoc bene notat propter dubium tractus materie ad locum. sed si propter dolorem sint necessaria aliqua localia ante dictas euacuationes & ne appareat defectus in operāte tunc apponamus de illis que dolorem remittunt confortando & leuiter resoluendo vt supra dictū est: lege litteraz quoniam est clara: addit vltimo circa hanc partem ad remotionē cōis erroris. Et est necessaria in phlegmaticis de istis. s. passionibus. Iterū quandoq immo multoties phlebotomia: patet cañ. ex his que dicta sunt supra: quoniam licet habita intentiōe ad materiam conuinctam vel etiam proprie antecedentem in phlegmatica nō conueniat phlebotomia tamen habita intentione ad cām antecedentem antecedentis. vt in corpore sanguineo vel aliter calido dubitādo ne per caliditātē sanguinis vel cholere cū sanguine mītro aliud phlegma subtiliaretur & sic ad iuncturam plueret isto casu ad in frigidandū & prohibendū fluxum ad illā partem lesam cōueniens est phlebotomia: & hoc sepe accidit: ideo signanter dixit immo multoties: & sic est clara tota ista pars: lege eam totā cōtinuā si placet.

Et administrantur &c. In ista parte cōsequenter postq dedit modū circa euacuationes fiendas post quas conuenienter in casu isto applicari possunt & interius & exterius ea que subtiliant prouocant & resoluunt principaliter intendit ponere descriptionē confectionis hermetis quam supra hermetis appellauit: quoniam ipsa est in hoc casu mirabilis iuuamentū: dixit & administrantur post euacuationem cum eis que diximus. s. phlebotomiaz vel vomitu de medicaminibus. s. ex diureticis & ebibitis scilicet ad intentionē dictā. iuuantibus ad dolorem iuncturarum & post medicamen hermetis: dixit medicamen hermetis proprie. s. conuenientissimum est. Nam hoc medicamen est mirabile valde. R. camedreos gētiāne amboz añ. 3. tr. aristol. rotunde. 3. g. seminis rute sicce lib. i. terant & cribellentur cribello subtili cuius dosis. s. in puluere sit cocleariū vnu cū modico. s. ydromellio: manifestū est ex simplicibus supra declaratis. quō istū medicamen est multū prouocatiū & exiccatiū & iuncturarū pfortatiūz

missio fursare aneto & oroboro: vel humida euz lanis aut spōgīs intinctis in decoctione nunc dictoz medicaminū. Secundū est embroce resolutiue sup anchāz infuse mane in ieiunio post purgationes vt cū decoctione summitatū aneti calamitū ameos origani maratru. Tertius est manebalneari in aquis calidis thermarū salis aut sulphureis. Quartū est si predicta non satis excusent & liberent infirmum a suis doloribus capiat clystere hoc. R. ficus icisāz duodecim florum camomille melliloti abint hī summitatum aneti ana 3. i. granorūz iuniperi seminum anisi carui feniculi cymini leuistici ana 3. g. fiat decoctio p vno clystere: in q dissolue hierapigre benedictē ana. 3. s. olei laurini quart. s. salis. 3. i. fiat clystere. Quintū est qd postea ventose apponantur super iūcturam anchē: primo qdem sine scarificatione propter qd extrahantur a profundo humores vsq superficie: & postea fiant cū scarificatione vt foras educant attractos hūores ad superficiem anchē. Sextū est apponere sup iūcturaz anchē rubificantia & vesificantia que potenter extrahāt a profundo foras

3. ij. seminis rute sicce lib. i. teratur & cribellentur cribello subtili: cuius dosis sit coclear vnu. Et administrantur ite ruz vaporatiōes & embroce resolutiue & aque thermarum. Et si nō excusat tūc clysteriza: deinde administrantur vērō se super anchā cū incisione & sine incisione. Et pone rubificantia & vesificantia & nō consolident donec sanet. Et emplastroz qdem administratoz in eis diligitur acuitas propter duas intentiones: quarum vna est resolutio & altera attractio ad exteriora. Et abhorretur eorum acuitas propter quandam intentionem: & est qd ipsa exiccat materiam & in lapideitatem conuertit et dimittit eam non recipientem medicināz.

gutte materias & nō cito consolidentur vlcera inde orta donec sanetur aut alleuetur eger sicut semen sinapis finum columbinum gummi rute agrestis & mel anacardi. Septimum est qd in hac passione emplastra diliguntur acuta propter duas causas: vna est ideo qd ipsa materias peccantes resoluunt: altera quoniam a profundo trahunt ad extra materias. Octauum est qd ista quandoq abhorrentur propter tres causas. Primum quia exiccant morbi materias. Secundo quia has interdum conuertunt in lapideitatem. Tertio quoniam relinquunt materiam non obediētem curationi per medicināz neq resoluētem neq euacuātem. Nonum est qd propter hoc quando ista timentur non est dimittenda lenificatio cū resolutiua

De gradi

& educit per sudorē vt supra dicebat & est timor vsus eius in estate. 3. 6. supra laudabat in vere: addit & administrantur & vaporatiōes & embroce resolutiue & aque thermap: de quibus oibus dictū est supra quō in hac intentione valeat: addit qd si nō excusat. s. qd dictū est de vaporatiōibus & embrociis &c. tunc clysteriza. s. cū clystere forti excoziatiū vt dicebat supra de mēte Rasis: dixit sic repetit: qm vtile post purgationē maior cura sunt clysteria que attrahūt māz tali attractione: qd vulnerant intestina & exire faciunt sanguinē & tunc cessat dolor eadem die: quod ego vidi dixit ipse: plusq in mille hoibus & addit & nunq vidi aliqd: qui vteret istis medicinis qn ex toto sanaret vel alleuetur nisi sit fortis. s. cā qd indigeret vitione ipse. Et ego dico pro vō dūz essem iuuenis doctor trū annorū qd videram vnu armigerū patientē sciatidā qui fuerat eger multis mensibus & euz feci sibi tale clystere: & excoziatio intestinis fuit subito curatus: habui inde magnū honorē: verū est qd aliqui vituperant: s. re vā in hōie robusto habēte intestina fortia: qd reliqua nō sufficiunt de factis vt dixit d. A. laudare ego fieri aliqd tale: pp cuius vtilitatē hic ponā duas descriptiones in cāu valētes: prima est Rasis loco alleg. sub hac forma. R. corticū radicis capparis corticis cologintide centauree minoris cucumeris asinini corticis agarici añ. 3. v. & coque in. iij. lib. aq donec remaneāt due tercie lib. vntus: deinde colla & pone mel & oleū & fac clystere: & sustineat qd magis poterit: pono nūc aliud qd est forte: nō tūc sicut pcedens h3 cū hoc virtutē mitiganti dolorē oēm arretitū vel sciatidū sit vt infra. R. blebis mercurialis añ. 3. i. fursuris fenug. ameos carui cētauree minoris flōz camomille añ. 3. i. coquant in aqua & colent: & in colatura ponat bēdictē. 3. i. serapini. 3. i. salis gēme. 3. s. mellis. 3. g. olei camomille. 3. g. mīlī. Nota tū qd anteq ponant dicta clysteria: maxime pimum prius v3 apponi clystere linitiuū feci eductiū hoc notate. Addit deinde administrant ventose sup anchāz cū incisione & sine incisione. Nā tales attrahūt mām ad superficiē & si fuerit mā sanguinea educit per scarificationes: & si nō fuerit sanguinea saltē extrahit ita vt postea relique medicīne melius eaz resoluere possint. Rasis tū in trac. vt supra posuit eam ad vesicandū: dixit accipiat vērōsam cuius osificū sit magnū ad qritatem palme manus & ingrediat: & osificū supius optime claudat & ponat sup anchāz & imediate adherēbit: & sic fiet p duas horas: postea amoueas & iterato ponatur vsq dum vesicel &c. postea obserua circa hoc que dicta sunt supra. Addit vltra ventosam & si nō sufficit: pone rubificantia & vesicantia de quibus dictū est supra: & nō consolidentur. s. vlcera facta donec sanentur. s. patiens ex dolore apponendo semper aliqua attractiua &c.

Et emplastroz &c. In hac pte principalis huius ptiōe ipse pōit intentiones 3. ias pungi in aplicatione emplastroz fortū in casu: & primo ponit cañ. quare pponunt acuta in casu: 3. timorem q euenit ex acutoz appositione: ibi fā. Et abhorretur. Dixit igit emplastroz qdem administratoz in eis. s. puenienter diligitur acuitas pp duas intentiones. s. curant medicī & intendūt vt sint acuta pp duas intentiones: quaz vna est resolutio. s. fīda: de mā difficulter resolubili: & altera est attractio ad exteriora. s. ex profundo: ista duo faciunt vt medicus intendat in casu acuitatem emplastroz.

Et abhorretur &c. Pōit 3. ias intentiones que ad acuta: & est qd ista. s. acuitas emplastroz exiccat mām & in lapideitātē cōuertit. s. pp fortē resolutiōē que fit in subtili pūc mām & dimittit eam. s. māz

ne condemnat
lucius Roia in
die 11. 12.

Solutius miscendo arungias galline caponis anatis aut anseris: vel muscaginas fenugreci aut lini: vel medullas cervi bouis aut vituli quibus materia prohibetur indurari. Decimum est quod opus est interdum ventosis quibus a profundo extrahantur humores quando non sufficit medicamine alie super attractione materie ad extra.

De embrocis et tinis.

Capitulum XXV.

Amatur

tur et. In primo capitulo primo agit de embrocis contra sciaticam. Secundo de tinis ibi. Et administratur. Tertio de oleis quibus fit inunctio ibi. Et vero ex quibus. Quarto de cerotis ibi. Et cerotaria.

In prima parte hanc describit embrocami. Re olei de alcana aliter vocati cyprini lib. i. aceti de vino lib. s. nitri pulueris zati qrti. s. cardamomi. s. i. hyssopi sicce quarti. s. miscantur in simul et ouia lana submergat in his et anche iunctura vaporatur inde.

Et admittuntur et.

In secunda precipit ministrare tinas ex aquis deco-

ctionis medicinarum simplicium resolutuarum: sicut sunt maratrum summatates aneti pitaria furfur menta calamitum camomilla et mellilotum. b. Ea vero et. In tertia comedat olea. iij. qbus ancha dolens post purgationes sepe inungenda est. Ma sunt vehemeter calefacientia et resolutiva et extrahentia grossas materias a profundo scie. Primum est oleum de costo quod bis describitur princeps quia pisa trac. x. capitulis. xvi. et xvij. Secundum fortius in calefaciendo et resoluendo est oleum de euforbio: quod describitur eodem trac. c. xxij. Tertium est oleum de picroto quod ex radice picroti conficitur cum sextuplo ipsius olei oliuarii. Quartum est oleum de castoreo quod similiter fit de testiculis castoreis et oleo communi.

Jo. Alsathei

non recipientem medicinam. i. non recipit cum est lapideata visilitate ex medicina. Ideo addit corollarie. Quod oportet ut non dimittat lenificatio. i. quin miscet et resolutio aut saltem ei succedat sicut est supra dictum: addit ultimo et quandoque sunt necessarie ventose et earum appositio propter attractionem dictum est: et sic fit finis capituli. In capitulo breviter habuimus primo quomodo cura sciaticae est sibi propria: ita quod est diversa a cura aliarum iunctionum precipue in hoc quod in principio aliorum dolorum licet percute materia: in sciatica autem non licet: dictum est nisi materia sua acuitate tantum dolorem imprimeret quod esset timor de morte: quando tunc auderemus. Habuistis consequenter cam huius ne materia profundius in ipse sciatica idem dicebatur de genu et spatula. Et ubi fit aliquis dolor debemus ipsum mitigare cum lenitiuis resolutivis et. Habuistis postea quod in causa sanguinea phlebotomia est de rebus magis conferribus facta primo phlebotomia de brachio postea de pede: et ibi addebatur quod nunquam in tali casu fiat phlebotomia ex pede nisi post phlebotomiam ex manu. Postea dicebatur quomodo in vomitu est magnum iuuamentum in casu et aliquando ex solutione: sed ipsa interdum postponit usque ad declinationem: et fit sufficientia in vomitu. Postea habuistis quomodo phlebotomia sciaticae venit et magis iuuatua quod sopherne nisi manifestaretur quod materia versuaret magis ad sophera quia. i. esset maior dolor in parte oomeistica cruris: et color rubidus ibi alteratus. Postea habuistis quomodo vena curuature poplitis iuuantior est in casu quod vena sciatica vel sophera. Idem et dicebatur de vena posita inter minimi et secundum pedis: sicut et dicebatur de phlebotomia saluante que magis iuuat in passionibus epatis et splenis quod phlebo. basilicetotum istud intelligebatur quod est intentio diuertendi ut est in prin. sed ubi est intentio euacuandi secus est dicendum. Habuistis piter quod illi qui patiuntur dolore a materia phlegmatica curantur cursu. i. sicut curantur apostemata grossa: vñ non debet applicari resolutiva fortia ante euacuationem mae et ibi et repetit de vomitu quo iuuantior est quod ventris solutio: et ibi dictum est de mente. Rasis quod nūquā dōz medicus in sciatica soluere nisi prius vomitū prouocauerit: et ipse posuit vomituum in casu conueniens ex baurach et aceto et. s. hydromelle. Postea dixit post euacuationem cōpetere subtilitatem et puocatiua interius et exterius: interius sumere laudauit medicamē hermetis: et ibi posuit descriptionem eius: exterius laudauit embrocas fomentationes et huiusmodi. Habuistis piter quod illa quando non sufficiunt tunc clysteria fortia conueniunt. Et ibi habuistis dictum egregium Rasis quod non vidit aliquem quod vteret eis post mundificationem qui non sanaret et. Et postea habuistis si ista non sufficiunt tunc ventose et medicame veficatorie sunt necessarie. Postea habuistis quod in approximatione emplastrorum acutorum sunt contrarie intentiones: in casu quidem conueniunt pro quanto attrahunt et profundum et resoluunt: et nocent pro quanto indurant materiam. Et ibi habuistis corollarie quomodo miscantur vel sunt miscenda secum molificationia.

De embrocis et tinis. Capitulum XXV.

Amantur olei et.

Sequitur de embrocis rubrica et p̄tinuat ad prece dentia sic: quia supra in ca. posuit curam generale ipsius sciaticae per ca. et medicinas generales. Nunc ipse enumerat medicinas magis speciales et primo locales: secundo soluentes: et numerat locales numerat eas que maxime faciunt utilitatem factis purgationibus: et primo nūerat embrocas et ynciones: secundo emplā et epithymata. Et

Et cerotaria et. In quarta comedat cerotaria scia de dictis oleis cum oppopanaco et euforbio s. huc modum. Re. oppopanaci. s. euforbij. s. iij. terant et incorporent cum oleorum costini et de castoreo an. qrti. s. cere s. ij. et fiat cerotum. De epithymatibus et emplis. Capitulum XXVI.

Emplastrum resoluens et.

Capitulum XXVI.

naco et euforbio et oleis predictis.

De epithymatibus et emplis. Capitulum XXVI.

Emplastrum resoluens

ue materia ad illud quod apparet ex profundo. Re. se. rute siluestris baccarum lauri anidemi nitri sceba armeni cordumeni pulpe colloquintide ameos omnium an. aur. iij. rute recentis picis cere amoniaci omnium an. aur. viij. bezard aur. v. oppopo. sulphuris quod non tetigit ignis amborum an. aur. iij. fiat ex eis emplm. Et si leniat sciatica cum stercore caprino et aceto forti erit sicut medicamen de sinapi et melius et magis iuuatuum ipso. Et emplastra rubificantia et veficantia bona sunt valde.

agit de epithymatibus et emplastris et linimentis contra sciaticam. Secundo de solutiuis ventris ibi. Solutiua. Tertio de suppositorijs et clysteribus excoctis ibi. Et euz accidit. Quarto de lei emplastro et canterio ibi. Et iterum.

In prima parte pmissue describit. xvi. epithymata et emplastra valida contra sciaticam. Primum est hoc emplastrum quod trahit mas a profundo iunctura usque ad supficiem. Re. se. minis rute siluestris baccarum lauri anidemi idest herbe de qua fit asa nitri sceba armeni id est ficadod de armēia seminis ameos cordumeni id est carui agrestis an. aur. iij. rute hortolane humide picis sicce glutinis alimbar. i.

terbinthine: gummi pini. i. refine amoniaci adipsi vituli an. aur. xvi. oppopanaci aur. vi. sulphuris non adusti aur. iij. olei de alcanna. s. xviij. incorporantur ut decet: et fiat emplastrum anche superponendum. Secundum recipit stercoreis caprini quartum. i. quod sub forma emplastri vel linimenti bene incorporatur cum aceto forti et anche apponatur: erit enim sicut emplastrum de sinapi plus valens et iuuans in extractione materie peccantis a iunctura anche et eiusdem ampla resolutione. Tertium est emplastra rubificantia et veficantia que valde bona sunt in presenti casu si cut sunt emplastra de sinapi facta vel de melle anacardino vel de picroto vel de gummi rute agrestis vel de fimo columbino. Et circa hec em-

De gradi

hoc est quod dicitur tres rubrice futurorum capitulorum: de prima parte embrocum. Dicit primo sumant olei de alkna lib. i. et aceti lib. s. et nitri quartum lib. vñus. i. s. iij. et cardamomi. s. i. s. et yssopi. s. hūide. s. i. s. submergat in eo lana et vaporet cum eo locus. In casu isto multum valet oleum de alkna quia confortat membra nervosa et calefacit dissoluendo. Ma alkna idem est quod clperus de quo dictum est supra quomodo valet: nitrum et cardamomum manifestum est quomodo valeant in casu exicaco et attrahendo et dissoluendo acetum ponitur ad penetrationem: yssopus humida ad molificationem prohibendo lapideitatem: et mitigat dolorem: addit. Et administrantur tunc ex aquis medicinarum singularium resolutiuum predictarum in hoc ca. sicut sunt gentiana. Lamedreos Aristologia. Lentaurea rosmarinus bethonica yua et similia. Et ista est cois practica quod facta purgatione sunt tales tunc in quibus infundit eger secundum Anchas: et aliqui cum vapore ab illis decoctionibus resolutio sunt Stuffer: et multum valet in casu: addit. Ea vero ex quibus sunt ynciones sunt sicut oleum costini et oleum de euforbio et oleum de picroto et oleum de Castoreo que administrant post mundificationem. i. talia administrant et administrari solent debent post mundificationem: totum est clarum: addit. Et cerotaria cum oppo. et euforbio et oleis predictis. i. cōponi possunt: et in casu multum valebunt.

De epithymatibus et emplastris. Capitulum XXVI.

Emplastrum et.

Sequitur de embrocis rubrica et p̄tinuat ad prece dentia sic: quia supra in ca. posuit curam generale ipsius sciaticae per ca. et medicinas generales. Nunc ipse enumerat medicinas magis speciales et primo locales: secundo soluentes: et numerat locales numerat eas que maxime faciunt utilitatem factis purgationibus: et primo nūerat embrocas et ynciones: secundo emplā et epithymata. Et hoc est quod dicitur tres rubrice futurorum capitulorum: de prima parte embrocum. Dicit primo sumant olei de alkna lib. i. et aceti lib. s. et nitri quartum lib. vñus. i. s. iij. et cardamomi. s. i. s. et yssopi. s. hūide. s. i. s. submergat in eo lana et vaporet cum eo locus. In casu isto multum valet oleum de alkna quia confortat membra nervosa et calefacit dissoluendo. Ma alkna idem est quod clperus de quo dictum est supra quomodo valet: nitrum et cardamomum manifestum est quomodo valeant in casu exicaco et attrahendo et dissoluendo acetum ponitur ad penetrationem: yssopus humida ad molificationem prohibendo lapideitatem: et mitigat dolorem: addit. Et administrantur tunc ex aquis medicinarum singularium resolutiuum predictarum in hoc ca. sicut sunt gentiana. Lamedreos Aristologia. Lentaurea rosmarinus bethonica yua et similia. Et ista est cois practica quod facta purgatione sunt tales tunc in quibus infundit eger secundum Anchas: et aliqui cum vapore ab illis decoctionibus resolutio sunt Stuffer: et multum valet in casu: addit. Ea vero ex quibus sunt ynciones sunt sicut oleum costini et oleum de euforbio et oleum de picroto et oleum de Castoreo que administrant post mundificationem. i. talia administrant et administrari solent debent post mundificationem: totum est clarum: addit. Et cerotaria cum oppo. et euforbio et oleis predictis. i. cōponi possunt: et in casu multum valebunt.

plasma primo notat qd vesice quas efficiunt sunt pforade: quatinus ab eis
exeat materie quas ipsa attraxerunt. Secundo qd super eas perfora-
tas postq exijt quod in se erat medicamen apponi qd eas exiccat sic iste
pulvis. R. corticis thuris turbie accatit myrrhe radices yreos. añ. 3. ij.
terantur subtiliter et fiat pulvis siccat et consolidans. Tertio pcept co-
solidatõe facta rursus vesicare: et sic cõtinuare donec assit sanitas. Quar-
tu est epithyma quod fit

ex lib. baurach. i. nitri: et
lib. i. hordei decocti pa-
riter in aqua salsa vel in
lixivio et iucture anche
superepithymatis. Qui-
tum est hoc emplastrum
iunans quod recipit sta-
phifagrie lib. i. fecis vi-
ni aduste lib. ij. piretri li.
s. nasturcij lib. i. z. s. be-
zard. i. galbani lib. s. sul-
phuris. lib. i. baurach. i.
nitri lib. i. olei cotillas. 3.
et sunt. 3. xvij. Nam eo-
tila est pondus. 3. 3. gũ-
mi pini lib. s. fiat ex his
omnibus emplastru qd
anche apponatur. Sex-
tum est linimentum qd
recipit picis sulphuris
pitrĩ sicut alcophol añ.
quart. i. incorporantur
simul: et vt linimentum
iuncture superponatur.
Et huic supermittatur
charta de pãno et dimit-
tatur ibidem donec per
se cadat. Et est charta qd
daz suturalia in quibus
arabes inuoluunt speci-
es suas. Septimum de
exptis recipit taphie col-
lecte i estate viridis opti-
ma trite contritione: qz
vix teritur lib. s. incor-
pora cum cera que suffi-
ciat ad hanc colligendã
et inuiscet iuncture do-
lenti et illic ligate stare di-
mittantur ab horis. iij.
vsqz ad vi. horas: postea
patiens introeat balneũ
et cum parũ sudoris ad
modũ roris emittere ce-
perit intret tinam dictã
balneũ aqueum et ause-
rat empl. Et hebdoma-
da vna vel. x. diebus lo-
co eius ponatur lana perfusa gũma dragaganti. Et sepe iteretur hoc me-
dicamẽ: qz facit vt nos non indigamus semine sinapis neqz gumma ru-
te agrestis. Et autem taphia nasturcium agreste. Octauum recipit semi-
nis staphifagrie quart. i. terat et incorporatur cum sufficienti gũma pi-
ni. s. resina et fiat emplastrum qd anche inuiscet. Nonum recipit gumme
rute agrestis quart. i. cere et olei de ruta quod sufficit: fiat emplastru qd
anche apponat. Decimũ recipit radices piretri dabit id est visci floris la-
pidis asius baurach idest nitri staphifagrie. añ. 3. s. incorporantur euz cera
et oleo sufficientibus et fiat emplastru cui quandoqz addunt seminis na-
sturcij. 3. ij. Inquit princeps scdo huius capitulo de asius qd asius e lapis

Jo. Matthæi

spso qm in stercore cũ hoc qd e virtus fortis in attrahẽdo et est virtus co-
fortatua: addit. Et empla rubificatĩa et vesicatĩa bona sunt valde in ca-
su qm materiã attrahunt forti attractiõe: de eis dictũ est supra: inter cete-
ra laudabat mel anacardi et. et posui vobis modũ extractiõe eius: ad-
dit ponendo modũ vsus vesicantiũ post operationẽ eorũ et dicit. Et o3
vt perforent vesice. s. ipso facto p tales medicinas et deinde puluerizet
super eas medicamẽ exiccatũ: deinde iteret vesicatio vsquequo curat
sanitas. Non intellige qd immediate facta vesicatio et ipso ruptis qd debe-
ant apponi exiccatĩa cicatrizantĩa et cõsolidantĩa et postea apponat alia
vesicatoria: sed facta prima vesicatio et ipso perforatis per tẽpus ex eis
educat materiã cũ attractiũs lentibus vel cũ melle vel cũ ficibus vel cũ
caulibus acutis vt fieri cõsuevit et hoc per notabile tẽpus: et cũ existima-
mus euacuata sufficienter materiã tunc apponamus medicamen exica-
tiuum ad intentionẽ cõsolidadĩ vt mirrhã aloem tus gallas et hmoi: et
si nõ adhuc appebit facta va cura neqz materiã sit ex toto euacuata: tunc
de nouo applica vesicatoria et fac vt prius vsquequo curat sanitas: lege
literã et. Addit et iterum sumatur lib. i. baurach et lib. i. olei et fiat ex eis
epithymati erit oleũ antiquum crit magis cõueniẽs: patet quõ valeat: ali-
ud. Et iterũ emplastrũ iunatiuum. R. strasfarte li. i. fecis aduste li. ij. pi-
retri lib. s. nasturcij lib. i. s. bezard. i. galbani lib. s. sulphuris li. i. baurach
tantũdẽ olei cotillos tres. s. antiqui gũmi pini qd sit equale cũ bezard. i.
in quãtitate. i. lib. s. fiat ex eis emplastrũ et administretur: oĩa ista sunt su-
pra declarata: recurre supra pro verificatione: põit aliud. Et iterũ suma-
tur picis pars vna et sulphuris pars vna et cõtricti sint vt alcohol. i. sub-
tilissime et leniat super Anchã: erit in forma vnguẽti vt p3. et põat de su-
per carta. s. vel petia grossa vel coriũ et dimittatur vsquequo cadat per
se: ponit cõsequenter vnũ modũ singularẽ cure excusantẽ a fortiter vesi-
cantibus et dicit. Et ex eis que experta sunt est vt colligatur plãta caphie

super quem nascit sal cuius flos nominat asius et videt qd eius sit gene-
ratio de roze marino et imbre qui cadit super eũ. Undecimũ est cerotum
ex euforbio cũ cera et oleo rute vel de costõ simul incorporatis sub empla-
stri forma quod confert sciaticẽ et dolori genuũ. Duodecimũ est istud
linimentum. R. olei de alcanna idest cyprini. 3. vij. aceti vncias quatu-
or: niri vncias duas piretri vnciam vnam teratur piretrum et infundat

rotũ de euforbio. Et iterũ olei de alca-
na. 3. vij. aceti. iij. 3. nitri. 3. ij. piretri. 3.
i. infundatur piretru cũ oleo de alcanna
postq trueris ipm et pone ipm in oleo
illo tribus dieb et bulliat bullitõe leui:
deinde pijciant desuper acetũ et nitru:
postea ibibatur in ipso lana sordida: de-
inde ponatur super locũ dolorosũ an-
che. Aliud sife illi ex epithymatiõ. R.
cere colate aur. c. glutinis alimbat aur.
xv. et floris eris aur. vij. et lilij et albe-
zard et myrrhe oĩũ añ. aur. vi. et alkitrã
aur. v. aggrega ista et conuassa ea sicut
ps. i. et fac ex eis emplam. i. et lini euz eo
locũ dolorosũ pixidis precipue si fue-
rit materia faciens dolorẽ sanguis fi-
xus in iuncture ipa aut phlegma gr os-
sum vitreũ qd iam bibit pixis iuncture.
Emplz sedans sciaticã. R. olei antiqui
3. xvij. limature plumbi et salis masse et
glutinis alimbat omniũ añ. aur. c. lima-
ture eris rubei. 3. iij. floris eris abrazi et
condisi et radices almezerion nigri et ari-
sto. et sinapis omniũ añ. 3. ij. et projicĩ
in eo qnqz piretri. 3. i. Aliud. R. aniu-
dẽ. se. rute siluestris baccarũ lauri bau-
rach colloquintide scea ameos cordu-
meni omniũ. añ. aur. iij. rute hortolane
humide et picis sicce glutinis alimbat
gũme pini amoniaci adipis vitulorum
omniũ añ. aur. xv. oppopõaci aur. vj.
sulphuris nõ adusti aur. iij. olei de alca-
na. 3. xvij. Aliud. R. picis humide. 3.
xvij. aristologie. 3. x. et. f. cere li. i. gum-

as: et quandoqz his additur piretri vncia vna incorporantur simul sub
emplastri forma et anche apponantur. Quintumdecimũ recipit aniu-
den idest herbe de qua fit asa seminis rute siluestris baccarum lauri bau-
rach. i. nitri colloquintide scea idest sticados arabici seminis ameos cor-
dumeni idest carui agrestis: ana añ. iij. rute hortolane humide picis sic-
ce glutinis alimbat idest terebinthine gummi pini amoniaci adipis vitu-
li ana añ. xvi. oppopõaci. añ. vi. sulphuris non adusti añ. iij. olei de
alcanna. i. cyprini. 3. xvij. misceantur vt decet et fiat emplastrum. Deci-
mum sextum recipit picis humide. 3. xvij. aristologie rotunde. 3. x. et. ce-
re lib. i. gumme pini añ. iij. sulphuris non adusti. lib. i. baurach li. i. et. s.
staphifagrie

De gradi

in estate dum est viridis et eius cõtrictio optima fiat. i. lãga fiat qm e dif-
ficilis ad cõterendũ: deinde aggrega ipsam. s. sic pistatã et humidã cum ce-
ra et inuiscat eã anchã et loco doloris et liget desuper et dimittat quatuor
horis vsqz ad sex: de Laphia nõ habetis capsm neqz a do. Qui. neqz a Se-
rapioẽ s; a sarapioẽ hẽtis single capsm it of ab eo taphia et bñ dicit Simo-
q corrupte scribit d3 scribi p e vt hic et scribit per t: breuiter e plãta eius
succus et radix eius est fortis multũ in attrahẽdo ita qd qm volumus ex
profundo attrahere ista est singlis medicis: et ibi dicit Serapio qd ppter
eius acuitatẽ o3 qd qui colligit leniat quodã lenimento ne mēbra nuda
et facies a vapore eius forti noceant: dicit et qd eius operatio est tarda p-
pter hũiditatẽ coniunctã. Ideo signanter dixit do. A. dimittat quatuor
horis vsqz ad sex: addit deinde ingrediat balneũ. i. stapham et iaz ad ma-
gis attrahendũ. Quqz parũ rozare incipit. s. corpus incipiat sudare igre-
diatur tinã. i. balneũ humidũ et si esset factũ cũ decoctiõe rerũ appropia-
tarũ esset cõuenientius: et tollat. s. postea emplastrũ qm debuit iaz multũ
attraxisse et vesicasse et loco eius appõat super locũ lana cũ dragatõ. i. vi-
triolo prius. s. ifusa lana in aliquo succo de appropriatis: et postea super
aspergat vitreolũ ad extecadũ ebdomada vna aut decẽ diebus: et iteret
qm excusat a synapi et gũma rute agrestis qd sua acuitate fortius mordet
et cũ quada violẽtia magis attrahit: sic maiorẽ causant dolorẽ: addit
et itep safiragĩa et gũma pini et iterũ gũma rute agrestis et cera et oleum
de ruta. s. si ex eis fiat cerotũ erit cõueniẽs: totũ p3 ex supra declaratis: ad-
dit et iterũ piretru et dab et flos lapidis: asius et baurach et safiragĩa et su-
ma ex eis emplm: et qnqz addit in eo nasturcij: oĩa ista sunt clara preter
duo ly dabach est vischus: p3 quõ attrahat. flos lapidis nõ regio qd sit
sed et si esset lapis molaris p3 quõ notabiliter extecaret: addit. Et ex eis qd
pferũt ad hoc. s. sciaticã et ad dolores genuũ est cerom3 ex Euforbio p3.
Et itep olei de alina. 3. vij. et aceti. 3. iij. et nitri. 3. ij. et piretri. 3. i. infun-
datur

staphisagrie hñ. i. 3. rñ. et cotile due: cotila vero est pondus. i. 3. bezard idest galbant lib. 5. liquefacienda liquefiant et sicca puluerizentur et icoz-
porizentur omnia simul malaxando manibus et confricando ea modo qui
dictus est in consimilibus: et postea dicitur quinti prima tractatu. ij.
a C Solutiva rñ. In secunda primo hic sex medicamina bona solutiva
ventris in sciatica scripta alibi refert. Primum est pille de hermodactilis

quas tripliciter melius
scribit in antidotario di
fictioe. et maiores mio
res et suas et hic suas ac
cipe: qñ dosi et dragme
due. Secundum est pil
lule feride quas nunc di
cta distinctioe dupliciter
describit. Primo maio
res: deinde minores qñ
hic accipias et sit dosi
earum. 3. ij. Tertiū est pil
lule de taphia. Inasturtio
agrestis qñ describit prin
ceps trina descriptione
quinti pñ tractatu. ij.
Et omnes in casu hoc
sunt bñe et experte: et ha
rum cuiuslibet dosi est
3. ij. Quartum est pillu
le de storace que recipiūt
storacis calamite tur
bich albi. ana. 3. 5. 3. ij.
3. ij. terantur et incorpo
rentur cum sufficienti re
rebintina et fiat massa
pillularum: de qua do
sis et a duabus dragmis
ad tres. Quintum est pil
lule iuuamenti que non
habēt partes nec ita effi
caces in casu presenti: qñ
describit princeps quin
ti prima tractatu. ij. ca
pitulo. xv. sub titulo pil
lularum proficui ponēs
harum dosim a tertia parte. 3. vnus vsq; ad. 3. 5. Sextū est hñra herme
ris: qua nil melius est et in vere bibat. Et dolorosis illius iuncturis qui
tunc ea bibat accidit emittere velut rotē quendam et etiam sudare: et non
solut ventrem multū vehementer: imo mundificat iuncturas et corpus
cum quadam humori sublimitate. Hanc describit melius distinctioe
tertia antidotarij. Et propinetur inquit post sex menses: et sit dosi a. 3. i.
vsq; ad duas. C Secundo commemorat elemēta sex idest medicinas sim
plices ex quibus componuntur pharmaca que a iuncturis soluant. Prī
mum est pulpa colloquintide: de qua dicit asdesue capitulo de ea qñ solu
tione educit phlegma et humores viscosos attrahens ipsos a profundī
tate membrorum et eius operatio extenditur ad nervos et iuncturas. Se
cundus est centaurea: de qua dicit asdesue capitulo de ea qñ educit phleg
ma crudum et proprie minor et cholera citrinam et materias ex iunctu
ris et confert sciaticae iuuamentum magnam emplastrata et clisterizata.
Tertium est gumme sicut serapinum oppoponacum sarcocolla et eufor
bium vt melius declarat in capitulis harū. Quartum est fumusterre: cu
ius laxans virtus extenditur vsq; ad venas: vt ait melius capitulo de co
sed non ad iuncturas: imo virtus eius aperiens et ducens laxatā phar
maca forte ad has puenit: et hoc est qñ vult hic. Quintū est taphia: de qua

Jo. Althbei

datur pīretz in oleo de alkna postquā triueris ipm: et pōe ipm in oleo. s.
eodē tribus diebus et bulliat. s. post bullitione leni deinde projiciatur de
super acetum et nitrū postea imbibat in ipso lana sordida. i. succida deinde
de ponat super locū dolorosum Anche: vt p3 hēc descriptio est notabilis
in casu et artificiosa: ponit consequenter quatuor alias descriptioes ad
eandē vtilitatē: et qñ in eis non ponuntur aliqua que nō sunt supra sepe
declarata fugiens prolixitatem ne alijs tedio hñz ipsas specialiter hic nō
declarabo: sed vos ipsi discurratis: et facile ex dictis intelligitis.

Solutiva bona rñ. C Sequit capitulū de solutivis in
casu cōferentibus: in quo duo faci
primo ipse ponit medicinas soluentes: scđo in fine ea. ipse et reddit ad ali
qua localia: scđa ibi. Et emplastret anchā cū fecē. Prīa adhuc in duas
qñ primo ponit medicinas fumendas per supius: scđo p inferius vt sup
positoria et cristeria: scđa ibi. Et cū accidit mundificatio rñ. Prīa et
in duas: qñ primo ipse enumerat quasdā singulares medicinas principa
lissime in casu valētes et cōpositas et simplices: scđo ponit descriptioes
duas: scđa ibi. Sumant due colloquintide. Prīmo et ponit cōposi
tas valentes: scđo simplices: dicit igit pñ bona et vtilia quidē sunt pil
lule de hermodactilis. s. maiores domināte phlegmate et pillule feride. s.
maiores et pillule de taphia: asdesue nō ponit. Sed. d. Aponit tres descri
ptiones prima et tertia in casu magis valent quā secūda et prima pīpue:
et pillule de storace: istas nō repio: sed debēt esse in virtute storacis de qua
est supra dictū quō in casu valeat: addit et nō sunt aliquę. s. tñ vtilis sicut
pillule iuuamenti: de istis feci multa vba supius singulariter est dictum qñ
sub hoc titulo nō repeririunt: sed bene reperiunt pillule pīficiū: est supra:
neg sicut iera hermetis: et de hac sufficiēter est dictū recipiat vna confe
ctio qñ ipse ponit an Jeras facit duas: et sumat prima: addit qñ bibat in
vere: et ponens modū iuuamentoz eius dixit et illius. s. hois qui bibit eā
incipiunt eoz iuncture dolorose rñ emittere et sudare: et hoc est pp for
tē ipsius aperitiōe: et nō est in ea solutiō vtrius plurima qñ nō soluit nisi
per agaricū soluentē. Ideo addit imo mundificat cū sublimitate. Confe
quenter enumerat medicinas simplices hic pīpue dicens. Elemēta qñ

dicūt princeps scđo canon. caplo de fertaragi qñ bibat ad dolorem iunctu
rarum et confert. Sextum est succus cucumeris asini: de quo dicit melius
capitulo de eo qñ educit materias que sunt in iuncturis et curat dolorem
earū et proprie succus eius. Tertiū hic describit quoddā solutivum ma
gne efficacie pñra sciaticā: accipiant duo poma colloquintide matura et
integra que perforentur et emundētur ab omnibus suis interioribus si

et dimittantur nocte vna: deinde proj
ciantur ambe colloquintide in mane il
lius noctis cum oleo qñ est in eis amba
bus iollā et fundatur sup eas abas quā
tū ē olei mēsurā. i. 7. f. de aq et coquātur
simul vsquequo decocte sint ambe collo
quintide. Cū ergo decocte fuerint abe ex
trahant et pīciant abe et coquant aqua
et oleū tpe sufficiēti: deinde projiciat el
leborus cōtritus et cribellatus fm qñti
tatem q coaguletur aq et fiat sicut pās
de quo fiant magdaleones vel magda
linculi fm quāritatē auellane et sumā
tur de illis auellanis. xvij. numero et su
mat infirmus post balneationē. Et mo
dus alius est vt decoquat oleū cū succo
C Et cū accidit mundificatio per solu
tione ventris et vomitū et prolōga egrī
tudo tunc tibi puenit vt suppositorijs
ex medicinis faciētibus excoziationē et
solutione educētibus sanguinē sicut ē
decoctio cucumeris asini et colloquin
tide et fel vaccini et pīretum et centa
rea et nastur. et taphia et elixatura pisciū

Et non sunt donande nisi vīris robustis vix laxabilibus. Et si sciatica
phlegmatica fuerit sit elleborus albus: si melancholica niger sfinalter
dicit qñ est modus alius confectiois huius medicaminis: et est vt coqua
tur oleum cum succo qui sit pīexpresus a iam coctis colloquintidis.
Post hoc hñs addatur pulvis ellebori.

b C Et cum rñ. In tertia premittit qñ cū fuerit habens sciaticū dolo
rem bene mundificatus tam solutione ventris qñ vomitu vel sanguinis
extractione et non conualecit: imo prolongatur eius egritudo: tūc ex
pedi vt suppositorijs et medicinis que intestina excoziant et sanguinem
educunt solutione ventris. Et hic large accipit suppositorium vt se extē
dit ad clystere. Hanc practica nūqñ vt pīsumpt: quia vīnteritas omnes
reputatū suspectas de morte magis qñ sciaticas. Secundo pro exemplo
refert medicinas octo simplices: ex quibus clystera componi possunt et
suppositoria que intestina excozient secundū istos modos. Recipe cucu
meris asini pulpe colloquintide: ana dragmas tres decoquātur in aqua
falsa et fiat clystere. Item. 3. fellis vaccini pīretri contriti ana. 3. i. deco
quantur cum melle: et. 3. vi. salis et formētur ide suppositoria duo gros
sa et longa. Item. 3. centauree minoris nasturij taphie: ana. 3. ii. de
coquantur in aqua vehemente falsa salitorij pisciū vel hōz salmuriā.

De gradi

dem medicinarū solutivariū. i. fundamēta sunt pulpa colloquintide et cetau
rea et gumme. s. oppo. Serapinū et hñdū: et fumustere et taphia et succus cu
cumeris asini: et de istis omnibus dictum est supra.

Sumantur due rñ. C Nūc consequenter pōit duas de
scriptiones solutivoz et dicit pñ
Sumant due colloquintide et pīrent et educat qñ in cōcauitatibus earū
est ex pulpa et seminibz et carne ita. s. qñ nihil intrinsecū remaneat s3 solus
correz exterior et impleant oleo sifamino et cooperiant amba forami
na. s. vbi sunt perforate et dimittant nocte vna. s. sic: deinde projiciat am
be colloquintide in mane illius noctis hoc est mane succedēti. cū oleo qñ ē
in eis ambabus in olaz. s. coopris ipsis vt prius: et fundat sup eas ambas
quantū est mēsurā olei vna et media. s. mēsurā de aq: verbi grā: si oleum
est due libze ponātur in olla aq libze tres et coquant sif vsquequo disco
cte sint ambe colloquintide qñ. s. dissoluant in decoctione. Cū ergo discocte
fuerint ambe extrahant et projiciat ambe et coqñtur aq et oleū tpe sufficiē
ti ita. s. qñ aq cōsumat: deinde projiciat de sup elleborus albus. s. cōtritus
cribellatus scđz quāritatē qua congellef. i. inspissēf aqua vel oleū ex ip
pulvere et fiat sicut panis. i. ita spissus sicut pasta de quo fiant magdaliū
culi. s. forme rotunde scđm quantitatē auellane: et sumant de illis auella
nis. xvij. numero: nō intelligatis pro vna dosi qñ dictū esset erronez: sed
intelligat qñ ex decē et octo ad plus fiet vera cura antequā oīa sint expe
dita. s. fumendo qñ expedit vñū pro vice: credo et qñ erit fortis dosis: ad
dit et sumat infirmus post balneationē ad mollificadā et subilitadā māz
vt. s. melius p pharmacū possit educi: ponit et aliū modū sic. Et modus alius
est vt decoquatur oleū cū succo. s. colloquintide rectis supaddo aquā
ad mēsurā datā deinde fiat bullitio ad cōsumptionē aque: postea super
aspergat pulvis ellebori tāte quantitatē vt fiat pasta et sequere sicut est
dictū in pīcedēti rñ. hōz istas descriptioes ego nō ponerē i practica et pro
pter fortitudinem et inconuetudinem olei: legelitteram.

Et cum accidit rñ. C Hēc ē pa pñe pñis i qñ ipse pōit
medicamina pīnferi sumēda fortia
qñ ex pñra pīpue nō sufficiūt: dicit pñ. Et cū accidit mundificatio. s.

Hec enim omnia profunt in hac hora radendo intestina et excoriando et resalendo ad ea materias que erant causa sciaticae et fortasse hanc sanant si patiens possit ipsa tolerare. Tertio dicitur quod interdum ponitur euforbium in his excoriantibus clysteribus. Et dixerunt aliqui quod id valde malum est et valde nocivum in principio morbi: quia suo impetu et violentia deorsum materias tam festine attrahit atque precipitat quod prohibet eas a diuersis huiusmodi omnibus ipsarum ad partes contrarias et augere sciaticam. Sed in fine morbi cum iam pauca est materia coferunt euforbium proprie dum sequitur intus vesicatio ex ipsius ope. Quarto dicitur quod in sciatica sepe sponte accidit intestina excoriatio sine medietate: et inde sanatur eger a sciatica. Quinto dicitur bit clystere excorians in testina inferiora quod rectum colloquitur. 3. ij. na sturcij radicis capparis centauree minoris rubet tinctori. an. 3. i. cucumeris asini taphie. ana. 3. ij. fiat decoctio de cuius aqua pro vobis clysterizetur quart. vi. est enim clystere quod excorians sanatur ad curam sciaticae. Deinde coferatur grossum fecale dicte decoctionis et funture anche more cataplasmatie calidam apponatur quatinus extrahat a profundo scie mas grossas et ancham vesicet. a. Et iterum 2c. In quarta preiubet emplastrare ancham vel saccella re proprie loquendo cum calefactis aceto et fursure ut dolores leniat et resoluant aliquid de materia morbi. Secundo precipit ancham vehementer cauterizare cauterio ex auro rubeo et ardenti si in iunctura anche sanguis grossus fuerit iacens et immersus: ut per ardorem fortem: cauterij sanguis euellatur a loco in quo erat et foras extrahatur.

De bothor nominatis. Capitulo. xxvij. **De bothor appa-** rent in crure nigre quasi ipse sint fructus thamarisci aut grana viridia magna. Et materia earum est materia varicum. Et cura earum ex parte modificationis est cura varicum et vlcera melancholicorum: quorum canonem dicemus in libro quarto. **De dolore calcanei.** Capitulo. xxviii. **Quandoque accidit** ex obuiatione pterete: aut cau: aut coartatione calciamti et alijs. Et sanat ipsius embrocatio cum aqua frigida:

De bothor nominatis. Capitulo. xxvij. **De bothor appa-** rent in crure nigre quasi ipse sint fructus thamarisci aut grana viridia magna. Et materia earum est materia varicum. Et cura earum ex parte modificationis est cura varicum et vlcera melancholicorum: quorum canonem dicemus in libro quarto. **De dolore calcanei.** Capitulo. xxviii. **Quandoque accidit** ex obuiatione pterete: aut cau: aut coartatione calciamti et alijs. Et sanat ipsius embrocatio cum aqua frigida:

De bothor nominatis. Capitulo. xxvij. **De bothor appa-** rent in crure nigre quasi ipse sint fructus thamarisci aut grana viridia magna. Et materia earum est materia varicum. Et cura earum ex parte modificationis est cura varicum et vlcera melancholicorum: quorum canonem dicemus in libro quarto. **De dolore calcanei.** Capitulo. xxviii. **Quandoque accidit** ex obuiatione pterete: aut cau: aut coartatione calciamti et alijs. Et sanat ipsius embrocatio cum aqua frigida:

De bothor nominatis. Capitulo. xxvij. **De bothor appa-** rent in crure nigre quasi ipse sint fructus thamarisci aut grana viridia magna. Et materia earum est materia varicum. Et cura earum ex parte modificationis est cura varicum et vlcera melancholicorum: quorum canonem dicemus in libro quarto. **De dolore calcanei.** Capitulo. xxviii. **Quandoque accidit** ex obuiatione pterete: aut cau: aut coartatione calciamti et alijs. Et sanat ipsius embrocatio cum aqua frigida:

Jo. Almathei

ut facta sit per solutionem vetricis et vomitu et plonget egritudo ita. s. g. no re moueat per pda tibi conuenit uti suppositorijs et medicis facitibus excoriatione et solutio educitibus sanguine. s. de cysterijs sic e decoctio cucumeris asini et colloquintide et fel vaccini et pisetis et centaurea et nasturtij et capsa et elissatura piscium. s. salitoy oia illa iuuatiua sunt in eis i hac hora: et fortasse sanant: oia ista sunt clara: et de hoc vidistis supra scrias. Ita ha addit: Et quicquid ponit in cysteribus euforbium: et quod id est nocivum valde. si exhibeat in principio an alias modificationes prohibet a reliquis couersioibus: hoc est quod propter eius grande nocumentum in principio producit eger ad mortem: unde non potest amplius curari neque recidivare scdm quod multi post curationem recidivant vel quertunt ad similem dispositionem: phibet ergo mortem inferendo a reliquis couersioibus: ideo addit. In fine vero eius est iuuatiua: et propter quod sequitur vesicatio: quoniam tunc manifestat iuuamentum eius per vesicationem subsequente quoniam per ea in tpe debito facta sit completa curatio lege istam: addit. Et multoties quod accidit excoriatio p se. i. non manifesta ea ut quod non ex cysteri vel suppositorijs excoriativis et sit vel euenit in ea sanitas et hoc est quod ita diuertit et euacuat ma dolore causans siue arte illo modo inducat excoriatio siue a na tui: ponit consequenter cysterem in casu conueniens: dicit. Cysterem bonum excoriationem faciens decoquant colloquintida et nasturtium et radix caperis et centaurea et cucumer asinus et capsa et rubea. s. tinctoy et fiat cysterem cum aqua. s. cu decoctio istoy collata addendo modicum mellis et olei si placet. Et emplastres ancham cum fece. i. cum eo quod remanet post collaturam de rebus decoctis: p3 quod valeret attrahendo et dissolvendo: supra sunt ista oia declarata: addit. Et est ex cysteribus iuuatiuis. s. g. dicitur est nunc vel id quod immediate segitur et quod dicitur apponendum esse exterius et melius sit. Jo continuando dicit et est ex cysteribus iuuatiuis: et iterum emplastres cum aceto et fursure hoc est ex his pot fieri cysterem et emplastrum ad item: one nostram: dicit ultimo. Si aut fuerit illic sanguis. i. scia qui moriat in ea. s. scia qui si iduret et fiat melia sanguinea ita ut sanguis pdat propria forma cauterizet cum auro rubeo. s. electo: vel rubeo. i. rubificato per ignem locus sanguis cauterizatio vehementi ut currat sanguis ex ea. Mo intelligat quod post cauterizationem currat sanguis: imo vna pauptia utilitas cauterizationis est prohibere fluxum sanguis ut supra est declaratum sed intellexit profundius cauterizationem ut currat sanguis. i. tui profundius ut deueniat ad illud sanguine ita quod si non esset ingrossatus et non esset in membro cauterizatio tunc ille sanguis fluere 2c. hoc est quod intendit: vtrius aut fieri debeat cauterium cum auro vel ferro fuit supra declaratum in primo tractatu. Et de modo cauterizandi in sciatica dictum est in capitulo proprio de cura cum cauterio: lege totam litteram quoniam clara est. Et sic e finis

nabat eius barbitonfo: potens sal cauterio: deinde vexatus est vehementer podagra a qua nullo potuit auxilio curari. b. Et materia 2c. In secunda dicit quod istarum bothor: cruribus ma est eade penitus cum ma varicis: nisi quod collecta est in forma pustule: sed in varicibus per venas extendit in ipsarum longitudine cum latitudine. Iuxta illud pui. tractatu prior caplo. xv. Claris est dilatatio venarum in crure et pe

vehementi ut currat sanguis ex illo.

De bothor nominatis. Capitulo. xxvij.

De bothor appa- rent in crure nigre quasi ipse sint fructus thamarisci aut grana viridia magna. Et materia earum est materia varicum. Et cura earum ex parte modificationis est cura varicum et vlcera melancholicorum: quorum canonem dicemus in libro quarto.

De dolore calcanei. Capitulo. xxviii.

Quandoque accidit ex obuiatione pterete: aut cau:

aut coartatione calciamti et alijs. Et sanat ipsius embrocatio cum aqua frigida:

Quandoque 2c. In hoc capitulo prior agit de causis doloris calcanei. Secundo de eius cura: ibi. Et sanat ipsum embrocatio.

In prima parte tangit causas quatuor doloris calcanei. Prima est res conterens obuians calcaneo sicut lapis baculus aut alia res dura. Secunda est vehemens casus ab alto super calcaneum quandoque dislocans aut comminuens ipsum. Tertia est calcanei fortis coartatio per stricturem calciamti vel duriciem eius. Quarta est res alie ledentes calcaneum: sicut sunt muges quas mulas appellant vulgares gallie et alij chimetas: unde cassius felix. Chimete dicuntur perniones latine sic dicit a perniciie qui sunt a frigore tempore hyemali et ipsos greci chimones vocant: a quo chimeta: sed Paulus chimetra scripsit vulgo muges dicuntur. In calcaneis et digitis pedum sepius he sunt.

Et sanat 2c. In ha dat duo remedia curatiua huius doloris. Primum est embrocare sepe calcaneum vel cum aqua frigida communi simplici vel cum aquis frigidis arte distillatis: ut aqua endiuie lactuce rosarum portulacae solatri: maxime in dolore qui ab aliqua trum primarum causarum ipsius provenit. Nam talis embroca moderate sensum pedis stupefacit et stupor dolores tollit aut minuit: maxime post phlebotomiam basilice brachij et in non pectoricis. Nec etiam embroca sua frigiditate repercutit humores ad pedem fluentes: et etiam prohibet pedem apostemari. Secundo est dolenti calcaneo superponere sequens epithyma. Recipe succi menthe

De gradi

huius cap. et consequenter totius tractatus de doloribus.

De bothor nominatis. Capitulo. xxvij.

De bothor 2c. Expeditis istis consequenter ipse per complemento istius sen. xxij. et consequenter totius tertij can. d. A. ut compleatur sermo ois egritudinis que euenire possunt a vertice capitis vsque ad extremitates pedum et vnguium potest curari quatuordecim spaliu passionu quarum aliquae cruribus eueniunt et sunt quidam bothor: aliquae pedibus et calcacis: et vltio vnguium: sic facit nouum quendam speciale tractatum: in tot ptes diuidi potest quot quia ponit capla et sunt in suma quos ptes patebunt: dicit igitur prior in rubrica de bothor: notatis bothis et ex hoc ptrahit determinationem apostematu bothor ad certa bothor illa. s. quod dicitur bothim. Ma bothor absolute est apostema paruum et maxie sanguineum: de istis erit determinatio in tertia qrti vbi de apostematibus determinatur absolute. S3 de bothor bothim quod sunt apostemata tantu cruribus hie pueniunt determinat: dicit igitur prior de bothor. s. spales de quibus est rubrica apparet in crure nigre quasi ipse sint fructus thamarisci et grana viridia magna: grana thamarisci sunt nota assimilatur gall. granum viride de granu quod est fructus arboris ter benti unde colligitur terebentina et vocatur a dno. A. bothim inde glutem albothim. i. terebentina: no igitur illa apostemata sunt virida imo ad nigrum declinant sed assimilantur granis viridibus: in quantitate et figura sunt sicut galle: addit quod ma eaz. s. pustulay est ma varicis. i. ma melacholica ut plurimum ex sanguine facta ut supra est dictum. Et consequenter addit et cura eaz ex pte modificationis. s. ex phleb. et pharmacia 2c. e cura varicis et vlcera melancholicorum quantum. s. ad curationem ipsarum si vlcarentur. Ideo ad modificationem recurrat supra de varicibus: sed ad curam vlcera dicit quorum can. dicemus in libro quarto. Ideo supple quantum ad curam vlcera ad illum locum recurre: lege totam litteram quod clara est.

De dolore calcanei. Capitulo. xxviii.

Quandoque 2c. Dicit consequenter aliud ca. de dolore calcanei ut dicit rubrica: primo ponit eius causas ut plurimum contingentes: secundo curam ibi et sanat ipsum: dicit primo quandoque accidit ex obuiatione conterente. s. ad lapidem et bancam vel aliquod bmo aut casu. i. propter casu aliu rei sup calcaneum aut coartatione. i. stricture calciamti sicut sepe euenit iuuenibus pollitis philocaptis precipue pedemontatis et galicis: et alio supple similibus causis solet euenire dolor calcanei et apostema calidum in eo: addit ponendo curam. Et sanat ipsum embrocatio plurima cum aqua frigida et epithyma et menthe: et boli armeni resolutio. i. dissolutio cum menthe

rrrr iiij

Tertius est lotio in decoctio cucumeris q frigidus et hūidus ē ad scd3 gra
dū teste pncipe p3 cōonis caplo de eo. Valer ergo huius lotio in inflatōe
et puritu calidus ex. et hūore. Quartus est ex his q emplastrat sic ne
nufar oleū cōe decoctio nufar vel mirre cū alijs sub emplastrā forma vī sin
gulariter sole trite et emplastrate. Hic ē at sic. g. folioz aut floz nenu
fario. 3. s. olei cōis. 3. s. ficuū coctaz. 3. iij. cōterant optie et fiat emplastr.

Attende p3o q noie
vnguis trālator. Auicē
ne vt semineo vti cū sit
maiculū. Attēde se
cundo q de multis alijs
passiōibus vnguis ptra
ctat pncipe in sine fen
vī. qrti li. canonis velut
cadētibz sub decoratio
ne vt de pauarīto de aure muris et scissura vnguis et excoctioe et scabie
et spāmo et curūitate et leprositāte et incisioe mali vnguis et deturpati in
forma et colore et de baras et citrinitate. Et penultimum libri illius ca
pitulum est de attritione vnguis et vltimum de sanguine mortuo sub vn
gue repetitō que hic dixit.

Expletus est tractatus posterior de doloribz hōz mēbroz et cū ipi cō
plemento cōplet Fen. xxi. et cū eius cōplemento cōplet. iij. li. de curatōibz
egritudinū accidētū vnicuiqz mēbro a vīce capitis vsqz ad pedes cano

Jo. Matthai

et excoctioe vīce. Curat cū aq maris abluendo cū ea sp. i. sepe qre re
mouet. s. h. sic fiat: p3 cā: aut cū decoctioe lentius et horobi. s. abluant: p3
quō valet pp aliquale in eis virtutē calidā resolutiā: aut cū decoctione
cucumeris nō domestici: sed asinini: ista ē fortior qn reliq nō sufficiunt:
addit. Et emplastris ē nenufar: h3 lra exterior est bulbus et magis veris
mīle qm bulbus h3c māfeste valet vt supra dictū ē: nenufar at h multuz
valet hoc ē magis p ppteratē: et oleū et ficus decoctē cōiunctim et singu

Tabula fen prime quarti canonis

Tabula Fen p3e quarti canonis Aueenne q
est de febribz: et continet quatuor tractatus.
Tractatus primus est de febre qd sit: et d febri
bus ephimeris continens capitula. xxiij.
De febre quid sit. Capitulum. i.
De preparatis ad febres. Capitulum. ij.
De horis febrium. Capitulum. iij.
De cognitione horarum egritudinis et temporū
et p3prie status. Capitulum. iij.
Sermo vltis de febribz ephimeris. Capitulum. v.
De signis p3prie febriū ephimerarū distinguen
tibz bas ab oibz alijs febribz. Capitulum. vi.
De pmutatōe fe. ephimē ad febres als. Capit. vij.
De fe. signis pmutatōis ephimē ad fe. al. L. viij.
De curatōibz fe. ephimē h3 modū vniūsalē. L. ix.
De speciebus febribz ephimeris. Capitulum. x.
De febre ephimera pueniēte ex angustia. Capit. xi.
De febre ephimera pueniēte ex tristitia. Ca. xij.
De fe. ephimera pueniēte ex cogitatōibz. Ca. xij.
De febre ephimera pueniēte ex ira. Capit. xij.
De febre ephimera pueniēte ex vigilijs. Ca. xv.
De fe. ephimera pueniēte ex somno et qete. L. xvi.
De febre ephimera pueniēte ex gaudio. L. xvij.
De fe. ephimera pueniēte ex timore. Capit. xvij.
De febre ephimera pueniēte ex labore. Ca. xix.
De fe. ephimera pueniēte ex euacuatiōe. L. xx.
De febre ephimera pueniēte ex dolore. Capit. xxi.
De fe. ephimera pueniēte ex syncope. Capit. xxi.
De febre ephimera pueniēte ex fame. Ca. xxij.
De febre ephimera pueniēte ex siti. Ca. xxij.
De fe. ephimera pueniēte ex oppilatōibz. L. xxv.
De febre ephimera pueniēte ex nauſeatiua sa
tietate et repletionē. Capit. xxvi.
De febre ephimera pueniēte ex apate. Ca. xxvij.
De fe. ephimera pueniēte ex testēitate. i. ex duri
cia cuti: qd d duriā ē ad modū teste. L. xxvij.
De fe. ephimera pueniēte ex calore. Capit. xxix.
De febre ephimera pueniēte ex soliditate cau
sata a frigore. Capitulum. xxx.
De febre ephimera pueniēte ex soliditate cau
sata ab aquis stipticis. Capitulum. xxxi.
De fe. ephimera pueniēte ex vino et potu. L. xxxij.
De fe. ephimera pueniēte ex cibo et cōestitōe. L. xxxij.
Tractatus secundus est de febribz putredi
nis continens capitula. lxiij.
Sermo vniūsalis de febribz putredinis et de
causis earum. Capitulum. i.
Sermo vltis de signis febriū putredis. Capit. ij.
De signis febriū inseparabilis. i. p3tinue. Capit. iij.
De rebz quibz dā gbnz cōueniunt et differunt
febres putredinis inter se et ab alijs. Capit. iij.
De significationibz accidētū febriū putredis. L. v.
Sermo vltis de febriū putredinis rigore frigore
horripilatione tipo fractioe et puctioe. Capit. vi.
De inuentōibz ad curatiōes vniūsales fe
briū putridarum. Capitulum. vij.
De cibatione istoz febricitantiū. Capitulum. viij.
Canon et regula vniūsalis in dando ad potan
dū sirupū acetosum et aquā hordei. Capit. ix.
De curatiōibus febriū acutarū. Capitulum. x.
De rememoratōe accidētū que difficilia sūt

in febribz acutis.

De regimine rigoris et horripilationis quando
superfluit. Capitulum. xij.
De regimine sudoris supflui in febribz. Ca. xij.
De regimine fluxus sanguis supflui a naribz. L. xij.
De regimine vomitū q accidit febricitantiū. L. xv.
De regimine fluxus vtrius qui accidit febricitā
tibus. Capitulum. xvi.
De regimine supflue sitis febricitantiū. Ca. xvij.
De p3prie somni q accidit febricitantiū. L. xvij.
De grauitate capitis febricitantiū. Capitulum. xix.
De ingrudie febricitantiū et n febricitantiū. L. xx.
De dolore vtrius febricitantiū. Capitulum. xxi.
De aspitare et ficitate lingue febricitantiū. L. xxij.
De sternutatione cōtinua que accidit febricitan
tibus et quibz dā alijs. Capitulum. xxij.
De dolore capitis qui accidit eis. Capit. xxij.
De tussi eorum. Capitulum. xxv.
De casu et d3structōe appetitū febricitantiū. L. xxvi.
De bolismo febricitantiū. Capit. xxvij.
De nigredine lingue febricitantiū. Ca. xxvij.
De appetitu canino eorum. Capitulum. xxix.
De syncope q accidit febricitantibus. Capit. xxx.
De p3prie anhelitū q accidit febricitantiū. L. xxxi.
De vehementia tristitie et angustie febricitanti
um. Capit. xxxij.
De difficultate deglutitū que accidit febricitā
tibus. Capit. xxxij.
De frigore extremitatū quod accidit febricitan
tibus. Capit. xxxij.
Sermo vltis de febribz de cholera. Capit. xxxv.
De fe. tertiana absolute q noiat trice. L. xxxvi.
De vīta inf tertianā purā et nō purā. L. xxxvij.
De tertiana continua. Capit. xxxvij.
De cura tertiane pure. Capit. xxxix.
De cura tertiane non pure. Capitulum. xl.
De fe. causon: et illa q noiat fatigos. i. adusta vī
cauma vī icēdiū: et signis ei: et cura ipi. L. xli.
De febribz sanguineis. Capitulum. xlij.
De cura febriū sanguineis. Capit. xlij.
De febre p3prie p3prie f3m suas cās. Capit. xliij.
De signis febriū p3prie p3prie p3prie et interpo
lantio: et est illa q noiat anteritaos. Ca. xlv.
De signis febriū p3prie p3prie inseparabilis et cō
tinuē: et est illa q noiat lathica. Capitulum. xlvj.
De febribz que sūt f3m plurimum de genere
p3prie p3prie et sūt et qnqz ex cholera et non
sunt ex eis que sūt ex melancholia appropriatē
cum nominibus et iudicijs. Capit. xlvij.
De febre in qua occultatur frigus et apparet in
ea calor et nominatur epialos. Capit. xlvij.
De febre in qua occultatur calor et apparet in ea
frigus et est lipparia. Capitulum. xlix.
De febre in qua sit vnaqueqz duarum rerum in
vno quoz duorum locorum. Capitulum. i.
De febre synopali humorosa. Capitulum. li.
De febre synopali minuta et subtili. Capit. li.
De febre diurna et nocturna ex p3prie p3prie hu
moribus. Capitulum. liij.
De curatiōe febriū p3prie p3prie cōtinuē que
nominatur lathica. Capitulum. liij.

nis relati abobali albasen abinscē. Quē sequit qrtus liber de rebz p3prie
laribz q p3prie dicēde sunt egritudines q non appropriant vni membro.

Ego Jacobus despars de tornaco natus magister i medicina p3prie ex
posui ad lōgū totū primū librū cōonis Aueenne et totū tertiu: et p3mā fen
qrti. Incipies āno dñi. m. cccc. xxxij. et finies āno. liij. qrtā dñe augustie
et traxi hēc q scripsi nō a latinis expōitoribz: s3 ab auctoribz grecis solē
nibus lxxp. Ari. Galie.
et Alexā. et famosissimis
arabibz. s. auenjoar ma
gno rafi Scrap. Med. et
Auer. Doctriaz quorū
verax recollector iterp3
excellēs et ordinatissim
fuit Aueic. Hoz oīz li
bros p3prie libz Rasis:
anteqz inciperem scribere conexti et vsuū singulos p capitula p3prie para
graphos et puncta. Deinde ipsoz oīs ad longum de littera grossa in per
gameno vero scribi feci p3prie cuiqz horū propriam tabulam: vt
et facilius quēstia inuenirent et certius textum verum allegarent: sed p3prie
conexeram et p3prie p3prie a p3prie vsqz in finem ambos Aueic.
nas meos: et per decē ānos in omnibus dictis conextiōibus occupatus
fui. Nunc scripturis meis finem vltimum imponens: sit iugiter impcor
fontem omnis boni summam delectatem.

us cōplemento completur fen. xxi. et p cō
sequens liber tertius de curatiōe egri
tudinū accidētū vnicuiqz membro a
vertice capitis vsqz ad pedes canonis
relati abobali albasen abinscē.

De gradi

lariter: oia ista sunt intelligēti clara: neqz est hic multū laborandū ad ve
rificationē cū ista nō sūt de p3prie p3prie: et de eis apud Cirugichos
est sermo p3prie: et ad eos cōueniēter est recurrēdū: maxime ad Afrā
chū Mediolan. et Gulielmū placētū et. Et sic finis cū laude altissim.

Explicunt expōitiōes Magistri Joānis Matthai de Agradī Sup
vigesimā secundam fen tertij canonis do. Aui.

De cura epiale et lipparie. Capitulum. lvi.
De cura febriū sincopalis humorose. Capit. lvi.
De cura febriū sincopalis mīute et subtili. L. lvi.
De regimine diurne et nocturne febriū p3prie
tice. Capitulum. lviij.
De febre quartana p3prie et de eius causis et si
gnis et curis: et illa q nominat tetracos: et de
rememoratōe solutiōum quibus indigent
quartanarij post digestiōem materie. Ca. lvi.
De cibatione patientium quartanam. Capit. lx.
De curatiōe quartane continue. Capitulum. lxi.
De febre septena septena et similibus et nomina
tur kitanos. Et quidam nominant huiusmodi
febres reuolubiles. Capitulum. lxij.
De curatiōe istarum febriū. s. septene septene
et similium. Capitulum. lxij.
Tractatus tertius est de ethice: cuius sunt oc
to capitula.
De causis et signis ethice. Capitulum. i.
De signis adubul. i. arefactionis. Capitulum. ij.
De cura ethice. Capitulum. iij.
Rememoratō medicinarum infrigidantiū ethi
cos. Capitulum. iij.
Rememoratō medicinarum humectantiū ethi
cos. Capitulum. v.
De cibatione habentium ethicam. Capitulum. vi.
De succurrendo dispositiōibus sequētibz ethi
cam. Capitulum. vij.
De ethica senectutis secundum suas causas et se
cundum sua signa et de cura ethice senectu
tis. Capitulum. viij.
Tractatus quartus est de febribz pestilentia
libus: et de eis que sūt eis homogenee nature
sicut sūt variolae et morbilli: cuius sunt. xvi. ca
pitula.
De febre pestilentie et de signis eius. Capitulum. i.
De signis pestilentie. Capitulum. ij.
De curatiōibus febriū pestilentialiū. Capit. iij.
De preferatiōibus a pestilentia. Capitulum. iij.
De variolis. Capitulum. v.
De signis apparitiōis variolarum. Capit. vi.
De morbillis et de descriptiōibus quarundā
medicinarum valentius cōtra variolas et mor
billos. Capitulum. vij.
De obseruatione membrorum et de defensiōe eo
rum a nocuentis variolarum et morbillo
rum. Capitulum. viij.
De eradicatione vestigiōū variolaz. Capit. ix.
De febribz apostematum. Capitulum. x.
De signis febriū apostematū: et de indicijs ea
rum: et de curis earum. Capitulum. xi.
De dispositiōibus febriū cōpositaz. Capit. xij.
De hemitricis et de causis eorum. Capit. xij.
De signis hemitricorum. Capitulum. xij.
De cura hemitricorum. Capitulum. xv.
De recidiuatione. Capitulum. xvi.
Carmen in fen sequentem.
Charis hac tibi sit fen nulla magis legenda.
Que plus dimidio tribuit p3prie medicine.
Cum febre vel febriū est morborū copia maior.
Quā bene si noris medicus bonus et probaris.

De febre p3prie

